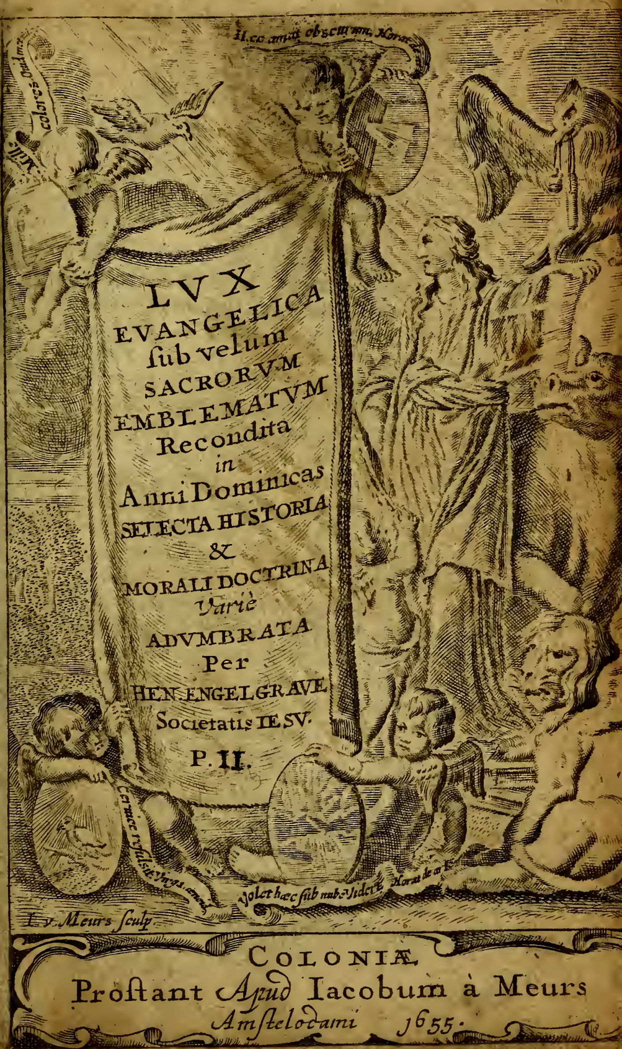
6/-

Allan H. Gilbert

LVX
EVANGELICA
ſub velum
SACRORVM
EMBLEMATVM
Recondita
in
Anni Dominicas
SELECTA HISTORIA
&
MORALI DOCTRINA
Variè
ADVMBRATA
Per
HEN. ENGELGRAVE
Societatis IESV.
P. II.
I. v. Meurs ſculp.
COLONIÆ,
Proſtant Apud Iacobum à Meurs
Amſtelodami 1655.

3962 Alcyo
RBR D-6 12mo E57L

ILLUSTRISSIMIS,

REVERENDISSIMIS,

AMPLISSIMIS

-LANDRIÆ ORDINIBUS,

PATRIÆ PATRIBUS.

PRUDENTER ille non minùs civilis, quàm naturalis doctrinæ Princeps Ariſtoteles, * Magiſtratus ſublimibus ac longè conſpicuis obeliſcis comparavit, quorum verticibus lux impoſita .emp. illuſtret ac recreet, & populo univerſo, tan-ıam beneficum ac ſalutare ſidus, ad omnem honeſtatem æluceat. Hoc ſapientiſſimi viri pronuntiatum, mentem ihi injecit, ut cùm *Euangelicam* hanc *Lucem* in publicum oducerem, circumſpicerem que quo loco illa pulchrior ɔſſet ac plenior apparere, vos potiſſimum intuerer, qui opter ampliſſimi graviſſimique muneris, quod ſuſtinetis, ;nitatem velut ſublimes obeliſci in Rep. poſiti, altè emitis, ac prudentiæ & æquitatis lucem, latè longeque diſ-ıditis. Augurabar enim fore, ut, ſi *Lux* hæc *Euangelica* to in faſtigio intuentium oculis exponeretur, non mo- intra ipſos Flandriæ limites., ſed etiam ad remotas regio-, quibus Flandrici nominis ſplendor affulſit, radios ſuos teret. Neque hoc me ſolùm in Ariſtotelicis obeliſcis et, quod eorum apices lumen fundant; ſed quod hujus lis figura, dignitatis veſtræ titulo, operique meo felici- conveniat. Quadriformis illa eſt: & vos conſiliorum, ciorumque conſenſione in unum coaleſcitis, velut :herrimi cujuſdam corporis apta inter ſe membra. Ve-m igitur munus, amplitudinem, ſplendorem, nomen enti, obeliſcus ante oculos mihi verſatur; cui Philo-ıus ſimiles optavit Rerump. moderatores. In cujus lateribus non modò Quatuor præcipuarum Flandriæ um, ſed etiam totidem Euangeliſtarum, in quorum

* *L. 4. Pol. c. cap. 15.*

cœleſti

cœleſti ſapientia ſub velo Emblematum adumbranda, noſter verſatur labor, inſignia appendere poſſe videor. Solennem etiam morem ſequor, quo docta ſolebat antiquitas vario inſculpto Emblemate, non ad ſpectantium oblectationem tantùm, ſed etiam ad utilitatem, atque inſtitutionem obeliſcos ornare. Cujus conſilii ratio hæc mihi fuit, ut non minùs legentium oculos, quàm animos paſcerem; aut potiùs, quæ oratione meâ prolixiùs proſequor, e brevi quaſi compendio perſtricta, ſub aſpectum darem. Eſt enim ita naturâ comparatum, ut quæ expreſſiùs ſubjiciuntur oculis, in animum illabantur altiùs, majorique voluptatis illecebrâ, quàm quæ per aures demittuntur. Neque verò alienum cuipiam videri debet; ſi viris, qui ad Remp. ſe & ſua ſtudia conferunt, opus inſcribam, cujus uſus magis templorum exedris, quàm Magiſtratuum ſubſelliis convenire videatur. An ignorare quiſpiam poteſt res etiam civiles ad *Lucem Euangelicam* explorari debere; & ne quid pravè diſtortum ſit, conſultationes, judicia, decreta ad amuſſim, quæ errare non patitur, exigenda? Quid cauſæ eſſe exiſtimamus, cur Reges, cùm inaugurantur, manu illâ, quâ ſceptrum gerent, ſacrum Euangeliorum codicem religioſè tangant? fidem illi quidem, quam populo debent, obſtringunt hoc ritu arctiùs: ſed grandius hîc arcanum latere mihi perſuadeo. Inexpugnabilis voluntatis authoramentum eſſe interpretor, quo divinorum oraculorum ſanctionibus, quibus regalem imponunt manum, majeſtatemque ſuam ſubmittunt, convenienter ſe regnum adminiſtraturos palam profitentur. Quod ad eos, qui Magiſtratûs, hoc eſt, Regum vices in muneribus ſibi commiſſis gerunt, pertinere, nemo negaverit. Tam igitur conſilium meum vobis probatum iri confido, quàm rerum gerendarum momenta, ad æternæ ſapientiæ trutinam expendenda eſſe agnoſcitis. Accedit rara victoriarum noviſsimè partarum felicitas & magnitudo, quarum initia & progreſſus, & lætiſſimos exitus, ſpe omnium velociores conſiderat, vobis quoque gratulari ſe debere intelligit. V

claſſ

claſſem, quæ portus obſedit, quæ æſtate totâ hoſtilem commeatum arcuit, quæ venientes ſuppetias felici congreſſu fudit fugavitque, adornaſtis. Vos annonam militibus, equis pabulum, in belli ſumptus pecuniam, & quæ non auxilia? ſubmiſiſtis. Quid à vobis ultra requiri potuit? Bonorum omnium vota, ut modeſtiſſimè dicam, æquâſtis. Auctoritate optimatum; fide probatiſſimorum magiſtratuum; magnanimitate defenſorum; curâ & ſolicitudine Patrum Patriæ expleviſtis officia atque partes. Illuſtravit itaque prudentiam ac fidem veſtram præteritorum temporum acerbitas, cùm in Flandriæ viſceribus hærentes hoſtiles exercitus, urbium & portuum clauſtra armis occuparent, ſpe præciperent, quod ſupererat. Sed narrabunt alii, ſcribent multi, loquentur hiſtoriæ, quid à vobis præclarè prudenterque geſtum ſit, ut inclinatam ac propè jacentem patriæ fortunam, pro viribus ac facultatibus veſtris excitaretis. Ego, inter tot gratulantium vota, aliquod etiam ſenſus mei teſtimonium vobis gratulabundus offero, & pro temporum armorumque felicitate, ut ego quidem arbitror, non importunè. Neque hanc meam ſolius, ſed conſpirantem ſocietatis noſtræ gratulationem eſſe credite, quæ per me hoc qualecumque monumentum, obſervantiæ in vos ſuæ pignus eſſe deſiderat. Accipite igitur benevolis animis exiguum hoc opus, quod patrocinio, nominique veſtro committimus, quod & in eorum animis, quorum in manus veniet, fidei veſtræ in Regem, ac pietatis in Patriam & æternæ, quam meruiſtis, laudis memoriam renovabit.

AA. VV.

OBSERVANTISSIMUS

HENRICUS ENGELGRAVE
è Societate Jeſu.

AD

Illuſtriſſimos, Reverendiſſimos, Ampliſſimos

FLANDRIÆ ORDINES

CUM

EUANGELICAM LUCEM

In Emblematum velo translucentem

Illis dedicaret

HENRICUS ENGELGRAVE

SOCIETATIS JESU.

EXorere, & totum radios diffunde per orbem
Aurea Lux. Non te Pyroëis, & Eous, & Æthon,
Sidereuſque Phlegon, quamquam per inania currus
Phœbeos rapiant, & puris æthera luſtrent
Ignibus, advexere. Tuus formoſior ortus
Tu face, tu flammis triſtes melioribus umbras
Diſcutis: & quantum, cùm cornua plena refecit,
Cynthia Luciferum, quantum ſol igne ſororem
Nativo exuperat, tantum tu publica mundi
Sidera. Temporibus certis ſurguntque, caduntque,
Noxque tenebrarum metuenda horrore ſuarum,
Cùm latuere, redit. Non tu fugientibus horis
Occidis, aut cæcis ſubducis lumina terris.
Æternum fulges: æterno à lumine ſemen
Accipis, haud illi patiens concedere nocti.
Te poſt horrentes longæ caliginis umbras
Invexere orbi, quas Euphratæa ſecundum
Flumina Buzides vidit volitare quadrigas
Ardentum plenas radiorum, ignisque coruſci,
Totus & ipſe igni, & radiis cæleſtibus ardens,
Axis erant flammæ, temo, mirabile, flamma.
Flamma rotæ, radiique & lora nitentia flamma,
Electra aſpiceres mediis illudere flammis
Aurea. Concordes ibant ad fræna jugales

Fulminibus ſimiles ardentibus. Omnibus una,
Et diverſa tamen facies, & quæque figuris
Bis geminis variata. Aquila, fulvique leonis,
Et bovis, & veros hominis ſimulantia vultus
Ora ferunt omnes, habileſque volatibus alas.
Regina alitum pennis ad ſidera niti
Velle videtur, & adverſi patientia ſolis
Lumina defigit cælo, quò tendere contrà
Terreno nequeunt hebetes in corpore ſenſus.
Additus eſt illi juvenis, vocemque, coloremque,
Oraque mortali ſimilis, ſed qualis ab alto
Delapſus terras ſubiit Deus, unus utrumque.
Tum Leo ſilvarum Dominus, terrorque ferarum,
Torva tuens, animiſque refert fremituque tonantem
In ſilvis vatem, & pueros, matreſque, viroſque
Ingenti effuſos ſtudio ad nova ſacra vocantem.
Cornibus, & lata ſpectandus fronte juvencus,
Qualis opima tuis, Solyme, ſtetit hoſtia templis,
Uno eodemque coit mirando in corpore nexu.
Omnia quæ quondam Nabathæa ad flumina vates
Attonitus claris vidit rutilantia flammis,
Confeſſuſque Deum, noſtris neque vocibus uſus
Edidit: æterni ſervant oracula faſti.
Illa fuere tui, Lux ô pulcherrima, quæ nunc
Orbe diem toto ſpargis, ſplendoris imago.
Hæ facies, hi te currus, axeſque rubentes
Ignibus, hi volucres curſus tantò ante notabant.
O cæli decus, ô noſtræ dux una ſalutis,
Æternum jubar, & mundi melioris origo,
Quis te, quis tantos oculis mortalibus ignes
Hauriat? infirmæ vires, acieſque retuſæ
Ferre negant. Vis tanta tua eſt, & copia flammæ.
Ut tamen optato, quà fas eſt, lumine detur
Poſſe frui, obtendit tenuis tibi nubis amictum
Docta manus, pictiſque obnubit lumina velis.
Ac velut objecta cùm Sol ſub nube latentes

Diſſimulat radios, quamvis non cernitur ulli,
Scire tamen poſſis, quo cæli limite curſum
Obductus teneat: totum non occulit umbra:
Illa jubar tantùm minuit, non eripit orbi.
Haud ſecus, ut cerni poſſis, & ab æthere lumen
Innocuum, & terris meliùs ſpectabile fundas,
Obduci nitidos pateris velamine vultus.
Vos hæc, vos propiùs radiis fulgentibus afflat,
Flandrorum Proceres, oculoſque invitat, & ultrò
Spectandam ſeſe variâ ſub imagine præbet.
Huc geminas acies, huc totam advertite mentem,
Volvimur, & cæcis ſpes noſtras credimus undis,
Nec tam Getulæ ſyrtes, ſuccinctaque ſævis
Scylla rapax canibus, nautis metuenda Sicanis,
Quàm mens noſtra ſibi. Scopulus ſua cuique Cupido eſt.
Nec tot in abruptum puppes vorat alta Charybdis,
Infamiſque ſinus Maleæ, quot Livor, & Ira,
Ambitioque, Metuſque, humani pectoris æſtus,
Exitio triſti involvunt. Heu! littora pauci
Tuta tenent, dum quò præceps rapit ardor, aguntur,
Dum vada nulla cavent. Et vobis gratior ulla
Lux cœlo veniat, quàm quæ brevia inter & æſtus
Vos regat, & curſus jubeat ſperare ſecundos?
O navis ſecura tui, dum turbida ponto
Surgit hyems, & nox tenebris hyemiſque, ſuiſque
Incubat! ô quid agis? quam monſtrant lumina portum
Reſpice. Nonne vides, ut malus ſaucius Euro,
Antennæque gemant, atque imperioſius æquor
Convulſæ nequeant ultrà durare carinæ?
At, niſi ludibrium debes miſerabile ventis,
Ne placitos, qui te fallent, reſpexeris ignes.
Heu nihil infidæ fas quemquam credere luci!
Quos procul Euboico de littore Nauplius ignes
Suſtulit, Argolicas traxere in ſaxa carinas.
Te ſequimur, Lux alma, viæ dux optima noſtræ.
Nulla Pharos, cùm certa negant ſe ſidera nautis,

Tu

Tutiùs errantes deducit in oſtia puppes.
Te ſine nil tutum eſt: horrent obſeſſa tenebris
Omnia: lux ſi qua rimis aliunde malignis
Proditur, in ſcopulos, & ſaxa latentia ducit.
Ne mihi, ne rigidi dictent præcepta Catones,
Intonſique Numæ. Non ſanguine ſcripta Draconis
Jura, Therapnæique morer decreta Lycurgi.
Utiliter quamvis & honeſte plurima dicant,
Et peccare vetent: ſuus eſt tamen error in illis.
Sanctius his aliquid ſuperis è ſedibus orta
Lux aperit. Falli prohibet, Verumque, Bonumque
Detegit, & quidquid dubiis Prudentia rebus,
Temperies lætis, duris Conſtantia poſcit.
Hac ubi ſe prodit, pariter Reverentia legum,
Et pacis nutrix Pietas, & neſcia fraudis
Incorrupta Fides manifeſtâ in luce refulgent.
Excedunt Erebi peſtes. Injuria recti
Contemptrix, rituſque audax abolere priorum
Impietas, miſerique parens Diſcordia Belli,
Et mala Mens culpæ pallens horrore, ſuique.
Voſque adeò, quos res patriæ bellique domique
Grandibus exercent curis: ſic Flandria veſtris
Tuta ſtet auxiliis, nec triſtes horreat ultrà
Armorum ſtrepitus: ſic Pax dulciſſima rerum
Pertæſos Martis populos, urbeſque reviſat:
Inſcriptum vobis monumentum, & pignus amoris
Conveniente operi, placidoque admittite vultu.
Quod ſi aliàs docti vobis placuère labores,
Nunc certè placeat, quæ, dum gratiſſima mœſtæ
Reddita lux patriæ eſt, lucem quoque pagina præfert.
Lucem immortalem, quæ Divûm arcana recluſit,
Ignotique viam nobis detexit Olympi:
Qua veniente novi venit quoque temporis ætas,
Et, quo nunc fruimur, ſeclorum ſanctior ordo.
Si ſinerent vires, aut ſi quid vota valerent,
Pyramidas ſuper, aut Rhodii ſimulacra Coloſſi

Eductam cælo Morinorum in littore molem
Poneret ex merito noſter labor. Hic ego duris
Neptunum exutum vinclis, portuſque reclusos,
Et captas cælarem urbes. Hic maxime ſtares
Auſtriade, clypeoſque ſuper fulgentiaque arma
Aureus. Armatæ ſtarent circum oſtia puppes.
Claßibus adverſa claſſes, effictaque in auro
Æquora fervèrent navalis imagine pugnæ.
Utque ſui vobis debet victoria partem,
Partem opere in tanto veſtrum quoque nomen haberet.
Nunc, quoniam ſolis hoc poſſunt carmina votis,
Sit liber hic grati, quod vobis Flandria debet,
Obſequii, vivax teſtis: ſit temporis hujus,
Quo veſtris etiam ſtudiis opibuſque receptæ
Exultant urbes, monumentum in ſera ſuperſtes
Secula marmoribus, ſolidoque perennius ære.
Si qua fides vatum auguriis, dum magna vigebunt
Nomina, dum meritis æqui ſolventur honores,
Dum Patriæ Patres vos dicet Flandria, vivet.

JACOBUS VANDE WALLE

è SOCIETATE JESU.

A D

AD
LECTOREM.

IDEM *mihi votum quod Philoſopho Romano fuit;* *a* Non delectent verba mea, ſed proſint. Oratio ſit talis, ut res potiùs, quàm ſe oſtendat. Non quærit æger Medicum eloquentem, ſed ſanantem: ſed ſi ita comperit ut idem ille qui ſanare poteſt, comptè de his quæ facienda ſunt, diſſerat, boni conſulet; non tamen erit quare gratuletur ſibi, quod inciderit in Medicum etiam diſertum. Hoc enim tale eſt, quale ſi peritus gubernator, etiam formoſus eſt. Quis aures meas ſcalpis? quid oblectas? aliud agitur. Urendus ſum, ad hoc adbibitus es. Curare debes morbum veterem, gravem, publicum. Circa verba occupatus es. *Sequar momentis conſilium, utinam aſſequar conſulentis monitum quapropter ne actum agam, Medicum agam, non Grammaticum. Quid enim aliud quam ineptire eſt bracteatam ſectari eloquentiam, ſermonumque illecebras quaſdam, veluti ſirenes affectare, ubi pravi comprimendi ſunt affectus. Illa Philoſophorum auribus ancillans eloquentia, roſtris quàm ſacris cathedris aptior eſt: ſi non tam delectationis captandæ avarus, quàm ſalutis conſequendæ avidus es, habes quod aves. Folia-ne legas, verba neglige, fructum collige, hos legere, intelligere eſt. Aureè Chryſologus:* *b* Verborum flores nos non quærimus: qui maturitatis fructuum quærit, deſpicit amœna camporum. *Hoc demum ad guſtum æternæ beatitatis ſupere eſt. Interim hîc prægusta non falſas eloquentiæ delicias, ſed quanta ſit ingenuæ veritatis omnium mentibus expetenda ſuavitas: uti egregiè monet Princeps veritatis Doctor Auguſtinus:* *c* Bonorum ingeniorum inſignis eſt indoles in verbis verum quærere, non verba: quid enim prodeſt clavis aurea, ſi aperire quod volumus non poteſt? aut quid obeſt lignea, ſi hoc poteſt? quando nihil quærimus, niſi patere quod clauſum eſt.

a Seneca epiſt. 75. *b* Chryſol. ſerm. 18. *c* Aug. lib 4. de doct. Chriſti.

Nuda veritas, & investis, hoc Solis habet, dum innubis eſt; verbis rem veſtire, lucem nube involvere eſt; quam proſpere perſpicaci ingenii ſplendore D. Proſper ita diſcuſſit: *a* De accuratione dictionis elucubratæ non ſatago, nec mihi pudori eſt, ſi diſputatio mea, quæ fortè probatur in rebus, aliquos verborum inanium ſectatores, horrore incomptæ orationis offendat: etenim cùm ſententiarum vivacitatem ſermo ex induſtria cultus enervet, quis non judicet me affectationem compoſitionis debuiſſe contemnere, etiamſi eam potuiſſem, veluti dicendi peritus implere. Quapropter ea mihi viſa eſt compoſitio ſatis ornata, quæ conceptionem animi, cùm neceſſaria quadam perſpicuitate proferret, non quæ illecebris aurium deſerviret, nam & prudentibus viris non placent phalerata, ſed fortia: quando non res pro verbis, ſed pro rebus numerandis verba ſunt inſtituta. *Quare in hac luce meridiana toti caligant, qui me hic oratorem, aut ſacrum Eccleſiaſten de altiori loco diſſerentem expectent. De plano ago:* *b* Non ſum eloquens ab heri, & nudiuſtertius. *Conciones non inſcribo, quòd ſciam neminem quemquam repertum eſſe, qui obſonium pro palato cujuſque condire valeat, quod ſupremi duntaxat eſt conditoris qui hoc filiis ſuis in deſerto condivit.*

Plura itaque cùm ad ſeligendum, quàm ad dicendum lector requirat, quandoque non pauca congeſſi; quædam etiam pro ſale inſperſi, feſtiva magis, quàm ut plena manu è ſuggeſtu ſpargantur. Denique Pythagoræ præceptum ſectatus ſum: ne multis pauca, ſed paucis multa complectere;

Ejuſmodi enim libros vulgus deſiderat & Hieronymus commendat: *c* Quidquid, *inquit*, in ſcripturis divinis mirabiliter fulget, quidquid in præceptis moralibus copioſum eſt, totum in parvo corpore adunatum lector deſiderat, paupertatis neceſſitate.

Jam Deo duce ac vita comite CÆLESTE PANTHEON in FESTA & GESTA SANCTORUM non moliri, ſed polire aggredior.

a D. Proſper lib. 3. de vita contempl. *b* Exod. 4. *c* Hieron. præfat. ad Comitem.

FA-

FACULTAS

SUPERIORUM.

CUm tres Societatis Jeſu Theologi legerint, & utiliter edi poſſe cenſuetint librum, qui inſcribitur: *Lux Euangelica ſub velo ſacrorum Emblematum recondita, morali doctrinâ illuſtrata per P. Henricum Engelgrave Societ. IESV, in duas partes diviſa.* Ego Joannes Bapt. Engelgrave ejuſdem Societatis per Flandro-belgicam Præpoſitus Provincialis, poteſtate ad id mihi ab adm. R. P. N. Goſuino Nickel factâ, concedo ut is liber per Viduam & hæredes Joannis Cnobbari excudatur. In cujus rei fidem has literas officii mei ſigillo munitas, meaque manu ſignatas dedi. Bruxellis 16. Decemb. 1652.

JOANNES BAPT. ENGELGRAVE.

PRO-

PROTESTATIO
AUTHORIS.

CUm S. D. N. Urbanus Papa VIII. die 13 Martii 1625. Decretum ediderit, idemque confirmârit die 5. Julii 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum qui ſanctitatis ſeu martyrii famâ celebres è vita migraverint, geſta, miracula, vel revelationes, ſeu quæcumque beneficia tanquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes, ſine cognitione atque approbatione Ordinarii, & quæ hactenus ſine ea impreſſa ſunt, nullo modò vult cenſeri approbata.

Idem autem Sanctiſſimus die 5. Junii 1541. ita explicuerit, ut nimirum non admittantur elogia Sancti vel Beati abſolutè, & quæ cadunt ſuper perſonam; bene tamen ea quæ cadunt ſuper mores & opinionem, cum proteſtatione quod nulla eis adſit authoritas ab Eccleſia Romana, ſed fides tantùm ſit penes authorem.

Huic decreto ejuſque confirmationi & declarationi, obſervantiâ ac reverentiâ, quâ par eſt, inſiſtendo, profiteor me haud alio ſenſu quidquid in hac LUCE EVANGELICA refero, accipere, & accipi ab ullo velle, quàm quo ea ſolent, quæ humanâ duntaxat authoritate, non autem divinæ Catholicæ Romanæ Eccleſiæ, aut S. Sedis Apoſtolicæ nituntur: iis tantummodo acceptis, quos eadem S. Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adſcripſit.

SYNOPSIS
TOTIUS OPERIS.

Dominica 1 *Adventus.*

Funeſtis Deus ſignis minatur, ac terret, ut à peccato deterreat.

§. 1. *Dabo prodigia in cœlo ſurſum, & ſigna in terra deorſum.* Act. 2.

§. 2. *Dediſti timentibus te ſignificationem, ut fugiant à facie arcus.*

Dominica 2. *Adventus.*

Immarceſſibilis corona, adverſitatis vinculis contexenda eſt.

§. 1. *Quinam* vincti in Domino, *ferreis ſibi vinculis corollam texuerunt.*

§. 2. *Morborum, aliarumque afflictionum vinculis aſtricti, coronam texuerunt.*

§. 3. *Vinculis Religionis, nec non vinculo conjugali, corona gloriæ adaptanda.*

Dominica 3. *Adventus.*

Mors argutè ſatis & acutè, Echo vitæ appellatur, juxta tritum illud:

§. 1. *Qualis* vita, *finis* ita.

§. 2. *Quibus in vita conſuevimus, ea in morte placent & obſervantur: quemadmodum quæ diurnis agitamus curis, recurſant nocturnis.*

§. 3. *Proborum ſomnia, eorumque exitus felices.*

Dominica 4. *Adventus.*

Solitudo orationi aptiſſima, ut homo Deo, & Deus homini loquatur, ſic tamen ut & ſolitudo in urbe, ac interiori cordis receſſu ædificari queat.

§. 1. *Ecce elongavi fugiens, & manſi in ſolitudine.* Pſalm. 54.

§. 2. *Ducam eam in ſolitudinem, & ibi loquar ad cor ejus.* Oſeæ 2.

§. 3. *Adhibe tibi in urbe ſolitudinem, & remota (ò anima) pauliſper ab hominibus, propiùs Deo junge, e.* Hieron. epiſt. ad Demetriad.

Dominica infra octavam Nativitatis.

Horologium afflictiſſimæ Matris, in quo gladius doloris acerbiſſimos cordis ejus cruciatus ſignat.

§. 1. *Gladius doloris, ſanctiſſimæ Matris pectori perpetuo infixus.*

§. 2. *Horologium Matris doloroſæ.*

§. 3. *Matri doloroſæ condolendum, eoque praxes adducta.*

Dominica 1 *poſt Epiphaniam.*

De prompta filiorum obedientia erga parentes exemplo Chriſti. Quo fiet ut hic pueri ſint Angeli, & cœlum ſit in terris.

§. 1. *Erat ſubditus illis.* Luc. 2.

§. 2. *Quinam pueri ſingulari in parentes obedientiâ ac obſervantiâ præcelluerint.*

§. 3. *Filii obedientes Angeli, & familia quam inhabitant meritò cœlum nuncupatur.*

Dominica 2 *poſt Epiphaniam.*

In omni connubio contrahendo, inter conjuges paritas potiſſimùm ſpectanda eſt.

§. 1. *Nu-*

§. 1. *Nuptias aut matrimonium non obeſſe ſanctitati, & ſaluti æternæ conſequendæ: imò plurimis ad ſanctitatem profuiſſe.*

§. 2. *Ad hunc finem conducit primariò, ut ſit paritas Religionis, pietatis, & par ſtudium virtutis.*

§. 3. *Non tam formæ & fortunarum, quàm morum & animorum æqualitas ſpectanda.*

Dominica 3. poſt Epiphaniam.

De dominio Dei in creaturas, quod longè majus quàm figuli in vaſa, ut patet luculento illo Doctoris gentiũ teſtimonio: *An non habet figulus luti, ex eadem maſſa facere aliud quidem vas in honorem, aliud in contumeliam.* Ad Rom. 9.

§. 1. *Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit in cœlo, in terrâ, in mari & omnibus abyſſis.* Pſ. 134.

§. 2. Quomodo nullus Dominus, niſi ſolus Deus. *Eſther 13. in cujus ditione cuncta ſunt poſita, nec eſt qui poſſit reſiſtere ejus voluntati.*

§. 3. *Dominus dedit, Dominus abſtulit, ſicut Domino placuit, ita factum eſt.* Job 1.

Dominica 4. poſt Epiphaniam.

Motus Magnus, quin imò perpetuus peccatoris conſcientiam exagitat; quæ operoſi inſtar horologii noctes dieſque interturbat, nec ſinit conquieſcere.

§. 1. *Ac primum quidem ut graves horologium malleorum ictus, ita conſcientia peccatorem aſſiduo verbere pulſat, & graviſſimos ictus inſtigit.*

§. 2. *Atque ut ferrati dentes hoc inquietant & rodunt, haud aliter, vermis eorum non moritur,* Marci. 9. *qui vivis dentibus conſcientiam arrodit.*

§. 3. *Hæc denique machina quandoque inſperatò viros armatos, variaſque larvas exhibet: at, quod longè terribilius:* perſonæ triſtes illis apparentes pavorem præſtabunt. *Sap.* 7.

Dominica 5. poſt Epiphaniam.

Invidus, cui numquam bene eſt, niſi alteri malè ſit; ſeipſum perdit, ut alterum perimat.

§. 1. *Invidus alienum bonum ſuum facit invidendo ſupplicium.* S. Proſper lib. 1. de vita contempl. cap. 5.

§. 2. *Invidia hominem diabolo deteriorem reddit, & dolores inferni tolerare cogit.*

§. 3. *Invidiæ flammas, aulas Principum, caſtra militum, contubernia fratrum, clauſtra Religioſorum* &c. *latè depopulari.*

§. 4. *Solatia invidioſorum & invidorum remedia.*

Dominica 6. poſt Epiphaniam.

Quod non *unus paſſer calat ſuper terram,* Matth. 10. nedum in hac vel illa arbore nidificet, *ſine patre veſtro,* nobis argumento eſſe poteſt, nil caſu fieri aut fortuito.

§. 1. *Non caſu ſed conſultò à divinâ providentiâ omnia gubernantur.*

§. 2. *Propoſitum SS. Scripturis, aliiſq; ſacris ac profanis hiſtoriis ſtabilitur.*

§. 3. *Quinam in rebus maximè fortuitu, Dei providentia nixi ſunt?*

Dominica Septuageſima.

Horologium iners, ac totâ die otio-

otioſum, quid mali ac turbæ in Repub. concitet, experientiâ compertum eſt; quid verò mali, otium in animis hominum generet, illo Eccleſiaſtici manifeſtius eſt: *Eccl.* 33.

§ 1. *Multam malitiam docuit otioſitas.* Quam ut excutiamus, rectè Propheta conditionis noſtræ, quâ conditi ſumus, nos memores eſſe voluit, dum dixit *Job cap.* 5.

§. 2 *Homo naſcitur ad laborem, & avis ad volandum.* Quid? quod homini adeò non otiandum ſit, ut Paulus moneat *ſi quis non vult operari, non manducet;* & prima veritas comminatur Prov. 6.

§. 3. *Per otium & pigritiam, veniet tibi quaſi viator egeſtas, & pauperies quaſi vir armatus.*

Dominica Sexageſima.

Amicus verus ut rarus ſic carus, in adverſis maximè comprobatur.

§. 1. *Eſt amicus ſocius menſæ, & non permanebit in die neceſſitatis.* Eccl. 6.

§. 2. Hujuſmodi Amici *in tempore tentationis recedunt.* Luc. 8.

§. 3. *Solus Deus amicus verus & ſincerus.*

Dominica Quinquageſima.

Hiſce Bacchi feriis peccatores ſuis flagitiis Deum laceſſere, & rurſus in crucem agere non verentur, teſtante ac deteſtante Apoſtolo:

§. 1. *Rurſum crucifigentes ſibimetipſis filium Dei.* Ad Hebr. 6.

§. 2. *Variis hiſtoriis comprobatur, Chriſtum per peccata hominum rurſum crucifigi.*

Dominica 1. *Quadrageſimæ.*

Jejunium, quod Heterodoxi, ut inventum diabolicum exe-crantur, Redemptor noſter exemplo ſuo ſanctificavit, & obſervari voluit.

§. 1. *Hæreticorum errores refutantur, ac jejunii præceptum adſtruitur.*

§. 2. Jejunium ut eſt actus virtutis abſtinentiæ, hominem contra inſultus cacodæmonis obarmat. *S. Tho.* 2. 2. *q.* 146.

§. 3. *Jejunii arma fortiſſima*, ut poſſitis omnia tela nequiſſimi ignea extinguere. *Ad Epheſ.* 6. *Atq; his armis non robur animi dumtaxat, ſed quod mirandum, etiam corporis acquiritur. Unde Eccleſ.* 37.

§. 4. Qui abſtinens eſt, adjiciet vitam.

Dominica 2. *Quadrageſimæ.*

Splendidus Solis vultus ſemper idem, ſemper ſibi ſimilis conſtantis animi ſymbolum eſt. Nimbi, nives, pluviæ, infrà feruntur, non turbant Solem.

§. 1. *Vultus ſemper idem, animi ſibi præſentis ac conſtantis index eſt, quod ſacris ac profanis teſtimoniis comprobatur.*

§. 2. *Qui in adverſis animo vultuque ſereno luſerint ac jocati ſint.*

Dominica 3. *Quadrageſimæ.*

Tartarei hoſtes, infeſti hoſpites, ubi, ſemel animum occupârunt; jamque *ingreſſi habitant ibi*, difficulter ſtatione cedunt: itavitia ubi per actus frequentatos in conſuetudinem abiêre, & quaſi ſedem fixêre, non facile deturbantur.

§. 1. *Quid*

§. 1. *Quid conſuetudo, & quomodo acquiratur.*

§. 2. *Conſuetudo altera natura, quam difficulter exuitur.*

§. 3. *Conſuetudo non imminuit peccatum.*

§. 4. *Remedia extirpandi pravos habitus, & conſuetudinem peccandi.*

Dominica 4. Quadrageſima.

Divinæ munificentiæ fontem benigniſſimus Redemptor noſter hodie multis millibus fecit ſcaturire, largiendo ſingulis, *quantum volebant*; at longè excellentiùs per ſacramenta, ſacros veluti canales, gratiæ fontes in animos hominum derivare non ceſſat.

§. 1. Deus dat omnibus affluenter, *& ſecundùm propriam cujuſque diſpoſitionem* Jacob. 1. Trid. ſeſſ. 6. cap. 7. Ex quo conſequitur juxta menſuram gratiæ, fore & menſuram gloriæ, quod Apoſtolus innuit dicens: 1 *Cor.* 15.

§. 2 *Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia claritas ſtellarum: ſtella enim à ſtella differt in claritate; ſic & Reſurrectio mortuorum.*

Dominica Paſſionis.

Prima veritas dum ſpeculi in morem, Judæorum ſcelera liberè coarguit, eorum odium incurrit: qua de cauſa pauci etiamnum veritatem liberè proferunt, quia pauci eam libenter audiunt.

§. 1. *Veritas odium parit.* Eccl. 4.

§. 2. *Pro anima tua ne confundaris dicere verum.*

§. 3. *Quinam libenter veritatem audierint.*

Dominica Palmarum.

De eximia Domini Jeſu manſuetudine, quam non modò per omnem vitam exercuit, ſed & nobis cum verbo tum exemplo ſuo ad imitandum propoſuit.

§. 1. Manſuetudinis magiſter hanc ſuis doctrinam tradidit Matth. 11. *Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde.*

§. 2. *Reſponſio mollis frangit iram: ſermo durus ſuſcitat furorem* Prov. 15.

§. 3. In omnibus *affabilem te facito.* Eccl. 4.

Dominica Reſurrectionis.

Ut cum Chriſto reſurgamus, & in novitate vitæ ambulemus, exuere oportet veterem hominem; bombycem imitando, quem M. Baſilius reſurrectionis typum oſtendit. *Baſilius lib. Hexam. cap.* 8.

§. 1. *Quomodo* expoliare veterem hominem cum actibus ſuis *valeamus.* Coloſſ. 3.

§. 2. *Ut in novitate vitæ ambulemus.* Ad Rom. 6.

Dominica 1. poſt Paſcha.

Omnes vos hodiernâ die, quantùm confido: *quaſi modò geniti infantes,* 1 *Pet.* 2. ſed ut infantibus familiare eſt cadere, ita & citò ſurgere. Documento nobis relicto, ut ſi per fragilitatem lapſi ſimus, non maneamus infixi luto; atque interim ſerus veſper ingruat, & divina clementia fores occludat.

§. 1. *Non tardes converti ad Dominum,*

num, & ne differas de die in diem. Eccl. 5.

§. 2. *Pœnitentia ſera, rarò vera.* Aug.

Dominica 2. poſt Paſcha.

Omnes nos quaſi oves erravimus; *Iſa.* 53. ſed bonus ille Paſtor cœleſtem gratiam, vel ut viridem ramum porrigit, ut errantes ad ſe trahat & adducat.

§. 1. *Ramus divinæ gratiæ ſufficienter omnibus porrigitur, quo diſperſos bonus Paſtor ad ſe trahat: idque primò per locutionem internam, ſecundò per externam: etenim*

§. 2. *Ramus divinæ gratiæ per ſacros Eccleſiaſtas, animos Auditorum efficaciter trahit; dum juxta Apoſtolum fit* verbum inſitum.

Dominica 3. poſt Paſcha.

Pretioſæ guttæ & virtutes ſtupendæ, quæ ex ardenti pœnitentis corde per oculos eliquantur.

§. 1. *Eſt pretium*, eſt honor & lachrymis, Ovid. 10. Metam. *ſi modo pro peccatis fluant.*

§. 2. *Anima lachrymis baptizatur.* Chryſoſt. hom. 9. de pœnit.

§. 3. *Lachrymarum vis cœlum aperit.*

§. 4. *Beati qui lugent.* Matth. 5.

Dominica 4. poſt Paſcha.

Maxima pars hominum ignorat, quò vadat, currit in incertum, & in præceps agitur: dum quò vel quà eundem ſit, non interrogat.

§. 1. *Quid faciendum ei, qui neſcit quò vadat: nec quidquam ſtatuit de ſtatu vitæ?*

§. 2. *Conſilium de ſtatu vitæ non petendum à parentibus aut propinquis.*

§. 3. *Inſpiratio qua quis ſe ſentit vocari ad ſtatum Religioſum, certiſſimè à Deo eſt.*

§. 4. *Vocatio ad Religionem, manifeſtum divinæ prædeſtinationis ſignum.*

§. 5. *Reprobationis ſignum certiſſimum iis, qui vocationem diſtulerunt, aut neglexerunt.*

Dominica 5. poſt Paſcha.

Cùm prima veritas adpromiſerit petenti nil denegandum, qui fit multa peti nec impetrari? Rationem Apoſtolus hanc aſſignat. *Jacob.* 4.

§. 1. *Petitis, & non accipitis, quia malè petitis.* Sunt qui non malè duntaxat, ſed & mala poſtulant, quibus rectè dicitur: *Matth.* 20.

§. 2. *Neſcitis quid petatis.*

§. 3. *Quid ſalubriter petendum.*

Dominica 6. poſt Paſcha.

Redemptor noſter dum ſe ſuis quaſi ſeverum, tum vel maximè ſe verum Patrem exhibet: utpote qui noſſet quid conferret non muliebriter aut molliter, ſed viriliter & fortiter ſuos tractari, atque generoſi inſtar equi duris exercitari. Haud aliter ſincerus Paterfamilias, qui non ſegniter liberos educat, ſed effrænes juventæ impetus, metu verborum coërcet, arbitretur ſe obſequium præſtare Deo & ipſis.

§. 1. *Filii tibi ſunt, erudi illos & curva illos à pueritia illorum.* Eccl. 7.

§. 2. *Qui parcit virgæ, odit filium ſuum.* Prov. 13.

§. 3. Tu

§.3. *Tu virga percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis.* Prov. 23. Manſuetudo tamen ſemper ſeveritati attemperanda; quemadmodum

§. 4. *Manna & virga* in arca aſſervari ſolita.

Dominica Pentecoſtes.

Deus univerſo orbi intimè præſens, juxta illud (1 Joan. 3.) *In illo manet & ipſe in eo.* quemadmodum bulla iutus & extus, undique in aëre verſatur. quæ intima numinis præſentia,

§. 1. *Medium ac remedium præſentiſſimum eſt ad omnia flagitia evitanda.*

§.2. *Dei præſentia, efficax ad omnem virtutem, & perfectionem incitamentum.*

Dominica 1. poſt Pentecoſten.

De centuplo: quod eleemoſyna refundit multò copioſiùs, quàm ullo fœnore aut uſurâ queat comparari.

§. 1. *Fœneratur Domino, qui miſeretur pauperis.* Prov. 19.

§. 2. Tullianum illud expenditur, *Eſt liberale officium, ſerere beneficium, ut poſſis metere fructum.*

Dominica 2. poſt Pentecoſten.

§. 1. *Hoſt a Euchariſtica quæ mirificè facit ad illuminandos & inflammandos animos, ſpeculo cauſtico comparatur.*

§. 2. *Accedite ad eum, & illuminamini.* Pſal. 33.

§. 3. *Quinam ex hoc pane intellectus, ſibi radium divinæ ſapientiæ mutuâriut.*

§. 4. *Umbram fugat veritas: noctem lux eliminat.*

§. 5. *Speculum Euchariſticum, fidelium corda inflammat.*

§. 6. *Diſpoſitiones animi præviæ, ad flammas ex Euchariſtico ſpeculo concipiendas.*

§. 7 *Proxima ad divinas flammas concipiendas diſpoſitio, fervens deſiderium.*

§. 8. *Quo amoris incendio, Deipara Chriſtum utero conceperit, & in Euchariſtia ſumpſerit.*

Dominica 3. poſt Pentecoſten.

De perſeverantia. Ovis & drachma deperdita, inceſſanter quærenda, donec invenias: & fabrica erigenda, donec colophone impoſito perficias, ac jure exclames: *Congratulamini mihi.*

§. 1. *Cœpiſſe multorum eſt; ad culmen perveniſſe, paucorum.* Hieron. epiſt.

§. 2. *Qui perſeveraverit uſque ad finem, hic ſalvus erit.* Matth. 10.

Dominica 4. poſt Pentecoſten.

Qui in nocte idololatriæ, hæreſeos, aut noxæ lethalis laborant, quaſi telas aranearum texunt, nullum operæ ſuæ pretium referentes.

§. 1. *Qui in nocte gentilitatis & idololatriæ verſantur, fruſtra laborant.*

§. 2. *Hæretici luce fidei deſtituti, in vacuum laborant.*

§. 3. *In nocte peccati laborantes nihil capiunt.*

Dominica 5 poſt Pentecoſten.

De Hypocriſi Scribarum & Phariſæorum, qui vanam virtutis umbram ſectantur.

§. 1. *At-*

§. 1. *Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces* Matth.7.

§. 2. *Væ nobis ſcribæ & Phariſæi hypocritæ: quia ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis.* Matth.23.

Dominica 6. *poſt Pentecoſten.*

Mundus non ſatiat, nec animum expiet, etſi implere videatur.

§. 1. Fortuna multis nimium dedit, nemini ſatis. *Seneca.*

§. 2. Ignis nunquam dicit, ſufficit. *Prov.* 30.

§. 3. *Solus Deus hominem ſatiat.*

Dominica 7. *poſt Pentecoſten.*

Cavendum à pravo conſortio.

§. 1. *Dæmon ut auceps, utitur pravis ſociis ad decipiendum.*

§. 2. *Fœmina laqueus eſt & rete, quo ſtygius auceps abutitur ad capiendas animas.*

Dominica 8. *poſt Pentecoſten.*

Majori ſolertiâ *filii tenebrarum* terrena & fluxa ſectantur, quàm *filii lucis*, cœleſtia & æterna.

§. 1. *Milites & Mercatores pro corruptibili corona, & fluxis bonis magis deſudant, quàm nos pro æternis.*

§. 2. *Homines ſeculares, vanitati ac mundo muliebri impenſiùs deditі, quàm nos veritati, & animi cultui.*

Dominica 9. *poſt Pentecoſten.*

De cultu ac reverentia templis debita.

§. 1. *Terribilis eſt locus iſte: non eſt hic aliud, niſi Domus Dei, & porta cœli.* Gen. 28.

§. 2. *Domum tuam decet ſanctitudo.* Pſal. 92.

Dominica 10. *poſt Pentecoſten.*

Sola humilitas eſt, quæ exaltat.

§. 1. *Quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia & deſcendit.* Epheſ. 4.

§. 2. *Probatur ſacris ac profanis hiſtoriis, eos qui ſe humiliant, exaltari.*

Dominica 11. *poſt Pentecoſten.*

Rectè loquitur, cujus lingua, affabri inſtar horologii, opportuno tempore ſonat, & peccantē cōmonet. Qua in parte, tacendo non leviter peccatur.

§. 1. *Væ mihi quia tacui.* Iſa.6.

§. 2. *Si peccaverit in te frater tuus corripe eum.* Matth. 18.

Dominica 12. *poſt Pentecoſten.*

Oculo mentis, cœleſtia attentiùs contemplanda, quò terrena omnia deſpiciantur.

§. 1. Cum S. Ignatio exclamandum: *quàm ſordet mihi terra, dum cœlum aſpicio.*

§. 2. Cum Apoſtolo: *quæ ſurſum ſunt quærite: quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram.* Coloſſ. 3.

Dominica 13. *poſt Pentecoſten.*

Peccatum quodvis hominem longiſſimè à Deo ſejungit.

§. 1. *Peccator cum filio prodigo in regionem* longinquam *proficiſcitur.*

§. 2. *Magnum Chaos peccatorem inter & Deum, firmatum eſt.*

Dominica 14. *poſt Pentecoſten.*

Uni & ſoli Deo ſerviendum eſſe, omnemque affectum ei ſoli exhibendum.

§. 1. Ne-

§. 1. *Nemo poteſt duobus Dominis ſervire.* Matth. 6.

§. 2. *Gravis Dæmonis fallacia perſuadentis, poſſe aliquem duobus Dominis ſervire.*

§. 3. *Uni ſoli Deo ac Domino ſerviendum.*

Dominica 15 poſt Pentecoſten

Liberos à parentibus, velut traduces à vite avulſos, Chriſto meliori colono in Religione traditos, minimè ut mortuos flendos eſſe.

§. 1. *Religioſi mundo mortui, & quaſi vivi ſepulti.*

§. 2. *Homines mundo mortuos non flendos: quorum* vita abſcondita eſt in Chriſto cum Deo. *Coloſſ.* 3.

§. 3. *Quale peccatum à Religione avertere, aut impedire: & quàm graviter à Deo punitum.*

Dominica 16. poſt Pentecoſten.

Teſtudo bellica quam propugnatores, victoreſque conſcendere olim ſoliti, mundum ejuſque titulos calcandos docet.

§. 1. SUBLIMABUNT NOS SI FUERINT INFRA NOS. Emiſſen. ſerm. de Aſcenſ.

§. 2. *Quinam calcando honores ſibi gradum ad immortalem gloriam ſtruxerint.*

§. 3. *Orbem, univerſum calcando, in cœlum conſcenditur.*

§. 4. DE VITIIS SCALAM NOBIS FACIMUS, SI VITIA IPSA CALCAMUS. *Auguſtin. ſerm.* 176.

Dominica 17. poſt Pentecoſten

De Amore, quo Proximus noſter diligendus.

§. 1. *Diliges proximum ſicut pupillam oculi tui, quoniam* Sumus invicem membra. *ad Epheſ.* 4.

§. 2. *Jonatas & David perfectum mutuæ dilectionis exemplar, proximum diligendum, ſicut ſeipſum demonſtrant.*

Dominica 18 poſt Pentecoſten.

De Malitia cogitationum, quæ in animo, velut ſpecies in cubiculo obſcuro per anguſtum foramen, quaſi per oculum, relucet.

§. 1. Abominatio Domini cogitationes malæ. *Proverb.* 15.

§. 2. *Quæ cogitatio peccaminoſa, & quinam ob ſolam cogitationem damnati.*

§. 3. *Cogitationes pravæ continuè repellendæ, Deo per Prophetam commonente:* Auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis. *Iſa.* 1.

Dominica 19. poſt Pentecoſten.

Pauci per fructus bonorum operum, ad vitam æternam prædeſtinati ſunt.

§. 1. *Præſcientia Dei, ac prædeſtinatio non efficit libertati.*

§. 2. Satagite ut per bona opera, certam veſtram vocationem, & electionem faciatis. 2 *Pet.* 1.

Dominica 20. poſt Pentecoſten.

Divinus amor morbos, ceu moloſſos immittit, ut venetur animas: quin & doloris jaculo configit, ut ad ſe fontem vivum recurrant.

§. 1. *Infirmitas corporis, facit ut animus ad Chriſtum & ad cœleſtia ſuſpiret:* Sicut cervus ad fontes aquarum *Pſalm.* 41.

§. 2. *Homo cum morbi cruciatibus con-*

conflictatus, Martyribus collatus, jure uſurpat illud Pſaltis: Perfecit pedes meos tanquam cervorum: & ſuper excelſa ſtatuens me. *Pſal.* 17.

Dominica 21 *poſt Pentecoſten.*

VindexDeus pœnâ talionis,peccatorem punit. Et in ſervum nequam ſeverè animadvertit, qui conſervo ſuo crudelis extitit.

§. 1. *Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur.* Sap. 11.

§. 2. *Ipſe ſibi parat peccator quiſque quod patitur; nos calamitatum noſtrarum auctores ſumus.* S. Salv. libro octavo de provid.

Dominica 22. *poſt Pentecoſten.*

Quâ ratione imago Chriſti in nobis vivaciſſimè exprimatur.

§. 1. Imago imitando aptè exprimitur ad quod Apoſtolus hortatur: *imitatores mei eſtote.* 1 Cor. 4.

§. 2. *Quos præſcivit & prædeſtinavit conformes fieri imaginis filii ſui?* Rom. 8.

Dominica 23 *poſt Pentecoſten.*

Mors rectè ſomnus à ſacris & profanis hiſtoriis nuncupatur.

§. 1. *Mortis & ſomni proprietates inter ſe comparantur.*

§. 2. *Salubris homini dormituro illa Lipſii commonitio:* Ad lectum ad lethum.

Dominica 24. *poſt Pentecoſten.*

Manus ſcribentis, quæ Baltaſſarem terruit, non obſcuras ſupremi judicii notas nobis etiam exaravit.

§. 1. *Decretoriam ſententiam* Mane, Thecel, Phares, *in judicio ferendam, qui legit intelligat.*

§. 2. *Aliam ſcripturam, libris in judicio aperiendis contentam, qui legit, intelligat.*

APPROBATIO.

LUcis Euangelicæ ſub velum ſacrorum Emblematum reconditæ pars ſecunda, à R. P. Henrico Engelgrave Societatis *IESU*, *multo ſtudio, & magno judicio, atque eruditione, uti prior, induſtriè concinnata, orthodoxæ fidei & bonis moribus conformis eſt, & ad fidelium illuminationem deſerviens: quò* ut filii lucis, & ſicut in die, honeſtè ambulantes, *ad lucis æternæ regionem feliciter perveniant. Quare eadem digna quoque eſt, ut typis evulgetur. Actum* I. *Aprilis* 1653.

GUIL. BOLOGNINO S. T. L.
Can. & Lib. Cenſor Antverp.

EMBLE-

EMBLEMA I.

ERUNT SIGNA. Luc. 21.

a MULTA AC METUENDA MINATUR.

DOMINICA I. ADVENTUS.

Funeſtis Deus ſignis minatur ac terret, ut à peccato deterreat.

§. I. b *Dabo prodigia in cœlo ſurſum, & ſigna in terra deorſum.*

§. II. *Dediſti timentibus te ſignificationem, ut fugiant à facie arcus.* Pſal. 59.

a Ovid. 15. Met. b Act. 2.

Erunt ſigna. Luc. 21.

IN ſublimioris ſcientiæ palæſtris, quæſtio non infima ventilatur *de ſignis.* Cui enodandæ à pleriſque unus Auguſtinus adhibetur; qui lib. 2. de Doctrinâ Chriſtianâ cap. 1. dilucidè ad captum cujuſque exponit: *Signum eſt præter ſpeciem quam ingerit ſenſibus, aliud aliquid ex ſe faciens, in cognitionem venire. Sicut veſtigio viſo tranſiiſſe animal; fumo viſo ignem ſubeſſe cognoſcimus; & voce animantis auditâ, effectus animi ejus advertimus; & tubâ ſonante, milites progredi vel regredi; &c.*

Ejuſmodi ſigna alia ſunt naturalia, alia artificialia, quædam arbitraria ſeu ex inſtituto. Nos ea dumtaxat ſectabimur, quæ prognoſtica ac comminatoria, non modò publicas clades, vaſtationes agrorum, everſiones urbium, aliudve inſolens infortunium portendere conſueverunt, ſed & inſuper *aliud aliquid ex ſe faciunt in cognitionem venire*; offenſi ſcilicet numinis iram, ſcelera populi, vindicem manum extentam; ut eam tempori advertere, noſque ab irâ venturâ ſubducere valeamus. Ideo dicit dominus:

§. I.

Dabo prodigia in cælo ſurſum, & ſigna in terrâ deorſum. Act. 2.

DEus noſter longanimis & multæ miſericordiæ, prius Ægyptium illum tyrannum Pharaonem, cum curribus & equitibus, omnique exercitu, quàm Oceani fluctibus involverit, *poſuit in Ægypto ſigna ſua.* Pſal. 77.

Hæc quàm varia, quàm prodigioſa, quàm manifeſta exſtiterint, fuſiùs videre eſt apud noſtros, Cornelium, Bonfrerium, Torniellum & Salianum, qui his paucis omnia complexus eſt. a

Prima rubens unda: ranarum plaga ſecunda.
Inde culex triſtis; poſt muſca nocentior iſtis.
Quinta pecus ſtravit. Veſicas ſexta creavit.
Poſtque ſubit grando: pòſt bruchus dente nefando.
Nona tegit ſolem, primam necat ultima prolem.

Quæſtionem hìc movet Seleucienſis Antiſtes, ut quid Deus dixerit: *b multiplicabo ſigna & oſtenta mea in terrâ Ægypti*, & non potiùs poſt primam plagam, poſt primam hanc comminationem, *c erit autem ſanguis vobis in ſignum*, contumacem regem cum ſuis deleverit? Ad quam Baſilicè ut aſſolet, reſpondet: *d pœnitentiæ ſpe ſupplicium differens, procraſtinanſque punitionem.*

Philo verò eleganter circa ſciniphes philoſophatur, cur Deus hæc puſilla animalcula, non urſos aut leones, non famem, aut peſtilentiam immiſerit. *e Ut diſcat* inquit, *qui hæc quærit, Deum voluiſſe incolas caſtigare, non toller*

a Salian. an mundi. 2543. b Exod. c Exod. 8. d Baſil or. 9
e Auguſt. tract. 1. in Ioan. Philo hi

nam ſi eos omnino delere voluiſſet, non opus erat animalium operâ, ſed divinitus immiſſâ fame ac peſtilentiâ. Quid quod præviæ noctem deliberationi ac reſipiſcentiæ deſignet, pridie interminando? *a cras erit ſignum iſtud.* Cur non ſtatim? Pergit porro: *b conſtituitque dominus tempus, dicens: cras faciet dominus verbum iſtud in terra,* & alibi: *pluam cras hac ipſa hora grandinem multam nimis.* Mitte ergo jam nunc & congrega jumenta &c. Ubi Salianus *c* præclarum hoc epiphonema ſubjungit: inſigne atque inuſitatum divinæ bonitatis exemplum, erga tyrannum pervicacem! Non ſolum calamitatem prænuntiat in certum tempus, imò diem atque horam, ſed monet etiam ut res ſuas ab imminente clade conſerent. Ex quibus omnibus rectè conficit Auguſtinus, *d hoc non ... indignanter, quàm miſericorditer videtur admonere. Vide quomodo Deus etiam iraſcens temperat pœnam,* & hoc unum ſatagit, ut peccator fugiat à venturâ irâ. Durarunt ſiquidem, *e hæc ſigna que portenta* non horam dumtaxat, aut diem, ſed ad hebdomades, ad menſes, univerſim omnes ad annum integrum.

Verum enimverò hoc graviſſimè noſtrâ tempeſtate flagitioſi feruntur, ſe incautos opprimi, non ea ſibi *f ſigna atque prodigia* fiere, nullas ſe prævias Dei commonitiones aut comminationes perſentiſcere: quaſi verò non æquè luculenta, imo & clariora & frequentiora ſigna, eos à ſcelere terrerent.

Nolim hic recenſere *g ſigna & portenta*, quæ orbis univerſi excidium denunciabant; ſuffecerit, ea oculis objeciſſe, quæ quandoque unius, quandoque plurium capitibus certam mortem, aut publicam calamitatem portenderunt. *h* Cujuſmodi imprimis ſigna, cœleſtia eſſe conſuevêre, quæ terriculo Deus eſſe voluit mortalibus, ut indices vindiceſque irati numinis. Ex his, ne altius quædam petamus, anno Chriſti 1527. ante Turcarum in fines Chriſtianorum eruptiones, graviſſimamque tyrannidem, ante Romam à Borbonio armatâ militum manu expugnatam, ipſumque Eccleſiæ caput Cæſarianis militibus traditum, malorum omnium augur Cometa extitit, totâ Europâ ſub quartam matutinam ſpectabilis, qualis antehac nunquam apparuiſſe perhibetur. Quantarum verò calamitatum prodromus fuerit Cometa, qui anno Domini 1575. per Belgium conſpectus fuit, & alius inſuper an. 1577. per Hebdomades omnino ſeptem *i quaſi belli ſignum in cœlo elatum*, ſcripſit & enucleatè & pertractatè Cornelius Gemma. Hoc unum iis qui volunt ſignum videre, crinitum ſidus adduxiſſe ſufficiat, *k* quod ævo noſtro die quarta Decembris 1618. continuis prope tribus menſibus ſub auroram; & ilico poſt mediam noctem ſe conſpiciendum præbuit: cujus cauda ſeu flagellum, ut accuratè optici obſervarũt, ſupra quingenta milliaria in longi-

a Exod 8 b Exod 9 v. 18 c Salian, an. mundi 254. num 6 d Auguſt, qq in Exod 9. 33 e Deut. 4 f Deut. 6

g Marci 13 h Beyerlinck theat, tit. Cometa V. Cauſ. de domo Dei l. b, 3. c. 12. i Strada a. 1578 k Thomas Fienus, Ericius Puteanus de cometa

tudinem protendebatur. Hæc autem ignea virga, non minùs quàm illa Moyſis fatalis, Italiæ, Hiſpaniæ, Germaniæ aliiſque Europæ partibus ſpectabilis fuit; ac derepente ubi, ubi præfulſit, conſecuturas velut ancillatas juratasque pediſſequas calamitates præcinere ac præmonſtrare comperiebatur. Teſtis eſt Bohemia, Hungaria, ac univerſa Germania; teſtis Italia, teſtis Hiſpania, Luſitania, Catalonia, tota Francia, Anglia, Scotia, Hibernia, teſtis denique bellorum omnium palæſtra, tanto ſanguine cruentum, tot cadaveribus funeſtum Belgium. Prænuntium quoque fuiſſe funerum magnorum Principum, nemo inficiabitur, qui attenderit non multò poſt feralis hujus ſigni conſpectum, Mathiam Imperatorem, Paulum V. Pontificem, Philippum III. Hiſpaniarum Regem, & Albertum Brabantiæ Archiducem è vivis ſublatos fuiſſe: ut mihi jure liceat cum Auguſtino ſapientiſſimæ Sanctitatis viro, Cometam a *Cœli linguam* nuncupare, quæ noctu & interdiu omni præcone argutior, clamat: *b Indignatur ecce dominus, & iraſcitur, & quod ad Deum non convertamini, comminatur. Indignamini indignari Deum, quaſi aliquid boni male vivendo mereamini. inter ipſa adverſa, quibus vix coarctata & concluſa anima reſpirat, vacat malos eſſe?* Nati Patris monitiones contemnimus? ſupplicii imminentis ſigna videmus. *c* Documento hic eſſe poterit ſagax Caroli V. Imperatoris pronuntia-

tum, qui conſpectâ ejuſmodi cri- nitâ face, quidnam portenderet ab Fginardo Philoſopho & Hi- ſtorico ſtudiosè percunctatus eſt ſubverebatur, enim, quod ver- accidit, mortē ſibi præſagire; cu- Eginardus illud Hieremiæ pr- reſponſo objecit: *d à ſign. s Cœ- nolite metuere, quæ timent gentes* Sed retorſit ſapientiſſimus Impe- rator: *Se non metuere ſigna, ſed ſi- gnorum opificem Deum, eumque v- ea propter venerari, quòd laceſſitu- hominum ſceleribus, Reges & popu- lum hac ratione præmoneat, pri- quam feriat, ut ad pœnitentiam e- provocet. e* Ita & Albano ju- metum incutere poterant viſæ i- luſtri nocte geminæ per cœlu- acies bello paratæ, haſtiſq; cor- ſcantibus infeſtæ; quà prodigi- ut Strada annotavit, Orangii exe- citum imminentem, Gheuſioru- cædes ac latrocinia, longamq- bellorum ac miſeriarum Iliade- denuntiabant: *f* ipſumque cœ- lum hoc anno ſanguinem pluc- ſcelera populi cruentis lachryn- flere videbatur. Nec ſua homin- ſcelera flere norunt, ut quod ol- Hier. *g (cujus eloquium ab orie- uſque in occidentem ad inſtar la- padus reſplenduit)* hic liceat uſu- pare: *h ubique luctus, ub que ge- tus, & plurima mortis imago. '1 manus,* inquit, imò & totus *or- ruit, & tamen cervix noſtra e- ꝛcta non flectitur.* Utinam non i- pino fato, ſed ſuo tandem ſ- lerum pondere flectatur & fle- tur & frangatur; *i* quemadm- dum Alexandro Florentiæ D- eveniſſe legimus: eâ in urbe,

a Aug. de tem. ſerm 39 in ephiphan ſer. 2 b Cyprian. tract. 1 g Coin, Gemma lib. de Cometa an, 1575

d Hier c 10 e Fam. Strada an. i f Strada cit g Aug. contra Iul c, Hieron. i Strada an 1536

ceptâ regio apparatu Margaritâ, dum nuptiarum ſolemnia cum Alexandro repetuntur; inter connubiales epulas, deficiens, repente ſol, convivas exterruit. Prodigii id loco fuiſſe eventus comprobavit: Alexander enim quantùm Cæſaris affinitate prætumidus, tantùm in mulierum amores incaute atque impotenter effuſus, fraustra evitatis aliunde inſidiis, à Laurentio Mediceo propinquo, ac voluptatum ejus conſcio, quâ delectabatur eſcâ facilè captus: atque in ſpem, ſive ſpeciem liberandæ patriæ, ſeptimo principatus anno, nuptiarum evoluto nondum primo, interfectus. Utinam hunc lucis defectum cum fortunâ ſuâ brevî occaſurâ compoſuiſſet, & cum Carolo, ſignorum moderatorem ac ſcelerum monitorem agnoviſſet, illuſtrius vitam inſtituiſſet & clauſiſſet.

Hæc a *prodigia in cœlo ſurſum*, quibus ut Nierenbergius ait, cœlum nobis minatur, & Deus ſe memorem noſtri commendat, & eos immemores ſui arguit.

Licet in cœlo illuſtriora ſint, b *Signa in terra deorſum* non pauciora conſpiciuntur: monſtra cœleſtia Cometæ ſunt, nec tamen credo minus animaliū prodigiis interminatum nobis & cautum, quàm cœleſtibus. c Mulæ partus prænuntius Babylonicæ ſervituti fuit. Fugam Xerxis, editus ab equa lepus præmonſtravit. Parricidium Julii, ſine corde, bovis exta. Romanam à Luſitanis cladem; ſicut & aliquando Luſitanam à Romanis, editus ab equa centaurus, cujus anteriora tauri erant, extrema equi. Pridie quàm interficeretur Cæſar, alitum pugna cædem prædixit. Quibus attexit Famianus d noſter, futurarum calamitatum prænuntium exſtitiſſe, puerum, Leodii, natum bicipitem, quadrupedem, quadrimanum: quo portendi, canebant monſtruoſum fœdus, complurium populorum viribus conflandum, quod brevî ſanè conflatum eſt. e Mitto hic Alexandro ſuper mare, diadema turbine excuſſum, mortem denuntiaſſe, f ſtatuam Divi Pauli, quam Adrianus Imperator ei erexerat, uberrimè fleviſſe, cùm ei exitium impenderet: brevi enim has lachrymas ſanguine ſuo diluit. Fuerunt, qui in ipſo utero, lucis timorem, & mala obventura flentibus indicarunt. g Flens in utero natus eſt, teſte Fabricio, qui hunc & verſibus illuſtravit, & baptiſmo adſtitit. Noſtris etiam his paucis annis, clariſſimè vociferari auditus eſt alius in hac ipsâ urbe Uratiſlaviâ, homo in omni ſuâ vitâ poſtea miſerrimus. Anno 1546. Infans in utero materno flevit, unus in Miſniâ, alter Rotevilæ; eo verò anno bellum fuit Proteſtantium cum Cæſare. Hæc aliaque Nierenbergius in hiſtoria naturæ commemorat, ubi addit, quod hæc præfatio vitæ & lachrymatio, cæteras vitæ partes prædicet, ac prædictet.

Sed quid ea prodigia ac præſagia ſectamur? Cùm vix utero ſoluti, elatâ voce infantes, noctes atque dies flentes & ejulantes, ſatis teſtentur in vallem ſe lachry-

a Act: 2 b Act: 2. c Euſeb. Nieremb hiſt. nat, l: I c: 4

d Strada a 1568 e Plut. Art f. Baron, 1185. g Nierem hiſt, nat l: 3 c: 23

marum, in locum flentium expoſitos, ſuarum miſeriarum vates ac præcones eſſe, magno conteſtante Auguſtino, a *dum infantia*, inquit, *non à riſu, ſed à fletu orditur hanc lucem, quid malorum ingreſſa ſit, neſciens prophetat quodammodo.*

Nunc ad alia inanimata, non minùs tamen vocalia ſigna tranſeamus. Delectationi, ſed & publicæ utilitati ac politiæ ſervit præludium, quòd in primariis emporiis ex ſumma turri, aut urbis curia, complura minuta campanilia argutè moderantur ac modulantur, hac fini, ut priuſquam horologium ingentem principis campanæ malleum ſuſtulerit, horamque pulſu ſignarit, velut attentionem captent; ac horam proximè ſonantem, ceu ſigno dato, præmoneant.

Haud aliter qui tempora & momenta habet in ſuâ poteſtate, prius manum ſceleribus gravem, quàm ad feriendum ſuſtollat, ſigna certè ſonora ſatis, æra, inquam, campana, quæ graviſſimis calamitatibus portentoſo ſono præluſerunt, mortalium auribus fecit inſonare.

Continuum miraculum Hiſpaniæ, eſt campana Vilillæ, de qua Varius ſic ſcribit l. 2. de faſcin. cap. 14 In regno Hiſpaniæ, in oppido Vililla nuncupato, Cæſarauguſtanæ Diœceſis, campana quædam eſt quam miraculorum appellant. Hæc per aliquot menſes, antequam aliquid adverſi in Chriſtianâ Republicâ contingat, ex ſeipsâ, nemine impellente, pulſatur. Cujus rei teſtimonium per publicos tabelliones, teſtibus plurimis adhibitis, hiſce oculis, inquit, P. Euſebius Nierembergius, *b* egomet legi, & Mariana lib. 21. de rebus Hiſp. c 10. pluribus conteſtatur. At quid opus, inquit, aggerere Auctores, cùm teſtatiſſima res ſit, & ipſe quater aut quinies noſtris diebus audiverim pulſatam. Similis campana inter Japones admirabilis, tumultus futuros præſignificans. His tamen quid majoris ac melioris prodigii eſſe videtur, ſignum campanæ quempiam certæ mortis jamjam imminentis, præmonere, & velut inſonare illud Joannis: *c noviſſima hora eſt. Morieris tu, & non vives.* Quod ferali quidem, ſed veraci ſono, variæ per Hiſpaniam campanæ ultro pulſatæ prænuntiarunt. *d* Ita Joannes Lupus Epiſcopus Monopolenſis, ſcribit campanulam in Monaſterio Camorenſi Patrum Prædicatorum, triduo ante obitum alicujus Religioſi, ſponte ſua ſolitam pulſari, etſi nemo tum temporis decumberet lecto. Idem Auctor prodit conſimilem campanam fuiſſe in Monaſterio S. Dominici Cordubæ, quæ ultro inſonans, portendebat aut fratris aut inſignis alicujus viri, ejuſdem Monaſterii fatum. In Germaniâ quoque ejuſmodi campanam, ſpontaneo pulſu alicujus Monialis obitum præſignare compertū eſt. Quid hîc exiſtimatis Auditores? Ubi hæc fatalis campana inſonuerit, num quemquam oſcitare, genio indulgere, ſcelus anhelare auſum arbitramini? Quin potiùs quiſq; ſe deſignari ratus, extemplo omnes animi latebras diſcu-

a l, 21, de civit, c, 14

b Nierem hiſt, nat de Miracul, nat, in Europ l. I c 8 pag. 391

c I Ioan. 2. Pſal. 38,

d Nieremb, cit, l, 1, c, 12

diſcutere, lachrimis & exhomologeſi expiare, ritè ſe præmunire, ad actus contritionis recurrere, diſponere domui ſuæ, in cinere & cilicio mortem operiri ſatagit.

Sed expoſtulantes hic quoſdam audire mihi videor, in hiſce partibus ea ſigna deſiderari, mille ſe votis talem mortis inſtantis monitorem exoptare, neminem non quantumvis profligatæ vitæ, illud Prophetæ uſurpare, domine *a fac mecum ſignum in bonum*, Aut illud apud Matthæum: Domine *b volumus à te ſignum videre.* vultis non unum? Non obſcurum, non longè diſſitum, ſed in hac urbe noſtrâ non ſemel in anno, noctes atque dies Deum ejuſmodi ſigna nobis deſignaſſe oſtendam? Neminem veſtrûm latet in ſingulos dies ære campano, ſub obſcuro veſpere ſignum dari, quod *noviſſima hora* ſit, portas urbis occludendas; accelerandum, currendum, & prædia & pocula deſerenda, campana monet. Nunc verò dum in dies bene mane, dum ſummo veſpere funeſtum campanarum pulſum ſuper vitâ functum exauditis, an non ſatis ſuperque hoc ſignum admonet, portas tibi vitæ hujus brevi claudendas; juvenem talem, puellam, ſenem, jam urbe ac patriâ receptum? Accelerandum tibi ne excludaris. Hoc qui ſibi ſignũ ponit, is quoties feralis hic campanæ ſonus exaudietur, in animum inducet, ſuoſque commonebit: *c filioli noviſſima hora eſt, de poort-klock luyt* (quem fructum præſentis argumenti uberrimum duco) ſapienter ſibi cum ſapientibus proſpiciet, ne audiat illud: *d neſcio vos, clauſa eſt janua.* Quid quod campanæ hujus pulſum, non à foris, ſed domi noſtræ, & intra nos audimus, juxta illud Gregorii *e pulſat dominus cum jam per ægritudinis moleſtias, mortem vicinam eſſe deſignat.* An non advertimus ex pulſu arteriæ, mortem accelerare? An celer & præceps anhelitus, non properandum ſuadet? An non dominus dum per ægritudinis moleſtias caput pulſat, renes pulſat, aſſiduâ palpitatione cor pulſat, imò vel dentem pulſat, *mortem vicinam eſſe deſignat?* Audi quod fidâ relatione accepi ex literis P. Chriſtophori Wiltheim, 6. Julii 1647. quæ ſic habent: adjungo aliquod memorabile de morte Galaſſii, Cæſaris Generalis. Deus Glaſſio inſtantem mortem, uti ſolebat precari, denuntiavit hoc modo: Lintzii laborabat magno dolore dentium, cui leniendo dentem vitiatum evelli curaſſet, niſi medicus improbaſſet. Indormiſcit Galaſſius, & paulò poſt experrectus, ſenſit ultro dentem illum in os decidiſſe, ſignatum effigie Sandapilæ, quam tegebat mortualis pannus, albâ cruce ut ſolet, per medium & ad latera protentâ. Dentem hic nihil tale notans, medico ſpectandum præbet: ſtupet medicus picturam, & ſtupet dentem (erat quippe molaris) ſponte defluxiſſe, & omnem inſuper dolorem ceſſiſſe. Advertit Galaſſius medicum attonitum, repetit dentem & ipſam Sandapilæ notam conſpicatus, exclamat hoc

a Pſal. 85. b Matth. 12. c 1 Ioan. 2.

d Matth. 25. e Greg. hom: 13. in Evang.

eſſe quòd tot orationibus poſtulaſſet, certo ſibi in eo conſtare, brevi moriendum eſſe. Deſcendit Viennam valens, laborat nephritide, adhibet chirurgum qui calculum à ſpintere ſemoveat, amovet ſed læsâ aliquantum veſicâ: hinc gangrena quæ mortem illi non inviſam nec invitam, ſed prævifam & præoptatam ipsâ S. Marci luce attulit. Hæc ille.

Sed erunt fortaſſis qui hæc omnia potiùs dormientium ſomnia & bona nomina quàm vera vigilantium omina exiſtimabunt quos fortè magis feriet, quod Guilielmo III. Duci Bavariæ Hiſtorici *a* accidiſſe ferunt. Audiebat & erat Guilielmus Pater pauperum, hominumque Religioſorum omnium tutor: quem vitâ functum, etſi omnium voces ſiluiſſent, pro funere ſatis laudaſſent tot complorantium voces & lachrymæ: hic, inquam, laudatiſſimus princeps ubi è Concilio Baſileenſi, cui Cæſaris loco præerat, Monachium rediit, ſomniũ tale habuit. Videbatur ſibi videre eminentiſſimæ ſtaturæ cervum, qui altero quidem cornu *campanulas*, altero accenſos cereos præferret. Fugientem hanc feram venator, & canes certatim inſequebantur; interclusis omnibus evadendi viis, territum animal in cœmiterium Divæ Virginis profugit: hic ſepulchrum inhumando homini apertum, præcipiti curſu irruens cervus, captus & occiſus eſt. Evigilavit his viſis Princeps, & quid ſibi hoc ſomnii vellet, ſecum ipſe diſquiſivit. Altero die quid ſomniaſſet, ſuis etjam proceribus enarravit, varias habuit interpretationes hoc ſomnium, quibus auditis dux Guilielmus: ego, inquit, ſum cervus iſte, mortalem hanc vitam brevi finiturus, in illo ipſo Beatæ Virginis Templo humari volo. Omnia ordine facta, & præſagia eventum habuêre. Mors arcu & ſagittis inſtructa venatur, pro cornubus campanas inſonare facit, optimum hominum perfugium ad ædes Virginis ad tumulos majorum: illic peccata defleamus, & tuti erimus. Quotidiana funera, non vana ſomnia, lugubris campanarum ſonus, non ſomniantes ſed vigilantes interturbat, & inclamat: hic annus tibi nobiliſſime domine, tibi potentiſſima domina, venuſta puella, fatalis erit; hic menſis tibi Ampliſſime, Conſultiſſime Domine, tibi perilluſtris Adoleſcens funeſtus erit; hâc ſeptimana tibi dives mercator, tibi corpulente, tibi opulente, tibi avare ſenex, tibi formoſe puer poſtrema illuceſcet dies, craſtinus heu quàm multis per univerſum orbem, illi in mari, illi in terrâ, uni in menſâ, alteri in lecto huic ambulanti, alii ſomnianti, nec quidquam opinanti ſupremus futurus eſt, atque *inter populum frequenti clade morientem, nemo conſiderat ſe eſſe mortalem.*

Quare ſupervacaneum reor excurrere *b* in Burgundiam, ut quis in cœnobio S. Martini illic contempletur prodigioſum ichthyotrophium, ſeu piſcium vivarium, cui quoties piſculus mortuus ſupernatat, mortẽ Monachi deſignari infallibili experientiâ

a Ioan. Nyder l:2 formic. c:3. Dreſelii prodrom, c:1, §. 38.

b Cypr. tract: 1

comprr-

compertum habent. Non *a* Monachii in Germania monaſterium viſendum quod Barbara Bavariæ Princeps ingreſſa. Hanc rex Galliæ conjugem ſibi petiit à Duce Alberto, fratre Germano Barbaræ; hoc cùm innotuiſſet puellæ, triduum deliberationi poſtulavit: & illo quidem tempore, remotis à ſe arbitris, cum ſolo Deo egit, ardenter ſæpius precata in templo, divinæ voluntati explorandæ. Elapſo triduo reſpondit: parentes me Deo donarunt, hoc ego donum non revocabo. Ita in cœnobio permanſit. Ubi inter alia ſibi conceſſa habuit Amaracum tam prodigioſæ magnitudinis, ut huic portandæ vix duo viri ſuffecerint. Grandem deinde caveam avibus refertam aluit. Sed & torquem aureum ſub ſacro velamine, nudo corpori applicitum geſtavit. Verùm quatuordecim diebus ante obitum Barbaræ, Amaracus omnis exaruit; nocte altera omnes aves repertæ ſunt mortuæ; tertiâ demum nocte medius torques ſe rupit. Barbara præſagi animi Virgo, Antiſtitam conveniens; hæc omnia, inquit, me petunt. Et paucis pòſt diebus cùm annum ageret decimum ſeptimũ, *b expreſſo ſigno Sanctitatis*, obiit dieS. Joanni Baptiſtæ ſacro, an. 1472. Poſt illuſtriſſimæ hujus Virginis mortem, decimo quarto die, alia è Monialium numero defuncta eſt; hanc iterum aliæ atque aliæ moriendo ſubſecutæ ſunt, donec viginti Virgines (quot forte aves) ex eâdem Sacrâ familiâ certis intervallis obierunt. Non, inquam, tale petendum *c Signum à Domino Deo tuo*, cùm & fluviis hominum cadavera enatantia, & ſuper terram congeſti cumuli ac tumuli, in cœmiteriis mortuorum calvariæ, vivaciùs quàm piſces aut volucres, mortuæ, mortalitatis ſuæ quemque commoneant. Cæteris verò prodigiis (ut Amaracus exareſcat, torques arcanâ vi rumpatur, volucres conticeſcant) mortis prodromi morbi, dolores, paroxiſmi longè certiùs prænuntiant; quibus omnem formæ venuſtatem evareſcere, florem vitæ demeti; tenacitatis vinculum quo auro & argento adſtricti erant, diſſolvi; omnes denique aurium animiq; illecebras emori, in ſeipſis manifeſto omnes præſentiſcere coguntur. Ut veriſſimum ſit illud Plinii: *d innumerabilia ſunt mortis ſigna*, quæ omnia nihil aliud monent, quàm diſpone domui tuæ, *e morieris enim tu & non vives.* Hoc, ne incautus obruaris, gentilis Seneca Chriſtiane inculcat, & incuſat, *f quòd nihil nobis mali antequam eveniat proponimus, ſed ut immanes ipſi, & aliis pacatiùs ingreſſi iter, alienis non admonemur caſibus illos eſſe communes. Tot præter domum noſtram ducuntur exequiæ, de morte non cogitamus? tot acerba funera; nos togam noſtrorum infantium, nos militiam, & paternæ hereditatis ſucceſſionem animo cogitamus.* Ex quibus luctuoſam hanc concluſionem inducit: *neceſſe eſt itaque magis corruamus, qui quaſi ex inopinato ferimur*; neceſſe eſt graviùs percutiamur, qui moniti plagas non devitamus; neceſſe eſt debitas ſceleri

a Chronica Monaſterii Monachii Drex. prodrom, c. 3. §. 20 b Eccl, 45

c Iſa, 7 d Plin, lib 7. c. 51, e Iſa. 38 f Seneca conſol, ad Marciam c. 9.

pœnas incurramus, qui poſt crebras minas, poſt varia intentata pericula non reſipiſcimus: cœleſtem credo genium præſtolamur, qui tempus mortis certò denuntiet, quo ſecuriùs per omnem vitam laſciviamus. Audi hoc in genere ſtupendam quam Florentinus Pontifex recenſet hiſtoriam.

a Prænobilis Adoleſcens ſupra mortales curas ſeſe attollens, humana paulatim contemnere, ſeriiſque ſtudiis ad æterna tendere occœpit: ſcilicet angebat hic animum metus, ne morti quondam, ſi quâ improviſo raperetur, imparatus intermiſq; occurreret. Eam ob rem aſſiduas preces, vel certè ſuſpiria crebra funditabat, quibus unum hunc favorem à ſuperis eblandiretur, ut divinitùs moneretur & inſidiantem à tergo mortem tempeſtivè exſpectare poſſet. Hæc tam pia poſtulata à Deo impetravit, & genium ſuum tutelarem in conſpectum habuit, qui aſſeveravit è vita priùs non abiturum, quàm nuntiis à ſe præmiſſis monitus, accingi ſupremo itineri plus triduo poſſet. Hoc nuntio accepto non opprimendum incautum, cœpit ſe ludis ludicriſque dare, ubique relinquens *b ſigna lætitiæ:* ac tandem per abrupta vitiorũ præceps, in deterrimum repente evaſit; nec jam parentes, non propinqui, non Magiſtratus valuerunt à vitæ licentia revocare, quibus hoc unum ut clypeum objiciebat: prius ego, quàm mors occupet, reſipiſcam. Evenit ut iter illi in vicinum oppidum eſſet, in quo itinere è ſaltu latrones in hominem involant, per quorum micantes gladios, ſubditus equo calcaribus nõ ſine vulnere in tutum anhelans æſtuanſque ſe ſubducit. En primum mortis nuntium, quem in hac tantâ mortis viciniâ nec reſpexit innuentem, nec audivit increpantem. Sed condono hunc tibi ſtuporem: mox alterum, quæ cœli facilitas, monitorem habebis, vixdum vulnus in cicatricem coierat, cùm efferatæ mentis adoleſcens navi conſcensâ, mare ſudo, liquidoque cælo ingreditur; in altum provectos tempeſtas excepit: alii clamare, manus tendere, ſcelerum veniam rogare, vitæque mutationem ſpondere. Solus hic noſter, quamvis palleret vultu, animo tamen obſtinato, nec ſalutis anxius, nec ſcelerum memor perſtabat. Interea deſævit tempeſtas, ſic tamen ut hæc maris rabies moneatis ſatis vices egerit. His periculis perfunctus non multo temporis intervallo, poſt acutos capitis viſcerumque cruciatus, febris hominem adorta, quæ paucis diebus ita cõfecit, ut pro depoſito conclamaretur: medici, parẽtes, propinqui, Confeſſarius de præſenti diſcrimine commonere; urgere lachrymis, precibus, conſiliis, maturè curam ſalutis ſuſcipiat. Durat & perſtat Adoleſcens ſtolidus nuntium exſpectare, qui mortem jam dudum in viſceribus graſſantem, nuntiaret. Cùm ecce tibi tutelaris genius, errorem animo excuteret, quaſi nullum monitorem habuiſſet. Quem ut æger agnovit, audiitque vitæ vix breve momentum ſupereſſe, perturbatus cœpit expoſtulare, ut qui præmiſſis triduo

a S Anton. 2. part ſummae tit: 9 Bidermanni acroam. l. 3 acroam. 2
b Sap. 2

duo ante nuntiis monitum iri ſe crederet; cui tranquillè Angelus, quàm fideliter pactis ſteterit, quàm tempeſtivè monuerit, quos nuntios ſubmiſerit, exponit: cùm nuperrimè, per latronum ſicas, & paulò pòſt in mari per naufragia, ac tandem per morbum ſuo judicio, ac judicio medicorum lethalem corripi, triduum eſt; medicos inſtigavi qui mortem indicarent, contempſiſti; parentes ſubordinavi, qui monerent, rejeciſti; Curionem legavi qui ſuaderet, excluſiſti; & tamen nuntios ad te meos veniſſe negas: & adhuc fidem quam fregerim, incuſas?

Secundum hæc verba ex oculis evanuit, & Adoleſcens cùm quod acciderat, circumſtantibus ægrè recenſuiſſet, in felix animam exhalavit. Quid ad hæc Auditores? Annon ipſi hoc querimur, nobis nuntios deeſſe? Cùm oculis noſtris ſexcentos quotidie videamus, qui moriendi neceſſitatem denuntient. Alii ſuper alios aſſiduè conclamantur, efferuntur, ſepeliuntur: nec exemplum ſoli ſunt ſenes, aut plebis quiſquiliæ pauperes, aut pontis inquilini eẽtones. Sed & in hoc proſcenio ludunt pubeſcentibus annis adoleſcentes, & plenis viribus juvenes, & nobiles & divites: utique theatrum eſt; in quo agi tragœdiam hanc ſpectemus, ubi quot Actores quotidie numeramus, tot mortis noſtræ, non è longinquo minitantis, ſed cervicibus jam imminentis nuntios aſſiduè, monitoreſque audimus, atque utinam audiamus! *a Quoties aut ad latus, aut poſt tergũ ceciderint,* *exclama non decipies me fortuna, nec ſecurum, aut negligentem opprimes; ſcio quid pares, alium percuſſiſti, me petiiſti.*

I nunc & ſignum quære in profundum inferni, ſive in excelſum ſuprà. I nunc querere, *b ſigna noſtra non vidimus.* In quos meritò inſurgit Apoſtolus: *c An divitias bonitatis ejus & patientiæ, & longanimitatis ejus contemnis? Ignorans quoniã benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?* Ubi Origenes: *divitias bonitatis Dei ille agnoſcere poteſt, qui conſiderat quãta in terris mala quotidie homines gerunt, & quomodo pæne omnes declinantes, & ſimul inutiles facti, latam & ſpatioſam perditionis ambulant viam. Si quis conſideret quanti, in Deum quotidie blaſphemant, & in cœlũ extendant linguas ſuas. Iam quid de fraudibus, de ſacrilegiis, & piaculis dicam? Si quis ergo hanc bonitatem Dei, & ſuſtentationem ejus & patientiam contemnit, ignorat, quòd per hæc ad poenitentiam provocatur.* Cujus rei argumentũ pleniùs ac planiùs ex illo regii vatis oraculo deducemus.

a Seneca conſol, ad Marciam, c 9

b Pſal 73 c Ad Rom 2

§. II.

Dediſti timentibus te ſignificationem, ut fugiant a facie arcus. Pſal. 59.

INvehitur glorioſus Doctor Hier. in enormes ac execrandas Manichæorum blaſphemias, qui auſi Deum, (cujus natura bonitas, cujus opus miſericordia) ſeverum, truculentum, crudelem, ſacrilego ore laceſſere; niſi hoc prophetæ Amos vaticinio:

nio: a *Si erit malum in civitate quod non fecit Dominus.* Omnia ſigna, omnia oſtenta & portenta, peſtilentiæ, fames, prælia, terræ motus, diſſidia, everſiones urbium, conflagrationes, tempeſtates, morbi, mortes, quidquid denique in terris noxium, virulentum, miſerum, luctoſum ac funeſtum eſt, horum omnium Deum ex ſe, & per ſe, quovis Pharaone ac Nerone crudeliorem auctorem profitentur. Quid ad hæc, Hieronymus? b *Nota,* inquit, *quòd clemens & benignus Deus ſemper futurâ praenuntiatione cogatur inferre ſupplicia, & quod hæretici calumniantur in Creatore quaſi ſevero & truculento crudeli, & tantum judice (eò quòd nullum ſit malum in civitate, quod ille non facit) hoc nos referimus ad magnitudinem miſericordiæ, quòd non inferat pœnas niſi ante prædixerit. Qui autem prædixit, non vult punire peccantes,* Sed inſtar jaculatoris ne quem feriat, clamat per Prophetas, præcones, concionatores, ut fugiant; rectè enim obſervat continuò ſubnecti: c *quia non faciet dominus Deus verbum, niſi revelaverit ſecretum ſuum ad ſervos ſuos prophetas.* Quod pluribus cõfirmat dicens: d *revelavit Noë ſervo* ſuo quòd eſſet inducturus diluvium. Vindex Deus non ex abrupto puniit, non ex inſidiis peccatores obruere voluit, nec protinus vivendi ſpatium, primo in flagitii fervore præſecuit, ſed reſipiſcendi moras conceſſit; cõcionatorem eis Noëmum conſtituit, quem Beatus Petrus Juſtitiæ præconem aptè indigitavit Interim arca futuri ſupplicii ſignum manifeſtum ob oculos verſabatur, ſpectabant ingentem ad ejus fabricam apparatum, malleorum ictus aures continenter percellebant, prodigium hactenus inauditum ipſam concionari cathedram, ut Rupertus loquitur: e *prædicante ipſis publica arcæ fabricatura,* ignorare non poterant centum annorum opus, Deum ipſum eſſe Architectum. Tantum pabuli pro tot feris undequaq; comportabatur, non dubium prædictæ calamitatis argumentum; ipſe tot ferarum ac animantium confluxus, quid aliud quàm illam ipſam quæ imminebat orbis eluviem portendebat? Adhæc Noë impiorum aures aſſiduo obtundebat clamando, monendo, minando, hortando ut fugerent *à facie arcus,* jam in nubibus diſpoſiti. Hæc verò concio non viginti ſolùm aut triginta annis, non ſeptuaginta tantùm aut octoginta, ſed ipſis centum viginti annis tenuit, aut ut Chryſoſtomus: f « à primis incunabulis per quingentos omnino quos vixit annos, omnibus qui tunc erant, Doctor calamitatum clamando exſtitit. Idem ſentit & conſentit Magnus Baſilius: g *Erat,* inquit, *facile vel abſq; ligno Noëmum ſalvare; ſed ipſum primùm conſtituit lentum arcæ ædificatorem.* Cauſam ſubdit: *ut vel ex viſis concepta formidine, intuentes ad pœnitentiam traherentur. Erat & hoc divinum in hominum gratiam commentum, invitamento ad pœnitentiam.* Ab omni ævo in omne ævum, ſem-

a Amos 3. b Hieron, in Amos, c. 3. c Amos 3 d Hieron, cit.

e Rupert in Geneſin l 4.
f Chryſoſt, tom. I, hom 21 & 22, in Gen, g Baſil, orat, 5

per veriſſimum illud Hebræi vatis: a *miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus.* Mirabilem prorſus ſe Juſtitia Dei exhibet, longè mirabiliorem longanimitas & miſericordia. Poſt tot annorum & olympiadum decurſus, nec dum impatiens Deus necdum vi agere, & ſceleratos interimere, imò novam ſupremi termini dilationem conſtituere, & ita promulgari jubet: b *adhuc enim & poſt ſeptem dies ego pluam ſuper terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus.* Adhuc enim, adhuc unam do hebdomadam ad reſipiſcendum: properate, pœnitentiam agite, ad finem feſtinat clepſydra, vicinus eſt interitus, reſipiſcite. Nemo quidquam horum quin imo alia omnia cogitabant, etiamnum ridebant & jocabantur, libidinis flamma aquarum minæ non reſtinguebant, vitiorum cœnum imminens diluvium eluere non valebat. Hæc miramur & indignamur, nec advertimus Noëmi tempora rediiſſe: nam c *ſicut in diebus Noë erant comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes*, ita modò vivitur Non unum Noë, ſed quàm plurimos per omnes urbes divini verbi præcones ſubmiſit. verùm quid tot per quadraginta dies, & annos concionibus ac cohortationibus promovetur? Quoties hæc & ſimilia inculcantur: d *niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis.* Divina hæc oracula ſunt, e *Non vult Deus perire animam, ſed retractat cogitans, ne penitus pereat.* Interim juſtiſſimè propheta queritur: f *dedit Deus homini locum pœnitentiæ, & ipſe abutitur eo ad ſuperbiam.* Alius abutitur ad temulentiam, alter ad laſciviam. Nihilominus noſtis quàm blandè Deus noſter g *longanimis & multùm miſericors* illis comminetur: ſignum non dabitur eis niſi ſignum Jonæ Prophetæ. Ecquodnam illud? Signum hoc Dei miſerentis, patientis, longanimis ſuper malitiâ populi ſui. Signum hoc exſpectantis, excitantis, invitantis ad pœnitentiam. *Intendit*, inquit Cardinalis Cajetanus, *Ieſus dare verè ſignum futuræ eorum ruinæ, propter eorum obſtinationem.* Jonas Neptuno victima in aquas præcipitatus, & ab immani ceto in eſcam exceptus, triduum hoc vivo carcere latitavit, donec cetus bolū hunc indigeſtum in littus ejecit, ut Ninivitis concionaretur, & everſionem poſt quadraginta dies futuram prædiceret. quærit hic Chryſoſtomus: h *cujus rei gratia* (ô Domine) *quæ facturus es mala, prædicis? Ut non facias*, reponit Dominus, ut convertaris à viâ tuâ peſſimâ, ut revertaris ad Dominum Deum tuum. Ita olim per egregium illum proprio ſanguine purpuratum Eccleſiaſten i *B. Petrum Martyrem*, exclamavit, qui hoc uno argumento, hac inquam Jonæ comminatione è ſuggeſtu fulminando, totam commovit Italiam, ut Mediolanū, Parmam, Cremonam, & urbes alias opulentiores aggreſſus, more Ninivitarum pœnitentiam, eamque publicè in conſpectu omnium, agere cives compulerit. O ſi quis nunc

a Pſal. 144. b Gen. c. 7. c Matth. 24. d Luc. 13. e 2 Reg. 14. f Iob 24.

g Pſal. 102. Matth. 12. h Chryſoſt. hom. 1. de poenit. & hom. de Iona.
i Sur. in vita. Wwenus in Ionam c. 3. lect. 5. n. 4.

nunc ſpiritus tanti viri & virtutis hæres, hanc cathedram occuparet, & primarias Belgii, civitates affatus, quâ olim ratione Niniven Jonas, & Mediolanum Petrus, eos quoque, quos illi, facere poſſet motus animorũ! *a* Ad hoc Deus bellorum claſſicum canit, ad hoc fundamẽta terræ cõcutit, ad hoc per præcones ſuos clamat, ut ingenti fragore ac motu peccatores percellat. b *Immortali ingenio* Origenes, de Ninivitis loquens: *noluit*, inquit, *cum ſilentio punire damnatos; ſed dans eis locum pœnitentiæ & conventionis, miſit ad gentes Prophetam, ut dicente illo, ad huc quadraginta dies ut qui condemnari fuerant, non perirent, ſed agentes pœnitentiam, impetrarent miſericordiam Dei*. Expende illud: *noluit cum ſilentio punire*. Ecquis unquam hoſtem feriet, ſi priùs clamat ut fugiat? quis prætor furem comprehendet, ſi præconem præmittat, qui hunc advenire nuntiet? quis jaculator avem dejiciat, ſi ſummo ſtrepitu & clamore ſylvam compleat? quis præceptor diſcipulos tumultuantes deprehendat, ſi vocis ſono, aliove ſigno adventum declaret? Unde Baſilius: c *Clementia Dei peculiare hoc eſt, non clàm aut ſilenter ingerit ſupplicia, ſed per comminationes ea prædicit adfore. Per hoc peccatores invitans ad pœnitentiam.*

Noluit cum ſilentio Dominus primum parentem noſtrum deprehendere; ſed adventum ſuum ingerit, ſtrepitu, & concuſſione arborum, ac vocis ſono terribili manifeſtare, ut ſacræ paginæ teſtantur, *d cùm audiſſent vocem Domini Dei deambulantis in paradiſo.* Pererius hic,, ait fuiſſe ingen-" tem quendam terrificumque" ſonitum ac fragorem, quo Deus" adventum ſuum Adamo, præ-" ſignificare voluit. Subdit enim:" quòd Deus qui antea pacatè &" blandè conſueverat Adamo ap-" parere, tunc ei ſe repræſen-" tarit formidabilem & terribi-" lem, & quaſi peregrè adve-" nientem, ac velut irâ tumen-" tem tuentemque, & ſuo ingreſ-" ſu concutientem terram, ipſaſ-" que Paradiſi arbores preſſis ve-" ſtigiis tremefacientem. Quor-" ſum hæc? *cauſam hanc reddit:*" ut confiterentur, deique miſe-" ricordiam & veniam implora-" rent. Hinc dum vociferatur: " *Adam ubi es*, non ſunt verba" ignorantis, ſed invitantis; ſunt" patris quærentis filium perdi-" tum; ſunt medici quærentis" ægrotum. "

Ezechiel Deum vindicem non ligneo ſed igneo curru vehi depingit; ſic tamen ut à longè edat ſigna adventus ſui, quaſi fugam agreſtium per tubas, & exercitus appropinquantis denuntiaret. *e Audiebam*, inquit Prophetas, *ſonum alarum, quaſi ſonum aquarum multarũ* (ad littora allidentium) *quaſi ſonum ſublimis Dei: cùm ambularent, quaſi ſonus erat multitudinis, ut ſonus caſtrorum*, id eſt, ut interpretes *f* exponunt ,, quaſi" ſonum tubæ clangentis, quæ" erat ſignum & inſigne adven-" tus Dei in caſtra. *g Dedit timentibus ſe ſignificationem, ut fugiant à facie arcus*, quem quidem *teten-*

a Hieron deſcript Eccl. b Orig hom, 3. in Hierem. v de hic Lanuza hom, 13, §. 1, n. 3. c Baſil, in c, 5, Iſa

d Gen. 3, e Ezech, c, I, f V, Corneì, hic g Pſal, 7

dit a

dit, ſed needum adducit ut ſagittam evibret: *hæc verba, arcum ſuum tetendit, non vindictæ ſunt*, inquit Theodoretus, *ſed comminationis; gladium ſuum vibrabit, non percutit: tetendit, non emittit ſagittam.*

Ita Hieroſolymam deſtructurus: a *tetendit ſuum culum.* Et alibi: b *extendetur ſuper eam menſura, ut redigatur ad nihilũ; & perpendiculum in deſolationem.* Ecquis unquam murum aut domum ad perpendiculum non minus lentè deſtrui, quàm exædificari conſpexit? c *Multo in tempore ædificia extruuntur, ſubitò deſtruuntur; è cõverſo fit in Deo; velox Deus ſtruens, tardè deſtruens.* Civitatem Jericho everſurus, hæc mandat dominus Filiis Iſraël: circuite urbem cuncti bellatores ſemel per diem; ſic facietis ſex diebus, ſeptimo autem die ſacerdotes tollant ſeptem buccinas, & conclamabit omnis populus vociferatione maximâ. Videtis quàm non latenter, non in ſilentio, non ſtatim primo die, aut momento obruat. Singularem Dei clementiam extollit Chryſoſtomus: *d ſex diebus Deus cœlum terramque fecit, montes, flumina, paradiſum, omnem hunc viſibilem mundum, & qui in eo eſt ornatum, ſed in diebus conſummavit. Hic igitur tam velox in conſtruendo, cùm cœperit unius urbis demoliendæ conſilium, inventus eſt bonitate tardus. Vult Hericho demoliri & dicit ad Iſraël: circuite eam ſeptem diebus, & octava die cadet murus. Mundum univerſum ſex in diebus conſtruis, & unam urbem ſeptem in diebus ſolvis.* Cauſam hic ex rei naturâ petitam adducit Serrarius in illud Jeremiæ: *e Ego cogito cogitationes pacis & non afflictionis:* quæ obſecro architecto ex eorum quæ conſtruxit ædificiorum ruinâ, voluptas? Quæ figulo ex eorum quæ finxit vaſorum confractione? *f Deus*, ait Sapiens, *mortem non fecit, nec lætatur in perditione vivorum.* Si quis Dominus, proprium caſtrum aut ædes demoliri, mercator in tempeſtate merces præcipitare, parens prædilectis liberis ſuis manus inferre cogatur, quàm cunctanter ac reluctanter id peraget? Threnorum 2. *cogitavit Dominus diſſipare murum filiæ Sion.* Emphaſim habet illud *cogitavit.* Quaſi antequam plectat, ſecum deliberando expendat, & auſcultet ſi fortè ſit qui reſipiſcat, aut intercedat. Intonat ac fulgurat: *niſi converſi fueritis, gladium ſuum vibrabit.* Ubi obſervandum, inter Chriſti patientis Symbola, *auriculam ſuper gladium*, paſſim exhiberi; noſtis quo ſenſu diſertiſſimus Belgii Eccleſiaſtes eo uſus ſit? Deum inquiebat aurem gladio applicare, & auſcultare priuſquam feriat, ſi vocem, ſi gemitum pœnitentis percipiat.

Quòd ſi divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnant, meminerint, quò diutiùs arcus tenditur, & adducitur, eò validiùs ſagittam emittere. *Videte*, inquit Auguſt., *g quid ſit in arcu; nonne ſagitta in priora mittenda eſt, nervus tamen retro retenditur in contrariũ, quà illa mittenda eſt, & quantò plus erit ejus*

a Thren 2 b Iſa: 34 c Chryſ. hom 5 de pœnit d Chryſ. cit

e Ierem 29. f Sap: 1 g Aug in Pſ: 59

extenſio retrorſū, tantò majore impetu illa currit in priora. Quid eſt quod dixi? Quantò magis differtur judicium, tantò majore impetu venturum eſt. Quantò magis juſta numinis vindicta differtur, graviore pœnâ languidas penſas moras: *a ſicut enim eſt aliquando miſericordia puniens, ita eſt crudelitas parcens.* Hoc luculentis teſtimoniis, & tragicis hiſtoriis comprobare poſſem, eos qui frequentes Dei commonitiones, comminationes, terriculamenta, ſurdâ aure exceperunt, tandem repentino interitu ad æterna inferorum ſupplicia abreptos fuiſſe; è quibus, ne longior ſim, unum ad terrorem omnium in duxiſſe ſufficiet. *b* Sacerdos Anglus vir in paucis doctus ac Religioſus, adeoque fide dignus, retulit mihi, inquit Hiſtoricus, in Provincia Lancaſtrenſi notum ſibi hominem, cujus nomini parcendum duxit, ut & familiæ parceret. Alebat hic domi pellicem, cujus amoribus adeò implicitus erat, ut vix expediri poſſe videretur. Submiſit benignus Deus opportunos monitores amicos, alioſque, ut ſe expediret dæmone illo familiari atque domeſtico: non expediit tamen, nec vivos bene monentes audiit. Ad mortuos igitur ventum eſt: affuit enim ex orbe altero ad hunc miſſus monitor, anima ſcilicet pii parentis jam vitâ functi, qui in amœnâ noctis imagine, ſeſe filio ſpectandum præbuit, & hæc illi paucis pro paternoia eum affectu:

Redde te fili acceptis à patre legibus atque inſtitutis; redde conſcientiæ; redde Deo; & domeſticum illud malum, pellicem, inquam, è domo, ex oculis, ex venis depelle: hæc ubi dixit, abiit è conſpectu; at non abiit adoleſcens à viis ſuis peſſimis, ſed iis magis ac magis viſus eſt inſtitiſſe: cumque Moyſen & Prophetas per divini verbi præcones non audierit, *c neque ſi quis ex mortuis reſurrexit credet*, ut eventus docuit. Rurſus etenim nocte alterâ ſopito adfuit parens, & ad monita minas addidit, adjecitq; in ſignum fatale ac mali prognoſticum, futurum ut ipsâ Divi Martini die è vivis excederet, & daretur inferis, niſi vitam mutaret in melius. Non mutavit tamen, nec verba monentis audiit; nec minus aliquo loco habuit; imò petulanti joco jactare cœpit, ea eſſe ſomnia Papiſtica, & puerorum terriculamenta. Adeo miſer & miſerabilis hic adoleſcens mortui monentis, ac minantis, jamque deſtinatum æterno exitio diem denuntiantis portenta, temerarius contemptor eluſit. Porrò ut ſe ipſe ac ſuos falleret, ipſo D. Martini Epiſcopi feſto, convivium apparati juſſit inſano ſumptu, & inter pocula, ebriaſque menſas explodere cœpit objecta ſibi in ſomnis ſpectra. Sic diſſimulante cœlo, hilaris & multo vino madidus abiit D. Martini dies: imò & nox impuris amoribus data, ſolitæq; veneri. Ubi primum illuceſcere viſa ſubſequens dies, & ſol ſurgere, è ſtrato ſurrexit ille, non ut à ſolutiore vitâ, ad arctiorem ſe reciperet, ſed ut in cœlum, impias jactaret voces: ecce jam ut in aperto

a Aug. ep. 52. ad Maced.
b Loſbetius in Quadr. Dom. 1. q. 9.
c Luc. 16.

aperto ſunt ſomnia illa Papiſtica ut dies, ut nox, quæ mihi debuit eſſe decretoria, & fatalis, non ſolùm innoxia effluxit, ſed & hilaris atque amœna inter delicias, amoreſque meos. Vix hæc dixerat, cùm in libidines præceps, in pellicis amplexus ruit & oſcula, quæ dum incautus carpit, de repente ſolutis quaſi totius corporis, nervorumque compagibus, averſo capite mortuus concidit, & infelicem animam expuit; & quidem ut illi oſtento ſua fides eſſet atq; authoritas, ipsâ die D. Martino Pontifici & Martyri ſacrâ, quam ante prævidere potuiſſet, ſi Calendarium tam ſedulò percurriſſet, atque chartas luſorias: in eo enim legiſſet D. Martino Epiſcopo Turonenſi, ipſo dierum ordine ſupparem D. Martinum alterum, eumque Pontificem ſimul & Martyrem, qui pedo graviore feriret, mactaretque ſuperis ac Deo rebelle caput. A quo velim poſteros omnes probè monitos, ut ſapere diſcant, monitores audire, & non temnere divos, denique, ut a *quorum facta imitantur, exitus perhorreſcant.*

a Cic. Philipp: 2.

EMBLE-

EMBLEMA II.

Joannes in Vinculis. Matth. xi.

a VINCULA SERTIS

DOMINICA II. ADVENTUS.

Immarceſſibilis corona, adverſitatis vinculis contexenda eſt.

§. I. *Quinam* vincti in Domino, *ferreis ſibi vinculis corollam nexuerunt.*

§. II. b *Morborum, aliarumque afflictionum vinculis aſtricti, coronam texuerant.*

§. III. *Vinculis Religionis, nec non vinculo conjugali, corona gloria adaptanda.*

a Virg. Eclog,6 b Eph,4

Joannes in vinculis. Matth. 11.

CUm *a* Arcades olim inſpectante Rege decertarent, confluxerant, ut fit, è Græcia, Perſide, aliiſq; Regionibus non pauci: quos inter unus aliquis percunctatus, quid rerum Arcades agerent? ubi olympia, ac certamina gymnica inſtitui percepit; denuò quærenti: quodnam victori præmiū obtingeret? Coronam oleaginam reſponderunt. Hic Tigranes Artabani filius, ſolertiſſimum illud epiphonema ſubjecit: in quos viros nos ad pugnandū congredimur, quos non pecuniarum, non auri; ſed gloriæ, & honoris corolla, in generoſiſſima certamina concitare ſolet. Etenim ut ſcitè Feſtus: *coronæ*, ſic dictæ, quaſi *cohonorent.* Quod ubi gentium Doctor expendit, ſic paucis Chriſti athletas exhortatur: *b & illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.* Coronam quiſquis hanc amat, & ambit immarceſſibilem in cœlis, eam ſibi ipſe hîc in terris, variis funiculis & vinculis nectat, aut plectat neceſſum eſt. Hanc nonnulli captivitatis vinculis; alii infirmitatis vinculis; alii tētationis vinculis; ali paupertatis, ac cujuſvis adverſitatis vinculis; cōplures vinculis Religionis; quidam vinculis matrimonii ac mandatorum Dei præclarè contexuêre.

a Herodot. l. 8. Paſchalius de corona l. 5 c. 6 b 1 Cor. 9

§. I.

c Quinam vincti in Domino, ferreis ſibi vinculis corollam nexuerunt?

PRimum quidem ſuo, eoque maximè luculento exemplo Principes Eccleſiæ comprobarunt: quorum vincula Orator aureus nimium quantum commendat exponens illud ad Epheſeos 3. *Ego Paulus vinctus Chriſti Ieſu*; & ad Epheſ. 4. *obſecro vos ego vinctus in Domino.* ubi ait: *d magna dignitas hæc, & regno quovis, ac conſulatu major.* Vis eorum pretium appendere? expende quid addat, quàm ſupra tertium cœlū hæc vincula extollat: „quod ſi quis mihi vel univerſi cœli, " vel hujus catenæ copiam, & op- " tionem largitus eſſet, catenam" hanc ego planè elegiſſē; ſi mihi" cum Angelis, & iis qui propè" thronum Dei ſunt, ſtandū fuiſ- " ſet ſurſum, aut cum Paulo vin- " cto; carcerē utiq; præoptaſſem." Nihil hac catena beatius; nō ita" beatum dico Paulum, quod in" Paradiſū raptus, atq; quod vin- " cula ſuſtinuit: neq; enim dicit," hortor ego vos, qui ineffabilia" verba audivi; ſed hortor vos, " ego vinctus in Domino. *Unde*" *exclamat*: O beata vincula! ô be- " atas manus quas catena illa ex- " ornavit!" Fatebor equidē ingentis pretii fuiſſe catenam auream, *e* quam Huayna Peruanorum Rex ſibi fieri curavit, longam ſeptingentis pedibus: annulis connexam, quorum craſſities brachiale, ſive carpium adæquabat: tanti ponderis, ut ducenti juvenes eam movere non valerent. at unus annulus è vinculis Pauli, aut limatura catenarum Petri, hanc longè antecellit. Pergit porrò idem Doctor, Petri vincula deprædicare, cùm ait: *f Sic Petrus vinctus fuit, & ab angelo ſolutus.*

c Epheſ. 4

d Chryſ. hom. 8. id epiſt. ad Epheſ. 3.
e Niéremb. hiſt. naturae pag 140
f Chryſoſt. ſupra cit

hic ſi mihi quiſpiam dixiſſet, elige, utrum velis? vis eſſe Angelus Petrum ſolvens, an Petrus vinctus; Petrus utique eſſe maluiſſem: majus hoc vinculorum donum eſt, quam ſolem ſiſtere, aut mundum movere, aut dominari dæmonibus eóſq; expellere. Ejuſmodi præconia divinus Auguſtinus congerit, ex quo hæc delibaſſe ſufficit? *a meritò per omnes Chriſti Eccleſias, auro pretioſius habetur ferrum illud pœnalium vinculorum* &c. *b* Anno 1272. 10. Martii obiit Boloniæ Princeps Henricus, Filius Frederici II. Imp. ſepultus in templo S. Dominici, poſtquam 22. annos à parente detentus fuiſſet in carcere peculiaris amicus Henrici, multum egerat apud Imperatorem ut filium liberum dimitteret imo promiſit Imperatori ſin litrum, catenam auream tantæ capacitatis, quæ totum ambitum murorum urbis Bolonienſis complecteretur. plus dico, ſit quæ orbem ambiat, nihil ad compedes Pauli, nihil ad vincula Petri, pretii conferret. Quorſum hæc tam prolixa vinculorum encomia? ut quid compedes libertati, Regno, dominatui omni antiſtare, ferrum auro præcellere, ſanctiſſimi Patres pronuntiarunt? norunt hi periti, rerum æſtimatores, vincula ſertis nectendis adhiberi: his necti coronam immortalitatis, quovis diademate præſtantiorem, dum hanc laud m ſuarum cauſſam ſubjungunt Antiochenus quidem Præſul: *c non enim caput ita ſplendidum reddit corona margaritis conſpicua, ut catena ferrea, quæ propter Chriſtum fertur.* Quid, quod ipſum Paul gladium, ex Ibero chalybe ſibi fle cti optet in coronam: *ſit mihi*, inquit, *gladius ille pro corona, & clavi Petri pro gemmis in diademate* Hipponenſis vero Antiſtes, i rem noſtram non minus diſerte *d Felices illi nexus. qui de manici & compedibus in coronam mutand* confirmat idipſum Cyp. Martyr dicens: *e non ſunt vincula, ſed ornamenta, quibus Sanctorum pede non copulantur ad infamiam, ſed clarificantur ad coronam.* Ac hodierna quidem die, felices ac fortunatas magni Baptiſtæ manus dicere poſſumus, quibus Meſſiam reparatorem univerſi, fontem gratiæ, baptiſmi lymphâ tingere datum eſt; feliciores quibus digito notare, ſignareq; agum, qui mundi peccatum tolleret; at longè feliciſſimas, quæ Dei cauſſâ vinculis, quaſi murenulis aureis redimita ſint, Doctrinæ nec non diſcurſui ſervit, quàm variè varii Patrum in illud Canticorum luſerint: *f murenulas aureas faciemus tibi.* Primò, quòd g catena ſit, quæ ſignificet connexionem omnium ſcientiarum: Secundò, per hanc catenam intelligi beneficia Dei catenata, juxta illud:

Munera corda ligant, animos hominumque, Deique.

quibus ſunt obligati mortales, & devincti, vulgò *verbonden.* Fingunt Poëtæ, Herculem ex ore ſuo catenas aureas emittere ad aures adſtantium, atq; his trahere quò collibitum eſt; divinus Alcides Chriſtus monſtrorum domitor, non modò aures, ſed & omnia

a Auguſt, Serm, de SS, 9 in feſto Petri & Pauli ſerm, 5 b Perard, Do.n.2, Advent, c Chryſoſt, cit

d Aug. de SS. ſerm, 28 c Cyprian epiſt, ad Nemeſium f Cant, 1 g Novarini Schediaſm, pag, 83

mem-

membra noſtra, ſibi obſtricta,& devincta habet;dum unum quodque ſingulari beneficii vinculo ſibi collligavit, ut nos totos ad ſe traheret, dum gratias creationis, conſervationis, redemptionis,aliaſque innumeras contulit, vermiculatas donis naturæ. *a* Philo Judæus per has murenulas,intelligit connexionem, & vinculum omnium virtutum: Stoici quippè aſſerebant, omnes inter ſe virtutes colligatas eſſe,juxta illud Tullii: b *omnes virtutes germanitate quadam inter ſe, & quaſi quodam cognationis vinculo continentur.* quod Doctor Angelicus 1. 2. quæſt.65. ar.1. confirmat. Alias complures expoſitiones videre eſt,apud Cornelium, Salazarium, Giſlerium,alioſque. Sufficerit ad propoſitum noſtrum,notare ſenſum Philonis Carpathii, qui per murenulas, accipit Martyria & ,,Martyres,qui catenati fuêre o,,lim catenis ferreis, nunc aureis ,,in cœlo; ſuntque aurei ob cha,,ritatis ſoliditatem, ſtigmatibus ,,flagellorum, clavorum, & tor,,mentorum diſpuncti. *c* Hinc Sanctiſſimus Patriarcha noſter Ignatius, gloriatur *vinctus in Domino*, ſuaſque manicas ac pedicas, omni torque pretioſiores ducens, exclamat non tot compedes, nedum Salmanticæ, at ne in universâ Hiſpaniâ, imò orbe toto reperiri, quin plures amore Jeſu ſui expetat: ubi enim Chriſtum arctiſſimis vinculis conſtrictum, ubi ſpinis redimitum, intraſſe in gloriam ſuam contemplatus eſt, non aliam ſibi coronam nectere ſtuduit, quàm ſacro oraculo dixerat: d*coronans coronabit te tribulatione.* *e* Hinc Babylas Antiochia Epiſcopus & Martyr, juſſit diſcipulos,ut catenas quibus corpore conſtricto,animus jam liber evolabat,quaſi victoriæ inſignia, & triumphi coronam, ſecum ad gloriam immortalem tranſituro, ſepulchro conderent;nec injuriâ cum de ejuſmodi Chriſti athletâ Chryſoſtomus ſcribat: *f invitò eum coronabant catena.* Quid porrò Magnus Athanaſius, de vinctis in Domino tradat,ediſſeram,ubi qui vir, & quantus in vinculis exſtiterit, brevi elogio expoſuero: Athanaſii virtus ſenilis in puero; puerile nil umquam habuit, præter ætatem Antonii magni diſcipulus, ſub Chirone altero Chriſtianus Achilles, æquè infenſus Ario, ac Arius Chriſto: in omnibus ab eodem diſſentiens, in hoc uno conſenſit, quòd uterque Athanaſium nollet Epiſcopum, utroque tamen invito, tractus ad Infulas. Sed & *g habent redimicula mitræ*, & ſacræ tiaræ vinculis exornatæ fuêre; qui ſatis amari non poterat, incurrit in odia, ab hoſpitibus delatus ad hoſtes, nunquam non agnitus innocens, damnatus ut nocens. Sedem maluit mutare, quàm ſyllabam. ſed hoſtes ſuos ideo in Athanaſium Deus alliſit, ut frangeret; inviſum invidis lumen, ne extingueretur, abſcondit; alto diu clauſus in puteo, eum impleſſet lacrymis, niſi deſiccaſſet ardoribus: ſub Valente petitus ad necem, quatuor menſes in patris ſepul-

a Cornel. in Cant c. 1 v. 10
b Cic. 2. Tuſcul.
c Ribadin. in vita.

d Iſa: 22. e Surius 24 Ian.
f Chryſ ho. 10 epiſt: 1 ad Coloſſ. 4
g Virg. l. 9. Æneid.

chro delituit, malens cum mortuis, quàm cum perditis vivere quadraginta ſex Arianorum, ac totius propè orbis perſecutiones perpeſſus. vel ſic homine major, quòd omnes conſtanter pati poſſet. hic poſt tot certamina, vincula & carceres, ſic vinctos, ſibi hîc coronam nectentes hortatur: a *ſcio præmium, hîc qui ſuſtinent, retribuendum eſſe à Salvatore; & quòd vos, ubi ſuſtinueritis, habebitis gloriam, qua dicere licebit: fidem ſervavi. rec. pietis autem coronam vitæ quam repromiſit Deus diligentibus ſe.* b Quare afflictionem Sancta Gertrudis, verè annulum deſponſationis vocitavit. Franciſcus Aſſiſias adverſitates ſorores ſuas, alter verò Franciſcus Borgias, amicos ac neceſſarios ſuos appellarunt. & ex ſexu fragili, Agnes agno nupta, inter vincula & tormenta, hiſce verbis, recte Ambroſio ornatum ſuum deprædicat: c *collum meum cinxit lapidibus pretioſis, tradidit auribus meis inæſtimabilis margaritas, induit me cyclade aurea, immenſis monilibus ornavit me.* ego cum Propheta compedes, funes, catenas, dixero vincula charitatis, & à Deo nobis immitti, ut quædam divini amoris philtra, ſeu *minne-ſtrixkens*, quæ præſtigiatores, nodos veneris dixêre: d *necte Amarylli modo, & veneris dic vincula necto.* quibus devinctus amans ut amens numquam non de amato cogitat, nec umquam abeſſe, aut divelli poteſt. Haud ſecus amator hominũ e *in funiculis Adam traham eos in funiculis charitatis.* ubi Villalpandus: f *in funiculis Adam traham eos, nempè doloribus & afflictionibus traham, quæ ſunt mei erga illos amoris pignora, propterea addidit: in vinculis charitatis.* hiſce vinculis à Domino, & in Domino vincti ſunt, qui morborum tentationum, aliarumque afflictionum funibus conſtricti ſunt.

a Athan. orat. 1. contra Arian.
b V. Novarini Adagia n. 467 in vita
c Ambr. de Virgin. l. 1
d Virg Eccl. 8 e Oſea e 11

f Villalp in Ezech. c 6 Corn. in Oſeam c. 11.

§. II.
Ex hiſce vinculis corona texenda.

Ferrea iſthæc generoſorũ pugilum, qui in carcere bojam trivère, gravia quibuſdam nimis, ac ponderoſa videntur; qui tamẽ ne coronam amittant, vinculis morborum à Deo captivantur, & ex infirmitatibus ſuis, quaſi lemniſcis ſerta contexunt. quæ ne longius petita dicantur, recẽs eſt illud Virginis Lydwinæ: quæ ut formam integritati obeſſe vidit, dignum virgine rata eſt votum, deformitatem cœlo petere: audiit hoc, & omnia morborum examina miſit; iis ita gratia defluxit, ut nemini jam placeret cadaver domum ducere. ſed ſic illa demũ formoſa Chriſto viſa eſt; & cum morborum funibus adſtricta, ne pedem efferre valeret, ipſum ſponſum cum Virgine matre ad ſe traxit. ſed & hæc h *vincula ſertis* ſerviiſſe cognoſcas: cum vigeſimum octavum in ſuâ infirmitate annum ageret (paſſa eſt autem cruciatus ſuprà quàm dici aut credi poteſt, graves, annos octo & triginta) ardens deſiderio Martyrii, in ecſtaſi vidit coronã

g Surius in vita Cornel. in epiſt Iacobi c. 1. 20 pag. 21. h Virg. Eclog. 6

elegan-

elegantiſſimam quidem, aſt imperfectam, nec dum in orbem penitus abſolutam. quam ut compleret, obnixè Deum efflagitavit, plura morborum & adverſitatum vincula ſuppeditaret. annuit divina bonitas, miſitque milites, qui eam convitiis & verberibus malè mulctarent. ac tum demum cœleſtis genius mirâ luce coruſcans ad eam viſit, hæc paucis enuntians: *Salve chariſſima ſoror, ecce nunc abſoluta eſt corona, quam nuper imperfectam vidiſti.* hanc ſibi corollam contexuit variis injuriarum ac morborum vinculis, 38. annis non pedem domo, nec cubili efferendo. ô novam captivitatem! quâ Deus arcanis nodis dilectos ſibi obſtringit. *a* celebre ſymbolum eſt, quod parthenii ſodales, Collegii Rom. Societatis Jeſu ſibi delegerunt, dum virgini matri obtulerunt Magnetem, ex quo annuli arcana amoris vi, & ſecreto complexu ſibi innexi, catenam referebant, ſubjecto lemmate: *arcanis nodis.* ad rem noſtram. Fuit qui morbum Magnetem finxit, quo Deus ægrorum animos velut annulos, inſtar catenæ ſibi colligavit, quam catenam ingenioſiſſimè D. Auguſtinus deſcribit: *b magnetem lapidem*, inquit, *novimus mirabilem ferri eſſe raptorem: quod cùm vidi, vehementer inhorrui: quippè cernebam à lapide ferreum annulum raptum, atque ſuſpenſum: deinde tanquam ferro, quod rapuerat, vim dediſſet ſuam communemque feciſſet: idem annulus admotus eſt alteri, eúmque ſuſpendit; atq; ut ille prior lapidi, ſic alter annulus priori lapidi cohærebat. Acceſſit eodem modo tertius, acceſſit & quartus: jamq; ſibi per mutua connexis circulis, non implicatorũ intrinſecus, ſed extrinſecus adhærentiũ, quaſi catena pependerat annulorum. Quis iſtã vim lapidis non ſtuperet? quæ illi nõ ſolùm inerat, verùm etiam per tot ſuſpẽſa tranſibat, & inviſibilibus ea vinculis ſubligabat.* Ita hominem quantumvis validũ ac robuſtum, nullis extrinſecus funibus conſtrictum, cernis manibus, pedibus, cunctiſque membris velut vinctum, ubi *inviſibilibus* dumtaxat morbi cujuſdam vinculis diſtinetur. Amabo vos captivum mihi in cyppo & compede, ac unà hominem apoplexiâ, podagrâ, aliâve gravi infirmitate dejectum contemplamini: uter horum expeditius ſe movere, longius procurrere geſtiet? Inducit hic *c* M. Gregorius mendicum nomine Servulum, qui à primâ ætate uſque ad finem vitæ paralyticus jacuerat, nec in lectricâ conſedere, nec manum ad os deducere, numquam ſe in aliud latus convertere, nec omninò ſe commovere valebat; ſemper tamen dolore ingraveſcente, Deo laudes concinebat. ac tandem hiſce morborum vinculis ſolutus, coronam adeptus eſt, ad quam tenendam, hic manus expeditas habuit: addit enim S. Doctor: *longus languor brachia tenuit, ſed tamẽ à bono opere non ligavit.* Alterum vobis in hac palæſtra exercitatum, teſtem Jobum invoco, qui cap. 13. illud apud altiſſimum graviſſimè queritur: *poſuiſti in nervo pedem meum.* S. Iſidorus

a P. Sylv. Petra Sancta, in Symb her. p 400. b Aug. l. 21. de civit. c. 4

c S. Greg. l. 4. dial. c. 14 & hom. 15 in Evang.

lib. 4. orig, nervum propriè vinculum ferreum, Feſtus & Platus paſſim compedes & bojam „ interpretantur. P. Sanctius hic „ appoſitè nervum pro impedi- „ mento ſumit, quod hominem „ conſtringit & ligat, neque va- „gari ſinit libero inceſſu; qualis, „inquit, eſt podagra, quæ juxta „ ſuam notationem vinculum „ſonat, aut captivitatem pedum: nam ſecundũ etymon πέδαγρα pedica vocantur, quia hac laborans, nihilo magis incedere valet; quàm ſi vinculis adſtrictus eſſet. unde, inquit Chryſoſtomus, talis cum Paulo liberè exclamare poteſt: *a ego vinctus in Domino*, quandoquidem eum non ſecus ac Martyrem, corona maneat Martyrii: „Dic, quæſo, cùm ar- „dens febris te intus vexat & u- „rit, & aliorum ſuadentium ex- „cutis incantationem, an non es „redimitus coronâ Martyrii? quã ſibi texi viſus eſt *b* S. Guilielmus Roſchildenſis in Dania Abbas, eximiæ vir ſanctitatis: hic octo & triginta annos natus, cum lecto, ſupremo ex morbo affigeretur, per noctis quietẽ Angelos vidit, & coronam auro gemmiſque diſtinctam apparere. petit cui illa deſtinetur? tibi inquiunt Angeli. quærit Guilielmus: quando perficienda ſit? ajunt illi, dum paſſus fueris ſatis. quaſi dicant, dolorũ ſpinas nobis cœlo tranſmittendas, quæ à divinâ manu acceptatæ in flores, imò in gemmas, aurumque convertantur, ex quibus corona nobis gloriæ contexatur. Autee Chryſoſtomus: „*c quantò*

a Chryſ. hom. 3. in epiſt. 1. ad Theſſ. c. 3. b In vita, & Chryſoſt. ep. 1. & 4. ad Olymp.

magis ingraveſcunt calamitates, t
tò magis exuberant coronæ. Quan
magis ingraveſcunt morbi, miſ
riæ, cruciatus; tantò uberiori c
pia cornu, flores exuberant, q
in coronam nectantur. Quòd
olim, ut piè *d* Franciſcus de Sal
adnotavit, ſponſæ nullas die n
ptiarum coronas florum geſta
potuerunt, niſi quas ipſæ ma
bus ſuis legiſſent, & aptè in c
rollam colligaſſent; quantò p
tiori jure cœleſtis ſponſus ſpo
ſas ſuas id æmulari deſidera
quas quidem invitat ad cor
nam, ſed non aliam, quam pr
priis ſibi manibus texuerunt.

Ita alios colligatos inveni
vinculo improperii, *e* Job 39. ali
vinctos in mendicitate. Pſ. 106. q
ut alter Propheta ait: *vincianti*
funibus paupertatis, quibus cu
regnum cœlorum promiſſum ſi
longè ditiores ſunt *f* Glycerâ i
lâ, quæ plectendo & colligend
vinculis corollas, *ſuſtentavera*
paupertatem. nec quiſquam dem
rabitur, horum quempiam ſib
nectere coronam in cœlis, qui h
funiculis unum *g vinculum perfe*
ctionis contexuit in terris. Ho
qui volet, ex illo probet Chryſoſt
quòd hiſce funibus, paſſiones u
rabidæ feræ alligentur. „ *h* que-
madmodũ, *inquit*, alligatam be-„
ſtiam non ita timemus, ut emiſ-„
ſam, ita etiam vitiũ non timen-„
dũ in afflictione; tunc enim al-„
ligatum eſt animi ægritudine, „
& aliis vinculis. „nullus ſeu vin-
culũ, quod collum moloſſi cingit
eundẽ tuetur, & lupos arcet. unde
i Nicol. Urſinus Pitiliani comes,

d Sales directeur ſpirituel c. 38.
e Iob 30. *f* Plin. l. 35. c. 11. *g* Ad Coloſſ. 3. *h* Chryſ. in Pſal. 9
i Silv. Petra S. in ſymb. pag. 41.

&

& ſupremus Dux militiæ Venetorum, ſpondens fore ut Remp. defenderet, & ut ſimul convulneraret eos qui armis infeſtis auderent eam invadere, millum ſeu collare moloſſi ex corio, munitum claviculis capitatis pro ſymbolo extulit, epigraphe adjecta: *ſauciat, & defendit.* millus enim moloſſum defendit, & lupum præterea conſauciat, ſi ore hianti collum canis interſtringere voluerit. Scipio Æmilianus ita populum Romanum allocutus aliquando fuiſſe perhibetur: *nobis Reiq; publicæ præſidio eritis, quaſi millus canis.* Longè plus efficaciæ habere cenſenda ſunt adverſitatis vincula, ut tartareum lupum arceant, animamque tueantur; ut meritò hiſce B. Agnes, quaſi *pretioſiſſimis monilibus* ornata glorietur, ubi illud obiter obſervandū occurrit; *monile* dictum eſſe à moneo, quòd omnis, qui eo donabatur, moneretur fidelitatis, & amoris mutui. vel ut alii à verbo *munio*, quòd hoc quaſi munirentur contra illicitos amores, alioſque pudicitiæ inſidiantes procos ita & amator hominum Christus, adverſitatis vinculis ſuos optimè commonuit ac communivit.

Cudit & divinus amor alia vincula, quæ non manui ſed menti, non corpori ſed animo injicit, graves nempè tentationum, infeſtationum, ac diabolicarum inſidiarum catenas, quibus implicitos Apoſtolus monet, velut torque aureâ condecoratos, exultare debere, dum ait: *a omne gaudium æſtimate, cùm in tentationes varias incideritis,* Quod ne cuipiam paradoxum videatur, ſubdit Bernardus: *b quoties reſtiteris, toties coronaris.* ut manifeſtè com-" probat Ruffinus in vitis Patrum" lib. 3. nu. 104. ubi refert quem-" dam fratrem exagitatum fuiſſe" è cogitationibus ſuis per annos" novem, ita ut metu ipſo de-" ſponderet de ſalute ſuâ; & ad-" judicaret ſemetipſum dicens:" perdidi animam meam: jam" quia perii vadam ad ſæculum." qui cum abiret, venit ei vox in" viâ dicens: tentationes, quas" in novē annis ſuſtinuiſti, *coro-" næ tuæ erunt*, revertere ergo in" locum tuum. Id ipſum & nobis" ſtimulo eſſe voluit S. Auguſt., ut cum alacritate hæc vincula geſtemus, nec diſſolvi poſtulemus: Etenim *c cùm reluctamur*, inquit, *concupiſcentiæ, non peccamus ſed coronamur.* Propheta regius variis interioris animi anguſtiis, ac doloribus oppreſſus, nihilominus in iis gloriatur, & cantat: *d funes ceciderunt mihi in præclaris.* ubi Caſſiodorus, funes ait eſſe triſtitias & afflictiones, quibus mens ejus conſtringebatur; convertebantur verò in præclara, *perducendo ad reſurrectionis æterna munera* e Edocuit hoc diſcipulus cujuſdam Anachoretæ, cui is ſurripiebat, quidquid bonus ſenex labore manuum corrogabat: quin & jam viribus deſtitutum, & graviſſimo morbo divexatum neglexit, ſprevit, nec quidquam officii deferre voluit. Cum interea ſenex eum ne leviſſimè umquam reprehendit, ſed ad finem vitæ, apud ſe commorari paſſus eſt. &

a Iacobi c. 1.

b Bern ſerm: 5. de Quad, c Aug. l. 2. Gen c: 14. d Pſal: 15

e In vitis Patrum Ponnequin Amens divin part: 3. c: 27

ecce jam moribundus, illius pervicacis diſcipuli manum exoſculatus eſt dicens: *hæ manus mihi coronam texuerunt* Alii illud Pſalmi: *funes ceciderunt mihi in præclaris*, ad votorũ vincula, quibus Religioſi arctiſſimè ſe Deo obſtringunt, referre nõ dubitarunt. quæ vincula extollens Hieron. a *Chriſti*, inquit, *vincula voluntaria ſunt, & vertuntur in amplexus*,

a Hieron, epiſt. 127

§. III.

Vinculis Religionis, nec non vinculo conjugali, coronam gloriæ contexendam.

RElIgionem Doctor Angelicus, ſuffragante Aug. à religando deducit, ſic enim docet: „b ut „Religionis naturam cognoſcere valeamus, hujus nominis originẽ inquiramus. nomen igitur Religionis, ut Aug. in libro „de vera Religione innuere videtur, à religando ſumptum eſt „Illud autẽ propriè ligari dicitur, quod ita uni adſtringitur, „quo ei ad alia divertendi libertas tollatur. ſed religatio iteratam ligationẽ importans, oſtendit ad illud, aliquem ligari, cui „primò conjunctus fuerat, & ab „eodẽ diſtare incœpit. & quia omnis creatura, priùs in Deo exiſtit, quàm in ſeipſa, & à Deo „proceſſit, quodammodo ab eo „diſtare incipiens ſecundùm eſſentiam per creationẽ, ideo rationabilis creatura ad ipſũ Deũ „debet religari, cui primò conjuncta fuerat: & ideo Aug. dicit „in libro de vera Religione: religet nos Religio uni õnipotenti Deo. Quod fit per tria votorum vincula, quibus dum liberè corpus & animam captivamus, neceſſitatẽ nobis graviſſimam inducimus, ne unquam à Christo, cui obligati ſumus, recedamus, neve *funiculus* ille *triplex* diſrumpatur. Similitudinẽ Platus c à vitibus deſumit; vites enim aliæq; teneriores arbuſculæ vinciri ſolent ad ſtipites firmiores, à quibus ſuſtinentur, ſic homines ſi naturæ inſtabilitatẽ, & levitatẽ agnoſcunt, quam agnoſcere õnes debẽt facilè intelligent, nihil ſalubrius eſſe poſſe; quàm ſi hanc adeò inſtabilẽ & incertam voluntatem deſigant in Deo, votiq; ſponſione ſtabiliant, quâ ejus numini inperpetuum obligentur. Quod ne cui fortaſsè grave videretur, præclarè Bern. toto paſſionis tractatu, Chriſtum viri comparavit: *d Quæ vincula*, inquit, *noſtra vitis non videat? videamus tamen hæc vinculum; primum obedientia fuit, obedivit enim patri, uſq; ad mortem; obedivit enim patri, uſque ad mortem; obedivit matri & Ioſeph, ſecundum vinculum uterus virginis, tertium in præſepio fuit, juxta illud: vagit infans inter arcta conditus præſepia, membra pannis involuta, virgo mater alligat, pedes, manuſq; crura, ſtricta cingit faſcia.* ubi quis non videat, tria Religionis vincula obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis perfectiſſimè contineri?

Legimus Gen. 22. cum Iſaac immolandus eſſet, pedes ac manus vinctum fuiſſe; nec dubium quin ipſius conſenſu: nullæ enim patris jam grandævi vires id potuiſſent in filium ætate & robore *florentem*. Igitur cum ita animo paratus eſſet, ut hic ipſe conſenſus teſtatur. quæ fuit cauſa, cur vel

a S. Thom opuſc 19 c contra impugnantes Dei cultum & Religion.

c Platus de ſtatu relig l. c. 30

d Bern, vitis myſt, ſeu tract. de Paſſ. c. 4

pater

ater filio, vel ipſe quoque filius, bi vincula adhibenda judicaret? imirum ut illa bona & recta vo-ıntas, iiſdem quaſi nexibus Deo evinciretur, ne ullo deinde caſu it perturbatione elaberetur, aut ffugeret. a *nectit filio*, inquit mbroſius, *manibus ſuis vincula ater, ne refugiendo filius, & vi nis exnſtus peccatum incurreret.* iic conſentit Auguſtinus: b *vincitur innocens hoſtia, ne offerentis votio putaret ſe minus aliquid hibere, ſi impatientia doloris, vi-ima recalcitraret.* Quare non ti-idè ſed fortiter egit Iſaac, dum ac ſibi neceſſitatē induxit, quâ mper vellet, nec poſſet non vel-, Deo obtēperare. quod de om-Religioſo Aug.: c *Felix neceſſitas quæ ad meliora compellit.* Rē ſimili dilucidè exponit D. Anlmus: „ſæpe, *inquit* d evenire idemus, ut cùm ſecundus eſt a-uis, alligari ſe prius velit: inſu-er etiam conteſtetur, nolle ſe olvi, etiamſi petat. Itaq; ſi po-ea accidat, ut dolore adactus lamet, ut ſolvatur; ſector tamē ergit, donec curatione peracta pſe quoque ægrotus gaudet ſe on auditū, proficitq; ei ſectio, uanquam invito animo admiſ-a, & tamen in ipſo quoq; ejula-u non tam medicinam, quàm edicinæ aſperitatem recuſabat imillimè igitur is, qui initio eligioſum jugū ſpontè ſubiit, eq; alienæ poteſtati quaſi me-icandū tradidit, etiamſi dein-e quædam incidant à quibus oluntas abhorrere videatur; erfert quia vinctus eſt, & illud pſum medicamentū, quanquā on adeò libenti animo recep-tum, prodeſt tamen & ſanitatē " adfert, quam fortaſſe ſolutus re-" fugiſſet: ut deniq; depulſo mor-" bo gaudeat etiam, ſibi non ali-" ter licuiſſe." hactenus Anſelmus. Cùm igitur ad obſtringendam fi-dē noſtram, quam Deo debemus, nullum ſit vinculum majus & ar-ctius, quâm voti, manifeſtum eſt, quod e *non oportet ſolvi à vinculo iſto*, ullo unquam tempore, aut ullo tentationis impetu illud cō-fringi, noſque diſſolvi ab eo, cui tam arctè obſtricti ſumus: nam ſi quis columnæ alligetur, non tam is columnæ, quàm etiam co-lumna ipſi alligatur: ſic qui ſe Deo adſtringit, viciſſim etiam ſibi quodammodo Deum obſtringit, ac devinctum habet. Hinc eſt quòd Petrus Bleſenſis Alexan-drum Monachum Carthuſien-ſem, à Religione divortium me-diantem perſtringit: *unde hoc tibi ut recedas à loco cui te Religionis voto, & ſtabilitatis vinculo obligaſti?* non ultra tēpus abeundi, *nunc voti vinculo adſtrictus, & ipſi Chriſto crucifixo obligatus es.* meritò igitur adhæc ſaluberrima vincula etiam ultrò induenda, nos horta-tur Spiritus ſanctus, & invitat his verbis: f *injice pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum. Subjice humerum tuum, & porta illam, & ne accedieris in vinculis ejus.* quibus reli-gioſi omnes devincti, *equites to-quati* redduntur. unde non mi-nùs ingenioſè, quàm religioſè unus aliquis hæc vocabula: *paupertas, caſtitas, obedientia*, hoc Anagrammate commutavit: *hic reoptanda eſt ea captivitas.* g Imò

a V. Fernand *in Gen* c 22 b Aug. ſer. c Aug epiſt. 45 ad Armentarium, oſcl, lib. ſimilit.

e Luc. 13. f Eccl. 6
g Lancicius opuſc. ſpirit. 11, c. 30

centies, & millies; ut teſtatur P. Jacobus Gerrutus Italus, qui quo ſe arctiùs Deo adſtringeret, ter millies per diem vota renovabat. Symbolicè verò tria hæc votorũ vincula depicta vidi; vinculum paupertatis, per ſarcinam byſſi, quæ vili cannabi ac ſtuppeis funibus colligatur, epigraphe: a *quæque latent meliora puta.* vinculum caſtitatis, per uniones, quos genius filo aureo adunabat. Epigr. b

His addunt vincla decorum.

vinculum obedientiæ, per cymbam Myoparoni alligatam Epig. c *uſque ſequar te.* His vinctos in Domino, animando alloquitur Ambroſius: c *qui fers jugum Chriſti erige cervicem; redimicula geris non vincula.* Graviora longè pro nobis ſuſtinuit Chriſtus, pergit ea enumerare Bern.: d *quartum vinculum fuit funis, quo ligabatur, cùm caperetur ita enim habes: tunc injecerunt manus in Ieſum, & vinxerunt eum.* prorumpit hic in amariſſimas querelas Doctor melliflmus: *ô Rex regũ & Dominus dominantium! quid tibi & vinculis? e bene quidam Rex, cùm percuſſus ſagitta, peteretur ut ſe ligari permitteret, donec excinderetur, quia leviſſimo motu mortẽ poſſet incurrere: non decet, inquit, vinciri regem libera ſit regis & ſemper ſalva poteſtas. O Deus Deorum! quantum ergo derogatum fuit libertati, & potentiæ tuæ! tot adeò ligaris vinculis qui ſolus ligandi & ſolvendi poteſtatẽ habes. video oculis mentis te Domine Ieſu, tam duris nexibus adſtrictum, tamquam latronem trah. ad Iudicium principis ſacerdotum & inde ad Pilatum; video & per horreſco, & admiror: & admirana deficere, niſi quod liquidè cognoſce te priùs in corde, charitatis nexibu fuiſſe conſtrictum, qui ad deterior. vincula ſufferenda te leviter attrahere potuerunt.* Et hæc nos attrahere non poterunt, ut vincula religionis, quæ Chriſtus nobis in torques, & diademata commutavit, induamus? Hiſce vinctu in Domino nos hortatur idem Bern.: f *vinciamur ergo vinculi paſſionis bone Ieſu, ut etiam vinculis charitatis, cum illo vinciri poſſimus. ipſe vel vinculis charitatis de vinctus, ad ſuſcipienda vincula paſſionis, de cœlo tractus in terras; no è contrario qui de terris trahi deſideramus ad cœlum, priùs paſſioni vinculũ noſtro capiti colligemus, per hoc, ad charitatis vincula pertinentes, unum efficiamur cum ipſo ſecundùm quod oravit patrem dicens: rogo pater ut quos dediſti mihi, ſint unum in nobis, ſicut & tu ego, unum ſumus: Eſt enim,* ut alii docet: g *ſpiritus ipſe indiſſolub. vinculum charitatis. Quid hæc unitate glorioſius? unum cum ſponſo eris. Hac unitate ſe Apoſtolus Chriſti vinctum ſentiebat, cùm dixit quis ſeparabit nos à charitate Chriſti &c? optemus totis deſideriis, hujus charitatis vinculis, ſponſo Domino noſtro colligari.* ut quemadmodũ h Batavi ſcitè in numiſmate expreſſerunt, vincula nod conſtricta, hoc lẽmate ſubjecto *nec viribus ullis*: ita Religioſu Deo triplici funiculo, arctiſq nodis obſtrictum, nec tribulati

a Ovid. Metam. l. 5 b Horat. l. 1 Sat. 9. c Ambr in Pſal: 118
d Bern. vitis myſtica tract de Paſſ. c. 4
e De Alexandro M. Curtius l. c. 11, de Caio Mario Plut. in Apoph.

f Bern. cit. g Bern. ſer. I. in oct. P ſchæ. h Lukius lib. Numiſm

nec tentatio, nec humilatio, nec afflictio ullis viribus valeat ſeparare. Quo fiet ut ſupremus cœli Imperator, Religioſorum collo, velut aureolam ſingularem, torquem aureum pretioſiſſimis virtutum gemmis diſtinctum injiciat: quod Magnus Gregorius innuere videtur, alludens ad illud Pſalmi: *ut audiret gemitus compeditorum.* cui alterum verſum connectens, dicit: a *ſanctiſſimi viri non incongruè compediti dicuntur, quia ligati vinculis diſciplinæ Dei, nequaquā ad ea quæ exteriora ſunt vagantur de his namque compedibus ſcriptum eſt: injice pedes tuos in compedes ejus, & in torques illius collum tuum: quia profectò, cujus à pravitate greſſus compeſcitur, ejus fides ſanctarum varietate virtutum adornatur.*

Tandem ad alia Conjugatorum vincula veniamus, cùm hac tempeſtate non unum reperire ſit, b *cui vincla jugalia curæ.* quem ſciſcitari juvat: *quid eſt duorum vita conjugum? jugum.* Quò jugo Eheu! adeò duro multi onerati ſunt, ut S. Chryſoſtomus virum & uxorem comparare audeat duobus ſervis fugitivis, qui ſunt inter ſe catenâ colligati: ut etiamſi hero ſuo ſe eripiant, alter tamen alterum ſequi cogatur, nec ab invicem ſejungi poſſint. Hoc vinculum innuit Paulus: c *alligatus es uxori? noli quærere ſolutionem.* unde ſanctiſſimus Doctor ſic ſcribit *videſne rei neceſſitatē & inexorabilem ſervitutē? vides utrumq; funiculis conſtrictū? eſt enim connubii neceſſitudo inſtar vinculorum.* Cui conſonat illud Baſilii: d *quicumque à mundi vinculis liber eſſe deſiderat, conjugium velut compedes fugiat.* Norunt impliciti, & *vinculo conjugali* adſtricti, quàm durum, quàm ferreum, quàm adamantinum hoc matrimonii vinculum ſit, nullâ vi humanâ diſſolvendum, mortis dumtaxat falce diſſecandum. ſic tamen, ut has quantumvis graves catenas, charitas ac amor mutuus in funiculos byſſinos, hæc vincula ferrea, ſi inconcuſſa, ſi infracta, inviolata æquanimiter ac hilariter ſecundum Dei legem tolerentur, in coronas ac diademata convertat. Hæc Ambroſii Doctrina eſt: e *quodam enim vir & mulier nexu inter ſe amatorio copulātur, & quibuſdam invicē ſibi habenis amoris adſtricti ſunt, bona igitur vincula nuptiarum, ſed tamen vincula, etſi vincula, tamen vincula charitatis.* Quò referri poteſt illud Auguſtini: f *ferrea vincula ſunt, ament & aurea erunt.* ſic ut numquam per mutuas rixas & jurgia, horum vinculorum ſtrepitus, harumque catenarum ſtridor audiatur: ſic ut numquam per incontinentiam, infidelitatem, adulterium, hoc vinculum violetur: ſic ut numquam legē Dei prævaricando, cui g *vivente viro alligata eſt*, hos nexus infami divortio reſcindere nitatur. Atque ita fiet ut corona quæ initio nuptiarum fuit florea, per charitatem in fine vitæ, laurea imò aurea reddatur.

Denique ut funem abrumpam, mortales omnes vinculis mandatorum Dei adſtricti ſunt, quorum vel unicum confregiſſe, coronam immortalitatis violaſſe eſt. ob-

a Greg. in Pſal. 101. b 4 Æneid. c 1 Cor. 7 d S. Baſil. conſtit. monaſt. c. 1 Ruth. c. 1

e Amb l 3. de Virg f Aug. in Pſal. 150. g Ad Rom. 7 1 Cor. 7

ſervaſtis, ut opinor, plus vice ſimplici, apud pharmacopolas unguenta pretioſa, aromata, aliaque exquiſita pharmaca, probè deſuper cauſa ac funiculis conſtricta, ne quis odor exhalet, ſubtilior ſpiritus evaporet, aut etiam ne qua pulveres aut ſordes inficiant. Ita Numerorum 19. *vas quod non habuerit operculũ, nec ligaturam deſuper, erit immundum.* ligaturam deſuper non inconcinne præclarus Eccleſiaſtes, *a* mandatum Dei, quod nos arctiſſimè obſtringit, interpretatur; *Lex* enim, ut inquit Tullus, *b vinculum eſt.* hac quiſquis ligaturâ caret, immundus eſt, ac ilicò omnem virtutum fragantiam, ac gratiæ ſuccum, quæ vinculis attinetur, amittit. Teſtatur ipſe, de quo in præſentiarũ agimus *Ioannes* (id eſt gratia) *in vinculis* quæ niſi concludatur, ac funiculis mandatorum Dei vinciatur, evaneſcit. divinum hoc ſtudium eſt, non laxare habenas ad libertatẽ carnis, ſed potius reſtringere, & amabilem inducere ſervitutem. pedes, inquit *Ianſenius c* ille Gaudenſis, conſtringuntur, cum pravi affectus cohibentur, collum, cum ſuperbia incurvatur; manus, cum à malis Dei timore arcemus. alacriter denique hæc divinorum præceptorum vincula geſtando, *d ne acedieris vinculis ejus.*

Hoc vinculo colligatæ ſint manus, ne ad aliena extendantur, ne tactu impudico contaminentur. Hoc vinculo conſtricti ſint pedes ne ad popinas, ad proſtibula, ad effundendum ſanguinem procu[rant]. ſed ſint *e pedes feliciter vi[n]cti, qui itinere ſalutari ad Parad[i]ſum dirigantur.* de quibus purp[u]ratus Martyr exclamat: *ô pede[s] ad præſens in ſæculo ligati, ut ſi[tis] ſemper in cœlis apud Deum liberi.*

Hoc *f fune ligabis linguam*, n[e] in verba laſciva, calumnioſa, de[]tractoria, liberè evibretur, omni[a] denique membra ita conſtrict[a] ſint, ne ullum mandatorum D[ei] vinculum rumpendo, à Chriſt[o] in æternum ſeparetur. Quod Je[]remias olim graviſſimè queſtu[s] eſt: *g ſcito & vide quia malum e[ſt] & amarum, reliquiſſe te Dominu[m] Deum tuum, & non eſſe timore[m] mei apud te, dicit Dominus De[us] exercituum. à ſæculo confregiſti ju[gum] meum, rupiſti vincula mea, &[] dixiſti non ſerviam.*

Quin potius in hæc vincul[a] colla & manus ultro inſeramus, i[n] has compedes ſpontè pedes con[]jiciamus, quo æternis Chriſti am[]plexibus devinciri poſſimus: a[d] quos Licentium ſic paucis Aug[.] hortatur: *h Deus quos primò all[i]gaverit, & exercitatoriis quibuſd[am] laboribus edomuerit, ſolvit poſte[a] liberatiſq; ſeſe donat ad fruendum & quos primo temporalibus nexibu[s] erudierit, poſtea æternis amplexi[]bus alligabit. Quo vinculo nec ju[]cundius. nec ſolidius cogitari quid[] quam poteſt. Prima hæc aliquantu[l]ùm dura eſſe confiteor, illa vero ul[]tima, nec dura dixerim, quia dul[]ciſſima ſunt, nec mollia quia firmiſ[]ſima.* Hæc vincula induamus, no[n] ſunt tam gravia, quàm vincul[a] Petri; non ſunt tam ponderoſa

a Piſe tom. I. Dom. 2. Adv b Cicero l. 3. de finib. c Janſen. in Eccl. c. 6 v. 26. d Eccl. 6.

e Cyprian epiſt. 72. ad Nemeſian. f Iob 40 g Ierem. 2 h Aug epiſt 39. ad Licent.

ut catenæ Dominici Loricati, non tam moleſta, ut catenæ Euſebii, quæ ducentis libris ferri ponderabant, eas tamen noctu diuque geſtabat.

Exoſculemur hæc cum Loiolâ deprædicemus illa cum Paulo, moriamur in illis cum Babyla. illis nos ad ſe attrahet ſpōſus cœleſtis, & imponet nobis coronam gloriæ, quam hiſce vinculis contexuimus. a *Veniamus ô dilecti* (invitat orator aureus) *ad vinculorũ horum zelum & æmulationem. quæcumq; mulieres aurea induiſtis monilia, Pauli deſiderate vincula. non ſic vobis circa collum fulget collare, ut in ejus animâ fulget ornamentum ferreorum vinculorum. ſi quiſpiã illa deſiderat, hæc odio habeat. Illa vincula reverentur Angeli, hæc vero etiam ludificantur. illa vincula ſolent à terrâ ad cœlum tollere, hæc vincula à cœlo deducunt ad terram.* Quod ne cui mirum videatur, hominem compeditum è carcere ad ſolium, è vinculis ad coronam conſcendere, illud Eccleſiaſtis pro concluſione documento ſit: b *quod de carcere catenisque interdum quis egrediatur ad regnum.* c Michaelem Balbum Leo Imperator indecore, & magno deſpectui habebat, utpote carcere opaco clauſum, & vinculis ferreis conſtrictum; ipſe verò Leo, rerum apicem nactus, impiè vitam agens, impunè regnabat, ſingulis quibuſque probis injurius, imò & Deo, de fide Chriſtiana perversè ſentiens. Tandem ſuperis, & hominibus exoſus, à ſicariis trucidatur, & æmulus ejus Michael Balbus, eductus è carcere; & catenis adhuc pedes conſtrictus (ſi quidem earum claves Leo aſſervabat) ſolio imponitur, & etiamnum ferro vinctus, Imp. ſalutatur. Res profectò inſolens, videre coronam, ſceptrum & vincula concordare; caput diademate redimitum fuit dum adhuc vincula manus & pedes conſtringerent. d Inſolens & illud. Agrippam à Tiberio, Romæ in vincula conjectum, & veſtigio mortuo Tiberio à Cajo vinculis exutum, Judææ & Samariæ Regem coronatum, inſuper pretioſiſſimo munere ab Imperatore donatum, catenâ nempè aureâ, quæ pondo æquabat ferream, quâ pridem vinctus fuerat. Ludum hunc inſolentẽ fortuna interdum, & perquam raro ludit, ut è vinculis ad coronam educat; at divinæ providentiæ hîc frequentiſſimus non niſi vinctos, adverſitatis. Religionis, mandatorum Dei vinculis, ad regnum evocare: ſic ut numquam non, per hæc vincula ad coronam perveniatur, teſte Doctore gentium: e *ſi compatimur, & conregnabimus.* Quam viam ad coronam certiſſimam demonſtravit re & nomine Sapiens dictus, f *Carolus V. Galliarum Rex:* qui ut indolem filii ſui Caroli exploraret, in unâ menſâ collocari juſſit coronam auream & ſceptrum, in aliâ gladium & galeam, filio alterutrum in electionem proponens. Hic juvenis Princeps ſingulari & ſupra pueriles annos ſapientiâ, ad gladium accurrit, galeamque prenſavit. Cauſam rogatus, non minus ſapienter

a Chryſoſt. ad Coloſſ. 4 hom. 10
b Eccl. 4 c Baron, an Chriſt. 820
d Ioſephus antiq. Iud. l. 18. c. 8. & l. 19 c 5. e Ad Rom. 6
f Corrozetus de dictis & factis memorab.

pienter reſpondit: *per hæc ad illa perveniri.* Ita planè ſentiendum eſt, per vincula ad coronas perveniri: rectè quippè Tertullianus de corona militis cap. 5. *in capite quis ſapor floris, quis coronæ ſenſus, niſi vinculi tantùm?* Quare neminem captivitatis ſuæ pigeat, neminem vinculorum ſuorum pudeat, quia *a vincula illius alligatura ſalutis.* nemini deniq; illud Auguſtini excidat. *b floribus Eccleſiæ cœleſtis nec roſæ, nec lilia deſunt. Certemus nunc Chariſſimi, ſinguli ad utroſque honores, ampliſſimas accipere dignitatum coronas ſive de virginitate candidas, ſive de paſſione purpureas, vel de doctrina laureas.* Sive de vinculis mandatorum Dei, variis floribus diſtinctas.

a Eccl. 6.

a Aug. ſerm: 37. de ſanctis.

EMBLE-

EMBLEMA III.

Vox Clamantis. Joan. 1.

RESPONDENT ULTIMA PRIMIS.

DOMINICA III. ADVENTUS.

Mors argutè ſatis, & acutè, Echo vitæ appellatur, juxta tritum illud.

§. I. *Qualis* vita, *finis* ita.
§. II. *Quibus in vita inſuevimus, ea in morte placent & obverſantur: quemadmodum quæ diurnis agitamus curis, recurſant nocturnis.*
§. III. *Proborum ſomnia eorumque exitus felices.*

a *Vox clamantis.* Joan. 1.

CONſilium Silii Italici, non ignobilis poetæ, fuit: ingenioſo commendationis genere, Marci Tullii laudes explicare, dum eum à voce commendavit:

Tullius æratas raptabat in agamina turmas.
Regia progenies, & Tullo ſanguis ab alto,
Indole pro quanta juvenis, quantumque daturus
Auſoniæ populis, ventura in ſæcula civem!
Ille ſuper Gangem, ſuper exauditus & Indos,
Implevit terras voce.

Ubi Romanæ eloquentiæ principem, laudare potuiſſet à Conſulatu feliciter geſto, ab adminiſtratâ provinciâ, a vindicatâ ab interitu patriâ, aliiſque permultis; his omnibus ſilentio preſſis (fortaſſe quia hæc cum aliis habebat communia) eo ſolùm nomine commendatur, quod terras vocecomplevit.

Non abſimili exornandi genere, Rupertus omnes Joannis laudes in anguſtias ſyllabæ collegit, dum dixit: *magnum eſt hoc præconium Joannis, quia vox eſt. Hoc eſt, quod dicere molitur Evangeliſta: quia ſicut verbum cujuſque noſtrûm clarâ, vel ſonorâ voce indiget, ut meliùs audiatur; ita Verbum Dei Caro factũ, teſtificante Ioanne indiguit.* Cujus vocis vim, virtutem, energiam, clangorem, non humanæ facundiæ eſt enarrare! a

Non mihi ſi linguæ centum ſint oraque centum.
Ferrea vox.

Quare ipſam vocem, ſui (quo nemo major) decet eſſe præconem. Deſertum diſertum, ipſæ ſylvæ, & antra encomium vocis *clamantis, amantis* reſonabunt. Ubi non vulgaris nuper plaudente populo Eccleſiaſtès obſervavit, Joannem aptè Echonem nuncupari, qui etiam dum materno clauſus in utero Chriſtum *clamavit, amavit:* imò quod à Chriſto *factum, actum* à ſe voluit: Chriſtus quippe venit *Saliens in montibus, tranſiliens colles*, atque adeò ſaltans deſcribitur, dum cum matre per montana feſtinante, acceſſit Joannem: qui reipſa ſaltum exhibuit in utero; imitabatur nempe vox verbum. Ut verè illa echo amavit amanrẽ, ita iniquitatem odio habuit, & ad ultimum ſpiritum uxorem fratris ducere cupiẽti, reſpondit *Herodi, odi.* Scilicet b *dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem. Tibi plaudo, laudo.* Olim Q. Horatius Flaccus, cum vox repercuſſa, nomen amici ad aures adſtantium reflexiſſet, exclamaſſe legitur: c

Quem virum! cujus recinet jocoſa nomen imago?

Quem virum Joannem dixero? *ut eum utcumque exprimam*, inquit Clemens ille Alexandrinus: d *liceat dicere: vox eſt verbi.* e Quam

a Virg. Geor l. 2. b Hebr. 1. c Hor. Carm. l. 1 ode 12. d Clem Alexand in exhortat. ad gent. e Boterus de origine urb l. 1. c. 6. p. 796.

ut

ut altius, & ſæpius reſonantem audiatis, juvat viam Appiam inambulare, è qua proſpectatur in colle turris rotundâ, ex pario marmore, eo artificio exædificata, ut ſi quis integrum hunc verſum, *a*

Semper honos, nomenque tuum, laudeſque manebunt.

Pronuntiarit: Echo admiranda, eundem reddat integrum, & articulatim, octies ut minimum.

Semper honos, nomenque tuum &c. Nuſquam gentium ejuſmodi Echo auditur; quæ eo fine, tanto artificio excitata dicitur, ut in funere Cæciliæ Metellæ, plorantium ejulatus, *clamores*, & *amores* in immenſum multiplicarentur. Hæc ſi modò ad mores referamus, hac longè argutior Echo reſonabit, dum uti concentui virtutum, quem per omnem vitam Joannes gratiſſimum concitavit, mors velut ſuaviſſima Echo reſpondit: ità veſtrûm omnium mortē, Echonis inſtar, vitæ antea actæ reſpondere comprobaro, juxta tritum illud:

a Virg. Ecl. 5.

§. I.

Qualis vita, *finis* ita.

FUit olim in Scholis ventilata illa quæſtio, quid ſit mors? In qua itum eſt in varias ſententias. Sophocles ad eam reſpōdit: *mors ultimus eſt morborum medicus.* Et verò rectè; multis enim malis, & morbi moleſtiis finem afferre conſuevit: & medendi, quam non docuit Galeni, aut Hippocratis ſchola, eam re ipſa probè edocet una mortis palæſtra. Sotades aliter cenſuit: dixit enim *mortē eſſe mortalium omnium portum.* Credit ille, nos vita, ſeu turbido mari jactari, adverſiſq; turbinibus, ac procellis concuti, tēpeſtatibus ac naufragiis obrui; à quibus tuto eſſe non liceat, niſi in ipſo vitæ portu, i.e., in morte conſiſtas. Socrates mortem dixit eſſe *ſomnum aut longinquam peregrinationem*, in qua animus à corpore liber, ac ſolutus peregrinatur. Ab eo vix diſſentit poëta; cui *ſomnus frater eſt, & gelida mortis imago.* Tertullianus pro eâ, quâ fuit ingenitæ mentis ſolertiâ ſtyloque altiore, pronuntiavit: mortem eſſe *ultimam quæſtionum omnium.* Digna tanto viro ſentētia; exiſtimavit ille vitam hanc mortalem, ſcholam eſſe, lycæum, palæſtram, in quâ variæ proponi, diſcuti, agitare ſoleant quæſtiones. Has inter, omnium quæſtionum ultima, & difficillima eſt mors; quia ejuſmodi cui ſatisfacere ne unus poteſt, nec ullus Grammaticus declinare, quin ſuccumbat; Philoſophi omnes rediguntur *ad metam non loqui.* Dici etiam fortaſſe poteſt, mors omnium quæſtionū ultima; quia in vita quæruntur multa: Quæritur enim, diveſne quiſquam, *& priſco natus Inacho*? Quæritur an multis titulis, & imaginibus illuſtris? An multâ armorum gloriâ celebris? An vario diſciplinarum genere, doctrinæque ſupellectile probè inſtructus? Et alia ejus generis, quæruntur in omni vita: at à morte, ſilent omnes illæ quæſtiones; ideoq; mors quæſtionum omnium ultima dicitur. Ubi enim contexta totius vitæ ſeries, longiorq; curſus; pro coronide, pro concluſione additur illud lem-

ma: a *& mortuus eſt.* Tum altum fit ſilentium. Dixit unus alius, & fortè veriùs, *mortem eſſe naturæ malum*, imò ſomnum malorum omnium. Quod Ariſtoteles expreſſit, cum ait: b *omnium terribilium terribiliſſima eſt mors.* Contra quem pugnat veriſſima illa Auguſtini ſententia: c *mala mors putanda non eſt, quam bona vita præceſſit:* cui ſubſcribit ille, & in rem noſtram appoſitè, qui docuit, *d* quòd mors dicatur, & verè etiam ſit, *Echo vitæ.* Ut enim *Echo* voci, ita mors vitæ reſpondet; ſi blandè vox inſonuit, *e* ſi ad artis & muſicæ numeros, & ipſa quoque blanda, & muſica reſonabit Echo. Sin autem abſona, inſulſa, aſpera, hiulca, horrida vox intonuit; & ipſa quoq; abſonum quidpiam, inſulſū, aſperum, horridū, & triſte reddet Echo. *f* Qualis Ticini juxta arcem Civitatis, ex oſtio ter & decies reſponſare, vocibus, quæ reflectuntur, ſenſim emorientibus, auditur; interjectionem autem eheu, inquit, hiſtoricus; adeò languenti, & ſenſim deficiente remittit ſono, ut extremus morientis gemitus eſſe videatur: *plangentis angentis.*

Quod in voce, ut Echone audis, hoc in vita morteque audies. Si, ad virtutis, cœli, Deique numeros vita ſonuit, eundem virtutum concentum mors reſonabit, ſin autem horridum aliquid, à bonis moribus, & honeſtate abſonum, vitioſum, triſte, furibundum, molle, funeſtum intonuit: & illud ipſa mors intonabit, & quaſi fidelis Echo, eandem vitæ vocem, eoſdem ſeu vitii, ſeu virtutis numeros, ac modulos reddet. Adeoque cujuſvis vox per omnem vitam *clamantis*, in morte reſonabit, *Amantis*, Aſmodæum, vel Deum; carnem vel ſpiritum, juxta illud,

Qualis vita, finis ita.

Principis Philoſophorum pronunciatum eſt: g *qual.s unuſquiſque eſt, talis finis ſibi videtur.* Sunt, qui fila ſerica in glomum convolvunt: qualis totius fili ductus, talis & finis eſt. Ipſis quoq; mercatoribus hoc familiare eſt, pannum è lanâ, aut byſſo diſcernere; æſtimare, coëmere, ſolo ejuſdem fine, in ſpecimen diligenter inſpecto; cum probè norint, qualis extimis margo eſt, talem ejuſdem panni contextum eſſe conſueviſſe. Hoc enim verò in humanæ vitæ decurſu, veriſſimum comprobavit Bernardus: *h omninò*, inquit, *neceſſe eſt, vitæ præſentis finem, futuræ cohærere principio; nec ibi tolerabilis diſſimilitudo eſt*, cujus doctrinæ veritatem, luculentis hiſtoriis confirmare aggredior.

Ac primum, qualis vita, finis ita, in iis innoteſcit, qui hîc perverſè vitam inſtituentes, eandem funeſto exitu concluſêre. Atque hæc *lamentabilis Echo*, à ſacrilego lenone, cum morte luctante, quondam audita; cui cum per vitam omnem laſcivire libuiſſet, audiit funeſtam illam vocem: *i abſtine à ludo, Udo. ô lamentabilis Echo!* Conſimilem vitæ clauſu-

a Gen: cap: 5. b Ariſt. Ethic. 3, c. 6.
c Aug l: 1 de civitate c 11, d Vide Lobb de peccato l: 1, prop, 17. §. 1
e Barrii ſolit die 4 in differtat.
f Cardan de ſubtilitate l. 18. Caeſius de Mineral pag. 452.

g Ariſt. l. 3 Ethic. c 4 h S Bern. ſer. 2 in feſto SS. Petri & Pauli
i Fulgoſ. l, 9. Exempl. c. 12

lam

ſam impoſuere, qui ſupremo ſpiritu infames ſuas *aHelenas, lenas*: & noſtro ſæculo *Balenas*, *lenas*: occinuére. Tuque in Veneris grege Anteſignane, extremo halitu qui *Cynthias hias*. Hic quæſo, date brevem hanc operam mihi, ut ad lectulum impuriſſimi ganionis, jam in morbo cubantis, animamque agentis, vos deducam: cognoſcetis quantum in homine, inveterati per vitam mores potuerint, & quas demum ii, extremas morientis vocis ſyllabas extorſerint.

b Georgius Bucchananus, quàm non plebejus poëta, tam nobilis ſcurra, paſtus in hara Calvini, aut è Priapi paſcuis eductus ſcropha. Is, inquam, tenebrio, cum vana, profanaque, & impia per vitam ſcripſiſſet, atq; effutiiſſet multa: demum aquâ inter cutem diffuſâ, moleſtè graviterque vexatus, cœpit foras ſpectare. Igitur prius aliquantò, quàm expiraret, caper illum Calvini, vocatus inviſere, & conſpicatus res hominis in anguſto eſſe, moriturum hortari; ut in ea neceſſitate poſitus, precē Dominicam conceptis verbis pronuntiaret. Hic homo ſemianimis, quem juſſio inſolens excitarat, reſumit vires, & collectis animæ reliquiis: quas mihi tu preces, ait, qualeſq; imperes, neſcio; nam annis eas quadraginta, quod meminerim, feci numquam; ſed quas unas in Propertii ſinu condidici, ac noctu diuque cantavi, eæ nunc occurſant, ac facilè lingua reſonat:

c Cynthia prima ſuis miſerum
me cœpit ocellis.

Quâ voce prolatâ, ad ſuum Propertium recto itinere conceſſit. Fidem veſtram! Si adhuc dubitatis quid flagrio hic obſcœnus, cum domi, cum foris degeret, inclamaverit: hanc vitæ clauſulam attendite, & vitæ omnis ephemeridem legiſtis.

Epitaphium Buchanani.

Hîc jacet Veneris *procus*, anagrammate *porcus*;
Tenebrio noctu diuque *ebrio* ſimilis.
Cui in vita virtus invita.
Sola *Volupia pia*
Et in *amoribus moribus* fuit.
Huic cœlum, libidinum *obſcœnum*
cœnum,
Et *pollutum lutum*.
Sed quæ *miſero ſerò* ſors *obvenit venit*?
Quæ mors *inſecuta*, *ſecuta* hunc
porcum orcum
Inquietis. *Quietis* enim illius
locum focum
Inſignem ignem
Non in pace, ſed in pice eſſe *creditis ditis*.
Hæc ſors mors ei *debita eſt*, *ita eſt*.

Neque diverſós aliorum exitus exſpectate, quos meminiſtis iiſdem ſpurcitiis operatos ſemper fuiſſe; nam quas alias Præſides, Præſtiteſque Batavorum *d Troſſulus* habere potuit, à quo pœnas improbæ juventæ Oceanus exegit? An aliud ejus animo ſimulachrum obverſatum fuiſſe creditis, quàm *Triphænas, Eumolpos*, & quidquid olim propudiorum ex *Arbitri* ſtabulo, in ſuū ſibi ſcholion congeſſerat? Certè cùm naufragus mediis in fluctibus nataret

a Delrio Diſq. Mag. l. 2, q. 26, ſect. 5.
b Garaſſ. doctrin. curieuſ. l. 6. ſect. 12.
Biderman. acroamat. l. 2, acroam. 4. n. 67 c Propert. lib. I. Eleg. I.
d Biderman. cit. p. 68.

ſuus

ſuus illi potuit *Lycas*, & omne laudatæ tempeſtatis choragium occurrere. Potuit de ſe ipſo tunc dicere: *En homo quemadmodum natus?* potuit memor,

Centum æquoreas Nero genitore puellas

advocare, ut familiares.

laſſo ſupponere brachia collo

properarent, niſi Oceanus ad preces, querelaſque ſurdus, peragere ſuum officium fluctus juſſiſſet & flantem adhuc, plorantemq; tortâ vertigine circumactum, ad Petronii ſui muſæum amandaſſet. Verùm his omiſſis, alium adhuc adoleſcentem illis nihilo feliciorem, vobis produco: in quo adoleſcente, Deum ego immortalem obteſtor, precorque, ut ſerii vobiſcum cogitetis, quanti referat, benè aut malè à pueris vitam inſtituiſſe: quando quidquid aſſuetudine invaleſcit, id ōne poſtremò morienti difficillimo tempore, ac ſæpe cum æternitatis diſpendio recurret. Teſtis mihi eſt, inquit Bidermannus, *a* vir gravis, qui annis abhinc paucis recenſuit: in urbe quadam literis, atq; ingeniis florenti, rem unam in raris memorabilem, veriſſimè ſe propemodum inſpectante, ſic contigiſſe. Adoleſcens ibi cum aliis contubernalibus, vitam aliquamdiu degebat, qui omnes ad ſtudia liberalia, nō illiberali nec ſumptu, nec Mæcenate utebantur. Is longā conſuetudine inde ab ultimâ pueritia, ad flagitium, neſcio quale ſecum occultè conſciſcendum, aſſiduè trahebatur: & quamvis per ſtatas exhomologeſes, identidem luſtraretur, tamen ſui oblitus, continuò in morem naturamque regrediebatur. Sæpe data conſilia, ſæpe remedia tentata, additiq; terrores minùs minimo profecêre. Noviſſimè gravi corporis morbo conflictatus, & ope medicâ deſtitutus, ubi vitâ migrandum ſibi ſenſit, cœpit ſeriò omnem juventæ laſciviam mutare: atque tum demum rectè velle vivere, cum vivere porrò non liceret. Vocatur Sacerdos, expiatur ægrotus, mortemque ſui ſecurus operitur. Appetit interea nox, & paulò pòſt adoleſcens ex morbo decedit, ſpei plenus, quam de ſalute æternitateque conceperat. Manè cùm primum vulgata mors eſt, exequiale pro mortuo ſacrum apparatur: quod facere Sacerdos commodùm incœperat, cum veſtis ei talaris, ad infima pedum vellitur. Id ille fortuito fieri ratus, inſuper habet, inq; re cœptâ pergere pergit. Non diu factum, atque ad poplitem, femurque idem monitor obturbat. Mirari tum quidem Sacerdos, ſed quòd neminem videret, negligendum & illud putat. Brevi dein impatientior umbra circum latera inſtar, vellicatque. At ille ne ſic quidem movetur, ut ſolicitè requirat. Denique ecce tibi ab aræ angulo ſiniſtro, deformem fumantemque nebulam; atque è nebulâ vocem: ceſſaret facere, ceſſaret operam impenſam perdere, numquam litaturus. Hic perturbatior, nec injuriâ Sacerdos; ecquid ergo id umbræ ſit, percunctatur. Audit eum adoleſcentem eſſe, qui pridie luſtratus piacularibus ſacris deceſſiſſet. Jam hæc mali ominis exordia non placebant. Inſtat tamen,

a Bidermanni acroamat, lib. 2. acroam. 4.

men, & quid illo factum fuerit, perquirit. Ille rauco murmure, ſuppliciis æternis addictum ſeſe, & omni ſalute privatum confitetur. Meliora Deus inquit: an ego ea ritè non expiavi? Tu verò rectè, inquit, integreque omnia: nec mihi jam aliquid reliquum culpæ, ſed inter Dei filios jamjam adoptatus, eheu! improvisò exhæredor. ſubjecit æquo Dei judicio factum, ut inter ipſum luctantis animæ egreſſum, veteris conſuetudinis illecebrâ percelleretur de qua ſi triumphaſſet, ævum æternum porrò felix degeret. Jam eheu! victum ſeſe, & ex more delectatum, ſimul è corpore exceſſiſſe, ſimul ad inferno cruciatus, irrevocabili judicis ſententia condemnatum fuiſſe. Veriſſimè Propheta: *a oſſa ejus implebuntur vitiis adoleſcentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient.* Similem hiſtoriam narrat Valadier, *b* de uno, qui Comi in Italiâ meretrici conſueverat. *c* Perſtringat nunc jure meritiſſimo S. Eligius Noviodunenſis antiſtes, eas gentes, quæ ab Echone auguria, & omina capiebant; infallibilior ex hactenus auditis, omnium auribus Echo inſonet, neminẽ quemquam reperiri, qui hic oculos obſcœnis tabulis, Naſonis, Catulli, aut Propertii cantilenis, animum fœdis cogitationibus oblectat, totamque vitam laſcivis ſermonibus, & actibus, carni & ſanguini immerſus tranſigit, quin ſimiles in morte imagines occurſuræ, lingua hos amores & cupidines decantatura ſit. dum moribundi lectulo ſacerdos affuſus, cœlites de more invocare occœperit: *ſuccurrite Angeli Domini, jubilantium te virginum chorus excipiat: Maria mater Dei, memento mei:* inconditè hic Veneris procus. Amaſiam inſonabit; quemadmodum Sabaudus ille nobilis, noviſſimis verbis, ſuam quam deperierat, compellabat: *d O meum corculum! ô animula mea! ſiccine ſeparat amara mors?* Alii quas opes vivi, validique, avarè corraſerant, eaſdem non ſolum delirante mente, ſed emoriente etiam manu numerare, congerere, coacervare perſeverant. adeò ut repertus ſit, non unus, qui dum ab aſſidente ſibi presbytero in aures ſuſurrari percepit: animum fluxis ac perituris ſubduceret, in cœlis, quo fur non appropiat, repoſitum nos habere *theſaurum*; moribundus *aurum, aurum, aurum* continuò reclamarit. Ejuſmodi Euclïones S. Bonaventura perſtringens, quibus vita tam ſordida fuit, mortem pretioſam, & finem bonum eſſe non poſſe edicit: *e hoc,* inquit, *teneo, hoc verum puto, quod ei non bonus finis eſt, cui ſemper fuerit mala vita. f* Humbertus in medium producit, virum prædivitem, qui extremo jam in agone conſtitutus, ad fatalem lectulum deferri juſſit omnia vaſa aurea, & argentea omneſq; theſauros quibus abundabat: quos oculis in morte natantibus contemplatus, in has voces prorupit ô anima mea hæc omnia tibi dabo, his omnibus frui licebit, ſi à

a Iob. c. 20. b Valadier feria 5. hebd. Paſſion; c Novarin, Schediaſm, l. 9 c. 60

d Barrii ſolit. in differt, die 4.
e Bonav. to. I opuſc. in collat. de contemptu ſaeculi in fine
f Niere ab differentia temporalis & aeterni, l. 2. c. I. §. 2.

corpore

corpore hoc meo non deceſſeris; aliaque plurima libens munera condice, modò hoc amicum corpus non deſtitueris. At morbo invaleſcente, cùm jam omnibus convaſatis, ſibi migrandum eſſe, vidit, in rabiem actus, horrendum vociferari cœpit: quandoquidem ô anima abeundum ſit, & hæc omnia deſerenda, te in æternum diabolo cruciandum dabo. quo velut ſigno dato, Cacodæmones involarunt. ſupputatis hinc, ut opinor, juſto rationis calculo, illud Salviani, *divitiis & vitiis* commercium eſſe maximum. Compello vos hîc Eucliones qui totos dies, & noctes expungendis, annotandis, computandis, duplicandis, contrahendis rationibus accepti, & expenſi inſumitis, quàm comparati eritis, dum magnus ille Paterfamilias interioris domus veſtræ rationem exegerit? qui hic aſſiduò nummis volvendis, ac expendendis toti diſtinemini, ubi morte præventi, eiſdẽ oculos, ac animum ſaturare ſatagetis, & inter febrium ardores, auri ſitis exclamare coget, hic aureus ſcrupo levior eſt, hoc vas argenteum non minùs ab arte, quàm à materiâ pretii habet. Nõ abs re erit quod narrat *a* Drexelius, Aurifabrum fuiſſe, cui etiam in ipsâ fati lineâ, libuit eſſe negligentem ſalutis, & plus curare argentum, quàm cœlum. Huic argenteæ Chriſti crucifixi ſtatua, veneranda atq; oſculanda porrigebatur, monebaturque mortem illius cogitaret, qui humanam gentem ab interitu revocaſſet, tam acerbo lethi genere. At ille inferorum ac cœli, ille ſui ac Dei, ille omnium ſanctiorum cogit[ationum] oblitus: & quæſo, ajeba[t] quot pondo argenti cenſeris eſ[ſe] hanc imaginem? ô aurifex miſe[r]rime! qui non aliam fortuna[m] tibi fabricas, non ſanctiora co[gitas], in illo æternæ ſalutis pun[ctulo] ctiſtitio, in illo, quo vita & mo[rs] diſtinguitur momento! ita pro[r]ſus quod in vitâ agimus, in mo[r]te, cùm agimus animam, ra[ro] agere deſinimus: *b* An non h[os] tales, vulpi ſimiles eſſe dixeri[s] quæ cum ad patibulum ducere[n]tur, ultimum adhuc plateam ar[gentariorum] ſerum tranſire cupiebat? ita q[ui] aurum amant, qui terrenis to[ti] immerſi ſunt, oculis jam mort[e] preſſis, & ſpiritu ſupremos anhe[]litus reddente, etiamnum auro etiamnum terræ inhiant. ho[c] ſpectavit prælatus ille, quem P[.] Paulus *c* Barrii optimè notat, qu[i] omnem ſupellectilem argente[]am, tremulis manibus avidiſſimè contrectans, & totus in illâ ex[]piravit. *d* Ita exitum vitæ ſuæ parem nactus, abhinc aliquot annos uſurarius, qui de expiatione ſcelerum commonitus, hoc ſolum repoſuit, atque hanc ultimam, quæſtionem movit, quanti frumentum, & vinum veniret, num magna earum mercium foret abundantia? ita deniq; ne longior ſim, *e Opimius*, homo non modò tenax, ſed edepol pertinax: cum gravi lethargo correptus eſſet, nec ullis convulſionibus, uſtionibus, nullâ arte, vel vi expergiſci poſſet, atque ad omnes obtundentium clamores totus obſurdeſceret: conſilio medici factum

a Drexel. prodrom. c. 3. §. 17.

b Drex. ibid. *c* Barrii. cit. ... *d* Legaul. Quareſme premier Mardi. pag. 165. *e* Ibid.

eſſet

ſt, ut codices accepti, & ex-enſi, unà cum ingenti vi auri & rgenti, moribundi lectulo im-onerentur: cumque altâ voce omeſtici ſupputarent, ac ſummo innitu ſaccos effunderent, num-nosque quaterent, ecce tibi le-thargicus expergiſcitur, vociferaur furces, latrones, aurum ſuum urripi; & eheu cœlum eripi, non occurrebat. Funeſtiora longè, quæ Robertus de Licio, Vincen-ius Belluacenſis, & S. Bernardi-nus apud Nierenbergium *a* com-memorant, quos qui velit con-ſulat.

Quid verò vos Helluones ex-ſtimatis, quem portum vobis, na-varcho de ſede mentis deturba-to, præfigitis? an non dum ſacer-dos cohortabitur, animum ab il-lecebris humanis appellendum eſſe ad *divina, vina, vina, vina*, ili-cò inclamabitis? an non tum con-gios & diotas, maſſica & falerna, Rhenana & Rubella depoſcetis? uti hominem novi, qui labris in morte natantibus, nil aliud pro-ferebat: quàm ſex pocula, ſex po-cula, adhuc duo lota &c. de aliis, qui vitam bibendo finierunt, ali-bi *b* uberiùs dictum eſt. Quid ho-mo vanitati ſimilis factus, in morte concrepabit? in filium na-tu maximum ſe titulum & feuda conferre, minori genito de bene-ficio Eccleſiaſtico proſpiciendum filiam vulgari nobili non traden-dam; pompam funebrem tanto ſplendore apparandā, urbis præ-torem ac præſulem adhibendum, panegyrim funebrem per archi-diaconum aptè inſtituendam, in ſignia ſuper valvas, & in æde ſummâ reponenda, & hæ mo-rientium ſupremæ voce, vitæ an-teactæ reſpondentes. *ô lamenta-bilis Echo!* hos inter, annumeran-di ſciolI, nec non Politici, qui inani ſtudio ſe totos conſecra-runt, & ut nomen ſuum æterni-tati tranſcribant, jam morituri potiſſimum oracula fundere ge-ſtiunt. quorū mortem & vitam, non malè ſyllogiſmo comparem: ſyllogiſmi quippe finis concluſio eſt; vitæ verò mors. at verò con-cluſio vera eſt, aut falſa, pro ante-cedentium naturâ: ſic omnino mors bona, vel mala eſt, prout antecеſſerit bona vel mala viven-di ratio. In uno Macchiavello vi-tæ antecedentia perſpecta ſunt, concluſionem præmiſſis nòn ab-ſimilem infert Binet, tractatu ſuo, quem Gallicè inſcripſit *l'Ori-gine ſauvé*, qui cum multis ad ma-num ſit, ſuperſedeo, & alteram huic non abſimilem tragœdiam exhibeo. *c* Anno ſalutis humanæ 1596. Londini morbo lethali correptus eſt Baro de Hounſden, Reginæ Elizabethæ à conſiliis. hic paucis ante obitum diebus terrificum vidit ſpectaculum: complures ejuſdem conſilii An-glicani ſenatores, jam pridem vi-tâ functos, cubile per noctem ſub-intrantes, & ante oculos ſuos ob-verſari conſpexit. primum ſe in conſpectum dedit Robertus Dud-læus, Comes Liceſtriæ, flammis undique circumdatus. Huic ſuc-ceſſit totus quoque igneus, Fran-ciſcus Walſingamus Secretarius. Tertius prodiit Pouckerinus Lord, ſupremus Angliæ Judex,

a V Nieremb. different. temporal & aetern l. 2. c. 1. §. 2

b V. part. 1. Do.n: 2 poſt Epiph.

c Pedag Chreſtien p. 1 c 8 §. 8

Extractum Catholicum interrog. 33

qui frigore adeò acuto conſtrictus erat, ut ægroti manu dumtaxat arreptâ, eundem propè frigore exanimarit. Quartus ſubingreſſus Hattonus, regni Cancellarius; quintus Thomas Heddinge Conſiliarius. ſextus Franciſcus Knoul, & ipſe Conſiliarius: qui pariter cum aliis duobus, igneâ in togâ conſpicui, horrendùm lamentabantur, ac moribundo ferale hoc decretum denuntiabant diſpone domui tuæ, brevî enim apud nos eris. quod ipſum jubent ut denuntiet Guilielmo Cæcilio, Theſaurario, propediem eum ad inferos ſecuturum, ubi ei locus paratus eſt. Hæc uti peracta ſunt, Baro de Hounſden ad ſe viſentibus, cum tremore ſummo enarravit; atque illius, ac Cæcilii mors, viſionem non inanem, aut ludicram comprobavit. Interea evenit ut nobilis fœmina Baronem conveniret, ac multis ſuper hoc viſo rogitaret, cui ille omnia veriſſima eſſe affirmavit, ac de ſalute ſuâ conclamatum dictitavit. cumq; hæc inſtaret, nihilne ſpei, aut remedii ſupereſſet? reſpondit aliud non ſuppetere, niſi ut modus, & via excogitetur, quâ ſacerdos orthodoxæ fidei, ad ſe acceſſum habeat, Conſcientiâ dictante neminem extra Eccleſiam ſalvari poſſe. Hæc prolocutus horrendum vociferabatur, ſed nihil dum ſanè pœnitentiæ, ac contritionis præferebat. ortus clamor magnus, ſimilis *a* Ægyptiis poſt interfectos primogenitos, ſed non revertebantur ad Dominum, atq; ita & ſui, & Dei, quemadmodum per totam vitam & in morte oblitus, execrandam animam ad cruciatus æternos dimiſit: edicta enim publica conſilio, aliiſque miniſtris Puritanis condita, januam omni viro Eccleſiaſtico, ac Catholico adminiſtro occluſerant. Ne & nos audiamus cum fatuis: *b clauſa eſt januа*, omnem procraſtinationem ac melioris vitæ dilationem evitare ſtudeamus, quod pluribus Dominicâ in Albis inculcabimus.

a Exod 12, v 29

b Matth. 25

§. II.

Quibus in vitâ inſuevimus, etiam in morte placent, & obverſantur; quemadmodum quæ diurnis agitamus curis, recurſant nocturnis.

Philoſophos inter & medicos præfervidè diſceptari ſolet, quæ ſomniorũ cauſa, & origo ſit? quî fiat nonnullis tam anxia, tam perturbata, tam horrẽda obverſari ſomnia? nunc orus Æthnâ gravius incumbere, nunc fauces perſtringi. nunc vaſtâ in ſolitudine ſe inter feras, nunc inter ſicas & gladios, nunc in præruptâ rupe nunc in præcelſo coq; anguſtiſſimo tramite, ſe conſtitutos plurimi cum angore & ſudore vivaciſſimè imaginentur? Alii è contrà placidiſſimè indormiſcant, & uno ut ajunt æſtu, velificentur. ſi quæ per ſomnium ſe imagines, ingerunt, eæ amœnæ, gratæ adeò ut quoq; dormientibus plauſum ac riſum eliciant. *c* Hujus tam diſparis effectus cauſam, Hippocrates in hominis temperamentum rejicit, dicens: *ſomnium naturale eſt, quod ex affectione & tempera-*

c V. Conimbricen, de ſomniis.

ꝟramento ipſius dormientis, & cauſis in eo latentibus, ortum habet; quo fit ut phlegmatici, & ſanguinei, placidiſſimo alveo, ſibi tempe adnavigare, aut hortos inambulare, aut lepidas comœdias ſpectare, aut etiam per aëra ferri, videantur; melancholicis verò ac cholericis, omnia funeſta ac cruenta obverſentur: Unde Ariſtoteles: *Medici ægrotantium ſomnia inquirunt.* & nos morientium, quibus paſſim eæ paſſiones occurſant, & prædominantur, quæ in anteactâ vitâ, vivaces quàm maximè, & effrænes fuêre.

Alteram ſomniorum cauſam, & veriorem idem Princeps Philoſophorum aſſignat: ea paſſim in ſomnis occurrere, quibus per diem maximè occupamur, quod divino edocti ſumus oraculo: *a multas curas ſequuntur ſomnia.* Cauſidicus lites & codicillos ſomniat. literatus libros volvit, & argumenta inſtituit, aut ut D. Thomas ait: *b* etiam *ſomnians ſyllogiſmos efformat.* Novi Magiſtrum, qui integra poëmata velut in Parnaſſo ſomniaret, dormiens effingeret, & declamaret. unde rectè Claudianus: *c*

Omnia, quæ ſenſu volvuntur vota diurno,
Tempore nocturno reddit amica quies.
Venator defeſſa toro dum membra reponit;
Mens tamen ad ſylvas, & ſua luſtra redit.

An non ſimiliter virum illum prædivitem, dum

d Dura quies, & ferreus urget Somnus, ad ſylvas, ad luſtra, ad hortos ſuos

viſere lubuit? quibus excolendis omne vitæ tempus, Deo ac animo neglecto inſumpſerat: novi, inquit Tollenaer, *e* in Belgio extitiſſe virum quendam copioſũ, qui cum hortos cultiſſimos in urbis pomœrio haberet, ſalute à medicis depoſitâ, per hortum ſellâ ſe geſtatoriâ deferri curavit. & eheu! crudele fatum, inquit, quod à tantâ me amœnitate divellit! ô Deus! numquam à te cœlum petii; cur mihi invides hanc terram? ſed fruſtra ille voces blaſphemas jactabat: neque terram impetravit, quam perditè cupiebat. an autem cœlum, quod minimè cupiebat, obtinuerit, non injuriâ quis dubitare poteſt. Diſputat non minus floridè, quàm ſolidè in amœniſſimo ſuo viridario Mendoza *f* noſter, *utrum dormientes, propria vigilantium opera moliantur?* ubi exẽpla inducit, quæ probant dormientes operari etiam per artem, dirigentem actionem externam. nam *Marianus g* teſtatur, habuiſſe ſe puellam viginti annorum, quæ dormiens è lecto ſurgebat, panemque faciebat, non minori dexteritate, quàm ſi omnino vigilaret. Ecquis non alteram illam filiam demiratur, quæ ut interdiu mundum muliebrem verſabat & cogitabat, ita noctu ſe è ſtrato proripiens, ad ſpeculum ſe beneficio lunæ, bene diu contemplari, tum nudipes ut erat, per pavimentum omnino conſopita, tripudiare viſa eſt. de ejuſmodi aptè Hugo

a Eccl. 5. b S. Thom. 1. p. q. 84 ar. 8 ad 2. c Claudian. praef. ad 4. Honorii conſulat. d Virg. l. 10

e Tollenaer in Eccl. c. 2. ſect. 3. p. 91. f Mendoza in viridario l. 4 proble m. 16. g Cap. ad audientiam.

Victorinus

Victorinus *a* pronuntiavit : *ſomnium eſt, cùm id quod fatigaverat vigilantem, ingerit ſe dormienti.* Nunc verò ſi vita mortalium vigilia eſt, & mors à Socrate rectè *ſomnus* indigitatus ſit, quale fore exiſtimatis poſtremum puellarum ſomnium, quæ omnes ſenſus, cogitationes, induſtriam omnem, novis modis, normis veſtium, crinium, cimeliorum conſecrarunt? unam hic ad terrorem aliarum induxiſſe ſufficiat. *b* Spoleti in Italia puella fuit, in corporis cultu exquiſitiſſima, vivũ vanitatis ſimulachrum, quam inſolenti veſtium luxu oſtentabat, dum tandem lethali morbo correpta, citra diſſimulationem monetur mortis imminentis, & per ſacram exhomologeſim, quâ unicè egebat, conſcientiæ noxas expiaret. ad hæc monita, illa obſurdeſcere, matrem inſtanter rogare, cum moriendum jam ſit, veſtas ſuas, quas habebat elegantiſſimas, monilia, ac omnem muliebrem ornatum ad ſe deferret, iis ſe indui, inque iis fatalem ſomnum operiri velle. nec deſtitit importunis precibus ſe & matrem miſerè conficiendo, donec votis potita, pallidum, ac lethali frigore tremulum corpus, his vanitatis exuviis induit. Atque iis tandem exornata, ſeque circumſpiciens, horrendùm inclamare cœpit : ergo moriendum eſt! ergo in ætatis flore, ætatis vigore, hæc omnia deſerenda? quò flos ille, quò forma, quò ſplendor ille veſtium? propinqui lectulo affuſi, hortari cultum omnem corporis ad animum referret, vana h[...] omnia & fluxa deteſtaretur, bre[...] relinquenda. Deum redempt[...] rem noſtrum, vanitatem omne[...] exoſa, ſupplex veniam poſtulare[...] hic illa in blaſphemas has voc[...] erupit: quid mihi cum Deo, qu[...] cum nihil umquam fuit comme[...] cii; veniat diabolus, confeſtim advolet, ille me auferat, cui corpus, & animam dicavi.

Guloſus patinas, & ollas ſom[...] niat. Iracundus etiam dormiens ſanguinem, & cædem ſpirat. Bartolus in l. *ut vim. ff. de Iuſt. & jure*, tradit fuiſſe quemdam Piſanum, qui ſe noctu dormiens armabat, vagabaturque per urbem cantando. Tiraquellus tract. de pœnis temperandis, aut remittẽdis, causâ quintâ aſſeruit, Pariſiis Anglum qui noctu dormiens à templo D. Benedicti, ad flumen Sequanam perrexit, ibique puerum interemit. nos, inquit, Mendoza *c* etiam hominem novimus, qui nocte intempeſtâ ſomno conſopitus ex lectulo ſurrexit, gladium, & clypeum ſibi aptavit, portam aperuit, foras exilivit, viam capeſſivit, urbem peragravit. quid plura? ecce tibi domũ revertens, incidit in Civitatis magiſtratus, ingenti ſatellitum numero ſtipatos, & quaſi hoſtes appeteret, evaginat gladium, rotat clypeum punctim, cæſim nititur ferire, donec aliquod poſt tempus, à ſatellite lethaliter ſaucius, à ſomno ſuo tandem excitatus eſt. quæ omnia veriſſimũ probant illud Tullii, libro de divinatione: *Somnia ſunt cognitionum, & negotiorum diurnorum reliquiæ.*

a Iugo Victoria de ſpiritu & anima.
b Robertus de Licio opere de poen. ſer. 10. c. P. Alard. le Roy Peie de famile pag 168

c Mendoza cit.

Ut

[u]t rectè cecinit Religioſus pari[t]er, ac ingenioſus Poëta : *a*

Al licht den dronckaert t'huys ,
en ruſt op zijnen neſt ,
Noch droomt hy van het bier ,
welck dattet was het beſt.
Een kloeken Capiteyn, als hy gaet
oorlog voeren ,
Hem dunckt in zijnen ſlaep , dat
al de trommels roeren.

[H]aud aliter dum in *b æternam [cl]auduntur lumina noctem*, qui per [o]mnem vitam ſanguinem, & cæ[d]ē inimici anhelavit , etiam mo[r]ibundus, iras odiaq; in æmulos [c]oncepta, in eo ſtatu pertinaciter [f]overe , ad ferrum & cædem quandoque proſilire viſus eſt.

Sed nunc ad alia feliciora dormientium , & morientium ſomnia tranſeamus, qui in vita & flagitia , dormientes & morientes acerrimè decertarunt, ſicut vigilantes & vivi ea inſectari ſolebant.

a Imago ſaeculi Soc. pag 512
b Virg l 10

§. III.

Proborum ſomnia , eorumque exitus felices.

a UT fortè paucis diebus, quàm in Indiam Xaverius ſolveret, de viâ feſſus condormierat ; cœpere lemurum imagines, quas orcus intempeſtivas effinxerat , ſomno præludere : atque in his feralis neſcio quæ lamiæ ſpecies, quietē hominis inſolentius perturbare. Franciſcus re novâ moleſtâque offenſus, cùm arma manu capere , telumque ſtringere non poſſet ; unum hoc , cætera inermis, habuit, ut animi contentione quâ ſummâ poterat, in hoſtem ſeſe inferret, hoſtemque armis omnibus victor exueret. Nam etſi dormientibus libertas non conſtat, ipſe tamen, ut ſi maximè tunc liber eſſet , pugnare prius non deſtitit, quàm ſanguinis imbre per nares erumpente hoſtis impudentiam erubeſcere cogeret, & palmam ab inſultante lamiâ, quamvis non incruentam reportaret, in quo conflictu quiddam , quàm ego dignum obſervatu , tam utile vos memoratu , imitatuque comperietis. Ajo itaque ex hoc ſomnio confirmatam divini viri, irroboratamque conſuetudinem, nos divinare poſſe; quâ ſe per omnem priorem vitam , adverſus has orci harpyjas vigilans ſolicitè , cautèque ſemper munierat. Hic illi uſus, exemplis aſſiduis auctus , in naturam denique vertit; ut quod interdiu, ſemper fecerat , ſimul atque obſcœni hi alites ex erebi nido emerſi , obſtrepebant , id ipſum deinde etiam noctu cùm maximè dormiebat , velut uſu quodam conſtanter retineret. quid facturum hunc pugilem exiſtimatis , ſi vigilanti talis Sirenum intemperies objeciſſet ? illaſne belluas oberrare impunè , & vel ad horæ momentum conſiſtere pateretur ? Superi boni ! cujus exempli ſpectaculum in illo non vidiſſemus ? utique ſeu Franciſcum videre in nivibus ſuis libuiſſet , alterum Xaverius Franciſcum in nivibus exhiberet; ſeu mirari Benedictum placuiſſet , cum vepribus luctantem, Benedictum monſtrari nobis in Xaverio crederemus. ſive Bernardum denique inter undas hybernantē, aut Ephebum

a Turſellin. in vita. Biderman l.2. actoam, 4

EphebumAquinatem titione velitantem, aut Nicetam in linguæ ſuæ diſpendio triumphantem, fallor ego vel uno in Xaverio hos revixiſſe videremus. Ex quibus non obſcurè conjiciendum eſt, quantoperè tartareus hoſtis formidarit Xaverium vigilantem, quem non niſi ſomniantem, in ermemque auſus ſit laceſſere. Quare ſi rectè Zeno: *e ſuis quemque inſomniis poſſe deprehendere, quantum in Philoſophiâ profecerit,* quis nos potiori jure conficiet, quantum Xaverius in virtute profecerit, cùm Ariſtoteles diſerte aſſerat: *virtutis eſſe, de virtute ſomniare.* quod in virgine matre Rupertus Ambroſius, Bernardus, Anſelmus, Epiphanius, aliique patres communiter affirmant, cùm dormiret, cor ejus ad dilectum evigilaſſe, illum corde, ac ore ſuſpiraſſe. ſic ut teſte Ambroſio: *a cùm quieſceret corpus, vigilaret animus, qui frequenter in ſomniis lecta repetebat.* Quod ipſũ doctiſſimus Suarez ex Auguſtino obſervat lib. 5. contra Julianum cap. 9. ubi de hominibus inſtatu innocentiæ ait: *tam felicia erant ſomnia dormientium, quàm vita vigilantium.*

b Aulicus Oeniponti graviter ducumbens, jam rationes cum ſacerdote putarat; cùm uſu venit, ut ſiti levandæ, frigidam poſceret. datur: & cum porrecto poculo, dicis causâ, jubetur ei quem amiciſſimum haberet, propinare. lectulum fortè aulica turba coronabat. tum ille circumferre oculos, & ex adverſo Chriſti patientis iconem contemplatus, atque Chriſto, inquit propino, chariſſimo meo, qui me ab inferis vindicavit. occurſabat ſiquidem Chriſti patientis amor, quem alto pectore dudum foverat. Non ſic impii, non ſic, non ſic helluones, lenones non ſic; qui ſcortum ſuum hic circumſpicerent. In morte ſcilicet, *vix ſua quemque ſonat:* hic Mariam, hic Jeſum ſomniat, & dormiendo, & moriendo ſonat. c quid miramini os Doctoris gentium corpore reciſum, ter nomen Jeſu inclamaſſe, ſi legeritis nomen Jeſu, in paucis & parvis quatuordecim epiſtolis ſuis, ducenties, ſdecies novies; Chriſti vero quadragenties, & ſemel ingeminaſſe *d* Cameraci in cœnobio S. Urſulæ, Monialis ſemeſtri ultimo, identidem hos pios affectua B Victoriæ ingeminabat:

Ieſus mon chor Amant, je n'ayme
rien que vous;
Mon ame eſt voſtre eſpouſe, &
vous mon cher eſpous.

atque eadem ſæpius iterando, in complexum ſponſi evolavit. Aliter profectò, quàm nobilis ille, de quo *Beda*, qui cùm dæmonem aſſiduò in ore haberet, hæc moriturus noviſſima verba protulit: *le diable m'emporte.* Suavior profectò Echo, & argutior in morte eorum reſonat, quorum voces Dei laudibus, noctu diuque concinendis exercitatæ ſunt. Franciſcus Seraphicus, & Conradus diſcipulus S. Dominici, in hæc verba expirarunt; *e educ de cuſtodia animam meam.* B. Petrus Alcantara hæc noviſſimè modulatus eſt.

a Ambr l. 2 de virgin Suarez part. 3 de vita Chriſt diſput: 18. ſect: 2
b Drexelii prodrom. c: 3. §. 17.

c Corn. in ep ad Ephes. c 1 v 10
d Barrii ſolil in diſſert. dic. 4
e Pſal. 141

atatus ſum in his quæ dicta ſunt
ihi; in domum Domini ibimus.
Edmundus os lateri crucifixi
primens, hoc ultimum effatus
:: b *A modò haurietis aquas cum*
udio, de fontibus ſalvatoris. c Ge-
rdus & genere, & Religione
ernardi frater, in illud Davidi-
m erupit: *laudate Dominum de*
lis, laudate eum in excelſis. ,, ac-
citus ſum ego, inquit Bernar-
dus, ad id miraculi, videre,
exultantem in morte homi-
nem, & inſultantem morti: ubi
eſt mors victoria tua? ubi eſt
mors ſtimulus tuus? jam non
ſtimulus, ſed jubilus. jam can-
tando moritur homo, & mo-
riendo cantat. Muſico, eoque
uaviſſimo concentu, ſex ante
bitum menſes, à cœleſtibus
horaulis Nicolaus ille Tolenti-
as ita delinitus fuit, ut exclama-
e cogeretur: *cupio diſſolvi, & eſſe*
cum Chriſto. dumque hæc mori-
bundus caneret, & geſtiret, exul-
tationis cauſam rogatus: Domi-
nus, inquit, meus Jeſus, benig-
niſſimæ matri, & S. Auguſtino
innixus, mihi dicit: d *Euge ſerve*
bone, & fidelis, intra in gaudium
Domini tui. quiſquis ſic *moritur,*
ritur. non poteſt malè mori, qui bene
vixerit. quam veritatem etiam
Ethnici penetrarunt; ſi quidem
ut Auctor eſt Laërtius e rogatus
quadam vice Ariſtippus, quomo-
do Socrates vitam finiiſſet? re-
ſpondit: *Utinam ſic ego; quia So-*
crates bene obiit. hæc optima cau-
ſalis eſt.

Veriſſimè igitur vulgari parœ-
miâ fertur: *qualis vita, finis ita.*

a Pſal 121. b Iſa 12. c Bern ſerm. 26 in Cant d Matth. 25. Aug. tom 9. de diſcipl. Chriſt c. 2. e Laërt in vita Philoſoph.

quibus per omnem vitam ſtudiis
occupationibus, negotiis diſti-
nemur, in iis propè nos ultimus
ſopor, i. e. mors obruit. Nautam
in mari, cauſidicum in curiâ, mer-
catorem inter ſarcinas, & merces
in officinâ, potatorem in popinâ;
mœchum in proſtibulo, ſtudio-
ſum in muſeo; Monachum in cel-
lâ, vel choro, orationi, piæ com-
mentationi, operi charitatis in-
tentum. hunc navigantem, illum
clamantem, alium deſudantem,
alterum potantem, iſtum forni-
cantē, fatalis morbus invadit, &
ubi vos Auditores, ubi vos Ado-
leſcentes, ubi vos puellas, ubi vos
Mercatores hic ſomnus ſepeliet?
utinam legentes, orantes, jeju-
nantes, lachrymantes inveniat!
f fuit qui repentinâ morte obru-
tus inventus eſt in muſæo mor-
tuus, apertum codicem ante ſe
habens; in quem digito intento,
hæc verba ſignabat: g *Juſtus au-*
tem ſi morte præoccupatus fuerit, in
refrigerio erit. S. Ambroſius in
ultimâ ægritudine, commentans
in ſcripturis, dum ad illud Pſalmi
47. perveniſſet: *magnus Dominus,*
& laudabilis nimis, immortuus
eſt. Doctor Angelicus exponens
ſuis ſcripturarum Cantica, ad illa
verba: h *veni dilecte mi, veni egre-*
diamur in agrum, vivis exceſſit.

Veriſſimè Beda, cùm ſacras li-
teras prope omnes illuſtraſſet, in
ultimo morbo ſcribam accerſens
ubi illud Joannis protuliſſet: *con-*
ſummatum eſt, cygneâ voce expi-
ravit. Sanctus Vincentius Ordinis
Sancti Dominici, cum ſocio lau-
des perſolvens, dum perveniſſet
ad illa verba: *omnis ſpiritus laudet*

f Drex prod, c, 3, §. 16 g Sap. 4
h Cant, 7

Dominum,

Dominum, multoties ea iterando emiſit ſpiritum. Quis hîc non exclamet : *a moriatur anima mea morte juſtorum, & fiant noviſſima mea horũ ſimilia.* hoc olim, quantumvis impius Baalam exoptabat: qui filum vitæ, ac fuſum peſſimum duxerat; finem tamen optimum ſpectabat. perinde ut ille, qui olim interrogatus uter eſſe mallet, Crœſus an Socrates? in vitâ, inquit, Crœſus, in morte Socrates. in vitâ Nero, in morte Cato. in vitâ lupus, in morte agnus. in vitâ diabolus, in morte angelus. hoc potator, ſcortator omnis ſolet exoptare: *moriatur anima mea morte juſtorum, & fiant noviſſima* (id eſt finis meus inquit

a Num: 23

Lorinus) *horum ſimilia.* ſed rec Cornelius: *b vivat prius anim vitâ juſtorum.* ubi in exemplu adducit, ætate ſuâ Principem ha reticum, aut potiùs politicum rogatum, quid ſentiret de Catho licis, & Calviniſtis? reſpondiſſ malle ſe vivere cum Calviniſtis ſed mori cum Catholicis: quò horum ſit lætior ſecuriorque f nis; vita illorum licentior, ac vo luptuoſior. ſed & mali Catholi ait Auguſtinus, *c volunt gaude cum ſanctis, & tribulationes mun di nolunt ſuſtinere cum illis.* ta *deſiderium peccatorum peribit.* contra verò: *d anima cujuſque vitâ ipſius benedicetur.*

b Cornel à Lapide in Num c:23.
c Aug ſer:47 de Sanctis.
d Pſal 111. Pſal: 48

EMBL

EMBLEMA IV.

Factum eſt verbum Domini in deſerto. Luc. 3.

DESERTUM FACIT ESSE DISERTUM.

DOMINICA IV. ADVENTUS.

Solitudo orationi aptiſſima, ut homo Deo, & Deus homini loquatur. ſic tamen, ut & ſolitudo in urbe, ac interiori cordis receſſu ædificari queat.

§. I. a *Ecce elongavi fugiens, & manſi in ſolitudine.*
§. II. b *Ducam eam in ſolitudinem, & ibi loquar ad cor ejus.*
§. III. c *Adhibi tibi in urbe ſolitudinem, & remota (ô anima) pauliſper ab hominibus, propiùs Deo jungere.*

a Pſal: 54. b Oſeae 2. c Hieron. epiſtol. ad Demetriad.

DOMI-

Factum eſt verbum Domini in deſerto. Luc. 3.

SACRUM Eccleſiaſten pro concione narrantem audivi, virum nobilem ac præpotentem per omnem anteactam vitam graviſſimis negotiis diſtentum, ac forenſibus turbis implicitum, aliquando ut animum relaxeret, à conſobrino ſuo in ſuburbanum invitatum: quo dum bene manè jam curis ſolutus contenderet, denſum fortè nemus, quà rectà in prædium iter, pertranſiens Philomelam argutiſſimè modulantem audiit, & ut muſicæ peritus erat, hoc tam ſuavi illicio, totus ſtupore defixus hæret, miraturque ex hoc tam tenui corpuſculo, & exili gutture, tam varium, tam dulce melos, hactenus illi inauditum prodire. Ardeſcit ergo ut hanc ſibi pſaltriam comparet; dum ecce paulum progreſſus, in hominem ligna cædentem incidit, quem non levi pretio inducit, ut captam ſibi Philomelam, domum deferat. delatam poſtridie concinnæ caveæ incluſam è tholo atrii appendit, ut noctes atque dies, quemadmodum putabat, ſe concentu ſuaviſſimo oblectaret. Sed vox aviculæ velut intercluſa, & piſce magis muta, inter domeſticas turbas deſidebat. Quid agat? cauſam ſilentii aſſequitur, Philomelam, nuſquam gentium, quàm in deſerto deſertam ac vocalem eſſe. Amplum itaq; ac perelegans ornithothrophium exædificari jubet eo artificio, ut plantatis in eo variis arbuſculis, ſylvam quandam atque amœniſſimum viridarium referet; quod ut libera avis ſubintravit, ilico quaſi ſolum ac cœlum patrium nacta, garrire & cantillare occœpit, poſthac domeſticorum, ac *Domini jucunda volupta*...

Ubi duo nobis potiſſimum conſideranda occurrunt: primum quòd ſicut Philomelam cantando, ita & animam orando, *deſertum facit eſſe diſertam.* Alterum ut quemadmodum avicula hæc inter urbanos ſtrepitus, & domeſticas turbas nec canere nec audire queat, ita internam Dei vocem non niſi ſolitudine ad nos dirigi ac percipi poſſe. Adeò ſolitudo invitat & confert ut homo per orationem attentiùs cum Deo, & Deus cum homine colloquatur, tum demum ſolitudinem etiam in urbe, ipſo in cordis interiori receſſu ædificari poſſe comprobabo.

§. I.

Ecce elongavi fugiens, & manſi in ſolitudine. Pſ. 45.

NOn oblectamento dumtaxat ſed & emolumento maximo futurum confido, paucis exponere, quid varios homines in deſertum & ſolitudinem compulerit: quoſdam enim ſcientiæ appetitus, alios venandi ſtudium, complures ipſa ruris quies, & à negotiis & curis remiſſio, animique relaxatio ex urbibus peregrè invitavit.

Æneas Silvius qui ante Pontificatum maximum, inter auli-

os tumultus, literis ac ſtudiis obſtrepentes diu verſatus fuerat, hæc andem cedro digna locutus: „ *a* ‚eſt magnorum virorum recrea-‚tio mentis ſeceſſus; cùm ſe ali-‚quis retrahit in ſolitarium lo-‚cum, ac vel meditatur, vel legit, ‚vel ſcribit, totumque ſe muſis præbet. Hinc ortæ illæ ſtudio-rum poëtarum voces: *b*

Scriptorum chorus omnis amat nemus & fugit urbes.

t alius: *c*

Carmina ſeceſſus ſcribentis & otia quærunt. Præclarum hoc quoque iſcipulis à Quintiliano datum ræceptum: „ *d* denique ut ſemel quod eſt potentiſſimum dicam: ſecretum (quod dictando perit) atque liberum arbitris locum, & quam altiſſimum ſilentium, ſcribentibus maximè convenit. fa-is anteverterunt horum præcep-viri celeberrimi Multorum ſti-laudatus eſt. D. Demoſthenis ceſſus in locum ſubterraneum, ɔr mediâ parte capitis raſâ (ut blico abſtinere cogeretur) ad cernam ſcribebat, & orationes as elucubrabat. Quis Tullii Tuſ-lanum ignorat? *e audimus nos*, quit, *quantum licet, & ſæpe ſoli nus.*

Poſt oratorem, Philoſophum manum audiamus: “*f* in hoc ne recondidi & fores clauſi, ut rodeſſe pluribus poſſim; nullus ihi per otium dies exit: partem octium. ſtudiis vindico, non aco ſomno ſed ſuccumbo, & o-ulos vigilia fatigatos cadenteſ-; in opere detineo. Seceſſi non ntùm ab hominibus, ſed etiam rebus, & primùm à meis. po-ſteriorū negotia ago, illis aliqua“ quæ poſſint prodeſſe, conſcribo.“

Atq; hi quidem à ſpiritu ducti in deſertum, ſi non prorſus à maligno, at ſpiritu vanitatis, ut futilē ſcientiam conquirant, ut vanam dicendi artē condiſcant, ut poſteris famam, & eheu! ſibi flammam comparent ſempiternam. Nos verò ut divinam illam cum Deo orandi ac perorandi Rhetoricam hauriamus, ut cœleſtem illam de cœlo & animâ Philoſophiam, ubi Chriſtus Magiſter eſt, in ſilentio audiamus, à turbis & ſtrepitu nos ſubducere, detrectamus. Schola Chriſti non in publico, ſed in deſerto, non in commotione Dominus, ſed in ſibilo auræ tenuis, aurem præbet: ſic Regum faſti memorant, quod *g audivit Samuel omnia verba populi, & locutus eſt ea in auribus Domini*; Etenim ut ſolitudinis lumen ac columen: “*h* ſolitaria vita, cœleſtis doctrinæ“ ſchola eſt & divinarum artium“ diſciplina, illic namq; Deus eſt,“ totum quod diſcitur.“

i Fuit qui ſcholam ſibi in deſerto conſtruxit, & per triginta omnino annos in hoc ſolūmodò incubuit ut aſſequi valeret quo artificio apes favos, quâ ſolertiâ mella conficiant. Eò ſecum alvearee vitro aſportarat, quod dū apes cerâ undiq; obducerēt, fine ſuo fruſtratus fuit. Mittamus nos apum examina & vitrea alvearia; aliam ſcientiam aliam theoriam, ſolitudinis ſchola proponit, in quâ duæ feneſtræ, quarum unâ proſpectus in domum æternitatis ſurſum, in donam non manu factam, ubi tor-

a Pii II, epiſt. 166 *b* Horat l:2 ep. ult *c* Ovid Triſt. l. 1 eleg: 1 *d* Quint l:10 *e* Cic, l:3 offic *f* Seneca epiſt 8

g 1 Reg 8 *h* S Baſil. de laude vitæ ſolit *i* Sanchez Royaume de Dieu l. 5 c. 4. §. 1.

rente voluptatis & liquidiſſimi mellis potabimur, & millia millium aligerorum contemplaturi; ſubtus verò inferorum ergaſtulum, ubi veſpæ infernales & fellis ac amaritudinis dolia, mente liceat prælibare. Hæc ſtudia totum, ut ajunt, hominem requirunt, quibus ſe abdiderat S. Afer Tullenſis Epiſcopus, de quo D. Paulinus: a *familiare ſecretum taciti ruris petebat ſalubri conſilio, inſtructioni ſanctæ vacans, & intentus ſtudiis ſpiritualibus.* Si quis verò ipſum Antiſtitem Nolanum percunctetur, quî ſeceſſum hunc nuncupare, conſueverit? reponet b *cœleſtem eſſe officinam.* Si ulteriùs diſquiras quid operis ac laboris totos dies inſumendum, quid artis & induſtriæ elocandum? *formare*, inquit, *in ſe Chriſtū*, videlicet Sanctæ vitæ imitatione. Quo motivo S. Auguſtinus Nebridum ad pium ſeceſſum à tumultu rerum ſæcularium invitat, dum præclarè illud pronuntiavit: c *Deificari in otio licere.* Quod nemo quiſquam demirabitur, qui illud ethnici expederit: Pyrrho Philoſophus, ut *Laërtius refert*, deprehenſus ſolus & tamē loquens, rogatus quid ageret? *meditor*, inquit, *probus eſſe.* Hoc enim verô Chriſtianus in ſolitudine meditetur, ut probus ſit, & erit. Teſtis Franciſcus ille Seraphicus, d *vir Dei ſolitarius*, ut Bonaventura loquitur, *nemora complebat gemitibus, loca ſpargebat lachrymis: & quaſi occultiùs ſecretarium nactus confabulabatur cum Domino ſuo. Ibi reſpondebat judici, ibi ſupplicabat patri, ibi colloquebatur amico.* Ut meritò ille Eremi cultor Hieronymus exclamat: e *O eremus familiariùs Deo gaudens! quid agis* (Heliodore) *quamdiu te tectorum umbra premunt? quamdiu fumoſarum urbium carcer includit? crede mihi neſcio quid plus lucis aſpicio, libet ſarcinâ corporis abjectâ ad purum ætheris evolare fulgorem.* Hoc ſiquidem ſanctiſſimi vatis oraculum. f *Sedebit ſolitarius & tacebit, & levabit ſe ſupra ſe.* Volabit ſupra aureos montium vertices, ſupra exceſſos honorum apices, ſupra omnia regnorum cacumina, & ſibi ac Deo vacans excelſo animo humana omnia ex alto deſpiciet. Huc anhelans regius Pſaltes, pennas ſibi, non tuas Perſeu, Dedale ſive tuas ſed columbinas poſtulabat: g *Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam?* ubi Caſſiodorus obſervat, Davidem quandoque in locum deſertum ſe recepiſſe ad orandum, ut requieſceret ab aula ſtrepitu à tumultu bellorum, à turbis ſæculi.

Sanctiſſimi Regis æmulus, invictiſſimus Imperator Carolus V. qui quo ſecuriùs, ſibi ac Deo vacaret, regno ac mundo ſpreto, inaudito hactenus exemplo ſeceſſum delegit, ubi ut annales referunt: h *major fuit in ſuâ eremo quàm in imperio*, unde per appoſitum in panegyricâ ejus funebri thema noſter Franciſcus Borgia aſſumſit: i *Ecce elongavi fugiens, & manſi in ſolitudine.* cur nos ſequimur: querimur nos negotiorum mole obrui, cur non alas poſtulamus. pulchrè Auguſtinus in Pſal

a S. Paulin. ep. 29 b Paulin c Aug. epiſt. 116 d Bonav. in vita.

e Hieron. epiſt. 1 ad Heliod f Thren. g Pſal. 54 h V. Barrii pratique de perfection. entretien 25. i Pſal. 5 Beyerlink, apophт. ſacra, tit. Solit.

4 *Ecce elongavi fugiens.* ſic differit
ed p.e.ũq;ita ligantur ut velare non
oßint.f.r.è en m n.n ligantur viſco,
*ed officio:*hic officio Præſulis, ille
rætoris,alterConſulis alii ligan-
ır affectu rerum caducarum,uxo-
s,liberorum,nec ſe turbis valent
xpedire Ad quod invitat Roma-
us Sapiens,crebras & ſerias præ-
eptiones ingerens: *a quid tibi vi-*
andum præcipuè exiſtimem quæris?
urbam.Ego certè confiteor imbecilli-
atem meam, numquam mores, quos
xtuli,refero, aliquid ex eo quod cõ-
oſui, turbatur. aliquid ex his quæ
ugavi, redit. inimica multorum eſt
on verſatio. Nemo non aliquod nobis
itium aut commendat aut imprimit
ut neſcientibus allinit. idem repe-
itis monitis inculcans:*Sic eſt,in-*
quit,*non muto ſententiam:fuge in ſo-*
*itudinem,fuge paucitatẽ,*fuge etiam
ınum. Non invenio cum quo *te*
nalim eſſe,quàm tecum.recede in te-
*pſum quantùm potes.*Hæc ethnicus
ıæc Stoicus, hæc politicæ quietis
& auræ liberioris amans, quid ſi
llud ſapuiſſet,quod Claravallenſis
apis : „ *b* Cellæ ſiquidem & cœli
„habitatio cognatæ ſunt: quia ſi-
„cut cœlum & cella ad invicẽ vi-
„dẽtur aliquam habere cognatio-
„nem nominis,ſic & pietatis. A
„celando enim cœlum & cella no-
„men habere videntur : & quod
„celatur in cœlis,hoc & in cellis.
„Quod geritur in cœlis,hoc & in
„cellis. Quid nam eſt hoc? vacare
„Deo,frui Dei;quod cùm ſecundũ
„ordinem piè & fideliter celebra-
„tur in cellis,audeo dicere,Sancti
„angeli Dei cellas habent pro cœ-
„lis,& æquè delectantur in cellis
„ac in cœlis. Ac in cellâ in cœlum
ſæpe aſcenditur. *& paulò poſt*:cel- „
la terra ſancta , & locus ſanctus „
eſt,in quâ Dominus & ſervus e- „
jus colloquũtur ſicut vir ad ami- „
cum ſuum. In quâ crebrò fidelis „
animæ verbo Dei conjungitur, „
ſponſa ſponſo ſociatur,„ & velut
in paradiſo voluptatis delectatur.
Alii ſylvas ac ſaltus petunt ut feras
perveſtigent & venentur. in ſylvas
vos hodie ac luſtra deducere per-
optarẽ uti feras ſanè ferociſſimas,
& immaniſſimas belluas,ipſas,in-
quam,animi Paſſiones ſubdere ac
ſubjugare poſſetis , quemadmo-
dum Conimbricæ accidiſſe legi-
mus , *c* quâ in urbe vulgus ſpar-
ſerat,iis qui apud Patres Societa-
tis ad ſeceſſum in loco ab arbitris
remoto invitarentur, neſcio quas
ferales, belluas & viſa objici. ca-
lumniæ fidem adſtruebat , quam
detrahere debuerat , ut repenti-
na , ita ingens & creba morum
mutatio. Denique adeò invaluit
hæc fabula , ut Cardinalis Henri-
cus fidei quæſitor de re totâ co-
gnoſcendum cenſuerit. Hoc dum
ejus imperio diſſimulanter facit
Jacobus de Murcia Academiæ
Rector , fratreſque noſtros de
belluis ac objectis viſis legitimè
interrogat,unus apertè fatetur ſe-
ſeras immanes & Belluam unam
maximè terrificam conſpexiſſe,&
quænam illa , inquit Rector ? ille
verò : memetipſum , atque animi
feras maximè truculentas, & tur-
pius mihique magis formidan-
dum monſtrum numquam occur-
rerit : quod olim inter Africæ
monſtra degens Auguſtinus , præ
cæteris maximè terrificum , ocu-
lis ſi non corporis , at cordis fre-

a Seneca ep 7 b Bern.ep. ad fratres de monte Dei. de vita Solitaria.

c Hiſt Soc. part. II 5, imago primi ſæculi l 3. c. 10

quenter obverſari exoptabat, dicens: ,,*a* O ſi jam faciem nunc pec,,catricis animæ liceret oculis cor,,poris intueri, & conſcientiæ no,,ſtræ vultum in oculorum præ,,ſentiam permitteremur adduce,,re! quod ſi liceret, nec dici poteſt ,,quanto ſtudio, quanto metu ur,,geremur fœdata componere, ma,,culata tergere, vulnerata curare. ,,Ideoq; quia non poſſumus ocu,,lis corporis, inſpiciamus nos in ,,quantum poſſumus oculis cor,,dis, & unuſquiſq; conſcientiam ,,ſuam ante conſpectum inferio,,ris hominis conſtituat: Ut belluas illas frænare & domare valeat. Sed de his alibi *b* prolixius egimus. Ad aliam prædam S. Eucherius nos invitat, libello de laudibus ,,Eremi: ferunt quemdam ſciſci,,tanti alteri, quo in loco Deum ,,eſſe crederet, reſpondiſſe ut quò ,,ſe duceret, impiger ſequeretur. ,,tum comitante eodem, ad latè ,,patentis eremi ſecreta veniſſe. ,,atque iſtic oſtendens ſolitudinis ,,vaſtæ receſſum: & inquit, ibi Deus eſt. nec immeritò ibi eſſe facilius creditur, ubi frequentiùs invenitur. Jactavit olim *c* potentiſſimus ille Hiſpaniarum Rex Philippus II. ubi in venatione Fratrem Joannem Auſtriacum agnovit, ſe numquam meliorem prædam retuliſſe, (ut fusè ſuprà diximus) nos fratrem noſtrum ſugentem ubera matris in receſſu Bethlemitico per hanc hebdomadam indagari, ac venari ſtudebimus. ut illum factitaſſe legimus, de quo Theodoretus *d* commemorat: cùm potentiſſimus militiæ Dux ingenti nobilium comitatu & magnâ canum copiâ per nemus feras inſectaretur, tandem in præcelſum montē cum ſuis conſcendit, cujus in vertice venerandum ſenem Macedonium conſpicatus, ex equo ad pedes viri affluxit, ac perbenignè rogavit quid in hac tantâ ſolitudine ageret? tu verò, inquit Macedonius, cujus rei gratiâ huc veniſti? ut feras venarer ait ille *& ego*, reſpondet Senex, *hic Deum meum venor, nec deſiſtam donec hac prædâ potitus fuero.* Solus erat Moyſes quando vidit rubum incombuſtum, qui virginis ſine virginitatis damno, Deum paritura figura erat. Quiſquis hoc myſterium penitiùs contemplari deſiderat, cum Moyſe à turbis ſecedat; quiſquis naſciturum Deum complecti & deoſculari feſtinat, urbes deſerat & cum Paulâ deſertum Palæſtinæ, & antra Bethlemitica petat. Ad hoc ardentiſſimis deſideriis ſuſpirabat cœleſtis ſponſa dicens: *e quis mihi det te fratrem meum ſugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deoſculer te.* alii legunt non foris, ſed in agro, ſeu ruri poſitâ majeſtate: nam ſicut rex inquit Gilſerius, foris in agro, cum innocuâ ruſticorum turbâ verſatur, & familiariſſimè converſatur, ita & Deus infans paſtoribus ac abjectiſſimis hominibus ſe communicavit. unde his verbis ardens deſiderium incarnationis indicatur teſte Athanaſio, Ambroſ. Theodoret. Caſſiod. Greg. Beda. ut hominem factum, qui intus erat Deus, cùm in ſinu majeſtatis æternæ lateret, foris in antro

a Aug. ſerm. 181 de temp in vigil Pent. ſerm. 1 *b* V part 1 Dom. 20 poſt Pent *c* Strada l, 10 an. 1578 V, dict. p. 1 Dom. 1 poſt Epiph §. 1. *d* In vita Macedonii.

e Cant. 8

ethlemitico inventum, deoſcu-
ri, & facie ad faciem videre
ceret. Hugo Cardinalis legit:
t inveniam te foris ſolum. addens,
æc moraliter eſſe verba fidelis
nimæ, quæ omnes ſenſus ac fa-
ultates ſuas à mundi curis, &
urbâ phantaſmatum avocat, ut
unc principem infantem deo-
culari, cum eo ſe oblectare va-
eat, qui ſuas non niſi ſoli delicias
npertit. Hoc Amantibus fami-
are eſt, ſaltus & lucos quærere,
t liberiùs amori indulgeant: qui
n deſertum ducuntur à ſpiritu,
ed maligno, à ſpiritu tenebra-
um, à ſpiritu fornicationis. qualis
le extitit, quit cecinit:

a*Hæc loca lucis habent nimium, & cum luce pudoris,*
Si ſecreta magis ducis ad antra, ſequar.

Atque utinam non plurimis tra-
gœdiis comprobatum eſſet illud
Senecæ: *b*

Peccare noſter novit in ſylvis amor:
qui deſertum ac lucos luce ca-
entes, ſceleris ſui latebras quæ-
unt. Pudeat profectò *d* nobilem
rancum inſano fœminæ amore
æſtuantem, opibus, familiâ, patria,
mundo ſpreto, vitam anachoreti-
am, Antonii inſtar, aut Paphnu-
ii in eremo tranſigere, cum A-
naſiæ duntaxat mutâ imagine
ies & noctes confabulari, & nos
eatam illam ſolitudinem non
xpetere, ubi non in imagine, ſed
acie ad faciem ſpecioſum præ fi-
iis hominum contemplari, ac fa-
iliariſſimè liceat confabulari.

Hæc inſana & profana ad di-
inum traduxit amorem, qui ex-
ponens verba illa ſponſæ ſuprà
citata: *e Ut inveniam te foris.* "
quoniam urbes & ipſa homi-"
num ſocietas multas quoti-"
die affert cauſas quæ amanti-"
bus quò minùs fine interpella-"
tione ſe ament, ſolent eſſe im-"
pedimento. unde concludit"
Amb.: *f bona igitur anima quæ foris eſt, ut verbũ intus ſit*; illa extra cor-
pus ſit, à ſe, ac ſenſibus remota, *ut verbum habitet in nobis.* Hunc hoſ-
pitem ſolitudinis amantem quiſ-
quis exceperit, vitam benedictam,
vitam beatam in terris duxerit, dũ
habitatorem Deum, id eſt cœlum
ipſum intra ſe concluſerit, ut ve-
riſſimè expertus clamet; "g unum
pro certo ſcio ô vita benedicta!"
quia quiſquis in amoris tui de-"
ſiderio perſeverare ſtuduerit, ip-"
ſe quidem habitator eſt tuus, ſed"
ejus habitator eſt Deus.

a Ovid. l. 6 Faſt. b Senec. Hippolyt Act. 1 c Zeheiner promont malae ſpei. l 2. §. 3. d V. hiſt. par. 2. Dom 17. poſt Pent. §. 3.

e Giſlerius in Cant. c. 8 f Amb. de Iſaac c 8. g B. Damian. opuſc. 11 c. 19

§. II.

Ducam eam in ſolitudinem & ibi loquar ad cor ejus. Oſeæ 2.

NEmini non perſpectum eſt, volupe ac perjucundum ho-
mini eſſe, procul à ſtrepitu &
tumultu populari, ſepoſitis curis
ac negotiis, ruri vitam ſolitariam
ac tranquillam ducere, quæ Nobi-
lium ac virorum Principum deli-
ciæ, quandoque animi relaxandi
cauſâ in ſuburbanum ſecedere.
Etenim vita *h*

Non alia magis eſt libera, & vitiis carent,
Quàm quæ relictis mænibus, ſylvas amat.

h Seneca in Hippol.

Hoc familiari ſuo ſuaſit Sen. Philoſophus: „*a* excerpe te vulgo, & „in tranquilliorem portum tandē „recede. Satis jam per laborioſa & „inquieta documenta exhibita „virtus eſt: experire quid in otio „faciat. Major pars ætatis, certè „melior Reipublicæ data ſit, ali„quid temporis tibi ſume. Inve„nies majora quæ ſepoſitus & ſe„curus agites: iſtum animi vigo„rem, rerum maximarum capaciſ„ſimum ad te revoca.

In hac animi quiete, & mentis relaxatione quâ cœli deliciis reficitur ac recreatur, ineſt illud otium negotioſum atque utile, tantopere in Scipione Africano *b* à M. Tullio, Plutarcho, atque ipſo S. Ambroſio commendatum: ſolitus quippe erat dicere: *numquam ſe minus otioſum eſſe quàm cùm otioſus; nec minus ſolum, quàm cùm ſolus eſſet.* Additque Cicero, duabus illum rebus, quæ languorem afferunt cæteris, acui conſueviſſe, *otio & ſolitudine. ille* enim, inquit, *requieſcens à pulcherrimis Reipublicæ muneribus, otium ſibi ſumebat aliquando, & à cœtu hominem frequentiaque interdum, tanquam in portum ſe in ſolitudinem recipiebat.* Pergit ipſe explicare quid vir bellicoſus & Senatorius in ſeceſſu ageret, qui nihil literis mandavit, cùm ait: *ex quo intelligi debet, illum mentis agitatione, inveſtigationeque earum rerum quas cogitando conſequebatur, nec otioſum nec ſolum unquam fuiſſe.*

Sed quænam illæ, quæſo, erant Scipionis cogitationes, quæ commentationes? arbitror de Rep. fuiſſe: ſecum attentè agitare con ſueviſſe; qui ſtatui politico pro deſſet, qui gloriam nominis Ro mani & famam amplificare poſſe Hujuſmodi plenus ſalutaribus cō ſiliis urbem, remque publicam re petebat. Quòd ſi unico ille magnu bellicâ laude, prudentiaque civi clarus, fidei radio perſtrictus fui ſet, næ ille longè meliori in oti tempus inſumpſiſſet, næ ille altio ra longè mente agitaſſet. Interin quod noſtrū eſt ô Chriſtiani, ho ethnici apophtegma cordibus in ſculpamus: *numquam minus ſolus quàm cùm ſolus*; quia in ſolitudin non ut gentiles inane ſtudium doctas fabulas, & vanitatem ſe ctamur, ſed negotium æternitatis veritatem, Deum ipſum in quo o mnia: nam ut rectè Ambroſius, *non eſt ſolus, cui Deus præſens eſt* qui cum Deo familiariſſimè co fabulatur; niſi ille ſolus cenſendu eſt, qui prolixa in interiori con clavi colloquia cum rege inſtitui qui theſauros ſcientiæ ac magni ficentiæ ſuæ, non niſi ſoli & i ſolitudine manifeſtat. *d gloriam ſuam*, inquit Tertullian., *diſcipuli in ſolitudine demonſtravit.* Induci huc Hieron. Bonoſum monachun qui in deſertam inſulam penetra rat, "*e* ubi, *inquit*, quaſi quidā no vi Paradiſi colonus incedit; ſolus ibi, imò jam Chriſto comitante non ſolus, videt gloriam Dei, quam & Apoſtoli niſi in deſerto non viderunt."

Monuit olim Deus Abraham ut urbem & familiam relinque ret: dicens: *f egredere de terr tua & de cognatione tuâ, & de do*

a Seneca lib. de brevit. vitae c. 18. & 19. b Cic. l. 3. offic. Plut. in Scip. Amb. l. 3. off. c. 1.

c Ambr. in Pſal. 118. d Tertul. lib. 3. Marc. c. 2. e Hieron. ep. 41 ad Bonoſum f Gen. 12

patris tui. foris verò & in ſo-
ıdine, ad colloquiū & conſpe-
um admittitur: *apparuit autem
ominus Abraham & dixit ei* &c.
uum enim videbatur ut qui tur-
s ſæculares propter Deum deſe-
erat; Dei conſuetudine fruere-
r: ut rectè Philo Hebr. obſer-
t: "*a* poſtquam, *inquit*, Abram
otam domum egreſſus eſt, ait
extus viſum ei Deum. *&* *addit*:
qui manifeſte apparet extricato
rebus mortalibus. Quin & ipſi
triarchæ Jacob à Patriis ſedibus
ganti, domui Dei & porta cœli
eluditur, dignus in domum Dei
duci qui luteas domos deſerue-
t, ut ait *b* Athanaſius.

Ea propter rectè Mediolanenſis
n iſtes pronuntiavit: ,, *c* non
primus Scipio ſcivit ſolus non
eſſe, cum ſolus eſſet. Scivit ante
ipſum Moyſes, qui cum taceret,
clamabat; cum otioſus ſtaret,
præliabatur. Cujus autē majora
negotia, quàm hujus otia? qui
quadraginta diebus poſitus in
monte, totam legem complexus
eſt. Quando ergo juſtus ſolus eſt
qui cum Deo (*in quo omnia*) ſem
per eſt? quando ſolitarius, qui à
Chriſto numquam ſeparatus eſt?
olus profectò non eſt, qui quoti-
s vult, meliore ſui parte cœlum
*ambulat; tantò facundior cum Deo
& angelis, quantò* inter homines
ıciturnior. Nam ut ſacræ literæ
eſtantur, in eam familiaritatem à
eo admiſſus eſt, ut loqueretur
um eo *d facie ad faciem, ſicut ſo-
et loqui homo ad amicum ſuum.* &
bi, quæſo, eam gratiam inivit? u-
i intimam illam familiaritatem
contraxit? ſemotus à turbis, longè
à ſtrepitu aulæ, à tumultu caſtro-
rum. *e Solus erat Moyſes, quando
Dominus apparuit ei.*

Ubi exiſtimatis eſſe *factum
verbum Domini ad Ioannem?* num-
quid in paternâ domo? in aulâ
Herodis? in foro? in frequentiâ
populi? minimè gentium. Sed *in
deſerto:* ut enim quis Philomelam
argutè modulantem audiat in ſyl-
vis, in ſolitudine, in ſilentio eam
auſcultet neceſſe eſt; haud aliter
ut Deum quis ſibi loquentem, &
intus canentem audiat, ſolitudo
quærenda eſt; hoc ſuos Sapiens
ille Auguſtini diſcipulus Thomas
Campenſis edocuit, *f* qui quoties
in monaſterio occupatus, ſen-
ſit per interiorem inſpirationem
ſe à cœleſti ſponſo, quaſi ad col-
loquium ſevocari, mox ſermo-
nem aut negotium abrumpens
dicebat: Chariſſimi fratres, opor-
tet me ſecedere, eſt enim qui af-
fatum petat, qui me in cella ex-
ſpectet; ac cellam ingreſſus, ſum-
mâ ſubmiſſione illud Samuelis
uſurpabat: *g loquere Domine, quia
audit ſervus tuus.* Idemque ſoli-
tus dicere: *quoties inter homines
fui, minor homo redii*, minor gratiâ,
minor modeſtiâ, minor interiori
compunctione, minor paſſionum
moderatione.

Errat Adoleſcens qui putat ſe au-
diturū quid in ſe loquatur Domi-
nus, quem vivendi modū perfun-
ctis ſtudiis amplecti debeat, dum
inter conſodales tales jacit, inter
pocula bacchatur & helluatur:
errat puella quæ arbitratur ſe au-
dituram quid ſponſus virginum

a Philo lib 1 b Athan in Apolog. de fuga ſua Hieron in Pſal 133 c Amb. l. 3 offic, c. 1 d Exod c. 33

e Rich. à S. Laur l. 1 c 6 f Fabri Dom 4 Advent, cen 8 g 1 Reg. 8 de imit. Chriſt, l. 1 c 10

intus loquatur, dum cum laſcivo proco ſermones miſcet, & amatoria ſerit colloquia; obſervat quippe Bern., cœleſtem ſponſum zelotypum eſſe dicens: „ *a* ô Sancta „anima! ſola eſto ut ſoli omnium „ſerves teipſam; fuge publicum, „fuge & ipſos domeſticos; ſecede „ab amicis & intimis, etiam ab eo „qui tibi miniſtrat, (*Serviteurs.*) „An neſcis te verecundum habere „ſponſū; & qui nequaquam ſuam „velit tibi indulgere præſentiam „præſentibus cæteris? Hoc expertus de ſe teſtatur Aug., *b* qui vocē Domini ab altiſſimo veterno ſe excitantē audivit, non Carthagine ubi circumſtrepebat *Sartago flagitioſorū amorum*: non Romæ inter ludos Circenſes: non in paternâ domo: ſed cùm inter horti vireta ſolus deambularet, relicto etiam unico ſodali ſuo Alipio: „ *c* ubi „oborta eſt procella ingens ferens „ingentem imbrem lachrymarū; „& ut totum effunderem cum vo„cibus ſuis, ſurrexi ab Alipio: ſo„litudo enim mihi ad negotium „flendi aptior ſuggerebatur, & ſe„ceſſi remotiùs, quàm ut poſſet „mihi oneroſa eſſe etiam ejus „præſentia. Ego ſub quadam fici „arbore ſtravi me neſcio quomo„do, & dimiſi habenas lachrymis „& ecce audio vocem: Tolle, lege, „Tolle, lege. atq; mox alius à ſolitudine reverſus eſt Aug., & fluctuantem animum, ad portum ſalutis appulit. Verum enim verò quiſq; veſtrûm hoc de ſe potiori jure, quàm olim Bernardus fateri poſſet: *d quamdiu in exterioribus occupatus fui, vocem tuam Domine intra audire non potui*. Hinc cœleſti oraculo Arſenius admonitus: *Arſeni fuge tumultus, & ſalutem aſſequeris*, ilico aulâ ſpretâ, in eremum conceſſit. Abiit & Chriſtus in deſertum *f non quod ipſo ſeceſſione opus habebat*, ſed ut Maldonatus obſervat: *g* ut nos exemplo doce„ret, cùm de vitæ rationibus: vel „de re aliâ gravi deliberamus, tur„bam hominum relinquamus, & „nos in ſolitudinem colligamus, „ubi Deum audire, & noſtra con„cilia communicare valeamus. Exempla eorum in promptu ſunt, qui priuſquam rem arduam, aut novam dignitatē aut officium, aliudve majoris momenti negotiū aggrediebantur, etiam in urbibus ſibi ſolitudinem, ac per dies aliquot ſeceſſum quærebant, Deum quaſi Moyſes conſulturi. uti videre eſt in imagine Societatis primi ſæculi, lib. 3. cap. 10. Quos quemadmodum Mercatores, Senatores, Principes, occupatiſſimi quique mortalium æmulari, & in urbe ſibi ſolitudinem ædificare valeant, videamus.

a Bern. ſerm. 40. in Cant. b Aug. l. 3. conf. c. 1. c Lib. 8. conf. c. 12. d Bern. de interiori dom. c. 66.

e Surius 19 Iulii f Greg. Naz. orat. 28 g Maldon. in Matth. c. 4. §. 1.

§. III.

Adhibe tibi in urbe ſolitudinem, & remota (ô anima) *paulisper ab hominibus, propius Deo jungere.* Hieron. ep. ad Demetr.

JUſtus Lipſius commendans Lovanium ſuum, *habemus*, inquit, *rus in urbe*, intra mœnia, campos & agros, ſi lubet exſpatiari, hic datur; Chamberlinus verò virtute, ac generis nobilitate clariſſimus

…us Antiſtes, in urbe ſuâ Ipren… ad palatium,amœniſſimum vi…lariuin adjecit. in cujus receſſu …ganti opere (ut etiamnum vi…re eſt) ſpelæum erexit, hoc ſuo …ntilitio ſymbolo inſcriptum; *In …itudine ſolatium.* Complures vi…s potentes ac nobiles recenſe…eſt, qui a *ædificant ſibi ſolitu…nes*, qui intra urbis mœnia, ſal…s, ſylvas & amœniſſima vireta …iro artificio extruxta habent. …d fruſtrà has ſibi ſolitudines …ſtruunt, & corpore incolunt, ſi …ens in turbis ſit: *quid prodeſt*, …quit Gregorius, *ſolitudo corporis, …ſolitudo defuerit cordis?* Fruſtra …uis in deſertum Paleſtinæ vel A…biæ, aut in ultimos orbis angu…s ſeſe penetrarit, b *ſi corpore in …ro, corde in foro*, ſi animo urbes … orbem pervagatur, *ſi*, ut cum …hryſoſtomo loquar, c *corpore …mi proſtrato, mens totam domum …r forum circumeat.* Quare neceſ…im non eſt inacceſſa hominibus …ſtra luſtrare, ferarum teſqua, ac …tridam ſolitudinem inhabita…, quandoquidem ſolitudo ani…um non faciat ſolitarium, ut viri …nctiſſimi de ſe faſſi ſunt, quos …ter hæc de ſeipſo dimiſſe Baſi…us ſentiens: d *equidem ſcribere … te non ſuſtineo præ pudore, quæ in …c extremorum finium receſſu in…rdiu noctuque agito; tametſi enim …bicas occupationes pro derelicto ha…i, ut ſexcentorum malorum cau…s, me tamen ipſum etiam nondum …o derelicto habere nequivi.* Nec …eronymus e diffitetur, in vaſtâ …â ſolitudine, ubi ſocius erat fe…rarum & ſcorpionum, ſe animo non ſemel urbem Rom. perambulaſſe, & matronarum interfuiſſe tripudiis. f *Ceterùm quas libet quis quærat ſolitudinis latebras, & quocumque quis fugerit, deſertum tecum alii* (cogitatus variique affectus) *petent; affectabunt vitam tuam, repellere non poteris ſocietatem, miſcebuntur etiam mali, & exerceberis.*

Alias ergo nobis ſolitudines ædificare jubet Sanctus Gregorius in medio cordis noſtri, ut illud omnibus curis ac occupationibus ſepoſitis in deſertum commutemus, atque illic cum ſolo Deo ſoli commoremur: g *ſolitudines*, inquit, *ædificare, eſt à ſecreto cordis terrenorum deſideriorum tumultus expellere. An non cunctos cogitationum à ſe expulerat, qui dicebat, unam petii à Domino? à frequentiâ quippe terrenorum deſideriorum fugerat, & ad magnam videlicet ſolitudinem ſemetipſum receperat; à tumultu rerum corporalium magnum quemdam ſeceſſum petierat quietam mentem, in quâ tantò purius Deum cerneret, quantò hunc cum ſe ſolum inveniret.*

Familiam tuam Arcæ Noë, fluctibus ac tempeſtatibus jactatæ, non abſimilem contemplare, in quâ inſuper omne genus animantium, vario ac incondito tumultu perſtrepentium. Inter hæc tamen recordare quòd dicit Dominus ad Noë: h *intra tu, & omnis domus tua.* Quod divinæ Scripturæ oraculum mirificè illuſtrat Ambroſius: i *Hoc dicit Dominus Juſto, intra tu: hoc eſt, intra te ipſum, intra tuam mentem, in tuæ animæ principale; ibi ſalus eſt, ibi*

a Abb c 3 b S. Thomas opuſ. 59 c. 8 … c Chryſ ho. 79 ad pop. d Baſil ep 1. ad Gregor Naz de vita in ſolitu agenda. e Hieron. ad Euſtoch. de virgin.

f Auguſt in Pſal. 34 g Greg l. 4 Moral. c. 28 h Gen. 7 i Amb. de Noë & Ar…

animæ gubernaculum. Foris diluvium, foris periculum. O ſi ad hanc cordis ſollitudinem ſe mater ac paterfamilias quandoque per diem, per menſem, per annum à turbis domeſticis reciperet! quàm arca hæc familiæ inter omnes negotiorum & tentationum fluctus pacificè ac tranquillè dirigeretur, & ut cum Gregorio loquar: a *Si quis paululum ex rerum mundanarum fluctibus erexerit caput*, ſecurus inter pereuntium turbas portum proſpiciet.

Ad ejuſmodi ſolitudines exſtruendas hortatur nos Hipponenſis Præſul, dicens: b *Ædificemus & nosmetipſi in corde noſtro* (ſolitudinem) *& faciamus domum, quo veniat Ieſus, & nos doceat, & colloquatur nobis.* Utinam cum Seraphico Franciſco intra domus tuæ penitius cubile naſcituro parvulo cunas exſtruas, & cum ipſo ſolo ſolus ſermocineris! Utinam æmuleris virginem illam, c quæ poſt enormia admiſſa flagitia, ſe intra Religioſæ vitæ ſepta recepit, ut jugi lacrymarum imbre ſcelus expiaret; ſed conſcientiæ ſtimulis exagitata, incaſſum ſibi flere & pœnitere videbatur: etenim ſi oculos in cœlum attolleret, occurſabat animo, nihil coinquinatum intrare in regnum cœlorum, nec niſi mundo corde quemquam, Deum intueri. Quod ſi Redemptoris noſtri cruciatus, & acerbiſſimam mortem mente volveret impudentem ſuam illi ingratitudinem opponendo exclamabat: *Quid retribuam Domino*; eundem verò Judicem ac juſtiſſimum ſcelerum vindicem recogitando, tota in deſperationem agebatur. d *Mens itaque hæc* (etiam in clauſtro) *quaſi quemdam populum patiebatur, quæ inſolentia cogitationum tumultu vaſtabatur.* Quid agat? dies fortè puerulo Jeſu natalis aderat: hic illa in Palæſtinæ ſolitudinem ad antrum Bethlemiticum à ſe & ſenſibus rapta, attento animo Deum Majeſtate poſitâ, parvulum pannis involutum ſuaviſſime contemplari, nihilque pumilionem hunc irarum aut minarum ſpirare, qui ſibi riſum & baſia deferre, animadvertens, ſperare ad reſpirandum occœpit; jamque animo reſumpto has fiduciæ plenas ad Chriſtum ſinu matris ludentem, preces cum lachrymis fudit: per benigniſſimam infantiam dulciſſime Jeſu, quâ veniſti peccatores ſalvos facere, ſui quoque miſereri vellet. Atque extemplo *Verbum infans* diſertâ voce hanc cœleſtis conſolationis plenam protulit ſententiam: *ob infantiam*, quam illa ſingulari religione venerabatur, omnia peccata penitus remiſſa eſſe, nec multò pòſt ad æterna gaudia evolavit. Huc & tu, ô peccator, animo peregrinare: aut ſi mavis, intra domus parietes, per diem quandoque ad pedes Chriſti cum Magdalena e te recipias; Magiſter tuus hic adeſt, & vocat te: intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora patrem tuum in abſcondito. Sanctus Auguſtinus f ſenſu myſtico, illud cubiculum ait eſſe cordis noſtri ſecretum. Divus Baſilius g ex

a Chryſoſt. in orat. ad S. Philogon.
b August. tr. 7. in Ioan. c Pelbart. ſer. 18. de Nat. Paradiſus puerorum part. 1. c. 8. §. 10.

d Greg. l. 4. Mor. c. 28. e Matth. c. 6.
f Aug. ſerm. 59. de temp. g Baſil. in Pſal. 28.

mente

ente piè Vatis vocat *Aulam ſanctam*. Cui Leo magnus maximum orbis oraculum conſentit, ...um ſuadet: *a in aulâ mentis divinæ vacare ſapientiæ; ubi omni ſtrepitu terrenarum ſilente curarum, in meditationibus ſanctis, & in deliciis late tur æternis.* Hanc aulam in ...alinâ, hoc ſponſo ſuo concubiculum ædificarat in medio cordis ſui, & circumferebat *Catharina* Virgo *Senenſis*; *b* in quod etiam inter culinæ miniſteria, & domeſtici operis labores, ſe abdebat: ibi ſe ſibi furabatur, Deoque ...uebatur. Quis veſtrûm adoleſcentes? quis veſtrûm fœminæ? quis veſtrûm opifices, mercatores, cauſidici, Senatores, viri nobiles cubiculum circumfert? *c Intra te vide*, ait Auguſtinus, *ſi habes aliquod ſecretarium du[ae] conſcientiæ tuæ, ubi non perſtrepas, ubi non litiges, aut lites pares.* Quod el Ethnicus declamator inculcat, dicens: *d etiam in turbâ, etiam in convivio faciat tibi cogitatio ipſa ſecretum.*

Conformiter Chryſoſtomus, Theophylactus in caput 6. Matthæi, verum ac materiale *cubiculum* volunt, ut domus non ſit, quæ non habeat ſuum oratorium, ſeu orationis locum, ad quem te per diem recipere, aut certè mane & veſperi tecum & cum Deo colloqui, intra conſcientiæ latebras abditus, interiora cuncta rimari valeas. Hoc Angelici Doctoris votum eſt, ut quiſque uſurpet, qui expendens illa verba: *e intra in cubiculum*, ſic ait: *per diem mille te circumdederunt cauſa, & non permiſerunt te eſſe ſecretum orationi; ſed quando ad lectum perveneris, d.c. animæ tuæ: Anima quomodo expendimus diem? quid boni vel mali fecimus? Roga Deum prius, ſic animæ tuæ ſoporari permitte. Sic faciebat f Judith, g ſic Petrus, h ſic Tobias.*

Denique ut concludam; Virgo Mater in urbe Nazareth ſolitudinem ſuam habebat, in penetrale domus cubiculum ſe abdebat, ardentiſſimo cordis deſiderio adventum Salvatoris expectans, atque in ejus miſericordiæ abyſſo mente defixa hærebat. In hac ſolitudine cœleſtis paranymphus Virginem convenit: *i Sola*, inquit Ambroſius, *in penetralibus, quam nemo virorum videret, ſolus Angelus reperiret; ſola ſine comite, ſola ſine teſte.* Quod ipſum confirmat Sanctus Eucherius: *k Ingreſſus eſt Angelus ad eam; non enim virgo in plateis erat, non in publico morabatur. Intus erat in penetralibus, ſola ſedebat; nec tamen ſola, tanto virtutum exercitu ſtipata.* Tacitè vos commonens, ſi cum Virgine Deum intra cordis ſinum recipere ſtudeatis, in ſilentio ac ſolitudine ei hoſpitium præparatis, ubi Maria eum intra viſcera ſua complexa eſt: *l quando in ſolitudine contemplatur Virgo Maria, tunc veniſti, & in eâ, & de eâ carnem aſſumpſiſti, ô bone Ieſu.*

Quare à ſponſo ſuo eleganti ſimilitudine *m Hortus concluſus* nuncupatur, ubi cum ſponsâ ſuâ ſolus ſe oblectet. Talē ſe præbeat Euſtochium hortatur Hierony-

a Leo ſerm. 8. de Jejunio. b Surius in vita. c Aug. ſerm. 63, de temp. d Quintil. l. lib. 8 declamat e Thomas in Matth, c, 6 v, 6

f Judith, 8 g Act. 20 h Tob, 3 i Ambr, in illa verba; Ingreſſus Angelus. k Super miſſus l Bernard de negotiatore m Cant, 4

mus

mus: „a Semper, *inquit*, te cubicu-
„li tui ſecreta cuſtodiant, ſemper
„tecum ſponſus ludat intrinſecus
„Nolo te ſponſum quærere per
„plateas; nolo te circumire angu-
„los civitatis, zelotypus eſt Ieſus,
„non vult ab aliis videri faciem
„ſuam. *At tandem ſubjungit:* Foris
„vagantur Virgines ſtultæ, tu in-
„trinſecus eſto cum ſponſo.

Sed ô tempora! ô mores! non quinque duntaxat, verùm ſupra quinquaginta, ſupra quingentas ejuſmodi fatuas ac vagas virgines in hac urbe numerare eſt, quæ per fora & plateas diſcurſitant. *b Non eſt Chriſtus circumforaneus*, inquit Ambroſius, ut eum in foro in triviis, in turbis quæratis, aut invenire credatis, Mariam æmulamini, *domicella* eſtis, nomen vos admoneat, *domi cellam* ædificare. Adeò ut fuerit qui puellas tertiò duntaxat in vitâ domo exire voluerit: primò ad Baptiſmum, ſecundò ad matrimonium, tertiò ad ſepulchrum. Optima quæq; latent, pulcherrimus flos non in prato ſed concluſo in horto naſcitur. Richardus à SanctoLaurentio l [illegible] advertit, quòd Eſther, quæ formâ prorſus eleganti fuiſſe deſcribitur interpretetur *abſcondita*. In quo mortaliter edocetur Chriſti ſponſa & omnis honeſta filia, pulchritudinem ſuam corporis & animi occultare, quemadmodum pretioſæ ac artificioſæ tabulæ ſiparic[illegible] paſſim obvelatæ ſunt. Quò ſpectat Sinarum ſolertia ne filiæ vulgares fiant: tradit enim P. Trigautius, *c* Sinas omnes elegantiam ponere in eo, ut puellæ exiguos pedes habeant, atque ideò à teneris faſciis ita conſtringunt, ut incedere nequeant. *Id videtur*, inquit, *ſapientis alicujus inventum fuiſſe, ut eas domi continerent.* Et æternæ ſapientiæ monitum non poterit Chriſtianam filiam à plateis, à feneſtris, à choreis, congreſſibus intra domi parietes, intra cubiculi ſecreta continere? ut tandem ex hoc deſerto ſicut virgula fumi cum Angelorũ Reginâ aſcendere valeat, orbe univerſo mirante & acclamante! *Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto?* Ubi Rupertus Abbas ſic Mariam alloquitur; " *d* Talis aſcendiſti per deſertum, id eſt, " animam habens ſolitariam, que" madmodum Eſther cùm eſſet Re-" gina, veraciter tum dicebat: *e* " Domine mi, qui rex noſter es ſolus, adjuva me ſolitariam." Ac tandem epiphonematis loco ſubjungit: *Digna exclamatio, digna admiratio! quæ eſt iſta, quæ talis aſcendit per deſertum.*

a Hieron. ep. 22. ad Euſt. b Ambr. l. 3. de virg.

c Trig de exped. Chriſt. apud Sinas l. 1. c. 6. d Rup. in illud Cant. 3. e Eſth. c. 14.

EMBLE-

EMBLEMA V.

Tuam ipſius animam pertranſibit gladius. Luc. 2.

a REGINA JUBES RENOVARE DOLOREM.

DOMINICA INFRA OCTAVAM NATIVITATIS.

Horologium afflictiſſimæ Matris, in quo gladius doloris acerbiſſimos cordis ejus cruciatus ſignat.

I. *Gladius doloris, Sanctiſſimæ Matris pectori perpetuò infixus.*
II. *Horologium Matris doloroſæ.*
III. *Matri doloroſæ condolendum, eoque praxes addictæ.*

a Virg. l. 2. Æneid.

DOMINICA INFRA OCTAVAM NATIVITATIS.

Tuam ipſius animam pertranſibit gladius. Luc. 2.

Timanthes pictor celeberrimus, *a* non minùs manu ad exprimendum, quàm mente ad inveniendum expeditâ, Iphigeniam Regis Agamemnonis filiam, ætatis flore, formæ venuſtate, ad miraculum præcellentem, jam ſub fatali ferro, Dianæ Tauricæ immolandam, in tabulâ aptè depingere ſuſceperat. Cùmque familiam omnem, adſtantes propinquos, & ut Plinius ait, *a* præcipue *parentum*, dolore ac lachrymis obrutum ſcitè depinxiſſet; adeo ut omnem in his artem ſe inſumpſiſſe fateretur: nil excogitare, nec efformare aut valuit, quo parentium in hujus prædilectæ filiæ acerbiſſimâ morte, luctum vivis colorum lineamentis dignè effingeret. Quare hoc ingenioſo commento uſus, eorum vultus inducto ſipario obvelavit. Vel ſic faſſus, tam impotentes animi corporiſque motus, nullâ arte vel induſtriâ poſſe adumbrari. Conſimilem non vulgares Auditores cauſam aſſeverant, cur ſacri Euangelii præcones in luctuoſiſſimâ illâ Chriſti patientis tragœdiâ, quemdam rerum omnium creatarum ſenſum expreſſerint, petras ſciſſas, monumenta aperta, totius terræ tremorem, ſolis ac lunæ defectum, mulierum ac propinquorum lachrymas, qui *b flebant & lamentabantur eum*, orbemque denique univerſum, lugubri ſchemate tenebris ſuis, quaſi pullâ veſte, parenti ſuo parentaſſe; a vero afflictiſſimæ Matris lachry mas, ac planctus non enarraſſe quòd inenarrabiles eſſent, atqu adeò ſilentii velo involviſſe nam ut Ambroſius ait: *c Mariam ſtantem legi, flentem non legi* vel quod in atrociſſimo luctu fie ri conſuevit, ut dolor omnis it cordi incluſus æſtuet, ut lachry mas neget, quod Pſammitus Re Ægypti, à Cambyſe Perſarum Rege captus comprobavit: *d* qu ſiccis oculis vidit filiam an illæ i morem, cum hydriâ mitti ad hau riendam aquam, & filium ſuum mancipii inſtar, collo in ferreum annulum inſerto, ante ſe trahi: a quæ ille, gementibus aliis immo tus perſtitit; at viſo amico jan grandævo, olim beato, nunc men dico; hic nec gemitus, nec lachrymas continere valuit. Rogatus facti tam inſolentis cauſam; propria, inquit, & meorum mala tanta ſunt ut lachrymas prohibeant, & ſtupore ac dolore nimio velut in ſaxum faciant obdureſcere; in malis mitioribus, quæ cerno, ſenſum humanitatis retineo, Ita *ſtrangulat incluſus dolor*, qui ne per oculos efflueret, materno pectori aſſiduo concluſum cogitemus. quemadmodum Herodotus de Reginâ illâ teſtatur, quæ Regis ſponſi mortem in ſtadio, repentino caſu obtriti, ne lachrymis proſecuta eſt: quod matronæ

a Plin. l. 35. c. 10. b Luc. 23.

c Ambr. de Inſtit. virg. c. 7.
d Her. Sal. ann. Eccl. an. mundi 3527. Cambyſis 4.

cuidam

dam demiranti, ac ſenſum ani ejus pertentanti, reſpondit. *[Lu]ni lachrymer, ne integrum ſem- ſervatura dolorem, immi- um.*

Vel certè Matris lachrymas, [Ev]angeliſtæ non expreſſerunt, [q]uòd cùm per omnem vitam, [&] horas ſingulas, dilectiſſimi [Fil]ii cruciatus animo volviſſet, & [se]nſus ille ſanguinis ſemper o- [cul]is oberrans, tot lachrymas ex- [pr]eſſiſſet, ut poſtquam, teſte S. [Ge]rmano, etiam ſanguineas fudiſ- [set], tandem laudem lachrymæ fuerint: etenim ſi ſacer hiſto- [ric]us refert, Davidem, ſocioſque [eju]s, direptam Siceleg ploraſſe, *c [do]nec deficerent in eis lachrymæ.* In [Hebr]. Et *non erant vires ad plo- [ra]ndum.* Virgo Mater, cujus do- [lo]ri, ut infrà videbimus, nullus [va]let adæquari fontes lachrymarũ fudiſſe cenſẽda eſt, ut jure illud [Ju]llii oratione ſecundâ in Anto- [ni]um uſurpare poſſe videatur: *Hei [m]ihi! conſumptis lachrymis, infixus [ta]men pectori hæret dolor.*

a Herod, l.3 b V. Mallon, in Chriſti ſtigmat, c.13 Barry l an 5, p, 1 de- vot, 46 c 1 Reg, 30

§. I.

[G]ladius doloris Sanctiſſimæ Matris pectori perpetuò in- fixus.

[I]Nnumeri mortales arbitrantur, Virginem Matrem Chriſto di- [l]ectiſſimo Filio ſub Cruce dum- taxat compaſſam, ac tum tem- [p]oris vaticinium illud Simeonis [t]andem completum: *d Tuam [i]pſius animam pertranſibit gladius;* [ver]ùm graviſſimorum Doctorum teſtimoniis, ac divinâ revelatione manifeſtum ſit, Mariam à primo inſtanti quo Dei Mater exſtitit, id eſt ab anno decimo quinto æ- tatis ſuæ, uſque ad ſeptuageſi- mum ſecundum, quo in cœlos aſſumpta, acerbiſſimos Filii ſui cruciatus, ſemper animo, quaſi præſentes ſpectaſſe: atque hunc doloris gladium, non ſine tenerri- mo ſenſu cordi ſemper infixum geſtaſſe, idque ex perfectiſſimâ cognitione paſſionis futuræ, & ſcientiâ Theologicâ infusâ my- ſteriorum, ſupra omnes Prophe- tas, ut Suarez *e* SS. Patrum au- ctoritate confirmat, ex quibus unum Ambroſium adduxiſſe ſuf- ficiat: „ *f* Iſtum gladium cor & a- „ nima Virginis profundè immer- „ ſum habuit, quia Dei myſteria cæ- „ teris profundius penetravit, & „ verba Dei de Chriſti paſſione, ac „ cæteris operibus ſemper in cor- „ de medullitus portavit, juxta il- „ lud: Maria autem conſervabat o- „ mnia verba hæc conferẽs in cor- „ de ſuo.“ Ubi minimè prætereun- dum cẽnſeo, quæ eximiæ cultrici ac familiæ ſuæ, ſignificavit Sanctiſ- ſima Mater: *g* videlicet legationem Gabrielis Archangeli, tenuiſſe ad novem omnino horas, atq; eò loci ac temporis cœleſtem hunc nun- cium ſibi narraſſe triſtitiam, labo- res, paſſionem, mortem: atque ex acerbiſſimâ illâ Filii è Virgine naſcituri laniena, graviſſimos cru- ciatus perpetiendos eſſe. Eâque narratione magnopere ſe affe- ctam nihilominus conſenſiſſe, ut Mater fieret Filii, qui *vir* tanto- rum *dolorum* futurus erat, quo ei

d Luc, 2

e Suarez p:3 to:2. l 37 diſp 19 ſect, 2 & 3 f Amb. ſuper Luc c:2 g Corn à Lapid in Luc c. 1 v. 38 Nier. de amore erga B. Virg c. 15

affictio

afflicto adeſſet, atque ab omnibus relictum, ſola ne deſtitueret. Quod ut ſublimi mentis contemplatione expendit Sanctus Bernardinus, aſſerere non dubitavit: „*a* Beatam „Virginem cum Chriſto crucifixam eſſe in horâ ejus conceptionis: tum enim obtulit ſe, & „prompta fuit ad exponendum ſe „morti & Martyrio.

Atque adeò ut piè ac eruditè de Servatore noſtro, unus è Societate noſtrâ *b* docuit, eum à primo conceptionis inſtanti, veluti in perpetuâ cruce diſtentum fuiſſe. Ita Deipara numquam non mater doloris extitit, quæ per annos quinquaginta ſeptem, quaſi perpetuò ſub cruce ſtetit, id eſt per dies 10805. & horas 259320. quibus Filii cruciatus, perpetuum ſimulque acerbiſſimum Matri martyrium pepererunt. Jeſum quippe ſuum perpetuò atque adeò omni parte vitæ, veluti crucifixum ante ſe habuit. Hunc & tu tam prodigè tui amantem, aſſiduò contemplare: adamantem perpetuò redama. Ita Marchio Badenſis lapidem pretioſum habuiſſe memoratur, *c* à quodam ruſtico in agris repertum, qui exquiſito naturæ miraculo: quacumq; ſui parte inſpiceretur, Chriſti crucifixi accuratam imaginem diſtinctè referret. At longè hoc expreſſius cor adamantis Matris Filii cruciatus vivâ mentis cogitatione, ubi ubi ſe verteret, expreſſerat. Nec unum dumtaxat diem naturalem Chriſti paſſionis, ac tres horas Crucis ad calculum revocabat, ſed ut nimium *duodecies mille & qu*[...] *quaginta tres dies* quibus eſt p[...] ſus; *horas verò ducenties octoge*[...] *novies mille ducentas & ſeptuag*[...] *ta octo*, quibus quaſi perpetua [...] pendit in Cruce.

Quod diſertè docuit, non m[...] nùs eruditione, quàm ſanctim[...] niâ vitæ conſpicuus Rupertus A[...] bas in libro tertio, cap. quar[...] Cant. v. 1. *Capilli tui, &c.* ubi a[...] *tu quoque* (ò Maria) *longum in c*[...] *gitationibus tuis, præſcia futuræ p*[...] *ſionis Filii, pertuliſti Martyriu*[...] Longum enim verò Martyriun[...] quod tot dies, tot menſes, tot a[...] nos materna viſcera excruciavi[...] quod ex revelationibus Divæ Bi[...] gittæ luculentiùs patet, quæ no[...] tantùm graviſſimorum auctorit[...] te Doctorum, verùm etiam Sum[...] morum Pontificum Urbani Sext[...] Bonifacii Noni, Martini Quinti, [...] Conciliorum Conſtantienſis [...] Baſilienſis calculo approbatæ, [...] mnique veritate ac ſanctita[...] conſpicuæ habentur, in quibu[...] hæc piâ commentatione rumi[...] nanda occurrunt: *d Ego plena f*[...] *tribulatione à nativitate Filii mei* *uſque ad mortem ejus; tribulatione* [...] *& dolorem cordis ſupra omne*[...] *creaturam patiebar.* Cauſam ſu[...] dit: *Melius quàm Propheta præſciv*[...] *ſui Filii paſſionem; ideo eum lacta*[...] *cogitabat, quòd felle & aceto e*[...] *tandus in Cruce; quando eum man*[...] *bus geſtabat, videbatur illi, quòd Cr*[...] *cis brachiis eſſet confixus; quando do*[...] *miebat, cogitabat mortuum ex Cru*[...] *depoſitũ; quando oſculabatur, Jud*[...] *oſculum cogitabat; quando faſciis in*[...] *volvebat, funes cogitabat quibus li*[...] *gandus ab impiis carnificibus; quan*[...] *do manu ducebat, ducendum ad tri*[...]

a S. Bernard, Senenſ to 3 ſerm 6 a 2 c de miro Martyr Virg in concept
b Libello Crux perpetua
c Spondan an 14 { Ex Nider, Formic l, 4 c. 6

d Revel S. Brigit l 6 c, 24

bunalia

lia, ut impiis judicibus ſiſtere
Tenerrimos matris affectus,
ſecum quiſque attentâ mente
endat; immane quantum diſ-
t oſculum Matris, ab oſculo
ditoris; faſciæ quibus omni-
entes manus Maria involvit, à
bus & catenis Judæorum, ut
tum illud ſponſæ Mariæ uſur-
potuerit: *a Faſciculus myr-
dilectus meus mihi inter ubera
commorabitur*; omnes Chriſti
iatus, velut in manipulum
ectos, pectori ſemper infixos
ando. Unde apud eundem
ertum nos Virgo commonet.
*olite ſolam attendere horam, vel
n illam, in quâ vidi talem dile-
n ab impiis comprehenſum male
tari, illudi, ſpinis coronari, fla-
ri, crucifigi, felle & aceto pota-
lanciari, mori & ſepeliri: nam
quidem gladius animam meam
vanſivit; ſed antequam hic per-
ſiret, longum per me tranſitum
: Propheti ſſa namque eram, &
quo Mater ejus facta ſum: ſcivi
iſta paſſurum. Cùm igitur ta-
Filium in ſinu meo foverem, ul-
geſtarem, uberibus lactarem, &
m ejus futuram mortem præ ocu-
haberem; qua'e quantam, quàm-
prolixam me putatis Matrem
ris pertuliſſe paſſionem? Hoc eſt
d dicit: faſculus myrrhæ dilectus
us mihi inter ubera commo-
itur.* „Quid ni hinc rectè Re-
igioſiſſimus vir inferre non
lubitavit: *e* graviora paſſam
Deiparam, dum in ſtabulo
Bethlehemitico parvulo ſuo Jeſu
bera virginea præberet, quàm
n extremis ſuppliciis Marty-
res: præſentiebat enim ſingulas „
guttas lactis materni, quas divi- „
nus infantulus duceret, in ſa- „
cratiſſimum ejus ſanguinem „
convertendas, qui flagellis, ſpi- „
nis, clavis, aliiſque intolerandis „
cruciatibus, ex venis omnibus „
illi exprimeretur, ut ne guttula „
ſupereſſet, etiam mortuo, lan- „
ceâ latus aperiendum. Quantus „
itaque hic Matris optimæ fuit do-
lor! quantus in nos amor! dum
recogitaret ſe mundi Redempto-
rem lactare, *d ut divinum illud
lac nobis ſcaturiret, quod ex propria
latere profudit, nihil enim aliud eſt
lac, quàm ſanguis albus.* Accedit,
Virginis dolores ab hoc die, quo
Simeon ei vaticinatus eſt, incre-
mentum ſumpſiſſe, quemadmo-
dum dilectiſſimæ filiæ ſuæ mani-
feſtavit dicens: *e Tali etiam die
ſicut hodie, dolor meus augmentatus
eſt: nam licet ſciebam filium meum
ex inſpiratione divinâ paſſurum, ta-
men ex verbis Simeonis, quibus dixit
gladium pertranſiturum animam
meam, & Filium meum poſitum in
ſignum cui contradicetur, gravius
perforabat cor meum dolor iſte, qui
uſque dum aſſumpta fui corpore &
animâ in cœlum, numquam defuit
à corde meo. Scire etiam te volo,
quòd ab iſto die dolor meus ſextuplex
fuit.* Quem potiùs meditandum,
quàm obiter legendum propo-
no. *Primò*, inquit, *fuit dolor in co-
gitatione meâ; nam quoties aſpicie-
bam Filium meum, quoties involve-
bam pannis, quoties videbam ejus
manus & pedes, toties animus meus,
quaſi novo dolore abſcortus eſt; quia
cogitabam quomodo crucifigeretur.
Secundò fuit dolor in auditu meo:*

Cant. 1 Rup. l. 1 in Cant. c. 1
Sainct. Iurel. des eſtus c. 6 ſect. 2
Nieremb.

d S. Athan. V Baez, to. 11, l. 2, c. 12
e Revel. Bri. l. 6. c. 57

nam quoties audivi opprobria Filii mei & mendacia, & inſidias ei poſitas, toties animus meus motus eſt dolore, ita quòd vix ſe tenere poterat. Tertiò fuit dolor meus in viſu; nam quando vidi Filium meum ligari & flagellari, & in ligno ſuſpendi; corrui quaſi exanimis: ſed reaſſumpto ſpiritu, ſteti dolens. Quartò fuit dolor meus in tactu: ego enim cum aliis depoſui Filium meum de Cruce, & involvi eum, & poſui in tumulum, & ſic tunc augebatur dolor meus, ut vix manus & pedes mei haberent robur ad ſubſiſtendum. Quintò patiebar ex vehementi deſiderio perveniendi ad Filium meum poſtquam ipſe aſcendit in cœlum: quia longa mora, quam habui in mundo, poſt Aſcenſionem ejus, dolorem meum augmentabat. Sextò patiebar dolorē ex tribulatione Apoſtolorum, & amicorum Dei, quorum dolor erat dolor meus, timens ſemper & dolens.

Ab hac ergo die, uſq; ad finem vitæ dolores materni non modò perpetui fuêre, ſed juxta incremētum ætatis invaluerunt; quod eleganti ſimilitudine Angelus S. Brigittam edocuit: ,,*a* congruè hæc ,,virgo nuncupari poteſt florens ,,roſa: nam ſicut roſa creſcere ſo- ,,let interſpinas, ita hæc venerabi- ,,lis. Virgo in hoc mundo crevit ,,inter tribulationes. & quemad- ,,modū quantò roſa in creſcēdo ſe ,,plus dilatat, tantò fortior & a- ,,cutior ſpina efficitur; ita & hæc ,,electiſſima roſa Maria quantò ,,plus ætate creſcebat, tanto forti- ,,orum tribulationum ſpinis acu ,,tiùs pungebatur. Cum autem ad ,,illam ætatem ipſa pervenit, quâ ,,Filius Dei factus fuit Filius ſuus, ,,tunc pleniſſima illa roſa in ſuâ ,,pulchritudine magis dilatari ,,creſcere videbatur: ac trib ,,tionum ſpinæ, ipſam acriter ,,mulantes, fortiores & acuti ,,indies efficiebantur!

Vultis hujus roſæ inter ſpi incrementum cernere, & in veſcentes dolorum aculeos c ſiderare? aptiſſimè hos expre Caniſius; *b* quem Cardinalis *ſeus* Hæreticorum malleum, *bertus Mireus*, ſæculi ſui Hiero mum nuncupavit hic l. 4. de I parâ c. 25. nomine gladii, ex mat Simeonem comprehend omnes anguſtias & dolores, q Beate Virgo Deipara effecta, tulit. Primum, inquit, quomo piaMater non mœreret, & cù partui proxima, ſummam hom num inhumanitatem in Bethl hem aſpexit, omnium ædibus e cluſa, omnium ope & ſubſidi deſtituta, ut ad ſolum ſtabulu & commune beſtiarum præſe fuerit confugiendum: ſi ſe ſuu que puerperium & tenerrimu infantulum à noctis, frigori & hyemis aſperitate, variiſq injuriis, utcumque tueri velle Deinde non affligeretur mate num pectus, cùm ſuaviſſimu parvulum vix dies octo natun legi duriſſimæ ſubjiceret, a que ex more gentis circumc dendum traderet? Haud igna certè innocentiſſimum puerun hac ſacri ſanguinis effuſion quaſi præludere & præſign ficare, quâ viâ, & ration tandem noſtrorum criminun adeoque totius mundi ſordes & maculas graviſſimas del turus eſſet. Ubi & filii & ma tris dolorem, Doctor Scrap

a Y. Laneicii. opuſc 9, c, 1

b In elog ſcrip.or. Belg.

C

expendit. *a Hodie incepit Dominus Ieſus ſuum ſacratiſſimum ſanguinem pro nobis effundere, & valde fortiter ploravit, ſed eo plorante credisne quod mater potuerit lacrymas continere? Ploravit ergo & ipſa, &c.*

Adhæc triſte vaticinium, quod partim de filio, partim de Matre ejus in templo dixit Simeon, tantò majorem dolorem illi creavit, quantò frequentiùs illud ſecum animo reputavit, ac in re ipſâ certius deprehendit. Quo autem mœrore, quantaq; commiſeratione matres & infantes Bethlemiticos proſecuta eſt, & an illi ludus eſſe potuit, intempeſtâ, nocte, inſalutatis amicis rebus malè compoſitis, domum & patriam deſerere: Capitales filii quamvis infantis hoſtes, & in his Herodem ſævientem fugere; tùm apud impios, barbaros, ignotos Ægyptios, cum filiolo & Joſepho, aliquot annis exulare, totque itinerum moleſtias devorare. Quod quàm moleſtum fuerit, ipſa teſtatur dicens: *b Ille dolor non erat minimus, quem habui, quando filium meum deferebam, fugiens in Ægyptum: Et quando audivi pueros occidi innocentes, & Herodem perſequi filium meum*; In quo exilio, ut Ludolphus præmeditatur, in ſummâ paupertate vitam traduxit: *c Quin etiam*, inquit, *aliquando filius famem patiens, panem petiit, nec unde daret, mater habuit. Nonne in his, & ſimilibus totaliter concutiebantur viſcera ejus?* Nonne gladius hic famis, quam filius tolerabat, cor matris transfixit?

Pergit porrò Caniſius: dolens & anxia filium duodecimem, delicium ſuum amiſſum triduo requiſivit, de quo Bernard.: *d Tantum ſubtractus vel ad modicum; ineffabiles præſentiæ ejus delicias querebatur: tam enim dulcis eſt dominus Ieſus guſtantibus eum, tam ſpecioſus ad videndum, tam ſuavis ad amplectendum, ut brevis ejus abſentia, materia doloris maxima ſit.* Tandem exclamat: ô graves, & nobis inexplicabiles animi cruciatus, quos illa cum filio, & propter filium annos triginta ſæpe ſuſtinuit, atque ut arbitror, pro ſuâ modeſtiâ, nulli mortalium patefecit.

Concludo viri Aſcetici, in unâ virginis afflictæ contemplatione defixi teſtimonio: *e* O Maria gratiæ fons, præcipua martyrum omnium! non hoc initium eſt dolorum tuorum ſub cruce, non hic tua cœpit profeſſio, non hæc prima eſt tui Deo obedientis abnegatio; ſed ſicut Chriſtus filius tuus ab initio gratiſſimè ſe ſubdidit ad mortem uſque, patris voluntati, & toto vitæ ſuæ ſpatio pauper tatem, perſecutiones, oblocutiones, & contemptus ſponte ſuſtinuit: ſic & tu domina noſtra dulciſſima, totam te reſignaſti Deo, quando mater filii Dei eſſe conſenſiſti. His accedit Hieronymus de Florentia, *f* non contemnendus auctor, cui Philippus III. Hiſpaniarum rex, cum

a Bonav. in medit vitae Chriſti. c 8
b Revel: Brigittae l 6. c. 56.
c Ludolph. de vita Chriſt. part I c, i3 in fine
d Bern hom infr. octav. Epiph
e Taulerus exercit vitae Chriſt c. 18
f Alegambe in Bibliot Soc P Florentia in mariali tom. 2 ſerm I de patific, punct, 4

eum ad ſe verba faceret, conſidendi copiam fecerat, nullo hactenus exemplo: ſentitis, quemadmodum Chriſtus primo ſuæ conceptionis inſtanti, crucis ſacrificium acceptavit; ita pariter ejus matrem in eandem victimam conſenſiſſe. ubi in illo *fiat*, ſe paratam ſtitit ad univerſa perpetienda, quæ in filii futuris cruciatibus à matre tolerari debebant. Per quem actum docet ex Bernardino Senenſi: *a* Virginem plus meritorum ſibi comparaſſe, quàm Martyres univerſi in ſuis martyriis. Ex quibus omnibus patet, illud veriſſimum Anſelmi pronuntiatum: *Tantum fuiſſe Mariæ dolorem, ut per ſingula momenta vitam ei ademiſſet, niſi peculiari eam miraculo Deus conſervaſſet.*

Nunc,

Eja mater fons amoris,
Me ſentire vim doloris
Fac, ut tecum lugeam.

Audio te apud Jeremiam ingeminantem: *b* *poſuit me deſolatam totâ die mœrore confectam.* Si totâ die, quid in omni horâ recogitarit, quid ille dilectus, & unicus filius ſuus tormenti ſubiturus eſſet, *c* cum fateatur nullam horam ſine tribulatione cordi, ſe in terris tranſegiſſe. Fac, ô Virgo, ſi non momentis omnibus, at horis ſingulis tecum flere, ac condolere poſſim, quod me tuus mellifluus docet Bernardus: *d* *Eum ſcilicet, qui ſenſum Chriſti habet, ſat ſcire quantum Chriſtianæ pietati expediat, quantum Dei & ſervum redemptoris deceat. unâ ſaltem aliquâ diei horâ paſſionis ipſius attentè recolere beneficia.* Quas p[...] pter quæ Chriſti patientis cru[...] tus populo ruminanda propo[...] incredibile dictu quanto anim[...] rum motu, & pietatis fructu, [...] chrymas Matris, per ſingula m[...] ſteria, filii ſanguini attemperat[...]

a Bernard. in ſerm 15 in feſtis
b Thren. 1 c In revel brig
d bern, tract, de vita ſolit

§. II.

Horologium matris dolori[...] veſperi horâ 7. valedi[...] filio.

SEraphicus Bonaventura doc[...] Chriſtum prius quàm ad ac[...] biſſimum mortem ſubeunda[...] pergeret, dilectiſſimæ matri v[...] extremum dixiſſe: *e* Cœnâ igit[...] factâ, *inquit*, vadit Dominus Jeſu[...] ad matrem, & ſedet ſeorſim colloquens cū eâ, & copiam ei ſua præſentiæ præbens, quam in brevi ſubtracturus erat ab eâ, dixitque ei: mater chariſſima voluntas patris eſt, & tempus redemptionis advenit, modo implebuntur ōnia, quæ de me ſcripta ſunt Dixit igitur mater, vix valens verba formata proferre: fili mi tota percuſſa ſum ad vocē iſtam, & cor meum dereliquit me; quod velut acutiſſimo gladi[...] transfixum, deſcribit Hebronen[...] ſis antiſtes dicens, *f* *doloris gla[...] dius cor ejus ſacratiſſimum penetrabat*, cum filius *ad paſſionem iturus in Bethaniâ ei valedicens ſ[...] ſolo dat[...] cum lachrymis ab eâ diſcedebat.* Addit S. Vincentius, *g* idem ſentire p[...] ritiores doctores. Quis autem animo complectatur, quantus quamque amarus in hac filii ſeparatione, ad graviſſimam la-

e Bon medit. vitae Chriſt c. 12 f Fornerus in Paradiſo malorum punic tom, 2 cpnc, 23 g Vincent, in paraſc

nienam

jam abeuntis, Luctus ac com-
ratio matris extiterit? hic
nium linguæ infantes, om-
m calami muti; ſed non tacę-
pupilla oculi tui: etenim ſi
s Epheſini, tanto doloris ſen-
aulum abiturientem, & vale
dicentem, proſecuti ſint, ut
r textus dicat: *a magnus au-
fletus factus eſt omnium, & pro-
bentes ſuper collum Pauli, oſcu-
antur eum.* Omnes flevere &
in lachrymas ubertim pro-
ére, quia præſentia Pauli, ho-
nis exteri, quicum exiguam
ſuetudinem habuerant, de-
uebantur; matrem verò ſiccis
lis talem filium, cujus vultus
nus gratiarum, cujus lingua
ba vitæ æternæ formabat, in
am mortem abripiendum,
ſtare potuiſſe arbitramur?
àm amarum à charis avelli;
vidis & Jonathæ amores ſatis
uuntur; qui cùm ſibi ſupre-
m valedicerent, *b oſculantes ſe
rutrum fleverunt pariter; Da-
autem amplius: quia anima
athæ conglutinata erat animæ
vid, & dilexit eū Ionathas quaſi
mam ſuam.* At virgo non quaſi,
ſupra animam ſuam, filium
igebat, eique tota conglutina-
tota confixa erat.
Benjamino ſuo avelli, ſat erat
Patriarchæ Jacob vitam præ
lore adimeret, cum ſic lamen-
ur: *c Benjamin auferetis, in me
c omnia mala reciderunt! ſi quid
adverſi acciderit in terrâ, ad quā
gitis, deducetis canos meos cum
ore ad inferos.* Ecquid non ma-
t bi obveniet amantiſſime Je-
, quò jam properas? Siccine
abis dilecte mi! ô gaudium
meum! ô amor mi! ô vita mea!
Siccine abis? ô dura divulſio!
Irremediabilibus lachrymis fle-
bat Anna deceſſum filii ſui To-
biæ, qui Angelo comite ad nup-
tias properabat in Rages: *d Cum-
que profecti eſſent, cœpit mater ejus
flere & dicere, baculum ſenectutis
noſtræ tuliſti.*

Longum eſſet enarrare, quanto doloris ſenſu filius à parente, maritus ab uxore, in exteras partes, aut ad bellum, aut ad certam mortem abiturus ſeparetur. Hoc dixiſſe ſufficiat: Mariæ amorem in filium, quemadmodum omnium mortalium longè ſuperavit, ita & dolorem in ejus ſeparatione, nulli poſſe adæquari, atteſtante Hieronymo. e *Plus omnibus dilexit, propterea & plus doluit.*

Quanto amore Iſabella in patriam, in propinquos ferebatur, ex dolore carentiæ eorumdem colligere eſt, f qui tantus fuit, ut cum Philippo II. Hiſpaniarum regi tradenda, ſuis valedicens, Galliæ finibus excederet, animo præ mœrore defecerit. Henricus verò III. Galliarum rex, g quem patriâ profugum, Poloni ſibi præfecerant, adeò iis charus extitit, ut in Galliâ reducem & avitum ſuum regnum capeſſentem præ cæteris, diſceſſum regis tam benevoli, immoderatè ferens comes Tancinus, ipſum inſecutus, inque genua provolutus: cum extremum valedicendum eſſet, in monumentum & pignus amoris perpetui, vel ligulam unam veſtimenti, ſibi impertiri ardentiſ-

a Act. 38 b 1 Reg 20 1 Reg. 18
c Gen. 42

d Tobiae 5 e Hieron. ſerm. de aſſumpt
f Andreas Favijn in hiſt. Navarrae,
an. 1559 g Piſe tom. 1 in epiphan.
Piſe tom. 2 pag. 416

ſimè

ſimè poſtularit; quam vivæ, inquit, carni, tui in me affectus teſtem, queam inſerere. Attonitus rex tantum benevolentiæ in homine peregrino reperiri, regium annulum cum inſigni adamante in teſſeram affectus mutui donavit. O dilectiſſime Jeſu! non annuli, non gemmæ, non omnes mundi divitiæ, te uno ſublato, matris dolorem levare potuiſſent; niſi te ipſum, in S. Euchariſtiæ Sacraměto, in prodigi ac prodigioſi amoris pignus reliquiſſes; quo ſe tibi intime communicaret. Quis vobis hic animus, ô Virgines amantiſſimæ Jeſu ſponſæ? compellat vos virgo Mater: a *O filiæ Ieruſalem, ſponſæ dilectæ Dei! Unà mecum lachrymas fundite, donec vobis veſter ſponſus in ſuâ ſpecioſitate benignus appareat, vel occurrat. Recolite, recolite, & ſeduſâ mente penſate, quàm ſit amarum ab ipſo ſeparari, cui vos promiſiſtis ac nupſiſtis, cui vos in omni ſanctitate favıſtis.*

Cùm Thomas Morus b jam læſæ majeſtatis reus pronuntiatus, captivus à ſatellitibus duceretur, Margareta filia ejus, per medias turbas, & ſatellitum arma, ad parentem penetravit: atque in patris chariſſimum collum irruens, arctiſſimo amplexu aliquamdiu ſtrinxit, nil aliud effata niſi hoc unum: *Ah mi Pater!* Alias voces dolor præcluſerat. c

Et vix ſuſtinuit dicere lingua, vale.

Quid Maria ad filium, jam, jam abripiendum ad vincula, ad flagra, ad acerbiſſimam mortem? Credibile eſt inter lachrymas, & ſuſpiria, cùm cætera dolor negaret, hoc ſolum protuliſſe: ô fili!

O longum formoſe vale, val... xit Jeſu.

Michaëlis Palæologi d Conſt... tinopolitani Imp. tempore T... cæ Romanas Græcorum prov... cias ad amnem uſque vaſtaru... In eâ direptione hoc accidit, ... commemoratione, ſic & c... miſeratione digniſſimum. So... res duæ adoleſcentulæ, cùm ... verſis dominis ſorte obtigiſſ... jamque divellendæ eſſent; ad u... mum vale in mutuo amplexu ... pirarunt. Quantò arctiori am... vinculo talis mater tali filio ... colligata, tantò acerbior præ i... rum ſororum, eorum fuit ſepa... tio, & vale amariſſimum.

Huc ô matres, huc quotq... tenet rerum caducarum am... quibus omnibus vale aliquan... & brevî, vel ab invitis eſt dic... dum; opes, honores, liberi, am... deſerendi ſunt, cave ne in æt... num! dum tanto iis viſco adh... reſcitis, tanto liberos affectu ... peritis, ut Chriſtum ad cruc... comitari geſtientes, violentè ... ſuam perniciem retineatis, ... avelli à vobis ullatenus patiam... dum ſtultos veſtros, amori am... tiſſimi Jeſu præponere non ... bitatis; dum filiis hîc ad cruc... Chriſti properantibus, vale de... gatis, timendum ne in ſupre... mortis agone, dum terrenis o... nibus, vale longum dicendu... erit, benigniſſimus Redempto... & filii veſtri, vobis ad ætern... cruciatus abeuntibus, vale am... riſſimum dicant in æternum.

ORATIO S. BERNARD...

Heu, heu! quo abiit gaudi...

a Bernard. de lament. Virg. Mariæ, b Stapleton. in vita, c Ovid, epiſt, 5

d Conſtantinop, Belgica 1, 5, c, ul... mo,

mem...

...m? *ubi latet amor meus? ubi* ...*ulcedo mea? cur dereliquiſti me* ...*mea? heu mihi domine! heu* ...*rere animæ meæ! Receſſiſti con-* ...*or vitæ meæ, nec valedixiſti mi-* ...*quid faciam? ubi te unicum bo-* ...*meum requiram? Et quando* ...*veniam ego miſerabilis. Rennuit* ...*ilari anima mea, niſi in te dul-* ...*ſancta mea. O Salvator meus!* ...*at obſecro tempus, quando reve-* ...*vultus inſpiciam, quem nunc à* ...*inclamo. Apprehendam quem* ...*lero, & apectar, in abyſſo amo-* ...*ni totus abſorbear! nil mihi, quæ* ...*e te dulceſcat, nil pretioſum ar-* ...*it mihi.* (ſed ſincero corde, ...enis omnibus valedicam) *da* ...*bone Ieſu in te vivere, & pro* ...*e tuo mori, qui pro me dignaba-* ...*maræ mortis tormentum ſubire* ...*en.*

...ra 8. *Nuntiatur matri captivitas filii.*

...lem hunc nuntium ad virginē ...em perveniſſe, Albertus mag- ...commemorat, qui lunam il- ...candidiſſimam, non in lachry- ...ſed in ſanguinem converſam ...it: a *B. Virgo*, inquit, *converſa* ...*n ſaguinem, quando intellexit* ...*ſſimum filium ſuum traditum,* ...*ptum.*,, Atque hic alter dolo- ...gladius (ut loquitur Forne- ...) cor ejus transfigebat: quan- ...filium captum, laqueis, cate- ...que latronis inſtar, vinctum ...i inaudivit. Quod confirmat ...lmus, qui arcana hæc ex SS. ...matre audire meruit: ,, b Ve- ...unt diſcipuli currentes, & la- ...ymabiliter clamantes: O cha- ...ima domina, dilectus filius ...s, magiſter noſter captus eſt, & neſcimus quo ducatur, vel ,, quid fiat. Et tum, inquit, propter ,, maternum affectum, doloris gla- ,, dius animam meam pertranſivit. ,, His accedit D. Bonaventuræ. S. R. E. Cardinalis auctoritas docentis: Cùm audiſſet virgo quòd filius ,, ejus captus eſſet à Judæis, & ad ,, Annam duceretur, januis clauſis ,, ſacrum pectus tundere, & la- ,, chrymas effundere non ceſſavit. ,,
Et infrà:

Matutino tempore, Maria nuntiatur:
Quod à Iudæis perfidis, Chriſtus captivatur,
Et toto corde tremuit, & malè tractabatur.

Quando arca Dei capta fuit à Philiſtinis, c nuntius venit in Silo ſciſsâ veſte, & conſperſus pulvere caput: quo audito ululavit univerſa civitas. Heli ut audivit, cecidit è ſellâ, & corruit mortuus. Humanitas Chriſti, ſacratiſſima arca eſt, ut ait Gregorius, Beda, Cyrillus, d è puriſſimâ carne, & ſanguine virginis, artifice Deo concinnata: quæ non manna, ſed divinitatem cœlabat. Hujus jacturam, una virgo uberioribus lachrymis, quàm univerſa civitas Silo, deploravit. Ubi nuntius de captâ Hieroſolymâ à Sultano, Romam delatus, Urbanus Pontifex præ dolore expiravit. e Ubi captam à Turcis Conſtantinopolim, Nicolao V. denuntiatum eſt; jacturam adeò luxit, ut mortem oppetiverit. Benedictus I. ſtragem, Romanæ urbi à Longobardis illatam, vel morte ſuâ graviorem duxit. Verum enim vero omnium urbium, imò orbis

...lbertus M. ſerm. Dom. Advent. Forn... op. cit. b Anſelm. dial. de paſſ. ...ionis

c L. 1. Reg. c. 4. d V. Interp. hic
e Lobbet: de peccato pag. 114

totius conditorem, ac gubernatorem captum eſſe, *a*

Spectaculum captâ, nec minus urbe fuit.

Ita propter nemo quiſquam ita urbium, imò totius orbis ruinam, at interitum luxerit, quemadmodum Maria unicum filium, quem præ mille mundis diligebat, captum deflevit. Quæ & quanta conſternatio, totius Franciæ regnum occupavit, *b* ubi nuntius allatus, Franciſcum regem ſuum captivum, in Hiſpanias abductum! quæ in caſtris perturbatio, ubi ducem aut regem ſuum in manus hoſtium deveniſſe narratur! ilicò omnes animo cadere, ſibi diffidere, fugam circumſpicere: *c*

Rege incolumi, mens omnibus una eſt;
Amiſſo fregere fidem.

Dux noſter captus eſt, plorate & ululate: rex noſter vinctus abducitur, actum eſt de milite, *d omnes relicto eo fugerunt.* Sed non deſeruit filium in vinclis Maria. *Cùm enim,* ut piiſſimus Ludolphus ait, „*e* per „omnes plateas Jeruſalem diceretur, quod dominus Jeſus captus „eſſet: percipiens hos rumores „terribiles doloroſa mater ejus „(quæ tamen cùm primo capere „tur hoc in ſpiritu, ut dicitur cognoverat) ducta eſt cum inæſtimabili lamento, & venit ad videndum filium ſuum dilectum, „plorans inceſſanter per civitatē „Jeruſalem, & dicens: ubi es dulciſſime fili? ubi te inveniam: Triginta te argenteis, theſaurum cordis mei, omne bonum meum, traditum ferunt: hos vel opere manuum, vel ſtipem rogando libens refundam, vel ſi quod mei pretii eſt, me in mancipium vendam; litrum pro tui libertate annum rem. Etenim ſi tantus amor in p ctore domini; ſi Panopionis ſe vus, ut dominum hoſti, ac præſe tiſſimæ morti eriperet, dominu induerit, ejuſque amore occubu rit; quid de amore Virginis matri omnium mortalium longè exce lentiſſimo cogitandum erit? Se quis tibi animus ô peccator, du vinctum dominum, non vano ru more, ſed certâ fide audis denu tiari? *f Nam funes peccatorum tu rum circumplexi ſunt* eum, hæc qu ſolverit, Chriſtum libertati reſt tuerit.

ORATIO S. BONAVEN TURÆ.

g Propter terrores illius com motionis, quâ cor tuum contremuit virgo Beatiſſima, quando au diviſti filium tuum dilectiſſimum ab impiis captum ligatum, & ad ſupplicium tractum & traditum: adjuva nos, ut cor noſtrum nunc pro delictis noſtris terreatur, & moveatur ad pœnitentiam: ne mortis in horâ, ad occurſum adverſarii paveat, aut ad aſpectum tremendi judicis, accuſante conſcientiâ, contremiſcat; ſed potiùs faciem tuam videns, in jubilo delectetur, ineffabiliterq; lætetur præſtante eodem Domino noſtr Jeſu Chriſto, qui cum patre &c.

Hora nonâ, & totâ nocte, Mar lachrymis ac lamentis vacat.

Ludovicus Bloſius *h* ex Joann Taulero, quem catholicæ fid

a Propert. eleg. 9 *b* a 1525 *c* Virg. 4. Georg. *d* Matth, 26 *e* Ludolph vita Chriſt, part 2, c, 61

f Pſal. 118 *g* Bonav offic de compa B. Virg *h* Bloſius inſtit ſpirit a pendix 4. c 3

cultor

orē integerrimum, ac ea, quæ puit, ſana & planē divina aſſe- Bellarm. verò de ſcriptoribus l. a vocat Doctorem inſignem iiſſimum, hæc tradit: „ ᶜ cujus r cogitare poſſit, quantam rpeſſa ſit crucem, & afflictio- m, nocte illâ triſtiſſimâ, quâ lectus filius ejus, manibus eſt ditus hominum impiorum, & ropriis relictus diſcipulis? ſa- quidē credibile eſt, cum (quo- am plena erat Spiritu ſancto) diſſe in ſpiritu omnē dolorem cruciatum, quem unicus ejus, octe illâ horribili expertus eſt. *tandem in has voces erumpit*: ô, Maria mœſtiſſima mater! iàm acerba, quàm triſtis nox a tibi fuit! ut gladius Simeonis viit in corde tuo! quis cogita- queat, quàm ignita verba, quā vidas amoris ſcintillas, totâ â nocte, (velut è fornace) ar- ntiſſimum cor totum emiſerit ſitan enim hoc, ſimilive modo ebas: ô Ieſu fili mi! fili mi dul- ſime Jeſu! quis te mihi eripuit! is matrē à tam charo ſepara- pignore? ut quid non video lumen deſiderabile oculorum orum? quis det mihi Jeſu fili , ut ego pro te patiar, pro te oriar? ô Jeſu unicum cordis me amen! cur non tecum ivi ad rtē? cur non confeſtim te ſe- ta ſum abeuntē? ô dulcis Jeſu! ne fili, ubinam hodie perno- s? in cujus es manibus? quid- m modò pateris? ô ſi furentes dæi ſuam in me crudelitatem omere vellent! multò mihi dul- s eſſet mori, quàm in tantis guſtiis videre te. Hanc noctē biſſimam filii, & matris, reco-

gitent filii tenebrarum, qui laſci- viunt in ſtratis eburneis: dumque ſuas brutas voluptates præferunt ludibriis, lachrymis, ac tormentis Jeſu & Mariæ, ad noctem æternam & tenebras exteriores, ubi erit fle- tus & ſtridor dentium, ſe certò præcipitandos minimè reformi- dant. Quàm longam noctē ducit æger corpore, vel animo, qui vel morbi doloribus, vel bonorum ja- cturâ, aut ſpectris, aut etiam ſolo mortis metu excruciatur! quo vel unâ nocte, Oſorius incanuiſſe le- gitur, de quo extat illud:

O nox, quàm longa eſt, quæ facit una ſenem!

Hieronymus in cap. 26. Matth. do- cet ᵈ Chriſtum nocte hac, quā principes ſacerdotum ſomno in- dulgebant, à ſacrilegis eorum miniſtris, & militibus, ᵉ *tam turpia, tam obſcœna, tam nefanda paſſum* (teſte Marco: ᶠ *fecerunt illi quæcumque voluerunt*:) ut ea ob turpitudinem, noluerint Euange- liſtæ exprimere, verbiſque apertis revelare; nec uſq; ad extremam ju- dicii diem ait manifeſtandat. Quo animo id temporis, matrem ſu ſ- ſe exiſtimatis? ᵍ *cum ſubit illius triſtiſſima noctis imago*, quâ filii cruciatus ōnes, mater velut præ- ſens, animo intuita eſt; unde quod de Chriſto dicitur, quod vel ani- mo dumtaxat, cruciatuum atroci- tas objecta, ſanguineum ſudorem expreſſerit, & ad mortem contri- ſtarit: hoc de Mariâ S. Bernardi- nus ſenſiſſe videtur, dicens: ʰ *tantus fuit dolor virginis, quòd ſi in omnes creaturas divideretur, omnes ſubitò interirent.* cujus doctrinæ

ellarm. deſcript. Eccl ᵇ Taulerus xercit. de vita Chriſt c 39. ᶜ Ioſſus Margaritam ſpir part. 3 c. 3

ᵈ Drex. Rogus Damn c. 2 ᵉ Martial. l. 4 ep'g. 7 ᶠ Marc. 9 ᵍ Ovid triſt l. 1 eleg. 3 ʰ S. Bernardin tom. 1 ſerm. 61 ar. 3 c. 2

 veritatem,

veritatem, ex vivâ & veluti intuitivâ cognitione, & apprehenſione mali, quam virgo habebat; Salazarius noſter aſſeverat: „*a* illud mihi exploratum eſt; dolorē internum ex apprehenſione & cognitione mali proficiſci; puto autem omnes ſimul creaturarum omniū cogitationes & apprehenſiones, tunc cum majori vi mala animo comprehendunt, cognitioni & apprehenſioni, quâ filii ſui paſſionem Maria contemplata, imparē omninò eſſe. Si ergo nonnunquam mali alicujus apprehenſio, & cognitio, tā fortis eſt in aliis creaturis, ut ipſas conceptus inde dolor enecet: cùm apprehenſio Mariæ omnium ſimul creaturarum apprehenſiones longè ſuperet, fit ut dolor ejus, qui menſuram apprehenſionis conſequitur, inter omnes rationales creaturas diſtributus, omnes ōninò perimeret, ac necaret. Adde apprehenſionē virginis, & cognitionē, non modò Chriſti dolores penetraſſe; ſed & unà ejus dignitatē, bonitatē, ſapientiam, aliaq; attributa expendiſſe. S. Hilarius exponens illud Matth. 26. *tranſeat à me calix iſte*, Deū quaſi matri, ac amicis ſuis hunc propinaſſe docet: *b tranſeat pro mi pater hic calix, à me ad meos*; ut & ipſi hauſtum ad ſanitatem, quem philotheſia vocant bibant. Hinc ſunt, qui velint Angelum Gabrielem ad hanc afflictiſſimam matrem ſolandam miſſum fuiſſe: quod D. Bonav. innuere videtur, dum matrem filii præſentiâ deſtitutam, ſic Gabrielem Archangelum alloquentē inducit: *c Ave plena gratiā, mihi prætuliſti, nunc amaritudine ſum repleta* &c. nec Antonius matrē hanc doloroſa audet, hoc feſtivo ſalutandi titu compellare: *d* nam ſi dicat felix illud *Ave*, quod interpretatur ſi væ doloris, mūſica erit importu quia amaritudine replevit eam tiſſimus. Aut quomodo dicet: *Dominus tecū*? cùm avulſus ſit ab e meritoq; uſurpate poſſit illud: *Dominus mecū, quomodo invenerunt me mala hæc*. aut quis eam nu audeat *benedictā* compellare? cuj filius in crucē rapitur; *f maledict* autem ſit *omnis qui pendet in lig* nihilominus (mirare & imitare quiſquis in amaritudine es) ad h omnia, *g* quæ filio proſpiciebat i ferti, ac parari tormenta, quæ & corde ſuo illa præſētiebat, hoc ſ lum cœleſtem patrem exoravit. *non mea voluntas fiat, ſed tua, ex plū filii imitata, hac noctēunica, ſe centies dixiſſe credi poteſt: verunt men non mea voluntas fiat, ſed tu* quod & ille nobis ruminandū r liquit, qui dixit: „ *i ſicut* Chriſtu non ſeipſū quæſivit, ſed gratiſſimam patris voluntatē: ita & Maria unigenito filio ſuo non pepercit, ſed & ipſa eum ultrò, ad omnem illam obtulit paſſionem quam ab illo Deus pater exigebat tolerandam. nec attendit doloris gladiū, quo cor ſuum ſcindēdum erat; ſed totam ſe in gratiſſimam reſignavit Dei voluntatē parata omnem ferre preſſuram, tamquā & ipſa juxta filii ſui ſpiritum diceret: ſi non poteſt à me tranſire calix iſte, niſi bibam illum, fiat Dómine voluntas tua unde Arnoldus Carno. *a* Erat n

a Salazar tom. 1. in Prov. c. 8. v. 14. n. 86. *b* Hilar. can. 13. in Matth. *c* Bonav. de compaſſ. B. Virg. lect. 3 *d* V. Carthuſ. de ſament. B. Virg. l hom. 1 *e* Deut. c. 2 *f* Gal. 3 *g* Rev. Br l. 1. c. 10 *h* D. exel. Chriſtus patiens c. 12 *i* Taulerus exercit. vitæ Chriſt. c

a Chriſti, & matris voluntas, numq; holocauſtū abo pariter fferebant Deo; hæc in ſanguine ordis, ille in ſanguine carnis.

ORATIO DEVOTI LANSPERGII.

b Eja ergo Domina noſtra, mediatrix noſtra, advocata noſtra, ulciſſima Maria: impetra mihi dilecto filio tuo, qui te ſuam enetricem honorans, nihil neat umquam, continuam & incefinentem gratiam; ut beneplaitum ejus ubiq;, & in omnibus igilanter obſervem, clarè cognoſcam fideliter, & indefatigailiter impleam: quæcunque illi iſplicent peccata, & oblectaentum carnis averſer; quæ verò placita ipſi ſunt, ardentiſſimà alacritate perficiam. omnia dverſa de manu ejus gratanter iſcipiam, ad laudem, & gloriam Dei. Amen.

inè Hora 4. *Accurrit ad filium Ieroſolymam.*

Cantuarienſis Antiſtes, *c* hæc ab iſtiſſimà matre divinitus edos, poſteris conſignavit: ipſum liamus. „ manè facto, eduxeunt eum de domo Annæ, ad aipham. Tunc primò poſtuam captus fuerat, vidi eum; & currens videbam illam deſirabilem faciem; ſputis Judæoim maculatam; & volens ilm amplecti, non fui permiſſa; ɔt verò gemitibus, quod laymis iter illud ſuſceperit, aulerus proſequitur: *d* amor quit ille, qui filium tuum accenderat (ô Maria) ut ultrò" pergeret ad locum illum, ubi" calix ei amaritudinis paratus" erat, te quoque movit, ut eò" properares; ubi gladius doloris" exacutus erat, qui virgineum" ſcinderet pectus. ô glorioſa" cœli regina! quàm lamentabi-" liter per viam illam deducta es" ab amicis tuis? quàm omnes" illos, ceu mœſtiſſima cantrix" lugubri voce tuâ, ad lachrymas" commoviſti! quis æſtimare poſ-" ſit, quàm hoc triſte tibi iter fue-" rit? quò enim propiùs accede-" bas ad urbem, eò altius tuis do-" loribus mergebaris. Ambulaſti" amantiſſima mater vias difficiles," & terram largo fletu humectaſti," dum dilectum tuum Jeſum, the-" ſaurum cordis tui, amiſſum olim" anxiè quæſiviſti; ſed eum inter" Doctores repertum, hoc majori" gaudio, & ſolatio tecum domum" reduxiſti, nunc verò manſuetiſ-" ſimum agnum, ferociſſimis lupis," ad dilaniandum traditum, ſpectare poteris?

e Hîc virginis Clientes, vos omnes comites invito, Maria" Duce ad Chriſtum accurrite:" contrito corde, & pœnitentiæ" lachrymis illum requirite: hæc" porrò venit ad videndum fi-" lium ſuum dilectum, plorans" inceſſanter per civitatem Jeru" ſalem, dicens: heu me, ubi eſt" nunc amantiſſimus filius meus?" ubi es dulciſſime fili? ubi te inveniam?

ORATIO D. BONAVENTURÆ.

f Domine Ieſu Chriſte, qui horâ mi-

a Arnold. Carnoten. tract. de laud. Virg. *b* Lanſp. Thren. 3 Mariae precatio 4. *c* Anſelm. dial. de Paſſ. Dom. *d* Taul. exercit. vitae Chriſt. c. 19.

e Ludolph. de vita Chriſt. p. 2. c. 5. *f* Bonav. officio de Paſſ. Dom. lect. 3

cutina pro nobis conſpui, alapis cædi voluiſti, & cum gloria à mortuis reſurrexiſti: fac nos contumelias, & opprobria, pro tui nominis gloriâ portare; fac nos reſurgere ad virtutes à vitiis, ut te videre poſſimus in Galilæâ cum diſcipulis, qui vivis & regnas, &c.

Hora 5. *Maria reperit Ieſum in domo Caiphæ, ubi alapâ percutitur.*

Per diſertiſſimum præconem ſuum Anſelmum, hæc nos virgo mater edocere voluit: *a manè facto, eduxerunt eum de domo Annæ, ad Caipham. tunc primò poſtquam captus fuerat, vidi eum; & accurrens, videbam illam deſiderabilem faciem, ſputis Iudæorum maculatam: & volens illum amplecti, non fui permiſſa.*

Ubi ut cætera ſileam, immane, barbarum, & à ſæculo inauditum facinus tacitus præterire non poſſum. Sceleſtiſſimi prædonis manu, ipſe rex gloriæ, velut perditiſſimus ſcurra, alapâ percutitur, in præmium æquitatis; idque armatâ manu, ictu tam valido, ut dentes concuſſi; ſanguis ex ore, ac naribus profluens, ipſe Dominus Majeſtatis ad terram alliſus ſit. *b* huic tam cruento ſpectaculo, ſe interfuiſſe, virgo mater mellifluo ſuo Bernardo aliquando expoſuit dicens: *c ad Dominum meum veni plorans, cumque ipſum fuiſſem intuita pugnis percuti, alapis cædi &c. commota ſunt omnia viſcera mea, & defecit ſpiritus meus.* petulans nebulonum turba, matrem quidem longiùs à Jeſu ſe moverat; non ſic tamen, quin

hujus diriſſimæ alapæ fragor, res & animum ejus inopi percuſſerit: ut piè queritur a D. Brigittam dicens: *d ad ma lam percutitur ita fortiter, ut f percuſſionis ad aures meas perv tos, e obſtupeſcite cœli ſuper hoc porta ejus deſolamini vehemen* hic ecce, ò beatiſſima virgo ma *f* reſpice in faciem filii tui, i tuere vultum illum divinum quem tu tantopere reverebar & coram quo, toties omni d genua flectebas, ab indigniſſi flagrione indigniſſimè percu ſum, ac ſanguine deturpatum Mirantur Sancti Patres, om elementa hîc in vindictam ſe armaſſe. Ignis de cœlo olim arſit in deriſores Eliæ. Urſi ſylva in pueros illudentes Eli proſilierunt. Terra devoravit c temptores Moyſis. Manus Je boam exaruit, quam in prop tam extendere volebat. Ma quæ Sancto Thomæ Apoſtolo lapam inflixerat, ingens molo præmomordit. Potiori jure hanc Domini injuriam, excla Chryſoſtomus: *g exhorreſcat c & contremiſcat terra! alapa percuti potuit: ô Angeli, quo manus continere poteſtis?* quom non fulmen cœlo, & flam ejaculamini? an attonitos vo net facti inſolentia? an man tudo Domini, ignem intra ſp ram ſuam concluſit, aut ma lachrymæ vindices flammas ſtinxerunt? ſed quid in hunc ſtitutæ audaciæ ſcurram diras vocatis? non unus veſtrûm indigniſſimo redemptori Mariâ

a Anſelm. dial. de Paſſ. b S. Vincent, Speranza de Paſſion punct. 8
c Bern. de lament. b Virg

d Revel. l. 4. c. 70 e Jerem. 2.
f Forner. de Paſſ. Conc. 89
g Chryſoſt. hom. 80 in Ioan.

ſic

nâ veſtrâ congeminante, ala-
m infligit; idque toties, quoties
civis verbis, aut geſtu liberiori,
tegerrimas puellas aut adole-
entes, pudore, ore veſtro im-
denti ſuffunditis. hic ſiquidem
angelus ille Satanæ, qui in il-
, aut etiam in vobis, qui fœdis
aginibus delectamini, Chri-
m colaphizat.

Fertur cœleſtis genius alapam
pegiſſe juveni è proſtibulo ex-
nti, quod ſi hodierna die om-
bus ex infami Veneris harâ pro-
untibus, aut huic turpi ſceleri,
l ſola cogitatione ſuccumben-
bus, diabolus aut angelus ala-
m infligeret, quot purpureis
nis notatos reperire eſſet? non
ngè quærendus, non multis
gandus, *a prophetiza nobis Chri-*
, quis eſt, qui te percuſſit?

Hoc Origenis Adamantii judi-
um eſt: *b eloaphis*, inquit, *cadit*
briſtum qui verbis, vel actibus ſuis
rpibus & inhoneſtis, ſub nomine
briſtiani, laſcivis involvitur, &
nalibus concupiſcentiis ſepelitur:
ibus omnibus eluendis, ô Vir-
mater! mihi indigniſſimo filio,
lachrymas, & cor mundum
petrare digneris, ad te clamo:

RATIO LANSPERGII

Heu mater mea dulciſſima! heu
oloroſa! ac mœſtiſſima Domi-
a, cur adeò ferreum ac lapideum
cor habeo, quod compaſſione ac
olore non ſcinditur? cur præ
olore non tabeſcit anima mea,
uandoquidem tam immanium
olorum cauſa, eſt peſſima vita
mea. ego alapis cæcidi, ego cola-
hizavi, ego blaſphemavi, cōſpui

& conculcavi filium tuum: cùm "
agnum immaculatum in tam im- "
mundum, & impræparatum cor- "
dis, & corporis hoſpitium ſuſci- "
pere toties præſumpſi. imò ſordi- "
dis cogitationibus conſcientiam "
meam, quam inhabitare cupit, "
polluendo in jus faciem ſæpius "
conſpui, & per cōtumelioſa ver- "
ba (& laſciva) alapis cæcidi. "

Hora 6. *Filium ad Herodē comitatur*

Ita Bon. *d* hæc eadem ex S. Do-
ctore deſumpſit Ludolphus à Sa-
xonia, qui addit: "*e* intuere eam
nunc bene, dum ducitur, & redu- "
citur demiſſo vultu, & verecundè "
incedentem, & omnium clamo- "
res, convitia & ſubſannationes "
audientem: & fortè lapidum per- "
cuſſiones, & immunditiarum ſuſ- "
cipientem. intuere etiam matrē, "
& ſuos cum incredibili mœrore "
àlongè ſtantes, & ipſum ſequen- "
tes &c. dum mittitur (*à Pilato ad* "
Herodem) fit concurſus magnus "
populorum eum ſequentium. ô "
Domina qualiter ibas? exēplum "
doloris eras omnibus Chriſtum "
amantibus." Sedet ſuperbo in ſo-
lio Herodes. ſiſtitur à petulanti
turbâ, ſannis & opprobriis ſatura-
tus, vinctus, mitiſſimus Dominus;
f & viſo Ieſu graviſus eſt Herodes:
ex multo enim tempore, ſcilicet à
decollatione Joannis Baptiſtæ,
Ieſū videre cupiebat; quia multa de
miraculis, & doctrinâ ejus *audie-*
rat, & ſperabat ſignū aliquod videre
ab eo. panē & aquam adferri jubet,
g ut hunc multiplicet, hanc in vi-
num commutet. *Anſ.* putat He-

a Matth. 26 b Orig. hom: 27 in c. 24
Matth. c Lanſp. Threa. B. Mariae Virg
..tio 7

d bonav. medit. vitae Chriſt. c. 76.
e Ludolph. vitae Chriſt. p. 2. c. 61.
f Marci 23. g Dionyſ. Chriſtus pat.
c. 1. §. 3.

Herodem, coronam ſibi detraxiſſe. & Christo impoſuiſſe, libertatem inſuper promiſiſſe, ſi miraculum aliquod illuſtre perpetraret. Vis ſignum majus, quàm verbum obmuteſcere, innocentiam damnari, omnipotentem vinciri, ſapientiam illudi: vis ſignum majus, quam quod poſitum eſt ad ſagittam? vis ſignum majus, quàm quod Simeon Mariæ oſtentavit, *a ſignum cui contradicetur*? denique quod ſignum majus, quàm lunam mutari in ſanguinem? quàm mulierem amictam ſole, doloris nube ac lachrymarum nimbis involvis? ſprevit eum Herodes ut ſtultum, ac phanaticum, albâ veſte indutum. ô Maria! aſpice dilectum tuum candidum, brevi rubicundum, quàm deſpectus, quàm vilis hodie effectus David, *b accinctus Ephod lineo*, in oculis Michol!

ORATIO LVDOLPHI.

„*c* Jeſu qui ab Herode deriſoriè „multis interrogari ſermonibus „voluiſti, nec ad ei ullum verbum „reſpondere curaſti: da mihi amore tuo, ſermones deriſorios „patienter audire, meamq; jactantiam, cum ſilentio declinare; qui „regnas cum patre, &c.

Hora 7. *Audit filium accuſari apud Pilatum.*

d Anſelmus de excellentia Virg. c. 5. „perpendat qui poteſt, quibus „doloribus, quibus gemitibus, „quibus ſuſpiriis (virgo) cruciabatur quando ad ſubeundam „mortem, judicio judicis iniqui, „tribunali conſpiceret ſiſti.

„Joannes Lanſpergius Carthuſianus: *e* ubi verò ad Pilatum ventū eſt, unà cum omnes falsô accuſare (ô Maria) audiſti, multa in eum mendacia congerentes, &c. ſed filius tuus, *f* velut ovis coram tondente ſe, obmutuit, nec hab[et] in ore ſuo redargutiones. ne[c] quiſquam hic cauſam agit inn[o]centis; quin Tecuitis hic noſt[ra] Maria, non pro Abſolone, [ſed] pro innocentiſſimo filio ſuo, ſp[e]cioſo præ filiis hominum, ſe p[a]tronam præbeat: omnium h[ic] mater, Tullii facundiam, gra[tia] quâ pollet verbi, qui verbum p[e]perit, & affectu quo in tal[em] filium rapitur, diſertiſſimè [&] lachrymis, quæ pondera vocis h[a]bent, perorabit. Sed quid aga[t] à verbo æterno ſilere docta; [aut] quid cauſam tueretur in eo ju[di]cio, ubi virtutem audacia, i[n]nocentiam perfidia, manſuetu[di]nem ſævitia obruebat: ubi n[on] modo loquendi libere, ſed [nec] conſiſtendi quidem, iniquiſſi[mi] judices relinquunt poteſtatem.

Stupent ſuperi ſilentium verb[i] *g factum eſt ſilentium in cœlo*: o[m]nis harmonia cœleſtis conticeſ[cit] quod ſi quæſieris: *h concentu[m] cœli quis dormire fecit*: reſpond[et] Bernardus: Taciturnitas verbi, exemplum facta eſt, *i tacebat o[re] ſed inſtruebat opere.* Ediſcamus nos ab hoc cœleſti Magiſtro, p[o]nere cuſtodiam ori noſtro; & p[o]tiori jure, quàm olim Bernard[us] clamemus ad Dominum: *k O h[u]militas virtus Chriſti, quantum co[n]fundis ſuperbiam noſtræ vanitatis. parum aliquid ſcio, vel magis ſci[re] mihi videor, & jam ſilere non po[ſſum]*

a Luc. 2. b 2 Reg. 6. c Lud. vita Chriſt. p. 2. c. 61. d Taul. exercit. vitae Chriſt. c. 19. e Lanſp. Thren. B. Mariae 8.

f Iſa: 53. g Apoc: 8. h Iob 38. i Bern. ſerm: 1. in Epiph. k Bern. ibid.

ſum

m. Ariſtippus homo gentilis
iondam rogatus quid in vita
fficillimum eſſet? a *Tacere*, inquit,
ræſertim ubi opprobriis ac ca-
imniis quis laceſſitur. Certè
ob patientiæ miraculum, calum-
is imperitus: *b quare*, inquit, *ta-
ns conſumor ? Hebr. nunc ſi ta-
eo, moriar :* neſcio enim quo-
odo omnibus propè malis acer-
us ſit maledicta tolerare, ut
hryſoſtomus diſerte obſervavit
cens : *c* omni lapide atque
ıdam antè tolerantior (Job)
cum patrimonium emitteret,
malaque innumera toleraret;
cumque ſubitò numeroſa ſo-
bole eſſet orbatus; cùm quaſi
fontem quemdam vermium,
toto videret corpore bullien-
tem, ſupraque hæc uxorem
ſibi moleſtiùs imminentem,
perfacilè omnia ſuperavit: ubi
verò exprobrare ſibi amicos,
atque inſultare videt, & mali-
gnam illam de ſe exiſtimatio-
nem fovere, & dicere, quod ta-
lia propter peccata pateretur,
ac malitiæ ſuæ ſolveret ultio-
nem; tum demum utique tur-
batus eſt vir ille maximus, ille
fortiſſimus. Hinc eſt quod di-
num illud animantiſſimo no-
ro Jeſu ſilentium Pilatus adeò
ſpexerit : *d ita ut miraretur
eſes vehementer.*

ORATIO S. BERNARDI.

*e O Domine Jeſu vel jam nunc
pere, quouſque ſiles ? quouſque
ſſimulas ? diu tacuiſti, & valde
u-; loquere nunc Domine, quia au-
t ſervus tuus.*

Hora 8. *inſpectante SS. Matre Ieſu
Barabbas poſtponitur.*

Exclamat hic ſanctiſſimus Eccle-
ſiæ Doctor: "*f* O glorioſa Domi-
na, quæ tua cruciamina, cùm Ba-"
rabbas dimittitur, & pœnas"
Chriſtus patitur: cui ergò ſimile"
feciſtis Deum ? cui aſſimilaſtis,"
& adæquaſtis, & comparaſtis"
filium meum Jeſum ?

Lanſperg. ſic: "*g* ſupra cor tuũ
virgineum conſtringebat dolor,"
quem ingens cæcitas, & inſatia-"
bilis Judæorum ferocitas atque"
infelix illa permutatio incuſſit :"
dum lupum præ agno; ſceleſtum"
ac odibilem nebulonem, præ ju-"
ſto ac innocenti filio tuo; impiũ"
deniq; & latronem eligere, & fi-"
lium tuum reprobare conſpice-"
res & audires." Conſiſtebat hinc,
inſpectante matre, vetus ſicarius,
homo ferox & barbarus, ſuperci-
lio elato, truculento vultu, ore
pallido, obtutu audaci, habitu ob-
ſoleto & horrido, toto corpore
cædem ac latrocinia ſpirare vide-
batur: illinc præceptor virtutum,
ægrotantium medicus, manſue-
tiſſimus agnus: dimiſſis oculis,
ore verecundo, vultu modeſto, &
ſi quam conjecturam adfert ho-
minibus, tacita cujuſquam figu-
ra, toto habitu, ſituque corporis,
benignitatis, manſuetudinis, mi-
ſericordiæ radios undique ejacu-
labatur; eòque magis hujus nefa-
rii hominis vitia patebant, quo
juxta illius virtutum fulgorem
poſita, manifeſtiora reddebantur.
Celeberrimus Antiſtes Fornerus,
hæc expendens, ſic matrem ſo-
latur : *h* bono hîc te animo "

a Max. ſerm. 20. b Iob 13.
c Chryſoſt. hom. 35. in Matth.
d Matth. 27. [illegible]

f S. Bonav. de compaſſ. B. Virg. lect.
3. [illegible] 40 & 46. g Lanſp. Theor. 9.
h Fornerus [illegible]

„ eſſe jubeo, ô afflictiſſima mater „ Domini Ieſu: ecce quàm multi „ ſunt in hac hominum catervâ, „ quos cæcos filius tuus illuminavit, leproſos mundavit, in deſerto miraculosè pavit, verbi „ ſui prædicatione refecit, neminem unquam læſit, omnibus „ benefecit. Impoſſibile videtur, „ ut filio tuo ſanctiſſimo, innocentiſſimo, integerrimo, virtutum omnium prototypo rejecto, atque damnato, infamem „ latronem liberari expoſcant: Quis enim hîc hæreat, quis hallucinetur, uter abſolvendus ſit? res pro ſe loquitur: Iudices ſunt, qui ab iſto damna, rapinas, vulnera paſſi ſunt; qui ab hoc filio meo, ſanitatem, ſalutem retulerunt; judices ſunt, qui illius ſcelera experti, hujus beneficia agnoverunt, & palam prædicaverunt. Sed ô perturbatam rationem! ô effrænatam rabiem! ô pluſquam belluinam barbariem! a *vos ô Iudæi virum ſanctum & juſtum negaſtis, & petiiſtis virum homicidam donari vobis; auctorem verò vitæ interfeciſtis.* inſurgit in hos Hipponenſis Antiſtes: b *ô cæcitas! ô furia phreneticorum! quid fuit hoc aliud dicere, quàm occidatur ille, qui ſuſcitat mortuos: & dimittatur latro, ut iterum occidat vivos?* c Verè *mendaces filii hominum in ſtateris!*

„ Primum hinc morale educit „ Ludolphus: d *ſpiritualiter, ho-* „ mo vinctus eſt per peccatum, „ poſitus in carcere ſecundum „ corpus & animam; ita ut ſint „ duo vincti, corpus & anima; ſed de his unus, ſcilicet anima poterit liberari, ſi tamen corpus pœnitentiæ, & flagellis exponatur; ſi verò corpus liberetur, adhuc manebit vincta anima, & ſuppliciis ac flammis exponetur æternis: & ideo melius eſt, quòd anima liberetur, quàm corpus; quia ſi corpus ſuſpenditur in cruce pœnitentiæ, tunc animam liberabit à morte: Unde Gregorius: *ſi magna mercedis eſt, eripere à morte carnem morituram, quanti meriti eſt liberare animam in cælo ſine fine victuram?* Alterum eſt: caveamus ne & nos Barabbam Chriſto præferamus: caveamus obſecro & nos, nec judaicam impietatem ſectando, ſimili ſacrilegio contaminemur: Chriſto Barabbam præferunt, qui injuſtum lucrum, ſummo bono anteponunt. Chriſto Barabbam præferunt, qui carnis delicias præ cœli gaudiis requirunt; Chriſto Barabbam præferunt, qui peccare potiùs, quàm Deo ſervire malunt.

ORATIO LUDOLPHI A SAXONIA.

ô Ieſu, qui non dedignatus, à Iudæis reprobari: petentibus ſibi, Barabbam latronem dimitti; te verò auctorem vitæ crucifigi: da mihi te creatorem meum ſemper eligere præ omnibus, & pro nullâ re creatâ, te unquam reprobare, qui vivis & regnas.

Hora 9. *Videt filium flagellari.*

Huic cruento ſpectaculo afflictiſſimam matrem interfuiſſe, graviſſimus Doctor Anſelmus, aliique ſuffragantur. Cantuarienſ.

a Act. 3. b Aug. tract. 116. in Ioan. c Pſal. 61 d Ludolph. vita Chriſt. p. 2. c. 62. e Eadem. cit.

…m hanc præſulem ſic virginẽ alloquentem audiamus: „ a O Domina, quos fontes lachrymarum dicam erupiſſe, de pudiciſſimis oculis tuis, cum attenderes unicum filium tuum innocentem, coram te ligari, flagellari, & carnem de carne tuâ, ab impiis ita crudeliter diſſecari? Sancta illa vidua Brigitta, de filii cruciatu, de matris hunc ſpectantis luctu, mira prodidit; dum ſic matrem, de filio memorantẽ inducit: „ b ductus ad columnam, ſpontaneè ſe veſtibus exuit, perſonaliter ad columnam manus applicuit, quas inimici ſine miſericordiâ ligaverũt. conſurrexerunt autẽ inimici ejus qui fugientibus amicis ſuis, undique adſtabant & flagellabant corpus ejus, ab omni malo, & peccato mundum. Ad primũ igitur ictũ, ego quæ adſtabam propinquius, cecidi quaſi mortua: & reſumpto ſpiritu, vidi corpus ejus verberatum, & flagellatũ uſq; ad coſtas, ita ut coſtæ ejus viderentur: & quod amarius erat, cùm retraherentur flagella, carnes ipſis flagellis ſulcabantur. Cumq; filius meus totus ſanguinolẽtus, totus ſic laceratus ſtabat, ut in eo non inveniretur ſanitas, nec quid flagellaretur: tunc unus cõcitato in ſe ſpiritu quæſivit; numquid interficietis eum ſic injudicatũ? & ſtatim ſecuit vincula ejus. Inde filius meus induit ſe veſtibus ſuis: tunc locum, ubi ſtabant pedes filii mei, totum repletũ vidi ſanguine, & ex veſtigiis filii mei cognoſcebã inceſſũ ejus, quò enim procedebat, apparebat terra infuſa ſanguine, nec ipſi patiebãtur ut ſe indueret; ſed compulerunt & traxerunt eum, ut acceleraret.

Dum hoc rubro pretioſi ſanguinis ſui Oceano, filium tuum ô Virgo, innatantem cerneres: c verè *magna fuit, velut mare, contritio tua.* Ut meritò exclamet Anſelmus: d „quis æſtimare poteſt, quantâ „triſtitiâ, & mœrore, & dolore „vulnerabatur cor Mariæ, ſuper u„nici & naturalis filii paſſione: quẽ „tam caſtè concepit, tam gaudioſè „peperit, tam dulciter aluit? Vidit „eum ligatum & ſolvere non po„tuit: vidit corpus vulneratum, & „vulnus ligare non valuit: vidit „ſanguinem in faciem fluere, & „abſtergere nequit.

Vehemens adeo Patriarchæ Jacob dolor exſtitit, cùm filii tunicam dumtaxat, cruentam intueretur, ut Fernandius hic afferat, e neminem aut verbis explicare, aut cogitatione comprehendere valere. Sed nihil iſte ad Virginis dolorem habuit: ille tunicam, hæc filium ſuum ſanguine tinctum, & toto corpore lacerum conſpexit; Jacobo undecim etiamnum filii ſupererant, hæc Virginis unica, & ſuper omnia chariſſima proles. Recole hic illud, f ex magni Gregorii hymno, quem Divino Spiritu concinuiſſe perhibetur.

Pro peccatis ſuæ gentis,
Vidit Jeſum in tormentis,
Et flagellis ſubditum.

Spectat Virgo irruere univerſam cohortem, quingentorum quinquaginta quinque validiſſimorum militum; tot rabidi canes in teneram damulam: tot carnivoræ accipitres, in ſimplicem columbam: tot ſanguinarii lupi, in innocentiſſimum agnum ungues ac dentes exacuunt.

a Anſ. de ſtat. B. Virg. b Revel. l. 1 c. 10.

c Thren. 2. d Anſelm. de compaſſ. B. Virg. e Fernand. in Gen. c. 37. f Ita Philippus Bergomas in ſupplemento chron. an. 1399.

exacuunt. Primò a illud virgineum, ac tenerrimum corpus, virginis ſpineis cruentant. 2o. loris nodoſis, ſtellulis implicitis, & uncis ferreis dilacerant. 2. catenis oſſa ipſa, & coſtas divellunt. Quos inter cruciatus amariſſimè ingeminat: *dinumeraverunt omnia oſſa mea.* Pſal. 21. Quid mirum, ſi ut SS. PP. teſtimonio & certâ revelatione compertum eſt, b longè ſuprà 5000. verberum, ſuo corpore exceperit? c Quæ omnia, velut mœſtiſſima echo, in corde matris reſonabant: præclarè Hieronymus: d *quot læſiones in corpore filii tot vulnera in corde matris; nullum ictum recipiebat corpus, cui non triſtis echo reſponderet in corde matris.* Et tu ô homo! ad hanc tam funeſtam tragœdiam, nequidem ingemiſcis? ſi feram aliquam ſic excarnificari cerneres, commiſeratione tangereris: ipſa ſaxa, & cavea ſanguine conſperſa inhorreſcere videntur.

e *Ingemuere cavæ, ſonitumque dedêre cavernæ;*

Et cor noſtrum, ne gemitum edit. Quæ erant tunc cogitationes tuæ clementiſſime Ieſu, niſi ut me, in amorem tui pelliceres? niſi ut amorem tuum in me, per tot ora, quot vulnera loquereris? & non amabo te?

ORATIO S. BONAVENTURÆ.

„f Propter gemitus & lachrymas, quibus afficiebaris virgo „dulciſſima, quando vidiſti filium „tuum dulciſſimum judici præſentari, acriter flagellari, variis illuſionibus & opprobriis affici: impetra nobis dolorem pro peccatis noſtris, & lachrymas ſaluti- feræ contritionis, & adjuva nos, ne nobis poſſit inimicus illudere, neque diverſis prohibitu ſuo tentationibus flagellare, devictoſque ſtatuere terribili judici; ſed magis ipſi accuſemus, & judicemus nos ipſos de exceſſibus noſtris, & veræ pœnitentiæ diſciplinis flagellemus: ut veniam & gratiam in tempore neceſſitatis, tribulationis, & anguſtiæ inveniamus. Præſtante eodem Domino noſtro, &c.

a V Suarem p. 3 t. m 2 quæſt. 46. a. 2 ſect. 2 b V Suarem cit c Ludolph de vita Chriſt 2 p c 58 Lanſperg. Spelanſa pag. 298 d Hieron. de aſſumpt. B Mariae e Virg 2 Æneid. f Bonav. offic. de compaſſ. b. Virg.

Hora 10. *Chriſtus ſpinis coronatus etiam matri exhibetur: Ecce homo.*

Venio nunc ad illud inſolens & inuſitatum genus ſupplicii non minùs infame ad ignominiam, quàm acerbum ad pœnam. Funeſtæ regis noſtri inaugurationi Mariam interfuiſſe, Metaphraſtes, aliique teſtantur: g *licet,* inquit, *conſideraret cujuſmodi illa* (Virga) *eſſet, quæ hæc difficilia cernebat: illuſionem; flagella, alapas, purpureum amictum, coronæ impoſitionem.*

Spectabat illa, quemadmodum Barbari illi, ſine fronte in caput ſuum ſæviſſimè irruunt, per veneranda illa filii ſui tempora, denſiſſimam ſpinarum ſylvam crudeliſſimè adigunt, atque tranſfigunt. Verè dilecte mi, h *caput tuum plenum eſt rore. Vulneraſti me in uno crine colli tui,* aut potiùs recreaſti: unus enim tali rore plus delibutus, ſufficeret ad univerſum etiam mortale genus in-

g Metaph. de dormit. b. Virg. h Cant. 4.

ſtaurandum

...randum. Refert S. Brigitta ...i Hieroſolymis exiſtenti, *a* à Deo revelatum eſſe, oculos, aures atque os Domini, cruore è ſpinarum vulneribus oppleta fuiſſe, totumque vultum con...ctum; ut cùm ſolatium, quod illi apud patrem non erat, à Matre quæreret, ex oculis ſanguinem expreſſerit, ut illam conſpiceret. Nunc amantiſſimam tuam Matrem hæc lamentantem audio: „*b* à planta pedis, uſq; ad verticē capitis, nō eſt in eo ſanitas. pudeat ô homo! ſub ſpinoſo capite, membrū fieri delicatum. *c* Pudeat nos coronari ...ſis, ubi rex noſter ſpinis redimitur, ut nobis (D. Hieronymo ...te) regni diadema compararet. S. Ludwina, *d* rapta nonnunquam à Domino Ieroſolymam, ...ue edocta quos illic ſalvator ...tulit cruciatus; inſuper ignominiam pervolvens, quam in hac ...onatione paſſus fuerat, con...tis lachrymis deficientibus, ...guineas fundebat: atque ad ...nem contemptum, toleran...m, ſe promptam, paratamque ...erebat. Egredere anima mea ...terrâ tuâ, de terrenis tuis de...riis, & vide regem tuum Sa...onem in diademate.

S. Angelam de Fulgino deſi...bat animus, *e* ac mortuæ in...t corruebat, quando ſpinis co...natam Domini effigiem con...ciebat. Et nos illam coronam ...cis oculis, ac mente immotâ ...ſpicimus? Nec ceſſamus am...ioſis, vanis, avaris, vindictæ cu...is, impuris, impiis cogitationibus, ſpinis ſanè longè graviſſimis coronare Salvatorem, ejuſque dolores acerbiùs renovare?

Plura qui hîc volet, rara ac præclara reperiet in corona SS. Vulnerum I. ...u Chriſti per R. P. Guil. de V. ael piè juxta ac eruditè concinnata; *f* & quæ diximus parte lucis Euangel. Embl. 15. §. 4.

At Matrem noſtram dorſum revīſo, quæ & nos invitat ad inuſitatam hactenus ſeveritatis ſpectacula. “*g* Adſtabat Maria, cùm eum Pilatus ad populum produceret“ dicens: Ecce Homo. Sed cujus“ pectus animus capere, quis te dolor invaſerit, cùm eundem unicum tuum, tam direligatum, tam ex verberibus, ſputis, ſanguine“ miſerandum in modum deformem cerneres, ut pene hominis“ ſpeciem videretur amiſiſſe? Et“ quidem omninò veroſimile eſt,“ amabilem dominum, dulciſſimam matrem ſuam, quàm potuit“ placidiſſimè reſpexiſſe, quodque“ verbis nequivit, amicabili feciſſe aſpectu.“

Ecce homo, ſed eheu! jam verè exclamare poteris, quia *non novi hominem*; quia non eſt ei ſpecies, neque decor.

Ecce *caput*, in quo latent ſapientiæ theſauri, ſpinis coronatum.

Ecce *facies*, in quam deſiderant Angeli proſpicere, ſputis & alapis livida.

Ecce *oculi* lucidiores ſole, qui contemplantur ubique bonos & malos, nunc in lachrymis & morte natantes.

Ecce *aures*, quæ cœleſtem illam harmoniam Sanctus, Sanctus, Sanctus, audire conſuerunt, nunc

a l. 7. c. 15 *b* Iſa. 1. *c* Bern. Ser: 5 de ...ub. 55 *d* In vita. par. 2. c. 7. & 8. 3 *e* In vita.

f Parte 2. concio. 1 *g* Fanlegus exercit. vitæ Chriſt. c. 19

opprobriis & blaſphemiis op-pletæ.

Ecce *os & labia*, quæ dulciora ſuper mel & favum, mox felle complenda.

Ecce *pedes*, quorum ſcabellum univerſus orbis eſt; clavis terebrandi.

Ecce *manus*, quæ tribus digitis ſuſpendunt molem terræ, cruci configendæ.

Ecce *cor*, amoris fornax; lanceâ perforandum.

Ecce *corpus*, Virgineum, tenerrimum, innocentiſſimum, tam fœdè laniatum.

Ecce homo, ecce hic Deus tuus eſt, *quantum mutatus ab illo!* ô Pater æterne! *ecce homo*, hic eſt Filius tuus dilectus, in quo tibi benè complacuit.

O Angeli pacis, *ecce homo*, quantum maculatus ab Angelis!

O Iudæi, *ecce homo*, ecce Rex veſter; ſed regnum ejus non eſt de hoc mundo.

O Maria! Hic te compello, *a præſens enim eras.*

Ecce homo, quem tu de maternis viſceribus ſine dolore peperiſti, vide an hæc, non tunica, ſed caro filii tui ſit, an non, an hic ſanguis tuus? verè *fera peſſima* devoravit eum. Sed ô rabiem Iudæorum! quæ nullo ſanguine valet ſaturari. Clamant omnes: *crucifigatur.* Et in IESUM ſententia mortis pronuntiatur; quam dùm Virgo pronuntiari audivit, *b eſtne aliquis*, inquit Anſelmus, *qui queat percipere qualitatem pectoris ejus?* ô anima Chriſtiana! *ecce homo*, fera illa peſſima, avaritia tua eſt, invidia tua eſt, luxuria tua eſt. Hæc clamant, *crucifige, crucifige eum.* Erubeſce, & ingemiſce ô homo c væ mihi miſero, cum venerit dies illi, & aperti fuerint libri, tunc demiſſo capite præ confuſione malæ conſcientiæ ſtabo trepidus & anxius, cùm dicetur ecce homo, & opera ejus.

ORATIO S. BONAVENTURÆ.

d Propter anguſtias, & cruciatus, quos cor tuum ſuſtinuit Virgo beatiſſima, quando audiviſti filium tuum dilectiſſimum adjudicatum morti, & crucis ſupplicio: ſuccurre nobis tempore infirmitatis noſtræ, quando corpus noſtrum dolore infirmitatis cruciabitur, & ſpiritus noſter, hinc propter inſidias dæmonũ, illinc propter terrorem diſtricti judicis anguſtabitur; ſub veni, ne unquam nobis domina tuae, ne damnationis æternæ contra nos proferatur ſententia: aut ne flammis gehennalibus tradamur æternaliter cruciandi, præſtante eodem Domino noſtro, &c.

Hora II. *Occurrit bajulanti ſibi crucem.*

e Mœſtiſſimo filio, mœſtiſſima Mater occurrit, ut tradit Adrichomius. Quem occurſum D. Anſelmus deſcribit, dicens: *f Maria obvium habet filium, qui benigne inclinans ſe ad illam, dicebat Ave Mater.* Quò referri poteſt illud Bonaventuræ: *g cùm autem Mater ejus, Ioannes, & ſociæ ejus occurrerunt ei in bivio, & videntes eum ſic vituperabiliter, & ſic enormiter à tanta multitudine duci*

a Poinerus de paſſ Dom p. 2t 2 o enc ... b Anſelm. de excell. Virg. c. ...

c S. Bern. in med. c. 2 d bonav. offic. de compaſ. lect. 3 e Adrichom in deſcript. Jeruſ. n. 118 f Anſelm dial. de paſſ. Dom. g Bon. medit. vitæ Chriſt. c. 76

...ante rep'eti ſunt dolore, dici non ...teſt.

Addit Ludolphus, a cùm ob ...rbam accedere non poſſet, per ...am viam deflexiſſe, itaque oc...rriſſe. Ah qualis erat mutuus ...e aſpectus, cùm in hoc ſchema...; filio Mater occurreret! b cum Doctor mellifluus: b non cla... imperio, ſed plenum opprobriis, ...i coronatum, ſputis illitum, flagellis ...ictus, ſibi crucem bajulans, Ma...s in conſpectum venit. Dum ...æ ſol opponitur, Eclipſis eſt, ...ta illud: cùm patitur ſol luna ...brat. Sic etiam cùm duo ſibi ...culà obſiciuntur, unum alteri ...ſimilitur imaginem. Aptè Lau...tius Juſtinianus: c cor Virgi... fuit clariſſimum ſpeculum paſſio... Chriſti & perfecta mortis imago. ...ate ſi quis Virginis cor intue...ur; in eo tamquam in ſpeculo, ...nes Chriſti dolores, injurias, ...nera, omnia longè perfectiùs, ...m in ſindone Veronicæ ex...ſſa cerneret: nam omnia, quæ ... in corpore, hæc in anima pa...atur: vulnera Chriſti morientis, ...uit Bernardus, d erant vulnera ...ris dolentis; talis in ipsâ relucebat ...effigies, qualis ab objecto corpo... ſcilicet filii, reſultabat.

Quemadmodum enim ſi quis ...cius, aut ſanguinolentus ſe in ...culo contemplatur, ſpeculum ...giem ejus ſauciam ac ſangui...entiam refert; ita multò lucu...iùs, totus ſponſus ſanguinum, ...corde Virginis relucebat: e ...l ipſe in corpore, tu in corde paſſa es; nec non ſingula vulnera, per corpus ejus diſperſa, in tuo corde generaliter ſunt unita: quia nempe tuam ipſius animam doloris gladius pertranſivit. Inſiſtebat ſanguinolentis filii veſtigiis, atque illic diutiùs commorabatur, ubi ſub onere crucis fatiſcens (ut Adrichomius tradit) f largiorem ſanguinis ſui copiam effudiſſet. Chriſti Martyres ſubinde ad ambulandum coacti; ſed prius calceos clavis introrſum actis, aut æneas caſ... ignitas crepidas induti; aut ſuper aculeos, & ferri mucrones ad gradiendum protruſi, ambularunt vias difficiles; ſed illud Servatoris, & Matris Virginis in Golgotheam rupem, multò difficiliùs iter fuit, & acerbius. Ubi tamen dux noſter præit, miles alacriter ſubſequitur, nam qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus.

ORATIO S. AUGUSTINI.

g Vide (Clementiſſime Pater) " immaculata veſtigia, quæ non " ſteterunt in viâ peccatorum, ſed " ſemper ambulaverunt in lege " tuâ diris configenda clavis: & " perfice greſſus meos in ſemitis " tuis: & fac me odio habere o- " mnes vias iniquitatis: & fac me " propitius, viam veritatis elige- " re. Oro te Rex Sanctorum, per " hunc Sanctum Sanctorum, per " hunc Redemptorem meum, fac " me currere viam mandatorum " tuorum, ut ei valeam ſpiritu " uniri, qui meâ non horruit car- " ne veſtiri. "

a Ludolph. de vita Chriſt. part. 2 c. 62 b Bernard. de lament. Virg. c Laur. Juſtin. lib. de agone Chriſt. c. 12. d Bern. de lament. b. V. bonav. ſerm. 7. infra Dom. epiph. e bonav. ſtimu. ... amoris, ...

f Adrichom. ... g Aug. l. medit c. 6.

Hora 12. *Videt crucifigi, & ſtat ſub cruce.*

Piè quærit, & queritur Bonaventura: *a qua Matris anguſtias poſſit lingua fari, cùm videret filium in cruce clavari?* Proſequitur uberiùs Laurent. Juſtinianus: „*b* nequaquam enim à diro ſpectaculo „Mater aberat, quæ ob id ultra „quàm credi poteſt, angebatur „pro filio. Audiebat populorum „perſtrepentium ſonitum, & confuſas militum crucifigentium „voces: audiebat malleorum clavos, infigentium ictus, totieſque „in corde ſuſcipiebat doloris jacula, quoties ſuper clavos reſonabant percutientium verbera.

Acerbiſſimos hos Virginis dolores, & amariſſimos lachrymarum fluctus, longiſſimè perſpiciens; ſimul & expaveſcens Propheta exclamat: *c cui comparabo te, vel cui aſſimulabo te filia Jeruſalem? Cui æquabo te? Et conſolabor te, Virgo filia Sion: magna eſt velut mare contritio tua.*

Liran. vertit: *non invenio aliquam ita afflictam, quam tibi poſſum in exemplum proponere, pro aliquâ tuâ conſolatione.* Quam poteſt itaq; aptiſſimam, à mari metaphoram deducit: quemadmodū enim omnia flumina currunt in mare, ita omnes dolorum fluctus in Mariam. Audi Bern. *d ô dolores inexplicabiles! ô ineffabilis reciprocatio ſancti amoris! filius patitur, & intus validè compatitur Matri; Mater Dei verò cōpaſſa eſt patienti filio. Tantus nempe impetus paſſionis domini* JESU *fuit, ut quaſi torrens ipſum impleret patientem: quia teſte Pſalmiſta, de torrente paſſionis in bibit, ut Chriſto impleto, in Matrem fluer compatientem: qua ſimiliter impl ta, ad filium redundaret inundat amaritudinis, & mœroris. Nimirn ad locum unde exeunt dolorum fl mina, revertuntur ut iterum fluant.*

Aquæ fontium, ac fluvioru dulcis ſunt; maris verò aquæ maræ: ita aliorum Martyru cruciatus; inenarrabili dulcedi (ut multis probare poſſem) ſæ conditi fuere, & ſuaviſſimi, cor paratione Mariani doloris, de q Arnoldus Carnoten: *quot do rum flumina filium obruere vi bantur, tot in viſcera Matris intr ſe ferunntur:* & ſicut in mari, nu gutta eſt, quæ amara non ſit, nullum vitæ Marianæ mome tum, quod doloris & afflictioni non imbuit amaritudo; quæ or nis, in uno corde Mariæ collec fuit. Ubi amabo vos, expendit ſi Deus parvo cyatho, omnem t tius oceani (fingamus è felle, abſynthio eſſe) amaritudine concluderet: quàm amarum i hauſtum propinaret, qui hunc c licem epotandum offerret?

O Maria! magna eſt velut m re contritio auguſtiſſimi cor tui; Septuaginta legunt: *mag ficatum eſt poculum contritionis t* Utinam ex hoc amaro mari, *i trent aquæ uſque ad animam mea* ut extinguere valeam ſitim r rum mundanarum, & ardore lubricæ voluptatis. Hoc Alber magni votum eſt: *e Maria*, i quit, *interpretatur amarum ma quia noxias delectationes noſtras, amarū mare amaricat abundante terrenas nempe voluptates, carni illecebras, ac delectationes ita am*

a Bonav offic. paſſ. b Laur. Juſtin. de agone Chriſt. c. 16 c Thren. 2. d Bern. hom. Sup. ... e Albert. M. in c. ...

u reddit ut omnes ab illis abhorrea-us. Unde docet in hoc mare fac... ...idinis reſtinguendas, dũ ſubdit ſi illecebræ carnis te trahant, & ſuperantes jam ad illicitas dele ...ationes te propellant, baptiza ...e in amaritudine maris & no-mina Mariam.

Interea crux in altum ſuſtolli-...r. Jam elevatus omnia trahet ad ..., proximè certè, & fortiſſimè ...xit Mariam, quam nec pudor, ...c dolor, nec timor, nec inju-...e, nec opprobria, nec creatura ...la potuit à dilectiſſimo ſuo J... ...i ſeparare. *a Stabat juxta crucem ...s u Mater ejus.*

Juvat hic doctorẽ Seraphicum ...dire, ſic Matrem compellantem? *b* O Domina mea, ubi ſtas? Numquid juxta crucem? Imò in cru-...ce, cum filio cruciaris: ibi enim ...crucifixa es ſecum. O dulciſſima Domina, cur iviſti immolari pro nobis? Numquid non ſufficiebat nobis Chriſti paſſio, niſi crucifi-...geretur & Mater? Porrò, ſi ut re-...è Apoſtolus docet, dum patitur ...num membrum, compatiantur ...nnia membra, cùm hæc Mater ...pra ſe, ſupra omnia filium dile-...rit, quid mirum ſicut D. Ama-...us loquitur: „*c* vicit ſexum, vi-...cit hominem, & paſſa eſt ultra humanitatem: torquebatur enim magis, quàm ſi torqueretur in ſe ...quia ſuprà ſe incomparabiliter diligebat. Plus enim anima pa-...batur in eo, quẽ amabat, quàm ...eo, quod animabat. Hoc naturæ ...oddam ſympatiæ prodigium ...detur, duas cytharas adeo æqua-...er tendi poſſe, ut teſte Grego-rio, *d* una tacta altera intacta, ſuaviſſimâ harmoniâ conſonet: *Cythara*, inquit Bernardus, *e tibi factus eſt ſponſus, cruce habente formam ligni, corpore autem ſuo vicem ſupplente chordarum, per ligni planitiem extenſarum.* Cui conſonat Maria, de qua dici poteſt: *f converſa eſt in luctum Cythara mea.* Rem miram ſed à ſe compertam ac comprobatam refert Kirckerus noſter: *g* Moguntiæ ſe obſervaſſe Chelys majoris, ad parietem odæi noſtri appenſæ chordas, organi fiſtulis ſcitè attemperatas, contactus organi adeò argutè reſonaſſe, atque ſi plectro raderentur. Tanta rebus etiam inanimis vis ineſt ſympathiæ: nec majorem Chriſti ac Mariæ cordis & viſcerum concordiam ac ſympathiam fuiſſe arbitrabimus? Maria ſentiens hoc (inquit Bonaventura,) *h quod & in Chriſto* JESU: *in animo enim illi Martyri commartyr, vulnerato convulnerata, crucifixo concrucifixa adſtabat.* Ubi incredibilem mulieris fortitudinem, & conſtantiam omnes admirantur:

Stabat Mater doloroſa,
Juxta crucem lachrymoſa:
Dum penderet filius.

Quæri ſolet, inquit Labata, *i* cur dilectus Deo Apoſtolus fugerit & Dominum ſuum deſeruerit, poſtea tamen reverſus ſub cruce conſtanter ſteterit. Nec aliam cauſam adfert, quàm exemplum SS. Matris ſummâ animi conſtantiâ ſub cruce ſtantis: dicebat

a Ioan. 19
b. Bonav. ſtimul. amoris c. 4
c D. Amad hom. 5 de B. V. 29.

d Greg. in Mor. Calamato tit. Maria dol roſa e bern de paſſione c. 8
f Iob: 8 g P Kircker ars magnetica magnetiſmo muſicae h bonav ſerm
I poſt Dom epiph i Labata tit. Maria prop 29

enim intra ſe, mulierem hanc fortem quis non imitetur? videt filium, vitam animæ ſuæ inter acerbiſſima opprobria & tormenta expirantem, & tamen viriliter agit & ſtat, & ego recedam? Quin potiùs accedam, juxta crucem pariter ſtabo, & ſi opus fuerit, moriar pariter cum illa. Excitet & nos hæc invictiſſima heroina ad conſtantem in adverſis omnibus ſub cruce Domini noſtri Iesu famulatum.

Sint, qui Salomonam, Felicitatem aliaſque inter ſacras heroinas, & fortiſſimas mulieres recenſent: quæ ante oculos, exquiſitis tormentis, filiis lectiſſimis atque optimis vitam eripi, immotæ conſpexerunt. Matrem illam ſuprà omnes Amazones alii extollant, quæ [a] *Melitonem* ſuum cohortata eſt: tormenta fortiter toleraret, Chriſtum regnantem ac ſpectantem intueretur; ipſum deinde ſuaviſſimum onus, in humeros ſublatum, ſociis martyribus, carpento, ut flammis traderetur adjunxit. Septem Machabæorum Matrem, Auguſtinus toties in corde martyrem vocet, quoties filii torquebantur in corpore: [b] *Illa*, inquit, *videndo in omnibus paſſa eſt, facta Mater ſeptem martyrum, ſepties martyr: à filiis non ſeparata ſpectando, & filiis addita moriendo. Videbat omnes, amabat omnes, ferebat in corde, quod in carne omnes.* Sed ſuper omnes longè, ſe fortiſſimam ac conſtantiſſimam præbuit Maria. *Stabat itaque*, inquit S. Antoninus, [c] *juxta crucem Maria, fide & animo conſtans: oculi quidem lachrymis pl[...] erant, & doloringenti cor ejus pr[...]mebatur, ſed ſine querelis, ſine m[...]muratione, ſine ullâ vindicta ſ[...] in eos, qui filium adeò crudeli[...] tractarent. Exhibebat ſe afflictiſ[...]mæ quidem, ſed & patientiſſi[...] Matris exemplar.* Quæ ut ait G[...]ſon, [d] ſi Deus juſſiſſet (prompti[...] quàm Abraham) propriis manib[...] filium crucifixiſſet. Stantis in co[...]lo ſolis maximum olim prodigiu[...] fuit; ſed majus hic Matris jux[...] patibulum ſtantis. Pulchrè Au[...] nos ſtare jubet: [e] *fili* ſi ſub tu[...] afflictionibus plores, piè plora: noli cum indignatione, noli cum typho ſuperbiæ, alios contem[...]nendo, aut damnando plorare: unde plangis quod pateris? Medicina eſt, non pœna, caſtigatio non damnatio. Noli repellere flagellum, ſi non vis repelli ab hæreditate: noli attendere, quam pœnam habeat in dolore, ſed quem locum in teſtamento.

Hæc tu ô Virgo obſervabas, p[...] plorabas, nec Judæos, nec pecca[...]tores incuſabas. Sanguinem [...] vulnera filii tui, medicinam gene[...]ris humani non ignorabas: flage[...]la nec à te, nec ab illo indignan[...]ter repellebas, ut eum filio hæ[...]reditatem & nobis compararet. O ſtupenda patientia! in medi[...] fluctuum ſtat rupes immota! [...] quæ intrant uſque ad animam nullo tamen impatientis anim[...] motu agitatur.

ORATIO LANSPERGII.

[f] O columba manſuetiſſima! Domina mœſtiſſima! rogo te per[...]

[a] In breviario Rom. 9 Martii.
[b] Aug. ſerm. 109. de diverſis.
[c] Antonin. p. 4. tit. 15. c. 41.
[d] Gerſon tract. 2 ſuper Magnificat. [e] S. Anſelm. & Anton. [e] Aug. in Pſal. 99 [f] Lanſp. Thren. B. Mariæ precatio 14.

„amaritudinem dulciſſimi cordis „tui, ut amodò de hoc mundo nihil mihi ſapiat, nil me afficiat, nil alliceat, nil cor meum detineat, „niſi filius tuus, & hic crucifixus: „quo in vera devotione, & profunda cordis gratitudine, in amara „contritione, & viſceroſa compaſſione, ſedulò rememorem miſeriam Domini Dei mei, diem amaram, qua eum languor amoris „noſtri ſuperavit, & uſq; ad mortem perduxit; ut amore ejus, per „aſſiduam abnegationem, veterē „meum & corruptum hominem, „cum omnibus concupiſcentiis, „& vitiis ſuis crucifigam.

[Mem]oria 1. *Latroni veniam impetrat.*

[M]overi ſolet implexa quæſtio, [c]ur è duobus qui Chriſto confixi [l]atera ſtipabant, latronibus, con[v]ertatur duntaxat unus? cur re[p]entè alius ſit à ſeipſo? cur coeli, [D]eique totus, qui prius mali dæmonis; erebique totus fuerat: ut [e]tiam (ſi nonnullis credimus) ubi [p]endebat, in maledicas voces [e]rumpens, hærentem lateri Chri[ſt]um impeteret.

Audio ſanctos Patres elabi in [d]iverſas, pugnanteſque ſenten[t]ias. D. Vincent. Ferrarienſis *a* [p]utat bono latronia mentem [a]liam, alia conſilia, alia fidei, cœ[lo]que lumina, alios piarum cogi[t]ationum & amoris æſtus inje[c]tos eſſe, & evibratos à cruce, ac [c]rucis umbrā; nimirum eo loci [a]c temporis, incurrebat in um[b]ram Chriſti ac Crucis, eaque [a]d veniam, ad ſalutem, ad gratiam [m]erit ſatis, juxta illud Oſeæ: *b [c]onvertentur ſedentes in umbra ejus*

a Vinc. ferm. in paraſc.
b Oſeæ 14.

D. Anſelmus credit *c* bono latroni datam eſſe ſcelerum veniam, quòd olim de Chriſto infante, deque virgine matre bene meritus fuerit. Exulibat, & extorris bono virgo, pergebat in Ægyptum; quæ ad cætera exilii, torrentiſque ſoli mala, hoc quoque adjecit. adverſa prædonum turba in virginem innoxiam, in Deum infantulum occurrit, & pro eâ quâ erat immanitate, in utrumque ſævire parabat; fortè hos inter adfuit noſter ille latro, qui ut matrem, ut puerum vidit; majus aliquid humanâ ſpecie ratus, & eorum manibus, & periculo eripuit: grata hujus beneficii memoria fecit, ut in extremâ illâ vitæ periodo, ſuus veniæ locus, ſuus fuerit miſerationi.

d B. Petrus Damianus aliò ſententiam, mentemque flectit; ſic tamen ut ad virginem reflectat; cenſet enim latronem, qui Chriſto à dexteris erat, ideo ſibi, Deoque redditum, quod inter crucem Chriſti ac latronis, intereſſet, mediaq; ſtetat virgo, qui mediatrice vitam, ſalutemque hauſit, unde Novarinus in umbrâ virgineâ, aſſerere non dubitavit, *e ſub Mariæ umbra, ac tegmine, fuit bonus ille latro, qui cum Chriſto pendebat in cruce; nam*, inquit, *ut multorum ſententia eſt, virginis præcipuè precibus, ad Chriſtum converſus eſt.* Ut & vos exemplo benigniſſimæ matris veſtræ, injurias ex animo remittatis, & pro inimicis veſtris gratiam, ac omnem benevolentiam rependere valeatis. Motiva eſſe poterunt, quæ diximus par. 1.

c V. Lob viam vitae & mortis c. 6. §. 2.
d Damian ferm. de Paſſ.
e Novarin. l. 4 excurſu 72: n 713

Lucis Euang. Dom. 21. poſt Pent. Enim vero imitata fuit mater filium pro crucifigentibus ſe deprecantem; quem ipſe velim æmulari, ſed calamo & linguâ Bernardi:

ORATIO S. BERNARDI.

„ a O fons miſericordiæ Ieſu, „quē ad diligendum non moveat, „quod inter opprobria exprobrantium, inter mortis anguſtias, tuarum miſeriarum oblitus, ſed „tuarum miſericordiarū memor, „tam piè, tam opportunè ad patrē pro tuis crucifixoribus interpellas? in ipsâ horâ incenſi, cùm „jam virtus holocauſti cœlos aperiret, concuteret terram, inferos „ſpoliaret, tu ſummus Pontifex introiens cum ſanguine in ſancta „ſanctorum, exaudiendus pro tuâ „reverentia, clamabas: pater ignoſce illis, quia neſciunt, quid faciunt. quàm dulcis erit diligētibus „ſe, qui odientes & occidentes ſe, „tanta & indebita, tam gratuita & „tam ſtupēda benignitate prævenit? quare & amore tui, dimitto ex corde omnibus, qui in me deliquerunt, ac gratiam tuam illis mihiq; impertiri digneris. Amen.

Hora 2. *Ioannem matri commendat. Mulier ecce filius tuus.* Joan. 19.

Quæ verba omnia gladio ancipiti, cor matris acriùs penetraſſe expendit Bernardus: b *an non tibi* (ô virgo inquit) *pluſquam gladius fuit ſermo ille, revera pertranſiens animam tuam: mulier ecce filius tuus? ô commutationem! Ioannes tibi pro Ieſu traditur, ſervus pro Domino, diſcipulus pro magiſtro: filius Zebedæi, pro filio Dei: homo purus pro Deo verè!*

Ludolphus c *vir in SS. voluminibus ſtudioſiſſimus, & ſervidis affectibus amabilis* exclamat; ô Domina, qui precor cogitatus, in te ſuccedebant, cùm tam inæſtimabilem mutationem ab ipſo, quem ſuper omnia diligebas, tibi fieri audiebas? verè tunc animam pertranſivit gladius doloris. ubi in expemplum adducit virum religioſum (ſunt, qui Ludolphum fuiſſe volunt) cujus animum hæc verba: e *mulier ecce filius tuus* tanto pietatis ſenſu afficiebant, ut per 20. annos, hæc attenta mente pervolvens, ſe à lachrymis continere nequiverit. tota quippe Chriſti paſſionem, ſecum ſæpius recolens, ubi ad noviſſima illa filii matrem alloquentis verba deveniſſet, totus in lamenta & lachrymas ſolutus colliqueſcebat. Sed alium, imò f

Infandum regina jubes renovare dolorem:

dum tuum, quem ex hoc mœſtiſſimo colloquio concepi, enarrare aggredior. mitigaſſe hunc forte cenſendus eſt filius, dum non *matrem ſed mulierem vocitavit.* quid ſuper re Chryſoſtomum diſceptantem audiamus: g *ô bone Ieſu* ait, *quid matrem tuam erubuiſti, quæ te tam diligenter enutrivit? tam reverenter tractavit? tam dulciter lactavit? cur ei tam dure loqueris, mulierem velut increpans?* & ſibimet reſpondet ſanctiſſimus ille Doctor: *idcò factum id eſſe arbitror, ne materno nomine, amplius dolorem excitaret.*

a bern. l. 3 de amore Dei c. 26
b bern. ſerm. ſuper Signum magnum

c Sixt Senen in biblioth. l. 4
d Ludolph. p. 2 c. 63
e Ioan 19 f Virg. l. 2 Æneid
g Chryſoſt. hom. 84 in Ioan

citaret : *non enim tempus tunc ut matrem dulciter alloquendi, nec nen matris exprimendi*. quam rysoſtomi ſententiam, eleganti rſu complectitur Joannes Baiſta Mantuanus:

Talibus admonuit matrem ſine nomine matris.
Ne materna pium laceraret viſcera nomen.

rùm in hoc tanto Mariæ dolo-& planctu, nobis hoc ſolatio ximo eſſe poteſt, quòd dum annem dedit filium Mariæ, ilm ſimul omnibus nobis mam præfecerit, quæ nos omnes filios adoptaret: ita Dominus D. Brigittam: a *Maria mater*, inquit, *propter compaſſionem charitatem, facta eſt mater omm, in cœlis, & in terris.* Origein 2. Joan. *omnis verè Chriſtia-filius eſt Mariæ.* Plane peccaibus mater effecta, quia ſub ce illos, quaſi filios doloris turivit: b *ſub arbore mali ſuſciteibi in doloribus peperit te matua, quia* inquit Rupertus, c *dout parturientis ſuſtinuit in paſe unigeniti ſui, omnium noſtrum tem B. Virgo peperit, & facta omnium noſtrûm mater eſt.* ſpectat illud Damaſceni: d *res, quos in partu effugiſti, ſub ſtans, abundanter, & copioſè inuiſti.*

) peccator, ô fili prodige! ô li perditionis: e *ecce mater a.* quis deſperet? ô verbum lce: ipſa enim eſt mater Dei hominis, mater rei & judis. Non decet, ut inter filios, iſcordiam eſſe permittat: ſi enim ô peccator! Maria eſt " mater tua, ergo & Jeſus eſt fra-" ter tuus, & pater ejus, pater " tuus; ergo & regnum & hære " ditas tua; ergo gratia Mariæ, " quam invenit apud Deum, eſt " theſaurus tuus; ergo dilige eam, " & venerare, & ab hac horâ ae-" cipe illam in tuam, & cur ad " hanc matrem peccator vereatur accedere? *ad patrem*, inquit Bernardus, f "verebaris accedere: ſolo auditu territus ad folia fugie-" bas: Jeſum tibi dedit Mediatorē" quid non ad talem patrem, filius" talis obtineat? exaudietur utiq;" pro reverentia ſua: pater enim" diligit filium. An verò trepidas" & ad ipſum? frater tuus eſt, & " caro tua. hunc tibi fratrem Maria dedit: ſed forſitan & in ipſo ma-" jeſtatem vereare divinam, quod" licet factus ſit homo, manſerit" tamen Deus Advocatum habere" vis & ad ipſum, ad Mariam recur " re, &c. hæc mater tua, & illius eſt" nos fratres effecit: g *& ex illa hora accepit eam diſcipulus in ſuam* quæ verba ſuaviſſimè pertractat, & devotione practicà adornat P. Franſ. de la Croix in hortulo Mariano areola 2. c. 3: *O beata ergo fiducia!* (clamat Doctor mellifluus) h *O tutum refugium! mater Dei, eſt mater noſtra mater ejus, in quo ſolo ſperamus, & quem ſolum timemus eſt mater noſtra. Quàm magnū, quàm admirabile eſt, quod video per te evenire nobis? quod video gaudeo; quod gaudeo dicere nō audeo; ſi enim tu Domina, es mater ejus, nonne & alii filii tui, ſunt fratres ejus? ſed qui fratres, & cujus ejus, loquar unde jucundatur cor meum? ſed quod credo amando, cur*

a Lib. 8 Revel. c. 32 b Cant. 8
c Rupert ad illud; mulier cum parit
d Damaſc. l. 4 de ſi orth
e Ludolph. c. 4
f bern ſer. 2 Super. Signum magnum,
g Ioan 19 h bern. oit

non confiteor laudando? dicam igitur non ſuperbiendo, ſed gratias agendo: judex noſter, eſt frater noſter: denique Deus noſter eſt factus per Mariam frater noſter. Quâ igitur certitudine debemus ſperare, quâ deſolatione poſſumus timere, quorum ſive ſalus, ſive damnatio, de boni fratris & piæ matris pendet arbitrio? quo etiam affectu hunc fratrem, & hanc matrem amare debemus? quâ ſecuritate ad illos confugiemus.

„ a Chriſtus patri oſtendit la-
„tus & vulnera: Maria Chriſto
„pectus & ubera. nec poteſt om-
„nino eſſe repulſa, ubi concur-
„runt, & orant omni linguâ di-
„ſertius, hæc clementiæ monu-
„menta.

ORATIO PIISSIMI LUDOLPHI.

„b Jeſu, qui in cruce maternæ
„compaſſioni compatiens ipſam
„tuo dilecto diſcipulo, & ei diſci-
„pulum commendare curaſti: cõ-
„mendo me tibi in illa fide & di-
„lectione, qua eos ad invicem
„commendaſti, & ſupplico tibi,
„ut per tantæ dilectionis pignora
„facias me ad amorem tuum ve-
„raciter pervenire, & me eorum
„commenda cuſtodiæ, ut inter
„hujus vitæ diſcrimina, ab omni
„adverſitate, & in omni ſanctita-
„te, ac puritate, & caſtitate mentis
„& corporis, vitam meam cuſto-
„diant, poſt hujus vitæ exitium ad
„te, te miſerante perducant.

Hora 3. *Videt filium in cruce exſpirantem.*

Bonaventura: c *Regina clementiæ, Virgo mater Chriſti, cùm videres filium tuum in cruce mori, nullus do[illegible] ſimilis tuo dolori.* Taulerus: certè multò illi fuiſſet jucundius unà cum ipſo mori, quàm ſine ipſo vivere, & mortem illius acerbiſſimam coram intueri."

Agar ne filium in deſerto, pr[…] fame morientem, ſummo ani[…] ſui mœrore cernere cogeretur, ab eo ſe divellens, dixit: e *N[…]n videbo puerum morientem.* At ſanctiſſima Virgo Maria:

Vidit ſuum dulcem natum,
Morientem deſolatum:
Dum emiſit ſpiritum.

Acutè obſervat Chryſoſtomus ad illa verba: f *Et incluſit eum dominus deforis.* Cautum noſtis[…] *Ne poſſet videre juſtus (Noë) generalem interitum:* Tantus enim e[…] hoc hominum, & jumentoru[…] interitu, dolor animum ejus oc[…]cupaſſet, ut omni morte long[…] acerbiorem vitam ducere de[…]buiſſet. Ubi expende, omne[…] hos filios mortis fuiſſe, & unum virginis amorem in filium ſuum Jeſum, in auctorem vitæ, & omnium creatorem, longè hu[…] Noëmi in omnes creaturas exſuperaſſe, ac conſequenter luctum omnium mortalium, Mariæ minimè adæquaſſe. Nec eſt, quod mulierem quis Sunamitidem Mariæ conferat, quæ tanto dolore oppreſſa, ut nullam conſolationem admitteret, dum filium ſu[…] per ſinum ſuum reſpirantem cerneret. Unde Eliſæus ad Giezi dixit: g *Dimitte eam, anima enim ejus in amaritudine eſt:* Nam qui[…] non videat, minùs vehementer animam maternam excruciar[…]

a Arnold Carn. de B. Virg. b Ludolph. cit part. 2 c. 6. c Bonav. cit.

d Taul. c. 18 e Gen. c. 21
f Chryſoſt. hom. 24. & 25. in Gen.
g 4 Reg. 4

morte

orte filii naturali, quàm vio-
tâ? Non adeò lugere filium
ſinu, quàm in infami patibulo,
er latrones exſpirantem. Te-
n habeo oculatum ſacrum
leſiaſten Bapiſtam de Lanu-
a in Hiſpaniâ matrem, ubi
caput lictoris manu decuſſum
ta fuit ut oſcularetur, ſuper
ngue os, animam ſuam exha-
e. Et credimus hanc præ Dei
tre filium ſuum adamaſſe?
David auditâ nece Abſolonis,
mvis perduellis ac ſceleſtiſſimi
, præ dolore caput operuit, &
i ſuâ morte ejus redimere vo-
, exclamabat: *b* Fili mi Abſo-
n, Abſolon fili mi, quis mihi
t, ut ego moriar pro te; *c* Ma-
am vero quoties capite coo-
rto ingemuiſſe putas lugendo
ium, & dicendo: Fili mi Jeſu,
ſu fili mi! quis mihi det ut te-
m & propter te moriar, fili mi
lcis Jeſu! Uberiores etenim
di fontes Maria habuit: David
tium duntaxat, de morte filii,
us lanceis confoſſi acceperat,
ia dilectiſſimum ſuum Jeſum,
e oculos ſuos tribus clavis cō-
m, toto corpore lacerum ac
ntum, cernit extremum ſpi-
m exhalantem.
Graviorē dolendi cauſam fortè
id habuiſſe in morte Jonathæ
eri poſſet, quam hiſce verbis
oravit: *d* Doleo ſuper te fra-
mi Jonatha, decore nimis &
nabilis ſuper amorē mulierum:
ut mater unicum amat filium,
ego te diligebam.
Ejuſmodi amoris glutine, con-
ſti videbantur Hier. & Nepot.
dum per mortē ab eo avulſus

a Lanuza hom. 47. §. 4.
b 2 Reg. 18 *c* bern, de paſſ virio myſt.
c. 10 *d* 2 Reg. 1

eſt; *e* Mihi, *inquit*, invito & re-
luctanti, lachrymæ adſūt, & inter
ſpem reſurrectionis credulum,
mentē deſiderii tangit affectus.
O mors, quæ fratres dividis, &
amore ſociatos crudelis ac dura
nimium diſſocias! Luctum ſuum
hoc longè acerbiorem, in morte
amici Aug. fatetur dicens: *f* Mi-
rabar cæteros mortales vivere,
quia ille quem quaſi non mori-
turum dilexeram, mortuus erat;
& me magis, quia illi alter eram,
vivere illo mortuo mirabar. Be-
ne quidam dixit de amico ſuo: *g*
dimidium animæ meæ; nam ego
ſenſi animam meam, & animam
illius, unam fuiſſe animam de du-
obus corporibus. Et ideo mihi
horrori erat vita, quia nolebam
dimidius vivere, & ideo fortè
mori metuebam, ne totus ille
moreretur, quē multū amaveram.
Sed quis interitum amici, cum
morte filii Dei audeat comparare?
fateor nullam acerbiorem ſepara-
tionem eſſe, quàm animæ à corpo-
re, ut ille ingeminabat: *h ſiccine
ſeparat amara mors!* verum hic fi-
lius, & hæc mater, plus ſe amarunt
quàm corpus & anima; ex quo ne-
ceſſe fuit, ubi hunc ab illâ, mors
ſeparavit, Mariæ viſcera adeò cō-
mota fuiſſe, ut Divus Bern. aſſeve-
ret: *i* nec lingua poterit loqui,
nec mens cogitare valebit, quan-
to dolore afficiebātur pia viſcera
Mariæ. nunc ſolvis virgo cū uſu-
ra, quod in partu non habuiſti à
natura. dolorem pariendo filium
non ſenſiſti, quem millies repli-
catum, filio moriente paſſa fui-
ſti.

e Hier epiſt. 3 in obitu Nep tiani *f* Aug l. 4 conf. ca6 *g* Hor. 1. 1 carm. ode 3
h 1. Reg. 15 *i* bern, in lament. b. Virg.

Carolus

a Carolus Borromæus Senator purpuratus Mediolanenſis præſul ſanctiſſimus; in extremis hanc ſibi gratiam ardentiſſimè precabatur; Sanctiſſime & vigilantiſſime cuſtos Angele, conſtituo te procuratorem teſtamenti, ultimæque voluntatis meæ, ad impetrandum mihi à Domino hanc gratiam, ut donet mihi unum ſolum lachrymoſum ſuſpirium, ex infinitis illis, quæ habuit ipſe, dum per tres horas vivus pependit in cruce, quorum efficaciâ & virtute mitigentur lachrymabiles illi ſingultus, cordiſque preſſuræ & anguſtiæ, quibus in horâ mortis affligat: & ut glorioſiſſima Dei mater dignetur vel unico etiam aſpectu ex iis, quos ipſa ſub cruce ſtans habuit, virgineos oculos in filium unicum defigendo. Hoc ſi & tu ô homo rogaris & impetraris in extremo vitæ tuæ agone in ſpiritu Domini Jesu reſpirabis, quo in æternum illi vivas. Quod ut fiat dic cum Bernardo:

ORATIO S. BERNARDI.

„*b* Utinam (*virgo dolorum*) dolor „ille quem tunc paſſa es, ſic nunc „inhæreat viſceribus meis, ſicut „inhæſit tunc tuis! utinam die quâ „aſſumpta fuiſti in cœlum, ut in „æternum gauderes cum filio tuo „mihi indicares lachrymas tuas, „ut per illas cognoſcerem, quantum tibi amaritudinis fuerit, „cum Ieſum dilectũ tibi, heu, heu, „& parum dilectum mihi, clavis „in ligno crucifixum, capite inclinato, ſuum exhalare ſpiritum videres! mihi obſecro lachrymas „illas infunde, quas ipſa habuiſti, dũ ſtares ſub cruce: ut & ego tibi ac filio poſſim condolere, Amen.

Hora 4. *Lancea animam matris pertranſivit.*

c Mellifluè Bern. "poſteaquam emiſit ſpiritum, tuus ille Ieſus, ipſius planè non attigit animam crudelis lancea, ſed tuam utique animam pertranſivit: ipſius nimirum anima jam ibi non erat, ſed tua planè inde nequibat avelli, tuam ergo pertranſivit animam vis doloris, ut pluſquam martyrem te non immeritò prædicemus in quâ corporeæ paſſionis ſenſum exceſſit compaſſionis affectus." An non Martyr, quæ plus paſſa in corde, quàm Chriſtus in carne? quo ſenſu illud Bonav. accipiendum: *d hæc majorem dolorem habuit, quàm Salvator*, ſi nempe ſolum corporeum Chriſti dolorem ſpectes. Nam ex communi SS Patrum doctrinâ, omnes flagellorum malleorum ictus spinarum aculei cor virginis penetrarunt: *e Hæc omnino*, inquit Metaphraſtes, *illam transverberabant profundiùs, quàm illi clavi. Et pro unâ filii plagâ, innumeris ipſa plagis ſauciabatur.* Quid, quod Chriſti dolor deſiit in morte, matris verò recrudeſcebat & lancea, quæ mortui latus percuſſit, vivaciſſimo ſenſu cor matris ſauciavit. Unde *Cornelius* noſter, *f* de latere Chriſti, illam plus paſſam fuiſſe probat: nam paſſio Chriſti ait, deſiit in morte; tunc autẽ B. Virginis paſſio, & compaſſio non deſiit, ſed crevit. Ut ex ſequẽtibus fuſiùs patebit. Veriſſimè igitur dilectus virgini *Ildephonſus* ſcripſit

a Drex. Chriſtus moriens c. 10. §. 4.
b Bern ibid
c Bern. ſerm. 1 Signum magnum
d Bonav. de compaſſ Virg lect. 3
e Hom. de dormit. Virg
f Cornel. in Ioan. c. 19 y 26

ipſit : *Tunc plus quàm martyr* ·, *quia in animo non minus amo-* · *quam mœroris gladio intus vul-* · *ata fuit.* Voluit quippe & filius · laureâ, quam martyribus ſin- · ari amoris prærogativâ imper · t, etiam matrem condecora- · ut benè Richardus à S. Lau- · tio obſervavit : a *Gladius do-* ·,inquit,*qui pertranſiit animam* · *in unigeniti paſſione,pro amariſ-* · *ei martyrio computabatur:volu-* · *quidem filius, ut omnium ſancto-* · *ſpecioſitati participaret mater* · *imò univerſam ſanctorũ pulchri-* · *nem excederet:& ſicut appella-* · *virgo virginum, ita & martyr* · *tyrum*(imò Regina martyrum) · *t appellari.* quod exaggerans · Anſelmus ait: b *quidquid enim* · *elitatis inflictum eſt corporibus* · *tyrum, leve fuit, aut potiùs ni-* · *comparatione tuæ paſſionis. nec* · *derim te potuiſſe ſtimulos tanti* · *atus, quin vitam amitteres,ſu-* · *e: niſi ipſe ſpiritus vitæ, ſpiri-* · *conſolationis, ſpiritus ſcilicet* · *ſſimi filii tui te confortaret.* · ıum nunc ſupereſt, ut Ma- · columbam illam candidiſſi- ·, in latere Chriſti nidifican- · æmulare velitis, ubi tuti ab · itre eritis, & nidos dulces, · theſaurum longè pretioſiſſi- ·, cor Chriſti reperientis, ut · diximus part. 1. Dom. · q. unam hic vobis in exem- · adduxiſſe ſufficiat, de quâ · vicus Granatenſis : c Eleo- · d'Inchoſa, Domini ac ma- · Joannis de Avila. viri reli- · ſimi ac doctiſſimi diſcipulæ, · is ac contemptis illuſtriſſi- · mæ familiæ ſuæ titulis & nomine, non alio voluit compellari, quam *E leonora de latere Ieſu*, omnē dignitatem, nobilitatem, ac felicitatem in hoc ſitam exiſtimans, potiori quidē jure mater Chriſti, *Maria de latere Ieſu* nuncupanda; ſed & hoc titulo quiſq; veſtrûm inſignis eſſe poterit, & ſi illic nidificare inceperis, Joannes de latere Chriſti, Paulus de latere Chriſti, Catharina de latere Chriſti poteris appellari.

ORATIO S. AUGUSTINI.

d Deus amore venit ad homines, venit in homines, factus eſt homo, amare Deus inviſibilis, ſervis ſuis factus eſt ſimilis : amore vulneratus eſt propter delicta noſtra. tuta & firma requies eſt infirmis & peccatoribus, in vulneribus Salvatoris. ſecuriùs illic habito; patent mihi viſcera per vulnera : quidquid ex me mihi deeſt, uſurpo mihi ex viſceribus Domini mei: quoniam miſericordiâ affluunt; nec deſunt foramina, qua affluant. Per foramina corporis, patēt mihi arcana cordis, patet magnũ pietatis Sacramentũ: patent viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitavit nos oriens ex alto. foderũt manus ejus & pedes ejus, & latus ejus lanceâ perforarunt: per has rimas, licet mihi guſtare, quam ſuavis eſt Dominus omnibus invocantibus eum in veritate.

Hora 5. *Depoſitum è cruce ſinu excipit.*

e Sanctus Anſelmus divinitus ſe edoctum affirmat, Joſephum ab Arimathiâ inter cæteras rationes, quas propoſuit Pilato, ut ac-

a Rich. à S. Laur, l, 3 de laud, Virg
b Anſelm. de excellent, Virg.c,5
c Granat, in vita Mag, Avilae,c,4, § 6.

d Aug in manuali c. 21
e Anſel, dial, de paſſ. Domini

 cipere

ciperet corpus Jeſu, unam fuiſſe, quòd Mater Chriſti præ dolore moriebatur: cui hoc ſolatii poſtulabat, ut corpus ſaucium, & exangue deoſculari, lachrymis rigare, & tumulo condere liceret: unde renuit conſolari anima ejus, donec hoc pretioſum depoſitum ſinu excepit; quemadmodum B. Brigittæ familiariter declaravit, dicens: *a Jam quaſi conſolata ſum, quòd corpus ejus de cruce depoſitum contingere potui, & in ſinum recipere, vulnera explorare, & extergere.* Quod ipſum Divus Bonaventura nobis conſiderandum proponit, dum planctum, & ejulatus commemorat, *b quos Virgo caſtiſſima abſcondere non valebat, quando in amplexus ruebat exanimis corporis Filii ſui de cruce depoſiti.* Hoc Cornelius noſter confirmat: nam Chriſti corpus mortuum de Cruce depoſitum ipſa excepit cum redivivo dolore.

Narrat Plutarchus mœſtitiam matris in morte Regis Achis, qui propter juſtitiam à ſuis occiſus, dum effrænatos civium mores & perditam Remp. ad meliorem frugem revocare tentaſſet; ejus cadaver ad matrem delatum, quod illa ſinu excipiens, horrendo ejulatu exclamavit: *Heu me! fili mi! nimia bonitas tua, nimia manſuetudo & humanitas, te ſimul & nos perdidit.* Conſimiles virgini Matri Sanctus Germanus voces accommodat, *c* dum narrat eam exſatiari non potuiſſe in contemplando filio è Cruce depoſito: pluſque mille vicibus illum exoſculatam fuiſſe, lachrymis vulnera rigaſſe, & plorando ploraſſe ſingula, longitudinem latitudinem, altitudinem & profundum. Ut autem aliqui de magnitudine doloris (quem mater hinc hauſit) animæ devotæ ſentiant: *d* exemplum inquit Ludovicus Granatenſis proferam, non admodum antiquum. Ante paucos dies, per miniſtros juſtitiæ juvenis quidam capite truncatus eſt, ipſumque caput haſtæ ſuffixum publico loco expoſitum. Habebat hic juvenis matrem, quæ doloris victa impatientiâ in publicum prodiit, ut filii caput ſpectaret lachrymans, cœlumque gemitibus, ſuſpiriis, & querimoniis implens. Quod cùm vidiſſet, domum reverſa, tanto dolore correpta, oppreſſaque eſt, ut eo ipſo die ſpiritum, doloris magnitudine præfocatum, exhalarit. Tanta vis eſt amoris materni, in filium improbum etiam & flagitioſum. Quanto ergo major Virginis exſtitere neceſſe eſt, dum non modò caput talis filii, ſpinis cruentum, & totum corpus miſerrimè dilaniatum conſpexit? Theoclia Sancti Calliopii Martyris mater in amplexu filii crucifixi mortua eſt. O quàm libenter ac cupidè hæc quoque Mater in amplexu Filii ſui Jeſu Crucifixi, ex ejus amore mortem obiiſſet! niſi ſolatio ſuos, & Eccleſiam nollam Chriſtus dignatus fuiſſet Matrem ſuperſtitem ſibi relinqueret.

e Nobilis Francus, Dom

a L. 4 c. 7 & l. 7 c. 15
b Bonav. off. de comp. B. Virg ſub fine
c S. Germ. in Fragmento Theoriæ
d V. Methiov. Lit. Leg. tit. R Martyrum pag. 600
e Spond. to 3 an. Chriſti 152..

Liladam ad ſuos rediit totâ ſe lacerâ, uno duntaxat ve- expanſo, in quo Virgo Mater iſtum mortuum gremio te- s, ſcitè depicta erat, cum hac raphe:

Afflictis tu ſpes unica rebus.

velo, vos ô afflictiſſimæ ma- ſive in morte filiorum, ſive rà bonorum, ſupra omnes us dolorum, animo tranquil- ſereno velificari poteſtis: yelum oculos intendite, & dite: ſi eſt dolor veſter, ſicut Mariæ, & ilicò ſolatium afflictiſſimâ matre experie-

O R A T I O

ATIO S. BONAVEN- TURÆ.

Propter planctum acerbi ejula- tem profundo pectoris fonte ma- abſcondere non valebas Virgo ſima, quando in amplexus rue- xanimis corporis Filii tui de depoſiti, cujus genas ante vi- ; & ora rutilantia mortis cin- ias perfundi palloribus, ipſum- tum conciſſum cernebas, livi- ac conciſum vulnere ſuper vul- uxiliare nobis; ut nunc ſic no- angamus facinora, &c. ex em- s pœnitentia, peccatorū cure- ulpera: dum corpus noſtrum deformatur, noſtra tunc rutilet candori innocentiæ; quatenus ſimi ſui melliſluis oſculis, con- imurque amoroſis amplexibus, mnia dulciſſimi Filii tui do- oſtri Ieſu Chriſti, qui &c.

6. *Maria Filium ſepulturæ mandat.*

s aliquandò cum ſponsâ

ſuâ, in paucis dilectâ, familiares Virgo Mater ſermones inſtituit: *b Fuit dolor meus in tactu* (per alios enim ſenſus enumerârat) *cum aliis quippe depoſui Filium meum de Cruce, & involvi eum, & poſui in tumulum: & ſic tunc augebatur dolor meus, ut vix manus & pedes mei haberent robur ad ſubſiſtendum.* Et ſubdit: *O quàm libenter tunc fuiſſem ſepulta cum Filio meo!*

c Mauſoli mariti ſui cineres, uxor in ſe tumulavit: filium ſuum Jeſum Virgo Maria in ſinu cordis ſui conſepultum, nunquam ani- ma excidere paſſa eſt; ſed *omni tempore*, inquit, *d quo poſt Aſcen- ſionem Filii mei vixi, viſitavi loca in quibus ipſe paſſus eſt: ſic quoque paſſio ejus in corde meo fixa erat, quòd ſive comedebam, ſive labora- bam, quaſi recens erat in memoriâ meâ.* Et alibi: *e in ſepulchro Filii mei ſemper cogitatio, & cor meum verſabatur.* Quem continuum Virginis dolorem, etiam dum Fi- lio ſupervixit, ſcitè expreſſit Hall- grinus Cardinalis, qui cogitatio- nes Virginis, comis purpureis conferre non dubitavit: expo- nens enim illud Cant. *f Comæ capitis tui ſicut purpura Regis*, in- quit, *cogitationes tuæ tinctæ in ſan- guine Dominicæ paſſionis, ſic affectæ ſemper fuere, quaſi recenter viderent ſanguinem de vulneribus profluen- tem.* Hinc factum, ut quoties ſa- croſanctis Sacrificiis intereſſet, quoties Euchariſticæ menſæ ac- cumberet, ubi filius cruentè pau- lò antè, ſe coram oblatus, jam in- cruentè immolabatur, teneritimò ſenſu, jam non corporis, ſed cor-

b Revl. Brig. l. 6 c 57
c Roder. in Mart. lib. Spectac. ep I
d L 6 rev. c. 2 I & l. 2 rev. c. 2 I.
f Cant. 7

dis ſinu exciperet. Ut amabat, ut dolebat, ut ſtupebat, ut viva moriebatur, mortuaque vivebat! iſtis nimirũ liturgicis ritibus, doloris vulnera recrudeſcebant, & tragœdiæ peractæ acerbitas, menti altiùs imprimebatur, præſertim cùm eo eſſent conſilio divinitus inſtituti, ut fierent in ſui commemorationem. Et quis mortalium, potiori jure debebat, & volebat hóc ipſum ſtudioſiſſimè præſtare ac dicere: *a memoria memor ero, & tabeſcet in me anima mea!* Facta denique mira triſtitiæ acceſſio, dum toties totieſque ſacra loca, Filii ſudore, lachrymis, ſanguine irrigata peragraret, piiſſimam quippe Matrem hóc pro more habuiſſe Sanctus Ildephonſus teſtatur: „*b* Si ſcire volumus, *ait*, quid „Dei Genetrix poſt Reſurrectio„nem Domini, antequam ipſa „cœlos aſcenderet agebat, ſine „dubio loca Dominica Nativita„tis, Paſſionis, Sepulturæ, & Re„ſurrectionis frequenter circu„miens, inviſere cupiebat, in iiſq; „etiam locis lachrymas fundebat, „& ſanctiſſimi oris ſui oſcula „dulciſſima imprimebat: eâ religione, eâ cordis compunctione, dolore & amore tanto, ut Alberto Magno conteſtante, *c* mortem ei non ſemel intuliſſet, niſi Deus miraculo ſuſtentaſſet: etenim ſi cives ille Dionantenſis orbi celeberrimus eſt, qui anno circiter 1216. *d* in terram ſanctam profectus, ubi omnia quæ Redemptor noſter præſentiâ ſuâ loca ſacrarat, veneratus fuiſſet; tandem in Calvariæ monte vi amoris & doloris exſpirarit, quid de affectu talis [...] tris acerbiſſimos proprii Filii [...] talis Filii cruciatus recolentis [...] etiamnũ velut intuentis, ſenti[...] dum eſt? Sed prôh pudor & do[...] hæc cruenta Chriſti myſteria i[...] ô anima! altè ſepulta, & oblit[...] cent. O utinam, affictiſſima m[...] talium Maria interioris animi [...] ſepulchrum pretioſiſſimis lach[...] mis tuis, ita omni ſorde, & elu[...] expiare valeam, ut mundiſſim[...] ſanctiſſimi corporis theſauru[...] illic recondere, & jugi medi[...] tione recolere queam.

a Thren: 3.
b Ildeph ſer: 5 de aſſumpt: B. V.
c Alb. M. Super miſſus
d Cantipras l: c: 25 a 5.

ORATIO.

Sepeliaris, Domine in corde m[...] ibi invenies quod quæritur marm[...] & marmor novum. Siquidem [...] tuis, Matriſq; doloribus petræ ſc[...] ſunt, marmorea ſepulchra adap[...] ſunt. Et eheu cor meum, novâ [...] duritie manſit immotum. Da [...] illud carneum, quod compunct[...] ſcindatur, lachrymis molliatur, [...] nis cedat, flagellis emendetur. [...] mihi cor illud carneum, quod tu[...] Matris dolore liquefiat, quod utr[...] que amore moriatur. Amen.

§. III.

Matri doloroſæ condolendu[...] eoque praxes adducta.

SAncta Brigitta mirum in [...] dum doloribus Sanctiſſ[...] Matris compatiebatur, hiſc[...] jus querelis permota: *e Ego h[...] oculos meos plenos lachrymis, qu[...] conſiderabam in membris Filii [...] loca clavorum, & paſſionem eju[...] turam. Sed nunc reſpicio omnes [...] in mundo ſunt, ſi fortè ſunt ali[...] qui compatiantur mihi, & re[...]*

e L: 2 rev. c: 24

t dolorem meum, & valde paucos
ſnio: ideo filia mea, licet à mul-
blita & neglecta ſum: tu tamen
oblivíſcaris me: vide dolorem,
imitare quantùm potes, conſidera
u lachrymas, & dole.

Tu quoque adoleſcens, tu filia, conjugata, tu peccator non iviſcaris me. Cui ex corde doluiſſe, æterna gaudia præliſe eſt. Eluxit hæc ſingularis rogativa Matris doloroſæ in o nobili, ſed admodum perſo: *a* qui pacto cum cacodæne inito, inſuper per ſexaginta mplius annos, ſcelera ſceleri- accumulando, nunquam mum ſacrâ exomologeſi exrat, divinitus tamen Presbyter ionitus, qui jam lethali morbo ctum inviſeret, ad verum catorum dolorem excitaret, onfeſſionem exciperet: quam multis lachrymis & ferventiſsimâ contritione, uno die quater ituiſſet, Sanctiſſimi Corpori iſti viatico munitus, ſalutem n conſecutus eſt. Idque ut â revelatione comprobatum, quod *conſuetudinem haberet pati doloribus Mariæ.* Ut quiſ- hoc ſibi ſignum prædeſtinaiis certiſſimum præfigere videatur, afflictiſſimæ Matri npaſſum fuiſſe. *b* „ Ferunt m B. Virgini conceſſum ſſe à Chriſto Domino, ut lores ejus maternos animo olventi, quemvis favorem ſalutem animæ ejus impeet, & præcipuè ante mor- , veram de peccatis poe- t'am. Dicti veritatem con- firmat Sacerdos ille, qui Deiparæ dolores perpendens, ut illam ſolcraretur, hanc brevem precatiunculam recitare conſuêrat:

c Gaude Maria, quia gaudium ab Angelo ſuſcepiſti, & mundo peperiſti: Gaude Maria, quia Dei Mater & Virgo es: Gaude Maria, quia omnis creatur in cœlo & in terra te collaudat.

d Contigit illum gravi morbo affectum ad extrema deduci, & in ſalutis deſperationem à Dæmone conjici: adfuit confeſtim Deipara: Et tu, inquit, fili mi, cur mœrore conficeris, qui in mœrore meo me toties ſolatus es? animos reſume: lætus mecum veni, intra in gaudium Domini tui.

e Et adhuc *tu ſine lachrymis, amantiſſimæ Dominæ tuæ lachrymas videbis? tu ſiccis manes oculis. & ejus animam pertranſibit gladius doloris? tu ſine ſingultu audies dicentem: Mulier, ecce Filius tuus!*

O Domina mea!

Fac me verè tecum flere,
Crucifixo condolere:
Pœnas mecum divide.

Atque hæc praxis prima, vehemens deſiderium compatiendi, & in ſe experiendi Sanctiſſimæ Matris dolores. *f* Ut ſicut ipſa Chriſti, ita & nos ſimus communicantes Virginis paſſionibus: quemadmodum ardentiſſimè expetiit, & voti compos facta fuit Beata Margareta, quæ eam gratiam multis precibus conſecuta eſt, ut cruciatus ac dolores Marianos in ſe experta, omnibus

ev Brig l 6 c 97
rthag. de Lament. B Virg l. 12.
om. 1 Pom. l 3 p. 4. prax. 3 & alt.
tvelac. 5 Brig

c Barry Me d 16 Apr.
d Raz l 1 B Virg.
e Anſ de excel. Virg. c 3
f Tauchius Mater doloroſ p 138

E 3 corpo-

corporis membris debilitatis, tantùm non mortua conciderit. Eoſdem experta Sancta Brigitta, *a* quæ fatetur *cor ſuum ex compaſſione Matris penetraſſe acutiſſimam ſagittam doloris immenſi.*

Praxis ſecunda: quaſvis afflictiones, ac morbos immiſſos patienter ferre, ex peculiari affectu in Matrem doloroſam. *b* Franciſcus Binas Ordinis Minimorum, ut Chriſto & Mariæ compateretur, cultello ſupra cor nomen Ieſu & Mariæ bene altè inſculpſit. Quod ut mirandum magis, quàm imitandum ſit; hoc tamen uſui eſſe poteſt, ut quoſvis dolores, ac morbos immiſſos, intuitu amoris, quo Virgo Mater filio ſuo compaſſa fuit, patienter feramus.

Praxis tertia: *c* aliam pietatem brevem, ſed efficacem, Deipara Beatam Joannam, filiam Ludovici Undecimi, Galliæ Regis edocuit: nempe ut ſingulis diebus recitaret quinies Pater & Ave, in honorem quinque Vulnerum Chriſti, & eâ mentis attentione & pietate, quâ & aſpexit, & ſalutavit illa Mater doloroſa filium ſub Cruce.

Praxis quarta: *d* per diem ter ſalutare Matrem doloroſam. Invaluit piiſſimus uſus, ter per diem, manè, meridie, & veſperi, ſigno dato Virginem Matrem conſalutandi. Hæc pietas ad Matrem doloroſam, à quâ initium ſumpſit, dirigenda eſt: nam anno 1423. ſub Theodorico Colonienſi Archiepiſcopo celebrata eſt Synodus, cui interfuêre Epi-

a L:7 rev, c:15.
b Barry l'an S de Matre doloroſa
c Tauſch. pag:698
d Tanch, Mater doloroſa pag:502

ſcopi Leodienſis, Oſnaburge[...] Monaſterienſis, Mindenſis [...] Vltrajectenſis, cum aliis Eccl[...]ſticis Diœceſis Colonienſ[...] hac Synodo 22. Aprilis decre[...] eſt, ac mandatum, ut in omn[...] hiſce Epiſcopatibus, eorum [...] templis collegiatis & Paroch[...]bus, intra & extra urbes, quo[...] manè ante ſolis ortum ſig[...]ter campanis daretur, in me[...]riam ac venerationem dolo[...] & compaſſionis maternæ, glo[...]ſiſſimæ Virginis Mariæ. Qua[...] votio, quàm piiſſimæ huic M[...] grata ſit, unum illud (ut inſ[...] alia omittam) argumento ſit [...] *e* Conimbriæ quidem ſero [...]pere in inſidiis capitalem ho[...] operiebatur: animus erat tr[...]euntem glande ferreâ ſalutar[...] ſclopo trajicere incautum; ſe[...] fellit deſtinatio: nam alter [...]pti moris retinens, audito [...] pulſu conſtitit hîc ornaturus [...] ad illud loci punctum perve[...] quod inſidiatores occulti, ſib[...] ſignarant. Atque ita hic interi[...] effugit. Complures reperire [...] qui per diem & in extremo [...] agone, ad horæ ſignum Ma[...] doloroſam ſalutantes, tela i[...] tartarei hoſtis effugerunt.

Praxis quinta: officium M[...] doloroſæ indies perſolver[...] Sancto Anſelmo, vel Sa[...] Bonaventurâ, quod paſſim ex[...] & ad manum eſt.

Praxis ſexta: peculiare ſi[...]ſtum per annum, aut potiu[...] ſingulas hebdomadas Matri [...]loroſæ inſtituere, Chriſti [...]bus recolendis, Eccleſia quo[...]nis diem, imò hebdomadam [...]ſecravit? inſuper omnes dies [...]

e Balingem de orat jac. l 3 c. 6[...]

no[...]

ris, Chriſto paſſo jam pius Ca-
olicorum uſus dicavit. At Ma-
s afflictæ ac dolentis, nullus
ctenus Pontificum aut Eccleſiæ
horitas, per univerſum orbem
tum celebrandum propoſuit.
n defuére tamen, nec deſunt
ammum, qui peculiari ſibi de-
tione certum Matris doloroſæ
tum delegerunt, ac celebra-
nt. Ut manifeſtè videre eſt apud
Spinellum de Deiparâ, tracta-
de Feſtis, ubi ait: *a* Feſtum
lorum Deiparæ, quos cùm pue-
m Jeſum ſiſteret in templo,
neon ei vaticinatus eſt: à Ci-
rcienſibus (quemadmodum ex
rum Breviario colligitur) die
imâ ſextâ Aprilis, ab aliis ve-
plùrimis in locis, præſertim in
rebatenſi Diœceſi feriâ ſextâ
e Dominicam Palmatum ſo-
nni ritu celebratur. Statuitque
nodus Colonienſis (de quâ ſu-
a egimus ut feſtum compaſſio-
, ſeu commemorationis præ-
e, ac anguſtiæ & doloris Bea-
imæ Virginis, deinceps ſingu-
annis feriâ ſextâ poſt Domi-
am *Iubilate* celebretur.

Nos quoque Sabbatho, Matris
ores recolamus, & exemplo
ginis triſte Sabbathum cele-
mus, cùm de eâ Bernardus:
*Paſſionis tempore omnes relicto eo
erunt, ſola illa, quæ benedicta eſt
mulieribus, per illud triſte Sab-
hum ſtetit in fide, & ſalvata fuit
cleſia in ipſâ ſolâ: propter quod
iſſimè S. Eccleſia in laudem &
iam ejuſdem Virginis diem Sab-
hi per totius anni circulum cele-
re conſuevit.*

Cauſam hujus cultus Mariani
adfert Author ſermonum Diſci-
puli ſerm. 164. Optimo ordi- "
ne, inquit, ſequitur, ut cùm "
die Veneris mortem Filii plan- "
xerimus, die inſequenti Matris "
lugeamus ſolitudinem: ut ſi- "
cuti alii Martyres dies ſibi di- "
catos habent; ita & Reginæ "
Martyrum hunc peculiari de- "
votione dedicemus. "

Praxis ſeptima. *Sodalitium Ma-
tris doloroſæ ſedulò frequentare, imò
inſtaurare.*

Sereniſſima Magdalena Duciſ-
ſa Bavariæ, *c* congregationem
Virginis doloroſæ in ſuâ aulâ ere-
xit: ex quâ, præter alium egre-
giæ pietatis fructum, hunc quo-
que cœpit, ut in gravi & diutur-
nâ tredecim menſium ægritudine
eam à Matre doloroſâ animi for-
titudinem ac patientiam conſe-
cuta ſit, ut nullum puſilli animi
ſignum, aut querentis vocem
emiſerit. *d* Vultis ſtupenda non
in unum hominem, ſed in natio-
nes & gentes integras, ubi hæc
ſodalitia erecta ſunt, beneficia
commemorem? Sub annum
1482. cùm civilibus bellis Bel-
gium arderet, & paſſim inter pri-
mates ac plebem inteſtina odia
graſſarentur, neque porrò ſpes
ulla rem deploratam inſtaurandi
affulgeret: Philippus Pulcher, Hi-
ſpaniarum Rex, annorum circi-
ter quatuordecim, Sodalitium in
honorem ſeptem Virginis dolo-
rum tam Bruxellis, quàm Ant-
verpiæ, atque Mechliniæ inſti-
tuit, cui deinceps aggregati plu-
rimi; ex ſecularibus Maximi-

a Barry l an S. 2 die Iovis poſt Paſcha
dev 4
b Bern de paſ. c. 2

c In orat Funeb an. 1628
d Lyraeus in Triſag. Marian l. 2 pau ſ
9 pag 214

liamus. & Carolus Quintus, invictiſſimi Cæſares: Philippus & Chriſtiernus potentiſſimi Reges: Albertus & Iſabella Belgarum Sereniſſimi Principes. Ex Eccleſiaſticis verò; Eminentiſſimi, Guilielmus Croiacus, Laurentius Campegius, aliique S. R. E. Cardinales.

Petrus Vorſtius & Guido Bentivolus Apoſtolici Nuntii: Illuſtriſſimi, Matthias Hovius, & JacobusBoonen Archiepiſcopi. Reverendiſſimi Antonius Trieſtius, & Dionyſius Chriſtophorus Epiſcopi, aliique Graviſſimi Præſules, atque omnis ordinis & ætatis, innumeri homines utriuſque ſexus. Eadem porrò pietas non modo jam olim viginti quatuor Epiſcoporum calculo & authoritate firmata eſt, verùm etiam ab Apoſtolicâ Sede per Alexandrum Sextum, Leonem Decimum, Paulum Quintum, & Gregorium Decimum-quintum confirmata. Acceſsit ſuffragium cœli, dum ilicò in primâ inſtitutione, ſeditionum per Belgium flagrans incendium, cum omnium ſtupore prorſus exſtinctum eſt, & mores urbium miraculo commutati: deinde quamplurima facta miracula, quæ ſupra ducenta ante annos centum, legitimè conſignata, triplici idiomate prodierunt.

Utinam conſimilem Marianum cœtum aut collapſum inſtaurare, aut denuò erigere, aut ſaltem ſedulò frequentare, hiſce calamitoſis bellorum temporibus ſtuderemus!

Præiverat annis aliquot antè, laudatiſſimæ memoriæ Theodoricus Colonienſium Archiepiſcopus, qui anno 1423. in ſuâ Ec[...] ſiâ dolentis Virginis erecto So[...] litio communem pietatem [...] parum in Germaniâ excitar[...] dum Huſſitarum armatæ acies [...] premum iſthic: Chriſtiano [...] mini exitium minabantur. [...] pio conſilio felix defuit ſucc[...] ſus: mox enim reddita ſibi tr[...] quillitate, imperium, perduelli[...] ſubacta protervia, viſum eſt [...] ſpirare. Quo domeſtico per[...] tus exemplo Sereniſſimus [...] ctor, idemque Archiepiſco[...] Colonienſis Ferdinandus, an[...] 1633. cùm ex Barbaro Aquil[...] Tranſmarini Regis, gentium[...] immanium progreſſa tempeſt[...] tot Dynaſtarum ac populor[...] fœderatis armis potentior, om[...] vaſtaret, edomitiſque Danub[...] Mœno, Viſurgi, Albi ac Rhe[...] extremum Ubiis naufragi[...] inſtaret, publicis datis literis h[...] tatus eſt omnes, ut quod un[...] ſolandæ patriæ, offenſoque N[...] mini demulcendo ſupereſſe c[...] ſilium videretur, ad colendos [...] cum Deiparæ dolores confuge[...] inchoatamque olim Religion[...] ac ſtudium piæ Sodalitatis [...] ſtaurare vellent. Interim i[...] præire, quem alii Princip[...] Præſules, ac omnis populus ſu[...] mo pietatis ſenſu ſecuti ſunt. Q[...] factum, ut quæ inter tot nau[...] gantium Provinciarum exit[...] dudum Colonia fluctuabat, [...] ctenus Dei ac Matris dolor[...] beneficio, incolumis fuerit co[...] ſervata.

Et quoniam de Auſtriacis a[...] mus, *a*

Inſignem pietate virum

Sereniſſimum Archiducem L[...]

a Virg. l. 1. Æneid

POLDV

ldum, vitæ ſuæ pro Patriâ pro-
gum, prodigialiter non ſemel à
rgine Matre ſervatum, tacitus
æterire non poſſum, qui ut om-
s magnæ Matris ſtatuas prodi-
oſis beneficiis venerandas, ty-
s excudi, & coloribus auroque
uſtrari curarit? *Matri* tamen *do-
loſæ* in publicis Belgii calamita-
ibus tenerius affici videtur: cujus
ud ingenioſo non minus quàm
eligioſo in afflictam Virginem
ffectu, Chronicon ab eo ſuperio-
anno adinventum eſt:

Mater ChrIſtI DoLoroſa.

que Sacer Euangeliſta cum
lii Dei cruciatus exprimere
n poſſet, hoc ſolum conſide-
ndum reliquit. *Sic Deus dilexit
undum.* Ita Piiſſimus Princeps
erum illud Chronicon mentis
ulis ſubjecit:

sIC DoLet MarIa.

nc verò, ut nulla propè eſt fa-
lia, vel illuſtris, vel obſcura, cui
n ſubinde triſte aliquid ac acer-
n accidit, ita optandum, ut ſi
d ſolatii aliunde præſtolentur,
in ſinum Matris doloroſæ,
e novit compati infirmitatibus
ſtris, ſe effundant.

Hunc Matris doloroſæ cultum
mirum in modum auxit cele-
rimus ac integerrimus Ordo
vitarum Sanctæ Mariæ: nam
no 1231. ſeptem Mariani So-
es in eâ quæ tum Florentiæ
ebat Sodalitate, magnâ cum
utis, ac pietatis laude, Deipa-
ſerviebant. Ii dum ipsâ aſ-
ptæ in cœlos Virgini ſacrâ lu-
ejus præconia pro ſe quiſque
gni cum animi ſenſu celebra-
, vox cœlo delapſa ad ſingu-
los quantumvis ſubſelliis ac locis
in æde ſacrâ disjunctos, eoſque
ſolos (nam alii qui aderant, nihil
audiebant) eadem pervenit, quâ
ad perfectius vitæ genus, & Dei-
paræ famulatum vocabantur. Die
deinde Paraſceves, cum Chriſti
cruciatus, unâque Matris ejus do-
lores piè recolerent, apparuit illis
Deipara Angelis ſtipata, qui Paſ-
ſionis inſtrumenta præferebant;
illa verò veſtem nigram, quam in
ſuorum memoriam dolorum lu-
gubrem geſtarent, iiſque colendis
totos ſe conſecrarent, hortaba-
tur: *Et hic,* inquit, *veſter erit ha-
bitus, & ſervi Mariæ Virginis vo-
cabimini.* Qui exinde ſe Matris
doloroſæ ſervos, adeoque dolo-
rum ejus, ex inſtituto, cultores
profitebantur. Quam autem, ut
initio ejus paragraphi monui,
certam ſalutis teſſeram, hi ſervi
Matris afflictæ conſecuti ſint, ex
eo colligere eſt, quòd B. Bonfilius,
unus ex his ſeptem ſociis, poſt
decantatas mediâ nocte laudes,
vocem de cœlo ad ſe delapſam
audivit: *Bonfili centuplum accipies,
& vitam æternam poſſidebis.* Sep-
timo poſt anno ſecutus primo-
genitus ejus Filius Amatus, ſorte
non diſpari: uterque mirâ cor-
poris fragrantiâ à morte relictâ.
Aliorumque feliciſſimum obitum
videre eſt apud Tauſchii matrem
doloroſam pag. 600.

Quare ut concludam, age quiſ-
quis es, ſpecta Reginam Marty-
rum, uberibus lachrymis mer-
ſam, mille cruciatibus ſauciam,
& miſereſce. Specta Mariam ama-
ritudine plenam, & ingemiſce.
Specta Matrem ſuper Unigeniti,
& talis Unigeniti morte plangen-
tem, & contabeſce.

Paten. 10. 13 an. Christi 1231.

EMBLEMA VI.

Erat ſubditus illis. Luc. 2.

NUTU *PENDEMUS AB UNO.* a

DOMINICA PRIMA POST EPIPHANIAM.

De promptâ filiorum obedientiâ erga parentes exempl[o] Christi. Quo fiet ut hîc pueri ſint Angeli, & cœlum ſit in terris.

§. I. *Erat ſubditus illis.* Luc. 2.

§. II. *Quinam pueri ſingulari in parentes obedientiâ ac obſervanti[â] præcelluerint.*

§. III. *Filii obedientes Angeli, & familia quam inhabitant meritò cœlum nuncupatur.*

a 1. [illegible] 1. 6.

DOMI

DOMINICA PRIMA POST EPIPHANIAM.

Erat ſubditus illis. Luc. 2.

NON pauci hoc deſiderio ſciendi flagrant, quid ab anno ætatis ſuæ duodecimo, ad uſque trigeſi- um, intra maternæ habitatio- s anguſtias deliteſcens Chriſtus ervator noſter factitarit, cujuſ- odi illic vitam traduxerit? Et vinant illi quidem, quæ proba- lia videantur, quòd de illâ ſerie norum, & divinis occupationi- is, nihil quidquam in ſacro co- ce ſit memoriæ literiſque man- tum. At S. Lucas brevi ſed in- dūo elogio totius vitæ Serva- ris breviarium complexus eſt, m ait:

§. I.

Et erat ſubditus illis.

HUc cogitationes omnes ſuas, curas quotidianas, vigilaſque erebat, ut nihil diceret, aut olirctur, non pedem, non ma- m, non nutum oculi moveret, i à Patentum voluntate ullà ra- one diſſideret. Quod ſpecimen uditæ ſubjectionis, vehemen- ſuſpicit Religioſiſſimus Ber- rdus, & miraculum vocat ſtu- re digniſſimum: ERAT, in- it, SUBDITUS ILLIS. *a tis, quibus? Deus hominibus; us, inquam, cui Angeli ſubditi t, cui Principatus & Poteſtates diunt: ſubditus erat Mariæ; nec tùm Mariæ, ſed etiam Joſeph pter Mariam. Mirare ergo u- trumlibet, & elige quid amplius mireris, ſive Filii benigniſſimā dignationem, ſive Matris excellentiſſimam dignitatem. Utrimque ſtupor, utrimque miraculum.* Sed quæramus & nos cum mellifluo Bernardo: QUIS ILLE SUBDITUS? reſpondet Iſaias: b *Princeps pacis, admirabilis, magni conſilii Angelus, qui appendit tribus digitis molē terræ.* Quis ille ſubditus? reſpondet Michæas: c *cujus egreſſus à diebus æternitatis.* Quis ille ſubditus? reſpondet David: d *Cujus eſt terra & plenitudo ejus, orbis terrarum, & univerſi qui habitant in eo, Rex gloriæ & Dominus virtutum. Dominus fortis & potens.* Quis ille ſubditus? reſpondet Daniel: e *Cui miniſtrant millia millium, & decies centena millia aſſiſtunt ei.* Quis ille ſubditus? Quid cenſetis legis novæ præcones? reſpondet Joannes: f *Qui ante me factus eſt, cujus ego non ſum dignus, ut ſolvam ejus corrigiam calceamenti.* Quis ille ſubditus? Reſpondet Pater è Cœlo: g *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.*

Quis ille ſubditus? Reſpondet Angelus: h *Qui Filius Altiſſimi vocabitur, & regnabit in domo Iacob in æternum, cujus regni non erit finis.* Quis non totus ſtupore defixus hæreat, ſi Regis filium ancillæ cuiquam ac famulo, in omnibus obſequentem, abjecta quæque eorum nutu exequentem, idque

a Bern. hom. I. ſuper miſſus

b Iſa 6 Iſa 40 c Mich 5
d Pſal. 23 e Daniel. 7
f Ioan. 1 g Luc. 9 h Luc. 2

 ſpontanee,

ſpontaneè, promptè, alacriter, conſpexerit? *Mirare ergo* Altiſſimi Filium, Mariæ ac Joſepho ſubditum, iis manibus domum everrere, lectulum ſternere, ligna dolare: patri qui faber erat, iis manibus collaborare, quibus fabricatus eſt auroram & ſolem, & univerſam hujus orbis machinam concinnavit. Seleucienſem Antiſtitem audite: a *Cùm primâ ſuâ ætate parentum ſuorum imperio ſubjectus eſſet, & labores corporis omnes, æquo unà cum ipſis animo, illis obediens toleravit, veriſimile eſt enim cùm homines illi eſſent* ſcilicet Maria & Joſeph) *& juſtitiæ, & pietatis cultores, tenues tamen, neque neceſſariis ad vivendum copiis ſatis inſtructi* (quod ex præſepi intelligi poteſt, in quo venerabilis ille ſotus eſt fœtus) *ſolitos eos in aſſiduis corporis laboribus verſari, & hac ratione quotidianum ſibi victum quæritare. Porrò Jeſus, cùm his (ut divinæ litteræ prædicant) eſſet ſubjectus, ſine dubio in perferendis etiã una cum ipſis laboribus, morigeram declarabat ſuam obedientiam.* Longè certè promptiorem, quàm tyro muſices ſub phonaſco exercere condiſcit, dum ejus nutu vocem tollere, dimittere, altum vel baſſum, ut jubetur canere: nutu ſolo inchoare, nutu deſinere ſolet. Haud aliter illis in omnibus, eorumque nutui obtemperando, jam aquam deferebat, jam menſæ miniſtrabat, jam operi fabrili inſtabat, ut præclari auctores teſtantur. Sanctus Vincentius, cujus verbis vel apicem detrahere, religioni ducerem, ſic ſcribit: b *Filius hominis non venit miniſtrari ſed miniſtrare.* c Dicam vobis unum ſervitium, ut Magiſter hiſtoriarum expreſsè dicit, quòd Chriſtus cum aliis pueris ibat ad portandum aquam, & adhuc in Nazareth fons eſt, de quo puer Jeſus hauriebat aquam, & miniſtrabat matri. Præceptum parentum ex intimâ animi obſervantiâ etiam præveniendo, ſubdit enim: Virgo de mane volebat recipere amphoram, ut portaret aquam. Videns *Joſeph, quòd Virgo & Joſeph, veniebat Chriſtus*, & recipiebat amphoram, dicens, ego ibo. O ſi quis dixiſſet ſibi, quando redibat de fonte: O Domine, quare facitis hoc? quare non facitis vos Michael, Gabriel? Et reſpondiſſent Angeli, nos ſumus parati, ſed ipſe vult facere. O Domine, quare facitis hoc? reſpondiſſet, ut quando filii Chriſtianorum audient hoc ſervitium, quod ego facio parentibus meis, hujuſmodi exemplo ipſi ſerviant, & miniſtrent parentibus ſuis: qui non aquam, ſed vel vinum parentibus ſuis fundere, ac menſæ miniſtrare erubeſcunt. Bernardinus de Buſto: d *quanta* erat teneritudo, inquit, ipſius Joſeph, quando audiebat benignum Dei filium, eum appellare patrem, *& ſibi in menſâ ſervire volentem.* O utinam ego, vel unum de fragmentis illius convivii habere poſſem! e Denique *laborat manibus*, & ut Hieronymus f loquitur, uſque ad 30. an-

a S Baſil. Conſt. Monaſt. c: 5
b Matth 20. S Vincent. Dom infra Oct. Epiph. ſerm. 4
c Idem ibid. ſerm. 3
d Serm. 12. de deſpon. Mariæ.
e Revel Brigittae l.6.
f Hier. epiſt. 22 ad Euſtoch.

nos

..os, parentum paupertate con-
..ntus fuit. *a* Patriarcha Ioſeph
..loriatur, ſe vidiſſe ſolem & lu-
..am adorare ſe ; Ioſeph noſter
..idit ſolem Chriſtum, & lunam
..ariam ſibi obſequentes, &
..uòd magis eſt, ſubditos. *b* Stetit
..d vocem Ioſue ſol, ſed ſemel :
..d vocem Ioſephi, ô quoties ſolis
..eator, operis cœpti curſum
..itit, ad libitum ejus eundem
..ſtituit. unde rectè Poëta.

Cuncta Deo parent, Ioſeph tua glo-
ria creſcit,
Creſcit honos : paret nam Deus
ipſe tibi.

..idit & Maria hunc ſolem ado-
..re ſe, ſic enim Rubertus l. 6.
.. Cant. ad illa verba : *Electa ut*
..l. Et quidem naturâ, inquit, non
.. idem es, quòd ille ſol, ſed ni-
..lominus iſta es, ut te honoret
ipſe ſol, honore, quo decet fi-
lios honorare parentes ſuos :
Qui enim dixit, *honora patrem*
tuum & matrem, non dubium,
quin ipſe honoret, & ab omni-
bus velit honorari matrem.
Cumque ipſe legem tulerit fi-
liis, ut honorent parentes, illis
exemplo eſſe voluit. Unde
S. Damaſc. oratione I. de
dorm. ô bonum legiſlatorem,
cùm legi minimè ſubjectus ſit,
legem tamen eam implet, quam
ipſe ſanxit: Itaque ſi quæſieris,
..id Dei filius inter homines an-
.. ætatis 13. 20. 25. aliiſque,
..m in virum evaſit, imò quid
..â omni, uſque ad extremum
..ritum, quò exclamavit, *conſum-*
..tum eſt ? egerit ? hoc unum in
..mptu eſt ? *Obedivit.* Juvat in
..nc rem ex ore Leonis favum
mellis legere ; *c* obedientiam
Dominus Ieſus ab utero matris, uſ-
que ad ſupplicium crucis, animi for-
titudine elegit, & docuit. Etenim
ſi ab hac virtute Joannem non-
dum natum commendet Am-
broſius : *d Ad vocem Mariæ ex-*
ſultavit infantulus, obſecutus, ante-
quam genitus.

Jure longè meritiſſimo cum Su-
are noſtro probabiliter adſtruen-
dum eſt ; *e* filium Mariæ in utero
matris, *primo inſtanti conceptionis*
ſuæ, ſe voto conſecraſſe Deo, ad redi-
mendos homines : Et in hunc finem
omnes actiones, ac paſſiones vi-
tæ ſuæ, voto obtuliſſe. Juxta il-
lud : *Sicut juravit domino, votum*
vovit Deo Jacob. Pſal. 131. nec
prius voluiſſe videre lucem, quàm
obedientiam : neque enim natus
eſt domi ſuæ, atque in familiâ,
quæ auguſtâ ſanctimoniâ & di-
gnitate par cœlo fuit, ſed cum
virgo ſanctiſſima, & ſponſus cha-
riſſimus, ex edicto Imperatoris
ſe Bethleem contuliſſent, in ipsâ
obediendi actione, primum inter
homines videri voluit, & quaſi
mundum conſalutare. Quo in na-
tali & partu virginis non alia ob-
ſtetrix fuit, quàm obedientia.
Quod ipſe de ſe profitetur: "*f* In
capite libri ſcriptum eſt de me, "
ut facerem voluntatē tuam Deus "
meus ; volvi & legem tuam in "
medio cordis mei. "Sacri codices,
prophetarum aut Euangeliſtarum
manu conſcripti, & lex Moſaïca
pretioſo certè ſcrinio aſſervaba-
tur. At liberator generis humani,
nutus omnes Dei, atque volunta-

a Gen. 37.
b Ioſue 10.
c S. Leo epiſt. ad Dioſc.
d Amb. l. de virginis inſtitut.
e Suarez 3 p. tom. 2 de vita Chriſti diſp. 28 ſect. 2 & de ſtatu Relig. tom. 6 lib. 3 de voto c. 6
f Pſal. 39

tes; in ſacratiſſimo animæ penetrali, in fundo ſanctiſſimarum affectionum, in centro ipſius cordis & medio ſemper tulit. O loculamentum honoratum! O arcam legis auguſtam! O Scrinium pretioſiſſimum! Rex Macedo, Darii Scrinium longè opulentiſſimum atque pulcherrimum Homeri verſibus conſervandis, cum ſingulari laudis elogio devovit; Chriſtus autem Rex Angelorum, cor ſuum, quo ſcrinio nihil potuit eſſe præſtantius, aſſervandæ legi Dei, in quo & parentum continetur, attribuit. Quâ in re, quam inexplicabilem ſuum amorem erga obedientiæ virtutem declararit, præclarè oſtendit Velaſques noſter dicens; *a* Chriſtum „non prius vitam quàm obedientiam accepiſſe, à primoque vivendi inſtanti obſequentiſſimum ſe exhibuiſſe; nec non etiam idem in Chriſto eſſe vivere ac obedire, & æquè illi charam fuiſſe obedientiam ac vitam; facit hûc, inquit, iſtud Pſalmi 39. *Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* ubi ideo patris præceptum in medio cordis infixum ſe habere affirmat, ut oſtendat ab ipſo, non ſecus ac à corde, quod vitæ principium eſt, vivendi initium, vitamque ipſam indeſinenter haurire; nec reſpirare niſi per legem velle; & quoties ſyſtole fieret in corde, atque diaſtole, toties votum de obediendo renovaret. hæc Chriſti obedientia ad omnia ſe extendit: ſervorum quiſque certò deſtinatur officio, ille amanuenſem agit, iſte pincernam, alius œconomum, hic muſicum illi à cubiculis, iſti à ſecretis a[…] auriculis ſunt, alii à pedibus: [...] equos curant, illi hortos colun[t] Chriſtus diverſiſſima obivit mu[…]nia; infantem egit in præſepi[o] 2. diſcipulum in ſynagogâ. 3. f[a]brum in patris officinâ, idque a[d] annum trigeſimum. 4. erem[i]colam in locis deſertis. 5. med[i]cum in viis & vicis. 6. Eccleſi[a]ſten in templo, in campis, i[n] montibus, in ipſis aquis. 7. per[e]grinum è loco in locum diverten[…]do. 8. piſcatorem hominum quod & alios exercere docui[t] 9. exorciſtam dæmonum. 1[0] convivam. 11. annonæ præfe[ctum], qui multa millia paucis p[a]nibus ſaturavit. 12. egit & capt[i]vum in horto: 13. egit fatuum in aulâ Herodis. 14. malefactorem & latronem in cruce. 15. olitorem & hortulanum à Reſurrectione.

Hic centum ora, totidemqu[e] linguas mihi optem, ut poſſi[m] eloqui, quàm ea quæ pater juſſit ardenter filius adimplerit: quo[t] perſonas egerit, nec ullis incommodis, aut ullius perſonæ vilitate, à patris obſequio potuerit abſterreri. Quo apertiſſimè profeſſu[s] eſt ipſe: *b deſcendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, ſed ejus qui miſit me.* Ah quàm nos longè aliter perſonas agere volumus, ſed nemo viles; ampla munia, amplas habitationes, ampla omnia ambimus.

Eſt illud S. Ambroſii piæ venerationis de obedientiâ Chriſti acroama: *c Poteſtatis auctor, obedientiæ Magiſter, ad præcepta virtutis ſuo nos informas exemplo.* auſin[…]

a Velaſques in epiſt. ad Philipp. c. 2 v. 8. 4. morali

b Joan. 6 *c* Amb. in c. 6. Luc.

dicere

cere in vitâ hac mortali, nullam iſſe Chriſti actionem, quam bedientia, ut animus non infor-arit. etiamnum vagiens in præ-pio, non caput attollere, non bas virgineis uberibus admove-, citra matris propenſam vo-ntatem, non lachrymis, aut iovis ſigno reniti aut reluctari brat. aptâ ſimilitudine Nova-nus *a* obedientiam infantis ex eſſit, luce virginis matris, velut mbræ deliteſcentis, juxta illud etæ:

Parva ſub ingenti matris ſe ſub-jicit umbra:

cut enim umbra, corporis mo-s, nutuſque æmulatur, & in nnibus ſe ei conformat: ita imanitas Chriſti, quam S. Tho-as de Villa nova *b deitatis um-m* nuncupavit, in omnibus non odo Patri cœleſti, ſed & matri, Ioſepho obſecutus eſt: *c De-bat homini, deferebat ancilla*; d matris nutum primum om-ium prodigium in terris oſten-t, aquam in vinum commutan-. Adeo ut ſi mater juſſiſſet in ice emori morte turpiſſimâ niaque opprobria ac tormen-, quæ patris cœleſtis imperio rtulit, in omnibus matri obe-ens ad mortem uſque crucis iſſet. Incrementum vitæ ejus quiris? totum hoc ab obedien-fuit: ſicut enim totius vitæ con vatio, & incrementum ab ali-nto pendet, ita & vivere, & eſcere ab unius obedientiæ ſuc-, Chriſtus ſibi dicere ſolebat, aliquando teſtatus eſt, cum di-: *d Meus cibus eſt, ut fac. am voluntatem ejus, qui miſit me*: Hæc virtus illi prophericum mel & butyrum, hæc ſuccus dulciſſimi lactis, hæc vinum in ſacro epitha-lamio celebratum; hæc nectar & ambroſia fuit. Sine hac, nec in ſenſu vigor, nec in venis cruor, nec in corde calor, ac ne vita qui-dem ipſa vitalis fuit. Eſt mira-bilis hominum varietas in cibis appetendis. *e* Hercules bovinis carnibus immenſè delectabatur, Achilles leo[illegible] medullis, Lato-na porro, Tiberius Cæſar cucu-mere, Plato nihil ſuavius palato ſuo eſſe ducebat, quàm ficus: Ar-cheſilaus Philoſophus, quàm uvas: Publ. Syrus Mimographus, quàm ſumen. Philippus Macedo, & Alexander ejus filius, cognomen invenerunt à pomis, quibus ſum-mâ voluptate reficiebantur; unde ſunt dicti Philemeli; ut Philoxenus Cytherus nominatus Philichtiis, à piſcibus, quos ſitientiſſimè appe-tebat. Iaſon Maynus Iuris con-ſultus clariſſimus, rubro melone ſic delectabatur, ut ejus fruendi cauſâ, terreſtrem ipſum paradi-ſum recuſaturus videretur. At mens Rex, & mundi ſoſpitator Ieſus, non alium cibum, quàm obedientiam appetit, hujus unius habet cœleſtem orexim, hac unâ paſcitur & recreatur, in has ſum-mas delicias & inexplicabilem ſuam collocat voluptatem, ac pe-culiarem vitæ ſuæ ſanctitatem.

Hæc attentius ſubtili ac ſublimi mente Leonardus Leſſius con-templatus eſt, obedientiam Ieſu promptam, & humilem illum ob-ſcurumque vitæ modum, quem uſque ad annum 30. ætatis ſuæ tenuit,

a Novar. umbra virg. l. 4 c. 13 n. 446
b Conc. in At[illegible]
c Ambroſ. l. 2 in Lucam.
d Ioan. 4.
e Chieſolius auth. port. 2. p. 679.

tenuit, expendens: *a* erat in-„quit, ipſe plenus ſapientiâ, imò „ſapientia ipſa gubernans, & diſ-„ponens omnia. & tamen, tan-„quam inſipiens, & directione „humanâ egens, ſubjicit ſe pa„rentibus pauperculis, ſimplici-„bus, eorum imperium & du-„ctum ſequitur, in obſcuro il-„lo vitæ modo, tanquam ali-„quis è vulgo ignotus & inglo-„rius ſe continens, & parentem „putatitium in arte fabrili, rebuſ-„que externis, ad victum veſti-„tumque conquirendum adju-„vans: non enim credibile eſt, „tanto tempore otioſum viviſſe, „ſed voluiſſe liberis dare exem-„plum, quo modo parentibus „ſuis obedire, & auxilio eſſe „debeant. Quàm mirabile erat, „mundi fabrum & conditorem, „homini fabro ſervire, inſtru-„menta fabrilia porrigere, ex „ejus præſcripto ligna ſecare, „dolare, aptare, ſerram ex adver-„ſo reciprocare, trabes machinis „attollere, locare, componere, & „alia more famuli vel diſcentis „fabrilia, obedire. Quâ putas „modeſtiâ, quâ promptitudine, „quâ manſuetudine? nimirum „inſtar obedientiſſimi filii & fa-„muli. Hæc omnia faciebat, di-„vinitatis ſuæ majeſtatem obte-„gens, ſervi formam dumtaxat „præferens, in eâque humiliter „homini plebejo inſerviens, & „obedientiæ documenta profe-„rens, ut omnem virtutem prius „oſtenderet exemplo, quàm „doceret verbo, *factus obediens* „*uſque ad mortem.* Quod Gre-gorius attendens, *ne perderet*, in-quit, *obedientiam, perdidit vitam.*

Quare & vos filii, exemplo fi[lii] Dei, *b Obedite parentibus veſtris p[er] omnia:* Et qui Religioſæ vitæ rig[o]rē, vigilias, jejunia, orationes ſu[ſ]picitis, & æmulari non poteſtis, [ratio]nâ in parētes obſervātiâ, filio D[ei] ſimillimi eſſe enitamini: Quod à Religioſis ſuis filiis, fundat[or] noſter Ignatius depoſcit; "*c* Ab [a]liis Religioſis ordinibus faciliùs patiamur ſuperari nos jejuniis, vigiliis, & cætera victus cultuſq[ue] aſperitate. At verâ ac perfectâ o-bedientiâ, maximè vult ſuos eſſe conſpicuos: hoc & à vobis ô filii, ſupremus legiſlator Deus depoſc[it,] ut præ cæteris virtutibus obedi[en]tiâ conſpicui eſſe ſtudeatis. Bre[v]i ad hoc paræneſim ſubdit Bern. i[n] illa verba, "*d* Et erat ſubditus illis: Attende, *inquit*, quid fecerit ma-gni conſilii Angelus, quomodo conſiliū ſuum poſtpoſuerit con-" ſilio, vel magis voluntati mulie-" ris unius Beatæ virginis loquor;" & fabri pauperis. *At paucis inter-" jectis:* Bonum erat conſilium" Chriſti, qui ait, quia in his, quæ" patris mei ſunt, oportet me eſſe;" ſed mutavit illud conſiliū, ut nos" mūdaret ab eâ leprâ, quæ proprii" conſilii eſt. Deſcēdit, & erat ſub-" ditus illis. *Ita Bern. qui antè hæc" exclamaverat:* Quis jam non eru-" beſcat obſtinatus eſſe in conſilio" ſuo? *Exaggerat id ipſum ſerm.* 19." *in Cant.* Formam obediendi, puer" Jeſus, pueris ſanctis tradidit, ſe " qui illos in Nazareth non deſpe-" xit, Magiſter diſcipulos, Deus" homines, verbum & ſapientia," fabrum & fœminam."

e Confluxit olim univerſa Ro[ma]

a Leſſius de perf. divinis, l. 12 c. 17 n. 136

b Ad Coloſſ. 3

c In epiſt. S. Ignatii de obed. n. 3

d Bernard. ſerm. 3 de reſurrect.

e Lancedas, tit. filii ergo parentes.

ad prodigium, quo virgo in-
ntem navem cingulo ſuo tra-
, quam ingens virorum multi-
io nequibat movere; At ma-
ſtupendum à virgine eum, qui
rrat orbem, vel nutu moveri.
inc pueros, qui hâc obediendi
:mâ excelluerint; inducamus.

§. II.

*inam filii ſingulari in pa-
rentes obedientiâ ac obſer-
vantiâ præcelluerint.*

Rincipem hîc ſeſe, & in monte
orbi conſpicuum præbet Iſaa-
s, de quo Auguſtinus: *Abra-
m, quando Iſaac filium obtulit, ty-
n habuit Dei patris, Iſaac verò ty-
m geßit Domini Salvatoris.*
Iſaac riſus, gaudium, & patris
rculum, paternâ domo, intem-
ſtâ nocte (ut Bernardus *a* ait)
ucitur, nihil patrem interpel-
ıs, toto triduo, quò pergat, ig-
ırat. Quibus interim cogitatio-
bus filii pectus credimus in om-
m eventum obarmatum, quan-
in parentem obſequio obfir-
atum. Tandem cùm in con-
ectum loci à Deo deſignati ve-
ſſent, juſſis ad radicem montis
bſiſtere famulis, Iſaaci humeris
gna holocauſti pater impoſuit,
ſe manibus ignem gladiumque
ſtavit; cum ſoli ſic abſque arbi-
is proficiſcerentur, *b dixit Iſaac
atri ſuo, pater mi. At ille reſpon-
t, quid vis fili? Ecce, inquit, ignis
ligna, ubi eſt victima holocauſti?*
am ut Zeno teſtatur: *c Lætatus
puer, patre fideli, ipſe quoque fide-
ir, nec recuſabat mortem, quam
Deus, qui vitam dederat, imperabat.*
Quaſi & ſe ultro immolandum
offerret. Nec mora, ut ad locum
ſacrificio deſignatum venére, ex-
ſtructo altari, ligniſque compoſi-
tis, arripuit filium ſuum Iſaac,
eumque funibus conſtrictum,
cùm jam facilè viginti quinque
eſſet annorum, aut ut alii ſuppu-
tant 37. nihil reluctantem, quod
facilè potuiſſet, impoſuit ſupra
ſtruem lignorum, arreptumque
gladium in ictum libravit, ut fi-
lium immolaret. Utrum admirer
exclamat hîc Chryſ.: "Utrum ad-
mirer & obſtupeſcam juſtius? for-"
temne ſpiritû Patriarcha, an pue-"
ri obedientiam? quod nec relu-"
ctatus eſt, nec factum ægrè tulit,"
ſed ceſſit & obtemperavit."

Quantò perditiſſimi filii, obe-
dientiâ veſtrâ ab hac Iſaaci inter-
vallo diſſita eſt! quàm leniora ac
leviora multùm parentum ve-
ſtrorum præcepta, illo Abrahami
eſſe conſueverunt? commodiùs
profectò manus & pedes ad ne-
gotia parentis conficienda, quàm
eos cum Iſaaco vinculis conſtri-
ctos habere. Tutius ſub veſperam
intra paternas ædes deliteſcere,
neque noctu graſſari, quàm in-
tempeſtâ nocte iter arduum au-
ſpicari. Lenius verbum patris, &
juſtam reprehenſionem tolerate,
quàm cervicem ſtricto gladio
ſubjicere. Hoc vobis interim per-
fectiſſimum obedientiæ exemplar
in monte monſtratum eſt. Quod
unicuique è præſcripto divinæ le-
gis ita imitari convenit, ut nuſ-
quam non parentibus obtempe-
randum ſit; adeò ut ſi filii hono-
rum inſignibus præluceant, etiam
tum à ſummo gloriæ faſtigio, ſeſe
etiam ad eorum pedes, & obſe-
quia

a Bernard. de gradibus hu.
b Geneſ. 22.
c Zeno hom: 2 de Abrahamo.

quia ſubmittere debeant. Quod illuſtri exemplo ſacri Annales declarant: a Joſeph non obſcuro ſomnio, ſed divino oraculo cœlitus didicerat, ſeſe à ſole, lunâ, & undecim aſtris ſummo honore colendum, & paternam familiam ſuo quaſi imperio ſubjiciendam; nihilominus ſe ad ima, & omnia parentum obſequia ſubmiſit: ac patris juſſu miſſus ad fratres, qui paſcebant oves, nihil hic tergiverſatus, non longitudine itineris, non fratrum invidiam, non locum incognitum, nihil horum prætexuit.

Ambroſius: b *Joſeph*, inquit, *cùm ſomniaſſet, quòd ſol & luna & ſtellæ adorarent eum, ſedulum tamen obſequium deferebat patri*, Patris juſſa exequebatur matris. Quò manifeſtò docentur filii, nullo ſe ſtatus, aut dignitatis amplitudine eximi, quò minùs debitam parentibus obſervantiam ac honorem exhibeant, nec unquam filios exuant. Ita Salomon omnia in veneratione habuit matrem ſuam Bethſabæam, Conſtantinus Helenam, Alexander Severus Mammeam, Carolinus Veturiam, cujus nutu obſidionem ſolvit, quam nullæ legatorum preces, aut ſacerdotum reverentia, valuerant impetrare. Longè verò præclariſſimum, quod hac in re apud Valerium Maximum legitur: cùm Decius Imperator, Decium filium in locum ſuum ſufficere vellet, renuit ille; dicens: Vereor, ne ſi purpuram induam, filium exuam, & Imperator exiſtens, obedire dediſcam: quare malo non eſſe Imperator, ſed obſequens filius, quàm Imperator, & filius indevotus; imperet pater, meum patere imperanti.

Hic ſubeſſe gaudebat, & im-rium patris non modò non cutere, ſed ſuper omnes ſibi ol tos honores vidiſſime ambieb contrà ac filii hujus ſeculi, q ubi fortuna evexit, vel ſola a maturior provexit, quaſi rel filii eſſe deſierit, parentes ſuo rubeſcere conſueverunt. c Inc verat propè in Angliâ, inſol hic filiorum mos, quem Mo cenſuit eſſe exſtirpandum; quod domi fieri moris erat, u lii poſitis genibus coram pare bus, ut ſibi benè precari velle obſecrarent, id ipſe quamqu magnus regni Cancellarius, ipſâ Weſtmonſterienſi aulâ leberrimâ, in mediâ deduc tium, atque exſpectantium tur publicè præſtitit: viſoque par te, poſito genu, omnium cum miratione, ſibi bene parent petiit apprecari. At quotuſqu que nunc, ubi adultior, jam juris factus, primum hoc e parentes officium ſtudet æmu ri? Quin potiùs jugum illud turæ excuſſum gaudet, & geſt ac filicernii juſſis obtempera erubeſcit.

Arduum procul dubio præ ptum erat, quo Jacob jubetur cedere è paternâ domo, deſer parentes, propinquos, patriam in Meſopotamiam exulare: d *Va* inquit Pater, *& proficiſcere in M ſopotamiam*, in regionem longi quam; ille ilicò benedictio acceptâ, ſe in viam dedit, n moras traxit, non difficultates excuſationes mille objecit, f

a Gen. 37. b Ambr. l. 1 offic. c. 17.

c P Kho:variae virtutum hiſt l 4 n, 3 d Gen 28.

promp

omptè obedivit, cumque per . annos Soccero ſuo Laban exa ſſimam, difficillimamque ex- buiſſet obedientiam, reduci *Ecce fuerunt ei obviam Angeli:* apertus hic angelicam obe- entiam extollit, dicens: *b Ja- b, poſtquam patris præceptum pere- , revertenti obviam fuerunt An- li Dei: ut ſciamus, quia poſt obe- entiæ laborem, ſupereſt cœleſtium ritunm crebra viſitatione, etiam hac vitâ, remunerari:* Habent & nant hanc ſibi, ut ita dicam, arto modo propriam virtutem ngeli; lubentes ſe eis ſocios ac ...tes præbent, qui ad omnem gitimè imperantis nutum, velut is inſtructi, alacriter evolant. bedientia quippe Angelos facit. cut inobedientia hominem An- lis inferiorem reddit, ut ſcitè bſervat Chryſoſt: *c Minuiſti eum ulò minus ab Angelis, atque hic ſum paulò minus, inobedientiæ pec- tum introducit.*

a Gen 28 b Rupert. l 8 in Gen c. 3. c Chryſoſt hom. 6 in Gen.

§. III.

Filii obedientes, Angeli, & familia, quam illi inhabitant, meritò cœlum nuncupatur.

MAgnæ ſunt & præſtantes Angelorũ dotes, ac dona prorſus ſingularia, ob quæ maximè gloriari videantur: mens ab omni colluvione terrenâ libera, ingenii vigor, mentiſque acies, omnia, quæ cœlo terraque continentur, mirâ perſpicacitate pervadent; vis & potentia in agendo, ſupra omnem humanam, ſtupenda; omnis incorruptionis ac immortalitatis honor perpetuus; cœleſtium gratiarum ubertas; denique quod in ſinu, & intimâ numinis familiaritate, liquidâ lætitiâ delibuti verſentur. Hoc uno tamen præ cæteris gloriati, ad quod toti facti, videntur, & quo uno ſecluſo, cœlum illis in barathrum verteretur: quod ſupremo omnium parenti Deo, quàm promptiſſimè obediant, ejuſq; nutus avidi præſtolentur. quod verè & eloquenter notavit Lactantius lib. 2. cap. 17. *quorum,* inquit, *unum ſolumque officium eſt, ſervire nutibus Dei, nec omnino quidquam, niſi ejus juſſu facere.* quæ ea animi alacritate, ea pernicitate exequuntur, ut nutu percepto, præceptum prævertere omni ſtudio nitantur. Unde Propheta: *d Benedicite Domino omnes Angeli ejus, potentes virtute facientes verbum illius, ad audiendam vocem ſermonum ejus.* Facientes, inquit Lorinus, antequam audiant, quaſi præceptum præveniendo: juxta illud Bernardi: *e fidelis obediens: præripit præcipientem.* promptitudinem hanc, quam filii parentibus debent, exponit propheta ſimilitudine ſagittæ: *f Sicut ſagittæ in manu potentis, ita filii excuſſorum.*

UbiGuil. Peraldus vult ſignificari filiorum obedientiam, ut parentes velut in pharetra ſagittas, filios in diſciplina contineant, & quò volunt dirigant. Hi verò ſe dirigi ac regi ſinant, juſſaque celerrimè exequantur, non modò adhuc ſub patris diſciplina concluſi, ſed etjam excuſſi, ac ex ephebis excedentes, quo tempore ſolent excutere jugum, quaſi manumiſſi.

g Magna quidem fuit illa & ex-

d Pſal. 102 e Bern ſerm 41 in Cant. f Pſal. 126 g Barrii ſolitud pag. 192.

pedita

pedita Mahometis in Dominum ſuum promptitudo, dum fortè Solimanno in ſuperiore conclavi literas legenti adſtaret, & neſcio quo eventu, literis è feneſtra vento abreptis, cæteris curriculo alia atque alia via dilapſis, Mahometes, ut omnes præverteret, è feneſtra ſe præcipitem dedit; quo obſequio adeò etiam hominis barbari animos ſibi devinxit, ut inter primos regni proceres adſcriptus ſit.

Alia longè beatarum mentium pernicitas eſt, quam magnus Areopagita, typo nobis adumbrari ſignificat, dum nudæ atque ab omni impedimento liberæ, à pedum velocitate, atque alarum celeritate, commendantur. Cerne tabulas, videbis ubique pictos Angelos, tamquam nuncios humeris pedibuſque alatis; quàm picturam S. Paulinus *a* ad ſignificandum velociſſimum volatum, famulatumque refert.

b Non deſunt ex Theologis, qui arbitrentur punctulo temporis ſtrictè ſumpto, poſſe Angelum ab Oriente in Occidentem ſe transferre. qui id non poſſe momento fieri, autumant, docent tamen tantum illos conficere poſſe ſpatium breviſſimo tempore, *c* imò illâ morulâ, quâ ictus ſit oculi.

Quid non darent vel ſponderent homines, ſi quando aut de mercibus ad ſocios eſt referendum, aut de rebus graviſſimis ſcribendum ad Principes, Tabellarium nanciſcerentur, qui veredarios omnes Dromedarioſque præverteret, ac Euris ocyor, punctulo temporis epiſtolam in manus daret? talis quotidie nobis a manum eſt Angelus, id eſt nuntius, Deo quidpiam mittere volentibus, qui *d offerat preces Sanctorum.*

Promiſit dum vixit Abbas Trithemius, ſe artem explicaturum, quâ inter viginti quatuor horas de abſente quolibet, quantumcumque longè diſſito, ſciri poſſet, quodcumque amicus aperire vellet, ac ſcripſit librum titulo *Steganographica*: ars per occultam ſcripturam animi ſui ſenſa abſentibus aperiendi. quid præſtiterit non eſt hujus loci enarrare: aſſeverare tamen illud poſſum, neminem hactenus fuiſſe, qui momentaneam tabellarii celeritatem præſtare potuerit, quam in Angelis agnoſcimus. Veredarii quidem per diſpoſitos equos longiſſima itinera breviſſimo tempore conficiunt; ut quàm citiſſimè literæ deferantur negotiis urgentibus. Pegaſum vellent eſſe nuntium homines, adeò anhelant, ut deferatur, quod ſcriptum eſt. hinc illud literis hoc tempore inſcribi ſolitum: *citò, citò, citiſſimè.* Citiſſimi cœleſtes bajuli, de quibus acutum exſtat Tertulliani dictum: *e omnis ſpiritus ales eſt: hoc Angeli igitur momento ubique ſunt, totus orbis illis locus unus eſt, velocitas, divinitas creditur, quia ſubſtantia ignoratur.*

At dum hanc Angelorum velocitatem ad ſtuporem commendari audiunt ſodales noſtri Angelici, ſibi diffidere penitus videntur, ut in eâ Angelos æmulentur, nedum aſpirare auſi, ut

a S Paulin. nat: 8 S Felicis
b Albertus i diſt 37
c S Thom. 3 p. q. 53

d Tob 12 · e Tertull Apolog' c 20

ngeli & habeantur & nuncu-
:ntur.

Scire vultis filii, quâ arte alas
ɔbis conquirere, quo remigio
ɔlare poſſitis, verbo tradam
uico: ſi ad omnia parentum
andata hoc quiſque veſtrûm re-
ſponderit: *volo*; hæc volendo, quæ
ſi volunt, jam volat, jam Ange-
: non modò ſimillimus, ſed ipſe
ngelus effectus eſt. ſi pater di-
t, harum literarum binas copias
arabis. Reſpondeat *volo*. Has
cò ad tabellarium deferto: *volo*.
oſpitibus in prandio te pincer-
am præbeto: *volo*. a In uſu qui-
uſdam fuit, literas non fidere
ominibus, quos corporis moles
ægravabat, ſed alitibus, quarum
ngulis epiſtolam alligabant,
iam volantes perferrent. Ita
irficus Conſul, & Sultanus Tur-
rum Imperator eas collo co-
mbarum alligabant; alius, de
io Paradinus, b telo infixas, in
bem obſeſſam ejaculabatur. A-
es veſtræ fideliſſimæ tabella-
æ, nuncii celeberrimi cœleſtes
nii, quos non uſitatâ pennâ Sa-
ens deſcribit: c *Aves cœli por-
bunt vocem tuam, & qui habet
nnas, annunciabit ſententiam.*
uod ad Angelos SS. referunt D.
ieronymus, Olympiodorus, Ca-
nſis, Arboreus, Neocæſarienſis.
lagno enim & diviti unico regi,
quit ille, *Angeli veloces & alati
irituali ſimul & rationali fungen-
s miniſterio, omnia deferunt.* Lu-
alentior S. Hieronymus: *Angeli,
i terram circumeunt, & ſunt ad-
iniſtratorii ſpiritus, ad inſtar a-
ium, noſtra verba & cogitationes
d Deum perferunt.*

a Petrus Meſſiae l. 1 c. 37
b Sabellicus, c Eccl. 10

Videtis (ut opinor) cœleſtes illas mentes, quarum excellentem præſtantiam humanus animus nullâ cogitatione complecti valet, ſummo Numine, ejuſque imperio abjectiſſimis hominibus famulantes, æquè ad pauperum caſas, ac Regum palatia divertere, latus noſtrum aſſiduò ſtipare, etiam dormientibus nobis numquam non vigiles excubare, nullo gloriæ aut meriti incremento, ſolâ obedientiæ excellentiâ ſpectatâ. Quo unico parendi deſiderio omnes incenſi, ejuſque ſe exercitio beatos arbitrantur. Animadvertit illud Chryſoſtomus, & exponit in hunc modum: d *quid præcipuum in Angelis, & magnificum videmus? profectò, quod cum omni cura obediant Deo.* Quam virtutem in eis David admirando collaudat: e *potentes virtute facientes verbum illius.* Atqui ab vos, *quid præcipuum* in filiis, in ſodalibus angelicis & *magnificum videmus*? quod in ſtudia diligenter incumbant, quod globulos marianos manu volvant, quod ſæpius S. Synaxi ſe reficiant; At niſi & hoc accedat, *quod cum omni curâ obediant parentibus*, numquam in Angelos evadent. Accedit; Angelos non modò ut ex ethymo patet, ſummi regis nuntios ac tabellarios eſſe, ſed & f *omnes ſunt adminiſtratorii ſpiritus in miniſterium*, quantumvis humile & abjectum miſſi. Angelus miniſtrat Danieli in lacu leonum.

Angelos miniſtrat Eliæ, & cibos, quos corvi deferre ſolebant, hic dapifer portat.

d Chryſoſt. ſerm. 39 de divit.
e Pſal. 102
f Hebr. 1

Angelus

Angelus Tobiæ ſe comitem præbet.

Angelus Domini deſcendebat de cœlo, & movebatur aqua &c. unde rectè Athanaſ. a *Angeli ſurſum, deorſum commeantes, miniſtros ſe præbent.* Nec ullum, cujuſcumque ordinis aut dignitatis, à miniſterio vacare contendit. *Ad miniſterium* enim inquit, *non unus ſed ex omnibus plures ad manus præſto ſunt, quos Dominus ſi velit, amandet. Multi enim Archangeli, multi throni, multæque poteſtates, & dominationes, millies millia & decies millies centena millia miniſtrorum aſſiſtunt & apparent, qui ſe promptos offerunt ut emittantur.*

Ad quod probandum Suarez b noſter, varia e ſacris literis exempla inducit, quem conſule. Quid ad hæc filii hominum, qui cœleſtis auli Principes, nobiliſſimas illas intelligentias ex Dei nutu, ſibi noctu diuque famulantes habent? quid iadies Deum precamini, quid toties exoptatis, c *fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terrâ?* quod quid eſt aliud, quàm cœlum ſibi in terris ſtruere, & homines ad omnia promptos Angelos æmulari? ut ſcitè Chryſoſtomus exponit: *jubet Deus hîc degentes, converſationem cum cœli habitatoribus habere communem, & antequam ſuperna illa præſtetur habitatio, cœlum quodammodo vult fieri in terrâ, alioſque nobis Angelos terram monſtrare:* quos Angelos non alios Doctor Angelicus deſcribit, quàm eos qui voluntatem in terris faciunt, ſicut Angeli in cœlis, hilariter, promptè, integrè, conſtanter, amanter voluntatem Dei, quæ per parentes innoteſcit explendo: d *ſicut,* inquit, *Angeli faciunt voluntatem in cœlo, ſic nos terreni faciamus in terra.* Ad quod conducet plurimum, ut parentes à teneris liberos ſibi tamquam ad numeros muſicos concinere, & ad virgæ nutum obedire condoceant: ut enim ex eâdem cera angelum, ita & dæmonculum effinxeris.

Quam materiam luculente complexus eſt B. Petrus Damiani S.R.E. Cardinalis, e dum ſic Albertum, quemdam matri minus deferentem, in eoque omnes filios parentibus immorigeros, ac rebelles perſtringit his verbis: "divinæ legis mandata procul-" dubio deſpicit, qui deferre pa-" rentibus parvipendit: qui ſuis" genitoribus non obedit, *ſortis" funiculum in terrâ viventium non" admittit.* Quâ contrà per Moyſen divinâ voce præcipitur: f *honora patrem tuum, & matrem tuam, ut ſis longævus ſupra terram.* Vir etiam Sapiens ait: g *qui honorat patrem ſuum, vitâ vivet longiore, & qui obedit matri, refrigerabit patrem;* moxque ſubjungit, *qui timet Dominum, honorat parentem, & quaſi Domino, ſervit his, qui ſe genuerunt, & in opere & in ſermone, & in omni patientiâ;* nutus parentis omnes, velut numeros muſicos obſervando. Quo concentu è variis obedientiæ actibus, tot veluti tonis compoſito, gratiſſimum Deo canticum modulatur, & mille benedictionibus repletur.

Econtrà verò qui parenti ob-

a Athan ſer 2 cont Arianos. Serm. 3
b Suarez. de Angelis. l. 6 c. 9
c Matth. c. 6
d S. Thom. in Matth. c. 6
e Damian. l. 8 epiſt 4
f Exod. 20 g Eccl. 3

ſtrepit

epit, aures occludit, nec inſtar
eri Muſici, ad imperantis vo-
attendit, non univerſæ fami-
duntaxat muſicam turbat, ſed
nſtar cacodæmonis omnia di-
, blaſphemiis & maledictis re-
t, domum in infernum com-
tat, cumque *a ſortis funiculum*
terrâ viventium non admittat
nſequenter in terrâ mortuo-
n, æternam maledictionem
erſit. Audiamus hac in re,
i ſententiam: *b maledictus qui*
honorat patrem ſuum, & ma-
m, & dicet omnis populus, Amen.
Quæres fortaſſe, quandonam
ic filius maledictionem incur-
e cenſendus ſit, & graviùs de-
uiſſe? reſpondent Doctores
ertum eſſe, lethaliter ab eo de-
qui, qui parentes aut ceciderit,
atrociter & injurioſe illis ſit
mminatus. Item qui prudens
lens maledixerit, aut mortem
taverit. *d* Ad hæc qui eos ve-
nenti irâ accenderit: qui ad
iicem detulerit; qui in rebus ad
milia regimen ſpectantibus
uæ quidem momenti alicujus
t) non obedíverit, vel maxi-
, ſi contemptus aliquis, vel
ſtinatio acceſſerit: qui tandem
avi aliquâ neceſſitate laboran-
bus, opem non tulerit. E quo-
m numero S. Bernardinus *e* A-
leſcentem duos de viginti an-
os natum inducit, qui cùm in
tibulum actus eſſet, derepente
ſpectante populo, in capularem
nem mutatus eſt, atque omni

a Damian. cit. b Deut. 27
c Toletus l. 5 Inſtruct. ſacerd. c. 1 S. Thom. 2. 2. q. 101 ar. 4
d Sylveſter verbo filius Navarrus c. 14 n. 11
e S. Bernardin. tom. 2 ſerm. 17, Dom. 2 Quad. Lud. de Ponte, in cant. l. 5 exhort. 21. §. 2.

bus capratâ rugis fronte, barbæ ac
capitis canitie ſpectandus fuit.
Quo prodigio Deus omnibus
manifeſtum eſſe voluit, ad quam
ætatem Adoleſcens, ni parentibus
immorigerus vixiſſet, fuiſſet per-
venturus.

Recentis omnino memoriæ eſt
quod ſubjungo, ut major meo in-
ter legendum cuivis quod deli-
gendum ſuppeditem.

f Fidem facit quod ab oculato
teſte Societatis JESU P. Hen-
rico Campegio Auctor ſe accepiſ-
ſe commemoret, de Adoleſcen-
te nobili Flexiæ in Gallia nato:
hic cum à parentibus tantum pe-
cuniæ, quantum petierat, non ac-
cepiſſet, literas ad eos dedit, di-
ris contumeliis, ac maledictis
plenas: ſed eas vix miſerat, cùm
ſubitò is qui parentibus aures oc-
cluſerat, ita omni audiendi facul-
tate ſpoliatus eſt, ut ne vel tor-
menti bellici fragorem percipe-
ret. Malo iſti diu quæſita per Gal-
liam remedia, ſed fruſtra; ſtatuit
ergo Adoleſcens è cœlo petere,
quod in terra negabatur. Eam
ob rem Lauretum ad Miſericor-
diæ Matrem properat; ubi poſitis
ritè anteactæ vitæ maculis, indi-
ctiſque ſibi novendialibus in ſacra
B. Virginis æde precibus, Deum
per Matrem placare aggreditur.
Proximè aderat dies, quo ejuſ-
dem ſacræ Virginis in cœlos aſ-
ſumptæ memoria ſolenniter co-
litur, cùm in ejus diei pervigilio,
ſecundum quietem noctu videre
ſibi viſus eſt Matronam auguſta
ſpecie, cum utroque parente, cu-
biculum ingredientem, & ab his
percunctantem, eſſetne iſte co-

f P. Philipp. d'Oultreman, Ped. Chriſt. p. 1. c. 6. §. 3. de peccatis puerorum

rum filius? & an ei ſanitatem reddi vellent? quibus annuentibus, acceſſiſſe ad lectum immiſſoque in aurem digito, chartam maledictis veluti tot notis nigris refertam eduxiſſe, & explicatam legendam propoſuiſſe; legiſſe verò ipſa illa impietatis ſuæ carmina, quæ nuper parentibus exaraſſet. Super quæ evaneſcente viſo, expergefactus Adoleſcens, reſtituto in integrum auditu, ad P. Campegium ſibi à confeſſionibus accurrit, & in ipſa ſacra Virginis Matris æde jurejurando rem ita ſibi eveniſſe teſtatur anno 1615.

Ejuſmodi ut non ſemper vi dex Deus, atque longè gravior pœnas commeritis infligat, n ideo ſibi impunè parentes deſp ctui ac ludibrio habendos filii a bitrentur, cùm æternæ illos plurimum maledictioni reſerve quam ut evadere atque hîc ben dictione vitæ longioris ac dein nunquam finiendæ in cœlis u ad nutus altiſſimi ſuaviſſimè m dulari licebit, potiri valeatis, fili vos morigeros & obſequent præbete.

EMBL

EMBLEMA VII.

Nuptiæ factæ ſunt. Joan. 2.

NUBE PARI. a

DOMINICA II. POST EPIPHANIAM.

In omni connubio contrahendo, inter conjuges paritas potiſſimùm ſpectanda eſt.

I. *Nuptias aut matrimonium non obeſſe ſanctitati & ſaluti æternæ conſequendæ: imò plurimis ad ſanctitatem profuiſſe.*

II. *Ad hunc finem conducit primario, ut ſit paritas Religionis, pietatis, & par ſtudium virtutis.*

III. *Non tam formæ & fortunarum, quàm morum & animorum æqualitas ſpectanda.*

a Ovid. Epiſt. 9

DOMI-

DOMINICA SECUNDA POST EPIPHANIAM.

Nuptiæ factæ ſunt. Joan. 2.

ILlibatum Virginis florem, nuptiarum ſolemniis nimium quantum antecellere, ipſius Eccleſiæ ſenſus, omnium SS. Patrum conſenſus eſt, nec non ipſius primæ & infallibilis veritatis, adeoque de fide eſt: quemadmodum doctor gentium diſertè tradidit, dicens: a *qui matrimonio jungit Virginem ſuam, benefacit; & qui non jungit meliùs facit.* Et infra: *beatior autem erit, ſi ſic permanſerit.* Optat denique omnes ſibi ſimiles, id eſt, Virgines eſſe. Unde tanti magiſtri magnus diſcipulus S. Ignatius, ſic filias Philadelphenſes inſtituit: b *Virgines Chriſto ſubditæ ſint in puritate, non abominantes nuptias; ſed id, quod perfectius eſt amplectentes.* Ambroſius verò epiſt. 81. *jure laudatur bona uxor, ſed melius pia virgo præfertur;* cauſam ſubdit ab Apoſtolo petitam: *hæc enim cogitat quæ Dei ſunt, illa quæ mundi.* Hinc nullum dubium relinquit Auguſtinus, Virginitatem matrimonio præcellere: c *ſi ꝑ tria, inquit, ſint cætera, continentem conjugato præferre, quis ambigat?* Porrò ſcire vultis, quantùm hic altero antiſtet? Hoc ex certiſſimo, utpote divino, nos oraculo edocuit S. Aldhelmus Saxonum Epiſcopus, d *qui virginitatem auro, viduitatem argento, matrimonium plumbo* conferre non dubitavit; cum tres ſint ſtatus in [Ec]cleſia, inquit, virginitas cœlibatus, & matrimonium, ex revelatione Angelicâ didicimus: [...] meritorum ratio habenda eſt eum conſtituendum eſſe ordinem, ut ſit virginitas aurum cœlibatus argentum, conjugium æramentum. Virginitas divitiæ, cœlibatus mediocritas conjugium paupertas: ſvirginitas pax, cœlibatus redemptio (præſidii) conjugium captivitas Virginitas ſol, cœlibatus lucerna, conjugium tenebræ. Virginitas regina, cœlibatus dux, jugalitas ancilla. Quantum verè ſtilo ſuo aureo, hanc præ i[...] Chryſoſtomus extollat, audite *bonum eſt connubium; eſt verò ob e[...] cauſſam virginitas admirabilis, q[...] ee, quod bonum eſt, melior exiſti[...] tantòque melior quantò remigib[...] gubernator, quanto eſt militibus d[...] præſtantior.* Ubi nemo non faci[...] advertit, quantò ſors navarchi ſ[...] gubernatoris ad clavum con[...] dentis, melior eſt ſorte rem[...]gum ſeu mancipiorum, ad ſudo[...]rem & defatigationem laborantium: quanto milite gregario inediâ, ſiti, æſtu, gelu, miſeriis periculis vitam traducenti, long[è] dux præſtantior Conſimile[m] quamvis à re diſſimili compar[a]tionem inſtituit Hieronymus, qui *Virgines ob puritatis candorem liliis; conjugatos ob tribulationem carnis, ſpinis ſimillimos eſſe dictavi[t]*

a 1 Cor. 7. b Epiſt. ad Philad.
c Aug l. 17. de civ. c. 36
d S. Aldhel in Bibl. PP. tom. 3. de laud. Virg.

e Chryſoſt. lib de Virgin.
f Hieron. de laude virgin.

ii in illum locum : *vinum germans virgines*, *a* virginitatem io, matrimonium aquæ, & qui-m marinæ, ſalſæ & amaræ con-eruat. Fuerunt denique, qui gines panno aureo, viduitatem ſerico, matrimonium corio, ſeu alo compararunt.

Verùm enim verò cum ho-rnâ die nuptiarum excellen-n, matrimonii dignitatem od Apoſtolus *b Sacramentum gnum* & *honorabile conjugium* ppellat) mihi deprædicandam perim, fieri poſſe compro-o, ut matrimonii vinculo col-iti, ſanctitate vitæ, meritis in is, & gloriâ in cœlis, virgini-longè antecellant. Quod eſt ias in roſas, aquam in vinum, mbum in aurum (quod huma-induſtria fieri recuſavit) ſin-ari metamorphoſi, coöperante ramenti gratiâ, commutare; naque corium, arte omni ygiâ nobiliore, ita acu pinge-ac bonorum operum unioni-exornare, ut telam omnem enteam auream que, infinito io exſuperet.

a Zachar 9 *b* Ephef 5 Heb. 13

§. I.

ptias aut matrimonium non beſſe ſanctitati, & ſaluti æterna conſequendæ.

E orbe condito, primus nu-ptiarum conditor ipſe Deus exſtitit: ut atteſtante Geraldo, merito Religioſi ordines, Car-tæ Eliam, Auguſtiniani Au-inum, Ciſtercienſes Benedi-n, Claravallenſes Bernardum,

c Geraldus ſumma vitt, de temp. tom 1, c. 15

Prædicatores Dominicum, Mino-ritæ Franciſcum, Jeſuitæ Ignatium fundatores ſuos in cœlum extol-lunt, illis gloriantur ac ordinis ſui ſplendorem, ab illis in ſe derivent potiori jure gloriandi materiam ab ipſo fundatorum omniū prin-cipe, conjugati, ſibi vindicare poſſe videantur: nec ullum cuiquam du-bium relinquitur, quin quod à ta-li fundatore inſtitutum eſt, adeò non vitæ ſanctitati adverſari, aut ad ſalutem conſequendam obicem exiſtere, ut ad eam conſequendam plurimis adjumento fuerit. Libet hic veteres Patriarchas in exem-plum adducere: dicitur Henoch ge-nuiſſe Mathuſalem. Et ſtatim ſub-ditur : *d & ambulavit Henoch cum Deo.* Ac iterum dicitur genuiſſe filios ac filias, nec multò poſt, rurſum ſubjicitur : *ambulavitque cum Deo, & non apparuit.* In quem locum S. Chryſ. : *e* „Audiant, *in-quit*, viri & mulieres, & diſcant „ juſti virtutem : nec putent nup-„ tias in cauſa eſſe, quo minus quis „ Deo placeat. Nam idcirco divina „ ſcriptura ſemel & iterum id ſig-„ nificavit, *dicens* : genuit Ma-„ thuſalem, & tunc placuit, & „ idem ingeminat, ac repetit di-„ cens : & placuit poſtquam ge-„ nuit, ne quis arbitraretur obſta-„ culum virtutis eſſe conjugium: „ ea propter graviſſimè illos conju-ges arguit ſanctiſſimus Præſul, qui matrimonium quaſi impedimen-tum ad perfectionem, ad ſancti-tatem, ad cœleſtes nuptias præ-texunt, dicentes : *f uxorem duxi, & ideò non poſſum venire.* S. Syna-xis in refrigerium fidelium de-functorum frequentanda eſt, *non*

d Gen. 5 *e* Hom. 21
f Lucae 14

poſſum venire; indulgentiæ tali loco lucrandæ ſunt: *uxorem duxi, non poſſum venire.* Et ut verbis ipſius utar: *a quoties dicimus, cur non rectè vivis? Quî poſſum*, inquiunt, *alligatus uxori, liberis negotiis? Id Religioſorum eſt.* Quaſi verò conjugium ſtudio perfectionis repugnaret, & ab oratione & contemplatione cœleſtium, animum avocaret, & omnem cum Deo familiaritatem præſcinderet: ad hæc ſic reſpondentem audite; Iſaias conjugatus fuit, acutiſſimâ tamen mentis acie Deum contemplatus eſt, dicens: „*b* Vidi Dominum ſedentem ſuper „ſolium excelſum, &c. quis, *inquit* „*Chryſ. c* hæc loquitur? Iſaias ille „ſpeculator cœleſtium Seraphim, „qui cum conjugio commercium „habuit; nec tamen exſtinxit gra„tiam. Et paulò pòſt perſtringit eos, qui matrimonium ut obicem virtutis cauſantur: „*d* Ad jutrix „tibi data eſt, non inſidiatrix. An „non habebat uxorem Propheta? „Neq; tamen ſpiritui gratiæ ob„ſtabat conjugium. Moyſes non„ne uxorem habuit? & tamen is „petram difrupit, aërem immuta„vit; cum Deo loquebatur, Divi„nam iram cohibuit. Abraham, „nonne habebat uxorem? Et ta„men Pater factus eſt gentium, & „Eccleſiæ. Demũ omnes Prophe„tæ, & uxores habebant, & do„mos, ut Iſaias, Ezechiel, & mag„nus Moyſes, & inde nihil ad „virtutem lædebantur.

Quid? quod multi conjuges, morũ integritate, vitæ ſanctitate, gratiâ ac gloriâ, in cœlis complures Virgines, anachoretas ac viros

a Chryſoſt hom:4 in Iſaiam
b Iſa:6 c Chryſoſt cit
d Chryſoſt. hom. 57 ad pop.

Religioſos ſuperarint. Notum illud Paphnutii, quem omni rigore duo conjuges pacificè ... ſtitantes meritis adæquabant. ... ſtis hic mihi irrefragabilis H... ponenſis Antiſtes lib. de bo... conjugali 21. ubi Abraham ... matrimonii vinculo obſtrict... nihil Joanni caſtimoniâ con... cuo, concedere affirmavit, dice... Non eſt impar meritum conti... nentia in Joanne, qui nullas ex... pertus eſt nuptias, & in Abra... ham, qui filios generavit. Illiu... enim cœlibatus, & illius connu... bium, pro temporũ diſtributio... Chriſto militarunt, "Quid ad h... ô conjuges? Vos Apoſtolo, & q... dem Chriſto ob virginitatis p... rogativam prædilecto, pares ... valetis. Undè nulli mirum vide... tur, ſi magnus ille Ignatius, tert... à principe Apoſtolorum in cat... drâ Antiochenâ ſucceſſor, op... ſibi locum in cœlo ad pedes ... conjugum; qui cùm virgines a... quot enumeraſſet, ſic ait: "*e* N... quod vituperem reliquos Divo... quod rei uxoriæ ſe dederint: op... to enim ut dignus ſim in regn... cœlorũm, ad horũm pedes locu... mihi dari, ut Abrahæ, Iſaac, Jac... ut Joſeph, Iſaiæ, & aliorum Pro... phetarum, qui nuptiis opera... dederunt." Optarent & cum m... gno Ignatio complures viri Ec... ſiaſtici & Religioſi, ad pedes ſ... ctorum conjugum in cœlis co... dere, quorũ familia hîc in ter... Monaſterio ac Eccleſiæ ſimill... exſtitit.

Quid ſanctius, quid Religio... eſſe poteſt, quàm Eccleſia? P... lus tamen conjugum famil... Eccleſiam indigitavit, ad Ro...

e Epiſt. ad Philad.

ꝯs 16. *Salutate Priſcam & Aqui-m, & domeſticam Eccleſiam eorũ.* rurſum 1 Cor. 16. *Salutant vos Domino multùm, Aquila & Priſla, cum domeſticâ ſua Ecclefia.* ızrit Mendoſa noſter, *a* quorm profanæ domui, tam ſacrum, m auguſtum nomen impoſuit? timè Theophylactus: *quia ubi ita pietas eſt & virtus, domus a Eccleſia dicitur: proinde matrimonio juncti hic audiant, quòd matrimonii nomine, ad virtutem neque pediantur, neque lædantur.* Ejuſodi familias Eccleſiis ac Monaeriis ſimillimas, ut veteres illas brahami, Tobiæ, aliaſque omitm, in novâ lege exſtiterunt, illa aulæ Romanæ, Pipini, illa Delinæ & Elzearii comitis, qui uàm religioſè familiam inſtiuerit, ex regulis, quas domeſticis ræſcripſit, diſcere poteſtis: priò, ut omnes domeſtici indies iſſæ ſacrificio interſint. Secunò, ut vivant caſtè & purè; qui ecus fecerit, domo ſuâ exturandum: neq; enim ullum peccato ortali infectum, pane ſuo veſci olebat. Tertiò, quot hebdomalis peccata confiteantur, & ſaram Euchariſtiam frequentent. Quartò, abſtineant à blaſphemiis, erjuriis, verbis laſcivis. Quintò, iem ab oratione auſpicentur, & mnia opera Deo offerant, nec omi noſtræ otium locum habeat. Sextò, nulli fas ſit ludere eſſeris, aliove luſu vetito. Septimò, ad pacem & concordiam forendam, nemo alterum verbo factove lædat: quin mox cum offenſo in gratiam redeat &c. Eratque in ejus domo tanta omnium charitas, tanta morũ maturitas & honeſtas, tanta pax, pietas, benignitas, puritas, ut dempto habitu, potiùs ibi benè inſtitutum Monaſterium, quàm aula comitis videretur: & quod mireris, ipſa aula Theodoſii, jure ſancta nuncupata: de quâ Baronius: *b ejus regia non diſſimilis fuit Monaſterio.* Nunc verò ſi familia Eccleſiæ aut cœnobio rectè comparetur & nuncupetur, nonne conjuges ac inhabitatores non injuriâ Religioſis conferre potero? Quod quo manifeſtius fiat, parallelas Religioſorum ac conjugatorum, ad quorum nuptias non Venus & Adonis, ſed ut hodiè, Jesus & Maria vocantur & commorantur, inſtituere aggredior. In admirationem, imò in ſtuporem vos inducere videretur, qui probaret, ſtatum matrimonii exſuperare vitæ auſteritate omnem cujuſvis Religioſi ordinis rigorem, ipſoſque conjuges plus tædii, afflictionis, doloris, mortificationis, vigiliarum, pœnitentiarum ſubire, quàm ullus Monachorum, aut Anachoretarum. Ac primum quidem, graviſſima hæc Religioſorum diſciplina cenſetur, in omnibus à nutu ſuperioris pendere: ſic tamen ut ſi rigidum ſatellitem, ſeverum Rhadamantum nacti ſint, hoc ſolario ut, poſt triennium mutandum. In quo conjuges certè longè moleſtiorem ſervitutem, eamque perpetuam ſerviunt: *c dominetur,* ait Dominus, *vir uxori*; ſed quæ utilitas in eo dominatu, cum rurſus ejuſdem, quæ ſubjecta eſt, ſubjiciatur mutuæ ſervituti, nec ſuo corpori alteruter habeat poteſtatem? Vel-

a Mendoſ tom. 1 in l. 1 Reg c 1. an not. 5 n 7

b Baron an Chriſt. 415 c Gen. 2

let quandoque uxor paululum exſpatiari, liberiorem auram captare: jubetur à viro domi per hebdomadas, per menſes totos deſidere. Hæc palato ſuo vellet elixa, ille frixa jubet apparari. Illa delectatur frigidis, hic calidis vult veſci. Uxor pro numeroſâ prole educandâ, convivas execratur, omneſque ſumptus ſuperfluos; maritus quot hebdomadis nunc hos, nunc illos menſæ adhibet. Sero veſpere ſomnus ad quietem invitat, abſens maritus cogit in multam noctem excubias agere, redux verò ebrius & temulentus debacchatur, verbis, & verberibus, oculis cum ſomno, lachrymas excutit. Arduas quis meritò duxerit in Religioſis vigilias, intempeſtâ nocte ſomnum abrumpere, & ad laudes Deo concinnendas ora laxare; ſed amabo vos conjuges, an non plus vigiliarum, vagientes, lachrymantes, & quaſi alternis choris vobiſcum cantantes, nocturnum non unum, infantes tranſigunt: imò & matutinum & veſperas inſumunt? Deinde ait Hieronymus: a *per noctes totas (uxorum) garrulæ conqueſtiones: illa ornatior procedit in publicum, hæc honoratior ab omnibus, ego in Conventu fœminarum miſella deſpicior. Cur aſpiciebat vicinam? Quid cum ancilla loquebaris? de foro veniens quid attuliſti?* Doctè & verè gentilis Poëta: b

Semper habet lites, alternaque jurgia lectus,
In quo nupta jacet, minimùm dormitur in illo.
Tum gravis illa viro, tunc omni tigride pejor,
Cum ſimulat gemitus, cculti c[...]
ſcia facti,
Aut odit pueros, aut ficta pell[...]
plorat.

Alii, qui probè ſciunt, homin[...] naturâ ſuâ animal ſociabile e[...] ſolitudinem, vitamque illam a[...] choreticam, feras inter, duri[...] mam arbitrantur. Sed hanc p[...] fectò ſolitudinem non unus co[...] jugum prælegerit, quàm ha[...] tare cum muliere turbulent[...] Hoc primæ veritatis docume[...] tum eſt: c *melius eſt habitare terrâ deſertâ, quàm cum muliere [...] xoſâ*, quæ tigridis inſtar deſæv[...] cujuſmodi plures reperire eſt, ſ[...] fragante Eccleſiaſte: d *viru[...]* (probum) *de mille unum reper[...] mulierem ex omnibus non inve[...]* Similiter in altam eremum, n[...] una mulier ſeſe abdere malle[...] quàm ſub eodem tecto habita[...] cum viro, qui eſt e *ſicut leo [...] domo ſua, evertens domeſticos ſu[...]* Quæ uberiùs Salazar noſter pr[...] ſequitur: f ipſum audite: comm[...] morare libet deſerti moleſtia[...] & cum his conferre eas, quas t[...] lis uxor, marito ſuo faceſſit. P[...] mò igitur in deſerto eſt horrida ſolitudo, ab omni hominum conſortio remota, hæc tamen turbarum ac contentionis nihil, quietis & tranquillitatis plurimum habet: contra ac in hoc conjugatorum contubernio, ubi omnia plena litibus jurgiis ac innumeris difficultatibus: Secundò, qui deſertum incolit feras inter, ac immanes belluas, vitam ducit; at nihilò melior aut tranquillior horum conjugum conditio: mulier[...]

a Hieron lib. 1 cont Iovin.
b Iuven. Sat. 6

c Pr cv. 21 d Eccl 7 e Eccl 4
f Salazar in Prov. c. 21 v. 19

cuiu[...]

m iſtiuſmodi, Leones & Dra-
nes ſævitiâ excedit: Eccl. 25.
*n eſt caput nequius ſuper caput
ibri, non eſt ira ſuper iram mu-
is. Commorari Leoni & Draconi
cebit, quàm habitare cum muliere
uam:* ad quæ verba audi Chry-
ſtomum: *a equidem,* inquit, *ego
ſtimo, nullam eſſe in hoc mundo
liam comparabilem mulieri malæ
id inter quadrupedia animalia
ne ſævius? ſed nihil ad hanc: aut
ſerpentibus, quid dracone atro-
s? ſed neque hic quidem juxta mu-
rem malam & litigioſam conferri
eſt: nam & leo & draco in malo
eriores ſunt. Adſtipulatur huic
moni meo Salomon, dicens: com-
rari Leoni & Draconi placebit,
àm cum muliere nequam.*
Tertiò, habitatores deſerti,
ntorum turbinibus, pluviis, to-
ruis, fulminibus, omnique cœ-
njuriæ expoſiti ſunt; at omni-
s his graviùs vapulat conjux à
njuge, quorum tempeſtates,
tè depingit Salazar, & Cornel.
Prov. cap. 21. verſ. 19. Et in il-
l Prov. 19. *b tecta jugiter per-
lantia, litigioſa mulier.*
Alterum eſt Religioſos tribus
tis ſeſe Deo ac Religioni obli-
re, perpetuum paupertatem,
ſtitatem, obedientiam voven-
. At hæc longè arctiùs conju-
is ſervanda, quis credat? Pau-
rtas iis plerumque eſt non vo-
ntaria, ſed neceſſaria; & in am-
ſſimis familiis etiam pro ſtatu,
honore ſervando, ingens penu-
: *c Nam ſi corpus proprium ha-
e non licet, multò minus pecu-
s.* Mitto jam quod Theologi

tradunt *d* uxorem citra volunta-
tem viri, nullam ſummam nota-
bilem poſſe pro arbitrio elargiri.
Caſtitatem conjugalem inculcat
Apoſtolus, dicens: *e honorabile
conjugium in omnibus, & thorus im-
maculatus.* Et alibi: *f ſciat unuſ-
quiſque vas ſuum poſſidere in ſancti-
ficatione, & honore.* Vbi verò
2 Cor. 11. dixit: *g deſpondit vos
uni viro, virginem caſtem exhibere
Chriſto.* Chryſoſtomus ad conju-
gem etiam caſtimoniam exten-
dit, dum ait: *h non ſolis dicebat
virginibus, ſed ad diverſam Eccleſiæ
plenitudinem loquebatur: anima
quippe incorrupta virgo eſt, etiam ſi
virum habeat, virgo eſt virginitate
verâ atque mirabili.*
Et Franciſcus de Sales ad illud
Pauli: Pacem amate, & ſancti- „
moniam, ſine quâ nullus Deum, „
videbit. Per ſanctimoniam, in- „
quit, *i* caſtitas, intelligitur, teſte, „
Chryſoſtomo & Hieronymo. „
Ergo ſi ſolus caſtus Deum vide-
bit, conjugati caſti eſſe debent, &
poſſunt. Potiſſimùm citra alienas,
& oculos & animos, abſque om-
ni concupiſcentiâ, immaculatos
ſervando, in quo gravior quan-
doque illis lucta, quàm voto ca-
ſtitatis Deo obſtrictis. Valet hìc
illud Auguſtini: *k multi quidem
faciliùs ſe abſtinent, ut non utantur
nuptiis, quàm ut temperanter, &
benè utantur. Ego verò faciliùs non
utor nuptiis, quibus uſus eſt Abra-
ham, quàm ſic utor nuptiis, quemad-
modum uſus eſt Abraham.* Quod
aptâ ſimilitudine Franciſcus in

a Chryſoſt. hom: 15 de variis in Matth
loc a.
b Prov. 19
c Chryſoſt. in 1 cor: 7 hom: 19

d V. Sanchez de matrim.
e Hebr: 13 f 1 Theſſal 4
g 2 Cor: 11 h Chryſoſt. ad Hebr: 11.
hom: 28 i Sales praxi ſpir part: 3.
c: 12
k Aug lib. 6 de bono conjug.

Sales confirmabat, dicens: *a* facilius eſſe ruſtico, carere divitiis, quàm iis inopinatò repertis aut oblatis, moderatè uti. Quo fit,ut plures conjugatos, idem Religioſiſſimus auctor per viſionem quandam, æternis ignibus addictos, compertum aſſeveret.

Chryſoſtomus verò,l.3. contra monaſticæ vitæ vituperatores, poſitâ quæſtione, ſitne pronior lapſus inter conjuges,quàm inter cœlibes? His verbis reſpondet: *Longè plures videas lapſos ex conjugatorum,quàm Monachorum ordine: neq; enim tam multi ex Monaſteriis ad matrimonia accedunt, quàm ex conjugati toro ad ſcorta*, adulteria, aliaque carnis flagitia *)ſe recipiunt.*

Obedientia ex præcepto Domini conjugatis impoſita eſt, ad Epheſ. 5. *mulieres viris ſint ſubditæ ſicut Domino.* Et viciſſim vir mulieri, cum hic ſui corporis poteſtatē non habeat;quod vel ethnici vidêre. Unde Mario interroganti,cur filiam ſuam dote divitē, formâ præſtantem, genere illuſtrem Metellus ducere recuſaret? Ita reſpondiſſe fertur:probo quidem hæc omnia; *ſed malo eſſe meus, quàm ſuus.* Quantum verò, & quàm immane, hæc conjugatorum vincula, à Religioſorum differant, operæ pretium videre eſt apud Platum de ſtatu Religionis lib.1. cap.9.10. &c. ubi concludit ex Apoſtolo: *b* quoniam *tribulationem carnis habebunt hujuſmodi*: expendens non ſolum tribulationem habere,ſed *tribulationem carnis*; nam laborare, inquit, pro rebus ſpiritualibus,pro ſalute ſuâ, pro Dei obſequio,magnam habet admixtam conſola-

a Sales cit. *b* 1 Cor. 7

tionem, & ingens habet parat præmium; at verò cruciari in renis, carnalibuſq; negotiis,ſi aliud ſpectetur, omni prorſus ret & condimento conſolatio &ſpe etiam remunerationis.Q circa ſapienter & verè Chryſ eum Pſalmi locum: *c adducentur gi Virgines poſt eam: afferentur lætitiâ & exultatione.* Vide hic, quit, Apoſtoli dictum reſplend cere, "Tribulationē carnis hab bunt,qui nubunt. Quemadmo dum autem illæ afflictionem,it hæ lætitiam &exultationem ha bent. Illæ enim filios& maritos & domum,&famulos,& cogna tos,& generos,& ſocros,& ne potes,& liberorum multitudin eorumq; vel defectum vel orbi tatē deflere coguntur. Virgo au tem crucifixa, & à præſentibu libera,&curis hujus ſæculi ſupe rior effecta, ut Euripo trajecto in cœlum quotidie ſuſpiciens, fruitur gaudio ſpiritus, perfund tur exultatione " Atq;utinam tenderemus in conjugatis,non *ctiones* quæ patent,*d* ſed *punctio* quæ latent;contraria vero inRe gioſis, ut rectè Bern. Quare cū Apoſtolus prædixiſſet conjugat *tribulationem carnis*,ſubdit:*ego a tem vobis parco.* Ubi Apoſtoli me tem ingenioſè interpretatur Au *e*quod dicit ſe eis parcere,quos tribulationem carnis habituros nihil mihi interim ſanius occur quàm eum noluiſſe aperire, & e plicare verbis eamdem ipſa carnis tribulationem, quam pr nuntiavit eis,qui eligunt nuptia Hæc Auguſt.,quaſi timeret Ap ſtolus, ut Fernandez noſter ſe

c Pſal 44 *d* Bern ſerm in dedic
e Aug. de virg. c. 16

ti

. *a* ne ſi tribulationes conju- patefaceret, nullus eſſet, qui conjugio copularet. Ex quo al- ;um illis malum imminet, Reli- oſus etenim hoc paſſim privile- um conceſſum, ut de unâ Reli one ad alteram ſtrictioris ob :vantiæ, ſe recipere poſſint; ma imonii verò ſeptis concluſo, ad illum, quantumvis auſterum dinem, alterutra conjugum rte invitâ, licet confugere. Nul- s illis inſuper ânus probationis : timendum enim ne Parochi us in diſſolvendis, quàm copu- ndis laborarent. b *Domum vitio- m a* t. Chryſoſtomus, *& ſervum, ineptus videatur, reddere vendito- licet; uxorem verò ductam, redde- bus, qui duxerunt, non licet.* Con- ſum quidem equum vitioſum, orbidum, intractabilem abige- , vendere, aut cum alio com- utare, uxorem à te amoliri non les: c *addit quod* nulla eſt *uxo- electio, ſed qualiſcumque advene- habenda, ſi iracunda, ſi fatua, ſi formis, ſi ſuperba, ſi fœtida: quod umque vitii eſt, poſt nuptias diſci- us. Equus, aſinus, bos, canis & vi- ſſima mancipia, veſtes quoque & betes, ſedile ligneum, calix & ur- ceus fictilis probantur prius, & ſic nuntur. Sola uxor non oſtenditur, e antea diſpliceat, quàm ducatur.* tque hinc innumera, eaque aviſſima incommoda exoriri, mninò neceſſum eſt, Denique t ex his multa paucis conclu- am, cruces & multas & ma- nas, Religioſi omnes amplexi int, at non pauciores, nec levio- s ipſi conjuges, ut quotidianæ corum querelæ, in arcanas aures repoſitæ, & immixtæ lachrymæ ſatis loquuntur. Adeò ut nulla domus, nulla familia, quam ſi introſpicias, non plena ſit infini- tis curis, moleſtiis, ac graviſſimis crucibus. Quas Hieronymus ad ſeptendecim contrahit: *d cruces* in uxore paupere, cruces in divi- te: *hanc alere difficile, iſtam ferre tormentum.* Cruces in fœda, cru- ces in formosâ: *nam pulchra citò amatur, fœda facilè deſpicitur.* Cruces noctu, à querulâ muliere, cruces à viro temulento, cruces à liberorum ejulatu & vocifera- tione, cruces de die ab innumeris curis. Si divitiæ ſuppetant, ad eas gubernandas, amplificandas, aſſer- vandas. Si inopia premat, ad eam propulſandam. Si ſint filii, ad eos alendos: ſi filiæ ad eas collocan- das. Cruces denique ſunt, detri- menta rei familiaris, lites, æmu- lationes propinquorum, invidiæ corrivalium, calumniæ vicino- rum: liberorum caſus, morbi, mortes, & his omnibus gravior orbitas, & carentia. Qua graphicè Seleucienſis Antiſtes deſcribit, virgines adhortando: *e Si virum bonum*, inquit, *nacta fuerit, perpe- tuò, ne moriatur, metu viduitatis, in- commoda cruciatuſque ſuſtinet. Sin verò contrà, duro & immiti fuerit conjuncta, tota quidem vita illi cru- ciatus. Inde ubi filios edidit, aut ad bonam frugem illi evaſerunt, & ma- jores ex illorũ abſentiâ jugiter dolores tolerat, quàm parturiens habuerat; aut malos evaſiſſe conſiderat, & ma- jus ex eâ procreatione liberorum, quàm ſi permanſiſſet ſterilis oppro- brium, ſuſtinet.* Adeo ut quot li-

a Fernandez in Gen c 2 ſect 11 pag. 194. b Chryſoſt hom. de pulch. & uxore. c Miſſon. ex Theoph.

d Hieronym l 1 cont Iovin. e Baſil de vera Virgin.

beros enixa eſt, tot in partu, tot in educatione, tot in continuâ eorum curâ & ſolicitudine cruces valeat numerare. Quod mulier quædam prudenter innuere voluit. de quâ refert Jarricus.: *a* in Indiis, per annos plures gentilis fœmina, idola ſua ardenter ſupplicabat, ut prolem nanciſceretur. Dum tandem edocta, ut Deum Chriſtianorum invocaret, ejuſque cum fiduciâ opem imploraret. Fecit, & in templo Societatis, ante crucifixum preces fudit. Et ecce, necdum anno devoluto, maſculam prolem enixa eſt, quam baptiſmali lymphâ tingendam, voluit *Crucem* appellari. Anno inſequenti alterum fœtum feliciter in lucem edidit, quem ſuam quoque *Crucem* appellabat. Tertio anno tertiam prolem habuit, cui quoque *Crucis* nomen inditum eſt. Quæ cruces indies, ut ætate & mole corporis, ſic & curarum & moleſtiarum pondere creſcebant: jamque ad fidem orthodoxam converſa, ſingulis ſextis feriis, cum ſuis tribus *Crucibus*, ad templum, Chriſtum crucifixum venerantur, ſuamque tertiam prolem oblatura properabat. Exemplum ingens, ut ſuas cruces ſibi divinitus datas conjugati agnoſcant, gratanter accepient, & ad leviter ferendum gratiam implorent: parentes etenim quot liberos, tot cruces ſibi peperêre, quæ omnes Religioſorum cruciatus ac moleſtias longè antecellunt.

Quæ prolixior, ſtatum inter conjugatorum, & Religioſorum comparatio, manifeſtò declarat, tam his, quam illis, amplam promerendi, Deo ſerviendi, atque in omni vitæ ſanctimoniâ ſalu[tem] conſequendi, opportunita[tem] conceſſam eſſe; ut (quemad[mo]dum ſuprà dictum eſt) fam[ilia] conjugatorum, domeſticæ [Ec]cleſiæ jure queant nuncup[ari]. Quod autem hoc perditiſſimo [ſæ]culo tam raræ iſtiuſmodi famil[iæ,] imò vix una reperiatur, quæ [Ec]cleſiæ aut cœnobii nomen [me]reatur, id ſolummodo in ca[uſa] eſſe arbitror, quod in utroq[ue] aut certè in alterutro conjug[e] par Dei cultus, pietas, ac virtu[tis] ſtudium; deinde non tam for[mæ] ac fortunarum, quàm morum [et] animorum æqualitas deſideret[ur,] quæ ſi adſint, nihil ſibi ad per[fe]ctionem, & vitæ ſanctitatem [de]eſſe comperient. Quare qui ſ[i]hunc in matrimonio contrahe[n]do finem præſcribit, advertat [ſi]cut in conchis, quæ pretioſiſſim[os] uniones progignunt (ut in præ[fi]xo ſymbolo videre eſt) ſumma [u]triuſque conformitas & co[n]gruentia exiſtit, ita eam conjug[i]bus potiſſimùm ſpectandam eſſ[e] juxta illud:

b Si quâ voles aptè nubere, nub[e] pari.

Ad quod conducit primariò.

a Jarricus. hiſt. Ind. tom. 2.

b Ovid. epiſt. Deianiræ Herculi.

§. II.

Ut ſit paritas Religionis, pieta[tis], & par ſtudium virtutis.

SUpremus ille legum conditor Deuteronomii cap. 7. intermi[]natur Hebræis cum gentilibus matrimonia contrahere: rationem ſubdit: *quia ſeducet filium tuum, ne ſequatur me, ut magis ſerviat diis alienis*: imò ſeducet &

tſ[]

Domino teſtante, quia *a cer-*
…mè avertent corda veſtra, ut ſe-
…mini deos alienos. Cui inſiſten-
Apoſtolus Corinthios ad-
…net neophytos, ne infidelibus
…gantur: *b nolite* inquit, *jugum*
…ere cum infidelibus. Quæ enim
…ticipatio juſtitiæ cum iniquitate,
…quæ ſocietas lucis ad tenebras?
…quæ pars fideli cum infideli? Ubi
…rnelius: *nolite jugum ducere,*
licet impar & diſpar, quaſi di-
…et: conjugium diſpar, ingens
…ſt onus, & jugum, perinde ac
… bos, & equus, aut aſinus,
…dem currus jugum ſubeant, in-
…ens uterque ob diſparem &
…congruum ſocium, jugum, &
…iorem ſubibit; quod vetitum
…uteron. 22. *non arabis in bove*
… aſino; ubi vetatur, ut innuit
…eronymus, ne fidelis cum in-
…eli, Catholicus cum hæretico,
…njugio adſtringatur. Etenim ut
… rectè cecinit *c*
Non bene inæquales veniunt ad
aratra juvenci.
d Secundò, ait hoc matrimo-
…ium irritum, quia fini ejus qui
…n unione & mutua concordia,
… habitatione conſiſtit, repu-
…gnat; cum ea inter religione diſ-
pares, vix reperiri queat; nam
…t bene Philo *e ſolius Dei cultus,*
eſt amoris & benevolentiæ vincu-
…um inſolubile.
Tertiò, quia jus divinum natu-
…le dictat, peccandi periculum
…vendum eſſe; præſentiſſimum
…item hoc periculum perverſio-
…s, imminet conjugi fideli, ejuſ-
…e liberis ob mutuum amorem,
… arctiſſimam neceſſitudinem,

qua conjuges ſibi devinciuntur: quod lapſus Salomonis, viri miræ ſanctitate, ac ſapientiâ præditi, teſtatur, ex quo ſic Cardinalis Bellarminus argumentatur *f Sanè ſi vir ſapientiſſimus, & qui multas alias uxores habebat, per nova illa conjugia cum gentilibus, ita perverti potuit, ut ſingularum Deos coleret; quantum periculum iis imminet, qui unam tantùm, eamque ethnicam vel hæreticam ducunt, & qui nullo modo ſunt cum Salomone, prudentiâ & ſapientiâ comparandi.* Hinc ſubdit verbum illud Pauli 1 Corinth. 7. *cui vult nubat, tantùm in Domino*, præceptum eſſe de matrimonio non ineundo, niſi cum fideli, ut S. Thomas, Ambroſ. Hieron. ibidem exponunt. & Auguſtinus periculum præcavens monet: *g omnino cavendum eſt, ne fiant tales conjunctiones: quid enim opus eſt in tantum diſcrimen ambiguitatis caput mittere?*

Sed quoniam mihi ad eos ſermo eſt, qui infidelibus aut ethnicis non junguntur, ſed quandoque hæreticis, aut quod frequentiſſimum pii ac integerrimi juvenes, puellis vanis ac laſcivis; aut contrà, filiæ piæ, pudicæ, juvenibus impiis, à cultu divino, & uſu Sacramentorum alienis: ſciendum eſt, quod docent paſſim Eccleſiæ Patres ac Doctores, *h* ob eaſdem rationes, prohiberi ab Eccleſia matrimonium cum hæretica vel Apoſtata à fide: quia ut Bellarminus ait, *i* major eſt cultus diſparitas inter Chriſtianos & infideles, quàm inter Judæos & in-

a 3 Reg. 11 b 2 Cor. 7
c Ovid epiſt ad Dejan.
d Sanchez de matrim l. 7 diſp 7
e Philo lib. de monarch.

f Bellarm in controv. to. 3 l. 1 c. 23 de Sacram matrim.
g Aug l. 1 ad Pollent. c. 21
h V. Pontium de matri. l. 7 c. 46
i Bellarm. cit.

 fideles.

fideles : quare ſeveriſſimè monet ac minatur Ambroſius : a *Cave Chriſtiane alienigenam, hoc eſt hæreticam, & omnem alienam à fide tua uxorem ne accerſas tibi : cum ſancto ſanctus eris, & cum perverſo perverteris : ſi hoc in aliis, quantò magis in conjugio, ubi una caro & unus ſpiritus eſt? quomodo autẽ poteſt congruere caritas, ſi diſcrepat fides?* & paulò poſt : *ſæpe illecebra muliebris decipit etiã fortiores maritos, & à Religione fecit diſcedere. & ideo tu vel amori conſule, vel errorem cave. primo ergo, in matrimonio, Religio quæratur :* Hæc Ambroſium dicentem ac monentem, fortè audiit Theodoſius Junior Imperator, qui Athanaidem gentilem filiam formâ præſtantem, ingenio ad ſtuporem eximiam, non priùs in conjugem adlegit, quàm baptiſmali fonte Chriſto renata eſſet, de qua fusè Raderus in Aula ſancta. Quippe ut textum Apoſtoli ſuprà allatum, contra inæqualiter conjugatos proſequamur b *quæ participatio juſtitiæ cum iniquitate?* ſi uxor à teneris aſſueta quot hebdomadis animum ſacra exomologeſi expiare, maritus vix in anno, idque circa feſtum paſchæ, parochum conveniat; uxor à teneris aſſueta feſtis & Dominicis, divino epulo ſe reficere : maritus popinas & convivia frequentare conſuevit : hæc numquam verbum Dei intermittere : hic conciones averſari, fritillis & aleis diem terere ; hæc templa & ſacella : ille campos & villas viſere ; hæc ante cubitum Deum orare, conſcientiam diſcutere, ſigno crucis ſe munire : hic bruti

a Ambr l. 1 de Abraham c. 7
b 2 Cor. 6

in morem ſe in ſtratum con[...]re : quæ omnia graphicè Tertu[llia]nus expreſſit dicens : c *Do[mino] non poteſt (uxor fidelis) pro diſc[iplina] satisfacere, habens latere [dia]boli ſervum procuratorem Do[mini] ſui, ad impedienda fidelium ſtudi[a et] officia, ut ſi ſtatio facienda eſt, [mari]tus de die condicat ad balnea ; ſ[i je]junia obſervanda ſunt, maritus [eo]dem die convivia exerceat ; ſi pr[o]dendum erit, numquam mag[i]s fa[mi]liæ occupatio adveniet.* hæc in[...] eveniunt, indulgentiæ ſtation[es] ſunt, maritus vini aut cerevi[...] balnea appetit. jejunium n[...] modò devotionis ſextæ feriæ, [...] ſabbathi uxori ſolemne, ſed & [ab] Eccleſiâ præceptum urget, ſ[...]tus convivium inſtituit, inſtat [ſo]lemnis ſupplicatio, numqua[m] magis maritus diſtentus, n[...] umquam magis uxor ad dom[i] cuſtodiam amandatur.

Et quoniam hic ad mores [u]berrimam nobis ſegetem Te[r]tullianus ſuppetat, juvat ex e[o]dem uberiùs elicere :

Quam malè, inæquales vitâ & pietate maritant !

hæc enim ille ad praxim, int[er] uxorem religioni ac pietati ded[i]tam, & virum illa averſante[m] pulcherrimè opponit : *quis enim ſ[i]nat conjugem ſuam viſitandoru[m] fratrum gratiâ vicatim, & quide[m] pauperiora quæque tuguria circu[i]re? quis ſolemnibus Paſchæ* (quin & na[talitiis] feſtis) *abnoctantem ſecuru[s] ſuſtinebit? quis ad convivium Do[minicum] illud, quod infamant, ſin[e] ſua ſuſpicione dimittet? ſi cui lar[gi]endum erit* (quid in eleemoſ[y]nam) *horreum, proma præcluſa ſunt quantò curaverit ea occultare, tant[ò]*

c Tertull. l. 2 ad uxorem

ſuſpectiora

ſpectiora fecerit, latebiſne tu cùm ſtulum, cùm corpuſculum tuum ſi- ...? cùm etiam per noctem exurgis ...atum? & non magica aliquid vi- ...beris operari? Uſui hic vobis, ac ...cumento eſſe poterit præce- ...tum, quod filio ſuo Henrico, ...cobus Britanniæ Rex reliquit, ... eum alloquens, in libro, cui titulus, Baſilicon Doron: a qui fieri poſſet, ut tu & uxor tua una caro ſitis, & unionem pluſquam Platonicam illam Moſaidem excolatis; & tamen diverſus Eccleſiis oppoſitis, quaſi membra voſmet (objiciatis? diſcrepans Religio diſcrepantes ſemper mores ſecum introducit, & diſſenſio veſtrorum Theologorum, diſcordiam etiam in populo gignet. tum vero ne malè educentur liberi veſtri, imminet periculum. Hæc e: ſed longè verius Apoſtolus: b quæ ſocietas lucis ad tenebras? quo ...nuere videtur, ex ejuſmodi con...ubiis, Babylonicam oriri confu...ionem, ubi ancilla & famulus, ...ror & frater, maritus & uxor, in...r ſe graviſſimè diffident, appa...tq; in illis quædam Ægypti faci...,dum una pars in tenebris craſ...,& palpabilibus hæret, altera in ...ce verſatur, ſed non ſine pericu... tenebrarum. Quare diſcite, qua...s filiis ac filiabus veſtris, conju...es quærere debeatis. Etenim ...hryſ. explicans verba illa Gen. 24 Virgo, cui ego dico, inclina hydriam tuam & bibam, & dixerit mihi bibe, & camelos tuos potabo, illam præparaſti puero tuo Iſaac, & in hoc cognoſcã, quod feciſti miſericordiam Domino meo Abraham: hîc, inquit, c vide" ſervi prudentiam: nam quia ſci-" vit Patriarchæ hoſpitalitatem, &" quia virginem inde ducendam," congruebat iiſdẽ eſſe præditam" moribus, nullam aliam conje-" cturam inquirit, ſed characterem" virginalis animi, hoſpitalitate" colligere vult." hæc vobis nuptu-rientibus infallibilis conjectura ſit, ut pars cum parte, pietate, honeſtate, in pauperes liberalitate, omni virtutum genere decertet: qui ita hîc junguntur in terris, nunquam etiam ſeparantur in cœlis, & quemadmodum in vitâ dilexerunt ſe: ita & in morte non ſeparabuntur; nimium quippè infelix ac infauſtum conjugium, ubi conjux conjugi jungitur, à quo in æternum ſeparandus; quid ei conjungeris qui Deum, quem tu amas, colis, execratur? quid ei conjungeris, qui pabulum erit ignis infernalis? quid ei conjungeris, qui te ac Deum in omnem æternitatem odio habebit, & diris ac blaſphemiis laceſſet? quæ pars fideli cum infideli in regno Dei? quæ pars damnato cum ſancto? In quam rem hiſtoriam non minùs raram, quàm cuivis nuptias ac conjugium meditanti, ſalutarem adferre placuit. d e Theophilus Imperator Conſtantinopoleos, matrem viduam habebat Euphroſynam nomine, re prudentem ac piam fœminam, quæ ubi filium jam maturuiſſe, ac de conjuge proſpiciendum duceret, ne in hac electione, unde non modo regni, ſed animæ illius vel detrimentum vel emolumentum

a Sandaei paedia, pag. 240
b 2 Cor. 6

c Chryſ. hom. 48 in Gen d Zonaras a. 830 e Cauſſin. court S. to. 2 la Dame ſect. 3 & 12

pende-

penderet, juvenilis mens excuti-
ret, ingenioſo juxta ac pio com-
mento Theophilum erudivit:
miſſis enim per omnes imperii
ſui provincias legatis, puellas ani-
mi tum corporis dote præcellen-
tes cogere, atque omnes in am-
plo cubiculo, quod *la perle*, ſeu
margaritum vocabatur, aſſervari
juſſit. Illuxerat jam dies illa toti
regno Conſtantinopolitano au-
ſpicatiſſima, quâ Imperator in
gynecæum hoc inducendus, à re-
gina matre erat: quæ ubi ſaluta-
ribus monitis filium imbuiſſet,
aureum illi pomum, pretioſiſſi-
mis gemmis diſtinctum, in ma-
nus dedit, ut faniori quàm olim
Paris conſilio, ſibi eam in ſpon-
ſam deligeret, eique pomum
porrigeret, quam cæteris non tam
corporis, quàm animi pulchritu-
dine ac venuſtate, antecellere
perſuaderet. quâ in deliberatio-
ne ut conſultò procederet, adi-
tum per duo atria, ad tertium,
matri diſponere placuit; in quo-
rum primo, SS. matronarum, quæ
cœlo conſcriptæ, tabulæ exhibe-
bantur: hæ Saram, Rachelem, De-
boram, Eſtherem, Judith; inſu-
per Pulcherias, Eudoxias, Hele-
nas, Marcellas, Paulas, Clotildes,
Rhadegundes, in limbo aureo,
gemmarum ſtellulis vermicula-
to, referebant. Altero in atrio,
earum quæ apud inferos ardent,
funeſto apparatu effigies depictæ
objiciebantur, quales extitêre,
Semiramis, Helena Trojana,
Cleopatra, Agrippina, Julia Meſ-
ſalina, Phryne, Rhodope, Flora,
innumeræque aliæ.

Tandem ad vivas & perfectiſ-
ſimas veri Dei imagines dedu-
ctus, eam in reginam delegit,
qui cum ſemper ſe regnatura
in cœlis feliciſſimè augurabatu
Solerter porro Cauſſinus noſt
obſervavit, *a* quid Regi confer
piam juxta ac prudentem conſo
tem thori throniquae conjuge
deligere, cùm non pauca num
rentur regna, quæ per fœmin
virtute præditas, ad Chriſtu
ſunt converſa. Cæſarea Perſiden
Clotildis Franciam, Hiſpania
Indegundis, Italiam Theodoli
da, Germaniam, Ethelberga, Olg
Ruſſiam, Dambruca Poloniam
Giſella Hungeriam, totum den
que imperium Helena ad Chr
ſtianos ritus impulit. Quantu
inde boni, tantum mali eſt,
pravæ, ſi impietate aut hæreſi in
fectæ ſint. Argumento eſt Jez
bel Tyriorum regis filia, quam d
gentilitate Achabus Rex Iſraël
infauſtis auſpiciis duxit. Ma
deinde corvi malum ovum ipſiu
Achabi proles Athalia, Joram
nupta, per quam immania faci
nora caſtam Joſaphati ſoceri do
mum contaminavêre. Nullus un
quam finis per tot annales gen
tium relegenti damna: Semira
midis veſanas artes experta eſt
Aſſyria, Amcſtridis ſævitiam Per
ſis horruit, Græcia Clytemne
ſtram, Agrippinam Roma, Brune
childis & Fredegondæ tragœdia
Gallia ſpectavit.

a Cauſ. de regno Dei

§. III.

*Non tam formæ & fortuna-
rum, quàm morum & ani-
morum æqualitas ſpectanda.*

EMphaticè Sapiens hoc proſe-
cutus eſt: *b Gratia ſuper gra-*

b Prov: 18.

tiam

...m eſt mulier ſancta,& pudorata. ...ui illam invenit, bonum invenit, ... jucunditatem à Domino hauriet. ...i in politico ſubſcribit Scriba-...nus: *a*, De formâ ultima cu-...ra ſit. Vere enim pulchritudi-...ni ſolicitudo adjuncta, & co-...mes formæ, metus eſt: totque ...propè anxietatibus maritus in-...volvitur, quot elegantias in u-...xore legit. Ita forma Saræ tan-...n non Abrahamo exitio fuit, ...m in Ægyptum deſcendens ...i præcipit, ut ſe ſororem ſuam ...ceret, ſibi timens ob illius ve-...ſtatem; quod expendens Am-...oſius; b *Non (ait) dicemur, non ...agnoſcere decorem quærendum con-...gu, qui viro necem plerumque gi-...ere ſoleat. Non enim tam pulchri-...do mulieris, quàm virtus ejus & ...avitas delectat virum.*

Enumerarem, c ut cum Petrar-...â loquar, niſi innumerabiles ...rma in diſcrimen traxiſſet om-...s in crimen. Accedit ut forma ...num fragile eſt, quod primo ...rè menſe facit roſam palleſce-..., aut primo puerperio florem ...nem marceſcere: ſic & amo-...m & affectum, qui formam & ...tem ſpectabat, deflorеſcere:

Heden root
Morgen doot.

...rgutè conviva nuptialis ſuper ...rticem nuptæ has quatuor un-...ales literas à ſponſo exaratas: ...L. H. L.

Hoe langer, hoe liever.

...c expoſuit:

Hoe langer, hoe-leelijcker.
Schoon hayr en fraey ſingen,
Zijn al vergangelijcke dingen.

Cui illud addendum:

Die den ſot, trouwt om ſijn kot,
Verlieſt het kot, en houdt den ſot:
En die een wijf, trouwt om't ſchoon lijf,
Verlieſt het lijf, en houdt het wijf.

Fitque quod in floribus Cicero animadvertit, qui tam diu grati, quàm diu recentes ſunt. Audi Poëtam: *d*

Si verum excutias, facies non uxor amatur.
Tres rugæ ſubeant, & ſe cutis arida laxat,
Fiant obſcuri dentes, oculique minores,
Collige ſarcinulas dicet libertus & exi
Jam gravis & nobis.

Id Salomon expertus ait: e *Fallax gratia, & vana eſt pulchritudo: mulier timens Dominum ipſa laudabitur.* Hæc dos optima, ut vetus ille cecinit: f *Dummodo morata veniat, dotata eſt ſatis.* Quare arguendi illi, qui in uxore ducendâ, ſolam formam attendunt, & ſolis oculis formam ducunt. In quos cadit illud Apophthegma, à fœminâ mutuatum: Olympias mater Alexandri, in adoleſcentem, qui uxorem formoſam quidem, ſed malæ famæ duxerat: *Ille, inquit, non ſapit, qui uxorem oculis, non etiam auribus duxit.* Quod indies accidere videmus non uni, cui objici poſſit illud: *g ſpecies decepit te*, vel quòd formam ſtabilem putares, vel quòd veram, quæ fucata & emendicata erat. Quod Sanctus Bernardinus, Eccleſiaſtes Religioſiſſimus feſtivè confir-

a Scrib Polit, Chriſt. l 1 c 4.
b Ambr l 1 de Virg
c Petrarcha, l. 2 dial. 94.

d Iuven ſat. 6 e Prov 31
f Plaut
g Dan 13.

mat: *a* puellam deformem, nanam, gibboſam fuiſſe adſtruit, quæ cothurnis, comis adſcititus, dentibus emiſſitiis, veſtibus ſuffultis, ita perſonam immutarat, ut in oculis proci, gratiam invenerit, & in conjugem à viro nobili adlecta ſit. Quæ ubi ſub veſperam ſe exuit, cothurnos, comas, dentes, veſtes ſeponit, maritus reſpiciens, illam breviorem intuitus, ingeniculantem ratus, aſſurgere juſſit, & propius intuitus, nanam, gibboſam, luſcam, edentulam, totumque mundum muliebrem dimidium uxoris ſuæ in abacum vicinum reconditum; juxta illud Ovidii: *b*

—— auro gemmiſque teguntur
Omnia, pars minima eſt, ipſa puella ſui.

Ad dimidium ut minimum ſe deceptum dictitans, reclamavit. Ne & tu ſic decipiare, famam formæ præferre memento, & multò magis animæ, præ corporis pulchritudine ſpectare; quod Ambroſius inculcat dicens: *c Cur tu vultus pulchritudinem magis in conjuge, quàm morum requiras? placeat uxor honeſtate magis, quàm pulchritudine; illa eligatur, quæ moribus Saram referat.*

Tum ne formam aut corporis venuſtatem omnino contempſiſſe videatur, addit: *Non poſſumus reprehẽdere divini artificis opus, ſed quem delectat corporis pulchritudo, multò magis illa delectet venuſtas, quæ ad imaginem Dei eſt intus* in animo: quam ſi potiſſimũ in conjuge deligendâ ſpectatis, ſi mulierem bonam & ſanctam nactus fueris, familia tua cœlum erit, hic ipſe in terris velati beatitu[dine] quadam perfrueris, teſte [E]ccleſiaſtico: *d mulieris bonæ bea[tus] vir.* Non dicit mulieris ſpecio[ſæ,] divitis, nobilis, ſed *bonæ*. Et vic[iſ]ſim mulier per virum bonum ſ[al]vabitur. Talem Angelus nuta[nti] & deliberanti Ragueli, ſupra t[ra]ditione filiæ ſuæ ducendum ſ[ua]det: *e Noli,* inquit, *timere, da eam iſti* (Tobiæ) *quoniam hu[nc] c[o]menti Deum, debetur filia tua.*

Illuſtre ex Japonio exemplu[m] petam Bonzii: qui in conju[ge] deligendâ formam contemner[is] martyrii laureâ donatur, quo[d] Sacchinus noſter his verbis com[memorat]: *f* Fuit Bonzius ad o[r]thodoxam fidem converſus, q[ui] antè Paganos in ſuperſtitio[ne] erudiebat. Is vocatus eſt Th[o]mas, proque myſtâ erroris, inſt[itu]tus veritatis interpres: non d[i]ligentiâ modò, ſed etiam exem[]plo Eccleſiæ agellum ita illum e[x]colebat, ut pulchrè vireret, flor[e]retque ejus cauſſâ Nexici pieta[s,] eoque erat cunctis acceptior[,] quòd nihil à quopiam mercedis donive recipiens, ad exercenda[m] tantò magis virtutem, victum ſib[i] labore ac manu quærebat: vetul[a] Chriſtiana, quæ domeſticæ vit[æ] adjutrix eſſet, oris quamquam monſtruoſi, quia tamen virtuti erat eximiæ, in matrimoniu[m] ducta. Mirabantur id amici con[]nubium: quibus ille non ægr[è] ſatisfaciebat. Verùm Ethnicæ Do[]minæ, quæ aliam ei conjugem de[ſti]nabat, incredibilis inde dolo[r] exortus: quam ob rem irâ furens imperat minaciter Thomæ, por-

a S. Bernardin. tom. 4 ſerm. 36
b Ovid. l. 1 de remedio.
c Ambr. l. 1 de Virg.

d Eccl. 26 *e* Tob. 6
f Hiſt. Soc. p. 3 l. 3 n. 244

tentoſam

toſam anum protinus domo
urbet. Quod cùm is per Chri-
nam legem negaret ſibi fas
; ad inſaniam impotentis Do-
næ declinandam, ſolum mutat.
m barbarâ calliditate mulier,
ulans ante eam diem ignarum
i, Chriſtianis legibus divortia
ohiberi, ſecuro jubet animo re-
are in patriam, ac vetulâ ſuâ
ii. Vix igitur domum redierat
m miſſis à Dominâ ſicariis, vul-
ribus dirè appetitus, oculis ma-
buſque in cœlum ſublatis, piè
ſum inclamans, haud dubiè
odium fidei interficitur. En
omodo vir ſalvatur & marty-
palmâ donatur, non per mu-
erem formoſam, ſed virtuoſam.
lii primum in conjuge opulen-
m dotem, fundos & cenſus ſpe-
ant: de dotibus corporis & ani-
i parum ſolliciti, & ſollicitæ,
xi illo Horatii:

Et genus & formam, Regina pecu-
nia donat.

t hac tempeſtate vero verius
omprobetur, quòd Lovanii qui-
uſdam foribus inſcriptum le-
itur:

L'Amour faict rage,
L'Argent Mariage.

Cum nuſquam gentium, connu-
ium depictum aut effictum re-
eriatur, per binas crumenas, aſt
æpius per duo corda invicem
optata. Juvat hîc audire Cha-
iaſſium monentem, atq; his pru-
lentiæ præceptis inſtituentem: a
„ Conjux longè ditior, minimâ
„ exortâ lite exprobrabit alteri
„ tenuitatem ſuam, & premet il-
„ lam tyrannide; ut docet muris
„ & leonis apologus: abroſo leo-
„ nis laqueo, in præmium grati-
tudinis rogavit mus, ut filiam „
ſuam in uxorem acciperet: an- „
nuit leo, ſed nova nupta ad vi- „
rum accedens, cùm eam ipſe „
non obſervaſſet ſibi obviam „
procedere, caſu pede contrita „
eſt. Quam fabulam utinam quo-
tidiana experientia non veriſſi-
mam comprobaret, dum non u-
na filia gaudet ſe jungi juveni o-
pulento, qui poſtea b *quaſi leo in domo ſuâ, evertens domeſticos ſuos*, uxorem teneram, timidam,
mitem, benignam ungue premit,
peſſumdat, & vix reſpirare ſinit.
Solerter Themiſtocles quærenti,
cur filiam homini opulento, ſed
improbo in uxorem non daret?
Optimè reſpondit: *Malo habere hominem qui pecuniâ indigeat, quàm pecuniam, quæ viro opus habeat.* Et
hoc parentes non attendunt, ra-
biem non conſiderant, ſed jubas
& exuvias. Ejuſmodi inæqualia
matrimonia, ubi ancilla Domino
nubit, toparcha villicam ducit,
pauper divitem: & contrà, ut ex
cæco amore naſcuntur, ita in mi-
ſeriarum barathrum præcipitant.
Eleganter Plutarchus. c *Qui ſe ipſis longè ampliores capiunt uxores, non earum maritos, verùm dotis mancipia feciſſe ſe neſciunt.* Ele-
gantiùs Martialis: d

Uxorem quare locupletem ducere
nolim
Quæritis? uxori nubere nolo meæ.
Inferior matrona ſuo ſit Priſce ma-
rito.
Non aliter fuerint, fœmina vir-
que pares.

Non prodeſt ſpeculum ex auro
gemmiſque contextum, niſi for-
mam ſe intuentium repræſentet;

a Charrai. de vera prud l 2 c. 12

b Eccl 4 c Plut l de educat.
d Mart l 8 epig 12

ſic.

ſic nec uxoris divitis, eſt fructus reputandus, niſi genio & ingenio mariti ſeſe accommodet. Macrobius hoc aptum apophtegma protulit: ſicut ſtultus eſt, qui empturus equum, non ipſum, ſed frænum, phaleras, ephippia inſpicit: ſic erat qui uxorem ex ornatu ſuo, & mundo muliebri æſtimat: cui, *a*

Præter pennas nihil in pavone placebit.

Hoc queritur Hugo de Sancto Victore, in libello ad ſocium volentem nubere: *ducuntur hodie uxores, non cauſâ fornicationis vitandæ, ſed cauſâ luxuriæ; non cauſa prolis, ſed cauſa pecuniæ.* Unde Marci Catonis filia junior, cùm rogaretur: cur poſt amiſſum virum alterum non duceret? reſpondit, *ſe non invenire virum, qui ſe magis vellet, quàm ſua.* Quo dicto oſtendit plures jam uxorem digitis & auribus ducere, quàm oculis, & animi dotibus. Cum tamen veriſſimum illud: *b*

Intolerabilius nihil eſt, quàm fœmina dives.

Hinc exſtat aureum illud monitum: *c Non quæramus in uxore pecunias, nec nobilitatem iſtam externam, ſed nobilitatem ac generoſitatem animæ.* Sic Booz, ut in ſacrâ Ruth hiſtoriâ legitur, ducturus uxorem, non divitias in illâ quæſivit, ſed vitæ probitatem & virtutem, ideoque illi dixit; *Scit omnis populus, qui habitat intra portas urbis meæ, mulierem te eſſe virtutis.* At quomodo hac tempeſtate? Filius meus junctus eſt puellæ, quam tota civitas novit eſſe mulierem formæ, pecuniæ, nobilitis antiquæ, &c. ignorantes ill Ambroſii: *d* Qui ſuavitatē qu rit conjugii, non tam ſuperiore cenſu ambiat, quàm neceſſitate non teneant maritales, non mo nilibus ornatam, ſed moribus Offendit plerumque virum, ſi ſ uxor nobiliorem noverit, ac o pulentiorem. Quibus incomm dis medium ex Ambroſianâ ep ſtolâ colligamus. *e Conjugium inter filios noſtros componere? qua utrum pares copulandi ſint, an imp res? Sed ni fallor, compares copula ſolent: boves qui jungit ad aratru equos ad currum, pares eligit* (Cr cias canterius cum Bucephalo A lexandri, aut generoſiſſimi Prin pis equo malè uni rhedæ junger tur) ut *ætas conveniat & forma, n natura diſcrepet, nec decoloret dive ſitas.* Divus Auguſt. uxorem, co ditione viro parem eſſe debere comprobat ex eo, *f* quòd prim matrimonii fundator conſortiu viri non ex capite formarit, ne viro præferendam putaret, nec pedibus, ne velut mancipium a ſervilia abjiceretur, ſed ex later *g Quia igitur viro nec Domina, n ancilla parabatur, ſed ſocia, nec capite, nec de pedibus, ſed de late erat producenda, ut juxta ſe pone dam cognoſceret, quam de juxta ſumptam didiciſſet.* Semper late hæreat, non maritus ſolus deam bulet, uxor non ſola templu frequentat, ſed ſimul, ſintque, u ait Paulus, *vir & mulier benè ſib conſentientes.* Quod quædam, u concludam, difficile his verbis te ſtata eſt, exclamans: Ah quant

a Ovid. l 6 Faſt
b Iuven ſat 6
c Chryſ. in ep. ad Epheſ. c. 5 hom. 20 Ruth, c. 3

d Ambr. l. de Virg
e Ambr. ep. 66 ad Patern
f Aug. l. 12 de civ c. 26
g Aug l. 1 de Sacram. p. 6 c. 35

mali

iminis eſt, priusquam decem
ius ad quinque redigi poſſint.
i tamen poterit, ſi illud Plinii
ervemus: eas inter ſe arbores
venienter inſeri ac uniri, quæ
ter corticis uniformitatem
idem anni tempus fructus,
que conſimilis acroris propè,
dulcoris, proferre conſuevere
quod potiori jure in omni
nubio obſervandum eſt, in
niſi contrahentium quædam
ææ conformitas ſit, tantùm
ſt, ut fructus uberes, verùm
il niſi ſtipites ac fuſtes exſpe-
ndi ſint. „ Quare rectè monet
henaſſius, a non quærantur
onjuges valde impares anno-
m numero, conditione, viri-
is, qualitatibus corporis &
nimi. Ex immaturis enim con-
gibus emanant damna nec
pauca, nec parva: ipſorum ta-"
bes, abortus, aut prolis infirmi-"
tas. Dilapidatio bonorum ob"
imperitiam regendæ familiæ. "
Taceo, quòd ſicut filii facilè ſuos
parentes reverentur, cùm eos
vident ætate, prudentiâ, longè
ſuperiores: ita contrà, dum eos"
advertunt ſibi moribus, mento"
& mente quaſi coæquales, citò "
contemnunt. Hinc quod ſuprà
propoſuimus, manifeſtum eſt:

Si quà voles aptè nubere, nube pari.

Ubi enimverò hæc annorum, a-
nimorum, morum atque virtu-
tum æqualitas reperietur, affir-
mare auſim Chriſtum cum ma-
tre ſuâ talibus nuptiis non defu-
turum, qui aquam omnem in vi-
num convertat, aliaque miranda
efficiat, ac tandem ad nuptias cœ-
leſtes invitet.

a Chenaſ. de vera prud. l. 2 c. 12

EMBLE.

EMBLEMA VIII.

Domine ſi vis, potes. Matth. 8.

a QUIDQUID SUPERI VOLUERE PER ACTUM EST.

DOMINICA III. POST EPIPHANIAM.

De dominio Dei in creaturas, quod longè majus quàm guli in vaſa, ut patet luculento illo Doctoris gentium teſtimoni
b *An non habet poteſtatem figulus luti, ex eadem maſſâ facere ali quidem vas in honorem, aliud in contumeliam?*

§. I. c *Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit in cœlo, in terrâ mari, & in omnibus abyſſis.*

§. II. Quomodo nullus Dominus, niſi ſolus Deus, d *in cujus di ne cuncta ſunt poſita, nec eſt qui poſſit reſiſtere ejus voluntat*

§. III. e *Dominus dedit, Dominus abſtulit, ſicut Domino placuit, ita ctum eſt.*

a Ovid Metam. 8 b Ad Rom. 9 c Pſal 1;4 d Eſther. 13 e Iob. 1

DOM

DOMINICA TERTIA POST EPIPHANIAM.

Domine ſi vis, potes. Matth. 8.

THeologorum phœnix A-quinas parte primâ, quæſtione decimâ tertiâ, articulo primo, hoc imprimis diſceptat: *Utrum Deus ſit nominabilis* & quomodo Deus communis quod nomen ei propriè competat? quo vocabulo di-a eſſentia, ejuſque proprietatibus aptiſſimè exprimantur? Hujus notitiæ avidiſſimos, non vos ſed & olim homines ſanctiſſimos comperio. Geneſis 32. luctam illam ludicram: *Interrogavit eum Jacob: Dic mihi, appellaris nomine?* Hujus verò reſponſum præſtolanti, reſpondit: *Cur quæris nomen meum?* quod tantum abeſt, ut indicarit, ut *increpavit eum, & tanquam omni divino nomine abduceret,* um percunctatus: *quare i terras de nomine meo?* Conſimile reſponſum dedit Judicum 13. quærenti: *quod eſt tibi nomen?* at ille: *cur quæris nomen meum, quod eſt mirabile?* quin imò adeò mirabi-,adeò ineffabile, adeò inenarrabile, ut D. Juſtinus aſſerat: *b Deo nomine imponi non poſſe quod ſi quis contendat, ſummæ dementiæ eſſe.* quod vel in eo divinus Plato cenſuiſſe videtur, dum dixit: *c Difficile eſt Deum intellectu percipere, eloqui verò impoßibile.* Quem ubi Nazianzenus induxit, ſuum exponit ſenſum, & ſententiam, dicens: *d Deum nullis verbis explicari poſſe.* quod & alibi confirmat:

a Dionyſ. de divin nom. c: 1
b D. Juſtin apol: 2 c Plato in Timaeo
d Greg. Naz orat: 34

e Certè hoc eſt Deus, quod dum dicitur, non poteſt dici; cùm æſtimatur, non poteſt æſtimari; cùm definitur, ipſa definitione creſcit. Ut de facto oſtendit Simonides, f cui ab Hierone Rege Siculo rogatus, quid ſit Deus? Diem unum conſiderationi petiit; tum biduum, triduum, ac tandem id unum reſpondit: quo plus cogitaret, hoc plus cogitandum occurrere, ac verba deeſſe & nomina, quibus naturam ejus definiat, aut circumſcribat. Ex quibus omnibus rectè concluditur cum Divo Thomâ: *g nomen nullum reperiri, quod ſignificans ipſum, exprimat divinam eſſentiam, ſecundùm quod eſt.* Tamen ut de ineffabili nos infantes aliquid effari, & de Deo noſtro loqui poſſimus, varia illi nomina, ut docet idem Doctor, *h* imponimus ab effectis deſumpta, in quibus naturæ ejus perfectiones ac proprietates ſingulari modo relucent. Atque ita inquit Damaſcenus: i *Ipſe Deus propter ineffabilem bonitatem voluit de noſtris rebus, & noſtro modo nominari, ne ſimus funditus notitia ejus expertes.* In quâ materiâ juvat audire pleniùs differentem magnum illum Doctoris gentium diſcipulum D. Dionyſium de divinis nominibus: k *Quidam Deum multorum nominum faciunt, ut cùm ipſum Deum introducunt*

e Orat de fide quæſt 20 f Cic lib de nat Deorum g D Thom. p: 1. q. 13 a. 1 in corp. h S Thom eit
i Damaſc, l: 1 de fide orth.
k S. Dion. de divinis nom. c 1

dicentem:

dicentem: Ego ſum, qui ſum, vita, lux, via, veritas. Et cùm Sapientes ipſum Deum ab effectis laudant, ut bonum, ut pulchrum, ut ſapientem, ut dilectum, ut Deum Deorum, ut Dominum Dominorum. Verùm enim verò inter hæc tam multa, eaque varia Dei nomina, unum ſibi delegiſſe, ſæpiùs in ſacris literis uſurpaſſe ac inculcaſſe videtur, quòd perfectiones ejus cumulatiùs complectitur: nomen ſcilicet *Domini*. Ita diſertè teſtatur per Iſaiam: a *Ego Dominus, & hoc eſt nomen meum.* Unde & Hieremias cap. 23; *Hoc eſt nomen, quod vocant eum, Dominus juſtus noſter.* Pſaltes verò regius: b *Quærent nomen tuum Domine.* Ac tandem ſubjungit: *& cognoſcant quia nomen tibi Dominus, tu ſolus altiſſimus in omni terra.* & Pſalmo ſexageſimo ſeptimo: *Dominus nomen eſt illi.* Quod & inclyta illa bellatrix agnovit, dum dixit: c *Dominus nomen eſt illi.* In lege novâ hanc nomenclaturam ipſe comprobavit, Joannis capite decimo tertio. *Vos vocatis me Magiſter & Domine, & bene dicitis; ſum etenim.* Hoc quippe nomen *Dominus* in ſe complectitur inexhauſtam illam potentiam, d *quâ omnia quæcunque voluit fecit.* Infinitam ſapientiam, ac providentiam, quâ *Dominus univerſorum* omnia gubernat, attingens e *à fine uſque ad finem fortiter, diſponit omnia ſuaviter.* Immenſam illam bonitatem, quâ omnia conſervat, ne in nihilum ſuum recidant, quâq; ſe in ſervos mancipia

a Iſa 42
b Pſal 82
c Iudith. c 9
d Pſal. 113
e Eſther 13 Sap. 8

ſua, adeò munificum, prodigu ac indulgentem exhibet. Deni inenarrabilem illam miſeric diam, quâ nos ſanguine ſuo et & redemit, qui omnes tituli ei verum ac ſolum Dominum m nifeſtò convincunt: omnemq ex parte noſtra timorem, am rem, venerationem, obſequiu famulatum infimum jure lon maximo illi debitum teſtantur.

Hunc ſolum Dominum agn vit leproſus, dum illum incl mans: expoſcit, quod omne d minium humanum (ut infrà v debimus) excedit: f *Domine vis, potes me mundare.* Cum il & quiſque noſtrûm clama poteſt, quacumque infirmita affectus; *Domine ſi vis, potes* m ſanare. *Domine ſi vis, potes* filian fratrem, maritum curare. *Domi ſi vis, potes* me ditare. *Domine vis, potes* ſtudia, negotia, merca turam, fœcundare. *Domine ſi vi potes* filios meos exaltare. *Domi ſi vis, potes* inimicos noſtros hu miliare. An in terris mortalem Dominum reperire eſt, qui quid quid vult, poſſit? ſi *velit* moment ab oriente in occidentem exer citum trajicere, *poſſit*; ſi *velit* om nia regna mundi debellare, om nes gentes ac populos ſubjuga re *poſſit*; ſi *velit* claſſem mari immittere, ventis ac fluctibus imperare, *poſſit*. Hoc gentiles nulli mortalium, ſed Diis ſuis affinxerunt: g

——finemque potentia cœli
Non habet; & quidquid Superi
voluere peractum eſt.

Veriſſimè Pſaltes: h *Ego cognovi,*

f Matth 8
g Ovid Metam. 1 8
h Pſal. 134

quod

l magnus eſt Dominus præ om-
s Diis. Cauſam ſubdit:

§. I.

nia quæcunque voluit Do
minus, fecit in cælo, in ter
a, in mari, & in omnibus
byſſis. Pſal. 134.

Refert Polidorus Virgilius, *a*
dũ quondam Canutus Rex An-
gliæ, fortè littus maris cum
inambularet, unum aliquem
ntatorum regiis auribus pru-
tem dixiſſe: Domine mi Rex,
s ſimilis tibi? ac digito in
anum intento, Regis poten-
a, regnique amplitudinem ex
ommendaſſe, quòd non ter-
nodò, ſed & maris Dominus
t, ac effræni elemento impe-
ret, Canutus ad hæc ſubri-
s, in littore conſedit, ac mari
meſcenti edixit: impero ti-
hûc ne progrediaris, cùm ecce
manus fluctus ſe in ſinum
is effundit: atque ita exce-
s, ad affuſos aulicos converſus:
inquit, quantùm in fluctus
is mihi imperium eſt? ſimul-
aſſurgens Wintonienſem ur-
ingreſſus, ſummam ædem
, ubi conſpecta Chriſti è cru-
endentis effigie, coronam
ti ſuo detractam, ipſius verti-
mpoſuit, hoc dignum cedro
fatus: *b tu ſolus Dominus, tu*
maris poteſtati maris, motum
num ejus tu mitigas. Nullus
e fluctibus Alexander Ma-
, aut Carolus columnas, ter-
ios ponet. *c Tu ſolus termi-*
poſuiſti, quem non tranſgre-
dientur. Quoſcumque mare
ſapientes, divites, potentes, reges
aut dynaſtas vehit, neminem niſi
hunc ſolum Dominum agnoſcit,
ejuſque unius nutu omnes ja-
ctantur, omnes attoniti exclama-
re coguntur: d *Mirabiles elatio-*
nes maris, mirabilis in altis Domi-
nus: omnes exangues ac pallidi
hunc Dominum invocare: e *Do-*
mine ſalva nos, perimus. Ille dixit
f *Mari: tace & obmuteſce*; & in te
confringentur fluctus tui. Ille
imperavit ventis & mari, & facta
eſt tranquillitas magna. Ejus ſolius
nutu, mare velut pavimentum pe-
dibus Petri ſe ſubſtravit; ut muri
cryſtallini, dum Iſraëlitæ ſicco pe-
de tranſiſſent, ſtetit.

A facie Domini tanti, fugere ſe
poſſe credebat Jonas; ſed Domi-
nus ſatellites alatos immiſit: g
Dominus autem miſit ventum ma-
gnum in mare, & facta eſt tempe-
ſtas magna. Donec tandem ſervili
timore perculſus dixit: *Dominum*
cœli ego timeo. Si fugero h *in ex-*
tremis maris, illic tenebit me dexte-
ra tua. Emittes in me ventos de
theſauris tuis, & *venti ad mare*
obedient tibi. Hoc aliquem Hiſpa-
niarum Principem modeſtè edo-
cuit B. Aloyſius: i dum anno
ætatis ſuæ quarto decimo, adle-
ctus in Ephebum honorarium Ja-
cobo, Philippi II filio, illum
etiam tum parvulum è feneſtra
proſpectantem, cùm ventus ve-
hementiori flatu inceſſeret, Jaco-
bus pueriliter indignabundus: k
heus vente, inquit, *impero tibi ut*
moleſtiam mihi exhibere deſinas,
Tum Aloyſius, qui proximus ad-

a Polid ex chron Germ
b Pſal. 88 c Pſal 103

d Pſal. 92 e Matth. 8 f Marc 4
g Ion c. 1 h Pſal 138 i Virg Cae-
parius in vita B Aloyſii l 1 c. 7
k Beyerlinc apoph. tit. Deus.

ſtabat,

ſtabat, opportunitate uſus: *potes*, inquit, *Domine, homines tuis diƈtis obedientes nanciſci, in elementa autem ſolius Dei, & ſupremi Domini imperium eſt, cui & te parere oportet*: nec minus ſapiens alterius etiamnum pueri regii reſponſum. a Cùm Philippus II. venatum iviſſet, aſſumpto ſecum filio Philippo III. Puer ut vidit derepentè pluviam ingruere, parentem comiter rogavit, ut imperaret nubibus deſuper ne pluerent. Rege reſpondente, hoc ſuperioris poteſtatis eſſe, ille his intelleƈtis, qui de patris potentia plurimum inaudierat. Quid inquit, mi Pater, rem tantillam præſtare non potes? Quid ſi majorem poſtulaſſem? Jam planè te nihil poſſe comperio.

O magne Rex, Elementa b *omnia ſerviunt tibi*: Hic facit in fornace Babylonica ignem, quaſi ventum roris flantem: hic facit tot inviƈtos martyres, prunas, ut roſas calcantes. Hic terram, quam tribus digitis appendit, ſuſtinet, & quatit: c *qui reſpicit terram, & facit eam tremere*.

Omnia demum paucis complexus, qui dixit, d *tu feciſti cœlum & terram, & quidquid cœli ambitu continetur, Dominus omnium es*. Ubi præclarè Leſſius obſervat: e *ex eo, quod ipſe omnia condidit, colligit ipſum eſſe dominum univerſorum, & cunƈta in ejus ditione & poteſtate eſſe poſita*. Hinc laudabilis ille mos in Eccleſia, ut Dominica II. poſt Epiphaniam ſub introitum *miſſæ*, decantet il-

lud Pſaltis regii: "f Omnis [terra] adoret te, & pſallat tibi, pſal[mum] dicat nomini tuo Domine. J[u]bilate Deo omnis terra, &c." ut quidam ſolerter obſerva[t,] quod Cæſar Auguſtus ſuo tem[po]re imperaſſet, ut ex ſingulis u[r]bus univerſi orbis, homo unu[s] ſe Romam mitteretur, qui pu[gillum] terræ, ex civitate ſua deſum[ptum] oppletum adferret. quæ ex terræ portio undique colleƈt[a] parvulum collem excrevit, [ſuper] quem, tempore Chriſtiano [...] dedicatum templum, Domi[nicæ] II. poſt Epiphaniam. Atqu[e] propter, Eccleſia cantat hoc [...] *omnis terra adoret te, &c.*

Sed parum eſt, Deum rebu[s in]animatis, aut etiam irrational[i]bus dominari, in creaturam [ra]tionalem potiſſimum ſibi do[mi]nium vindicavit, ut ingenioſè [ad]vertit Gregorius Nyſſenus Ge[...] 2. in creatione mundi, g d[un]taxat nomen *Dei* in ſacris pag[inis] reperiri, *in principio cre[avit] Deus cœlum & terram. Dixit D[eus] fiat lux: dixit quoque Deus, fia[t fir]mamentum. Dixit autem D[eus] fiant luminaria*: at verò ubi cre[atu]ra rationalis efformanda eſt, [...] quàm primum *Domini* no[men] uſurpavit: h *formavit igitur Do[mi]nus Deus hominem*: & paulò p[oſt] *tulit igitur Dominus Deus ho[mi]nem*. In quæ verba Auguſti[nus] i *nullo modo vacare arbitror*, [...] *nos aliquid, & magnum aliqu[i]d monere*, quod *ab ipſo divini* [...] *hujus exordio, uſque ad hunc lo[cum] nunquam poſitum eſt, Domi[nus]*

a Ian Erithræi exempla tom. 3. §. 74.
b Pſal 118
c Pſal. 103
d Eſt. c. 13
e Leſſ, de perf, div, l, 10 c, 3 n, 18

f P. Nicaſius de S Tereſe en recuei[l] queſtions curieuſes c: 3 q 1
g Apud Lipoman. in Gen. c: 2
h Gen 2
i Aug tom: 3 l. 8 de Gen. ad lit. c[...]

D

eus; ſed tantummodo Deus; *nunc rò, ubi ad id ventum eſt, ut ho-mẽ in paradiſo conſtitueret, eum-e per præceptũ operaretur, ita ſcri-ura* locuta eſt: *& ſumpſit Do-nus Deus hominem, quem fecit.* ac rectè Pſaltes: *a Domine Do-nus noſter*, non divitiarum, non gni, non exercituum Dominum npellat, ſed noſtrum. Et Apo-lus Thomas, qui viderat eum ntis ac fluctibus imperantem, n tamen vocat Dominum ma-, qui ambulat ſuper pennas ven-rum. Viderat eum mortuos ſu-tantem: non tamen has voces irpat: *Dominus vivorum & mor-rum*, perceperat in morte ejus, rrendum illum terræ motum, em & lunam tenebris involvi, n tamen exclamat: *Dominus* ræ, cœli & ſiderum, &c. ſed *Dominus meus, & Deus meus.*

Atque ut reipſa in hominem ominum exerceret: *c Tulit Do-nus Deus hominem, & poſuit eum paradiſo voluptatis, præcepitque dicens, de ligno ſcientiæ boni & li ne comedas.* Cui præcepto, m quidam opponerent: ſi ar-r bona, cur fructus veritus? Si la, cur in paradiſo collocatur? curri poteſt ſolidiſſimè hoc vi Salviani reſponſo: *d quia t ſumma Juſtitia, voluntas Dei* Quare ſervus domi manet; a dominus vult. Quare comi-ur? Quia dominus vult, &c. *de* cauſa *ſerpens, qui erat calli-r cunctis animantibus, dixit: cur cepit vobis Deus? non verò cur cipit vobis Dominus?* Nam hæc quæſtio interimit; & reſpon-n in promptu: quia dominus eſt. Quod abſolutiſſimum ſupre-mi numinis dominium Auguſti-nus inſigniſſimè oculis ſubjiciens *e homo*, inquit, *poſitus ſub præcepto. audivit à Domino Deo: noli tan-gere. Quid? hanc arborem. Quod eſt enim illa arbor? Si bona eſt, qua-re non tango? Si mala eſt, quid facit in paradiſo? Prorſus ideo eſt in paradiſo quia bona eſt; ſed nolo tan-gat. Quare non tango? Quia obe-dientem te volo, non contradicentem ſervum. Serve audi prius domini juſ-ſum, & tunc jubentis diſce conſilium Bona eſt arbor, ſed nolo tangas. Qua-re? Quia ego dominus ſum & tu ſer-vus.* Hæc tota cauſa eſt. Atque hâc de cauſa poſſet Deus Domi-nus præcipere, ne quis carnem aut lacticinia deguſtaret, ſed pane & aqua aſſiduò victitaret, quia vult, quia habet ampliſſimam " & illimitatam poteſtatem præ-" cipiẽdi & vetandi; poſſet, inquit " Leſſius, *f* præcipere omnia ope-" ra bona nobis poſſibilia. Unde " omnia ſua conſilia poſſet facere " præcepta, & imponere nobis " omne genus auſteritatum, & " pœnitentiarum, jejunium, cili-" cium, chameuniam, flagella-" tiones, & alia hujuſmodi uſque " ad noſtri peremptionem. poſ-" ſet vetare omnes commodita-" tes & recreationes ſub peccato " mortali. Et hæc omnia; ut S. Am-broſius ait; *non propoſito ullo præ-mio.* Quod autem in nos ſervos ac mancipia ejus, tam ſeverum dominatum non exerceat, hoc ſolius bonitatis ac indulgentiæ eſt. Ex qua piiſſima conſidera-tione primus exiſtit fructus uber-rimus, quanto affectu & prom-

a Pſal 8 b Ioan:20
c Gen:2 d S.Salvian:de provid
e Aug in Pſal 70 poſt med.
f Leſſius de perf Divin.l:10 c:1 n:4.

ptitudine domino adeò benigno ac munifico, ejuſque mandatis; quæ verè gravia non ſunt, mercede inſuper magna nimis propoſitâ, obtemperandum ſit.

Gen. 39. in ſervum venditus Joſeph, Potiphari viro principi in aulâ Pharaonis: *invenitque Ioſeph gratiam coram* Domino *ſuo*, adeò ut totius domus curam, a agros horrea, prædia, penora, cellas, gazophylacia, ſuppellectilem omnem auream, argenteam, omnes denique facultates ſuas ei committeret, eumque non ut mancipium, ſed ut filium, ut animam ſuam amaret; ſed ut erat eleganti formâ, infamis lupa in agnum oculos conjecit, at faſcinare nequivit: verum ſervus, in tàm ſui amantem dominum fidelis, ſic liberè prolocutus eſt: b „Ecce *Dominus* meus, omnibus „mihi traditis, ignorat quid habe„at in domo ſuâ, nec quidquam „eſt, quod non in meâ ſit pote„ſtate, vel non tradiderit mihi, „præter te quæ uxor ejus es, quo„modo ergo poſſum hoc malum „facere; & peccare in *Dominum* „meum? & Euro ocyus aufugit. nunc ô homo! Domini Dei tui in te beneficia creationis, conſervationis, redemptionis, propria naturæ & gratiæ, gloriam & regnum æternum compone, & quoties peccandi, hunc dominum offendendi ſeſe offert occaſio, dic cum Joſepho: *quomodo poſſum hoc malum facere, & peccare in* Dominum *meum* Inflammat nos ad hoc B. Hugo Victorinus de arrha animæ: *anima mea conſidera mundum, reſpice ea, quæ in eo ſunt: quoniam omnia tradidit* (omnia ſerviunt tibi) *dil[...] ergo* Dominum, *à quo tantum d[...] cta es.* Quoties menſæ benè inſt[...] ctæ accumbis, piſces, carnes, fru[...] apponi cernis, dic cum Joſeph[...] *ecce* Dominus *meus omnia hæc [...] hi tradidit, quomodo ergo poſſu[...] lum facere & peccare*, gulâ ac cra[...] lâ in Dominum *meum*? Quoties [...] reviſia aut vinum tibi fundit[...] dic cum Joſepho: ecce hæc om[...] mihi tradidit: *quomodo potero* [...] mulentiâ & ebrietate *peccare* [...] Dominum *meum*? Quoties cap[...] veſtiarias, vario veſtimentor[...] genere oppletas intueris, a[...] ſplendidè indueris, dic cum J[...] ſepho, ecce &c. *quomodo pot[...]* ſuperbia aut faſtu *peccare in* D[...] minum *meum*? Dum arcas au[...] & argento confertas intueris, d[...] cum Joſepho: *ecce* Dominus *m[...]* &c. *quomodo poſſum* avaritiâ, [...] pauperum deſpectu *peccare* [...] Dominum *meum*? Hâc cogit[...] tione armatus Antiſtes Smyrne[...] ſium Polycarpus, c dum exqui[...] tis propoſitis tormentis urge[...] tur, ut Chriſtum Dominum ej[...] raret, & idolo thus adoleret, i[...] trepidè reſpondit: jam octogin[...] ſex annis ſervivi Domino D[...] meo, & nihil mihi mali fecit, qu[...] modo ergo potero eum negan[...] lædere, abjurare, & offendere?

a Amb in c 17. Lucæ.
b Gen. 39.

c Surius in vita 26 Ian.

§. II.

Quomodo nullius Dominus, n[...] ſolus Deus, in cujus ditio[...] cuncta ſunt poſita, nec e[...] qui poſſit reſiſtere ejus [...] luntati. Eſther c. 13.

Superbos ac magnificos *dom[...] nandi* titulos, non tolerando [...]

n mortales ſibi arrogarunt. Sa- or Perſarum Rex epiſtolam, iam ad Conſtantinum Impera- rem dedit, ſic exorſus eſt: *a Rex egum Sapor, particeps ſiderum, iter ſolis & lunæ, Conſtantino ſa- em plurimam.*

Major longè inſania exſtitit gis Biſnagenſis *b c* qui ſaluta- tur: *ſponſus bonæ ſortis, magna- n provinciarum Deus, Regum entiſſimorũ Rex, omnium equi- ium Dominus, Magiſter & Do- r linqui neſcientium, trium Impe- torum Imperator, omnium quæ vi- , conquiſitor: conquiſitorum Con- vator; quem octo mundi partes tuunt: Eques, cui nemo par, & iſſimorum quorumque debellator phantorum venator, Dominus entis, Auſtri, Septemtrionis, Oc- entis & maris.* numquid titu- um ſatis? ſi lubet addamus elo- rum ſeriem, quam Soldanus in ris præmiſit in hunc modum. *almander omnipotens ante Car- ginem, Dominus Iordanis, Domi- Orientis, Dominus Bethleem, minus Paradiſi, Præfectus inferni rimus Imperator Conſtantinopo- , Dominus ficus, Dominus quà & luna meant; Protector primi rdotis Ioannis; Imperator, Rex um, Dominus Chriſtianorum, æorum, Turcarum, Amicus Deo-* . Non multò aliter Solyman- , noſtro Cæſari ſcripſit his ver- : *Carolo V. Imperatori ſemper guſt. Belgæ, Coævus Soliman, ictrici nobiliſſimâque Ottoman- m proſapiâ ortus, Imperator arum, Rex Regum & Dominus inantium, Imperator Trapezuntinorum, ac Conſtantinopolitanorum Dominator mundi, & terræ domitor, &c.* quid vultis amplius? ô abjectiſſimos dominatores, veriſſimos vitiorum ac ſcelerum ſuorum ſervos, quos ubi ſupremo Domino collibitum eſt, fortunis omnibus exuere, regno ac diademate ſpoliare, ad extremam inopiam redigere, vitâ exutos, ad æternos inferorum carceres, & ſervitutem acerbiſſimam ablegare poteſt. O miſeros Dominos, qui ne pilum album, nigrum facere, qui ne guttæ pluviam cœlo elicere, aut ſolis radium evocare; qui ne herbæ incrementum dare, qui ne cubitum ſtaturæ, imò ne momentum vitæ adjicere valent. Exemplum ingens dedit Clotharius Francorum Rex, qui dum febri correptus in fatali lectulo decumberet, in has voces prorupit, *e vah, quid putatis? qualis ille Rex cœleſtis, qui ſic tam magnos reges interficit?* noſti Clothari, quis ille ſit? audi Paulum docentem: *f hic Rex regum & Dominus dominantium.*

Quiſquis mortalis Dominus hic titulos ambit, & magno impendio ditiones, ac dominia ſibi comparat, audiat Eccleſiam per orbem univerſum indies ingeminantem: *tu ſolus* Dominus, *tu ſolus altiſſimus.* ille enim ſimpliciter Dominus eſt, qui neminem ſupra ſe, omnes infra ſe habet: qui nulli ſervit, & omnibus dominatur: nam ſi ſubjicitur vel uni, licet cæteris imperet, non eſt abſolutè Dominus, ſed Dominus ſimul & ſervus; qualem ſe profitetur Euangelicus ille centurio

a Marcellin. l. 17
b Iarricus tom. I. rerum Ind.
c Nierenb. de different. aeterni & temp. Drex. prodrom. c. I. §. 11.

e Baron to 7 ann. 565 Greg. Turon hiſt. Franc. l. 4 f 1 Tim. 6

infra ſe habens milites, & ſupra ſe ducem ac Imperatorem, ſub cujus poteſtate eſt. Secundò qui alicujus eget, non eſt verè Dominus, ex quo probat Auguſtinus Deum eſſe ſolum Dominū: a *ille quippe noſtrâ ſervitute non indiget; nos verò dominatione illius indigemus ut operetur & cuſtodiat nos; & ideo verus & ſolus eſt* Dominus. *nam ſi nobis indigeret, eo ipſo non verus Dominus eſſet, cùm per nos, ejus adjuvaretur neceſſitas, ſub quâ & ipſe ſerviret.* b atque ideo ait, Deum ab æterno mundum condere noluiſſe, ut oſtenderet ſe nulla creatura egere; & in illud Pſalm. 69. *dixit* Domino, *Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges; ille, inquit, non eget noſtri, nos egemus ipſius; ideo verus* Dominus. *nam tu non valde verus* Dominus *ſervi tui, ambo homines, ambo egentes Deo. ſi autem putas egere tui ſervum tuum; ut des panem, eges & tu ſervi tui, ut adjuvet labores tuos. uterque veſtrum, altero veſtrum indiget, itaque nullus eſt verè* Dominus. Accedit nullum poſſe dici Dominum rei, quam alter pro arbitrio illi eripere, deſtruere ac annihilare poteſt. Quod morali documento pulchrè Philo in illud Levit. *quia terra mea eſt*, c probat Deum ſolum rerum omnium eſſe Dominum ac poſſeſſorem; homines verò earum tantùm habere uſumfructum ad vitam, non autem dominium: hinc liquet ait, *nos alienis uti poſſeſſionibus, nec gloriam, nec divitias, nec honores, nec imperia, nec aliud quidpiam vel corporis, vel animi proprium, nec ipſa quidⁱ quaſi hæc juris & dominii noſ ſint, poſſidemus; ſed uſumfructum dum vivimus, habemus ſolùm*; D minium juxta ſupremum Don num eſt: ubi obſerva prædia, fe da, ac fundos hæreditarios, paſſi *leen, leen-goederen* vocitari. [illegible]u bona ad uſum conceſſa ac [illegible] tuata. *Sæpe riſi*, inquit Chryſoſt mus, d *legens teſtamenta dicenti ille quidem agrorum, & domor* Dominium *habeat; uſum verò lius:* cum omnes dumtaxat uſu habeamus, dominium nemo. v limus, nolimus, aliis cedemu quo quidem ſenſu dixit Horatiu irridens eos, qui ſecus opina túr & loquuntur. e

——— *tamquam*
Sit propriumquidquam, puncto q
mobilis horæ
Nnuc prece, nunc pretio, nunc
nunc ſorte ſuprema
Permutet Dominus, *& cedat*
altera jura.
Sic quia perpetuum nulli da
uſus, & heres
Heredem alterius, velut unda,
pervenit undam.

Patet, nulli dominium, ſed uſu cumque breviſſimum compet re, fg Quare vir Eccleſiaſticus tæ integræ ac famæ laudabilis, funere comitis Hollandiæ, Do ni ſui, panegyrim ad popul habens rectè dicebat: Domi *noſter comes Hollandiæ mortuus Chariſſimi, orate pro eo. fuit hîc vo & breviſſimo tempore habens quos uſusfructus & reditus ann quos jam amiſit, & ſecum ſu non potuit. ſi modò haberet ali*

a Aug. l. 8 de Geneſi ad litt. c 11
b Lib. 12 de civit c. 17
c V. Corn, in Levit. c 25 v 23

d Chryſoſt hom: 2 ad pop.
e Horat, l 2 ep 2
f Thomas à Kemp. in hoſpitali p
g Marchant Dom. 8 poſt Pent.

mans

ſnentia hereditaria bona, maximè ſi convenirent. Hæc cogitatio iſtas arrogantiæ dejicit, hæc ela ſpiritus alas ſuccidit, hæc Domi-os mundi, multis titulis pago-um ac prædiorum illuſtres, in onſpectu altiſſimi, demiſſio-em, obſequium, & ſervitutem ocet.

Inſignia Toparcharum ac do-inorum per Flandriam, Han-oniam & Arteſiam conſului, & el ex etymo colligere eſt, quàm illius ſtabilè dominium: unus ominus *de la Tour.* Alter Do-inus de *Rollegben.* Dominus in *eenen.* Dominus de *Sottegen*, iorum, qui ſe verum Dominum ctat, timendum ne audiat: *a ulte nac noctæ.* Vis ſcire unde er- Domiri? *Dominus de la foſſe.* ominus de *Kerckhove.* Domi-us *de Beau rien* &c. hæc quiſquis animum dimiſerit, quantumvis ultis terris & regionibus do-inetur, dicet cum Propheta: *b Domine, quia ego ſervus tuus; ego rvus tuus, & filius ancillæ tuæ.*

c Rex Ptolomæus ſemel In-um unum ex 72. interpretibus gavit: *quid ſibi optimum in vi-ſit?* reſpondit ille: *ſi cognoſcas, oniam Deus mortalibus domine-r.* optimum enim eſt *ſubditum ſe Deo*, & d *mortalem non paria eo ſentire*, in cujus manu, regna titulos dare ac eripere.

Elegit Deus Davidem opilio-em, in Regem Iſraëli: Samuel iabum à ſtatura, & vultu pro-tum, extemplo unxiſſet in Re-m, ſed prohibens Deus: *e ab-i eum*, inquit, ne *reſpicias vul-tum ejus.* quid cauſæ Domine? cur obſecro mi Deus abjeciſti vi-rum regno tam dignum? ut con-ſtet ejus ſolius nutu pendere, conditione humiles, an ſublimes ſimus. tam nihil promeritorum poteſt jactare, qui Princeps, qui Rex aut Cæſar naſcitur, quàm qui mendicus aut mancipium. non opus ipſe peccaverit, aut pa-rentes ejus. Honores Deus, & opes, cæteraque vitæ illuſtriora commoda dignis indigniſque promiſcuè dilargitur, cuique di-vidit ſua dona, prout vult; ut me-ritò Rex magnus exclamet: *f* quis ſicut Dominus noſter? ſuſci-“ tans à terra inopem, & de ſter-“ core erigens pauperem, ut collo-“ cet eum cum Principibus. Ita eli-“ git David ſervum ſuum, & ſuſtu-“ lit eum de gregibus ovium.” ita quotidie hunc eligit ſenatorem, illum ſartorem, hunc Crœſum, iſtum vult Irum. ſuâ quiſque ſorte contentus vivat, prout ei Domi-nus conferre placuit.

g Sigiſmundo Imperatori an-nis compluribus famulus fuit, qui ſæpiuſculè ſorti ſuæ graviſſimè indignabatur: *h* rem indignam eſſe, ſervos optimè meritos, tam parum liberaliter haberi; in eos tantùm ſpargi munera, qui jam antea opibus affluerent, cæteros tot annorum ſervitio exhauſtos, vix ullis unquam munuſculis hi-larari: præpoſteram hanc eſſe liberalitatem, quæ in vaſa jam plena ſe effunderet. Inaudiit Cæ-ſar ſe ab aliquo ſuorum perſtrin-gi: ut ergo dicacitatem hominis mitiſſimâ objurgatione corrige-ret, & os ſatis importunum ob-ſtrueret,

a Luc: 12 b Pſal: 15
c Beyerlinck theatr. tit. Deus
d 2 Mach: 9
e 1 Reg: 16

f Pſal: 112 g Caſp. Peuc. in Chron.
h Drex de conform: volunt. l. 5. c. 12. §. 5

ſtrueret, hoc ingenioſè commentus eſt: pixides duas parari juſſit conſimilis omnino formæ ac magnitudinis; & illam quidem auro, hanc plumbo impleri, pari tamen pondere præcepit. Jamque accerſitum hominem humanius affatus: ut ſcias, inquit, non mihi benefaciendi animum, ſed tibi gratiam accipiendi beneficia defuiſſe, en tibi duas has pixides, utramque plenam, unam auro, plumbo alteram, tu jam liberrimè quam velis, elige; alterutra tua eſt: ea enim quam abdicaverit, proximo cuique dabitur. Ergò age, res tui arbitrii eſt. Hic miſer æſtuare modò hanc, modò illam pixidem curioſiſſimè contemplari, jamque iſtius, jam & alterius pondus manu explorare, ſed æquiſſimum deprehendere, nec ullum auri aut plumbi veſtigium reperire. Sic incertus & anxius diu deliberare, & nihil magis quam plumbleam paupertatem perhorreſcere. Arrecto demum animo, velut ſi auream fortunam jam manu teneret: Auguſtiſſime Imperator, inquit, hanc retinebo. retine bis ait Cæſar hanc ipſam, & tibi gratias ages ſi potuiſti non errare. Protinus aperta eſt pixis, quæ cum plumbum exhiberet, Imperator occaſionem nactus; vides, inquit, tuæ paupertatis cauſam mi homo, non mihi, ſed divinæ providentiæ adſcribendam? hîc tibi non Cæſaris, ſed ſupremi Domini voluntas defuit; ſi is annuiſſet, te divitem effeciſſet. quod magnus ille Imperator & Dominus vult, hoc fieri neceſſe eſt, ut veriſſimè Aug.: „ *a* Nihil fit in iſtâ totius creaturæ ampliſſimâ quadâ immensâque Republicâ, quod non de ſummi Imperatoris aulâ aut jubeatur aut permittatur." Quare qui miratur hunc principem, hunc ſervum, hunc nobilem, hunc agreſtem, hunc divitem, hunc inopem, hunc doctum, hunc fatuum; deſcendat cum Hieremiâ in *domum figuli*, in hac officinâ noſcet, in hac ſcholâ diſcet: *b* ecce *ſicut lutum in manu figuli, ſic vos in manu meâ.* Sicut enim lutum non poteſt dicere: cur me feciſti ſic, nec nos Deo dicere poſſumus cur nos feciſti pauperes, ignobiles, rudes, infirmos; illos verò divites, nobiles, ſapientes, validos, & fortes? cur verò Jacob elegerit, Eſau odio habuerit: cur unum latronem in gratiam receperit, non alterum; cur Petro dederit gratiam quam vidit fore efficacem, non Judæ, dicemus Dom. 19. ubi de prædeſt. Pluribus hoc dominium Dei explicat Apoſtolus, ſimilitudine eâdem juris, quod figulus habet in vas fictile: ô homo tu *quis es, qui reſpondeas Deo?* id eſt, qui à Deo factorum rationem exigas? *c* numquid dicit figmentum ei, " qui ſe finxit: quid me feciſti ſic? " an non habet poteſtatem figulus " luti, ex eadem maſſa facere aliud " quidem vas in honorem, aliud " verò in contumeliam? " ubi oſtendit manifeſtè Deum habere tantum juris & poteſtatis in ſingulos homines, quantum figulus in vaſa fictilia: imò longè perfectius, ut doctè Leſſius oſtendit. *d* unde ſicut figulus poteſt vas fictile efformare capax, elegans, politum

a Aug, in ſent apud S, Proſp.

b Hieron c 18

c Ad Rom 9

d De perf, divi l. 10 c, 3 n, 19

ſolitum ut menſæ regiæ imponatur; amphoras, quæ vino, balſamo, aliiſque pretioſis liquoribus ſerviant; ſic & alios urceos effingere poteſt, quæ ad alia infima & ſordida miniſteria ſerviant: ollas, quæ coquendis cibis igni imponuntur: & uti hæc, & illa conſervare, ita & frangere, & abjicere poteſt; nec poteſt ullum vas conqueri de injuriâ, aut dicere, cur me cum agis? ita, inquit gravis Theologus, Deus in ſingulos homines, imò in omnes creaturas jus habet, ut eas conſervet, vel perimat, & in nihilum redigat, iis utatur ad ſplendida vel ad abjecta; omnes proſperis, vel exerceat adverſis. nec quiſquam poteſt queri de injuriâ, aut rationem factorum exigere, cum & creatura omnis à Deo magis dependeat, quàm lumen à candelâ, radii à ſole, intellectio & volitio ab animâ, viſio ab oculo: & ſicut pondus in aëre ſuſpenſum aſſiduè teneri debet, & ſi vel ad ictum oculi dimittatur ſibi, deorſum ruit: ita tota creaturarum univerſitas omnipotenti dexterâ tuâ continuò in eſſe, & naturâ teneri debet, ut ſi vel ad momentum laxaveris manum tuam, ſtatim in nihilum ſuum corruet, & velut umbra peribit. Ac proinde ratione ſummæ hujus dependentiæ creationis, ac conſervationis, dominium Dei in nos perfectiſſimum exiſtere quis ambigat? *a* ſicut enim omnia ab ipſo eſſentialiter dependent, ita quoque eſſentialiter ei ſubjecta ſunt; quò autem magis eſt alicui ſubjectum & ab eo dependens, eò majus jus & dominium hoc in illud habet: ſic " homo majus dominium habet " in actiones ſibi ſubjectas &c. "

a Leſſ. c 1 & c. 3

Felix itaque & ter felix, qui ſe totum uni omnium Domino mancipavit, illud regii pſaltis uſurpando: *b O Domine, ego ſervus tuus.* atque hoc ſervus ille cœleſti Domino carior, quò rarior: Etenim ut Ambroſius obſervat: "*c* facilis vox & communis videtur, " ſed paucorum eſt: ſatis enim ra- " rus, qui poteſt Deo dicere, tuus " ſum." totus quantus ſum, tuus ſum, & omnia mea tua ſunt, facilis vox & communis videtur: totus tuus ſum, *ſed voce non corde* veſter ſervus, id omnes literæ loquuntur: at ſi verbo læſus ſit, ſi adverſitatis turbo irruerit, paſſiones totum ſibi ſubdunt: *d venit ira & dicit, meus eſt: venit triſtitia & dicit, meus eſt:* atque adeò toties dominos mutat, quoties ſuis ſubditur paſſionibus. unde rectè concludit Ambroſius: *qui plures Dominos habet, non poteſt uni dicere: Domine Ieſu, tuus ſum.*

Sed poſthac inter paucos cenſeri volo, atque dum vivam, tam in proſperis quàm adverſis identidem ingeminabo: *ô Domine ego ſervus tuus.* unde tametſi certiſſimè poſſis me mundare, ſi aliter viſum Domino meo, ac Deo meo, fiat ex Domini voluntate. Quin imò, ſi confirmatam hactenus per annos plures, per omnem vitam auferre placeat ſanitatem, dicam ex animo: *e Dominus dedit, Dominus abſtulit.*

b Pſal. 115
c Amb in Pſal. 118 ſerm. 22
d Ambr. cit
e Iob 1.

§. III.

***Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſicut Domino placuit, ita factum eſt.* Job I.**

POtentiſſimus ille vir, cui erant *ſeptem millia ovium, & tria millia camelorum, quingenta quoque juga boum, & quingentæ aſinæ, ac familia multa nimis*, horum omnium ſe uſumfructum, ſupremum verò dominium apud Dominum univerſorum collocatum ſciebat; hinc ubi nuntio uni loquenti, alter & tertius & quartus ſupervenit, & boves & aſinas & camelos & oves & pueros ab hoſtibus erepta, ac igni cœlitus immiſſo conſumpta omnia audivit, ac denique omnes filias ac filios turbine irruente, ruinâ domus oppreſſos percepit; hoc aureo pronuntiato fidelis ſervus ſupremum dominium agnovit, dicens: a *Dominus dedit, Dominus abſtulit; ſicut Domino placuit, ita factum eſt.* Columnam habetis, quæ vos inter omnia adverſa inconcuſſos ac inſtabiles reddat. Si filiam aut filium unigenitum eripi contingat, hoc in promptu ſit: *Dominus dedit, Dominus abſtulit.* Si turbo aut grando frugibus calamitatem inferat, *Sicut Domino placuit, ita factum eſt.* Si miles agros vaſtet, prædia & horrea incendat: *Dominus dedit, Dominus abſtulit.* In hoc Iobum æmulatus. S. Remigius Rhemenſis Præſul: præviderat hic maximam annonæ caritatem in annum proximum; eam ob rem, magnam frumenti copiam collegit alendæ plebi. At ex his ipſis, quorum bono id facere vir ſanctus conſtituit, hom[...] nes potulenti & projectæ aud[...] ciæ fuerunt, qui inter pocula [...] cerent: Senex noſter Iubilæus ([...] rat jam ultra quinquaginta ann[...] Sacerdos) ecquid in animo habe[...] an novam urbem condere? qu[...] ſibi volunt tot acervi tritici? a[...] nonam videtur velle comprim[...] re. His invidiæ facibus incenſ[...] foras provolant, ignem horre[...] ſubjiciunt: videamus (inquiun[...] quàm avidè famelicam Vulcan[...] Cererem ſit devoraturus. Aud[...] ciſſimum hoc facinus, mox cele[...] nuntio ad Rhemigium Antiſtite[...] defertur: ille continuò equu[...] aſcendit, & omni feſtination[...] pergit ad incenſos tritici man[...] pulos. At ubi advenit, jam flam[...] mæ per omne frumentum [...] diffuderant, nullâ vi amplius ſo[...] piendæ. Quid hic faceret affli[...] ctiſſimus Præſul? num ſe harum rerum dominum mœrore conf[...] cere, aut inſanè lamentari, aut di[...] ras omnes in auctores depreca[...] ri pergeret? Hoc fecit, equo de[...] ſcendit, & quia hyems erat, incen[...] dium quà proximè licuit, tam quam ſe cale facturus acceſſit, di[...] xitque: *Semper bonus eſt focus, præ[...] ſertim ſeni.* Et illud Iobi ſeren[...] fronte repetiit: b *Dominus dedit, Dominus abſtulit; ſit nomen Domini benedictum.*

Domus tua incendio defla[...] grat, non tantùm omnia tua per[...] eunt; ſed & teipſum perdis: que[...] ſtibus & ejulatibus reples omnia[...] mortem tibi imprecaris, & pen[...] etiam infers. O fœdam & imbecillem in homine Chriſtiano ignaviam! Sanctius illi & fortius, qui & domo & omnibus

a Iob. I.

b Iob I.

iſſis, Domino gratias agunt, i dedit; & in ſummo bono em reponunt. *a* Non multis hinc annis eximius Iuvenis Do-, è Parthenico Beatæ Virginis etu, cum ex agro reverſus, & mum & quidquid in eâ chari t pretioſi habuerat, fortuito in-ndio abſumi vidiſſet, conſilii n inops, mox in genua pro-mbens: b *Dominus*, inquit, *de-Dominus abſtulit; ſit nomen Do-ni benedictum.*

Fuit qui equum alterius uſibus mmodavit per hebdomadam, r menſem, per annum: tan-m abſente amico, equum repe-t & reduxit. Quærit hic iter fa-ırus, ubi equus? reſpondit fa-ılus, *Dominus abſtulit.* quid ha-t hic, quod conqueratur? An juriarum illum arceſſere au-ar, cui gratiæ ampliſſimæ de-ntur? Si Deus ſubtrahat ea, quæ oqui ſolitus eſt concedere, vi-m, valetudinem, facultates; at-e ideo quis talia ſibi adempta nqueratur; juſtiſſimè Deus re-onderit: nihil tibi debeo, quod tenus dederim; tu meriſſimam ris gratiam, dona mea ſunt tuita: nunc illa ſubtraho, ut as à me fuiſſe, nec me quid-am tibi obligatum. Hactenus te liberalis fui, ſi nolim eſſe pliùs, quâ lege contra me a-s? c *An non licet mihi, quod o, facere? amice, non facio tibi uriam.* Hanc Domini noſtri æ-itatem Auguſtinus explicans: btrahit *nobis aliquando, inquit, neceſſaria ſunt; & atterit nos, ut imus, quia Pater & Dominus eſt.*

Pater liberaliter donans, & Dominus pro arbitrio repetens. Fatale regis Aſſueri edictum Mardochaus audiverat, quo omnis populus Iudaicus à minimo ad maximum ferro aut flammis perimendus erat, quid agat? orationem famuli Dei audite: e *O Domine Rex omnipotens! In ditione enim tua cuncta ſunt poſita, & non eſt qui poſſit reſiſtere tua voluntati. Dominus omnium es.* Dominus vitæ & mortis es, tu mortificas & vivificas, in manu tuâ ſunt omnia. Novi virum aſpirante fortunâ prædivitem, poſtea jactatum ob debita, in carcerem conjectum, vitæ ereptum, omnia fiſco addicta; quid hic agat uxor? f "Franciſcam Romanam imitetur, quæ "poſt viri exilium, bonorum ja-"cturam, ac univerſæ domus "mœrorem, non modò conſtan-"tiſſimè toleravit; ſed gratias a-"gens cum beato Iob, illud fre-"quenter uſurpabat: *Dominus dedit, Dominus abſtulit; ſit nomen Domini benedictum.*

Similitudinem ab ancillâ petamus: hæc ut moris eſt, cùm ſub ſolennia cubile expurgaſſet, non modò menſas ac ſedilia, ſed & pavimentum terſum ac politum reddidiſſet; poſtliminio reverſa, lutulentis pedibus õnia ſordidata conſpiciens, tumultuari in pueros petulcos ac petulantes, protervas voces conjicere, rixari; dum Paterfamilias diſſidium heram inter & ancillam percipiens, ubi ſtatum quæſtionis agnovit: ego, inquit, aliquos amicos iſthuc induxi. quid ubi altercandum? hîc ancilla ſibi ignoſci petit, dicens: neſciebam Dominum illic fuiſſe,

a Drex roſa virt. p. 1 c. 13. §. 7.
b Iob 1.
c Matth. 20
d Aug. in Pſal. 62.
e Eſther c. 13
f Brev. Rom.

fuiſſe, & ilicò conquieſcit, quia Dominus fecit. Nunc quæro cur filia indignatur, dum formæ venuſtatem ac pulchritudinem omnem Dominus variolis, gangrenâ aliove morbo aut malò deturpat? Recordetur quia Dominus eſt: Formam *Dominus dedit, Dominus abſtulit.* Atque ita in adverſis omnibus ſentiendum eſt, a *ſi erit malum in civitate quod Dominus non fecerit* (peccatum ſi exceperis) quare quidquid adverſitatis evenerit, ſcias à Domino volente vel permittente fieri. Auguſtinus hoc adſtruens b *Non fit aliquid*, inquit, *niſi omnipotens fieri velit, vel ſinendo ut fiat, vel ipſe faciendo.* Quare ſi bellum irruat, *Dominus eſt:* ſi paupertas quaſi vir armatus ædes irrumpat, *Dominus eſt:* ſi agmen morborum te tuoſque invadat, *Dominus eſt:* ſi tempeſtas exurgat, tuas merces mari demergat, & naufragio deperdat, *Dominus eſt.* In quo nihil illuſtrius, quàm quod de potiſſimo Hiſpaniarum Rege Philippo Secundo annales commemorant: c qualem hic, quàm vaſtam, quàm inſtructam claſſem adornarit, *ex apparatu colligere eſt*: quadriennium integrum in claſſis hujus fabricam variis in provinciis labor incubuit: Antverpiæ, Dunkercæ, Sluſæ tanto ſtudio ædificatum, ut ne noctu quidem aut ſacratis diebus operæ intermitterent. Miſſi quoque Gedanum conquiſitores emendis ratibus; nec ſegniùs in Hiſpaniâ puppes, ſocioſque navales Rex collegerat. Naves quæ ex Hiſpaniâ ſolverant, quinque & quadraginta ſupra centenas erant: ex numero centum & decem arm tæ, nonnullæ ſeptingentarum que ampliùs vehium, cæte commeatus ac neceſſitatum a ſubvehebant; hominū aliæ octi gentos, millenos aliæ, tormen verò duplici ordine quadragin aut quinquaginta, quorum in niverſum millia duo & quinge ta promiſcuæ magnitudinis. Pr fectò non denſior hiſpidiorq ſentibus ſuis hiſtrix adverſus ci cum latrantes canes inſtruitu quàm crebra hæc tormentis, minax moles, ſuis undique miſ libus communicabatur. Adh nautæ, navaleſque ſocii ſepte millia & quadringenti quadr ginta novem. Militum octod cim millia & octinginti quinqu ginta ſeptem. Præterea dynaſ proceresque Hiſpani ducenti a que viginti. Milites voluntar trecenti, quinquaginta quatuo cum horum famulis ſervitiiſq ſexcentis viginti quatuor. Den que ex Religioſis familiis Sace dotes, quique aut ad ægros cu randos, aut ad militum licentia manus injectione coërcendam aut ad alia claſſis miniſteria ad hiberi ſolent, ſexcenti ſexagint novem. Atque adeò in claſſ navigabant homines, viginti oct millia ac ducenti nonaginta tre Naves ipſæ & altitudine & robore caſtellis pares, ligna quinum in craſſitudinem palmorum, contra quamvis communium tormentorum injuriam. Ex indic Maduli evulgato conſtat, inclaſſ fuiſſe ad quatuordecim mill centum & ſeptuaginta cados vi ni. Cætera hinc conjectare in ar duo non eſt. Senum menſur annon

a Amos 3. b Aug in Enchirid. c 96
c Strad. decas 2. an. 1588. D A. Burgund. mundi-lapis lyd. c. 44.

ıōna univerſæ claſſi proviſa. morum quoque, præter quæ lès quiſque geſtabat, ingens ad quemvis caſum. Tuborum ıgiorum millia ſeptem: bre- ›rum mille; haſtæ altiores & ›ennes totidem: ligones & ›dvis inſtrumentum pro foſſo- us ſeptingentis congeſta erant. rrus præterea, carri, funes, te- ıræ & quæcumque neceſſaria erant, aut videri poterant. ım tanta hæc moles, tertiâ ›tembris die, exortâ repentè npeſtate, circa Hiberniam adeò jecta, diſſipata, hauſta eſt, ut rum dumtaxat binûm ſpatio, ε ſupra triginta perierint, amiſ- ad millia decem hominibus. ›teræ in Nortwegiam, aliæ aliò atæ; quædam longè adeò profe- ε, ut ne famâ quidem umquam, idquid de iis compertum ſit. ı qiud ad hæc tanti moliminis ›ut & Princeps Philippus: *In nines*, inquit, *armaveram, non in um; & verò ex animo ago gra- ſ divinæ Majeſtati, cujus à libe- i manu tantùm potentiæ, virium- e circumdatum mihi video, ut a- m rurſus in mare claſſem educe- non dubiè poßim. Neque multum erre arbitror, quòd aqua decurrẽs quando intercipiatur, dummodo s, ex quo fluxerit, ſalvus ſit.* His ſtis calamum reſumit, & eâ- m quâ cœperat tranquillitate ltus, ad ſcribendum redit. Nihil iis quæ *Dominus abſtulit* com- ›tus; de iis verò quæ reſervâ- , & *Dominus dedit*, gratias egit. Documento & nobis relicto, ſi ›minus multa auferat, uti eum e ſuo: gratias illi agendas eſſe, òd aliquid nobis relinquat. ıare concludo cum Hierony- mo, qui illud Pſalmi; *Subditus eſto Domino:* ſic vertit: *Tace Domino*, ne tumultueris, vel te opponas Dei imperio, ſed patienter feras, quidquid accidat ab eo.

§. IV.

Servite Domino in timore & amore. Pſal. 2.

Socordiam, imò perfidiam hîc noſtram acerrimè perſtringit Cyprianus: a *ipſe de ſervo tuo exigis ſervitium, & niſi pro arbitrio ſerviatur flagellis verberas, fame & ſiti & carcere affligis, ac crucias: & non agnoſcis* Dominum *Deum tuum, cum ſic exerceas dominatum.* Enumeravi ſuprà ſervos, b ob capum malè aſſum, ob levem injuriam, ob vitrum fractum, morte mulctatos fuiſſe; c *calix frangitur, menſa ſubvertitur, verba reſonant & aqua tepidior ſanguine vindicatur*: tu verò cum indies graviſſimis ſceleribus, & flagitiis divinas leges & jura violas, *non agnoſcis* Dominum *Deum tuum, cùm ſic exerceas dominatum.* Si ſupremus Dominus ita in te animadverteret, quemadmodum tu in ſervos tuos, in pœnas non ſatis unus eſſes. vel hujus Domini nomen, adeò terribile S. Juliano Anachoretæ fuit, ut S. Ephrem referat, cùm ex opportunitate Juliani codicem in manus ſumpſiſſet, in quaque paginâ verba aliquot deleta advertit; hâc ſuper re Julianum percunctatus, quid codicem adeò corrupiſſet, & verbis aliquot eraſis imperfectum ſenſum reliquiſſet? ingenuè faſ-

a Cyprian l. 4 epiſt 9
b V parte 1. Dom. Sexag. §. 2.
c Hieron epiſt. 22.

ſus, omnibus hiſce locis exaratum fuiſſe nomen *Domini*, quod quoties legeret, lachrymis aſpergeret tam ubertim, ut prorſus deleverit. quàm promptum, quàm expeditum, quàm moleſtum à tuis exigis famulatum? & cùm ſervos conditionis humanæ, tui conſimiles (niſi quod Deo fortè gratiores) tibi velis obſequentes: cur tu Domino tam ſegniter ac otiosè obtemperas? Hoc S. Ignatius dicto, *a* ruborem fratri incuſſit: quem cum fortè ſegnius in opere manuali deprehendiſſet: cui, inquit, ſervis frater, cui Domino hoc opus famulatur? cumque ille Deo Domino reſpondiſſet, ſubjecit Ignatius: ſi humano Domino adeò ſegniter ſervires, tolerandum eſſet; at ſummus ille Dominus aliud à nobis obſequium jure ſuo ſibi depoſcit; etenim ſi *b Dominus ego ſim, ubi eſt timor meus?* ubi famulatus? ubi ſervitium? ubi obſervantia præceptorum? Lugendum, inquit Chryſoſtomus, & *verè lugendum eſt, præſentis vitæ tempus.* ut quid hoc ſanctiſſime Præſul? ſi *ethnicus perturbationem præceptorum Chriſti videret, neſcio an ullos alios ita contrarios præceptis judicaret?* ſi ethnicus aut idololatra leges Domini Dei noſtri videret, & nihilominus luxum veſtium, temulentiam, libidinem Chriſtianorum cognoſceret: profectò Turcas ſui Alcorani, alioſque barbaros legum ac rituum ſuorum longè Religioſiores fateretur, quàm dura, quàm ardua præcepta, quàm difficile obſervatu, reges ac Domini terreni ſuis ſubditis imponunt? Dominus noſter. Quàm levia, quàm amplâ mercede propoſitâ? ancilla, famulus ob levem culpam domo exturbatur; quid ni Deus nos cœlo? *c* Guilielmus Dux Saxoniæ in aulâ habebat hominem vetuſtæ ſtirpis qui veſtem, prout nunc ferè mos geſtabat; hunc Princeps affatus ne recuſet gratificari: Sartorem adi, & ex optimo panno te jube meo ſumptu, ſed more meo veſtiri, & ſciſſas has veſtes depone: at ille: cur non, inquit, illuſtriſſime Princeps, pro meo me arbitrio veſtiam? & cur, inquit Princeps, pro meo te arbitrio non aulâ ſubmoveam? Potiori jure, ſupremus Dominus: tu tuo te arbitrio ſuperbè conveſtire, tuo arbitrio laſcivire, tuo te arbitrio ingurgitare, mandata mea prætererire non vereris; cur pro meo te arbitrio non aulâ hac meâ cœleſti exturbem, quam tanto pretio tibi comparavi? Quod ne contingat, illi Domino nos totos corpus & animam, omniaque noſtra in perpetuum mancipemus, qui ut toti ſui eſſemus, tanti nos emit. Quod pro epilogo inculcat S. Hildebertus, in proſâ de natali Domini: *ſexta feria fortiter dimicavit: prima ſabbathi triumphavit, ſub his armis actum eſt pro cauſſa tua, pugnatum pro libertate tua, triumphatum pro gloria tua. quid itaque reddes huic advocato tuo, pro tam magno negotio tuo? magnum quidem eſt pretium, quod impendit pro te, ſed parabile eſt, & ad manum habes, quod poſtulat à te: poſtulat enim ne auferas ei jus ſuum, poſtulat ne alieno* Domino *aſſignes ſervum ſuum. jus ipſius anima*

a. Ribade in vita 31. Iulii.
b. Malac. 1.
c. Drexel. Triſmegiſtus c. 11. §. 3.

ima tua eſt, ſervus illius corpus um eſt: jus ſuum fecit animam am, quando pro eâ poſuit animam am. Servum ſuum fecit corpus um, quando pro eo in mortem tradit corpus ſuum; tanto ſibi compavit totum te(ut totus totis membris ei ſervias.),,Attende igitur, quid exigat à ſpiritu tuo, quid à corpore tuo; utraque ſervo ſuo. dilige eum ex toto corde tuo, & ſolutum eſt, quod exigit à ſpiritu tuo. impende totum te membris ſuis, & ſolutum eſt, quod exigit à membris tuis. Caligaverunt in morte oculi ſui, ut averterentur, ne viderent vanitatem oculi vagi, oculi tui. convicíiiſque & blaſphemiis patuerunt aures ſuæ, ut non obturarentur, ſed paterent ad clamorem pauperis, aures ſurdæ, aures tuæ. felle & aceto potatum eſt os ſuum, ut loqueretur veritatem & judicium, os mendax, ôs tuum. extenſæ ſunt in cruce manus ſuæ, ut extenderentur inopi, manus contractæ, manus tua. confixi ſunt clavis pedes ſui, ut dirigerentur in ſemitas rectas, pedes diſtorti, pedes tui. anguſtias mortis pertulit corpus ſuum totum, ut hujus corporis membrum fieret putridum corpus tuum. ecce, quæ *Domino Deo* placent in te, pro quibus emit te, quæ poſtulat à te.

Fecit hoc integerrimus Domini famulus Franciſcus, *a* qui omnes corporis, animiq; facultates, ſenſus omnes, totumque ſe ejus ſervitio tantâ obſervantiâ mancipavit, ut vel *nomē Domini* ſui in ſchedulâ repertum non modò attolleretas veneraretur, ſed inſuper non ſervili, ſed filiali amore ad extremum ſpiritum promptiſſimè illi Domino obſequeretur. Ita nolim vos ſervili timore in obſequium Domini illius flectere, quem regius pſaltes omni bonitate, ſuavitate ac manſuetudine eximium deprædicavit: ut rectè antonomaſticos, *lieven Heer* nuncupetur.

b Quoniam tu Domine ſuavis & mitis.

c Quoniam ſuavis eſt Dominus.

d Suavis Dominus *univerſis.*

e Confitemini Domino, *quoniam bonus.*

f Laudate Dominum, *quoniam bonus.*

g Guſtate & videte; quoniam ſuavis eſt Dominus.

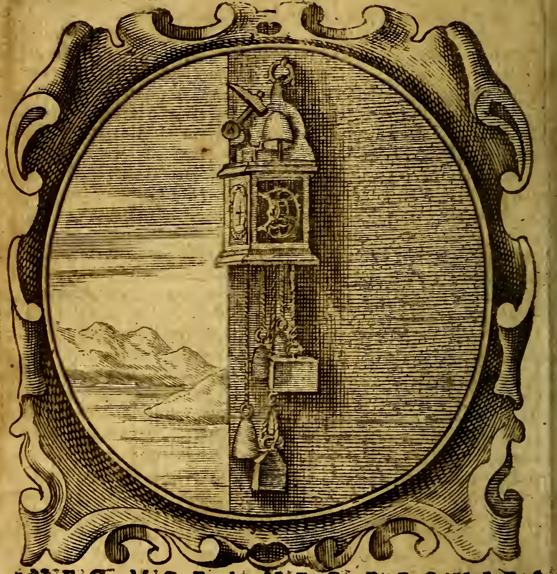
cujus vel nudum nomen ſeraphico Franciſco, omni melle, ac ſaccharo ſuavius. de eo enim refert D. Bonaventura, cum *nomen Domini* (nam de nomine Jesu poſtea agit) in pſalmis occurreret, *præ ſuavitatis dulcedine labia ſua lingere videbatur.* Talem denique ſibi ſuaviſſimum expertus, & nobis futurum deſcribit Ambroſius, dum in extremâ cum morte luctâ, fiduciâ bonitatis ejus fretus, exclamavit: *Mori non timeo, quia bonum Dominum habemus.*

a S. Bonav. in vita.

b Pſal 85 c Pſal 99
d Pſal 144 e Pſal 105
f Pſal. 134 g Pſal. 33

EMBLEMA IX.

Motus magnus factus eſt. Matth. 8.

a NEC MORA NEC REQUIES

DOMINICA IV. POST EPIPHANIAM.

MOTUS MAGNUS, quin imò perpetuus peccatoris conſcientiam exagitat, quæ operoſi inſtar horologii noctes dieſque interturbat, nec ſinit conquieſcere.

§. I. *Ac primum quidem ut graves horologio malleorum ictus, ita conſcientia peccatorem aſſiduo verbere pulſat, & graviſſimos ictus infligit.*

§. II. *Atque ut ferrati dentes hoc inquietant & rodunt, haud aliter,* b vermis eorum non moritur, *qui vivis dentibus conſcientiam arrodit.*

§. III. *Hac denique machina quandoque inſperatò viros armatos, variaſque larvas exhibet: at, quod longè terribilius;* c perſonæ triſtes illis apparentes pavorem præſtabunt.

a Virg. 5. Æneid. b Marci 9. c Sap. 17.

DOMINICA QUARTA POST EPIPHANIAM.

Motus magnus factus eſt. Matth. 8.

NEmo quiſquam, ut ego quidem cenſeo, hic exſpectat, ut de materiali aut phyſico maris otu dictionem inſtituam, *a* ſed *convenienter ſub quâdam metaphorâ* motum maris ad motum entis traducam: *motus* quippe *agnus factus eſt*, inquit S. Thomas, *b quia commotæ ſunt mentes.* Quod ad propoſitum noſtrum divinus vates illuſtravit, dum con‑ſcientiam & cor impii *c mare fervens quod quieſcere non poteſt*, appellavit. Quemadmodum enim, inquit Dionyſius Carthuſ. *d Mare tempeſtuoſum* & fervens, inquietum, turbulentum & ſubverſivum eſt navigantium: ſic homines pravi & *Impii* ſemper turbulenti ſunt corde & animo inquieti.

Verum enim verò ne hæc ab extremo mari longior petita ſimilitudo videatur, nec omnes mare viderint, aut indies oculis animoque obverſetur; in horologio quod omnium oculis auribusque percipitur; & plures etiam circumferunt, perturbatæ conſcientiæ; ac animi inquieti motum magnum, nec non perpetuum comprobo.

In horologio quopiam, quid non rotarum, quid non malleorum, quid non funium, quid non ferratorum dentium, quid non aggravantis ponderis? diu noctuque *e nec mora, nec requies*, motus perpetuus; ſic tamen ut omnes malleorum ictus, rotarum circumvolutiones, ferratorum dentium colliſionem ac ſtridorem, ſonum campanarum, motum omnem, unum infernè grave pondus impendens exagitet. Hoc inquieti animi vivum Symbolum, reæ conſcientiæ verum ſimulachrum eſt: unde David queritur: "*f* non eſt ſanitas in carne meâ à facie iræ tuæ, non eſt pax oſſibus meis, miſer factus ſũ & curvatus, uſq; in finem: tota die contriſtatus ingrediebar." Cauſam noſtis, cur omnia hæc mala unum Davidem exagitent? Pondus peccati conſidera: "quoniam *inquit* iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus grave gravatæ ſunt ſuper me." Hinc fit ut peccator factus ſit ſibimetipſi gravis, ac primò quidem.

§ I.

Conſcientia peccatorem aſſiduo verbere exagitat, & acerbiſſimos ictus infligit.

DE conſcientiâ dixit è ſcriptoribus profanis unus aliquis: *g ante peccatum eſt frænum, poſt peccatum eſt flagrum.* Sacri vatis oraculum eſt: *multa flagella peccatoris.* Inter hæc autem flagella à Doctoribus numeratur mala conſcientia, quaſi

a S. Thom. in Marc. c. 4.
b S. Thom. in Matth. c. 8 c Iſa. 57
d Dionyſ. Carth. in Iſa. 57 art. 48
e 5. Aeneid. f Pſal. 37
g Seneca Epiſt. 97 Pſal. 31

continuò tot ictus infligens, quot pudoribus, mœroribus, timoribus exercetur. a Xenophon ſentit *pudorem & conſcientiam*, potentiſſima ac præſentiſſima eſſe facinoroſorum hominum flagella. Ambroſius hunc noxiam tortorem aſſiduò verberantem, è noxis naſci ſolitum aſſerit: b *unuſquiſque*, inquit, *ſuis peccatis flagellatur: gravia enim delictorum pondera, gravia criminum verbera, ſicut onus gravamur grave, & infligunt animæ cruciatus.* Obtingit itaque non paucis facinoroſis talis ultio, qualis Heliodorum templi Hieroſolymitani expilatorem obruit. 2 Mach. 3. *circumſteterunt eum, & ex utraque parte flagellabant ſine intermiſſione, multis plagis verberantes.* Ita paſſim vapulant à domeſtico carnifice, gravius in animo, quàm rei in cute. Chryſoſtomus conc. 4. de Lazaro: *ſcortator, adulter, aut fur non modò cùm accuſatur ipſe, verùm etiam cùm audit alios eadem auſos accuſari, ipſe ſibi videtur flagris cædi: alius quidem vocatur in jus, hic verè flagellatur:* quia quod reo carnifex, id peccatori eſt conſcientia; hoc diſcrimine, quod ille mortale corpus feriat ac laceret, hæc immortalem animam ſub flagellis, ſub ictu habeat, *idque ſine intermiſſione, motu* perpetuo; quod pœnæ genus longè acerbiſſimum eſt: quid enim acerbius effingi, quàm c

Nocte dieque ſuum geſtare in pectore teſtem,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?

Severos Catones, rigidos Rhadamantes, quandoque pueris ipſi parentes pædagogos præficiunt: ſed ubi adoleverint, aliquando ferulæ manum ſubducunt; ejuſmodi Pædagogum etiam viris, & ſenibus Deus præfecit. Epictetum audi: *Parentes nos pueros pædagogis, Deus autem jam viros conſcientiæ cuſtodiendos tradit.* Hic opportunè arguit, inceptat, corripit, corrigit, monet, minatur, flagellat aſſiduò; quid ni animus ſemper trepidet, nuſquam quietus, *ſemper in motu*, ſemper in metu?

Neſciebat juſtus homo, quid eſſet timere, quid eſſet tremere, quid eſſet motus perturbatæ conſcientiæ: injuſtus didicit magiſtrâ conſcientiâ, quâ Deo ambulanti ad auram post meridiem, & quærenti, d *Adam, ubi es?* reſpondit: *vocem tuam audivi in Paradiſo, & timui, eò quòd nudus eſſem, & abſcondi me:* ſuavis erat, amica erat & vox Dei paterna: paradiſus erat ſedes voluptatis, nec in eo accuſator aut judex auditus; ad duas tamen illas voces blandulas: *ubi es?* quaſi fulmine ictus tremit, fugit, abſcondit ſe; cauſam rogatus, hanc prætexit: *quia nudus eram.* Falleris; heu falleris, non quia nudus eras, ſed quia peccator eras, & quia pædagogus ille importunus inſtanter accuſabat, redarguebat, increpabat. Chryſoſtomus: e *quare dic oro, quare timuit? quoniam videbat ſibi trucem ſtare accuſatorem, conſcientiam dico; neque enim alium objurgatorem habebat, & teſtem peccatorum, quam unicum illum, quem intrinſecus circumferebat.* Ab iſto Pædagogo, ab illo truci accuſato-

a Xenophon 5. Cyropaed. b Ambroſ. in Pſal. 104. c Juv. Sat. 13. d Gen. 3 e Chryſoſt. hom. 17 in Gen.

timere doctus, & omnes po-
ri didicére. Gen. 4. ubi crude
fratricidiò Cain ſceleravit ma-
s, timor & tremor venerunt
per eum. *Vagus & profugus* ex-
ſit in terram *Eden*, hoc eſt; in-
prete Hieronymo, in terram
tabilem, fluctuantem. Tremu-
erat pes, tremula magis con-
entia; verè *motus magnus* in a-
no illius erat, in quo nulla re-
es, cui ſolum ipſum tremere,
fundamenta terræ nutare vidē-
: & profugus quocunq; fugit,
ſquam ſedem ſtabilē, nuſquam
fugium reperit. Philoſophus ita
homine impio: ,, *a* multis ſe
modis ſēper fugit, ſed quid pro-
eſt, ſi non effugit? ſequitur ipſe
& urget graviſſimus comes, ve-
, remis, equis, rhedis aufugias,
oſt equitem ſedet atra cura.
b Annis abhinc non multis vir
cuples ac potens, facinus quod-
m admiſerat, quod prodere &
nfeſſarii auribus committere
orte & damnatione pejus du-
bat; agitabat tamen mens ho-
inem, & conſcientia ad virus
omendum exſtimulabat. Inau-
erat fortè Antverpiæ pro con-
one, neminem teneri ea pec-
ta confiteri, quæ memoriâ ex-
derant: hinc nihil non molitus,
peccatum illud è memoriâ
eſcriberet. Ivit per varia vo-
ptatum genera, ſcelera ſceleri-
is accumulans, vel ut antiquum
ud obrueret, vel ut novis con-
ientiæ tumultibus, vetus ille
multus, quaſi clavus clavo pel-
retur. Sed fruſtra omnia. Abit
exteras Regiones, quaſi ſei-
pſum relicturus eſſet in Belgio,
ſed cœlum non animum mutat,"
qui trans mare currit."

Igitur animum fluctuantem ad
ſtudia appellit, quæ totum homi-
nem petunt, ut ſunt Mathemati-
cæ, aſtrologicæ, & his affines di-
ſciplinæ, ſed & hæc fruſtra. Audit
tandem peccata contritione de-
leri, & ad opera bona tamquam
ad ſacram anchoram confugit,
dormit in cinere & cilicio, multa
in pauperes erogat: nec ſic ani-
mus conquieſcit. Quid agat? quo
portu fluctuantis animi jactatio
deſæviet? non alio quàm fœdæ
mortis interitu. Itaque rhedam
conſcendit: domum, quam fu-
neſtæ tragœdiæ locum deſigna-
rat, repetit, occurrit de viâ è no-
ſtris patribus unus aliquis, quem
ex rhedâ conſpicatus, rogat, ut
currum conſcenderet, vincitque
recuſantem importunitate. Pater
de Deo, diviniſque rebus ſermo-
nem injecit, & inter cætera ad
confeſſionem dilapſus eſt; teti-
git ea hominis ulcus, qui ſtoma-
chabundus, quid ais, inquit? un-
de me noſti? cui pater, nuſquam,
inquit, te vidi, ſed nos de more
ejuſmodi ſermones miſcere ſole-
mus; & ſi quâ in re ope meâ
eges, præſto ſum. juvenis, inquit
ille; ſed quid ſi confiteri renuam?
ratus pater cedendum tempori
pio dolo hominem capit, ſpon-
detque ſe miſsâ confeſſione re-
medium allaturum. Arripit ille
conditionem, ad acerba quæque
ſe abjicit. Pater cùm domum
appuliſſet, jubet epulum inſtrui,
& ſe hilaritati dare, quá maximè
egebat nocte illâ decretoriâ. Po-
ſtridie quædam puncta ruminan-
da dedit, ad excitandam in Deum
fidem

a Seneca de tranquill.
b Crombecius de ſtudio perfect. lib. 2 cap. 2.

fiduciam; tum examen conſcientiæ, non ut confiteatur; ſed ut in memoriam reducat & de ſingulis doleat. Denique in vicinam ſylvam educit, rogatque num benè conſcientiam diſcuſſerit, & ne quid fortè prætermiſſet, quærit ex illo quædam, per atrocia quæque dilabitur; tandem illud ipſum, quod angebat, attingit: ubi perturbatur miſer: & illud, illud inquit, eſt truculentum, infandum, quod eloqui non audeo. Tum pater, jam, inquit, confeſſus es, neque pluribus opus, niſi ut cætera prodas; fecit, & onere illo levatus, animi quietem invenit. Fruſtra ô peccator, qui lethale virus in animo geris, locum mutas, fugis ut ſaucius cervus, jaculum infixum circumferens, aut ut ſcitè Juſtus Lipſius advertit. a *Ut ii qui febriunt, jactant ſe inquietè, lectum mutant; ita nos qui fomitem mali circumferimus, & telo affectuum percuſſi, fruſtra illud motu & diſcurſu ſanare volumus.* Quiſquis fornicationem, quiſquis adulterium, quiſquis odium, quiſquis occultum crimen animo fovet, quiſquis injuſta bona poſſidet; pupillos oppreſſit, vel cujuſvis læthalis noxæ fomitem circumfert; fruſtra obſcurum cubile, fruſtra violatum thorum, fruſtra parietes ſceleris conſcios declinat, fruſtra contubernium læſi, fruſtra ædes ſacras fugit, fruſtra eleemoſynas donat, fruſtra in terras exteras commigrat, ut illic partis fruatur, & ſecurus vivat, fruſtra ad ſolaria, fruſtra ad caveas, fruſtra ad extimas mundi plagas recedit, ut hanc plagam avertat,

a Lipſius de conſtant. l. 1 c. 2.

b *ſe non effugit, ſequitur ipſe, urget graviſſimus comes* vin Deus; qui ubique imminet; finit conquieſcere.

c Darium cum omni exerc ſuo ad eas anguſtias Scythæ re gerant, ut avem, ranam, talp cum faſciculo telorum ſubm tendo, laceſſere auſi ſint: nu quam hinc evades, nec manil noſtris te ſubduces, ſed hiſce lis, ô Darie configendus, niſi rana fias, ut hanc aquam el tranare poſſis; vel talpa ut ſub terram exitum quæras, aut av ut extra teli jactum avoles. ô miſeram peccatoris condit nem, nec ſic vindicem Dei n num effugere, nec ullibi ſtab reperire ſtabulum valet, ubi curus deliteſcat: etenim q proderit verti in alitem, c propheta dicat: *d ſi aſcendere cœlum, tu illic es?* quid confe inſtar talpæ inferiora terræ, i ad inferos penetraſſe? *nam deſcendero in infernum, ades.* Q juverit inſtar ranæ aut piſcis e tremum maris inhabitaſſe? Na *ſi ſumpſero pennas meas diluculo, habitavero in extremis maris; Ill manus tua deducet me, & tenel me dextera tua.* Ut meritò excl met: *quò ibo à ſpiritu tuo; & q à facie tuâ fugiam?* Ubique t mens ac tremens, nuſquam qui tus, nec domi, nec foris, nec lecto, nec in convivio, diu n ctuque exagitatur. Vivaciſſim coloribus Aureus Orator pecca torem vagum depingit: *e cham bulat* inquit, *amarum accuſatore circumferens conſcientiam, cùm f*

b Seneca de tranq.
c Salvian an mundi 3536 d Pſ 13
e Chryſoſt. con. 1 de Lazar.

ſu

'pſius *judicio damnatus, nec*
t vel ad breve tempus reſpirare:
& in lecto, & in menſa, & in
& in domo, & interdiu & no-
& in ipſis frequenter ſomniis, hæc
itatis ſimulachra videri, ipſiuſ-
Cain vitam vivit gemens, ac
ens ſuper terram. Idem patiun-
& qui rapinam exercent, & qui
de lucrum faciunt, & ebrioſi, &
mma, quotquot in peccatis vi-
: neque enim ulla ratione ju-
m illud poteſt corrumpi mune-
. Ita inter pocula, inter men-
inter exteras nationes, Lu-
i animus aſſiduò fluctuabat,
s hæ voces ſæpe auditæ ſunt:
ere nunc benè, ſed quid poſtea?
t ſeſe in tuto reponeret, fru-
Cain primus *ædificavit civi-*
m, cujus vallo ſeipſe cinge-
cujus muro tueretur, cujus
is obductiſque repagulis fe-
s, ſuos metus excluderet; ho-
intra mœnia eſt, in animi pe-
alibus habitat. Ita indies do-
tico metu, inteſtino tumultu
oque turbantur omnia, &
mvis ſit foris pax, domi tamen
bellum eſt; à quo nec in ur-
nec in ſolitudine, nedum in
naſterio requies, ubi terra
cta eſt, ad quam rei aſylum &
fugium habere conſueverunt.
morabile ſanè eſt, *a* quod
bas Sabbatius narravit: Sica-
à patratâ per ſummam im-
itatem innocentis pueri cæ-
meliori radio à Deo illuſtra-
, quò ſcelus occultum meliùs
iaret, religioſæ vitæ rigorem
abitum ab Abbate Zaſino pe-
, & impetravit: jamque per
es ſeverioris diſciplinæ gradus, magnis paſſibus ad virtutem gradiebatur; cùm ecce ſcelus ſemper animo obverſans, exturbat hominem è Monaſterio: pueri enim voces ſemper in auribus ejus inſonare illud videbantur: *cur me occidiſti?* nec ſinebat, ut auctor ait, *una hora conquieſcere?* quare ſemper tremens ac pavens, tanti cruciatus impatiens, è monaſterio exceſſit, urbem ingreſſus Dioſpolim, in carcerem conjicitur, & capite plexus eſt: adeò nuſquam ſecurum latet ſcelus. Judici humano, quandoque ſe latebris, fugâ, vel aſtu ſurripiunt nocentes, ſed conſcientiæ carnificem nuſquam effugere, aut ſecurè latere queunt. quod ethnicus diſertè teſtatur: *b hæc eſt ſecunda peccanti pœna* (inquit Seneca) *timere ſemper & expaveſcere, & ſecuritati diffidere. Poteſt nocenti contingere, ut lateat, latendi fides non poteſt: quia latendi etiamſi facultatem habet, fiduciam non habet; tuta poſſunt eſſe ſcelera, ſecura non poſſunt.* Rationem hanc reddit Jobus: *c ſonitus terroris ſemper in auribus illius, & cum pax ſit, inſidias ſuſpicatur.* Vos ego compello peccatores, ubi ſubitum malum occupavit, ubi peſtis viciniam invaſit, ubi mugire tonitrua, micare fulmina, quis non in animo tumultus exoritur? ad nuperos illos, licet leves terræ motus, quàm graves conſcientiam concuſſationes; qui tremor, quis pallor, ſceleratos non exagitavit?

d Hi ſunt, qui trepidant, & ad
omnia fulgura pallent.
Cùm tonat, exanimes primo quo-
que murmure cœli.

a Pratum Spir c.166 Zehelner vermis conſcientiæ pag. 316.

b Seneca epiſt. 97 c Iob 15. d Iuven. Sat. 13.

Et

Ex horum numero quondam fuit Caligula, de quo Suetonius: *a* ad minima tonitrua & fulgura connivere, caput obvolvere, ad majora verò proripere ſe è ſtrato, ſub lectumque condere ſolebat: ita nuſquam ſecura eſſe ſcelera poſſunt; & quamquam multos fortuna liberet pœnâ, metu tamen neminem; adeò verè ille dixit: *b tuta poſſunt eſſe ſcelera, ſecura non poſſunt.* quamquam quid eò tonitrua & fulmina adduco, quæ peccatorem teneant? quid *ſonitum terroris, aut armorum* dico? levius quid Judæis jam ante Deus induxit: *c dabo pavorem in cordibus eorum, terrebit eos ſonitus folii volantis, & ita fugient quaſi gladium: cadent nullo perſequente.* quod quàm verum ſit, Ægyptii quoque commonſtrarunt, quando cum Rege ſuo Pharaone, obſtinatæ perfidiæ dederunt pœnas, quas Sapiens deſcribit: „*d* unâ catenâ tenebrarum omnes erant „colligati; ſive ſpiritus ſibilans, „aut inter ſpiſſos arborum ramos „avium ſonus ſuavis, aut vis aquæ „decurrentium nivium, aut ſonus „validus præcipitum petrarũ, aut „mugientium valida beſtiarum „vox, aut reſonans de altiſſimis „montibus Echo, deficientes faciebant præ timore. O formidoloſos Ægyptios! quis ex nobis trepidet ad ſonitum ſaxi cadentis, ad mugitum vaccæ, ad lene murmur aquæ, aut ad ſibilos Zephyri, & volucrum ſuaves cantus? quem terreat, ad has cantilenas ſuaviſſimè reſonans Echo? & hæc omnia meriſſima fuêre Ægyptiis terriculamenta. Appoſitè omninò Chryſ.:

a Sueton c. 50 b Seneca epiſt. 97
c Levit. 26 d Sap 17

e talis eſt peccantium conſuet
do, omnia ſuſpecta habent, ur
bras tremunt, omnem ſtrepitu
timent, & quemque exiſtima
contra ſe venire; & aliis alia d
ſerentibus, ſibi ipſis conſcii, c
gitant illos de ſe ſermocinari t
lis res peccatum eſt, nullo arg
ente prodit, nullo accuſante co
demnat, pavidum facit & timi
peccatorem." Teſtis hic mihi
rum infelix Cain, qui quemq;
ſtimans contra ſe venire, queri
f omnis qui invenerit me, occidet
unus in orbe Adamus erat, iſ
parens, ab eo nil timendum;
verba ſunt hæc formidantis c
ſcientiæ, & ut Ambroſ. obſerv
g torquebat eum ſuorum conſcie
peccatorum latebat miſer tremen
timens, & cùm adhuc percuſſor
eſſet, ipſa ſe injuſti vita cruciat
quo cumque oculos figeret, om
in ſe armari credebat. Nam ſi P
copio credimus, ubiq; exagita
tur poſt fraternã cædem, *h* & c
oculos in terram dejiceret, cor
ſe ſerpentes veneno, leones d
tibus, unguibus urſos, tauros c
nibus, calcibus equos, ipſum c
lum, ac ſuperos extrema ſibi
tentare imaginabatur.

i Beſſus apud Plutarchum c
patrem obtruncaſſet, diuque ſ
lus clam fuiſſet, ad cœnam vo
tus, nidum hirundinum haſtâ
jecit; rogatus à præſentibus
inſolentiâ facti: non auditis,
quit, hirundines falſa de me v
ciferari, & teſtari me eſſe pat
interfectorem? mirati, qui a
rant, hunc ſermonem ad reg

e Chryſoſt. hom. 8 pop. Antioch
f Gen 4 g Ambroſ in pſal 35
h procop. apud Corn in 4 Gen. v. 9
i plut. de ſera Numinis vindicta

det

ulerunt: Beſſus captus & ſce-
s convictus, pœnas luit. En
m non falſum illud: *a ſonitus
oris ſemper in auribus impii*, o-
ia tuta timent, numquam con-
eſcunt. *b* Artemon homo im-
biſſimus, ſemper lecticâ ve-
atur, & domi conſidens, duos
ulos ſcutum ſupra caput ge-
e jubebat, ne quid ex alto de-
ens, aut improviſo telo feri-
c Dionyſius Syracuſanorum
annus, tonſoris metu, tondere
as ſuas docuit, nec his adultis
um eſt auſus committere, ſed
dentium juglandium aut nu-
n putaminibus, barbam ſibi, &
illos aduri jubebat; lectum,
ſi caſtra, latâ foſsâ cinxit, in
em ſe ligneo ponte adducto re-
iebat. *d* Sic Clearchus Ponti-
Tyrannus, ſomni tempore
pentis in morem, ſe in arcam
debat. Argivus Ariſtodemus
ſili portâ, ſcalis ſubtractis gal-
arum in morem, ſe in ſupe-
s cœnaculum abdebat. Hi ex-
os, domeſticos, propinquos
iti, omnes homines fugiebant,
c uſquam tuti latebant, nec ſub
to ut Caligula, nec ſub ſcuto ut
temon, nec in Inſulâ ut Dio-
ſius; nec in arcâ ut Clearchus,
c in ſummo & inuſitato cœna-
lo ut Ariſtodemus; ubique ſe-
m obmurmurantem, & cun-
is ſilentibus clamantem con-
ientiam aſportabant, quæ no-
urnam quietem interturbabat.
eſtatur Chryſoſtomus: *e incor-
uptus index conſcientia cùm ad-
erſus hominem exurgit* (quando
tem non exurgit) *clarâ voce cla-
mat & accuſat*: & in noctis ſi-
lentio graviùs obmurmurat, &
ipſa ſilentia terrent: habet &
conſcientia, ut horologium, ſuum
tintinnabulum, ſuam campanu-
lam, quæ dormientes excitet, vi-
gilantes terreat. Ferdinandus pri-
mus Imperator mirè delectaba-
tur horologiolis *f* affabrè factis
& rotundatis; erat ei magnus
horum numerus, & artificioſa
varietas. Fuit ut animi gratiâ lo-
quaci hoc auro menſam opple-
ret, non ingratum aulicis ſpecta-
culum unus inter colloquendum
ſagaci manu, unum ex horolo-
giolis raptum in caligas abdidit;
obliquo id oculo advertens Cæ-
ſar; in hominem non ſeverius
animadvertit, ſed vario ſermo-
ne diſtinuit, dum ſonorum illud
aurum intra latebras loqueretur.
Erubuit miſer, & quod occultum
eſſe crediderat, *clarâ voce clamat
& accuſat*: Imperator quidem
incolumem dimiſit, ſed hoc pro
aculeo reliquit monitum: *timo-
rem ſpe longe vehementiorē eſſe af-
fectum.* Vitam innocenti Abeli
clanculum Cain eripuerat, Deus
ſermonem cum illo inſtituit *g* &
*ait Dominus ad Cain: ubi eſt Abel
frater tuus?* id ſe latere reſpon-
dit, & vel ſic ſcelus latere poſſe
autumat; & ecce illo minimè
cogitante, illo nolente, nola ſo-
nat: *vox ſanguinis fratris tui cla-
mat ad me de terrâ.* Ita factum le-
gimus, *h* ut quis S. Medardo
Præſuli egregium bovem ſubdu-
xerit; quia tamen nola animalis
collo aſpendula, furem prodere
poterat, ſolicitè eam gramine ac
fœno obſtruxit; itaque ſilentio

a Iob 15 b Cælſin: Symb c Plut
d Mariana de rege inſtit, l. 1, c. 7
e Chryſoſt, hom. 27 in Gen

f Nicetas Drex l, 2 c, 10 g Gen, 4
h Surius in vita 8. Iunii

do-

domum venit: dum ecce campanula ſponte ſonare, & quaſi lictores ad furem ducendum provocare. hic expalleſcere, animo perturbare, iterum os nolæ probè opplere, quin & in ciſtâ infra alias quiſquilias abdere; nec ſic ſilet, *clarâ voce clamat*, ſtupente totâ viciniâ inſuetum ſonum, quo factum ut fur viro ſancto ſupplex, cùm clamorem ferre non poſſet, veniam multis precibus efflagitârit. Neſcio quid felicius peccatricem conſcientiam poſſit exprimere, quàm illa perpetuò ſonans, clamans & allatrans nola: obſtrui hoc tintinabulum nullâ vi, nullâ arte poteſt. teſtis hic mihi iterum & ſæpius maledictus ille Cain, cui Dominus prædixerat: ſi male egeris, *a ſtatim in foribus peccatum tuum aderit.* Heb. *excubabit*, ſicut canis venaticus qui latratu & clamore feram prodit, & inſequitur, donec comprehendat, & dentibus dilaniet. hanc conſcientiam Chryſoſtomus confert, *b* juxta illud Sapientis: *peccatores perſequitur malum.* id eſt conſcientia mali teſtis, & Judex, latratu aſſiduo & clamore valido. Hæc hactenus.

Nunc rerum arcanarum conſcia S. Mechtildis *c* nobis aliam horologii partem conſiderandam proponit, quæ „animarum cordibus ſe aperientibus, vidit in „corde cujuſlibet vermem, qui habebat caput in modū canis; hic „vermis erat propria cujuſq; conſcientia. quare latratu omiſſo, nunc ad ferratos inquieti noſtri horologii dentes veniamus, quos per vermē ſcriptura expreſſit, dente heu nimiùm tenaci, & m amariſſimo medullas, ac inte ra viſcere depaſcentem, juxt lud Bernardi *d vermes cru mordebunt intima cordis.*

a Gen. 4 b Chryſ conc: I de Laz. c Mecht. in Rev. l. 5 c: 7

d Bern. l. de anima c: 5

§. II.

Vermis eorum non mori Marci 9.

DIvus Thomas in Quarto Diſt. 50. quæſt. I I. *Vermis,* quit, *eſt conſcientiæ remorſ qui dicitur vermis, in quantum or ex putredine peccati, & animum fligit.* vermis eſt, ait Ambroſi *e eò quòd irrationabilia animæ cata mentem rei, ſenſumque c pungunt; & quædam exedunt viſ ra conſcientiæ; quæ tamquam v mes ex unoquoque naſcuntur, ta quam ex corpore peccatoris.* Hic d expendite: vermis hic *animu affligit.* & dentes ejus *exedunt* *ſcera conſcientiæ*; quod quan gravius eſt, quàm corpus affli & corpus à vermibus corrodi, tendite.

Fuit qui Olimpium admirand patientiæ ſenē obſtupuit, & bla dè compellavit, *f* qui tandem i anguſtâ antri ſui caveâ, velut i alveari, inter continuos æſtus c niphumq; ac muſcarum examin durare poſſet? cui ille; iſta ait, "i circo tolero, ut futuris cruciatibus liberer; æſtum hunc perfero, ſempiterni ignis ſupplicia metuens; cyniphes patior, ut immortalem effugiam vermem." Ve mes libens patitur, qui carne affligunt, qui viſcera corpori

e Ambr: l 7 in Luc. c. 14
f In Prato ſpirit. c. 141

exe

dunt ; ne patiatur vermem animam affligit , denteſque *exedunt viſcera conſcientiæ.*]ue alia credo mens fuit San- Macario Alexandrino , *a* qui]urum gigantem parvo milite]ellavit ; dum ſex integros]nſes in palude nudus inter cu- s , qui vel apros ſauciare poſ- t , conſedit : ut ſemeſtri exa- , ac compunctus cellulam]n repetens leproſum homi-]a in corpore ſuo referre vi- etur. Hos tamen morſus ,]mvis graviſſimos ille tolera-]s ducebat. At de verme no-] Divus Baſilius dicere non]itavit : *b intolerabiles dolores*]*ctione ipſâ infigens.* Intolerabi-]rtaſſe cuipiam videbitur , vi-] inter vermes putentis cada- s volutari. Toleravit Sanctus]do , *c* qui dum adhuc in de-]tuam quandam exardeſce- de nocte ſepulchrum adiit, &]r vermes ac putidas carnes li-]nem exſtinxit. Quid magno Antonio , in vaſtâ illâ ſolitu-]e omnem monaſticæ vitæ ri-]em , omnes erebi terrores ac]monis inſultus tolerabiles fe-]ınt? Athanaſium audite: *d* poſt]renda ſpectra per noctem, in-]iit , Diabolus in pulchræ mu-]eris vertebatur ornatum , nul- omittens figmenta laſciviæ :]c autem ultrices gehennæ]amas , & *dolorem vermium reco-* ,ingeſtæ ſibi libidini oppone- . Elegerunt ſiquidem hi fortes]letæ præ illo verme , quoſvis]s vermes, colubros, ſerpentes]randos eſſe; imò ſi neceſſe fo-

]Pallad. in Hiſt. Lauz. b Baſil in Pſ. 33
]Cantiprat. l 2 apum c. 3 n. 31
]Athan. in vita

ret, etiam his beſtiis inſepeliri vivum corpus, potiùs quàm aſſiduè hoc dente animam affligi, & corrodi. Vel unius ſcelerati hominis conſcientiam appello : hæc mihi mille teſtes, per quot angores, pallores, pudores, per quot cordis teneriimos remorſus vitam hanc mortalem, aut, ut cum Auguſtino loquar, *mortem ducit vitalem.*

Ubi ſemel puella in fornicationem, maritus in adulterium, mercator in injuſtum lucrum , judex corruptus in iniquam ſententiam conſenſit ; ubi vir gravis illatam injuriam, monachus aut monialis occultum flagitium animo fovet , quot non ilicò dentes corrodunt? Chryſoſt. audite : "*e* Etenim qui committit adulterium , etiamſi " millies fuerit dives, etiamſi nul- " lum habeat accuſatorem; non de- " ſinit tamen ſe intus accuſare. Et " voluptas quidem temporaria eſt " dolor verò perpetuus ; timor un- " dique ac tremor; ſuſpicio & an- " xietas; angulos metuit; umbras " ipſas formidat; ſuos ipſius famu- " los conſcios , inſcios ; illam ip- " ſam, quam corrupit, & virum, " quem affecit contumelia. *Et ut a-* " *libi concludit: f* quovis accuſatore " mentem gravius arrodit con- " ſcientia." Quis non per mille cruciatus hos graviſſimos morſus , hunc intolerabilem vermem à ſe amoliri , ac penitus exſtinguere quàm maximè cupit ? docuit id ſuo exemplo fœnerator improbus , *g* de quo annales Eccleſiaſtici rem toti orbi ſtupendam poſteritati conſignarunt. Volco Sacerdos in Franciâ vir

e Chryſ conc. 1 de Laz in c. 16 Luc.
f Chryſ. Gen 42
g Brov. ad an. Chriſti 1198 n. 21

miſe-

miræ ſanctitatis, apud fœneratorem cum quibuſdam è clero pranſurus, culinam ejus adiit, opercula à vaſis removet, reperitque omnia fercula in bufones ac ſerpentes abiiſſe. Movit ea res hominem, ut Volconi ſupplex, omnia injuſto lucro parta, ſuis Dominus reſtituerit. Supererat inter hæc vas tritico oppletum, ultimum uſuræ ſpolium; cujus fortè non meminerat: iſtud Volco præſente Clericorum comitatu recludi juſſit; & ecce novo portento inter bufones ingentes ſerpentum copiam offendunt. MoxSacerdos ſanctus divino imperio afflatus ad fœneratorem: ſi verus tibi de peccatis dolor eſt, nudus iſtud vas ingredere; nec mora uſurarius inſilit, ſtatimque Volco vaſe clauſo, juſſit ſocios craſtinâ luce reverti. Tum autem remoto operculo nihil præter coſtas, tibias, calvariam ac oſſium congeriem repererunt, quæ cauſa fuit, ut Volco oſſa tanquam veneranda verè pœnitentis aſſervari juſſerit. Ubi obſecro, quid ſimile legiſti, vidiſti, audiſti, hominem nudum, ſanum inter feros ſerpentes ac bufones verſari? ab iis deglubi, & exoſſari malle, quàm intolerabiles dolores perpeti; quos vermis conſcientiæ corroſione infigit, a *quia inter omnes tribulationes hujus orbis, nulla eſt major tribulatio, quàm conſcientia delictorũ.* Hinc non pauci (ut frequentiſſimis experimentis comprobatum eſt) hujus morſus tolerare non valentes, ad mortem, imò ad certam damnationem, quaſi levius ſupplicium convolarunt: nam ut Auguſtinus ait: b *Quem pungit mala ſcientia, retrahit ſe à ſpe; & ſperat ſibi niſi damnationem.* T fuerunt, qui longæ tyrannidi brevem ſaltem ac præcipitia ſe exemerunt: alii inter fluc & undas hauſti, ut ſecum ſu vermem ſuffocarent: nonn pectori ferrum immerſerunt, dem vulnere confecti & reu & carnificem: plurimi laque ſtrangularunt, ne ſpirare in tot mortibus cogerentur. Chry ſtomum audiamus: c *ad enim dum Judas conſcientiam coarg tem minimè ſufferens, ad laqu ſe convertit.* Ita Lucretia cum gentem conſcientiæ cruciat ob pudorem violatum intoler tiſſimè ferret, armavit ferro d teram, illudque in pectus i merſit; *præoccupans peſſima* (ut Sapiens), *redarguente conſcienti*

Complures qui in ſe clem tiores videntur, ubi ſcelus co miſſum, violentas quidem ma cohibent; ſed ita interiùs cor duntur, ut palam inter deli contabeſcere, inter aurum ſu palleſcere, inter ſuaviſſimas pedias omnia illis amareſce denique millies emori, vivum nus ducere, ac ſeipſi tumul videantur. Veritatem rei hiſto comprobabit. Fuerat olim e Fla cus Præſes Alexandriæ Ægyp præfectus, quâ in præfecturâ du ſe iniquiùs, quàm par eſſet, ger in Andrum Inſulam eſt relegat eam dum appelleret, ita hanc citur appellaſſe: quomodo vo bo hanc inſulam? exiliumne novam patriam? an portum? refugium miſerum? Sepulc

a Bern, ſerm. 4 de aſſumpt, Virg

b Aug. in pſ. 31 c Chryſ, ep. 7
d Sap. 17 e philo Iud. l. in Flacc

men maximè convenit: ſiqui-
m infelix ego me ipſe quo-
nmodo in monumentum in-
o. Adeò autem (inquit Philo)
pidabat infelix Flaccus, ut non
er quàm inſanus proſiliret; ac
rò citròque diſcurreret, manus
nplodens, femora percutiens,
ni ſe affligiens & clamitans:
tremi quuſdam, interimunt me
; me connivente quidam la-
ibus obruti, quidam vivi com-
ſti, quidam raptati per forum
dium, donec fruſtatim lace-
entur. Horum facinorum pœ-
me manent; ſat ſcio; & diræ
n ſtant tamquam in carceri-
, ut obice rupto properent in
am perniciem; imo jam in *horas*
moriar, multas mortes ſuſtinens,
e illam ultimam. Hinc amenti &
perabundo ſimilis exclamat:
uſque tandem ferreus durabo in
caſibus? ,,ſcio me molliorem,
àm ut mortē mihi cōſciſcam.
imirum hoc quoque vetat meus
nius, ne citò abrumpam vitam
iſeram; ut malum dilatum cu-
ulet, ineatque apud injuſtè ne-
tos majorem gratiam. Talia re-
olvens animo trepidus exſpe-
abat finem fatalem, inquit Hi-
ricus. Hunc miſerrimi hominis
um, multas mortes ſuſtinen-
, optimè mihi Poëtæ adum-
ſſe videntur, dum Prome-
um injuſtum raptorem cau-
o alligatum, ab Aquilâ cor aſ-
ıè rodi, Tytium verò inſano
ore captum, ad inferos dam-
um, ubi aſſiduo morſu vultur
era ejus depaſcitur, cecinêre: *a*

—— *Nec fibris requies datur ul-*
la renatis.

am fabulæ ſeriem, ſic ad mo-
res traducit Macrobius: *b* per
vulturem (inquit) immortale je-
cur rodentem, nihil aliud intelli-
gi voluerunt, quàm *tormenta ma-*
læ conſcientiæ, obnoxia flagitio
viſcera interiora rimantis, & ipſa
vitalia, indefeſsâ admiſſi ſceleris
admonitione laniantis, ſemper-
que curas, ſi requieſcere fortè
tentârit, excitantis; tamquam fi-
bris renaſcentibus inhærendo,
nec ulla ſibi miſeratione parcen-
tis: lege hâc quâ ſe judice nemo
nocens abſolvitur, nec de ſe ſuam
poteſt vitare ſententiam. Ita ille.
Nimirum in ſua ſupplicia, peren-
neſque pœnas ſemper renaſci vi-
detur conſcientia, eique inhærens
vermis, de quo Servator dixit:
c vermis eorum non moritur. Mo-
riuntur complices, moriuntur
conſcii; moriuntur læſi, moriun-
tur violati, moriuntur laceſſiti,
moriuntur oppreſſi, pupilli, teſta-
tores, donatarii: at *vermis eorum*
non moritur.

Refert Seneca, *d* de quodam
Pythagorico, qui cùm fortè cal-
ceos à ſutore emiſſet, poſtero die
pretium numeraturus, ubi ad of-
ficinam veniens, mortuum in-
tellexit ſutorem, lætabundus,
quaſi jam liber eſſet à ſolutione,
abſceſſit: ſed monitorem dome-
ſticum, qui intus vivebat, non fe-
rens, facti pœnitens, ad offici-
nam rediit, & pecuniam per ri-
mam ingeſſit dicens: *ille tibi vi-*
vit, tu redde quod debes.

Innocens Joſeph in ciſternam
dimiſſus, à fratribus venditur, ubi
poſt 23. annos in Ægyptum ve-
niſſent, ut annonam compara-
rent, ac durius ſe à Joſepho (tum

a Virg: 6. Æneid.

b Macrob. l. 1 de ſomn. Scipion.
c Marci 9 d Seneca l. 7. de benef. c. 21

 ſibi

ſibi incognito) haberi viderentur: omnium una vox fuit: *a meritò hæc patimur, quia peccavimus in fratrem noſtrum, & idcirco venit ſuper nos iſta tribulatio.* Ita vermis iſte poſt tot annos adhuc vivere compertus eſt, ac dentes ſuos exerere, meritò igitur Salvator noſter inter graviſſimas comminationes adducit: *b vermis eorum non moritur, & ignis non exſtinguitur.* Idque ſecundò, imò tertiò inculcat.

Theatrum Anglicanæ crudelitatis, exhibet novum genus carnificinæ: pelvim æneam ventri ſuperimponunt, ſub quâ vivi glires abduntur, qui igne ſuper pelvim incenſo; interiora viſcera pervadunt, nervos omnes convellunt, omnia dente, ungue dilaniant: quod ſupplicium diaboli inventum eſſe, quis ambigat? cùm hoc reis apud inferos deſtinatum ſit, Eccleſiaſtici 7. *vindicta carnis impii, ignis & vermis.* Hoc damnatorum ſupplicium, etiamnum vivi peccatores circumferunt, teſte Bernardo: *c infernus quidam & carcer animæ, rea conſcientia eſt.* Suffragatus Ambroſius: *d ipſa quæ videtur etiam dum vivunt, impiorum requies, in inferno eſt.* Imò ut Propheta teſtatur: Ipſe animus impii infernus fit, & in infernum commutatur: *e convertantur peccatores in infernum*; ex quo rectè mellifluus Doctor concludit: *f inter omnes tribulationes humanas, nulla eſt major tribulatio, quàm conſcientia delictorum.*

Tandem ut concludam, unam

a Gen, 42 b Marci 9 c Bern. ſerm, 4 de aſſumpt. virg. d Ambr. in Pſal, 43. e Pſal, 9 f Bern, cit,

non vulgarem horologii co... tionem paucis attigiſſe ſuffic... quod quandoque inſperatò ...rios maſculos, feras, viros ar...tos, ac omnis generis larvas ...hibeat. Ejuſmodi fuit hor...gium illud, quod anno octing...teſimo ſeptimo miſit Aar... g Rex Perſarum, ad Carolum ...gnum Imperatorem, ex quo ... equites, modò ſinguli, modò ...ni, terni, modò uno agmine ...nes, apertis tot feneſtris, ...matim exhibebant, exercit... dixiſſes hîc concluſum, è po... caſtrorum erumpentem, ſpect...tibus minitantem, ac cædem ...tentantem. Ita nulla hora ... impiis, quâ non puerorum ...vas, armatorum acies, ac ... ſpectra ob oculos ac animos ...rum obverſantur, ſeque ſpect...da inopinatò exhibent.

g Cauſſ. paral, l, 3 c, 2

§. III.

Perſonæ triſtes illis appare... pavorem præſtabant.

Noſtis ſub horam prandii, ... lis Theodorici feralem S... machi ſpeciem ſeſe exhi... iſſe. *h* Audiſtis triſtem infa... imaginem, latronis animo, ... momentis occurſaſſe. Illud f... inauditum: juvenis quidam G... manus; cùm unicam heu fili... quam mirè deperibat, prop... inopiam obtinere non poſſ... crudele facinus aggreſſus ... *i* Primo enim hoſpitem ſuum ... nè nummatum mercatorem ... truncat & ſpoliat: tum quaſi ...

h Sap, 17 i Lobbet, flagella pecc, p... 3, flagel, 3

iter à ſuis acceptâ pecuniâ lo-
letior factus, matrimonium
orſit. Jam votis potitus, ſe &
iliam honeſtè componens, ita
eſſit, ut in ſenatum admiſſus
Quis hunc non jam ſecurum,
s non felicem prædicaret? ſed
n pomo, ſub vernanti cortice,
e vermis deliteſcit, aut ſub
uâ extus comptâ & ornatâ,
eæ & vermes redunt & exe-
t: ita inter delicias ac divitias
duò conſcientia rodebat &
murmurabat: *occidiſti, occidiſti:*
nori mallet, quàm ita excar-
catus vivere; & ut maluit, ita
vi ex ejus voto factum eſt.
odam enim die cùm vocare-
in ſenatum, ut de prædonis
ujus capite ſententiam ferret:
e ſacro audito, uxorem ro-
, ut jentaculum aliquod appa-
ſibi non benè eſſe. Illa ex
iti ut rebatur genio, vituli ca-
apparavit, quod ut appoſuit,
m viſu dictuque, exhorruit,
lluit, & ad uxorem: aufer,
it, aufer hoc caput huma-
; vultus enim hominis occi-
imo ſeſe ingerebat: inde ſta-
egreſſus ad ſenatum, cùm
entiam in ordine rogaretur,
ondit prædonem hunc qui-
capite reum eſſe, ſe verò eo-
aut majori ſupplicio punien-
, exponens facinus omnibus
enus ignotū. Invaſit audien-
tupor, utque fidem dictis fa-
, itum eſt in ejus domum:
que terra eruta, & Merca-
inventa oſſa, ſcelus decla-
nt, ſimul cum altero lubens
nſque ad ſupplicium ductus,
e plexus eſt; ad mortis ima-
m minùs expalleſcens, quàm
las ferales larvas. Quid, quod

repertus ſit, qui adeò ad unius ſpectri intuitum exhorruit, *a* ut non ſecus ac olim Oroſius in aulâ Ferdinandi unâ nocte, metu mortis, ita hic ſpectri terrore incanuerit. Ludovicus Severus ex Bojorum ſanguine Princeps, Mariæ conjugis ſuæ litteras Ruchoni aulico ſcriptas, *b* per tabellarii errorem, domo abſens, intercepit; ſed cùm epiſtolæ ſententiam non aſſequeretur, (ut eſt malitioſa ſuſpicio) cœpit de fide uxoris dubitare, & credere auſam facinus, quod non cogitârat. Itaque internuncius, & lator literarum, velut leno, primò obtruncatus: deinde ubi Donawedam urbem ſuam rediit, etiam præfectum arcis, flagitii ſuſpectum per ſatellitem mandat jugulari; tum matronam aulæ præſidem, quaſi ſceleris conſciam, ex turris arce præcipitari imperavit. Sed ô barbarum facinus! his quatuor funeribus, ipſa Maria integerrima Princeps, quintum acceſſit: Imperio conjugis verè ſeveri, caput manu carnificis illi amputatum. Sed primâ, ſtatim à cæde, nocte Ludovicus à Mariæ manibus adeò exagitatus fuit, ut cùm barbâ florente & juvenili, decorâque comâ cubitum ſe contuliſſet, unâ nocte ita incanuerit, ut manè ſenem ſeptuagenarium referret: in quem meritò quadret illud Poëtæ: *c*

O nox, quàm longa eſt, quæ facit
una ſenem.

Quin ſpectrum hoc, Principem domo & verè excedere, atque in

a Drex. rogus damn. c. 2 *b* Raderus in Bavaria ſancta, tom 2 in vita Mariæ Brabant.
c Martial. l. 4 epig. 7

exilium tendere juſſit, donec difficili itinere, Romæ Alexandro IV. Pontifici ſupplex, veniam exoravit, & ad placandos Mariæ manes, nobile cœnobium exædificavit.

Si quem igitur aſſiduo verbere conſcientia flagellat, ſi quem timor ac tremor exagitet, nec uſquam conquieſcere patitur, ſi quem nola illa redarguentis conſcientiæ aſſiduè incuſet, & allatret, ſi quem vermis ille edaci dente corrodit, ſi quem denique ferales jarvæ infeſtant, unum ſibi omnium remedium, quo cuncta ceſſent uſurpet: horologio pondus tollat, & ilicò omnia ſine *pondere ceſſant:* ſalutari confeſſione, Auditores, verâ contritione, *a deponentes omne pondus & circumſtans vos peccatum & invenietis requiem animabus veſtris. b*

Ita profectò vermis ille, omnes virtutum ac meritorum flores avidè depaſcens, unâ contritione enecandus eſt, ac glorioſum erit illius funeri inſcribere: *contritus obiit.* Aut ſi lubet, ô peccator & hoc in promptu remedium, aliquot guttulis vermem immergere, aliquot lachrymulis, inquam & exſtinxeris. Teſtatur id memorabilis hiſtoria, quam narrat Savanorola cap. 6. in Michæam. Juvenis erat Ferrariæ, robuſtæ, ut apparebat, valetudinis; cum tamen inopinatâ morte corruiſſet, medici corpus aperiunt, rimantur jecur, pulmones, ſplenem, nihil uſquam vitii deprehendunt. Tandem ubi cor ſcrutari cœperunt, vermem in eo conſpiciunt fœdâ laniena graſſari; mergitur is variis liquoribus, nec ſubmergitur, donec in ſuccum amarum è cepis aliiſque expreſſum, conjectus eſt, ubi expiravit. Peccata noſtra, & obſoleta flagitia, cepe ſunt & allia quæ vel conſpectu ſuo, ſuccum illum amarum lachrymarum ex pœnitentium oculis exprimunt. His vermis ille immergendus eſt, &(ut dixi) *c invenietis requiem animabus veſtris.* Ac quiſque de ſe dicere poterit: *d ecce in tranquillitate & in pace erit amaritudo mea amariſſima.*

a Heb. 12 b Matth. 11. c Matth. 11 d Iſa: 38.

EMBLEMA X.

Inimicus homo hoc fecit. Matth. 13.

aRUMPOR ET INVIDEO.

DOMINICA V. POST EPIPHANIAM.

[In]vidus, cui numquam benè eſt niſi alteri malè ſit; ſeipſum perdit, ut alium perimat.

I. *Invidus alienum bonum, ſuum facit invidendo ſupplicium.* S. Proſper. lib. 1. de vita contempl. cap. 5.

II. *Invidia hominem diabolo deteriorem reddit, & dolores inferni tolerare cogit.*

III. *Invidiæ flammas, aulas principum, caſtra militum, contubernia fratrum, clauſtra Religioſorum &c. latè depopulari.*

IV. *Solatia invidioſorum & invidorum remedia.*

a Ovid. Epiſt: 15.

DOMINICA QUINTA POST EPIPHANIAM.

Inimicus homo hoc fecit. Matth. 13.

LIVIDUS ille invidiæ pater Satanas, agello Eccleſiæ ſemen divinâ manu injectum, ſudore & ſanguine cœleſtis agricolæ aſperſum, fructum centuplum ſpondere non ferebat: ea propter ſuperſeminavit zizania, ſentes & ſpinas conſevit, & etiamnum agro animæ noſtræ, ubi ſegetem virtutum exurgere videt: invidet & *invidia* ſpinas ac tribulos ſuperſeminans, meſſem in herbâ ſuffocare nititur. Quàm autem latè virulentum hoc invidiæ ſemen ſparſerit, non ſine gemitu purpuratus Eccleſiæ ſenator fateri cogitur. *a* ,, Noſſe, ,, inquit, vultis, quàm omnes or- ,, bis regiones, cujuſvis hominis ,, conditionis invidiæ malum oc- ,, cupavit ? in caſtris militum, & ,, in prætoriis urbium, & in con- ,, ciliis Epiſcoporum, & in aca- ,, demiis ſtudioſorum, & in capi- ,, tulis Canonicorum, & in cœ- ,, nobiis Monachorum ſuum lo- ,, cum habet; pergit porrò: in ,, aulis verò & palatiis Princi- ,, pum, nullus eſt angulus ubi ,, non regnet invidia. Vide quàm ,, longè latèque pateat, quando ,, non ſolùm inter homines quoſ- ,, cumque, ſed inter ipſos etiam ,, fratres reperiatur? Nam ut ,, Romuli & Rhemi, & alia Eth- ,, nicorum exempla prætermit- ,, tam, quid primò duos fratres ,, Abel & Cain ita disjunxit, ut unus alterum occideret ? ſola invidia. Quid inter Jacob & Eſau, non ſolùm fratres, ſed etjam geminos, tanta odia concitavit ? eadem invidia. quid inter ipſos Chriſti diſcipulos ante Spiritus Sancti in terras adventum diffidia & contentiones ſerere inceperat, niſi invidia ! quid parentes in filios, fratres in ſorores, maritum in u xorem armavit ? invidia. Qui omne malum in orbem induxit una invidia, quam Chryſoſtomu meritò, *b omnium malorum m trem & auctorem* nuncupavit: ta le enim malum eſt invidia, u nullum neque miſerius, neque deteſtabilius, neque incurabi lius, neque latiùs patens uſquàm reperiatur. Quare invitat Auguſtinus, cordis ſui age lum quiſque diſcutiat, an inimicus homo nullas illic invidenti ſpinas ſeminarit, ut eas, dum v pullulare cœperint, radicitus e vellat ? *c conſideret*, inquit, *unu quiſque conſcientiam ſuam, & ſi videt de proſperitate proximi ſui in vidiæ veneno percuſſum, evellat d pectore ſuo ſpinas & tribulos: ut i eo ſemẽ Domini, quaſi in fertili agr multiplicata ſegete luminis concipia tur, ut amaritudo invidiæ Chriſt dulcedine leniatur.* In quod ſtudium, quo acriùs & alacriùs in cumbatis, ſtimulo eſſe poterit de terrimi hujus monſtri natura pluſquam viperina, quæ crudeliſ ſimum

a Bellarm, conciones in Pſal, 90, conc. 10.

b Chryſoſt hom 46 in c. 21 Gen.
c Aug ſerm 83 de temp.

num ſui carnificem efficit, hominem in Cacodæmonem commutat, omnis denique odii, diſſidii, parricidii inventrix ac machinatrix exiſtit.

§. I.

Invidus alienum bonum, ſuum facit invidendo ſupplicium. S. Proſper. lib. 1. de vita contemp. cap. 5.

UT venenum nemo niſi generoſo vino immixtum, aut dulcedine quâpiam aſperſum hauſerit: ita lethalis noxæ virus, peccator ob corporis voluptatem, ob honoris aut opum emolimentum ſectatur. Si furem aut latronem percunctaris, ut quid aliena diripiat, obvios ſpoliet? Reſpondet ille: *a maxima dulcedo eſt ex alienis fortunis prædandi. & aquæ furtivæ dulciores ſunt.*

Si ex avaro Euclione quæſieris, quid ita ſordidè inter ſuos vivat? reponit ille: *at mihi plaudo ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arcâ.*

Si hominem ſuperbiâ elatum, murice & auro turgidum, qui ſe circumſpectet, rogaveris? illud reſponſi feres:

b Pulchrum eſt digito monſtrari, & dicier hic eſt.

Si helluonem aut temulentum ſciſciteris, quid ſe adeò ingurgitet, ut in belluam degenerare videatur? in promptu habet illud Pſaltis, *c* quòd *vinum lætificet cor hominis*, curas pellat, & melancholias mergat, Si ex ambitioſo, præcelſis officiis ac dignitatum titulis inhianti expiſcari volueris, quorſum aulæ limina terat, optimatum gratiam aucupari ſtudeat? huc inquiet me agit: *d gloria divitum honoratorum.* Et illud S. Thomæ edoctus ſum: *e nihil poteſt eſſe in rebus humanis & corporalibus majus honore.* Si hominem libidine flagrantem incuſaris; hujus incendii fomitem ſibi inditum allegabit, illiuſque flammas ſopire tam ſibi impoſſibile, *f* quàm *abſcondere ignem in finis ſuo, ut veſtimenta illius non ardeant.* At ſi invidum roges quid voluptatis, quid commodi, quid lucri, quid honoris adipiſcatur? hoc unum Curtii reſpondere poterit: *g invidi homines nil aliud quàm ipſorum ſunt tormenta.* Quibus poſitis rectè cum Bellarmino inferes: *h* quod nihil invidiâ ſit miſerius, " ex eo facilè cognoſci poteſt, " quòd cum cæteris vitiis aliqua " ſit vel utilitas, vel delectatio, vel " honor, ſola invidia tota eſt " miſera & amara. Ambitioni " gloria, furto pecunia, adulterio " voluptas aliqua comparatur: " invidentia verò quid præter " continuum acerrimumque do" lorem habet? noſtis quem, " qualem, quantum dolorem pa" tiatur? Invidia Socrati eſt ulcus, " quod numquam non ſuppurat. " At levis ille dolor cenſeri poteſt ex ulcere jam ſenſim per carnem ſerpente. Salomon multa paucis complexus, Proverbii loco eſſe voluit: *i putredo oſſium invidia,*

a Livius l:6 Prov: 9.
b Perſius Sat: 1
c Pſal: 103.

d Eccl. e:10
e D Thom 2 q:103. art:1 ad 2
f Prov. c.6 g Curt 1.8
h Bellarm. in Pſal:90 conc. 10
i Prov 24

Non carnes modò, ſed & oſſa lethali tabe conſumens.

Anacharſis invidentiam animæ ſerram appellavit, quæ animum non ſolum in multas partes divideret, ſed crudeliſſimè laniaret, adeò ut quiſquis alium in invidiam trahit, ſe ipſum ad ſupplicium Iſaiæ Simonis, aut aliud longè gravius tormentum abripiat. Alexandri dictum eſt. *a invidos ſuos eſſe carnifices.* Levis adoleſcentis, verbum grave. hoc verum Poëta cecinit: *b invidiâ Siculi non invenêre tyranni tormentum majus.* Conſuêrat Dionyſius Siciliæ Tyrannus prius hoſtes ſuos quàm tolleret, eorum fortunas æmulis tranſcribere, ut morte acriùs, hoc tormenti genere cruciarentur. *c* Id ipſum Agis confirmavit, qui cùm audiret eſſe nonnullos alienæ familiæ, qui ipſi inviderent: geminam igitur, inquit, habebunt moleſtiam, quos & ſua ipſorum mala, & mea ac amicorum bona cruciabunt. Hæc carnificina nec in ludo, nec in convivio, nec in ſtudio, nec in ſomno, eos rodere ac miſerè ceſſat dilaniare. Quod divinus Doctor atteſtatur dum ait: *d Zelare in homine donum Dei & in malo opprobrio bona aliena convertere, alienam gloriam facere pœnam ſuam, velut quoſdam pectori ſuo admovere carnifices, cogitationibus & ſenſibus ſuis adhibere tortores; qui ſe inteſtinis cruciatibus lacerent.* Quàm verò nihil ex hoc ſcelere voluptatis ac emolumenti percipiant, ſed miſerrimâ lanienâ excarnificentur, declarat, dum ſubdit: *non cibus talibus lætus, non potus pot[...] eſſe jucundus. Suſpiratur ſemper [...] ingemiſcitur, ac doletur diebus [...] noctibus pectus obſeſſum ſine inte[...] miſſione laniatur.* Idque adeò [...] verè ac truculentè, ut dolor viperæ parturientis exſuperet quæ à fœtu ſuo fœdè dilaniatu[r] ac trucidatur. Hæc ſanctiſſimi A[u]guſtini Doctrina eſt: *e ſicut aju[...] dilacerato & dirupto illo ipſo mate[r]no utero, in quo concepta ſunt, naſ[...] ita & invidia natura, illam ipſa[m] animam à quâ concepta eſt, & co[n]ſumit & perdit.* Vidit hoc S. Am[-]broſius & monet: *f Fuge inv[i]diam, quæ non ſolùm alienos, verù[m] multò magis eum, quem poſſederit la[-]cerare conſuevit.* quod toties fit quoties alienas laudes, & felic[es] ſucceſſus audiens ringitur, & di[-]rumpitur, *g tantos porrò invidi[a] pœnâ juſtâ habet tortores, quant[os] invidioſus habet laudatores.*

h Hinc Bion cum invidu[m] vidiſſet vultu in terram dejecto ore livido, oculis retorvis, qua[ſi] ſuſpendium meditaretur, appoſ[i]tè dixit: *aut huic magnum malu[m] contigit, aut alteri magnum bonum.* Quod vel ethnici viderunt, [&] quidam Poëtarum finxerunt, ho[c] ſolum culpandi, quod quidqui[d] affinxerint, fœditatem ad vivu[m] non depinxerint: *i* fuit quidam Romæ celeberrimus pictor, qui ut pro Pontifice maximo Joann[e] XXII. teterrimum invidiæ mon[-]ſtrum in tabulâ vivis & colubrini[s] coloribus depingeret, integro

a Petrarcha lib. 2 dial 106
b Horat. l 1. ep 2.
c Manutii apoph lib 1 n 94
d Auguſt. ſerm 83 de temp.

e Auguſt. eit.
f Ambr. de fuga ſaeculi c. 4
g Bern. de nimia fallacia praeſenti vitae.
h Apoph. Manutii
i Cauſſin. Court, S. Tom. 4 tr. 1[...] ſect. 1.

:iginta annos inſumpſit. Videre ic erat, ut Poëta ſcribit *a*

——— intus edentem

Vipereas carnes, vitiorum alimenta ſuorum

Invidiam.

Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto;

Nuſquam recta acies, livent rubigine dentes;

Pectora felle virent; lingua eſt ſuffuſa veneno;

Riſus abeſt, niſi quem viſi movere dolores.

Nec fruitur ſomno, vigilantibus excita curis!

Sed videt ingratos, intabeſcitque videndo

Succeſſus hominum, carpitque & carpitur una,

Suppliciumque ſuum eſt.

loc Regius Pſaltes ſpectavit, um ſic juſtum collaudans, ejuſue felices ſucceſſus enumerans, ividi dentes exacuit: *b Beatus ir qui timet Dominum, gloria & iv tiæ in domo ejus: jucundus ho- qui miſeretur & commodat, diſperſit, dedit pauperibus, juſtitia ejus xaltabitur in gloriâ.* poſt has lauſes, tandem invidi ſupplicium ubjungit: *peccator videbit & iraſcetur, dentibus ſuis fremet & tabeſcet.*

S. Hieronymus hic: *c Peccator videbit & ad inſtar tigris iraſcetur: cut enim illa muſico concentu, crudeliùs ſævit & dilaceratur, ſic proſpero juſti eventu, peccator iraſcetur, & propriam dilacerabit animam.* Quod ut in exemplo con- :met: *vultis, inquit, tigrim vi- re? inſpicite Saulem*: audive- t Saul hanc puellarem Odam: *percuſſit Saul mille, & David decē millia.* Et ilicò ſacer textus ſubjunxit: "iratus eſt autem Saul nimis, & diſplicuit in oculis ejus" ſermo iſte. Non rectis ergo oculis" Saul aſpiciebat David à die illa," & deinceps. *Juvat hîc cum Hier.* "*quærere*, cur Saul iraſceris, & laus" patriæ ſalvatoris tibi diſplicet? "*ſed quid reſponſi hîc præſtandum?*" jam cum tigre nobis eſt ſermo," non cum homine, & qui tigris" invidiæ evaſerat, mores illius i-" mitabatur in cantu fœminarum." Quidquid æſtimationis, quidquid laudis, quidquid gloriæ Davidi de proſtrato Goliath accedebat, ſibi Saul detractum ducebat. hinc & in Euangelicâ hiſtoriâ operarii miſſi in vineam, murmurabant adverſus patremfamilias, quòd eos qui ſerò advenerant, pares ſibi feciſſet. Hier. hîc invidum perſtringens, ait: "Non tam ipſe plus accipere quàm alium nihil accipere" deſiderat. *Chryſoſt. verò:* ergo illi" non dolebant quaſi fraudati de" mercede ſuâ, ſed quia illi am-" plius acceperant." Si viderit fieri aliquem ditiorem, putat invidus hoc ſibi decedere, ac ſe factum pauperiorem. Si alter ſapientiâ præcellat, ita dolet ac ſi ipſe inſipiens ſit. Hic denique invidi furor ac rabies eſt, *ut non tam ipſe plus accipere, quàm alium nihil accipere deſideret.* Probationi ſervit, quod Cauſſinus noſter commemorat: *d* invido proponebatur aurum, vel argentum, eâ lege ut ipſe primò quidem eligeret, ſed ſocius duplum reciperet. Hæſit hic invidus, nec aurum eligere auſus, recogitans quod.

a Ovid, lib, 2 Metam. b Pſal, 111. c Hieron, in 3, Regum c, 12.

d Cauſſin, court, S, Tom, 1, l. 2, of Ita- cle 11.

quod ſocio duplum cederet. imò & duplum argentum ei invidebat. Quin potius elegit, ut ſibi unus oculus erueretur, modò ſocio ambo expungerentur. Appoſitè Salvianus: *a proſperitas aliena illi ſupplicium eſt, & parum eſt ſi ipſe ſit felix, niſi alter fuerit infelix*; qui hoc agunt & ſatagunt, quod ille qui jam jam in perituræ navis prorâ conſident, cum puppim, quam tenebat adverſarius, primò fluctibus hauriendam accepiſſet: jam (inquit) lætus moriar, dum prius hoſtem meum videro perire. Adeò etiam cum proprii commodi, lucri, imò & ſalutis jacturâ, invidiæ ſtimulis agitati, malum alteri creare nituntur. in quo conſimiles mihi videntur navi incendiariæ, quæ (ut in appoſito emblemate videre eſt) ad hoc inſtructa eſt, ut tota in flammas abeat & conſumatur; modò hoſtili claſſi damnum inferre valeat ſubjecto lemmate:

b Rumpor & invideo ——

Cujuſmodi navem apud Famianum Stradam *c* curioſus lector videre poterit. Quod Lemma, *Rumpor & invideo*, epitaphii loco ſervire potuiſſet homini, qui Theageni nobili Athletæ *d* 400. coronis illuſtri, adeò hanc gloriam invidebat, ut ſingulis noctibus ſtatuam ejus dirè flagellaret: eoque ludo ſe magis oblectabat, quò jam nutantem ſe evertere poſſe ſperabat. Dum tandem ſtatua repentè corruit, & lividum ſuâ mole miserè oppreſſit. Unde quod ille furens jactabat

——— *e Pelopis domus*
Ruat vel in me, dummodo in fratrem ruat.

Ita ſic ſenſiſſe videtur

Ruat vel in me, dummodo & fratrem ruat.

Non injuriâ execramur belluinam illam rabiem; feræ per mille vulnera, & acerrimam ſui lanienam alteri necem inferre conantur. Quâ ſuper re Ælianum audiamus. *f* Sophis Indorum Rex Moloſſum præferocem Alexandro Macedoni dono dedit: cujus virtutem ut hic exploratam haberet, canem cum Leone in certamen commiſit: dum è veſtigio Moloſſus leonem invadit, ac fauces dentibus conſtringit. Quod ut Alexander conſpexit. Inde mandat, canem amoveri: ſed nullâ vi id efficere potuit. Cauda ei amputatur, nec ſic leonem dimittit; attonitus Rex crus inſcidi jubet, *& nihil ſe remittebat, quaſi alienum crus & ad ſe nihil pertinens ſtringeretur*; ait Ælianus. Tandem tres alii pedes truncantur: *nihil remiſſior factus, maximo robore ad leonis perniciem incumbebat.* Poſtremùm ei caput amputatur; & quod mireris, ait author: *etſi caput à reliquo corpore* abſciſſum erat, *illius tamen dentes leoni inhærebant*: & ex leone appenſum caput ſublime ferebatur. Inmanitas ea belluis innata; at non minorem in homine reperias. Refert Maffejus *g* hominem adeò irâ præpotentem fuiſſe, ut cum adhærentem lateri comitem interfectum videret, & in ſe demum intentam Luſitani lanceam, nullâ

a Salvian lib. 5. de providen.
b Ovid. epiſt. 11
c Strada, decas. 2 l. 6 a. 1585
d Pauſanias Cauſſin. Symb.

e Seneca Thyeſt. act 2
f Ælian. l. 8 animal. c. 1.
g Maff. hiſt. Ind. l. 11

unctatione ſe in ferrum impelens, ad corpus adverſarii per ſum haſtile furibundus affluxet, & ſtrictâ ſicâ hoſti femur præciderit: atque ita mutuis ictibus in eodem veſtigio ambo conciderunt. Hoſtem enim verò ſibi ſuperſtitem fore non ferebat in ſævire & rumpi mavult, modò ſuas alit pectore invidiæ flammas, in æmulum effundat; incendiarios in hoc montes imitatus, qui dum nocent, dum cremant & perdunt, ſua ipſorum viſcera depaſcuntur. Parum hoc.

§. II.

Invidia hominem diabolo deteriorem reddit, & dolores inferni tolerare cogit.

AUreè more & ore ſuo Chryſoſtomus: *a Invidia peſtiferum malum, hominem in diaboli conditionem, ac in dæmonem convertit.* Quid quod homo invidus diabolo longè deterior ſit, teſte eodem Antiocheno Antiſtite: *b am invidus* (inquit) *ipſo diabolo magis diabolus* eſt. Quod lucuentis probat argumentis: *c invidet Satan, ſed hominibus, ſociorum nemini: tu verò homo cùm ſis, hominibus invides, odium adverſus genus, naturamque communem exerces, quod ne ſatan quidem facit. Quam igitur veniam aſſequeris? quam tandem excuſationem prætendes, ſi fratris ſucceſſum videns palleſcis?* Hinc rectè concludit: *d ille malum invidia eſt, quia nulla unquam malignitas pejor invenitur.* In orbe graviora mala non fuêre, quàm Angelorum ruina, Adami lapſus, & Judæorum Deicidium: hæc tria capitalia mala ab unâ invidiâ procreata ſunt. Quod primum ſpectat. Scholaſticorum cum Divo Bernardo opinio eſt, *e* Lucifero ac aliis Angelis propoſitam fuiſſe *Verbi* incarnationem adorandam. Præ invidiâ verò, quòd humana ad eam dignitatem & non Angelica natura aſſumeretur; hunc actum adorationis detractaſſe. unde Chryſologus: *maluit in diabolum commutari, ne hominem plenum gratiâ ſic videret.* Ardeſcit etiamnum non minùs cœlo quàm inferno, dum terræ filios in ſuo ſolio videt dominari. De primi parentis lapſu, cui ſortem ſuam invidebat, increata ſapientia teſtatur: *f Invidiâ diaboli mors introivit in orbem.* De Chriſti acerbiſſimâ morte Matthæus loquitur: *g Sciebat enim* (Pilatus) *quòd per invidiam tradidiſſent eum.* Nunc verò ſi tartareos Spiritus longè gravius invidiæ flammis, quàm igne gehennæ cruciari comprobâto, nonne quemque invidorum inferni dolores perpeti manifeſto concluſero? his Regius Pſaltes acriter exagitatus clamat: *h dolores inferni circumdederunt me.* Auguſtinus legit: *dolores invidiæ circumdederunt me:* Saul enim quaſi inferni ignibus incenſus, *i* in Davidem exardeſcebat. Hiſce invidiæ flammis totus exarſit ſanguiſuga ille Imperator Theophilus, *k* quem in extremâ cum morte

a Chryſoſt. hom. 46 in c. 21 Gen.
b Chryſoſt. hom. 41 in c. 12. Matth.
c Hom. 11 in 2 Cor. 1 Hom. 53 ad pop. Ant.
d Chryſoſt. hom. 46 in c. 28 Gen.
e V Fernand in Gen. c. 3 ſect. 2. n. 2.
f Sap. c. 2 g Matth. 27
h Pſal 17 i Zonaras.
k Cauſ. court T. tom. 3 p. 2 exemple 12 ſur le 12 maxime.

morte luctâ conſtitutum, ſupra omnes dolores magis uſſit Theophobi, quem ex invidiâ in carcerem conjecerat, ſe mortuo incolumitas; quare cùm invideret nè ſibi ſuperſtes eſſet, ad lectulum ſuum fatalem, Theophobi caput deferri juſſit, quod exangui manu comâ prenſans, & cum gaudio contemplatus dixit: Ego non ero poſthàc Theophilus, nec tu Theophobus; atque hoc ſolatio ad flammas ruit ſempiternas: Nonne veriſſimum illud Salomonis canticum eſt: *a Dura ſicut infernus æmulatio?* Quamvis enim cacodæmones probè teneant ex odio ſuo in genus humanum & ſceleribus, in quæ homines inducunt, ſuos cruciatus augeri: tamen quo hominibus noceant, & illis malè ſit, hoc non curant. Inſanus ſit qui ſeſe inediâ enecet, ne alterum paſcat; ſe convivio excludat, ne alter admittatur; imò & cœlo libens exulet, modo alter proſcribatur. Quo ſpectat illa Chriſti reprehenſio Lucæ 11. *Væ vobis legis peritis, quia tuliſtis clavem ſcientiæ, ipſi non introiſtis, & eos qui introibant prohibuiſtis.* Ubi Chryſologus: *b audiſtis dum ſeclusit alios, ſeipſum janitor in vidioſus excluſit; & ne intraret alter, ipſe permanere foris maluit per livorem.* Plus dico. Erit fortè qui obſtupeſcat non gehennæ, ſed invidiæ incendium has graviſſimas querelas Epuloni expreſſiſſe: *c Pater Abraham miſerere mei, & mitte Lazarum.* B. Petrus Chryſologus aptè ad rem noſtram: "*d* Lazarum mitte, quò? ad infernum de gremio: de ſolio ſublimi ad profundum chaos: ad tormentum ſtridorem de ſanctâ quiete, de tanto ſilentio beatorum. Et emitte Lazarum. Ut video quod agit, non eſt novelli doloris, ſed livoris antiqui, & zelo magis incenditur quàm gehenná." Uſque eò (quis credat) ut malit Lazarum ſecū inferni ignibus cruciari, quàm ſe iis liberari. *Non ſe* (inquit) *ad Lazarum duci poſtulat; ſed ad ſe Lazarum vult deduci.* O verè *dura ſicut infernus æmulatio!* Omnis familia, cœtus, congregatio ubi hæc regnat, rectè infernus dicitur; eâque correpti, tartareo incendio cruciari: quippe *e eſt grave illis malum, eſt illis incendium non ferendum, quos aliquando habuere contemptui, videre felices.* Quas flammas ubicumque conſiſtunt, in cubiculo, in convivio, in lecto, in foro, circumferunt; iiſque ut dæmones ubi ubi ſunt, acerrimè torquentur. *f* Viri in Theologicâ palæſtrâ exercitati docent dæmones complures in aëre conſtitutos, medios inter juſtos in patriâ, & peregrinantes in viâ, ut ſic quaſi duplici incendio, utriſque invidentes torqueantur: hæc Bernardi doctrina eſt: *g Diabolus in pœnam ſuam, locum in aëre medium inter cœlum & terram ſortitus eſt, ut videat, & invideat, ipſaque invidia torqueatur.*

a Cant 8 b Chryſol. ſerm. 172
c Luc 16.

d Chryſol ſerm. 122
e Chryſol ſerm 122
f S. Tho in 4. ſent d. 45 & 1. p q. 46 a. 4
g Bern ſerm. 54. in Cant.

§. III.

Invidia flammas aulas princi pum, castra militum, contu bernia fratrum, claustra Re ligioſorum latè depopulari ad mores oſtenditur.

ANgelicè Doctor Aquinas: *a* „quia invidia eſt de gloria alterius, in quantum diminuit „gloriam quam quis apperit, conſequens eſt, ad illos tantùm invidia habeatur, quibus homo vult „ſe æquare, vel præferre in gloria. „Hoc autem non eſt reſpectu multùm a ſe diſtantium: nullus enim „niſi inſanus ſtudet ſe æquare vel „præferre in gloria his, qui ſunt „multò majores, puta plebejus homo Regi, vel etiam Rex plebejo, „quem multùm excedit. Et ideò „his, qui multùm diſtant, vel loco, vel tempore, vel ſtatu, homo „non invidet, ſed his, qui ſunt „propinqui, quibus ſe nititur æquare vel præferre. Nam cùm illi „excedunt in gloriâ, accidit hoc „contra noſtram utilitatem, & inde cauſatur triſtitiæ. Hinc invidia eſt paſſim inter corrivales. Aulicus aulico, miles militi, frater fratri, figulus figulo invidere cõſuevit

Ac primum quidem, germanum vetus verbum eſt: *b invidia in aulis naſcitur, in monaſteriis educatur, in Xenodochiis moritur.* In aulâ potentiſſimi regis Balthaſaris, invidia nata eſt, & in Danielem juvenem ob ſingulares naturæ ac cœleſtis gratiæ dotes, regi percharũ exarſit. *c* Daniel omnes Chaldæos Aruſpices & ſapientes Regis præcellebat. Darius occupatâ Babylone & Chaldæo Imperio Medis & Perſis ſubjecto, facilè deprehendit, quantus vir eſſet Daniel, quàm peritus rerum, quàm fidelis obſequio. Eum itaque ſecum duxit in Mediam, & centum viginti Satrapis ſeu principibus, totidemque principatibus præfecit: Daniel, verbo, Rex fuit. Darius ei fidebat in omnibus: cum enim Rex annum ageret ſexageſimum ſecundum, quod ſacra pagina teſtatur, *d ut non ſuſtineret moleſtiam*, gubernationem totam omnium regnorum Danieli committens: Regem age inquiebat, & rem benè adminiſtra: *e igitur Daniel ſuperabat omnes Principes, & Satrapas*, quod apud omnes incredibilem movit invidiam: *unde quærebant occaſionem* eum è medio tollendi. Ferre non poterant, hominem exterum, alienigenam, Judæum, imo & captivum ſibi præferri. Hinc nullam quietis partem capiebant, dum variis machinationibus, modiſq; omnibus id unum efficerent, ut Danielem Principem in lacum leonum ſpecioſo nomine dejicerent. Non immeritò dixit Auguſtinus, ut omnibus ſe immiſceat, *f duobus malis ſuperbiæ & invidentiæ Diabolus præeſt.* Innocentiſſimus *Princeps ad leones projectus eſt: allatuſque eſt lapis unus & poſitus ſuper os laci, quem obſignavit Rex annulo ſuo & annulo optimatum ſuorum, g ne quid fieret contra Danielem.* Quid opus, obſecro, tam immani ſaxo? Ut quid os laci tam probè obſignari? Non avolabit Daniel è foveâ

a S. Tho. 2. 2. q. 36. a. 1. ad 2.
b Drex Ioſeph. c. 2. §. 2.
c Daniel, c. 5.

d Daniel, c. 6. e Ibid.
f Aug. tom. 6. de virginit. c. 30.
g Danielis c. 6.

tam profundâ, capitales illius hoſtes ſcalas non porrigēt,ſat inſuper cuſtodum habet, tot impaſtos leones: ſed aliud hic myſterium latet, non intus à leonibus, ſed à foris Danieli malum timendum; timebat Rex *ne quid fieret contra Danielem* ab invidis: qui ſi vidiſſent illum vivere, præ invidiâ occidiſſent,cui leones pepercerant.Hæc Gregorii Naz.ſententia eſt: *a Rex magis timuit ferocitatem aulicorum ſuorum malorum, quàm feritatem beſtiarum*, & S. Hieronymus: *b obſignavit annulo &c. Qui de leonibus ſecurus erat, de hominibus pertimeſcit.* En quo integerrimum juvenem prudentiâ,caſtimoniâ, morum comitate,rerum agendarum,ſupra ætatem, ſolertiâ præcellentem, nulli dantem ullam offenſionem, niſi quod virtus ſua eum nimium extuliſſet, invidia depreſſit. Non unum Daniel ſui ſequacem habuit,qui quod Regis aut Principis autem haberent, gratia & concilio apud eos valerent, ſua opera frequentius Rex uteretur, dignitates quaſi per ſaltum adipiſcerentur. Quantumvis maximo ſuo merito & debito virtuti, prudentiæ, fideliſſimis obſequiis,in cauſis arduis ſtipendio, nihilominus cum Daniele Leoninis ac Theoninis invidorum dentibus objecti ſunt. Dum tantum ſibi quiſque honoris aut excellentiæ detractum, quantum alteri collatum,arbitratur. In aula Theodoſii imperatoris quantum invidiæ concitarunt pauculæ voces ille: *Conſtantinus condidit, Cyrus inſtauravit?* Narrationem ex Baronio paucis complector: *c* Conſtantinopoli ædificia complura terræ motu collapſa, reſtaurantem manum petebant. Cyrus Architectorum Princeps, vir laudatiſſimus, pace & bello inſignis, præfectus aulæ, Prætorio, urbi; Patricius;conſularis,dux belli,quidquid intra urbem movente terrâ prociderat, non tam inſtauravit, quàm ſepultum in auguſtiorem formam excitavit: ex qua re, ſicut apud omnes magnam gratiam adivit, ita apud Imperatorem Theodoſium juniorem non mediocriter offendit. Nam cum Theodoſius ludis equeſtribus, de more præſideret, & populus novâ urbis ſpecie delectatus,identidem acclamaret. *Conſtantinus condidit,Cyrus inſtauravit*,vulneratus hic vocibus imperator, Cyrum non ſolum publicatis bonis in ordinem redegit, ſed in Clericum attonſum, Smyrnam non alio animo miſit, quàm ut per ſpeciem quidem pontificatum ibi gereret, reverâ autem, ut ab improbo populo, qui jam quartum Epiſcopum interfecerat, mactaretur. Speciosum profecto & aulicum ſtratagema. Hanc vero tragœdiam pauculæ populares illæ voces concitarunt: *Conſtantinus condidit, Cyrus inſtauravit. d* Quare quiſquis in aula eminere vis, hoc tragici memineris: *Ars prima regni eſt poſſe te invidiam pati.* Proprius *e* Juſtinianum Imperatorem juſſit invidia, dum ſubactis Vandalis,actoque de Perſis triumpho, Beliſarius Juſtiniano ſuſpe-

a Gregor. Nazianz. 9
b Hieron. in c.6. Daniel.

c Baron. an Chriſt. 441
d Procop. & Crinit. l.9 c,6.
e Beyerlinck, apoph, Chriſt, tit. invidia.

ctus redderetur, oculis ejus juſſu orbatur. At is tugurium ad viam Regiam exſtrui curavit, ubi ſtipem à prætereuntibus ſibi erogari, hac verborum formula poſtulabat: *viator da obolum Beliſario, quem virtus extulit, excæcavit invidia.* Iliadem contexerem, ſi vel recenſere voluero; quos invidia non ſolum dignitatum gradu, ſed & vitâ dejecit Prima atteſtante ſapientia: a *alius aliam per invidiam occidit.* Ex invidia, inquit Plutarchus, b oppugnavit Periclem Simmias; Alcmæon Themiſtoclem, Pompejum Clodius; Epaminondam Meneclides; ideoque, quia parem aut ſuperiorem ferre non poterant, ſed ſoli præeminere geſtiebant. Amabo vos quid Saulem tot technas & inſidias Davidi ſtruere fecit? Quid ſemel iterumque fatalem lanceam in inſons ac omni populo gratioſum caput vibrare?

Ex aula in campum, in *caſtra*, ſi lubet, pedem efferamus, & ilicò animi robur & virtus, pluſquam humana, qua David Philiſthæum proſtravit, invidi oculos perſtrinxit, tum brevis illa victoris panegyris: c *percuſſit Saul mille, & David decem millia*, animum in furorem egit, nec quieſcere patitur dum rivalem ſuſtulerit. Poſt irritum ergo duplicem lanceæ ictum, tertium facinus fabro homicidio Rex impius moliri ſtatuit: amovit enim à ſe, & fecit eum tribunum ſuper mille viros. pulchrum homicidii mantellum. Chiliarchus conſtitutus eſt David, ut periculis objectus tantò citius periret. Hoc enim Sauli proniſſimum cogitare: David juvenis amans gloriæ, & partam, quam nactus eſt in Goliath, tueri ac ornare volens, ad belli diſcrimina impigrum ſe præbebit, & peribit: nec enim omnibus horis mors cuique felici eſt. Exclamat hic Chryſoſtomus: d *quem oportebat ut benefactorem & ſalvatorem agnoſcere, cum quærebat interficere*, ejus mortem unicè anhelabat. Vos viros Bellicoſos obteſtor, quoties invidiæ felle lividi, alterius Chiliarchæ, Ducis, anteſignani mortem animo concepiſtis: quoties eum à ſuis deſeri, præſentiſſimo diſcrimini ſe pro patriâ ac Rege exponentem, vel cum dedecore redire vel occumbere optaſtis? Norunt in hâc arenâ exercitati, quantum invidiæ generoſiſſimos heroes animis ac bellicâ virtute præcellentes afflârit, quantum eorum feliciſſimos conatus ac ſucceſſus retardarit. Quid quod hæc una furia in caſtris integras ſæpe legiones ab æmulâ ratione deſertas in exitium induxit, exercitum totum & patriam perdidit.

Plures Sauli conſimiles reperti ſunt: talis extitit Philippus Macedo, quem Demoſthenes ad vivum expingit; tam inſignitæ is fuit ambitionis, ut quidquid uſpiam in bello præclare gereretur, ipſi fuerit adſcribendum, ducibus ſuis rem fortiter ac ſtrenuè gerentibus, magis indignari ſolebat, quàm ignavis ceſſatoribus, qui multa corrupiſſent imbelli metu ac ſocordiâ. Alexander filius hunc morbum à parente hæreditarium habuit: nam quod Curtius prodit, Alexander hoſtes vinci vo-

a Sap. 14 b Plut. in moral. c 1 Reg. 18. d Chryſoſt. hom. 46 in c. 21 Gen.

luerat, Antipatrum viciſſe ne tacitus quidem non indignabatur; ſuæ demptum gloriæ exiſtimens, quidquid acceſſiſſ[illegible] alienæ. Sauli quoque ſimillimus Aſſyriorum Rex, qui teſte Xenophonte Gobriam in venatum aſſumpſit, qui ſe illo peritiorem in equitando credidit. Oblatam ſub initium venationis urſam, Rex telo petiit, ſed caſſo; Gobrias certiſſimo jaculo feram proſtravit. Invidiam Rex diſſimulavit. Venientem pari modo leonem ſagitta regia non læſit, Gobriæ tetigit. hic Rex ſecum neſcio quid dirum muſſitans, lanceam ſatelliti eripit, eaque tranſadigit Gobriam. En fera non à ſe, ſed à Gobria occiſa, tantam illi invidiam conflavit, ut mortem conciverit. Quoties non feram, ſed hoſtem à vulgari milite poſtratum, vallum occupatum, munitionem expugnatam, aliis invidiæ non levis ſcintillas ſuſcitavit, & magnorum animos pupugit? Themiſtocles cùm noctes inſomnes duceret, ejus rei cauſam ſciſcitanti, reſpondit: *Miltiadis trophæis excitor.* Et quid te Dux bellicoſe, generoſe comes, illuſtris Marchio inſomnia infeſtant? exagitant te laudes illius, virtus bellica ac robur animi, quo medios hoſtium cuneos ſpectantes Principe perrupit, quo primus hoſtilia mœnia occupavit, primus copias ſuas in vallum eduxit, inquietat te hunc torque aureo à ſereniſſimo donari, titulis ac dignitatibus condecorari?

Sed quibuſdam id minùs mirum videbitur inter viros militares, in tantâ nationum diverſiſſimarum ac ordinum varietate, æmulationem quandoque concitari; enimverò hoc mirandum ac deplorandum magis, longè graviori invidiâ germanos fratres ſeſe laceſſere, ac dilaniare. In infantiâ adhuc ſuâ mundus adolevit malis, nec inter fratres ſecura innocentia fuit, nec inter ſacrificia devotio. ipſa adhuc Religio livorem ſortita eſt: ipſas aras fœdavit invidentia, quæ Religionis ac naturæ rea in proprium ſanguinē audax, tertiam hominum partem trucidavit. Totus orbis, mortalibus alioqui vacuus, duos capere non potuit fratres, altero invidente. "[a] Invidia fecit, *inquit Chryſologus*, ut mundi tota duobus eſſet" anguſta fratribus latitudo; nam" que ipſa Cain junioris erexit in" mortem, ut eſſe ſolum zeli livor" faceret, quem primum fecerat lex" naturæ. *Cui congruit illud Ambroſii*: [b] cùm dolet ſibi gratiæ cœle-" ſtis ambitor, fratrem eſſe prælatum, de ſacrificio proceſſit ad" parricidium." Anguſta profectò quantumvis ampla familia & *tota vix ſatis eſt domus*. Nedum cubile, menſa, lectus, fratribus inter ſe invidiâ diffidentibus. In exemplum adducit Chryſologus filii prodigi fratrem, qui cùm intrare nollet exclamat: [c] ô zeli tumor! *duos non capit domus ampla germanos.* Quæſtio olim in univerſitate Lovanienſi agitata: cujuſmodi fera fuerit, quæ devoraſſe Joſeph dicebatur. conjectura quorumdam de leone, de urſo, de apro; ſed veriſſimè Hugo Garenſis hanc feram peſſimam *invidiam* pronuntiavit; nam, ut ille ait, in cap. 27. Proverb. *Invidia eſt illa fera peſſi-*

a Chryſol. ſerm: 4
b Ambr. ſerm: 16 in Pſal: 118.
c Chryſol. cit.

ia, de quâ dicit Jacob Geneſ. 37. ra peſſima devoravit Ioſeph. Non nus Jacob, non unus paterfa- ilias jam queritur hanc feram eſſimam in filios, in filias, in ropinquos, in vicinos, ad ſan- uinem ſævire. Ubi illud Chry- oſtomi obiter notandum: *a in- idia homicidii mater eſt; at om- ium ſceleratiſſimus es, cùm invi- eas fratri.* Hæc fera peſſima fa- ailiam Iſai quoque invaſit, dum urori Saulis fratres præludere ecit. Venerat in caſtra David pa- entis juſſu: continuò maximus atu frater Eliab verboſam bi- em in eum evomens; puer im- robe, inquit, quid hîc negotii abes? ſiccine cuſtodis oves? *b go novi ſuperbiam & nequitiam ordis tui.* Sola te curioſitas huc git, accurriſti ut videres caſtra. *O zelus*, ait Chryſoſtomus, *ô in- vidia omni malitiâ cumulata!* in- lignum hoc, fratris animos, vir- utem germanam, ſuam inju- iam ducere: experientia ſiqui- lem nimium, quàm comproba- um illud Petri Bleſenſis: *c invi- dia proprium eſt, laudem alterius ſuam reputare injuriam, ut eo ip- ſo deprimatur quo alter evehitur.* Quoties contingere videmus dum frater aut ſoror extollitur, nuptias ditiores, honeſtiores con- trahit, hic ad officia ac dignitates evehitur, proſperè illi & ex voto ſuccedunt, frater velut in luctu degit, dum hic extollitur, ſe de- primi arbitratur; & contrà ſibi plaudit, ſi fratri omnia adverſum eant. Hoc quàm indignum ſit, aptâ ſimilitudine exaggerat B. Maximus ſermone de amore fraterno: *non decet fratres ut lan- ces in ſtaterâ, altero humiliato, al- terum extollit*, quin potiùs ſe ad eum inclinet, ut ſublevet & con- ferat de ſuo.

Atque hæc hactenus graviſſima diſſidia inter fratres germanos, inter geminos; quid non inter uterinos, inter diverſi tori, ſub diſciplinâ novercæ timendum eſt? infinitus ſum ſi attigero: pro- fuerit in leænâ totum complecti, quæ moloſſi catulum leoni obje- ctum eique percharum dilania- vit. Hiſtoriam prorſus ſingula- rem Lanuza deprædicat. hom. 22. §. 19. *d* Unum moneo ejuſ- modi invidos fratres, filios dia- boli, quibus cautum illud percu- perem quod fratri invido ſeniori accidit: qui cum veniret & ap- propinquaret domui, jamque au- diret ſymphoniam & choros, in- dignatus eſt, & nolebat intrare. Ubi concinnè Chryſologus: *e in- vidum fugat ſymphonia pietatis, chorus charitatis excludit, & quem ad fratrem vocat ratio naturæ, livor non patitur introire.* ita, inquam, verendum eſt, ne aulâ cœleſti, & cœnâ magnâ, & gaudiis beato- rum frater invidus excludatur, & cum diabolis ad inferos detruſus, æternùm invidentiâ exardeſcat. Mitto hîc familiare & illud ma- lum eſſe famulis & ancillis; qui volet, quàm ephæbus Ephæbum reginæ Elizabethæ gratioſum, ex invidiâ apud Regem traduxerit, conſulat Vaſconcellum de regibus Luſitaniæ: *f* Nec hoc quiſquam mirabitur, ſi & pueros ſibi ma- ximè invidentes compererit: ſuf-

a Chryſoſt hom 44 ad pop.
b 1 Reg: 17 c Bleſenſis ep 97

d Luc: 15.
e Chryſol ſerm: 4.
f Vaſconcell anacephal. 8

ficit illud Auguſtini: *a vidi ego*, inquit, *& expertus ſum zelantem puerum, nondum loquebatur, & intuebatur pallidus amaro aſpectu collactaneum ſuum.*

Præterea hîc quàm figulus figulo, opifex opifici, cauſſidicus cauſidico, medicus medico, &c. invidere ſoleat: adeò ut ſe ſolos in arte, in urbe, in orbe peritos eſſe vellent: quos ſuo tempore Bernard. inſectatus eſt, quem ſolum audiiſſe ſufficiat: *b erravimus*, inquit, *in ſolitudine, in inaquoſo; ſolitudo hæc ſuperborum eſt & invidorum, quia ſolos ſeſe æſtimant, ſe ſolos appetunt reputari. liberatus eſt? odit ſocium. aſtutus eſt in negotiis ſæcularibus? neminem vellet ſibi ſimilem inveniri. Pecunioſus eſt? ſi diteſcere viderit alterum, cruciatur. fortis aut formoſus eſt, ſed erroneus errat in ſolitudine ſuâ, cor ei elatum, durum, expers pietatis, ignavum compunctionis, ſiccum ex omni rore gratiæ cœleſtis.* Rem omnem paucis dixit: invidi deſiderant ſoli eſſe docti, ſoli conſulti, ſoli gratioſi, ſoli formoſi, ſoli opulenti, verbo ſoli Soles. Alexander Macedo cùm ei Darius in fœdus amiciſſimum magnam regni partem, & triginta millia talentûm auri obtuliſſet (unicum auri talentum, lector, ſex millia ſeptingentos quinquaginta Philippeos continet, tu jam triginta millia talentorum ad calculos revoca) Dario reſpondit Alexander, *cœlum unum non duos ſoles, nec Aſiam duos reges capere poſſe.* His præceptis imbutus Solimannus Turcarum Imperator ſolus regnare voluit: *c* quatuor illi erant liberi. Natu maximus Muſtafa de Perſis victis rediens, dum à Byzantinis ingenti plauſu ac ſplendido triumpho excipitur, parentis animum invidia incendit; quare filium ad ſe victorem alacrem reverſum, in conclavi ſuo ſtrangulari juſſit, ejuſque cadaver militibus objici, addito præconis edicto: *unus in cœlis Deus, unus in terris Solimannus.* Frater minor hoc ſpectaculo commotus illachrymavit, qui & biduo poſt veneno ſublatus eſt. Tertius ad Perſas confugerat, ſed per legatos dedi juſſus, palam ſecuri percuſſus eſt. En ambulantem in ſolitudine, qui ſua pignora regni principes, minora velut ſidera ſe conſpicuo apparere non eſt paſſus, ſed lucem invidit & extincta voluit. ita invidi omnes in ſuâ ſolitudine ſe ſolos in ſolio Reges, in arte magiſtros, magnificos, excellentes, eximios eſſe cupiunt, rivales non ferunt. Invectus in hos Jobus: *d ergo vos eſtis ſoli homines, & vobiſcum morietur ſapientia?* Sed hæc pluribus quàm putaram.

Venio nunc ad ultimum, nec minimum invidiæ malum, quod viros etiam Eccleſiaſticos afflare dicitur: non me, ſed Chryſoſtomum hîc auſcultate: *e invidia vis totam ſubvertit Eccleſiam & toti nocet terrarum orbi: quodcumque malum videris, ex hac radice producitur, cadit in viros Eccleſiaſticos & perfectos.* Numerat celebris Eccleſiaſtes pro concione Auditores mille; at dum audit ad alterum duo tria millia confluere,

a Lib: I conf 7

b Bernard de nimia fallacia praeſentis vitae, Pſal 106

c Lipſius l. 3. ep. 22 Pontan attica. Bell. vol. 2 c, 55

d Job c, 11. e V. Chevichavium de vita Eccl c 6

ringitur

ingitur haud ſecus quàm Saul ad *decem millia.* quo autem animo jusſmodi homo ſit, S. Baſilius dicertè exponit: *a fontem ſcaturientem nemo obturat, & ſole ſplendente, nemo oculos obvelat, nemo invidet illis, ſed ſibi ipſi gratulatur, quod frui contingat; verùm ſermone ſpirituali in Eccleſiâ ſcaturiente, & corde pio ex donis ſpiritus inſtar fontis manante, non ſuſtinet audiri cum lætitiâ, cum grato animo: ſuſpicit utilitatem; ſed pungunt te plauſus audientium, & velles neque eſſe, qui utilitatem capiat, neque qui laudet.*

Execratur & jure meritò Cauſſinus noſter *b* reperiri, qui neſcio, inquit, quâ zelotypiâ non ferant quampiam de ſuis pœnitentibus alterum concionatorem, aut Confeſſarium adire; quos religiosè commonet dicens, bonos confeſſarios mari conſimiles eſſe debere, quod omnia flumina ſinu ſuo excipit, & aliò ſinit derivari ut liberrimè fluant, non diſquirendo unde, quà, quare ad ſe confluxerint, multò minùs voto, quaſi catenâ ſedi colligare. Quod S. P. Ignatius ſuis cavit, Regulâ ſacerdotum 19. & alibi. *nullius obedientiam admittant.* Quid quod Societas ſibi plaudat (contra ac invidi arbitrantur) quòd & alios videat juxta Apoſtoli monitum *c æmulari charisſmata meliora*, uſum meditationum varios inter Religioſos vigere, & populo proponi: ſolemnitates ante cineralium non uno in templo celebrari, indulgentias animarum à noſtris in parochiali aliove Religioſorum templo lucrandas proponi, aræ ornatum, domus Dei nitorem, ſuggeſtus, ſedilia, picturas in novam formam inſtaurata. Juventutem in litteris & Catecheſi (modo ſedulo & zelo Dei fiat) imbui ac efformari; adeò ut non ſoli ipſi, ſecluſis aliis, agere velle videantur.

§. IV.

Solatia invidioſorum & invidorum remedia.

Solatio eſſe poterit primò illud Apoſtoli: *d non eſt ſervus major Domino.* Judæi Chriſtum non ſolùm per invidiam tradiderunt, *e* ſed & omnia ejus verba & opera ſugillarunt: nemo Eccleſiaſtes tot invidorum linguis confixus. Plutarchus ait *f felem unguentorum odore exagitari & in rabiem agi:* Judæi in hoc feli ſimiles: nam ut rectè Auguſtinus in Pſal. 44. exponens illud: *In odorem unguentorum tuorum curremus. Illi autem alii*, inquit, *quantò magis eum videbant in gloriâ prædicationis Evangelii, & in vitâ inculpabili, tantò magis invidia torquebantur & occidebantur bono odore,* quo alii recreabantur. Hoc telo omnes Chriſti æmulatores, Apoſtoli, *g* Doctores, Patres, Anathaſius, Ambroſius, Auguſtiuus, impetiti fuêre. Theophylactus Alexandriæ Pontifex æmulatione non laudabili ferebatur in Chryſoſtomum, quem in templo nominari non eſt paſſus; ſed vindicem ſui habuit potentiſſimum Chryſoſtomus Deum: nam Theophylactus in

a Baſil hom. de invidia.
b Cauſſin. Cou. t. 8, tom. 4 tr. 13 ſect. 2
c 1 Cor. 12.
d Ioan. 15
e Novarini adagia pag. 109
f Plut in comm de praec conviv 6.
g V. Lancium opuſc ſpirit. 9 c 4 fusè & eleganter;

fataſi:

fatali lectulo acerbè cum morte luctatus, emori non potuit, donec imago Chryſoſtomi afferretur: hanc religiosè veneratus, tranquillè obiit: ita è Damaſceno teſtatur ſcriptor eminentiſſimus Cæſar Baronius. *a* Ita & hodierno die reperire eſt, qui viros doctiſſimos juxta ac religioſiſſimos, ne nominari ſuſtinent, cathedris, pulpitis, functionibus, urbibus & orbe illos pelli cuperent: quibus illud ſolatio ſit, non meliores illos eſſe Auctore ſuo Jeſus, fundatore Ignatio, SS. Franciſco, Dominico, Benedicto: de quo hoc ex S. Gregorio delibare ſufficiat: *b* Quidam Florentius Presbyter S. Benedictum juſque ſanctiſſimam familiam non arrodere modò, ſed & dilaniare niſus eſt. Invidiâ hic & odio flagrans, ſanctiſſimum Patriarcham moribus ac integerrimæ vitæ virum decolorabat, famam ejus elevabat, quoſcumque poterat ab ejusconſuetudine ut maximè noxiâ retrahebat. quinimò livore indies ſuccreſcente, eò dementiæ devenit, ut Dei ſervo panem veneno infectum pro benedictione tranſmitteret. quæ techna cùm non ſucceſſiſſet, eò loci laſciva ſpectacula excitavit, unde Monachorum oculis importunè objicerentur, quibus tyronum animos ad libidinem inflammaret. ceſſit S. Benedictus furori & invidiæ; ſedem cum ſuis mutat, aliò commigrat; quod cùm Florentius ſtans in ſolario domus ſuæ cognoviſſet, & præ gaudio exiliret, derepentè tota domus compage ſoluta corruit, ac hominem lividum contrivit. Ita vindex Deu[s] pro ſuis in invidos ſævit.

Alterum, quod ex eo conſequitur, ſolatio eſſe poterit, quò[d] invidia ſemper virtutis umbra & comes ſit: ut doctè Lipſius: *ſicu[t] non eſt ignis ſine fumo, ſic virtu[s] ſine invidia.* & quemadmodum per ſolem euntibus umbra eſt, it[a] & per iter Gloriæ & virtutis gra[-]dientibus. Themiſtocles hoc u[-]num querebatur, *nullum ſe ſplendidum facinus perpetraſſe, eò, quò[d] nemo illi invideret.* ſit tandem quod Plutarchus in moralibus docuit: quemvis exordio gloriæ ſuæ livorem pati, ut ignis fumum; verùm ubi hunc perrupit, ſplendor eluceſcit, & velut ſol inter nubila primùm luctatur, donec ea ſuperet & conſumat. Unus Joſeph pro mille teſtibus, poſt mille probra, poſt mortem intentatam, poſt ſervitutem graviſſimam, poſt omnem fratrum injuriam triumphatam, Princeps Ægypti conſtituitur, eos alit, ab iis adoratur, quos fratrum invidia eò provexerat; abſque hoc fuiſſet, numquam in Ægyptum, numquam in Pharaonis palatium, numquam ad ſecundum ſceptrum & ſolium, numquam ad orbis patrocinium perveniſſet.

Cato Cenſorius, Phœnix Romanæ gentis, prudens dictis, moribus & vitâ optimus; nihilominus tamen neminem in urbe odium & invidia tam dirè & frequenter exagitavit, atque hic ipſe Cato quadrageſies ſexies accuſatus, & in jus ambulare juſſus, ſemper abſolutus eſt. ſumma fuit illi gloria, multiplex invidia.

Vis ubi figulus figulum invidendo

a Baron tom: 5 an. 412 Damaſc l: 3 de imagin.
b S. Greg: 2 dial c 8

dendo extulit? *a* Michaël Angelus Banarottus, cum juvenis Florentiâ Romam veniſſet, & Raphaël Sanctius Urbinas arti illius invideret, Bacchum unum cum ſatyro ludentem affabrè effinxit, quem brachio mutilavit, & nomen ſuum baſi inſculptum cæmento opplevit, ac ſtatuam fuligine tingens, in vineâ cujuſdam civis, ubi domum brevî extruendam ſciebat, defodi curavit; cumque poſt annum ab iis, qui fundamenta jaciebant, ſtatua reperta eſſet, & ad Pontificem delata, omnes artem mirari, antiquitatem extollere; ſolus Michaël diſſimulabat. jam lite inter illos exortâ Sanctio affirmante opus perfectiſſimum omne pretium excedere niſi mutilum foret: Michaël nomen exhibuit, cæmento amoto & brachium attulit, quo ſingulare ſibi ex invidi Sanctii ſententiâ nomen comparavit.

Inter remedia verò, ut omnem invidiam animo ponamus, occurrat illud: parvi ac puſilli animi eſſe, rex fluxas & terrenas alteri invidere, juxta illud Prophetæ: *b parvulum occidit invidia*; quod oraculum ſic S. Thomas illuſtrat: ,,*c* puſillanimes ſunt invidi, quia ,,omnia reputant magna, & quid- ,,quid boni alicui accidat, repu ,,tant ſe in magno ſuperatos eſſe, ,,unde & Job. cap. 5. dicitur: par- ,,vulum occidit invidia. & Greg. ,,l. 5. mor. c. 33. docet, quòd invi- ,,dere non poſſumus, niſi eis, quos ,,nobis in aliquo meliores puta- ,,mus. Parvulus ergo eſt, qui livo- ,,re occiditur, quia ipſe teſtimonium perhibet quòd eo minor" eſt, cujus invidia torquetur:" hoc animi verò magni & excelſi eſt, res omnes inferiores infra ſe ducere, in eoque Planetas imitari, quorum ſuperior haudquaquam inferiorem, ſed inferior ſuperiorem eclipſat. Ita viri magnanimi nunquã abjectis invident. Ambroſio, Aug. Chryſ. invidia tinea eſt, quæ numquam cedro, aut oleaſtro innaſcitur, ita nec invidia magnanimo. *Primum*, ergo inquit Baſilius, *d invidiæ remedium ſit, nihil rerum humanarum magnum aut ſupra naturam exiſtimemus. itaque neque dives æmulandus eſt propter divitias, neque fortis ob corporis robur, & miſer eſt, qui his abutitur, non aliter, quàm in pugna contra inimicos enſem corripiens in ſe ac interitum ſuum convertat.* eò conducet Juſti Lipſii præclarum documentum: *e mendicum in fabula vides, qui Regis perſonam ſuſtinet, auratum & pulchrum vides, ſed non invides: quia latere ſub auro illo ſcis ſcabiem. idem exiſtima de cunctis magnatibus hujus mundi, & non invidebis.*

Alterum illudque efficaciſſimum remedium eſt, quod Gregorius Magnus ſuppeditat: *f qui livoris peſte planè carere deſiderat, illam hereditatem diligat, quam cohæredum numerus non anguſtat, quæ & omnibus una eſt, & ſingulis tota, quæ tantò largior eſſe oſtenditur, quantò ad hanc percipientium multitudo dilatatur.* In domo Dei manſiones multæ ſunt, ſed gaudent quilibet beati, fratres omnes natu majores, hoc eſt gratiâ opulentiores, latiùs habitare, & hanc

a Boteri Polit. l. 1. de Orig Vrbium. c. 6 b Iob. 5
c S. Thom 2. 2. q. 36. art. i. ad 3.

d Baſil de invidia orat. 11
e Lipſ de conſtant. l. 2 c 4
f Greg. l. 5 mor. c 34.

ſuam

ſuam gloriam ducunt; tantum abeſt ut invideant. Inter mortales inſania eſſet, ut frater minimus ſenioris veſte indui vellet, quod plus panni inſumeret: aut ſi poculum loto vel congio invideret, quod tantundem capere nequiret. In illâ beatitudine omnes torrente voluptatis pro menſurâ gratiæ & capacitate ſuâ replebuntur: unde fiet ut S. Proſper ait: *a in illa Beatitudinis regione, nec majoris meriti ſibi aliquid quiſquam arrogabit, quia arrogantia ibi nulla erit, nec ſuperior inferiori invidebit, quia ibi invidus nullus eſſe poterit.* Sed fiet ibi ut inter fratres & propinquos ſive amantes, quiſque alterius gloriam ſuam ducat: *b quia tantumvis amoris in illa pace nos ſociat, ut quod in ſe quiſque non acceperit hoc ſe accepiſſe in alio exultet.* ad quam pacificam bonorum omnium poſſeſſionem ut pervenire valeamus: *c non efficiamur inanis gloriæ cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes.*

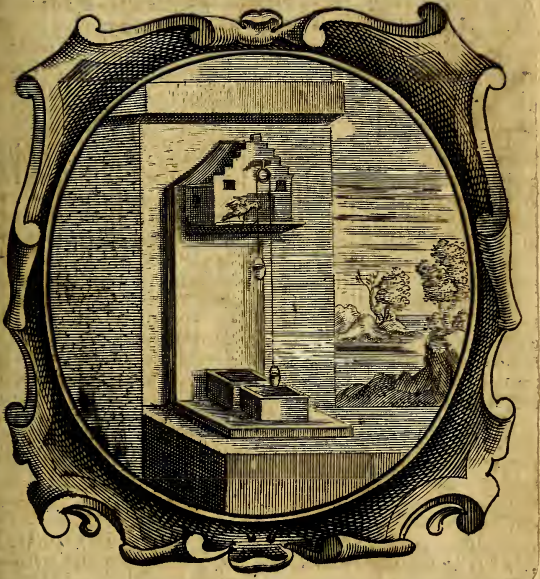
a S. Proſper, l. 1 de vita contemp.

b Greg. l. 4 mor. c. 31 c Ad Gal. 6

EMBLE-

EMBLEMA. XI.

Fit arbor ita ut volucres cœli veniant, & habitent in ramis ejus. Matth. 13.

NON HÆC SINE NUMINE DIVUM. a

DOMINICA VI. POST EPIPHANIAM.

Quod non b *unus paſſer cadat ſuper terram*, nedum in hâc vel illâ arbore nidificet, *ſine patre veſtro*, nobis argumento eſſe poteſt, nil caſu fieri aut fortuitò.

I. *Non caſu ſed conſultò à divina providentia omnia gubernantur.*

II. *Propoſitum SS. Scripturis, aliiſque ſacris ac profanis hiſtoriis, ſtabilitur.*

III. *Quinam in rebus maximè fortuitis, Dei providentiâ nixi ſunt?*

a Æneid. b Matth. 10.

DOMI-

DOMINICA SEXTA POST EPIPHANIAM.

Fit arbor, ita ut volucres cœli veniant & habitent in ramis ejus. Matth. 13.

Non caſu olim aquila, in excelsâ quercu nidum collocavit, & ſeptem pullos educavit: nec caſu hunc nidum C. Marius, *a* etiamnum puer conſpicatus, ſecum pullos in urbem aſportavit: qui non *b ſine numine Divum*, ſed infallibili Dei providentiâ, ſeptimum illum aliquando Conſulem fore præſagirent. Nec caſu aut fortuitò accidit, volucres cœli in hac potiùs, quàm in illâ arbore, quaſdam in dumo, aliàs in ſynapeos ramo, nidos ponere. Etenim æternæ hoc veritatis pronuntiatum eſt, de paſſeribus loquens: *Unus ex illis non cadet ſuper terram, ſine patre veſtro.* Nec ſuper arborem, nec de ramo in ramum, niſi certo eoque æterno Dei decreto, deſilit, quæ Divi Proſperi doctrina eſt, ipſum audite: „*c* Cùm Salvator dicit, unum paſſerem non „cadere in terram ſine voluntate „Dei, & quod fœnum agri, quod „poſt paululum mittendum eſt in „clibanum, ipſe tamen formet ac „veſtiat: nonne confirmat, non „ſolùm iſtam mundi partem, rebus mortalibus, & corruptilibus „deputatam, verùm etiam viliſſimas ejus, abjectiſſimaſque par„ticulas, divina providentia regi? „ne fortuitis perturbari moribus „ea, quorum cauſas comprehendere non poſſumus, æſtimemus. Altiùs rem expendens Doctor Angelicus: unus, inquit, *d* paſſer non cadet ſuper terram; *ſine providentia Patris: & quare dicit hoc? quia conſonat verbum illud, verbo ejus Levitici 14. quòd cùm aliquis curabatur à lepra, offerebat duos paſſeres & unus immolabatur, alter verò cum ligno cedrino & hyſſopo intingebatur in ſanguine occiſi, & aſpergebatur mundandus, & ſic unus dimittebatur. Vult ergo quòd duo accipiuntur & unus non occiditur, & hoc non ſine providentia:* & quiſquam in animum inducat ſuum, caſu fortuito accidere, ut unus è filiis præmaturo fato occidat, hujus maritus in bello cadat, illius ædes lues invadat? Fortuito fortunatoque maximè caſu adſcriptum fuit, anno quo Franci Antverpiam obruere ac vaſtare decreverant, *e* mille quingentos Gallos, cives verò octoginta tres occubuiſſe, tot & non plures, quot annos æras illa ab orbe renovato numerabat, nempè 1583. Illoque chronico expreſſum etiamnum legitur: AVXILIVM sVIs DeVs. Sed quis neget multis paſſeribus Gallos pluris eſſe, & cùm multis paſſeribus pluris ſitis vos, & capillus de capite veſtro, abſque ejus nutu non decidat, *expone*, inquit Nazianzenus, *f unde hujuſmo*

a Plut de viris illuſt. *b* 2 Æneid. *c* S Proſper lib ſent ex Aug ſent. 281 V. Ruiz. de provid. pag. 15

d S Thomas in Matth c. 10. 5 29 *e* Haraeus an 1583 fo. 346 *f* Greg. Naz. orat. 15 in plagam grand. col. 2 n. plag

gæ & flagra oriantur, & quæ ſit
um ratio: utrum inordinatus qui-
n ac præpoſterus, & gubernatio-
omnis expers univerſitatis mo-
, ac temeritas (tamquam vide-
t nemo ſit, qui rebus moderandis
ſit) & denique caſus hæc ferat?
potius univerſa hæc rerum moles,
videntiæ fœno eam ducente, in
erſum moveatur & collocetur?
od apud omnes ſanctum, ac
ubitatum eſſe debere, com-
bare aggredior.

§. I.

hil caſu aut fortuitò ſit, ſed
omnia conſultò à diviná pro
videntiâ gubernantur.

apientiſſimè Auguſtinus; *quidquid caſu ſit, temerè ſit. Quidquid temere ſit, non ſit pro- entiæ. Si ergo caſu aliqua fiunt in ndo, non providentia univerſus dus adminiſtratur.* Quod cùm ò impium ſit, ut Deum è me- tollere cenſeatur, rectè con- lit: *nihil igitur caſu ſit in mun-* Si res ipſas ad noſtram dum- t ſeu providentiam, ſeu ſcien- examinemus, plurima caſu dam & fortè fortunâ fieri pu- mus; ſi ad divinam, cui ab æ- o ſingula ac minutiſſima per- ta ſunt, nihil caſu ſit: *b & ſic a*, inquit, *ad divinæ providen- egimen referantur, quæ ſtulti i caſu & temere, & nulla divi- dminiſtratione fieri putant.* nplo res patefiet: herus è eſticis duos, herilis conſilii tos, diverſis viis mittit ad lem omnino locum. Hic al- terum alteri occurrere caſus eſt, non domino ſed ſervis: ita theſaurum reperiri à paupere foſſore, caſus eſt quidem illi pauperculo, ſed non Deo, qui opes illic ideò recondi voluit, ut eas hic ipſe mercenarius, eo loci foſſurus, reperiret, & diteſceret; non caſu, ſed paternâ Dei providentiâ. idcircò

——— nemo temeraria credat,
Fortuitove geri mundana negotia caſu.
Omnia lege meant, quam rerum conditor illis
Sanxit ab æterno.

Canem pinxerat Apelles, *c* cumque in reliquâ omni parte ſibi ſatisfeciſſet, in eo ſpumam anhelantis exprimere nequibat: exterſo ſæpiùs mutatoque peniculo, indignabundus ſpongiam coloribus imbutam, in tabulam impegit, & inſperatò ſpumam optimè expreſſit: conſimilem eventum, ut videbatur, fortuitum, Nealces in ſpumâ equi conſecutus eſt. Nos hæc talia miriſſimos caſus interpretamur, & totum fortunæ tribuimus, quæ in picturâ fecerit naturam: & Dei providentiam non modò de tabulâ ſed & à mente tollimus:

d ——— nos
Te facimus fortuna deam, cæloque locamus.

Poëtarum quidem figmenta comminiſcuntur

——— Caſuſve, Deuſve

Æneam ſuſtulerit, ſagittâ incertâ manu percuſſum, de quo Princeps poëta:

e Has inter voces, media inter talia verba,

a Aug. l: 80 quæſt, 24
b Aug. in Pſal: 9

c Plinius l: 35. c: 10 d Iuven. ſat. 10
e Virg. l: 12 Æneid

Ecce viro ſtridens alis allapſa ſagitta eſt:
Incertum, quâ pulſa manu, quo turbine adacta.
Quis tantam Rutulis laudem, caſuſve Deuſve
Attulerit.

Fabulæ. Fidem & divinam quidem atteſtor: non caſu Rex Achab, inter cervicem & ſcapulas læſus eſt: 2. Paral. 18. Rex Syriæ præceperat ſuis, ut non pugnarent, niſi contra ſolum Achab Regem Iſraël: *dixitque Rex Iſrael ad Ioſaphat, mutabo habitum, & ſic ad pugnam vadam; tu autem induere veſtibus tuis.* Quò factum ut omnis hoſtis irrueret in Joſaphat, illum cingeret, putans illum eſſe Achab; *accidit autem ut unus è populo, ſagittam in incertum jaceret, & percuteret regem Iſrael inter cervicem & ſcapulas*, ex quo vulnere ſub veſperam obiit. Certiſſimâ Dei manu ferebatur hoc telum, ſicut & illud in Julianum Apoſtatam. Solum jacienti res erat incerta.

Nec minùs certiſſimæ Dei providentiæ adſcribendum, quod teli jactum David declinarit, *a nec dextera erranti, Deus abfuit:* torſerat in eum haſtam furibundus Saul, *b putans quod configere poſſet David*; quo ictum declinante, in parietem impegit. *Præclarè Baſilius: c haſtam jacit in Davidem, ictum vero paries excipit, omnibuſque facinus indicat: non enim omnia videns oculus hic curam remiſit, neque jactum telum divinam providentiam prævertit.* Denſam venator avium turmam conſpicatus, in eam ferream grandinem eja

culatur: quædam cadunt, plur
avolant, neque hæc *ſine num.*
Deûm: d unus enim paſſer n
cadet ſuper terram, ſine patre veſt
Et erit, qui hoc fortunæ, & nc
Deo beneficium adſcribat, ſi
bello hinc illinc, ſe illæſo, ſocii
latere ſuccumbant? Et erit q
felicem belli aleam, non D
providentiam jactet, ſi equ
glande trajecto, eques intact
evadat? Inopinato caſui Marti
lis adſcribit, ſuem è vulnere p
periiſſe: *e*

Sus fera jam gravior, maturi p
gnore ventris,
Emiſit fœtum, vulnere fact
parens.
Nec jacuit partus, ſed matre c
dente cucurrit:
O quantum eſt ſubitis caſib
ingenium!

Ejuſmodi fortunata infortun
(ut homines loquuntur) ſexcen
ad manum ſunt. Sanctii Garſia
f Aragoniæ ducis mater, Vra
nomine: illo gravida, cum i
bello contra Mauros fortis &
nimi plena mulier ſocia marit
eſſet, lanceâ in latere, grandi vu
nere percuſſa concidit, prole i
tactâ, quæ per vulnus manu
exerens, viva extracta eſt.

Ante Bergas ad Somam, mu
lier uterum gerens, torment
bellico ſaucia occubuit, puer
vivo & illæſo.

Alia non minùs rara, quà
præclara Divinæ providentiæ a
gumenta, Cauſſinus noſter a
ducit. *g* Naufragium paſſus p
ter cum filio, uterque undis i

a 7 Æneid. b 1 Reg. 18
b Baſil. orat. 15

d Matt. 10 e Mart. lib ſpectac.
f Rodericus Toletan l 5 derebusH
g Cauſſin. court. S. tom, 1. man, 4 Ga
ſus doctrinae curioſ, 9, 1, 4, ſect,
v

ritur, ſubmergitur pater, filius tabulâ parentis cadavere ad us enavigavit. Anno 1627. in e S. Severini, decem millia ninum terræ motu perierunt: a ipſis ædibus & turribus va- campana deciderat, quæ cæ- s omnibus ruinâ oppreſſis, rum inter rudera incolumem t, ac protexit. Nec minùs endum, quod Recupitus ex ne refert: *a* ingenti terræ mo- Antiochiæ ſub Trajano exor- neminem inter ruinas vivum ertum, præter puerum ma- mortuæ ubera ſugentem. Sed & in altero elemento exem- n habeatis: Anno 1570. Nocte ante lucem omnium ctorum, oceani exundatio ſit aliquot Zelandiæ Inſulas, gnam Hollandiæ partem, to- fere Friſiam, ſtrage non lò fortunarum planè incom- ibili, ſed hominum quoque, in ſola Friſia viginti millium. miſſi cum cimbis per dies in- entes, ut naufragii reliquias igerent, nonnullos ſuperſti- n collibus & arboribus, ex- um ſpiritum trahentes exce- : interque eos Senecenſi in e repertum infantem, illuc fele cunis advectum, placi- mè dormientem, diluvii & ragii unicè ſecurum.

bi hoc paucis parentes mo- s velim, non caſu, non for- , ſed paternâ Dei, omnia in- biliter diſponentis tutelâ, li- s veſtros inter mille pericu- ncolumes verſari. Quis in ri- fluminis ludibundos à ſub- merſione? Quis ex editiori loco proſpectantes, à præcipitio? Quis in plateis à citatis equis, à rabido cane? Quis ab herbis noxiis? à ſpinis piſcium, ab aciculis ori infertis? Quis ab aëre, ab igne, fulmine, alioque præſentiſſimo vitæ diſcrimine innocuos, lætos, omnis periculi ignatos ſervat, niſi ille, qui Angelis ſuis mandavit, ut in omnibus viis eos cuſtodiant, ne fortè offendant ad lapidem pedem ſuum? *c* Mithridates Rex Ponti, cùm adhuc infans in cunis vagiret, delapſum fulmen faſcias, quibus involutus erat, exuſſit, levi ignis veſtigio dumtaxat in fronte relicto; non cæcum tamen, nec vagum fulmen fuit, certâ Dei manu vibratum: uti & illud, quod teſte Plinio, *d* Marciam Romanam principem afflavit, partu exanimato, matre citra ullam læſionem ſuperſtite. Nos cæci hæc caſu fieri putamus, quia nemo noſtrûm Dei conſiliarius fuit, nec tabulas ejus inſpexit, ubi hæc ante omne ævum accuratè conſignata. Quam Dei providentiam aptâ ſimilitudine, ludo chartarum conferre placuit, in quo qui luſoribus aſſidet, eorumque chartas inſpicit, nil miratur, nec inopinatò accidit, ſi hic præ illo ludum lucretur. Ludum ejuſmodi mortalibus certè occultum, divina providentia luſiſſe videtur anno 1546. *e* dum noctu horâ undecimâ fulmen Mechliniæ per rimam, in pulverem nitricum delapſum, turrim è fundamentis in altum, integram ſuſtulit, quæ in aëre diſrupta, ingentes quadra-

a id Recupit. de incendio Veſuviano. pag: 125.
b Strada, de bello Belgico anno 1570.

c Muret l. 1 var lect. *d* Plin. l. 2 c. 51
e Ponti Heut. hiſt. Belg. vitae Caroli V part V. an: 1546.

tos lapides per univerſam urbem disjecit; inſuper ad quadringentas ædes diſſilientes, non minùs detrimenti intulêre: vitreæ prope omnes feneſtræ Mechliniæ confractæ; ligneæ verò, uti & januæ, ſeris peſſuliſque effractis patuêre. Homines ad quingentos oppreſſi, vulnerati ad bis mille: nulla enim universâ in civitate fuit domus à clade immunis: varii è ſtrato ſe proripientes, ac feneſtris tumultus causâ, capita exerentes, ex tranſvolantium lapidum nimbo periêre. Reperta fuêre mortua mutilaque corpora ad ſeſquimilliare extra urbem exploſa, quæ horrendum in modum ex arborum ramis, hinc inde diſcerpta pendebant: præ cæteris tamen maximè ſtupendum omnibuſque

—— (*ſed non ſine numine Divûm*)

fûneſtum ſpectaculum, cadaver concubinæ Prætoris AA. quæ flaveſcenti capillitio ex arbore nudâ dependens, aperto ventre, inteſtinis defluentibus, ingenti cum horrore oſtentabatur. Civitatis foſſa ad ducentos paſſus ſicca conſpiciebatur; piſcibus magno numero per agros & arborum ſummitates, diſperſis. Arbores ceraſis aliiſque fructibus, pleræque radicitus evulſæ; cæteræ foliis fructibuſque ſpoliatæ

—— (*nec hoc ſine numine Divûm*)

eodem autumno flores ac fructus reddidêre. Multis locis vir uxorem, illa maritum aut ſaucios liberos exſtinctos, & inter rudera oppreſſos quæſiêre; quos non caſus ille inopinatus, ſed æternitatis decretum in mente divinâ ante mundi conſtitutionem ta[…] fato, tali momento perituros d[…] ſignarat; & certo Dei conſili[…] illos & illos hiſce etiam ruinis i[…] columes evaſuros: nam, ut ſu[…] dit idem Auctor: Puer in plate[…] negotii causâ cum lumine inc[…] dens, in aërem à lapide abreptu[…] eidem incumbens, in terram i[…] læſus rediit. Per octo dies civ[…] rudera perſcrutantes, ſauci[…] mortuoſque detexêre. Quos i[…] ter repertus vir nudus, rogar[…] num mutato univerſitatis ſtat[…] Chriſtus ad generale totius hu[…] mani generis judicium veniſſet[…] Denique ne hîc longior ſim, co[…] gerrones aliquot potatum a[…] tabernam cereviſiariam iêrant[…] temporiſque terendi, ſymbol[…] que conficiendi causâ, chartis l[…] ſoriis certabant; Hoſpita ad pro[…] mendam cereviſiam in ſubterr[…] neâ erat cellâ: rediens, hoſpite[…] ad menſam, ut eos reliquerat ſ[…] dentes omnes, ſed mortuos r[…] perit, manibus chartas luſori[…] tenentes. Hujus ludi inopinatu[…] exitum obſtupeſcimus, quia D[…] colludentis, & ludentis in orb[…] terrarum, arcana conſilia ign[…] ramus. Hîc fidem veſtram a[…] pello, Auditores, ſi nec foliu[…] ex arbore, nec pilus è capite, n[…] tegula è tecto, nec ſtiria è cæ[…] li, nec gutta è cœlo cadat ſine p[…] tre veſtro,

—— *Num hæc ſine numi[…] Divûm*

accidiſſe quis ambigat? Rectè […] iis omnibus, quæ hactenus en[…] rata ſunt, Sanctus Proſper pr[…] nuntiavit: *a quorum nihil fortu[…] tis motibus ſubjacet, & ſingula qu[…] que ejus legibus ſerviunt, quæ ut vi[…]*

a Proſp. in Pſal. 148

ſ omnibus atque ix omnibus ſe- ndùm cauſas occultæ rationis ope- tur. Hoc in animum certiſſimè iiſquis induxerit ſuum, is om- ːs caſus quantumvis adverſos ac niſtros divina quadam indu- ria, & ſancta dexteritate in ſa- tis ſuæ veriſſima adminicula nvertet. Quam praxim edo- it, qui alveum luſorium depin- t, in quo jactu perquam infau- o, ut teſſeræ unitatem refer- nt, dexterè utendum docuit, bjecto lemmate:

—— Si cecidi malè, corrigar arte;

iod peritis luſoribus familiare . Hos artificium & nobis u- rpandum: nam ut Stobæus ːm. 103. vita res eſt ludo teſ- arum ſimilis: non eadem ca- nt ſemper, neque vitæ eadem net ſpecies; ſed variat. Acce- t Socraticum illud: Aleæ ludo ilis eſt vita, quidquid evenit, luti quandam teſſeram diſpo- re oportet: non enim denuo ːere licet, neque teſſeram aliter nere. Simili modo Terentius:a

Ita vita eſt hominum, quaſi cùm ludas teſſeris;
Si illud quod eſt maximè opus, jactu non cadit,
Illud quod cec dit forte, id arte ut corrigas.

iod divinus Plato confirmat, um humanos caſus cum jactu æ conferre non dubitavit, ːm aleator quidem maximè ſperum exoptat; utcumque nen ceciderit adhibenda arti- cura eſt, ut eo quod jactus ːrit, quàm rectiſſimè utatur: orum alterum in nobis ſitum non eſt, aleæ videlicet jactus, al- terum ſitum eſt. Si ſapientes ſi- mus, id quod *caſuſve Deuſve* attu- lerit æquo ut animo excipiamus. Non vicini invidiæ, non ancillæ incuriæ, non conjugis indulgen- tiæ, non aëris inclementiæ; ſed divinæ providentiæ, noſtræ mali- tiæ, animæ medicinæ impute- mus; atque ita quiſque quod cecidit malè, corriget arte, infal- libili fide convictus, omnia unius Dei nutu certiſſimè gubernari.

a In Adelph. Act.4. ſc.7
b Plut, de tranq. ani,

§. II.

Propoſitum ſanctis Scripturis, aliiſque ſacris ac profanis hiſtoriis ſtabilitur.

Libro Tobiæ capite ſecundo refertur, quemadmodum hi- rundines domum ejus involа- rint, nidificarint, & virum opti- mum viſu privaverint: *Contigit autem, ut quodam die fatigatus à ſepultura, veniens in domum ſuam, jactaſſet ſe juxta parietem & obdor- miſſet: & ex nido hirundinum, dor- mienti illi calida ſtercora incide- rent ſuper oculos ejus, fieretque cæ- cus;* quàm verò hæc oculorum orbitas non caſu, aut fortuitò ac- ciderit, ex eo patet, quod ſub- jungitur: *hanc autem tentationem ideò permiſit Dominus* (non caſus aut fortuna) *evenire illi, ut poſteris daretur exemplum patientiæ ejus, ſicut & ſancti Job:* cujus non ca- ſu, turbine repentino irruente, domus everſæ, pecora & homi- nes obtriti; ſed divinæ Providen- tiæ hæc accepta referens, excla- mat: c *Dominus dedit, Dominus ab- ſtulit; ſit nomen Domini benedi-*

c Iob cap. I

ctum. Quare electi Dei tam dirè, tam durè vexati? quare cives, Deo, legi, ac Regi fideliſſimi, hoſte irruente, bonis omnibus exuti, profugi, patriâ extorres, ad extremam rerum omnium penuriam redacti ſunt? *ut poſteris daretur exemplū patientiæ*, ut in paucis vexati, in multis benè diſponantur. Quod ut alios omittam in Andronico factum fuiſſe, oſtendit pluribus Nierenbergius. *a*

Acerbum quidem, ſed veriſſimum mortales caſum extollunt, ſi quis feram in ſylvis configere tentans, amicum, propinquum aut parentem inſcius occidat: ſi in nemus abierit ad ligna cædenda, *b Et ſecuris fugerit manu, ferramq; lapſum de manibus, amicum eius percuſſerit & occiderit.* Si parens in ſcopum collimans, filium unicum aut prædilectum, per tempora telo transfixerit, ut Gandavi accidit; cui filio moribundo adfui. Hunc tamen inopinatum interitum, minimè caſu accidiſſe ex divino illo colligere eſt teſtimonio: *c Qui non eſt inſidiatus, ſed Deus illum tradidit in manus ejus:* non erit reus mortis. Cur non dicit ſacer codex: ſi quis caſu aut fortunâ occiderit alterum? Aptè Cajetanus: „homicidium repentinum juſto Dei judicio Scriptura attribuit, ut „quamvis percutiens, non para„verit occiſionem illius; tamen „juſto Dei judicio paravit illum „occidendum inopinatè. Et hoc „ſcribitur, ut diſcamus non caſui „vel fortunæ illos occurſus attri„buere; ſed providentiæ ſupremi „& occulti nobis judicii.

In regiâ Academiâ Madritenſi, *d* ſacrarum litterarum Profeſſ[...] non caſui, ſed providentiæ [...] imputat, quod quidam Mad[...] opportunatiſſimam ſaluti æter[...] mortem putarit ſupplicium [...] pendii: ideo importunis De[...] precibus id poſtulabat. Acci[...] ut quadam die Dominicâ, [...] innocens & liber eſſet, per ſ[...] nium intelligeret ante diem [...] neris, ſuſpendio ſe fore plect[...] dum. Ita evenit: nam obvii[...] ctoribus repugnans, compreh[...] ſus fuit, & ſtatim morte dam[...] tus: Die Jovis publicè deduc[...] ſubiit patibulum. Non fors, [...] ſomnium, ſed *Deus illum trad[...] in manus.*

I. Regum 6. Palæſtini [...] experti eſſent graviſſima m[...] quòd Arcam Dei penes ſe ſe[...] rent, tandem decernunt in lo[...] ſuum eam reducendam, ſi[...] plauſtro novo ſine ullo re[...] vel aurigâ impoſito, à vaccis [...] heretur. *Si quidem* (inquiunt[...] *viam finium ſuoram aſcenderit [...] ca) contra Bethſames, ipſe feci[...] bis hoc ma um grande: ſin a[...] minime, ſciemus quia neque[...] manus ejus tetigit nos, ſed caſ[...] cidit.*

O vacillantes in fide! vos e[...] minùs, quàm vaccæ delir[...] Melius quidam amicorum J[...] nomine Eliphaz: *e nihil in [...] ſine cauſâ fit, omnia in menſur[...] numero, & pondere diſpoſuit.*

Quod ille tam diu ægrotet[...] familia tot malis conflict[...] tantum de fundis, de redit[...] annuis deperdat: in his omn[...] divinæ gubernationis ad[...]ir[...] elucet providentia, quæ non [...] eſt ſolùm rebus omnibus, ſe[...]

a V. Nieremb. Theopol. p. 1 l. 2 c. 29
b Deut. 19 c Exod. 21

d Nieremb. cit. e Iob cap. 5.

ereſt, imò ineſt. In quo Chriſtianè Triſmegiſtus ethnicus de Deo ſenſit, dicens: *tamquam auriga peritus currum hunc mundi firmans in ſe atque alligans, ne incompoſite feratur.* a Appius in exilium ablegatus, omnes fortunas ſuas, quæ opulentiſſimæ erant, convaſavit, ac unà cum illis ac famulorum comitatu, myoparone trajicere tentavit; ſed famuli prædæ inhiantes, dominum omnibus exutum, lembo imponunt; ipſi interim direptas opes inter ſe partiti, miſero naufragio perierunt, domino ſalvo. Ariſtomenes in manus hoſtium delapſus, in ſpecum ſubterraneam detruditur, ut fame ac ſiti extinguatur. Jam omnem vitæ ſpem amiſerat; dum ecce arcanâ viâ exitum invenit: vulpes enim inſperatò ſub terram in antrum penetravit; quam Ariſtomenes caudâ prehenſam inſequitur, & manu alterâ terram egerendo, aditum ſedulò laxabat quà intrarat: donec in apertum prorupit, qui vivus ſepultus credebatur. Non temerè ac ſine cauſâ fiunt, quæ in terrâ hominibus accidere videntur. Divus Auguſtinus locuples teſtis eſt, explanans illa verba Pſalmi 9. *Confitebor tibi Domine in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. Non in toto corde, inquit, confitetur Deo, qui de providentiâ ejus in aliquo dubitat;* qui de providentiâ ejus dubitat, ut litem lucretur, ut tale officium, tantam hæreditatem conſequatur, ut filium aut filiam pro matrimonio jungat, cùm *b à Domino uxor prudens* præparetur: quod ignorârat temerarius ille, *c* qui jactabat ſe poſtridie uxórem ducturum: quem cum amicè quis moneret, hanc clauſulam apponeret, *ſi Deo placitum:* reſpondit; velit, nolit Deus, cras ducam uxorem: & eheu eodem veſpere fornice domus corruente, unà cum amaſiâ obtritus eſt. Optimè Syracides: *d Mala & bona, vita & mors, paupertas & honeſtas, à Deo ſunt.* Duo deſcribuntur 4. Reg. 13. quæ plane videntur caſualia; ſed apud homines, non apud Deum. Gravis morbus Heliſæum vexabat, qui hoſtium terror, & patriæ columen habebatur; ad quem Joas lachrymabundus venit, & ſuam populique ruinam deplorans, dixit Heliſæo: *Pater mi, Pater mi, currus Iſrael & auriga ejus.* Et ait illi Heliſæus: Offer arcum & ſagittas; & apertâ feneſtrâ orientali, jubet ſagittam emittere, ac denuo mandat Propheta: *Tolle ſagittas, & percute jaculo terram;* cùmque tertiò dumtaxat terram percuſſiſſet, indoluit Heliſæus & indignatus, inquit: *Si percuſſiſſes quinquies aut ſexties aut ſepties, percuſſiſſet Syriam uſque ad conſumptionem; nunc autem tribus vicibus percuties eam.* Alterum merè fortuitum quis duxerit, ut mortuo Heliſæo ac ſepulto, viri pii deferrent cadaver alicujus hominis humandum, qui conſpicati latrunculos ſupervenientes, præproperè cadaver hoc in Eliſæi ſepulchrum, quod propè erat, conjecerunt, idque ut attigit exanime corpus Prophetæ, *revixit homo & ſtetit ſuper pedes ſuos.* Id caſu factum non eſt, ſed conſi-

a Fulgoſ l: 6 Nier. differentia aeterni & temporalis, l. 3 c: 2 b Prov: 19

c Garaſſus doctr cur, l: 4 ſect: 21 d Eccl 11

lio planè divino, ut hi latrunculi opportunè exilirent, illi mortuum in ſacrum tumulum abjicerent, quò ſanctitas Prophetæ magis eluceſceret. Non caſu Moyſes in vimineâ fiſcella expoſitus, a à filiâ Pharaonis repertus & adoptatus, inque ipsâ aulâ educatus; ut aliquando de parvulis ſecum in flumen abjectis, vindictam ſumeret. *Novum miraculum*, inquit Auguſtinus, *filia parricidæ fecit opus maximum miſericordiæ; non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum.*

Pater Saulis non caſu amiſit aſinas. b inde adornata occaſio, quæſitum mittendi filii, ungendi à Samuële, regnaturi in Iſraël. Quis non exſpectabit ſalutem, cùm è rebus minimis poſſit Deus illam fabricare? quis rebus deſperatis non ampliabit ſpem, cùm ex ipſis infortuniis norit Deus fortunare? Et quos ut eventus adverſos, & caſus fatales lugemus, divino conſilio, proſperitas ſupra quàm ſperare potuimus, emanet? Phalaræus à capitali hoſte altum vulnus pectore excepit, c quod illi ſaluti fuit: nam mucro occultum apoſtema & fœdum ulcus tetigit, nullâ arte medicâ curandum: quod apertum Domino vitam ſervavit. Quò fortè ſpectat illud Senecæ: *d Tuber, quidam tyranni gladio diviſit qui ad occidendum venerat.* De leproſo Galeanus commemorat, qui ab hominum ſocietate ſecretus, vagus in meſſores incidit: hi commiſeratione tacti, ut homin hoc tam gravi morbo levarẽn veneno vitam accidere decrev re, oblatâ vini amphorâ, cui ſe pens immerſus fuerat. Sed h velut alexipharmaco, omni ſ leprâ mundatus eſt: ita uxor, q marito potionem venenata propinarat, dum de effectu d ſperat, alterum poculum miſce quo illi vitam donavit: quæ A ſonius non caſui, ſed curæ De rum adſcribit: e

Quàm pia cura Deûm! prod
crudelior uxor;
Et cùm fata volunt, bina vene
juvant.

Benivenius capite decim quinto narrat ſe juvenem noviſ utroque pede adeò claudica tem, ut fulcris ægrè incedere Hunc peſtis corripuit, quæ ped extendit, & nervos laxavit, u poſthac rectâ incederet. Mira dum magis, quod architecto a cidit, qui cùm unum crus, alter protenſius haberet, ubi ex edi turri decidit, utrumque crus c ſus æquavit, nec ultra claudica vit. Quis credat conſimili caſu viſum cæco reſtitutum? quo Alexander Benedictus affirmat dum ſcribit ſe noviſſe cæcum qui graviter in capite ſaucius viſum recuperavit. Alius mulie rem fatuam, f quæ ad parieten caput confregerat, ad menten rediiſſe aſſerit. Ad hæc velim il lud Hieronymi quiſque altè i animum dimittat: *Omnia provi dentiâ Dei gubernantur, & ſap quæ putantur pœna medicina eſ* quandoque corporis, ſæpius ani mi Flevit Franciſcus Borgias fat

a Exod.2 b 1 Reg.9
c Plin,lib.7 cap, o Nierenb, cit,
d Senec,lib,de benef,cap,19

e Auſon.lib,I epig.10
f Rondelec,de Melanc,

Im

mperatricis, *a* Caroli Quinti
:oris; at inde ſanctitatis ejus
uſpicia, ejus gloriæ adornaban-
ır: nam perdoctus majeſtatis
umanæ humillimos exitus, æter-
o ſolùm Imperatori ſervire ſta-
iit. Bella & invaſio Gallorum;
ppugnatio Pampelonæ, æneus
lobus in mœnia impactus, qui
gnatium dejecit, & liber fallen-
o tempori in manus ſumptus:
æc omnia *non ſine numine Di-
um contigêre*: hinc porrò moli-
ıs eſt Deus S. Ignatii Patriarchæ
oſtri ſanctitudinem: & inde Xa-
erii, Oviedi, Anchietæ, & tot
opulorum fidem, in orbis an-
ulis latentium. *b* Quis putaret
dem Bulgarorum (gens ferox
rat & contumax erroris) ſpera-
: potuiſſe, quòd Monachus in
ıanus incideret, qui pictoriam
idiciſſet? re tam levi, totum
:gni emolumentum ſtetit. San-
:i Joannis Gualberti, & tot Re-
gioſorum hominum, ipſius in-
itutum ſectantium, ſanctimonia
ıanavit è tam minuto eventu, ut
ı bivio non hoc ſed illo tramite
ergeret, quo fratricidæ occur-
:ret, Tam ſubtiliter, tam artifi-
osè noſtram fabricatur Deus ſa-
:tem, Acquieſcamus igitur, ſi
ideamus repentino caſu juſtos
pprimi, religionem everti, im-
os elevari: nihil enim horum
ıſque Dei moderantis manu
oteſt evenire, cujus conſilia no-
:s arcana ſunt, & quæ modò
ıuſis ſecundis vel imprudenter,
:l erroneè, vel male imputan-
ır, ubi coram facie ad faciem
ım intuebimur, in quo omnia
ta ſunt; & ut facta intellecta
ınſpicientur, tunc apparebit

a in Vita. b Cedreaus.

omnia illius nutu, ac fini optimo
fortiter ſuaviterque diſpoſita fu-
iſſe.

c Regem illum contemplare,
qui in medio mari convivium
dynaſtis ſuis dapſile apparavit,
luxu, ut putabatur, barbaro; nam
quodque ferculum delibatum u-
nà cum argenteâ lance in aquas
præcipitabat: mirati Aulici pro-
digalitatem, & jacturam indigna-
ti. At ille ſub aquas retia pandi
juſſerat, quibus poſtea attractis,
non modò omnem ſupellectilem
argenteam in tuto habuit; ſed
magnam inſuper piſcium copiam
concluſit. In vaſto hujus orbis
oceano, familiam quiſque ſuam
navem autumet, ex quâ divitia-
rum, famæ, valetudinis, libero-
rum, omnium denique jacturam
bonorum fieri conſpicatur; ſed
ne fortunam, ne ſortem ſuam in-
cuſet: erit enim aliquando ut
illa ſibi cum fœnore repoſita in-
veniat. Unum illud hinc colligat
animoſum Chriſtiani hominis pe-
ctus, æquiſſimo atque ſereno a-
nimo omnia ferre: cùm nihil
melius ei conſulere poſſet. Re-
vereatur omnes eventus, etiam
inimicos. Quæ nobis caſus ſunt,
Deo ſunt conſilia. Timeat vota
ſua cùm non poſſint ſuperare
eventus. Feliciùs res accidunt,
quàm quæ conſulimus nobis.

c Drex. roſae pars 1. cap. 14. §. 6. tit. fiducia.

§. III.

*Quinam in rebus maximè or-
tunis, Dei providentia n.. i
ſunt.*

CONſiderate mihi, obſecro,
Joſephum Ægypti Ir- -

gem, per quos anfractus, per quas ductus eſt ambages, dum ad illud honoris culmen pervenerit: tantæ gloriæ principium, fraternum fuit odium. Neque hîc ſtetit malorum impetus: domeſticam invidiam ingens excepit malum. Iſmahelitis velut mancipium venditus eſt, & in Ægyptum ductus. Nec blandior illum ſors in Ægypto ſalutavit. Hic favor dominæ tam exitioſus fuit optimo juveni, quàm antea fratrum odium. Cùm enim juvenis caſtiſſimus, quotidianas heræ illecebras ſurdis auribus tranſmitteret, apud herum falsò delatus, ad carcerem raptatus, triennio illic innocens detentus eſt.

Per tot pericla, perque tot ſtructos dolos
Felicitatis verticem ſummum attigit.

Et hæc omnia non caſu, ſed divinæ providentiæ juſſu facta, locupletiſſimus ipſe teſtis fratribus expoſuit: *a non veſtro conſilio*, inquit, *ſed Dei voluntate huc miſſus ſum: nolite timere; num Dei poſſumus reſiſtere voluntati? vos cogitaſtis de me malum, ſed Deus vertit illud in bonum:* quibus aurea ſubnecto verba Chryſoſtomi: *b hæc non ſolùm audiamus nos, ſed & imitemur, & ita ſolemur eos, qui nos afflixere: non imputantes eis, quæ in nos admiſerunt, ſed omnia magnâ ferventes benevolentiâ.* Si quidem ita ſolet providentiſſimus Deus deterrimos etiam amicorum eventus, lætiſſimis ſucceſſibus commutare. Sæpe beneficiis locū fecit injuria, multi ceciderunt ut altiùs ſurgerent, & in majus; divina providentia non modò ...ctè factis, ſed etiam peccatis, ... ea, quæ deſtinavit, uti ſolet. Q... triſtius humani generis ca... Hunc tamen Dei bonitas hic ... tulit, ut dicatur: *c ô felix culp... quæ talem ac tantum meruit hab... re redemptorem.* Tolle Iſcario... avaritiam, & Judæorum in... diam, ſimul abſtuleris gentis h... manæ lytrum, Chriſti ſang... nem & mortem. Sed cœptu... proſequamur: Joſepho junge... dus alter, Chariton nomine, q... cùm Hieroſolymam tendere... latronum inſidiis interceptus, ... ſpelæum illorum tractus, & c... tenis alligatus eſt. Latronib... aliò ad prædam dilapſis, Ch... riton hoc unum agere, Deu... Divinamque potentiam maxim... laudibus extollere, inopinata... illam permiſſionem ſecum e... pendere, ob eamque patri a... mantiſſimo gratias agere, eiden... que ſe impenſiſſimè commen... dare, nec aliud velle, quàn... divinam in ſe voluntatem perfi... ci: dum hæc animo volvit, ſer... pens è latebrâ prorepit ad ſcu... tellam lactis plenam; bibit hin... largiùs non vocatus hoſpes, ſe... pro ſymbolâ, quod ingrati ſo... lent, venenum refudit. Ubi la... trones in notum cubile redie... runt, primum erat ardentem ſ... tim lacteâ promulſide propitia... re: biberunt liberaliùs quàm ſerpens, ſed ita ut nil biberent amplius. Nam paulò pòſt, concepto intra venas veneno, extincti ſunt omnes. Ergo jam Chariton latronum ex aſſe heres, & ſolus infamis latibuli dominus, divinæ ſe pro-

a Gen. 45. & 50 b Chryſoſt. hom. 1 in cap. 45 Gen

c Metaph. die 28. Sept.

viden-

dentiæ ardentiùs, quàm umnam commendavit. Nec frutrà: vinculis ope divinâ laxatis, ro miſerabili ergaſtulo, habitaulum reperit opulentum, & ecuniam quidem illic invenim, partim ſublevandis egenis, artim monaſteriolo condendo ſhibuit. Ipſam latrocinantium ecum in templum mutavit; bi tam Judæi, quàm idololaæChriſtianis ſacris imbuti ſunt. admiranda divinæ providenæ ſtratagemata! optimè Toias: *a ſi meipſum*, inquit, *traam tibi ſervum, non ero condiius providentiæ tuæ.* Hæc qui let & intelligit, an ullos umnam caſus perhorreſcet? an on omnia quantumvis fortuitò, Deo certò deſtinari perſuade t? exempla deſideratis? *b* Coſus Medices Florentinus, mirat Alphonſo Regi Aragoniæ ros Titi Livii, quos cùm meci regem attrectare prohibent metu veneni: ille cogita ndus aliquamdiu hæſit, tanm divinæ providentiæ confi, arripuit & pervolvit, adntes gravi vultu ſic compelns: *an ignoratis Regum animas, n privatorum libidini ſubjectas, l ſub Dei curâ ſecuras?* Probè c imbiberat Carolus Imperar V. qui dum inter glandes, & rmentorum globos verſaretur, Mauritio Saxoniæ duce monis ſibi caveret, uti & ad Ingolldium, ne inopinato aliquan iſtu feriretur, interpide reondit: *nullum unquam Imperaem, qui Deo curæ, tali telo perſ ſum interiiſſe.* Norant hi nihil caſu, aut fortunâ, ſed ſolius Dei nutu fieri. Hinc Eccleſiæ preces illæ: *c Deus, cujus providentia in ſui diſpoſitione non fallitur.* Quæ repentina putamus, illi ab æterno adſunt proviſa. In quo idem nobis evenit, quod ei, qui horologium in turri conſiderat; hic gnomen ſeu indicem horologii videt, ipſum horologium & artificioſam rotularum conſtructionem non videt. Homo agreſtis indicem ſe ipſo credat moveri, idque non conſultò ſed caſu: ita prorſus gubernatio Dei occulta, ſed ordinatiſſima: indicem illius in rebus omnibus videmus, ſed admirabile divinæ providentiæ artificium nequaquam cernimus.

Agreſtes ſumus & bardi, ſi repentino caſu fieri putemus, ut ſereno die ilicò turbo exoriatur, imber dedicat, tonet, fulguret, ventus à Septentrione ſpiret, aliaque inferioris aëris fortuitis motibus agitari, quos Africanum ſidus dilucidè perſtringit verbis illis Pſal. 148. *d Ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus tempeſtatis, quæ faciunt verbum ejus: nihil enim tam videtur caſibus volvi*, inquit, *quàm omnes iſtæ procellæ ac turbulentæ qualitates, quibus cœli hujus inferioris (quod non immeritò etiam terræ nomine deputatum eſt) facies variatur & vertitur. Sed cùm addidit, quæ faciunt verbum ejus, ſatis oſtendit, earum quoque rerum ordinem, divino ſubditum imperio, latere nos potiùs, quàm univerſitatis deeſſe naturæ.* Quæ cùm ita ſint, quid ad alia majora hallucinamur? pudeat Ethnicos in hac

a Tob cap. 9 b Picarti decad. 12 c. 7 Æneas Syl.

c Dom. 8. post Pentecost. d Aug. hic.

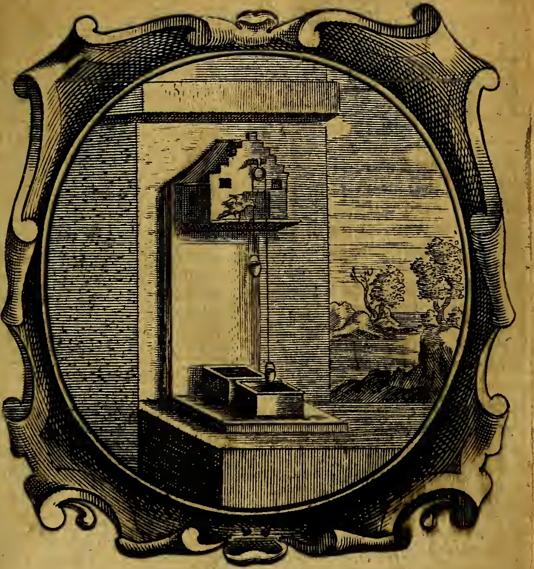
parte oculatiores fuiſſe. Unum ex omnibus, ut concludam, gentilem Philoſophum audiamus, qui Lucilium ſuum divinæ providentiæ conſideratione, contra caſus rerum humanarum inopinatos ſic præmunit: *a ſenties & confiteberis nihil ex his optabilibus & caris, utile eſſe, niſi te contra levitatem caſus, rerumque caſ ſequentium inſtruxeris: niſi ill frequenter, & ſine querela, in ſingula damna dixeris: diis all viſum eſt: dii meliùs. Sic compo to nihil accidet.*

a Seneca, ep.93.

Ita & tu Chriſtiane in proſpe & adverſis, ita Deo Optim Maximo viſum eſt: ita ſuavi D providentiâ ordinatum eſt.

EMBLE-

Si quis non vult operari, non manducet. 2 Theſſal. cap. 3.

HOC OPUS HIC LABOR EST. a

DOMINICA SEPTUAGESIMÆ.

Horologium iners, ac totâ die otioſum, quid mali ac turbæ in Republicâ concitet, experientiâ compertum eſt; quid verò mali otium in animis hominum generet, illo Eccleſiaſtici manifeſtius eſſe

§. *I.* b *Multam malitiam docuit otioſitas.* Quam ut excutiamus, rectè Propheta conditionis noſtræ, quâ conditi ſumus, nos memores eſſe voluit, dum dixit:

§. *II.* c *Homo naſcitur ad laborem, & avis ad volandum.* Quid? quod homini adeò non otiandum ſit, ut Paulus moneat: *ſi quis non vult operari, non manducet*; & prima veritas comminatur:

§. *III.* d *Per otium & pigritiam veniet tibi quaſi viator egeſtas, & pauperies quaſi vir armatus.*

a Virg, 6 Æneid, 2 b Eccl, 33 c Iob, c, 5 d Prov, 6

DOMI-

Quid hic ſtatis totâ die otioſi? Matth. 20.

HOROLOGIUM vobis exhibeo non minùs elegans, quàm pretioſum, auro vermiculatum, argenteis radiis in horas diſtinctum pellucidæ cryſtallo inſertum, in quo nihil deſiderari poſſe videatur, niſi quod quandoque hallucinetur, hæreat, & omnino immotum conquieſcat. quod ipſum dumtaxat adeò gravi in eo vitium eſt, ut nulli uſui ſubſervire queat; hinc, ut cætera adſint, vir perilluſtris otium inſectatus, *a* hujuſmodi inerti horologio aptè inſcribit: *ipſa quies vitium eſt.* Homines horologiis conſimiles dixit Seneca: in his ſi quis otium deprehenderit, is latens vitium manifeſtò arguerit. hoc aurei oris oraculum eſt:,,*b* nihil boni fa-,,cere, nihil aliud eſt, quàm facere ,,aliquid mali. *exempli causâ inquit* ,,*ille:* ſi ſervum habeat non rapa-,,cem, non ebrioſum, non contu-,,macem; ſed ſobrium, modera-,,tum, vitii omnis expertem: idem ,,tamen totos dies, ſi domi ſedeat ,,otioſus, omittatque ea, quæ ad ,,munus ſuum attineant, nonne ,,graviter vapulabit? atq; nihil ma-,,leficii commiſit; ſed ſatis malefi-,,cii eſt, munus officiumque ſuum ,,neglexiſſe. Quid? agricola, qui ,,cæteris quidem in rebus vacet ,,culpâ, ſed domi deſideat, non ſe-,,rat, non aret, non vites colat; ,,nonne is quoque vapulabit? at ,,nihil injuriæ intulit, nihil damni; verùm ceſſationem ipſam injuriam damnumque ducimus. Atque etiam in ipſo noſtro corpore, ſi manus ità affecta ſit, ut non linguam quidem illa præſcindat, non oculos eruat, nihil denique detrimenti afferat, ſed deſidioſa ceſſet, reliquo corpori nullo modo inſerviat; quis non iſtiuſmodi manum inutilem & (ut paralyticam) præſcindendam potius, quàm retinendam putet? eodem pacto ait ille, non modò aliquid feciſſe mali, verùm etiam aliquid omiſiſſe boni ac nihil egiſſe, grave malum comprobatur. Norat hoc ille, de quo Pontanus noſter in Bellariis: *c* vir uxorem, quam otio ac ſocordiâ prorſus deſidem comprehendit, verberibus benè mulctavit; cui cùm illa reponeret, injuriâ ſe verberari, quandoquidem nihil faceret, cauſamq; ab eo quæreret? *ob id ipſum,* inquit ille, *te verbero, quia nihil facis.* ſed ut altiori rem teſtimonio confirmemus: quid admiſiſſe cenſendi ſunt, quos hodiernâ die ſupremus ille Paterfamilias increpare non dubitavit? nullius criminis illos inſimulavit, quàm otii, ſic eos perſtringens: *d quid hîc ſtatis totâ die otioſi?* dura & metuenda nobis hæc increpatio, Auditores, *quid hîc ſtatis totâ die otioſi?* quid hic ſtamus nos Chriſtiani? inquit Origenes ille Adamantius, *e qui ad operandū in baptiſmo conducti ſumus,* & porrò ſi eos arguat, quos nemo adhuc conduxerat, qui nulli operam

a D. A. Burgundia, mundi lapis lydius e. 19.
b Chryſoſt. hom. 18 in ep. ad Eph.

c Pont. attica Bell. p. 1, p. 408 *d* Matth. 20. *e* Orig. tract. 10. in Matth.

ſuam elocârant, nec fidem obſtrinxerant; quantò veriùs & ſeverius conductos, & arrha obſtrictos, adhuc in foro otioſos ſtantes perſtringeret? Ecquos paterfamilias coarguit? homines operarios, qui alioqui laboribus perpetuò inſudant. quos coarguit? illos, qui in forum venerant, ut operam ſuam elocarent. quos coarguit? illos, qui unicâ die ſteterant otioſi. quid dicturus illis fuiſſet, ſi in forum non niſi otiatum veniſſent, ſi totas hebdomadas, & menſes ſtetiſſent aut deambulaſſent otioſi, ſi per omnem vitam laboris exoſi, otium ſectati fuiſſent? quod pro rei gravitate appendit Bernard. dicens: *a cùm arguantur otioſitatis ipſi quoque quos nemo conduxit, qui jam conducti ſunt, ſi otioſi inventi fuerint, quid merentur? fides quippe ſine operibus mortua eſt.* Quid merentur Chriſtiani qui hoc unum agunt & ſatagunt, ut nihil agant, idque uſque dum animam agant? quod quàm indignum, quamque otium omne protinus excutiendum ac execrandum ſit, ex dicendis patebit.

a Bern. ſerm. 2. in Purif. B. Virg.

§. I.

Multam malitiam docuit otioſitas. Eccl. 33.

Otium in ferro rubiginem, in ligno cariem, in panno tineam, in domibus ruinam, in terra ſterilitatem, in aquâ putredinem, in aëre peſtilentiam generat. quid non faciet in homine? juvat hæc è Patrum ſenſu eruere. Chryſoſtomus, *b ſicut terra, in*

b Chryſoſt. hom. 7. in 2. ad Cor.

quit, non occupata ſemen te, aut conſitione, quamlibet herbam producet: ſic & anima, quoties non habet quod agat rerum neceſſariarum, cum omnino cupiat aliquid agere, pravis actionibus ſemet tradit; atque haud ſcio, an ob eam cauſam Deus per Prophetæ perſonam queratur: *c Retribuebant mihi mala pro bonis, ſterilitatem animæ meæ.* quòd ſcilicet terra tam ſedulò exculta, tot beneficiorum imbribus irrigata, tot ſolis juſtitiæ radiis tepefacta, ſi uberes fructus non ferat, ſed per ignaviam infelix lolium & urticas germinans, mala retribuat pro bonis ei, qui tot illam benedictionibus dulcedinis prævenit. Hauſerat hoc, ut opinor, ſanctiſſimus Antiſtes, ex illo Sapientis: *d per agrum hominis pigri tranſivi, & per vineam viri ſtulti, & ecce totum repleverant urticæ, & operuerant ſuperficiem ejus ſpinæ.*

B. Laurentius Juſtinianus ab altero elemento ſimilitudinem inducit: *e ſicut aqua, quæ caret decurſu ac jacet in foveis, putreſcit, ac humano uſui aliena efficitur, repleturque animalibus venenatis, & noxiis: ita & corpus otii tabe confectum, concupiſcentiarum carnalium parit inſaniam.* ſi quidem magiſtro amoris monente.

f Quàm platanus rivo gaudet quàm populus undâ:
Et quàm limoſâ, canna paluſtris, humo,
Tam Venus otia amat.

In hac ſtagnanti ac turbida aqua, vult D. Thomas pigrum dæmonem piſcari, g cùm otium vocet hamum diaboli, quo tot pueri, puellæ,

c Pſal. 34. d Prov. 24.
e Laur. Juſtin. de perfect. gradib. c. 9.
f Ovid. l. 1. de remed.
g V. Novarini adag. pag. 204.

puellæ, viri ac fœminæ ineſcantur. & quoniam in aquis verſamur, libet hîc è Claravalle rivum derivare, quem melleo ore ſic profert Bernardus: a *ſicut per rimam ſentinæ aqua latenter intrat & excreſcit, donec navis per nautarum incuriam demergitur: ita ex otiis atque ignaviâ, cogitationes pravæ, & concupiſcentiæ multiplicantur, donec navis cordis, eis ſuccumbens, in peccato periclitetur.* quantus verò hic otii hoſtis extiterit, rurſus indicat, dum dicit: „ b omnium tentationum & cogitationum malarum colluvies, eſt otium, ſumma mentis malitia, malorum omnium ſentina.

Verùm ne ſingulis inhæream, multa paucis complexus eſt, qui hâc figurâ hoc vitium depinxit: otium naturæ pudor eſt, ſentina familiæ, hoſtis artium, Magiſter ignorantiæ, pater inopiæ, curarum prodromus, memoriæ ſitus, nox ingenii, peſtis voluntatis, morborum fomes, leno pudicitiæ, virtutis exilium, vitiorum hoſpitium, Angelorum labor, dæmonum præſidium, animæ proditor, terræ probrum, cœli dolor, numinis odium, hominis vivi ſepulchrum, mortui barathrum, verbo inquit Baſilius, c *Præceptor omnium vitiorum.*

Quæ obiter Auguſtinus commemorans, ait: d *per otioſitatem accendimur frequenter ad luxuriam, per hanc animamur ad ſuperbiam, per hanc ducimur ad mundi gloriã, per hanc tentamur ad delicate paſci, per hanc ſuffocamur pretioſè veſtiti, per hanc ad ſuperfluam dormitionem trahimur, per hanc ad verba ſecul... ria ducimur*, ac tandem conclu... dit, *nunquam quis civis cœlorn... erit, ſi otioſitatem amaverit.* qu... omnia ut liquidò probent, no... leviora tantùm delicta, ſed etia... graviſſima & nefaria, in hoc o... ludo doceri ac condiſci; tum v... maximè in hoc ſibi luxuria c... thedram vindicat, è qua, ut è p... trum ſententiis ſuprà allatis co... ligere eſt, non ceſſat ignea libid... nis tela, in ſuos deſidia ac ſoco... dia torpentes, evibrare. Eteni... ad eum propè morem, quo au... ceps ſagittam in aves volantes d... rigere non conſuevit, ſed ub... quieverint ac conſederint, in ea... collimat, ac ferit; haud aliter ta... tareus ille auceps, non niſi deſ... des ac otioſos, cupidinis telis in... flammare ſolet.

Ita fortiſſimos, ſanctiſſimos, ſa... pientiſſimos in otio transfixi... nemo quiſquam Sampſone... cum Philiſtæis decertantem vin... cere, aut vincire valuit: at ubi i... ſinu Dalilæ ſegniter obdormivit... victus & vinctus eſt. Regius Pſal... tes quamdiu in caſtris verſabatu... & exercitum ductabat, nullis li... bidinis ſtimulis incitatus fuit; a... inter aulæ delitias molliter deſi... dens & otioſè perſpectans, igneo... telo cor trajectus adulterium ad... miſit. Si tu ô Rex ſanctiſſime o... tium fugiſſes, ſi domi non re... manſiſſes, ſi in Ammonitas ca... ſtra moviſſes, ſi regni negotia ar... dentiori ſolertia tractaſſes, ſ... ſomno meridiano non indulſiſſes... ſi divinis laudibus de more va... caſſes, non tam enorme adulteri... crimen incurriſſes. O execrandum... otium! quàm turpem maculam... huic tanto Principi aſperſiſti. Ec-

quid

a Bern, ſerm. de S. Andrea.
b Bern ep. ad frat de monte Dei.
c Baſil. hom 8 in hexam.
d Aug. ſerm. 16 ad frat. in eremo.

id enim boni otium gignet ? *ili corv malum ovum* , inquit rn. *a otio velut januâ utitur dæ-m,ut illicitas carnalium cogitatio-m illecebras , etiam in puriſſimas ntes inſinuet.* Oraculũ illud non ripode , ſed è dolio Diogenis , riſſimum prodiit : *libido eſt otio-um negotium,* nec aliam cauſam agiſter amorum, in arte hac ex-citatus, adducit dum dicit: *b*

Quæritur Ægyſthus quare ſit factus adulter? (*erat.*
In promptu cauſa eſt , deſidioſus

lomonem mortalium longè pientiſſimum , quamdiu fabrica mpli,operarum frequentia, ma-riæ eò ſpectantis cura & ſoli-tudo diſtentum habuit , inno-um ſervavit ; at opere peracto, oi otio & deliciis diffluere cœ-t , fornicatus eſt à Deo ſuo , & ulieres apoſtatare fecerunt.

c Otium & reges ſimul & beatas perdidit urbes.

eges vidiſtis,urbes requiritis?de be orbis Domina Auguſt. ait : *otio perit Roma,diſtructa Carth-ne.* Addamus illi Senecam , hîc ptimè differentem : ,, *e* Appium Claudium crebrò ſolitum dicere accepimus, negotiũ populo Romano meliùs,quàm otium committi.non quòd ignoraret,quàm jucundus tranquillitatis ſtatus eſſet , ſed quòd animadverteret præpotentia imperia agitatione rerum,ad virtutem capeſſendam excitari, nimiâ quiete in deſidiam reſolvi , & ſanè negotium nomine horrendum , civitatis noſtræ mores in ſuo ſtatu continuit,blandæ appellationis quies,plurimis vitiis reſperſit.,, Hinc & Cleomenes rogatus: cur Lacedæmonii Archivos hoſtes ſuos non delerent ? reſpondit , *cos ſunt juventutis noſtræ* ; atque utinam non experientia edocti ſimus, urbes ampliſſimas inter bellorum tubas ac tympana,veluti ſigno dato,operibus pietatis, Religionis, miſericordiæ totas vacare,quæ in pace ac otio , volutantur in carne & ſanguine.

Hieronymi monitum eſt : *f teneatis firmiſſimè, quòd omnis concupiſcentiæ & immunditiæ , atque peccati mater eſt otioſitas.* Hîc vos compello Adoleſcentes , & adoleſcentulas, filios & filias,*teneatis firmiſſimè*, illud Hieronymi , *quòd omnis concupiſcentiæ & immunditiæ atque peccati mater,eſt otioſitas.*ubi primùm arguendi ſunt , qui in multam lucem pigri ſtertunt , quos ante prandium non modò extra tectum , ſed nec extra lectum videas. quos ex communi paræmia,molliſſimos diaboli pulvinos , accommodiſſimam Cerbero culcitram nuncupato, unum ex his pulvinis vobis ſubſternam: g Adoleſcens ſanguine quidem nobilis , at genio & ingenio ſegnis , admodum ſerò è ſtrato ſurgere conſueverat; eam tarditatem ſociis culpantibus reſpondit , ſe duas mulieres quotidie ad ſe venientes , & coram ſe altercantes auſcultare ſolere , *ſolicitudinem & pigritiam :* illam hortari ad ſurgendum, & ad res agendas ; tempus bene ponendum , hanc increpare alteram , atque ad diutiùs

a Bern l:1 de conſid ad Eugen.
b Ovid l:1 de remed.
c Catull. ad Lesb.
d Aug l. 1 de civit. c 30
e Seneca l: 7 tit. ſapienter dicta

f Hieron. de Monachis Ægypti
g Pontanus in Atticis bellariis p:1 pag:429

ſterten-

ſtertendum, & in lecto propter frigus manendum, incitare, nullo impendio hoc commodum venire. contra ſollicitudinem adverſariam confutare, & cauſam ſuam argumentis roborare. cùm itaque diutiùs contendere inter ſe, & diſceptare ſoleant, ſe ut judicem, thoro prorſus ab alto, utramque partem audire, & donec ipſis conveniat, in lecto morari. eò fieri ut ſerius aſſurgat, quòd finem litis operiatur. Conſimiles binas mulieres, Auguſtinus ad pigri lectum altercantes inducit, pigritiam & avaritiam: *a pigritia dicit dormi, avaritia dicit ſurge, pigritia dicit noli pati frigidos dies, avaritia dicit tolera in mari etiam tempeſtates; illa dicit quieſce, iſta non finit quieſcere.* hæc ille audiens, volvens & revolvens, *b ſicut oſtium vertitur in cardine ſuo, ita* (inquit Sapiens) *piger in lectulo ſuo.* quod Ludolphus aptè exponit: ſicut fores aliis vel ingredientibus, vel egredientibus ad res ſuas peragendas; cardinibus ſuis ſemper inhærent, ita & piger aliis manè ad opus ſuum ultrò citroque abeuntibus, in lectulo ſuo, huc illucque ſe volutans, conquieſcit; quem jure incuſat: *quid ſtertis hîc tota die otioſus?* Atque uti pulvinus, plumæ, ſtorea, ſtramen, materia apta ignibus excitandis, ita non ſemel compertum eſt, hos pigros ac otioſos dromones, impudicitiæ flammis exarſiſſe. Nolim hîc inſectari pigros ac deſides in ludo literarum ſtudioſos, quibus eleganti hoc epigrammate medela præſcribitur: *c*

Nux, aſinus, campana, piger, ſ
verbere ceſſant,
Hæc dura, hic tardus, hæc ta
ille jacet;
Sed ſimul ut ferri plagam ſenſêr
vel u mi,
Hæc cadit, hic pergit, hæc ſon
ille ſtudet.

Verum enim verò, hoc ut medio vili ac ſervili rejecto, ſt dium & occupationem magn Doctor aſſignat, in quo faciliu quàm in corporis afflictione medium expertus eſt: *d dum ſem,* inquit, *juvenis, & ſolitudi me deſerta vallarent, incentiva tiorum ardoremque natura fe non poteram; quem cùm crebris junijs frangerem, mens tamen gitationibus æſtuabat. Ad quam mandam, cuidam fratri me in diſ plinam dedi, ut poſt Quintiliani a mina, Ciceronis fluvios gravitate que Frontonis, & levitatem Plin alphabetum diſcerem, & ſtriden anhelantiaque verba meditarer. q ibi laboris inſumpſerim, quid ſu nuerim difficultatis, quot es deſper verim, quotieſque ceſſarim, & co tentione diſcendi rurſus inceperim teſtis eſt conſcientia tam mea, qu eorum, qui mecum vitam duxerun* Adeo ut hac parte illi felices h bendi ſint, qui dum libris abdi & chartis impalleſcunt, mille d monum tentationibus, & occ ſionibus peccandi liberi ſunt, ju ta illud Philoſophi: *e nunquam v cat laſcivire diſtrictis,* ac ſtudiis d ſtentis, *nihilque tam certum, qu otii vitia negotio diſcuti.* Und & ipſo Naſo de remedio amo ris.

a Auguſt ſerm. 22 de verb: Apoſt.
b Proverb 26
c Pontan: bellar. p: 2 pag: 176.

d Hieron: ad Ruſticum.
e Seneca ep: 56.

a ——— *finem qui quæris amori,*
Cedit amor rebus; res age, tutus eris.

am ſicut aves non nidificant in is molarum, nec in illiſ multum eſident, niſi dum hæ à ſolito ſuo otu quieſcunt; ita diabolus, neue locum, neque quietem in illis eperit, qui ſemper in motu & ctione ſunt. Nam ut illi canit: b
Otia ſi tollas, periere Cupidinis arcus,
Quò Poëta Flander alluſit.
c ——— *Op een gemeyne baen,*
En eenen ſteen die rolt, en waſt geen oncruyt aen.

Ea propter parentes, & ſuperioes om nes, hîc attenti invigilent, uis ut torporem omnem excuiant. Exemplo præit parens ille pud Satyricum: d
——— *at nunc*
Poſt finem Autumni, mediâ de nocte, ſupinum
Clamoſus juvenem pater excitat, accipe ceras,
Scribe puer, vigilâ, cauſas age, perlege rubras
Majorum leges, aut litem poſce libello.

In eâdem otioſorum claſſe, verſantur juvenes malè feriati, qui literis humanioribus perfuncti: ubi lyceum Ariſtotelis è limine ſalutarunt, otioſi plateas obambulant, puellarum conſortia frequentant, horas & dies hic ſtant otioſi. De quibus viri gravis cenſura eſt: ex nullo genere hominum plures pudicitiæ naufragium pati, quàm juvenes otioſi: quibus ſanguis circum præcordia bullit, & prima licentia, dum manum ferulæ ſubduxerunt, in omne flagitium præcipites ægit.

Rectè itaque præceptum olim fuit: e *facito aliquid operis, ut te ſemper diabolus inveniat occupatum.*

S. Ignatius Lojola legem quadrageſimam quartam hanc præſcripſit: f *Omnes quamdiu corpore benè valent, in ſpiritualibus vel exterioribus rebus habeant in quo occupentur; ne etiam malorum omnium origo, domi noſtræ locum habeat.* Quemadmodum homo contagioſus in nullum domus angulum admittitur, ne lues propagetur; ita otium peſtis teterrima, nullo ædium angulo, non conclavi, non cubiculo, non horto, non ambulacro ullo recipiatur. Nuſquam tota domo umquam inveniatur ullus, qui ſibi permiſſum putet, feriari. Quæ lex non modò ſocordiæ peſtem, ſed & infeſtos ſpiritus ædibus exturbavit: congruit enim antiquæ paræmiæ priſcis aſcetis uſitatæ: g *qui laborat, ab uno dæmone; otioſus ab innumeris infeſtatur.* Ubi ſtertentem; nugantem, otioque ſolutum viderint maleficæ illæ mentes, ſubitò advolant ut muſcæ ad victimam, ut harpyæ ad menſam, ut vultures ad cadaver, ut nocturnæ ſtriges ad infandam choream. Quare hi nocturni lemures ubi primum te infeſtarint, ilicò aliquid operis exercito, & fugabis. Quod Athanaſius in magno Antonio oſtendit: nam cùm hic vir ſanctus poſt prolixas preces, quandoque quieſceret & otioſus ſederet, variis non modò vanis,

a Ovid. l. I de remed.
b Ovid. l. I. de remed. c Imago primi ſæculi Societat. Emb de caſtit
d Iuven. Sat. 14

e Hieron. ad Ruſtic.
f Reg ſummarij. 44.
g Caſſian l. 10. col 24.

ſed

ſed & lubricis cogitationibus ſe divexari acriter perſenſit, mox animo in cœlum erecto: *Domine*, inquit, *cupio ſalvari, & cogitationes meæ bellum mihi cient.* Quæ ſecum tacitus precatus, proſpexit non procul à cellâ, virum monaſtico habitu, jam orationi vacantem, jam manibus ſportas plectentem, qui his Antonium compellavit: *fac tu ſimiliter & ſalvaberis*, moxque ex oculis evanuit: ſalutari monito cœlitus Antonio ſubmiſſo. Hinc rectè Chryſoſtomus: *a quod eſt frænum equo, id eſt opus actioque naturæ noſtræ.* Expertus hoc alter cui vexatio dedit intellectum, atque aſſiduo labore divexatus, à ſeniore ſuper tentationes ſuas rogatus, reſpondit: vivere non licet, quomodo fornicari delectet? Cernis in culinâ veru aptum aſſandis carnibus inſtrumentum non agi, non rotari; ancillam increpas, & excandeſcis: filiam verò & ancillam cernis otioſam, cujus mens libidinis flammis torretur, nec indignaris?

Atque hinc ad puellas orationem convertamus, quibus facilè centenis & millenis dicere licebit, *quid hîc ſtatis, aut ſedetis otioſæ* multæ quidem catellos Melitenſes, puellæ fovent, Sybariticè nutriunt, & ſericis pulvinis inſtertere ſinunt. At longè plures ſe ipſas pulvinos cacodæmoni efficiunt, dum in otio degunt. Quod crimen, quàm in hoc ſexu deteſtandum ſit, Ezechiel teſtatur, dum inter præcipuas cauſas vaſtationis Sodomæ, etiam hoc puellarum vitium commemorat: ,,*b* Ecce hæc ,,fuit iniquitas Sodomæ: ſuperbia,

ſaturitas panis, & abundantia &
otium ipſius, & filiarum ejus.
His accenſeri poſſunt: *c* quæ qua
columbæ ad feneſtras ſuas, " a
duo pro ſpectantes, nictantes,
lutantes. Quas meritò pater fam
lias, ut virgines fatuas coargui
dicens, *quid hîc ſtatis totâ die oti*
ſæ? Atque utinam earum humer
tartareos ſpiritus velut pulvin
inſidentes cerneres! Teſtis irref
gabilis S Antoninus Archiepiſc
pus Florentinus: *d* is cùm fortè p
magnam urbis partem in ſacra
ædem pergeret, conſpexit in pa
pere tugurio matrem viduam
cum tribus filiabus ſedulò ope
inſiſtentes, lanificio ac vario op
ficii generi graviter inſudante
quarum ſedulam operam du
attentiùs conſiderat, Angelu
domunculæ hujus tecto inſide
tem contuetur. Quo velut cœl
ſti augurio, benè de hac famil
ominatus, liberali manu, earu
inopiam levavit. Verùm cù
illæ poſthac fuſum ſeponere, l
borem fugere, otium ſectari, l
xui ſe dedere cœpiſſent, ruſ
illac ſanctiſſimus Antiſtes p
tranſiens, advertit cacodæm
nem ædium culmini inſidere,
ut introſpexit, non operantes, ſ
otiantes has filias, comptas, cr
pas, garrulas; cum ſuo quamq
proco invenit, quos ut elimina
ret, & feliciores aves dein, m
lioris augurii cœlites redirent
emigrare otium juſſit. O ſi ocu
lis cernere daretur, quot ſpiritu
tenebrarum in hac urbe, ejuſmo
di ædibus incubent! Laudat Re
gum ſapientiſſimus, ſuper omne
Græciæ Amazonas & Italiæ He
roinas, mulierem numquam no

a Chryſoſt, hom, 17 de diverſis, b Ezech, 16,

c Iſa, 60 d Surius 2, Maij,

oper

ti ac manuū labori intentam, ṁ graviſſimè exoſam, quales s reperire eſt. Unde quærit: *ulierem fortem quis inveniet*; vertunt *mulierem virtutis, quis* *niet*; Quæ otioſa ſit, nuſquam iū repereris, *b* ſed mulierem em Salomon invenit, *quæ hîc ū ſuam miſit ad fortia* Ecquæ porrò hæc fortia, ac heroica nora, ad quæ extendit manum a? num ſicut altera Judith nnum proprio acinace jugut: num Iaëlem imitata, dubelli clavo terræ affixit: pede ſuo caput ſerpentis obit: at longe immaniſſimum ntem, ipſoſque ſtygios hodebellavit, aſſiduoque labore mphavit: *digiti ejus*, inquit, *ehenderunt fuſum; quæſivit la- & linum, & operata eſt conci- nanuum ſuarum. Conſideravit m, & emit eum; de fructu ma- n ſuarum plantavit vineam, avit & vidit, quia bona eſt ne- atio ejus. Conſideravit ſemitas us ſuæ, & panem* otioſa *non edit.* Ac tandem luculentum is mulieris ſubdit encomium: *nfidit in eâ cor viri ſui, & ſpo- liis non indigebit.*

acta eſt quaſi navis inſtitoris, de è portans panem ſuum: & de no- urrexit, deditque prædam dome- s ſuis, & cibaria ancillis ſuis.

Manum ſuam aperuit inopi, & nas ſuas extendit ad pauperem: timebit domui ſuæ à frigoribus s: omnes enim domeſtici ejus iti ſunt duplicibus. Quæ ſi parint, adjiciam majora: *fortitu- & decor indumentum ejus, & ri- t in die noviſſimo.* Quando prudentibus Virginibus oc-

curret ſponſo, (non enim *extin- guetur in nocte lucerna ejus*) & audiet: *multæ filiæ congregaverunt divitias, tu ſupergreſſa es univerſas.*

Quæ omnia aptiſſimè Salazar noſter aliique interpretes, ſanctiſſimæ Virgini Mariæ aptiſſimè congruere probant, affirmantque de illâ, Salomonem vel eminus conjectis oculis, dixiſſe: *quæſivit lanam & linum, & operata eſt, &c.* Confirmat doctor mellifluus, hæc de Maria intelligi, eamque in lino & lanâ, viris cataphractis fortiorem dicit: *c quam verò aliam requirebat mulierem Salomon*, cùm dicebat, *mulierem fortem quis inveniet*? In hac Dei Matre otii odium, amor laboris, exercitatio aſſidua, quâ ſingulare præbuit ſpecimen, temporis optimè locandi, ſemper enituit. Ambroſius encomio brevi, ſed illuſtri virginem extollens: *d parca erat*, inquit, *ad loquendum, ſtudioſa ad legendum, intenta ad operandum.* Domeſticam hanc legem Virgo obſervavit, numquam otiari. Talem nobis Euangeliſta Lucas monſtravit, domi ſolam, & intentam operi; talem Angelus invenit, talem Spiritus Sanctus elegit. Hinc conſtans ſcriptorum aſſertio eſt, inconſutilem Chriſti togam, hujus virginis artificioſâ manu elaboratam.

Addit Joannes Walterus, mappam illam quæ Chriſti menſam in ultimâ cœnâ operuerat, Ulyſſipone in templo Societatis ad divi Rochi religioſiſſimè aſſervari, nec aliud credi quàm à beatiſſima Virgine, intextis liliis, factam. Teſtis in hanc rem vetus libellus,

a Prov. 31 b V. Salazar, Cornel

c Bern ſerm 2 ſuper miſſus.
d Amb. l. 2 de virgin

qui pio licet, ſed parum tereti verſu, linteum illud ſic colit:

Hac Deus in mappâ poſuit ſua fercula, & artis
Pro pretio Maria ſat mihi noſſe manum.

De fuſo Virginis, quo in honore ſit, fuſius diximus part. 1. Dom. Septuag. §. 3.

Hanc mulierem fortem æmulatæ ſunt ſanctiſſimæ matronæ in lege veteri, Anna Elcanæ uxor, quæ Samueli filio, ſuis ipſa manibus tuniculas fecit, ſic enim de eâ ſacer codex teſtatur: *a tunicam parvam faciebat ei mater ſua, quam afferebat ſtatutis diebus.* Anna quoque Tobiæ ſenioris uxor: *b ibat ad opus textrinum quotidie, & de labore manuum ſuarum victum, quem conſequi poterat, deferebat.*

At virginis exemplum in lege novâ, principes orbis fœminæ imitari non erubuêre, non inopiæ aut paupertatis *neceſſitate*, ut Hieronymus loquitur, *c ſed propter animæ ſalutem, ne vagetur periculoſis cogitationibus mens.* Has inter, Maria lectiſſima conjux S. Caroli M. Margareta Regina Hiſpaniæ; Elizabetha Regina Portugaliæ; Giſila Reginæ Hungariæ, aliæque complures, quæ, ne quid ſibi otii ſubreperet, nere, fila ducere, aut aliud quidvis operis exercere, regiis manibus non detrectarunt. Ad hoc Demetriadem D. Hieronymus hortatur: *habeto*, inquit, *lanam ſemper in manibus, vel ſtaminis pollice fila ducito, vel ad torquenda ſubtegmina in alveolis fuſi verſantur.*

Audiant hoc ævi noſtri deſides filiæ, ac otioſæ puellæ, ſi formæ, ſi famæ, ſi integritatis ſuæ ſtudioſæ ſint. Quod vel in nocte gentilitatis ſuæ, mentis oculis veteres Romani conſpexêre, dum Cajæ Cæciliæ caſtiſſimæ matronæ ſtatuam erexerunt, altera manu colum & lanam, alterâ fuſum geſtantem, veriſſima illibatæ pudicitiæ Symbola. Hac non inferior è Chriſtianis Euphraſia: degebat hæc in ſacro Parthenone, maximæ ſed occultæ ſanctitatis virgo: hanc diabolus, quia ſummè oderat, modis omnibus infeſtabat: die quodam dum aquam hauriret præceps in puteum delapſa eſt, ſed caſu innoxio; nam fune ſitulæ prehenſo, ſuppetias inclamavit: accurrère cæteræ & extraxêre. At illa jam ſibi reddita, familiariter ſubridens: *vivit Chriſtus meus ait*, quia *non me vince diabole; hactenus unam tantummodo hydriam culinæ detuli, vel ùm ex iſto die, laborem duplicabo, & poſthac deferam duas.* Quod dixit fecit. Oleum & operam perdidit diabolus, ubi labor non tantùm imminuitur, ſed augetur. Sic pro ſe quiſque dixerit: non cedo tibi diabole, non vinces, ſi hactenus labori, orationi unam horam impendi, impoſterum duas impendam. Quare idem Hieronymus epiſtola ad Lætam, ſic filiam inſtituendam tradidit: *orationi lectio, lectioni ſuccedat oratio*, & quia quibuſdam non ſemper vacat orare; *diſcat*, inquit, *& lanam facere, tenere colum, ponere in gremio calathum, rotare fuſum, ſtamina pollice ducere, breve videtur tempus, quod tantis operum varietatibus occupatur. d* Sic Carolus M. teſte Eginhardo aliiſque, liberos ſuos

a 1 Reg 2 b Tob. 2
c Hieron. epiſt. ad Eust.
d Vives de Chriſtian. fœm. l. 1

inſti

turbat: filios ejuſi regni Prin-
s, mechanicam addiſcere vo-
, filias lanificium aut linifici-
tractare. Regina Iſabella Fer-
ndi conjunx nere, ſuere, acu
;ere, filias ſuas edoceri juſſit,
uibus duæ fuere Reginæ Lu-
niæ, tertia Hiſpaniæ Caroli
aris mater, quarta Britanniæ
rici V I I I. conjux honeſtiſ-
ait Ludovicus Vives. De e-
nodi familiâ, ubi nullus otio
s eſt, ubi parentes, liberi, an-
:, famuli, ſemper occupantur,
poteſt, quod Origenes de fa-
â Abrahami tradidit, quam ſic
at: *a ſenex currit, Sara acce-*
', puer feſtinat, nullus piger inve-
r in domo. Sed ubi, & quæ eſt
& laudabimus eam? Mulie-
fortem ſuo tempore quaſi-
Scribanius, & quaſi nullam re-
ſſet, ſic in otioſas invehitur.
lum audite, quem Reges au-
runt: „ errant, inquit, meo
dicio vehementer, qui in otio
orem habent. Audiant Sa-
entem: *c Multam malitiam*
cuit otioſitas, magis in fœminâ
iàm in viro. Hinc doli &
audes, & plures jam mariti,
aliena veſtigia, & torus non
ius, & partes multi, & du-
us partus. Neque enim aut
nota Antonini Fauſtina, Pom-
ja Cæſaris, Tiberii Meſſalina,
grippina Neronis Mater, Zoe
nperatrix, aut Auguſti Julia,
ternâ proſcriptione nobilis.
mnes imperio illuſtres. Quid
: privatis cogitemus? *& otia*
rè tales orbi pepererunt. Nam
uibus in otio mulier tempus
llat? Eruditorum lectionibus?

Non ſunt hæc fercula mulie- „
bris palati & ingenii. Alia de- „
ſunt? non deerunt amores, quos „
curarum vacuæ liberis cogita- „
tionibus, cùm meditatæ fue- „
rint, furtivis noctibus, diebuſ- „
que invenient, nec quidquam „
otioſis magis obvium, amori- „
bus. nihil cogitare, non eſt ho- „
minis. Doctis ſermocinationi- „
bus, lectionibus, ſcriptionibus „
diem noctibus jungere: guber- „
nacula, rempublicam, imperia, „
bella meditari, virorum eſt. „
Quid agat ergo mulier otioſa? „
Deo ſe totam & pietati dabit? „
paucarum eſt. Et dies totos, „
annos totos, quis divinorum „
cogitationibus impendet? ali- „
quid intercurrat neceſſum, „
quod laſſam mentem reparet, „
& quaſi ſibi reſtituat. Deſtitui- „
tur domeſticis occupationibus „
mulier? amabit. Nam quid vol- „
vat aliud, aut quibus otioſam „
mentem, ſolicitudinem va- „
cuam paſcet? Quare ſi uxorem „
uni ſibi maritus volet, domeſti- „
cis potiùs negotiis obruat, „
quàm occupet; neſcit obruta „
rebus amare, neſcit erubeſcen- „
da magis meditari. Tandem „
concludit hæc ſuaviſſimi Docto- „
ris ſententiâ: „ *d* Ex otio atque
ignaviâ cogitationes pravæ, &
concupiſcentiæ multiplicantur;
donec navis cordis eis ſuccum-
bens in peccato periclitetur. ven-
torum ac tempeſtatum animi, cau-
ſa otium; hinc fœdæ pectoris ja- „
ctationes, & fluctus decumanis „
ſæviores, & vix è tabulâ ſalus. „
Eripitur menti Deus, ſol ma- „
gnus: ſuccedunt tenebræ & in „
vicem lucis, nox alta, & denſæ „

Orig hom. ſuper c 18. Gen.
Scriban Polit 6,4 c Eccl 33

d Scriban, Polit 27

nudi-

„ undique nebulæ: atque exinde errorum brevia & ſcopuli, „ & miſeræ mortes nullâ arte „ medicandæ. In Bernardi ſententiâ eſt Polybius : *Otium perniciſiſſimum eſt, & fons, & origo ſeditionum omnium, ſcelerum omnium.* Et quid ſperes è fonte amaro, ſi non rivos amaros? „ quid è noxiâ ſcaturigine, ſi non „ noxia flumina? quid è venenario torrente, ſi non funeſtos „ exitus? Eadem ſcaturigo non nauteam ſimul & roſaceam, turbidam & limpidam fundet : nec otium ſimul & virtus eodem corde profluunt. Ut præclarè ſenſit non tam canitie, quàm candore morum venerandus Præſul Sidonius Apollinaris, *a* in epiſtolâ ad Serranum ubi, inducit Imperatorem Maximum deplorantem dignitatem Principis cum Senatoriâ conjunctam : proſpexit, inquit, Sidonius: *Pariter ire non poſſe negotium Principis, & otium Senatoris* : Ita ſentias velim pariter ire non poſſe, officium hominis Chriſtiani, & otium mercatoris, militis, nobilis, Principis. Omnia proinde vitia negotio diſcutias: *b Magni Imperatores, cùm malè parere militem vident, aliquo labore compeſcunt, & expeditionibus detinent.* Nos inſolentem carnem vitiaque laboribus edomemus. Nullus ſceleri locus eſt, cùm ſeriis animus diſtringitur, obrue hunc, & fatiga profuturis, ne ſi velit admittere nocitura, poſſit.

a Sidon. Apol. l. 24 ep. 13 ad Serran.
b Sen. ep. 56

§. II.

Homo naſcitur ad laborem & avis ad volandum. Job. 5.

HUmani generis Parens, in paradiſo voluptatis, in loco deliciarum, ubi ſponte ſuâ daba omnia tellus, à Deo optimo maximo collocatus; non tamen t otiaretur; *c* ſed *ut operaretur*, *& cuſtodiret illum.* Erat Adam orb Imperator & omnium Dominu laborare tamen jubetur. Ex qu conficias, veriſſimè Alexandru M. pronuntiaſſe : *Regium eſſe laborare, ſervile otio & luxui vacar* Quod re ipsâ Alphonſus Arago num Rex comprobavit, *d* quic quid operis manibus exercens; i lud demiranti, ac minùs Regiu eſſe ſugillanti, reſpondit: *Numqu Deus & natura Regibus fruſtra ma nus contulêre?* Innuens, ut alæ vo lucri ad volandum; ita manus ho mini ad laborandum datas eſſe Hoc oris aurei oraculum eſt : *Deus poſuit hominem ad laboran dum, artuſque ejus ad hoc effinxit Idcircò otioſus ab ordine ſuo & crea tione deficit.*

Chriſtus ipſe Princeps pacis & Rex Regum in laboribus à ju ventute ſuâ; ubi ſolerter obſer vat Novarinus; *f* cum omne ge nus calumniarum Judæi Chriſto impegerint, neminem tamen oti aut ignaviæ eum coarguiſſe. Ne primus homo dumtaxat, ſed & omnis homo naſcitur ad laborandum, ſicut avis ad volandum, bos ad arandum: nam juxta In terpretes, ad omnes poſteros ſe

c Gen 2. d Panormit. l: 2 de geſt Alphonſ. e Chryſoſt. in 2 ad Theſ.
f Novar. Adagior. p: 204

extendi

adit præceptum illud Domi-
a Maledicta terra in opere tuo,
oribus comedes ex eâ cunctis
s vitæ tuæ, & in ſudore vultus
eſceris pane tuo. Non ut per-
: quidam, ſudandum ſit, dum
mur, ut de quibuſdam fer-

dant quando vorant, frigeſcunt
quando laborant.
udore ac labore, ſibi de vi-
roſpiciendum eſſe. Manus
as divina Nemeſis in extre-
llo judicii die palpabit, an
ac calloſæ, num verò mol-
leves ſint. *Deus* inquit San-
Baſilius, *b qui nobis vires ido-*
ed laborandum ſuppeditavit, is
judicii parem quoque in labo
induſtriam repoſcet. Quod
è declarant verba illa ho-
a patrisfamilias ſub veſpe-
licentis: *Voca operarios & red-*
s mercedem. Ita humano ju
, abſolutos fratres Domini,
it Euſebius: *c* Hi porrò ad
itianum acciti & accuſati,
è regio Davidis ſanguine
ati, Hebræorum dogmata
entur, manus exhibuêre
obductas, & exercitatione
tas. Atque ita liberi dimiſſi

manus Cato neminem in
Romanum adſciſci vole-
uin prius ſub benevolentiæ
ejus manum arripuiſſet, &
nter pertractaſſet, an molles
eræ, num verò duræ ac cal-
ſſent; priores ut imbelles
eminatos remittebat, alios
cives numerari volebat. Sic
premam illam civitatem ci-
adſcribendi dumtaxat illi,

ien. 3 *b* Baſ. in reg. fuſior. reg. 27
Euſeb. l. 3 hiſt. c. 15

quorum manus opera teſtantur. *Opera enim illorum ſequuntur illos.* *d* Probè hoc tenebat vidua illa, quæ è vivis exceſſura, indui voluit interula quam ſuis ipſa manibus elaborarat; vel hac conteſtari volens, ſe minimè otioſam fuiſſe. Elegantem hujus rei typum reperio Gen. 27. cum Patriarcha Iſaac morti proximus, filio ſuo primogenito benedictionem conferre decreviſſet, ſubdubitans, manus ejus explorare voluit: *Accede*, inquit, *huc fili mi, ut tangam te, & probem utrum tu ſis filius meus Eſau, an non.* Jam vocem ejus audierat, jam fragrantiam veſtimentorum ejus perceperat, & etiamnum dubitat. At ubi manus duras ac piloſas contrectavit, ilicò benedictionem impertiit. Chriſte Jeſu, quàm apta hæc figura filiorum, qui ad hæreditatem tuam admittendi ſunt! E manibus hi dignoſcendi, *e* non ex verbis, non ex odore & fucata virtutum fragrantia; ſed ex operibus juſtitiæ.

Septimus Severus Imperator pro militari teſſera tribunum dare juſſit: *Laboremus*, militia eſt vita noſtra, *laboremus*. Pertinax ad imperium adſcitus, non abſimilem dedit: *militemus*; quod utinam ſibi ſymbolum, Carthaginenſium bellicus Imperator Hannibal delegiſſet, de quo Annæus Seneca: *f Una Hannibalem Hyberna ſolverunt, & indomitum illum nivibus atque alpibus virum enervarunt fomenta Campaniæ. Armis vicit, vitiis victus eſt.* Ac tandem ſubdit; *Nobis quoque militan-*

d Petrard. to. 2 de acedia. c. 9
e V. dicta p. 1 D. m. 7. poſt Pentec.
f Sene. ep. 51

dum eſt, & quidem genere militiæ, quo numquam quies, numquam o-ciū dâtur. Debellanda ſunt inprimis voluptates, &c. Ita fortiſſimum virum inertia& otium fregit. Fuit cum univerſa Roma tremeret illum; velut ante portas fulminantem: & Dux ille bellicoſiſſimus ſocordiâ victus & fractus eſt. Sed parum hoc, Ducem hujus militiæ exarmari, niſi & fortiſſimi virtutum ac Chriſtianæ militiæ ante ſignani, uni otio ſuccubuiſſent, uti ſuprà commemoravimus. Ne & nos otio diffluamus, ne è campo ſegniter recedamus, aut abjecta parmula turpiter fugam capiamus; conſtanter *militemus*, conſtanter *laboremus*, ſi victoriam, ſi laudem, ſi gloriam, & eam quidem immortalem conſequi velimus. *Quia umquam otioſus trophæa compoſuit?* ait Valerianus doctus ornatuſque Antiſtes: *a* eſt & illa Caji Marii apud Saluſtium, imperatoria ſanè vox, non tam purpura, quàm pallio ſapiente digna: *Nemo ignaviâ immortalis factus eſt.*

Nemo deſidiâ ſtipendium meruit, nemo otioſus cum operariis mercedem exſpectet. Ubi non poſſum, quin paucis perſtringam eos, qui ſe ſtrenuos operarios arbitrantur, ac minimè otioſos exiſtimant, dum frivolis, futilibus ac inutilibus totus dies & annos diſtinentur. Quod genus otii negotioſi quidam ſectantes, dicuntur ab Apoſtolo: *b Nihil operantes, ſed curioſè agentes*, in vanum operoſi, & otioſiſſimè occupati. Quales fuiſſe videntur Athenienſes, & è Græcia complures, tempore Divi Pauli, de quibus ita ſcri-

a Hom: 2 b 2 Theſſal. 3

bit in ſacra hiſtoria Sanctus Lucas: *c Athenienſes autem omnes & advenæ hoſpites ad nihil aliud vacabant, niſi aut dicere aut audire aliquid novi.* Videre mihi video urbem otioſam & negotioſam, in qua frequens concurſatio, multa confabulatio, & de rebus nihili negotiatio planè ridicula, cujus emolumentum jactura temporis, inquieti animi ſolicitudo: quod eſt propriè, ut Iunior Plinius, elegans vir ingenio & doctrina, ajebat: *d Otioſiſſimè occupationibus perdere diem.* Ejuſmodi homines docet Sanctus Thomas, *e prurigo habere in pedibus* & auribus. Hoc quippe ævo noſtro etiam videas multos non modò *prurientes auribus*, ut rumores toto die, toto foro, ex omni hoſpite & advena venentur, ſed & *prurientes pedibus* nuſquam conſiſtentes, numquam quieſcentes, & nihil agentes; in quos cadit aptiſſimè dicterium Attilii, viri argutiſſimi apud Plinium Juniorem relatum à Salmerone: *f præſtat otioſum eſſe quàm nihil agere.* Id eſt, minus malum eſt otio vacare, quàm res nihil tractare. Ii enim ſimiles ſunt cereis illis pumilionibus, qui capite, manibus, & pedibus omnino agiles ac mobiles, non agunt ſed ſatagunt. Quemadmodum Domitius Afer Manlium Suram, *g* Oratorem turbulentum, actuoſum, incompoſitum, dum multùm geſtiendo exiliret, manus jactaret, togam dejiceret, non agere ſed ſatagere, venuſtè dicebat. In hac claſſe gentilis Philoſophus complures enu-

c Act 17 d Plin. l 9 epiſt: 6
e S. Thom in 1 ad Tim 4
f Salmer. to 7 tr. 23 n. 12
g Quintil. l. 6 c. 3

mer.

it,dicens: ,,*a* Quid illos otio-
ſ vocas, quibus apud tonſorē
ılræ horæ tranſmittuntur ?
n decerpitur ſi quid proximâ
ſte ſuccrevit,dum de ſingulis
illis in conſilium itur. Dum
disjecta coma reſtituitur,aut
ciens hinc atq;illinc fron-
ı compellitur.Quomodo iraſ-
tur,ſi tonſor paulò negligen-
: fuit,tamquam virum tonde-
? quomodo excandeſcunt ſi
d ex jubâ deciſum eſt?ſi quid
ra ordinem jacuit,niſi omnia
in annulos ſuos reciderint ?
is eſt iſtorum, qui non malit
np. turbari , quàm comam?
non ſolicitior ſit de capitis
decore, quàm de ſalute ? qui
ı comptior eſſe malit , quàm
eſtior? hos tu otioſos vocas
r pectinem ſpeculumq;occu-
os? Non ſine ſale Diog.feſti-
a animæ cucurbita , hos palā
: inaudierant Corinthii ve-
enſiſſimas hoſtium acies, ut
ı admotis prope machinis
narent.ad illud nuntii,cives
es ac trepidi , defenſionem
ere, proinde agere multi,ſa-
pauci,omnes undique con-
e,alii alia occupare præſidia
que materiem comportare,
ſ reficere , arma in promptu
e. Diogenes inter negotia
æ perturbationis , abjecto
o,præcinctus dolium & ip-
n,tectumq;verſatile,in quo
domiporta perpetuò inclu-
nimam potius quàm vitam
,non ſecus atq; affixa mens
cœlo,convolitare hâc illâc
am ardenter occepit. Hic e-
rò ſudare,hic in otio forti-
cupari,hic anhelare gratuitò

a Seneca de brev.vitæ, c.12.

hic multum verſando nil molere
nihil moliri, tam ſerio ludo, tan-
taque virium contentione ; ut in
dolio tamquam in equo Trojano,
ſalus includi Græciæ videretur.
Cœperunt ad hæc mirari & indi-
gnari civium plurimi: qui cum ex
Diogene quærerent, quid ſibi de-
mum vellet ? equidem , inquit ,
moveo dolium , ut cæteris ali-
quid agentibus , me etiam cerne-
retis occupatum. De ejuſmodi
malè feriatis hominibus , otioſis
ſtudiis intentis , fuſe egimus 1.
part. Domin.9. poſt Pentecoſtem
§. 1. illic reperies plurimos , qui
ſectantur genus otii inutiliter o-
peroſi , in nugis negotioſi, in ne-
gotio veternoſi,ubique inquieti ;
quorū merito,ut à Seneca dictum
mutuet , *b* quis *inquietam iner-
tiam* dixerit. Perpetuò advertas
inanis animi levitatem , quam
idem Seneca alio loco , perquam
eleganter *inimiciſſimum quieti o-
tium* appellat , quo qui fruuntur,
hoc unum curæ eſt nihil curare.
Hos omnes , de quibus hactenus,
ut ad ferias , & homine Chriſtia-
no dignas occupationes, mentem
ac manum admoveant : ſic mo-
net Bernardus : *c Regnum Dei
non dabitur otioſis , ſed in ſervitio
Dei ſtudioſis. Regnum Dei non da-
bitur vagantibus ; ſed pio ſervitio
Dei dignè laborantibus.* Omnes
dum vivimus Dei ſervi ſumus, &
hoc titulo cum Apoſtolo glorian-
dum; ſervorum autem eſt labora-
re, non otiari ; pudeat nos quod
barbari Æthiopes,mancipia viliſ-
ſima ardentius ſerviant homi i
peccatori , truculento tyranno,
quàm nos manſueto & munifico

b Seneca de Tranquil.c.12 & 14.
c Bern de modo bene vivendi c.51.

Domino Jeſu; quòd infideles fideliores ſint perfidis heris, quàm nos fideliſſimo Deo Quid verò exiſtimandum de tali famulo, qui cum Dominum ſuum videret laborantem, ſudantem, totumque occupatum in eo opere, quod ſervo viliſſimo incumbebat; ipſe tamen ſervus hoc otioſus & ſegnis ſpectet, & vel manum admovere detrectet? quid ſi hoc tam utile ſervo opus, in quo Dominus deſudabat, communis operæ eſſet; ut ſine cooperatione ſervi perfici nequiret, an non inhumanum, imò barbarum, Dominum inani labore laborantem deſtituere? nos hoc facimus, qui ad opus noſtræ ſalutis, & lucrum gloriæ, cujus utilitas noſtra tota eſt, nolumus cooperari, & Chriſtum pro nobis ſanguineas guttas deſudantem deſerimus.

At ſi quoſdam hæc non tangant, nec ad otium excutiendum incitent, moveat eos graviſſima miſeria, quam Salomon Proverbiorum 6. intentat.

§. III.

Per otium & pigritiam veniet tibi quaſi viator egeſtas, & pauperies quaſi vir armatus.

AUdi Sapientis monitum: „*a* uſquequo piger dormies? quando conſurges è ſomno tuo? „paululum dormies, paululum „dormitabis, paululum conſeres „manus tuas ut dormias: & veniet tibi quaſi viator egeſtas, & „pauperies quaſi vir armatus. quod ita Cornelius noſter exponit: noveris homo deſes ac otioſe, tibi brevi importunum hoſpitem adventurum, qui omnia abligurict, & inſtar apparitoris domo obæratâ, ſenſim omne ſupellectilem tuam efferet, ac ſ haſtâ vendet: inhibebit ne q coëmas, quia omnem pecuni tibi auferet. irruet egeſtas in des tuas, velut miles armatus captâ urbe, aut patriæ vaſtatio ſævire conſuevit. Norunt qui l miſera bellorum tempeſtate perti ſunt, quid miles in præd in villas, in opulentas ædes irru pens, detrimenti adferat. ſola luſtrat, cellas perfringit, concla penetrat, arcas omnes, & qui quid uſquam divitiarum abditu expilat, nec quidquam niſi ſola egeſtatem vacuis in ædibus reli quit: *b* nam *qui ſecta vr otiu repiebitur egeſtate.* Id ipſum a ſimilitudine Sapiens confirmat *Iter pigrorum quaſi ſepes ſpinaru via juſtorum ſine offendiculo.* M rabitur hîc fortè quiſpiam, quid via pigrorum ac impioru difficilis, ſpinoſa: Juſtorum ve facilis ac plana deſcribatur; cu contrà via peccatorum amœn lata; virtutis ardua, arcta, & ſe tibus obſita habeatur? ſed al hoc ſacrum proverbium ingeni ſus interpres convertit, dicen ſicut ovibus per ſenticeta ac d meta perrumpentibus, lanaru floccos iis adhæreſcere conting ita & in otio agentes, opes ſu quaſi lanam ſibi, non ſine acer mo ſenſu; eripi patiuntur, ju illud: *d egeſtatem operata eſt m nus remiſſa.*

Quare monet Apoſtolus The ſalonicenſes: *e ſi quis non v operari, non manducet.* cui Chryſ

a Prov. 6

b Prov. 18

c Prov. 15

d Prov. 10

e 2 Theſſ. c. 3

ſtor

mus ſubſcribit: *a Mercenarius*
ad manducandum conducitur,
ut opus Domini ſui faciat: quo
em die opus non fecerit, erubeſcit
em petere: b venerat ad Abba-
Silvanum, in monte Sinâ de-
tem peregrinus frater, hoſpi-
peramanter receptus , vidit
eros fratres Silvani ſocios, ex
re cœnobii ſtrenuè laborare.
ſtitit aliquanto tempore otio-
ſpectator, & ne ipſe unus de-
æ argueretur, voluit cæteris
gioſior videri. Itaque plus æ-
diſertus, illud Euangelii pror-
importunè ingeſſit: „c opera-
nini non cibum qui perit, ſed
ui permanet in vitam æternam
laria optimam partem elegit,
uæ non auferetur ab eâ. Audiit
Silvanus Abbas, & otioſam
acitatem cautè diſſimulans, Za-
riam, unum è ſuis, accerſens,
c, inquit, hoſpitem ad cubicu-
, & librum ei trade, quò minus
ram ſentiat ad noſtram cœ-
n. volebat ſcilicet Silvanus ho-
nem ſuiſmet verbis tangere, &
uere. hora veſperi audita, &
no dato , ad cœnam omnes
veniunt. exſpectabat hoſpes
diſſimè , num à quopiam ad
nam vocaretur. vocavit ne-
. ſic Abbas juſſerat. Hoſpiti
videri nova, & inſoliti rigo-
, aut certè inhumanæ oblivio-
, eſurientem peregrinum, à
nmuni menſâ excludere: er-
auriculam januæ applicat; &
nem obſervat motum tranſ-
tium, jam jam vocandum ſe
s ad menſam; & nemo voca-
demum ipſe hoſpes cellulâ

Chryſoſt. opere imperf. in Matth.
om 24 b Ruffinus Aquil. n. 55.
elagius libell. 10 n:96
oann:6 Luc:10

egreſſus, Silvanum adit, & acer-
bum ſubridens, interrogat: num-
quid pater cœnarunt jam alii?
cœnarunt ait ſenex. Et quî fit,
ait hoſpes, me unum præteriri in-
cœnatum? huic ſenex promptè:
tu mi frater, inquit, homo ſpiri-
tualis es: tu cibum, qui non pe-
rit, operaris, tu legendo paſceris,
ita cum Maria optimam partem
elegiſti, hinc cibo noſtro non in-
diges; nos homines carnales, quia
non poſſumus non comedere &
bibere, ideo etiam ſtrenuè labo-
rare cogimur. tu verò ſtrenuè
eſurire perge. Cum ſibi hæc otii
patronus, non immerito dici au-
diret, ad ſenis pedes ſe abjiciens:
da veniam pater, ajebat, inconſi-
deratè locutus ſum. cui Silvanus,
ergo, inquit, neceſſaria eſt Martha
Mariæ, propter Martham enim
& Maria laudatur. ſtat etiamnum
Pauli præceptum: *d ſi quis non*
vult operari, non manducet. lex hæc
omnibus lata eſt. Sic ad frugem
redactum legimus in vitis Pa-
trum, Joannem Brevem, qui di-
cebat fratri ſuo: *vellem eſſe ſecu-*
rus, ſicut Angeli ſunt, nihil ope-
rantes, ſed jugiter Deo ſervientes.
abiit ergo in eremum, ſed cum
elapſa ſeptimana cepiſſet eſurire,
reverſus ad cellam fratris, pulſa-
vit fores, dicens: *Ego ſum Ioannes.*
cui reſpondit frater: Joannes An-
gelus factus eſt, nec amplius in-
ter homines eſt. oppoſuit ille,
Joannem ſe eſſe, ſed non auditus
uſque manè, tum aperiens frater
dixit; ſi homo es, opus eſt tibi
operari, ut vivas; ſin autem An-
gelus, quid quæris intrare cel-
lam? confuſus ille, ignoſce mi
frater, inquit, peccavi. lepidè

d 2 Theſſ. 3

Angelinus noſter de hoc Angelo, cujus hæ voces:

a —— *O inquit, Angeli ſors aurea!*
O quàm beatum ducit ævum, qui ſibi
Haud ſarcit, haud reſarcit, haud net, haud ſuit;
Verùm coruſcus lucis amplo in pallio,
De luce ſola vivit, & lucem bibit.
Sat igitur eſſe, & mox licebit Angelum.
Hominemque penitus exeo, exuo, expuo.
Generoſus ergo nanus, unum & alterum
Fors ſeptimumque vixit impranſus diem.
Redit ergò greſſu ceſſitante ſeminex,
Et ſcipione nixus & trepidus caput,
Breviorque quàm ſolebat, ad cellam brevis
Et jure meritus id videtur optimo,
Quod nuncupari poſſit Angelus brevis.

Hunc Angelum brevem hoc noſtro ævo nonnulli æmulari videntur, dum vitam nobilium, liberi & omni cura ac labore ſoluti ſectantur, & brevî ſe ac ſuos hac beatitudine otioſæ ac licentioris vitæ fruituros præſidunt. In qua claſſe Anabaptiſtæ merito cenſendi ſunt, qui non ita pridem in ramis arborum deſidentes, exſpectabant avidi, dum Deus eos è cœlo paſceret, cibumque in os ingereret, ut apud Cornelium & veridicum Chriſtianum videre eſt, *b* ubi quoſdam tanta pertinacia errori adhæſiſſe comperi[o] ut mortui præ inedia deciderin[t] nominatim, inquit P. David, [in] noſtro tempore in Benſchop di[oe]ceſis Ultrajectenſis an. 1539. a[c]cidit, qui etiam inde teutoni[ce] *Boom-klimmers*, id eſt arbor[um] aſcenſores derídiculo vocaba[n]tur. quem errorem ab Euchi[tis] mutuati videntur: dicuntur eni[m] Euchitæ (teſte Auguſtino) *c* qu[i]dam hæretici, opinantes Mon[a]cho non licere ſuſtentandæ vi[tæ] ſuæ causâ, aliquid operari, (qu[od] tamen Apoſtolum feciſſe leg[i]mus) atque ita ſeipſos profite[n]t ut omnino ab operibus vacen[t] hoc ſupremi Magiſtri moni[to] perversè abutentes: *reſpicite vol[a]tilia cœli, quia non ſerunt, neque m[e]tunt, neque congregant in horre[a]* cujus loci plenam è patrum d[o]ctrina expoſitionem conſu[le] part. 1. Dom. 14. poſt Pentecoſt[en] §. 5. Liberaliſſimus Deus Iſraël[i] plebi, non coctos cœlo pan[es] dejecit (quod illi non difficil[e]) ſed manna inſtar tenuiſſimi ſem[i]nis coriandri per agros ſparſi[t] magno labore colligendum, [in] mortario conterendum, aut m[o]la frangendum, in panes forma[n]dum, in olla coquendum, aut [in] furno vel ſub cineribus pinſe[n]dum.

d —— *Adeò nil ſine magno*
Vita labore dedit mortalibus.

non voluit Deus populum ſi[bi] chariſſimum vanis laboribus co[n]ficere, noluit tamen otiari. [I]d[eo] non panes à clibano recentes, ſe[d] velut farinam faciendis panib[us] ſubminiſtravit. Eidem popu[lo] coturnices miſit, non aſſas, no[n]

a Garzeus in piis hilar. *b* Cornel. in 2 Petri 5. P. David in veridico c. 72

c Aug. de haereſi c. 57. tom: 6
d Horat ſer. 1 Sat. 9

elixa

tas, ſed nec vulſis plumis para-
, quæ mox veru figerentur;
prius capiendæ, ſiccandæ, de-
mandæ, dein igni admovendæ
runt. Hæc omnia eo ſpecta-
it, ne otio torperet populus.
quod excutiendum, pigris &
oſis mendicabulis (de ægris
verè egenis non ago) efficax
nedium eſt, unguentum illud,
o terga aſinorum perfrigun-
ab agaſonibus. Nota lex Dra-
iis Bythiniæ Regis, qui lapidari
it eos, qui in otio deprehenſi
nt, pueros & ſenes ſi excepe-
; ſed hæc durior; mitior illa, de
a M. Aurelius Imp. epiſt. ad
llionem: *me puero nemini in pu-
cum prodire licebat Romæ, niſi in-
ſtrumentum portaret opificii, vel ar-
quam factitabat, & quâ victum
trahebat. quòd ſi quis contra fe-
ſe deprehenſus eſſet, non ſolùm pue-
rum per vias inſequentium clamo
re, ut fatuus inceſſabatur; ſed è
ligio à cenſore condemnatus cum
is, ergaſtulis operi publico faciun-
add. cebatur.* Si omnes otioſi, ac
ièferiati homines, principis
magiſtratus juſſu, in ergaſtu-
a compingerentur, quot brevì
eque civitas operarios nume-
et; aut ſi mavis ad triremes
egarentur, quot myoparones
ido remige inſtruerentur? Hoc
atagema ducis d'Oſſuna fuit:
nd cos omnes è triviis morbi-
s, claudos, luxatos, paralyticos,
roſos, ad aulam ſuam convo-
i juſſit, quos lauto epulo exce-
s, in vaſtum atrium deduxit,
quo funis (ut in ſphæriſterio
ris eſt) à pariete ad parietem
enſus erat, aureos non paucos
oſuit iis; qui funem illum ge-
oſo ſaltu trajicerent. hic ſin-
guli grallas ſeponere, paralyſi m
exuere, omni morbo ac infirmi-
tate expediti, tranſilire. quos
omnes, utpote, qui otii ac pigri-
tiæ dumtaxat morbo laborarant,
ad triremes ilicò ablegavit; nec
injuria, quandoquidem validi ac
otioſi illi mendici, alieno ſe labo-
re ſuſtentent, vitam otio & iner-
tia tranſigant, & verè egentibus
alimenta ſurripiant. unde eos
meritò jura humana & divina è
Republ. arcent, tanquam inutilia
terræ pondera. de his intellige
illud Deut. 15. *mendicus non erit
inter vos.* Eſt notabilis hiſtoria,
quam refert ex oculato teſte vir
eruditus, in laboris encomio. *a*
dum Gandavi, inquit, cum ali-
quot ſenatoribus Brugenſibus ſe-
derem ante portas domus ſena-
toriæ, mendicus quidam geme-
bundus, plorabundus, miriſque
modis Iri pauperiem ſimulans,
eleemoſynam petit, habere ſe la-
tens vitium ac malum prædicat,
quod pudor hominum conſpe-
ctui exhibere deterreat. hominis
miſerti, ſinguli eleemoſynam e-
largimur. mendico à nobis di-
greſſo, unus noſtrûm jubet fa-
mulum ſuum hunc inſequi, &
propius quid latentis vitii tegat,
perquirere. dat hic ſe in pedes,
mendicum rogat ſuper occulto
morbo, quo ſe laborare dictita-
bat: inſpicit faciem, pectus, bra-
chia, omnia membra valida ac
robuſta. nihil, inquit famulus,
in te morbi video. ah! inquit
mendicus, longè aliud eſt ma-
lum, quod me premit, latens
prorſus, quod per venas & me-
dullas, perque univerſum corpus
ſerpit, adeo ut nullum membrum

a D. Petrus Loyex laboris encomium,

ſit, quod ſe operi ac labori tradere valeat. hoc malum vocari audio inquit, *otium & pigritiam.* famulus ſtomachabundus properè hæc Domino refert, reſponſum riſu exceptum, mendicabulum quæſitum ſed nuſquam repertum. in ejuſmodi olim ſeveræ leges conditæ ſunt, atque utinam non antiquatæ. Carolus Magnus quâdam conſtitutione vetuit, mendicis palantibus ſtipem erogari; nam,ut rectè Caſſiodorus: *a* non eſt æquum, ut rem laborantium, accipiat otioſus. Piſiſtratus, Rex Athenienſis, accerſiti juſſit eos, quos in foro manibus in terga rejectis, otioſos deambulantes conſpexerat, edixitque ſi nec boves nec ſementem haberent, de ſuo acciperent, ut terram excolerent; veritus,inquit Ælianus, ne iſtorum hominum otium, ſibi inſidias ſtrueret, aut ad furta & rapinas provocaret.

Quòd leges, & edicta Belgii noſtri ſpectat, quæ otioſos iſtiuſmodi graſſatores proſcribunt & perſequuntur, eas breviter & exactè recenſet vir virtute & eruditione Magnus Franciſcus Zypeus, in ſua notitia juris Belgici l. 11. ubi hæc inter alia: Extra-„ tranei, & qui annale domicili„ lium non habuerunt,intra octo „ dies excedant ſub pœna fu„ ſtigationis, & ſtigmatis dorſo „ imprimendi, aut arbitrariæ. „ Oberrent officiarii ſæpe in „ nundinis, encœniis, nuptiis, „ hoſpitalibus, hujuſmodi erro„ nes perſequantur, apprehen„ dant, puniant ſub pœnâ priva„ tionis officii, inhabilitatis, &

damni exinde illati. Otioſi et[iam] non mendicantes incolæ, v[el] externi inquirantur, unde vi[-] vant? niſi aptè reſpondeant carceri includantur. Otium in[-] excuſatum, ſufficiens ſit ad tor[-] turam indicium, &c. Felicem enim vero Rempublicam ac [Re-] gionem M. Aurelius pronun[cia-] vit ubi nulli otioſi,proprio ſin[gu-] li labore fruuntur, nec quiſqu[am] labore aut ſudore vivit alie[no]. Ejuſmodi regimen eſſe Sin[en-] ſium narrat Iarricus, *b* qui ne[mi-] nem prorſus feriari permittu[nt], cæcos enim in piſtrinum dedu[cunt], claudos vero, aut pedibus af[fe-] ctos, manibus laborare comp[el-] lunt. Cæteros pro cujuſque vi[ri-] bus & facultate occupant, ut e[o-] rum Reſp. Apiariæ aut formic[a-] riæ, ad quam Sapiens pigrum a[b-] legat ſimillima videatur; quod maximum Chriſtianorum pr[o-] brum cedit.

Sed ut aliquando conclu[dam], quemadmodum ab otio & pi[gri-] tia pauperies & egeſtas proc[edi]t, ita oppoſite ſubjungitur: *c ſi ve[ro] impiger fueris, veniet ut fons me[ſſis] tua, & egeſtas longè fugiet à [te].* Quod C. Furius Creſinus ingen[io-] ſo olim commento expoſuit, [qui] cum ex parvulo agello, mul[to u-] beriores fructus perciperet,qu[am] vicini ex amplioribus fundis, in[-] vidiam incurrit,quaſi fruges ali[e-] nas,veneficiis in ſolum ſuum pe[l-] liceret. Quare à Spur. Albi[no] Curule in judicium eâ ſuper [re] vocatus, omne ſuum inſtrume[n-] tum ruſticum, ligones, vomer[es], boves ſaturos, atque una filia[m] validam in forum adduxit. Cu[m]

a Caſſiod.l.3 epiſt. 36

b Iaric de rebus Ind.tom.2 l.3 c.2[.]
c Prov:6 d Plin.l.18 c.6

ſ demirantibus, hec paucis ſfatus eſt: *veneficia mea. Qui-s, hæc ſunt, nec poſſum vobis oſten-e, aut in forum adducere lucubra-nes, vigilias, & ſudores meos.* lo audito, omnium calculis ab-ſutus eſt. Hac arte complures, brevi è tenui ad ſumma e-rſerunt, è ſutrina aliaque an-ſta quiſquiliarum officina, ſo-tia, cura, ac labore aſſiduo, ad inium ſtuporem & livorem, pliſſimas fortunas, & hono-n gradus adepti ſunt. Non u-m ſuburbanum villicum adfer-poſſem, qui labore manuum quo cenſu ad millia numeret. his ſacer codex: *a qui opera-terram, ſatiabitur panibus.* Pa-n, pannum, piſcem vis? labo-: rerum omnium pretium la-r eſt, ut rectè olim Xenophon nuntiavit: *b dii laboribus em-vendunt*; & ut Chriſtianè lo-ur, cœlum ipſum. Fridericus rchio Brandenburgenſis, ex-mis tabulis Fredericum ſe-ndo genitum, Joanni primo-ito prætulit, ac Marchiona-n cum Electoratu imperii nſcripſit, hac ſolùm de cauſa, uir, quod natu major, otii ac etis amantior, Electoratus di-tatem, in quâ nil præter labo-n invenias, minùs benè admi-traret, quàm frater, qui ad la-es & negotia tractanda expe-or habebatur: *c Ita non otioſis dormientibus* (ait Sanctus Pro-r) *provenit Regnum Cœlorum, nec & deſidia torpentibus, æterna titudo ingeritur*; ſed laboranti-bus in vinea merces æterna pro-mittitur: *d Voca* (inquit cœleſtis ille paterfamilias) *operarios, & red-de illis mercedem.* Hos inter deſes ac otioſus minimè numeratur; ſed ille merito cenſendus frater, quem dum Sanctus Bernardus ſtrenuè operi inſtare cerneret, di-vinitus prædixit, ſine purgatorio rectà in cœlum evolaturum. Talis operarius exſtitit Hilarion: *e* cu-jus hæc morientis cygnea vox fuit: Egredere anima mea, quid times? Egredere, quid dubitas? ſeptuaginta annis ſervivisti Deo, & mori times? Septuaginta annis indefeſſus hic operarius labora-verat, unde jure ad mercedem la-borum evocatus eſt. O illum bea-tum, qui extremo ſpiritu hoc di-cere poterit: Triginta, vel qua-draginta, vel ſeptuaginta annis in vinea Domini laboravi, tuli pon-dus diei & æſtum, ſudavi & alſi: merces hunc manet capioſa ni-mis. Iſtiuſmodi operariis aptè dici poteſt: *Requieſcant in pace. Amodo jam dicit ſpiritus, ut re-quieſcant à laboribus.* Apocalypſis 14. Infelicem vero illum, qui fa-teri compulſus: Tota vita ſteti in foro otioſus. Tu filia viginti, triginta annis otioſa. Tu virno-bilis, argenti dives & auri, qua-draginta, quinquaginta annis otioſus. Secundo, tu Religioſe tanto tempore in domo Dei otio-ſus. Ad illud inferorum ergaſtu-lum omnis talis detrudetur, ubi *laborabit in æternum.* Pſalmo qua-drageſimo octavo.

a Prov. 12 b Æneas Syl. in comm. Panorm. c S. Prosp. l. de contempt.

d Matth 20
e In Brev. Rom: 21 Oct.

EMBLEMA. XIII.

In tempore tentationis recedunt. Lucæ 8.

TEMPORA SI FUERINT NUBILA, SOLUS ERIS. a

DOMINICA SEXAGESIMÆ.

Amicus verus ut rarus ſic carus, in adverſis maxime comprobatur.

§. I. *Eſt Amicus ſocius menſæ, & non permanebit in die neceſſitatis.* b

§. II. Hujuſmodi Amici c *in tempore tentationis recedunt.*

§. III. *Solus Deus Amicus verus & ſincerus.*

a Ovid. lib: I triſt. eleg. 8 b Eccl, 6 c Luc. 8. ;

DOMI-

DOMINICA SEXAGESIMÆ.

In tempore tentationis recedunt. Luc. 8.

AMico ſincero ut nihil carius, ſic nihil rarius: adeò ut omnes uno annulo inſculpi poſſe putarit Tullius, dum ait ex omnibus ...culis vix tria aut quatuor nu...rantur Amicorum paria, qui ſe ...ros ac ſinceros neceſſarios præ...nt & probant, ubi neceſſitas ...ſtulârit: quod innuere videtur ...minus eâ loquendi formulâ: *a ...is veſtimen habebit Amicum*, cui ...empeſtâ nocte adverſitatis pul...ti, confeſtim aperiat, & de ...ibus proſpiciat? Rariſſimus ...inquit Seneca: *b neſcis quan...m ſit pretium Amicitiæ, ſi non ...elligis multum te ei daturum, cui ...leris Amicum, rem non domibus ...tùm, ſed & ſæculis raram.*

...es amis de l'heure preſente
Sont du naturel du Melon:
Il faut en eſſayer cinquante
Avant que d'en trouver un bon.

...citer arbuſta gemmant, latè ...urgunt, vernant, florent; at ...aura rigidior, aut turbo in...it, flores decidunt, pauci ma...eſcunt. Id in Amicis quotidie ...venit; quos quamdiu rigas, ...mdiu favore tuo, quaſi beni...ore favonio foves, florent, & ...ctum ſpondent; at ubi adver...tis turbo exortus fuerit, pauci ...extremum fidi perſiſtunt: un... Eccl: exclamat: *c beatus qui ...nit amicum verum*: iſtiuſmo... ...enim *d Amicus diu quæritur, vix invenitur, difficilè ſervatur.* Veriſſimè Scipio ille Africanus, de quo Tullius in Lælio: *nihil difficilius eſſe, quàm Amicum uſque ad extremum ſpiritum permanere*, qui tecum ſudavit & alſit.

e Hic *raris inter numerandus Amicos.*

Ut jure in has voces Petrus Cluniacenſis prorumpat: *f O Amicitia! res inter mortales admodum pretioſa; ſed quantò carior, tantò rarior, quò abiſti?* Hoc qui prævideràt, providè à Catone Cenſorio factum Plinius commemorat, *g* ut in annulo hoc velut Symbolum inſcriptum geſtarit: *eſto Amicus unius, & inimicus nullius.* Dictu facile, ſed factu difficile, imò impoſſibile; tot inter fictos ac fraudulentos Amicos, unum verum reperiri, atque inter hos nullum inimicum cenſeri; cùm longè infeſtior ſit Amicus ſimulatus, quàm hoſtis manifeſtus. Vultis id prudenti eoque regio comprobari teſtimonio? Cùm Parmenio vulnus Alexandri obligaret, ac unà in cautelam commoneret, ne ſe adeò præſenti hoſtium diſcrimini deinceps exponeret, reſpondit Alexander: *tu me ſerva à fictis Amicis, ego me ſervabo ab apertis inimicis*; nam hos præ illis vehementiùs metuebat, utpote quos declinare non poterat, quia non norat: atque eâ ipsâ de causâ *Antigonus deos precabatur, ut ſe à ſimulatis ſervarent*

...uc 11 b Seneca l 6 de benef. c 33 ...ecl. 25 d Hieron in c. 7. Mich.

e Martial. f Pet. Cluniac. l. 1 ep. ſt. 5. g Plin. in ep.

Amicis. Hos inter medius verſaris ; ſunt qui amant non te ſed tua : amant divitias tuas, menſam tuam , munus tuum, favorem tuum, gratiam tuam,non te. Quis Amicum credat, qui ſibi ſoli Amicus eſt ? Qui lucrum ſuum, honorem ſuum , commodum ſuum ac ſuorum amat. De hoc divinè Eccleſiaſticus : *a eſt enim Amicus ſecundùm tempus ſuum , & non permanebit in die tribulationis.*

Alii amant , quia laudantur à te, quia indulgenter habentur , quia amantur. Quem amorem B. Thereſa execratur dicens : *b* maledicta lex, ideo amare quia amaris : ſic Deus neminem mortalium amaſſet. Hoc ex ejus pectore hauſerat, unde Auguſtinus doctrinæ ſuæ rivos ad nos derivavit , qui in hanc Amicitiam ita invehitur , *c dicit anima mea, amat amantem ſe, amat filios , amat parentes, amat & latro: amat & draco, amant & lupi, amant & urſi : ſi enim amantes non diligamus ; ſi filios , ſi parentes deſpicimus , ferociores* leonibus *ſumus.* Hæc Amicitia non eſt.

Alii amant ſocios ſceleris, quibus cum liberiùs genio indulgeant, potitent, murmurent, laſciviant. De his Ambroſius : *d non poteſt homo homini eſſe Amicus, qui Deo fuerit inimicus* ; cùm genuina amicitiæ teſſera ſit , quam piiſſimus Antiſtes Genevenſis Franciſcus de Sales ſibi delegerat : *Rien contre Dieu.*

Omnia paucis complexus Auguſtinus : *e Sunt amici ex certâ amicitiâ , quæ nec amicitia dicenda eſt , quam facit mala conſcientia ſunt enim homines, qui pariter mala committunt , & ideo ſibi videntur conjuncti, conſcientiâ malâ ſun*[...]*lizati. Excepta iſta nefaria amiciti*[...] *eſt quædam amicitia adhuc carnali*[...] *per conſuetudinem colloquendi, cohabitandi , & ſimul converſandi ; it*[...] *ut contriſtetur homo , quando deſeri*[...]*tur ab amico, cum quo ſolet loqui, & habere conventiones. Conveniun*[...]*namque duo homines , ambulant ſecum triduo , & jam nolunt à ſe recedere. Et iſta quædam jam Amicitia dulcedo eſt, honeſta quidem , ſed conſuetudinis , non rationis : habent enim illam & pecora.* Quod viva ſimilitudine illuſtrat : *duo equi ſimul manducant , deſiderant ſe ad aliam diem, præcedat unus, feſtinat alter , deſiderans quaſi Amicum ſuum : vix à ſeſſore regitur, & tamdiu ſe impetu ſuo provocat, quouſque perveniat. Amore urgebatur,* [...] *tanquam ad locum ſuum & qui* [...] *& quia iſta Amicitia eſt in pecoribus, ſurgamus ergo ab illa.*

Horum omnium amicitiæ ſ[...]ctæ ſunt fragiles, inſtabiles, ſimiles avium, quas Livius vernas vocat , quas aurâ æſtivâ ac vernâ apud nos , cantui indulgere & nidulâri videmus ; ingruente brumâ , quàm tùm aëris , tùm corporum ſuorum intemperie præſentiunt , in Ægyptum aut alias apricas & tepidiores Regiones commigrant. De his Auctor ad Herennium, l. 4. *ut hirundines* (ciconiæ) *æſtivo tempore præſto ſunt. frigore pulſæ recedunt; ita falſi Amici, ſereno vitæ tempore, præſto ſunt ; ſimul atque fortunæ hyemem viderunt, devolant omnes.* Veritatem expertus, non fabulas cecinit Ovidius :

a Eccl. 6 b Barry. Solit. des amities particulieres. pag: 29 c Aug. ſerm 61 de tem. d V. Barry cit e Aug. lib. 50. hom: 38

a Si fueris felix, multos numerabis amicos,
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris.

a lib. 1. triſt. eleg 8.

§. I.

Amicus ſocius menſæ, & non permanebit in die neceſſitatis. Eccl. 6.

Hæc cedro digna locutus quondam Alphonſus Rex : *b* hærebat cum claſſe ſua in portu ...ntum operiens, ut vela faceret, ex Sicilia ſolveret ; interea ...m ſuis cum Aulicis ſuper aquas ...laretur ſplendidè, amœno ...phorum adnatantium ad na... ſpectaculo], ſeſe oblectabat: ...jectas ab eo micas, ac ciborum ...iquias, ubi arripuerant, ilicò ...olabant. Quod ubi ſæpe ſæpius ...i conſpexit, hoc regiâ Parrhi... ſuis documentum dedit : *e...modi aves in Aula ſua complures ...ulari, quæ quamdiu eſcæ in...nt, munia ac munera ſectantur, ...etere non recedunt; aſſunt ſem...; quæ ubi adepti ſunt, avolant, & ...gem deſtituunt, c* Ne tu illorum ...icitiam ſperes, quos menſæ, munera conciliant. Benè Iſi...rus: *Non ſunt fideles, quos munerum gratia copulat, nam citò ...runt, niſi ſemper accipiant.* U...n ex his expreſſit Horatius, ...uo ſub prandium occurrenti, ...expedire nequivit : *d*

Accurrit quidam notus mihi nomine tantum:
Arreptâque manu, quid agis dulciſſime rerum?

...laccus *diſcedere quærens*

b Panormit. lib. 1 de geſtis Alphon.
c Scriban. pol. c. 2 d Horat. l. 1 Sat. 9.

Ire modò ocyùs, interdum conſiſtere, in aurem
Dicere neſcio quid puero.

Tandem cùm nil proficeret, fingit alio excurrendum.

Quendam volo viſere non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is, prope Cæſaris hortos.

At qui menſæ inhiabat, reſpondet:

Nil habeo quod agam, & non ſum piger, uſque ſequar te.

Procul à tectis, *e* procul à cœtu hominum velut obſtrepentes hirundines, aut inhiantes cepphi, aut advolantes muſcæ, tales Amici amandandi ex ſententia Chryſoſtomi. hom. 49. in Matth. monentis in hunc modum: *non retineas Amicos, menſæ magis quàm amicitiæ cupidos: qui enim tales ſunt, ſi delicias detraxeris, illi quoque Amicitias diſſolvent.*

Hæc diſertè è ſuggeſtu Orator aureus; nec minùs verè è Cathedra Gregorius Theologus: *f* illud inquit Theognidis probo, qui cùm eam Amicitiam, quæ ultra pocula & ſocietatem minimè ſe porrigit, haudquaquam laudet, hos verſus præſcribit:

Ad calices multi ſe proteſtantur amicos;
Rebus at in dubiis nullus amicus erit.

Exſtat illud celeberrimum Regis Arragoniæ pronuntiatum: *g* Amicitiam tribus foveri; *pileo, charta,* & *vitro.* Pileo ut obvium amicè ſalutemus; chartâ, ut quid quandoque literarum ultro citroque mittamus; acceptis ſal-

e Procul à contubernio.
f S. Greg. Nazianz. epiſt. 160
g Panormit. de geſtis Alphonſ. Loys Garon chaſſe Ennuye, cent. 1. §. 95.

tem reſpondeamus. Vitro, ut hauſtum ad ſalutem Amici propinemus. Sed ejuſmodi amicitia, cùm re futili ac fragili nixa ſit, & hauſtu vini conglutinata, ſtabilis & firma non erit, ſed vitrea. Unde Poëta: a

Hunc quem vina tibi, quem menſa paravit amicum,
Eſſe putas fidæ pectus Amicitiæ?
Vinum amat, & cyathos, & ſumina, & oſtrea, non te:
Sublato vino nullus Amicus erit.

Nam ſi Juriſconſultum audire velimus: *b optimo jure Amicitia illa quæ inter pocula, ut plurimum contrahitur, vitrea à quibuſdam dicitur*; nonnumquam enim fit, ut inter potandum ſimus amiciſſimi & humaniſſimi, at mane digeſto vino, illa humanitas & conjunctio, quæ arctiſſima videbatur, plerumque ſimul cum vino evaneſcit, vel potiùs ita aceſcit, ut nonnumquam in amariſſimum odium vertatur. Hoc ſemel atque iterum obſervavi, inquit idem Auctor, c in Equitibus noſtratibus; non procul ab Argentorato, aliis ad Regem Galliæ, aliis ad Principem Condeum, militatum decedentibus, & velut ſub præcone (ut Plutarchus de Equitibus Romanis ait) proſtantibus, atque iis qui plus dediſſent ſe adjungentibus. Hi ubi in iiſdem diverſoriis fortè conveniſſent, & vino incaluiſſent, fratres, conſanguinei, & affines inter ſe erant; paulò poſt in bello ſe mutuò interfecturi. Idipſum in quotidianis ſympoſiis & conviviis videre eſt, in quibus herum, quamdiu vinum flaveſcit in vitro, quamdiu Philotheſia obambulant, in cœlum extollunt, uxorem, liberos deprædicant, opem omnem ſuam ac operam ſanctè oppignorant. Dum die inſequenti herus Convivæ temulentiam, inſulſos mores, voracitatem, & dolii ſui vacuitatem queritur; convivа verò hominis tenacitatem ſugillat, uxoris luxum ac filiæ ſupra conditionem, mundum muliebrem carpit, ac rodit: ut mures ſolent, qui de pane ac cibis noſtris victitant, inſuper & noctu obſtrepere ac rodere pergunt, & ut ille: *d ubi dapes, ibi apes*; quæ fugiunt relicto aculeo. Moloſſo ſuper menſam offam objicis, noctu allatrare non deſinet. *e Hæ ſunt amicitiæ, ut* docet Seneca, quas *temporarias populus appellat. Qui cauſa utilitatis aſſumptus eſt, tamdiu placebit, quamdiu utilis fuerit.* Eleganti ſimilitudine Epictetus rem exponit, *f* dum quærit: an non aliquando catellos vidiſti invicem adblandientes? nihil illis dicas amantius; ſed noſſe cupis, qualis ille amor ſit? carnem illis objice, cognoſces. Pone agellum, aut quodvis lucrum, te inter & Amicum: fallor niſi amor omnis in amaritudinem vertetur: ni te prius ſepeliri volet, & tu ipſum emori.

Quòd nemo quiſquam mirabitur, qui expenderit hujuſmodi amicos, potiùs mercatores ac nundinatores proprio lucro accommodo ſtudentes appellandos eſſe: ut diſertè tradit Romanæ eloquentiæ Princeps Cicero: *g Amicitiam*, inquit, *ſi ad*

a Martial lib. 2 b Camerarius operae ſubſeciſvae, cap 94 c Camer. ſup. d Laurédan. e Seneca epiſt. 9 f Epict. l. 2 c. 22 g Cic. l. 1 de Nat. Deorum,

fructum

ſtum noſtrum referamus, non erit Amicitia, ſed mercatura quæ-ſtus utilitatum. Prata & arva, & ...dum greges diliguntur illo modo ...d fructus ex iis capiantur. Ora-...i addo Philoſophum Romanũ, ...us hæc ſana Doctrina eſt: ,, *a* ...quid amicum paro? ut habeam ...o quo mori poſſim; ut habeam, ...em in exilium ſequar? cujus ...e morti apponam & impen-...am? Illa quam tu deſcribis ne-...otiatio eſt, non amicitia: quæ ...l commodum accedit, quæ ...id conſecutura ſit, ſpectat. ...Gratularer mihi ſi frequenter ...rum rerum amantes hæc lege-...t & intelligerent, quid Sa-...ntum Magiſter Ariſtoteles de ...cenſuerit: ex albo nempe A-...orum expungendos, *b* dum *non veros Amicos ad utilitatem paratos appellat.* Imò ſanctio-...hiloſophiæ probatiſſimus Do-...r Bernardus epiſt. 42. ad Hen-...um Senonenſem Archiepiſco-...ı, ut iſtiuſmodi deludat: *ſum-...ſis*, ait, *familiaritatibus quæſtuo-...comparant amicitias.* In turpiſ-...um hi quæſtum & uſuram ...unt amicitiæ naturam; men-..., fortunas, opes tuas amant, ...ı te. Aut potiùs te in tuis o-...ibus amant, te non amant; ...o amat, qui ut rebus ſuis ſtu-...t & ſe tuis induat, nudatum ...amicum vellet. Uſurpabo li-...ter loquendi modum, quo ...ur S. Ambroſius, inquiens: *...id eſt amicus, niſi conſors amo-...ad quem animum tuum adjun-...it que applices, & ita miſceas, ...num velis fieri ex duobus: cui te ...mam alteri tibi committas, à quo nihil timeas, nihil ipſe commodi tui causâ inhoneſtum petas? non enim vectigalis amicitia, non quæſtus: quia non pecunia quæritur, ſed gratia, nec licitatione pretiorum ſed converſatione benevolentiæ.* Ubi altiùs animo cælanda, ea potiſſimum; *non vectigalis amicitia, non quæſtus eſt.* Ut omni ſemotâ controverſiâ, illum amicum non agnoſcamus, qui quidquid molitur, quidquid cogitat, quidquid aggreditur, in proprium commodum atque in ſuam vertit utilitatem:

> *d Turpe quidem dictu, ſed ſi modò vera fatemur:*
> *Vulgus amicitias utilitate probat.*

Hæredis, è remoto ad moribundum acciti, uberes lachrymæ ſunt, intus natat gaudio, oculi mœrorem mentiuntur, lingua incolumitatem apprecatur, offert ſi quid domi ſuæ bellariorum ac cupediarum ſit, quod ægrum refocillet; noctu diuque aſſidet, dum interim vulturum in morem cadaveri, & prædæ inhiat: gentilis cenſura eſt: *e vultures reverà ſunt, cadaver exſpectant,* quos meritò fuſtes pro lautâ hæreditate manerent; quemadmodum Joannes Conaxa liberos ingratos moriens bellè luſit, clavam horridam iis in arcâ relinquens loco pecuniæ, ut feſtivè cecinit Gazæus noſter in hilariis: *f* ita ille *corvos deluſit hiantes.*

Ad mortem ſiquidem anhelant, dum vivos palpant, ubi juvenis ille defunctus Luc. 7. efferretur, ſequebatur comitatus ingens: ſed quem? *turba multa ci-*

...Seneca epiſt. 9. *b* Ariſt. l. 7 mor. *c* 4 ...Ambr. lib. 3 de offic. cap. ultim.

d Ovid. lib. 2 de Ponto *e* Senec. ep. 97 *f* Angelin. Gaz. pia Hil.

vitatis cum illâ. obſerva non cum illo, ſed *cum illâ.* non mortuum curant, ſed vivam. multum præſtant ſi vitâ functum ad tumulum comitentur; ubi amorem, benevolentiam ac beneficia omnia ſepeliunt. Ita accidit Franciſco Cotinio Comiti de Redondo *a* Indiæ Proregi, qui cùm elatus eſſet ingenti comitatu, & ad tumulum depoſitus: ecce tibi declaratur alius Prorex, qui defuncto ſuccedat, Joannes Mendoſa, qui funebri pompæ intereſat. Tum, quod mireris, omnes protinus Cotinio deſerto, ad Mendoſam converſi, plurimùm illi congratulantur, comitantur, ac in urbem deducunt, unico, eoque vili mancipio dumtaxat, ad humandum cadaver relicto. quo in occaſu maximè patuit, quam quiſque ſolem orientem in ſui commodum adoret. Socrates ad quendam Adoleſcentem prædivitem, multis ſtipatum comitibus ait: doleo tuam ſolitudinem, nam qui comitantur, non tecum, ſed ſecum potiùs ambulant, muſcæ ſunt, quæ tua, non te ſectantur. Ecquis porrò muſcas ſaccharopægo amicas dixerit? quod ejus officinam aſſiduò frequentent, noctu diuque illic excubent? an non potius fuſte abigendas duxerit? *b mel muſcæ ſequuntur, cadavera lupi, turba prædam ſequitur, non hominem.* Venator canem amat, auceps falconem, quod ſibi prædam adferant, & emolumento ſint. Eſt Adoleſcens qui per diem, imò in multam noctem cum puella ſermones miſcet, obſequia non modò verbis, ſed & munuſculis teſtatur: viſit, reviſit, adblanditur, noſtis quid ſpectet? quid expectet? ſpecioſam, locupletem novit: *prædam ſequitur*, non filiam; formam ſequitur, non puellam. Quod ipſum explanatum invenio à B. Petro Damiano lib. 7. epiſt. 9 ad Reginam Galliæ: *quo pacto amare credantur qui capſas, ut ita loquar, corporum diligunt; ſed animarum aurum, quod in eis reconditur, non attendunt: nimirum hoc dumtaxat ampleſtuntur, quod vermes devorant in ſepulchris; illud veſanè deſpiciunt, cui immarceſſibilis gloria ſervatur in cælis.*

Æger peritum medicum collaudat, potiones ejus commendat, artem ejus divinam deprædicat, hanc amat, ſe ac valetudinem ſuam amat, non hominem. Eſt qui Cauſidico, qui Conſiliario munera miſſitet, penes quem deciſio litis eſt; alter viro potenti, aulico apud Principem in paucis charo, infimum obſequium impendit, velut umbra ſectatur, ut officium ſibi aut Canonicarum filio impetret. hi tua amant, non te. Felis candelabrum lambit & ambit, non ut expurget, ſed ut ſe paſcat. Præceptum hoc Ariſtotelis utinam apud omnes receptum ſit: *c erit amicus amico, non quia Muſicus, vel medicus*; non quia dives, vel potens. & paulò infrà decernit, amicum illum nequaquam eſſe, *qui res magis amici, quàm ipſum amicum amat.* Non ſine magno præcellentis ingenii acumine, dictum fuiſſe ſcimus ab Alexandro Macedoniæ Principe, *d* qui laturus

a Sacchinus tom. 2. annal. Soc. l. 8 n. 169
b Seneca.

c Ariſt. l. 7 mor. c. 4 d Cael. Rhodigin. l. 23 antiq. lect. c. 4 in fine

judi-

dicium de Cratero & Hephe-
ſtione (quorum uterque fami-
liariſſimus Alexandro habeba-
tur) pronuntiaſſe fertur; *Craterus amat Regem, Hephæſtion Alexandrum*, quaſi verò illuſtri notâ,
hunc ab illo ſejungeret; aperiens
tamplurimos eſſe, qui in amico
dignitatem, potentiam, faculta-
tes potiùs ſpectent, quibus ad
amicitiam excitantur, quam per-
ſonam. iſti profectò, non Ale-
xandrum amant, ſed Regem. ſic
canis dum adblanditur, dum per
devia & avia Cauponem herum
ſuum ſectatur, non herum amat
ſed cauponem; prædam & offam
ſequitur, non hominem. Ubi il-
lud Taciti tacitè præterire non
poſſum, qui Galbam Imp. appre-
henſâ Piſonis manu, ſic loquen-
tem inducit: *a jam ego ac tu ſimpliciſſimè inter nos hodie loquimur; ceteri libentius cum fortuna noſtra, quàm nobiſcum.*

a Tacit. l. 1 hiſt. in hiſt. in Galba.

§. II.

Hujuſmodi Amici *in tempore tentationis recedunt.* Luc. 6.

Scribanius in Politico Chri-
ſtiano cap. 3. arduum, inquit,
Amicum verum à fraudulento
agnoſcere. Hunc tandem ly-
dium lapidem adfert: in adverſis
animum utriuſque cognoſces.
Diſcernunt hæc Amicum ab ho-
ſte. ſic incurſantes tempeſtates,
Naucleri peritiam retegunt, juxta
illud Lucretii: *b*

Adverſiſque in rebus noſcere, qui ſit.

ante cognoſcere oportuit: ſe-
enim imprudentiam inge-

b Lib, 3

miſcimus, & de alio gubernato-
re cogitamus, cùm illiſam ſcopu-
lis navem videmus. Quod in
Nauclero, hoc in amico facien-
dum, præcipit Scribanius: expe-
rimentum ab alio ſume, ut alieno
exemplo edoctus, pericula devi-
tes. vide quomodo ſe habuerit
in aliorum amicitiâ. ſteterit? an
dilapſus in adverſis fuerit? prola-
banti amico dexteram porrexe-
rit? an magis etiam impulerit?
cauſam ruinæ dederit, aut non
dubitarit periclitari cum amico?
opes, famam, vitam in amici di-
ſcrimine ultrò, an rogatus proje-
cerit? an deſtituerit labantem?
& eadem exſpecta.

Ut verò in teipſo certius peri-
culum facias, delige Amicum,
priuſquam diligas, & ex te diſcas,
quid ſperare, quid timere de-
beas; finge metum & caſum, de-
nuncia adverſa, propone mini-
tantia damna, oſtenta pericula
pendula jam, & in caput tuum
ruitura, in opes, in familiam, in
vitam; & fidem diſces. Dolum
hunc, quem alium ingenioſè
commentum legi, *c* ipſe ador-
na: fortuitum infortunium ſe in-
cidiſſe fidenter deponit; atque
ovem jugulatam ſacco, ſanguine
madentem impoſitam, nocte in-
tempeſtâ ad ædes amici defert,
necem ſe innocenter intuliſſe
ſanctè aſſeverat: cadaver proin-
de, ne quid penes ſe ſuſpicionis,
apud hunc reſideat, in angulo do-
mus ſuæ recondat, aut ſepeliat,
orat. Amicus hic humeros con-
trahere, frontem rugare, apertè
demum fateri ob unam necem
duos non in diſcrimen vocan-
dos; timere ſe ſibi ac familiæ,

c Poiſters larva de fictis amicis.

rem

rem non diu fore occultam, illum vincula manere, & carcerem. de hoc, quid ſentis Philoſophe? „a „Paravit amicũ adverſus vincula „laturum opem: cùm primum cre- „puerit catena, diſcedet, florentes „amicorũ turba circumſedet, cir- „ca everſos ſolitudo eſt, & inde a- „mici fugiunt, ubi probantur.

Conſimilis typum amicitiæ pereleganter hiſtoria Danielis expreſſit: convolarant ad amœnam, proceram & opacam arborem volucres cœli, in eaque cantantes ac nidificantes quieſcebant. *b rami ejus pulcherrimi & fructus ejus nimius, & eſca omnium in ea, & in ramis ejus commorantes aves cœli.* & ecce vox de cœlo: *ſuccidite arborem, & diſſipate illam*, & volucres omnes avolarunt. Hæc arbor, ut ait Daniel, ipſe Rex Nabuchodonoſor erat, qui ubi è ſolio decidit, omnes volucres, omnes aulici, adulatores, aſſentatores, paraſiti avolarunt. huic arbori tot florentes mercatores, tot viri potentes à ſæculo, tot Reges ac principes ſimiles extitêre, quibus ubi adverſâ fortunâ aut foro aut ſolio cedendum, qui indies menſæ aſſidere, latus ſtipare, placita auribus inſuſurrare conſueti,

c —— diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici
Ferre jugum pariter doloſi.

Mercator in mari ad centena millia naufragio jacturam fecit, rogat ut labantem fulcias, aliquot millium ſummam mutues, ne foro, ne honori, ne exiſtimationi cedat: hîc probabis, quis tibi amicus ſit: nam ut Eccleſiaſticus docet: *d ſi poſſides amicum, in tentatione poſſide eum*, id eſt fidem te[n]tando in adverſis. hic lapis l[y]dius.

e Scilicet ut fulvum ſpectatur ignibus aurum
Tempore ſic duro eſt inſpicien[da] fides.

In hac fornace paupertatis, exp[e]rieris complures argento vivo [ſi]miles eſſe, quod auro tenacit[er] adhæreſcit, donec fornaci imp[o]natur; ita hi mobiliori genio [&] ingenio, quàm argentum vivu[m] divitibus adhærent, donec adve[r]ſitatis igne excoquantur. pulch[re] Laurentius Juſtinianus. *f iſta vi[r]tus* (paupertas) *verum demonſtr[at] Amicum; quod divitiis non pot[es] ſcire, paupertate ſcies, ô homo! il[la] veros certoſque retinebit amicos.*

Vividos ac recentes flores m[a]nibus geſtamus, his abacos ac r[e]gum atria ornamus; ubi marc[e]ſcere incipiunt, abjiciuntur: h[oc] de Amicis ſentit Sidonius, *g* n[os] uti illis quaſi floribus recentibu[s] quamdiu in illis vigor, & grat[us] odor aſpiret. Amariſſimis lachr[y]mis id olim queſtus Prophet[a] Job: *h Ecce*, inquit, *non eſt auxiliu[m] mihi in me, & neceſſarii quoque r[e]ceſſerunt à me*; quorum conſuetu[dinem] dinem ac neceſſitudinem, liqu[i]dâ ſimilitudine exponit: *fratr[es] mei* (id eſt amici ac propinqui) *præterierunt me, ſicut torrens q[ui] raptim tranſit in convallibus.* L[o]*quitur*, inquit S. Thomas, *ad ſim[i]litudinem unà iter agentium, cu[m] uno cadente in foveam, alii præc[e]dunt illo dimiſſo.* ſic ait Job in conſpecto vel deſpecto potiùs

a Senec ep. 9 b Daniel 4.
c Horat. lib. 1 carm, Ode 35
d Eccl. 6 e Ovid. lib. 1 triſt. el 4
f Laur Iuſtin de paupert, cap. 2
g Sidon Apol. l 4 epiſt. 14 h Iob 6

jan

m in profundum miſeriarum olapſo, Amici mei ad commoda & utilitates ſuas contendeɪnt, nihil cogitantes de me juɪndo. Veriſſimum hîc ſymbom inſtabilis Amicitiæ Patres ac iterpretes paſſim obſervant, *a* ım quinque torrentis proprietes, fluxæ amicitiæ omnino ɪngruere demonſtrant:

1. Ut torrens huc illuc per rios flexus & meandros difiit, non recto tramite decur; ita falſi amici, per verbom ambages, & ſinuoſos traus & anfractus cum amico indunt.

2. Sicut torrens raptim, & odam impetu tranſit, ita bres eorum gratia, & fluxa amici.

3. Sicut torrens hyemali temɔre, glacie concretus & nive ctus, candidus apparet, cùm men ſub glaciem plerumque rbidæ ac lutoſæ aquæ decurnt: haud aliter ſimulati amici ando vultu, ridenti ore, ſed amo obſcuro, corde turbido, de ibus Tullius: *b nullæ ſunt ocltiores inſidiæ, quàm eæ quæ lant in ſimulatione officii, aut aliquo ceſſitudinis nomine.*

4. Sicut torrens in eo à fluvio ffert, quod hujus aquæ ſint pennes ac continuæ; illius verò inimè, ſed ad tempus: ita & nici iſti temporales, non permanentes in tempore ſiccitatis.

5. *c* Cùm torrens in hyeme piofiſſimis aquis redundet, illi uſui eſſe videtur, quod tum rra arboreſque cœleſtibus pluis abundè perfundantur; æſtate autem, dum viatori, aut terræ ſitienti uſui eſſe poſſet, tunc exareſcit: ſic ſanè multorum amicitiæ cum iis opus non eſt, turgent, & fluctus ac ſpumas magnificarum promiſſionum in ſublime tollunt; *d* ſed diſparent & evaneſcunt ilicò in neceſſitate. iis porrò deſtitutus, *quàm pulchrè*, teſte Ambroſio, *e in adverſis poſitus Job dicit: miſeremini mei, amici mei miſeremini. non quaſi* abjecta *vox iſta eſt, ſed quaſi cenſoria.* nam pro eo quod dicit: *fratres mei præterierunt me*, alia lectio habet, *fefellerunt me.* quaſi dicat: ſicut iter agens hyemis tempore, torrentem in viâ offendit, dulci ac limpidâ aquarum copiâ redundantem, is ſi æſtatis tempore iſtac fortè iterum iter peragit, oppido laſſus ac ſiti exhauſtus, ad locum illum anhelat: quò ut pervenit, ſua ſe ſpe fruſtratum cernens, & alveum ſiccum reperiens, ait: fefellit me torrens iſte.

Quamdiu quis divitiis affluit, & torrente fortunæ abundat, omnes velut limpidiſſima aqua ad ſe invitat; ubi exaruerit, pedibus alveum conculcant; quod Guerricus Abbas alio ſimili illuſtrat, qui ejuſmodi Amicos pomis aureis & citreis confert, quæ quamdiu recentia, & ſucco plena, manibus geſtantur, pretioſis abacis ac regiis menſis imponuntur, in pretio & æſtimatione ſunt; at ubi ſuccus omnis expreſſus, infra menſam aut in ſimetum abjiciuntur, pedibus proteruntur. Quemadmodum Jobo accidiſſe legimus, nec ſoli. ſed funem proſequamur. gratiâ quis

a Bolducius hic Pineda Cordier.
b Aug l. 9. de civit. c. 5 c Pineda hic
d V. Cordier hic. e Ambr. l. 3 offic. 19

valet apud Reges & Principes, ne nomine quidem ante notus, ſtatim velut umbræ comitantur hunc gratulantium turbæ, invenit veteres amicos & novos, quos nec viderat ante. Excidit gratia, nec veteres jam amici, nec novi ſunt. Factum in Petro, qui ſecundam Domini fortunam ſecutus, adverſam fugit, imò in hâc Dominum negavit; ſteterat cum Chriſto in monte Thabor, inter convivia Zachæi, Matthæi, Canagalileæ, in panum ac piſcium multiplicatione, agni Paſchalis eſu, conſtans ſocius fuit; aſt ubi ad calicem Paſſionis ventum, turpiter elapſus eſt. Quin & in præſentiarum, inquit devotus Doctor: „*a* habet Jeſus multos amatores regni „ſui cœleſtis, ſed paucos bajulatores „ſuæ crucis; habet multos deſideratores „conſolationis, ſed „paucos tribulationis; plures invenit „ſocios menſæ, ſed paucos „abſtinentiæ; multi ſequuntur „Chriſtum uſque ad fractionem „panis, ſed pauci ad bibendum calicem „paſſionis, *non hos dixi amicos, ſed vos b* qui permanſiſtis mecum „in tentationibus. qui in tempore tentationis recedunt, hi infirmi, hi inſtabiles ſunt; qui tali amico nititur, confidit ſuper *c baculum arundineum confractum*, ut ſcitè Petrus Abbas Cellenſis: *d neſcit veræ amicitiæ naturam, qui in amore imitatur arundinem.* vides viros nobiles quandoque arundinem (bagette) manu geſtantes; vides & cohortis ductores ſuas arundines (quas guietten vocant) habere, aptas ad deambulandum in foro, aut militum tergori n… tiendo; at minimè auxilio aut fu… cimento, in lutoſo ac ſalebroſ… itinere eſſe queunt. plura de ha… materia vide part. 1. Dom. 2. Adv… §. 3. Maneat igitur noſtris im… preſſum cordibus, expreſſum mo… ribus, quod verè Nazianzenus Gr… gorius cecinit:

Fidis amicis nil puta præſtantiu…
Quos caſus aſper parturit, no…
pocula.

Receptum infallibile illud Pro… verbium: *e omni tempore diligit qui amicus eſt*, tam in adverſ… quàm in proſperis. vis ergo ſci… an amor verus, an amicus ſince… rus ſit? audi Bernardum: *f ill… eſt vera amicitia, quæ nihil in rebu… amici quærit, niſi ſolam benevolen… tiam, ſcilicet ut gratis amet aman… tem ſe.* Gratuitus amor eſt ſi amo… eſt. Hinc Thomas Pontanus v… celebris uſurpare ſolebat: *g a… morem numquam feciſſe ſtipendium…* quod ſublimiori ſtilo confirma… Auguſtinus: *h Amicus gratis a… mandus eſt, propter ſe non propte… aliud.* quis eſt hic & laudabimu… eum?

a Thom. à Kemp. de imitat. Chriſt. lib. 2 cap. 11
b Luc. 22 c Iſa. 36 d l. 5 epiſt. 21

e Prov. 17 f V. Scrban. Polit. cap. 3…
g Boteri Polit. lib. 2 cap. 4
h Aug. lib. 50. hom. ho. 38

§. III.

Solus Deus amicus verus & ſincerus.

AMicum quæris opulentum, potentem, fidum, qui nullâ in neceſſitate te deſerat ac deſtituat? Hunc Eccleſiæ lumen ac columen tibi aſſignat, dicens: *i Quid tibi prodeſt hominis amicitia? fortè ibi non ſolùm nullum auxilium;*

i Aug. in Pſal. 131

illum; ſed & periculum in venies. Jam multi non periclitantur antequam majoribus jungerentur; expetaverunt majorum amicitias, ut aſpera pericula incurrerent. Securus opta amicitiam Chriſti: hoſpitari apud te vult, fac illi locum, id eſt, noli te amare, ſed Chriſtum, qui eſt adjutor in opportunitatibus, & in tempore tribulationis. *Quis amicior nobis*, quærit Ambroſius, *a quàm qui pro nobis corpus ſuum tradidit?* qui ſe & omnia a nobis intimè communicavit, qui amicos ſuos in vinculis non dereliquit, illis Petrum ex ſolvit, & Paulum carceri eripuit; innumeros Martyres ſolatus eſt, in flammis ſe comitem præbet benigniſſimus Deus, & tres *pueros* in fornace illæſos conſervat, *Noë* amicum ſuum in communi orbis diluvio incolumem ſervat: hoc patrocinium per Iſaiam amicis ſuis promittens, ait: *Noli timere, meus es tu, cùm tranſieris per aquam, tecum ero, & flumina non operient te.* Ita & amicis Raymundo & Franciſco de Paula, Xaverio, pallium aut tabulam aptat in cymbam. Homines quantumvis ſibi charos in periculis, in aquis, in flammis, in morte deſtituunt; at Chriſtus ſuos nunquam derelinquit. De hac cum eo initâ amicitiâ præclariſſimè Auguſtinus: *c Nihil dilectius Deo;* (non enim habet amaritudinem converſatio illius, nec tædium convictus illius, ſed gaudium) *nam in homine ſunt quæ te offendunt, toleras tamen propter amicitiam. Dei amicitia quibus rebus debet cogi, ut diſſolvatur à te, non invenies. Et non eſt Deus qui te offendat, ſi tu eum non offendas; nihil eo pulchrius, nihil dulcius.*

Huic accedit aurea Doctoris Angelici ſententia: *d Si vis verâ amicitiâ delectari; eſto amicus Dei, & Sanctorum.* Et Thomas ille Campenſis: *e Sine amico non potes bene vivere: & ſi Jeſus non fuerit tibi præ omnibus amicus, eris nimis triſtis & deſolatus. Fatuè igitur agis, ſi in aliquo altero confidis aut lætaris. Ex omnibus ergò charis, ſit Jeſus ſolus dilectus ſpecialis.*

Quod ſi feceris, ceſſabit illa Jeremiæ querela: *f vocavi amicos meos, & ipſi deceperunt me.* Ad literam Ægyptios intelligit, qui à Judæis vicinis obſeſſi, vocati in auxilium contra Chaldæos, videntes horum copias & vires, reverſi ſunt, & Judæos non juverunt.

g Sic in Belgio nuper vir inſignis in extremâ cum morte luctâ vocavit & imploravit opem uxoris: "Chariſſima conjux adjuva me in his anguſtiis; cumq; illa" flens diceret: ecqui poſſum te ju-" vare chariſſime marite in morbo" incurabili!" vocavit filium primogenitum: *fili adjuva, eripe ex hiſce anguſtiis; ego pro te nocte & die laboravi, & vitam ſæpe periculo expoſui.* Cumque ille pariter gemens diceret: *utinam mi Pater te morti eripere poſſem! Sed hoc vires meas excedit.* Vocavit ſecundò ac tertiò genitum: deinde filias, famulos & ancillas, quemque ſigillatim compellans, ac opem implorans: cumquè ſinguli dolentes idem reſponderent, dicerentque con-

a Amb. in cap. 1 Luc. b Iſa. cap. 43 c Aug. l. 50. hom. ho. 38

d S. Thom. 2. 2 q. 23, a. 1. e Thom. à Kemp. de Imit. Chri. l. 2, c. 8 f Thren. 1 g Corn. hic in Thren. c. 1

tra mortem non eſſe remedium, exclamavit ille horrendùm: ô *vanas hominum curas! ô quantum eſt in rebus inane. Ecce ego tibi uxor, vobis ô filii & filiæ laboravi, ſudavi, vires & valetudinem impendi, quin & animam meam fortè oppignoravi: & ecce hæc eſt merces mea: ut in horâ noviſſimâ implorans opem veſtram, non inveniam. O quàm ſatius fuiſſet, ſi Deo ſerviiſſem! ſi amicos in terra, & in cœlis mihi comparaſſem, qui in hoc articulo mihi adeſſent! ô ſi vivere liceret, quàm ſaperem!* Amicos mihi non mortales, qui in neceſſitate deſerunt, non divitias; non honores, quæ ad tumulum deſtituunt, ſed Chriſtum, ſed virtutem, quæ ad judicem comitatur, & perorat, conquirerē. Tales neceſſarios ſuadet Damaſcenus ſibi quiſque neceſſariò comparet. ,, a Qui voluptatis amore capti, inquit, eorumque ſuavitate deliniti res fluxas & perituras amant, illi ſimiles ſunt, qui tres amicos habuit: ex quibus duos tanto amore ac benevolentiâ complectebatur, ut nullum diſcrimen, ne mortem ipſam ſubire pro illis recuſaret. Tertium autem aſpernabatur, exiguam illi, eamque fictam ac ſimulatam exhibens amicitiam. Venerunt autem quodam die ſatellites, qui hominem hunc ad judicem raperent, ut decem millium talentorum rationem redderet. Hic ad anguſtias redactus, primum ac præ cæteris chariſſimum amicum adit, & ait: non te fugit amice, quemadmodum tui causâ vitam meam non ſemel in diſcrimen adduxerim, nunc urgente neceſſitate, operâ atque auxilio tuo egeo. Reſpondit illi: Amicus tuus non ſum, nec quis ſis, novi; ſunt enim mihi alii amici, quibuſcum hodie me oblectari oportet. Quare duo cilicia tibi porrigo, nec eſt quòd à me quidquam expectes. Sic illuſus alterum convenit, dicens: recordare amice quantum à me honoris & beneficiorum acceperis: nunc ad extremam calamitatem redactus, te opitulatore opus habeo. Ille autem ait, hodie mihi per negotia tecum curiam adire minimè licet, paululum tamen te comitabor. Spe igitur ſuâ & hic fruſtratus, quam in perfidis & ingratis amicis collocarat, tandem ad tertium contendit, quicum parva ei familiaritas interceſſerat, quemque nullo loco habuerat, unde pudore ſuffuſus & vultu dejecto, his verbis uſus eſt: fateor exigua me tibi hactenus benevolentiæ argumenta oſtendiſſe: mihique parum deberi: jam tamen graviſſimè oppreſſus, à cæteris amicis deſertus, ad te accedo, teque rogo atque obſecro, ut ingratitudinis meæ immemor, pro ſolitâ tuâ in omnes humanitate, mihi conſilio & auxilio eſſe velis. Ille autem hilari & amœno vultu ait: Sanè ſinceriſſimum amicum meum te eſſe profiteor, atque exiguæ illius tuæ erga me beneficentiæ memor, eam tibi hodie cum fœnore rependam. Quocirca ne metuas, ego te præcedam, atque apud Regem

a Dam. in vita Barlaam. c. 13 Roſweyd. vit. Patr. l. 1 auct. ſancto Hieronymo

gem perorabo, ne te hoſtium
manibus tradat. Quare erecto
animoſis vir amiciſſime, ne te
mœrore conficias. Ad hæc ille
lachrimis obrutus, execraba-
ur vanam ſuam in ingratos ac
perfidos amicos benevolen-
iam; tum ſuam in hunc ſince-
iſſimum amicum ingratitudi-
em deplorabat. Habetis ſan-
tiſſimi Antiſtitis parabolam,
quam ex ipſo ediſceram: *a nam
arabolæ* (teſte Hieronymo) *a-
ind in medulla habent, aliud in
perficie pollicentur.* Primus a-
nicus opum copia eſt, & divi-
iarum amor, ob quæ homo ſe
nille periculis exponit, cùm
utem extremus vitæ dies ad-
enerit; ex his præter inutiles
uoſdam pannos qui ad funus
onducunt, nihil ſecum auferet.
ecundus amicus, uxor ac li-
eri, cæterique cognati & fa-
iliares, qui ad ſepulchrum
umtaxat cadaver comitantur,
c protinus domum reverſi, ad
a negotia ſeſe conferunt, ho-
inem oblivioni, ut corpus ſe-
ulchro mandantes. At verò
ertius amicus, qui contemptui
c faſtidio erat, virtutum ac bo-
orum operum patronus eſt,
i ubi animus corpore ſolutus,
um ad judicem præcedere,
auſam noſtram agere, ac Deum
ectere ſolet, ne horrendis ex-
ctoribus tradamur. Hic nimi-
a candidus ille ac ſincerus a-
us, qui in neceſſitate non de-
t. Virtutem tibi amicam de-
, Chriſtum dilige, fideliorem
quam comperies. Nos ſeque
tatur ad id Hipponenſis An-
s: "*b* O anima mea dilige cum
à quo tantùm dilecta es. Elige"
illum amicum tuum præ omni-"
bus amicis tuis, qui cùm omnia"
ſubtracta fuerint, ſolus tibi fidē"
ſervabit. In die ſepulturæ tuæ, "
cùm omnes amici tui recedent à"
te, ille te non derelinquet; ſed"
tuebitur à rugientibus præpara-"
tes ad eſcam." Ne hujus amici
tanto patrocinio deſtituti ſerò
deploremus: quod non ita dudum
Volſæus, cui etiamnum ſpiranti
cùm omnia diriperentur, adeò ut
vel moribundo lectum ſubtraxe-
rint, hoc prudens pronuntiarit:
*c Si Deum tam diligenter coluiſ-
ſem quàm Regem colui, me in hac
canâ ſenectute non deſeruiſſet.* Ite-
rum ergo iterumque amantiſſi-
mum Jeſum tibi amicum aſſu-
me, quem amor tibi æqualem
fecit, ut faciliùs tecum amicitiam
contraheret. Vos autem dixi a-
micos, inquit: quod expendens
Magnus Gregorius, ſummo affe-
ctu exclamat: *O mira Divinæ bo-
nitatis dignatio! ſervi digni non ſu-
mus, & amici vocamur. quanta di-
gnitas eſt hominum, eſſe amicos
Dei!* quanta dignitas eſſe ami-
cum Principis, eſſe amicum Re-
gis? quanto ſtudio, quanto mo-
limine, hujus amicitia conquiri-
tur, ut duo illi aulici apud Aug. te-
ſtantur, quorum alter ad alterum:
d Dic quæſo de omnibus iſtis la-"
boribus noſtris quò ambimus"
pervenire? majorne eſſe poterit"
ſpes noſtra in palatio, quàm ut"
amici Imperatoris ſimus? Et ibi"
quid non fragile plenumque pe-"
riculis? amicus autem Dei ſi vo-"
luero, ecce jam fio."

a Hieron, in c 12 Eccl, verſ 9

b Aug. in manual cap:24

c Hiſt Angl. Raynaud Iudas proditio pag. 754

d Aug: lib. Confeſ. cap.24

Ita fecère tot Sanctorum Anachoretarum & Confeſſorum millia, qui omnibus propinquis ac charis valere juſſis, hujus unius amicitiam ſibi copularunt: ita fecêre tot millia Martyrum, *a* qui *calicem Domini biberunt, & amici Dei facti ſunt.* Quos inter cenſendus ille, qui moribundâ ac tremulâ manu amaram potionem prenſans, ab uno ex circumfusâ amicorum turbâ incitatus, ut amiciſſimo omnium propinaret: natantes in morte oculos circumferens, Chriſtum è Cruce pendentem benignè intuitus: *Tibi* inquit, *amicorum meorum dilectiſſime, hunc calicem propino*, qui ſalutis meæ causâ calicem paſſionis epotaſti. O ſi & is tibi in extremis animus ſit, ut eum tibi in bivio æternitatis conſtituto cum fiduciâ amicum implorare & impetrare, in ejuſque expanſis brachiis emori queas! Quod fiet ſi eum nunc præ omnibus charum habueris, hunc ore, hunc corde, medullis omnibus amaveris. Ad quod conducet praxis illa recitandi indies *Corollam divini amoris* in tres decades diſtinctam, quâ dilectum tuum Jeſum, ſupra omne quod in cœlo & in terris eſt, efferas. Illum ad tria majora grana te interrogantem auſcultes:

Fili, aut filia amas me? ad quod amabile quæſitum, intimo animi ſenſu reſpondebis:

1. Tu ſcis ô Domine, ſpecioſe præ filiis hominum, quia amo te præ oculis meis, & præ omni quod eſt aſpectu delectabile. Averte oculos meos ne videant vanitatem.

2. Amo te ſuaviſſime Je[ſu] præ omni dulcedine & guſtu[s] ſuavitate, amore tui ab omni e[x]ceſſu & ſenſualitate, ciboru[m] temperabo, ut guſtem quàm ſu[a]vis ſit Dominus.

3. Amo te ô ſponſe, qui p[a]ſceris inter lilia, præ omnibus [o]doramentis & florum flagra[n]tiâ: trahe me in odorem u[n]guentorum, id eſt virtutum tu[o]rum.

4. Amo te ſupra omnem ha[r]moniam & muſicorum conce[n]tum; ut ſonet vox tua in auribu[s] meis, eas lubens occludam d[e]tractionibus & obſcœnis cant[i]cis.

5. Amo te ſupra omnes ſpu[r]cas & brutas carnis voluptates.

6. Amo te præ omnibus cor[]poris mei commodis.

7. Amo te præ omnibus mun[]di divitiis.

8. Amo te præ omnibus honorum titulis.

9. Amo te præ valetudine, & omnibus corporis mei membris.

10. Amo te plus vitâ & animâ meâ.

b. Fili vel filia amas me?

1. Amo te ex totâ memori[â] meâ, nec umquam potero tu[i] obliviſci; qui mei dignatus es recordari: ubi expendenda omni[a] beneficia tibi præſtita.

2. Amo te ex totâ mente, tu[æ] dumtaxat cognitioni ac operum tuorum inhærendo.

3. Amo te ex toto corde, flagrantiſſimo voluntatis actu in te jugiter exardeſcendo.

4. Amo te ex totis viribus omnes corporis & animi facultates

a Prov. *b* Deus, Chriſtus patiens.

…s, in amore tui impenden-

. Amo te præ omnibus pro-
quis, amicis & benefactori
, quia infinities tibi præ his
trictus ſum.
. Amo te teneriùs quàm pa-
filium unigenitum, aut filius
ntem dilectiſſimum.
. Amo te ardentiùs, quàm
ılus ſponſam.
Amo te pluſquam cœlum;
d ſine te infernus mihi vide-
r.
Amo te pluſquam mundum
erſum.
. Amo te præ amore omni-
creaturarum.

Fili vel filia amas me?

Utinam nihil amem præter
*nam minus te amat, qui tecum
uid amat, quod non propter te
.*

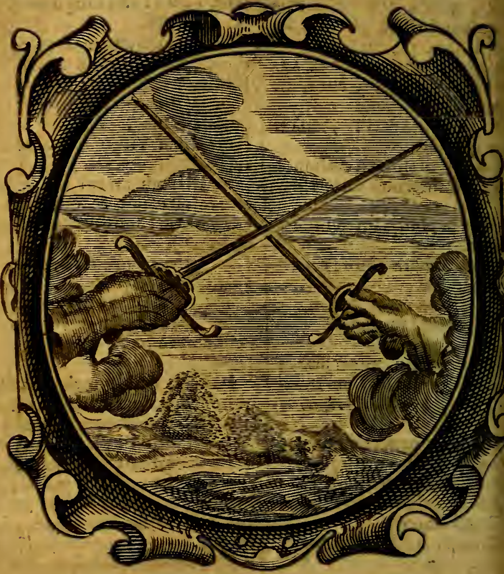
Utinam amem te amore ca-
ut te amarunt SS. Virgines.
Utinam amem te amore con-
i, ſicut te amarunt omnes
i Confeſſores.
Utinam amem te amore
forti, ſicut te amarunt omnes
ſancti Martyres.
5. Utinam amem te amore fi-
liali, ſicut te amarunt omnes ſan-
cti Apoſtoli.
6. Utinam amem te amore ar-
dentiſſimo, ſicut te amant Che-
rubim & Seraphim.
7. Utinam amem te amore
perfectiſſimo, ſicut te amavit
ſanctiſſima Virgo & Mater Ma-
ria.
8. Utinam amem te amore,
quo te amarunt & omni æterni-
tate amaturi ſunt omnes cœleſtis
civitatis incolæ.
9. Utinam amem te, quantùm
amaſti me.
10. Utinam amem te, ut amo-
re tui moriar pro te, qui mori
voluiſti pro me.

Hanc divini amoris corollam
obiter expreſſam, quiſquis dilecto
ſuo Jeſu indies paucis perſolve-
rit, aut ſubinde piâ meditatione
fuſiùs ruminarit, amicitiæ ſibi
cum Chriſto teſſeram perpetuam,
perque tot amoris actus cumu-
lum meritorum maximum com-
parârit.

D EMBLE-

EMBLEMA XIV.

Rurſum crucifigentes ſibimetipſis filium Dei. ad Hebr. 6.

RURSUS IN ARMA FEROR. a

DOMINICA QUINQUAGESIMÆ.

Hiſce Bacchi feriis peccatores ſuis flagitiis Deum laceſſere, & ruſus in crucem agere non verentur, teſtante ac deteſtante Apoſtolo:

§. I. *Rurſum crucifigentes ſibimetipſis filium Dei.* b

§. II. *Variis hiſtoriis comprobatur, Chriſtum per peccata hominum rurſum crucifigi.*

a Virg. 2 Æneid. b ad Hebr. 6

DOMI-

Rurſum crucifigentes filium Dei. Ad Hebr. 6.

COmmentum illud Poëtarum, ſed minimè vanum cenſeri debet, quo gigantes Jovem laceſſere, mon[te]s montibus imponendo; cœ[lu]m conſcendere, ac Deum ip[ſu]m deturbare voluiſſe fabulan[tu]r. Rei veritatem primum il[lu]d & maximè funeſtum bellum, [in] ipſo mundi exordio, ſubeun[te] in cœleſtes mentes malitiâ, [ge]ſtatur: tum enim & litui & [cla]ſſica ſonuerunt, & volitarunt [in]feſtæ legiones, tum inſolens il[lu]d perduellis Luciferi, cum ipſo [nu]mine duellum commiſſum eſt, [de] quo Joannes Chriſti ſcriba, [no]n uſitatâ pennâ: *factum eſt [pr]ælium magnum in cœlo.* Alterum bellum, ubi homo [cu]m Deo in arenam deſcendit, [pa]radiſus vidit: *a* ubi communis [om]nium parens, funeſtiſſimi il[liu]s diſſidii princeps fecialis, fata[le]m ſceleris haſtam, in cœlum [co]ntorſit, ſuoque conditori bel[lu]m indixit: quo univerſos po[ste]ros, ejuſdem militiæ an malii[tiæ] dicam commilitones conſcri[ps]it; in morte geniti, Marti deſti[nat]i, numinis hoſtes naſcerentur, [ut] vixdum in lucem editi, arietem [i]llo agni admoverent: denique [in] hunc orbem, ceu campum [Ma]rtium ingreſſi, tam vero quàm [mi]ſero argumento Cadmea ſobo[les], omni flagitio, priuſquam [eju]ſmodi arma tractare noſſet, [arm]ata prodiret. *b Sicut enim* (ut [ab] origine fontem ducamus) *ſunt quædam arma Dei, in quibus eſſe dicitur lorica juſtitiæ, & gladius Spiritus, & ſcutum fidei: ita etiam ſunt arma diaboli, quibus indutus homo peccator*, ſine fronte in caput ſuum rebellare non erubeſcit. Teſtem habeo prophetam regium, ſic ille ſtylum ſuum exacuit: *c qui cogitaverunt iniquitates in corde, tota die conſtituebant prælia.* Pervicaces illi in Deum impii, in ſe ipſos injurii, in proximum malitioſi, qui divinis juſſis infandas ſuas voluptates, opes, honores, ſceluſque anteferunt, ex corde ſuo faciunt quandam velut armorum officinam, quibus vulneretur pietas, ſtillet animi cruor, ſalus intereat, cœlum impetatur, imò & ipſe Deus, quaſi ad ſingulare certamen provocatur: *d Tetendit* (impius) *adverſus Deum manum ſuam, & contra omnipotentem roboratus eſt.* Antiochenus Præſul ait, hæc bella non facie geri, armiſque, ſed hominum inſidiis in foro, & domi per improbitatem, verbaque telis acerbiora: hæc tela ſtrictoſque enſes miratur & execratur ſacer ille vates, dum ait: *e gladium evaginaverunt peccatores.* In quæ verba, pretioſam Adamantii doctrinam juvat obſervares: *f Quomodo autem putandi ſunt peccatores evaginare gladium? dum jam impudenter, & abſque ullo verecundiæ velamento, iniquitates ſuas perpetrant, nec erubeſcunt aut reverentur, nec tamquam in vaginâ nequitiam ſuam*

a Apoc. 12
b Orig. in Pſal. 36 hom. 2
c Pſal 139 d Iob 15
e Pſal 36 f Orig. hom. 2 in Pſal 36.

recondunt & contegunt, ſed ſuperbo & elato ſpiritu, velut gladium quendam denudant, dum palam è pharetrâ ſulphureas libidinis ſagittas emittunt, virulenta calumniæ & detractionis tela ejaculantur: *a exacuerunt tamquam gladium linguas ſuas*, in Chriſtum & in ſanctos ejus. Ubi ſolerter obſervat Auguſtinus, Judæos linguis ſuis Salvatorem noſtrum flagellaſſe, & in crucem egiſſe: *b non dicant Iudæi, non occidimus Chriſtum. Nobis non licet occidere quemquam. Iniquitatem facinoris ſui in judicem hominem refundere volebant: ſed numquid Deum judicem fallebant? Pilatus dixit in eum ſententiam, & juſſit eum crucifigi, & quaſi ipſe occidit: & vos ô Iudæi occidiſtis. Unde occidiſtis? gladio linguæ acuiſtis enim linguas veſtras. Et quando percuſſiſtis. niſi quando clamaſtis: crucifige, crucifige?* Quæ doctrina aptè duos Euangeliſtas conciliat: „ *c* quidam di„cit horâ ſextâ crucifixum Domi„num, & quidam hora tertia; in„venimus horam tertiam eſſe po„tuiſſe, quando illi clamaverunt: „crucifige, crucifige; tum gladio linguæ occiderunt, qui horâ ſextâ carnificum manibus in crucem actus eſt.

Compello hîc vos ô helluones, nihilo Judæis mitiores aut meliores, qui exacuitis linguas veſtras, in conviviis & compotationibus, in quibus rurſus cruci configitis Servatorem. Unde vulneraſtis? *unde occidiſtis? Gladio linguæ.* Exemplum ingens eſt, quod refert Thomas Cantipratanus: *d* nocte paraſcevæ, quâ Eccleſia feralem illam cruciatuum Domini lanienam recolit, quam mundi machina communi elementorum luctu teſtata fuit, Lovanii adoleſcentes aliquot perditiſſimi, in popina aleas & chartas pictas verſantes, blaſphemiis ac juramentis Deum laceſſebant: cùm ecce tibi ſummo mane civis pietati deditus, de more ad matutinas ſe conferens, hàc fortè pertranſiit, reperitque turbam hominum ante tabernam complorantium, ac commiſerantium ſortem hominis cujuſdam omnino cruenti, ac multis vulneribus toto corpore ſaucii. Qui dum ab eo quærerent hujus tanti flagitii auctorem. Iſti inquit, juvenes, qui hîc in cellario ad teſſeras ludunt. Mox civis ædes ingreſſus, tali nocte tamque ſacrâ, ludentes increpat, ac percunctatur, ut quid hunc hominem tam fœdè vulneraſſent? attoniti juvenes, negant aliquem ad eos intraſſe poſtquam conſederant, nullum verò mortalium ab eis vel verbo vel verbere laceſſitum: è veſtigio cum cive aſſurgunt, quærunt hominem ſaucium, ſed nuſquam reperiunt. Converſi itaque ſinguli ad ſe, animadverterunt ſe perjuriis ac flagitiis ſuis, rurſus Dominum contumeliis affeciſſe ac vulneribus conſcidiſſe. Hæc, inquit Auctor, cùm mihi frater Prædicatorum ſub dubio retuliſſet, ego ipſe in dictam urbem perveniens, interrogavi de viro, inveni hominem, quæſivi in rei veritatem, ſub præſtito juramento narravit ille ut ſcripſimus. Et addidit, quòd

a Pſal. 63
b Aug in Pſal 63
c Aug. tit.

d Cantiprat l. 2 apum c. 49. n 10

Dominus domus, in cujus cellario luſores ſederant, hoc facto tantâ contritione commotus fit, ut cum uxore omnia bona diviſerit, & quæ per uſuram rapuerat, reſtituerit, vitamque beato fine clauſerit. Cogitabat ſiquidem & ſuis ſceleribus, uſuris &c. rurſum Chriſtum ſauciari ac crucifigi. Id ipſum ſentit & amariſſimè queritur Doctor mellifluus, qui expendens illud Pſalm. 68. „ *a* infixus „ſum in limo profundi, *ſic ait:* „fortaſſe crux ipſa nos ſumus, cui „Chriſtus memoratur infixus: „homo enim formam crucis habet, quam ſi manus extenderit, „exprimit manifeſtiùs. Loquitur „autē Chriſtus in Pſalmo dicens: „Infixus ſum in limo profundi, limum quidem nos eſſe manifeſtū „eſt, quoniam de limo plaſmati „ſumus. Quæ uberiùs exponens Franciſcus Labata *b* Crucifixus „igitur in peccatore, inquit, ſicut „in cruce Dominus nunc eſt: „nam tunc manus ejus, velut af„fixæ clavis manibus noſtris „ſunt, cum manus noſtras ex„tendimus ad peccandum: & „pedes ejus, noſtris cum pedibus „currimus ad malum: & tunc „caput ejus ſpinis transfixum eſt, „cum in capite noſtro peccata „fabricamus: & tunc lanceâ „latus ejus aperitur, cum in cor„de noſtro pravos habemus affectus. Hoc potator, hoc ſcortator, hoc adulter ſecum volvat; quovis ſcelere lethali, benigniſſimum redemptorem noſtrum denuò in crucem agi, juxta illud Apoſtoli:

a Bernard ſerm. 4 in vigil Nativit
b Labata Chriſt, paſſio prop, 21

§. I.

Rurſum crucifigentes ſibimetipſis filium Dei. ad Heb. 6.

ACcidit ut moris eſt, *c* per hilaria hæc antecineralia Pariſiis, abhinc annis duodecim, Regali luxu nuptias celebrari, in æde viri prænobilis, qui puellam duxerat, quam plures proci deperierant. Hi indignati ſibi prædam ereptam, funeſtam planè tragœdiam adornant, menſis remotis, omnes larvati, hiſtrionum in morem ſubintrant; ſponſum aſtu, in vicinum cubiculum ſevocatum ſtrangulant, ac veſtibus continuo exutum, aliiſque mortuariis indutum, ac latuâ perſonarum, in convivantium cœtum, humeris ſuis inferunt: ſaltumque funebrem exorſi, mirè omnes oblectant, dum tandem ſigno dato, avolant, & ſe curo ocyus ex ædibus proripiunt, relicto ſuper pavimento, ut putabatur, ſocio larvato, qui mortui partes egerat. Hunc jam cæteris dilapſis, convivæ trudunt, vellunt, ut aſſurgeret; ad hæc omnia immoto, ſponſa fortè larvam detrahit; & ô ludum inſolentem! ô ferales nuptias! ecce ſponſus, verum funus exhibetur, compertumque à lavernionibus, ob ſponſam ſibi præreptam, morte crudeliſſimâ præfocatum, & omnibus oſtentui ac ludibrio expoſitum fuiſſe.

Id ipſum enim verò per haſce Lupercales ferias accidere videmus. Prædilectus ſponſus noſter JESUS, ſpecioſus formâ præ filiis hominum, unicè ſibi cha-

c Mathias Pauli Prior Ordinis S. Auguſt de poorte des Hemels. p. 509

ram naturam humanam, aut ſi lubet animam cujuſque noſtram ardentes procatus, & innumeris beneficiorum vinculis obſtrictam, in ſponſam delegit; ſenſus hîc, quos Bellarminus animæ procos rectè indigitavit, feſtivis hiſce ac genialibus diebus, indignati ejuſmodi ſponſo animam vacare; omnium flagitiorum perſonam induti, in ſponſum irruunt, quem non modò præfocant, ſed vulneribus confoſſum, quaſi per ludum ſublimem rapiunt, *a rurſum crucifigentes ſibimetipſis filium Dei, & oſtentui habentes.* Quæ tragœdia, quot in conviviis hoc triduo exhibetur? ſed erit aliquando cum larvâ depoſitâ: *b videbunt in quem transfixerunt.*

Sprengerus part. 2. mallei malef. qu. 1. c. 16. narrat maleficos quoſdam inveniri, qui ſagittarii vocantur. Hi autem jacula in Chriſti imaginem crucifixam, ſtatutâ per dæmonem die emittunt, adhibitis aliis quibuſdam impiis ritibus: & ex pacto diaboli, ſagittâ emiſſâ, ſubitò eum ferit & vulnerat, quem magus vult, quamvis in Indiâ, aut muris fortiſſimis cinctus & clauſus eſſet. Jacula hæc, aut à calumniantis, aut detrahentis linguâ evibrari Jeremias teſtatur: *c extenderunt linguam ſuam quaſi arcum.* Idque *d ut ſagittent in occultis immaculatum.* Ubi Auguſtinus Chriſtum intelligit. imaginem enim redemptoris, ad quam ipſi conditi, ejuſmodi primum in ſe feriunt, animam graviſſimè ſauciando Atque adeò per Chriſtum tranſit telum ad proximum. Atque hâc

a Heb 6 b Ioan 19
c Ierem. 9 d Pſal 63

juſtiſſimâ de causâ Religioſo ritu, Eccleſia hoc tempore, Chriſti lanienam inducit, ut norint mortales, dum mundus vacat voluptatibus, Chriſtum angi cruciatibus dum impudica figuntur oſcula Chriſtũ fraudulento oſculo trad ad ſupplicia; dum filii hujus ſeculi bibunt vinum è phialis, & fruuntur cupitis amplexibus, Dei filium felle & aceto potatum, in crucem extenſum: brachia nihilominus ultrò in peccatoris pandere amplexum; nec eſt, qui recogitet. In figurâ id olim queſtus Amos Propheta: "*e* qui dormitis in lectis eburneis, & laſcivitis in ſtratis veſtris, qui comeditis agnũ de grege, & vitulos de medio armenti. Qui canitis ad vocem Pſalterii, bibentes vinum in phialis, & optimo unguento delibuti: & nihil patiebantur ſuper contritione Joſeph." Non compatiebantur, inquit Hier. non tangebantur dolore, ſuper afflictione Joſeph: ita dum Joſeph in ciſternam dimiſſus fratres conſederunt manducare & ludere; dum Joſeph in carcerem conjectus, & de capite illius ageretur, in aulâ Pharaonis convivia celebrabantur, aulici laſciviebant, omnia feſto tibiarum cantu reſonabant. Et nemo cogitabat anguſtias Joſeph Ita nemo compatitur ſuper dolore & afflictione, vulneribus Jeſu Servatoris noſtri, qui hiſce diebus aſcendit Hieroſolymam, ut denuò tradatur ad illudendum, flagellandum, & crucifigendum. Sedulus olim & anxius quæſivit Malachias, poſſetne in hominem aliquem cadere tantum nefas? *f Si affiget*, inquit, *homo Deum* ſuum? Pagninus: *ſi*

e Amos c. 6 f Malach. c 3

rapiet,

rapiet, fraudabit homo Deum ſuum? Vatablus: *ſi ſpoliabit homo Deum ſuum?* Syrus & Arabicus: *numquid opprimet homo Deum ſuum? perdit homo Deum ſuum?* Ecce quò ſceleris, amentiæ, furoris progreſſus es: Deum tuum ſupplantaſti, aliâ longè fraude, aliis artibus & dolis, quàm fratrē Eſau Jacobus: hic matris imperio, Dei voluntati ceſſit, fratrem ſupplantavit, tulitque primogenita, tu verò reluctante cœlo, gemente terrâ, urgentibus inferis, Deum tuum, qui ab humanâ naturâ tibi amore frater, & pietate pater eſt, tu qui fratrem & humanitatem omnem exuiſti, ſaxeum pectus, & caucaſeos animos indutus, ſupplantaſti; ille ſummâ amoris ſignificatione ſua quodammodo vendidit, abjecit, proſtituit primogenita, ut in eorum partem venires: tu verò ea deſpicis, oblatamque ultro hæreditatem reſpuis, inſuper & fratri manus inferre & perdere ſatagis. Ita factum, ævo ſuo gemuit Paulus, eſſe inter Hebræos, *a qui rurſum in ſemetipſis crucifigerent* filium Dei, „In quem locum Cornelius: „Peccator iterum crucifigit Chri„ſtum, quia novô peccatô no„vam dat cauſam crucis, & mor„tis Chriſti: facit enim rurſum „id, propter quod Chriſtus cru„cifixus eſt; quare niſi Chriſti „mors tam efficax fuiſſet, ut ad „omnia omnino peccata ſe ex„tendiſſet, oporteret Chriſtum „toties mori & crucifigi, quo„ties peccant homines; ſicut Aa„ronica ſacrificia & victimæ to„ties mactari & offerri debe„bant, quoties peccabant Judæi.

a Cornel. in Heb. 6

Atque ita docet S. Thomas: *b peccator quantùm in ſe eſt, dat occaſionem, ut iterum Chriſtus crucifigatur, & ſic contumelia fit Chriſto*, quia ponit de facto id, quod Deus magis odit ac deteſtatur, quàm omnia tormenta, quæ perpeſſus eſt. Hæc porro cauſa fuit, cur Dominus Gloriæ, infinitâ ſuâ bonitate in terras deſcenderit, & poſitâ majeſtate formam ſervi aſſumpſerit, tam crudeli morti ſe objecerit: *c vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra*, quæ ut tolleret, cruciatus acerbiſſimos toleravit. Unde rectè clamat Ambroſius: *d doles domine, & verè doles, non tua vulnera, ſed noſtra ſcelera.* Infinities magis odit Deus unum peccatum noſtrum, quàm hæc omnia tormenta, quorum illud cauſa exſtitit. Quod ſeraphicus Doctor expendens: *e majorem*, inquit, *habuit compaſſionem de peccatis noſtris, quàm tormentorum paſſionem.* Ut ſi ex unâ parte rurſus omnia flagella, ſpinæ, clavi, morsque acerbiſſima; ex alterâ verò unica lethalis noxa poneretur, præ his omnibus hanc longè averſaretur, & ultrò omnes hos cruciatus denuò ſubiret, ut hoc ſcelus avertere & amoliri poſſet. Imò ſi nullum peccatum commiſſum eſſet, niſi tua unica ebrietas, tuum unicum perjurium, vel adulterium, aut unica tua in adoleſcentiâ fornicatio, ad hoc unicum peccatum tollendum Dei filius libens paſſus fuiſſet.

Tu autem ô homo! quo animo huic Chriſti ſupplicio, tantæ

b S. Thom. in epiſt. ad Heb. 6
c Iſa. 53. d Amb. in Luc. c. 10
e Bonav. in 3. diſt. 15

tamque ferali morti, auctor adeſſes? quomodo conſpectum hominum ferre auderes, qui auctorem ac creatorem omnium, tam infami morte, damnaſſes? eadem jam tamen committere non perhorreſcis. Quis Deum ſuum ſiccis oculis tam dirè tractari ſine lacrymis videre potuiſſet? Quis non Judæos impedire, ſeque libens pro eo victimam offerendo, inclamaſſet:

Me, me, adſum, qui feci, in me convertite ferrum
Judæi, mea fraus omnis; nihil iſte, nec auſus,
Nec potuit.

Quis non omni niſu cum morti eripere conatus fuiſſet? quis non animos Clodovæi, Regis Francorum, induiſſet? *a* qui etiamnum ethnicus, dum à S. Remigio fidei elementis imbueretur, & horrendam illam paſſionis Domini iliadē intellexiſſet, zelo Dei accenſus, liberè pronuntiavit *ſi ego cum Francis meis iſtic adfuiſſem, ejus injuriam vindicaſſem*; Judæorum manibus Chriſtum eripuiſſem, inque ipſos Judæos arma convertiſſem. At docuit ſanctiſſimus Præſul, hujus amoris & indignationis zelum, in ſe retorqueret, cùm ipſe anteactæ vitæ flagitiis, horum cruciatuum, ac acerbiſſimæ mortis cauſam præbuiſſet. Huic affine eſt, quod ſcribit P. Simon Saba in litteris annuis 1598. Obonem Regem gentilem, cum audiſſet tam indignâ morte occiſum Dei filium, dixiſſe: ecquis tam immane facinus perpetrare auſus? quæ gens, quæ natio, quibus in terris degeret? & quaſi ilicò pœnas ſumpturus, quæſivit an quis ex câ ſtirpe ... pereſſet? ô quot ſuperſtites! p... cari non potuit, quamvis audi... illum ultrò ſe morti obtuliſſ... nam eſto, inquit, is mortem n... reformidârit, quis uſque eò t... merarius & barbarus, qui man... illi inferre auſus fuerit? quid ... audiret illum à ſuis, quos tan... redemit, denuò dilaniari? Qu... propter fruſtra in Judæos exca... deſcis, ô Chriſtiane, fruſtra e... rum barbariem ac rabiem inſ... ctaris; *qui in hoc fortè minùs repre... henſibiles* (uti feriâ ſecundâ pa... ſchæ Doctor mellifluus obſerva... *b quàm novi crucifixores, qui ma... nibus & verbis mortem illi acceſſe... runt, immortalem mortificant, & ... incrucifigibilem crucifigunt.* Ad... miſſi quondam ſceleris ultrice... pœnas ferunt Judæi: *c* quoru... parvuli ut plurimum naſci ſolen... manu ſanguine plenâ; adulti ve... ro, ipſo die paraſceves, profl... vium ſanguinis patiuntur, totiqu... expalleſcunt: abit nimirum, & ... in poſteras ætates effluit pœn... profuſi quondam innoxii ſangui... nis. utinam & tibi ô Chriſtian... flueret ille ſanguis, ora pallor oc... cuparet! non eò fortè venires a... mentiæ, ut per nova ſcelera, Chri... ſti cruci mortique cauſam affer... res. Piâ illud olim patientiâ Pau... lus exprobravit! *d O inſenſati Ga... latæ, quis vos faſcinavit non obedir... veritati? ante quorum oculos Jeſu... Chriſtus præſcriptus eſt in vobis* (in... & à vobis, *crucifixus.* tenebantu... eorum oculi diuturno ac infelic... faſcino: quod ut explicet & tol... lat, objicit Chriſti è cruce pen... dentis imaginem, cui pro tabel...

a Lobbet. vita & mors C. 6. §. 3.

b S. Vincent. ſerm. in die paraſc.
c Hugo Cardin. in Pſ. 77 d Ad Gal. ...

rus fuit, rude & immane linum: pro colore, pro purpurâ, murice ſanguis: pro penicillo, agella, clavi, ſpinæ, lancea: hâc abellâ, hoc colore, hoc penicillo ſus eſt inſolens, crudelis, impius ictor. quis ille? ne foris quære, uem domi tenes: vos ipſi *inſenati Galatæ*! tu ipſe, qui hæc leis, pictor fuiſti, & hanc cœlo adice, imaginem effinxiſti: nunc biter videamus, ante quorum culos hæc ſanguinolenta Redemptoris noſtri imago obverſa ſit.

§. II.

Variis hiſtoriis comprobatur Chriſtum per peccata hominum rurſus crucifigi.

S. Coleta virgo Gandenſis, amore Chriſti omnes omnium martyrum cruciatus lubens vo-ens perſenſit, toties prope Martyr dicenda, quot Martyres, cœlum numerat. ad quod impulit ponſus ſanguinum, qui ei tormenta quæ exantlaſſet & quibus n membris, ſingula ipſe omnia narravit. huic (quod ad rem acit) precanti, ſe in conſpectum virgo mater, & filiolum dederat, non qui in ſinu luderet, aut Coletæ arrideret; ſed qui unum jam oto vulnus corpuſculo, lacrymis uis commiſerationem atque opem expoſcere videretur: adjiciens illam etiam hodie facinoroſorum hominum crudelitatem ſſe, qui Chriſtum vix natum, crudeliùs quàm Judæi, non unô vulnere cruentarent. Puerum eſum quippe non ſemel pueri obſcœnis libris, laſcivis verbis, domeſticis furtis aliiſque ſupra ætatem flagitiis proſcindunt, & manus Judæorum prævertunt, quæ dum cernimus, nonne meritò cum Bernardo exclamamus: *a adhucne Judam, & illudam lacrymas ejus?*

Quid quòd Judæi, *b* minorem injuriam Chriſto intulerunt, qui excæcati, cum ut hominem hîc in terris ambulantem occiderunt: quem Chriſtiani poſt tot amoris argumenta, regnantem in cœlis, rurſus vellent crucifigi. Audi Dionyſium illum Areopagitam: *c* qui aureo oraculo, *volucris cœli* nuncupatus eſt, *& incorruptæ fidei ac ſummæ auctoritatis Doctor*, teſte S. Liberato Diacono, habitus eſt; ipſum audite: *Judæi, qui Deum crucifixerunt ambulantem in terris, minùs peccârunt, quàm qui offenderunt ſedentem in cœlis.* Quem illic regnantem, quemadmodum rurſus peccata configant, altera non vana viſio manifeſtavit: D: Brigitta illa Sueciæ, nobilitate ſanguinis, vitæ ſanctitate illuſtris alumna, decem annos nata, cum quâdam die de Paſſione Domini ſermonem audiſſet, nocte inſequenti vidit Jeſum in cruce, ſanguine recenti perfuſum, & toto corpore lacerum, ſic illam compellando: *d aſpice vulnera mea ô filia!* Brigitta ad hoc cruentum ſpectaculum attonita, ut plagas recentes & ſanguine ſtillantes advertit, in has voces miſerè cum ejulatu prorupit: Eheu mi Jeſu! quis te adeò horrendè, miſerè ſauciavit? quis cruci tam dirè iterùm affixit? reſpondit Do-

a Bern. ſerm. 3 in natal. Dom.
b Chryſ. ad Carolum Imp. in Brev.
c Dionyſ. ep. 4 ad Demoph.
d Breviar. Rom. in vita 8. Octob.

minus,ab illis hoc factum,qui me ſceleribus ſuis laceſſunt,& fœdas ac brutas voluptates, meis amoribus & æternis deliciis præponunt. & quod mireris: *a his plagatus ſum* à Chriſtianis, *in domo eorũ qui diligebant me.* Auditis hos Chriſti gemitus ô ſcelerati! ô voluptuarii! ô libidinoſi! Audis ô peccator quiſquis es! audis ô Caudidice,ô Judex,qui aurô corruptus à Juſtitiâ deflectis! in domo tuâ rurſus Chriſtum vendis. Origen. „*b* omnes, qui pro temporalibus „rebus juſtitiam deſerunt; Deum, „qui eſt juſtitia,vendunt. *Pondus* „*addit Venerabilis Beda*: *c* multi „hodie ſcelus Judæ,velut immane „& nefarium exhorrent, nec ta„men cavent:nam cùm pro mune„ribus,charitatis & veritatis jura „ſpernunt,Deum qui eſt charitas „& veritas,ſpernunt. Tu ô Mercator,qui fraude,dolo,perjuriis,falſas merces protrudis, totus nummis avarè inhias,in domo tuâ Dominum tradis. Bern.: „ *d* Chriſti „opprobria,ſputa,flagella,clavos, „lanceam, crucem & mortem, in „fornace avaritiæ conflans & pro„fligans, in acquiſitionem turpis „quæſtus:hoc tantùm differentes „à Judâ, quod ille horum omne „emolumentum, denariorum nu„mero compenſavit, iſti veracio„ri ingluvie, lucrorum pecunias „exigunt infinitas.

Tu qui ob hauſtum intemperanter ſumptum, peccatum temulentiæ aut gulæ admittis, in domo tuâ rurſus calicem paſſionis, & poculum fellis Chriſto propinas.

a Zachar 13

b Origen. tract. 35 in Matth.

c Beda in Caten. D. Thomae.

d Bernard. in Cant in avaros, V. Speranza pract. 1. de Paſſ.

Tu qui ob fœdam voluptatem Deum offendis, Barrabam Chriſt[o] præponis: vos denique qui calumniis,diris, blaſphemiis cœlum l[a]ceſſere non erubeſcitis,gladio linguæ Jeſum percutitis, flagellati[s] crucifigitis: hæc enim omnia ſupplicia,peccata ſola inflixerunt. Judæ avaritia prodidit; miniſtroru[m] calumniæ ac blaſphemiæ traduxerunt; Judicum improbitas condemnavit; Pilati ambitio flagellavi[t] Judæorum invidia in crucem eg[it] hi fuerunt carnifices, hi tortore[s] de quibus ipſe queritur: *e ſupr[a] dorſũ meũ fabricaverunt peccatore[s]* Vidit hoc Africanum ſidus, n[on] tam radios, quàm fulmina ejaculatur: " *f* jam non eſt iraſcendu[m] Judæis, qui morientem deriſerunt non regnantem; & quis eſt qui Chriſtum adhuc irrideat? utinam unus eſſet,utinam duo,utinam numerari poſſent! tota palea areæ ipſius,ridet eum; & gemit triticum irrideri Dominum. An. 1598. 21. Decemb. feſto S. Thomæ, *g* B. Maria Raggy ex terti[o] Ordine S. Dominici ſacro Euchariſtiæ epulo refecta,vidit Chriſt[um] ſponſum ſuum columnæ alligatũ & toto corpore ſanguinolentum ubertim lachrymas ac gemitu[s] fundere: ad quem virgo: ô mi Jeſu ſcelera mea ſunt cauſa tuorum vulnerum, illa te tam dirè laniârunt. Reſpondit Chriſtus: etſi tanta,tam immania paſſus ſim,Chriſtiani tamen non ceſſant me in dies impetere, & vulnere ſuper vulnus conſcindere. Ecce quemadmodum recenti ſanguine omnes plagæ recrudeſcunt. Cadaver ad præſentiam homicidæ dicitur ſanguinem emittere, ut eventus

e Pſal. 128 *f* Aug. *g* In vita l. . c. 5

com-

comprobavit. Clariſſimus Doctor Vincentius Moſſes regiæ Majeſtatis Philippi IV. medicus, in philoſophiâ ſuâ naturali ſacroſancti corporis Chriſti, cap. 14. dub. 3. diſquirit, an à morte Salvatoris naturaliter ſanguis ex aperto latere profluxerit? ubi ut varias variorum opiniones prætcream, ſic ille ſentit: alicui videri poterit, quòd ſanguis naturaliter fluxit, quia erat præſens homicida: naturaliter enim præſente homicidâ fluit ſanguis ex corpore mortuo, quod & ratione, & auctoritate, & luculentis exemplis comprobat. Auctores adducit ſupra quatuordecim viros omnes literatos, medicos, Theologos, qui doctrinam ſuam rerum experientiâ demonſtrant. unum alterumve paucis delibaſſe ſufficit. An. 1510. in Hiſpaniâ occiſus Joannes Abuſtherus: venatores duo in ſuſpicionem adducti, in vincula conjiciuntur; ſed cùm nil ſolidæ contra eos probationis afferri poſſet, cadaver ſepulchrò eductum, coram primo nil alterationis dedit; coram ſecundo, per vulnera largè ſanguis erupit: quo viſo naturæ prodigio, homicidium ſuum faſſus eſt. Ita de altero commemorat, qui uxorem jugulârat, cujus cadaver poſt 20. dies exhumatum, ac in conſpectum mariti poſitum, toto corpore ſanguinem ſudavit. Hippolytus Marſilius dicit ſe hoc indicio plura homicidia detexiſſe: idem ait pluries feciſſe quidam Judex Curiæ Philippicæ. Quò referri poteſt illud prodigium, quod in morte Henrici Regis Angliæ obſervatum eſt; *a* cujus cadaver, dum ad tumulum deferretur, Richardus filius contumax ac patri rebellis occurrit; & ecce dum apertâ facie, parentem aſpicit, cadaver ſanguinem copioſo imbre ſudavit. haud aliter omnia Chriſti vulnera ad præſentiam peccatoris renovantur: quod luculentus teſtis B. Borgias teſtatus eſt, *b* dum Chriſti è cruce pendentis effigies, in Peccatoris obſtinati præſentiâ, toto corpore largiter ſanguinem ſudare cœpit, rurſus ad eas cogimus anguſtias, quæ in horto ſanguineum ſudorem largè expreſſerunt. *c Cur addimus afflictionem afflicto? magis aggravant Chriſtum vulnera peccati noſtri, quàm vulnera corporis ſui.* quid agis peccator? manus tuæ quæ vindictam ſpirant, pauperem opprimunt, adhuc plenæ ſunt ſanguine lingua, oculi, membra omnia ſacro Chriſti cruore tincta video: menſæ, convivia, fercula veſtra, ubi invicem mordetis & carnibus humanis ſaturamini, ubi laſcivitis, & bibitis velut aquam iniquitatem, ſanguine conſperſa ſunt. Audi rem portentoſam, quam non minùs eruditus, quàm Religioſus ſcriptor Bzovius, in annalibus ſuis commemorat: *d* Romæ puella fuit *Catharina* nomine, à formæ venuſtate *pulchra* cognomine, ſed famæ proſtitutæ, ad quam omnis juventus confluebat: dum veſpere quodam, ſpecioſum præ cæteris, ad ſe juvenem divertentem conſpexit: quem dum cœnâ (ut conditio poſtulare videbatur) ſatis dapſilè exciperet, mirum ecce

a Piſe tom: 2 pag 861

b Nierenb. de amore Chriſti c: 15

c Bern feria 2. Paſchæ.

d Bzovius an Chriſt. 1221 n. 10.

oſtentum: quodvis ut menſæ inferebatur ferculum, ſanguine largo aſperſum apparuit. quo prodigio adeò illa non perculſa, ut menſis remotis, eum in penitius cubile deductum, ad flagitium pellicere auſa fuerit: non invitus ſucceſſit; at iſtic loci, derepente (ô inauditam metamorphoſim) *Speciosus formâ præ filiis hominum*, toto corpore vulneribus ſaucium & plagis lividum, ſponſum ſanguinis ſe exhibere, totque ora, quot vulnera viſus pandere, quibus illam hujus tam diræ lanienæ cauſam arguere; benigniſſimè tamen ad veniam invitare non deſtitit. Erubuit ad hæc Catharina & ſcelus exoſa, ſingularem poſthàc vitæ ſanctitatem exorſa eſt, quin & tu ô laſciva puella, quin & tu ô Veneris proce, hujus exemplo potiori jure, quàm olim piiſſimus Bernardus, ad cor reverſus, fateri potes: *ego ſum tui cauſa vulneris, ego tui cauſa doloris.*

Aut cum magno illo Franciſco, Duce Gandiæ, ſenſus tuos, velut Chriſti tortores intueri, *à qui Chriſtum ferire auſi eſſent, & perimere; qui nec membra ſua, niſi ut confixores Domini clavos intuebatur,* ſed dicet aliquis, Chriſtus reſurgens à mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur, quî ergo eum immortalem, regnantem in cœlis, rurſus valent crucifigere?

Delrio varias inter artes necromanticas, unam refert, *b* quâ magi aut ſagæ, imagines cereas conficiunt, quas acubus, aut ſtylis ferreis configunt, vel igne liquant, vel confringunt: *& ſic* inquit, *certum iis, quos tales imagines deſignabant, interitum, tabe vel alio mortis genere adferunt.* addit ſub calcem ſectionis: *ſolemne eſſe ſagis, effigies has baptizare in nomine Beelzebub, & nomen occidendi illis imponere.* inter cæteras autem hujus artis illuſtria, hæc adducit argumenta. Sub Carolo IX. Gallorum Rege graſſari hæreſis cœpta eſt, *c* quam dum extirpare, & regno expellere ſatagit, ipſo in ætatis flore contabeſcere, intemperiis, variiſque cruciatibus agitari cœpit. malum omnem medicorum peritiam ſuperabat. dum tandem feſto S. Bartholomæi deprehenſa cerea imago, formâ regiâ, in quam nefarii homines, impiè fuerant debacchati: quidquid punctionum ac vulnerum huic cereo ſimulachro infligebant, id Rex innocens in ſe tenerrimo ſenſu percipiebat; donec tandem ſuccubuit, & fatis conceſſit. Conſimile quid narrat Creſpelus l. de odio Satanæ diſc. 10. & addit ſe vidiſſe, cùm Avenione eſſet, cultrum parieti infixum, quo de ſententiâ judicis, excoriatus fuerat quidam magus, eò quòd per ceream imaginem Pontificem è medio ſuſtulerat.

Anima noſtra imago eſt magni illius Regis, fuſa ad ſimilitudinem creatoris: hanc imaginem quot peccatis, velut ſtylis ferreis configimus, tot vulneribus Deum noſtrum quem repræſentat, laniamus & occidimus: graviſſima profectò injuria ab ejuſmodi venefico, Pontifici aut Regi infer-tur.

a Sacchin hiſt. Soc. part 3 l. 8. n. 113
b Delrio diſq. Mag. l. 3 part. 1. ſect. 4 pag. 210
c Delrio ibid. Piſa tom: I pag 136 t

ur; quem hoc diabolico ſupplicio trucidat: ſed hic in hominem ſævit, tu in Deum, in creatorem, beneſactorem, conſervatorem tuum benigniſſimum, atque ipſius beneficiis pro telis uteris, inque ipſius injuriam & contumeliam contorques.

Eſt ille prima cauſa & primus motor, ſine quo nec agere, nec moveri poteſt homo. Sed ô barbariem! ô injuriam deteſtandam! Divino illo auxilio, velut gladio armatus, in Auctoris ſui opprobrium homo abutitur, & ipſam, ut ita loquar, Dei manum renitentem quodammodo atque reluctantem, trahit ad conſortium ſui ſceleris, faceretque (ſi modò admitteret infinita bonitas) auctorem peccati. Quo uno, quid ipſi ſupremo ſanctiſſimoque numini, ignominioſius accidere aut etiam excogitari poſſit, non video. Dic enim, dic age peccator, ſi mortalium omnium maximè inopi abjectiſſimoque mendiculo, pecuniolam erogares, quâ ille victum ſibi quæreret, & fame longâque inediâ prope enectum ſuſtentares; ille è contrà, & tuæ beneficentiæ & ſui oblitus, ex eâ ipsâ pecuniâ venenum emeret, quo tibi perniciem moliretur: quo ferres animo, quibus oculis aſpiceres, quibus exciperes verbis, quo irarum impetu in barbarum, excors, immane mancipium devolvereris; ſat ſcio, non tibi ſatis eſſet animi & verborum, irarumque ſatis, quo in ingratum illud capur detonares. Tu, puſillus homo cùm ſis, oblatam ex commiſeratione pecuniolam, in tuam perniciem converti non patieris; quî te patietur Deus immortalis? te, inquam, cui ut mendico, & mortalium pauperrimo, tam lautas epulas, tam generoſa vina appoſuit, adeò commodè & ſplendidè induit, inſuper tantis facultatibus & fortunis cumulavit; iis tamen per temulentiam, faſtum, avaritiam, luxuriam aut luxum in ipſius injuriam, contemptum & ruinam abuteris. Inſigne fuerit paterni affectus indicium, dum Zaleucus Locrenſium Rex, unum oculum ſibi erui paſſus eſt, ut alterum filio ſervaret; nec hoc inferius foret, ſi plebejo alicui damnato, ut utrâque manu præciſâ, morte plecteretur, Rex ejus miſertus, unâ manu ſibi amputatâ, alteram civi, unà cum vitâ reſervaret. Magnum ſanè eſſet momentum, & pignus amoris. Nunc verò, quid non ſupplicii mereretur, ſi eam manum, quam Rex illi ſervaſſet, aut reſtituiſſet (uti cœlitus Damaſceno factum) in Regem armaret ad trucidandum? Si filius Zaleuci ob adulterium reus, à patre redemptus, die inſequenti rurſus flagitium anhelaret, alterum patri oculum eruere niteretur. Nonne ingratitudo pluſquam belluina foret? non manus, non oculus, ſed omnia corporis membra noſtra, per peccatum carnifici tradenda, Chriſtus reſtituit; nihilominus omnibus membris in eum armamur, Deum ipſum quantum in nobis eſt, perimere & deſtruere nitimur. hujus doctrinæ egregium habeo magiſtrum ex Clara valle: *a ipſum, quantum in ipſa eſt Deum perimit voluntas propria: omnino enim vellet (peccator) Deum peccata ſua*

a Bern. ſerm. 3. de reſurrect.

aut vindicare non poſſe, aut nolle, aut ea neſcire; vult ergo eum non eſſe Deum, quæ quantum in ipsâ eſt, vult eum aut impotentem, aut injuſtum eſſe, aut inſipientem. Crudelis planè & omninò execranda malitia, quæ Dei potentiam, juſtitiam, ſapientiam perire deſiderat.

Nec adhuc tanti ſceleris enormitatem execrari, illatam beniguiſſimo Regi noſtro injuriam lachrymis, imò vel ſanguine eluere ſtudemus? Burchardus primarius conſpirationis artifex, *a* qui Carolum comitem Flandriæ, lethali ictu in capite ſauciavit: tanto dolore ac pœnitentiâ ductus fuit, atque ita ſcelus ſuum deteſtatus, ut copioſas eleemoſynas in pauperculam effuderit, eo pacto, ut Deum exoraret præter aliam à juſtitiâ pœnam infligendam, manus tam nefaria ſibi amputaretur. Quod cùm non impetraret, rogavit, eam ſibi præſecare liceret in rotam agendus; ſe ipſum promptiſſimè ad eam comparavit, ubi confractis oſſibus, à nonâ matutinâ uſque in diem ſequentem vivus permanſit, exquiſitæ pœnitentiæ ſigna ſanguineis lachrymis uberrimè conteſtatus.

Nos non mortalem principem, ſed Deum ipſum, Dominum dominantium, non uno vulnere, ſed tot plagis crudeliſſimè configere non perhorreſcimus, quot flagitiorum tela in eum evibramus. Nec eſt, qui recogitet, quem facinoris ſui longè atrociſſimi pœniteat. Pœnituit non ita pridem (at longè inferiori de causâ) matronam Galliæ, *b* quæ cum filium, quem habebat u[nicum], in Italiam invitum ac r[e]luctantem ablegaſſet; ubi hu[nc] mortuum inaudivit, ſe ejus mo[r]tis cauſam rata, ita indoluit, [ut] omni hominum contubernio v[a]lere juſſo, peregrinationem nud[i]pes vili lacernâ induta, in exter[as] terras ſuſceperit, ſolo pane, [&] aquâ vitam ſuſtentans, illudq[ue] identidem ingeminans: ego te p[e]remi fili mi, quis mihi tribua[t] ut moriar pro te? nec qui[s]quam noſtrûm ingemiſcit, [se] filium Dei crudeliſſimè truc[i]daſſe. Unde Auguſtinus ſic Re[]demptorem noſtrum, ſuprem[o] illo judicii die in hominem de[]tonantem inducit: "*c* cur m[e] graviore tuorum criminum cru[]ce quàm illâ in quâ quondam pependeram afflixiſti? gravior apud me peccatorum tuorum crux, in quâ invitus pendeo, quàm illa, in quam tui miſertus aſcendi." Quò ſe tunc peccator convertet, quando illi meritò exprobrabit Salvator: "*d* vide hominem, quem crucifixiſti; vide vulnera, quæ infixiſti; vide latus, quod transfixiſti; quoniam per te, & propter te apertum eſt, & tamen intrare noluiſti." Neque minus terribile eſt illud S. Bonaventuræ: *e Apparebit* inquit, *Dominus Jeſus cum vulneribus ſuis & clamabit, dicens: videte, quanta à vobis, & in vobis, & pro vobis paſſus ſum; & tamen ingrati omnia contempſiſtis, & pro nihilo duxiſtis. Ite maledicti in ignē æter-*

a P. Sainct Iure livre des eſlus c.7

b Sainct Iure, ibid.

c Aug. ſerm. 181. de temp. in vigil. Pent. ſerm. 1

d Aug. l. 2 Symb. c. 8

e Bonav. part. 1 Stim. c. 2

num.

[illegible]*um.* Certum itaque eſt in ex[illegible]tremo judicio impios, uti Pro[illegible]pheta ait, *a aſpecturos in eum, quem* [illegible]*confixerunt:* quibus teſte Ruperto, [illegible]*veneranda Domini vulnera, æterna* [illegible]*futura incendia.*

Quæ ut reſtinguamus, lachry[illegible]marum imbre, & ſacro ejus ſanguine, per ſacramentorum canales ſalubriter nobis profluente, occurramus, ſceleris noſtri atrocitatem deteſtemur, noſque Chriſticidas ac Deicidas, ſupra omnes Regum ac Imperatorum ſicarios, gravioribus longè cruciatibus digniſſimos fateamur.

a Zach. 12

Ne comedas, Gen. 2.

CAVE NE TITUBES, MANDATAQUE FRANGAS. a

DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ.

Jejunium quod Heterodoxi, ut inventum diabolicum execrantur, Redemptor noſter exemplô ſuô ſanctificavit & obſervari voluit.

§. I. *Hæreticorum errores refutantur, ac jejunii præceptum adſtruitur.*

§. II. Jejunium ut eſt actus virtutis abſtinentiæ, hominem contra inſultus cacodæmonis obarmat. b

§. III. *Jejunii arma fortiſſima*, ut poſſitis omnia tela nequiſſimi ignea extinguere. *Ad Epheſ.* 6. *Atq; his armis non robur animi duntaxat, ſed quod mirandum, etiam corporis acquiritur. Unde Eccl.* 37.

§. IV. Qui abſtinens eſt, adjiciet vitam.

a Horat. b S. Thom. 2, 2, q. 146

Cùm jejunaſſet quadraginta diebus & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit. Matth. 4.

HÆretici moderni, Epicurei, Anomei, jejunium Catholicis præceptum, maximè impugnant, & ut inventum diabolicum amnat, *a* Hæc Calvini cenſura eſt 4. inſt. c. 12. §. 21. *Latæ ſunt im-æ leges,* inquit, *quæ conſcientias -tialibus vinculis ſtringunt, inter-ictus carnium uſus, quaſi hominem ntaminet.* Et infrà: *Hæc ultima eſt pietas, & vix morte expiabilis, ſi is minimũ laridi aut rancidæ car-s, cùm pane cibario guſtaverit.* Et 20. Magnæ eſſe inſipientiæ & au-aciæ, imitari velle quadrageſima-Chriſti jejunium. Lutherus ve-o ſic contra jejunium debaccha-r: *Quid hoc aliud quàm impia aut Antichriſti?* quod ut faci-ùs populo in vitium prono im-onant, ad ſuum ſenſum ſacras tteras traducunt, allegantes il-d Pauli 1. ad Timot. 4. *b In no-iſſimis temporibus diſcedent qui-am à fide, loquentes mendacium, rohibentes nubere & abſtinere à ibis.* Quorſùm hæc ajunt? Sub-it enim Apoſtolus: *Quia omnis reatura bona eſt, & nihil rejicien-um, quod cum gratiarum actione ercipitur.* Idem 1. Cor. 10. *Omne uòd in macello venit, manducate, ihil interrogantes propter conſcien-iam.* Et Lucæ 10. Magiſter veri-atis Diſcipulos ſuos docet: *Man-ucate, quæ apponuntur vobis.* Cau-am ſubnectit Matthæus, capite 15. *Non quod intrat per os coinquinat hominem, ſed quod procedit de ore.* Ex quibus inferunt novitium Pontificiorum inventum eſſe & erroneum, ac bonitati Creatoris, qui omnia ad eſum & uſum hominum condidit, repugnare.

a Chaevaſ. de notis ve-ae Rel. 1, 2, nota 18. cap. 5. §. 3. b 1 Tim. 4

§. I.

Dicti errores refutantur, ac jejunii præceptum adſtruitur.

AD hos tam craſſos & palpabiles errores refutandos, ſciendum eſt Apoſtolum 1. ad Tim. 4. *c* inſectari Simonianos, Saturninum (qui tempore Apoſtolorum vixit) Ebionem, Manichæos, Marcionitas, Encratitas, qui dicebant, nuptias, vinum, carnes, &c. eſſe creata à Diabolo; ac proinde hæc naturâ ſuâ eſſe mala & cavenda, eorumque uſu & eſu hominem inſici & maculari. Alia Scripturæ loca tantùm probant ſublatas veteris legis cæremonias & Judæorum, qui nimis ſuperſtitioſi erant in multis ciborum generibus devitandis. Jejunium autem & abſtinentiam à certis cibis, non eſſe novitium inventum, ex eo patet, quòd Deus primis parentibus, alimentum ex herbis, & fructibus terræ præſcripſerit: *d Ecce dedi vobis omnem herbam adferentem ſemen ſuper terram, & univerſa ligna, quæ habent in ſemetipſis ſementem generis ſui, ut ſint vobis in eſcam.* Tranſactique

c Coru. hic. d Gen. 4.

ſunt multi annorum centenarii, totum videlicet tempus ante diluvium, quo genus humanum, nec eſum carnium novit, nec vini potum. Donec primus poſt diluvium Noë vinum invenit, & Deus carnium eſum hominibus indulſit; at non ſine delectu, dixit enim: *a Omne quod movetur, & vivit, erit vobis in cibum, excepto quòd carnem cum ſanguine non comedetis.* Sed nec omnes fructus primis parentibus conceſſi ſunt; verùm à ligno ſcientiæ, arctiſſimo præcepto illis jejunandum erat: *b Ex omni ligno paradiſi comede, de ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas: in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris.* Comedit Adam fructum, qui in ſe bonus ac ſapidus erat; ſed quia contra præceptum Domini, ſe ac poſteros omnes amariſſimo miſeriarum pelago involvit. Audire hîc juvat Baſilium de jejunio differentem: „Jejunium (*inquit*) in paradiſo lege conſtitutum eſt; primum „mandatum accepit Adam: ſi je„junaſſet à ligno Eva, non iſto in„digeremus jejunio. *Cui accedit S.* „*Aug.*: *c* Ipſe Princeps generis „noſtri, quamdiu non comedit, in „paradiſo fuit: ſtatim cùm come„dit, de paradiſo ejectus eſt. *I* „*nunc Calvine, & jacta: d* quod „intrat per os, non coinquinat „hominem. Non erat Mortiferum mel, quod deguſtavit Jonathas, *e* niſi quia Pater vetuerat. Neque propter panem, quem comederat, & aquam quam biberat, à leone Propheta diſcerptus eſt; ſed quia mandato divino cautum

a Gen. 9 b Gen. 2
c Aug. ſerm. 65 de temp.
d Matth. 15 e 1 Reg. 14.

illi erat, ne comederet. Ca[...] ſuillæ Judæorum tempore [...] minùs bonæ erant, quàm mo[...] tamen quia illis vetitæ, con[...] tunc ſine peccato non poter[...] Quæ lex Moſaica tam rigidè [...] vata eſt, tantâque cum laude [...] Machabæos in album purpura[...] rum Martyrum Eccleſia rede[...] rit.

Probatur ſecundò jam inde [...] exordio Eccleſiæ jejunii præ[...] ptum in uſu fuiſſe. Quod Ec[...] ſiam imponere poſſe, ex eo c[...] ſtat, quod Actorum 10. Apoſ[...] li, poſt inductam legem Evan[...] licam homines à ſuffocato & ſ[...] guine abſtinere juſſerunt. Ip[...] verò Apoſtolos jejunaſſe, te[...] monio Chriſti comprobat[...] eſt, dum dixit: *f Venient di[...] cùm auferetur ab eis ſponſus, tunc jejunabunt.* Quis verò ſ[...] mentis, ſi in Ninive fuiſſet, p[...] ceptum Regis de rigidiſſimo [...] junio, quo omnes homines, [...] gros, lactentes, jumenta ipſa [...] omni cibo abſtinere juſſit, [...] quum duxiſſet? Quidni Eccleſ[...] quam Chriſtus audire præcep[...] moderatius longè jejunium [...] ponere poſſit. Etſi præcept[...] Medici, ad pellendos morb[...] corporis in ægro locum habe[...] præceptum Eccleſiæ ad pell[...] dos morbos animi, à ration[...] lienum judicabitur? Alterum [...] communi Patrum ſententiâ, [...] junium quadrageſimale ab A[...] ſtolis inſtitutum, & Eccleſiæ [...] ditum comprobari: ut patet [...] libro quinto Apoſtolicar[...] Conſtitutionum, cap. 13. *Serv[...] dum eſt à vobis jejunium quadra[...] ſimæ, continens memoriam con[...]*

f Matth. 9.

ſatie[...]

ionis & legiſlationis Domini. ...em Canonem Divus Igna... s Apoſtolorum Diſcipulus, ad ...ilippenſes ſcribens, retulit: & ... annis 500. Rupertus in cap. 3. ...ni ſic argumentatur: *Sicuti ...indùm edictum* (Regis) *fieri o... tuit; ita ſecundùm fidem & tra... ionem beatorum Petri & Pauli ...poſtolorum, qui ſunt vel eſſe de... ...t lingua Romanæ Sedis, ordinem ...leſiaſticum ſervare oportet.* Con... ...nat Hieronymus epiſt. 56. ad ...rcellam de errore Montani. ...s *unam Quadrageſimam ſecun... ...m traditionem Apoſtolorum tota ...o, congruo tempore jejunamus.* ...de D. Leo: *a Apoſtolica inſti... ...io quadraginta dierum jejuniis ...pleatur.* Et Sanctus Petrus ...ryſologus: *quod Quadrageſi... ...m jejunamus non eſt humana in... ...ntio, auctoritas eſt divina.* Ad ...am acceſſit D. Petri inſtitutio, ...i (ut ait Abulenſis) Quadra... ...imam primus inſtituit, idque ...mplo Chriſti: quod ut S. Pe... ...s ait, nobis reliquit, *b ut ſe... ...imur veſtigia ejus*: ſi non paſſi... ...s æquis; cùm non humano ...re jejunarit, at pro modulo ...menſurâ gratiæ: aliàs conſe... ...itur nihil illam boni feciſſe, ut ...obis in exemplum traheretur, ...quod imitari nos oporteat; ...æque enim actio fuit infiniti ...riti, & ab omni imperfectio... ...immunis. Quare hac tempe... ...te jure uſurpârim illud Am... ...oſii, qui epiſtolâ octuageſimâ ...undâ contra monachos Apo... ...as, jejunium damnantes, ...ibens; ſic eos coarguit: *Qui ...unandum negatis, quæ cauſa cu.* *Chriſtus jejunaverit, adſtruite: niſi ut vobis exemplo eſſet ejus jejunium.* Quod exemplum Chriſti fusè tractat Lobbetius de Continentiâ libro 2. capite 17. Illud autem præceptum ſub mortali obligare, manifeſtè probat Leſſius, & confirmat ex Concilio Gangrenſi, ante annos 1260. can. 19. *Si quis jejunia, quæ communiter ab Eccleſiâ cuſtodiuntur, diſſolvat, anathema ſit.* Cui illa Auguſtini ſententia conformis eſt: *c Aliis diebus jejunare remedium eſt aut præmium; in Quadrageſima non jejunare, peccatum eſt:* idque non leve, ut docet Ambroſius: *d Non enim fratres leve peccatum eſt fidelibus, indictam Quadrageſimam à Domino, non jejunare: ſcriptum eſt enim, qui dicit ſe in illo manere, debet, ſicut ipſe ambulavit, & ille ambulare jejunando.* Quod ex eo probat: *Si ignorans Ionathas indictum à patre jejunium, quia reſolverit, morti addicitur: qui ſciens à Chriſto indictum inſolvit, quid meretur?*

Porrò quàm hoc præceptum leve ac lene ſit, ex illo manifeſtum eſt; quòd Eccleſia ut benigniſſima mater, ſuis non jejunium Niniviticum, aut Saulis Regis indicat: ſed infirmitati ſuorum condeſcendens, ab hoc eximat omnes in teneriori ætate, uſque ad annum vigeſimum primum expletum: & ob defectum naturæ, viros ſexagenarios; fœminas verò quinquagenarias, probabiliter non obligari cenſet Sanchez de Matrimonio lib. ſeptimo, diſputatione trigeſimâ ſecundâ numero decimo ſeptimo.

a S. Leo. ſerm. 6. de Quad.
b 1. Pet. 2.

c Aug. ſerm. 62. de tem.
d Amb. ſerm. 25. de Quad.

Ut docet Sanchez in Selectis, diſputatione quinquageſimâ quartâ, numero undecimo. Secundò omnes fœminas gravidas ac lactantes. Tertiò omnes opifices, ut probant ex privilegio Eugenii Quarti. Diana tractatu ſecundo, reſolutione octavâ, Sa, Ledeſma, Bonacina, Baucius pag. 50. Fagundez præcepto quarto Eccleſiæ, capite octavo, numero decimo ſexto. Quartò omnes iter facientes pedites, ad quinque leucas Luſitanas, præter aut propter; Fagundez citatus num. decimo ſeptimo: aut quatuor Belgicas, ut uſu jam receptum eſt. Etſi animi causâ, ut ait Diana 12. reſolutione 52. Sanchez Select. diſput. 54. n. 20. Baucius pag. 51. Quintò excuſantur Concionatores abſolutè ex obedientiâ, vel ob publicam utilitatem ad populum dicturi. Ita Novar. Silv. Ledeſm. Azor. quos citat Fagundez præcept. 4. Eccl. cap. 8. n. 19. Sanchez verò in Conciliis parte 2. libro 5. cap. 1. dub. 13. n. 7. Addit Magiſtros Grammaticæ in Societate non obligari ad jejunium, niſi mediâ quadrageſimâ, id eſt tertiò in hebdomadâ, etſi ſint fortes & robuſti. Hæc verò clauſula, ſi ſine gravi incommodo, ſuo munere fungi nequeant; aut equites, aut etiam ex re illicitâ graviter defatigati ſint, ad omnes ſe extendit, uti & omnes ægros hoc præcepto eximi.

Accedit conſuetudo collationis ſerotinæ: de quâ quid Suarez ſenſerit, aliique; vide apud Fagundez præcept. 4. Eccl. cap. 4. n. 12. de Collatione: & Baucium pag. 51. qui laxos in hâc materiâ Doctores allegat. Quæ omnia cùm probent, præceptum ho[...] cleſiæ facillimum eſſe; & ut o[...] dam, corpori juxta ac animæ [...] tare, non poſſum quin cum D[...] ximo exclamem, qui de jejuni[...] Ninivitarum agens (ubi ſenes [...] venes & infantes jejunabant[...] & pecora) ſic ait: "*a* Quale ſi[...] Chriſtianum pro ſalute ſua n[...] facere, quod pecudes pro ho[...] num ſalute fecerunt? niſi qu[...] ſtolidior pecude eſt, qui indi[...] pro ſe à Sacerdote jejuniô, n[...] jejunat. Nonne enim pecus e[...] qui non intelligit, quid illis i[...] mineat, quid incumbat?" Et p[...] quidem ut in appoſito ſym[...] videre eſt, ad nutum Domini [...] abſtinet, vel ſpe potiundi, vel [...] tu verberum, dum nos nec [...] cœnæ magnæ, nec metus ſiti[...] famis æternæ, quam patiemu[...] canes, commoveat.

Sed hæc hactenus, quoad [...] junii præceptum: nunc au[...] quod jejunii virtutem ac m[...] tum ſpectat; & quanto cum [...] gore in Eccleſiâ ſemper obſe[...] tum, paucis expendamus.

a S. Maximus de Litaniis & Jej[...] Ninivit.

§. II.

Jejunium ut eſt actus virtu[...] abſtinentia, hominem c[...] tra inſultus cacodæmoni[...] armat. b

GOliath terror ille Iſraëli[...] rum, quem Auguſtinus a[...] que Patres, Principi tenebrar[...] conferre non dubitârunt, pro[...] cabat filios Iſraël quadragi[...] diebus, eos laceſſens mane [...]

b S. Thom. 2. 2. q. 146

veſ[...]

:re : *a Procedebat verò Phili-*
manè & veſpere , & ſtabat
[qu]aginta diebus.
rtareus ille Goliath hoc
raginta eſurialium dierum
ore in campum progredi-
procedit verò *manè & veſpe-*
manè impugnat prætextu
cillitatis ſtomachi , cerebri,
xionis, catharri , injuriæ aë-
noxii vaporis : veſperi defe-
evioris ſomni,in gratiam ad-
ntis amici : ut olim Sylva-
Abbas , *b* Marcianus, aliique
horetæ in voluntario jeju-
feciſſe memorantur. Quod
collationem ſpectat , vel
uetudines alibi inductas, vel
ntias quorundam laxiores ,
dæmon fraudulenter obje-
licere pro collatione ſume-
ſam ex pane , ex vino , vel
gdalis , quæ ſeorſim ſumi
iſſent. Ut videre eſt apud
am tract.2. reſol.34. Azor.
nal. Bauc. pag. 51. & 56.
connectit ſententiam Azor.
culum adhiberi poſſe. Tum
cit ad magnos quoſvis piſces
lò non excedatur quantitas)
Bonacina tract. de leg. Ca-
.Megala.Baucius pag.51.qui
es volunt quantitatem ſpe-
, non qualitatem.
ontra has infeſtiſſimi hoſtis
ias,40. his diebus nobis col-
ndum eſt, ut rectè monet
ardus ſerm. 1. de jejunio :
ſacrum quadrageſimæ tempus
dimur , tempus militiæ Chri-
e ; nemo ergo in umbra jaceat,
pugnam detrectet , in aciem
um eſt.
emorabile eſt , ut doctè ob-

Reg.17 b Apophteg. Beyerl.tit.
ejunium.

ſervat in Jonam P. Joan. Bap. Uwens cap. 3. vers 7. quod fidem nobis facit potentiæ & aſtutiæ hoſtilis, noſque debet mirum in modum ad pugnam cum eo ineundam obtinendamque victoriam animare : primum hoſtem , Iſraëli ex Ægypto egreſſo, & ad terram promiſſam properanti , uti eſt à D. Gregorio obſervatum , *c* occurriſſe Amalech. Eſt autem Amalech, ſecundum ejuſdem interpretationem Gregorii , idem quod populus lambens , ſeu lingens , ollas nimirum & pocula. Quid ſibi vult, quod populus aſſuetus ollis , culinæ, dapibus , poculis , pugnare contra Iſraëlem , electum Dei populum , primus incipiat ? profectò hoc non aliud quàm ſpiritualem pugnam deſignat. Per totum verò diem hoc receptiſſimum axioma occinit : *liquidum non frangit jejunium :* ut dum cibo nequeunt, ſe liquido,quaſi arcem largo flumine muniant , tum ne potus noceat , toties aliquid ſibi ſumi licere dictitet ex Sylv. Medin. Ledeſm. Fagundez præcept.4. Eccl. c. 4. n. 15. de collat. Ubi omiſsâ clauſulâ,quam ſic Doctores apponunt ; *modò non fiat in fraudem jejunii* ; perſuadet vaferrimus impoſtor , poſſe quemque centies de die bibere , & varios amicos ac ſocios inviſere , ut & centies quid cibi ſumere valeret. Non hoc jejunium elegit Dominus. In prandio verò in opplendos , ut veſperi non eſuriant : ad 3. 4. horas prandio inſumi poſſe : *cùm nullum tempus definitum ſit.* Aut jejunandum in cœnam, ut majori voracitate hel-

c Greg. in 1 Reg. cap. 15

luati

ſuari poſſit. Cujuſmodi jejunium, gulonum quiſque, quàm aliorum non jejunantium prandium, aut cœnam mallet. Vellet, ut videtis, hic ſtygius lavernio, ut ſicut quidam audientes non audiunt, ita jejunantes non jejunent; quibus annumerandi illi, qui ſub undecimam meridianam, quò minus jejunium ſentiant, cubitu ſurgunt atque è ſtrato menſæ accumbunt, eduliorum varietate baſilicè inſtructæ. Qui Religioſiſſimi ſcilicet ſacræ inediæ obſervatores, mellifluo Doctori ſtomachum movent, dum ſic ſuam in eos bilem effundit: *a fercula ferculis apponuntur, & pro ſolis carnibus, à quibus abſtinetur, grandia piſcium corpora duplicantur; cumque prioribus fueris ſatiatus, ſi ſecundos attigeris, videberis tibi necdum guſtaſſe piſces. Palatum quippe dum novellis ſeducitur condimentis paulatim diſſueſcit cognita, & ad ſuccos extraneos, veluti adhuc jejunum, avidè renovatur in deſideria &c.*

Ita Bernardus in luxum & ingluviem jejunantium invehitur: ejuſmodi hunc fructum colligunt, ut unico jejunio ſibi tres guloſas menſas parent: pridie enim jejunii ſe ingurgitant, ipſo jejunii die in prandio ſe farciunt, poſtridie quaſi jejunii damnum, ventri illatum, reſarciunt. Quos pluribus & acrioribus verbis perſtringit Auguſtinus tom. 10. in appendice ſermon. 86. *ſunt quidam obſervatores quadrageſimæ, delicioſi potiùs, quàm religioſi. Iejunant non ut ſolitam temperando minuant edacitatem, ſed ut immoderatam differendo augeant avidita-*

tem. & alibi: *b nihil prodeſt l... gum totâ die duxiſſe jejunium, ſi ... ſtea ciborum ſuavitate, vel nimie... te anima obruatur.* quæ fuſiùs i... dem proſequitur hoc credo j... junium quod elegit Dominu... quod indixit Eccleſia. Sed, i... quis, Eccleſiæ leges nihilomin... ſervo, ſemel dumtaxat, de c... calentes cibos admitto, conte... tus unicâ refectione diem tra... ſigo. ſed hæc refectio non m... nùs lauta ſit, non minùs copioſ... nam qui uno prandio tantum v... rat: quantum tribus Vitelliis ſu... fecerit, præcepto forſan jejun... ſatisfacit, ſed præcepti fine... minimè attingit, & non ſemel i... gulæ ac temperantiæ peccatum... jejunando impingit. quod jeju... nium verè Turcicum dixero. D... quo Radzivilius ep. 3. Jejun... Turcici ritus eſt, die tòto abſti... nere cibo, idque per menſem... noctu vorare, quantum vel ven... tri, vel gulæ placet, dummodo... ceſſetur unâ horâ ante ortum ſo... lem. ejuſmodi jejunantes dia... bolus non timet. Vitellius in Im... perio Romano turbas & mal... magna moliturus timebatur: ha... formidines, ut vanas, Galba ſper... nens: quid Vitellius, ait, helluo &... patinarius miles moverit? ven... tri deditus timendus non eſt. no... *timeo Craſſos, ſed Flaccos*, ait Tul... lius. & hos præ illis, hoſtis no... ſter timere ſolitus. qualis ille,... qui dicebat: *c genua mea infirma... ta ſunt à jejunio, & caro mea im... mutata eſt propter oleum.* Ubi Hie... ronymus: *tales diligit milites... Chriſtus, qui jejuniis vacent. quarti... quia in jejunio victoria eſt, & in...*

a Bern apolog ad Guil. Abbat.

b Aug to 10. ſerm 65 de temp
c Pſal. 108

victo-

riâ triumphus, ejuſmodi ſe je-
o David muniebat : *a operui*,
it, *in jejunio animam meam.*
ejunio ſe nudum & inermem
bat, quare hâc loricâ ſe arma-
gula, inquit Ambroſius,
udos facit; jejunia operiunt.
le David: operui in jejunio
mam meam. bonum operi-
ntum, quod animam tegit, ne
entatore nudetur. hoc operi-
o velùt cataphractus Daniel,
es leonum contrivit: teſte M.
io: hom. de jejun. „ *c* Daniel
n tres hebdomadas pané non
nediſſet, nec vinum bibiſſet,
niſſus in lacum, etiam leones
nare docuit: neque enim
nes., dentes in eum infigere
uerunt, perinde quaſi è lapi-
, aut ferro, aut aliâ quâpiam
diore materia concretus fuiſ-
adeò quemadmodum tinctu-
ferrum indureſcit, ita jejuniũ
viri corpus duraverat, ac leõ-
ous inſuperabile reddiderat.
ſolicitus nos commonet S.
us: „ *d* fratres ſobrii eſtote &
gilate, quia adverſarius veſter
bolus, tamquam leo rugiens,
cuit quærens, quem devoret;
ac armaturâ præmuniti, reſi-
valeamus. ad alios debellan-
hoſtes tartareos, rectè ſuade-
fuga. abi, recede, fuge dilecte
vis impuros Veneris ſpiritus,
ugam agere? occaſiones, con-
ſus fuge. vis ſuperbum Luci-
m conterere? pompam, ho-
es, & nomina magna, longè
ando fuge. vis avaritiæ dæ-
nem ſuperare? aurum omne,
pes ſpernendo fuge. vis vin-

Pſal 68 b Ambr lib. de Elia & je
junio cap 4.
Baſil hom. de Iejunio. d 1 Petri 5.

cere dæmoniũ meridianum? ſtan-
dum, congrediendum eſt, quoti-
die ſemel iterumq; in conſpectum
veniendum. in hanc arenam pro-
greſſus, luctam ſuam exponit Aug.
“ *e* nunc autem, *inquit*, ſuavis eſt
mihi neceſſitas, & adverſus iſtam “
ſuavitatem pugno, ne capiar, & “
quotidianum bellum gero jeju- “
niis: ſæpius in ſervitutem redi- “
gens corpus meum, hoc me docu- “
iſti, ut quemadmodum medica- “
menta, ſic alimenta ſumpturus “
accedam.“ cibus ac potus quoti-
die obverſatur, & hoc difficilem
reddit victoriam; ſed tantò glo-
rioſior manet triumphus. *f Arma
militiæ noſtræ non carnalia ſunt.* ſed
ut Seleucienſis Antiſtes ſuos do-
cet: *g jejunium, ſcutum eſt ad mi-
litiam*, contra dæmones; quod
abjeciſſe, periiſſe eſt: ſubdit e-
nim, *h minùs ſanè periculum fue-
rit, aliquem in acie ſcutum abjicere,
quàm ſi arma jejunii videatur pro-
jeciſſe.* Chryſoſtomus: *i miles
ſine gladio, oratio ſine jejunio.* Hie-
ronymus ad Demetriadem: *jeju-
niorum tibi arma ſumenda ſunt.* E-
tenim ſi temeritatis eſt, militem
inermem congredi cum armato,
multò magis hominem luxu fra-
ctum, ac crapulâ diffluentem,
cum diabolo jejuno: hoc ab Im-
peratore noſtro edocti ſumus: de
quo Baſilius, *k Dominus noſter non
prius in carne, quam pro nobis aſ-
ſumpſerat, diaboli inſultus excepit,
quàm eam jejunio communiſſet*, ut
& nos in hunc hoſtem tartareum,
arma hæc arripiamus. Quod cla-
riùs exponens D. Ambroſius:

e Aug. l. 10 confeſſ. c. 31 f 2 C. r. 10
g Baſil hom: 1 de Iejun,
h Hom, 2. de Iejunio.
i Chryſoſt hom 6
k Baſil hom. 1. de Iejun.

a Domi-

„Dominus, *inquit*, diabolum poſteaquam quadraginta diebus jejunavit, evicit; non quòd non „ante jejunia eum vincere potuiſſet, ſed ut oſtenderet nobis, tunc „nos diaboli poſſe eſſe victores, „cùm per 40. dies victores jejunando, deſideriorum carnalium „fuiſſemus; eum autem qui hunc „numerum conſecratum, gulæ intemperantiâ violaſſet, tamquam „imbecillem & miſerum, facilè ab „inimico poſſe ſuperari. ejus exemplô fortiſſimus athleta Chriſti, Paulus, cum diabolo in arenam deſcendit: *b ſic pugno*, inquit, *non quaſi aërem verberans, ſed caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo.* novum planè pugnæ genus ut hoſtem ſuperet, in ſeipſum ſævit. quæris, quo armorum genere? reſpondet Emiſſenus *ut ſpiritualibus reſiſtere poſſit inimicis, continuis ſtudet corpus vallare jejuniis:* vide inquit Hier.: *c Apoſtolus non in ſaturitate, ſed in infirmitate gloriatur: quando enim infirmor, tunc fortis ſum. d*

a Ambr, lib 4 in Lucam tom, 5
b 1 Cor, 9 c Hieron, in Pſal. 108
d 2 Cor, 12

§. III.

Jejunii arma fortiſſima, ut poſſitis omnia tela nequiſſimi ignea exſtinguere. ad Eph. 6.

AD reſtinguenda & retundenda ignea libidinis tela, inflammata à gehennâ, & à ſtygio hoſte immiſſa, docet Albertus Mag. jejunium arma ſuppeditare, dum diſquirit, cur Ninivitæ non ad preces, non ad eleemoſynas, non ad lachrymas & planctus dumtaxat ſe contulerunt, ſed ad jejunium: & hanc ca[uſam] ſubjungit: *jejunium prædic[a]verunt, ut fomenta libidinis ſu[b]traherent.* Quod magni Magiſ[tri] non inferior diſcipulus Aquin[as] confirmat, dum 2. 2. quæſt. 4[7] art. 1. inter tres cauſas inſtitu[ti] jejunii, primam ponit: *ad conc[u]piſcentias carnis reprimendas.*

Oppugnabat L. Sylla in terr[a] Atticâ Piræum: *e* contrà A[r]chelaus turrim ligneam, defendendi gratiâ ſtructam propugn[a]bat. Eduxit copias Sylla, & o[m]nni, quâ potuit induſtriâ, cona[]tus eſt turrim illam, quæ inte[r] poſita obſtabat accendere. Venit, acceſſit, ligna ſubdidit, ſubmovit Græcos, ignem admovit ſatis diu intenti, numquam turrim incendere valuerunt: e[a] quippe ſolertiâ Archelaus, omnem ligni materiam alumine quod ignis patiens, undique obliniverat, ut flamma turrim circumplexa, adurere non potuerit. Obſtupuit Syllanus miles hanc turris invictam pertinaciam, ſuiſque conatibus eluſis, copiæ re[] infectâ reductæ ſunt. Caro noſtra, materia concipiendis ignibus apta: niſi corporis noſtr[i] truncum jejunii alumine, contr[a] fœdas libidinis flammas & igne[a] tela probè munierimus. Vetus illa & vera Hieronymi præceptio eſt: *f quod ardentes diaboli ſagittæ, jejuniorum, & vigiliarum rigore, reſtinguendæ ſint.* Experto credite, de ſe ipſe fatetur: *g dicat quiſque quod volet, ego ſequor conſcientiam meam. Scio mihi abſtinentiam & nocuiſſe intermiſſam, &*

e A Gellius n A. Attic cap. I
f Hieron, ep, 10 ad Furiam
g Hier, in c, 1 epiſt, ad Titum v, 7

profuiſ-

ofuiſſe repetitam. Intimum ve-
animi ſenſum Euſtochio ex-
ꝑnens, ſcribit; *a* quod diſce-
ns in deſertum Syriæ, ibidem
pugnantem carnem, hebdo-
adarum inediâ ſubjugârit. caro
uus indomitus eſt, popiſmis
inimè placatur. Si plus avenæ
bjeceris, ſe ac ſeſſorem in per-
ciem & præcipitium abripiet.
impinguatus eſt dilectus, & re-
alcitravit. *Hinc S. Hilarion; c* ego
e aſelle faciam ut non calcitres,
nec te hordeo alam, ſed paleis:
ame te conficiam & ſiti, ut cibũ
potiùs, quàm laſciviam, cogites.
nè vir ille, qui corpori velut a-
lo durus extitit, compertum
bet, quod quantò molliùs habe-
r, tantò contumaciùs evadat, &
lâ indulgentiâ in hanc beſtiam
ccari. Quod de ſervo ſacer tex-
s teſtatur, quem ſi farſeris, &
tiùs habueris; *d poſtea ſenties*
ntumacem, in omnia vitia proje-
m. Veriſſimè Cypr ,, *e* jejuniis
itiorum ſentina ſiccatur, con-
upiſcentiæ languent, exſtingui-
ur ardentis Ætnæ incendium,
ejunium omnem carnis rebelli-
nem edomat, tyrannidem gulæ
poliat & exarmat. Id olim ju-
nem ſenex docuit, *f* ut refert
ſſinus Aquilejenſis: Religioſum
em juvenis viſit, ſeipſum accu-
s & dicens: mi pater, mea me
o trahit ad illicita, & dæmon
iduò impugnat, non ſum reſi-
ndo igneis ejus jaculis. Ad
em ſenex: hæc numquam mi-
faceſſivêre negotium; ex quo
im monachus ſum, nec panis,
nec aquæ, nec ſomni umquam
ſatis admiſi. Hæc imitare & vi-
ctor evades:

Subtrahe ligna foco, ſi vis extin-
guere flammam.

Quod fecit omni ævo, & poſte-
rorum memoriâ commendabilis
puella, *g* de quâ Cauſſinus com-
memorat: cùm juvenis libidinis
flammis incenſus, filiam hanc ob
formæ venuſtatem ardenter depe-
riret, jamque ſcelus anhelaret; ut
fœdos hos Veneris ignes reſtin-
gueret, alimenta flammis ſubdu-
cere ſtatuit; quare exponit, ſe fe-
ciſſe votum quadraginta diebus
in pane & aquâ jejunandi, quo ſe
primò exſolvere volebat, nec con-
ſenſuram niſi ille, ut amorem ſuũ
comprobet, ſecum eandem ine-
diam toleret. Sed exiguo tempore
ita debilitatus eſt, & ardor libidi-
nis ita reſedit, ut magis de morte
& funeſtis facibus, quàm de amo-
re & cupidinis tædis cogitaret.
Alia profectò mens, alia ratio, alia
cogitatio hominis jejuni, alia te-
mulenti & ſaginati eſt. Unde me-
ritò S. Leo ſerm. 2. de jejunio:
quid poteſt efficacius eſſe jeju- "
nio, cujus obſervantia appro- "
pinquamus Deo, reſiſtimus dia- "
bolo? ſemper virtuti cibus jeju- "
niũ fuit. De abſtinentia deniq; "
prodeunt caſtæ cogitationes, & "
rationabiles voluntates, ſalubri- "
ora conſilia: & per voluntarias "
afflictiones caro concupiſcentiis "
moritur, virtutis ſpiritus inno "
vatur." Divus Auguſt: ſatis de-
mirari nequit heroicum Joſephi
factum, dum commodam nacta
opporrunitatem, *b mulier moleſta*
erat adoleſcenti, *ille* verò *reluct...*

a Hieron. ad Euſtoch. de cuſtod virg
b Deuterno. 32 c Hieron. in vita S
Hilarion. d Prov.: 9 e Cyprian. de
Iejun & tent. Chri. f Apud Roſ-
weyd. vitae Patrum lib: 5 n° 62

g Cauſſin. court, S. tom: 4 de l'Amour
ſenſuel, ſect. 9 h Gen, 39

in manus ejus pallio, fugit, & egreſſus eſt foras. Ubi cauſam diſquirit unde adoleſcenti hoc animi robur, unde hic illibatæ mentis vigor, ut adeò conſtauter laſcivientis fœminæ illecebris ac lenociniis reſtiterit? quî factum hîc in primo ac præfervido ætatis flore victor evaſerit? hanc tandem è ſacris paginis ſubtilis doctor rationem aſſequitur: quod à die quo integerrimus juvenis ædes Potifari ingreſſus eſt, carnis maceratione, & aſſiduis jejuniis ſe contra petulantem fœminam obarmârit: *a nec quidquam aliud noverat, niſi panem quo veſcebatur.* Exquiſita fercula non noverat, nec vina, quo ſapore noverat, nec cupedias ullas deguſtarat, ſolo pane ſe veſci ſolitum affirmat: ex quo idem ſanctiſſimus Antiſtes concludit: „ *b* Jejunium ita caſtiſ„ſimi Joſeph mentem purgaverat, „quòd carnem ſpiritui ſubjecerat „incontinentiæ nebulas diſperſe„rat, libidinū ardores mortifica„verat, & caſtitatis verum lumen „accenderat. Nemo non videt quantum interſit inter anſeres ſaginatos pane domeſtico, & ſylveſtres alios, quæſito viventes pabulo. Illi obeſo jam corpore, ægrè ſe in altum ſuſtollunt, aut ſi ingenti niſu id conati ſint, ſtatim deorſum eos trahente ſaginâ, mole ſuâ cadunt. Hi verò prorſus agiles, expediti, nullis corporis detenti moleſtiis, per aëre pernici volatu feruntur. Quantum inter hos, tantum inter homines fartos, in ventrem & venerem pronos, & inter jejunos mente in cœlum evectos, diſcrimen eſt. & ne alæ deſint, vides, inquit Chryſ. quanta res ſit jejunium? *c Angelos ex hominibus facit.* Hinc S. Ambroſ. ipſos etiam puerulos & adoleſcentulos, jejuniis aſſuefaciendos, itaque à vitiis avocandos acriter contendit, infrænent, *inquit*, *d* teneram etiam" ætatem jejunia, & parſimonia" cibi, retinaculis quibuſdam in-" domitas cohibeat cupiditates." Quare hunc alterum arietem tartarei illius Goliath retundamus, quo jejunium corpus debilitare, vires infringere, vitam accidere, & præmaturè exſtinguere perſuadet. Quærit Baſilius: "*e* quid fortiſſimum Samſonem inexpugna-" bilem reddidit? Nonne jejuniū?" cum quo in ventre matris con" ceptus eſt: jejunium concepit, " jejunium nutrivit, jejunium vi-" rum effecit. Quod ſanè angelus" matri præcepit monens: quæcum-" q; ex vite procedunt, non attin-" geret, non vinum, non ſiceram" biberet." Mirum fortaſſe cuipiam videri poſſet, regios pueros in aulâ, fontanâ & cicere, pollentâ & aquâ pingueſcere, ac liberaliori formâ apparere præ iis, qui cupediis ac deliciis enutriti, epulabantur quotidie ſplendidè. Hujus rei ſe exemplum præbuit Daniel, cum tribus aliis pueris Hebræis, dum carnes alioſque cibos lege Dei vetitos reſpuens, ſic Malaſarem œconomum Regis affatus eſt: *f tenta nos, obſecro, ſervos tuos diebus decem, & dentur nobis legumina ad veſcendum, & aqua ad bibendum, & contemplare vultus noſtros, & vultus puerorum, qui veſcuntur cibo regio; & ſicut videris,*

a Gen 39. verſ 6
b Aug ſerm 2.0 de temp.

c Chryſoſt in c. 13 Act hom 17
d Amb. l de Elia & Iejun cap 3
e S Baſ. l hom 1 de jejun ſ Danielis cap 1.

facie

facies cum ſervis tuis. Modeſtiſſimum conſilium Malaſari non diſplicuit, admiſit tam humanas preces. Hic vos compello, parentes, qui jejunio pueros genium fraudare, vigorem exſtinguere, juveniles vires enervare exiſtimatis. Quid victus tenuiſſimus, quid legumina, quid frigida, etiam pueris, virium, roboris ac formæ venuſtatis contulerit, attendite? elapſis decem diebus *apparuerunt vultus eorum meliores, & corpulentiores præ omnibus pueris, qui veſcebantur cibo regio.* Quare mittite ſupervacuas curas, & vanos timores, ne ſi filii, aut filiæ teneris jejunare conſueſcant, formam macie ac pallore corrumpant. Moveat vos puerorum ac puellarum turba. E quibus hîc quoſdam in exemplum adducam. Annum cum dimidio agebat Joannes Baptiſta, *a* cùm in deſerto elæum incolere cœpit: ubi teterioribus arborem frondium summitatibus veſcebatur. adeò ut hîc vitam vivens angelicam, *b neque manducans neque bibens.* veniſſe perhibeatur.

Edmundus à teneris unguiculis, *c* ſextas ferias, pane & aquâ contentus, tranſigebat.

S. Lucas à puero non tantùm carne, ſed & lacticiniis abſtinuit. Solus panis hordeaceus, legumen & aqua, in potum & cibum ſufficit.

S. Julianus Epiſc. ab infantiâ, per quot hebdomadis jejunabat. Id ipſum puer ſeptennis S. Nicolaus Tolentinas practicavit: doctus credo à magno illo Nicolao, Mirenſi Antiſtite, qui etiamnum infans, Mercurii & Veneris diebus, lac maternum non niſi ſemel admiſit. Stephanus presbyter Conſtantinopolitanus, priuſquam extra uterum viveret, jam jejunare didicit. Nam mater eo gravida, nec vini, nec carnis, nec lacticinii quidquam admiſit.

Stephanus verò jam natus, ubera matris niſi jejunæ ſugere noluit. S. Bernardinus, tenellulus, in honorem B. Virginis diebus Sabbathinis jejunabat. Aloyſius anno decimo tertio, tria per hebdomadem ſtata ſervabat jejunia, pane & aquâ contentus. Hunc tamen Marchionis filium unciatim victitantem, *e* non valetudine afflictum, non pituitâ redundantem, ſed validum adoleſcentem jurati dixerunt medici.

f Carolus Borromæus à puero panem & aquam tantùm, dominicis verò olera vel fructus deguſtabat. Commonitus à Gregorio XIII reſpondit ſe obſequi paratum, ſed conſtare ſibi illam inediam prodeſſe quàm maximè incolumitati corporis.

Nec defuêre ex imbelli puellarum turbâ, quæ in hoc juvenibus nihil conceſsêre. Vis teneriores ac nobiliores inducam?

Margareta Hungarica à quarto ætatis anno, die paraſceve ſemper jejunavit; *g* toto verò triduo ante paſcha, & lecto, & cibo, & potu omni abſtinebat. Inſuper vel erecta, vel ante crucem, continuò proſtrata, quaſi attonita hærebat. Huic conſimilis, Mar-

a Niceph. l. 1. c. 14. b Matth. 11. c Sur. in vita 16 Nov. Ex Menæis. d Ribald. in vita.

e P. Rho exempla virt. pag. 806. f Ibid. g Sur. 28 Ian.

garetæ Ravennaris inedia, quæ ſeptennis carne & ovis abſtinens, extra dies Dominicos & feſtos ſemel in die ſe reficiebat; reliquum verò vitæ curſum, pane & aquâ contenta, confecit. pro lecto durâ, aut ſarmentorum faſce, numquam non uſu. mitto hic Catharinas Senenſes, Genuenſes, Claras de Aſſiſſiis, de monte Falco, *a*

Non formam deturpaſſe, non valetudinem læſiſſe triduano jejunio, Regina Eſther comperta eſt. quid? quòd vires ac venuſtatem ſupra ſexum & naturam, generoſiſſima illa bellatrix Judith ſibi conciliavit, quæ, ut ſacræ paginæ teſtantur: *b Iejunabat omnibus diebus vitæ ſuæ, præter ſabbata & neomenias, & feſta domus Iſrael.* & Poſt hanc tam conſtantem inediam: *ei etiam Dominus contulit ſplendorem*, ut viri Aſſyrii conſiderantes faciem ejus, ſtupore detinerentur, *c quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis. & captus eſt in ſuis oculis Holophernes.*

Quantum verò roboris ac virium, jejunium fœminæ contulerit, ex validiſſimo ejus brachio colligere eſt, quo duriſſimam cervicem carneæ illius molis à capite revulſit, & omnem exercitum fugavit; quod heroicum facinus Ambroſius admirans ait: *d nihil robuſtius jejunio. unius mulieris jejunium, innumeros ſtravit exercitus ebriorum.* quare, omnis qui jejunia deteſtatur, ne corporis valetudinem lædat, ne robur enervet, ne maciem contrahat, doctorem maximum, totam medicorum claſſem proferentem auſcultet: *e ſi diligenter ſcrutari volueris, invenies jejunio corpora validiùs roborari: & ſi meum ſermonem reſpuis, medicorum te doceat diſciplina, qui parcitatem ſalutis nominant matrem: nam pedum dolores, capitis vertiginem, ſubitaneas mortes, quibus febris atque languores corporis comparantur, ex luxuriis & voluptatibus ajunt generari, & tamquam de fonte noxio, rivos ad corporum læſionem, & ad animarum perturbationem commeare teſtantur.* Si ſciret mundus, quàm ſalubre pharmacũ ſit jejunium, nullis hâc in re opus foret legibus. Veriſſimè Siracides: *f in multis eſcis erit infirmitas.* ſubinde grandis naſcitur quæſtio: quid ſit medicè vivere? Ad hanc non illepida ſuppetit narratiuncula: *g* Pyrrhiniculus Vaſco iter fecit peregrè; hunc ſerus veſper fatigatum ad tabernam miſeram deduxit. appoſita eſt cœnula, ſed omni ex parte olitoria, meris herbis compoſita; cui tamen vinum additum, ſed dilutiſſimum, Ubi finem habuit hæc cœna, poſtquam manus non lotæ, ingenioſus diverſitor, cauponem ad ſe accerſens, obſecro te, inquit, medicum mihi advoca mox caupo, ecquid malum, i[n] aggreſti viculo poſcis medicum? hoc genus hominum nobis hi[c] ignotum & inviſum. cui ſubri[dens] dens hoſpes: num ô bone t[u] ipſum ignoras? cœnam mihi pla[nè] nè medicam appoſuiſti agnoſc[o] valetudini eâ re inſigniter con[...]

a V. Paradiſum puerorum p. 2. c 23
b Iudith c 8 c Iudith c 10. 6, 11
d Amb. l. de Elia & jejun c. 3

e Chryſ hom. in Ionam. f Eccl 37 [...]
g Arian Baalandus in dial de inferi[...] oris Germaniae oppidis

ſultum

ſultum. Ut igitur merces operæ reſpondeat, cape medici nos cauponis pretium. O bone Deus, quàm multis ægrorum millibus longè conſultius foret, parum comediſſe: vel poſt lautas epulas, diem unum aut alterum eſurialem, ſine omni cibo, cum Aureliano (qui hac praxi ad 66. annos ſine medicamentis vixit) tranſegiſſe, quam tot catapotia glutire, tot lambere ſyrupos, tot pharmaca & penè tota haurire pharmacopolia: præter dolores & cruciatus morborum graviſſimos, & ſumptus maximos. Quantos ego novi, inquit Drexelius, a qui ejuſmodi eruditâ pharmacorum repetitione, ſe ipſos placidiſſimè occiderunt: qui ſi biduum triduumve inediâ ſe macerare voluiſſent, ſanitatem omnem, & rem omnem ſervaſſent. ſtultum profectò amantem vitæ, mori malle, quàm eſurire. Ævo Neronis, medicus fuit, cui nomen Theſſalus: hic ægris omnibus initio morbi, triduanam inediam indixit. quod omnibus medicis Italis perfamiliare eſt, qui morbos quoſvis aggrediuntur ab abſtinentiâ. experientiam fortè requiritis: Ludovicus Granatenſis apprimè pius & diſertus ſcriptor, librò quem devotioni conſecravit, rem miriſſimam ſimul & teſtatiſſimam enarrat: dum hæc ſcribo, inquit, vir quidam in Italiâ, chiragrâ & podagrâ miſerè divexatus, quin & cæterorum omnium membrorum uſu deſtitutus erat. hic ab inſidiatore hoſte, loco tutiore deprehenſus, in turrim abreptus eſt; in hoc carcere, victus illi quotidianus fuit paciſſima panis buccella, & aliquid tepidæ fœtentis aquæ. en omnis menſæ apparatus: *b panis arctus & aqua brevis*, quatuor annis his lautitiis vixit. mutatis demum rebus, ex alto ergaſtulo emiſſus eſt ſanus, integer, ſoſpes, vegetus, ſine chiragrâ, podagrâ, colore vultus commendabili. vivit etiamnum teſte Granatenſi vir iſte, qui turri & inediæ ſummas agit gratias, inſuper flexis genibus, quotidianis precibus Deo ſupplicat, pro illius medici incolumitate, qui ſibi morbos paſſim incurabiles ſuſtulerat. affinem habes curationem in Pecchio Ciſalpino part. 1. Embl. 1. §. 1. addo aliud recentius: anno 1637. dum jejunii aloën paro, inquit Drexelius, c literæ advolant Antverpia, matronam illic degere, quæ cum annum ageret vigeſimum ſextum, tam gravi correpta eſt morbo, ut viſum ſit ad ſanitatem reduci non poſſe, actum eſſe de valetudine & vitâ. illa igitur medicinam omnem ab abſtinentia, & perpetuo jejunio petere decrevit: ab eo enim tempore vix quidquam aliud, quàm decorticarum hordeum elixum, in cibum, & aquam hordeaceam in potum admiſit. hac tamen alimoniâ tam frugali, ad annum 71. commodè ſupervixit, admirando quotidiani jejunii beneficio. & dubitamus adhuc? vero illud longè veriſſimum Eccleſiaſtici:

a Drex l. 1. de jejun. cap. 5. §. 1.

b Iſa. 30 c Drex. de Iejun. in epilogo.

§. IV.

Qui abſtinens eſt, adjiciet vitam. Eccl. 37.

Fuit qui è mortalium numerò, tres per orbem viros ſedulò indaga-

dagavit, nec uſquam gentium reperire potuit, 1. opificem gnavũ & gnarum ad inopiam redactum. 2. conſtantẽ divini verbi auditorem impium. 3. hominem abſtemium præmaturè mortuum. talem peritiſſimus in arte ſuâ medicus, per ſexaginta propè annos, quibus eam exercuit, ſe neminem noſſe; at plurimos ſe nactos, qui ex oppletione in ætatis fervore exſtincti ſunt, candidè affirmavit. Leſſius, in aureo ſuo de victu temperando tractatu, *a* refert ex Maffeio, Brachmannes longævos, quia frugi vivunt: atque in Indiâ repertum ſenem, qui vixit ad annos trecentos triginta quinque. Ante annos non adeò multos Epiſcopus Bambergenſis in Turingia ad ſex hominum millia oleo ſacro perunxit, inter hos pluſquam ducenti, qui annum centeſimum exceſſerant. unus ſingulariter obſervandus, qui exceſſerat annos centum quinquaginta, hujus filii annum centeſimum exceſſerant, nepotes ſeptuageſimum. cauſam noſtis? ſubjungit Auctor: hoc genus hominum, parco & tenui victu utebatur. teſtatur ipſe Leſſius loco cit. dicens: vidi ego multos viros præſtantes in florenti ætate, ſolâ ciborum copiâ exſtinctos. nec quidquam dubii reliquit, quotidie multa millia emori, qui ſi parciùs prandiſſent, moderatiùs cœnaſſent, frequentiùs eſurire ſuſtinuiſſent, in plures annos ſupervixiſſent. hinc cantatiſſima illa Italis parœmia: *qui multum vult comedere, comedat parum: & cui menſa brevior, huic vita longior.* Hippocrates Princeps medicorum, quintum ſupra centeſimum annum attigit. Galenus centum & viginti annos in vivis fuit. hi gulones & liguriones omnes amicè interrogo, quâ ratione ad illud ævi pervenerint? in promptu cauſa eſt: nil umquam is crudi aut fructuum degustavit, de menſa numquam ſatur ſurrexit quod D. Hieronymus triduano præfert jejunio. Hippocrates quam aliis precipiebat inediam, in ſe incredibili pertinaciâ obſervavit. Hos multum ſuperarunt, à Chriſto Magiſtro, & vera Religione edocti, priſci aſcetæ: Hilarion etſi naturâ tener, etſi annis plurimis numquàm pranſus, etſi quotidie ſolam cœnulam, eamque tenuiſſimam ſumpſerit, ad annum tamen 84. vivendo pervenit.

Antonius ad centeſimum. Udalricus Patavinus antiſtes, centeſimum quintum, Simeon Stylites 110. Paulus I. Eremita 113. Arſenius & Romualdus centeſimum vigeſimum annum jejunando attigerunt. Quid? quod integra monaſteria hoc ipſum teſtentur. *b* Cœnobium in Suevia ſacrarum virginum paupertinum, ubi tenuiſſimè vivitur, & creberrimè jejunatur; ibi tamen ſexagenariæ & ſeptuagenariæ inter ſenes non numerantur. ego ipſe inquit *c* religioſus auctor, teſtis ſum, quamvis malè oculatus, cùm ad illud virginum collegium reviſerem, amitam ſalutaturus, quæſivi ex ea quot annos in eo parthenone poſuiſſet; quadraginta, inquit; quod ſi ſuos qui oculos interrogaſſet, virginem viginti quinque annorum dixiſſet.

a Leſſ. hygiaſticon 1.

b Drex. de Iej. l. 2. c. 5. §. 5. *c* Drex. cit. loc.

ſet. Catalogum bene longum idem ſcriptor peſtexit eorum, qui ad centeſimum pervixerunt. inter quos, jejuniis & vitæ abſtinentia complures commemorat ethnicos philoſophos. Imperatores aliosque, qui non cœlo, non animæ, non Chriſto, ſed valetudini, ſed commodo, ſed longitudini vitæ jejunarunt. quid nos formidamus exiguam famem tolerare, cui longinquitas dierum, in mensâ Domini repoſita eſt. Quid jejunia horremus, torrente voluptatis potandi & ubertate cœleſtium deliciarum ſaturandi?

His credo dapibus mentis oculum intentum habuerunt, huic credo cœnæ magnæ, appetitum obſonarunt, qui mori maluêre, quàm jejunium infringere. Excelluit in hâc parte purpuratus ſenator, Staniſlaus Hoſius, qui omnes eſuriales ferias ab Eccleſiâ indictas, ne intentato quidem mortis metu quaſi inſtantis, labefactavit: *a* Tridenti per ipſa cineralia decubuit ex febri, non ſine medicorum timore; itaque monuerunt, ut pullo gallinaceo reficeretur: abnuentem, ac ſacri jejunii leges cauſantem, monitus à medicis cùm adiiſſet collega in Tridentina legatione Hercules Gonzaga Cardinalis, ac paulò vehementiùs inſtaret, atque illum ampliſſimâ, quâ tum utebatur auctoritate, illa lege ſolveret, ſubridens Hoſius: volucrum ergo cadaveribus meus in hac vitæ ſtatione animus; & non potiùs divino retinetur juſſu? neſcitis, inquit, quid morbi hujus periculum mihi adimat? divinum promiſſum ſecurum reddit: nec enim legem ignoratis: *b honora patrem tuum, & matrem tuam, ut ſis longævus ſuper terram.* in cœlo pater eſt, in terrâ mater eſt Eccleſia, parentes hos jejunio honorare hactenus non deſtiti, nec deſinam. quid vitæ metuam? liberabit Deus datam olim fidem, & his obtemperantem; nec quidquam conjectantibus medicis, non incolumem modò, ſed & longævum præſtabit. vicit itaque amicorum blanditias, medicorum metum. morbi vim unico jejunii telo victor egregius. æmulatus in hoc Eccleſiæ neophytos, primitias ſpiritus habentes, quos tantâ religione obſervaſſe jejunium ſcribit Chryſoſtomus, *c* ut nullis aut minis, aut ſuppliciis, ad vinum vel delibandum induci potuerint. quò ſpectat illud Nicephori: *d* Juſtiniano Imperatore cum Bizantii fames increbuiſſet, & jejunii tempore carnes in foro venales proponendas promulgaſſet, populum mortem potiùs obeundam cenſuiſſe quàm quidquam de patriis moribus, & traditionibus majorum immutandum. hoc inſuper addit Tertullian. Epiphan. Hieron. nonnullos ſolis aridis victitaſſe. Recentiùs hoc quo finio: Joannes Avila dum contentione maximâ tota quadrageſima concionaretur, *e* quamvis afflictâ jam valetudine, ac in ſenium vergente, numquam ſibi paſſus eſt perſuaderi, ut jejunium abrumperet: neceſſarium eſſe dictitans, exemplis verba fulcire. fidendum Deo,

a P. Rho virtutum hiſt. pag. 799.

b Exod. 20. *c* Chryſ. hom. 6. ad pop. *d* Euſeb. in hiſt. Eccleſ. lib. 5. cap. 6. Niceph. lib. 17. hiſt. Eccl. cap. 3. *e* P. Rho virt. hiſt. ſup. cit.

Deo, qui vires poſſet ac vellet ſuppeditare. addidi hæc, inquit auctor, libentiùs, quod hac noſtra ætate non ſine nominis conciónatorum probro, paſſim à juvenibus, ac benè valentibus, jejunia, fœdâ quadam libertate ſolvantur, & priuſquam ſuggeſtu deſcenderint, præmiſſæ ſportulæ exſpectant. expendant hi & potiſſimum quos ſermo meus ſpectat: Edones, epulones, helluones non *beatos dici*, ſed eos, *qui eſuriunt*; illos autem, qui jam ſplendidè e‑pulantur, rapiendos ad ſtagna ill[ius] ſulphuris, ubi ſitis ardentiſſim[a] vel ſtillam unicam emendicar[e] coget, nec totâ æternitate impe[t]trandam: ubi *a famem patientu[r] ut canes*. ubi illi, qui hîc cum Apoſtolo in *b jejuniis multis*, epulabuntur ac exultabunt in conſpectu Domini, in ſecula ſeculorum. Amen.

a Pſal: 58
b 2 Cor: 11

EMBLE[MA]

EMBLEMA XVI.

Reſplenduit facies ejus ſicut ſol. Matth. 17.

SEMPER ET HOC VULTU. a

DOMINICA SECUNDA QUADRAGESIMÆ.

Splendidus Solis vultus ſemper idem, ſemper ſibi ſimilis: conſtantis animi ſymbolum eſt. Nimbi, nives, pluviæ infra feruntur, non turbant Solem.

§. I. *Vultus ſemper idem, animi ſibi præſentis ac conſtantis indicem eſſe, ſacris ac profanis teſtimoniis comprobatur.*

§. II. *Qui in adverſis animo vultuque ſereno luſerint & jocati ſint.*

a Mart. l. 4. ep: 2.

Reſplenduit facies ejus ſicut Sol. Matth. 17.

MAgnus Præſes equitum Rhodiorum Franciſcus Villadumius, *a* ſereniſſimum ſolis vultũ in ſymbolum adlegit; cui hoc ſcitè ſubſcripſit: *Ubique ſimilis.* Profeſſus per hunc, invicti animi conſtantiam, ſeu pax foret, ſeu Thraces Rhodum invadere meditarentur. Seu tonet, ſeu fulminet: ſeu ningat, ſeu grandinet: nubes cogantur & pluat: hyems ſit vel æſtas, ſol ſemper idem, *b Semper & hoc vultu,* æquè fulgido atque ſereno. Sen. ep. 92. „Solis vis & lux integra eſt, etiam „inter oppoſita. quoties inter nu„bila luxit, non eſt ſereno minor. „nec tardior quidem. Sic virtus „ſibi eadem eſt: & more ſolis ob„ſcuri, in occulto vim ſuam exer„cet. Hoc itaq; adverſus virtutem „poſſunt calamitates & damna & „injuriæ, quod adverſus ſolem „poteſt nebula. Inter has patriæ calamitates, inter graviſſima fortunarum damna, inter amicorum, liberorum, conjugum quotidiana funera, inter diuturna bella ac Belgii excidium, invictum animum tenere, immotum vultum ſervare, omnia hæc infra ſe ducere, Soli ſe ſimilem, ſemper eundem exhibere; hoc virtutis eſt, hoc magnanimitatis, hoc Chriſtianæ fortitudinis. Hic vultus unus & idem index ac judex eſt animi ſibi conſtantis, non alius hodie, alius cras, ut plerique mortales, de quibus Sen. „*c* Sic maximè coarguitur animus imprudens, qui alius prodit atque alius (& quo turpius nihil judico) impar ſibi eſt. Magnam rem puta unum hominem agere, præter ſapientem autem nemo unum agit. Cæteri multiformes ſumus, modò frugi tibi videbimur & graves, modò prodigi & vani. Mutamus ſubinde perſonam, & contrariam ei ſumimus, quam exuimus.“ Quid verius? mox ad Lucilium ſuum converſus, ſic eum inſtruit: “Hoc ergo à te exige, ut qualem inſtitueris præſtare te, talem uſque ad exitum ſerves. De aliquo quem vidiſti heri, meritò dici poteſt; hic quis eſt? tanta mutatio eſt. “ Si hæc in Ethnicis improbavit, quantò magis in Chriſtianis damnandum eſt, quos exemplo Chriſti inſtar ſolis ſemper idem vultu decet.

a P. Petra S. Symb. Heroica p. 192. b Mart. l. 4. epig. 1. c Seneca ep. 120.

§. I.

Vultus ſemper idem, animi ſibi præſentis ac conſtantis indicem eſſe, ſacris ac profanis teſtimoniis comprobatur.

AMbroſius re quàm nomine dulcior, qui mel ante habuit in ore quàm voces, ſic in rem noſtram melleâ diſſerit eloquentiâ: *d Vultus quidem cogitationum arbiter, & tacitus cordis interpres. Facies index plerumq; eſt conſcientiæ & tacitus ſermo mentis.* Ex indic

d Amb. l. de Elia c. 10.

conſtat

conſtat, quàm aptè horologiũ intus diſpoſitum, quàm concinnum ac ordinatũ; ita vultus tranquillus vel perturbatus, animum rectè vel malè diſpoſitum ſignat; ut vulgari nunc paræmia jactetur: horologium iſtius perturbatum eſſe, dum vultum nubilum intuemur. Nam ut Eccl. ait: *a Cor hominis mutat faciem illius, ſive in bonâ, ſive in malâ.* Quod & Ethnici obſervârunt. Cic. libro tertio de Oratore: *omnis motus animi, ſuum quendam à naturâ habet vultum. Animi imago vultus eſt.* Expaveſcit cor? in vultu pallor eſt. Triſtatur? quaſi nube obducitur. Iraſcitur? inflammatur. Lætatur? exporrigitur. Tam varias unius vultus facies Bernardus aptè expreſſit, dicens: *b Facies hominis ſpeculum eſt cordis.* Et Hugo Carenſis:

Eſt Speculum mentis facies; oculique revelant
Quales ſunt intus, mens animuſque viri.

Hinc periti ac prudentes Phyſiognomi ex ſolo vultu, clarè hominis interni diſpoſitionem, quaſi in ſpeculo, aut aquâ pellucidâ fundum contemplantur. Proverb. 27. *Quomodo in aquis reſplendent vultus proſpicientium, ſic corda hominum manifeſta ſunt prudentibus.* Id eſt, ſicut in puro fonte ſe quis intuetur; ita vir prudens ex facie hominis, animum dignoſcit. Etenim cui ſemper idem vultus inter proſpera & adverſa: huic etiam animus ſibi conſtet, neceſſe eſt. Talis etiam inter Ethnicos fuit Socrates, de quo Sen. ,, c Si exemplum deſideratis ,, accipite Socratem, per omnia aſpera jactatum; invictum tamen " & paupertate, quam graviorem " illi domeſtica onera faciebant: & " laboribus quos militates quoq; " pertulit, & quibus ille domi ex- " ercitus. Sive uxorem ejus ſpectes " moribus feram, linguâ petulan- " tem; ſive liberos indociles, & ma- " tri, quàm patri ſimiliores. Sic ferè " in bello fuit aut in tyrannide, aut " in libertate bellis ac tyrannis " ſæviore. Viginti & ſeptem annis " pugnatum eſt: poſt finita arma, " triginta tyrannis noxæ dedita " eſt civitas; ex quibus pleriq; ini- " mici erant. poſt hæc carcer & ve- " nenum. Hæc uſq; eò animum So- " cratis non moverunt, " ut ne vultum quidem moverint. *Non hilariorem quiſquam, non triſtiorem Socratem vidit. Æqualis fuit in tantâ inæqualitate fortunæ.* Et conſolatione ad Helviam cap. 13. *Socrates eodem vultu quo aliquando ſolus triginta tyrannos in ordinem redegerat, carcerem intravit, ignominiam ipſi loco detracturus.* Socrates *eodem vultu* paupertatem extremam, uxorem pervicacem, liberos diſcolos ſuſtinuit: Socrates *eodem vultu* in pace, in bello, in triumpho, in carcere: in proſperis, in adverſis; in vitâ, in morte *d ne vultum quidem movit. Vis alterum exemplum? accipe hunc M. Catonem recentiorem; cum quo & infeſtiùs fortuna egit, & pertinaciùs:* cujus ubi varias, quibus conflictatus eſt, calamitates enarravit; ſubjungit: *Nemo mutatum Catonem, toties mutatâ Republicâ vidit: eundem ſe in omni ſtatu præſtitit,* ſemper idem exſtitit.

Quid ad hæc nos Chriſtiani, qui gratiâ adjuti & fide inſtructi,

a Eccl. 13
b S. Bern. de modo bene vivendi c. 6.
c Seneca epiſt. 104
d Seneca ep. 104

fortia pati non Romanum dumtaxat; ſed veriùs Chriſtianum eſſe novimus? Beatus Petrus Damianus ſermone primo de Exaltatione crucis ingenioſè obſervat, quòd facies Chriſti nocte illâ ſupremâ fuerit ſputis obducta, *a & quaſi abſconditus vultus ejus:* idque ait mitiſſimum Dominum pertuliſſe *ut facies tua illuminaretur, illuminata confirmaretur & diceretur de te: b* Vultus ejus non ſunt amplius in diverſa mutati.

Enimverò vultus ſerenitatem tot invicti Martyres ab hoc ſole traxerunt. Hinc ille belluarum rictus minimè expaveſcens Ignatius nudo pectore & exporrectâ fronte caveam ingreſſus, exclamat: „c Utinam fruar beſtiis, quas & oro „mihi veloces eſſe ad interitum. „Quòd ſi venire noluerint, ego „vim faciam, ego me urgebo ut „devorer. Felicianus acceptâ jam capitali ſententiâ ore renidenti adjecit illud: *O quàm jucundos dies annuncias, octoginta jam annis exſpectatos.* Ita Sanctus Victor, re & nomine laureâ dignus, cùm à tortore qui nervos equuleo laxarat, tenerioribus naturæ partibus fervens oleum infunderetur, tranquillo animo, vultuque ſereno, hoc in tyrannum jactavit: *O quàm ſuave eſt hoc, ſicut aqua ſitibundo.* Veriſſimè de ejuſmodi Chriſti Athletis Patriarcha Venetus pronuntiavit: *d Perfectæ charitatis argumentum eſt notiſſimum, in adverſis fiduciam non amittere: & virtutes uniformiter ſemper operari; atque ſub Dei diſciplinâ eodem animo* eodemque vultu *perſeverare.*

Narrat Caſſianus, *e* hominem Alexandrinum jam grandævum ab idololatris velut agnum à lupis cinctum. Omnium una mens erat, mille injuriis laceſſere; tandem unus per ludibrium quæſivit: ecquænam miracula ipſius Chriſtus, quem tantopere deprædicabat, deſignaſſet? Cui ſedatè ſenex: hoc, inquit, miraculi patravit, quòd ego injurias & tormenta, quibus me excarnificatis, invicto animo tolerem, nec frontis perdam ſerenitatem. Nimirum priſca redeunt miracula; rubus quem Moyſes vidit, ardebat; ſed non deflagrabat. Tres pueri in flammis ridebant, ludebant, canebant. Alios illuſtres heroas in theatrum adducit R. P. Jac. Lobbetius, *f* vir mente & manu expolitus, è quo varia hic tranſtuli, ut facilius & majori cum fructu per ſacros Eccleſiaſtes in Auditorum animos influeret.

Quod ſi olim divinè S. Dionyſius obſervavit: *g proprium eſſe Dei eodem modo ſe habere,* quis non virum divinum Turonenſem Præſulem duxerit; qui per omnem vitam à Severo Sulpitio numquam iratus, numquam mœſtus eſt viſus, “*h* ſed pacatus ſemper, ſibi ſimilis. Cœleſtium quodam “modo lætitiam vultu præferens, “extra naturã hominis videbatur.“ Quid? nullo metu mortis concuti, nullis injuriis aut calumnis commoveri, inter mortis & vitæ confinia conſtantem vultũ tenere: næ humano quid altius hoc ſapit Sublimioris doctrinæ Magiſter omnes adverſitatis nubes ac procellas v.

a Iſa 53 b 1 Reg 1
c Hieronym de Script Eccl
d Laur. Iuſt. diſcip. & perfect. ad Mart. c. 18

e Caſ l. 12. c. 13
f Lob. de fortit Chriſt c 2. §. 10
g Dionyſ. c. 9. de div, nomin.
h S. Sev, Sulp, Dial, 1,

rum conſtantem infra ſe ducere; nec magis animum quàm ſolem nubila infeſtare affirmavit: *a accidunt* (inquit) *animo ſalvâ ſerenitate.* Elzearius Comes mari ſe commiſerat Neapoli cum familiâ totâ Provinciam repetiturus. Dum vela facit, infremit mare, franguntur arbores, rumpuntur funes, excutiuntur gubernacula, deſeruntur remi: clamoribus ac ululatibus omnia complentur; oculis mors præſentiſſima obverſatur. Qui in navi erant, ſpirare tantùm, ſperare nihil. Certè vultu omnes iam umbræ & manes erant: Solus Elzearius poſitâ formidine ſibi conſtabat; *eadem illi ſerenitas, idem oris color eadem mentis malacia*, Deum precibus fatigans. Interim venti poſuêre, maris ira detumuit, vox & ſenſus metu exanimatis redit. Tandem ſubductâ in portum navi; nonnullos è ſuis graviter incuſavit Elzearius, de nimio mortis horrore, ac exiguâ in Deum fiduciâ. Seorſim autem ille à Dalphinâ Conjuge rogatus: an ipſe ſolus in præſenti periculo homo eſſe defiiſſet, reſpondit: Totum me divinæ voluntati tradidi; paratus etiam ſi ſalvis omnibus ſolus hauriter fluctibus. In quo illud ſapientiſſimi Regis oraculum comprobatum vides: *b Non contriſtabit juſtum quidquid ei acciderit:* Hugo acutè illud expendens ait: *Sicut accidens eſt auctore Philoſopho, quod adeſt & abeſt præter ſubjecti corruptionem; ita præſens tribulatio & ærumna adeſt & abeſt præter juſti contriſtationem & conturbationem.* Quid? quod jactura filiorum, fortunarum, quas plerique ſubſtantiam ſuam appellant, viro forti citra mutationem accidat. Teſtis Alphonſus Cartheiæ Dux fortiſſimus, quem Mauri obſederant: *c* interea filius qui ei erat unicus, dum fortè imprudens & incautus elabitur, hoſtiumque agros pererrat, in eorum manus incidit. Hîc exultare Mauri, jamque de Cartheia actum credere: captivum adoleſcentem bellico plauſu ac clamore circum mœnia ducunt, patri oſtentant, minanturque ni urbem dedat, acturos ſe in nati viſcera ferrum. Quid hîc agat Alphonſus? patrem exuit & Ducem induit, & velut nihil ad ſe filius ſpectaret, immoto vultu Mauros deſpectans, gladium ex arce illis projecit; inde ſuos reviſit, *potuitque parata accumbere menſa.* Hæc Ducis conſtantia primo Mauros attonitos habuit, ac dein irâ ac furore præcipites in miſeri adoleſcentis necem egit. It cœlo barbarorum clamor, & civium à mœnibus comploratio ad hæc excitus Gubernator, ubi filium trucidatum conſpexit, ac ſi nihil ſibi accidiſſet, cives increpans,

—— Hoc, erat, inquit,
Quod veluti captâ comploraviſtis in urbe?
Voſque puerque meus caſu pendentis ab uno?
Illum ego nutribam Patriæ, jam reddidi & urbi
Dixit, & extemplò ad convivia nota recurrit.
O ingens anima! O fato inſuperabile pectus!

Stupet Zeno Veronenſis in eo Abrahami conſtantiam, *d* quod eodem

a S. Aug. l. 9 de civ. c. 4. b Prov 12

c Lobbet de fortit. Chriſt. C. 2. §. 11.
d Zeno Veron. ſerm. 1 de Abraham

eodem vultu & filium & arietem immolaſſet: *à filio ad agnum tranſtulit dexteram ſemper lætus & gaudens.* Nec mutatus eſt vultus *ejus cùm eſſet victima commutata.* Hanc utinam animi fortitudinem in naturali morte filiorum patres & potiſſimùm matres induerent! non in fœmineos ululatus prorumperent, non crines vellerent, non unguibus ore laniarent, non miſeras ſeſe inferias orco immolarent. Conſtantiam priſci pingebant in rupe ſtantem, alliſis maris fluctibus, cum inſcriptione: *eadem dum ſemper.* Dei mater ſtat in rupe, dolorum fluctibus undique illidentibus: ſed illa verè dixerit: *eadem ſum ſemper.* Filius meus ut latro comprehenditur: Annæ, Caiphæ, Pilato, Herodi ſiſtitur, cæditur, luditur, ut mortis reus damnatur: *eadem ſum ſemper.* Flagellis diſcerpitur, ſpinis redimitur, Barabbæ poſtponitur, cruci affigitur: *eadem ſum ſemper.* Verè conſtans ſemper, & virtutis invictæ ſtabat. Quàm nos aliter Chriſtiani! quos ventus lenis dejicit, quos acerbius verbum turbat, quos obliquus oculus affligit, quos quævis injuriola lædit, quos paulò operoſior labor enervat, quos qualecumque tædiolum humi affigit, quos omnis triſtior eventus excruciat. En domini matrem ſub cruce filii in Golgothæo monte, quaſi in rupe ſtantem. Stabat cùm orbis pene totus rueret. O qualis mater! qualis virago! liceat hìc quærere & piè queri: quomodo potuiſti ô Mater ſpectare tam infanda? num oculi tui ardentiores ſunt quàm ſolis: hic oculos ſibi ipſe velavit, ne cogeretur ſui domini tam diros cruciatus aſpicere: [illegible] ſtatus orbi ſe imparem tam cru[delis] deli ſpectaculo. Et tu ô Mater ap[e]ris tuos oculos, cùm ſuos filius i[n] morte claudit, quibus eum quan[]doque in cunis vagientem, ube[ra] ſugentem ſuaviſſimè conſpexiſ[ti] *ſemper eadē.* A te ſuxit, quod me[l]lifluo ore refudit Bern. *a* O Mari[a] (tibi enim hæc laus propriiſſim[e] convenit) "inter adverſa & pro[ſ]pera mutabilium temporum, tenens quandam æternitatis imaginem; utique hanc inviolabilē, & inconcuſſam conſtantis animi æqualitatem, benedicens dominum in omni tempore. *Uti rupes in medio mari*, in motu immota manet.

Tales erant duo illi fratres mo[]nachi, *b* in vitis Patrum commen[]dati; pariter in cellâ commorante[s] quorum humilitatem & patientia[m] multi etiam è Priſcis *c* Aſcetis col[]laudabant. Audiens verò quidam ſanctus vir, voluit periculum face[]re, ſi veram perfectamque anim[i] conſtantiam haberent: venit ergo ad viſitandum eos, cumque illum magno cum gaudio accepiſſent & de more compleſſent orationes & pſalmodiam, egreſſus foris cellulam vidit parvum hortum, ubi ſibi olera faciebant: apprehenſoſque baculo, cum toto impetu cœpit omnia olera cædendo confringere. Ita ut nihil aut parum remaneret. Videntes autem ſuprà dicti fratres, nihil penitus dixerunt, *ſed nec vultum triſtem, aut turbatum habentes.* Et rurſus ingreſſi cellulam, veſpertinas orationes complentes, adorantes eum dixêrunt: ſi præcipis domine, ibimus

a S Bern ſerm 21. in cant.
b Ruffin. l. 3 n. 23 *c* Roſweid. p 50[]

ut eum qui remanſit caulem coquentes, guſtemus, quia jam hora eſt ut cibum ſumamus: tunc ſenior adoravit illos dicens; gratias ago Deo meo, quia video Spiritum Sanctum & ſpiritum fortitudinis, humilitatis, patientiæ requieſcere in vobis. His minimè concedit Abbas ille David, de quo Theodoretus ſcribit: *a* cum per quadraginta annos in Monaſterio præfuiſſe quinquaginta & centum Monachis; atque ibidem loci cùm innumera eſſent, quæ ſtomachum movere poſſent, tamen abſque ullâ vel leviſſimâ animi commotione, omni hoc tempore vixiſſe, *b & manſiſſe immobilem, tanquam incorporeum* ſine ullâ vultus mutatione. Hoc Solis habuit, ſed non ſolus, quod vultu ſemper eodem; nam & de Patriarchâ noſtro Ignatio legimus, ubi à profanâ ad ſacram militiam ſe tranſtulit: quòd *c vultus illius non ſunt amplius in diverſa mutati*, ſed innubem ſemper ſolem referre viderent. Præterquam enim quod faciem cœleſti luce (ſuper ſolarem) radiantem S. Philippus Nerius aliique conſpexerint, *d* addit Congregatio Cardinalium in actis canonizationis virtutes Ignatii expendens: *e ex his oriebatur illud gaudium ſpirituale, quo hic ſervus Dei planè repletus ac refertus erat:* illa ſerenitas, quam ſemper in vultu præ ſe ferebat. Parenti ſimilis filius ut Turſelini de Xaverio evincit teſtimonium: *f omnes animi motus*, inquit, *domitos, compreſſoſque in ſua ditione ac poteſtate habuit. Hinc illa perpetua mentis tranquillitas &* idem ſemper vultus. At ne homines ſæculares, viri principes hæc ſibi minimè dicta autument, Monarchas in exemplum adduco. *g* Captus ad Ticinum Franciſcus I. Galliarum Rex, Capientes comiter excepit, cœnavit, diſſeruit, riſis, omnem fortunæ injuriam immoto vultu reverberavit, & lachrymas hoſtibus excuſſit, qui ſuas tenuit. Carolus V. cùm in Africano bello laceram claſſem videret, atrociſſimâ omnium tempeſtate, alios mergi, alios trucidari, conjuratis in unum caput cœlo, terrâ, mari, barbaris, tot ſpes acciſas tranquillo animo & ſerenâ fronte ſpectavit, omniaque inconcuſſus vidit circa ſe concuti. Sic conſtantis eſt pectoris ſuæ inſultare fortunæ, rerum humanarum aleam noſſe, ſperare pauca, ferre omnia, pati naturam, & Deum quàcumque duxerit ſine murmure comitari.

a Theodoret relig hiſt c:4
b Lancicius in opuſc ſpirit p:273
c 1 Reg: d Brev Rom. 31 Iulii
e Lanc opuſc. ſpir pag 281
f Turſel l:6. c:8 in vita.

g Cauſſin. de regno Dei diſſert. 40

§. II.

Qui in adverſis animo vultuque ſereno luſerint, & jocati ſint.

Ingens animi robur, excelſam mentis indolem oſtentarunt, qui ad injurias, tormenta, atque immanes cruciatus, non modò impalleſcere, contremiſcere, concidere, ſed ludere, jocari, ſales ac facetias ſpargere, canere, exultare, tripudiare viſi ſunt.

Invictum animum Catonis collaudat Seneca epiſt. 104. *eodem*, inquit, *quo repulſus eſt die in comitio, pila luſit.* An & vobis liberet poſt repulſam

repulſa in aula, in conſilio, in curia, ludere ac jocari? an non cum Amano in furias agi, domum totam perturbare deprehenderemini? Certè Anacharſis ſe follem aut pilam, quâ tyranno ludum faceret, jactabat: hunc porrò dum Nicocreon Cypri tyrannus in grandi mortario jacentem, piſtillo ferreo contundi juſſiſſet; ſic inter verbera jocari libuit: *tunde tunde Anacharſi follem; Anacharſum non tundis.* Cumque ei minaretur Nicocreon, linguam quoque imis radicibus evellendam: mox illam Philoſophus præmomordit, & in regium os cruentam evomuit. Alacriori animo & veriùs Chriſtianus uſurparit: tunde tunde, de corporis exuviis dumtaxat agitur. Hic multũ terris jactatus & alto illud liberiùs jactet: *Deus nos ut pilas habet.* Seleucienſis Antiſtes quo ex Ethnicorum tenebris faceret lumē ſplendeſcere, egregium de legendis gentilium libris paræneſin conſcripſit, ubi inter cætera commemorat: „a homo quidam in foro Periclem probris omnibus „inceſſebat; is autem minimè curare viſus, toto fere die ſuſtinuit „Deinde veſperi jam diſcedentem „cum lumine comitatus eſt. Rurſus quidam Euclidi Megarenſi, „animo concitatus mortem ſe jurarit illaturum; ille verò contra, „ſe patienter laturum juravit, placatumq; & ei quamvis infeſto ſe „conciliatum iri. Quamobrem, *inquit*, valde quidem ad nos excitandos refert, ut talia virorum „iram cohibentium exempla, noſtram habeant memoriam. *Et poſt „pauca ſubjungit.* Rurſus ad exempla laudabilia redeamus: quidam vehementi impetu Socratis faciē cæcidit. Hic autem minimè commotus, furentem debacchari, & iram ſatiare permiſit: ex quo eum totũ ex plagis tumidum ac contuſum reddidit. Ubi verò ille cædendo deſtitit, nihil aliud Socrates feciſſe dicitur, quàm fronti propriæ, veluti ſtatuæ cuidam, Auctoris nomen inſculpſiſſe: ille faciebat.“ Nec minùs feſtivum illud quod Xantippæ uxori, contumacis ac procacis linguæ, objeci... hæc non raro menſam Socratis, a... diſcipulos differentis, evertit; jurgiis ac injuriis aſſiduò hominem infeſtabat; poſt graves calumnias cùm nil proficeret, domum conſcendit & è feneſtra in Socratem vas aquæ effudit; ad quæ placide Philoſophus: *ſciebam poſt tonitru pluviam ſecuturam.* b Idem colaphis percuſſus, id ſolum repoſuit: *moleſtum eſſe quod neſcirent homines quando cum galeâ in publicum prodeundum ſit.* Ex quibus omnibus merito concludit Baſilius Magnus c *talibus inſtructus exemplis, hoc arduum patientiæ* (& Chriſtianæ conſtantiæ) *præceptum ſervare poſſe non omninò diffidat.* Etenim ſi iſti ethnici in profundâ nocte gentilitatis, hominem decere viderint quid Chriſtianum in altâ luce fidei, in gratiæ lumine, quo omnia ſe Apoſtolus præſtare poſſe jactabat facere convenit? Quid hac inſtructi fecerint attendite.

d Richardus Vitus cùm à variis in carcere rabulis hæreſi infectis circumfunderetur; ac triobolaris è propina Miniſtellus vo-

a S. Baſ. hom: 24. de legend. lib. gentil.

b Seneca l. 3. de ira. n. 105.

c Baſil. cit. d P. Rho variae virtutum hiſt. l. 7. c. 13. §. 4.

ciferа-

ſeraretur ſine fine, uni Petro à Chriſto datas claves, & ſe claves habere; ineptiſſimè furentem, diu toleratum Vitus tandem compeſcuit, ſubridendo dicens: *neque ego negaverim claves tibi concreditas; ſed Petro quidem cæli, tibi vero cellæ vinariæ, ut lingua ſonat, & naſus rubicundus indicat.* Nec minus amoenè in exquiſitis tormentis luſit P. Joannes Benedictus *a* qui cum ferreis è manicis, aculeis intus obarmatis in Anglia (Martyrum palæſtra) crudeli tormento ſublimis penderet, auſus eſt miniſtellus egregiè impudens, eum ad diſputandum provocare. Tum Benedictus leni voce ad carnificem: *age*, inquit, *hominem iſtum ſublimem rape; ut quorum tanta eſt diſputandi mecum libido, diſputantium more paribus ſubſelliis decertemus.*

Sed unus inſtar omnium in hoc genere excellunt Thomas Morus, *b* quem ut Carolus V. Imp. capite minutum audit: caput univerſi regni cecidiſſe affirmabat. Hic ampliſſimo Cancellarii munere privatus, rectà ad templum perrexit, ubi uxor de more veſperis intererat. quibus peractis non famulum ut ſolebat ſubmiſit, ſed ipſe uxorem convenit dicens: *Dominus Cancellarius abiit, num ſequi* lubet? quæ cùm illum ipſum proferentem audiret, jocum ducebat. At ille rurſus: *Dominus Cancellarius deceſſit, & non eſt hic amplius.* Qua fronte vos è gradu dejecti, officio ſemoti, comoedia excluſi ad veſtros reviſitis? ſed pergo: Volſæus Cardinalis totius præſes ſenatus, ubi iniquas ſuas propoſitiones à Moro conſtanter & nervosè refutari indignè tulit: eundem ſoluto conventu, ſic ſarcaſticè perſtrinxit: *utinam More* cum præconem te in nuperis hiſce Comitiis exhibuiſti, ad portas Romanas amandatus fuiſſes. Ad quem placidiſſimè Morus: *Illuſtriſſime Domine & ego illud quàm maximè optaſſem: vidiſſem enim urbem præclaram, de quâ multa audivi nec hactenus* vidi. Atque ut conſimilem per omnia totius vitæ telam deducamus: paulò antequam ad necem raperetur, dum Rex per ſuos urgeret, ut novellas nuptias, poſita tandem pervicacia approbare vellet, ſubjecit: *ſe ſententiam mutaſſe,* ea fama vagatur, Rex attonitus, chirographo dicta firmari jubet; tum ſubridens Morus: *atqui ſcire vos velim me antea ſtatuiſſe barbam raſo mento ponere; ſed modò mutaſſe ſententiam, ut barba eandem cum capite fortunam ſubeat, carnificis ſecuri una deputanda.* Sic tranquillo animo, vel joco, mortis metus detonabat.

Locum ſupplicii conſcenſurus, manum ſibi à quodam porrigi petiit dicens: *juva me ut conſcendam, in deſcenſu nemini moleſtus ero.* Tum orbi ſpectandus carnifici de more veniam poſtulanti oſculum porrexit & Angelotum aureum dedit, addiditque: tu mihi hodie majus beneficium præſtiteris, quàm mortalium quiſquam aut contulit aut conferre poterit, *illud unum indoleo, cervicem tibi tam brevem ac contractam præſcindendam, ut metuam ne poſſis commodè & ſalvo honore tuo expedire.* Ad hæc libet cum Romano philoſopho

a Ibid. noſtra §.4.
b P. Rho cit. §.3. Stapleton. in vita.

loſopho exclamare : *a & nos vincamus aliquid: ſimus inter exempla*; *quare deficimus ?* ſi non in cataſta ridere, in equuleo geſtire, in rota ludere eſt animus ; at ſaltem vel punćturam acus, ſcintillæ aduſtionem, dentis dolorem, nervi contractionem, podagræ, chiragræ, colicæ mala æquo animo, & ſi non ridenti, renidenti ore toleremus. *& nos aliquid vincamus: ſimus inter exempla.*

Moro per omnia ſimilis Joannes Fiſcherus Epiſcopus Roffenſis *b* ad quem dum Paulus III. A. 1535. in carcere exiſtentem, galerum purpureum miſiſſet, ſubjecet Henricus : galero Papa ut voluerit Fiſcherum donet, ego interim effecero brevì, ut caput quo illum gerat, non habeat. quo dicto adeò Roffenſis non commotus eſt, ut è judicio quo de capite ejus actum, in carcerem deductus, gratias egerit ſtipatoribus, qui ſui cauſa tantùm moleſtiæ ſubirent, nec haberet quod donaret. Interim increbuerat ſtato die Fiſcherum moriturum, quo dum nihil edulii cocus apparaſſet, à Roffenſi rogatus, ut quid menſam ſub tempus prandii non inſtruxiſſet ? atque is reſpondiſſet putare ſe illum diem Reverendiſſimo fatalem fore. *juſſit in omnem eventum ſemper cibos pararet : quod ſi ante prandium mori contingeret, cocum convivam fore. Caterùm ſcias, inquit, quod cibum pridie mortis tanto appetitu ſumpturus ſim, quàm ſi in annum victurus.* Edmundus Walſingamius turri præfectus, acceptis noctu litteris, cum ſub quintam matutinam acceſſit, & quâ poterat dexteritate, Regis mandatum, ut eo (moreretur, ipſi aperuit : Roffe ſis læto animo gratias agens, qu ſivit qua hora executio fieri c beret, cumque in reſpondiſſet, nonam moriendum eſſe: *ſinat i tur*, inquit, *cùm non ſit niſi quin & hâc nocte non bene dormi ver adhuc unam alteramve horam c quieſcere.* Atque ut Petro ad ſu plicium producendo, in carce altum dormienti ſimilem ſcirc per duas horas ſecurè ſomnu cœpit, tum famulo ad ſe acci exutus cilicio, optimis veſtib indui voluit : quia hic dies, i quit, mihi nuptialis eſt. atq ubi ſorbitiunculam ante morte ſumpſiſſet, arrepto novi teſt menti codice, ad locum ſupplic perrexit : quo dum pervenit, b culum abjecit, dicens : *jam re quum itineris pedes conficiam.* fatali pegmate ut ſtetit, oculis cœlum ſublatis, librum aperien in illud Joannis 17. incidit : *h eſt vita æterna, ut cognoſcant te ſ lum verum Deum, & quem miſiſ Ieſum Chriſtum. Ego te clarifica ſuper terram, opus conſummavi.* h lectis codicem clauſit, atque omnibus manifeſtum foret, quà læto ac exultabundo animo mo tem oppeteret, in genua prov lutus, feſtivum illum Eccleſ cantum *Te Deum laudamus* pr nuntiavit.

Horum cuique congruit pr pheticum oraculum : *c dedit ca mina in nocte.* nam ut rectè Gr gorius : *d carmen in nocte, eſt la titia in tribulatione.*

Marcus & Marcellianus fr tres, gente Romani, religion Chriſtiani, à Duce Fabiano gran

a Seneca ep. 98. b In vita.

c Iob 35. d Greg. l. 26. mor. c. 12.

dibu

ibus clavis ad ſtipitem ſunt af-
xi. *a* Hos inter tormenta judex
locutus, reſipiſcite miſeri aje-
at, & voſmet his cruciatibus
ubducite; ad quem illi conſtan-
iſſimè reſponderunt: *hoc qualecunque ſupplicium, nobis eſt lautiſſimum convivium, jucundius numquam epulati ſumus*; nunc in amore Domini Jeſu fixi eſſe cœpimus. Diem unum noctemque in tormentis perdurârunt, & *veluti non in cruce, ſed in odeo eſſent, hilares cantarunt.* demum jaculis confixi, ſagitta ocyus in cœlum evolarunt. in ſupplicio generoſi pugiles quaſi in lautiſſimo convivio ſuaviſſimè modulati ſunt. Tiburtius ardentes prunas ut roſas calcavit: *b* Agnes tredecennis virguncula ad ſupplicii locum, velut nupta ad thalamum, læta ſucceſſu, gradu feſtina & ſaltabunda proceſſit: quod dum è cella ſua, ſacroque ſilentio contemplatur Bernardus, mellis favos ex leonum rictibus legendos proponit: *at*, inquit, *c Martyr tripudians ac triumphans, toto licet lacero corpore. ac facit hoc ſtupor ſed amor.* ut carnifici & ipſi morti inſultet.

Horum nos animos æmulemur, illorum nobis immotæ mentis ad vultus conſtantiam ardenter efflagitemus, eorum in adverſis lætitiam & exultationem depoſcamus, ut & à nobis audiatur, *d carmen id nocte, id eſt, lætitia, in tribulatione.* lætitia in quavis corporis infirmitate. lætitia in fortunarum, amicorum, liberorum jactura. lætitia in quâvis animi afflictione & preſſura. Sirenes huc nos cantu ſuo invitant, quæ, ut Ludovicus Vives *e* obſervat, tempeſtatibus jactatæ ſuaviter canere, & inter immanes fluctus, dulces voces reſonare; contra verò lamentari cœlo ſereno, ac conqueri mari quieto conſuevêre; quod auræ viciſſitudinem, ac imminentes turbines ſoleant præſagire. Haud aliter dum hîc rerum mundanarum fluctibus jactamur, laudes Deo concinamus, & portum æternæ beatitatis proſpiciamus. Laudem haud dubiè nobili genere natus adoleſcens ille meruit, *f* cui dum putridum crus ampatandum & candenti ferro adurendum eſſet, noluit ligari; ſed ſerena fronte teſtudinem ſuam poſtulavit. atque ita fides tetigit, & dextere modulatus eſt, ut ne minimum falſum tonum ediderit. Hunc certè innumeri glorioſi Chriſti pugiles imitati ſunt, qui in cataſtâ, in equuleo, in rotâ, in rogo ſuaviſſimè modulati ſunt, de quibus Tertullianus: *nil crus ſentit in nervo, dum animus in cœlo eſt.*

a Drexel. to: I. pag: 808
b Brev. Rom: II Aug Ambr l I de Virg.
c Bern. ſerm. 61. in cant.
d Iob 35
e Lud. Vives l: 12. de civit. Dei c: 24
f l'Autre inconſtance du monde.

EMBLEMA XVII.

Ingreſsi habitant ibi. Luc. 11.

ASSUESCERE MULTUM EST. a

DOMINICA TERTIA QUADRAGESIMÆ.

Tartarei hoſtes, infeſti hoſpites, ubi ſemel animum occupâ-un jamque *ingreſsi habitant ibi*, difficulter ſtatione cedunt: ita viti ubi per actus frequentatos in conſuetudinem abiêre, & quaſi ſe dem fixêre, non facilè deturbantur.

§. I. *Quid Conſuetudo, & quomodo acquiratur.*
§. II. *Conſuetudo altera natura, quàm difficulter exuitur.*
§. III. *Conſuetudo non imminuit peccatum.*
§. IV. *Remedia extirpandi pravos habitus, & conſuetudinem peccandi.*

a Virg 2 Georg.

DOMI

Ingreſſi habitant ibi. Luc. 11.

MYſTERIO non caruit, quod referente S. Marco, accepimus, Energumenum cum à diſcipulis rari non poſſet, ad Chriſtum ductum fuiſſe: "*a* & ſtatim ſpiritus conturbavit illum, & eliſus n terram volutabatur ſpumans, x interrogavit patrem ejus, quantum temporis eſt, ex quo ei oc accidit? at ille ait, ab infania. Jeſus verò comminatus eſt piritui immundo, dicens illi: urde & mute ſpiritus, ego præipio tibi, exi ab eo, & factus eſt uaſi mortuus &c. poſteà diſci-uli ejus ſecreto interrogabant um, quare nos non potuimus jicere eum? cauſam noſtis? *b* ia *ab infantia ei hoc accidit.* hoc mœnium, quod tamdiu illic habavit, difficulter expellitur. hinc poſitè Chryſ. non dubitavit nc tartareum hoſpitem conferre æ, quæ uno in loco multum nporis commorata eſt. quemmodum in canibus fieri quotiana experientia comprobavit, i ubi ædes quaſdam ſæpius equentarunt, & diutiùs incoerunt, per ſylvas & flumina, in teras urbes, facilè 10. diſſitas ıcis exportati, aut abducti, ad rum & ædes antiquas poſtlinio revertuntur. id ipſum in æfixo ſymbolo videre eſt, pambes aut columbas, illud ubi cluſæ primum ovo, ubi pipire, umeſcere & evolare, aut etiam æ aliunde pellectæ, ſenſim avolando & revolando, conſueſcere cœperunt, columbare repetere, *c ſolitoſque reviſere nidos*; adeò ut certo experimento compertum ſit, columbam Antverpiâ Lovanium exportatam, & urbem, & lares, & ſocias, & columbare recto itinere repetiiſſe, uſque adeò *d aſſueſcere multum eſt.* Hoc enimverò in anima efficere ſolet conſuetudo peccandi, in quam dum toties tartareæ harpyjæ advolant, quoties lethali noxâ eis aditus patefcit, fit ut tandem inveterato jam habitu, illic ſedes figant, & conſuetudine longa, jam ut domeſticæ ac familiares *habitent ibi.*

a Marci 9. b V Buſaei panarium tit. conſuetudo.

c Virg. lib. 1 Georg. d 2 Georg.

§. I.

Quid conſuetudo, & quomodo acquiratur.

COnſuetudo ſeu habitus, eſt qualitas reddens facilitatē operandi: qui habitus per actu frequentatos acquiritur: *virtutes*, inquit Bern. "*e* non natura ſed uſus facit, fitque, *ut ait Ariſt. f* ſi-" cut ædificando ædificatores, cy-" tharizando cytharœdi efficiun-" tur, ita quoque juſta agendo" juſti, temperantia temperan-" tes, fortia fortes evadimus. " *quò ſpectat illud Senecæ : g* non" dat natura virtutem; ars eſt, " bonum fieri; virtus non con-" tingit animo, niſi inſtituto & " edocto, & ad ſummum aſſidua"

e Bern l de conſid c. 11 f Ariſt 2. ethic g Seneca ep. 90

exerci-"

„ exercitatione perducto omnis „habitus & facultas ait Epictetus, „aſſiduis actionibus cõſervatur & „creſcit. Ita per frequẽtes actus, & acquiruntur & conſervantur artes omnes, legendi, ſcribendi, pingendi, canendi, imo & loquendi: infantes enim nutrices aut matres fari docent, eaſdem voces identidem inculcando, eo fructu ut poſteà eis difficilius ſit tacere quàm loqui. Noſtro ævo ille Indiæ terror Mogor, *a* curioſitate ductus, quâ linguâ homo uteretur à nemine edoctus, in loca inacceſſa pueros abdidit, ut exſpectaret creſcentem loquentiam; ſed tandem non Cicerones, & Demoſthenes, aut ſi mavis halbutientes Rabinulos, ſed mutos piſces deprehendi. Habitus omnes, qui ab actibus, & frequenti aſſuetudine relicti, artes pepererunt. Scitè Chryſ. „*b* videns, „quis non admiretur, gladios al„ternatim in aërem jaculantes, & „omnes rurſus per manubriũ ca„pientes? vel quid de illis quiſpi„am dicet viris, qui trabem in „fronte geſtantes, velut arborem „in terrâ radicatam, ſic immotam „conſervant? alter rurſus ſupra fu„nem anguſtiſſimum, cum tanta „ambulat ſecuritate, quaſi in cam„po decurreret & c hæc quæ cogi„tatu impoſſibilia eſſe videntur, „facta ſunt arte poſſibilia. Quin & ipſa bruta longo uſu, & aſſuetudine, humanas voces, & artes imitantur: ex quo, inquit, Pierius *c* credere poſſumus ſimiam olim latrunculis ludere didiciſſe. Picas, corvos, pſittacos, aliaſq; vocales aves, humanas voces edoctas, pluribus teſtatur Nierenb. in hiſtori naturæ. *d* Stupendum magis bov eloquentem reperiri, ut C. Volum nius, & Servius Sulpitius Conſu les notarunt. alium fuiſſe, qui to tum ſymbolum Apoſtolorum ar ticulatè recitabat. Hæc qui pro digio adſcribere voluerit, audia non minùs portentoſa, & ab uſ & exercitatione profecta: Ælia nus oculatus teſtis ait: *e vidi eg ipſe elephantem, in tabula litter Romanas promuſcide ſcribentem re ctè.* Addit Plinius non mendax quendam Græcas literas pinger didiciſſe, eaque linguâ ſcripſiſſe *ipſe ego hæc ſcripſi, & ſpolia Celtic dicavi.* Quantum verò vel in pueris imbuendis, diſciplina & exercitatio conferat, ex ipſis elephantis pergo demonſtrare: Romæ Germanicus ludos dedit Tiberio: *f* duodecim Elephanti theatrum inducti ſunt, hiſtrionias veſtes induti. ac primum ad vocem Magiſtri dividebantur in diverſas circi partes, inter eundum ſaltatorio greſſu inundantes, iterumque ad ejuſdem vocem accedebant: flores ſpargebant, & corollas; ad cantum, terram pedibus numerosè pulſabant, & omnia præſtabant, quæ peritiſſimi ludorum. tum docti menſæ accumbere, potum cibumque ſumere, humanum in morem; lecti erant humiliter inſtrati purpurâ, & auleis; menſæ vario & dapſili ferculo inſtructæ, pane, carne, fructibus: pocula aurea, argentea. ecce ingreſſi duodecim elephantes, ſex mares, totidem fœminæ; illi togati, hæ

a Drexel, Phaëton, de vitiis linguæ cap. 31. §. 1
b Chryſ ho. 19. ad pop. Antioch.
c Pierius lib. 6. hierog. cap. 6.
d Nierenb hiſt. nat l. 3 cap 20
e Nierenb. cit l. 3 cap 13 *f* Idem c 13

ſtola.

latæ, decorè & verecundè in
:is ſe reclinant, accumbunt:
ı ſigne dato, in menſam pro-
ſcides pro manibus exten-
ıt, ſummâ modeſtiâ cibos ca-
nt, delibant. non voracitas
ı in iis, non aviditas; cùm bi-
ıdum, pateram pueri porrige-
ıt, quam promuſcide genialiter
riebant, & reliquiis vini cir-
ıſtantes aſpergebant, velut cot-
ım facientes. ita immanes &
ırmes belluas, rectè agendi ha-
ıs, longa aſſuetudine, conſecu-
eventus oſtendit. Denique ut
ıuando à brutis ad homines
ıſeamus: nugas putabat Roma,
: de elephantis jactabantur,
ıec tandem credidit, & vidit
ora relatis. *a vidit beſtiam &*
...tem & funambulam.

Quare ut bruta & homines ar-
ita ab his vitia & virtutes ac-
runtur, quæ per frequentio-
ıctus, ſui tenacem habitum, &
ſuetudinem relinquunt, po-
mùm ſi à teneris exerceantur,
a illud Poëtæ:

Ars fit, ubi à teneris crimen
condiſcitur annis.

d confirmat Hier. epiſt. 7. ad
am, de inſtitutione filiæ: „ c
overbium eſt, adoleſcens jux-
viam ſuam ambulans, etiam
m ſenuerit, non recedet ab
: difficulter enim eraditur,
od rudes anni perbiberunt *&*
ıx addit: Græca narrat hiſto-
ı, Alexandrum in moribus,
in inceſſu, Leonidis pædago-
ſui non potuiſſe carere vitiis,
ıibus adhuc parvulus fuit im
ıtus. *ita fit:*

d Quo ſemel eſt imbuta recens
ſervabit odorem teſta diu.

vel ut alius: *quod nova teſta capit, inveterata ſapit.* Complures certè reperire eſt, qui aſſueti mendaciis, juramentis, turpiloquio, ebrietati, libidini, ſi rogentur quantum temporis, ex quo eis hoc accidit? audiemus *ab infantia.* quid mirum eſt, confeſſarios, concionatores, moderatores, viros Apoſtolicos non poſſe hanc conſuetudinem tollere, opus eſſe potentia altiori. *e* adeò *à teneris aſſueſcere multum eſt.* hoc parentes monitos voluit S. Baſilius: *f difficile eſt, patriæ linguam, quam ab infantiâ addiſcimus, oblivioni mandare, aliamque de novo perdiſcere.* accentum ſuum Galli, Germani, Itali ſervant. A teneris itaque invigilandum, ne prava illa conſuetudo contrahatur: non ſinantur impunè mentiri, jurare, laſcivia verba proferre, nam ut rectè Seneca epiſt. 28. *definit eſſe remedio locus, ubi quæ fuerant vitia, mores fiunt*, qui quaſi innati, & ingeniti videantur. De Mithridate Rege Ponti, ait Plinius: *g* uni ei excogitatum quotidie venenum bibere, ut conſuetudine ipſa innoxium fieret, unde dum captus ſe veneno interficere vellet, nequivit, quod omne in naturam abiiſſet venenum, unde Martialis: *h*

Profecit poto Mithridates ſæpe veneno,
Toxica ne poſſent ſæva nocere ſibi.

V. Nierenb l. 1. cap. 16
Ovid de arte.
Prov 22

d Horat e 2 Georg
f S. Baſil. in Reg diſp 6.
g Plin l 25 c. 2 h Lib v. epig 77

Con-

§. II.

Conſuetudo altera natura, quam difficulter quis exuit.

HOc magni Auguſtini pronuntiatum eſt: *a conſuetudo quaſi ſecunda, & quaſi affabricata naturæ* [illegible]. Edocuit hoc eventus prorſus ſingularis: *b* venatoribus quondam præda fuit puer triennis, qui ſylvis expoſitus inter lupos enutritus, eorum mores totus imbuerat, & prope in feram, manibus ac pedibus reptans degenerarat, lupis convivebat, eorumque prædis victitabat. Hic ut in manus Angelorum, illic prædas ſectantium devenit, Henrico Principi Haſſiæ dono datus eſt, qui fulcris ac variis adminiculis puerum ſtipare, rectà incedere, humanos mores imbui curabat; ſed irrito omnino conatu, *c jam morem fecerat uſus.* natura deorſum nitente, rumpebat vincula, nec ferinos mores ulla induſtria ponere valuit, quod ad animum ſolerter tranſtulit Greg., *d* uſitata „culpa, *ait*, obligat mentem, ut ne„quaquam ſurgere poſſit ad recti„tudinem. Conatur & labitur, „quia ubi ſponte diu perſtitit, ibi „& cùm noluerit coacta cadit. Hanc depreſſionem, & inveteratam vitiorum conſuetudinem, in Manaſſe Rege captivo velut in typo videre eſt: qui exire cupiens è carcere, ac faciem in cœlum attollere: incurvatus ſum, inquit, multo vinculo ferreo, & non eſt reſpiratio mihi. In ſe hoc ipſum expertus, & malo ſuo edoctu[s] queritur Aug.: " *e* ligatus ira[m] non ferro alieno, ſed mea ferre[a] voluntate. Velle meum teneba[t] inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & conſtrinxerat me. Qui[p]pe ex voluntate perverſa, facta e[ſt] libido, & dum ſervitur libidini, facta eſt conſuetudo, & dum conſuetudini non reſiſtitur, fact[a] eſt neceſſitas: quibus quaſi annu[]lis quibuſdam ſibimet innexis, tenebat me obſtrictum dura ſervitus." Quæ quàm potenter, eu[m] etiam jam ruptis vinculis liberu[m] in lapſum velut proclivem impe[l]lebat, infrà ſubjungit: *f plu[ſ]que v[a]lebat in me deterius inolitum, qua[m] melius inſolitum.* congruam huic r[ei] ſimilitudinem adducit Plutarch[us] in moralibus: *qui diu in vincul[is] fuerunt, cùm ex illis ſolvuntur, tam[en] claudicant adhuc, nec gradi poſſun[t]; ita diu vitiis aſſueti, etiam cum [ea] deſerunt, quædam eorum retine[nt] veſtigia.* Velint, nolint, jam ſib[i] quaſi impoſſibile ducunt, rect[è] incedere. Quam quaſi moralem labendi ac peccandi neceſſitatem, propheta indicat dicens: *g [Si] mutare poteſt Æthiops pellem ſuam aut Pardus varietates ſuas, & v[os] poteritis benefacere, cùm didiceritis malum.* Quod vel ethnicus citr[a] lucem fidei vidit: exſtat enim illud Diogenis Cynici reſponſum, qui dum improbum inveterat[æ] conſuetudinis hominem admoneret, rogatus quid ageret? *Æthiopem* inquit, *lavo.* Addiditque *ſenem admonere, & mortuo mederi idem eſſe.* Quid dico mortuo mederi, imò elatum, ſepultum, putens ac fœtidum cadaver, in lu[...]

a Aug lib 6 de muſic.
b Cauſſin Court S tom. I. motif 8. Mariana de rege inſtit,
c Ovid. lib: 2 metam.
d S. Greg hom. 31 in Evang.

e Aug. lib: 8 confeſſ, cap 5
f Aug l 8 conf. c. 11 *g* Ie. cm. 13

m ac vitam revocare cenſendus t,qui è vitiorum cœno,& gravi ccandi conſuetudine oppreſſū, frugem & meliorem vivendi ethodum reduxerit. Hoc olim riosè obſervavit Hipponenſis ntiſtes: *a tres tantū mortuos in-nimus à Chriſto reſuſcitatos viſi-iter; quot autem ſuſcitaverit,quis vit? Sed tres non fruſtra commemo-ti.* Filia in domo, adoleſcens tra portas, Lazarus quatriduo pultus. Puella facillimè, ſolo tu, porrigendo manum; ado-ſcens ad ſolam vocem Domini: *oleſcens tibi dico ſurge.* Sed Laza-s ſummo molimine. Lachryma-s eſt Jeſus, infremuit, venit ad onumentum, jubet lapidem a overi, orat patrem, clamat voce gna. Myſterium noſtis? rime-ur & miremur: *b iſta tria genera rtuorum, ſunt tria genera peccato-n.* Filia Archiſynagogi in domo ens mortua, eos deſignat, qui gitatione ac nudo conſenſu in dc peccant. Adolens elatus ex-portas, eos qui ad opus exter-n proceſſere. Lazarus quatridu-s in monumento, qui in prava nſuetudine computruerunt: unt, *inquit idem doctor,* intus, ui peccatum in corde habent, facto non habent: dicit enim ominus, jam mœchatus eſt m in corde ſuo. alii poſt con-nſum eunt in factum, tam-uam efferentes mortuum, ut uod latebat in ſecreto, appareat publico. *at verò alii,* conſuetu-ne maligna preſſi, tamquam pulti, & ita ſepulti, ut de zaro dictum eſt, jam putet. m confirmat Magnus Greg.

c redemptor noſter puellam in" domo, juvenem extra portam, " in ſepulchro Lazarum ſuſcitavit," adhuc quippe, quaſi mortuus ja-" cet in domo, qui latet in peccato" jàm quaſi extra portam educitur," cujus iniquitas uſque ad invere-" cundiam publicæ perpetrationis" aperitur, ſepulturæ verè [illegible]gere" premitur, qui in perp[illegible]atione" nequitiæ, etiam uſu *conſuetudinis*" preſſus gravatur." exiſtimem vos nunc aſſequi, quî fiat, ut puella tam facili negotio, Lazarus tanto mo-limine ſuſcitetur, cauſam petit B. Pet. Chryſologus, ex illis verbis: *d filia mea* modò *defuncta eſt.* Modò jam ſtatim. *e Hoc eſt dicere, adhuc vitæ manet calor, adhuc animæ ve-ſtigia videntur, adhuc eſt in via ſpi-ritus.* Uti candela aut fax, adhuc fumans & calens, facilè reaccen-ditur. At ii, qui conſuetudini pra-væ diutiùs adhæſerunt, velut la-pide molari preſſi, ac ſepulti ſunt: *f moles illa impoſita ſepul-chro, ipſa eſt vis dura conſuetudinis, quâ premitur anima, nec reſurgere, nec reſpirare permittitur: dictum eſt autem quatriduanus eſt: revera ad iſtam conſuetudinem, quarto quo-dam progreſſu pervenit anima, pri-ma eſt enim quaſi titillatio delecta-tionis in corde, ſecunda conſentio, tertia factum, quarta conſuetudo, fa-ctum in conſuetudinem vertitur, & fit quædam deſperatio, ut dicatur quatriduanus jam putet.* Quatri-duanus certè mortuus erat, & fœtebat, de quo Erithræus com-memorat: *g* Auſivi ipſemet, in-quit, etiam tum juvenis in æde D. Auguſtini concionatorum ex

a Aug. ſerm. 44. de verbis Dom.
b Aug. cit.

c Greg. l. 4 mor. c. 25 d Matth. 9
e Chryſolog ſerm. 34
f Aug ſupra cit
g Ioan. Erithraei exemplo §. 57.

N eâdem

eâdem familiâ virum doctum ac pium, qui de loco ſuperiore narrabat, ſe paucis diebus antè, celebri quadam urbis viâ euntem, de feneſtrâ cujuſdam domus magnoperè fuiſſe evocatum, rogatumque ut aſcenderet, ut morienti cuidam, extremo illo tempore ad ſalutem animæ, opem afferret; accurriſſe eum ſubitò, inveniſſeque virum in lecto cubantem, cui graviter ægrotanti mulier aderat concubina, & egregiam omnibus in rebus operam navabat. Nec mora, ejus confeſſionem excepiſſe, & cum comperiſſet, quid ea ad illum mulier attineret, longa conſuetudine ei adhæſiſſe: admonuiſſe eum graviter, atque etiam pro poteſtate, quâ pollebat, præcepiſſe eidem, ut, ſi ſalvus eſſe vellet, illam mulierem è veſtigio, domo exturbaret; ſed reſpondiſſe eum ajebat, ſe numquam commiſſurum, ut mulieri optimè de ſe meritæ, eam gratiam referret, præſertim ut cùm maximè ejus opera indigeret. Quo audito, petiiſſe ajebat, ut ſaltem conceptis verbis juraret, ſimul ac convaluiſſet, ſe nuntium remiſſurum mulieri, nec quidqnam ſibi amplius rei, cum illâ futurum. Ad hæc reſpondiſſe illum, ſe nihil poſſe in præſentia promittere; verùm ubi amiſſam valetudinem recuperaſſet, de ea re ſerio deliberaturum, illudque conſilium capturum, quod magis in rem ſuam eſſe videretur. Tum verò ipſum, deſperatâ hominus ſalute, triſtem abiiſſe; ſed ſtatim revocatum hilarem redi iſſe ſumma ſpe, quod Deus meliorem mentem homini injeciſſet. At fruſtrà, nam ſine mente ac ſenſu, exhalantem anima offendit, cui mulier illa cereu prælucebat, ut properanti ad æterna ſupplicia melius viam inv niret. Ex quo altera nec ſane l vis controverſia oritur, ſi Chryſoſtomus ait, *a magna conſuetudinis tyrannis, adeoque m gna, ut perinde cogat ac natura.* S ut Auguſtinus loquitur, *b conſu tudo quædam neceſſitas fit*, quæ l berum ſi non omnino tollere certè imminuere perhibetur quibuſdam per conſequens, pe cata ex conſuetudine commiſſ aut nulla aut minora fortè vid buntur, Qnod ut pleniùs ac pl niùs intelligatur, paucis expon

a Chryſ in cap. 4 ep. 2 ad cor.
b Aug lib 8. Conf cap 5

§. III.

Conſuetudo non imminuit pe catum.

IN ſcholis receptum eſt, quo peccatum ex conſuetudine minùs liberum, & ſæpè ſæpi fiat ex habitu inadvertenter; nc tamen ſequitur: minuitur lib rum ſimpliciter: ergo minuit peccatum, ſed tunc rectè co ſequitur, quando minuitur ex liquo quod non eſt liberum, ſ minus liberum, ut eſt paſſio v hemens antecedens, concu ſcentia &c. Quando autem m nuitur liberùm ex ſuppoſito bero, non minuitur peccatu nec actus virtutis: quia ſic ab lutè liberum manet in cauſâ. Hi ſi quis in ſe liberè concupiſc tiam excitet, ex quâ in nov peccatum prolabatur, illud n erit ideo minùs peccatum, q in ſe minùs liberum ob con

piſ

piſcentiam; ſed potius magis peccatum: quia ſe liberè ponit in eo ſtatu, unde ſe voluntas difficulter poteſt avocare à peccatis: ſicut qui domi aleret ſcortum, aut eum qui ad vindictam, duellam aliudve flagitium continuò incitaret. Et hæc ratio valet in hominibus ſceleratis & injuſtis, ex habitu operantibus: quia in utriſque actus, ex quibus gignuntur habitus, ſunt perfectè liberi: & ſic conſuetudo malè vel bene agendi non minuit peccatum aut meritum. Aliàs viri Religioſi, longo rerum uſu aſſueti vigiliis nocturnis, ciliciis, aliiſque auſteritatibus, ac functionibus religioſis, minus apud Deum meriti conſequerentur: flagitioſi verò longâ peccandi conſuetudine, minus peccarent: quod æquè abſurdum eſſe videtur, ac ſi fur ſe apud judicem excuſet: Domine à puero furtis aſſuevi, ac eò tandem deventum eſt, ut manus cohibere non queam, neo ſi velim, poſſim. An is leviùs peccaſſe? an ut inſons dimittendus? Hoc argumentum Chryſoſtomus expendit: *a Cur*, inquit, *non prætendit fur conſuetudinem, & à ſupplicio liberatur?* Cur uſurarius non prætendit conſuetudinem, & à reſtitutione eximitur? cur meretrix, cur ſenes inveterati dierum malorum non prætendunt conſuetudinem, & innoxii declarantur? cur blaſphemus non prætendit conſuetudinem, & nullius ſceleris, aut ſupplicii reus habetur? Ejuſmodi conſuetudinem perfidi Judæi adferre potuiſſent longo peccandi uſu, ſcelus ex habitu perpetrantes, quod neſciebant: tales verò à graviori noxâ immunes non fuiſſe, declarat illa Chriſti è cruce pendentis oratio: *b Pater dimitte illis, non enim ſciunt quid faciunt.* Si neſciunt, quomodo peccare, quomodo veniâ egere dicuntur? Rectè Arnoldus Carnotenſis: *c Uſque adeò in hoc malo voluntarii, ut voluntas conſuetudinem, conſuetudo faceret neceſſitatem, neceſſitas verò ad illam vecordiam erumperet, ut neſcirent, quid facerent.* Et hoc malum tam grande, hanc ignorantiam ex conſuetudine ortam, petit illis remitti. Quò ſpectat illud Emiſſeni: *Habet hoc infelix conſuetudo peccandi, ut quantò ampliùs quiſque peccaverit, tantò minùs ſe peccaſſe intelligat.* Quid? quod peccatum ex conſuetudine, etſi minùs liberum, ex aliis capitibus gravius cenſeri poteſt, quàm citra illam commiſſum.

Primò quod peccator ſeipſum liberè ſtatuerit in eâ conſuetudine; nec hactenus, quòd illi liberum, retractârit.

Secundò illam conſuetudinem illo ipſo actu augeri.

Tertiò illam ſæpè eſſe directè, vel indirectè volitam.

Quartò conſideranda indignitas operantis, & in juſto dignitas. Sic gratia excitans minuit meritum ratione liberi, ſed auget ratione intenſioris actus, diuturnioris, dignitatis perſonæ, &c.

Quintò hinc deducitur ex duobus æquè indignis, quorum unus peccat ex gravi tentatione omnino liberè; alter ex habitu, graviùs peccare eum, qui ex habitu

a Chryſ. ho:22 ad pop. Ant. de fi. multare ſive ira.

b Luc 23 c V. Gilber. in Pſal I. p. 227 & 2:6

bitu delinquit, licet minùs liberè; ſicut is, qui domi aleret, qui ad ſcelus incitaret, ut ſuprà dictum eſt. Ad illam verò objectionem: non eſt ita liberum: ergo nec voluntarium, reſpondent Theologi: formaliter concedo, fundamentaliter & radicaliter in causâ nego. Et hæc Angelici Doctoris ſententia eſt, qui morbum conſuetudinis graviſſimũ ducit: *a Paſsio* (inquit) „quæ inclinat hominem ad peccandum, citò tranſit, & ſic homo „citò redit ad bonum propoſitũ, „pœnitens de peccato; ſed habi„tus; quò homo ex malitia peccat „eſt qualitas permanens, & ideo „qui ex malitia peccat, diuturnius „peccat. Unde Ariſtoteles in 7. „Ethic. comparat intemperatum „qui peccat ex malitia (*ex conſue„tudine non ex paſſione*) infirmo, „qui continuò laborat; inconti„nentem autem, qui peccat ex paſ„ſione, ei qui laborat intèrpolatè. At quantùm hic, præ illo gravior morbus & periculoſior ſit febris continua, præ intermiſſa quis non videat? Atque ideo tam ſedulò Eccleſ. monet: *b Iurationi non aſſueſcat os tuum, multi enim caſus in illa*. In quos, ut indies videre eſt, toties labuntur linguâ, quot proferunt juramenta. Obteſtatur Apoſtolus: „*c* Ante omnia autem fra„tres mei, nolite jurare. *Inquæ verba Aug.*: *d* Ante omnia, ait A„poſtolus, ut attendatis præ cæte„ris, ut vigiletis ne ſubrepat vobis „conſuetudo jurandi: conſidera „enim te jurare per Deum, per „Chriſtum, occido illum. Et hæc „quoties per diem, per horam?

a S. Tho. I, 2 q. 78 a. 4 in Corp
b Eccl. 23 c Iacob. 5
d Aug ſerm. 18 de verb. Apoſt.

Minimè tamen deſperandum nam ut rectè Tullius in Catilinam „Multos vidimus & audivimus, „cùm totam adoleſcentiam volu„ptatibus dediſſent, ſe ad frugem „bonam recepiſſe, homineſq; gra„ves fuiſſe." Quid Them. in adoleſcentiâ nequius? ſic ut à patre velut ſpurius exhæredatus, mater verò filii collo laqueum injecerit, u[t] nequitiam uuà cum vitâ finiret Idem tamen ſic ſe vicit, ut pa[tr]iam ſervarit; ita rempublica[m] rexit, ut de illo tamquam vir[o] incomparabili, apud Ciceroner[m] ſcriptum exſtet: *Quis clarior i[n] Græcia Themiſtocle?* Tales Scipio talis Sylla exſtitit. Tales ſacr[æ] paginæ commemorant Za[c]chæum, Matthæum, Magdale[]nam, Pelagiam, Guilielmum, a[]liosque innumeros extitiſſe.

§. IV.

Remedia extirpandi prav[æ] ludinis, & conſuetudinem peccandi.

PRimum remedium momen[ti] maximi à Doctoribus propo[]nitur, conſuetudinis retractati[o] ac deteſtatio. Ex quâ fructus e[x]ſiſtit ſingularis: eo ipſo enim, qu[o] eam peccator retractat, minuit peccatum; quia per averſione[m] talem libertas, prævia mortalit[er] deſtructa eſt: & habet ſe tun[c] ſicut inclinatio naturæ ſeu paſſi[o] ſuppoſito involuntario, ut diſer[te] Suarez: *e Conſuetudo ſi fiat invo[]luntaria, per actum contrarium eff[i]cacem, quantum eſt ex parte hom[i]nis, quem pœnitet de habitu, & pr*

e Suar. de voluntario diſp. 3 ſect. n. 16

pon

ponit quantum eſt in ſe eum tollere: tunc conſuetudo & habitus minuit liberum ac culpam. Quæ Divi Thomæ doctrina eſt 1. 2. q. 78. ,,De ,,peccato ex conſuetudine, quod ,,intelligendum eſt, quamdiu ipſa ,,conſuetudo voluntaria eſt: nam ,,ſi pœniteat aliquem præteritæ ,,conſuetudinis: & jam quod in ſe ,,eſt faciat, peccatum ex illâ con- ,,ſuetudine ortum, ex paſſione ju- ,,dicandũ erit, & idem ferè quan- ,,do conſuetudo ex paſſione ſum- ,,pſit originem. Ideo quemadmodũ ex paſſione & actibus frequentatis conſuetudo ſumpſit originẽ; ita ſenſim reſecanda eſt. *a* Eam quidem vincere dura pugna, viciſſe maxima victoria. Modũ ad eam conſequendam Bern. hunc excogitavit. In Franciæ finibus nobilẽ offendit, luxuriæ cœno adeò immerſum, ut nullo non die ſe fœdè coinquinaret. Ex quo nequidquam ſevera commonitione extrahere eum ſatagebat. Alter interim aſſerente ſibi impoſſibile ab iis ſordibus abſtinere: *quæſo*, inquiebat Bern. *ſaltem aliquales cum Deo inducias facito, ut minus ad triduum.* Annuit ille, & ecce triduo expleto. *Nunc in Deiparæ honorem*, inquit vir ſanctus, *tantundẽ præſta.* paret. Tum tertiò Bern. *Semel adhuc has inducias poſco in honorem omnium Sanctorum:* & ille rurſus eas paciſcitur: donec ſponte Bern. ſe inſinuans, diceret: *Nolo ampliùs diurnas; ſed perennes cum Deo inire inducias.* Tantum prodeſt inveteratam peccandi conſuetudinem, contrariâ aſſuetudine eradicare.

Secundum remedium: horror ſupplicii æterni frænum injiciat, quod ipſo exemplo Oratoris Romani, Chryſ. proponit. dum ait: "*b* Quæ verò nobis erit excuſatio, etſi" millies conſuetudinem objiciamus? dicitur quòd quidã exter-" norum oratorum præ quadam" ſtulta conſuetudine, dexterum" eundo humerum continuò mo-" vebat; ſed tamen conſuetudi-" nem vicit, & gladios acutos u-" trimq; humeris appoſuit, ut vul-" neris timore, membrum ineptè" ſe movens corrigeret. Hoc & tu" linguæ facias, & ipſi pro gladio" divinæ pœnæ timorem impone," & omnino ſuperabis: Impoſſi-" bile enim, impoſſibile, inquam," eſt, meditantes & ſtudentes, &" opus hoc facientes, umquam ſu-" perari." Ebrioſus metu veneni à potu temperat. Scortator metu peſtis, aut luis venereæ, à ſcorto & proſtibulo cavet. Vos verò mors æterna, tormenta inaudita, ignis ille inexſtinguibilis, à ſcelere revocare non poterit? experto credite, non alio uſus fræno Auguſtinus, qui ita peccatis aſſueverat, ut de ſe fateatur: " *c* reformidabam quaſi mortem, con-" ſuetudinis mutationem. *Ac tandem ſubjungit: d* Quàm ſuave" mihi ſubitò factum eſt, à ſuavi" tatibus nugarum abſtinere, &" quas dimittere metus fuerat, jam" dimittere gaudium erat; *& luculentiùs ſermone* 28. *de verbis* " *Apoſtoli, ſic ait:* juravimus &" nos paſſim, habuimus iſtam" teterrimam conſuetudinem &" mortiferam, dico charitati ve-" ſtræ, ex quo Deo ſervire cœpi-" mus, & quantum malum ſit" in perjurio vidimus, timuimus" vehementer, & veternoſiſſimam" conſuetudinem timore fræ-"

a Beyerlinc apoph Chr. tit Conſue.

b Chryſ ho:7. ad pop. Ant. c Aug l 6 Conf. cap. 7 d L. 8. Conf. c 11.

„navimus. Quantum verò iſto timore profecerit, quàm potenter frænarit, & nos ſuperare docuerit, habes ſerm. 10. de Decol. Jo Bapt. „ſcio *inquit* grave eſſe conſuetu„dini veſtræ, ſed & grave fuit con„ſuetudini noſtræ: timendo Deū, „abſtulimus juratione de ore no„ſtro. Ecce vobiſcū vivimus, quis „nos audivit aliquando jurantes? „numquid non conſueveram quo„tidie jurare? nihil mihi facilius „eſt quàm non jurare. Hoc ideo „admonui charitatem veſtram, ne „dicatis quis poteſt? *Demoſt. bal„butiem ſuperavit, a &* gentilium „blæſi aliqui, quarundam ſyllaba„rum non bene exprimentes ſo„num, offendentem ſæpe linguam „longâ meditatione limarunt. Numquid conſuetudo eſt ſe lavandi, & grave incommodum omni aqua abſtinere? etenim

b ——— uſus communis aquarum eſt; tamen „ civitatis balnea Rex „obſtruxit, *c* & lavari juſſit nemi„nem, & legem tranſgredi auſus „nemo aut factum incuſare, aut „conſuetudinem prætendere. Viri „mulieres, ſenes, pueri, infirmi, „&c. Velint nolint, mandatū hoc „ſuſferunt, quia majora exſpecta„bant mala. *Tum ad populum An„tioch. converſus:* Vides quod ubi „eſt timor, facilè ſolvitur conſue„tudo, etiamſi valde diuturna ſit „& neceſſaria. Atque non lavari „grave, non jurare valde facile, & „nullum adfert nocumentum. „Quomodo igitur non abſurdum, „Rege jubente vel difficillima ſu„ſtinere, Deo verò ſtatuente id „quod neq; grave ſit, neq; diffici„le, cōtemnere & deridere, & con„ſuetudinē prætendere, ne in tan„tùm ſalutem noſtram contemna„mus, ſed timeamus Deum, ſicut „hominem timemus." Conducet ad hoc recolere graviſſimas pœnas; quas vindex Deus etiam hîc in terris, de perjuris ac temere jurantibus ſumpſit; quas ne longior ſim; vide accuratè apud Drexelium de vitiis linguæ, cap. 28. §. 4. 5. &c. tom. 1.

Tertium Remedium, merces propoſita. Ubi unum, idque rarum juxta ac præclarum exemplum adduxiſſe ſufficiat. Miles ante urbem Oſtendanam, ita perjuriis ac blaſphemiis aſſuêrat, *d* ut ad ſingula verba unum diabolum infarciret. Sæpe monitus, reſpondit adeò jam conſuetudinem inveteratam, ut ſi videret tartarum præ oculis apertum, deſiſtere nequiret. Ad extremam penuriam & famem redactus, petiit eleemoſynam ab uno è patribus noſtris caſtrenſibus, qui ſolitus ſtipem pro militibus erogare. Sed dum Pater illi eleemoſynam denegaret, dicens hominem adeò perjurum ac blaſphemum, à Deo & hominibus deſtituendum. Reſpondit miles, ſe dolere de pravo illo habitu, jam ita inveterato, ut exuere nullo pacto poſſet. Quod ut manifeſtò falſum eſſe, & reſipiſcere à ſola ejus voluntate pendere, ſacerdos comprobaret, ingentem nummum aureum illi exhibuit, adpromittens ſe eum illi dono daturum, ſi per horam ſe ſequatur, caſtra ac militum ſtationes luſtrando, citra ullum juramen-

a Chryſoſt. in cap. 5. Matth
b Ovid. 6. Met.
c Chryſ. ho. 14. ad pop.

d P. Pennequin, amour, div, p. 3 cap. 17. §. 3.

tum:

um: acceptat conditionem. Dum er tranſennam à ſociis variè mpetitur, irritatur, laceſſitur. acerdos præit, aureum illi ad os inſultus oſtentans: laceſſi- us ſilet, linguam dentibus pre- nit, obmuteſcit. Res miras ſolus onſpectus & ſpes aurei, tantum n barbaro milite valuit, ut con- uetudinem omninò ſuperarit. Ioc pacto Scribanius cum auriga onvenerat, duplum perſolve- et, ſi citra juramentum ſe deve- eret. Ita quos cœleſtis aulæ di- itiæ non movent, terrena ſub- ſtantia quandoque induceret. Hac raxi parentes etiam indulgen- iores, liberos mentiri, jurare, aſcivos ſermones proferre de- loceant, nummo promiſſo ſi in- ra hebdomadam, intra menſem ne ſemel impegerint; alios quo- que ſomnolentos ac pigros, ejuſ- nodi pretio excitare poterunt.

Quartum Remedium ſibi mul- ctam, aut pœnam imponere. Quoties deliqueris jube famu- um, aut uxorem commonere: & toties aſſem unum aut alte- um pauperi elargire, aut vino abſtine &c. Excelluit in eo vir bellicoſiſſimus Laberlot, qui ut militia malitiæ affinis eſt, ſenſim jurandi uſu uſque adeo imbutus eſt, ut cum ſuper menſam à con- globatis juramenta vibraret, a- micè ac religiosè commonitus reſponderit, hæc ſibi inadverten- ti excidere, & modum ſe emen- dandi quærere. Cùm alter hunc præſcripſit, ut ephebo curam daret ſe liberè admonendi, & quoties pejeraſſe compertus eſ- ſet, illi Julium (quinque aſſes) perſolveret primo, ſecundo die, quandoque 10, 12 Julios del e- bat, at poſt annum aut alterum, oris modeſtiſſimi, ne ſemel ibi auditus eſt. Hoc medio & reme- dio plures ſalubriter uſos refert Chryſoſtomus, qui cùm non de- ſineret jurandi conſuetudinem graviſſimis verbis inſectari hunc fructum ſe retuliſſe commemo- rat: *a novi multos referentes, man- datum fecimus, leges nobiſmet po- nentes, & jurantibus pœnas defi- nientes. Deo gratias egimus, quod non in petris ſeminavimus.*

a Chryſoſt. hom 9. ad popul.

EMBLEMA XVIII.

Quantum volebant. Joan. 6.

MANABIT AD PLENUM. a

DOMINICA QURRTA QUADRAGESIMÆ.

Divinæ munificentiæ fontem benigniſſimus Redemptor noſter hodie multis millibus fecit ſcaturire, largiendo ſingulis, *quantum volebant*; at longè excellentius per ſacramenta, ſacros veluti canales, gratiæ fontes in animos hominum derivare non ceſſat.

§. I. Deus dat omnibus affluenter, b *& ſecundùm propriam cujuſque diſpoſitionem.* ex quo conſequitur juxta menſuram gratiæ fore & menſuram gloriæ, quod Apoſtolus innuit dicens:

§. II. c *Alia claritas ſolis, alia claritas lunæ, & alia claritas ſtellarum: ſtella enim à ſtella differt in claritate; ſic & reſurrectio mortuorum.*

a Horat. l. I. carm. ode 17. b Iacob 1. Trid. ſeſſ. 6. c. 7. c 1 Cor. 15.

DOMI-

DOMINICA QUARTA QUADRAGESIMÆ.

Quantum volebant. Joan. 6.

FOntes non hominibus dumtaxat, ſed & diis immortalibus, adeò in amoribus & deliciis fuêre, ut non modò iis aſſidere, eos delibare; ſed in ipſos fontes, quaſi meliori naturæ metamorphoſi, converti voluerint. quo factum eſt,ut inuſitato religioni cultu gentilitas fontes venerari, ac Deorum habitu efformare comperta ſit. Cujuſmodi Q. Curtius (qui Juſto Lipſio judice, *a probus & legitimus hiſtoricus, ſi quiſquam fuit*) in „amœniſſimo Ammonis nemore extitiſſe commemorat: hoc „inquit, in medio habet *fontem*, „quem *ſolis* vocant: cujus aqua „præfervido in meridie, frigida „emanat: inclinato in veſperam, „caleſcit: media nocte fervida „exæſtuat. hic pro Deo colitur, „umbilico tenus arieti ſimilis „eſt: habitas ſmaragdo & gem„mis coagmentatus: hunc myſtæ ac virgines Nymphæ, ut verum Numen proni adorant, eſtque illis: *b fons ſacer, & multi Numen habere putant.* Hæc enar rantem, ſapientiſſimus Plinius amicè interpellat: *c* vidiſtine aliquando Clitumnum fontem, quem ego proximè vidi? ſtat Clitumnus ipſe amictus induruſque prætextâ, præſens Numen atque fatidicum: rigor aquæ certaverit nivibus, nec color cedit; *d* adjacet templum priſcum & religioſum,ex hoc fonte,quæ potant pecora, album colorem induunt:

Hinc albi Clitumne greges. e

Quæ naturæ prodigia, & ethnicæ ſuperſtitionis deliramenta nemo quiſquam demirabitur, qui omnium originem, ac caput fontium, Deum ipſum, adeò fontes adamaſſe deprehenderit, ut iis non tantùm aſſidere, quod Joannes teſtatur: *f ſedebat ſic ſupra fontem*; ſed & ex iis ipſe haurire, nos ad eos invitare, denique in *fontem* verè *ſolis*, ſtupendo amoris artificio, commutari non recuſarit. de ipſo enim non falſus vates cecinit: *apud te eſt fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. g* ubi lumen & flumen aptè conjunxit. *quod enim eſt fons, hoc eſt & lumen: fons, quia ſatiat ſitientes, lumen, quia illuminat cæcos. h* Hic fons in amœniſſimo cœleſtis Paradiſi viridario, quaſi in ipſo divinæ lucis meridie, per ſublimes illas intelligentias,fluenta gratiarum largè diffudit, qui pravitate potantium tantum illis frigus ac torporem induxit, ut ne æternis quidem flammis valeat attemperari; at verò jam ruenti,& veluti inclinato per ſcelera in veſperam mundo, *i fons patens domui David, & habitantibus Jeruſalem in ablutionem peccatoris*, divino calore præditus ſcaturire occepit, & nocte illâ paſſionis funeſtâ, omninò

a Lipſius in notis ad l: I. pol Curtius l:4 c·20 b Ovid in epiſt 15
c Plin l 8. epiſt 8. Cauſſin parall eloq.l. II. d Plin.l:2. c:103

e Virg.2.Georg. f Ioan.4
g Pſal.35 h Aug,in Pſal, 35
i Zach.13,

 fervida

fervida, è Chriſti ardentiſſimo pectore, lympha profluxit: *a* de hoc M. Gregorium audite, qui, ut Eccleſia de eo teſtatur, admirabilia dixit, fecit & ſcripſit: *b fons*, inquit, *occultus eſt unigenitus patris, inviſibilis Deus. Fons verò patens, eſt idem Deus incarnatus.* Fons hic ab æterno in ſinu patris clauſus, tandem dum venit plenitudo temporis, clavis ac lanceâ in cruce apertus, ſanguineos rivos, quibus animæ meliùs, quàm Clitumno ſuper nivem, dealbentur, copiosè emanans. Aquam petebat in deſerto populus Iſraël, pro quo Moyſes orans, ait: „ *c* Domine Deus, audi „clamorem populi, & aperi eis „theſaurum tuum, fontem aquæ „vivæ; & jubente Domino percuſ„ſit virgâ bis ſilicem, & egreſſæ „ſunt aquæ largiſſimæ. *aptè hîc B.* „*Petrus Damiani S.R.E. Cardina*„*lis: d* Petra illa, *inquit*, juxta Apo„ſtolum Chriſtus erat, accedit vir„ga ad ſilicē, & haurienda populis „aqua producitur; adhibetur crux „Chriſto, & omnium corda cre„dentium irrigantur. Quod ſacra„mentū & ipſe Moyſes per ſpiri„tum non ignoraſſe cognoſcitur, „ſi ejuſdem ſubtiliter verba pen„ſentur: aperi, *inquit*, Domine the„ſaurum tuum, fontem aquæ vivæ. „neque enim tam magnificis ac „divinis verbis elementum de„ſcriberet, ex cavernis videlicet „terræ profluum, ac deinceps in „ſeceſſuum cuniculos egerendū. „Numquid enim dignum fuit vi„les aquas Dei appellare theſau„rum? minimè, ſed Dei theſaurum, uberrimum illum gratiarum fontem indicabat, qui animas mundare, ſitim levare, ac cœleſtibus donis innumeriſq; beneficiis nos locupletare valeret. Quos miſericordiæ, munificentiæ, largitatis immenſæ rivos, omniumque cœleſtium divitiarum theſaurum, quē in hominum corda benigniſſimus redemptor noſter derivare deſideret, aliquando P. Balthaſari Alvarez *e* (quo tum in terris, divino B. Thereſiæ teſtimonio, ſanctior non exſtitit) manifeſtavit: huic enim dum manè in meditatione ſua exardeſceret, fons vitæ æternæ ſe Chriſtus ſpectandum exhibuit, præclaris gratiarum ac cœleſtium divitiarum donis oppletum ac locupletem; quæ in hominum animos, velut ſe exonerando, propenſiſſima voluntate effundere ardentiſſimè exoptabat: hoc unum piè & amarè queſtus, *vaſa deeſſe*, in quæ copiosè ſcaturiret. *f* Etenim ſi Nazianz. (quem Baſil. *vas electionis, puteum profundum, & os Chriſti* nuncupat) credere velimus *g* benigniſſimus Jeſus *ſitit ſitiri; cùm à Deo beneficium petitur, beneficio affici ſe putat. jucundius dat, quàm alii accipiunt.* hinc illæ per præcones ſuos, amicè invitantis voces: *h omnes ſitientes venite ad aquas.* & per tubam Euangelicam intonat: *i qui ſitit, veniat, & qui vult accipiat aquam vitæ gratis.* habent & ſuam pharmacopolæ, quam carò vendunt, aquam vitæ, quæ guſtata non aufert mortem; *k ſed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam.* ubi S. Thomas

a Eccl. in horis 12. Mart.
b Greg. hom. 20. in Ezech *c* Num. 20
d B. Damia. ſerm. de Exalt. S. crucis
e In vita P. Alvar. c. 11. §. 2. c 7 § 2
f Cat. ſcrip. Ecc. *g* Greg. Naz. orat. in S. Baptiſma. *h* Iſa. 55
i Apoc. 22
k Ioan. 4.

mas : *a qui fontem habet intra ſe, nequaquam afficietur ſiti.* quam aquam tamen abſque argento & auro, abſque ullo pretio, vel labore ullo, ſed ſumma animi voluptate vobis comparare poteſtis, Propheta teſtante : *b haurietis aquas in gaudio, de fontibus Salvatoris.* quas per Eccleſiæ Sacramenta, quaſi per divinos canales ut innumeros omittam rivos, quibus largiſſimas ſuas aquas communicat, ſuperabundanter ad nos derivari, Ambroſius interpretatur. *c* Hi fontes omnibus patent, omni tempore ſcatent, tantum quis haurit, *quantum voluerit.* ad fontem, qui Cotylam defert, eam replet, qui cyathum, plus inde participat, alius amphoram, tertius metretam, erit qui cadum impleat, nec quicquam fonti decedit : *d cujus magnificentiæ non eſt numerus, non enim dat ſpiritum ad menſuram, ſed juxta menſuram vaſculorum infundit liquores: tantum muneris largiens, quantum poteſt ille, cui donatur accipere.* quod ut plenius intelligatur, ſit

a S. Thom, hic b Iſa 12,
c Amb. in Pſal, 4 & 34
d S Hier. in c:4, ad Eph,

§. I.

Deus dat omnibus affluenter, *e & ſecundum propriam cujuſque diſpoſitionem*, ut loquitur Trident. *f*

STupendi prodigii fontem in Umbriâ, prope Narviam reperiri commemorant, *g* qui eo dumtaxat tempore, quo ſumma iis in partibus annonæ penuria eſt, ſcaturire deprehenditur; profectò non abſque ſingulari numinis providentiâ, in tempore opportuno. de qua ne dubites, id in confeſſo eſt, hodierna die in deſerto divinæ benignitatis & largitatis fontem, in ſumma rerum omnium penuria, qua ſupra quinque virorum millia, præter mulieres & parvulos, laborabant, tanta ubertate exundaſſe, ut omnes, *h quantum volebant* & ad ſaturitatem ſeſe refecerint. ubi in rem noſtram obſervandum occurrit, quod in omni convivio fieri conſuevit, viros potentes ad bibendum, ac capaciores ad edendum, præ parvulis, multò plus abſumere : pro cujuſque naturæ capacitate, appetentia, ad valida corporis diſpoſitione, unum præ altero largiùs ac liberaliùs epulari, uti in convivio Balthaſaris, edebat, & *i unuſquiſque bibebat ſecundùm ſuam ætatem.* Hoc enimverò in divino convivio (cujus hæc refectio in deſerto, uti docet Origenes, typus fuit) prorſus uſuvenit, dum pro cujuſque mentis dilatatæ capacitate, pro ardenti interioris hominis appetentia, ac meliori animi diſpoſitione, unus præ altero, plus de cœleſti menſa, quaſi è fonte gratiarum uberrimo participat; ſecundùm quam gratiæ menſuram in cœlis gloriæ capaces erunt, ut diſertè D. Proſper exponit : *k Sicut enim*, inquit, *corporalis ſaturitas, omnes ſaturos æqualiter habet, quamvis ſinguli cibum non æqualiter, ſed pro poſſibili-*

e Iacob 1 f Trid. ſeſſ. 6, c. 7
g Plin. l. 2, c. 103 Majol. can, coll, 13 de font, Cauſſ, in ſymb l, 1, c, 67

h Ioan, 6 i Dan, c, 5,
k S, Proſper, de vita contempt, c. 4,

tate perceperint: ita omnes ſancti, etſi fuerint aliqua graduum ſuorum diverſitate diſtincti, una beatitudine perfecti erunt. ſic tamen, ut majori beatitudine, ac gloriæ perfectione ſaturandi ſint, qui hic ſeſe per gratiam capaciores reddidêre. Quam doctrinam utilem omninò, ac ſalutarem, quo ſublimes illæ virtutum, a c perfectionis ſtudioſæ mentes, melius aſſequantur, ad graviſſimorum Theologorum præcepta, aures animoſque convertant, neceſſum eſt. Tradunt 1. *a* etſi æqualiter diſpoſitis, ſemper æqualem gratiam ex opere operato ſacramentum conferat, tamen meliùs diſpoſito, ex opere operantis ſacramentum majorem confert gratiam, ita Suarez de ſacram. diſp. 7. ſect. 5. Lugo de ſacram. diſp. 9. ſect. 2. Coninck q. 62. art. 1. dub. 3. n. 50. Leſſ. opere poſth. de ſacramentis q. 69. a. 8. aliique paſſim. & Trid. ſeſſ. 6. c. 7. docet in juſtificatione quemque recipere gratiam *ſecundum menſuram, quam Spiritus S. partitur prout vult, & ſecundum propriam cujuſq; diſpoſitionem* ex quibus verbis, inquit Cardina- „lis de Lugo, *b* conſtat ſacramen- „ta non conferre ſemper æqualem „gratiam, ſed inæqualẽ etiam pro „inæquali diſpoſitione recipien- „tis, ut docuit expreſsè Damaſcenus l. 4. c. 20. *c* Dilucidâ rem ſimilitudine Doctor Angelicus (quem Pius V.* certiſſimam Chriſtianæ doctrinæ regulam pronuntiavit) ſic illuſtrat: „*d* bonum eſt „diffuſivum ſui; ſed ſicut ſol lucet ſemper, non ſemper illuminat; „ ignis calet ſemper, ſed non ſem- „ per calefacit, niſi diſpoſitum: ſic „ Deus effluit, ſed non influit, niſi „ recipienti & diſpoſito (quæ diſ- „ poſitio eſt converſio animæ ad „ Deum per potentias) verùm Deus ſine menſura effluit, ſed commenſura recipis. *quod alibi confirmat:* „ *e* Baptiſmus effectum æqualiter „ facit in omnibus pueris, qui æ- „ qualiter ſe habent ad baptiſmum; adulti verò non æqualiter ſe ha- „ bent ad baptiſmũ: quidam enim „ cum majori, quidam cum minori „ devotione ad baptiſmum acce- „ dunt; & ideò quidam plus, qui- „ dam minus de gratia novitatis „ accipiunt. ſicut etiam ab eodem „ igne accipiunt plus caloris, qui „ plus ei appropinquant, licet ignis quantum eſt de ſe, æqualiter ad „ omnes ſuum calorem effundat. „ idem eſt in uſu aliorum ſacram. quo fit ut quis unica SS. Euchariſtiæ ſumptione, decies, cẽties, imò millies plus gratiæ hauriat, ut quibuſdam ſanctis, & potiſſimũ Deiparæ obtigit, quàm alii frequenti ejuſdem SS. Sacramenti communione. quod Catharina Senenſis in ſuis dialogis verè divinis, *f* po- ſteris tradidit, dicens: ſi pluri „ mi portarent candelas ad ac „ cendendum, & una ponderis „ eſſet unius unciæ, alia duarum, „ ſive ſex, vel unius libræ: & „ quamvis omnibus accenſis; in „ qualibet parvâ vel magnâ can- „ dela totum lumen accipias, vi- „ delicet calorem, colorem, & „ ipſum lumen; judicabis tamen, „ quod minus de lumine recipiat „ ille, qui candelam parvam ac- „

a Leſſius opere poſth. de ſacram. q. 69 a. 8 *b* Lugo cit *c* Damaſc. de fide orthod. Lanuza in prooem. quadrag. cenſ. auct. §. 5. *d* S. Thom opuſc. 61. c. 17 de dil. Dei & proxima

e S. Thom. 3 part. q. 69 a. 8 *f* Dial. c. 10. Lancicius opuſc. ſpir. 5 c 7

„cen-

„cendit, quàm ille, qui majorem. „Ita contingit in hoc Venerabili „Sacramento his, qui recipiunt „illud, & eorum candelas affe- „runt, videlicet ſanctum deſide- „rium, cum quo recipiunt ipſum „Venerabile Sacramentum. At- „que tantum accipitis ex iſto lu- „mine, quantum de materia ſin- „ceræ dilectionis & amoris, & „igniti deſiderii portatis: tantum ergo à patre luminum gratiæ recipitis, quantum vos, per ſancta deſideria diſpoſueritis ad recipiendum, tantoque plus cœleſtium donorum ex hoc ſaluberrimo fonte hauritis, quanto vos ardenti deſiderio capaciores reddidiſtis, *a deſiderando* quippe *ô homo capax efficeris, ut implearis.*

Ita & qui Sacramentum Pœnitentiæ, majori ſcelerum ſuorum deteſtatione, perfectiori dolore, ſinceriori propoſito acceſſerit, longè uberiorem gratiam recipit eo, qui languidè & parum attritus ſe ſiſtit: quia certum eſt, in„quit Lugo, *b* quando homo ju„ſtificatur extra ſacramentum, „uti Magdalena, Petrus & la„tro, contritioni ac diſpoſitioni „magis ferventi, correſpondere „majorem gratiam; ei enim, qui „minus diligit, minus dimitti„tur: ergo cum attritio in ſacra„mento, ſuppleat locum contri„tionis, debet etiam majori at„tritioni, major gratia correſpondere. quod cum cœleſti radio, in nocte ſcelerum cœlitus illuſtratus perſpexit Auguſtinus, ad hos pretioſiſſimos ſanguinis Chriſti rivos, per confeſſionem largè recipiendos, cor ſuum velut vas capaciſſimum, dolore ac pudore ingenti dilatavit: *c quoniam*, inquit, *fons vitæ tu es Domine, ad te levavi animam meam, non contra te, tanquam vas attuli eam, imple ergo me, & lava me.*

Verum quidem eſt, *d* recipientem Sacramentum in gratia (ut fit in iis qui venialia confitentur) communiter accipere majorem longè gratiam, quàm qui per ſacramentum juſtificatur, ob meliorem diſpoſitionem: quia talis ſi quam habet actualem devotionem, recipit gratiam ei reſpondentem, ut præmium merito, & præterea etiam ut effectum ſacramenti; fieri tamen poteſt, quemadmodum Auguſtino, aliiſque vere pœnitentibus accidit, ut peccator tanta ſcelerum deteſtatione & dolore ſuſcipiat ſacramentum pœnitentiæ, ut accipiat multò majorem gratiam homine juſto, qui cum valde remiſſa & imperfecta diſpoſitione, quaſi ex conſuetudine ad illud accedit. ſic fieri poteſt, ut habens mille peccata mortalia, & alter habens ſolùm originale, *e* ſi eodem actu diſpoſiti accedant, æqualem gratiam poſitivam accipiant. ex quo fit, poſt tam frequentes confeſſiones, & communiones, quoſdam exiguum gratiæ ac virtutum incrementum feciſſe: atque hujus unius diſpoſitionis defectu, tam Eccleſiaſticos, quàm conjugatos, deſtitui auxilio gratiæ, *f* quæ tali ſtatui communicanda fuiſſet: qui enim meliori diſpoſitione & devotione recipit ſacramentum ordinis vel matrimo-

a Aug. tr. 4 in epiſt. 1 Ioan.
b Lugo cit.

c Aug. in Pſal. 142
d Conink de ſacram q. 62. a. 1 dub. 3
e Leſſius opere poſth. de ſacram q. 69 a. 8. f Lugo cit.

nii, habet majus jus ex vi ſacramenti ad auxilia, quibus meliùs poſſit exequi munera ordinis ſuſcepti, vel ſuſtinere onera matrimonii. quare quibus ea gravia ſunt, hanc radicem inquirant.

Denique hac de cauſa, ſuadent iidem Doctores, *a* extremam unctionem ægro conferendam, antequam ſenſibus deſtituatur, *ut majori cum devotione & fructu*, ajunt, hoc ſacramentum recipiat. Ex quibus omnibus, veriſſimum patet illud S. Dionyſii: *b unius ſimplicis & ſuperexpanſi fontinalis radii participationes eſſe diverſas, magnas aut parvas, claras aut obſcuras, prout in mente eſt indiſpoſitio, negligentia, remiſſio, aut carnalis quadam affectio.* *c* Tradunt 2. *d* quòd accedentibus ad S. Synaxin, ſtimulo eſſe debet: ſi diſpoſitio melioretur communicantis. dum ſpecies Euchariſticæ integræ manent, ſemper gratiam augeri: quia hoc ſacramentum confert gratiam per modum nutrimenti, & quamdiu habemus hoc ſacramentum in nobis, habemus uberrimum fontem omnis gratiæ, quem non convenit areſcere, quamdiu volumus ex eo haurire: *e cum Chriſtum, qui omnis gratiæ fons & origo, contineat;* ad quem fontem, tum temporis non alia vaſa, quàm potentiæ animi, omneſque inferiores facultates conferenda ſunt, ut ſupra ex S. Thoma docuimus qui addit: *f vaſa namque, quæ creatrix gratia creavit, ut ſint, adjutrix gratia replet, ut vacua ſint.* Huc quiſque conferat *vaſa vacua non pauca, g* hic Memoria recolat, & repleatur recordatione beneficiorum & mirabilium Domini. Intellectus omni humanarum rerum ſpeculatione ſepoſita, ubi divinas excellentias, ac omne bonum hîc contentum, ſacro ſtupore & admiratione contemplatus fuerit, ſe prorſus immenſæ illi ſapientiæ, & bonitatis theſauro, ima cordis ſui demiſſione per ardentiſſimos actus fidei, adorationis, religionis, annihilationis, proſternat: atque unâ ſecum omnes ſenſus captivos ſubmittat. Voluntas denique hîc tota in amorem ſponſi ſui exardeſcat. & ut ingenioſus amor eſt, mille amoris artes paret, quibus eum ſibi devinciat, ignea affectus tela, in tanti hoſpitis adventum, quaſi gratulationis ſigna ejaculetur: hîc clamandum cum Auguſtino: *anguſta eſt domus animæ meæ, quò venias ad me, dilatetur abs te.* ne dubita, dilatabit ſpatia charitatis. Etenim ſi Eliſabetha Angliæ Regina *h* eam munificentiam exhibuerit, ut dum regnum obiret, ac omnia luſtraret, tandem Cancellarii ſui ædes, adeò anguſtas ſatis mirari non poſſet; modeſtè ſed opportunè Cancellarius ſic hoſpitem ſalutavit: *ædes hæ, ô Regina non ſunt nimis anguſtæ, ſed tua majeſtas me fecit nimis magnum, pro his ædibus.* cui Regina: *ſi te magnum fecerim, amplificabo ædes, ut & illæ tali viro, quem extuli, congruæ ſint.* quid ni potentiſſimus cœlorum Rex, qui nos tanto honore dignatus eſt, ut non Cancellarios, ſed & convivas & hæredes regni ſui eſſe

a V Coninck de ſacram. diſp 19. du. 7 n.24 b S Dionyſ. Hierarch. c. 10. c Dionyſ. Carth. hic.
d Coninck de Euchar diſput. 9. a. 1, dub. 2. n. 42 e S. Th p 3 q. 79 a 1, in corp. f S. Th. opuſc. 61. c. 17

g 4 Reg. 4 h Franc Bacon.

luerit,

voluerit, domum animæ noſtræ amplificabit, & locupletabit, niſi illum ultro expellamus. Cùm ergo ut concludâm, hoc Sacramentum det majorem gratiam melius diſpoſito, *a* ſi Sacramentum circa finem manducationis, invenerit meliùs diſpoſitum, quàm in initio, majorem gratiam conferet. v. g. qui toto illo tempore, quamdiu ſpecies in ſumente integræ perſeverarint, in actu amoris Dei ut 10, vel 20. ſe exercet, digniori & meliori modo manducat, quàm qui ſub initium ſumptionis ſimilem actum habuit, & ſtatim ab illo ceſſavit. ergo ille majus recipiet augmentum charitatis.

b Ex quo mirabilem adeò & laudabilem effectum conſequi poſſe graviſſimi auctores tradidêre, ut qui initio ſumptionis Euchariſticæ v. g. ex ignorantia aut oblivione, indiſpoſitus ob lethalem noxam admiſſam acceſſiſſet; ſi poſtea interim, dum ſpecies adhuc integræ ſunt in ſtomacho, ſufficienter per contritionem diſponatur, cum verè ſuſcepturum effectum Sacramenti, quia abſolutè loquendo, jam dignè manducat (en fructum ſingularem) ergo majori ratione, qui in principio fuit diſpoſitus, & per actus fidei, religionis, amoris, continuò perficit diſpoſitionem ſuam, uberiorem gratiæ effectum ei reſpondentem, conſequetur; quorum „omnium rationem, Leſſius aſ„ſignat inſtitutionem Chriſti, *c* „qui ſic ſtatuit: quia juſtiſſimæ „diſtributioni divinæ ſapientiæ „conſentaneum erat, ut meliùs diſpoſito, ampliùs daretur:" conſentaneum id quoque, ut" homines excitentur ad ferventiorem præparationem. Simile" quid videmus in cauſis naturalibus; quæ meliorem effectum," in ſubjectum aptius inducunt." quod eventis phyſicis demonſtrandum aliis relinquo. Ego porrò comprobare aggredior, pro menſura gratiæ hîc acquiſitæ, fore & cœleſtis gloriæ, ac beatitudinis modum: cumque cumulatiori, gaudio, ac excellentiori gloriæ gradu, in æternum fruiturum, qui plus gratiæ, ac meritorum, hîc ſibi comparaverit, quod indicet illud Pauli:

a Suarez Coninck cit. *b* Suarez cit. *c* Leſſ. opera poſthum. q 69 ar. 8

§. II.

Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia claritas ſtellarum: ſtella enim à ſtella differt in claritate ſic & reſurrectio mortuorum. 1 Corinth. 15.

Divinitatem in Chriſto, quaſi in Sole, tabernaculum poſuiſſe, atque adeò cœlitibus omnibus, nimium quantum prælucere, indubitatum eſt: etenim *cùm perfectiſſimo modo*, ut loquitur S. Thomas, *d participet divinam unitatem, ideo decuit, ut ſuper cœlos elevaretur; quia quantò perfectiùs corpora beatorum participant unitatem divinam, tanto ſunt ſuperiora corporali ordine.* Deipara verò ſupra omnes ſanctos ſplendet:

Velut inter ignes
Luna minores.

Quæ cum manifeſto SS. Patrum Doctorumque ſuffragio, omnium

d S. Thom. p. 3. q 57 ar. 4

in ſe beatorum perfectiones emi-nenti modo complectatur, meritò verſus ille, de quo Puteanus, Salva lege carminis 1022. variando? volumen confecit, applicatur.

Tot tibi ſunt dotes virgo, quot ſidera cœlo.

Nunc verò inter ipſos cœlites, diſcrimen quoddam intercedere, *a* tres claſſes, Martyrum, Virginum ac Doctorum teſtantur, quæ peculiari ſingulæ aureola condecorantur. quæ aureola erit ſpeciale gaudium, & dignitas quædam ſeu eminentia. *b* quatenus hi præ cæteris erunt conformes Chriſto, in quo perfectiſſimè fuit totius virginitatis & martyrii, & doctrinæ excellentia & victoria. unde exſtat illud Danielis de Doctoribus vaticinium: *c qui docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti, & qui ad juſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates.* Ubi S. Hieronymus hanc controverſiam moveri tradit: *d ſolent nonnulli quærere, utrum doctus ſanctus, & ſimplex ſanctus, eandem mercedem habeant, & unam in cœleſtibus manſionem?* quos inter, tantũ fore diſcriminis, quantum inter ſplendorẽ univerſi firmamenti, & lucẽ alicujus ſideris, ex verbis Prophetæ demonſtrat: „Daniel in fine ſacratiſſimæ viſionis, ait juſtos fulgere ſicut ſtellas, & intelligentes, id eſt Doct., „quaſi firmamentum. *tum ſubdit:* „vides quantum inter ſe diſtent „juſta ruſticitas, & docta juſtitia; „alii ſtellis, alii cœlo cõparantur. de Martyr. qui laverunt ſtolas in ſanguine agni, peculiaris erit dieẽ-di locus, in feſtis. Hipp Præſul virgines ad certamen invitat, quas cœleſtis ſponſus, deliciis ac priv. inuſitatis, præ aliis cumulat. *e* laudate (ô virgines) dulcius, quem„ cogitatis uberius: ſperate felicius„ cui ſervitis inſtantius: amate ar-„ dentius, cui placetis attentius.„ vos afferetis ad nuptias agni can-„ ticum novũ, non utiq; tale, quale„ cantat univerſa terra; ſed tale, „ quale nemo poterit dicere (*alii* „ *legunt diſcere*) niſi vos. inſuper ſe-„ quimini agnum, quo nemo eum„ ſequi vel audeat, vel valeat, niſi„ vos. Quò putamus eum ire? (*hæc*„ *expendite*) in ſaltus & prata? ubi„ credo ſunt grandia gaudia, non„ gaudia ſeculi hujus vana, nec gau-„ dia, qualia in ipſo regno Dei, cæ-„ teris non virginibus erunt; ſed à„ cæterorum omnium gaudiorum„ ſorte diſtincta. Gaudia virginum„ Chriſti de Chriſto, in Chriſto,„ cum Chriſto, per Chriſtũ, propter„ Chriſtum, Gaudia propria virgi-„ numChriſti. Non ſunt eadẽ non„ virginum quamvis Chriſti. Nam„ ſunt aliis alia, ſed nullis talia;„ hoc iterum, iterumque ô virgines animo volvite: *ſunt aliis alia, ſed nullis talia.* Sed parum hoc, iſta de quibus egimus, beatorum agmina, inter ſe diſtingui, quin & *ſtella à ſtella differt in claritate.* Et in quaque claſſe, non modò Martyrum, Doctorum & Virginum, ſed & Confeſſorum, Religioſorum, ſecularium, conjugum, diſcrimen gloriæ, pro meriti diverſitate reperiri, indubitatum eſt. Vultis hujus rei ſpeciem aut ſpecimen? tria ſunt, quæ admirandam Dei potentiam ingerunt, à paucis tamen obſervari ſolita. Pri-

a S Thom. in 4. diſt. 49 q 5 *b* Leſſius de ſummo bono l. 2 c: 21 n: 169. *c* Dan. 2 *d* S. Hier. in l. adverſus Vigilant. epiſt. 103 ad Paulin.

e Aug de S Virg'n c, 27

mum

num eſt, neminem lineamentis vultus omnibus,totoque oris habitu, eſſe alteri omninò perſimilem, quod Plinius obſervatè affe[r]ens: *in facie*, inquit, *vultuque noſtro, nullas duas in tot hominum millibus indiſcretas effigies exiſtere, quod ars nulla, in paucis numero præſtet affectando.*

Alterum eſt, quemadmodum nullius hominis vultus, ſic etiam nullius conſcientia, alterius conſcientiæ ſimilis eſt. Tertium tot hominum millia, quovis die moriuntur; nullus tamen eodem penitus moriendi modo, quo alter; quod ii affirmant, qui frequentiſſimè adſunt morientibus. Addere licet, nullum planè eandem cum altero ſententiam audire,aut præmium, aut pœnam omninò parem ſortiri, cùm ea indiviſibiliter meritis reſpondeat. unde quid mirum,facies ſanctorum omnium eſſe diverſas,uti Thomiſtæ aliique docent, Angelos non choris tantùm eſſe diſtinctos, ſed ſingulos ſpecie diverſos. quò alluſiſſe videtur, *a ſupra cæteris dilectus agno diſcipulus*, per quem prima veritas profatur: *In domo patris mei manſiones multæ ſunt. b* Domus una,ſed multa conclavia, beatitudo una, ſed gradus in eâ plurimi celſiores, demiſſiores,prout mortalium alii aliis,agendo & patiendo, capaciores ſe divinis gratiæ fontibus, hîc reddidere. *quomodo*, inquit Tertullianus, *c multæ manſiones apud patrem, ſi non pro varietate meritorum?* cui Gregorius Magnus accedens: *d ſi diſpar retributio in illâ beatitudinenon eſſet, una potiùs manſio, quàm multæ eſſent.* quæ variæ, pro diverſitate gratiarum. gratia eſt ſemen gloriæ, & quemadmodum varia ſeminis eſt fœcunditas,hoc quidem centeſimo, illud ſexageſimo, illud trigeſimo fœnore, fructuque gaudet;ita prorſus inæqualis in cœlo beatorum erit remuneratio. hinc illa tanta inter ejuſdem Domini ſervos, lucri diverſitas. Commiſſum eis fuerat argentum, in laudabile fœnus elocandum: elocarunt, ſed induſtriâ diſſimili, hinc etiam diſſimilis merces. primus audit: *e euge ſerve bone, quia in modico fuiſti fidelis, eris poteſtatem habens ſuper decem civitates.* alteri dicitur: *& tu eſto ſuper quinque civitates.* ut ſcilicet labori diſpari, diſpar penſio reſpondeat. Quid multis opus? teſtem habemus Paulum Doctorem veritatis: *f unuſquiſque*, ait, *propriam mercedem accipiet, ſecundum ſuum laborem.* Sed labor eſt impar, ergo & merces. atque ut à ſe dicta confirmet: *g qui parcè*, inquit, *ſeminat, parcè & metet.* meſſem omnino uberem, beati omnes colligent; ſed uberiorem illi, qui ſemen ſparſerint liberaliùs: etſi omnes in eo pares futuri, quod infinito bono fruentur, idq; in æternum. Si fructum magnum colligit, qui aſſem in pauperes diſtribuit, majorem recipiet, qui julium, qui aureum erogarit. ſi præmium grande accipit, qui unam ſalutationem Angelicam profert, grandius utique accepturus, qui bis, qui ſexies, qui centies precatus fuerit, aut ſaltem attentiùs & ardentiùs. nam fieri poteſt, imò fit ſæpius, ut quis

a Aug de S.Virg.c.27 b Ioan.14
c Tertull,in ſcorp d Greg.l 4 dial,35

e Luc 19 f 1 Cor,3
g 2 Cor.9

orationem Dominicam ſemel dumtaxat recitet,ſed tanto pietatis ſenſu,eo animi fervore,ut ampliorem à Deo gratiam emereatur, quàm qui orationem eandem millies,quàm qui Pſalmos omnes pronuntiârit; atque unica cœleſtis menſæ participatione (ut ſuprà diximus)plus gratiæ quis relaturus ſit,quàm alius vigeſies, imò centies de eadem participando.

Sed objicias vinitoribus illis, inæqualiſſimè laborantibus, ſub veſperam tamen denarius idem, omnibus in mercedem eſt datus: nihilò plus accepit, qui toto die æſtuavit,quàm qui horâ unicâ laborem ſalutavit potiùs quàm ſubiit. hoc præclarè Auguſtinus diſſolvit: *quamvis*, inquit, „ *a* meri-„torum diverſitate fulgebunt, a-„lius magis,alius minùs;quod ta-„men ad vitam æternam pertinet, „æqualis erit omnibus.non enim „alteri longior, alteri brevior, „quod pariter ſempiternum eſt, „quod non habebit finem, nec „mihi,nec tibi,*ſimillimè Hierony-„mus :* unus, *inquit*,denarius,non „unum eſt præmium,ſed una vita „& una de gehenna liberatio. Suâ quidem omnes beatitudine contenti, etſi alter præ altero, ex immenſo illo omnis bonitatis ac perfectionis theſauro, plus voluptatis capturus ſit.Compello vos, nonne omnes oculati, contenti ſunt Solis ac ſtellarum lumine, etſi alius alio, clariùs ea intueatur? At, qui lynceis ſunt oculis, vel per tubum opticum contemplantur, vident in cœleſtibus luminaribus quædam mira, magna animi voluptate, quæ tamen hebetiori viſu, aliique rudes opifices, nec vident; nec obſervant: quis illis ſufficit lumen Solis; ut operi incumbant; haud aliter in lucidiſſimo illo divinarum perfectionem Sole, beatiores vident plura ac mirabiliora.

Idem ſacrarum literarum codex legitur à pluribus, neque eodem fructu, ne ſimili guſtu, volvit illum puer,ut imagines luſtret atque iis oculos paſcat;legit illum Grammaticus vel Rhetor, & miratur conſtructiones & artificium. legit illum hiſtoricus, & obſervat, ac rapitur rariſſimis hiſtoriis in Geneſi, Exodo, libris Regum, &c. legit illum Theologus, & longè accuratius penetrat divinæ legis præcepta, pœnas & præmia. legit illum cœleſtis generius, & is quaſi in meridie, obſcuriſſima pervadit myſteria, admiratur, contemplatur: quàm hìc omnia Dei attributa, providentia,ſapientia,miſericordia,juſtitia reluceat,atque adeò hìc præ omnibus longè maximam hinc capit delectationem. id ipſum accidit beatis mentibus,divina contemplantibus. Quare amabo vos, illam gaudii,amoris,fruitionis diverſitatem,paulò ſublimiori conſideratione, hunc in modum meditemur: mercedem mi Deus, tuis omnibus perſolves, ſed inæqualem pro menſura gratiæ, ac meritorum. Gaudia tuorum omnium erunt maxima, ſed tamen inæqualia,idque in æternum: *b Si enim cælum ſignificaretur denario; nonne in cœlo eſſe, omnibus eſt commune ſideribus, & tamen alia eſt claritas Solis, alia Lunæ, alia ſtellarum. Quia verò in ipſa vita æterna diſtinctè fulgebunt lumina merito-*

a Aug. ſerm. 59 de verbis Dom.

b Aug. de S. Virgin. c. 26

um, multæ ſunt manſiones apud pa-rem, ac per hoc in denario quidem on impari, non vivet alius alio pro-xiùs: in multis autem manſioni-us honoratur alius alio clarius. Quem gradum honoris, gloriæ, ognitionis, amoris divini, gra-ii (in quibus plena beatitudo onſiſtit) ſingulis horis, quovis uadrante, momentis ſingulis ugere poſſumus, ad uſque ſu-remum in morte ſpiritum. Nos utem rerum noſtrarum negli-entiſſimi, dignitatis, ac talis glo-iæ æternum duraturæ incremen-o indormimus, modò, ut noſtræ unt ratiunculæ, cœlo non exclu-amur; cùm tamen (quod omni-us ad hîc negotiandum ſtimulo ſſe debet) minimus gradus gra-iæ, quia illi gradus gloriæ, in om-em æternitatem duraturæ re-pondet, tanti pretii ſit, ut omne onum humanum, ac æſtimatio-em mortalium, longè excedat, e quo Angelicum Doctorem au-iamus: *a bonum gratiæ unius, eſt majus bono totius naturæ univerſi.* ed non eſt qui recogitet cùm vel hoc unum (ſi poſſet) ſuperos doleret ac pœniteret, quod illud gratiæ & conſequenter gloriæ au-gmentum, neglexerint; quod no-bis ita invident, ut ſi integrum illis foret, rurſus ad hoc merendi ſtadium libenter diverterent: Un-de monet aſceticus ſcriptor: *b* "quemadmodum dum oculum "videntem parvas ſtellas, ratio "corrigit, & docet eſſe ſingu-"las multò majores, quàm eſt totus terræ globus; ſic opinio-nem tuam, cum putas aliquid pa-rum eſſe, corrige & exiſtima mi-nutiſſimæ occaſionem lucrandæ gratiæ, pluris æſtimandam, quàm univerſi imperium. Omnium hîc ſtudium, ad breve tempus emi-nete, in alto eſſe, aſcendere, plus divitiarum, plus dignitatis con-quitere, multis adniti laboribus, ut ſuave illud audiant: *c Amice aſcende ſuperius.* Et quanti per argenteas & aureas ſcalas aſcen-dunt ad ruinam! & eſto feliciter emineant, hæc quamdiu? ſcabini, conſules, commiſſarii anno uno, breviſſimo tempore, Principes, Reges, brevis ævi fato imminen-te, aliis cedere coguntur. At ſub-limem illum; quem ſemel in cœ-leſti aula locum occupaſti, in eo ſemper & ſecurus effulgebis. Hos ô vani mortales! honoris gradus æmulamini, nemo propriam hîc arrogantiam incurrere timeat, nemo alienam invidiam perhor-reſcat. In hoc ſæculo majus lu-men obfuſcat minus, in cœlo il-luſtriores, ſua luce inferiores ju-cundè perfundunt. Prælatus, cui proprium viridem geſtare gale-rum, *d* inhiabat purpureo, quem ut obtineret, gratiam nepotis Pontificii, gratioſo munere capta-re ſtuduit, mittens ei in diſco ar-genteo immatura atque omnino viridia ceraſa, hoc lemmate mar-gini inſculpto: *te ſolo rubeſcere gaudens.* Reſponſum accepit: ce-raſa ſua nimis magnâ in umbra ſita eſſe, & à multis majoribus obfuſcari & obumbrari. Quò fa-cilè vidit & invidit, illuſtriores ac eminentiores ſibi præferri; cœle-ſti aula invidia exulat; Princeps ſuos ephebos, aut parens decem filios, ut ætate ſic forma impares, ſerico aut pretioſo panno veſtit.

a S. Thom. 1. 2 q 112 a 9 ad 2
b Nier. de adorat. in ſpirit. l. 3 c. 8

c Luc: 14. d Tonneel der veranderinge.

Minimus natu non invidet ſeniori, quod thoracem ampliorem, pallium longiùs habeat. veſte ſua quilibet contentiſſimus eſt, cùm cuilibet accommodata, & certò commenſu ad corpus habilis ſit. Eadem penè ratio eſt regii convivii, accumbunt convivæ mixti imparis ætatis, juvenes, ſenes: erit qui octo, aut decem cretici cyathos, puer nobiliſſimus in eadem menſa, vix unum exhaurit, nulla hîc invidia, quantum ſapit & ſatis eſt, tantum capit. Quemadmodum in hodierno convivio, ſinguli accipiebant *quantum volebant*. Sic in cœlo, veſtis gloriæ, cuivis ſanctitatis magnitudini adaptata, nec alter alteri invidet, quia gloriam alterius ſibi improportionatam contuetur, & fatetur. Omnes Deo pleni ſunt, etſi hi præ illis, plus de eo participent.

Nulla itaque in hac ſuaviſſimâ beatorum ſocietate invidiæ vel minimæ umbra ſerpet, licet impar ſit futura beatorum gloria. O ſocietatem beatiſſimam, in qua multitudo tanta, ſine confuſione, magnitudo ſine ambitione, varietas ſine contentione, inæqualitas ſine diſcordia! Nulla hîc æmulatio, nulla diſſenſio, nulla altercatio, perturbatio nulla. Hæc mala nobis, hîc omnem felicitatem corrumpunt, & inferos in terram adducunt. Alter altero vult videri doctior, ſapientior, ditior, nobilior, potentior, formoſior; hinc mille invidiarum formæ, hinc innumeræ furiarum noxæ. In cœlo diſparitas quidem eſt præmiorum, ut prius fuerat meritórum; ſumma tamen conſenſio atque concordia: Quemadmodum in cythara fieri videmus, quæ plures ac diverſas fides habet; ab his tamen ſuavis oritur harmonia, ita, inquit Auguſtinus: *a habebunt etiam tunc ſancti differentias ſuas conſonantes, ſicut contentus fit ſuaviſſimus ex diverſis quidem, ſed non adverſis ſonis.*

Quæ cùm ita ſint, ſi ſuperiorem in cœlo canere ſatagis, & argutiùs auribus melos concinere, fac fidem, hîc ſublimiùs in Deum tendas, per corporis afflictiones extendas, ut eum altiori tono laudes in ſecula ſæculorum. Amen.

a Aug. in Pſal. 150.

EMBLE-

EMBLEMA XIX.

Si veritatem dico vobis, quare non creditis? Joan. 5.

LICEAT MIHI VERA REFERRE. a

DOMINICA PASSIONIS.

Prima veritas dum ſpeculi in morem, Judæorum ſcelera liberè coarguit, eorum odium incurrit: qua de-cauſa pauci etiamnum veritatem libere proferunt, quia pauci eam libenter audiunt.

§. I. *Veritas odium parit.*
§. II. *Pro anima tua ne confundaris dicere verum.* b
§. III. *Quinam libenter veritatem audierint.*

a Ovid, lib:7, Metam. b Eccl. 4.

DOMI-

Si veritatem dico vobis, quare non creditis. Joan. 5.

VIr ſplendore natalium clarus, *a* & majorum ſtemmate illuſtris Antonius Maraffius, pro inſignibus planum ac ſincerum ſpeculum, cùm hac epigraphe aſſumpſit: *cunctis aquè fidum.* Quo in ſpeculo vivam animi ſui imaginem expreſſit: nulli ſe velle inter adulantium obſequia, quemadmodum adulterinis in ſpeculis fieri conſuevit, adblandiri: nedum vitia, quæ in oculos incurrunt, diſſimulare, ſed in verum & ſeverum decet cenſorem, quemque ex æquo & bono, ſui officii commonere, ac vitii arguere ſtatuiſſe. Quod è limpidiſſimo illo æternæ ſapientiæ & veritatis ſpeculo, ſcripturam dico, hauſerat. Quâ de re audiamus ſi placet Maximi Pontificis oraculum: *b Scriptura ſacra mentis oculis, quaſi quoddam ſpeculum opponitur; ut interna noſtra facies in ipſa videatur: ibi etenim fœda, ibi pulchra noſtra cognoſcimus.* Hoc ſpeculum minimè adulterinum, Davidem adulterum: Achabi calumniam in Naboth, & indè nefariam cædem: Manaſſis diuturnam impietatem, quam Deus non niſi excidio Hieroſolymitano voluit exſtinctam, ob oculos ponit: *c divina* quippè *ſcriptura ſpeculum eſt, quod te falſo nitore non fallit.* Invitat & te, ô peccatot! Hipponenſis Antiſtes, ut in hoc deformitatem tuam contempleris. "*d* Poſuit tibi, *inquit*, ſpeculum ſcripturam ſuam. Legitur" tibi, beati mundo corde, quoniã" ipſi Deum videbunt. Speculum in" hac lectione propoſitum eſt, vide" ſi hoc es quod dixit, ſi nondum" es, geme ut ſis. Renuntiavit tibi" ſpeculum faciem tuam, ſicut ſpe-" culum non ſenties adulatorem, " ſic nec te palpes. Hoc tibi oſten-" dit nitor ille, quod es;" Vide quis, & qualis es. Hoc ſpeculum ſibi ipſi Auguſtinus objecerat, utque in eo legit: *e non in comeſſationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis* &c. fœditatẽ ſuam contemplatus, eam ilicò averſatus eſt. Sed prôh dolor! cùm cuivis, & ubivis hoc ſpeculum ſit obvium, illi qui maximè fideli & utili ejus cenſurâ egent, neutiquam illud ſtudent intueri, imò verò oderunt ne dicam, deteſtantur: quotus quiſq; enim graviſſimis vitiis obnoxius, velit è ſcriptura argui, & infames mentis maculas ſibi proponi! quin potiùs hoc ſinceriſſimum ſpeculum falſitatis arguere, fraudis ac doli inſimulare non veretur. Talis ille Fauſtus exſtitit, quem Auguſtinus hiſce verbis perſtringit: *f Inaniter Fauſtus in ſe ipſum potiùs dente ſacrilego ſæviens, ſanctã ſcripturam, quam totus mundus meritò veneratur, accuſat: quæ ut ſuprà dixi, tamquam ſpeculi fidelis nitor, nullius accipit adu-*

a P Silv. Petra ſ Sym. Heroic. p. 284
b S Greg l. 2 Moral cap. I
c Aug ſerm. 61 de verb. Dom.

d Aug in Pſ. 103 e Rom: 13
f Aug. lib: 22 cont. Fauſt. cap 65

landam

laudam perſonam; ſed & laudando, & vituperanda hominum facta, vel ipſa judicat, vel legentibus judicanda proponit.

Ne quis tamen literarum ignarus, ſuas ſe maculas, quibus turpiter notatur, hîc contueri non poſſe prætexat, ipſa veritas increata *a candor lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula*, ſe ipſe Redemptor noſter objecit, qui ſinceriſſimi ſpeculi partes agens, mortalium quorumque vitia, quà verbo, quà exemplo notavit, *b viam Dei in veritate* docens. Quo factum ut ſcribæ & Phariſæi, cùm ſuas ſibi maculas objici, ferre non poſſent, ipſum primæ veritatis Magiſtrum, mendacii ac fallaciæ arceſſere, & conterere non dubitarint.

a Sap.7 b Matth.22

§. I.

Veritas odium parit.

Marcellus Vegetius ait ſe è fatuo in Galliis illud ſapientis eruiſſe: *tres optimas matres, tres peſſimas filias parere*: primò, inquiebat, ſecuritas parit periculum. Secundò familiaritas parit contemptum. Tertiò veritas odium parit. Expertus eſt hoc Michæas, qui Regi Achab prophetans verum, miſſus eſt in carcerem, ut *c ſuſtentaretur pane tribulationis, & aqua anguſtiæ.* Quot intimi Regum, Principum, Optimatum familiares, horum gratiâ, dignitate, fortunis exciderunt? Quot viri doctrinâ ac ſanctimoniâ vitæ conſpicui, ſumma antehac in veneratione habiti, ilicò omni conſuetudine reciſa, velut peſtes patriæ, regni ac reip. terminis excedere, in exilium, in ultimam Thulē abire compulſi, exquiſitis tormentis excarnificati, vitâ ipsâ exuti, quod ſpeculi in morem, nudam oculis veritatem objeciſſent? Quærit à ſuis Holof: *d* dicite mihi quis ſit populus iſte? tunc Achior dux omnium filiorum Ammon reſpondens, ait: ſi digneris audire, Domine mi, dicam veritatē in conſpectu tuo, de populo iſto *&c. veritatem dixit*, & indignatus eſt Holofernes vehementer, & præcepit ſervis ſuis, ut comprehenderent Achior, & perducerent eum in Bethul. *Hugo Cardin.* Ut Achior comprehenſus eſt veritatis amicus, factus eſt Holofernis inimicus. Suos ſibi placentia loqui volunt, palato ſuo ſubſervire deſiderant, quo fit ut ſuos, potiùs cocos & obſonatores, quàm medicos eſſe mavelint, qui adeò inter ſe diſſident, ut illi, nil niſi gutturi ac guſtui gratum & ſapidum, quantumvis valetudini noxium;

e Namque cocus Domini debet habere gulam.

medici verò amara & inſipida pleramque, minùs palato accepta, ſed adverſus morbos & mortem præſentiſſima remedia præbere conſueverint. *Medicus ſi fortè ſectione, uſtione, amaris potionibus opus eſſe viderit, nulla illuſtrioris perſonæ habita ratione, ſecat uritque principem ſuum.* Acrius ſubindè quam plebeium. Quod in morbis animi ſervandum præclarè docuit Philo: *f Ego qui non unum virum curandum ſuſcepi, ſed*

c 3 Reg c ul.

d Iudith cap 5 & 6 e Martial, f Philo l. de Ioſepho.

inte-

integram civitatem labor antem morbis graviſſimis; *quid agere debeo? emori præſtat quàm loqui ad gratiam, diſſimulata veritate.* Medicos tamen præ cocis, ſtolidi mortales deteſtantur & execrantur. Ne longiùs abeam, mearum teſtis & arbiter ſententiarum Antonius Muſa, artis Medicæ peritiſſimus: *a* hic cùm Romam (ubi per multos annos nemo quiſquam ex Hippocratis, aut Galeni ſcholâ prodierat) adveniſſet, & Auguſto afflictum genu curaſſet, à Romanis ſtatuâ candidâ ex alabaſtro donatus eſt. Is verò ipſus cùm dein vulnera curare, ſecare, urere, manus & pedes truncare, *ne pars ſincera trahatur*, aggreſſus eſt, à tumultuante plebe lapidibus obrutus, ejuſq; cadaver per plateas truculento omnibus ſpectaculo protractum eſt.

Queritur Iſaias conſimilem cataſtrophen veritati ſtructam: quæ cùm feliciter morbis animi mederetur, cùm laſcivos oculos expungere, piceatas manus reſcindere, bilinguem linguam evellere, omne quod noxium pu tare aut exurere incepit, omnium in ſe manus concitavit, & extemplò *b corruit in platea* veritas. Seu ut in Heb. *impingit in platea veritas.* Ea enim offendicula, technas ac muſcipulas ponunt, ut veritatem non modo in pedicas, ſed & in ultimum diſcrimen adducant: ſubdit autem idem propheta: *& facta eſt veritas in oblivionem.* Quid mirum, de qua nulla umquam fit mentio Vertit textus Hebr. *facta eſt veritas in averſionem. e* Hanc ut monſtrum averſabantur, ut peſtem execrabantur. Joannes Cluniacenſis: *d ſumta eſt metaphora*, inquit, *à cane in plateis mortuo, quem omnes prætereuntes ut rem fœdam averſantur.* Canis inſtar immundi non templo, ſed & urbe expulſus, diſertiſſimus quidam Galliæ Orator, *e* qui ſuavi vitæ morumque conſuetudine & Tullianâ, quâ valebat, facundiâ, multitudini gratus ac jucundus exſtiterat, ut in illius multâ ſapientiâ, & religioſæ vitæ gravitate conquieſcerent. Dum per utili alioqui digreſſione, in eum ſermonem incidit, ut mulierum præſertim nobilium luxum, & delicatos veſtium ornatus laſciviamque reprehenderet. Quâ in frequentia concionis, cùm adeſſent, quæ auro gemmiſque collucentes, non æquarent modò Reginas, ſed Circenſis pompæ ſpectacula viderentur, *f inimicus factus eſt, verum dicens*; tanta porrò omnium ordinum conſecuta eſt invidia, ita factus eſt odioſus, ut velut canem mortuum, eum aditu & congreſſu omni prohiberent. Hæc cauſa eſt, impunè paſſim graſſari ſcelera, committi ſcandala, quia veritas odium parit; pauci eam liberè proferunt, quia pauci eam libenter audiunt: atque hi potiſſimùm, quos altiori loco poſitos, minor arguendi libertas eſt. *g Monſtrabo tibi*, inquit Seneca, *cujus rei inopiâ labo ..., magna faſtigia: quid omnia poſſidentibus deſit*: ſcilicet ille qui verum dicat. *h* Philippus II. Hiſpaniarum Rex,

a Suet in vit. Aug. *b* Iſa. 59.
e Fortrius.
d Ioan. Clun. tom. 2. ſer. 107. *e* Chreſ. vacat autum, pag. 188. *f* Ad Gal. 4.
g Sen. lib. 6. de benef. cap. 30
h Caſp. Ens. Epidorp lib. 1. p. 208

tex, Joanello de Trezzo inſigni rtifice familiariter utebatur: um aliquando hos inter, de vitâ :giâ & privatâ, ſermo incidiſſet: juidem, inquit Joanellus, nec ti- ô Rex, nec cuiquam Principum m ſplendidam fortunam invi- :o, imò pace veſtra, conditionem eam veſtrâ longè potiorem du- :ro: quippe cui tria maxima hu- s vitæ bona ſuppetunt, quibus rbis principes deſtituuntur: hæc item tria ſunt, res cara, res rara, s præclara. Primò, inquit, *res ra*, ſunt amici. Secundò *res ra-* , eſt veritas. Tertiò *res præcla-* , eſt aurora. Principes verò, ıia in ſummo gradu conſtituti, quales nullos, atque adeo ami- s non habent. Secundò, quia la aſſentatoribus plena, rarò aut :mquam verum audiunt. Tertiò, ia ſomnum in multam lucem oducunt, auroram, quâ nil ad :reandos tam animi quàm cor- ris ſenſus aptius, rarò intuen- :. Ridicula ſanè res eſt, Reges :um, quod ab ipſis mendicabu- eruitur & confertur, non ideò puere, ſed avidiſſimè corrade- veritatem ab homine pannoſo; viro Religioſo oblatam exclu e. Merulis, picis ac pſittacis icos ſuos conſimiles volunt, id dùmtaxat occinunt, quod à ninis ſuis didicerunt. His Re- abundant, divitiis abundant lditiis, & cùm omnia adſint, ım porrò & maximè neceſſa :n deſideratur. Hoc inter regias s Ludovicus XI. Galliarum :, ſibi deeſſe querebatur: *in* *r*, inquit, *omnibus abundo*, *exceptâ veritate*. Unde non ıitavit vir Religioſus, Alber- Imperatori à concionibus, *a* Viennæ Auſtriæ liberè è ſuggeſtu, hanc controverſiam inſtituere: *quæritur an ſalvari poſſint Principes?* & re in utramque partem agitata, *quidni poſſint*, inquit, *ſi modo à baptiſmo ſuſcepto*, in cunis *vagientes moriantur*. *b* Hac ſolùm de cauſa, quia in maxima vitæ licentia, veritatem oderunt, & maculas ſuas in hoc ſpeculo contueri dedignantur: illudque ſubvereri videntur, ne ſibi accidat, quod olim informi vetulæ: hæc Acco nomine, *c* cùm ſpectri in morem, ſui ſpeciem in ſpeculo conſpexiſſet, ita inhorruit, ut mentis inops poſthac delirarit. quò ſpectat illud Naſonis: *d*

Flet quoque ut in ſpeculo rugas conſpexit aniles
Tyndaris.

Ejuſmodi à rationi longiùs aberrantes, à veritate delirantes, ſic Clemens ille Alexandrinus in viam reducere conatur: *e* quemadmodum ſpeculum non" eſt malum deformi, quod ipſum" oſtendat qualis ſit: & quemad-" modum medicus non eſt ægro-" tanti malus, quòd ei febrim an" nuntiet: non enim medicus eſt" cauſa febris, ſed ipſe febrim" arguit, ita nec is, qui repre-" hendit, ei malè vult, qui labo-" rat animo, neque ei delicta" adjungit, ſed ea quæ inſunt pec" cata oſtendit, ad hoc ut avertat" ob hujuſmodi ſtudiis." Quæ ut veriſſima ſint, fidem tamen & gratiam, apud paucos reperiunt. Non degener Ludovici filius, Carolus VIII. è pincerna ſuo familiariter ſciſcitabatur: *f* an non

a Drexelii phaeton. cap. 9. § 7.
b Æneas Silvius l: 3 comm Parorm.
c Caelius l: 17. c 2. d Ovid. e Clem. Alex. l. paedag. cap. 9 f Drexel. c. 7.

cenſeret paucos reges in cœlis eſſe & quid cauſæ putaret? Cumque alter verecundè ſubticeret, cauſam ipſe ſubjecit: *quid mirum ſi rari in cœlo Reges, raros habent circa ſe veri monitores*; nec aberravit hic ab Euangelica veritate, Ioannis 7. *Numquid ex Principibus aliquis credidit in eum? At turba libenter eum audiebat*, Marci 12.

Exſtat apud Herodotum lib. 3. hæc Æſopi fabula. Leo plus ſolito febricitans, fœtida in harâ procumbebat, ad quem dum urſus viſit, rogatur: num quid fœtoris perſentiſceret? Reſpondit hic ut res erat intolerabilem illic loci mephitim exhalare. Quo dicto, leo non parum commotus, urſo extrema moliebatur. ejuſque ungues vix vivus evaſit. Mox lupus accitus, qui priorem tragœdiam perceperat, rogatus: num commodum iſtic leo, & dignum ſe diverſorium delegiſſet? digniſſimum inquit, utpote quod crocum, balſamum redoleat. & hac ſe aſſentatione leo deludi non ferens, lupum ilicò diſcerpſit. Dein vulpes cauta & callida ſubingreditur, quæ numquid olfaceret rogata? Reſpondit, ſe gravi catharro per dies complures laboraſſe, atque adeò nil percipere. Hæc fabula etiamnum luditur: ſunt multi leones quibus ægrè eſt, & qui olido in loco, in limo & fimo jacent: qui urſos vera dicentes volunt diſcerpere (utinam ſaltem & lupos adulantes pari ſorte mulctarent; ſed heu; eos fovent, nutriunt, favent, quibus ſi quis verum profari valet, non volet, ſed diſſimulatione vulpina ſe catharro

laborare confingent. Olet
in ſago, in togâ hæreſim,
quis è primatibus luem v
ream, olet quis prætor ant
cator uſuras, olet Eccleſiaſ
ſimoniam; hos quorum ar
re & commovere eſt, gravi
niventiæ catharro laborant
fœtidiſſimos animi morbos
tiùs tulerant, quàm tollant. I
ſit tam multa hominum n
vitiis ſuis quotidie conſueſc
nec ſordes ſuas quidem per
re: quibus prompta foret n
cina, eas in os & nares inge
Dic amabo: periluſtris dom
ſcis palam eſſe, tali te puellæ
ſueſcere; nobiliſſime Dom
non vereris, ne te idem cun
minis jacturâ, aliquando i
teſcat, te iſtic & illic non
nothum aut ſpurium alere?
pliſſime Domine, noſti qu
mine paſſim labores? quo
dex corruptus, quod oppr
pauperum & pupillorum a
Conſultiſſime Domine, qu
dio, talem viduam fraud
cumveniſti, in tali cauſa p
non timuiſti. *Ferveat in no*
lus iſte, clamat Bernardus,
veat amor. Juſtitiæ, odium in
tis. Nemo fratres vitia palpe
ſervarat, ut opinor, quoſd
eo chirurgos imitari: quo
volſello quàm pungant,
vulneri deſtinatam palpen
velut popiſmate leniant.
omni aſſentatione mixta,
fluus doctor vitia argui, pe
res pungi vult, ut ſentia
compungantur: ſcabioſu
blanda confricatione dele
& vulnera leviter curata
ſcunt. Nemo Confeſſariu

a Bern. ſerm. in nat. S. Ioan. B

alpet. Concubinam dimitten-
am liberè edicat. Reſtitutio-
em famæ aut pecuniæ facien-
am præſcribat. Occaſionem
eccandi, præſens periculum
eclinandum præcipiat. Nemo
edicorum *vitia palpet.* Non
xoris lachrymas, non ægri ex
untio mortis conſternationem
pectet, ſed imminens diſcrimen
enuntiet, ut animæ medico ad-
ibito, diſponat domui ſuæ; Hoc
nimverò maximè luctuoſum
iris Ptincipibus accidere olim
ueſtus eſt Æneas Sylvius, poſtea
ius II. Pontifex: *Hæc miſeria
rincipum*, inquit, *ut ne quidem
morte verum audiant*, dum me-
ci corporis & animæ, mori-
undum palpant, nec inſtantis
riculi commonere audent.

§. II.

*ro animâ tuâ ne confundaris
dicere verum.* Eccl. 4.

Aulus Doctor gentium miram
apud Galatas gratiam inierat,
animos omnium & vitæ ſan-
moniâ, & divinâ quâ pollebat
endi facundiâ ita occuparat, ut
eum quaſi genium, imò Deum
lo delapſum, quot verba, tot
cula fundentem confluerent:
toque amore complectebạn-
, ut oculis ac vitâ ſuâ ipſum
riorem ſanctè affirmarent.
ipſo Paulo conteſtante: *a
ut Angelum Dei excepiſtis me,
t Chriſtum Jeſum &c. teſtimo-
m enim perhibeo, quia ſi fieri
et, oculos veſtros eruiſſetis & de-
tis mihi.* At ubi hæc dicere
rſus eſt. *Miror quòd tam citò
nsferimini ab eo, qui vos voca-
vit*; ac tandem liberiùs invehi
cœpit: *O inſenſati Galatæ! quis
vos faſcinavit non obedire veritati?
Sic ſtulti eſtis, ut cùm ſpiritu cœperi-
tis, nunc carne conſummemini?* Ubi
incredulitatem eorum, duritiam
cordis, vitia & flagitia perſtrin-
gere cœpit, derepentè illi capita
conferre, Paulum obſervare, om-
nia ſiniſtrè traducere, calumnias
contexere, hominem execrari ag-
greſſi ſunt. Cujus omnis odii ac
diffidii cauſam ſubdit: "Ergo ini-
micus vobis factus ſum, verũ di-"
cens? *Ubi Hier.* Hæc eſt conditio"
veritatis, ut eam ſemper inimici "
tiæ conſequantur, ſicut per adula-"
tionem pernicioſam amicitiæ"
conquiruntur: libenter enim"
quod delectat, auditur, & offen-"
dit omne quod nolumus." O Pau-
le, Doctor veritatis, quantos hîc
viros ſectatores habes! qui Regũ
Principumque gratiâ exciderunt,
& inimici facti ſunt, dicentes ve-
rum! Chryſoſt. vir aureus, Impe-
ratori Theodoſio non modò in
deliciis, ſed & in pretio, hoc plu-
ris faciendus, quod pro veritate
pectus ferreum objecerit: *b* dum
Callitropæ, pauperculæ viduæ
cauſam in Eudoxiam Imperatri-
cem ſuſcepit, quam ut injuriæ
convicit; inſuper & ludos ad ſta-
tuam inſtitutos interturbavit ac
illicitos dictitavit; *inimicus factus
eſt verum dicens:* & regno juſ-
ſus, injuriâ exulavit. In ſimilem
eventum comparatus Caſtro ver-
do, Auguſtinianæ familiæ decus,
equo ad valvas templi expedito,
cathedram veritatis cœrectus
conſcendiſſe fertur, nec immeri-
to, cùm plus vice ſimplici, ubi
facer Eccleſiaſtes è ſuggeſtu, ve-

a Ad Gal. 4

b Rader. in Aula San.

ritatem viro potenti enuntiarat, ilicò in exilium ablegatus ſit. Non tacendum hic illud Taciti: a *Rarâ temporum felicitas, ubi ſentire quæ velis, & quæ ſentias dicere licet.* Laudabilis in Eccleſiâ mos eſt, poſt Miſſæ ſolemnia, populum benedictâ aſpergere; qua ſi liberaliùs unum aliquem aſperſerit, in diras hic & execrationes inſurgit. *Pluit ut ros eloquium Concionatoris*, quo velut calida aſperſi, graviſſimè quidam exarſerunt. Vidi (ait Chreſſolius) b quemdam nobilem Chriſtianæ eloquentiæ oratorem, qui cùm in flagitioſos hominum mores, ferventer, ut conſueverat, inveheretur: quod in unam partem converſus hæreret diutiùs, & torrentem orationis derivaret, in gravem nobilium quorumdam offenſionem incurrerit, qui ab eo ſe oculis deſignari, & calidiùs aſpergi exiſtimabant. En c *qui à veritate auditum avertunt*, quos ſibi nempe prurientes auribus quærunt præcones: en in quæ tempora incidimus, ubi ſentire quæ velis, & *quæ ſentias dicere, ſine capitis diſcrimine non licet.* Berthorius Ordinis S. Benedicti ſcriptor egregius, d hujuſmodi refert hiſtoriam: Duo idola quodam in templo erecta fuiſſe, quæ reſponſa dabant iis, qui ſe ſuper rebus furto ſublatis, colebant & conſulebant. Ergo cùm fur, hujus fortè vaticinii ignarus, theſaurum & quidem in æde ſacra reconditum, abſtuliſſet: de auctore ſacrilegii idolum conſulitur, & fur denuntiatur.

a Tac l 1 b Chreſſ vac autumn. p 188
c 2 Tim 4 d Celam Syl di concept. lib 11 cap 9.

Qui hoc veritatis oraculum, n
diutiùs tolerandum ſentiens,
ſuos complices, caput idolo c
minui curavit. Hic unum omni
ſtudium fuit ſcire, quis idolo
nus intuliſſet: qua ſuper re,
ſocium conſulunt, thure & vi
mis propitium reddere conan
multis tandem extorquent: T
pora ſunt nimiis periculoſa; na
quis verum dixerit, capite mu
tur. Aptè hoc reſponſum in
noſtra cadit tempora, quæ
periculoſa ſunt, ut nec Eccl
ſtes è ſuggeſtu, nec Medicu
gro, nec Confeſſarius pœnit
nec cauſidicus clienti, verita
dicere audeat.

Ne tamen detur veritas in
livionem, præcipit ipſe Spi
veritatis: e *Non confundaris*
anima tua dicere verum. Janſe
exponit, pro vita tua corpo
id eſt, potiùs mori, quàm t
veritatem. Secundò, pro
ſpirituali, & conſcientia
peccato liberanda. Quod p
tère tot generoſi pugiles,
more ſpeculi, liberè cuiqu
tia ac nævos animi, cum pr
ti vitæ ſuæ periculo mani
runt. Illuſtriores in exem
producam. D. Thomas ille
tuarienſium Antiſtes, in
natus incendio, numqua
frigidus, aut obſcurus eſſe p
Cancellarius à Rege creat
infulis inſignitus, eò de
ſe doluit, ubi Deo placer
poſſet, & Regi: veritatis
lucem diffundens, clari
cœpit, quàm ut poſſet a
dorum oculis tolerari;
aulæ gravis eſſe videbatur
levis eſſe neſciret. Cum F

e Eccl 4

tari non poſſet, niſi Deum læ-
et, ingratus videri maluit,
m impius. Ergo *inimicus* Re-
& Aulicis *factus eſt verum di-*
: & veritatis præco, cum ſæ-
s exilium, non animum mu-
et, tandem victima ad aram
ubuit. Ita Eliſabetha, utinam
æterna Angliæ ſuæ peſtis, *a*
regnandi artes pro omni e-
t religione; in Cutbertum
nſtallum liberè auſum pro ve-
te dicere; quæ nollet hæreſis
ire, crudeliter ulta eſt. Hic no-
enarius ſenex, ipſâ ætate at-
infulis Dunelmenſibus vene-
ilis, Londinum ſe contulerat,
tantùm gratia, ut Reginam
m de ſacro fonte olim ſuſce-
at, quâ Epiſcopum & ſenem
ebat libertate, tam abjectè
ue impiè pleriſque tacenti-
, admoneret. Nec illum con-
ntia defecit: graviter enim
repuit, ne quid in Religionis
sâ moveret, atque ut ſe E-
copum agnoſceret, carituram
m & ſuâ & Dei benedictio-
magnificè minatus eſt. His
is *ergo inimicus factus eſt, ve-*
dicens: & nonagenarium
inem, præſulem veneran-
, & ſuum olim ſuſceptorem
i jubet, atque in carcere ex-
num ſpiritum truculenter ex-
uet. Quàm inviĉtiſſimi hi
tatis aſſertores glorioſè oc-
erint, luculentum illud Au
ini comprobat teſtimonium,
dixit: *b incomparabiliter*
rior eſt veritas Chriſtianorum,
n Helena Græcorum: pro iſta
fortius Martyres noſtri adver-
ant Sodomam, quàm pro illâ

illi Heroes adverſus Trojam dimi-
carunt. Hos inter, qui numerari
exoptat: hinc purpuratorum al-
bo qui inſcribi deſiderat, non
confundatur dicere verum; &
Martyrii palmas non in Indiis
dumtaxat, ſed & in hiſce parti-
bus ſibi ſuccreſcere fortè compe-
riet. Quod Michael de Palatio
apertè declaravit, *c* dum Mo-
nachum quendam Martyrii deſi-
rio vehementer incenſum, in
Turciam cogitaſſe commemo-
rat: qui cum in Aulam Soldani
imperterritus ſeſe penetraſſet,
quorſum veniſſet rogatus? intre-
pidè reſpondit: *ut mortem inve-*
niam, tibi veritatem prædicando.
Ad quem peraccutè Soldanus: *I, â*
ad Principes tuos, prædica illis ve-
ritatem, & mortem, quam apud me
quæris, apud illos citò invenies. Do-
meſtica exempla non deſunt, qui
vel linguâ, vel ſtylo veritatem
exponendo, & ſedibus ſuis pulſi,
& tyrannicè excarnificati ſunt.
Sed omnem vincit tyrannidem,
quod religioſiſſimus ſcriptor, &
primæ veritatis in Aulâ Madri-
tenſi interpres, fideliter ſcripſit.
d Duntaxat narrabo, inquit, quòd
Catholicus Rex Philippus IV.
conſcius veritatis, publicaſſe di-
citur. Hiſtoria hæc eſt: quem-
admodum in Philippicâ Aulâ
prolata eſt. Monita (primæ veri-
tatis) Concionatoris ex Societa-
te Jeſu, impatientiùs ferens qui-
dam paſtor animarum, in magno
honore conſtitutus, & qui ex of-
ficio erat cæteros moniturus; ac-
cerſivit in domum ſuam Patrem,
& cum meretrice ad facinus jam

a Rho variae virt hiſt. l. I cap. II
n. 9 b Aug ep 9

c Delrio adagia ſacra
d Euſeb Nierenb doct. aſcet l. I doct.
2, c 95 Madrit. S. Script. Profeſſor

doctâ & ſuasâ ab ipſo Præſule, incluſit in cubiculo, ut clariſſimæ & puriſſimæ tubæ Euaugelicæ *veritatis*, vocem turpi ſcelere contaminaret. Certatum utrimque: meretrix omni laſciviæ arte, omnibus tentat modis caſtiſſimum illum virum. Experta eſt non hominem fuiſſe; crederet ſimulachrum aut cadaver, niſi oratio hominis ſpiritum ſuaderet. Nam perſuaſit pœnitentiam mulieri, eamque *in viam veritatis reduxit* Neque umquam magis concionandi officio pro roſtris functus eſt quàm in proſtibulo: neque ſcio, utrum majus fuerit, proprium corpus ſervaſſe, quàm alienam animam lucratum fuiſſe. Interim Præſul ille actum de famâ & conſtantiâ famæ Jeſuiticæ illius credens, oſtium reſerat: ſed Concionatorem eundem ſemper fuiſſe,& fœminam diverſam invenit ex meretrice pudicam, & ferè concionaatcm, quippe pudicitiam Concionatoris illius prædicans, Angelicum & ſanctiſſimum virum eſſe detonabat. Verùm quoniam á libidine in crudelitatem tranſitus ex facili fit, ſæviit Antiſtes ille ferinum ultra modum, & præ rabie mutilat virilia integerrimi illius viri, cujus integritatem magis publicabat ſciſſio: ut denique exanguis & emortuus, duplici laureâ & virginitatis & martyrii dignus haberetur. Nonne veriſſimè à barbaro Turcarum Soldano pronuntiatum: ut glorioſam quis mortem oppetat, non è remotis orbis partibus petendam eſſe? Marci 6. Joannes Herodi perfamiliaris, & quaſi domeſticus, ſummâ, apud Regem ac omnes dynaſtas, in veneratione erat: *Herodes enim metuebat Joannem ſciens eum virum juſtum & ſanctum.* Hinc conjecturam facere licet, quo loco apud mediaſtinos fuerit Joannes, quem à juſtitia & ſanctitate, Rex ipſe non minùs venerabatur quàm verebatur: cujus prudentiâ ac nutu regni gubernacula moderabatur: & *audito eo multa faciebat.* Cujus ab ore totus pendebat; & *libenter eum audiebat.* At vir tantus, Regi ac Aulicis percarus: ubi infeſtas Regi nuptias, velut in ſpeculo objecit, ac teſtimonium perhibens veritati, liberè edixit. *Non licet tibi habere uxorem fratris tui* inimicus factus eſt, verùm dicens: ſic enim Haymonius Alberſtran. Epiſcopus. Beatus Joannes Baptiſta *propter veritatem* quam prædicabat, miſſus eſt ab Herode Tetrarcha in carcerem, veluti latro & ſacrilegus: dicebat enim illi, non licet tibi habere uxorem fratris tui. Ob nullam aliam cauſam miſſus eſt in carcerem, niſi *quia prædicabat veritatem*. Ob nullam aliam cauſam capite & vita privatus eſt. Similem ſtropham S. Kiliano ſtruxit pellex Gelberti Wirzburgenſium Ducis: quæ & ipſi fratris uxor, cum eſſet Golberto copulata, atque ea propter Dux à ſanctoKiliano ſæpius commonitus, tandem ceſſiſſet, ſcortumque à ſe amoviſſet: in virum ſanctum illa ex inſidiis ſicarios immiſit, qui eum trucidarunt. Hæc pellicatum ſuum reſcindi impotenter tulit, alius ſe ebrietatis, ambitionis notari indigniſſimè ſuſtinuit, & in veritat

a In vita S Kilian,

cones ferro & face animad-
:it. Cambyſem Regem ni-
deditum vino Prexaſpes, te-
Seneca, unus ex cariſſimis
veriſſimâ ſententia perſtrin-
t: *a Turpem eſſe ebrietatem*
Rege, quem omnium oculi
reſque ſequerentur. Ad hæc
e: Ut ſcias, inquit, quemad-
odum numquam excidam
ihi, approbabo jam, & ocu-
s poſt vinum in officio eſſe
: manus. Bibit deinde libe-
llius quàm aliàs, capaciori-
is ſcyphis, & jam gravis &
inolentus, objurgatoris ſui fi-
um procedere ultra limen ju-
et, allevataque ſuper caput ſi-
iſtra manu ſtare. Tunc inten-
it arcum, & ipſum cor adole-
:entis (id enim ſe petere dixe-
) figit. Ac reſpiciens patrem
ſatis certam haberet manum,
errogavit. Veriſſimè ad hoc
:barum facinus exclamat Se
:a: *b O Regem eruentum! ô di-*
ım, in quem omnium ſuorum ar-
verterentur! Huic Harpagum
ıdit, qui Regi ſuo Perſarum,
erè quoque ſuper menſam ve-
ıtem denuntians, ſupplicium
it, ut proprios filios apponi
i epulandos conſpexerit. Adeò
ı vero illud longè veriſſi-
ım, cum viris Principibus ne-
nem impunè eſſe ceraſa, quin
illis imperatur. Neminem in
:tura aut prælatura virum
ıſtitutum, liberalioris potus,
'a periculum offenſæ commo-
e poſſe. Quod Divus Ful-
ıtius, ſive à fulgure, ſive à
gore illuſtris. ferre non ſuſti-
ıs; *c Res eſt* (inquit) *extrema*

dementia, odiſſe loquentem verita-
tem. Quam vel inviti, in publico
illo ſupremi judicii ſenatu, audi-
re cogentur. Id minimum veri-
tus Henricus Quartus Caſtellæ
Rex, *d* veritatem ſe monenti,
linguam præcidi juſſit, & in ex-
emplum ad patibulum populo o-
ſtendi. At cœlum miro prodigio
dilectam ſibi oſtendit veritatem,
quam homines oderunt: elinguis
ille elata inſonuit voce, conteſta-
tus linguam illam ſuam eſſe veri-
tatis, nomine veridico gloriatus
& glorioſus. Ubi illud occurrit
pro concione quàm maximè ex-
aggerandum: neminem ſanæ
mentis reperiri, ſi in ſpeculo næ-
vos contempletur, qui, priuſquam
in publicum prodeat, eoſdem
eluere non ſatagat; ii verò qui
ebrii ſpeciem (quod olim Lace-
dæmonii in uſu habuêre) ad hor-
rorem potatoribus ſubjiciunt, vi-
num ſanguine luunt; qui ſi ſpe-
culo credidiſſent, ad tunſionem
pectoris manus vertiſſent, & ca-
lidis lachrymarum rivis maculas
eluiſſent. Acutè olim in Clo-
dium dixit Cicero: *Credo poſt-*
quam tibi Speculum allatum eſt, lon-
gè te à pulchris abeſſe ſenſiſti: Ma-
giſter veritatis *e ſplendidiſſimum*
in mandatis ſuis condidit Speculum,
in quo homo ſuæ mentis faciem in-
ſpiceret, & quàm conformis imagini
Dei aut quam diſſimilis eſſet, cogno-
ſceret. Hic avarus, temulentus,
laſcivus, iracundus ſuæ mentis
faciem inſpiciat, & *quàm longè à*
pulchris abſit intuebitur. Hoc gen-
tilis Philoſophi documentum
eſt: *f quibuſdam iratis profuit aſpe-*

a Sen. de ira l:3 c:14 b Senec. ibid. c.
15. c S Fulg in Decol. S. Ioan Bapt

d Nierenb Theopol. par. 2 l:2 c:7
e S Leo ſer: 1. de Quadr.
f Senec lib:2 de ira c:36

xiſſe ſpeculum ; perturbavit eos tanta mutatio ſui. Ita profuit pluri- mis , ſpeculum veritatis ante mentis oculos objectum fuiſſe.

§. III.

Quinam libenter veritatem audierunt.

QUid excelſioris animi ſit : liberè veritatem dicere , an promptè & placidè eandem audire,in Ambroſio & Theodoſio decernite. Ambroſius re & nomine dulcis? ſic tamen ut & aculeum ſubinde hæc apis oſtenderit , eò potiſſimùm tempore quo Theodoſium Imperatorem ob factam Theſſalonicenſium cædem , ubi ad ſeptem millia occubuerant , *a* inauditæ iſtic crudelitatis ac tyrannidis inſimulare ; ſed & templi aditu arcere , ac ultro ingredi volenti obſiſtere non dubitavit, hac brevi invectiva uſus : *b Quibus oculos intueberis templum illius , qui eſt omnium Dominus ? quibus pedibus ſanctum illud ſolum calcabis ? quomodo, quæſo, manus , injuſta cæde & ſanguine reſperſas , extendere audebis ?* Ad hæc Imperatori objicienti, Davidem quoque peccaſſe, reſpondit : *Qui ſecutus es errantem, ſequere pœnitentem.* Et extemplo fulmen excommunicationis illi intentavit, caveret ſcelus ſcelere accumulare. Audiit & obaudiit Imperator, ac regio omni ornatu poſito , reſi puit : admiſſum crimen palam confeſſus lachrymis eluit. Quid exiſtimatis auditores ? num Im perator ſcelus agnoviſſet , num pœnitentiam egiſſet , num cum ſuis cum Deo in gratiam rediiſſet, ſi veritatem audire detrectaſſet ?

Aſt rari nunc Ambroſ.rariores Theod. Paucos ſua vitia ſpectare delectat, unde & ea emendare, & in viâ veritatis redire detrectant. Compello vos,ſi aberranti à via , quiſpiam in ſylva aut ſaltu occurrerit , erroriſque admonitum in recta deduxerit,an is duci ſuo ſuccenſebit ? Orator ad ampliſſimum cœtum dicturus , cum calamo in aure pergens , ſi ab obvio monetur , nonne injuria in eum exſurget ? quis in veſtibulo aulæ , ut principem adeat , monetur, quod chlamydem inverſam geſtet, num is in monitorem excandeſcet ? Conſimile argumentum inducit Chryſoſtomus : " *c* Nos ſi quem videmus veſte breviôri, & ex la- " teribus aperta : vel alioqui inde- " center veſtitum, admonemus & " emendamus ; vèrùm videntes " vitam ejus diſſolutam, ne ver- " bum quidem proferimus; viden- " tes mores ejus nefarios , præte- " rimus ; tametſi ridicula ſint ea, " quæ ad veſtes pertinent: pericu- " loſa autem & damnoſa , quæ ad " animam. "

Philippus Macedonum Rex, *d* cùm in publico cætu , ſublata veſte parum decorè conſediſſet quidam in aurem ei inſuſurravit parce mi Rex , chlamydem paulò dimitte , ad iſtum modum minùs decenter ſedes Monitorem Philippus perhumaniter excepit , & gratia ac libertate donavit , dicens : neſciebam illum mihi tam benevolam & amicum eſſe

e Tametſi redicula ſunt quæ ad ve-

a Theodor.lib.5 hiſt. cap.17
b Amb,l.5. ep,28 ad Theodoſ.

c Chryſ.to.5.hom.13 de ferendi.repre henſ. d Plut. in Philippo P, Davi veridicus pag,163 e Chryſ. cit

ſte-

les pertinent; *periculoſa autem quæ ad animam* Sub ſacrificii ſolemnia; in publico orantium, & cœtum adſtantium cœtu, quis garrit, ridet, jocatur: amicè monendus eſt, quoniam ad iſtum modum indecenter ſedet. Quis in conviviis, in choreis, familiariùs puellæ adblanditur: monendus quoniam ad iſtum modū indecenter ſedet. Indecenter quis ſedet in popinâ, in proſtibulo: monitio æqui bonique conſulenda eſt. Indecorè & pernicioſè Judæi in Hiſpaniâ ſedem fixerant, malum hoc è viſceribus regni ſui pellerent, acriter Reges monere vir religioſus non deſtitit. *a* Porrò Thomas de Turrecremata Theologus, hæreticæ pravitatis in Hiſpaniâ inquiſitor, & Catholicorum Regum Confeſſarius: Cum Reges concluſiſſent Judæos regnis ſuis detinere, ob ingentem vim pecuniæ, quam illis Judæi ne expellerentur offerebant. vir zelo Dei incenſus, imaginem crucifixi ſub habitum religioſum abſcondit, & intrepidè ad Reges ingreſſus, ſic exorſus eſt: Triginta denariis Judas ſemel Dei filium vendidit, Celſitudines veſtræ pro triginta millibus eundem vendere cogitant. Ecce ergo eum vendite: quo inopinato veritatis oraculo, velut fulmine icti obaudierunt, & quantumvis vehementem perorationem, ſibi gratam oſtendentes, omnes e facto ſuis limitibus peſtes expulerunt, & præ auri corruptelâ, pretioſam ſupra omnes divitiarum theſauros, complexi ſunt veritatem. Norant hi illud Evagrii: *veritatem tacere, eſt aurum ſepelire*, quod ſub Turrecremata repererunt. *b* Haud aliter, quàm de theſauro in ſylvis reperto, Antiochus ſe veritatem inveniſſe exultabat: venatum hic in ſylvas ierat, cùm fortè à viâ, & ſociis aulicis longiùs aberraſſet, palabundus tandem ad ruſticam caſam oppido laſſus divertit; ubi ut peropportunè plures homines aggreſtes diſcubuerant, ſe iis ignotum ſocium adjungit. Sermo prolixior de Rege habitus, & pro innato ſuo candore. omnia Regis vitia à conglobatis effudère, & citra fucum nudam veritatem oculis ſubjecêre. Manè ubi diluxerat, affluentibus aulicis ſortem ſuam deprædicavit, dicens: *Heri primùm ipſam reperi veritatem.* O ſi Reges, ſi Prælati, ſi patresfamilias quandoque poſt carecta laterent, poſt januas auſcultarent, ignoti inter ſuos deliteſcerent, quàm hi ſalubriter tyrannicum ſuum in ſubditos imperium, profuſam illi vitæ ſuæ ac ſuorum licentiam, ſordidam iſti in domeſticos avaritiam ac tenacitatem, non ſine rubore exaggerari audirent. Quam veritatem attendere, adeò neceſſarium duxit Sanctus Carolus Borromæus, ut eam non ex inſidiis aucupari, ſed palam ſuis proponi præceperit. *c* Illam quippe inter familiares ſuos, numquam ſatis laudatam conſuetudinem inſtituiſſe perhibetur, ut ſtato tempore ad colloquia convenirent, in quibus non modò fas, ſed & obligatio cuiq;

a Poſſev in apparatu tom: 2. tit Thomas de Turrecrem.

b Bryeslinck prompt. in Feſto SS. Petr. & Paul, Epidorp, In lib 1 p. 207 Simile quid de Franciſco I Galliæ Rege memorat.

c P. Rho, var, virt, hiſt, l, 1, c. 11 p, 151

 eſſet,

eſſet, invicem in veritate admonendi de his, quæ minùs eorum in moribus, Philoſophiæ Chriſtianæ congruerent. *Hoc ille conſilio* (inquit auctor) *id quod Principibus vix umquam contigit, videtur conſecutus, ut veritatem audiret loquentem.*

Quod Ludovicus Pius Galliarum Rex, *a* poſtremum filio moribundus inculcavit: cujus hoc aureum etiamnum exſtat monitum: Ita te geras fili, ut confeſſarii ac familiares tui, poſſint te liberè admonere mali, quod feceris. *b* Hanc utiliſſimam non modò ſed propè neceſſariam, ad res optimè atque feliciter gerendas veritatem, ita ſuis Magiſtratibus familiarem voluit eſſe Societas JESU, ut ſingulis, ipſique etiam Præpoſito General monitores addere, utquo illos audiant latis legibus decernere ad publicam ſalutem putarit pertinere. *Providit*, inquit, *ne veritate carerent, cujus caritate aulæ pleraque omnes laborant.* Atque hoc illi chariores & majori in pretio, quo promptiùs veritat aures præbere conſueverunt.

a In vita S. Ludovici

b P. Rho variæ virt. hiſt. l. 5. c. 4. p. 57[illegible]

EMBLEMA XX.

Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus. Matth. 21.

NATURA MITIS. a

DOMINICA PALMARUM.

De eximia Domini Jeſu manſuetudine, quam non modò per omnem vitam exercuit, ſed & nobis, cùm verbo tùm exemplo ſuo, ad imitandum propoſuit.

§. I. Manſuetudinis Magiſter hanc ſuis doctrinam tradidit: *Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde.* b

§. II. *Reſponſio mollis frangit iram: ſermo durus ſuſcitat furorem.* c

§. III. In omnibus *affabilem te facito.* d

a Ovid epiſt 45 b Matth. 11 c Prov 15. d Eccl. 4

 DOMI-

Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus. Matth. 21.

ÆLIANUS lib. 14. cap. 40. hanc de Rege apum quæſtionem movet, utrum aculeo omninò careat? quâ ſuper re varii in varias abiêre ſententias: Philoſophus Rom. lib. 1. de Clement. c. 19. Regem apum omni ſpiculo inermem aſſerit. „Iracundiſſima, „*inquit*, ac pro corporis captu pu„gnaciſſimæ ſunt apes, & aculeos „in vulnere relinquunt: *Rex ipſe* „*ſine aculeo eſt.* noluit illum natu„ra, nec ſævum eſſe, nec ultionem „magno conſtaturam petere: te„lumque detraxit, & iram ejus in„ermem reliquit. *Cui hoc præcla„rum documentum ſubjungit:* exem„plar hoc Regibus magnis ingens „eſt. Pudeat ab exiguis animali„bus non trahere mores cum tan„tò hominum moderatior eſſe „animus debeat, quantò vehe„mentiùs nocet.

Senecæ conſentit Petrarcha, cujus hoc votum eſt: *utinam, natura ut apum, ſic hominum Reges, aculeo exarmaſſet.* Quod Diogenes, Alexandrum probè armarũ intuitus, edocuit; *a* dum Regium ei ſignum deeſſe, liberè pronuntiavit: id Alexander admiratus; nonne, inquit, modò dicebas, nihil eſſe opus Regi, Imperii ſignis? ita per Jovem inquit, externa ſigna, tiara & purpura, Regem non faciun ; at ſignum aliud, quo animus inſignis ſit, in te requiro. Et quodnam illud quæris Alexander? an non audiſti, inquit, quòd Rex apum cæteris emineat, quòd ſolus aculeum non habeat, nec arma circumferat; tu verò mihi videris etiam dormire armatus; addens timidi eſſe, geſtare arma. Quâ velut paræneſi Alaxandrum incitabat, lenitate ac manſuetudine potiùs, quàm rigore & armis Regnum firmare ac ampliare conaretur. Hinc & tribuni militum apud Romanos enſes ferebant ſine acumine, innuentes Principem debere (ut Rex apum facit) neminem ferire. Spectavit hoc Ferdinandus Medicæus, magnus Hetruriæ Dux, *b* qui uti erat ſimul præfectus alæ nobilium cataphractorum in civitate Senenſi & uti propoſuerat, ſola dignitate eis præeſſe; pro gentilitia teſſerâ Regem apum cum choro & ſatellitio pinxit, cujus ſymboli lemma fuit: *c majeſtate tantùm.* *Sed enim*, inquit Ambroſius, *leges naturæ non literis ſcriptæ, ſed moribus impreſſæ: ut leniores ſint ad puniendum, quò maxima poteſtate potiuntur.* Ita videre eſt baculum aut ſcipionem oblongum eſſe militum centurioni, chiliarchæ breviorem, Duci exercitus breviſſimum, quemadmodum & Regibus ac Imperatoribus, quod ſceptrum vocitamus. *d* Id cùm quidam Rex Gallorum, victor Inſubrum, urbem ingrediens typo quodam, aut ſymbolo indicare vellet, Regiam ſuam chlamydem multis apum figuris diſtinctam, atque has inter Regem eminentem,

a Dio. Chryſoſt orat. 4 de regno.

b P. Silv. Petra S in ſymb heroic. l. pag. 4 c V. Aldrov de inſectis l. c 1 d Aldrovand cit.

tem, opere phrygio non minùs ingenioſè, quàm pretioſè effingi curarat. Ut eleganter Baptiſta Mantuanus cecinit:

In medio Rex victor equo ſublimis in alto
Murice conſpicuus, rutilanti ſplendidus auro
Signabatur, apum ſparſim toga tota figuris:
Cumque apibus, regnator apum fulgebat in oſtro,
Pictus acu, ſcriptumque notis epigramma Latinis:
Rex mucrone caret, quo ſignificare volebat,
Rex pius & clemens, qua mente intraret in urbem,
Quove animo debent populis convivere Reges.

Nunc vos oro, oculos animumque convertite ad Regem noſtrum, qui hodie Hieroſolymam triumphabundus ingreditur: *Ecce*, inquit Euangeliſta, *a Rex tuus venit tibi manſuetus*, benignus, ſuavis, omni felle & amaritudine carens, nullo ſatellitio ſtipatus, nullis armis formidandus, unico hoc Regis apum ſymbolo gaudens: *Rex mucrone caret.* Quæ ad mores Regum ac Principum terræ, Ambroſius traducens, ait: *b morum manſuetudo in Rege præcipuum.* & Doctor mellifluus ad omnes Prælatos extendit: *c omnibus*, inquit, *optanda eſt quidem iſta perfectio* (manſuetudinis) *propriè autem optimorum forma eſt prælatorum.*

Aliter Philoſophorum princeps Ariſtoteles, & ſolertiſſimus rerum naturalium indagator Plinius cenſuerunt, Regem apum aculeô inſtructum eſſe; in eo tamen nobiſcum conſensêre, quod cum nunquam exerat, aut in quemquam deſigat. *Aculeum*, inquit Ariſtoteles, *d Reges & Duces habent quidem; ſed eo non pungunt; quare quidam nec habere eos cenſent.* Ac unà hoc tacitus monet: reſpice parvum, ſed divinum animal: pone & tu non in vulnere, ſed ante vulnus aculeum: plebejum enim illud, hoc regium. Alioqui ſine clementia & manſuetudine Rex non eris, at ne homo quidem, ſed quod in fabulis dici ſolet: *coronatus Leo.* Plinius verò non conſtare inter Auctores affirmavit, *Rex nullumne ſolus aculeum habeat, majeſtate tantùm armatus: an dederit quidem eum natura, ſed uſum ejus illi tantum negaverit.* Sed his omiſſus, audite libet magni Baſilii oraculum, breve quidem verbis, ſed auctoritate viri venerandum: *eſt*, inquit, *e & ipſe Rex aculeo præditus, ſpiculoque armatus; at numquam irritatur ad ultionem, numquam utitur illo. Leges quædam iſtæ naturæ ſunt, inſtitutaque, non literis mandata; tardos, inquam, eos ad vindictam pœnamque ſumendam eſſe oportere, qui maximas obtinent poteſtates.*

Ubi promptiùs Rex noſter aculeum, quàm in Judæos exerere potuit? quem ut repreſſerit, attendite: erant Judæi duræ & indomitæ cervicis, adverſa & rebellis cœlo capita; & tamen ad eos venit *Rex manſuetus*; excoluerat illos per annos omnino triginta tres, eoque amplius, & quà vivæ vocis oraculis, quà ſanctioris vitæ exemplis edocuerat; & tamen

a Matth. 21 b S. Ambr. l. 5. hexam. c. 21 c S. Bern. ſerm. 25 in Cant.

d Ariſt. l. 5 hiſt. animal. c. 21 e S. Baſil. lib. hexam. hom. 8.

ei pervicacius reſiſtebant. Nec ideo abiit illis iratus & durus, ſed potius ad illos venit *Rex manſuetus.* In eorum oculis ingentia patrarat miracula, naturamque totam propè commoverat, & maria, & ventos, & morbos, & mortem, & inferos ipſos edomuerat, ut ſuæ Doctrinæ fidem adſtrueret; & tamen eam negabant perfidi & contumaces Judæi, nec ideo decedit ab illis offenſus, ſed venit potius *Rex manſuetus:* ut animarum Paſtoribus, Prælatis ac patribus inſigne daret patientiæ & manſuetudinis vel exemplum, vel documentum. Quærit ſolerter Chryſol. *a quid eſt, quod poſteaquam terribilis Deus* (qualem ſe in lege veteri præbuit) *mitiſſimi paſtoris elegit officium, perſonam paſtoris induit?* reſpondet, ut ferocientes anteà gentes, diſcordes, inimicas, & morum crudelitate barbaras, *ad ovium duceret ac redderet lenitatem.* & hic cæteros inter eſt fructus illius appellationis, quâ ſe Jeſus paſtorem bonum & dici & eſſe voluit; rara ſcilicet & inſignis quædam manſuetudo, quæ tum in vultu, tum in oculis eluceat: tum etiam audiatur in voce, ſentiatur in opere. Aberrarat ovicula, imò & paſtorem ſuum dura fronte feriebat, infandus proditor Judas: ad quem blanda voce Dominus: *b Amice ad quid veniſti?* noverat quo animo, quo pede veniſſet: infido ſcilicet ac crudeli, ut vincula, ut mortem inferret. Neque tamen ideo aut acriori pupugit voce, aut graviori pœna mulctavit, aut fulmina cœlo expedivit; ſed inauditâ poſt homines natos manſuetudine, *Amicum* appellavit; nimirum mel & lac ſub lingua ejus. Ubi Bernard. *c dulcis erat Jeſus in voce, dulcis in facie, dulcis in nomine, dulcis in opere.* Ut ii quoque eſſemus *& nos*, illius exemplo vel præcepto. *Mel ſemper ſit in ore*, ajebat Chryſoſtomus: *per ora mittamus nihil niſi mellitum, nil aſperum, nihil amarum, ſed omnia cœlis ipſis digna.*

a Chryſol. ſerm. 6 b Matth. 26.

c Bern. ſerm. de Cœna Dom.

§. I.

Manſuetudinis Magiſter hanc ſuis Doctrinam tradidit: diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde. *Matth.* 11.

Aureum hoc ſponſi ſui monitum, ne unquam animo excideret, *d* Joanna Portugalliæ Princeps, cum formæ ac virginitatis florem intra Religionis ſepta tutò collocaſſet, in eo corio quo colus obligatur, inſcribi fecit: *diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde.* In quem locum doctè Janſenius: bene Dominus omni plenus virtute, harum duarum ſe proponit exemplum. Tum quia ſingulariter has in tota ſua converſatione expreſſit, tum quia hæ virtutes, & omnibus ſunt parabiles, & requiem animabus unicè præſtant. Quare Juditha, cujus in muliebri mundo duæ illæ pulcherrimæ gemmæ fuerunt, in Dei luce id recognoſcit: *e humilium & manſuetorum ſemper tibi placuit deprecatio.* Hinc Paulus ſuis precibus vim ſum-

d Vaſconcell de Reg Luſitan p 247
e Iudith c: 9

mam additurus : *a obſecro vos*, inquit, *per manſuetudinem & modeſtiam Chriſti*; quam per omnem vitam mortalibus imitandam propoſuit. Illam docuit infans, illius pulcherrimis exemplis, velut floribus reſperſa fuit adoleſcentia & juventus. Denique ad extremum vitæ diem, tamquam in publico, & latè ſonante auditorio, de colenda & retinenda animi manſuetudine mundum erudivit. In hac ſchola informatus S. Leo, & magiſtri divini memor : *b nec puero*, inquit, *tolerantia paſſionis, nec paſſuro defuit manſuetudo puerilis.* Ille mortalium genus, teſte Hieronymo, *c* non fulminans & tonans; ſed in præſepi vagiens, & tacens ſalvavit in cruce. Quare cum à diſcipulis invitaretur, ad evocandum è cœlo ignem, arguit illos, & efferveſcentium animorum motum compreſſit, dicens : *d neſcitis cujus ſpiritus eſtis.* Spiritus Chriſti non iracundus, non turbulentus; ſed ſpiritus manſuetudinis, ſpiritus lenitatis : non enim in commotione Dominus. Hinc cum Elias ſe ad videndum cœli Regem compoſuiſſet, *e* auditus primum eſt ſpiritus grandis & fortis, ſubvertens montes, & conterens petras ante Dominum, deinde commotio, pòſt ignis : ad extremum ſibilus auræ tenuis, in quo Deus ut vehiculo ad Prophetam adlabebatur. Ut oſtenderet, ait Procopius, *f* quod facilè ſibi ſit, fulmina è cœlo latè cladum ferentia demittere, concutere orbem, petras conterere; *ſed placet mihi manſuetudo*, inquit, *non in ſpiritu, non in commotione Dominus, ſed in animi placabilitate.* Hunc ſpiritum patris ſui Chriſtus eſſentialiter hæreditavit, utque in hominem transfunderet, nunc columbæ, nunc agni, aut ovis ſymbolo ſeſe manifeſtavit. Hieroglyphico enim cœleſti, hoc in baptiſmo Chriſti fuit expreſſum, ut Chryſoſtomus advertit : *g* quærit enim, cur tunc ſpiritus in effigie columbæ apparuit? *manſuetum*, inquit, *hoc animal ac mundum eſt : quia igitur ipſe ſpiritus, manſuetudinis eſt ſpiritus, propterea in ejus ſpecie videndum ſe exhibuit.* Sub ovis verò ſpecie, picto genere orationis ſacri ſcriptores celebrarunt. Qui de ſeipſo dixit : *h ego quaſi agnus manſuetus, qui portatur ad victimam.* Ubi in ſermone græco obſervandum occurrit, nomen Societ. Ἰησοῦς, hoc eſt Jeſus, per anagrammatiſmum verti : *σὺ ἦ οἶς, tu ovis*; quod etiam grande & pretioſum nomen cum exprimere vellet Zacharias, non ovem, ſed quod repræſentat ovis, *manſuetum* poſuit. Sic enim D. Matthæus ſacrum illius dictum producit, cum de placidiſſimo ejus triumpho Jeroſolymam ineuntis memorat : *i Ecce Rex tuus, venit tibi manſuetus.* Meſſiæ nomine duo complectitur; cum dicit Regem, Chriſtum Domini, hoc eſt unctum intelligit : cum *manſuetum*, Jeſum ſignificavit. Jure itaque Leſſius, *k* efficaciſſimum ad hanc virtutem excolendam incitamentum adducit : " conſiderationem manſuetudinis di- "

a 1 Cor 10 b S Leo ſerm. 7 de Epiph c Hieron epiſt 62
d Luc 9 e 3 Reg 19
f Procop in l 3 Reg.

g Chryſ ho 13. in Matth
h Jerem 11 i Matth 21
k Leſſius de jure l 4 c. 4 dub 2

vinæ,

„vinæ, quæ infinitis mortalium „peccatis provocata, iram cohi- „bet; & ſolita beneficia largiſſi- „mè effundere non ceſſat. Se- „cundò, conſiderationem man- „ſuetudinis Chriſti, quæ tota vi- „ta in converſatione cum pecca- „toribus & rudibus enituit. Sed maximè in injuriis & contumeliis tempore prædicationis, & præſertim paſſionis. Stupendam Chriſti manſuetudinem, à filio mater, velut ſibi propriam hæreditavit: ut enim in orbe nil ſimilius Dei filio, quàm hæc Dei mater, ita nihil mitius potuit rederiri. Miratur Bernardus. Mariam, manſuetudine omnibus omnia factam; nec porrò ei defuit occaſio virtutis hujus exercendæ, hoſtes habuit, & multos & potentes: cum enim filium omnes penè ſacri ordinis homines, Phariſæi, Scribæ, Sacerdotes, Pontifices, acerbiſſimis odiis ſint inſecuti, plebem ut ſecum ſentiret, in eum inſtigarunt, contemptim hæc in vulgus ſpargentes: *a nonne hic eſt fabri filius, nonne mater ejus dicitur Maria? & ſcandalizabantur in illo.* ſi invidiâ pleni, hoſtes filii, matris certè amici non erant. hos omnes mater mitiſſima tam incredibili morum ſuavitate pertulit, ut Eccleſia hanc jure manſuetudinem extollens canat: *Virgo ſingularis, inter omnes mitis; nos culpis ſolutos, mites fac & caſtos.*

Cum Auguſtus Imperator arrogante cenſu orbem univerſum turbaret, virgo Deum utero geſtans, Nazaretho Bethlemum proficiſci compulſa, promptiſſimè paruit: nec Cæſari, nec alteri malè precata, nec Regii ſanguinis à Davide ſtirpem jactans, iter ſuſcepit inſtar pauperculæ: & cum ubique repulſam paſſa, undique excluſa, vix demum ſtabulo recepta; ne verbo manſuetudinem læſit, eam edocta ab illo, quem intra viſcera geſtabat. hinc meritò de hac virgine Bernardus: *b Revolve*, inquit, *Scripturæ ſeriem, & ſi quid in Maria auſterum reperies, de cætero eam ſuſpectam habeas*: Porrò regiæ hujus virginis laudes, pluribus proſecutus Bonaventura: *c* Maria, inquit, manſuetiſſima fuit per patientiſſimam lenitatem, contra omnem adverſitatem; gladius quidem cor eius pertranſiit, ſed per odium non occidit, nec per impatientiam vulneravit. *nam ſermo ejus*, ut Damaſcenus loquitur, *d jucundiſſimus, ex leni animâ progrediens: eſt enim manſuetudo animi dulcedo, quam non vincit amaritudo.* Eodem ſpiritu lenitatis, omnes mitiſſimi magiſtri diſcipuli imbuti fuêre; qui, velut oves miſſi in medio luporum, ovis manſuetudinem inter atrociſſima tormenta comprobarunt. nam ſi verè ac ſapienter Romanus ſcriptor dixerit: *e tunc præcipua laus manſuetudinis, cum iræ juſtiſſima cauſa eſt*, quis eos ſatis à manſuetudine collaudarit, qui pro odio amorem, pro injuriis gratiam retulerunt, & hoſtes ſuos infenſiſſimos, ut amicos ac filios complexi ſunt; ex his Anteſignanum, Hilarius deprædicat dicens: *f neſciſſe Stephanum inimicis iraſci*, neſciſſe iis malum

a Matth. 13

b S Bern ſerm. 4 ſuper miſſus
c S. Bonav in ſpeculo c 8
d S Damaſ orat 1 de Nativ Virg
e Plin. l. 9 ep 21
f S. Hilar. ſerm. de S. Steph

malum imprecari; ſed oratione manſuetudinis plena, amico animo, hoc Deum obnixè poſtulaſſe: *a Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum.* Paulus, qui antea lupus rapax, factus à Deo eſt agnus manſuetus: ſic enim ad Theſſalonicenſes ſcribens, morem ſuum exponit: *b facti ſumus lenes, & placidi in medio veſtrûm; tamquam ſi nutrix foveat ſuos filios.* atque hanc virtutem ita fidelibus commendare ſolitus, quaſi foret ſanctimoniæ flos; nam Titum monet, Eccleſiæ novæ præſidem, ut doceat Chriſtianos omnem oſtendere manſuetudinem. & alio in loco, in iiſdem *c ſpiritum lenitatis* requirit. & cum Timotheum Hierarcham divinis monitis imbuit, hortatur imprimis, ut *d ſectetur manſuetudinem*; & eâ causâ, *hominem Dei* illum appellat. quo virtutis elogio, jure etiam nuncupandus mitiſſimus ille Præſul Genevenſis Franciſcus de Sales, *e* qui, quanta manſuetudine in omni vitâ extiterit, ex eo colligere eſt: quod à morte, nihil fellis habuiſſe compertus eſt; ſed exiguum fellis in lapillos concreverat, qui dein auro & annulis intexti, amuleto iis, qui nil niſi fel & bilim vomunt, futuri. Ipſius verò divini huminis manſuetudinem, in tolerandis peccatoribus, perfectiſſimè in ſe expreſſit Moyſes, qui norat & expertus fuerat in tantâ Pharaonis pertinaciâ, quia verè Dominus *f longanimis, & multæ miſericordiæ,* quia *g ſuavis, & mitis eſt.* quam virtutem inter cæteras divinæ naturæ perfectiones & attributa, velut Deo propriiſſimam, ſtudioſiſſimè æmulando (erat enim *h vir mitiſſimus ſuper omnes homines, qui morabantur in terra*) ad eum dignitatis & ſanctitatis apicem evectus eſt, ut alter Deus in terris haberetur: *ecce* ait Dominus, *i conſtitui te Deum Pharaonis.* quod fecit, manſuetudinis & longanimitatis gratiam ei unà conferendo, ut Oleaſter hîc teſtatur: "expende, quæſo, quanta ſit dignitas ſancti Moyſis, quẽ Deus ſic evexit! ut Deum Pharaonis conſtituerit. & ſimiliter quanta ſit prudentia & miſericordia, ut non eum ſtatim occiderit, ſed patientiâ quaſi Dei tulerit, & admonuerit, quis enim hominum habens Dei poteſtatẽ in inimicum ſuum tam ſævum, ad momentum illum ferret? ſed Dominus ſimul cum poteſtate, dedit ſancto viro longanimitatem, quâ Regẽ æquo animo ferret." Them. orat. 5. quærens, cur Lyc. ab Apoll. oraculo, Deus vocatus ſit, reſpondet: "quid in Lyc. tandem animadverſũ, cujus gratiâ Deum potiùs, quàm hominẽ appellandum cenſuerint? facilitatem nimirum, juſtitiam, atq; pietatem: harumq; principem omnium humanitatem; cujus unius beneficio, Reges ad Dei ſimilitudinem accedunt." Non potuit hujus virtutis excellẽtiam altiùs attollere, quàm dicere, hominem manſuetudine Deum fieri. quod & S. Greg. Naz. affirmavit orat. 17. nam cum publicè concionem haberet, audiente Præfecto, quem iratum lenire cupiebat: *nihil,* inquit, *tam divinum homo habet, quàm benignitatem ac beneficentiam; licet tibi*

a Act 7 b 1 Theſſ. 2 c ad Gal 5 d 1 Tim 6 e In vita f Pſal 102 g Pſal 85

h Num. 12 i Exod. 7

nullo labore Deum fieri. noli divinitatis conſequendæ occaſionem abjicere: alii opes ſuas effundunt, alii exhauſtam carnem ſpiritui mancipant, & propter Chriſtum emoriuntur, alii chariſſima pignora Deo conſecrant, nec tibi Abrahæ ſacrificium inauditum eſt. horum nihil à te poſtulamus, pro omnibus hoc unum offerſ, nempe benignitatem, quâ Deus magis, quàm cunctis rebus in unum collatis, delectatur. Scire quippè vultis, quid Moyſen in tantam cum Deo familiaritatem induxerit, ut loqueretur cum eo, ſicut loqui ſolet homo ad amicum ſuum? induxit *manſuetudo.* quid ad ſummam dignitatem & principatum in terris extulerit? extulit manſuetudo. quid ei poteſtatem, prope dicam divinam, contulerit? cõtulit manſuetudo. quid denique non modò ſuperis, ſed & mortalibus eum maximè gratioſum reddiderit? reddidit manſuetudo: etenim ut Amb. ore loquar, *a ſic totius plebis mentes devinxerat, ut plus eum pro manſuetudine diligerent, quàm pro factis admirarentur.* Rex David cum Moyſe certans manſuetudine morum, ab hac virtute, apud Deum & homines benevolentiam captat: *b Memento Domine David, & omnis manſuetudinis ejus.* ubi Mediolanenſis Antiſtes, Regium hoc affabilitatis exemplum ingerens: ,, Rex David, *inquit*, quàm mi-,, tis, quàm blandus, humilis ſpiri-,, tu, ſedulus corde, facilis affatu, ,, fortis in prælio, manſuetus in ,, imperio, patiens in convitio: ,, ferre magis promptus, quàm re-,, ferre injurias. ideo tam charus ,, erat omnibus, ut juvenis ad Regnũ etiam invitus peteretur, & " reſiſtẽs cogeretur. ſenex ne præ-" lio intereſſet, à ſuis rogaretur, " quod mallent omnes pro ipſo " periclitari quàm illũ pro omni-" bus. itaque parentes eum filiis, " filii parentibus præferebant."

Tantarum virium eſt affabilis manſuetudo, ad conciliandos animos. quin ipſe Regius Propheta, manſuetudinem ſibi bonorum omnium ſcaturiginem fuiſſe, teſtatus eſt, idque cecinit in egregio poëmate, quod plenus jam dierum, & victoriis multis nobilitatus ſoſpitatori ſuo Deo conſecravit., ſic enim l. 2 Reg. c. 22. *manſuetudo mea multiplicavit me,* auxit, promovit res meas, opes, honores, regnum, diadema contulit, innumeris bonis cumulavit, & ſuper hæc omnis, copioſam Dominus gratiam impertivit, quà mites, apud Deum & homines gratioſi, velut uno humero ad ſummos honorum apices evehuntur. hanc ſapientiſſimi Regis promiſſionem Chryſoſtomus expendens: " *c* manſuetis dabit gratiã, *ſic ait: d* mirabile Salomonis" promiſſum. an iis nihil dabit" gratiæ, qui jejuniis, qui caſti-" monia, qui eleemoſynis, qui" virtutibus aliis ſuo conditori" ſeſe commendarint? imò verò" dabit, ſed mites erunt primi, qui" optimam partẽ, qui totos prin-" cipatus auferent in præmium; " quod Siracides apertiſſimè confirmat: *e ſedes ducum ſuperborum deſtruxit, & ſedere fecit mites pro eis.* qualis ſubditorum exultatio, dum inhumanos illos, immites, aſperos, ferrei oris homines, ſede ſuâ excuti, & in eandem mites reponi

a S. Amb. l. 2 off c 7
b Pſal. 131
c Prov 3 d Chryſoſt. e Ecc 10

reponi videnti? Florentius Cadurcenſis Epiſcopus hac virtute, ut aureo gradu viam ſibi munierat ad ſublimem honoratamque dignitatem, hinc S. Paulinus propriis eum laudibus ita exornandum putavit: *a proculdubio per manſuetudinem ovis, & agni innocentiam, paſtor eſſe meruiſti.* Cui hæc prædicata competunt, is in Paſtorem, in Præſidem, in Præſul. in Principem deligendus eſt. homo immitis, ferox & barbarus, leo aut lupus, ſe & regnum ſuum deſtruit: non me, ſed ipſum Hieron. attendite: ,, *b* qui ſcorpionibus cædit, ,, & lumbis patris habere ſe putat ,, digitos craſſiores, citò regnum ,, manſueti David diſſipat: certè ,, Romanus populus, ne in Rege ,, quidem ſuperbiam tulit. *tum à* ,, *contrario regimen manſueti com-* ,, *mendat:* Dux ille Iſraëlitici exer- ,, citus, qui decem plagis afflixerat ,, Ægyptum, & ad cujus Imperium ,, cœlum, & terra, & maria ſervie- ,, bāt, inter cunctos homines, quos ,, tunc terra generavit, manſuetiſ- ,, ſimus prædicatur: & ideo per ,, quadraginta annos obtinuit (ſupra ſedecim centena millia virorum) *principatum, quia poteſtatis ſuperbiā* lenitate & manſuetudine *temperabat.* Tanto tempore rebellem, refractarium, duriſſimæ cervicis populū, numquam gubernare, niſi manſuetudine potuiſſet: quâ ſolâ Reges ac ſuperiores, ſibi regnum ac regimen ſtabiliunt. Unde Chryſoſtomus & Aug. & cum illis Janſenius in illud: *Beati mites quoniam ipſi poſſidebunt terram,* dicunt: *hujus certè terræ poſſeſſio, rectè intelligitur promitti mitibus,* tum quod frequenter contingat, ut tales ſtabilius & quietius *ſua poſſideant quàm immites, qui multoties & animam & hæreditatem paternam contentionibus ſuis perdunt.* Hinc addit Janſenius: *manſueto homini totus mundus patria eſt; totque locis habet fundum, quot locis reperit amantes.* Experti ſunt, qui poſt lene ac manſuetum regimen; in ordinem redacti, omni loco velut Angeli è cœlo delapſi excipiuntur. cujus rei rationem reddit S. Thomas 2. 2. q. 157. art. 4. ad 2. *quia manſuetudo reddit hominem Deo & hominibus acceptum.* Eſt illud perpetuâ memoriâ dignum Ageſilai apud Plutarchum: rogatus qui tutò imperaret? *ſi ſic* imperet ſuis, inquit, ut pater filiis. Quid non poteſt apud filios pater? Nihil tàm arduum erit, quod ſub paterno imperio, & nomine non molleſcat; fella illis mella ſunt, à patris manibus, à matris uberibus propinata. Hic memini pulcherrimi dicti Hieronymi, qui Theophilum Alexandrinum, cujus manſuetudinem extollit, ſic affatur: *c blandiris ut pater, erudis ut Magiſter, inſtituis ut Pontifex.*

Appellantur in Scripturâ prælati matres: Iſaias c. 66. *Quomodo ſi cui mater blandiatur, ita ego conſolabor vos.* Paulus verò Doctor gentium: ad Galatas 4. *Filioli mei quos iterum parturio;* non gigno ut pater, ſed parturio ut mater. Unde Bernardus: *d audiant hoc Prælati,* inquit, *qui ſibi commiſſis, ſemper volunt eſſe formidini, utilitati rarò: erudimini qui judicatis terram, diſcite ſubditorum matres*

a S. Paulin. ep. 32
b S. Hieron. epiſt ad Theophil.
c Hieron epiſt. 62
d Serm. 23. in Cant.

vos eſſe debere, non dominos: ſtude te magis amari, quàm metui. Ut ſuis, quod matrum eſt, dent lac; ut ſuis, quod matrum eſt, ubi poſſunt, indulgeant; ſi quid peccatum eſt, tegant & tergant; & poſt hæc, prolem ſuam non baculo, ſed baſio excipiant. Quod idem etiam ante D. Gregorius præclarè docuerat, iis verbis: „ neceſſe eſt talem ſe, „qui præeſt, exhibeat, cui ſubjecti „quique, occulta quæque ſua prodere non erubeſcant: ut cum „tentationum ſuarum fluctus parvuli tolerant, ad Paſtoris mentē, quaſi ad matris ſinum recurrant: & hoc, quod ſe inquinari „pulſantis culpæ ſordibus prævident, exhortationis ejus ſolatio, „ac lachrymis orationis lavent; quod pluribus in epiſt. 1. ad ſuperiores Societatis, comprobat R. P. Claudius Aquaviva. Quem manſuetudinis affectum (ut rationali pectoris, nomina etiam Patriarcharum inſeramus) Moyſes oſtendebat: cum reputaret & diceret, Deum ita ſibi populi illius curam demandaſſe, quaſi ipſe eam omnē multitudinem concepiſſet ac genuiſſet, eique Dominus expreſsè præcepiſſet: *a porta eam in ſinu tuo, ſicut portare ſolet nutrix infantulum.* Hinc & illæ Apoſtoli Pauli voces: *b facti ſumus parvuli in medio veſtrûm, tamquam ſi nutrix foveat filios ſuos.* Et ad Gal. 9. *filioli mei, quos iterum parturio.* Nec matris officium homo detrectet, cùm Deum viderit materno complecti amore manſuetos, de quo exſtat inſigne illud Davidis præconium: *c ſuſcipiens manſuetos Dominus.* Non dixit ait Chryſoſtomus hîc; opem ferens manſuetis, ſed quod eſt longè majus: *ſuſcipiens. Quid eſt autem ſuſcipiens?* recreans, fovens, bajulans, & velut mater ulnis geſtans, hoc *d audiant manſueti, & lætentur.* Notabilis ea fuit in S. Ignatio benignitas: Petrum Ribadeneiram *e* adoleſcentem ferocioris ingenii, atque à ſumma ſui veneratione, malo dæmonis inſtinctu in averſionem datum, ut ne conſpectum quidem S. Patris ferre poſſet, ideoque diſceſſionem meditaretur, blandiſſimè mitigavit ac fovit. Etenim & languenti aſſidere, & ferocienti blandiri, & multa falsò querenti, factorum rationem reddere, quamquam penè puero, & quem ipſe in ſinu ſuo educaverat, non dubitavit. Quæ omnia de ipſo Ribadeneira ſæpius audita, norat Ignatius ſuperioris partes eſſe, infirmitati ac fragilitati ſuorum conſulere, vitra enim ac fictilia, optimè in ſtramine, gauſipio, aliave molli materiâ aſſervantur, quæ ſi in durum impegerint, confringuntur. Innumeros durum ac deſpoticum fregit imperium ac perdidit, quos lene ac benignum ſervaſſet. Hinc in conſtitutionibus exigit, ut ſuperiores potiùs amari, quàm timeri ſtudeant, atque ut memores ſint benignitatis & manſuetudinis Chriſti, & formulæ Petri & Pauli Apoſtolorum. Præcipua ſiquidem inter Ignatianas laudes locum obtinet manſuetudo; quod ad eam Lojola vir militaris non à natura factus, ſed cum præfervidi eſſet ingenii, à virtute & diuturno ſtudio, atque labore ſic ela-

a Num. c, 21 b 1 Theſſ. 2 c Pſal, 145

d Pſal, 33 e P, Rho, variae virt, hiſt, l, 7 c, 13

bota-

boratus eſt, ut medici ac magis domeſtici, naturâ lenem ac mitem judicarent, & naturam ipſam exuiſſe videretur.

Hunc omnes imitentur, qui ad regendum accedunt. Si animo ferociori aut minus benigno antea fuerint, nunc uſurpent illud Theobaldi Regis apud Caſſiodorum: *a mutavimus cum dignitate propoſitum, & ſi antea juſta diſtricte defendimus, nunc clementer omnia mitigamus.*

Neminem à principe triſtem abire fas eſſe, manſuetudinis olim vox fuit, in quo ut in benignis ſideribus, vis quædam ineſt animos ad ſpem hilaritatemque revocandi *b* Sentiebat hoc Maria Maximiliani II. quæ cum uni ex virginibus, neſcio quid minus opportunè petenti negaſſet, quod ita ſibi videretur; ſanctiorem mox cellam, in qua ſacri Martyrum cineres aſſervabantur, precum causâ ingreſſa, ſubvereri cœpit, ut audiretur, quæ non iniqua petentem abegiſſet. Nec mora, vocatæ ilicò ad ſe virginis in amplexum ruit, & deprecata quam illi attulerat ægrimoniam, ſe in preces dedit, audiri jam ſecura. Hanc viri, hanc ſuperiores, & prælati à fœmina virtutem ſibi depoſcant, & æmulari ſtudeant. neminem à ſe cum bile, cum amaritudine, cum aculeo dimittant. *c* Albertum Belgarum Principem, bello maximo ac diuturno, ſuorumque militum importuniſſimis ſeditionibus diu exercitum, aliquando iratum fuiſſe negant, qui ejus res geſtas compoſuerunt. Quòd mihi quidem eo videtur admirabilius, quòd plerique imperitantium iraſci decorum putant; quaſi verò leonum inſtar tum maximè timeantur, cum rugiunt. Plura hîc non congero, quia luculentiora in Carolo V. in Philippo II. aliiſque primatibus ſuprà commemoravimus, *d* quo lectorem non ſine fructu remitto.

a Caſſiod l 10 varior b Rho l.7 c.8 §.4. c Rho. cit. n.5.

d Part. I Dom: 20. poſt Pent.

§. II.

Reſponſio mollis frangit iram, ſermo durus ſuſcitat furorem. Prov. 15. *e*

IN Ant. Pii nummis cernere eſt, fulmen molli thoro impoſitum, ubi vires frangat. Quod Symb. Hugo Card., ita ad mores traduxiſſe videtur: "*f* Manſuetudo, *inquit*, eſt in lecto conſcientiæ, hominis culcitra; ubi molliter, & ſuaviter anima requieſcit; quæ etiam (*fulmina verborum*) lapides contumeliarum, detractionum, & injuriarum quarumcumq; ſibi inflictos, amplexatur leniter, & ſine læſione recipit." Machinæ bellicæ fragorem ac furorem, objecto ſacco laneo eliſeris; nam ſi ſilicem ſilici, ferrum ferro colliſeris, quid exſpectes præter ignem? miraculi loco eſt, quod ſævi maris fluctus ac rabies, molliſſimâ arenâ frangitur & quieſcit: edixit enim Dominus: *i hîc confringes tumentes fluctus tuos.* Ubi verò fluctus concitati æquoris in ſaxa, & præruptas cautes inciderint, illiſi & repercuſſi, vehementius deſpumant, & in omnes partes quaſi iram diffundunt. Adamantem in pulvino confringes: fulmina, ro-

e Pierius l 42. f Hugo Cardin. in illud, Beati m. tes. g Iob 38

bora

bora ſternunt, & oſſa comminuunt; lanâ ac lino eliduntur & animos quantumvis efferos ac barbaros, lenitate flectes. Robertus Santarellus Dux Neapolitanus, *a* dum terram ſanctam luſtraret, & è ſepulchro Domini in montem Sinam pergeret, latrones Aſſyrios offendit. Quid ageret? Socios ſuos ſarcinulas & peram explicare juſſit, ac prandium exponi: illiſque ipſe obviam, pro ea, quâ erat ſingulari humanitate, perbenignè ac officioſè invitavit, ut feſſi ſe reficerent, quâ animi moderatione ac benigna humanitate, etiam barbari victi, cum gratiarum actione, læti receſſerunt. 1 Reg. 14. fregit David viros, ſitientes ſanguinem hoſtis ſui Saulis, molli ſermone eos compellans, ne manum ſuam mitterent in Chriſtum Domini: & *confregit David viros ſuos ſermonibus*, inquit ſacer textus. Ipſum quoque ferro duriorem, Saulis animum flexit ac fregit; ut qui ſuum prius ſanguinem ſitiverat, ejus manſuetudine victus, lachrymas dederit: *b levavit Saul vocem ſuam, & flevit.* Quod ut inſolens prodigium admirans Chryſoſtomus: *c non perinde*, inquit, *miror Moyſem, quod è ſaxo prærupto fontes eliciat aquarum, ut admiror Davidem, quod ex oculis lapideis fontes eduxit lachrymarũ.* Quin etjam quem paulò ante, cane pejus angue oderat, nunc dulciſſimo honoris titulo compellat, eundemque filium nuncupat: *numquid vox hæc tua fili mi David?* Doctrinam noſtram confirmat coronatus ſapiens *d patientiâ lenietur Princeps, & lingua mollis confringet duritiem.* Quantumvis ferus ac ferreus ſuperior, Magiſter, Paterfam, ſi ſubditus maniuete benignè, obtemperanter reſpondeat, flectet. Et contra quantumvis effervelcentum ſubditum, leni ſermone ſuperior franget. Muſica ſopit iram, ut ſapientes putant viri, quod Pythagoreorum comprimis fuit documentum, qui fidibus iracundos mitigabant. Sic & Indorum Reges ajunt certos adhibere tibicines, dum cubitum concedunt, ut animus eo cantu & dulcedine ſoni delinitus, facilius, quaſi prius fracto ac ſopito omni rancore, indormiſceret. Sed quis fidium cantus, aut inanima vocum harmonia, tam potens, quàm mollis & dilecta placidi ſubditi, aut placidæ conjugis oratio, ad ſuperioris aut viri iracundiam mitigandam, ad facilem, miſſis rixis, viro ſomnum conciliandum? Abigail fœmina ſanè prudentiſſima, quantum incendium leni ac ſuavi verborum flumine reſtinxit? Ibat David Nabalis domum everſurus cædibus, *e* in viâ occurrit Abigail, eaq; orationis ſuadâ, tamque molli ſermone Regis impetum ſedavit, ut homini ſtrenuo & generoſo & potenti, arma è manibus ceciderint, ſibique ac iracundiæ temperarit. Si ſic uxor maritum aut iracundiâ inflammatum, aut infortunio aliove incommodo perturbatum, concubia nocte reducem, aut poſt crapulam & temulentiam heſternam, jam jejunum byſſinis verbis, ſalutaribus monitis aggrediatur, profectò franget furorem,

a Boteri polit l 1 c 8
b 1 Reg 4 *c* Chryſoſt, hom, de David & Saule.
d Prov. 25 *e* 1 Reg. 25.

furorum, ſedabit turbas, à poculis revocabit.

a Frangitur in tacito fœmina ſæpe viro.

Feſtivum eſt, quod occurrit, & ad mores facit maximè: prudenti viro fœmina querebatur maritum ſuum vix ullo die non ebrium eſſe, *b* & omnia ſuſque deque rotare, ac domum miſcere. Querelas benignis auribus vir accipiens, arbitrabatur, id quod res erat, inſanam viri crapulam, ſolutâ uxoris linguâ mirè ſtimulari. *c* Remedium ergo non tantum ſpondebat, ſed etiam in manus dabat. en ajebat, ô bona mulier, hanc tibi in lagenula aquam cape, & ubi maritus tuus appotus domum venerit, tu hunc ipſum liquorem (erat aqua è proximo fonte) quam primum ſorbe, & eum in ore retine, dum in lecto virum compoſueris. Quantarum ſit virium hæc aqua, res ipſa loquetur; experieris conjugem non multa turbaturum. Dicto audiens fuit mulier, comperitque ſpei ſuæ reſpondiſſe omninò, tam arcanæ virtutis pharmacum. Hic fœmina ſolicitè quærere: & quæ obſecro hæc aqua eſſet, & quo pretio comparari poſſet; ô bona, è proximo quovis fonte petere illam licet, ſine ullis impendiis: quod enim liquori tribuiſti, hoc ſilentio tuo adſcribendum eſt. Quiſquis contentioſam ſibi ſentit eſſe linguam, obſecro emat hanc aquam, contra omnem iracundiam, & querulam Xantippen. Sed aqua hæc ore retinenda eſt, & quidem clauſo. Hoc certè Hebræus ſapiens appoſitè monet: *d qui dimittit aquam, caput eſt jurgiorum.* Cui congruit illud Gregorii: *aqua dimittitur, cum linguæ fluxus effunditur.* Ergo mi litigator, mi molitor, *e* ſi vis ut illa litigiorum rota non currat, ſiſte aquàm, contine linguam: quod ſi hæc rota permittatur agitari, quivis volet ultimus dixiſſe; Echo ſylvarum tamdiu clamoribus reſpondet, quamdiu clamatur: vis illam tacere? Tu tace prius. Nec mireris ſi te litigante, ad unicam vocem, ſeptenæ reſultent?

f Sex etiam ac ſeptem vidi loca reddere voces,
Unam cùm faceres: ita colles collibus ipſi
Verba repulſantes, iterabant verba referre.

Eadem penè ratio litigantium. Vis ut ſileat *hæc Echo*? A tuo id diſcat ſilentio, miteſce, & ſcopulis cede. *g* Contentioſa quædam mulier, cui maritus iracundo ingenio, cum merulas à ſe coemptas daret aſſandas, dicens: aſſa nobis hoſce turdos; replicavit, merulas appellas turdos? Reſpondit ille, turdos eſſe, negavit rurſum illa, & merulas eſſe contendit. Tum maritus eam pugnis contudit. Anno vertente cum rediret dies ille, memor verborum mulier, en ait hic eſt dies anniverſarius, quo me ob maledictas merulas malè excepiſti: tum vir & adhuc negare audes fuiſſe turdos, nec quieſcentem rurſus pulſavit. Ita hæc Echo toties repercuſſa rediit, quoties vox pro-

a Tibul l 2 eleg. 8
b Drex. de vitiis linguæ c. 10:§. 4
c P. David. in Veridico c. 56
d Prov 17 e Greg l 5 mor c. 11
f Lucret g Attica Bellaria part. 1, Fab Dom 4 poſt Pet. conc. 6

provocavit. Vidiſti quandoque in atro aut cubili, ventorum turbine per patulas feneſtras irruente, omnia perturbari ac commiſceri. Quid remedii? Alteram feneſtram occlude. Hoc obſervavit Chryſoſtomus,, *a* convitiatus „eſt quiſquam, vituperavit? Tu „claude os tuum; ſi enim illud „aperueris, concitabis magis ven-„tum hunc. Non vides in ædibus, „quando è regione duæ januæ „(*ſeu feneſtræ*) oppoſitæ ſunt, & „flatus vehemens irruerit, ſi alte-„ram clauſeris, nihil valeat efficere „flatus? Ita & hîc duæ ſunt ja-„nuæ, os tuum & os illius, qui te „vituperat; ſi tuum occluſeris, o-„mnem iſtum flatum exſtingues. Id ipſum inter familiares: inter ancillas & famulos: frequentius inter ſubditum & ſuperiorem conniventem, inter ſervum & Dominum reprehendentem, uſuvenit, quem Apoſtolus monet: vide mi Chriſtiane, *b ut nihil per contentionem à te fiat*; nam *ſervum Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes*. Nulli certè promptius ac facilius obtemperant, quàm qui à Chriſto mites eſſe, & humiles didicerunt: atque ut molliſſimam ceram videmus digitis extenuari, & quamlibet in formam duci, ita qui habet animi lenitatem, ſapientis epiſtatæ ductum in omnibus ſequitur; ubi alii reluctantur, & ſuperiorum mandatum, onus æthnâ gravius eſſe putant, quod S. Leo effato ſuo graviſſimo comprobat: *c nihil arduum eſt humilibus, nihil aſperum mitibus.*

a Chryſoſt. in epiſt. 1 Theſſal, 5
b Philip. c: 2 2 Timoth. c: 2
c S. Leo: ſerm: 5 in epiph.

§. III.

In omnibus *affabilem te facito.* Eccl. 4.

QUærit doctiſſimus Aquinas; utrum hæc, de qua agimus, mitis humanitas ſeu affabilitas, virtus ſit? ad quæſtionem dilucidè reſpondens, his omninò verbis ſententiam pronuntiat: *d affabilitas eſt quædam ſpecialis virtus, ſecundum quam inter ſe homines bene diſponuntur ſimul conviventes.* Perit omnis humana ſocietas, ejectâ ex cœtu hominum hac virtute. Non homines ſed feræ ſumus, quæ mutuis in ſe morſibus eunt, ſi virtutem hanc negligimus. idem & Priſcorum ſapientum ſenſus: naturali debito, ac jure hominem obligari, *e ut aliis delectabiliter conviviat.* Hæc comitas & ſuavis humanitas, maximum amicitiæ vinculum eſt, nullum philtrum potentius, ad omnium voluntates & animos nobis conciliandos. Mel verborum gulam etiam hoſtium delinit, & propitiat. hoc Siracides teſtatur: *f verbum dulce*, ait, *multiplicat amicos, & mitigat inimicos: & lingua eucharis* (ſeu gratioſa) *in bono homine abundat.* Amarus homo ſit, & mordaci aceto ſubactus, cui hæc Siracidæ cohortatio, mel verborum in os ingerere non poſſit; quibus, quod rariſſimum eſt, conſequetur: ut omnes amicos, neminem inimicum habeat. Etenim uti falernum aut creticum per guttur, dulces muſicorum moduli per aures blandiſſimè illabuntur; ita affabilitas animum audien-

d D. Thom. 2 2 q 113 a. 1 & 2
e Macrob. l: 3 ſatura *f* Eccl 6

audientis ſubit, eumque ſibi fortius, quàm Hercules Gallicus, catenis aureis ſibi devincit. Hac miti ſuaviloquentiâ B. Mechtildis prædita, ita omnes ad ſe rapiebat, ut loquentem Angelum audire ſibi viderentur, quam ſuavitatem ſermonis, ex illo mari hauſerat, de quo ſacer codex teſtatur: *mel ſub lingua ejus*. Tullius olim de virtute hâc differens: *a difficile dictu eſt*, inquit *quantopere conciliet animos hominum, comitas affabilitaſque ſermonis*. Hic memini Junii Valenſis, qui in prætorio Auguſti Imp. centurio fuit, roboris invicti præconio celebratus: *b* cujus ſpecimina illius ſepulchro magnificè inſculpta viſebantur. Is ut alia taceam, currum magna equorum vi tractum, contra obnixus, manu unâ retinebat, quod vulgò cæteri ut prodigium ſuſpiciebant; ſed hominis manſueti id commune eſt miraculum: ſiſtit enim iracundiæ & malitiæ quadrigam, ut non ulteriùs in furoris veluti campum laxis ſolutiſque habenis feratur.

Efficacius hac ſuper re, primæ veritatis exſtat teſtimonium. Eccle. 45. inter ſtupenda prodigia quæ Moyſes patravit, refertur: *Moſes verbis ſuis monſtra placavit*, leones & Tigrides humanâ diſciplinâ imbuit, id eſt efferos ac pervicaces populi ſui mores, ſuo melliloquio cicuravit. Quare eleganter Aug. in illud: „ *c* molliti ſunt „ſermones ejus ſuper oleum, & „ipſi ſunt jacula, *ſic ait*: molliti „non virtutem amiſerunt, ſed in „jacula ſunt converſi: molliti ſunt „ſermones ejus ſuper oleum, & „ipſi molliti ſermones; ipſi ſunt jacula.“ Nec mirum, quòd levis ac manſuetæ orationis tanta ſit poteſtas, nam jacula amorē excitant: quod in Pſalm. 44. idem Doctor confirmans ait: “ *d* Sagittæ tuæ acutæ potentiſſimæ; verba cor“ transfigentia, amorē excitantia; “ unde dicitur in Canticis Canti-“ corum: quia vulnerata charitate“ ego ſum, dicit enim vulneratam“ ſe eſſe charitate: id eſt, amare ſe“ dicit, æſtuare ſe dicit, ſuſpirare“ ſponſo, unde accepit ſagittam“ verbi.“ Ita non ſemel ſuperior ſubditum, Magiſter diſcipulum, Dominus ſervū, qui ante oderat, in amorem ſui, ſagittâ verbi, ſermone levi inflammabit, & quidquid per rigorē extorquere nequiverat, ad hoc manſuetudine velut alis inſtructum, volare compellet. Tantum abeſt, ut lenitas, quæ ob mollitiem quibuſdam effœminata videtur, ſuperiorem conculcet, ut longè nobiliſſimas victorias pariat; & cum aſperitate vincantur mille, manſuetudine ſubdantur decem millia. Dum Goliatho proſtrato, David amputatum ejus caput ferret in Jeruſalem, egreſſæ de univerſis urbibus Iſraël fœminæ in occurſum Saul, cantantes, choroſque ducentes: ſæpius feſtivum illud acroama ingeminabant *e percuſſit Saul mille, & David decem millia*, cùm neque Saul neque David de hoſtibus tot interfecerint. Ubi pro reſponſo ſervit illud Ambroſii in Pſal. 43. “ in te inimicos noſtros ventilabimus, &c. ideo Sauli in millibus, “ David in decem millibus: quia“ durus in paucis, manſuetus “ in pluribus.“ Compello vos, qui imperare ſive in ſacris, ſive in

a Cic. l. 2. off. b Chreſol. antolog p. 2 . . g 125 c Auguſt. in Pſal. 54

d Aug. in Pſal. 44. e 1 Reg 18

in profanis familiis conſueviſtis, an non experti longè valentiorem amorem ad obtinendum quæ voletis, quàm timorem? cum, ut rectè Scribanius: *a nolentibus imperare durum ſit.* Quò illud Senecæ conducit: *quidquid exprimitur grave eſt.* Fuit hîc in Flandria vir, qui peregrè profectus, homini agreſti occurrit, qui aſinum ſacco onuſtum, fuſte anteſe ſummo niſu agebat: ac crebris verberibus impellens, etiam onere ſublato, ne hilum promovebat; ad hæc alter, ex quo rei ſeriem intellexi, ruſtici ſtoliditatẽ ridere, imò nimiam in innocuum animal inclementiam arguere: fuſte non opus eſſe, aliam ſe methodum in promptu habere; moxque in vicinum agrum, avenæ manipulum colligens, ſcipioni ſuo (quo pedes utebatur) alligavit; itaq; aſinum conſcendens, ad exiguam diſtantiam ante nares aſini faſciculum prætenſum geſtabat: quam avenam dum aſinus appetere ac prenſare nititur, greſſum eò alacriter movet. Traxim hanc ruſticus edoctus, gratias egit, ac commodum iter confecit. Eſt qui ſubditi tarditatem, famuli aut ancillæ pigritiam fuſtibus excitandam exiſtimat, nec proficit hilum; ſed magis reluctantes, ac recalcitrantes habet. Aliud extremum tentet: avenæ faſciculum, labori præmium, meliorem hauſtum, aut è menſâ holum offerat, & currere, imò volare faciet, quò volet. nec modò ſomnolentum, ſed & mortuum ſuſcitaverit. Miſerat Elizæus baculum ſuum, ad excitandum puerum à morte: *b* poſuit *baculum ſuper puerum, & non erat vox neque ſenſus:* nec plus in puero, quàm in baculo ſenſus. At ubi Elizæus ipſe, ſpuerum convenit, " & poſuit os ſuum ſuper os ejus, & oculos ſuos ſuper oculos" ejus, & manus ſuas ſuper manus" ejus, & incurvavit ſe ſuper eum," calefacta eſt caro pueri;" & reſurrexit. Ita ſubditus non baculis ad vitam ſpiritualem & vigorem reſuſcitandus, ſed ſuperioris flexibili manſuetudine, condeſcendendo ad infirmitatem ſubditi. Apocal. 5. ubi cum ſermo ſit de Principe Regum terræ Chriſto Dom., duplici depingitur ſymbolo, & dicitur ſimul agnus & Leo. Quid ſibi vult connexio tam diſ-" ſimilis? audi Bernardum. *c* Leo-" nem Joannes audierat, & ag-" num viderat; agnus occiſus eſt." agnus accepit librum, agnus a-" peruit, & apparuit Leo. De-" nique dignus eſt, ajunt ſenio-" res, agnus, qui occiſus eſt, acci-" pere fortitudinem, ut agnus ma-" neat, & Leo ſit." Ut vides, tunc Leo apparet, cùm ſe exhibet æquum agnum, tunc à fortitudine commendatur, imo fortitudine donatur, cum manſuetudine ſe ſpectandum præbet. Habetis ô Reges & Rectores in eo, qui Rex Regum eſt, quaſi in exemplari, ſuperiorem omnem vel debere eſſe fortitudine manſuetum, vel fieri manſuetudine fortem. Longè potentius manſuetus rogando impetrare, quàm deſpoticus imperando poterit. Imperium manſueti ut ſuaviſſimum, ſic efficaciſſimum eſt; S. Ignatius Martyr epiſt. 2. *d* laudans Antiſtitem Polybium, *cujus*, inquit *manſuetudo imperium eſt.* Quo u

a Scriban. Superior Relig. l. 1, c. 1
b 4 Reg. 4

c S. Bern. ſerm. 1 Paſchae
d S. Ignat. epiſt. 2

pror

promptius ſe inclinet, expendat illud Trajani: *Imperatorem privatis eſſe oportere, qualem privatus ſibi optat habere.* Ad quæ verba, ſuperiorum norma Scribanius, *a* ſic „ſuperiorem Religioſum inſti-„tuit: dicam ſuperiorem infe-„rioribus talem eſſe oportere, „qualem ipſe inferior ſuperio-„rem in ſe eſſe deſiderat, co-„mem, benignum, & humanæ „conditionis memorem me-„moremque ſui, votorumque „ſuorum ante imperium. Huma-„niſſimos imperantes optabat? „expleat olim ſua, nunc ſuorum „vota. talem ſe præbeat, quales „ſperabat.

Talem ſe ſuis ſanctiſſimus Fundator noſter præbuit, *b* qui rationabile à ſuis obſequium ſumma animi lenitate exigebat, omneſque ea humanitate excipiebat, ut neminem coram ſe aperto ſtare capite pateretur: & cum aliquid mandaret faciendum, rogantis non imperantis ſermone uteretur. Hunc imperandi modum potentiſſimum ad quidvis impetrandum extollit Hieronymus: c *nemo plus impetrat à libero, quàm qui ſervire non cogit.* Non vulgariter excelluit in hac prudentia David, cum dixit ad omnem populum Iſraël: *d ſi placet vobis, & à Domino Deo noſtro egreditur ſermo quem loquor: mittamus ad fratres noſtros, &c.* ad quem locum Carthuſianus: *Ecce,* inquit, *quàm humiliter loquitur ſubditis & miniſtris: non procaciter jubet, nec per ſe abſolute determinat; ſed ſub conditione loquens, inferiorum judicio verba ſui committit propoſiti. Quo multorũ indiſcretio atq; elatio reprimuntur, qui ſtatim in verba juſſionis prorumpunt, & gladium ſuæ educunt auctoritatis ſine neceſſitate; imò frequenter in grande periculum ſubditorum.* Clarius hanc prudentem manſuetudinem, & manſuetam prudentiam expreſſit D. Paulus ad Philemonem: *e multam,* inquit, *fiduciam habens in Chriſto Jeſu imperandi tibi, quod ad rem pertinet: propter charitatem magis obſecro;* quæ verba expendens Ambroſ. *dignum erat (inquit) imperare diſcipulo magiſtrum, fiduciâ Apoſtolicæ auctoritatis: ſed quia vir bonus erat Philemon, per affectum illum provocat obaudire.* In qua parte adeò non peccat ſuperior contra prudentiam, aut quidquam de auctoritate deperdit, ut ipſa ſapientia patris, & caput noſtrum Chriſtus, *f* aſcendens in navim *Simonis*, non imperarit, *ſed rogaverit eum à terra reducere puſillum.* Ubi Theophylactus: *vide*, inquit, *manſuetudinem, quomodo obſecrat Petrum, ut à terra abducat. Vide & quomodo Petrus morigerus fuerit: ita ut homini, quem non viderat, in omnibus obedierit.* quare Princeps Apoſtolorum ab hoc Magiſtro edoctus, hanc imperandi manſuetudinem omnibus viris Apoſtolicis præſcribit, monens ut gregem Dei paſcant, *g non coactè ſed ſpontanee, neque ut dominantes in Cleris, ſed ut forma facti gregis ex animo.* Quod è Purpuratorum Patrum ſenatu, eminentiſſimus Cardinalis Bellarminus factitavit: *h* qui Collegio Romano Rector præfectus, in prima ad noſtros

a Scriban. ſuperior Relig. l. 1. c. 2
b P Rho l. 7 c. 2 c Hieron. ep. 62, ad Theophil. d 1. Paral 13

e Ad Philem. v. 8 f Luc. 5 g 1 Petr. 5
h In vita l. 2. c. 10. per P. Fuligatium

exhortatione, illud Eccleſiaſtici ſibi in thema deſumpſit : *a Rectorem te poſuerunt, noli extolli, eſto in illis, quaſi unus ex ipſis* Memor eſto humanitatis, & homines regere te puta, non belluas. Non Tartarorum te Regem exiſtima, qui neminem infra ſe hominem, niſi mancipium reputet; ita nec ſe obſervari exiſtimet, niſi plura prementem, quàm dicentem, lentius loquentem, quàm euntem; niſi deinque plus de ſtatua, quàm de homine præ ſe ferat: & totam auctoritatem in negationibus ſitam eſſe exiſtimet; ſed quod honeſtè concedi poteſt, ne deneget. Si negata benefaciendi poteſtas, nulli negata comitas, nulli huma„nitas eſt. *b* & inter non infima „beneficii genera numeratur, „humana in ſuperiore compella„tio. nemo ad hanc pauper eſt, „tantamque vim habet illa, ut „gratior aqud pleroſque ſit be„nignis negata res verbis, quam „conceſſa moroſis. Auſterior vultus, vox elatior, aut etiam moroſum ſuperioris ſilentium, omnem ſubditi ad ſe recurſum præcludit, omnem fiduciam præſcindit, & hunc & illum omnes que ſuos, à ſe alienos, ad juſtas querimonias, rixas, calumnias, & in ſuum ſuorumque exitium concitat. Compone obſecro Iſaiæ oraculum, cum ſententia Senecæ: Iſa. c. 3. dicitur: *non ſum medicus, nolite conſtituere me Principem.* Quid habet commune Princeps cum medico? audi Senecam: *c non minùs principi ſunt turpia multa ſupplicia, quàm medico multa funera* Ita turpes ſuperiori frequentes ſubditorum, non modò mulctationes ſed & mutationes patriſam, crebræ domeſticorum aliò conimigrationes & viciſſitudines. Plus dico, ſi hoc maximum & æternâ memoriâ dignum Pericidis encomium eſt: *d nemo pr[...] me atram veſtem* ſumpſit? hui[...] longè certè ſuperiorem prætule[...] ro, qui illud verè ac liberè jacta[...] re poterit: nemini lachrymulan[...] excuſſi: nemini gemitum movi[...] neminem verbo læſi, vel torv[...] oculo notavi. Occurrit hîc ignav[...] hominis objectioni; in politic[...] ſuo ad moderatores omnes u[...] bium & orbis, Scribanius: *e* auctoritatem hac lenitate labefacta[...] ri, inglorium ſocii lenem dicen[...] eandem de Chriſto, Apoſtolis, ſanctorum reliquis ſententiam ferent. Generoſitatem laudo, cui prudentia, non furor imperat: aut generoſiorem quis dicat Catilinam Chriſto, Petro, Paulo, Laurentio, Stephano [...] dæmone, & inferno: non Deo[...] & cœlo magiſtris, generoſitas illa nata eſt, quæ contumeliam contumeliâ, verbum verbo, imò & verberibus repellere docuit ſanguinem ſanguine diluit. Au[...] erravit manſuetiſſimus Dominus; & peccavit in generoſitatem, aut inglorius Deus, qui i[...] omnem peccatorem, juratum ſuum hoſtem, non inſurgit i[...] vindictam; cui parcendo, v[...] maximè oſtendit potenti[...] ſuam: & mitis ac miſericors D[...] minus, facit potentiam in brac[...] ſuo. Adeò ut manſuetudinis que modeſtiæ lenitas, non mo[...] fortitudini adverſetur ſed à ſe

a Ecc. 32 b Scriban. cit.
c Seneca l. 1. de clement. c. 24

d Plut. de viris illuſt.
e Scriban. polit. Chriſt. l. 1. c. 2

vicem neutiquam divelli ac disjungi queant: nullus enim vir fortis eſſe poteſt, niſi idem ſit manſuetus atque moderatus. Longè enim fallitur, qui iracundiæ ac furori habenas pro impetu laxare, fortitudinis eſſe ducat, & non potiùs eas æquitatis & humanitatis ſtudio adducere. Quæ fusè & eloquenter proſequitur Chryſ., ,,*a* hoc ,,enim certiſſimum ſignum (*obſecro notemus iſta*) quo internoſci-,,tur vir ratione præditus, ſi man-,,ſuetus fuerit, ſi lenis, ſi mitis, ſi ,,modeſtus & quietus: ſi non quaſi ,,ſervus ducatur & trahatur, aut ab ,,ira, aut ab aliis affectionibus. Sed ,,ratione vincat illos incōpoſitos ,,motus, nobilemq; ſuam genero-,,ſitatem ſervet, ne in brutorum ,,ferociam negligentiâ degeneret.

Quare ut concludam, moveat quemque veſtrûm illud divino inſtinctu prolatum oraculum: *b fili in manſuetudine opera tua perfice, & ſuper hominum gloriam diligeris.* Hac virtute inſtructi omnium animos, magnates velut magnete quodam ad ſe pellicient. Avena trahit equum, ramus ovem, nuces puerum, monile fœminam, magnes ferrum, cæcias nubem, ſuccinum feſtucam; ſed longè omnium potentiſſimè hæc virtus, hominum animos rapit, imò & Deum: qui velut filios ſuos dilectiſſimos, *c exaltabit manſuetos in ſalutem.* Seu ut Hieronymus legit: exaltabit manſuetos in Jeſu: hoc eſt, ut ego quidem ſentio (inquit Chryſolius) *d* elevabit uſque ad thronum Jeſu honoratum. Et ne quis fortè de ampliſſima gloria dubitet, deque hujus virtutis excellentia: Dei filius eam inter beatitudines repoſuit, dicens: *e beati mites quoniam ipſi poſſidebunt terram*, non hanc ſpinas & tribulos germinantem, ait Hieronymus, ſed terram fluentem lacte & melle, terram illam, ad quàm Propheta anhelans clamat, *f credo videre bona Domini, in terra viventium.*

a Chryſoſt hom: 85 in Matth.
b Eccl. 3
c Pſal 149
d V Chreſol. antol. p 2 pag: 128
e Matth, 5
f Pſal, 62

EMBLE-

EMBLEMA XXI.

Surrexit, non eſt hic. Marc. 16.

ALBUM MUTOR IN ALITEM. a

DOMINICA RESURRECTIONIS.

Ut cum Chriſto reſurgamus, & in novitate vitæ ambul[e]mus, exuere oportet veter[em] hominem; bombycem imitando quem M. Baſilius reſurrectionis typum oſtendit. b

§. I. *Quomodo* expoliare veterem hominem cum actibus ſuis v[a]leamus. c

§. II. *Ut in novitate vitæ ambulemus.* d

a Horat, b Baſil, lib, Hexam, cap. 8 c Coloſſ 3 d Ad Rom, 6

DOM

Surrexit, non eſt hic. Marc. 16.

AD celeberrimum Eccleſiæ Doctorem Auguſt. *a* miſit olim Carthagine Honoratus quinque quæſtiones enodandas, quas inter illud Regii Pſaltis ſolerter diſquirit: *b Ego ſũ vermis & non homo.* Quod cum ad rē noſtram mirificè faciat, loquar cum Aug. ; *c Non eſt contemnenda altitudo ſecreti profunditaſque myſterii*, cur Deus Majeſtatis, ſe viliſſimum vermiculum compellarit, *d* Quod videtur, *inquit*, ad „commendandam humilitatem „ſimpliciter dictam, ut ſe in o„culis perſequentium abjectiſſi„mum quiddam, & contemptiſ„ſimum demonſtraret. Quot aliquando Sanctæ Brigittæ declaravit, dicens: *e* „ Ego reputor qua„ſi vermis, in quem tranſeuntes „expuunt & calcant. Sic fecerunt „mihi Judæi hodie, quaſi vermi, „quia abjectiſſimus & indigniſſi„mus ab eis judicatus ſum. Talis Salvator noſter in paſſione ſuâ habitus eſt.

Hinc nemo quiſquam mirabitur, ſi Chriſtum huic vermi comparaco, de quo Sandæus noſter in Theologiâ ſuâ Emblematicâ : *f* Illuſtrius fortaſſe, inquit, haud eſt ſymbolum Reſurrectionis, verme Indico, qui bombyx appellatur, è quo ſericum habemus, fuitque Europæis olim incognitus, ut tradit Zonatas in Juſtiniano : quo imperante, (ut tradit Procopius) bombyx è Perſide Romam delatus eſt : Monachis operam ſuam præſtantibus. Hic ſerico incluſus domicilio : *operitur, dum operatur.* Quod P. Petra Sancta hominis modeſti typum eſſe aſſerit. *g* At, quàm Salvatori noſtro, ſub mortalitatis noſtræ exuviis hîc operanti, aptè conveniat, compertum eſt. Ex hoc anguſtiſſimo tandem ergaſtulo admirandâ naturæ vi, innovatus proſiliens *in ſpeciem avis* (ut Ambroſius libro quinto hexam. capite tertio loquitur) *convertitur* : ex quo Magnus Baſilius probat Reſurrectionem, eos, qui fidem illi derogant, ſic compellando : *h* " Quid dicitis vos, quæſo, qui Divo" Paulo non creditis de eâ mu" tatione, quam in reſurrectione" fore dicit? qui pleraſque vide" tis aëris animantes, formas" permutare; qualia de verme In" dico narrari ſolent. Hic in eru" cam vertitur primùm ; fit dein" de temporis progreſſu, id quod" bombyx appellatur : at neque" hac in formâ perſiſtit, ſed illis" præmollibus corniculorum bra" cteolis ſeſe ſenſim prolatantibus" in alarum ſpeciem, ita demum fit" volucris."

Tum ſingulari documento ex bombycis innovatione, ſic ad mores ſermonem convertit : *i Cùm igitur vos ô mulieres, repetitis vicibus induimini, & retorqueris veſtram operationem ſedentariam, ſila*

a Aug ep 120 ad Honorat & l. 2. ſerm c. 36 *b* Pſal 21 verſ 7
c Aug ep 120 cap. 8 *d* Aug ibid
e L 4 Rev cap 99
f Sand. lib. 4 comment. 6 cap. 16

g P. Petra S. in Symbolis pag. 53
h S Baſil lib Hexam. cap. 8
i Baſil. cit

nimirum, quæ ad vos uſque Seres tranſmittunt, ad raras illas & præmolles veſtes concinnandas : veniat vobis in mentem hujuſce varietas animalis in formas, atque mutatio, indeq; reſurrectionis dilucidam certamq; ſententiam ſumite, non fidem futuræ immutationi abrogetis ei, quã hominibus omnibus communem fore ipſe D. Paulus pollicetur. Quare ut & nos cum Chriſto reſurgamus, hoc Pauli monitum ſpectemus: ut exuentes veterem hominem in novitate ambulemus. Quod fiet primò, ſi, ut Aldrovandus memorat, *a bombyces imitemur*, qui *ſenectam more ſerpentum exuunt.* Quo alterum conſequemur, ut in novitate vitæ juxta illud Aug. ambulemus: „ *b* Ego ſum vermis & „non homo, Chriſtus non Adam. „A veteri veteres fuiſtis, à novo „novi eſtote.

a Aldrovand de inſect. lib: 2 cap. 6
b Aug ep 120 cap 8

§. I.

Quomodo expoliare veterem hominem cum actibus ſuis valeamus. Coloſſ. 3.

SEnectutem vivaciſſimis coloribus depinxit Eccleſ. „*c* Quando „(*inquit*) commovebuntur cu„ſtodes domus (*coſtæ*) & nutabunt „viri fortiſſimi (*coxendices & cru„ra d*) otioſæ erunt molentes in „minuto numero (*dentes*) & tene„breſcent videntes per foramina „(*oculi*) & obſurdeſcent omnes „filiæ carminis (*aures*) florebit a„mygdalus (*canities*) impinguabi„tur locuſta (ſenex ſimilis locuſtæ præ pedum longitudine, & ventre prominente) *& diſſipabitur capparis* (guſtus peribit) quæ ſi quibuſdam obſcuriora videantur, audiant clariſſimum Eccleſiæ Doctorem Hieron. graviſſima ſenectutis incommoda enarrantem: „ *e* Caput incaneſcit, decidunt tam„quam ab arbore capilli, dentes cadunt, balbutit lingua, fluunt ſalivæ, tremunt, genua, & fronte„ obſenium rugis aratâ, inſtar„ boum à mento palearia pen„dent: caligant oculi, acce„dunt dolores podagræ ac chira„græ, premit pituita ac tuſſis„ moleſtiſſima. Tantis denique„ afficiuntur ſenes infirmitatibus,„ ut ipſa ſenectus morbus ſit, „ & quidem teſte Philone incurabilis. Cicero ait: ſenectus eſt quidam occaſus vitæ. Diogenes de ea rogatus, reſpondit: ſenectus eſt vita brumalis, tempeſtatibus obnoxia, iiſque tantis, ut Poëta Aquinas exclamet:

f Heu quàm continuis, & quantis longa ſenectus
Plena malis! deformem & tetrum ante omnia vultum,
Diſſimilemque ſui: deformem pro cute pellem,
Pendenteſque genas, & tales aſpice rugas,
Quales umbriferos, ubi pandit Tabraca ſaltus,
In vetula ſcalpit jam mater ſimia bucca.
Una ſenum facies: cum voce trementia labra,
Et jam læve caput, madidique infantia naſi.
Frangendus miſero gingiva panis inermi:
Quid refert, magni ſedeat qua parte theatri,

c Eccl. 12:2 d Pineda hic.
e Hieron ep ad Furiam.
f Iuven. Sat. 10

Qu

Qui vix Cornicines exaudiat, atque tubarum
Concentus? clamore opus eſt, ut ſentiat auris,
Quem dicat veniſſe puer, quot nuntiet horas;
Præterea minimus gelido jam corpore ſangnis,
Febre calet ſola: circumſilit agmine magno,
Morborum omne genus &c.

Quæ omnia cùm graviſſima int, non futilis,nec inutilis quætio eſſe videtur: an ulla vi humana, arte vel induſtria, ſenex juveneſcere,occaſus vitæ in ortum redire, & vita brumalis, in vernum ut æſtatem ætatis reduci queat? uod Problema, more ſuo doctè, diſertè exponit Mendoza noter.: *a An viribus naturæ poßit juventa ſenibus reſtitui?* de quo, inuit, non levis inter Doctores ontroverſia eſt. Imprimis, qui ffirmativam tuentur, inducunt rimò, quod apud omnes in coneſſo eſt, juventam Aquilæ renoari, regio atteſtante Hymnographo: *b renovabitur ut aquilæ, juvens tua.* ubi Hieronym. legit: *innoabitur ut aquilæ, ſenectus tua.* moum verò, quo hæc renovatio fit, fra in animi renovatione conmplabimur. Nunc illud Ambro- audiſſe ſufficiat. ſer. 54. „Hæc avis, *inquit*, aſſiduâ commutatione habitus ſui, longam ducere fertur ætatem: & vetuſtis jam atiſcentibus plumis, nova pennarum ſucceſſione juveneſcere, ta ut depoſitis antiquitatis exuviis, rediviva indumentorũ nativitate ſe veſtiat. *cui conſentit Auguſtinus*: *c* non ſine cauſa dictum eſſe, renovabitur ſicut aquila juventus mea; reſurrectionem etenim quandam ſignificavit nobis, & quidem renovatur juventus aquila, ſed non ad immortalitatem.“ idem præſtat natura beneficium, abjectis & venenoſis ſerpentibus:

d Nam poſitis novus exuviis, nitiduſque juventa,
lubrica convolvit ſublato pectore terga.

Sed ut tandem ex his, ad humana exempla deveniamus: ſunt, qui putant arte diabolica, poſſe juventuti ſenem reſtitui, & hac uſam fuiſſe Medæam, ac alias ſagas, ut Poëta narrat; Æſonem Jaſonis patrem, medicis herbis juveneſcere cœpiſſe, dum

e —— barba, comaque,
Canitie poſita, nigrum rapuere colorem.

Uti & de Bacchi nutricibus fabulantur; verùm hiſce miſſis, an divina & altiori vi, è divis aliquis, juventam ſeni reſtituerit videamus; quod ut inter ſtupenda Redemptoris noſtri prodigia non legatur, per ſuos tamen (uti prædixit: *majora his facietis*) fieri voluiſſe, *f* hiſtorici teſtantur. narrat Jocelinus de S. Patritio: fuiſſe virum ſenem, Riũ nomine, qui graviſſimè dolebat de fratris ad orthodoxam fidẽ converſione: hic enim, cum totus terrena ſaperet, fratrem amiſiſſe ſe putabat, quia is in Chriſtum credens, ad futuram gloriam anhelabat, eapropter indies non deſiſtebat impugnare Patritium, & impedire, ne verbum Dei illic ſer[illegible]nando, plures ab errore revoca-

a Mendoza viridar l. 4 Probl. 17
b Pſ. 102 *c* Aug. in Pſ. 102

d Virg l. 2. Æneid *e* Ovid 7 metam
f Nierenber hiſt nat. in Europa l 2 cap 46. pag 443.

ret; Patritius hominem Chriſto lucrari ſtudens, his eum rationibus aggreſſus eſt: cùm omnium artuum, ſenſuumq; tuorum officia, in te ſopita, & ſenio velut emortua ſint, vitæque lumen in limine jaceat, ſi Chriſtus tibi reſtitueret vires, & venuſtatem vernantis juventæ, nonne jure in illum credere tenereris? addixit ille: oravit ergo Patritius, & manus imponendo, eum benedixit, ſtatimq; in ſtatum juvenilis ætatis refloruit: cunctis, qui aderant ſtupore defixis, & in laudes Dei ac Patritii effuſis. Hanc corporis juventam, & vegetum omnium membrorum vigorem, quanto impendio ſibi ſenex decrepitus comparare ſtuderet? at verò, quantum animæ præſtantia, illam corporis antecellit, hoc ardentiùs nos ſenectam animæ, inſtaurare velle par eſt, & poſſe, Doctor irrefragabilis aſſeverat: ,,ſi quis, *inquit M. Baſil.* a tibi diceret, ſe arte quædam atq; induſtriâ, juvenem te ex ſene eſſe facturum, nonne deſiderares illam illuceſcere diem, in qua te, priſtino vigori reſtitutum conſpicere poſſes? at nunc, cum pœnitentia promittat animæ tuæ, velut novi germinis renovationē, quàm tu veterem effeciſti, & pravitate rugoſam atque maculatam reddidiſti, contemnis benefactorem, & promiſſionē non accipis, nec deſideras videre magnum illud promiſſionis miraculum; nimirum quomodo ſine matre, renaſci ſoleat homo: quomodo ſenio confectus juveneſcat ac repueraſcat, ad verumque juventutis florem redeat. Sed ne prodigia, & quæ ſupra nos ſunt,

a Baſil ſerm 4 de pœnit.

ſectemur, lubet cum Perecio inv[estigare], b quare naturalia remed[ia] non poſſint inveniri, aut ejus vi[r]tutis herba vel planta, qualis fu[it] lignum vitæ, è quo comedentes humidum radicale reſtauraſſent atq; adeò, ut Suárez, c aliiq; immo[r]tales fuiſſent. Nec deſunt, qui [in] Indiâ quandam inſulam reperta[m] teſtentur, d Bonicam nomine, [in] qua fons ſcatutiat, cujus aqua v[i]no pretioſior, epota ſenium cu[m] juventâ commutet; ut ut ſit, op[ti]mè inſtituitur rei probatio, ab [a]ctu ad potentiam. Refert Delri[o] An. 1531. e Tarenti fuiſſe center[na]rium ſenem capularem, qui pil[is], cute, unguibus, ſitu ac ſqualore [se]tatis, decidentibus, & in meliore[m] ætatem omnibus commutatis, [ex] ſene juvenis prodierit, & qui[n]quaginta poſt annis ſupervixer[it]. f Nec minus mirum, quod Valeſ[ius] Tarentaſius ſcribit, ſe vivo, S[e]gunti fuiſſe Abbatiſſam Mon[ia]lium vetulam, cui ſubitò den[tes] renati, comæ denigratæ, rugæ [ex]blatæ, ubera vegeta, facies ac co[r]pus vegetum, ut in juvencul[am] mutata ſit. Sublimiori certè m[e]tamorphoſi tradit Greg. "g qu[od] homo in juniorem ætatem pe[r] juſtitiam reformetur, & quam[vis] feſſus ſenio rurſus in pue[ro]rum innocentiæ moribus rena[ſ]catur; ita ut interveniente my[ſ]terio ex vetulis iterum videa[mus] infantes." Stupenda [ma]gis adferam, quibus tamen ne[mo] prudens fidem derogabit: h Melchior Fonſeca, & alii Scrip[tores]

b Pererius in Gen c. 3 q c Su[arez] de opere ſex dierum l. 3 c 15
d Mendoza viridar. l 4 prob 7 e [Del]rio diſp. Mag l 2 q. 2 ... Nier.
nat pag 136 f Nierenb. cit.
g Greg. ſerm, 54 h Mendoza cit.

es fidei probatiſſimæ, inter quos eſt Petrus Maffæus hiſtoriæ Indicæ l. XI. qui ſic ſcribit: Rem dicam, quæ omnium hominum opinionem excedat, tot tamen teſtibus, omni exceptione majoribus probatam, ut non adhibere fidem, turpius ſit, quàm decipi. Vir eſt Cradezani, qui quartam nunc hominum vivit ætatem, in optimâ valetudine: trecentos & quadraginta annos vixit, ter ſenuit, tertióque rediit ad florentem ætatem, tres uxores ſenio confectas ſepelivit; filiam, nepotes habet nonagenarios. ejus regni 18. Reges ſibi ſuccedentes vidit, aliaque ejuſmodi narrat, quæ niſi vidiſſe, & interfuiſſet, homo literarum ignarus, diſcere non potuiſſet. & quidem, inquit Mendoza, juventæ florem ter exaruiſſe & refloruiſſe, vera eſt fides; enim verò, illum agnoverunt, & allocuti ſunt noſtræ Societatis Patres, ut à juratiſſimis ipſorum literis accepimus. Sed ne longior ſim, de aliis ſenibus repueraſcentibus v. Nieremb. hiſtor. nat. l. 8. c. 8. & 9. Hæc nos ad animum reſeramus, cujus vetuſtas hoc magis deploranda & execranda, quo animus corpore, majori intervallo præcellit, hocque impenſiori ſtudio adnitendum, ut veterem illum hominem exuamus, quem pulchrè deſcribit Bernardus: *a duo homines ſunt, vetus & novus; ille terrenus, ille cœleſtis: illius imago vetuſtas, illius imago novitas; eſt autem triplex, vetuſtas* (ſpiritualis) *& è contrario triplex novitas: eſt enim vetuſtas in corde, in ore, in corpore, in quibus tribus modis peccamus, cogitatione, locutione & opere. in corde ſunt deſideria carnalia & ſecularia, id eſt amor carnis & amor ſeculi. ſimiliter in ore eſt gemina vetuſtas, arrogantia & derogatio, item gemina in corpore, flagitia & facinora hæc omnia ſunt imago veteris hominis; & hæc omnia renovanda ſunt in nobis*, exhortante gentium Apoſtolo, *b ut expoliantes veterem hominem cum actibus ſuis, induamus eum, qui renovatur in agnitione ſecundùm imaginem ejus, qui creavit illum.* ubi notat Cornelius: quòd vetus homo, ſit homo " vitiatus, ſcilicet infectus concu- " piſcentiâ Adæ, ſeu, ut ait in il- " lud ad Eph. 4. v. 22. *deponere* " *ſecundùm priſtinam converſatio-* " *nem veterem hominem:* vetus " homo, eſt vetus hominis pec- " catoris vita; hujus actus ſunt " concupiſcentiæ, iræ, gulæ, ſu- " perbiæ &c. novus homo, eſt i- " dem homo, quatenus ſpiritu " & gratiâ Chriſti renovatus eſt. " Hunc veterem hominem ex- " ſpoliare, & deponere nitebatur, qui dicebat: *c inveteravi inter omnes inimicos meos*; unde exemplo inprimis aquilæ edoctus, exclamat; *d renovabitur ut aquila juventus mea.* Aldrovandus, Athenæus, Albertus M. aliique rerum naturalium magiſtri, docent aquilam renovari 1. ſuper limpidum fontem, ſummo niſu in cœlum adverſus ſolem volitando, ubi calore & agitatione vetuſtis pennis excuſſis, in fontem ſubjectum dilabitur: inde emergens, inter alas pullorum fota, novas plumas aſſumit, & juveneſcit. haud aliter ſuffragante Magno Grego-

a Bern ſerm 30 inter parvos

b Coloſſ. 3 c Pſal. 6
d Pſal. 102

rio, *a* vetus homo, per fervens melioris vitæ deſiderium, ad miſericordiæ ſolem evolare contendit, cujus calore in Dei amorem exardeſcens veteres pennas, id eſt, priſtinos mores, quibus ad vias devias avolabat, generosè excutit, ac tandem in fontem lachrymarum delapſus, homo novus novis pennis exoritur. „polluta, *inquit*, dudum conſcientia, lachrymis baptizata renovatur. vis compunctionis cordis poros aperit, & pennas virtutum fundit; cumque ſe ſtudiosè mens pigra vetuſtate redarguit, alacri novitate juveneſcit. ut novis deſideriis cor æſtuet, novis ſuſpiriis in cœlũ evolet, totum deniq; per compunctionẽ innovetur. 2. mutat fortitudinẽ ut Iſaias ait: „*b* qui ſperant in Domino mutabunt (*Heb. innovabunt*) fortitudinem, aſſument pennas ut aquilæ. *quæ idem doctor expendens: c* mutant, *inquit*, fortitudinem quia fortes eſſe ſtudent in ſpirituali opere, qui dudum fortes fuerant in carne.

Qui prius irruerunt fortes ad vindicandum, ad fundendum ſanguinẽ hoſtium: nunc fortes ad ignoſcendum, ad ſuum hoſti propinandum; qui prius fortes in bello, in diſſidio concitando, nunc fortes in pace ac charitate conflanda; *qui prius d potentes ad bibendum, & viri fortes ad miſcendam ebrietatem*: nunc fortes ad bibendum Calicem Domini, & ad manducandum panem Angelicum.

Tertia aquilæ innovatio eſt, quæ omnem renovat vetuſtatem; Aug. hìc diſertiſſimũ audiamus: „ *e* dicitur Aquila cùm ſenectute preſſa fuerit, immoderatione roſtri creſcentis, cibum capere non poſſe. hoc ei facit vetuſtas. Prægravatur languore ſenectutis, & inopiâ comedendi langueſcit, nimis utraque re, ætate & egeſtate accedente *Quid medii, quid remedii advenit?* Modo quodam naturali, in menſura reparandæ quaſi juventutis, aquila dicitur collidere, & percutere ad petram ipſum quaſi labium ſuperius, atque ita conterendo illud ad petram excutit. Accedit ad cibum, & omnia reparantur: erit poſt ſenectutem tamquam juvenis aquila; redit vigor omnium membrorum, nitor plumarum, gubernacula pennarum, volat excelſa ſicut ante, fit in ea *quædam reſurrectio. Haud aliter veterem hominem renovandum docet, dum ſubdit* Non ergo præſumas de viribus tuis, firmitas Petræ tibi excutit vetuſtatem: petra autem erat Chriſtus. In Chriſto renovabitur ut aquilæ juventus noſtra: Etenim inveteravimus inter omnes inimicos noſtros. Unde inveteravimus? Carne mortali, carne iſta fœnea: & ideò percuſſum eſt ſicut fœnum & aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meum. Crevit vetuſtas, os clauſit, atteratur in petra.“ Quid mirum ex vobis infirmi multi, qui inveterati, dierum & annorum ſpatio, numquam ore ſuo panẽ vitæ admiſerunt, numquam ſanguinem Domini deguſtarunt. Leſſius de Jure l. 4 cap. 3. du 2. quærit an licitum ſit in ſenectute, ad vires reſtaurandas, ve carne humana, & bibere ſanguinem juvenum? Et an prodeſſe

Reſpo

a S Greg. l. 21 mor b Iſa 40 c S. Greg l. 19. mor, c. 16 d Iſa, 5 e Aug. in Pſ. 102

Reſpondet : ,, licitum eſt haurire ,ſangninẽ humanum, ex venâ a ,doleſcentis detractum,ut conci- ,lietur vigor corpori ſenili;unde ,quidam medici,ut Marſilius Fi- ,cinus lib. de ſanitate tuenda,hoc ,tamquam ſingulare medicamen ,tum , ad illum finem præſcribit. Nemo quiſquam inficias iverit, quin caro & ſanguis Chriſti, plus vigoris vel guttâ unâ contineat, quàm quidquid è corpore, quantumvis vegeto,elici poſſet. Joan.6 *qui manducat meam carnem,& bibit meum ſanguin.ẽ,habet vitam æternã.* Qui cibus,& potus,ut Aug. ait, *a immortales facit,& incorruptibiles,* ſuper omne nectar. & ambroſ. De quo Ariſt. tacitè reprehendit Heſiodum, *b* dicentem Deos, qui eo cibo & potu veſcerentur, reddi immortales: quia quidquid, inquit,cibo veſcitur, natura ſua ſeneſcit,diſſolvitur & moritur. Sed ignorabat Philoſophus cibum animæ,& panem vitæ. Altera vetuſtas oris,de qua 1.Reg.2. dicitur: *recedant vetera de ore veſtro.* Ubi 70.legunt,cumTheod. Cypr. Orig. Aug. *Non procedat magniloquentia de ore veſtro.* Verba enim ſuperba, non immeritò dicuntur *vetera*, quia teſte Hieronymo, ab origine mundi in Angelis, & hominibus reperta : ,, *c* veternoſa, atque an- ,,tiqua ſuperbia eſt. *Abulenſis ex ,,Hebræo legit* : recedant pin- ,,guia ac craſſa colloquia. *Vatablus vertit* : ceſſet aſperior ſer- ,,mo ex ore veſtro. Alii ,verbum ,,durum. *D. Gregor.* : recedant ,,verba vana, & profana; vetera ,,enim loquitur, qui poſtpoſitis ,,ſanctæ Scripturæ eloquiis, ſecularibus verbis occupatur." Veteres planè habent linguas, qui ſecularia loquuntur;qui verò cœleſtia, *d linguis loquuntur novis.* Unde paulo poſt idem Greg.: "Cum *inquit*,tot nova habeamus,qua lo-" qui poſſumus, vetera loqui ſine" culpa nullatenus valemus.

Deniq;ut conſilio Doctoris gentium, *expoliare* valeatis veterem hominem:*eſtote prudentes,ſicut ſerpentes qui* ut Hipp. Antiſtes docet, *e* depoſita tunica,ſenectutem de-" ponere, atq; in juventam redire" perhibentur;*ad quorum aſtutiam*," *inquit*,nos imitandam, Dominus" exhortatur:ait enim,eſtote aſtuti" ſicut ſerpentes,Quid eſt aſtuti ſi-" cut ſerpentes?offer omnia mẽbra" tua percutienti,dummodò caput" integrum ſerves. Caput viri Chri-" ſtus. Sed gravat quaſi pondus cõ-" rii cujuſdam, & quaſi ſenecta ve-" teris hominis. Audi Apoſtolum" dicentem: exuentes vos veterem" hominem & induentes novum." Quod quemadmodũ fiat,*ex tanto* *Doct. diſcere juv.* quomodo exuo," inquis,veterẽ hominem?imitare" aſtutiam ſerpentis:quid enim facit ſerpens, ut exuat ſe veterem" tunicam? Coarctat ſe per foramẽ" anguſtum. Et ubi inquis,invenio" hoc foramen anguſtum?audi:arcta & anguſta eſt via, quæ ducit ad" vitam,& pauci ſunt,qui ingrediuntur eam,ibi ponenda eſt vetus" tunica." Ibi avare ponendus injuſti fœnoris gibbus,ibi ponenda vetus ſarcina. Ibi ebrioſe ponendum abdomen, & vetus ebrietas. Ibi ſuperbe elatus vertex ponendus, & veternoſa ſuperbia. Veteres inimicitiæ ponendæ, veteres conſuetudines potandi, jurandi, peie-

a Aug. tract, 26. in Ioan
b Ariſt, lib: 3 Metaph, ſect, 15
c Hieron, in Iob 39

d Marc, 16 e Aug l 8 de civit, c, 15

pejerandi, ſi per anguſtam portam intrare velitis. Quò fiet ut vetuſtate poſita tandem.

§. II.

In novitate vitæ ambulemus. ad Rom. 6.

AD quam, ubi ubi oculi inciderint, ipſa rerum natura, quæ indies innovatur, nos tacitè invitat. Ubi primò experrectus auroram intueris, nonne novam lucē, jam primo productam, conſpicaris: *a Dies moritur in noctem*, inquit Tertullianus, *& rurſus cum cælum nitescit, redintegratur & ſpecula lunæ, quæ menſtruus numerus attriverat.* Vere novo nonne renovatur facies terræ? *Revolvuntur hyemes & æſtates, & verna, & autumna cum ſuis frondibus, floribus, fructibus; frondes novæ, flores novi,* fructus novi, *& hæc omnia,* inquit Hugo Victorinus, *b novitatem referunt, & novitati congruunt, ut in novitate vitæ ambulemus*, ut quotannis, quot menſibus, quot diebus innovemur. Picturæ & ſtatuæ quantumvis eximiæ, in atriis aut ædibus ſacris collocatæ, longinquitate temporis ſordeſcunt, & ſordes ac pulveres contrahunt, qui ſub ſolemnitatem paſchalem, aliàſque per annum excutiuntur, & tabulæ velut renovantur. Idem de animis, divinitatis ſtatuis, ut etiam in ſacris clauſtris, & Religioſis atriis aſſerventur, ſentiendum: pulverem colligunt, quo minus Deo, Angelis & hominibus ſpecioſæ videntur; etenim ut nullus non creet, & ſuum ipſe fulgorem ſepeliat, niſi aſſiduo flagello renovetur: ita nemo quiſquam tam fervidus & ardens in virtutis ſtudio, qui non ſenſim remittat, & pulvere quodam obſoleſcat. Quare exclamat Iſaias *c Excutere pulvere*, nam ſi cœli, id eſt, interprete Auguſtino, viri Religioſi *veteraſcent*, non quantum ad corpus quod tamquam veſtimentum veteraſcit, ſed quantum ad ſpiritualem animæ vitam, quaſi ad ſi nectam & vetuſtatem, per tep ditatem & infirmitatis humanæ pulveres, tendant: quantò magis, qui inter mundanas ſordes medii volvuntur, excutere e debent? Quod ſcitè S. Leo obſervavit, dicens: *d* "dum per varias actiones vitæ hujus ſollicitudo diſtenditur, neceſſe eſt de mundano pulvere, etiam Religioſa corda ſordeſcere. Quantò magis ſecularium?" Hanc ver Religioſi, imo cujuſlibet Chriſtiani hominis innovationem, Claudius Aquaviva inducat, *e* graphicè ſenectutis interioris notis depingit: ut planiùs, inquit, intelligatur, qua in re hæc inſtauratio conſiſtat, quid *inveteratum* ſit, animadvertamus neceſſe eſt. Quò ſi attenderimus, reperiemus mentem illam ardoremque animi nobis initio datum à Deo, *conſeneſcere*; hoc eſt uti res veteres, neque nitorem, neque celeritatem, neque uſus cæteros habere, quibus prædita ſunt recentes ac novæ. Vetuſtatis illa argumenta eſſe poſſunt: orare ac meditari divina ſine ſenſu animi, atque

a Tertul lib de anima cap 41
b Hugo Vict. inſtit. Monaſt ſerm. 49

c Iſa. 52 d S. Leo ſer. 4 Quadrag
e In epiſt. de renovat. ſpirit.

afr

„fructu. Secundò ægrè ſeſe colli-
„gere, & ad cor redire. Tertiò
„cogitata, dicta, factaque ſua, ſi-
„ne pudore ac propoſito emen-
„dationis curſim examinare.
„Quartò in res externas libenter
„effundi. Quintò jamque non
„proximi juvandi gratiâ, ſed tæ-
„dii vitandi, ſolatiola à rebus
„creatis cupidiùs emendicare.
„Sextò liberiùs oblóqui,& aliena
„dicta ac facta carpere. Septimò
„Religionis diſciplinam, levem
„olim ac ſuavem iniquo animo
„ferre. Octavò ad otium aſpirare.
„Nono in animarum zelo langue-
„re, laboreſque earum causâ ſuſ-
„cipiendos,qui dulces olim erant
„acerbos ducere. Decimò ægrè,
„tardè,repugnanter obtemperare.
„Undecimò honorifice ab omni-
„bus indulgenterque tractari vel-
„le. Duodecimò immunitates &
„commoda ſingularia poſtulare.
„Decimotertiò in animum indu-
„cere,ſe laborare plus æquo,nihil-
„que eſſe, quod niſi non debea-
„tur. Aliaque generis ejuſdem.

Ad quæ innovanda, univerſa, quæ in hac mortali vita eſſe habent,cum aliquandò innoventur, ne pereant, nos invitant. Regna innovantur, & ideo Samuel ad populum ait: *a venite & eamus in Galgala, & innovemus ibi regnum.* Tot novas ædes conſpicimus, civitates reædificantur; quare Jonathas habitaturus in Jeruſalem, cœpit ædificare *b* & innovare civitatem. Templa inſtaurantur: nam & Iſraëlitæ poſt captivitatem, venerunt *c innovare & ſuſcitare templum in loco ſuo.* Amicitiæ reſarciuntur, unde & Jonathas miſit viros Romam,ſtatuere & innovare cum eis amicitiam. *d Hæc omnia novitatem referunt, & novitati congruunt, ut in novitate vitæ ambulemus*, ut renovemus Regnum Dei in nobis, quo ſuper cor & affectus noſtros prædominetur. Ut reſtauremus civitatem animæ, & quod per incuriam collapſum, erigamus; ut templum Dei, Spiritus Sancti, in nobis reædificemus. Eleganter S. Paulinus epiſt. 2. *novitatem vitæ in nobis ædificantes, neceſſe eſt ut vetuſtatem deſtruamus.* Amicitiam per peccatum graviſſimè violatam, novo pacto, ſummo dolore ac emendationis propoſito renovemus: ubi non levem quæſtionem Aug. movet,dicens: *e* "nonnulli inquirunt, quomodo renovari dicimur, ſi non hoc recipimus quod perdidit primus homo in quo omnes moriuntur? hoc planè recipimus ſecundum quendam modum, & non hoc recipimus ſecundum quemdam modum: non itaque immortalitatē ſpiritualis corporis recipimus, quam nondum habuit homo,ſed recipimus juſtitiam, ex qua per peccatum lapſus eſt homo. Renovabitur ergo à vetuſtate peccati,non in priſtinum corpus animale,in quo fuit Adam,ſed in meliùs,id eſt in corpus ſpiritale, cùm efficiemur æquales Angelis Domini; ubi eſcâ quæ corrumpitur,non egebimus. Renovamur ergo ſpiritu mentis noſtræ, ſecundum imaginem ejus, qui creavit nos,quam peccando Adam perdidit."

Quòd ſi & vos ſpiritu mentis veſtræ renovari vultis, commo-

a 1 Reg,11 b 3,Eſd,5 c 1 Mach,12.

d Hugo victor. inſtit. Monaſt.ſerm 49
e Aug.tom:3,l,6, ſuper Gen,c,24

dam

dam quam piiſſimus doctor praxim præſcribit, arripite, qui circa præcipuas Sanctorum ſolemnitates, huic innovationi inſiſtendum præcipit, dum ait: „ *a* circa principalia feſta, renovanda ſunt bona exercitia, & ſanctorum ſuffragia ferventiùs imploranda. „De feſto in feſtum proponere „debemus, quaſi tunc de ſeculo „migraturi ſimus, ad æternum feſtum tranſituri:„ inolevit enim jam illa conſuetudo, & à majoribus uſurpata, feſtis ſolemnioribus novas veſtes aſſumere, vaſa omnia priſtino nitori reſtituere, domum everrere, parietes novo colore inducere, ſupellectilem omnem ſuper nivem dealbare, denique omnia innovare; quæ ut ad animum Domini domus transferamus, hortatur Ambr. *b* qui docet, quod „ rectè renovatur, „qui de tenebris peccatorum, in „lucem virtutum mutatur & gratiam: ut qui tetra priùs colluvione ſordebat, ſupra nivem, „albenti nimis fulgore reſplendeat. Tales profectò animæ, vetuſtate poſitâ, rurſus lacte cæleſtium conſolationum replentur, rugas omnes & maculas ponunt, & cœleſti ſponſo placere incipiunt, de quo Cant. 1. *Adoleſcentulæ dilexerunt te:* quod expendens Orig. hom: 1. in Cant. „Non illæ „vetulæ, ac veterem hominem in„dutæ animæ, neque rugas ha„bentes neque maculas, ſed a„doleſcentulæ in novitate vitæ „ambulantes; quam novitatem, ut velut veſtem novam induatis, atque ab ipſo ſponſo, cujus forma nunquam defloreſcit, cujus decor numquam marceſcit, juventâ perpetuâ decorari valeatis, Hieronymus hortatur: “ *c* induite novum hominem, id eſt, *inquit*, ut alio loco dicit (*ad Rom.* 13.) induite vos Jeſum Chriſtum. Iſte quippe eſt novus homo, quo univerſi credentes debemus indui, atque veſtiri. Quid enim in homine, qui à Salvatore noſtro aſſumptus eſt, non novum fuit? Conceptus, nativitas, partus, infantia, doctrina, vita, virtutes, & ad extremum crux & paſſio. Expoliantis in ea principatus, & contrarias fortitudines oſtentui habentis. Reſurrectio quoque & aſcenſus ad cœlum. Qui igitur converſationem illius imitari poteſt, & univerſas in ſe exprimere virtutes, ut ſit manſuetus, ſicut ille fuit manſuetus & humilis corde: & ponat animam ſuam pro amicis, ut ille poſuit pro omnibus ſuis, verberatus non reſpondeat, maledictis non remaledicat, ſed vincat in humilitate ſuperbiam: ille indutus eſt novum hominem. *Atque ita fiet* *d* ut faciat ſe, vetuſtus annis, meritis novum, ita fiet, ut homo non jam amplius inſtar vermis ſerpat humi, volutetur in carne & ſanguine, ſed quod bombyci proprium eſt aſſumat pennas, album mutetur in alitem, & ad ſuperna contendat.

a Thom. à Kem. lib. 1. de contemptu mundi cap. 9.
b Amb. lib. de interp. David.

c V. Corn. ad Epheſ. 4. v. 24.
d Sidon. Apolli. lib. 4. epiſt. 13.

EMBLE

EMBLEMA XXII.

Cum ſerò eſſet, & fores eſſent clauſa. Joan. 20.

NOCUIT DIFFERRE PARATIS. a

DOMINICA PRIMA POST PASCHA.

Omnes vos hodierrâ die, quantum confido: *b quaſi modo geniti infantes*; ſed ut infantibus familiare eſt cadere, ita & citò ſurgere. Documento nobis relicto, ut, ſi per fragilitatem lapſi ſimus, non maneamus infixi luto, atque interim ſerus veſper ingruat, & divina clementia fores occludat.

I. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem.* c

II. *Pœni·entia ſera, raiò vera.* d

a Ovid, de arte, b 1 Pet, 2 c Eccl, 5 d Aug,

DOMI-

Cum ſerò eſſet, & fores eſſent clauſa. Joan 20.

ROBERTUS BELLARMINUS, quem S. D. Clemens VIII. in purpuratorum patrum ſenatum, hoc titulo adlegit: „ quod ſapien„tiæ merito in Eccleſiâ Dei „non inveniſſet Roberto pa„rem; *a* hic vir, qui ad purpuram erubuit, ſceleratis non ſemel è ſuggeſtu pallorem induxit, atque hoc potiſſimum argumento ad frugem reduxit: Porta illa, inquit, *b* quæ ſancta appella„ tur, quam Romæ anno Jubilæi „ Pontifex ſummus aperire ſolet, „ tam diu eſt aperta, quamdiu „ tempus jubilæi durat. Tempo„ re illo evoluto, ſubitò claudi„ tur, ac deinceps etiamſi Rex „ quiſpiam adveniret, atque in„ gredi cuperet, ea porta aperiri „ non poſſet. exinde ſic ad mo„ res veliſicatur, ad eundem mo„ dum porta Cœli, quam ipſe „ Chriſtus Pontifex ſummus ac „ ſempiternus, ſua morte & paſ„ ſione reſeravit; nunc quidem „ patet, ſed non niſi jubilæo du„ rante patebit: Dominus enim „ cùm portam aperitu, ſimul Ju„ bilæi annum inſtituit, cujus qui„ dem jubilæi ſpatia, tametſi ve„ rè ad mundi conſummationem „ extendantur; tamen ſi homines „ ſingulos conſideremus, uniuſ„ cujuſque annus jubilæi tamdiu „ durat, quamdiu vita ipſius du„ rat: vitâ deficiente, annus jubilæi finitur, & porta ſalutis æternis ſeris & repagulis clauditur, ſigillo duplici obſignanda: *ſemper* & *numquam*. Semper clauſa, numquam reſeranda. Quandum tempus eſt acceptabile, dies ſalutis, dum tempus jubilæi & indulgentiæ, contendite intrare, *c ecce indulgentiæ dator aperit tibi oſtium, quid moraris?*

a Imago I ſeculi Societ pag. 597 Alegambe in Bibliotà. ſcript. Soc. Ieſu.
b Bellarm. conc. 21 Dom Quinquag.

c Aug. in inſtruct. Spir. Adol. tom.

§. I.

Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Eccl. 5.

IN urbe quavis celebriori, priſcæ ac probatæ conſuetudinis eſt, ære campano ſub obſcuro veſpere, ſignum dari, quod noviſſima hora ſit; portas urbis brevî occludendas, accelerandum, properandum, & prædia, & pocula ſerenda. Quòd ſi vel camporum amœnitate, aut ſodalium compotantium illecebris, quis omnis ſollicitudinis expers, moras nectit, dum ſol in occaſum vergit, admotis hìc calcaribus, contentione animi ſumma, corporis defatigatione graviſſimâ, in urbem curriculo feſtinat; ſed eccum, ut appropinquat, advertit, quia *clauſa eſt janua.*

Tum moram, tum ſerò compotitationes & ſocios ſuos execrari, ſuam à chara conjuge, à liberis, à familia, à patria & dom

d Matth. 25

ſti

ca quiete, quoddam exilium de-
orare, diverſorium circumſpi-
e, nec invenire; aut ſub Jove
gido, aut in ſemirutum tugu-
m laſſus ſe recipere cogitur.
æ incommoda ut gravia ſint;
gè tamen graviora incurrun-
r ab iis, qui mundi ac carnis il-
ebris irretiti, in hujus vitæ viâ
ndiu moras nectunt, donec à
leſti illâ patriâ extorres, à bea-
rum contubernio excluſi, non
pauperis tugurium, ſed in hor-
ndum tartarum cogendi ſunt:
orum hominum ſtultitiam, ma-
us Gregorius perſtringit his
rbis: *a ſtultus viator eſt, qui in
inere amœna prata conſpiciens ob-
viſcitur ire, quò tendebat, & clau-
eſt janua.* Stultus ac fatuis, ſan-
iſſimus Pontifex hos jure ac-
nſet; cum non abſimiles virgi-
bus iſtis, quas hic dormitan-
, pigritantes ac moras nectén-
, jamque occlusâ januâ, ne-
idquam clamantes ac pulſan-
, cœleſtis ſponſus verè fatuas
compellavit & propulſavit:
uod expendens Hipponenſis
tiſtes, ſic ſuos noſque omnes
mmonet: *b intelligimus ergo
ariſſimi ad omnes nos, id eſt, ad
iverſam Eccleſiam, iſtam pertine-
parabolam: quinque virgines, om-
omninò ſunt animæ.* At verò
fatuas inter numeremur, num-
am non animo volvenda, pau-
illa verba horroris plena: *clau-
eſt janua:* Etenim ſi Regi Ba-
loniæ: *c* tria verba manu ho-
nis in pariete exarata, tantum
roris ac perturbationis injece-
it, ut pallorem mortis induxe-

a S. Greg hom. 14. in Evang.
b S Aug ſerm 22 de verbis Dom.
c Daniel. 5.

rint, genua collidi fecerint, omnis
luxus in luctum, & amaritudi-
nem reciderit; nemo quiſquam
demirabitur, ſi anima jam cor-
poris ergaſtulo ſoluta, penitius
mentis acie ſummi boni jacturam
conſiderans, ad has tres fatales
voces: *clauſa eſt janua,* vehemen-
tius longè commovenda ſit. Quæ
ne & nos ſerò conturbent, aman-
tiſſimi patris hoc votum eſt! *d ô
ſi ſapere in cordis palato poſſet, quid
admirationis habet, quod dicitur:
venit ſponſus! quid dulcedinis: in-
traverunt cum eo ad nuptias! quid
amaritudinis, clauſa eſt janua!* mi-
nimè mirum foret, ſi totis oſſibus,
contremiſceret, ſi facies impalle-
ſceret, ſi omnes mundi cupediæ
amareſcerent, ubi animo occur-
ſat illud: *clauſa eſt janua.* Emble-
ma ſiquidem, hoc eſt, inquit"
doctiſſimus Cornelius noſter, *e* "
ſignificans in hac vita bene a-"
gendi, pœnitendi & merendi"
eſſe tempus; hoc verò claudi in"
morte: tunc enim *in ictu oculi*"
clauduntur omnia. tunc ſerò pul-
ſatur, clamatur: quoniam *tunc,*
ſcilicet in morte, *f regni janua
lugentibus claudetur, quæ modò quo-
tidie pœnitentibus aperitur. erit
namque & tunc pœnitentia, ſed fru-
ctuoſa non erit; quia nequaquam tùm
veniam invenit, qui modò aptum
veniæ tempus perdit.*

Verùm non levis hinc contro-
verſia exoritur, quemadmodum
idem ſpiritus veritatis, Matthæi 7
enuntiet: *Petite & accipietis, quæ-
rite & invenietis; pulſate & aperie-
tur vobis,* Joannis verò 7. *quæretis
me, & non invenietis, & in peccatis
veſtris moriemini.* Nec fatuis pul-

d S Greg. hom. 12. in Evang.
e Corn. hic. f S Greg. cit.

ſantibus

ſantibus regnum cœlorum apertum ſit. quæſtionem hanc Doctor ſubtilis, quem Hieronymus *a amicum ſibi chariſſimum, ætate filium, dignitate patrem compellat*, in rem noſtram ingenioſè diſſolvit. Chriſtum Matth. 7. in præſenti dicere. *quærite, omnis enim, qui quærit, invenit.* omnes, qui nunc quærit, eum exaudiri à Domino; qui nunc quærit miſericordiam; qui nunc quærit accedere ad thronum gratiæ; qui nunc ſincera contritione pulſat, tundendo pectus, eum *b non ejiciam foras.* Sed ubi tempus hoc abjerit, ubi tempus jamjam propinquæ mortis advenerit, ubi janua miſericordiæ obſerata fuerit, tunc cum Judæis quæretis me & non invenietis, clamabitis, & non exaudiam. Tunc tempus iræ & indignationis, tunc *c tempus eſt, ut incipiat judicium* Sic itaque concludit: ,, *d* dictum eſt, verum eſt, ,,non fallaciter dictum eſt: pulſate ,,& aperietur vobis; ſed modò ,,quando tempus eſt miſericordiæ ,,non quando tempus judicii: non ,,enim poſſunt confundi iſta tem-,,pora, cum miſericordiam, & ju-,,dicium Domino ſuo cantet Ec-,,cleſia, tempus eſt miſericordiæ, ,,age pœnitentiam.

Ferunt Alexandrum Macedonem, cum urbem aliquam obſidione cinxiſſet, facem accenſam ante urbis portas, hoſtibus conſpicuam ſtatuere conſueviſſe, ac publica præconis voce proclamari juſſiſſe: omnes obſeſſos perbenignè in gratiam recipiendos, ſi ſe, dum fax hæc arderet, victoris humanitati

ac clementiæ tradere decernere[nt;] eâ verò exſtinctâ, ſpem omnem [sa]lutis præciſam, aditum miſeric[or]diæ præcluſũ, omnia ferro ac fl[am]mis evertenda, quemque ben[ig]niſſimum patrem agnoſcere de[le]ctaſſent, ſeveriſſimum vindi[cem] experturos. Ita nobiſcum c[om]paratum eſt, quamdiu fax v[itæ] hujus ardet, tempus eſt accep[ta]bile, dies ſalutis, dies paciſce[ndi,] at ubi hæc lucerna exſtincta [est,] nil ſupereſt clementiæ. Augu[sti]num audite: *e magna eſt ejus veritas poſt judicium, cujus ante [ju]dicium inceſſabilis eſt miſericor[dia]* 2 Reg. 2. legimus inter Ab[ner] & Joab grave prælium per in[te]grum diem exarſiſſe, jamque [ad] veſperam animadvertens Ab[ner] exercitum ſuum debilitari, m[isit] caduceatores ad Joab, qui in[du]cias paciſcerentur; ille, *vivit [Do]minus, quod ſi locutus fuiſſet ma[ne,] receſſiſſet populus perſequens*, [nec] quidquam tibi cladis intuliſſet.

Haud aliter peccatores, c[um] Deo tota die conſtituerunt p[ræ]lia, jamque vitæ ſuæ veſperâ [in]gruente. Dei clementiam fruſ[tra] implorant, quam antea facilè i[m]petrare potuiſſent, dum dies e[rat.] Dum tempus negotiandi eſt, [o]leum miſericordiæ compar[are] oportet; ſtultus mercator eſt, [qui] poſt nundinas merces emere [cu]rat. Nundinæ æternitatis, m[o]mento vitæ noſtræ ſtant; om[nia] vili, imò nullo pretio veneu[nt;] venite, emite ſine argento. at [fa]tuæ poſtea venerunt, quando [fo]rum ſolutum; dum officinæ cl[au]ſæ; *f numquid* tunc *oleum emeru[nt,] aut à quibus emerent invenerun[t]*

a Hieron. ep. 92. ad Auguſt.
b Ioan 6. c 1 Petri 4
d Aug ſerm. 23 de verbis Dom.

e Aug ſerm. 22 de verbis Dom.
f Aug. ſerm. 23 de verbis Dom.

inimè ; *ſed januas clauſas in-venerunt.* Dum repentinus clamor tempeſta nocte exoritur : *ecce ſponſus venit*, ſerius emere oleum ntenderunt. Nec minus ſtoli- habendi ſunt, qui ſubitâ deje- corporis infirmitate, tunc enitere incipiunt, dum à me- cis jam conclamatum eſt : dum opinquorum gemitus, dilectæ njugis vociferatio, liberorum mor perſonat ; tum media no- e curritur ad extremum oleum, que omnia eo tumultu ac per- rbatione peraguntur ; quemad- odum in trepidatione civium, inopinatos hoſtium inſultus ri conſuevit : exoritur clamor, uo dato imperati accurrunt, haſtam mutilam, ille ſclopum ermem, alius ferrugineum aci- cem arripit, atque ita miſeri ruuntur & trucidantur. *a* are *attendite ne ſuperveniat in s repentina illa dies.* Euſebius miſſenus *b immittit diabolus curitatem, ut inferat perditionem; dinumerari poſſunt, quantos hæc nis ſpei umbra deceperit.* Arcem hi conſidera, copioſo militum æſidio inſtructum, vallis ac pro- gnaculis probè munitam, ma- inis bellicis terrificam, hanc bernator ſecutus incolit, nul- s hoſtis incurſum formidat. aditur, laſcivitur, otia miles a- t ; media nocte adeſt hoſtilis ercitus, fit clamor, ad arma ncurritur : mandat quantocyus bernator æneas machinas ex- odi, ignis foculo admovetur, c quidquam præter inanem & nam flammam conſpicitur, llus in hoſtem ferreus globus

a Luc 21

b Emiſſen. hom. de Latron.

immittitur, tormenta omnia cla- vis adactis obſtructa ſerò depre- henduntur. Interea hærent pa- rietibus ſcalæ, hoſtis habet mu- ros, arx occupatur, gubernator captivus detinetur, & in hoſtium poteſtatem traditur.

Prô Deum immortalem ! quan- tò hôc acerbius ac luctuoſius exi- tium peccatoribus indies infer- tur ! quam ſibi robuſtâ & obeſâ carnis mole cincti, pollicentur, finguntque ſecuritatem ! quàm quieti & omnis curæ expertes, ſuis in ſceleribus altum obdormi- ſcunt ! quam tu laſcive, infami lupæ per plures noctes conſueſce- re non formidas ! quot menſes, quot annos ô avare, ex uſuris, aut lucris injuſtis, nihil animæ ac cœ- leſtium bonorum jacturam me- tuens, divities congeris ! quo uſ- que tandem homo iracunde, vi- perinum illud odium animo fo- vere perges ? quot ſoles ſuper iracundiam ſecurus adhuc oc- cumbere cernes ? ecquando tan- dem pectus tartareo pulvere, ac graviriarum glande onuſtum ex- onerabis ? nullum tibi ab inopi- nato hoſte exitium imminere perhorreſcis ? Minimè, inquit, potentiis animæ ut potentiſſimis machinis in omnem occurſum inſtructus ſum ? unam intellectus ejaculabitur glandem ardentiſſi- mæ orationis, cum actibus fidei, qui meritis Chriſti ſubnixi, vires habeant non retundendas. Vo- luntas ex imo corde ardentem contritionem excitans, grave plumbum iræ, æs alienum, ac ſcortum ipſum excutiet, omneſ- que tartareas legiones, uno *pecca- vi*, uno : *Deum propitius eſto mihi peccatori* uno ; *Domine memento mei*

mei. difflabit. O te hominem perditiſſimum! an ignoras te dormiente, has potentes machinas obturari? an non advertis tot flagitiis, tantâ in ſceleribus pertinaciâ intellectum obſcurari, perverti voluntatem, liberumque arbitrium debilitari? ò te miſerum! *a venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & coangustabunt te undique;* circumdabunt te fortiſſimi inimici, morbus acutiſſimus, qui te proſternat, & vires elidat; irruet coarcervatim exercitus vitiorum, quibus cœleſtem vindictam concitaſti, & ut vermes viſcera tibi erodunt. tunc ſe tibi offeret puella violata, pauper oppreſſus, Deus offenſus: aderunt infernales legiones, ut leones, qui te dilacerent, de quibus ſacer vates; *b vadent, & venient ſuper eum horribiles.* Quis tunc tibi animus erit? fateor, moribundi lectulo affuſi, ignem admovebunt: dulciſſimum Jeſu nomen, miſericordiæ matrem, *Deus propitius eſto mihi peccatori*, inclamare ſuadebunt: & extremis labris hæc fortè pronuntiabit, & velut inanis flammula pietatis abſiſt[illegible] ſed intellectus jam gravitate morbi obſtructus, voluntas ſceleribus agglutinata, vires omnes dejectæ, omnes ſenſus proſtrati. Quid acturus in hoc tam anxio conflictu? ſubitò irruent in te crudeliſſimi hoſtes, & captivum abducens ad tenebras ſempiternas, ad ergaſtulum flammarum, ad locum tormentorum; ac verò illud verius Euſebii Emiſſeni comprobabitur: *c immittit diabolus ſecuritatem, ut inferat perditionem.* Quod accommodâ Plutarchus hiſtor[ia] confirmat: *d* Archias Rex Th[e]banus, lautam ſuis cœnam inſtru[x]erat, omnia luxu ac deliciis di[f]fluebant: jamque capaciores p[a]teræ poſcebantur, hauſtus læt[i]tiæ, ac philothesia inſtruebantu[r]: cùm eccum tibi citatis equis t[a]bellio adeſt, Regique literas d[e]fert, addens iis *ſeria* continer[i]. Rex, qui jam inter familiares re[gni] ſui optimates accubuerat, pergræcari ac genio indulge[re] perrexit, literaſque pulvino ſup[po]nens, hoc genialiter proloc[u]tus, *ſeria in craſtinum*; ignarus h[ac] fatali epiſtolâ, ſicariorum nomi[na] contineri; qui eum eadem noct[e] incautum trucidârunt. Atqu[e] utinam & nos, quorum exitu[m] formidamus, eorum veſtigia no[n] ſectaremur: Eſtur, potatur, ſco[r]tatur; monet interiùs conſcienti[a], monent quotidiana funere, de[n]untiant tibi cœleſtes tabellione[s] è cathedra, præſens imminen[s] periculum, ſeriò recurrendu[m] ad Dominum, ſincera exomolo[]geſi animum expiandum, jam tempus indulgentiæ, jubilæi ſeri[a] negotia perurgere; ad hæc ille *ſeria in craſtinum.* Omnia differi[]mus, exceptâ nequitiâ, quæ plerumque hodiernum diem occu[]pat, non craſtinum. In cæteri[s] ſemper promiſſores ſumus, & di[]cimus: cras hoc fiet, altera heb[]domada nulla erit mora, ſequent[i] anno illud expedietur. Ita dies ita menſes & anni labuntur, dum procraſtinamus, dum promitti[]mus, & numquam promiſſis ſta[]mus. Optimè Seneca: *e audies* inquit

a Luc. 19 b Iob 20
c Hom de Latrone

d Plut. l. de genio Socrat.
e Seneca de brevit. vitae c. 4

ıquit, *pleroſque dicentes à quin-
ageſimo in otium ſecedam; ſexage-
nas annus ab officiis me dimittet :
quem tandem longioris vitæ præ-
m accipis? quis iſta, ſicuti diſpo-
, ire patietur? non pudet te reli-
ias vitæ tibi reſervare, & id ſo-
n tempus bonæ menti deſtinare,
od in nullam rem conferri poſſet?*
tandem aureo epiphonemate
ncludit: ,,quàm ſerum eſt, vi-
ere incipere, cum deſinendum
ſt! quæ tam ſtulta mortalitatis
blivio, in quinquageſimum &
exageſimnm annum differre ſa-
a conſilia, & inde velle vitam
nchoare, quò pauci pervenerũt.
Sigiſmundus II. Rex Polo-
æ, ob perpetuam cunctatio-
m, ac ſegnitiem in graviſſimis
gotiis: *Rex craſtinus* vocabatur,
es certè nos ſumus, homines
ſtini, nulla longiùs quàm ani-
negotia differimus, & omnia
dimus. Verè dixit Chryſolo-
s: *a ſemper homo bona facere
c cupit, quando mors faciendi
pus ademit.* Quando mors o
ndi tempus ademit, quando
rs jejunandi tempus ademit,
ando mors pœnitendi tempus
emit. *Ecce*, inquit S. Grego-
s, *b hunc diem, de quo loqui-
r, ad inducias converſionis acce-
mus*, & ſalutis noſtræ incurii
ocraſtinamus. tum ſubdit:
em fratres chariſſimi refero,
uam ſi attentè audire vult cha-
itas veſtra, ex conſideratione
llius vehementer inſtruitur
Quidam vir nobilis in Valeria
Provincia, nomine Chriſaorius
uit, ſuperbiâ tumidus, carnis
uæ voluptatibus ſubditus, in ac-
quirendis rebus, avaritiæ faci-"
bus accenſus. Sed cùm tot ma-"
lis Dominus finem ponere de-"
creviſſet, ſicut à Religioſo viro"
quodam, qui nunc ſupereſt, "
propinquo illius didici, corpo-"
ris languore percuſſus eſt. qui"
ad extremum veniens, eâdem"
horâ, quâ jam de corpore erat"
exiturus, apertis oculis vidit te"
tros & nigerrimos ſpiritus co-"
ram ſe aſſiſtere, & vehementer"
imminere, ut ad inferni clau-"
ſtra ſe raperent. Cœpit treme-"
re, palleſcere, ſudare, & ma-"
gnis vocibus inducias petere, "
filiumque ſuum nomine Maxi-"
mum (quem ipſe jam Mona-"
chus monachum vidi) nimiis"
& turbatis clamoribus vocare: "
Maxime curre: numquam tibi"
aliquid mali feci, in fidem tuam"
me ſuſcipe. turbatus mox Ma-"
ximus adfuit, lugens & perſtre-"
pens familia convenit. eos au-"
tem, quos ille inſiſtentes ſibi"
graviter tolerabat, ipſi mali-"
gnos ſpiritus videre non pote-"
rant; ſed eorum præſentiam"
in confuſione, in pallore ac tre-"
more illius, qui trahebatur vi-"
debant. pavore autem tetræ"
eorum imaginis, huc illucque"
vertebatur in lectulo: jacebat"
in ſiniſtro latere, aſpectum eo-"
rum ferrè non poterat, verte-"
batur ad parietem, ibi aderant."
cumque conſtrictus nimis re-"
laxari ſe jam poſſe deſperaret; "
cœpit magnis vocibus clamare, "
dicens: *inducias vel uſque ma-"
ne, inducias vel uſque mane*; ſed"
cum hæc clamaret, in ipſis ſuis"
vocibus de habitaculo ſuæ car-"
nis evulſus eſt. *De quo nimirum"
conſtat, quia pro nobis iſta, non pro*

ſe

a Chryſol. ſerm. 125
b S. Greg. hom. 12. in Euang.

ſe viderit, ut ejus viſio nobis proficiat, quos adhuc divina patientia longanimiter exſpectat. Nam illi tetros ſpiritus ante mortem vidiſſe, & inducias petiiſſe, quid profuit, qui eaſdem inducias, quas petiit, non accepit? Nos ergo, fratres chariſſimi, nunc ſolicitè iſta cogitemus, ne nobis in vacuum tempora pereant, & tunc quæramus ad bene agendum vivere, cùm jam compellimur de corpore exire.

Nunc ſolicitè iſta cogitemus; nunc in pauperes ſuperflua effundamus, nunc bonis operibus inſudemus; nunc vitiis renuntiemus; nunc ebrietati metas ponamus; nunc luxuriæ terminos ſtatuamus; nunc ſalubri ſcelerum omnium deteſtatione ac dolore, animum expiemus; ne *a tunc quæramus ad bene agendum vivere; cum jam compellimur de corpore exire.* Ne nobis nimium præfidentibus eveniat, quod Adoleſcenti illi nobili quem ſibi notum refert Cæſar Recupitus: *b* novi adoleſcentem, inquit, nobilem, qui laſcivis amoribus implicatus, dictitabat ſatis ſibi fore ad ſalutem, ſi ante mortem, unam horam vel alteram ad pœnitendum haberet; tunc porrò actum à ſe perfectæ contritionis eliciendum, quô ſalvus fieret. Infelix cùm quadam nocte poſt epulas ad flagitium properaret, repentino lapſu, confracta cervice, non una aut altera die, ſed paucis horis ſupervixit; fruſtrà ad medicos, ad chirurgos concurſatum, ſine voce, ſine ſenſu, ac nullo edito pœnitentiæ ſigno miſerè periit, tales amatiſſimis lachrymis mel-

a Greg cit. b Recupit in opuſc de ſignis praedeſt. c:4

lifluus *c* Doctor proſequitur multiplicatæ ſunt infirmitates [...]rum, poſtea acceleraverunt q[...] diſſimulant in vitâ ſuâ agere p[...]nitentiam, & de extrema confe[...]ſione præſumunt: quomodo ſ[...] unius horæ articulo, revoca[...] poſſe æſtimant omnia anim[...] membra, cujus concupiſcenti[...] & deſideria, per totum mundu[...] ſparſa ſunt? "

Tunc enimverò ſeriùs uſur[...]bunt illud infidelis villici: *d q[...] faciam?* non vacat jam recogita[...] & rationem inire eorum, qu[...] pueritiâ, à 20. à 30. annis pera[...] ſunt: *quid faciam?* quomodo n[...] longam illam ſeriem peccatoru[...] cum omnibus ſuis circumſtant[...] per plures horas confeſſario en[...]rare potero? *quid faciam?* quom[...]do nunc ex animo temulentia[...] luxuriam, injuſta lucra, inveter[...] odia averſari, execrari, omnẽ am[...]rem carnalem ad divinum, [...] Chriſtum cruci confixum conv[...]tere ſincerè valuero? *quid facia[...]* cum pro commiſſis his ſatisfa[...]re nequeam, cœlitum oper[...] quos numquam colui, quomo[...] invocare non erubeſcam? In[...]rim, inquit Chryſologus, inſt[...] Judex: redde rationem, ja[...] enim non poteris villicare. *e Qu[...]re? quia venit finis vitæ, temp[...] mortis.* Pergit porrò dicens, *[...] villicus quid reſponderit, jam p[...] ſcrutemur: ait intra ſe, quid faci[...] quid faciam modò? ſemper h[...] bona facere tunc cupit, quando m[...] faciendi tempus ademit. ait int[...] ſe. quærit, inquit, intra ſe con[...]lium, qui foris, unde ſibi jam ſucc[...]reret, non habebat. ait intra [...]*

c Pſal 15 Bern in ſerm parvis ſer. [...] d Luc, 16 e Chryſolog. ſerm, 125

[...]

ungit cor ſuum, ſtimulat mentem uam, & omnia vexat interna, ut à pœnitentiam extorqueat. fodere on valeo. non vires illi, ſed tempo- defecerant ad laborem. fodere non aleo, mendicare erubeſco. confu- onem futuri judicii pertimeſcit, in uo jam non pœnitendi tempus eſt, d pœnarum. mendicare erubeſco. quis non erubeſcit in cœleſtibus endicare ? & ab iis, quos hic revit & contempſit? Supereſt unc ut & Theologicis argu- entis doctrinam noſtram pau- ſtabiliamus. Coninck, *a* Sua- z, Henriquez, Magiſter ſent. ntonin. aliique Theologi diſer- docent, eum qui vellet differ- pœnitentiam ad finem vitæ, ubiè peccaturum mortaliter, præſentiſſimum periculum æ- næ damnationis, cui ſe expo- ; & qui tam diu manet alienus amicitia divina, ipſo facto o- ndit, ſe eam parvi facere: quod tinet gravem injuriam in um. Secundò inquit Coninck, rebus humanis fieri videmus, . g. Paulus debeat notabilem mam Petro, quam facilè poſ- olvere; quamvis hic non ægrè t aliquamdiu ſolutionem dif- i, tamen exiſtimabit ſibi gra- fieri injuriam, ſi per multos os differatur; præſertim ſi us ſæpius monitus ut ſolvat, egligat. Eadem autem eſt reſpectu Dei, qui eum ſæ- per gratias prævenientes ad itentiam excitando movet, ebitum ſolvat, quod ipſe quodam interpretativo Dei emptu negligit.

a Coninck diſp. 3 de Sacram poen. dub. 2 concl. 1, Suar, diſp 15, de poenit, ſect, 6, n, 3

§. II.

Pœnitentia ſera, rarò vera. August.

—— ſerò medicina paratur,
Cum mala per longas invaluêre moras.

OMnem frontem exuerit neceſ- ſe eſt, quem efficaciſſima hæc Antiocheni Præſulis, à corpo- re ad animum non convicerit ar- gumentatio. "*b* Si fortè, *inquit*, pa- rum aliquid morbi corpus pulſa- " verit, ſtatim & medicos adhibe- " mus, & pecuniam profundimus, " & omni obſervantiâ, quod con- " venit, agimus; nec priùs ceſſatur, " quàm quæ moleſta ſunt, mitigen- " tur. Anima verò cùm quotidie " vulneretur, cùm per ſingula lani- " etur, uratur præcipitetur, & mo- " dis omnibus pereat, ne parva qui- " dem pro eâ nos cura ſollicitat.

Filius à ludo litterario redux, matrem accedit, queritans: *c caput meum doleo*, caput meum aut ventrem meum doleo; ilicò ad medicum properatur: in lectulo collocatur, fovetur, nihil non curæ adhibetur. Maritus acutos lateris dolores uxori exponit, quàm mox è veſtigio ad medi- cum concurritur: atque unà Chi- rurgus quantocyus adeſſe iube- tur, pleuritidis malum, citra peri- culum, non prorogandum, prin- cipiis obſtandum. Ardentior fe- bris charam conjugem invaſit, omnis medicorum turba convo- catur, pecunia in potiones, quan- tumvis pretioſas gratanter effun- ditur, mitto imbellem ſexum, nec uſtiones, nec lanienam ullam per-

b Chryſoſt l. 1 de compunc.
c 4 Reg. 4

horreſcere, modò incolumitas corpori reſtituatur. Frater aut filius ſero veſpere, in pectore vel capite graviter ſaucius, totus cruentus domum deducitur; num mater aut frater menſæ accumbere, cubitum ſecedere, vulnus in diem craſtinum obligare different? *anima verò, enim quotidie vulneretur, nulla nos cura ſollicitat.* Congruit huic alter Doctor & Medicus animæ Auguſtinus: qui ab oſſe confracto, aut brachio luxato, hoc argumentum deducit: *a In ipſis vulneribus vel fracturis corporum, infirmitates cognoſcere poſſumus animarum.* Repentinum in domo tuâ exortum eſt incendium, ilicò clamatur, concurſatur, auxiliares manus & lymphæ implorantur: laboratur, ſudatur, donec ſopiatur ac prorſus reſtinguatur. Anima verò cum uratur, cum libidinis flammis, iracundiæ tædis inflammetur, non ad fontes Salvatoris concurritur, *nec parva pro eâ nos cura ſollicitat.* Puer è ponte in præterfluentem rivum præceps abripitur, vicinia omnis opem depoſcit, donec navigio, aut natatoris auxilio, periculo cripiatur. Anima verò cum præcipitetur in abyſſum omnium flagitiorum, & inde in ſtagnum ſulphuris, *ne parva quidem pro eâ nos cura ſollicitat.* Myoparo pretioſis Indiæ mercibus opulentus rimas agit, quanta hic nautarum, ac epibatarum ſolertia, quàm ſtrenuè aqua noctes dieſque exantlatur, quanto ſtudio ac labore rima, ſtuppâ, aliove adminiculo obturatur? *Anima verò cum modis omnibus pereat, ne parva quidem pro eâ nos cura ſollicitat.*

a Aug ſerm 58 de temp.

Quæ lædunt oculos, feſtinas demere, ſi quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum.

Vultis motivum his omnibus longè potentius & maximè obvium? Homicidam attendite; jamjam à cæde patratâ, aſylum ſollicitè circumſpicientem, ut juſtitiæ miniſtros ſeſe inſectantes effugiat. Non cibum, non ſomnum cogitat, niſi intra monaſterii ſepta, tutum ſibi aſylum repererit.

Tu ô homo! lethali noxâ; longè crudeliſſimo mortis genere animam trucidaſti, &

b —— potes hoc ſub caſu ducere ſomnos?

Vindicem Dei manum imminentem, immanes illos inferorum ſatellites, non times? En tibi Eccleſia aſylum pandit. Arcanum cælat myſterium, hæc Chriſti comminatio: *c Orate ut non fiat fuga veſtra hyeme vel Sabbatho.* Compertum eſt hyemis tempore, dies breves eſſe, & longas noctes, ſolem citò occumbere, ſerò exoriri, magnos ventorum turbines ac cœli injurias; vias fractas atque ob nives invias; iners gelu membra conſtringere &c. Aptè Ambroſius: *d hyems* (ait) *non temporis, ſed infirmitati* hîc deſignatur. Tunc fugam meditari, & ſtygium hoſtem velle effugere, ſerius eſt, cum jam lumen intellectus occidit, cum ſol divinæ clementiæ longiùs receſſit, dum horrida nox peccati mentem occupat, dum frigidus ſudor & glacies cordis moribus dum conſtringit, dum viæ ad cœlum inviæ. In Sabbatho verò

b Virg l 4 Æneid c Matth. 24
d Amb. apol 6 de David.

um otiatur, cum genio indulge-
ur: tunc menſis ac poculis re-
ctis, debere fugere arduum eſt;
die ſolemnitatis, hoſtem ſubitò
ruentem propulſare, perquam
ifficile. Quo argumento cona-
is eſt Divus Gregorius ad men-
m revocare ſaniorem, Venan
um, qui Monachus, ſpreto clau-
ro, Cancellarius Italiæ effectus.
dum ſalutis ſuæ immemor va-
tur, hoc ſalubri telo configitur;
a In hyeme ergò vel Sabbatho
ugere conatur, qui iram diſtricti
dicis tunc appetit fugere, quan-
o ei non licet ambulare. *Au-
uſtinus*, *b* pœnitentia, quæ ab
nfirmo petitur, infirma eſt; pœ-
itentia, quæ à moriente tantùm
etitur, timeo ne & ipſa moria-
. Arborem multo tempore ra-
atam evellere, non infirmi aut
ilis hominis eſt: iram multis
is per intimas corporis fibras
erſam, ab infirmo eradicari, &
orde remitti poſſe, lucra inju-
er plures annos poſſeſſa, & in
os diſperſa, colligi ab infirmo,
ſto Domino refundi, ſcortum
ab adoleſcentiâ tenaciter ad-
t, ab infirmo exturbari, ac ſor-
uas averſari poſſe, quis credat:
*a pœnitentia quæ ad infirmo pe-
, infirma eſt*. Qui enim gravi
bo laborant vel doloribus
diti, vel debilitate aut defi-
e judicio, vel horrore pro-
uæ mortis, vel amore charo-
quos inviti relinquunt abre-
i, ut Cardinalis Bellarminus
tur, *d* ſatis imperfectam con-
nem peccatorum faciunt,
lde ægrè contritionem ve-

ram & perfectam in illis angu-
ſtiis, in ſe ipſi excitare queunt.
Teſtis ego, inquit, poſſum eſſe
hujus difficultatis, quam ægroti
ut plurimum patiuntur: nam
cum aliquando inviſerem ami-
cum, virum divitem & nobilem,
qui ex peccato quodam gravi
perpetrato in morbum læthalem
inciderat; atque ei dicerem, nihil
ei ſalutarius in eo temporis arti-
culo eſſe poſſe, quam veram pec-
catorum ſuorum pœnitentiam &
contritionem; quia Deus cor
contritum & humiliatum nun-
quam deſpicit: Reſpondit ille:
Et quid eſt contritio? non capio
quid à me requiras. Subjeci ego:
hoc requiro, ut ex vero corde
diſpliceat tibi, quod in Deum pec-
caveris, & omnino ſtatuas, ſi diu-
tiùs vixeris, nunquam amplius
Deum offendere; idque totum
procedat ex vero amore Dei, qui
tibi innumera beneficia præſtitit,
cui tu ingratiſſimus pro beneficiis
injurias reddidiſti. Reſpondit il-
le: non intelligo, non ſum capax
rerum iſtarum. Ita obiit; ſigna
damnationis ſuæ aperta nobis re-
linquens. Ex quo terribili eventu,
hoc nobis ſalutare documentum
ſubdit. Hæc & ſimilia exempla
nos monent, ut cum benè vale-
mus, ſic conſcientiam noſtram
exoneremus, & pœnitentiam ve-
ram agamus, ac ſi illa confeſſio
ultima nobis eſſet futura. Quid
enim inquit Baſilius (ſerm. quarto
de pœnitentiâ) *Ut te tum febris ad
pœnitentiam vocet, cùm neque ſa-
lutaria verba ampliùs proloqui, ne-
que quidquam auribus accipere po-
teris: cum in ipſo capite morbus in-
habitet, non manus ad cœlum am-
plius tollere, non commodè doceri*,

reg l. 1, ep. 33 ad Venant. Canc
ug. ſerm. 57 de temp
ug. cit *d* Bellarm. de arte benè
oriendi, l. 2, c. 6

non certò confiteri, non redire in gratiam cum Deo, &c. Nam quod omnes meritò in causâ æternæ ſalutis ſollicitos & cautos reddere debet: *Pœnitentia ſera rarò vera.* Quæ veritas duabus Eccleſiæ columnis Ambr. & Aug. nititur. *a* ,, Si quis ,, poſitus in ultimâ neceſſitate a- ,,gritudinis ſuæ, pœnitentiam accipit, & hinc vadit; fateor vobis ,,non illi negamus quod petit; ſed ,,non præſumimus, quia bene hinc ,,exit. Amplius Divus Amb. quam non fidem ſuam interponat pro ejuſmodi homine conſiderato : *b* ,,Non præſumo (*inquit*) non polliceor, non dico, non vos fallo, ,,non vos decipio, non vobis promitto. *Et pergit:* An ſecurus hinc ,,exeat, ego non ſum ſecurus, pœnitentiam dare poſſum, ſecuritatem dare non poſſum. *Unde concludo cum eodem Amb.*: Vis à dubio liberari, vis quod incertum ,,eſt evadere ? age pœnitentiam, ,,dum ſanus es. Si enim agis pœnitentiam, dum ſanus es, & in- ,,venerit te noviſſimus dies, ſecurus es. Ergo curre ut reconcilieris. Si ſic agis, ſecurus es. Quare ,,ſecurus ? *Subtilem ſed veram & pluribus inculcandam ſubdit rationem:* Vis dicam tibi ? quia egiſti ,,pœnitentiam eo tempore, quo & ,,peccare potuiſti. ecce dixi, quare ,,ſecurus es. Si autem tunc agere ,,vis pœnitentiam, quando peccare jam non potes. peccata te dimiſerunt, non tu illa. Adeò ut interpretativus affectus ad peccatū, in ejuſmodi non rarò ſuperſit. Si in duello proſtratus, nudo mucrone gutturi imminente, clamet ſe omnē injuriam remittere, veniam poſtulet : extortum eſt eo animo ut ſi aſſurgat, majori furore hoſtem invadat.

Audi hac de re è Scholaſticis quàm plurimis Scotum, non tam ſubtiliter, quàm ad mores utiliter ſic differentem in 4. ſentent. diſt. 20. quæſt. unicâ, quam ſic reſolvit: ſi quis in extremis gravi valetudine vel diſcrimine (ut eſt ſubmerſio aut aliud quidvis) conſtitutus, verè pœnituerit, & plenè ad Deum, vel dolore interiori (debitis circumſtantiis inſtructo) vel pœnitentiæ Sacramento ſeſe converterit; utique ſalutem conſequetur. Nihilominus pœnitentis, quæ videtur haberi in extremis vix eſt vera, & ſufficiens ad ſalutem conſequendam, ut ſuprà dictum, *pœnitentia ſera, rarè vera.*

Quia admodū difficile eſt, tunc verè pœnitere; cum tunc impediatur liber uſus rationis & voluntatis ex dolore vel timore inhærentibus. Unde Pſ : *c Timor & tremor venerunt ſuper me, & contexerunt me tenebræ.* Hujus rei teſtem induco Patrē Deaponte illic commorantem, ubi ea quæ commemorat contigerunt, *d* Scio quemdam Compluti, inquit, ubi hæc ſcribo in flumine ſe lavantem, caſu in profundum deſcendiſſe : & dum ſe præfocabat, in memoriam veniſſe, ut actum contritionis eliceret, nec elicere potuiſſe ex metu ac deſiderio evadendi; unde ſi miraculosè non evaſiſſet, in æternum periiſſet. Subnectit alterum non minus recens, ejuſdem argumenti teſtimonium. Princeps Sereniſſimus Carolus Auſtriacus, Phi-

a Aug hom. 41. ex 50
b Amb in fine l 2 de poenitent, to. 4.

c Pſal 54
d Deapont, in Matth c 5 v 29 p 4... lib

„lippi III. filius ; dum repentè „loquelam perdidiſſet, & illam „interceſſione Virginis de *Ato-* „*chá*, ſeu B *Mariæ* de refugio, „recuperaſſet, eo ipſo quo San- „ctiſſimæ Virginis imago in cu- „biculum allata : affirmavit mil- „lies ſe recordatum fuiſſe, ut a- „ctum contritionis eliceret ; at- „tamen ad eum eliciendum non „perveniſſe. Ut videas, quàm te „decipias, qui actum contritio- „nis in mortem differas : *Hac e- nim*, ut Doctor Angelicus ſignan- ter obſervat, *a animadverſione percutitur peccator, ut in morte ob- liviſcatur ſui, qui vivens oblitus eſt Dei.* Ego ipſe, inquit Bellarmi- nus, *b* vir omni exceptione ma- jor, inviſens aliquando ægrotum, morti propinquum : cum incipe- rem loqui de præparatione ad exitum è præſenti vitâ : reſpon- dit conſtanti animo, & ſine ullo metu, ac dixit : *Ego, Domine, cupi- vi alloqui te, non pro me; ſed pro con- juge meâ, & filiis meis. ego enim propero ad inferos, neque eſt quod aliquid pro me agas* Hæc verè pro- tulit animo tranquillo, ac ſi de cinere ad villam, vel oppidum aliquod loqueretur; ſiquidem *obli- tus videbatur*, inquit, *non ſolùm Dei, ſed etiam animæ ſuæ.* Summa eſt ; cum multis verbis illum ad meliorem mentem revocare ten- taſſem, nihil efficere potui. Hoc olim veriſſimè queſtus Pro- pheta : *c Non eſt in morte qui me- mor ſit tui.* Atque utinam quod optat Cyprianus: *exempla ſint om- nium, tormenta paucorum.* Notat Chryſoſtomus rem prodigioſam in funeſtâ illâ Abſolonis nece. *d* Ad condenſam quercum, imple- xis crinibus hærebat, & quaſi om- ni corporis robore, & animi viri- bus, quæ tum potiſſimum exe- rendæ, deſtitutus, nec brachia attollere, nec manum admovere conatus eſt, ut nodum illum fa- talem ſolveret, ſeque imminenti hoſte expediret, cumque tot mi- litum millibus imperitaret, ne- minem ſubſidio accurrere, nemi- nem mandati Regii, *e Servate mihi puerum Abſolon*, memorem, qui præſenti diſcrimini eriperet, invenit. Arbitraris hæc quarit Chryſoſtomus, caſu accidiſſe? mi- nimè inquit : *Sed ut ſcias quod fa- ctum eſt, non humanæ induſtriæ, ſed totum fuiſſe divini judicii.* Ad hæc omnia : unicum ſceleratis perfu- gium eſt, ad felicem illum latro- nis, cum Chriſto patientis ; obi- tum, qui in inſtanti, & veniam meruit obtinere, & paradiſi por- tas introire. Quos ut à temera- riâ prorſus præſumptione redu- cat S. Bernardus, ſic eos terret : *f Si bene memini in toto canone Scri- pturarum, unum latronem invenies ſic ſalvatum. Noli ergo huic tam periculoſæ exſpectationi credere te- metipſum ; maledictus qui peccat in ſpe. g*

A Geneſi ad Apocalypſim, u- nicum illud tam prodigioſæ con- verſionis exemplum reperitur : idque modo, tempore, circum- ſtantiis non uſitatis, Redemptoris noſtri beneficio prorſus ſingulari. Quod facilè quis aſſequetur, qui has duas voces *tibi & hodie* peni- tius expenderit. *Tibi* non cuili- bet ; *tibi*, qui me extremum ſpi-

a S Thom op de erudit Princip. l. 5. c 8 Aug. ſerm. 3 de SS Innocent. b Bella m de arte bene moriendi l. 2. c. 11. c Pſal 6

d Chryſoſt. in Pſal. 7 e 2 Reg 18 f Bern in ſer de parv. ſer. 38 g Pſ. 15

ritum trahentem invocas, *tibi*, qui Judæis blaſphemantibus, Diſcipulis aufugiẽtibus, inter ſumma opprobria, & ignominioſiſſima mortem me Dominum agnoſcis, & Regem confiteris. O verè *magna eſt fides tua*; *tibi*, qui te mihi advocatum præbuiſti, & alterum latronẽ increpaſti; *tibi*, quem & me inter mater mediatrix interceſſit.

Idque *hodie*, quo Jubilæũ illud univerſi orbis celebratur; *a hodie*, quo pretium Redemptionis tam prodigè perſolvitur; *hodie*, quo fontes omnes gratiarum & miſericordiæ Dei copioſiſſimè ſcaturiunt. *Hodie*, quo omnia tela divinæ juſtitiæ recondita, & in unum Jeſum reflexa. *Hodie*, tali, inquam die audire meruit: *Mecum eris in paradiſo.* Sero quidem hæc converſio accidit, & januis cœli per quinq; millia annorum clauſis; *b* ſed rarò Redẽptor ſe ita manifeſtat. Aug.: *Vix ex centum millibus hominũ quorum mala fuit vita, in morte divinam indulgentiam obtinebit unus.* His ſiquidem evenit, quod illi cui, cum flumen tranſeundum eſſet, cujus aquæ deciduæ, manè vadum præbebant; moras traxit in veſperam, cum exundaſſet, nec citra diſcrimen trajici poſſet. Conſimile quid Regius Vates expreſſit Pſalm. 31. Orabit ad te „omnis ſanctus in tempore op„portuno; veruntamen in diluvio „aquarum multarum, ad eum non „approximabũt. *Quare c* ne dicas, „erit tempus, quando converti li„cebit: multi dum malè ac vitioſè „viverent, ſubitò perierunt; time „ne tibi idem accidat. Sed mul-

a Damian. ſerm. de Paſſ. Dom.
b V. Fabri in Paraſc. conc. 8. §. 3.
c Chryſ. hom. 22. in 2 ad Cor.

tis inquit, dedit Deus ſpatium, ut in ultimâ ſenectute confiterentur. Quid igitur? numquid & tibi dabitur? fortaſſe dabit, inquis. Cogita quod de animâ deliberas; proinde de contrario etiam cogita, & dic: Quid autem ſi non det? quid autem ſi det, dicis? Eſto, dat quidem ipſe; verumtamen hoc certius, & utilius "

Quid ſi hodie litem mille aureorum lucrari queas, an perinde afferes, ſi in craſtinum, aut etiam ſi in menſes differatur? quid ſi hodie opportunitas ſit, pingue beneficium filio, ſplendidum officium marito impetrandi; num parum ſollicita, in animum induces, ejuſmodi occaſionem ſæpius poſſe occurrere? quid ſi hodie amicus moribundus te acceſſat, cui voluntas eſt, ut te hæredem ſcribat, num cras aut perendie ad eum viſere ſtatues? Fortaſſis equidem te hæredem conſtituet, fortaſſe eadem omnia commoda conſequeris; ſed fortaſſe non: & ideo agis quod *certius & utilius.* Ut verò hodie pœnitentiam agas, *cogita quòd de animâ deliberas.* Expendit Doctor Angelicus illud Bernardi: *d Quid de futuro miſer præſumis, tamquam Pater tempora & momenta in tuâ & non magis in ſuâ poſuerit poteſtate?* Irriſor ille meritò haberetur, qui ſummam mille aureorum è theſauris tuis ſibi depoſceret, ad promittens quod cum fœnore ex claſſe Indicâ, ubi appulerit, omnia refundet. *e Viri illuſores, audite verbum Domini, qui dixiſtis percuſſimus foedus cum mor-*

d S Thom. op de erud Princip l. 5 c. 8. cit Bern. e Iſa 28

te

ce, & cum inferno fecimus pactum Ita illuſus & turpiter irriſus, qui pactum cum inferno & dæmone inierat, *a* ut triduò ante mortem ſuum exitum ſibi prænuntiaret. Quo promiſſo ſecurus, vitam variis in flagitiis traducebat. Tandem in ægritudinem lapſo, adeſt iniquus fidejuſſor, & inſtantem mortem poſt paucos dies prædicit. Ilicò hic adſtantibus triſtem nuncium exponere, qui, dum omni diligentiâ eum ad pœnitentiam hortarentur, continuò obdormiebat. Nec expergiſci poterat. Si verò conticeſcerent, aut parerga quædam proferrent, mox experrectus, aures arrigere & confabulari; ſed rurſus audito nomine pœnitentiæ, altum obdormiſcere: donec horrendæ morti traditus, ad inferos devolutus eſt. Poſtmodum verò per plures noctes nigra canum turba non ceſſavit ſepulturæ ejus aſſidere, & quaſi depoſitum cuſtodire, ita ut non minimo videntes horrore concuterentur. Hactenus Cardinalis Damian. Audite ergo filii matrem veſtram Eccleſiam Dominica 1. Quadrag. monentem: "Emendemus in melius, quæ ignorantes peccavimus;" ne ſubitò præoccupati die mortis, quæramus ſpatium pœnitentiæ, & invenire non poſſimus" *b* Ecce delebitur fœdus veſtrum" cum morte", & pactum veſtrum cum inferno non ſtabit." Quod ſi fecerimus, nunquam erit ſerò, nec fores cœli erunt clauſæ.

a B. Pet Damian. in ep.

b Iſa: 28

Illas oportet me adducere. Joan. 10.

QUEM TRAHAT E MULTIS FORSITAN UNUS ERIT. a

DOMINICA SECUNDA POST PASCHA.

Omnes nos quaſi oves erravimus b ; ſed bonus ille Paſtor cœleſtem gratiam , velut viridem ramum porrigit , ut errantes ad ſe trahat & adducat.

§. I. *Ramus divinæ gratiæ ſufficienter omnibus porrigitur, quo diſperſos bonus Paſtor ad ſe trahat , idque primò per locutionem internam, ſecundò per externam , etenim.*

§. II. *Ramus divinæ gratiæ per ſacros Eccleſiaſtas , animos Auditorum efficaciter trahit, dum juxta Apoſtolum fit* c verbum inſitum.

a Ovid. lib. 3. de arte. b Iſa. 53. c Iacob. 1.

Illas oportet me adducere. Joan. 10.

PRinceps humani generis parens, ubi in altiſſimam omnium miſeriarum voraginem prolapſus, omnes poſros nexu quodam indiſſolubili; cum unà præcipite egit: jamque tetertimo illo omnis horroris doloris barathro, humanum enus omni medio ac remedio, mnibus divinis ac humanis adiniculis per plura ſecula deſtitum, non ſine gemitu ingeminare oterat, quod olim ille, de quo pponenſis Præſul teſtatur: *a* ùm quidam ruiſſet in puteum, ibi aqua tanta erat, ut eum magis exciperet, ne moreretur, quàm ſuffocaret, ne loqueretur; cceſſit alius, & eo viſo admirans it: quomodo huc cecidiſti? at lle: obſecro, inquit, cogita quonodo hinc me liberes, non quonodò hùc ceciderim quæras. Ita uoniam fatemur, *b* & fide Caholica tenemur de reatu peccai, tanquam de puteo, curandum agis eſt, ſive in parvulis, ſive in randibus, quo anima ſaneur auxilio, quàm quo vitiata t meritò. Curandum magis, inculcandum, quo anima ina luto, & demerſa in limò proidi, extracta ſit auxilio, quàm o præcipitata ſit vitio. Quod nenſa Dei bonitas proſpiciens alto, *noſtros miſerata dolores*, efit, dum torquem charitatis eum, tot annulis, quot benefi- & gratiis innexum dimiſit, ta illud Oſeæ vaticinium: *c* *in funiculis Adam traham eos, in funiculis charitatis.* Hieronymus legit: in funiculis hominum, id" eſt funiculis illis, quibus ſole-" mus homines ad nos trahere" & devincire, nempè benefi" ciis & donis, quibus velut vin-" culis obligantur. ideòque Chaldæus vertit: *ſicut mors eſt trahi filios dilectos, traxi eos fortitudine charitatis.* neque hoc profundo præcipitio dumtaxat extraxit, ſed & ad ſe traxit, dum ait: *d charitate perpetuâ dilexi te, ideo attraxi te miſerans*; noſque hoc alto miſeriarum puteo ereptos, benigniſſimus ille Paſtor, velut oves ſuas, in amœnis Eccleſiæ paſcuis, quæ pretioſo ſanguinis ſui imbre rigavit, collocavit; carnem ſuam inſuper ſtupendo amoris artificio in pabulum lubens communicavit. Ab eo tamen, quàm longe, *e velut oves erravimus!* hic vagari incepit poſt gregem laſcivorum ſodalium: illum ſeduxit auri fulgor, alius abiit poſt deſideria ſua &c. quid agat, ut reducat? tres modos tradit Caſſianus, quibus Deus ad ſe mortalium trahit voluntates: 1. per internas inſpirationes, & gratias excitantes. 2. per monita & exempla. 3. per comminationes & flagella. de poſtremo ſatis ſuperque actum part. 1. de duobus aliis nunc luculentius diſſeremus.

Ac primum quidem celeberrimus gratiæ Magiſter, nobis facem præfert, qui tract. 26. in Joan.

a Aug epiſt 29 b Aug l 4. contra Iul cap 3 c Oſeae cap. 11

d Ierem.3 e Iſa 53

Joan.c.6.exponens illud: *nemo venit ad me, niſi pater meus traxerit eum*, ita in rem noſtram: *a nolite cogitare invitum trahi, trahitur animus & amore.* tum ne quis ethnicus aut hæreticus à Chriſti gregè ſeductus dicat: *quomodo voluntate credo, ſi trahor? ego dico parū eſt voluntate ire, etiam voluptate traheris* dein exponit, quemadmodū quis voluptate trahi poſſit: porrò ſi Poëtæ dixêre: *b* „trahit ſua quemque „voluptas, non neceſſitas, ſed vo„luptas, non obligatio ſed dele„ctatio, quantò fortiùs nos dicere „debemus, trahi hominē ad Chri„ſtum, qui delectatur veritate, de„lectatur beatitudine, delectatur „juſtitia, delectatur ſempiterna „vita, quod totum Chriſtus eſt. „*& poſt pauca:* da amantem, & „ſentit quod dico. da deſiderantē „da eſurientem, da in iſta ſolitu„dine peregrinantem atq; ſitien„tem, & fontem æternæ patriæ ſu„ſpirantem, da talem, & ſcit, quid „dicam. *quod eleganti exponit ſimi„litudine:* ramum viridem oſten„dis ovi, & trahis illam. nuces „puero demonſtrantur, & trahi„tur. amando trahitur. ſine læſione „corporis trahitur, cordis vincu„læ trahitur. ubi attentâ mente juverit hunc viridem ramum ruminare, ejuſq; naturam ac virtutē comprobare. Ramum olivæ, aut ramum palmarum, vel etiam è vite palmitem, quis fortè arbitrabitur; at longè his præſtantiorem, ac pretioſiorem æterna patris ſapientia pronuntiavit Eccli. 24. *rami mei honoris & gratiæ*, qui nimiū quantum aureas Pompei platanos, Pygmalionis pinus, Magni ChamTartarorum Regis aureas vites, ramos aureos pro baccis, pretioſis margaritis turgidos, antecellunt. *c Rami ejus pulcherrimi, rami ejus honoris & gratiæ*, cujus bonitatem ac pretium, peritus iſtiuſmodi frugum æſtimator Aquinas, omnibus univerſi orbis gazis & theſauris appendit, dicens: *d bonum gratiæ unius eſt majus bono totius naturæ universi.* quid mirum, ſi in denſiſſima hujus mundi ſylvâ, quantâ poſſunt contentione, mortales exclament:

e Si nunc ſe nobis, ille aureus arbore ramus,
Oſtendat nemore in tanto! ô ſi ô utinam!

Cœleſtis ille paſtor, optatum illum gratiæ ramum nobis porrigat, & ſuavi quodam incitamento ad ſe redire compellat, quod quemadmodum præſtet SS. Patrum teſtimoniis, ac variis, iiſque ſelectis hiſtoriis probare aggredior.

a Aug tract. 26 in Ioan c 6
b Virg Ecc 2
c Maioli Canic tit. lapides colloq 1 Canſin ſymb l. 11 c. 3 4. Dan 4
d S Thom 1 2 q 113. a. 9 ad 2.
e Virg. 6 Æneid.

§. I.

Ramus divinæ gratiæ ſufficienter omnibus porrigitur, quo diſperſos bonus Paſtor ad ſe trahat.

S. Thomas non tàm politè & copioſè, quod Oratorum eſt, quâm eruditè & nervosè, quod Doctorum eſt, hanc ſubtilem juxta ac ſublimem Evangeliſtæ ſententiam: *nemo poteſt venire ad me niſi pater, qui miſit me, traxerit eum*, *f* de gratiæ illicio ac in-

f S. Thom. in Ioan. c. 6 v. 44

ſtamento intelligit, dicens: *magna gratiæ commendatio! nemo venit niſi tractus.* Suarez verò ſuper hanc eandem Joannis doctrinam diſſerens: *a quid aliud*, inquit, *quàm actualem Dei gratiam ſignificat?* conſimili ſenſu Toletus noſter: *nemo poteſt venire ad me* ,&c. nemo mihi credit, nemo ,mea verba capit, niſi qui à pa-,tre tractus eſt, qui à patre illu-,ſtratus eſt. vos autem (Phari-,ſæi) culpâ veſtrâ lucem hanc non habetis. Hoc porrò lumen, potentiùs mentes trahit, quàm ſtella olim Magos, qui non tam à videre iſto oculos, quàm ab ipſo, qui eſt *lux vera*, animos eorum luſtrans, attracti ſunt. *b* Hinc Doctor ſanctitate & eruditione eximius, P. Ludovicus de Ponte (quo cum hic multum uſurus ſum, qui vir fuerit attendite) ad biennium propè tumulatus citra ſuaveolentiæ veſtigium, & quod majori miraculo fuit, cerebrum in exeſo jam cranio, prorſus illibatum. multis à morte viſus eſt claro in lumine, peculiari docto-rus aureolâ, & prærogativâ conſpicuus, quod inſpirante Deo, ſalutarem Eccleſiæ doctrinam in his lucubrationibus propinaſſet; hic doctor illuminatus, gratiam *trochlea* conferre non dubitavit, *c* per trochleam ingentia pondera, ſarcinæ, ciſtæ: informes & enormes trunci: magna ſa, ſaxa luto merſa ſubitò elevantur in aëra, in altum attolluntur, & veluti in ſublimiorem mutata naturam, quæ nulla vi humanâ loco moveri poſſe vide-bantur. Ita ſæpenumerò accidit homines gravi corde, pondere peccatorum humi preſſos: ſub ingenti onere hujus vel illius criminis gementes, non poſſe ſurſum eniti, nec ulla prece, pretio, commonitione, comminatione, ſpe, re, conſilio, imperio, illecebris, promiſſis, aut ullâ humanâ induſtriâ ad celſiora perduci. Adeo omnis Orator eſt inſtar illius

—— qui robore toto
Saxum trudit nitendo, nec proficit hilum.

Quid tandem? trochleæ ſuæ gratiâ utitur Chriſtus: machinam ſuam adhibet gratioſè, id eſt ſuaviter ſimul & fortiter movendo. & ecce gravia ſurſum corda tolluntur, corpus quod aggravat animam & terrenus ſenſus ad cœleſtia, ad Deum trahitur, ut illum totus homo ſequatur, illique ut ferrum magneti, feſtuca electro adhæreat. Amabo te, quæ ſuada, quæ vis humana valuiſſet Matthæum à telonio dimovere, cumque ſuis ciſtis argenteis, aureis, cum tot ſarcinis ſurſum attollere? Quis latronem ingentem illum & informem truncum, inter ſylveſtria ligna robuſtiſſimum, potuiſſet è terra vel tantillum levare? Quis Saulum inter vaſa iræ iniquiſſimum, vas nitreo pulvere plenum & ſpirans minarum, diris & blaſphemiis onuſtum, in ſublime rapere? Quis Davidem clamantem: *infixus ſum in limo profundi, & iniquitates meæ ſicut onus grave gravatæ ſunt ſuper me.* quis, inquam, Davidem velut ſaxum humo altâ infixum, extrahere in alta valuiſſet? Nemo hercule,, nemo. Adhibet ſuam trochleam,, Deus,,

a Suar, de gratia l 3 c 4
b Alegambe in Bib. ſcrip Soc.
c .de Ponte in Cant. l. 1. exh. 3, §.

Deus, citò loquitus Matthæus, cujus Euangelicum Emblema alatus homo vel humanus Angelus. Ilicò latro attollitur in Paradiſum. In tertium cœlum rapitur Paulus & fit vis Electionis. David à ſe alter factus exclamat: *quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo.* uſque adeò efficaciter cœleſtis Paſtor hac gratioſâ machinâ oves ad ſe trahit. Ecquæ modò Concionatorum facundia avarum Euclionem, Matthæo aut Zachæo conſimilem, omnes theſauros & ſaccos pecuniarum, quibus indormit, in ſinus pauperum effundere, omnibus relictis nudum Jeſum ſequi compellat? compulit gratia, & indies compellit tot Adoleſcentes. ætate, ingenio, opibus ac ſanguine florentes, ſpretis omnibus, ad Chriſti caſtra concedere. Ecquis adulterum, ab inveteratâ fœdæ libidinis conſuetudine avellere? pellicem vel prece, vel pretio ex profundo vitiorum cœno abſtrahere? avulſit, & abſtraxit gratia, abſtraxit Magdalenas, Pelagias, Thaides, atque indies tot teneras, ſpecioſas, ſybariticè educatas filias, à parentibus, patrimoniis, matrimoniis, divitiis, deliciis, quaſi ab uberibus mundi, ad Chriſti vulnera efficaciter invitat & pertrahit. Invitat & vos, manum extendit, ramum porrigit, & ſequi recuſatis, ac vos minimè trahi, perperam inſimularis; quiſquis hac falsâ opinione ducitur & ſeducitur, doctorem maximum obaudiat dicentem, ac docentem: „a cor humanum ex ſi „ad inferiora tendens, non poteſt „ſurſum elevari, niſi tractum: ſi vero non elevatur, non eſt defectus ex parte trahentis, qui quantum in ſe eſt, nulli deficit, ſed eſt propter impedimentum ejus, qui non trahitur. Deus autem omnibus ad trahendum manum porrigit, quantum in ſe eſt. & quod plus eſt, non ſolùm attrahit manum recipientis, ſed etiam averſos ad ſe convertit. *Ac tandem concludit* ex quo ergo Deus paratus eſt dare omnibus gratiam, & ad ſe trahere, non imputatur ei, ſi aliquis non accipiat, ſed ei qui non accipit, " & potiùs ſequitu trahentem carnē, quàm ſpiritum terram, quàm cœlum, diabolum quàm Deum. *b trahit* quippe *ſua quemq; voluptas*, ſua libido, ſua voluntas: fulgor auri trahit avarum menſa opiparè inſtructa, trahit guloſum: vinum flaveſcens in vitro trahit ebrioſum: beneficium aut dignitas vacans, trahit ambitioſum: venuſtas formæ trahit libidinoſum, *c* quia *anima amans fertur votis, trahitur deſideriis.*

d Trahit & mentes noſtras *candor lucis æternæ*; quo perquam ſplendido elogio, Magiſter ſententiarum gratiam definivit trahit ſplendor virtutis, trahit *e lux vera, quæ illuminat omnem hominem*, & velut pharos in nocte, errantes ad portum ſalutis invitat: *f vult enim omnes homines ſalvos fieri.* Unde Theologorum Princeps Aquinas: *g Deus, quantum in ſe eſt, paratus eſt omnibus ſuam gratiam dare: vult enim omnes homines ſalvos fieri ſed illi ſoli gratia privantur, qui in ſeipſis gratiæ impedimentum præſtant.* Quod ſimili-

a S. Thom in cap. 6. Ioan. l. 5 q 3

b Virg Ecl 2 c Aug in manual c. 20 d Magiſt ſent in 2 q 79 e Ioan c 1 f 1 Tim. 2 g S Th l 3 contra gentes cap. 159.

militudine, ad vulgi captum, cla-
riſſima illuſtrat: *ſicut* inquit, *ſo-
le mundum illuſtrante, in culpam
reputabitur ei, qui oculos claudit, ſi
ex hoc aliquod malum ſequatur*(v.g.
in foveam cadat), *licet videre non
poſſit, niſi lumine ſolis præveniatur.*
Iiſdem prope verbis Chryſoſto-
mus, *a* ſed præ his omnibus
Doctorem gratioſum audiamus:
„*b* illud autem lumen non irratio-
„nabilium animalium oculos paſ-
„cit, ſed pura corda eorum, qui
„Deo credunt, & ab amore viſi-
„bilium rerum & temporalium, ſe
„ad ejus præcepta ſervanda con-
„vertunt, quod omnes poſſunt, ſi
„velint: quia illud lumen omnem
„hominem illuminat, venientem
„in hunc mundum: ſicut enim o-
mnis natio quæ ſub cœlo eſt, ſive
ſub noſtro Zenit ſive Nadir: ſeu
polo Arctico ſeu Antarctico: ſive
etiam extra tropicum Cancri &
Capricorni, omnis, inquam, natio
illuſtratur à ſole; ita & Deus uſ-
quequaque gratiæ ſuæ radios dif-
fundit, etiam quò ſol non pene-
trat, *& illuminat omnem hominem.*
Quid clarius, quid præclarius? il-
luminat omnes, pauperes, divites,
nobiles, ignobiles, juvenes, ſenes,
juſtos, peccatores, hæreticos, gen-
tiles, qui ſedent in tenebris, & in
umbrâ mortis, *omnes* converti *poſ-
ſunt, ſi velint*, omnes, omnes. quæ
fuſiùs deducenda ſunt, quia hac
tempeſtate lupi in veſtimentis o-
vium Chriſti gregem ſeducunt;
quærunt enimverò ac queruntur,
quomodo Deus omnibus de ſuffi-
cientibus mediis proſpiciat, cùm
tot gentiles, ac idololatræ in extre-
mis mundi partibus degant quò

nullus divinitatis radius, per ul-
lum fidei præconem penetravit;
cùm tot graviſſimi peccatores,
& hæreſiarchæ, in reprobum ſen-
ſum dati, & in peccatis mortui
ſint; cùm tot agreſtes homines, he-
terodoxi, innocuæ mulieres, Lu-
theri ac Calvini præceptis, à ma-
joribus imbuti, citra pertinaciam
errores ſuos tueantur, quia ſol in-
telligentiæ non luxit illis? quos ut
in viam reducamus, Doctorē An-
gelicum ducem conſtituiſſe ſuffi-
ciat, qui qu. 14. de veritate ar. 11.
ad. 1. aſſeverat: "ſi quis nutritus in
ſilvis, ductum naturalis rationis"
ſequeretur, in appetitu boni, &"
fuga mali, certiſſimè tenendum"
eſt, quod ei Deus vel per internā"
inſpirationem revelaret ea, quæ"
ſunt credenda: vel aliquem fidei"
prædicatorem ad eum dirigeret,"
ſicut miſit Petrum ad Cornelium."
Quam doctrinam vario rerum
eventu confirmabimus. *c* Anno
1553. magnus ille Braſiliæ Apo-
ſtolus, & ſeculi noſtri Thauma-
turgus P. Joſephus Anchieta,
obibat de more ſuam hanc pro-
vinciam, cum à comitibus digreſ-
ſus, ſolus in ſylvas, nullo certo
conſilio, ſed quaſi alterius manu
duceretur; penitiùs ingreſſus, in
ſenem decrepitum, centenario, ut
apparebat majorem, humi abje-
ctum, atque arbori applicitum
incidit. Quærit ex eo Pater, qui-
nam ſit, quave ex terrâ, vicove, eò
advenerit? reſpondit ſenex, pa-
triam ſuam mari imminere, alia-
que adjecit, ex quibus Anchieta
facilè intellexit, illum non ex ulla
Braſiliæ ora, ſed ex remotioribus
terris, vel miniſterio ſuprà quam

a Chryſoſt. hom. 7. in Ioan.
b Aug l. 1. de Gen. contra Manich c 3

c In vita P Anchietae lib. 2. Alegambe Bibl. ſcript. Soc.

humano,

humano, eò tranſlatum, vel divino aliquo monitore ac duce, ſuis greſſibus veniſſe, atque adeò labore & ætate fractum ibi quieviſſe. Pergit ex illo ſciſcitari, quid eò veniſſet? quid ſibi vellet? reſpondit ut rectam vitam percipiam; quo loquendi modo divinam legem, & iter ad ſalutem barbari iſtic intelligunt. Ad hæc cum totius vitæ genus, per omnes ætatis partes accurate perſcrutatus, omnia illius facta, cogitata excuſſiſſet, cognovit ipſum unam dumtaxat conjugem habuiſſe, numquam arma niſi in ſui defenſionem arripuiſſe; denique omnibus diligenter expenſis, deprehendit hominem nullâ unquam lethali culpâ, naturæ legem violaſſe. Comperit præterea ſuopte eum ingenio, quo pollebat honeſto, æqui & iniqui rationes diſcernere, atque non obſcuram naturæ auctoris notitiam conſecutum: pleniorem verò ardentiſſimè ille ultrò efflagitabat. Quare cum ſenſim viribus deficeret, præcipuis fidei noſtræ myſteriis ſatis imbutum, labore & ærumnis fractum, atque ætate confectum (quoniam ſolutio inſtabat) aquâ pluviâ ex carduo collectâ (nulla enim alia in arenis illis ſuppetebat) baptizavit, & Adami nomen illi indidit. Qui tam divino cumulatus beneficio, operante intus virtute Sacramenti, divinæ in ſe gratiæ ſentiens chariſmata, oculis manibuſque in cœlum ſublatis, læto vultu divinæ bonitati primum, tum etiam patri gratias agit, & quaſi expetiti voti compos, cum ſupereſſet nihil, quod in terris moraretur, animam ſacro fonte expiatam, in ipſo primo ſuæ regenerationis veſtigio, Deo reddidit, corpuſque examine Joſephus ſabulo ſepelivit. Stupendum magis magiſque fortunatum miraculum, *a* quo jam mortuo Deus gratiam non denegavit: in oppido Sanctis, homo Braſilius, nomine Didacus, jam pridem Chriſtianâ religione ſuſceptâ, & Chriſtianos inter, tamquam Chriſtianus diu verſatus, in domo Luſitani civis, ſed per errorem ſine baptiſmo diem ſuum obierat, jacebatque exangue cadaver ad ſepulturam ritè compoſitum: & ecce errantem à corpore animam, in viam Anchieta reduxit, vitæque reſtitutam, ſalutaribus undis abluit, iterumque dimiſit, longè iter æternitatis ſecurius ingreſſuram. Quis non veriſſimam hic D. Thomæ doctrinam confitebitur? quis Dei gratiam, niſi ſuis ſceleribus obicem objecerit, ulli defuturam arbitrabitur? quaſi qui ſeipſum fontem gratiarum propinaſſet, guttam negaret.

Alterum conſimile, niſi quod recentius teſtimonium, quod referunt Annuæ 1635. *b* ex Peraquaria. Vetula erat à vitæ morumque integritate nota omnibus: hærebat illi anima in extremis labris, in horas, imò in momenta ſingula, quaſi abituriens, atque id mente toto, quo in agone decertabat non ſine ſtupore adſtantium, quos inter Pater, qui excuſſis conſcientiæ latebris, nihil grave, nedum mortiferum deprehendit; ſcrutanti porrò, quid ſibi vellet iſtud in moribun-

a In vita P. Anchietae l. 3. imago I. ſeculi Soc. pag 634

b Lobbes, Dom, Sept q, 2

tiâ prodigium, dixere ſodales duo: indubiè iſthæc mulier baptizata non fuerit, & id erit cauſſæ, cur tamdiu lucta teneat. Hæc ubi audiit Pater, è veſtigio unà cum ipſis ægram reviſit, multaque à domeſticis ſciſcitatur, ac tandem numquam luſtrali fonte expiatam, ſed tantùm Chriſtianæ nomine, à parentibus donatam comperit, moxque eam ſacro lavacro tinxit. mirum dictu, viſuque, ad ſingula ſacerdotis verba attendit ac reſpondet, atque ubi ipſe finem pronuntiandi fecit, fecit & ipſa vivendi. in quo miraberis amabiles divinæ gratiæ influxus, & manifeſta immenſæ illius in nos bonitatis argumenta, quæ neminem vult perire, ſed ad *a agnitionem veritatis venire. b*

Hæc & alia his ſimilia nobis innotuerunt, plura certè indubium, quin ſuavis Dei providentia inter gentiles ductum rationis, ac leges naturæ ſectantes, operatur. quod ipſum graviſſimi Auctores de iis, qui inter hæreticos à teneris educati, eorumque erroribus imbuti cenſuerunt, quibus nulla umquam dubitandi ratio, nec de perverſa, quam in implicitate cordis inſiſtunt via, ſcrupulus incidit. quales hiſce in partibus pauci reperiuntur, qui non cum pertinaciâ tuentur errorem, aut ſaltem dubii in incertum currunt, certam in patriam viam percunctari detrectant, atque adeò certum incurrunt exitium juxta illud:

c Qui amat periculum, in illo peribit.

Quod homines maximè ſceleratos ac ſacrilegos ſpectat, nemo eò impietatis devenit, aut in profundum vitiorum uſque eò demerſus eſt, ut ſi velit, non reſipiſcere, & gratiâ adjuvante extrahi queat; cùm Deus nolit mortem peccatoris, ſed magis ut convertatur & vivat; quod cùm innumeræ, eæque illuſtriſſimæ animorum metamorphoſes teſtentur, ſuffecerit ſi unam alteramve hominis ſceleratiſſimi, hactenus fortè inauditam in medium protulero. *d* quod geſtum Salmanticæ, ab annis plus minus ſex ſupra triginta, Doctor Theologus eo loci agens tum temporis, ſic enarravit.

Erat Salmanticæ Mercator olim prædives & opulentus, qui aleæ luſu omnibus fortunis exutus, ſimul pietatem Deique timorem prorſus exuerat: quare odio pluſquam vatiniano in ipſum Deum ac Dominum noſtrum concepto, quò eum amplius offenderet, ô diabolicum commentum! in animum inſtituit, omnibus quibus poſſet modis & ſcelerum generibus, quàm graviſſimè Deum laceſſere, illi nihil non injuriarum inferre, nullis eum non maledictis impetere, quidvis non impietatis comminiſci, omnia denique ex ordine in ſe flagitia admittere, ut exacerbare optimum Dominum ampliùs poſſet: & velut paratam in ſe vindictam provocando, eum animare, & ultrò ad pœnas de ſe ſumendas hortabatur. quo fine ut potiretur deliberatò Summam caſuum Navarri ſibi comparat, quæcumque in eo libro

a 1 Tim. 2 b Vide Baconum (aliàs Someellum) in analyſi fidei c Eccl. 3

d P. Vwens in Ionam c. 2. lect. 11. n. 47

pro

pro conſcientiarum arbitris ſunt, ad inſtitutionem aliquam pro cognitione ſcelerum deſcripta, hæc ipſe omnia ſingulaque opere explere contendens, in cœptis ſuis præſidenter pergebat. Per venerat ergo jam ad tractatum de inſtituenda confeſſione, agendaque pœnitentia, ubi immane ſacrilegii piaculum ſeſe obtulit, quod ut cæteris quaſi palmarium adjungeret, ſacerdotem accedere ſtatuit, ut interim graviora quæque celando, novo peccato & ſacrilegio accumularet; neque aliter fecit. Verùm in palæſtrâ tractandorum animorum diu exercitatus ſacerdos, protinus obſervavit, eſſe aliquid, quod hominem angeret vehementiùs & affligeret, neque liberum in denuntiandis vitæ ſuæ rationibus eſſe pateretur. itaque ſuſpicatus ex criminum enormitate, præpoſterum pudorem ſuccreviſſe, multa egregiè de Dei infinitâ bonitate ac miſericordiâ primò diſſeruit, hunc velut viridem olivæ ramum ovi deperditæ porrigens: quam gratiæ virtutem ruminando, ubi altiùs in animum immiſiſſe deprehendiſſet, comiter ad detegendum omne, quod latebat in pectore, venenum, benigna prece & commonitione provocavit.

Hic commoveri ſenſim mercator, dare victas Deo manus, gemere, ſuſpirare, imò ex pectore, atque inter lachrymas & ſingultus ſciſcitari à ſuo quem præter mentem nactus fuerat, optimo conſiliario & patre: *Ergone peccatum meum major Dei clementia eſt?* ubi etiam infinities eſſe majorem ex illius ore cognovit, in copioſiores ſolutus lachrymas, rupto jam velut obice, recogitare cœpit in amaritudine animæ ſuæ, omnes graviores vitæ anteactæ noxas ſumptoque ſimul pœnitendi ac ſingula eluendi ſpatio aliquo temporis, non ſegniter ſe comparavit. comparatus edixit, auſim dicere, etiam eluit, ſua prolocutus ferè quot verbis, tot lachrymis. ac tum demum, quaſi ſolutum inculis, animum Religioni abjecit, in qua vixit, jam mutatus in virum alterum, non ampliùs triennio: cùm tentari morbo cœpit, qui illi extremus fuit. quod ubi diminutis paulatim corporis viribus ſibi eſt viſus ſentire, crucifixum amplexus, affuſis ac collachrymantibus ſociis, hæc ſingultiens ac lachrymans noviſſima verba pronuntiavit. *O quàm me præteritæ vitæ pudet, pigetque! horres me ipſum conſiderans, & ad amorem tuum liqueſcit anima mea, bone Ieſu! agnoſco, agnoſco immenſam bonitatem tuam, prorſus talis eſſe debebat Dominus, qui tantum in gratiam reciperet peccatorem? tantus vero peccator non poterat, niſi à tali Domino admitti in gratiam, & veniam ſuorum accipere peccatorum.* Dixerat, cum infinitam Dei, quam corde & ore teſtatus boni tatem, eâdem, ut credere fas eſt fruiturus in cœlis, ex hac mortalitate piè & feliciter ad immortalitatem demigravit,

Veriſſimè itaque Doctor Angelicus: a *Erroneum eſt, peccatum eſſe in hac vita, de quo quis pœnitere non poſſit, alias non reſipiſcentia, non poſſet illi imputari.* Licet obduratis & hæreſiarchis, ac magni

a S. Thom part. 3 q 88. art 1

agnis peccatoribus, qui in pec-
.tis ſuis inopinatò moriuntur,
it in flagranti delicto obtrun-
ntur, Deus aliquando gratiam
:derit ante actum peccamino-
m, vel immediatè ante mor-
m, quâ dum uti renuunt, deſe-
ntur, & æternæ ſuæ ruinæ exi-
ınt auctores. Quod Adrianus
ıpa, VI. hac ſimilitudine expo-
nit: *a* plurimorum manus, in-
quit, à Deo apprehenduntur,
qui tametſi extra puteum non
trahuntur, quia ſemetipſos ju-
vare non ſatagunt; ut ſi jacenti
in puteo chorda porrigitur,
quâ ſe valeat liberare, ſed quia
laboris piget, aut pœnam refu-
git, ſuâ culpâ, non offerentium
reſtim, in puteo perſeverat.
um ne quis hanc Dei ſingularem
ratiam ita Salmanticenſi huic
eccatori communicatam arbi-
:etur, ut non cuivis conferen-
am exiſtimet Hipponenſem præ-
ılem auſcultet, *b* quemvis pec-
atorem ſic paucis adhortantem:
ô homo, qui peccatorum multi-
tudinem attendis, cur & omni-
potentiam cœleſtis medici non
attendis? cum enim Deus velit
miſereri, quia bonus eſt, & poſ-
ſit, quia omnipotens eſt; ipſe
contra ſe divinæ pietatis januam
claudit, qui Deum ſibi miſereri,
aut non velle, aut non poſſe cre-
dit, eumque aut bonū aut omni-
potentem eſſe diffidit. Perditam
ım ovem, & Tartareo lupo præ-
am factam, benigniſſimus paſtor
ō deſtituit, ſed ad ovile adducere
:atuit, & oblato cœleſtis gratiæ
ımo, efficaciter revocavit: atque
t paulò ante graviſſimum pecca-
torem ad ovile Chriſti reducem
vidiſtis: ita & nunc peccatricem,
ovem verè perditam attendite, ut
uterque ſexus habeat quod confi-
dat. Gratâ totius rei cataſtrophen
ex Cardinale Vitriaco ſic refert
Julius Mazarinus: *c* formâ & gra-
tiis puella prædita, juvenilibus
annis, parentis oculos incurrit, &
neſcio quas animo, *Tartarea libi-
dinis* (ut Auguſtinus loquitur)
flammas concepit: quas ut reſtin-
gueret, filiam incendit, atque im-
probo ſuaſu ad graviſſimum flagi-
tium, quod vel natura abhorret,
ad inceſtum inquam, pellexit, &
lupus ovem ſeduxit: verùm ut ma-
gna non latitant mala, admiſſum
facinus, facilè Agalmæ matri, le-
ctæ pietatis matronæ oboluit, &
ex abſiſtentibus ſcintillis incen-
dium detexit, quæ filiam, ut de-
cebat ſeverè pro rei indignitate
increpitam deſpexit, impotenter
tulit hoc ſuum crimen matrem
reſciſſe, adeoque coarguiſſe im-
pudens filia: nec diu cunctata,
abſente patre, vitam matri vene-
no ſuſtulit; quod ut parens do-
mum reviſens cognovit, minus
quidem graviter in illam anim-
advertit, quia affectum uxoris ad
illam tranſtulerat, cùm tamen
non omnem humanitatem exuiſ-
ſet, verbis acrioribus eam per-
ſtrinxit; & graviùs animum exul-
ceravit, quàm putârat. Etenim
parentis ſe jam odium incurriſſe
rata, quæ pridem pudorem o-
mnem & frontem exuerat, in
caput ſuum exurgere non dubi-
tavit, atque ipſa nocte intempe-
ſta parentem ſtertentem ſecuri
obtruncat. Tot ergo tantiſque

a Adrian. Papa. quod lib. 7. quaeſt. I
b Auguſt. ſerm. 58 de temp.

c Mazar. in Pſalm. 50 ep. 1 Marchant. hort Paſt, tr. I. de ſpe lect. 8. propt. I

deſigna-

deſignatis facinoribus, fugit ablatâ ſecum præcipuâ ſuppellectilis parte, ſeſeque dæmoni devovet, ſtygio lupo in prædam cedit, inque omnia flagitia ad ejus nutum ſeſe fingit. Sed & *illam oportet me adducere.*

Suavi Dei providentiâ factum eſt, ut quodam die templum ſubiret, atque eodem temporis puncto, animarum paſtor è ſuggeſtu immenſam Dei miſericordiam mirificè extolleret, quâ velut cœleſti radio menti objecto, commoveri cœpit: ſacrum Eccleſiaſtem demiſſâ concione adit, dicti veritatem exquirit, & confirmari poſcit; in lachrymas ſolvitur, ſacra exomologeſi animum expiat, quem dum graviùs commotam ſacerdos animadvertit, juſſit pro medicinali pœnitentia die proximo inſequenti rurſus ſeſe concioni ſiſteret; & ecce in confertâ hominum turbâ, tanto cœpit præteritorum ſcelerum horrore concuti, dolore tanto obrui, ac cœleſtis gratiæ dulcedine ita colliqueſcere, ut ibidem loci ſpiritum exhalârit. Rectà autem ad beata illa paſcua deductam oviculam, divino oraculo ilicò manifeſtatum eſt, congratulantibus omnibus, Angelis & hominibus, quia perierat, & inventa eſt. a *Æmulare & age pœnitentiam, ego ſto ad oſtium, & pulſo.* Nemo diffidat, nemo deſperet, nemo exprobret hanc ſibi gratiam denegari, atque adeò impoſſibile ſibi eſſe converti ad Dominum, & reverti ad paſtorem ſuum JESUM, cum ſupremi illius Magiſtri magnus diſcipulus, & Doctor egregius S. Proſper de

a Apoc, cap, 3

gratia differens affirmavit, d
cens: b *quæ opitulatio innum ros modos ſive occultos, ſive mani ſtos omnibus*, (nemine except *adhibetur, & quod à multis reſu tur, ipſorum eſt nequitiæ, & quo multis ſuſcipitur, & gratiæ eſt di næ & voluntatis humanæ.* Qu quò manifeſtius fiat, quid cau fuiſſe exiſtimatis, quod elatus blaſphemus ille Nabuchodono pœnitentiam egerit, contra ve Pharao pertinax permanſerit, i que peccatis ſuis mortuus ſit? forte quod prior gratia efficaci deò potenter tractus ſit, eâ a tem alter deſtitutus, non potu rit pœnitere? In hac arena ex citatum attendite: c *Nabuchodo ſor pœnitentiam meruit fructuoſa nonne poſt innumeras impietates gellatus pœnituit, & regnum q perdiderat, rurſus accepit? Pha autem ipſe in flagellis durior eſt e ctus & periit. Hic mihi ratio reddat, qui divinum conſilium nus alto, ſapientique corde diju cat? Cur medicamentum unius dici manu confectum, alii ad inte tum, alii valuerit ad ſalutem? quia Chriſti bonus odor, aliis eſt o vitæ in vitam, aliis eſt odor morti mortem; quantum ad naturam, bo homines erant; quantum ad gnitatem, ambo Reges; quantum cauſam, ambo captivum Dei po lum poſſidebant; quantũ ad pœna ambo flagellis clementer admoni quid ergo fines eorum fecit eſſe verſos? Niſi quòd unus Dei man ſentiens, in recordatione propriæ quitatis ingemuit: alter libero c tra miſericordiſſimam veritat pugnavit arbitrio.* Ubi cùm om

b S, Proſper, de vocat, gent, c, 26
c Aug, de praedeſt, & grat, c, 15

ut paria, vides ut opinor, vitam mortẽ, hujus ſalutem, illius interitum ſempiternũ, ex ſolo libero profectum arbitrio. Quod altero, que obvio eventu comprobat: *a* ſi aliqui duo æqualiter affecti animo & corpore, videant unius corporis pulchritudinẽ, quâ viſâ unus eorum ad illicitè perfruendum moveatur, alter in voluntate pudicâ ſtabilis perſeveret. Quid putamus eſſe cauſæ ut in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala? Neque enim pulchritudo illa corporis, nam eam non fecit in ambobus. An caro intuentis in cauſa eſt? Cur non & illius? An verò animus? Cur non utriuſque? ambos enim æqualiter & animo, & corpore affectos præfiximus. Non tentatio, quia par in utroque ponitur. Cur hic ſuccumbit tentationi, non alter; *Reſpondet:* unde? Niſi ex propria voluntate. Quod tu Adoleſcens inſpectâ puellæ formâ, ſequaris, ſlut bos ductus ad victimam, aut im jam mœchatus es in corde o; alius verò cogitationes, quæ ſcendunt in cor, ilicò melioribus ſſipet, licet pari gratia inſtruus, *b unde niſi ex propria voluntate?* Quod tu avare oblata injuſti cri occaſione, iniquam contraũ ineas; alter (ſint cætera paria) m detrectet; *Unde, niſi ex propria luntate?* Quod tu homo potator, lauto convivio, vino liberaliùs optimo ad ebrietatem abutaris, us verò ſibi temperet; *Unde niſi propria voluntate?* Non ex defe-u gratiæ, quam inſtar uberrimi ntis dat *omnibus affluenter. Nec urepotandi,* inquit Arnobius, *c* quiſquam prohibetur, aut pellitur. Si tibi faſtidium tantum eſt, ut oblati reſpuas beneficium muneris: quin imò ſi tantũ ſapientia prævales, ut, ea qua offeruntur à Chriſto, ludum atque ineptias nomines, quid invitans peccat, cujus ſolæ ſunt partes, ut ſub tui juris arbitrio, fructum ſuæ largitatis exponat? Omnibus cœleſtẽ ſuæ gratiæ ſpiritum inſpirat abunde; quod autem quis organo (gratia aſpirante) ad Dei laudes utatur alius verò ad profana & ludicra, proprio imputandum eſt arbitrio.

Denique ut alterum, quem admovet arietem, retundamus: ſi nempè gratia Petri, collata fuiſſet Judæ, illum ſalvandum fuiſſe, imprimis non arguit Judæ ſufficientem, ad ſui converſionem defuiſſe; accedit illum fortè majori fuiſſe præventum: docet enim Leſſius: *d multi torquentur apud inferos, qui multò majoribus auxiliis ad ſalutem à Deo donati fuere, quàm nonnulli alii beati; hic enim eſt communis ſenſus fidelium, & patet manifeſtè in Angelis: plurimi enim ex iis, qui ceciderunt, majora auxilia naturalia, & ſupernaturalia ad ſalutem acceperant, quàm multi ex iis, qui ſteterunt: idque ſæpe fit inter homines; quis enim neſcit multos Religioſos & SS. viros, qui ingentia à Deo auxilia acceperunt, ſua inertia cecidiſſe, & damnatos fuiſſe; ſeculares autem plurimos tota vita flagitioſos, tandem in fine per aliquod ſacramentum ſalvatos. Quis dixerit hos majora ad ſalutem adjumenta habuiſſe, quàm illos? Omitto communem ſanctorum ſenſum, ſe non ita gratiæ cooperatos fuiſſe, ut debuiſſent.* Et B.

a Aug l.12 de civit.c.6 b Iob I
c Arnob.ſenior.l.2 adv.gentes.
d Leſſius de gratia cap:10 n:64

Fran-

Franciſcum dicere ſolitum, ſi alius gratiā accepiſſet, quæ ipſi data erat, illum melius fuiſſe cooperaturum.

Concludo aureo Præſulis Antiocheni oraculo, qui eandem ſuo tempore controverſiam agitatam elidit: *a* „Aggrediuntur itaq; hic „nos quidam dicentes: & quid mi„rum, ſi Paulus ad fidem pervenit, „cùm Deus vocem illam quaſi fu„nem cervici ejus injecerit, vique „ipſum ad ſe duxerit? Attendite „diligenter: etenim ſermo iſte „communis eſt, gentilibus, Judæ„is, & noſtris. Quæ igitur accuſa„tio eſt? vi & neceſſitate ipſum *in„quit*, attraxit Deus. *Opportunè ad „hominem, hîc quærit aureos orator:* „qualis illa vis & neceſſitas, dic ô „homo? vocavit eum supernè. Igi„tur & te hodie vocat per illam „vocem, cur & tu non obedis? Vi„des non eſſe neceſſitatis negoti„um: nam ſi neceſſitas quædam fo„ret, oportebat & te obedire. Et „ut diſcatis, quòd multum quidē „fecit ad ſalutem Pauli vocatio, „ſicuti & ad aliorum omnium ho„minum facere ſolet, non tamen „nocuit ejus libero arbitrio, ſed „voluntarius advenit ipſe, atque „ſua bona voluntate.

Nec quis arguat Saulum in terram dejectum, fulmine conterritum, lucis uſurâ privatum, oculos mentis aperuiſſe: cum idem dominus te, alioſq; hîc ſtantes non ſemel morbo correptum, in terram dejecerit; fulmine, terræ motu, aliiſque adverſitatibus terruerit: uxorem, filios, lumen oculorum ſuſtulerit, ut oculos mentis aperires. Quod ut aliquando facias, perverſam tuam voluntatem, non Dei gratiam incuſa. Pergit porrò idem Doctor, dicens: "faciam h[...] & alio exemplo liquidum. Audi[...] verunt & Judæi vocem ſupern[...] loquentem, non filii, ſed patri[...] de Chriſto dicentis, circa Jor[...] danis fluenta: hic eſt filius meu[...] dilectus, in quo mihi complacui[...] Et dicunt ei: hic eſt deceptor. vi[...] des ubique opus bona voluntat[...] ecce & illic vox, & hic vox; ſe[...] hic obtemperat, illi autem con[...] tradicunt. Et non ſolùm illic vo[...] auditur, ſed & ſpiritus in ſpeci[...] columbæ videtur. & ob hæc Jo[...] annes quoque clamabat: no[...] ſum dignus ut ſolvam corrigia[...] calceamenti. Inſuper plurim[...] alia teſtimonia, tàm verbo[...] rum, quàm operum atteſta[...] bantur; ſed poſt hæc omnia,[...] Judæi in cæcitate ſua manſerun[...] Denique ut Calviniſticos g[...] tiæ patronos, gratiam omn[...] ſufficientem velut monſtrum[...] teſtantes, confutemus ac co[...] fundamus, aliud ejuſdem grav[...] ſimi Antiſtitis argumentum a[...] duco, quo non gratiæ, ſed volu[...] tatis propriæ defectu, in per[...] cacia ſuâ Judæi perſtitiſſe[...] etiamnum cum illis complu[...] perſiſtere convincuntur. Itaqu[...] non fatigamini, inquit, dictoru[...] prolixitate, dicemus aliud exe[...] plum adhuc proximius. *b Eten[...] (Judæi) & filium audierunt, [...] ſic audierunt, ut Paulus audivit, [...] neque ſic crediderunt. Nam ſi[...] Paulus audivit vocem, cum adh[...] fureret, & in diſcipulos ſævire[...] Judæi aliquando audierunt alic[...] vocem, cùm egrederentur cum fa[...] bus & laternis, ad comprehende[...] dum eum. At ille volens docere [...] virtutem ſuam, & ſe Deum, eſſ[...]*

a Chryſ tom 3. hom. de ferendis reprehenſionibus & converſione S. Pauli.

b Chryſoſt. cit.

ſtra contra ſtimulum calcitrare, t eis, quem quæritis? Oculos eo excæcaverat, & voce ſua eos ſtraverat: nam ut dixit, ego, voce ea percuſſi, retrorſum abnt, & ceciderunt omnes. Omnia que paria, imò efficaciora pro æis argumenta inſtituit. Ita- ut Paulum vox poſtravit, ita lios: & ſicut Paulus non vidit, quem perſequebatur, ita & non videbant, quē quærerent; t Paulus tempore, quo furebat, ecatus eſt, ita & illi tempore ris ſunt excœcati: & ſicut lus cùm iret, ut comprehende- diſcipulos, hæc paſſus eſt, ita lli cum exirent, ut comprehen- ent Chriſtum, talia paſſi ſunt. idem exclamat: *utrobique vin-, utrobique perſecutio:* & ut utro- ſufficienter virtutem Chriſti, que auxilium attendas, ſubdit: nile utrobique virtutis Chriſti dicium, ſimiliaque remedia: non ſimilis correctio. Hæc i- tur omnia inter ſe confer dili- nter, & diſce quòd Paulus non neceſſitate, ſed omnia ſincera, naque voluntate ad fidem ac- ſſit. Plura quidem hîc Chryſ. quem gratiæ ſtudioſum remit mihi ſuffecerit, & cum eodem llem vos ſermonem hunc dili- nter memoria tenere: Deus e m nolentes non cogit, ſed vo- ntes trahit, qui autem trahit lentem, trahit humique jacen m ac manum porrigentem. Et diſcas, quod nullum cogit: ipſe vult, nos autem non vo- mus, ad noſtam ſalutem nihil oficiunt ea, quæ alioqui effi- cia ſunt; non quia infirma ſit us voluntas, ſed quia cogere minem vult. Hæc uberiùs, & præter morem prolixiùs deduxi- mus, non ut coram imperita ple- be, aut muliercularum grege, hæc temerè quis effutiat, & animos inquietet; ſed ut, ubi opus ſit, conſcientias etiam religioſas, qui- bus ſubtile perverſi dogmatis ve- nenum propinatum eſt, evomere faciat.

§. II.

Ramus divinæ gratiæ, per ſacros Eccleſiaſtas, animos auditorum efficaciter trahit, dum juxta Apoſtolum ſit verbum inſitum. Jacobi. 1.

SOlertia humana ſingulariter e- nituit, dum ſylveſtres atque ad omnia, niſi ut in ignem mittan- tur, inutiles truncos, non minùs ingenioſo, quàm gratioſo natu- ræ artificio, in frugiferas, ac o- mni præſtantiſſimorum fructuum genere feraces arbores, conver- tit. Quod quemadmodum in- ſerto melioris ſucci, ac indolis ra- mo, fieri conſuevit, virgineus Poëta non ſterili avenâ modula- tus eſt: *a*

Finditur in ſolidum cuneis via; deinde feraces
Plantæ immittuntur: nec longum tempus, & ingens
Exiit ad cœlum ramis felicibus arbos:
Miraturque novas frondes, & non ſua poma.

Non poma gomorrhæa, ſed cœ- leſtes, peregrino è ſolo, è cœlo fructus petitos profert.

b ——— & amaros ſuccos oblita priores,

Omnium virtutum ſuavitate dul-

a Virg Georg 1, 1 b Georg, 2

oeſcit,

eeſcit. Ut ſcitè Caſſiodorus: *a* „arboribus,quod melius putatur, „inſeritur, & ad illas peregrina „veniunt, ut de illorum ſuavitate „dulceſcant.

Quam arborum hortorumque culturam Apoſtolus Jacobus ſalubri documento ad animum tranſtulit, dum ait: *b ſuſcipite inſitum verbum, quod poteſt ſalvare animas veſtras*; metaphorâ ab arborum inſitione deſumptâ,ut Beda,Cajetanus, Catharinus, aliique interpretantur. Divinum etenim verbũ dum ſacri Eccleſiaſtes frugiferum velut ramum, auditorum animis inſerunt, cœleſtis gratiæ adjumento, uberem fructum ferunt, depravatam naturam exuentes, novam, quæ ſecundùm Chriſti ſimilitudinẽ eſt,induunt; *c* „Concupiſcentias carnis.*ut Irenæus loquitur*, tamquam ſylveſtria fructificantes,ſecundum ſuam naturam infructuoſi ad juſtitiam „conſtituuntur; ſed velut inſitionem accipientes verbum Dei,in „priſtinam veniunt hominis naturam,qua ad imaginem &ſimilitudinem factus eſt Dei.

Hactenus oſtendimus, divinum Paſtorem ramum gratiæ per internam ferè locutionem ovibus præbuiſſe; hunc quemadmodum per voces externas ad ſe errabundas oves attraxerit, videamus. Quàm potenter increatum patris æterni verbum, corda ad ſe hominum traxerit, ex eo compertum eſt, quod Petrus & Andreas, Jacobus & Joannes, Philippus & Matthæus, breviſſimo hoc Domini diverbio, *ſequere me*, continuò relictis omnibus ſecuti ſunt eum. Quam ſuavem illece[bram] D. Hieronymus divinitat[i] humano in vultu relucenti tri[buit]: *d fulgor*,inquit,*ipſe,& maje[ſtas] divinitatis occulta, quæ etia[m] in humana facie Chriſti relucebat,e[x] primo aſpectu, videntes ad ſe trahe[re] poterat:* quod aptiſſima proba[t] eorum ſimilitudine, quæ attract[i]vâ virtute præpollent: *ſi enim [in] magnete,& ſuccinis hæc eſſe vis d[i]citur, ut annulos, & ſtipulam, & feſtucas ſibi copulent, quantò mag[is] Dominus omnium creaturarum, a[d] ſe trahere poterat,quos volebat?* Se[d] ut hunc divinum fulgorem, a[b] amabiliſſima ejus facie abſiſten[tem] mittamus, ſat virtutis ac ſa[lu]berrimi lenocinii, ſuaviſſim[o] illius oris eloquio, ad animos ſi[bi] devinciendos fuiſſe, teſtatu[r] ille qui dixit: *e Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes* Quaſi diceret, hîc Princeps Apoſtolorum, nomine omnium quis nos ab ore tuo pendulos ſeparare poterit à te, qui nos obſtrictos tenes verbis tuis, in quibus felicitas, ſalus, & vita noſtr[a] æterna ſita eſt? *f Vox enim tua dulcis, & facies tua decora, mel & lac ſub lingua tua*,longè potentiu[s] animos, quàm Hercules catenâ aureâ, auditorum ſibi corda devinciens. Sed quid hoc, quod Judæorum animos, quantumvis ferreos: divinus ille magnes non attraxerit, nec vox ejus aures eorum menteſque penetrarit: Ut ad confertam turbam exclamarit: *g qui habet aures audiendi, audiat.* Quæ ſic Gregorius magnus exponit: *h omnes qui illic*

a Caſſiodorus l,6.variar Epiſt.14
b Iacobi c:1. c Irenaeus l.5.c.10

d Hieronym.Matt.9 e Ioan 6
f Cant 2 Cant.4 g Matth 13
h.S Greg hom.15. in Euan.

aderant

rant, aures corporis habebat; ſed dic't, ſi quis habet aures audien- udiat, procul dubio aures cor- equirit ; quas ut & in nobis iat, non ſufficit vox extus ſo- in aure, ſed & gratia ejus et in corde, illudque cœleſti o velut telo configat. Ita o- illam perditam, mulierem atricem, bonus paſtor ad o ſuum traduxit : nam ut S. yſoſtomus ſolerter advertit, dalena divini hujus concio- ris, ac ſuaviſſimi illius elo- famâ excita, ad audiendum emptorem noſtrum accurre- & ilicò concione ſoluta, ut ovit, quo Chriſtus divertiſ- Maria, jam altera Maria, ad rem accurrit. Quàm ſtu- am de lupâ in ovem meta- phoſim, ingenioſo ad rem am commento, quod apud yrillum exſtat, *a* illuſtrabo: em ille venuſta ſpecie præ- ntem (quem Phœbum, ſeu linem vocant) arcu & ſagit- nſtructum, non feram ſed n aliquam è ſpecioſiſſimis rum nymphis ſectantem, in- ; *b* quam ut confgeret; tato ſagittarum genere u- pro jaculis, luciđiſſimos ra- evibrabat. Opportunum e- verò accidit, nympham pe- s lucum ingreſſam, per de- nvia & avia cervam venari.

Vertitur interea cœlum, & ruit oceano nox.

agat ignara viarum ? Per s & dumos ſibi viam quæ- dum tandem labore exhau- udore perfuſa, toto habitu lacero, ſæpius collapſa, ab obſcu- rùm quoddam antrum devenit : quod ut illa velut quietis por- tum, & deliciarum locum ſe na- ctam gaudebat ? innumeris ta- men horrebat colubris, bufoni- bus, ſerpentibus, quos ſibi alta in caligine domeſticos ſuos planè ignorabat : quid, quod hos in- ter ſe ad quietem ſecura compo- ſuit: Interea

d Ipſe amor admiſſo ſequitur ve- ſtigia paſſu,
Et pennis adjutus amoris.

Phœbus noſter, eam aſſecutus, terrifico in ſpelæo ſtertentem ad- vertit; continuo hic in eam col- limat, & ſagittam inuſitatam, præfulgidum, inquam, lucis ſuæ radium, in pectus ejus ejacula- tur : quo illa perſtricta exper- giſcitur, & derepentè illuſtri hoc jaculo colluſtrata, velut ipſo in meridie conſpexit ſe virulentos inter colubros & immaniſſimas belluas mediam verſari. Quis illi tunc animus? quæ mens? Quæ cogitatio? *Quanto tremuerunt oſſa pavore!* Quam è veſtigio inde pe- dem referre, Phœbo quem ma- nifeſta in luce videbat, ad genua accidere, cujus radianti telo in- columitatem, vitam, ſalutem o- mnem acceptam referre, ſeque totam ac ſua ei devovere : ne de- inceps ambulet in tenebris, ſe poſthac in luce ſagittarum, illius ſecuturam, ſanctè promiſit. O benigniſſime JESU, qui cœ- leſtes nymphas, animas venaris, *e illuminans tu mirabiliter à mon- tibus æternis* ! quod Hieronymus, aliique vertunt, de montibus prædæ. Divini porrò venatoris

a Cyrill Alex l 6 de adorat in ſpi- ritu. *b* V. Lanuza hom: 38 de con- verſ. Magd. §. 13. *c* 2 Æneid.

d Ovid lib 1. metam.
e Pſal: 75

ſpecie

ſpecie ſe manifeſtum exhibuit P. Antonio Martinio, *a* arcum manu tenens, & pharetrâ accinctus, cupidineo habitu, mortalium corda ſe prædas ſectari, nec aliis jaculis, quàm lucidiſſimis amoris ſui radiis configere aſſeverans, juxta illud Prophetæ: *b in luce ſagittarum tuarum ibunt.* O quàm volex, *nomen ejus accelera,* poſuit pedes ſuos, quaſi cervorum; ecce iſte venit ſaliens in montibus Galileæ & Judææ, nympham in, denſiſſimo hujus mundi luco venatur, quam tandem horrido in ſpelæo deprehendit. Magdalena anima vaga, ad ſentes occaſionum; & div tiarum ſpinas, pretioſam virtutum cycladem miſerè dilacerârat, horrenda inter flagitiorum ſpectra tetraſque belluas ſecura degebat, donec divino lucis ejus jaculo ſaucia, cohorruit ſe ſociam videns draconum, ſtruthionum, ſerpentum, ſuam, inquam, animam, factam ſpeluncam latronum infernalium, immaniſſimis ſcelerum monſtris infeſtam, cujuſmodi per viſum D. Joanni ſpectanda objicitur: *c* „facta eſt habitatio „dæmoniorum, & cuſtodia om„nis ſpiritus immundi; *& qualem* „*Iſaias vates deſcribit: d* requieſ„cent ibi beſtiæ, & replebuntur „domus eorum draconibus, & ha„bitabunt ibi ſtruthiones, & pi„loſi ſaltabunt ibi, & reſponde„bunt ibi ululæ, & ſirenes in de„lubris voluptatis Hoc miſero in ſtatu Phœbus noſter, *e qui dixit de tenebris lumen ſplendeſcere*, ipſe illuxit in corde Magdalenæ, & luce ſagittarum ſuarum eam co[...] xit, id eſt ſermonis ſui jaculo ſ[...] ciavit: nam ut plæclarè Illuſtri[...] mus Doctor diſſerit: *f Iacula [...] in lumine ire, eſt verba ejus ap[...] veritate reſonare*, quæ cœleſtis [...] cis jacula, celeberrimus Prædica[...] Lanuza per aures ad intima cor[...] penetrare, animumque illuſtr[...] contendit, Dionyſii Carthuſi[...] (quem Bellarminus appellat *g* [...] *rum ſanctiſſimum & doctiſſimu[...]* nixus teſtimonio, hoc prim[...] à Deo peccatori conferri ben[...] cium, ut radium lucis in cor e[...] ejaculetur, quo ſeipſum intim[...] agnoſcat: *h primum donum, q[...] datur homini ex reſpectu ad lum[...] cognitio ſui eſt.* ut cognovit M[...] dalena, exterrita ſurgit, & imn[...] nes ſcelerum ſuorum belluas [...] oſa, de tenebris ad lumen aec[...] ſit, divino huic Phœbo ſuppl[...] ita in luce ejus ambulavit, ut a[...] mum aſſidua dolorum nube [...] volverit, quæ uberrimum lach[...] marum imbrem die ac no[...] largè profunderet. Alteram p[...] dam, lupum rapacem, feroc[...] in montibus Damaſci aprum, [...] nat Chriſtus aggreſſus eſt: [...] aliud ſpiculum, quam verbum [...] lud *Saule, Saule*, divina luce pr[...] fulgidum, in eum contorſit, a[...] mumq; everberavit, ut agnoſc[...] ret, quàm lubricam damnatio[...] viam inſiſteret, & tremens [...] ſtupens, velut ovis paſtorem [...] peteret; ita & Chananæa, ver[...] Domini, veluti *percuſſa ſolis ſp[...] lo*, reverſa eſt.

Vultis & alteram ovem, q[...] extremam paſtoris ſui voc[...]

a Nierenb de vita divin cap: 21
b Hab. c 3 c Apoc. c. 8 d Iſa. 13, & 34 e 2 Cor. 4

f S Greg lib 30 mor cap 2
g Bellarm. de ſcript. Ecc.
h Dionyſ Carth. ep ad Titum.

agn[...]

novit, & ad ovile aggregata eſt?
arc. 15. *a videns autem Centurio,*
i ex adverſo ſtabat, quia ſic cla-
ans expiraſſet, ait: verè hic ho-
filius Dei erat. ſtupenda mi-
aris viri confeſſio, ubi cæteri ſu-
r veſtem ejus mittebant ſor-
n, ipſe pectus ſuum percuſſe-
, inter atroces Judæorum blaſ-
emias, omnibus diſcipulis di-
ſis, illuſtrem ſe confeſſorem
bens, exclamarit: *verè hic ho-*
filius Dei erat! undè hæc tan-
tam repentina mutatio? non
m Euangeliſta rationem aſſi-
t, quàm *b quia ſic clamans ex-*
ſſet: quod attenta mente mel
us Doctor expendens, *c ex*
, inquit, *agnovit filium Dei, &*
ex facie: erat enim ex ovibus,
ibus dicitur, vocem meam au-
t: Clamor hic morientis Pa-
s centurionem confixit; cru-
porrò Auguſtinus pro arcu
ſolerter deducit, ex illo
dis: *d poſuiſti ut arcum æreum*
bia mea, ex quo amor tot ja-
ignita, quot verba emiſit.
tur & vos auditores, illumi-
vos mirabiliter, & non ſe-
per divini verba præcones,
ſtis gratiæ ac lucis ſuæ ra
, in te laſcive adoleſcens, in
a vaga, in te ſordide adul-
aculatur, ut videas quàm
ndo ac periculoſo loco
ſtas, & reſipiſcas. *e Sancti*
Prædicatores verbis ſuis, quaſi
ſdam jaculis adverſarios ſe
Luculentus hujus rei teſtis,
iſſimus è divi Dominici fa
Orator Reginaldus, *f* cu-
ntum erat flumen dicendi,

arc. 15 b Marc. 15
ra, ſerm. 28, ſuper Cant. d Pſ. 17
ug. hic e S. Greg. l. 30, mor. c. 2,
latus de ſtatu Relig. l. 3, c. 8

ut totam propè Bononienſem urbem ſecum raperet; unum Monetum, virum contumacem, & ingenii pervicacis, qui contra torrentem ferebatur, ſi exceperis. quantumvis tamen animum obfirmarat, & aures occluſerat, ne umquam Reginaldum audiret, ictum tamen non effugit: ipsâ enim S. Stephani feſta luce, propter templum fortè obambulans, importunis Sodalium precibus, in concionem pertractus, primo ſtatim congreſſu hiſce verbis: *g ecce video cœlos apertos*, brevi eorum januam claudendam, divino velut jaculo tactus, extemplò Reginaldum ſolutâ concione convenit, novæque vitæ propoſitum, voti vinculo confirmavit.

Hortatur & vos Regibus Pſaltes: *h Hodie ſi vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda veſtra;* quaſi dicat, non ſemper eam auribus noſtris inſonare, ac providè dulces ejus ſuſurros, quàm aviſſimè captandos. præſtitit hoc promptè ac ſedulò, felicis memoriæ Claudius Aquaviva, Generalis Societatis noſtræ Præpoſitus: *i* cui cùm melioris vitæ conſilia parturienti, cœleſtis illa vox animum pulſaſſet, *k oves meæ vocem meam audiunt.* cœleſti quadam luce afflatus, & ſalutari timore compunctus, veritus ne ſi huic monito non obtemperaret, non eſſet ex ovibus Chriſti, ilicò Societatem ingreſſus, ad Jeſu paſcua convolavit. O quot hodie auribus illa vox inſonat, *oves meæ vocem meam audiunt;* ſed auditu cordis non audiunt,

g Act. 7. h Pſ. 94. i Tollenaer Ecc. c. 8. ſec. 3 k Ioan. 10

R atque

atque adeò non ſunt ex ovibus Chriſti, quibus terribile illud Gregorius intonat: *qui ex Deo eſt, verba Dei audit. propterea vos non auditis, quia ex patre diabolo eſtis.* O quot hodie ſacri Eccleſiaſtes illa verba velut jacula emittunt: *a omnes nos ſicut oves erravimus, unuſquiſque in viam ſuam.* & quis revertitur ad Paſtorem? quis obedit voci Domini, quis internæ illius lucis radium non excludit? quod frequenter deplorare ſolebat S. Ignatius, *b* aſſerens nullius mentem aut cogitationem capere poſſe, quantum obſtaculi plerique mortalium objicere ſoleant divinæ gratiæ, quæ nos ad meliorem frugem perduceret, ſi quantum ipſi miſericordiæ eſt ad invitandum, tantum nobis alacritatis eſſet ac promptitudinis, ad obtemperandum.

Cum Auguſtinianus quidam in publicâ plateâ ad confertam concionem verba faceret ſuper illo Joannis: *c nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt*, Nicolaus Tolentinas ætate florens adoleſcens caſu affuit, adeoque hoc brevi dicto incenſus eſt, ad humanæ omnia deſerendum, ut rectà cum ipſo Concionatore ad monaſterium petrexerit, ejuſque vitæ inſtitutum arripuerit. ita Antonium traxit breve illud dictum: *d omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſorores &c. centuplum accipiet.* Sanctum Paulinum: *e ſi vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, & veni ſequere m*[e.] Sanctum Eucherium: *f ſapient*[ia] *hujus mundi, ſtultitia eſt ap*[ud] *Deum.* hæc feralis clauſula: [*g*] *factum eſt omne tempus, quod vi*[xit] *Adam, anni nongenti triginta,* [*&*] *mortuus eſt. & facti ſunt omn*[es] *dies Seth nongentorum duodecim a*[n]*norum & mortuus eſt &c.* Gue[ri]ricum virum eximium ſalubrit[er] commovit. Babylam verò m[a]gum & mimum, fœdo concub[i]natus vinculo obſtrictum, illu[d] Matthæi: *h pœnitentiam agit*[e] *approp nquavit enim regnum cæl*[o]*rum.* alioſque innumeros in de[n]ſa hac mundi ſylva, brevi verb[o] in viros alios commutavit. qu[o]ties hæc in vos jacula contorta[?] quoties illud centuplum, & be[a]ta paſcua ovibus Chriſti promi[ſ]ſa, quoties inevitabile mor[tis] ſpiculum, illud ſalutare mo[ni]tum: *pœnitentiam agite*, inculc[a]tum eſt? & non audiſtis. un[de] veriſſimè æterna patris ſapient[ia] pronuntiavit *i non omnes capiu*[nt] *verbum iſtud.* ubi unum ex omn[i]bus, & præ omnibus Chryſoſt[o]mum audite: *k ideò non omn*[es] *capere poſſunt, quia non omnes v*[o]*lunt. palma propoſita eſt* (en r[a]mum viridem) *qui concupiſcit g*[lo]*riam, non detrectat laborem.* con[ſi]mili ſenſu Hieronymus, in ill[ud] Matthæi: *qui poteſt capere, capi*[at] *quaſi hortantis vox Domini eſt,* [&] *milites ſuos ad pudicitiæ præmi*[a] *concitantis.* & lib. 1. contra Jo[vi]nianum: *proponit Agonotheta pr*[æ]*mium, invitat ad curſum, tenet* [in] *manu bravium, & clamat, qui* [po]*teſt capere, capiat.* Auguſtinus i[n]genioſè vertit, *qui captat, capit*[?]

a Iſa. 53 b Tolleuaer cit, Maff. in vita c 1 Joan. 2. In vita. d Matt. 19 e V. Cornel. in Canonicam pag. 75

f 1 Cor. 3 g Gen. 5 h Matt. 3 i Matt. 19 k Chryſoſt. hic

ſic

cut piſces hamo. Quare cùm
eus per externam concionato-
m vocem ad vos clamitet, &
tus per internam inſpiratio-
em, toties mentem illuſtret, ſuæ
rvicaciæ eſſe agnoſcat, quod ad
vile Chriſti non redeat, quod
cem Paſtoris ſui non auſcultet,
am etiam homines ſceleratiſ-
i obaudierunt. Feſtivum eſt,
od hîc in medium proferam,
plurimis inauditum: quem
modum divinus amor, latro-
s ac prædones, quos ad ſe ad-
cere volebat, verborum jacu-
ſuaviter & fortiter ſauciarit.
Nicolaus Bobadilla unus è
em viris S. Ignatii, dum Nea-
i vallem Telinam peteret, *a* à
donibus (Banditas vocant) oc-
atus, quaſi viæ comites na-
s, ſuaviſſimè voce modulari
œpit, ut cum non aliter, quàm
heum, aut cœleſtum Am-
nem auſcultarent: ubi feros
nos non-nihil mitigarat, hanc
re & ſale aſperſam, appoſi-
illis concionem inſtituit, pro
nate illud. Apoſtoli aſſu-
s: *b habetis formam noſtram*,
num comprobans, ipſos per
ia Chriſto non abſimiles
ri. 1. inquit, Chriſtus inter
atores verſabatur, talis &
a converſatio eſt. 2. Chriſtus
avit ut gigas ad currendam
, per montes & valles; ita
s. 3. Chriſtus non habuit
aput reclinaret, ſub dio, in
, incerta ſede vagabatur. item
s. 4. Chriſtus non venit pa-
mittere, ſed gladium, item
s. 5. Chriſtus volebat diri-
pienti tunicam donandam &
chlamydem, item & vos. 6. Chri-
ſtus perſequebatur divites & o-
pulentos. *væ vobis divitibus* Luc.
6. item & vos. Chriſtus com-
movebat populum univerſum,
qui non ſemel voluit eum appre-
hendere, item & vos. 7. Chriſtus
multis odio erat, item & vos. 8.
ad Chriſtum clamant, tolle, cru-
cifige, crucifige. & ad vos. 9.
Chriſtus latroni Paradiſum ſpo-
pondit, & in illo omnibus vo-
bis, ſi converſi fueritis, & pœni-
tentiam egeritis &c. qua brevi
ſed nervoſa dictione, non modò
ſibi vitam, ſed & efferatis ſica-
riis, ſincerâ converſione ſalutem
animæ paravit, completumque
eſt illud Iſa. 11. *habitabit lupus
cum agno.* Imò lupos in agnos
converſos hic bonus Paſtor ad
ovile Chriſti adjunxit, dum op-
portunum ad captum ipſorum
ſermonem habuit: ubi Salomo-
nicum illud expreſſum video:
*c male aurea in lectis argenteis,
verbum dictum in tempore ſuo*, V.
Beda hîc: *verba prædicatoris ap-
poſitè ad captum Auditorum concin-
nata, ſunt mala, quia de arbore vi-
ta, hoc eſt Dei Sapientia ſunt or-
ta, aurea, quia charitatem menti in-
fundunt. lectis etiam comparantur,
quia requiem præſtant animabus
audientium Argenteis, quia ſplen-
dore fulgent veritatis.* Ita in tem-
pore opportuno,

*Quandoque eſt olitor verba op-
portuna locutus:* Ingentem Deus
prædam, potentiſſimum orbis
monarcham, Carolum Impera-
torem V. ex regni ſtrepitu, &
bellorum tumultũ, ad quieta Re-
ligionis paſcua, ex aula ad ovium

ylingen paradys der wellusten
ag. 186 Ludov. Gaion cent. I. §.
18 b ad Phil. 3

c Prov. 25

ſuarum caulam, ſpreto Regno, inaudito hactenus exemplo ſuaviter pertraxit. ſed amabo vos! quid cauſæ fuiſſe exiſtimatis tantæ viciſſitudinis? tam raræ & ſtupendæ metamorphoſeos? quid orbis Dominum ac domitorem, Regno ſe ultrò abdicare, in Religioſum clauſtrum ſeſe abdere coëgit? quis hanc ei mentem injecit? *a* narrat Famianus Strada à viro militari ſalubre illi telum infixum: vetus quippe equitum centurio, rebus humanis renuntiaturus. cum miſſionem à Carolo Imp. peteret, iſque novi conſilii cauſam exquireret, ingenuè reſpondit, *inter vitæ negotia, & mortis diem oportere ſpatium intercedere*, quod ſcitum hominis dictum, tamquam immiſſus cœlo radius, ita Caroli animum illuſtravit, ut inanem mundi vanitatem, & honoris fumum attentiori mentis oculo contemplatus, lucem ſagittarum ejus ſecutus, *inter vitæ negotia, & mortis diem, ſibi aliquod ſpatium* maturè delegerit. Hoc precor, ne ſine fructu dies hic abeat, & vos expendite, opifices, mercatores, cauſidici, ſenatores, viri Principes, qui hîc ſecularibus negotii tot dies & annos vitæ veſtræ inſumpſiſtis, cur inter hæc inania ſtudia, & mortis diem, vobis brevî imminentem, ſpatium non quæritis: tu ô filia, poſt biennium, & plures tui ſimiles, eſca vermium erunt, nonne inter vitæ non dico negotia, ſed nugas, *& mortis diem, oportet ſpatium intercedere*? Tu Adoleſcens, quem plurimi æquales præceſſerunt, i[ntra] annum, ad domum æterni[ta]tis abducendus es, nonne op[or]tet inter laſciva vitæ otia, [&] mortis diem, aliquod ſpati[um] intercedere. tu vir divitiaru[m] intra paucos menſes ad ſup[re]mum illum Regem, ration[em] redditurus abripiendus es, non oportet inter inanes vitæ curas, [&] mortis æternæ ſomnum (cù[m] nihil invenies in manibus tui[s]) aliquod ſpatium intercedere? T[u] maturæ ætatis Cauſidice, ſen[a]tor, paucas poſt hebdomadas, [a]d horrendum Judicis tribunal ſ[i]ſtendus, nonne inter vitæ tu[a] fraudulenta ſtudia, & mort[is] diem oportet ſpatium interc[e]dere? Hodie ſi hanc vocem a[u]dieritis, confidite vos eſſe ex ov[i]bus Christi, ac deducendos [in] beata illa paſcua, ubi paſcit, [ubi] cubat in meridie cœleſtis glori[æ].

O dulciſſime Jesu, ô dulciſſi[me] Paſtor animarum noſtrarum, [b] *ſonet vox tua in auribus meis: v[ox] enim tua dulcis & facies tua decor[a]*. Pateant aures noſtræ ad ſuaviſ[ſi]mum internæ inſpirationis tuæ [si]bilum. ſaluberrimo lucis tuæ ja[cu]lo corda noſtra confige, ut ad vitæ fontem, velut cervæ ſauc[iæ] recurramus, aureo cœleſtis gra[tiæ] ramo errabundas oves trahe ad [te], *c* trahe *nos* poſt te, curremus i[n] odorem unguentorum tuorum trahe quodammodo invitam, u[t] facias voluntariam, trahe torp[en]tem, ut reddas currentem. er[it] quando non indigebo tractore quoniam voluntarie & cum al[a]critate curremus."

a Strada. anno 1555.

b Cant 2, c Bern. in Cant. ſerm

EMBL[EMA]

EMBLEMA XXIV.

Plorabitis & flebitis vos. Joan. 16.

HINC ILLÆ LACHRYMÆ. a

DOMINICA TERTIA POST PASCHA.

ıctioſæ guttæ & virtutis ſtupendæ, quæ ex ardenti pœnitentis corde per oculos eliquantur.

I. *Eſt pretium*, b eſt honor & lachrymis, *ſi modo pro peccatis fluant.*

II. *Anima lachrymis baptizatur.* c

III. *Lachrymarum vis cœlum aperit.*

IV. *Beati qui lugent.* d

a Horat. l. 1 epiſt. 19 b Ovid 10. Metam. c Chryſoſt. hom: 9. de Pœnitent. d Matth. 5

DOMINICA TERTIA POST PASCHA.

Plorabitis & flebitis vos. Joan. 16.

OSTENTUM olim Exechieli oſtenſum fuit : *a mulieres plorantes Adonidem.* Ex ære ſolido hic conſiſtebat, cui intus ſubſtructo igne, plumbeæ ex oculis lachrymæ defluebant : quibus non potuerunt non præſentes in fletum uberrimè ſolvi, & Deo ſuo flenti collachymari. Adonis hîc ſeu Dominus doloris, Adonai noſter eſt; qui corde intus divino amore ſuccenſo, non fictis nec plumbeis; ſed veris iiſque pretioſiſſimis lachrymis ubertim flevit; ut nos, Doctore ſuffragante Angelico, fletum doceret : *b quare*, inquit, *flevit Chriſtus* (Lazarum) *niſi quia homines flere docuit.* Optimi ſiquidem Tragœdi officium expleſſe videtur, cujus primariæ partes ſunt, eos in ſe affectus concitare, quos in aliis exprimere conatur, juxta illud :

c Si vis me flere, dolendum
Eſt prius ipſi tibi.

Quod adeò efficaciter præſtitit, noſque per omnem vitam ita exercuit, ut graviſſimus Auctor Petrus Calentinus, in Via Crucis, aſſerere non dubitarit. *d* Chriſtum in ipſa paſſione fudiſſe lachrymas ad ducentas, ſupra ſexaginta duo millia. mitto pharſim Doctoris melliflui : *e Chriſtum non ſolùm oculis, ſed membris omnibus fleviſſe :* de quibus rectè illud Poëtæ pronuntiaro : *f uberibus flent omnia guttis.* Flevit in cunis flevit in ſylvis, flevit in montibus flevit in urbibus, ut illud jure uſurpare poſſit :

Totum penè meum vivere, flere fuit.

Dedit undam, imò flumina, inquit Bernardus, *g* cùm gutta ſufficeret. Vindocini in Gallia, perdurat lachryma Chriſti, *h* quæ ſtupenda etiamnum pietatis edit teſtimonia : & ſummâ quidē, ſed numquam dignâ ſatis in veneratione, & pretio habenda eſt; cùm vel unica, *i* omnes ordis margaritas nimium quantum dignitate ſua antecellat. ut rectè Poëta :

a Ezech c 8 b S Thom. in Ioan. c. 11 Aug. tract. 49 in Ioan.
c Horat. de arte.
d Lobb. vita & mors. c. 1. §. 2.
e S. Bern. ſerm. 3. Dom. Pſalm.
f Lucret. l. 11. g Bern ſerm 22. in Cant h Lorin. in Pſal. 55
i Lobbet cit.

§. I.

Eſt pretium eſt honor & lachrymis, *k* ſi modo pio peccatis fluant.

QUare ſi uſque antehac flere miſerum, molle, muliebre, & prorſus indecorum fuerit; ſi Ezechiam Regem ſuppuduerit lachrymarum : & fletu exorto ſe ad parietem converterit, ne ab adſtantibus, teſte Hieronymo, Rex flere videretur. hoc enim, ut Refert Iſidorus, è priſci Philoſophi ſententia, adeò à Regia majeſtate alienum & prorſus indignum habebatur : ut Alexander orbis

k Ovid l. 10 Met.

Domi-

Dominus & domitor, Tragœ-lum capitis reum condemnarit, quod funebri dramate, Regi lachrymas excuſſiſſet. multò magis à diis immortalibus, omnem fletum veteres remotiſſimum eſſe aſſeverabant:

a Neque enim lachrymare Deorum eſt.

At verò jam immutata ſunt omnia; ubi Rex Regum, cœli gaudium, voluptas Angelorum, ipſe Dei filius lachrymatus eſt, lachrymæ in vinum, lachrymæ in electrum, lachrymæ in gemmas, ut videbis, divina quadam metamorphoſi converſæ ſunt. Pactolus quondam communes aliis fluviis aquas devolvebat, poſtquam verò Midas in eo, os oculoſque abluit, cœpit aureus fluere, accinente Poëta:

b —— vis aurea tinxit Flumen.

Haud aliter lachrymæ, quæ priùs vanæ, ac viles; ubi cœleſtis illius Regis genas oculoſque attigere, aureæ ac prætioſæ factæ ſunt. non vanus in eo vates cecinit, Heliadum lachrymas Phaëtonta plorantium, in electrum verſas eſſe; cujus gutta dum fortè formicam implicat, eam pretioſa morte conſepelivit. ut eleganter Martialis luſit lib.6.

Dum Phaëtontæa formica vagatur in umbra,
Implicuit tenuem ſuccina gutta pedem.
Sic modò quæ fuerat vitâ contempta manente:
Funeribus facta eſt, nunc pretioſa ſuis.

Viles nos & viles homunciones pretioſa tamen ſanctorum morte defungi facit; ſi vel unicam Chriſti lachrymulam incurramus, noſtraſque illi attemperemus. ſed parum hoc, Electro lachrymas conferri, majus eſt pretium, *c eſt honor & lachrymis. d* Pierius eas eleganti ſymbolo per margaritas expreſſit, Auctorem Suidam inducens: qui refert ſomnianti perſuaſum, margaritas genis inhærere, quas experrectus lachrymas colliquatas deprehendit. Ipſi verò rerum naturalium inventores tradunt, uniones ex guttâ roris, quæ lachrymam refert, concreſcere. ne quis autem hæc Poëtarum figmenta, aut vana ſomnia arbitretur, quam Eccleſiæ patres, periti rerum æſtimatores, eas appenderint, attende. *e* Orator aureus: *e quidnam, ore oro, illis oculis Deo diu ſervientibus perpetuo lachrymarum imbre, et ſi margaritarum decore ornatis?* Sanctus quoque Macarius, lachrymas pretioſos uniones diſertè affirmare non dubitavit. ipſe pſaltes Regius quaſi de re pretioſiſſima: *f poſuiſti*, inquit, *lachrymas meas in conſpectu tuo.* Noſtis non niſi pretioſiſſima Regibus contemplanda proponi. quid, quod cœleſtis ſponſus, eas in capite ſuo, pro diademate geſtare non dedignatur. Etenim *g in ſanctarum nuntiarum dulci epithalamio* (ut Hieronymus loquitur) ſponſus ad ſponſam properans, ſic eam compellat: *h aperi mihi ſoror mea ſponſa; quia caput meum plenum eſt rore.* Hieronym. quia *capilli mei pleni lachrymis, &*

a Ovid. l.4 Faſt. b Ovid 11. Metam.
c Ovid l.10 Metam.
d Pierius in hierog. l.28. e 80
e Chryſoſt hom. 30 in Gen.
f Pſal: 55 g Hieron ep. ad Paulin.
h Cant: 5

cincinni guttis oculorum; quâ vel unicâ, pretioſiſſimâ margaritâ, cui Regnum cœlorum ſimile perhibetur, comparari queat: eamque ut à nobis impetraret cœleſtis negotiator ad terras deſcendit, *atque omnia ſua dedit*, labores, ſudores, vitam, ſanguinem; ut vel unicam ex corde contrito margaritam, id eſt lachrymam obtineret. jam toto corpore ſaucius largiſſimum ſanguinis imbrem effuderat, illudque vatis Regii piè queri videbatur: *a aruit tamquam teſta virtus mea, & lingua mea hæſit faucibus meis*; unde exclamat, *ſitio*. Aureè Chryſologus ſerm. 93. *Deus delinquentium gemitus eſurit, ſitit lachrymas peccatorum*. unicam ex oculis tuis pro tanto ſanguinis flumine, guttam Deus emendicat.

Ardore amoris ſummo exæſtuans, ut Origenes, Dionyſius, aliique ſentiunt, jure in has voces prorupit: *b dolores inferni circumdederunt me*; ſiquidem *c fortis eſt ut mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio: lampades ejus, lampades ignis atque flammarum. d* Hoc ardentiſſimo amoris tui incendio flagrans, vel guttam unam lachrymarum à te efflagitat, ut refrigeret linguam ſuam in hac flamma. ſed heu perverſam hominis inſaniam Auguſtinus deplorat, dicens: *e neſcit flere, qui flenda committit, & cum ſit ipſe lachrymabilis, non habet pœnæ lachrymas ſuæ*; neſcit homo lachrymarum pretium, qui eas adeò vili & nihili pendit, ut pro re futili & caduca eas largiſſimè effundat. amens ſit oportet, qui domo ſua incen- ſa, & flammâ per atria, elegant tabulas, acu picta periſtromat pretioſiſſimam ſuppellectilem d populante, aquas omni ſtudio ſolertiâ ad ſtabulum equoru reſtinguendum affundit; hoc ag dum defles jacturam mercium amiſſas opes, ſublatum filium: q longè minoris æſtimanda ſunt quàm vile ſtabulum, in compara tione auguſtiſſimi palatii. Reru fluxarum defles incendium, ince dium verò animæ, & flammas l bidinis, imò & inferni reſtingu re non ſatagis. *f Multus ſiquide peccati ignis eſt, & modica lachry illum exſtinguit*. peccati ignis ir cundia eſt, peccati ignis invid eſt, peccati ignis luxuria eſt; que ignem ſuis ſe lachrymis reſtinxiſ „fatetur Hier. *g* mens deſideri „æſtuabat in frigido corpore, „ante hominem ſuum, jam carr „præmortua, ſola libidinũ ince „dia bulliebant. Itaq; omni au „lio deſtitutus ad Jeſu jaceba „pedes, rigabã lachrymis, memi „me clamantem, diem crebrò ju „xiſſe cum nocte, donec rediret „nimo tranquillitas, & velut nu depulſa ſerenitas. opportunè na tura oculis, qui lumina vocita tur, ſuppeditavit flumina, quæ a dorem attemperarent, *h hæc eſt la chryma, ſanctæ compunctionis ſero quæ motus illicitos exſtinguit*. Ut i his flammis ſalubre illud ſanctiſſ mi præſulis Mamerti valeat conſ lium: qui ut urbem Viennenſem i Galliis luculenter vidit incenſam monuit aſſiduò aquâ potius oc lorum, quàm fluminum reſtingu endam.

a Pſal: 21 b Pſal: 17 c Cant. 8 d Laureden. tit. lachrym e Aug. ſerm 7 in Pſal. 118

f Chryſ. l: 5 de poen g Hier ep 9 a Euſtoch h Aug ſerm. 11. ad fr. at in Er

Ad incendium rerum fluxarum ...piendum accurrimus, aquas af...ndimus; dum interim flammas ...imæ, ſiccis oculis intuemur. ...nc ſuam inſaniam Doctor ſub...lis incuſat: *a quid miſerius mi...ro*, inquit, *non miſerante ſeipſum? ...flente Didonis mortem, quæ fle...t amando Æneam, non flente an...m mortem ſuam, quæ flebat non ...nando te Deus meus.* Pub. Sci...o, cum Carthaginem deletam ...diſſet, adeò collachrymatus eſt, ...fumantes adhuc cineres lachry...is reſtinguere velle videretur. ...men lachrymarum tibi conceſ...m & ſemper in promptu eſt, ut ...mmas tartareas tibi imminen...s extingueres: *b lachrymæ enim ...ſum etiam gehennæ incendium no...nt extinguere.*

Tu illas aliò derivas, tu illas ef...ndis ſuper defunctum filium; ...uid quod reperti, qui equum ...tinctum amariſſimis, uberri...ſque lachrymis proſecuti ſunt. ...rtenſius muræнam flevit. Ulyſ... canem, & nos in morte ani... ridemus. heu quot & quan...*d lachrymæ volvuntur inanes!* quibus veriſſimè dici poſſet: *...raverunt ab utero.* Petrus Cel...ſis hunc fletum, velut ſterilem ...brem deſpiciebat: *f ſterilis eſt*, ...uit, *omnis effuſio lachrymarum, ...e non effunditur propter regnum ...orum.* Longè feracior, teſte ...iloſopho, cœleſtis ſeu pluvialis ...a, quam fontium ſeu flumi...m: aquæ cœleſtes fertilitatem ...bis conferunt in terris; aquæ ...reſtres, id eſt lachrymæ, fru...ctificant in cœlis; ſi non inanes, evanidæ, & ſteriles, quæ nec fructum ſpiritalem nec temporalem valent impetrare; quia per hunc fletum, nec divinam gratiam acquirimus, nec temporalium jacturam reſtauramus. *multos occidit triſtitia*, ait Eccleſiaſt. 30. *& quæ eſt utilitas in ea.* Ubi notanda aurea Chryſoſt. ſententia: "*g* triſtitia nobis data eſt, non ut in" morte aut alia in re doleamus;" ſed ut deleamus peccata. triſtitia" peccatum tollit, non alias ægri-" tudines. v.g. pecuniâ quis mul-" ctatus eſt: doluit, non recupera-" vit, filium amiſit: doluit, non re-" ſuſcitavit mortuum. contume-" liis affectus eſt: doluit, famam" non revocavit. Infirmatur: do-" let, morbum non aufert, ſed au-" get. at peccavit quis, triſtatus" eſt: peccatum delevit. ergo tri-" ſtitia tantùm facta eſt propter" peccatum, à quo nata eſt. Quæ" lachrymæ, quæſo, juſtiori de cauſa quàm ex commiſeratione redemptoris noſtri, ſibi crucem bajulantis profuſæ? eas tamen Chriſtus prohibet, dicens: *h nolite flere ſuper me*, tanto Deus lachrymas in pretio habet, ut nō niſi graviſſ.mâ de cauſa eas velit impendi. Cur autem ô bone Jeſu, flere nos vetas? tu fundis ſanguinem, & noſtras prohibes lachrymas? omnia lugent elementa, vel ipſa plorant ſaxa, ipſi tecum lugent Angeli: & nos, pro quibus moreris hæc oculis ſiccis tranſmittamus? memini me legiſſe Romanum oratorem dixiſſe: *quid dicam de Socrate, cujus morti illachrymari ſoleo, Platonem legens.* Et nos non Socratis, ſed

a Aug l 1. confeſſ. c. 13
b Chryſoſt hom 3. in Luc. c 16
c Petrarcha l 1 dial. 16
d Virg 4 Æne d e Pſal. 57
f B. Petrus Cellen de panib c. 12

g Chryſoſt hom. 5 ad pop.
h Luc. 23

Servatoris noſtri acerbiſſimos cruciatus, diriſſimam mortem, ſine fletu legamus, vel legi audiamus? flere tamen vetat Chriſtus; quia flebant hæ mulieres ſolâ miſeratione humanâ, non ex ſupernaturali charitate. flebant diram illam Chriſti lanienam; ſed cauſam propter quam patiebatur, id eſt, ſcelera filiorum, non plangebant, mortem Chriſti temporalem lamentabantur, & mortem æternam, quæ ſacrilegos hos Deicidas manebat, non lachrymabantur; unde ait: *ſed ſuper vos ipſas flete, & ſuper filios veſtros*, ex quo graviſſimi Doctores deducunt, ſi arguantur flentes Chriſtum, eò quòd præſtet lugere ſcelera propria, quid ſentiendum de his, qui deflent ſcorta à ſe auferri: qui deflent mancipia diaboli à ſe morte ſeparari: occaſiones peccati violentè ſuſtolli, & irremediabilibus lachrymis amaſiam exſtinctam proſequuntur? hi verè margaritas, quibus lachrymas comparavimus, ante porcos abjicere non dedignantur. neſcit flere, qui externum funus luget, & domeſticum non plorat. quod credibile Ægyptios feciſſe in illa nocte, quâ in omni domo jacuit mortuus: qui enim eorum ad alienas ædes fortè tum diverterant, illic mortuum plangebant; ignari domi ſuæ prædilectum filium primogenitum eâdem plagâ percuſſum; adeò ut hoc alter alteri meritò dicere potuerit: *nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſos flete, & ſuper filios veſtros*. Hoc & nos faciamus, qui intus mortuum habemus, peccata propria ac proximi lugeamus, Dei offenſam eluamus.

Hanc flendi methodum Re[x] vir ille ſecundùm cor Dei, nos docuit, dum ait: *a exitus aq[ua]rum deduxerunt oculi mei*: qu[id] ploras potentiſſime Rex? nu[m] Berſabæam, quam adeò ſtultè [...] periſti, repentina morte ſub[la]tam? num filium aut filiam [ex]ſtinctam? num cladem Regio ex[er]citui ab hoſte illatam? qui h[...] flent, flere neſciunt. David a[u]tem flendi peritè calluit, & utiliſ[si]mè & diutiſſimè flevit; adeò [ut] deficerent oculis lachrymæ, id dumtaxat: *quia non cuſtodierunt legem tuam Domine*. cui congru[it] illud Ambroſii: *b à ſancto v[iro] plus culpa quàm ærumna defletur*. Quare hunc primum lachrym[a]rum fructum referemus, ut pe[c]cata lugeamus, quandoquidem plenius deducemus, aureo te[ste] Chryſoſtomo. *c*

a Pſal. 118
b Ambr in Pſal. 118 ſerm 17
c Chryſoſt. hom 6 de poenit.

§. II.

Anima lachrymis baptizatur.

VEteres, dum hominem ad l[a]chrymas damnatum viderent & in cauſa invenienda magi[s] quàm in Nili origine laborarent hanc fabellam commenti ſunt: Prometheum cum ex terra h[o]minem effingeret, aquam ad m[a]num non habuiſſe, ejuſque d[e]fectu lachrymas luto attempera[s]ſe, atque in *animal flebile*, v[e]riùs quàm riſibile exſtitiſſe quòd à fletu vitam auſpicatur, [&] non niſi dum in priſtinum pu[l]verem reſolvitur, exſiccari, quo[d]

d Stobaeus.

Hippo

ipponenſis Præſul & quotidiana perientia confirmat : *a* dum *ſantia non à riſu, ſed à fletu ordi- r hanc lucem, quid malorum in- eſſa ſit, neſciens prophetat quo- ammodo.* fuerunt, qui ipſo in ute- , lucis timorem & mala obven- ra fletibus præſagierunt. *b* ut prà commemoravimus. veteres i, originis culpam, & omnium iſeriarum ſcaturiginem, pecca- m ignoravêre, noſque ex horto eliciarum in vallem hanc la- rymarum exules deturbatos. d divina manu artifice effe- um, ut pro ſpiritali regenera- one, hæc aqua ſubſerviret, & ex ulis, per quos velut feneſtras, ors egreſſa eſt, vita proflueret; juxta illud : unde mors orie- tur, inde vita reſurgeret : quo t, inquit ſcriptor Venetus, *c* mo reſurgat ex oculis, quaſi loculis, & pupillæ quæ dicun- : eſſe abſque patre, incipiant n eſſe ſine filio : etenim ſi ju- s rectè *filius lucis*, in ſacris pa- is indigitetur, unde is con- entius, quàm ex luminibus oculi vocitantur) naſci com- babitur ? Apprimè cadit in la- ymas, quòd de ſaliva Chriſti nuntiavit Chryſologus : qui one de cæco, ſic ejus virtutem ollit : *d Dominico ſputo vacuas orum replet lacunas; divino ore ſeram dat ſalivam, ut ſancti re- guttâ baptizaret oculos peccato-*

Non minor vis & virtus la- ym arum eſt, eodem aureo Do- ore conteſtante: *e* ecce mulier, æ erat in civitate peccatrix, & ſius civitatis facta fuerat ipſa peccatum: lachrymis rigabat pe- des ejus, ô quanta vis in lachry mis peccatorum! rigant cœlum, terram diluunt, extinguunt ge- hennam, delent in omne facinus, latam divina promulgatione ſen- tentiam. Ut autem noris hîc Æ- thiopiſſam mutaſſe pellem ſuam, & veluti baptiſmi fonte dealbatam, ſubdit: & capillis ſuis terſit. Do- minicos pedes lavat lachrymis, crinibus tergit, in peccatricis ca- put purgandis criminibus reflue bat unda, ut ſuo fonte mulier in novum baptiſma, ſuorum diluc- ret illuviem peccatorum. Nec mi- nùs disertè purpuratus Doctor Cypr. *fuſa eſt capillis pro linteo, & oculis pro catino, lachrymis pro bapti- ſmo.* Errat ille graviſſimè, quiſquis aquam roſaceam, aquam vitæ, a- quam cinnanomi, alioſve pretioſos ſuccos ex electro aut aromatibus per alembicum, aliave arte chymi- ca expreſſos, ad baptizandū uſur- parit; aſt aquæ illæ quæ ex corde pœnitentis, ab ardentiſſimo amo- re Dei inſtar fornacis accenſo, per oculos eliquantur, animam bapti- zant. Sed parū hoc, baptiſmo aquæ lachrymas conferri; baptiſmo ſan- guinis, ipſiq; martyrio Chryſ. adæ- quavit; *g dicā tibi*, inquit, *quid va- leant lachrymæ: Martyres ſanguinē fundunt, peccatores lachrymas fun- dunt. meretrix illa non fudit ſangui- nem, ſed fontes lachrymarū profudit, & delevit peccata ſua.* Triplicem baptiſmum S. Iſidorus deſcribit, a- quæ, ſanguinis & lachrymarum. at- que hic, ex eo, longè priores an- teceſſit, quod in adultis nec aquæ nec ſanguinis baptiſmus juvet, ſi quis impœnitens perſiſtat.

Aug. l. 21. civit. c. 14 b Domin. I Advent. c Laureda. tit lachrym. Chryſolog ſerm 176 Chryſolog ſerm. 93

f Cyprian ſerm de lotione pedum.
g Chryſoſt. in Pſal. 50

Alterum eſt quod hunc præ aliis ſæpius iterari contingat ; ut in rem noſtram appoſitè deprædicat ,,Aug. : *a* O aqua ſalutaris, *inquit*, ,,per quam omne peccatum de- ,,ſtruitur! ô felix lavacrum! quod ,,toties valet ad purgandum, quo- ,,ties purgandum indiget cor hu- ,,manum. *Confirmat id ipſum Bern.* ,,*b* eſt & baptiſmus aliquis in la- ,,chrymarum aſſiduitate, & quo- ,,niam baptiſmi Sacramentum i- ,,terari non licet, qui ſæpe in mul- ,,tis offendimus, frequenti opor- ,,tet ablutione ſuppleri. Hoc lava- cro frequenter uſus, atq; totus innatans Pſaltes Regius, ſuper nivē dealbatus eſt. Pontificiæ de plenariis indulgentiis, aut Jubilæo bullæ, hunc baptiſmi effectum ſortiuntur, ut omni peccatorum nævo. & reatu omni hominē exſolvant. Quare S. Raymundum legimus, CatharinamSenenſem obnixè rogaſſe, ejuſmodi bullam ſibi impetraret. & ecce minimum cogitanti, imber lachrymarum Raymundo oboritur, quem poſtea intellexit indulgentiæ, aut Jubilæi ampliſſimi loco, ſibi precibus Catharinæ conceſſum ; quo velut baptiſmi fonte ablutus, & peccatorum ſordibus deterſis, animo ſerenitas reddita eſt. peccatorem inter & Deum, nubes omnino denſa interponitur, de qua Iſaias cap. 59. queritur : *peccata veſtra diviſerunt inter vos, & Deum veſtrum* ; At ubi nubes diſſolvitur, & in tenues guttas, quaſi lachrymulas depluit, ilicò cœlum ſerenatur : & quæ ſuopte ingenio amaræ, ac ſalſæ prius aquæ è mari in nubem concreverant, in dulcia ſtillicidia reſolvuntur. u[...] de ille pro teſſera gentilitia, n[...] bem è mari collectam, dulci pl[...] via decidentem aſſumere non d[...] bitavit, ſubjecto lemmate :

Redit agmine dulci. c

Quid, quod tonitrua & fulgu[...] non rarò ceſſare videmus, du[...] cælum in pluviam ſe quaſi ex[...] nerat. Nec minùs ira Dei, pluv[...] lachrymarum ingruente defe[...] veſcit. Urbi Bethuliæ ferociſ[...] mus Dux Holofernes extrema[...] calamitatem attulit, dum *d in*[...] *di præcepit aquæ ductum illorum* & omnia quâ interdixit. ſimilit[...] Theodoſius Imperator *e* gravi injuriâ à civibus Conſtantinop[...] leos læſum ſentiens, inuſitato [...] eos ſupplicio ſeverè animadve[...] tit ; omnes fontes obturari, om[...] nes balneas occludi juſſit, ne c[...] ves jucundiſſimis aquis fruere[...] tur ; unde neceſſe erat, corpo[...] magnis ac diuturnis ſordibus o[...] ſoleſcere. tormenti g nus gr[...] vius, dum cœleſtis lachrymaru[...] imber, peccatori denegatur: du[...] ſtygius Holofernes hunc ſalube[...] rimum aquæ ductum præci[...] , [...] alio derivat. quo fit ut anima v[...] tiorum cœno tota ſordeſcat. ha[...] ſibi aquam deeſſe, Prophetæ ve[...] bis piè queri poteſt peccator ; [...] terra deſerta, & invia, & inaquoſ[...] *f* quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachryma[...] rum ? *quia ut lacte lotus Bernardus* : *g* aquæ inopia non modò aridum ſed & ſordidum facit, dum non eſt, quo laveris. & humanum cor lachrymas neſciens non modò durum ſed & imparum eſſe neceſſe eſt. "

a Aug. ſerm. 11. ad frat. in Eremo,
b Bern. ſerm. 1 in oct. Paſchae,

c Symb. heroic. Petra S. *f* Judith c. 7
e Baron. an. Chri 388. *f* Jerem 9 *g* Ber[...]
ſerm. de nimia fallac. vitae.

Ecqu[...]

Ecquis non indies faciem & manus abluit, ne ſordidus appareat? e animo parum ſoliciti ſumus: *a* ,Faciē corporis tuī, *inquit Chryſ.* ,quotidie abluis , ne qua fortè ,macula faciei inhærens , fœda ,appareat:ſic& animæ curam habe, quotidie lachrymis eam abluens. Quiſquis ô peccator! hoc uberrimo balneo deſtitutus es, ſummo cœli Imp. hoc aperiri, m Aug. ardenter expoſce , dicens : *b* rego te ô bone Jeſu per illas pretioſiſſimas lachrymas tuas, da mihi gratiam lachrymarum, quam multum deſiderat,& appetit anima mea:quia ſine dono tuo non poſſum habere eam, ſed per S.S.tuum,qui dura corda peccatorum mollit, & ad fletum compungit. Da mihi gratiam lachrymarum , ſicut dediſti patribus noſtris,ut plangam me in omni vitâ meâ, ſicut ipſe ſe planxerunt nocte ac die: qui ad clepſdram lachrymarum,per omnem tam plangentes , illud Maronis urpare poterant.

c Nos flendo ducimus horas.

ſanus mundi amor, ingeniom non ita pridem clepſydram formavit; *d* Puella amantis cineres, quem dum viveret, ſtultè perierat, ſtudioſè collegit, atie intra vitrea vaſcula concluſit: oraſque ad illos dilecti ſui cineres, noctes & dies lachrymando etiebatur : cui horologio hoc hriſtianum documentum pius oëta adſcripſit :

Irrequiete cinis,miſeros teſtaris amant s:
Mære ſue, nullâ poſſe quieti ſini.

Non ceſſabat nocte & die plorare, ad hanc clepſydram , mortem amantis , hominis mortalis. At cum clepſydra Romanorum tempore in uſu, effecta fuerit ex aqua , quæ ſenſim ſtillas velut lachrymas fundens, horas metiebatur, unde & nomen ſortita eſt à κλέπτω καὶ ὕδωρ. proprias ac longè pretioſiores , è ſanctorum hominum lachrymis, nobis clepſydras comparare poterimus,quibus noſtras aſſiduò affundendo dicamus :

e Nos flendo ducimus horas.

Hos inter,Propheta Regibus cenſendus eſt , qui non modò per diem vel horam, ſed per noctes ſingulas , per omnem vitam , ex oculis lachrymas ſtillare non ceſſavit. quod ſi

f Non nihil aſperſis gaudet amor lachrymis.

Ut in accenſa fornace , flammâ paucis guttis reſpersâ luculentiùs exardeſcit , quid de ardentiſſimo Prophetæ pectore ſentiendum eſt, quod non pauca ſtillicidia, ſed ingens torrens natare fecit. *g* Lavabo, *inquit*, per ſingulas no-„ ctes lectum meum , lachrymis„ meis ſtatum meum rigabo. *in He-„ bræo eſt :* natare faciam lectum„ meum, quaſi ea fuerit lachrymarū copia, & velut exundatio, ut cum ſtrato ſuo inter lachrymas ipſe nataret. unde Chryſ. *h audiant , qui lectos habent argenteos , qualis erat lectu Regis : non ex auro contextus , ſed ablutus lachrymis,* Lintea frequenti aquâ aſpersâ , ſenſim inſtar nivis dealbantur; haud aliter Pſaltes Regius , hâc pluviâ jugiter aſperſus , imò im-

a Chryſ. hom:21. in Gen.
b Aug mediit c 26 c 6 Æneid.
d P S. oelt ergen Werken der Saligen fol. 378

e 6 Æneid. f Prope.t l.1. el,12
g Pſal 6 h Chryſ hom 30. in Gen.

mersus,

merſus, *ſuper nivem dealbatus eſt.* unde Chryſoſtomus homil. 6. in Marc. ſic Davidem loquentem inducit: *lachrymæ meæ, mihi fuerunt pro baptiſmate.* ne quis verò hæc hyperbolicè dicta autumet, ſubjungit idem Propheta: *exitus aquarum deduxerunt oculi mei.* ex quibus verbis S. Ambroſius concludere non dubitavit, quod cum „fletu *a* ipſi deſcenderint oculi. ha„bet enim hoc vis ſummi doloris „ut cū lachrymis oculi, quodam„modò videantur deſcendere; eò „quod tanta vis lachrymarum ſit, „ut putentur oculi in fletus reſol„vi, & in lachrymas effundi.

Addit Philo, *b* & ex eo S. Hier. lachrymas Davidis & Jonathæ collectas, vas ſeu dolium repleviſſe, & in terra repoſitum. quod ſi tum temporis amore Jonathæ, tantum lachrymarum David fuderit; quin illæ in *rivos*, & in *juge profluvium* (ut Amb. loquitur) *c* proruperint, quo deteſtandum ſuum peccatum expiaret. quin & S. Petrum fluenta lachrymarum fudiſſe teſtantur canales, quos aſſiduo curſu ſuo, teſte S. Clemente, non vi ſed ſæpe cadendo, in genis excavarant. quo factum, ut S. Leo ſerm. 9. de Paſſione, lachrymas Petri extollens, dicat: *d ſancte Apoſtole! lachrymæ tuæ, ad diluendam culpam negationis, virtutem ſacri habuere baptiſmatis.* Doctor Gentium de ſe ipſe teſtatur: *per triennium nocte & die non ceſſavi cum lachrymis, monens unumquemque veſtrûm.* Quare ſi

Flumina magna vides, parvis de fontibus orta:

Non miraberis è Pauli lachrymis, fontes aquarum & flumina redundaſſe. Chryſoſtomum audite *e* ex quonam fonte tanta emanarunt fluenta, ut ex illius oculis lachrymæ? *& paulò poſt*: quemnam fontem vis comparare cum his lachrymis: eumne qui eſt in paradiſo, qui irrigat univerſam terram? ſed nihil dices æquale." Denique unicum mihi votum eſt, S. Patris noſtri Ignatii lachrymas colligere cujus oculi raræ ac præclaræ inſtar clepſydræ, lachrymas jugiter ſtillabant; ut ſocii illo inſci à Pontifice impetrarint, Ignatius ab officio horarum eximeretur ob præſens ex aſſiduo fletu cæcitatis periculum; libello ſupplice quem Romæ legi, inquit Lancicius, *f* ad hoc oblato.

Hæc omnia nos ſiccis oculis & ſurdis auribus excipimus, & quemadmodum perfrictæ frontis pueris, quantumvis à Deo corripiamur, ne una quidem lachrymula exprimitur.

g Quæ quibus anteferam?

Hîc lachryma lavat, illic urit; hîc ungit, illic pungit; hîc gemmæ ſunt, quæ diademati inſerantur, illic in liquidas plumbi guttas reſolvuntur, quæ genas excruciant. eam ob cauſam Bernardus: *h quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, ut præveniam fletibus fletum?* qui licet in Oceanum excreſcat, ne minimum reatus tum delere, aut ignis extinguere valebit, cum hîc vel guttula ſufficiat. Non rivi, non flumina, non ipſum mare Atlanticum inferorum flammat valet

a Ambr. ſerm. 17 in Pſal. 118
b Philo lib. antiq. Jud.
c Ambr. cit. *d* Act. 20
e Chryſoſt. hom. 12. in epiſt. ad Coloſ.
f Lancicius opuſc. ſpirit. ., c. 6. n. 204
g 4. Æneid. *h* Bern. ſerm. . 6. in Kant.

reſtin-

ſtinguere, nedum ſcintillam temperare; hac tamen virtute ollet vel unicum à contrito corde per oculos expreſſum ſtillicidium, ipſo Auguſtino conteſtante: *a omnes aquæ non extinguunt unam ſcintillam in inferno; ſed una lachryma, ſi de contrito corde proceſſerit, totum ignem inferni extinguit.* Conſiderandum hîc ſeſe offert caſus ille Daniel. c. 3. ubi flammæ è fornace Babylonica exundantes, adſtantes miniſtros continuò abſumpſere, & in favillas, cineresque redegere; prodigio tamen ſimile quod Regi propiùs accedenti, & pueros illæſos in flammis, curioſè exploranti nil flammæ intulerint. Rationem hanc affert S. Chryſoſtomus: *b* Regem ſceleris ſui pœnituiſſe, & madentibus oculis fornacem acceſſiſſe, ipſum audite: *non pertimeſcebat flammas comburentes. qui enim ferebat lachrymas ipſas extinguentes.* Quam quis non videat ſuculentam eſſe figuram, fornacem illam tartaream, peccatoris lachrymis reſtinguendam?

Macedonum Regi Alexandro, cum graves calumnias de matre ſcripſiſſet Antipater, Rex literis perlectis, ignorat Antipater, inquit, unicam matris lachrymulam, multarum calumniarum epiſtolas eſſe deleturam. idem ego noxiis ſceleratorum hominum capitibus dixero, qui ignorare videntur, unicâ lachrymulâ, ſi ſeria & matura, omnes noxas aboleri, infernum reſtingui: *c tales lachrymæ, quales erant Davidis, etiam gehennæ incendium norunt extinguere*, & vectes ferreos confringere. Rem miram Antiochenus Præſul commemorat de ſervis fugitivis, *d* quod pedes ferrea compede colligatos, ejuſmodi aquis immergant, quibus ferrum adeò molleſcat, ut ſaxo illud percutientes confringant. & de facto, aquas fortes, ut vocant, reperiri; quæ ferrum exedant & frangant, indubitatum eſt. omni tamen aqua forti, & quantumvis efficaci major vis lachrymis, cœlo indita eſt, ad graviſſima & ſolidiſſima pectorum vincula, non emollienda dumtaxat, ſed vel momento diſrumpenda. quæ ne quibus mira videantur ipſos cœlos, quos Propheta velut ære fuſos deſcribit, lachrymas perrumpere, vectesque ferreos, ac portas cœlorum adamantinas perfringere, ſacrarum literarum, ſanctorumque Patrum teſtimoniis comprobabo. Petrus Gellenſis: *e lachryma portas refringit inferni, carbones exſtinguit ferreæ fornacis.*

a Aug. ſerm. 19 ad frat. in Erem.
b Chryſ. hom. de tribus pueris.
c Chryſ. in c. 16. Luc. hom. de Lazaro.
d Chryſ. hom. 9. ad pop.
e B. Pet. Cellen. de panibus c. 12.

§. III.

Lachrymarum vis cælum aperit.

PAradoxa quibuſdam, imò propè pugnantia videbuntur, hæc primæ veritatis documenta: Matt. 18. *niſi efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum.* & Matt. 11. *regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* quod parvulis robur, ad cœlos ære fuſos perrumpendum, ad portas empyrei adamante clauſas infringendum? quæ teneræ ac imbellis

imbelli ætati, cum validis ac violentis viris comparatio? utrumq; ſolerter componit Chryſologus? *a* dum *viros* robur habere in lacertis, pueros in lachrymis ingenioſè obſervat: ipſum audite: *infantiam dico, fratres, quæ ſemper totum obtinet; quæ plus lachrymis quàm virium robore contendit.* ſi pater minetur, ſi lac negetur, puer arma ſua, lachrymas promit, quibus ſemper victor evadit. Huic magni Ambr. accedit auctoritas, dicentis: *b vim facimus Domino, non compellendo, ſed flendo, non provocando injuriis, ſed lachrymis exorando.* Hunc arietem agni aliquando admoverunt, & Henrici Imperatoris animum, etiam efferatū expugnavere. *c* obſidebat hic Trojam, Apuliæ urbem, ac civium pertinaciâ variè laceſſitus, juravit nec imbelli ætati parcere. ſuppetiis auxilioque omni præciſo, cives ſeriò ſed ſerò ſupplices, in urbem repulſi. extrema jam omnibus imminebant; dum ecce neceſſitas ingenioſum, nec minus pium ſtratagema adinvenit,

d miſeriſque venit ſolertia rebus.

Puerile totius urbis agmen inſtruunt, ſignum crux præit, laxatis portis legationem iſtam emittunt, hæ copiæ flentes ac ejulantes ad Imperatoris tentorium ſenſim perrepunt. quis credat? innocuam turbam amarè flentem contuitus, derepente Imperator ad lachrymas eorum collachrymatus eſt, & miſertus ſuper turbam, urbem libertate donavit. paradigma eſt, quemadmodum Divini Imperatoris animus expu-

a Chryſol. ſerm. 128
b Ambr. ſub finem l. 4 in Luc. c. c
c Bell de SS. principib Raderus aula S. Theodoſ. d L. 6. Meta.

gnandus ſit; cœleſtis illa, quo riete, Jeruſalem impetenda.

Primæ veritatis pronuntiatu eſt: *e omnia quæcumque orantes p titis, credite quia accipietis, & e nient vobis.* ſi quidquid orant impetrent, quomodo non qui vis plorantes? Hieronymus: *oratio Deum lenit, ſed lachryma c git.* oratio impetrat, ſed lachr ma imperat; piæ lachrymæ pr catio, peroratio efficaciſſima eſ dictis fidem adſtruit Doctor A gelicus in illud Lucæ 14. *legati nem mittent, rogat ea quæ pacis ſun* fatetur acria quæ peccatores co tra Deum conſtituerunt præl optimè componi poſſe, ſi legati nem, qualem Trojani ādHenricu miſêre, inſtituerint. ſic enim a mittamus ad eum legationem la chrymas noſtras. Hæc eſt noſtra l gatio quæ Deum iratum placat: l chryma enim omni Orat facund or in cœleſti curiâ perorat. Teſti Ambroſ.: *g lachrymas Petri leg ſatisfactionem non lego: non invent quid dixerit, ſed quod fleverit.* ider de Magdal. cenſuit. ut veriſſimu illud Poëtæ comprobetur:

h Interdum lachrymæ pondei vocis habent.

Thren. 2. Hieremias inculcat: *ne taceat pupilla oculi tui.* & David Pſ 38. *Percipe lachrymas meas.* qu omnia paucis complexus Am broſius ait: O lachryma humilis! tua eſt potentia, tuum reg gnum. Tribunal judicis non vereris, amicorum tuorum accuſationibus ſilentium imponis. Quid plura? vincis invincibilem, ligas omnipotentem. Sed quæ-

e Marc. 11 f Hieron. c 38. in Iſa.
g Ambroſ. ſup. Luc. h Ovid. ep.

t aliquis , quomodo hi Orato-
s in aulam cœleſtem penetra-
nt ? lachrymæ enim aquarum
ndere in terram decidunt. un-
vis illis & impetus , ut in cœ-
m uſque ſalire valeant ? qui
ntium originem inveſtigarit ,
cilè agnoſcet , hòc altiùs eos
valle ſcaturire , quò è viciniis
ontibus per ſubterraneas venas
ofundiùs aqua deſcenderit : ita
ex corde humili & contrito ,
celſos in cœlum lachrymarum
ntes divina virtute proſilire
mperiet, juxta illud : *a aſcenſio-
s in corde ſuo diſpoſuit, in valle la-
rymarum.*

Pineda exponens illud Jobi : *b*
Deum ſtillat oculus meus. mi-
m, ait, quod lachrymæ , quæ in
um ſeu in terram decidunt,
endere dicantur; atque id fieri
everat , quemadmodum in va-
ribus fieri conſuevit , quos ſol
lore ſuo rarefactos attollit. ita
Charitate Dei , velut cœleſtis
lis radiis, has lachrymas in cœ-
n elevari. quod in lachrymis
uæ Eccleſiaſticus fieri inſinua-
: : *c nonne lachrymæ viduæ ad
xillam deſcendunt, à maxilla au-
n aſcendunt uſque ad cœlum ?* cu-
s typus maxilla fuit , è qua Ju-
cum c. 15. fons in altum ſca-
rire cœpit. Gen. 7. refert Moy-
aquis diluvii arcam elevatam
ſublime à terra : ita animus in
no profundi & luto peccato-
m defixus , attollitur exundan-
lachrymarum ; quas Grego-
is Nazianzen. in cœlum extol-
dicens : *e O felix diluvium ! ô
ices lachrymas , quæ animum de-
tem levant , & peccatorem imo
tartaro infixum , ſublevant in ſubli-
me.* noſtis ad quantam altitudinem lachrymarum fontes aſcendant?

Appoſitum ænigma quæſtionem enodabit : quæri ſolet, quo umquam tempore, aquæ altiſſimæ ſteterint , & maximè ſublevatæ fuerint? in promptu reſponſum videtur, id in diluvio accidiſſe, dum

e —— alta cacumina montis
Unda tegit , preſſæque latent ſub gurgite turres.

Dumque ut ſacer textus loquitur: *f* aquæ prævaluerunt nimis ſuper" terram , opertique ſunt omnes" montes excelſi; quindecim cubi-" tis altior fuit aqua ſuper montes," quos operuerat. An altius quis" aquas aſcendere poſſe arbitrabitur? imò vero, & aquas ſupra cœlos, ad ipſum firmamentum in ſublime elatas, eædem ſacræ paginæ teſtantur. Gen. 1. *fiat firmamentum in medio aquarum, & dividat aquas ab aquis.* & Pſalm. 148. *aquæ , quæ ſuper cælos ſunt, laudent nomen Domini.* Ubi non levis Doctorum controverſia , ut quid aquæ, violentè illic aſſerventur ? Pererius quæſtionem non modo difficilem , ſed quorumdam judicio *g inexplicabilem* dicit. Cæterùm cum D. Auguſtinus *h hanc diligentiam conſiderationemque , laude digniſſimam* judicet , paucis quid SS. Patres de iis cenſuerint audiamus : Juſtinus Martyr , Baſilius, Theodoret. *i* ad ſiderum ardorem , & igneæ ſphæræ virtutem attemperandam , aquas ſupra

a Pſal. 83 b Iob 16
c Eccl 35 d Naz. orat: 3

e Ovid l. 1 Metam. f Gen. 7
g V. Perer in Gen:
h Aug de Gen ad litt l 2. c. 84.
i Iuſtin 93. q. orthod. Baſil. hom 3. ſup. Gen. Theodoret q 81

cœlos

cœlos repoſitas affirmant. quemadmodum Eccleſia canit :

Immenſe cœli conditor,
Qui mixta ne confunderent :
Aquæ fluenta dividens,
Cœli dediſti limitem.

Idque, *ut unda flammas temperet.* Analogiam ſumit Auguſtinus à microcoſmo ſeu homine, a ſupra cujus cor igneæ naturæ, locatum eſt frigidum ac humidum cerebrum. Beda verò ait: aquas has à Deo ſupra firmamentum collocatas, ut earum ingenti copia, laxatis cœli cataractis, generale orbi diluviū, quod præviderat, induceret. b

Sed appoſitè ad rem noſtram, Thomas Anglicus Cardinalis in Pſalm. 1. aquas ſuper cœlos, lachrymas intelligit, quæ propter cauſas cœleſtes & æternas fuſæ, laudant Dominum; nec quemquam ad Deum pervenire, niſi has aquas penetrando, viam ſibi lachrymis ſtraverit. verùm enim verò, adhuc altiùs & longè ſublimius aquam conſcendiſſe, & ad ipſum numen lachrymas penetraſſe Chryſol. adinvenit, ex quo diſces non modò aquas altiſſimas ſtetiſſe in Chriſti baptiſmate ſupra ejus verticem, ſed & dum Magdalena ſuper Redemptorem noſtrum lachrymas fudit: c mutatur, „*inquit*, ordo rerum, pluviam ter- „ræ cœlum dat ſemper; ecce nunc „rigat terra cœlum. imò ſuper „cœlos, & uſque ad ipſum Domi- „num imber humanarum proſilit „lachrymarum: ut juxta Pſalm. & „de aquis fletuum cantetur illud: „& aquæ quæ ſuper cœlos ſunt, „laudent nomen Domini.

a Aug. l. 11. de civit. c. ult.
b V. Lorin. in Pſal. 148.
c Chryſol. ſerm. 93 de Magdal.

§. IV.

Beati qui lugent. Matth. 5

UBi cœlū ſe ingenti pluviâ qu dammodo exoneravit, dete nube ſolare jubar radios ſpargi & orbi univerſo poſt nubila Ph bus, poſt ventos & imbres, ſe nitas arridet. ſolatium hinc n vulgare Redemptor noſter mu aſſe videtur, dum dixit: d *triſti veſtra vertetur in gaudium*; quæ ſe tentia aureis Chryſ. verbis ſic i telligenda eſt, e ſicut poſt vehe mentes imbres, mundus aër a purus efficitur; ita etiam lachry marum pluvias, ſerenitas mentis ſequitur, atque tranquillitas omniſque illa de peccatorum tenebris offuſa caligo diſſolvitur. noctem illam noxæ ac peccati detergunt lachrymæ; ipſ verò lachrymas, benigniſſima D manus in omnem æternitatem, f *abſterget Deus ab oculis eoru* quod beneficium. S. Bernard expendens, *felices* ait *lachrym quas manus conditoris abſterg* felix fletus, qui in riſum perp tuum & gaudium æternu commutandus. multas & copi ſas vidimus Davidis lachryma ſed audite quid dicat: ſecundùm multitudinem dolorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificaverunt animam meam. *ac ſi diceret inquit Hieronymus*, g hic unam fudi lachrymam, unam merui conſolationem: decem fudi lachrymas, decem conſolationes merui: quantumque fuit pondus lachrymarum, tantus fuit & conſolationum numerus;" q

d Ioan. 16
e Chryſoſt. hom. 6 in Marcum.
f Apoc. 7 g Hieron. in Pſal 93.

tantus

ſus, ut liquidiſſimis paradiſi
diis, quandoq; ſibi intereſſe vi-
retur: ipſe *a* mihi teſtis eſt Do-
nus, poſt multas lachrymas,
ſt cœlo inhærentes oculos,
nnunquam videbar mihi inte-
ſſe agminibus Angelorum. vul-
pſi us primæ veritatis teſtimo-
n? ipſe Salvator noſter non
lò conſolationem, ſed ipſam
itudinem in lachrymis ac fletu
im eſſe voluit: ſic enim ait: be-
, qui nunc fletis, *& alibi*: beati,
i lugent. *Chryſ. b* flere, & ſimul
itus eſſe quis queat? neq; putet
c ænigma eſſe. *Et Aug. c* non
res tam vicina miſeriæ, quam
hryma: & nulla longior à mi-
ia, quam beatitudo, & tamen
itur: beati qui lugent.

*Eſt enim & quædam flere vo-
luptas.*

fusè Mendoza noſter oſten-
e organum ex aqua ſeu hy-
ticum in ſymbolum Acade-
humoriſtica adlegit; hoc lem-
ſubjecto *concino dum conci-
f* concentum ſuaviſſimum
eliciunt, decidentes ſingu-
rtificio guttæ. tale è lachry-
Magdalena conſtruere viſa
it Chryſologus teſtatur: *g ad
as Deitatis totas, totam pulſat
s ſui & corporis ſymphoniam:
i planctus dat clamorem* quod
ta cum delectatione fieri
uerit, experti loquantur; *h
eſt porrò his lachrymis jucun-
quo vis riſu ſunt hæ jucundio-
ſciunt, qui lugent, quantam hæc*

res habeat voluptatem. Quæ om-
nem plauſum, omnem jucundita-
tem, quam animus ex rerum
pulcherrimarum ſpectaculis ca-
pere poteſt, longè antecellit. et-
enim ſi Auguſtino credimus? *i
dulciores ſunt lachrymæ orantium,
quàm gaudia theatrorum.* Aliam
lætitiæ ſegetem, è lachrymis e-
ducit Bernardus, dum dulciores
vult eſſe lachrymas pœnitentium,
quàm ſit ſuaviſſimus ſapor &
excellentia præſtantiſſimi faler-
ni. *Lachrymæ*, inquit, *pœnitentium,
vinum ſunt Angelorum* generoſiſ-
ſimum vinum, quod in terris re-
peritur, *lachryma Chriſti* nuncupa-
tur. ab hoc lachrymæ pœniten-
tium ſaporem, odorem & colo-
rem participant. hoc vinum pin-
cernæ oculi ubertim promunt.
felix profectò, de quo illud præ-
dicare poteſt: *k pulchriores ſunt
oculi ejus vino*: cujus ea vis, & di-
vina virtus eſt, ut ſanctam quam-
dam ebrietatem inducat: hac ex-
tra ſe raptus exclamat Auguſti-
nus: *l calix tuus inebrians Domi-
ne, quàm præclarus eſt, da mihi gra-
tiam lachrymarum, tribue pro pieta-
te & bonitate tua, ut iſte calix
tuus inebrians, ſatiet ſitim meam.*
quòd ſi lachrymæ non verteren-
tur in vinum, minimè inebria-
rent; aqua enim inebriare non
poteſt. unde locum illum Pſalmi
79. *potum dabit nobis in lachrymis:*
Paraphraſtes vertit, *potum dediſti
eis vinum lachrymarum, lachrymam
Chriſti.* Denique ut plenè beatos
hîc lugentes fateamur, unicum
Chryſoſtomum adduxiſſe ſuffe-
cerit, qui norat quidem, bea-
titudinem in viſione Dei ſi-

a Hier ep: 9 ad Euſtoch de Virg
b Chryſoſt hom 15 in Matth.
c Aug in Pſal 85
d Ovid. l 4 triſt el. 3
e Mendoza l. 1 Reg. c. 1. annot 9
ſect. 2 f Peta S, Symbola heroic.
9. pag: 430 g Chryſol, ſerm. 93
h Chryſoſt hom 12 in ep ad Coloſſ

i Aug. in Pſal 127 k Gen 49
l Pſal 22. Aug. medit. c. 36

tam

tam eſſe; longè tamen beatiores Pauli oculos æſtimat flentes, quàm ,,Chriſtum intuentes. a Viderant, ,,inquit, paradiſum iſti oculi, vi- ,,derant tertium cœlum: ſed eos ,,non tam cenſeo beatos propter ,,hoc ſpectaculum, quàm propter ,,lachrymas, per quas viderunt ,,Chriſtum. Unde cum Paulus maximè gloriaretur dicens: *nonne Chriſtum Ieſum, Dominum noſtrum vidi?* Subdit Chryſ. *ſed eſt beatus, quòd fleverit.* Quare oremus hîc, ploremus hîc; & cum Hipp. Antiſtite, ardenter hoc lachrymarum donum à Deo efflagitemus dicen- ,,tes: Domine Jeſu, b da mihi ovi- ,,dens ſignũ amoris tui, irriguum ,,lachrymarum fontẽ jugiter ma- ,,nantem, ut ipſæ quoq; lachrymæ

a Chryſoſt. hom. 12 in epiſt. ad Coloſſ.
b Aug. medit. c. 36

tuum in me teſtentur amorẽ prodant, ipſæ loquantur, qua te diligit anima mea. "Et in num tecum, & de te, & in t tear gaudere. Herac. cœlu fertum eſt; mundus Democ

Iſte nihil, niſi riſit; & iſte nih flevit.

Iſtene ridendus, flendus magis?

Qui voluerit hîc eſſe Dem tus, timeat ne in alio ſecul Heraclitus: nam c *væ vob ridetis nunc, quia lugebitis,* *bitis* dum in ergaſtulum de *ubi erit fletus, & ſtridor den* qui verò hîc voluerit eſſe clitus, in cœlis Democritu duet, & *triſtitia ejus vertet gaudium* & riſum ſine fine turum.

c Luc: 6

EMBL

Quò vadis? Joan. 16.

QUO ME RAPIT. a

DOMINICA QUARTA POST PASCHA.

ima pars hominum ignorat quò vadat, currit in incertum, in præceps agitur, dum quo vel qua eundum ſit, non interrogat.

. *Quid faciendum ei, qui neſcit quò vadat, nec quidquam ſtatuit de ſtatu vitæ?*

I. *Conſilium de ſtatu vitæ non petendum à parentibus, aut propinquis.*

II. *Inſpiratio quâ quis ſe ſentit vocari ad ſtatum Religioſum, certiſſimè à Deo eſt.*

V. *Vocatio ad Religionem, manifeſtum divinæ prædeſtinat. ſignum.*

. *Reprobationis ſignum certiſſimum iis, qui vocationem diſtulerunt aut neglexerunt.*

Virg.

DOMINICA QUARTA POST PASCHA

Quò vadis, Joan. 16.

FAbulator ille à ſapienti morum inſtructione, & ingenioſis apologorum commentis celeberrimus: *a* cum à Xanto hero ſuo in balneas aliquandò amitteretur viſum, an multa turba adeſſet, quæ lavare cupientem impediret; inter eundem caſu obvium habuit urbis Prætorem: qui cùm eum Xanti ſervum eſſe cognoviſſet, interrogavit *quò iret*; curioſa interrogatio dignam retulit reſponſionem. Siquidem ſervus nequaquam ſerviliter, ſed Philoſophicâ quadam libertate ilicò reſpondit: *neſcire ſe quò iret.* Hoc tam audaci dicto, imò ut videbatur mendacio, Prætor exiſtimans ſe contemni: lictoribus qui ſe comitabantur, extemplo mandavit, ut homini pervicaci manus injicerent, & vinctum è veſtigio ad carcerem abriperent. Ducebatur Æſopus, novus & inopinatus cativus; cumque aliquot paſſus proceſſiſſet, ſubitò conſtitit, & ad Prætorem reſpectans ſuccIamavit: ,,vides ô Prætor, quàm rectè reſ- ,,ponderim, neſcire me quò irem! ,,quippe qui non prævideram, me ,,tibi in viâ occurſurum; & planè ,,neſciveram me hodie ab his in ,,carcerem compingendum Vado ,,igitur, quò neſcivi. Hoc omnibus contingit, qui neſciunt quò vadunt, qui ſtolidum illud ac ſtultum de ſe profitentur: *n… quò vado.* Nil aliud reſponſi, … ellæ ac adoleſcentes adferre … ſunt, qui otioſi plateas terunt … affectu vario abripiuntur: … rum quemque percunctare, … *vadis?* tu adoleſcens, tu filia … nos pubertatis adepta, *quò va…* tu juvenis, qui forum inam… las, tu puella, quæ limen do… teris, *quo vadis?* tu ſtudioſe, … manum ferulæ ſubduxiſti, qui … manioribus perfunctus, qua… actâ & littore conſtitutus! … *vadis?* tu nobilis virgo, è ſ… canonicarum Parthenone in … miliam redux, *quo vadis?* Ho… pleriſque referemus: *neſcio … vado*; ut in quemque eoru… aptè illud Perſii cadere vi… tur: *b*

An paſſim ſequeris corvos, te…
que lutoque,
Securus, quò pes ferat, atqu…
tempore vivis?

Qui ſanè commiſeratione … gniſſimi ſunt; utpote quos … gius ille Prætor, & animo… prædo, ad carcerem & mort… abducit ſempiternam, hac ſo… de causâ, quòd nemo quiſqu… ſe ipſum interroget: *quo vad…* cui ut occurramus, in hac ta… varietate viarum, quà eund… ſit, ut ad portum ſalutis appel… re valeatis, quaſi intento dig… demonſtrare aggredior.

a In vita Æſopi,

b Perſius ſat 3

§. I.

id faciendum ei, qui neſcit quò vadat : nec quidquam ſtatuit de ſtatu vitæ.

initas lineas curvas ac diſtor- facere & reperire facile eſt, m tectam atque omnino per- im perdifficile. An fructuo- ſemitas erroreſque innume- in hoc mundi labyrintho, in- mortalis involvere ac ſedu- , perpaucos ſeſe expedendi m tenere videmus. Quin & plurimos tractus & anfra- , à patria, à portu naves ja- , unum eumque inter ſyr- & vada anguſtum canalem, in cœleſtem patriam, in por- voluntatis deducat, ſectari oleſtum eſſe nemo diffite- . Cùm ea res ſit & momen- molimiais maximi : ſuffra- Tullio quantumvis ethni- qui libro primo de officiis ionet : *Inprimis autem con ndum eſt, quos nos & quales elimus, & in quo genere vitæ. deliberatio eſt omnium difficil-* In quam omnes ſpiritus itiæ, omnes furiæ inferna omnes poteſtates tenebra omnes viſibiles & inviſibi- oſtes : mundus, caro, dæ & his omnibus longè ne- es, inimici hominis dome- propinqui ac parentes non conſpirant : qui omnes ut *ati veniunt ad claſſica venti*, oleſcentes jam de ſtatu vi id certi ſtatuere meditan- luſquam decennali errore, ros Ulyſſes jactant, ac tan- l ſyrtes & ſcopulos illiſos, ſalutis naufragium facere compellunt. *a Videas pleroſque,* inquit Seneca, *ſine propoſito vagari; quærentes negotia, qui non quæ deſtinaverunt, agunt; ſed in quæ incurrerunt.* In quæ fortuna, vel caſus, vel occaſio, ſeu ſpes commodi, aut utilitatis : vel naturæ impetus vel ſocii ; potiſſimùm verò parentes pellexerunt : *b plerumque autem parentum præceptis imbuti, ad eorum conſuetudinem moremque deducimur.* Hinc tu fili cauſſidici, *quò vadis?* ad jus, ad praxim. Tu fili medici, *quo vadis,* ad ſcholam Galeni & Hippocratis, ad medicinæ diſciplinam. Tu fili mercatoris, *quo vadis?* ad avunculum meum, ad viri prædivitis officinam, ut rationes accepti & expenſi, ut libros rationum condiſcam. Tu fili Centurionis, Chiliarchæ, *quo vadis?* Ad militiam, ad caſtra, ut ſub Rege merear, &c. ſed amabo te, num hoc vitæ genus unquam in deliberationem venit? num hunc vitæ curſum, ad feliciſſimam illam beatitudinis metam, ab omni æternitate tibi à Deo propoſitam compertum habes? Minimè. Sed puerorum aut brutorum in morem ea ſectaris, quæ obvia ſunt. Atque hic primus isque frequentiſſimus error eſt; quoniam ut rectè Philoſophus Romanus obſervat; *c Non eadem hîc quæ in cæteris peregrinationibus conditio eſt. In illis comprehenſus aliquis limes: & interrogati incolæ, non patiuntur errare; at hîc tritiſſima quæque via, & celeberrima maximè decipit. Nihil ergo magis præſtandum, quàm ne pecorum ritu, ſequamur antecedentium*

a Seneca l. de tranquil.
b Cic lib. I de offic.
c Senec. lib. de vit. beata cap. I

tium gregem, pergentes non quà eundum eſt, ſed quà itur. Tum neturbam, & viam latam perditionis ſequamur, ſic cavet: *Atqui nulla res majoribus malis implicat, quàm quòd ad rumorem componimur; nec ad rationem, ſed ad ſimilitudinem vivimus. Inde iſta tanta coacervatio aliorum ſupra alios ruentium. quod in ſtrage hominum magna evenit, cùm ipſe ſe populus, premit: nemo ita cadit, ut non alium in ſe attrahat; primi exitio ſequentibus ſunt. Hoc in omni vitâ accidere videas; nemo ſibi tantùm errat.* Quæ ſi vera ſint de hac vitâ, ut hîc agitur; quanto veriora erunt, ſi finem ſublimiorem, ad quem creati ſumus, reſpiciamus? *a ubi*, ut graviſſimus Theologus docet, *agitur de re non exigua, ſed omnium maxima: nempe ac æternâ vitâ, de æterna morte.*

Quare maximè nobis Chriſtianis enitendum eſt, ne æſtu feramur, aut turbam ſectemur; ſed potiùs ſemitam anguſtam, quæ ducit ad vitam, & quam pauci inveniunt, diſquiramus: quod ævo ſuo Cicero queſtus eſt: *b Illud autem maximè rarum genus eorum, qui aut excellente ingenii magnitudine, aut præclara* (dicam ego Chriſtianâ, quam in ſcholis noſtris, aut à probis parentibus hauriunt) *eruditione atque doctrina, aut utraque re ornati: ſpatium deliberandi habuerunt, quem potiſſimum vitæ curſum ſequi vellent.* Aut potiùs, quem illos Deus inſiſtere velit, juxta illud Poëtæ: *c*

Diſciteque ô miſeri, & cauſas cognoſcite rerum:

Quid ſumus: aut quidnam vi[...] ri gignimur?

—— quem te Deus eſſe
Juſſit, & humana qua parte lo[...]
beris in re?

quem te Deus, non parentes, n[...] occaſio, non ſpes commodi, u[...] litatis, honoris eſſe velint. An[...] Deus æternâ ſuâ providen[...] cauſidicum an medicum, m[...] catorem an militem, cælibem [...] conjugatum, Eccleſiaſticum [...] Religioſum juſſerit eſſe? n[...] ſinas te honoris, avaritiæ, a[...] luxuriæ æſtu abripi, & quo co[...] ruptæ naturæ impetus trahit, [...] duci; ne tibi accidat, quod L[...] cianus in Cynico refert. *d* [...] quidem furibundo ac ſternaci [...] quo conſcenſo, præcipiti cu[...] per devia & avia abreptum: c[...] cùm forte ab obvio rogatus, q[...] tam concitatè pergeret? equu[...] demonſtrans, reſpondit: *quò* [...] *libitum eſt.* Ita ſi quemque v[...] ſtrûm percunctari voluero, *q[...] vadis?* hic reſpondebit: quò i[...] alter quò avaritiæ; tertius q[...] ſuperbiæ; plurimi quò luxur[...] & libidini collibitum eſt. Q[...] certè longè gravius, quàm hu[...] modi equiti exitium imminer[...] nemo quiſquam inficiabitur. Hi[...] rectè Hipponenſis Præſul m[...] nuit: *e*

Quiſquis amas mundum, tibi p[...] ſpice quò ſit eundum:
Hæc via quâ vadis, via peſſi[...] plenaque cladis.

Alter error quem obſervat id[...] Philoſophus: *f Ideo*, inquit, *p[...] camus, quia de partibus vitæ om[...] deliberant, de tota nemo. Scire [...]*

a Leſſ de ſtatu vit. delig. q 5
b Cic lib 1 de Offic.
c Perſius ſat. 3.

d Aldrov de Quadra pag 114
e Aug in manual cap 29
f Senec de vita beata cap I.

t quid petat ille , qui ſagittam ılt mittere , & tunc dirigere , & ·derari manu telum. Sunt qui de- ›erant, quem vitæ curſum ſibi ıximè commodum arripiant, fi- m ſibi ultimum non præfigen- ; ſed in ipſis mediis quaſi in e conquieſcunt. Qui eorum mi- conſimiles videntur, qui navem nſcendunt, aut currum equum- conducunt! rogati quò vadant, ſcire ſe affirmant. Haud aliter n unum percunctatus ſum, orſum Philoſophiæ ſe daret? ut d alter ſe ad jus conferret? qua- tertius in Gallias ad linguam cendam cogitaret? quem per : media finem ſibi conſequi uiſſent? neſcire ſe candidè faſſi t. Quò fit ut cum gravi animæ rimento, & magnis parentum enſis, alia atque alia ſibi me- , ut finem præfigant, & in o- ibus fluctuent; aut ſi tandem d rariùs accidit, de totâ vitâ ne, quem Deus iis præfixit, ıant, media certè non à fine ıa, aut longè certè magis pro- ionata aſſumenda fuiſſe. Ut lia poſtquam ſaltandi, citha- ndi artem, mores aulicos edo- le monaſterio cogitat. Atque rientiâ edocti ſumus, quoſdã ıiloſophiæ ac Juri applicare; adem animum ad Religionem erre, in qua jus illud civile pa- confert, & Philoſophia citra oris & animæ pericula, illis è accommodatiùs tradi po- et. Iſtiuſmodi præcepta, cùm ii noſtri ſint, rurſus ex offi- nutuemus: „ *a* Cùm in om- us, quæ aguntur, ex eo, quo ſq; modo natus eſt, quid de- t exquirimus: tam in tota vi- ta conſtituenda, multò eſt hujus" rei cura maxima adhibenda; ut" conſtare in vitæ perpetuitate" poſſimus nobiſmet ipſis, nec in" ullo officio claudicare." Hujus e- nim deliberationis & concluſionis defectu fit, ut cœco impetu, multi multa delibent, & à limine ſalu- tent: ex jure ad medicinam, inde ad mercaturam; ex eâ quandoque ad militiam, ex aliâ occupatione ad aliam convolent, & cùm fine careant, in variis mediis, ut ſtulti laborent. Tu itaq; *b* ad ſummum" bonum & propoſitum totius vi-" tæ reſpice: illi enim conſentire" debet, quidquid agimus; non diſ-" ponet ſingula, cui niſi jam vitæ" ſuæ ſũma propoſita eſt." Ea pro- pter mortales omnes, quid artis, opificii, aut negotii tractaturi, pri- ùs finem ac ſcopum, quo collimẽt, ſpectant: quod cùm in fluxis ac perituris prudenter factitamus: id Seleuſienſis Antiſtes in rebus æ- ternis & negotio ſalutis, pleroſq; minimè curare, graviſſimè repre- hendit: *c* quam habet rationem" (inquit) quod cùm Gubernator" haud temerè ſe ventis commit-" tat, ſed navim rectâ moderetur" ad portum; & ſagittarii ad me-" tam ac ſcopum jaculentur: item" fabri diligentiâ, ſeu architecti" ex arte ſua, rem ad finem aliquem" perducunt; nos talibus artifici-" bus ſapientia inferiores ſumus," ad planè conſideranda, quæ ad" noſtrum profectum animi faci-" ant. Erit itaq; operariorum con-" ſideratio finis operis, & humanæ" vitæ conſideratio non fuerit?" quem procul dubio finem reſpi-" cere, & ejus gratia cunctæ face-" re,"

a Cic. lib: 1 de Offic.

b Seneca epiſt: 7. *c* S Baſil. hom. 24 de legendis lib gentil.

,,re, niſi brutis æquiparari velit, ,,oportet. Atq;utinam quod ſubdit,altâ mente repoſtum maneat: ,,Quo ſanè neglecto,noſtra mens ,,veluti ſine arte navigium, nullo ,,dirigente navarcho,huc illùc te-,,merè exagitatur, donec tandem infelici naufragio hauriatur.

Quibus poſitis,ne in tantâ viarum varietate involvamur,& longiùs aberrare contingat, omnes ineundæ vitæ ſemitas, ad bivium voluptatis & virtutis revocandas eſſe duxi; quæ eſt prima, & ad vitam ſecularem & Religioſam,omnibus in bivio diſparis nimium æternitatis, perquam neceſſaria deliberatio.Hoc biviumDivus Baſil. vobis adoleſcentes præſcribit dicens: ,, *a* Quòd juveni quondam ,,Herculi, & eâdem ferè ætate in ,,quâ nunc vos eſtis, ſecum con-,,ſulenti ad utram viarum ſe con-,,verteret, an eam quæ ad vir-,,tutem per labores ducit,an faci-,,lem per voluptates ingredere-,,tur? Duas ei fœminas,virtutem ,,ac voluptatem, quarum mox ta-,,citus apud ſe ex diverſo habitu ,,differentiam agnoverit, appa-,,ruiſſe. Alterâ quidem formâ con-,,ſpicuâ, molliore facie, laſcivis ,,oculis, ſermone blando: omnia ,,fauſta faciliaque & ad vitæ ſola-,,tia tendentia per otium polli-,,cendo, Herculem ad ſe trahere ,,conabatur. Altera tota vultu ri-,,gido, ſqualenti mœſtoque ore, ,,magnam fiduciam atque con-,,ſtantiam præ ſe ferens, nihil ,,molle aut effœminatum oſten-,,debat; ſed ad ardua per labo-,,res enitendum: Præmium ta-,,men horum immortale, atque ,, inter Deos Herculem referen-dum dictitabat. Quam Hercul[e]s magnanimus complexus & [...] cures eſt.

Huic hiſtoricæ narrationi, [...]bet elegantem bivii picturar[...] Ambroſio ſubnectere. *b* U[...] (*inquit*) via juſtorum, alte[...] peccatorum Vita æquitatis, i[...]quitatis altera. Juſtorum via a[...]guſtior, iniquorum latior: u[...] ſobrietatis anguſtior,hæc ebr[...]tatis laxior, ut poſſit cap[...] fluctuantes; hic libertas eſt [...]piditatum, illic ſervitutis i[...]juria; hic convivium, il[...] jejunium; hic intemperan[...] gaudiorum, illic perſeveran[...] lachrymarum; hic ſaltatio, i[...] oratio; hic cantus dulces, [...] graves gemitus. "

Quis in hoc bivio conſtitu[...] non videat potenti Dei man[...] eſt ſingulari prorſus Dei g[...] efficaci mentis & voluptati[...] pulſu opus eſſe? ut quis m[...] illecebras, cariùs blandim[...] voluptatem, in quam natu[...] fertur, averſetur; & pro roſ[...]nas, virtutem in arduo ſita[...]ctari concupiſcat? potiſſ[...] cùm voluptatem oratione bl[...] & vel tacitâ ſæpè formâ [...]ctâ perorantem audierit, [...]tem ac Deum vocantem no[...] ſervarit. *Multi dicunt,quis* [...] *nobis bona?* Pſalmo quarto [...]bus idem Pſaltes mox r[...]det: *ſignatum eſt ſuper nos* [...] *vultus tui Domine.* Lumen[...]nis & gratiæ, manifeſta [...] quid agendum ſit, clama[...] *laborandum* (inquit Bern[...] *c ut ad vocis hujus pe*[...]

a S. Baſil hom. 24. ad iuvenes quando geat: liuia liberis proficerent.

b Amb in Pſal. I

c S. Bern ad Cleric. c. 1. v[...]

*litum ; labor eſt potiùs aures ob-
are, ne audias. Nimirum vox iſta
ffert, ſe ingerit ; nec pulſare ceſ-
ad oſtia ſingulorum ; eſt enim
tantùm vox virtutis, ſed & ra-
lucis.* Quæ Bern. ſententia evi-
tem rationem includit, quod
is fruſtrà vocaret, niſi ita vo-
ut à nobis percipi poſſet. Quis
quam herus ſervo ſic imperet,
ntelligi non poſſit, aut Magi-
diſcipulum inſtruere volens,
udia tradat, quæ ab ipſo capi
poſſunt ? Vox ergo Chriſti
& manifeſte, ſi modò nos ei
s non occludamus aut obtun-
us. Cui hoc primum conducet
Cic. de Hercule tradit: *a* Eum
litudinem egreſſum duas has
inas in conſpectum habuiſſe,
e iſtic unam virtutem ſectari
iſſe. Ita prorſus de vita ratio-
xius, ad virtutis inſtinctum,
ei vocem percipiendam, ſe-
m aliquem per exercitia ſpi-
ia quærat, aut ſaltem per dies
ot ſe à turbis & curis ſecula-
, cum omni animi indiffe-
à avocet. Hoc monet Sanctus
Thomam Præpoſitum, in hac
tatione verſantem; *b* „Tu ô
iſſime, huic voci Dei tui
iori ſuper mel & favum, ſi
paras aurem interiorem ;
curam exteriorem, ut expe-
ac vacante interno ſenſu,
s & tu cum Samuele: loque-
omine, quia audit ſervus
. Vox hæc non ſonat in fo-
ec auditur in publico. Secre-
conſilium, ſecretum quærit
tum. Auditui tuo gaudium
certo dabit, & lætitiam, ſi
rià aure perceperis.

a l 1 de offic. *b* Bern. epiſt 107.
Thom Præpoſit.

Unde ſaluberrimum conſilium eſt, ut ſepoſitis omnibus negotiis, ad paucos dies ſecedas, & alicui viro ſpirituali, in talibus exercitato, te tradas in diſciplinam ; ut ab eo in re tanti momenti dirigatis: nam in tonſtrinâ aut popinâ, aut puellarum contubernio, ſibilus ille auræ tenuis non auditur ; ſed in ſecreto cordis & receſſu mentis : atque hic (quod alterum eſt) per ardentes preces, *c Ut Deus Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, Pater gloriæ det vobis illuminatos oculos, ut ſciatis quæ ſit ſpes vocationis ejus, & quæ divitiæ gloriæ hæreditatis ejus in Sanctis.* Dic cum Pſalmiſtâ : *d Notam fac mihi viam in qua ambulem.* Per frequentem Sacramentorum uſum, per ferventes gemitus invoca ſpiritum illum, qui pro ſalute noſtrâ poſtulat gemitibus inenarrabilibus. Ingemina illud Prophetæ : *e Spiritus tuus bonus deducat me in terram rectam.* Columbam viæ ſuæ ducem, Æneas in nemore errabundus habuerit, nos in hâc umbroſâ mundi ſylvâ, è cœlo nobis columbam, in campos illos Elyſios, ducem mitti poſtulemus, dicentes :

> *f Eſto dux, ô ſi qua via eſt cur-*
> *ſuque per auras,*
> *Dirige per lucos: ubi pinguem di-*
> *vos opacat*
> *Ramus humum.*

De hac re unicè ſollicitus Innocentius Papa IV. pro ſymbolo ſibi delegit : *g Notas fac mihi Domine vias vitæ.* Aut cum Leone X. qui hanc ſibi teſſeram aſſumpſerat, exclamet : *h Perfice greſ-*

c Epheſ. 1 *d* Pſal. 142 *e* Pſal 142
f Virg l 6 Æneid *g* Spondan, tom. 1, pag. 2 7 *h* Pſal, 16

 ſus

ſus meos in ſemitis tuis. Nam à ſemitâ vitæ declinaſſe, æternum erraſſe eſt. Paucis verò hanc viam nobis Dux noſter aſſignat , non diu quærenda. Impreſſa reliquit veſtigia, ſanguine notavit, *hâc itur.* Ut hæc veſtigia ſequamur , ſtimulo eſſe poterit, quod Clemens Alexandrinus obſervavit , ad illa verba cœleſtis Sponſi : *a Quàm pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis filia Principis.* Olim nempe puellas, ſubter calceos ſeu cothurnos ſuos, aureos clavos geſtare ſolitas: quibus verba amatoria ſcitè inſculpta, quæ à deambulantibus arenæ impreſſa, ſtudioſè ab amaſiis veſtigia prementibus legebantur. Non verba, ſed efficaciſſima amoris teſtimonia nobis ſanguinea amantiſſimi Jeſu deſignant veſtigia; ne hæc legere pigeat, præclari Doctoris peroratio impellat: in Pſal. trigeſimo ſexto.,,A Domino greſ,,ſus hominis dirigentur,& viam ,,ejus volet. Ipſe eſt (*inquit*) *b* ,,Chriſtianus, qui non aſpernatur ,,viam Chriſti, ſed vult viam Chri,,ſti ſequi per paſſiones ipſius: noli ,,per aliam viam velle ire, quàm ,,per illam, quâ ipſe ivit; dura vi,,detur, ſed ipſa eſt tuta via; alia ,,fortè delicias habet, ſed latro,,nibus plena eſt.

Hîc mihi in mente eſt, quod Reginaldus narrat hunc ferè in modum : *c* duo fratres unà iter fecerunt , quorum unus intelligens & providus , alter non ſanæ mentis , homo rudis & bardus : delati ad bivium , litigare cœperunt , quà eundum eſſet. Amens ille , viam prima fronte delectabilem ingrediendam ratus : hc[...] tu , inquit , ad fratrem , hac[...] mus , invitat jucundiſſima ſen[...] ta, en merum viridarium. At i[...] providus : frater, inquit, hæc v[...] facies non diſplicet , amœna e[...] at exitus viæ me terret ; ad pe[...] mum hoſpitium deducit. Itac[...] tibi mihique ſuaſerim , hanc p[...] tius nonnihil aſperam inſiſtam[...] principii & progreſſus , mo[...] ſtiam hilari fine penſabit, ad h[...] pitium ducet nobiliſſimum. S[...] fatuus ſententiæ ſuæ tenaci[...] mus : ego inquit , oculis m[...] malo , quàm tibi credere : [...] eo , ſequere. Sic alter quam[...] invitus, ne fratrem deſereret, [...] mes ivit. Dum progrediunt[...] in prædonum inſidias deveniu[...] Ab his in carceres , ſed dive[...] rapiuntur. Poſt aliquantum t[...] poris, è vinculis educti, ad ne[...] quod tribunal ſiſtuntur ju[...] Hic alter fratrum, prudens ill[...] ſanæ mentis: mi Domine, inc[...] in has ærumnas frater iſte m[...] homo fatuus me conjecit : [...] adivimus bonam & tutam [...] ille ſtultitiæ ſuæ potiùs , q[...] verbis meis fidem habere [...] luit ; & aliam , per quam in[...] ſunt itinera, ingreſſus eſt. I[...] fractarium ſecutus ſum a[...] via, amœna quidem , ſed in[...] & hæc latronum nos præda[...] cit. Itaque ſi moriendum e[...] horum omnium cauſa , p[...] moriatur. Contrà fatuus : [...] inquit , non mihi, ſed fratr[...] moriendum. Nam ſi tam ſa[...] eſt , qualem ſe gerit , cur m[...] facilè ſecutus eſt ? cur per[...] ri ſe paſſus eſt ? cur relu[...] non eſt ? cur viam ivit , [...] ſciebat latronibus infeſtam[...]

a Clem. Alexand in c:7 Cant. b Aug in Pſ 36 c Petrus Regiſt in ſpeculo ſeptrib. Drex. Trim. l. 3. c. 4. §. 3.

ꝫc alter: ô Domine Judex, in-
iit, verba mea contumaciter
jecit, nulla ratione ab errore
duci potuit. Cui ſtolidus: ſi
e, ait, reclamante tu viam te-
iiſſes tutiorem, ego vel invitus
diiſſem, & te ſecutus fuiſſem,
meæ mortis es cauſa. Mox
udentior: tu ſtolide, inquit, tu
uſa es mortis meæ. Ita utrim-
e verbis acriter certatum eſt.
His auditis Judex, ſententiam
hæc propè verba pronuntiavit:
fatue noluiſti ſapienti credere,
tu ſapiens ſecutus es fatuum,
eo pœnas mihi dabit uterque.
Ita prorſus ſupremo Judicii die,
rpus & *animus*, per amœnam &
ridam hujus ſeculi viam, in im-
enſam illam ac tenebroſam in-
icis æternitatis plateam, à tar-
eis illis latronibus, ad Chriſti
dicis tribunal deducti, audient
alem in ſe utrumque ſenten-
m: quia corpus fatuum omne
nſilium animi ſprevit, & cæco
petu mundi blanditias ſectatū
: & animus ſapiens ſe induci &
luci paſſus eſt, uterque reus
rtis ſempiternæ igni tradetur
xſtinguibili. Quod tertium &
quam efficax deliberanti moti-
n eſt; attendere ac proſpice-
utriuſque viæ diſpares nimium
tus: „ *a* eſt *enim* via, quæ vide-
ir homini recta, & noviſſima e-
is ducunt ad mortem. Conferet
, viæ ducem peritiſſimum ſequi
ier.: *b* vide quanta ſit inter has
as ſeparatio, quantumque diſ-
imen: illa ad mortem, hæc
ndit ad vitam; illa celebratur
 teritur à multis; hæc vix in-
eniatur à paucis: illa enim

vitiis per conſuetudinem quaſi"
declivior ac mollior, & veluti"
quibuſdam amœna floribus vo-"
luptatum, facilè ad ſe rapit"
commeantium multitudinem;"
hæc vero inſueto calle virtu-"
tum, triſtior atque horribi-"
lior, ab his tantum eligitur, "
quibus non tam delectatio iti-"
neris cordi eſt, quàm utilitas"
manſionis, "De hoc viæ termino,
de hac manſione, non de itineris
delectatione, ſolicita quam maxi-
mè fuit Margareta Auſtriaca, Phi-
lippi III. *c* uxor, quæ paucis ante
extremum morbum diebus in-
ambulans regiâ porticu, vidit
piam tabulam parieti appenſam,
in qua anguſtæ ſcalæ in cœlum e-
rectæ; per quas genio tutelari
duce quoſdam conſcendere vi-
dit; infernè verò per latos gra-
dus, turmatim alios tenentes
tympanum & citharam, ad tar-
tarum proruentes. Hic regina
in lachrymas profuſa: dum à ma-
trona comite rogaretur, reſpon-
dit: O Soror! in hoc ancipiti bi-
vio collocata ſum, dubia prorſus,
ubi animus è corpore exceſſerit,
an hàc, an illàc? Quod iter arre-
pturus. Anceps hæret integerri-
ma Princeps, & nos ad hæc iti-
nera æternitatis ſecuri propera-
mus; cùm ſummi utrimque mo-
menti ſint, quæ Chriſtiano hîc in
deliberationem veniunt. Utrim-
que æternitas eſt, ſed altera æter-
num miſera, altera æternùm bea-
ta: à te pendet utram elegeris,
Alterum è duobus eligamus, cla-
mat Bernardus; *d aut ſemper
cruciari cum impiis, aut perpetuali-
ter lætari cum ſanctis. Bonum ſiqui-*

a Prov 16. *b* Hieron. epiſt: 4. ad Celant.

c In vita Beurchoſius trutina aeternit. cap 6 *d* Bern. l. de anima, c: 3

dem & malum, vita & mors ante nos ſunt.

Hæc B. Cæſario Arelatenſi Præſuli, ita tenaciter inhæſerunt, ut non interdiu modo, ſed & noctu in ſomnis non ſemel exclamare auditus ſit: duo ſunt, nihil eſt medium duo ſunt, aut in cœlum aſcenditur, aut in infernum deſcenditur; voluptas brevis, pœna æterna: momentaneum quod delectat, æternum quod cruciat, elige, ſemel malè elegiſſe, ſemel periiſſe æternum eſt. Has ergo prudentiæ regulas, in deligendo vitæ ſtatu ſpectemus: Quid optares elegiſſe in morte, in extremo judicio, quid tota æternitate?

Quid conſilii daturus Chriſtus in terris, ſi eum conſuleres? quid æterna veritas, infinita ſapientia, Redemptor tuus ſuaderet? An mundus fallit, an Chriſtus; ſed hic per ſpinas eundum dixit. Ergo nec poteſt quis in hoc ſeculo gaudere & in futuro: hîc recipere bona & in cœlo: hîc implere ventrem, & ibi mentem. Quid clamat vitæ brevitas, incertitudo, calamitas? Quid infernus, & ex eo damnati?

Quid cœlum & ex eò Beati?

Denique quæ via brevior & ſecurior ad ſalutem æternam? Duplex via Bruxellis ducit Antverpiam, una commoda & tuta & brevis, navi; altera pedeſtris. ob excurſiones militum periculoſa, ob infeſtam auram moleſta, lutoſa, longa. Quis hic ambigat, quin priorem ſecundo vento ſequatur? Haud aliter ut quis in ſeculo ſalvari poſſit, nemo tamen inficiabitur (ut pluribus oſtendemus) quia certiſſima via ad cœlum, è cella ſit, *qui cella in cœlum ſæpe aſcenditur, autem unquam à cella in infern* Subdit verò alibi idem Ber dus: *a nulla ſatis magna ſec tas, ubi periclitatur æternitas.* hic occurrit multis familiaris à viro nobiliſſimo propoſita Hieronymo objectio: *b ſed, hoc apoſtolicæ dignitatis eſt, & qui velit eſſe perfectus.* Cui reſp det: *cur autem & tu nobis eſſe fectus? Cur qui in ſeculo primu nus in Chriſti familia primus* Mirum enim certè eſt, quod homines cætera extra ſe q perfectiſſima habere cupiant, lam animi perfectionem modò non cupiant, ſed ſæpè facilè conſequi poſſint, neglig *villam emis* (inquit Auguſtin *bonam quæris: uxorem ducis b eligis: filios tibi vis naſci, bon ptas: caligas locas, & non vis m & vitam amas malam. Quid fendit vita tua, quam ſolam vis lam, ut inter omnia bona tua ſis ma'us?* Quod ſimul altera rumdam objectio refutatur corruit; non juſſit hoc Deus liberum reliquit conſilia ſua qui. Cui verè ſtolido argu to, egregiè aliquando reſpo eſt à ſacerdote quodam Soci tis noſtræ, rerum ſpiritual perito: *d* qui cùm inſig Theologiæ Doctorem ſpirit bus exercitationibus informa iſque à Deo ſe vocari ſenti hac ipſis quam diximus falla vocationem eluderet: die m inquit, ſi neceſſariò in Indian

a S Bern epiſt. de vita ſolit: ad f monte Dei b Hieron. epiſt. 3 Julian c Aug de verb Dom 6. d Platus de bono ſtatu 3 cap. 38 epil ad ſecul.

vi

gare cōgereris, ac cùm multæ
ıves præſtò eſſent, aliæ melio-
s, aliæ deteriores; claſſis Præ-
ctus in ſuam te navim invita-
: novam & firmam, rebuſque
nibus inſtructam. An tu ejus
neficio contempto, aliam mal-
quaſſatam & carioſam,ſuiſque
amentis ſpoliatam, imperito
ıarcho, conſcendere? An non
tius ſumma cum gratiâ acci-
es quod offertur? imò etiam
rò rogares & urgeres? mul-
igitur magis ad evitandum a-
mæ naufragium,quod æternum
:, ejuſmodi ſtatum eligere o-
ortet, qui nos tutos ſecuroſque
tore ſiſtat. Quæ argumentatio
a evidens doctori viſa eſt, ut o-
ni dubitatione depoſita, Reli-
onem ut firmiſſimam navim
legerit.

§. II.

nſilium de ſtatu vitæ, non petendum à parentibus, aut propinquis.

HAnc rem, virtute æquè ac eru-
ditione celeberrimus Leonar-
dus Leſſius, ſic dilucidè ex-
nit: *a* Omnes ſtabimus ante
bunal Judicis, ubi quiſque ra-
nem pro ſe reddirurus eſt,non
i pro parentibus, nec parentes
o filiis, iniquiſſimum ergo eſ-
, ſi filii ex parentum arbitrio
vere cogerentur, nec ſaluti ſuæ
uriſſimo modo poſſent conſu-
e. Uti iniquiſſimum eſſet, ut
oditus cogatur fidem, quam
incipi ſeculari jubere placue-
, amplecti.
Ecquid porrò in negotio ſa-
is ſani conſilii ſperandum eſt,
ab homine carnali & animali, *b qui non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus*? Non magis, quàm ſi quis æ-
dificare volens, ſutores conſulat
vel aurifices. Et qui ægrotat, Ju-
riſperitos advocet; cùm ille ar-
chitectos, hic medicos, & eos
quidem peritiſſimos prudenter
adhibere conſueverit; ita in hoc
tanto opere, quo ædificanda eſt
illa domus ſpiritualis & turris
perfectionis, quæ ſtare poſſit ad-
verſus ventos & turbines: atque
ubi curatio non corporis ſed ani-
mæ inſtituenda, non eorum judi-
cium requirendum, qui res iſtas
non intelligunt, vel judicium ha-
bent perverſum; ſed adeundi
illi,qui probitate inſignes,& hanc
ipſam trivêre viam, quique expe-
rientiâ edocti, alios fideliter &
abſque errore dirigere queant.
Quid enim ſtultius, quàm ſi ma-
ri vel terra iter facturus, eum du-
cem accipiat, qui numquam in
vita ſua illud iter confecit: cùm
alios ad manum habeat, qui ni-
hil aliud tota vita egerunt? Quò
ſpectat ironica illa locutio Eccli.
37. *cum viro irreligioſo tracta de ſanctitate, cum injuſto de juſtitia.*

Sed hic non humanum, ſed
angelicum Doctorem audiamus:
c ab hoc, inquit, *conſilio* (de in-
gredienda Religione) *primò quidem amovendi ſunt carnis propinqui, quia inimici hominis domeſtici ejus.* Nemo autem ab inimico con-
ſilium petit; nec mirum ſi dome-
ſticos Chriſtus inimicos dixerit,
quando ab obſequio divino avo-
cant, & in æternam mortem
præcipitant; quo nihil gravius,
teterrimus hoſtis noſter diabolus

a Leſſ. de ſtatu vit. delig. q. 3

b 1 Cor. 2. c S. Tho. op. 17 cont. retrahent. à Relig. c. 10

moliri valet. Hæc ſecum S. Bern. ſpiritualis doctrinæ Magiſter lamentatur: *a* „ quantos mundi ſa„pientia maledicta ſupplantat, & „conceptum in eis exſtinguit ſpi„ritum, quem voluerat dominus „vehementer accendi. Noli, inquit „præcipitanter agere, diu conſide„ra; diligentiùs intuere. Magnum „eſt quod proponis, & opus ha„bes multâ deliberatione. Experi„re quid poſſis, amicos conſule, ne „poſt factum pœnitere contingat.

Hoc quaſi rationi conſentaneũ, & Deo vocanti contrarium monent, ut in ſeculo manens, cum ſecularibus proberis. Quod quid aliud eſt, quàm ſi alicui maris inexperto, qui artem nauticam diſcere velit, ſuadeas ut fragili cymba det ſe in altum, & probet utrum in illis fluctibus & tempeſtatibus, poterit cymbam ſalvam præſtare? vel ſi mercaturam cogitanti, auctor ſis ut antea unius aleæ jactu fortunas ſuas exponendo, periclitetur, quales impoſterum eventus exſpectandi? Quid à ratione magis alienum, quàm tanto periculo experiri velle, quod multò certius, & abſque periculo cognoſci poſſit? Si hortulanus aliquis accepto ſemine nobiliſſimo, ex oriente miſſo, quod ſummâ culturâ egeret, conjiciat illud in locum ſaxoſum, ſpinoſum, ſolis ardori & cœli injuriis, ac conculcantium pedibus expoſitum, ut probet an creſcere poſſit, cùm terra idonea non deſit; quis non dicat eum inſanire? At longè magis inſaniunt, qui ſemen illud divinæ inſpirationis, & vocationis ad Religionem, ut in virtutem & fructum æternæ vitæ adoleſcat, ſterili mundi ericeto committun[t]. Denique quid hoc aliud eſt, pri[ùs] filius meus ſeculi delicias exp[e]riatur, quàm (ut Auguſt. rect[è] monet) *b* prius filius meus vuln[e]retur, poſtea ſanabitur? Quis au[tem] recenſere valeat, quot puell[æ] & Adoleſcentes, dum ſeculu[m] probant, in ſenſum pravum da[ti] ſunt, & non modò vulnera, ſ[ed] mortem animæ æternam incurr[e]runt? Quod parentes ac propinq[ui] minimè curant, quorum conſil[ia] ferè ſemper ex philautiâ ſeu am[o]re proprio procedunt; ut ex commodum, ſolatium, fructu[m] hauriant, non te, nec tuum bonu[m] ſpectant, ſed ſe. Quare quid ta[n]tus doctor de ejuſmodi conſili[is] ſentiat, videamus: *c Hæc ſapie[n]tia mundi terrena, animalis, diab[o]lica, inimica ſalutis, ſuffocatrix v[i]tæ, mater tepiditatis; quæ ſolet D[o]mino vomitum provocare.*

Tum multis probat, non op[us] hic longa deliberatione, nec pr[o]pinquorum conſilium divin[o] præponendum: *cave tibi*, ait, ſec[u]laris homo. Reſpondet Bernardu[s] *d* ut quid enim? cum à Deo verbum eſſe non dubites, quid opus eſt deliberatione? vocat magni conſilii Angelus, quid aliena conſilia præſtolaris? quis enim fidelior, quis ſapientior illo? deduc me domine, & deducor: fortio[r] eſto, & invaleſce." Ac ta[n]dem concludit: *amicos con[ſu]lat, qui non legit: inimici homi[nis] domeſtici ejus. Quid frequen[s] Euangelium, qui Euangelio non c[re]dit? at in eo legimus, promitte[ntem] cuidam ſequi Dominum, ſed defe[...]*

a Bern ſer. Ecce nos reliquimus omnia

b Aug in Confeſſ. *c* Bern ſerm. Ec[ce] nos reliquimus omnia *d* Bern [...]

lum prius patrem ſepeliri volenti, eſponſum ab eo, ut ſineret mortuos ſepelire mortuos ſuos. Cujus ſententia pluris æſtimanda, quò ille ſanctitate, doctrina, miraculis ſuit illuſtrior, & in magiſterio ſpiritus exercitatior.

Eandem doctrinam præclarè confirmat Clemens Alex. *a* Dicuntur barbari cadaveribus alligare captivos, donec cum ipſis putreſcant. Cave nè idem tibi contingat, ne te barbarus dæmon mortuis alliget amicis vel conſanguineis, donec cum ipſis putreſcas. Quid igitur conſilii, quid remedii? Romanum illum Philoſophum audi: *b vivere omnes beatè volunt; ſed ad pervidendum quid ſit, quod beatam vitam efficiat, caligant. Decernatur itaque quo tendendum & quà; non ſine perito aliquo, cui explorata ſint ea, quæ procedimus.* Cum viro profectionis perito, cum magiſtro virtutum tracta. Hunc viæ ducem aſſume.

Et ne ab ethnico in religionis negotio, conſilium accepiſſe videamur, magnum illum Antiochiæ Eccleſiæ Præſulem audiamus, qui cum populo religioſæ vitæ pulchritudinem, ac præſertim jucunditatem mirificè deprædicaſſet, ait ad extremum: *fortè multi num incaluiſtis, & in pulchræ converſationis deſiderium concepiſtis. Verùm quid prodeſt, ſi dum hîc eſtis, hanc ignem habetis; egreſſi verò flammam exſtinguitis, & ardor ille evaneſcit? Quid igitur remedii? Dum tibi fervens hic amor, abi ſtatim ad illos ipſos Angelos* (viros religioſos deſignat) *eumque magis accende, ne dicas, alloquar prius propinquos, res que meas expediam. Permitte mortuos ſepelire mortuos.* Et quod Hieronymus Paulino presbytero ſuadet *d* religionem meditanti, idem & tibi dictum puta: *feſtina, quæſo te, & hærenti in ſalo naviculæ funem magis præſcinde, quàm ſolve.* Exempla eorum, qui in conſultis parentibus & propinquis, in portum Religionis confugere, hoc tamen intelligendum, *e* ſi parentes futuri ſint contrarii, & difficiles; aliàs optandum, ut bonâ parentum gratiâ, & benedictione omnia fiant. Unde ſi putentur non refragaturi, honor illis debitus poſtulat, ut conceptum propoſitum illis aperiatur.

Clem Alex. in propempt. ad Graecos
b Senec l. de vita beata c. 1
Chryſ ad pop. ſer: 57

d Hieron ep 103
e V. apud Leſ q. 4 n. 49

§. III.

Inſpiratio, quâ quis ſe ſentit vocari ad ſtatum Religioſum, certiſſimè eſt à Deo.

HOc multos anxios habet: utinam ſcirem hanc inſpirationem eſſe à Deo.

Beatus Laurentius Juſtinianus, *f* & apud Caſſianum Abbas Moyſes, cogitationum noſtrarum, & internæ ſuggeſtionis tria principia ſeu origines ponunt: *Naturam noſtram, Diabolum & Deum.* Deſiderium autem, intrandi Religionem non poteſt naſci à naturâ, quia hæc abhorret à vinculis, quibus Religioſus Deo obſtringitur, & à jugo monaſtico, quod in perpetuâ abnegatione

f Laur Iuſt de hum cap 6 Caſſian. col. 1 cap 19

gatione & mortificatione ſui conſiſtit: nam ut veriſſimè Climacus: *a Monachus eſt perpetua naturæ violentia* ergo

Secundò non à Dæmone hic pius motus oriri poteſt; quia hic non impellit ad virtutem & perfectionis ſtudium: non enim eſt ipſe ſibi contrarius, nec intendit regnum ſuum deſtruere. Tum quia videt, quantâ cautela à peccandi illecebris ſemoti & divinis adminiculis adjuti conſerventur. Ergo neceſſario illud bonum deſiderium eſt à Deo. Dices: Dæmon excitat hominem ad Religionem, ut poſtea inde abſtrahat, aut in deſperationem præcipitet. Reſpondet Leſſius: *b* ſimili modo dici poſſe Dæmonem excitare Ethnicos & Judæos ad fidem Catholicam, ut poſtea reddat apoſtatas. Atque ita affectus fidei in omnibus paſſim eſſet ſuſpectus, an à Deo, an à Diabolo, Quod eſt contrà judicium Eccleſiæ. Item quando quis vovet caſtitatem, aut ſuſcipit ordinis ſacros, aut bona diſtribuit in pauperes, aut aliud magnum opus virtutis molitur, dubitandum erit, utrum hic affectus ab albo aut atro ſpiritu ſit. Quæ omnia ut pater, abſurda ſunt: Non enim Diabolus adeò rudis ac fatuus, ut prædam quam unguibus tenet, dimittat, & in locum adeò munitum abire ſinat, ac ultro impellat; eâ ſpe, ut aliquando cum fœnore illam recipiat. Quare ſi quis reſpicit retrò, ſibi imputet, ac licentiori vitæ in Religione traductæ. Hinc Sanctus Thomas; *c* Nec obſtat quod aliqui „non perſeverent, id enim non eſt ſignum vocatos non fuiſſe à Deo: quia non omne quod à Deo, eſt incorruptibile; alioqui creaturæ corruptibiles non eſſent. Qui eſt error Manichæorũ. Et illi qui ſemel à Deo accepiſſent gratiam, non poſſent amplius peccare, nec gratiam amittere, quod eſt hæreticum,"

Tertiò ergo probatur affectu ad ſtatum Religioſum amplectendum, eſſe à Deo, quæ graviſſimorum Doctorum ſententia eſt. Leſſius in primis ſic docet: *d* ſola ratio (quod ſupponimur) qu impellit animum ad Religionem eſt bonum ſpirituale: nempe ut periculis ſeculi te eximas, ut Chriſti vitam imiteris, ut te totũ Deo conſecres, eique ſervias perfectiũ ut ſaluti tuæ & proximorum conſulas, &c. Non eſt dubitandum quin talis vocatio ſi à Deo, uſque eo, ut ſubdat: tam certum eſt hunc impulſum ad Religionem eſſe à Spiritu Sancto, quàm certum e impulſum ad fidem Chriſti, a pœnitentiam, aliáque bona opera, imò quàm certum eſt, actum fidei, quo credimus divina myſteria, eſſe à Deo. Quia inquit, fide tenendum eſt, omne bonum velle, & omnem ſalutaris bo affectum eſſe à Dei gratiâ, non ſpiritu humano; & contrariũ eſt hæreſis Pelagii, ut fusè doc Auguſtinus. Hæc ille. Eandem veritatem optimè tradit Sanct Thomas 2. 2. quæſt. ultimâ, a ticulo ultimo ad primum. *Illi q ad Religionem accedit, non poteſt eſſe dubium, an propoſitum, de ingreſſu Religionis in ejus corde exortum*

a Clim. gradu 1. *b* Leſſ. de ſtatu vitae del q. 5 n 59. *c* S. Thom op. 17. contra retrahentes à Rel, cap. 1.

d Leſſ cit. n 56.

't in Spiritu Dei, cujus eſt ducere ho-
minem in terram rectam.

Quam doctrinam efficaciſſimè onfirmat, dicens ac docens: etamſi Diabolus ad Religionem ncitaret, tutò illam, & ut medium ſalutis, amplecti poſſes: „Detur, *inquit*, *a* quod Diabolus „aliquem incitet ad Religionem intrandum; hoc opus bonum eſt, & bonis Angelis congruum. Unde non eſt periculum, ſi quis ei in hoc conſentiat. Ex quo a-us nodus exſolvitur, fieri quandoque, ut affectus ac propenſio in atum Religioſum non oriatur ex otivo pio, ſed ex aliquo humano, aut etiam ſenſuali v. g. bonorum jacturâ, infamiâ, aliove inforinio, vel etiam bonum aliquod eligionis temporale invitet & npellat: non primariò, ſed *per odum occaſionis*, ſeu *cauſæ motris*. Quæ non obſunt, quo minùs ec vocatio ſit à Deo, ſi illis quaſi otivum primarium, finis honeus & pius ſuperveniat. Hic itaq; ctorum ſenſus & conſenſus eſt: „Quando quis proponit ingreii Religionem, animo renuniandi ſeculo, & ſervandi ea, quæ Religio præſcribit, nullo modo lubitandum eſt, quin talis voatio ſit à Deo; *undecumque eriinem traxerit*. Confirmat vers D. Thomæ; *c*„ Sciendum ſi cui Diabolo ſuggeratur, vel etiam b homine Religionis introitus, er quē aliquis accedit ad Chritum ſequendum, talis ſuggeſtio fficaciam non habet, niſi interiùs attrahatur à Deo. Et ita Religionis propoſitum, à quocumue ſuggeratur, à Deo eſt.

a S Thom opuſc. 17 c. 10 contra retrahentes à Relig, *b* Leſſ cit. n. 69
c S Thom, cit.

Sicuti ſi hæreticus vel ipſe „ Diabolus Euangelium prædi-„ cet, ad virtutem inflammet, ad „ pœnitentiam moveat, & ali-„ quis convertatur, illa interior „ converſio animi, eſt ex impul-„ ſu divino, non autem à Diabo-„ lo. Quare nemo temerariè jactet: ſentio me ad Religionem, ad perfectiorem vitæ ſtatum impelli; ſed neſcio an hæc vocatio à Deo ſit. Nemo hic revelationem angelicam, aut ſignum è cœlo ſibi depoſcat aut præſtoletur: ſi liberum tibi eſſet inter duas eſcas eligere eam, quæ longè ſapidior ac ſalubrior; inter duas veſtes eam quæ pulchrior & pretioſior, citra ullam Dei revelationem, optimam eligeres: cur ergo exſpectas revelationem, aut ſignum certum, ut ſtatum meliorem eligas? Conſilio hic tibi erit, qui ſimpliciter, ſed confidenter progredi ſuadebit Frater Ægidius: *d* hic cuidam petenti conſilium, num monaſterium ingredi deberet, ſic reſpondit: Si quis amicus viro mendico in aurem diceret, in agro reconditum theſaurum, putasne illum è cœlo revelationem præſtolaturum, aut ab altero quæſiturum, an eum theſaurum effodere deberet? Quantò ergo magis properare debent homines, ut recipiant æternæ vitæ theſaurum, quem amantiſſimus ipſe Redemptor noſter, æterna ſapientia in Religione reconditum, non ſemel in aure cordis inſinuavit? Ubi argumento eſſe poteſt, quòd nemo revelationem, aut ſignum è cœlo exſpe-

d Surius in vita Wading annal Min. an. 1262 in 3

ctet, ut uxorem ducat, ut filias ſuam alteri deſponſet, ut ſe mercaturæ, Juriſprudentiæ, aliiſque negotiis ſecularibus applicet. *a* Quod ſolerter ſanctiſſimus Patriarcha noſter Ign. annotavit: „ſi à „Deo, *inquit*, expetenda ſint ſigna, „multò plura & clariora expetenda eſſent ad retinendum ſtatum „ſecularem, quàm ad amplectendum Rel. quoniam ad concilia „Chriſtus Dominus apertè hortatus eſt, & quidem talem juvenē, „qui ſervaverat omnia mandata „Dei à juventute ſua (*quales nunc „valdè pauci*) dicens ei, ſi vis perfectus eſſe, vade & vende, quæ „habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlis, & veni ſequere me. Contra verò in „ſtatu ſeculari, difficilem oſtendit „ſalvationem, ſtatim in eodem „loco id aſſerens: facilius eſt camelum &c. Quod ſtrictim S. Thomas exponit:

b Mundus non mundus, qui mundos polluit: ergo
Qui manet in mundo, quomodo mundus erit?

a Platus lib 3 de ſtatu Relig. c. 26
b S. Thom, in epiſt. Iacob c. I. V. 27

§. IV.

Vocatio ad Religionem, manifeſtum divinæ prædeſtinationis ſignum.

HIeronymus Platus, *c* probat Rel. ſtatum tam certam ſpem, tamq; expreſſum ſignum continere divinæ prædeſtinationis, ut citra revelationem, nullum expreſſius & certius haberi poſſit. Religioſi enim ſunt de quibus Chriſtus Joan. 10. *Oves meæ vocem meam audiunt*. Hi ſunt, qui per anguſtam portam & arctam viam quæ ducit ad vitam, gradiuntur, quam viam S. Gregor. religioſam vitam apertè teſtatur, ubi de Religioſis agens, dicit: *d* quid anguſtius eſt humanæ menti, quàm proprias voluntates frangere? de qua fractione veritas dicit: intrate per anguſtam portam. Quid autem latius, quàm nullis propriis voluntatibus reluctari? "

Quid? quòd veritas æterna hanc certam ſpem ſalutis æternæ conſequendæ, Religioſis injecerit, dum Apoſtolis ſuis (qui erant viri Religioſi, uti docent SS. Patres) *e* omnibus aliis vitam æternam promiſit: " omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem aut uxorem aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet & vitam æternam poſſidebit. " ergo nunc veniret Angelus ad te cœlo, tibiq; clarè diceret: fias Religioſus, ut bene in Religione vivas uſque ad mortem & ego tibi Dei nomine promitto remiſſionem omnium peccatorum, quæ commiſiſti, & vitam æternam dubitareſne Religionem ingredi? At longè certior, & infallibilis eſt promiſſio primæ veritatis quam ſacræ literæ, ſpiritu ſancto inſpirante, (quibus non potest ſubeſſe falſum,) adſtruunt, nec ullus dubitandi locus, ſicut in apparitionibus, quibus quandoque ſe illuſiones immiſceat. Verè ut aureo ore loquamur: *f* ...

c Platus de bono ſtatus Relig l. i. c. 2
d S. Greg. l. 22. mor. c. 17 e Chryſ. hom. 17. in Matt. & l 4 cont. vitae. Mon. Baſil. conſt. Mon c. 9. & & epiſt. 79. Aug de civ. l. 17 c. 4 epiſt. 89 ad. Hil. Bern. Apol ad G Abb. S. Th. 2. 2. q 88. ar. 4.
f Chryſoſt. lib. de provid.

oſſibile mentiri Deum: promiſit
utem ille vitam æternam iſta re-
inquentibus, reliquiſti tu omnia
ſta, & abjeciſti? Quid igitur pro-
ibet de hujuſmodi confidere pro-
niſſione, & eſſe ſecurum? Unde
n morte & in Judicio, Chriſti
yngrapham exhibere poteris, &
um Rege ille Scotiæ liberè pro-
iteri: *Domine Ieſu ego feci, quod
uſſiſti, da quod promiſiſti.*

Huic ſuffragatur Doctor melli-
luus, dum ſic ſuos conhortatur:
*a Felix paupertas voluntaria, o-
mnia relinquentium, & ſequentium
e Domine Ieſu! felix planè quæ tam
ecuros, imò tam glorioſos faciat, in
llo ſingulari frigore elementorum,
& in illo tremendo examine meri-
orum, in illo tanto diſcrimine judi-
iorum.* En ubi omnes contre-
niſcunt, ſuos ſecuros & glorio-
os fore aſſerit. Quò illud Sera-
hici D. Bonaventuræ conferen-
um eſt: *b Moriens vix unquam
liquis è cella in infernum deſcen-
it: quia vix umquam niſi cælo
rædeſtinatus, in ea uſque ad mortem
erſiſtit.* Sed quid dico vix um-
uam, quaſi quid dubitationis
uperſit? certiſſimam prædeſtina-
ionis teſſeram primus Patriar-
ha Venetus hanc aſſerit: *c il-
ius cæleſtis civitatis iſte eſt introi-
us* (ſcilicet per Religionem ſta-
um) *iſte nempe eſt locus, de quo
it S. Iacob. verè non eſt hic aliud
ſi domus Dei, & porta cæli: qui
ic viriliter & perſeverantur certa-
erit, coronabitur illic glorioſè.
Ambo Caſtra Dei* (ſcilicet Religio,
& cœlum) ambo ſanctorum *Ci-
itates: qui in hac laudabiliter con-*

verſatus fuerit, ab illa excludi non poterit. Et paulò infrà: *ſecurè ſperet poſt hanc peregrinationem, ad illam ſupernam intrare Ieruſalem, quicumque in juſtorum congregationem fuerit vocatus magnum quippe electionis* (hoc eſt prædeſtinationis ad Gloriam) *indicium eſt, hujus fraternitatis habere conſortium; facileque ab illa excluditur, qui ab hac fuerit ſegregatus: ideò cum omni circumſpectione, & animi maturitate ſe ſtudeat promovere, quiſquis in hac ſancta collegia* (verba S. Antiſtiti) *Deo dicata, vocatus eſt: ne diaboli fallaciâ, aut ſua negligentia, ſeu ignorantia amoveatur ab illis.*

Quæ non, ex hac certiſſimâ divinæ prædeſtinationis fiduciâ, Religioſo exultatio? inter omnes aſperitates ſolatium? venerant aliquando Apoſtoli ad Dominum exultantes, quod eis dæmones ſubjicerentur, quibus Chriſtus, Luc. 10. *nolite in hoc gaudere, gaudite quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis.* Gaudeant alii, vel auro, vel populari aurâ, vel brevi peritura voluptate, nos gaudemus, quia ad nuptias agni vocati ſumus, quia torrente voluptatis potandi. Teſtis hic mihi Franciſcus ille Aſſiſias, qui cùm aliquando in ecſtaſi, de ſua prædeſtinatione certior factus eſſet, ut ſibi redditus eſt, exclamavit ſtatim: *d laudetur Dominus, ipſi honor & gloria in ſecula.* Quin etiam morti proximos octo dies ſic tranſegit, ut nec ulla de re loqui, nec horas quidem canonicas recitare poſſet: ſed hoc ſolùm in ore haberet, idque ſemper ingeminaret: *Laudetur Dominus.* Hoc jejunus, hoc in cilicio, hoc in dura, hoc in

a Bern in Pſ.90. ſer.8
b Bonav l.4. Pharet cap.37
c B Lau Iuſtin.de diſcipl,& perfect Monaſt.conver.cap.7

d Bonav, in vita.

frigore,

frigorè, hoc in rigidiſſima corporis aſperitate,liquidiſſimâ dulcedine animi perfuſus, decantabat: tantâ intus lætitiâ ac exultatione geſtiebat. Igitur ſi Franciſco, ac omnibus quibus ejuſmodi facta ſit à Deo promiſſio, tantam attulit ſolidi gaudii materiam, quanti Religioſus quiſque æſtimare debet hanc ejuſdem Dei vocem, quâ eadem planè beatitudo ſpondetur? Hoc enim tantum intereſſe videtur (ut Platus ait) quòd illa promiſſio facta ſit homini, hæc autem facta eſt ſtatui. Imò & ſingulis in eo: *qui reliquerit* &c. *& ſi vis perfectus eſſe* &c.

Proinde rectè S. Anſelmus: *a feſtina ad tantum bonum, quia nullo bono efficacius pervenies ad ſummum bonum.* Feſtina te eripere de medio Babylonis, *b* è mundi hujus fluctibus, in portum tranquilliſſimum ſalutis. à quo tantum non aberrarat Adoleſcens ille, qui anno 1606. lethali morbò dejectus, Deo ſe devovit, & Religioſo ſtatui. Convaleſcit, & omnis pietatis ſenſus evanuit, ut tritum illud edocet:

Dæmon languebat, monachus tunc eſſe volebat.
Poſtquam convaluit, manſit ut ante fuit.

Oblitus hic itaque voti, & ſui, & Dei, paulatim in præceps à ſociis, ad gulam & luxum pellectus, hoc ſolum ſervavit, ut cœtum Marianum non omninò deſereret. Quo factum, ut die menſtruo, in ſuffragio illi hæc Bernardi ſententia obtingeret: *c quid tardus ipſum, quem jam dudu conceperas ſpiritum parturire ſa to? nil mortalibus vel morte ce tius, vel incertius hora mortis: qu modo vivere potes, ubi mori non a des?* Andiit hæc juvenis tacitu ſed quaſi fulmine ictus, monit rem è cœlo agnovit; & eode die, fugam è lubrico in portu paravit, victurus illic, ubi m non trepidabat.

a S. Anſelm. epiſt. 1 b Drexel Triſmeg. l. 2. c. 7. §. 3. tom. 1. p. 404
c Bern epiſt. 105. ad Romanum

§. V.

Reprobationis ſignum certiſ mum iis, qui vocationem a ſtulerunt & neglexerunt.

R. P. Nicolaus Lancicius, *d* e mius vitæ aſceticæ magiſt duos fines ſtatuit, ob qu homines vocentur à Deo ad ſt tum Religioſum. Unus eſt ut fia meliores & ſancti. Hoc mo vocavit S. Thomam Aquin tem. B. Aloyſium. B Stanislau atque inter alios quàm plu mos, S. Petrum Martyrem, qui cet nullam mortalem noxam ſeculo admiſiſſet tamen in fam liam S. Dominici ſe recepit, exigua peccata commiſſa exp ret. Quò ſpectat reſponſum Franciſci, cuidam objicienti R ligionis auſteritates & pœnite tias, cùm medicinales ſint, n ſibi qui integrè vixerat, ſed i dumtaxat competere, qui a mum gravioribus flagitiis ſauci ſent. Itane inquit: An carne integram, non corruptam ſa perfricandam ac condienda ignoras, ne corrumpatur? exem plo S. Joannis Baptiſtæ, & illi Adoleſcentis, qui nullum D

d Lancicius opuſc ſpirit, in proœ c. 1, n. 3

ma

ıandatum prætergreſſus, Chri-
ſtum ſequi juſſus eſt,ut eſſet per-
ꝛfectus. Atqui ſi rapiuntur ab hoc
ſæculo nequam, *a ne malitia
mutaret intellectum, aut ne fictio
deciperet animam.* Ut ſæpè ſæpius
accidere videmus etiam integer-
rimis, qui Dei vocationem ne-
glexerunt. Alter finis eſt, ne
damnentur in ſeculo; & hoc
modo ordinariè vocat eos, qui
malè in ſeculo vixerunt, aut vi-
cturi ſunt: prævidens enim Deus
os in peccato mortali moritu-
ros, evocat è media Babylone ad
religionem,ut in ea ſalventur. I
rò S. Gregorius *b* reprenhendens
Mauritium Imp. ob edictum quo
milites Monachos fieri prohibue-
t, & aſſerens hanc legem ini-
quam eſſe, cauſam adfert, quod
er eam multis via cœlorum oc-
cludatur: *nam plerique ſunt,* in-
quit, *qui niſi omnia reliquerint, ſal-
vari apud Deum nullatenus poſſint.*
Huiuſmodi autem qui vitam diſſo-
lutam egerunt, ad Religionem
vocantur, & pro peccatis ſatis fa-
ciant, idque magni Gregorii ju-
dicio dicentis: *c Si quis infornica-
tionis culpam (vel fortaſſè* in a-
liud grave crimen) *lapſus eſt, tan-
tò ſe licita debet reſcindere, quan-
tò meminit & illicita perpetraſſe.*
Hæc cauſa S. Bernardum, ali-
que ad monaſterii ſepta com-
liſſe videtur: ſcribens enim
o nomine, & Stephani Ciſter-
ienſis, & Hugonis Pontiniacen-
ad ſummum Pontificem Ho-
rium,ſic epiſtolam auſpicatus:
*gentes in monaſteriis, ad quæ nos
ſtra peccata compulerunt &c.*
Quod ſi S. Bernardus ſe huc con

fugiſſe aſſeveret, *d* qui vitæ in-
tegritate eximius extitit, quantò
magis ad hoc aſylum confugien-
dum, illis eſt, qui animum gra-
vioribus flagitiis coinquinarunt?
ut iſtic lachrymis ſordes abluant,
& Dei vindicem manum effu-
giant. Homicidas quidem vide-
mus, ne in ſatellitum manus in-
cidant,ad terram ſanctam,ad Re-
ligioſorum ſepta confugere: tu
ô homo, non unum homicidium,
non unam mortem, eamque a-
cerbiſſimam animæ intuliſti,quo-
ties lethale crimen admiſiſti, a-
liiſque ſcandalo fuiſti, & adhuc
de quærendo Aſylo dubitas! *e*
„fugite de medio Babylonis, fu-
„gite & ſalvate animas veſtras:
„convolate ad urbes refugii, ubi
„poſſitis & de præteritis agere
„pœnitentiam,& in præſenti ob-
„tinere gratiam,& futuram glori-
am fiducialiter præſtolari.„Quòd
ſi vocantem,ſi invitantē,non Bern
modò, ſed ipſum Redemp. ſuum
audire negligunt, obedire diffe-
runt,aut contemnunt,cum repro-
bis computandos,ac divinam Ne-
meſim eis intentam, ſibi meritò
reformident. quod præclarè exag-
gerat S. Joannes Climacus: *ſi vo-
cante nos terreno & mortali Rege,
& in ſuum obſequium nos militare
jubente, nil moraremur, neque occa-
ſiones quæreremus; ſed omnibus di-
miſſis, illi ſumma alacritate pare-
remus: attendamus nobis ipſis, ca-
veamuſque diligenter, ne fortè Regi
Regum,& Domino dominantium,&
Deo Deorum nos vocante ad cœle-
ſtem hunc ordinem, propter noſtram
deſidiam & negligentiam obtem-
perare recuſemus; & poſtmodum*

a Sap. 4 b S. Greg. l. 2. epiſt. 61
c Greg. hom. 20. in Evang.

d S. Bernard. epiſt. 49
e S. Bern. de conv. ad Cleric. c. 30

ante

ante tribunal illud horrendum inexcuſabiles inveniamur.

Innumeros hic, atque omninò tragicos eventus adferre poſſim eorum, qui vocationem ſuam aut diſtulerunt aut neglexerunt: è quibus, ne longior ſim, juverit audire unum, quem P. Lancicius in medium adducit: *a* habui, inquit Romæ, circa annum Domini 1662. nepotem Patriarchæ cujuſdam, Convictorem in ſeminario Romano, præclaro ingenio & omnibus naturæ dotibus eximiè ornatum 18. annos natum: is, cùm petiiſſet à me, ut eum ſpiritualibus exercitiis S. Ignatii excolerem, eaque feciſſet piè & diligenter: ac in eorum fine, confeſſionem generalem totius vitæ, pulcherrimè & ſinceriſſimè coram me inſtituiſſet; antequam ei darem abſolutionem, petiit à me: an eſſet peccatum non exequi Dei vocationem, aliquem ad ſtatum Religioſum evocantis? ſciebam quò collimaret tales interrogatio, (dictum enim mihi erat, eum à Deo ad Societatem noſtram vocari) ideo nulla hujus facta mentione, cautè illi ſic reſpondi: poſſe quidem ſine peccato, vocationem ad ſtatum Religioſum non mandari executioni: quia merum Dei conſilium eſt, & non præceptum, ſed multos damnari ob id, quod non executi ſint talem vocationem: non quidem ob eam neglectam, ſed ob peccata mortalia, in quibus tales morituros Deus præviderat, ſi in ſeculo morarentur; & ideo ne in iis morerentur, ſed ſalvarentur, volebat Deus eos abſtrahere ab occaſionibus proximis

a Lancic, opuſc, ſpir, proœm, c, 1, n, 5

talium peccatorum, & ab
peccatis; ac proinde ad ſta
Religioſum, in quo forent a
præſervari, vocabat. Et ita
nobili Adoleſcenti contigit.
paulò pòſt relictis in col
Romano ſtudiis, perrexit a
cademiam Maceratenſem, J
prudentiæ daturus operam:
(uti quotidie contingere ſ
rarò ad confeſſionem & c
munionem accedens; ſocii
pura loquentibus, & liber
ventibus ſeſe adjungens, l
laſcivos legens, & quæ inde
ſolent, peccata committens,
dem cujuſdam fœminæ a
captus eſt: ad quam eo in
alter ſocius natu major, t
commercii causâ venire ſol
Igitur dum quadam vice, hi
doleſcens inventus eſſet, in d
illius fœminæ à natu major
mortem ei minatus eſt, ſi
pliùs ad illam rediret. con
pſit ille minas, & ratus al
non ſolere horis intempe
ad illam accedere, ipſe noct
tempeſtâ (quando nullum
bat eſſe in domo illius fœm
eò ſe contulit lucente luna;
cùm eſſet in medio itinere
pe collegium, & ſub ipſis
ſtris occurrit ille alter, & vi
hunc ad illius fœminæ do
euntem, à ſe vetitam, evagi
pugione ſtatim eum conf
Confoſſus miſer, & in te
dejectus, alta voce inclam
Confeſſarium; ſed anteq
Confeſſarius accurreret, in
cem animam jam exhalarat.
in ſeipſo oſtendit terribile
reprobationis certæ decret
Proverbiorum 1. *Vocavi & re*
ſtis; deſpexiſtis conſilium meum

ti

crepationes meas neglexiſtis ; ego iſque in interitu veſtro ridebo, & bſannabo, cum vobis id quod timeitis, evenerit : cùm irruerit repenna calamitas , & interitus quaſi mpeſtas ingruerit. Tunc invocaint me, & non exaudiam; eò quod roſam habuerint diſciplinam (ſtas melioris) *& timorem Domini n ſuſceperint* (malè vivendo in atu ſeculari) *nec acquieverint nſilio meo* (ſtatum meliorem & curiorem ſuadenti) unde rectè fert Leſſius de ſtatu vitæ deligendo q. 8. n. 94. dicens , qui nondum voto ſe obſtrinxit , is liber eſt, nec tenetur ſub peccato Religionem ingredi , & Chriſti conſilium ſequi. Reſpondet : ſi conſcientia dictet tibi (quod ſæpe accidit) te deſertum iri à Deo , niſi divinæ vocationi obtemperes ; te periturum,ſi manſeris in ſeculo &c. tunc peccatum eſt , non ſequi divinam vocationem. Hæc res movit ac monuit Claudium Aquavivam , ducem Atrii , ut Societatem Jeſu ingrederetur : *a* cùm ei in mentem veniſſet, llud Domini dictum : *oves meæ vocem meam audiunt* , ſimul invaſit eum timor, ne ſi cœleſti illi conſilio non obediret , non eſſet ex ovibus Chriſti : quam ob cauſam eadem horâ ac penè momento ad noſtros venit, ſeque eis toto animo addixit. Eſt quoque hac in re magnâ ponderis , S. Thomæ ſummi Theologi ſententia , qui opuſc. 17. c. 9. & 10. & in ſumma 2. 2. quæſt. ult. art ult. *An laudabilis ſit hujus conſilii diuturna deliberatio ?* ubi multis argumentis , graviſſimiſque rationibus confirmat, obediendum eſſe Deo quàm citiſſimè : ſic Petrum, Andream, Jacobum, Joannem , Matthæum continuò relictis omnibus ſecutos fuiſſe : Quare moveat & te illa D. Anſelmi hiſtorica Relatio : *b plures vidi promittentes & differentes, quos ita mors tulit, ut nec id perficerent , quo ſe impediebant ; nec id inciperent , quod promittebant.* ne & tu hos inter cenſearis cave. *Lubrica ſpes,* inquit Cyprianus, *quæ inter fomenta peccati, ſalvare ſe poſſe ſperat ; incerta victoria, inter hoſtilia arma pugnare; & impoſſibilis liberatio eſt, flammis circumdari , nec ardere.* In eundem ſenſum Bernardus , *c periclitatur caſtitas in deliciis, humilitas in divitiis, pietas in negotiis , veritas in multiloquio, charitas in ſeculo nequam. fugite de medio Babylonis & ſalvate animas veſtras.*

a Platus de ſtatu Relig. l. 3 c. 38

b Anſel. ep. 1. c Bern. de conv. ad Cleric. cap. 30

EMBLEMA XXVI.

Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Joan. 16

POENAM PRO MUNERE POSCIT. a

DOMINICA QUINTA POST PASCHA.

Cùm prima veritas ad promiſerit, petenti nil denegandum quî fit, multa peti nec impetrari? rationem Apoſtolus hanc aſignat.

§. I. *Petitis & non accipitis, quia malè petitis.* b Sunt qui non mal dumtaxat, ſed & mala poſtulant, quibus rectè dicitur:

§. II. *Neſcitis quid petatis.* c

§. III. *Quid ſalubriter petendum.*

a Ovid. li2 Metam. b Iacobi 4. c Matth.20.

DOMI

DOMINICA TERTIA POST PASCHA.

ſi quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit bovis. Joan. 16.

QUEMADMODUM politicas inter leges, plures Antinomias, ſeu ſibi repugnantes, ſeque mutuò ſubvertentes reperire eſt: quibus conciliandis, ac componendis præcipua Juriſperitorum ingenia deſudant; ita & in ſacris paginis, quædam primâ fronte, quaſi contradictoria, ſeu antilogiæ ádferri poſſe videntur, quæ ſummos Eccleſiæ Patres, & ſubtiliſſimos Doctores exagitarunt. Ex his ſyllabum benè prolixum Tirinus *a* noſter contexuit, nobis ſuffecerit pauca è curioſâ paraſſi doctrinâ delibaſſe. *b*

Ac primum quidem Gen. 2. cùm enarraſſet Moyſes, quid quoque die ſummus ille molitor Deus ex nihilo produxiſſet, ſubdit: *complevitque Deus die ſeptimo opus ſuum quod fecerat, & requievit die ſeptimo ab univerſo opere, quod patrarat.* quibus verbis opponit Eccl. cap. 18. *qui vivit in æternum, creavit omnia ſimul.*

2. Diſertè ſe jactat Jacob. Gen. 32. *vidi Dominum facie ad faciem*; Exodi verò 33. ipſa increata veritas conteſtatur: *non videbit me homo, & vivet.*

3. Graviſſimè interminando Deus Exodi 20. *ego ſum Dominus Deus*, inquit, *fortis, zelotes, viſitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem.* cui repugnat illud Ezech. cap. 1. *filius non portabit iniquitatem patris.*

4. Mandat Dominus Exodi 20. *honora patrem & matrem tuam, ut ſis longævus ſuper terram:* cui contradicere videtur Lucas 14. *qui non odit patrem ſuum, & matrem, non eſt me dignus.*

5. Deſumitur ex Pſalmo 1. *non reſurgent impii in judicio*, cùm Paulus 1. ad Cor. 15. dicat: *Ecce myſterium vobis dico, omnes quidem reſurgemus.*

6. Ait Pſaltes Deum ſemel dumtaxat locutum fuiſſe, Pſalm. 61. *ſemel locutus eſt Deus:* Paulus autem docet, quod ſæpius, ad Heb. 1. *multifariam multiſque modis Deus olim loquens patribus.*

7. Docet Pſaltes, quod *omnis homo mendax.* contra aſtruit Joannes Apoc. 14. ſe vidiſſe, qui numquam mentiti ſint, *& in ore eorum, non eſt inventum mendacium.*

8. Joannes cap. 20. dicit Magdalenam veniſſe ad ſepulchrum, *tùm adhuc tenebræ eſſent.* Marcus 16. contrarium allegat, illam cum aliis mulieribus veniſſe *valdè manè, orto jam ſole.*

9. Ipſe Doctor gentium, vas illud ſapientiæ ſibi quaſi contradicit, ad Galat. 11. ubi docet: *alter alterius onera portate*; cum eodem capite v. 5. dixerit: *unuſquiſque onus ſuum portabit.*

10. Lucas & Joannes pugnantis adferunt Luc. 10. *beati oculi, qui vident, quæ vos videtis.* Joan. 20. *beati, qui non viderunt.* Denique ne longiùs evagemur, antilogiam, quam heterodoxi noſtri maximè

a Tirin. tom. 2. in fine *b* Garaſſ. Doct. cur. l. 3. ſect. 19. 20, 21, 22.

maximè exſibilant & explodunt, hæc eſt: *a petite & accipietis, quærite & invenietis, pulſate & aperietur vobis: b. omnis enim, qui petit, accipit, & qui quærit, invenit; & pulſanti aperietur:* cui non modò manifeſtæ Scripturæ repugnant. Matth 20. ubi mater Zebedæi petens aliquid, repulſam patitur. Ioan. 14. Iudæi quærunt Ieſum, & non inveniunt. Matth. 25. virgines fatuæ pulſant, & audiunt: *neſcio vos, clauſa eſt janua* ſed & quotidiana experientia contrarium evincit; unde blaſphemo ore Lutherus: *c neceſſe eſt Chriſtum hîc eſſe ſummè mendacem*, aſſeverare auſus eſt. quod impudens os ut obſtruamus, obſervandum eſt illud Hieronymi: ſcrutante Scripturas inhærendum eſſe *d non pampinis verborum, ſed in uvis ſenſuum.* Tum animadvertendum eſt, quodquod verbum plures ſenſus ac myſteria tegere, ut Propheta Regius teſtatur: *e ſemel locutus eſt Dominus, duo hæc audivi.* Ita prædictas Scripturas SS. Patres ſolerter componunt, ut apud Garaſſum videre eſt. hæc autem, *petite, & accipietis, ſeu, ſi quid petieritis, patrem &c.* ſic exponit Auguſtinus: *f hoc quod ait, ſi quid, non quid libet intelligitur, ſed aliquid, quod in beatæ vitæ comparatione non ſit nihil,* quale eſt omne bonum fluxum, & caducum, uti dictum part. 1. Dom. 4. poſt Pentec. *ſed quæritur de hoc*, inquit Doctor Angelicus, *g quod dicit Iacobus cap. 4. petitis & non accipitis. contrà verò Matthæus cap. 7. ait: petite & accipietis. Reſponſio:*

a Matth 7 b Luc: 1.
c Lut. in Pſal. 23 d Garaſſ. cit
e Pſal 67 f Aug tract in Ioan. 102
g S. Thom in epiſt. Iacobi c. 4.

verùm eſt hoc, ſi aſſint condition quæ faciunt orationem efficacem licet per ſe piè, & perſeveranter, ad ſalutem.

Paucis Apoſtolus cauſam ſ jungit, cur Deus ſæpe poſtul non concedat: *petitis & non a pitis, quia male* (& mala) *peti* quæ negare majus benefici Dei eſt, quàm donare, ut jam ſiùs oſtendemus.

§. I.

Exponitur illud Jacobi: petit & non accipitis, quia m petitis. Jacobi 4.

PRetioſum illud, & ut Hiero mus loquitur, *h legis & S pturarū armarium Paulus,* q rari boni oratores exiſterent, o Romanos edocuit: *i quid orem ſicut oportet, neſcimus.* In quæ v ba S. Thomas, qui Paulum ruit habere Doctorem, ab eo illuſtre hoc retulit teſtimoni tantùm ſubtilē Pauli doctrina penetraſſe, quantùm "quidē a qui poteſt quiſquam in morta corpore, *ſic ait:* Conſiderandu eſt, quòd duo dicit nos Apoſt lus neſcire; ſcilicet quid petam & modum quo petere oportea ita, inquit, aliquis deſiderat b num temporale, quòd tamen ſ vertitur in periculum mortis; quoad modum verò docet: *Spe li motu cordis noſtri, diſcernere poſſumus, utrum petamus aliquid ira, & vel ex zelo juſtitiæ.*

Primum illuſtret Maxi Tyrius è veteri apologo, k rans Regem Phrygiæ Midam

b Hieron ep ad Paulin i Ad Rom
Cornel. in prooem ad ep Pauli. k
Tyrius diſſert 30. amorandus Deus

upidiſſimum, aliquamdiu fon-
em è vino fluere juſſiſſe. ad hunc
tibundus venit Satyrus, qui pro-
ıulſide tam ſuavi liberalius ſitim
iam propitians, jam vino gravis,
cillimè ſe capi paſſus eſt. Rex
iic captivo ſuo blandiens, petiit
o eo, quod ſibi chariſſimum ac-
ptu, & Deo non difficile factu
ret. Petiit ergo, ut quidquid in
nni regno ſuo raſceretur è ter-
, probatiſſimum aurum eſſet, &
Poëta canit:

a ——effice quidquid
Corpore contigero, fulvum verta-
tur in aurum.

on difficulter votis annuis te-
ulentus Deus. cumque jam
nnis terræ partus, omne pomo-
m, olerum, frumentorum ge-
is, verè aureum ſeculum red-
diſſet, ingens oborta fames,
ultiſſimum votum publicè da-
navit

Aurea meſſis erat. demptum te-
net arbore pomum,
Heſperidas donaſſe putes. ſi poſtibus
altis
Admovit digitos, poſtes radiare vi
dentur.

Midas ſuam, ſuorumque infeliciſ-
nam felicitatem deplorans, fa-
æ petitionis ſeipſum damnavit.

Attonitus novitate mali, diveſque
miſerque
Effugere optat opes, & quæ modò
voverat odit.

mque non unum, ſed Deos
Deaſque omnes impenſiſſimè o-
vit, reſtituerent Regno ſuo fru-
uoſam paupertatem, hoſtibus
rent tam infelicem opulen-
am. Dii ſenatu coacto delibe-
runt, quid ad Midæ libellum
pplicem reſpondendum. Con-

a Ovid. II. Metam. b Ovid cit.

ſenſu demum decretum eſt: ha-
beat ut nactus, & ſciat Deos non
in omnem horam mutabiles eſ-
ſe, votis ſuis fruatur. Hic Tyrius:
placet Apologus, inquit, & latens
ſub eo veritas. Quanti ſuum ſibi
exitium accerſunt grandibus vo-
tis? *c* Eruditè Romanus Philoſo-
phus, qui, à puero ſenex, cum ca-
nis, natus, *Seneca* nuncupatus eſt.
d Sunt quædam, inquit, *nocitura*
impetrantibus, quæ non dare, ſed ne-
gare beneficium eſt. ſæpè enim no-
xia concupiſcimus, nec diſpicere
quàm perniciosa ſint, licet: qua ju-
dicium interpellat affectus; ſed cùm
ſubſedit cupiditas, cùm impetis ille
flagrantis animi, qui conſilium fu-
gat, cecidit; deteſtamur perniciofos
malorum munerum auctores. Quod
præclaris ſimilitudinibus illuſtrat;
ut frigidam ægris negamus: & lu-
gentibus ac ſibi iratis ferrum; ſic ea,
qua nocitura ſunt, impensè ac ſub-
miſſè, nonnunquam etiam miſerabi-
liter rogantibus perſeverabimus non
dare. ſunt, qui dicant: ſcio hoc illi
non profuturum, ſed qui faciam?
rogat, reſiſtere precibus ejus non poſ-
ſum. ipſe viderit, de ſe, non de me
queretur. cum multis Deus ſic a-
git. Iſraëlis populus in ſolitudi-
ne importunis precibus carnes
poſtulavit: valdè diſplicuit Deo
hæc poſtulatio; ſed tamen annuit
iratus magis, quàm propitius.
Idem populus, ævo Iudicum He-
bræorum, Regem petiit: Æquè
id Deo diſplicuit; ſed tamen
conceſſit, non ut beneficium, ſed
ut ſupplicium. ſciebat, hoc illis
non profuturum. Opes, fortunas,
ampliores Eulogio, *e* homini

c Lipſ. in vita Senecae
d Seneca l. 2. de benefic c. 14
e Cauſſin. aula Sancta ex Baron an. Chriſt. 528, ſub Iuſtin. Imp.

ſancto

ſanĉto Daniel Anachoreta ardenter à Deo poſtulabat, impetravit, ſed propè in ſuum & alterius exitium Eulogius ad priorem egeſtatem reſipuit, & Daniel ſaniora Deum impoſterum poſtulare didicit. Nec hujus tamen periculo edocti mortales, nihil aliud quàm divitias, honores, fluxa & caduca poſtulant, pro his Deũ invocant. *a Plerumque negotiator venit adorationem; & avarus de pecunia cogitat, alter de lucro, alter de honore, alter de cupiditate; & putat*, inquit Amb. *quod eum Deus poteſt audire?* hic orat, ut merces ſecurè in portum appellant. alter ut dives ad ſe hæreditas perveniat. alius ut tandem pace firmata, mercatura vigeat. *b qui omnes Deum invocant, ſed non in veritate: quia aliud ab ipſo quærunt, non ipſum quærunt.*

Cujus hæc eſt potiſſima ratio, quia non ipſum amant, ſed alia prorſus ab ipſo: quòd ſcitè idem Hipp. Præſul notavit: *c* „quid eſt, „quod dicit multis locis Scriptu„ra? quia invocabunt, & non ex„audiam eos certè miſericors o„mnibus invocantibus ſe; niſi „quia quidam invocantes, non „ipſum invocant, de quibus dici„tur, Deum non invocaverunt. in„vocant, ſed non Deum. invocas, „quidquid amas. invocas, quid„quid in te vocas. invocas, quid„quid vis, ut veniat ad te. porrò ſi „Deum idcircò invocas, ut veniat „ad te pecunia, ut veniat ad te hæ„reditas, ut veniat ad te ſecularis „dignitas. illa invocas, quæ vis, ut „veniant ad te. Deum autem ſummũ & unicũ bonũ, ut veniat ad te, non invocas; Regnum Dei; qu[...] primò petendum erat, ut ven[...] ad te, non invocas, gratiam c[...]leſtem, ex qua omnia emanant, veniat ad te, non invocas. & d[...] nihil in veritate invocas, nihil [...]nit ad te. atq; ita pauper, & miſ[...] & miſerabilis es. quare ſalubri[...] nos commonet Magnus Greg. [...]penſante, quæſo, petitiones ve[...]ſtras, videte ſi in nomine Jeſu p[...]titis, id eſt, ſi gaudia ſalutis æ[...]ternæ poſtulatis: in domo enin[...] Jeſu, Jeſum non quæritis, ſi in æ[...]ternitatis templo, importuni p[...] temporalibus oratis. Ecce aliu[...] in oratione petit villam, aliu[...] poſtulat veſtem, alius quærit uxorem," eamq; divitem, ac nob[...]lem, multis conſultius fuiſſet i[...]nobilem, deformem, inopem, ea[...]que honeſtam duxiſſe virginem[...] his addo uxorum vota pro liberi[...] Rachelis & Rebeccæ, quæ etſi v[...]niâ dignæ, non tamen ſine aliqu[...] culpæ nævo. *e* Rachel Jacob data conjux, malignâ videbatu[...] ſterilitate damnata, hinc lachry[...]mæ & crebri ejulatus, hinc in[...]modicæ querelæ; & has inter, ill[...] ad maritum voces: *f da mihi l[...]beros, alioquin moriar.* Quibus co[...]gruæ aliæ ad ſuperos mitteban[...]tur, qui tandem annuere viſi: d[...]dit enim Deus ei prolem, & qu[...]dem geminam, atque unà etia[...] mortem, à partu ſcilicet Benja[...]mini, qui ideo audiit *Benoni*, i[...] eſt filius doloris. quales filio[...] doloris, plures matres num[...]rant, quæ importunæ Deum pro[...]lem expoſtularent. Neque mu[...]tò melior Rebeccæ ſors fuit. era[...]

a S. Amb. l. 6. de Sacram c. 5
b S Aug in Pſal. 144
c Aug. in Pſal. 85

d Greg hom. 27 in Euang. Ioan. 14. quid petieritis. e Lobb, Dom poſt Paſcha, f Gen, 30

la prolis amantior, & eò qui-
em amplius, quò vota diſtulêre
ıperi; *a deprecatuſque eſt Iſaac*
Dominum pro uxore ſua, eò quòd eſ-
t ſterilis, qui exaudivit eum: &
edit Rebeccæ prolem gemi-
am, non ſine ingenti dolore,
ıguſtiiſque bonæ matris; quæ
bi ſenſit etiam in utero luctari
eminos, quaſi evicta, fractaque
o doloris ſenſu, exclamavit: *ſi*
mihi futurum erat, quid neceſſe
it concipere?

Quod Rachel, quod Rebecca,
ipſum quâ vivimus ætate, ſtul-
e matres & patres, imò & ſtul-
mortales flagitant, quorum pars
vito cœlo ac repugnante natu-
, prolem petit, divitias altera,
onores alia, futileſque dignita-
m titulos inſanis ambiunt vo-
s; de prole ſpiritali, hoc eſt, de
cleſtis gratiæ fructu, de bonis
ernis parum ſoliciti. Unde
s omnibus meritò dicit Chri-
us: *uſque modo non petiſtis quid-*
uam, nempè ait Gregorius: *b*
od ad veram ſalutem pertinet.

Felicem fortè, quis Metellum
xerit, de quo Plinius lib. 7. com-
emorat: eum decem res maxi-
as exoptaſſe, ac ſuperos ro-
ſſe; utpotè voluiſſe primarium
llatorem eſſe. 2. optimum o
torem. 3. fortiſſimum Impe-
torem. 4. auſpicio ſuo maxi-
as res geri. 5. maximo hono-
e frui. 6. ſummâ ſapientiâ pol-
re. 7. ſummum ſenatorem ha-
eri. 8. pecuniam magnam bo-
o modo invenire. 9. multos
beros relinquere. 10. clariſſi-
um in civitate eſſe. quæ om-
a, inquit, illi contigerunt; ve-
rùm hæc omnia cum in *c beatæ*
vitæ comparatione (ut Auguſtinus
loquitur) *nihil ſint*, non injuriâ
uſurpare poterat illud potentiſſi-
mi Principis Amani: *d cum hæc*
omnia habeam, nihil me habere pu-
to. Accedit hæc Metello conceſſa
fuiſſe, uti & quibuſdam ethnicis,
qui proſperâ per omnem vitam
fortunâ uſi ſunt, & ex voto ſuo
vixerunt; quia de iis, æternâ Dei
providentiâ conclamatum eſſe
videbatur: *atque idcircò tradidit illos*
Deus, in deſideria cordis eorum. Æ-
ger frigidam petit, crudos fru-
ctus, haleces, bubulam, ſuillam
appetit: depoſito omnia medi-
cus indulget: aptè Gregorius: *e*
dantur reprobis bona quæ in hac vi-
ta appetunt, quia & deſperatis ægris
omne quod deſiderant non negatur; at
vero ſi ſpes vitæ ſupereſt, quantâ
cautelâ ſolicita mater hæc unico
filio ſubducit, quàm pertinaciter
negat? ita, inquit Auguſtinus, æ-
ger petit multa à medico, non
dat medicus, non exaudit ad vo-
luntatem, ut exaudiat ad ſanita-
tem. clamet æger, obſecret. op-
portunè, importunè, noxia non
dantur: *f non exaudit ad volunta-*
tem, ut exaudiat ad ſanitatem. Pau-
lus calidâ febri æſtuabat, liberari
petebat, ſed minimè exauditus
eſt: petit diabolus Job tentan-
dum & impetrat. diſertiſſimus
hic idem Antiſtes: *g Apoſtolus*
rogavit, & non accepit; petiit Iob
tentandum diabolus, & accepit. At-
tendite fratres mei, magnum myſte-
rium diſcendum repetendum, tenen-
dum animo, neque obliviſcendum
propter abundantiam tentationum in

a Gen. 25
b Greg hom 27 in Euang.

c Aug tract. in Ioan. 102
d Eſther. c. 5. e S. Greg. l. 21, mor, c. 4
f Aug. in Pſal. 85
g Aug in Pſal. 144.

hac

hoc ſeculo. quid dicam reverà, comparandus Apoſtolus diabolo? Apoſtolus rogat & non accipit: diabolus petit, & accipit. ſed non accepit Apoſtolus propter perfectionem ſuam; accepit diabolus ad damnationem ſuam. Hinc concludit: „diſcite ergo non murmurare adverſus „Deum, quando non exaudimini. „ipſe filius unicus Patris. Pater, „inquit, ſi fieri poteſt, &c. *Regius* „*Propheta a* deprecatus eſt Domi„num pro parvulo (*quem ex Berſabee genuerat*) & jejunavit David „jejunio, & ingreſſus ſeorſum ja„cuit ſuper terram. *Nec auditus eſt* „ſed accidit die ſeptima, ut mo„reretur infans: Noſſe vis, quàm ex hac animi infirmitate, David validus ac robuſtus aſſurrexerit? ubi mortuum audivit: „ſurrexit, & „lotus unctuſque eſt; cumque mu„taſſet veſtem; ingreſſus eſt domũ „Domini, & adoravit: & venit in „domum ſuam, petivitque ut po„nerent ei panem, & comedit. Multi hodie ſibi aliis longiorem vitam, corporis valetudinẽ à Deo poſtulant, nec recogitant, quod plura millia damnati gregis, cœlo fuiſſent recepta, ſi minùs diù vixiſſent, aut diutius ægrotaſſent. hinc quidam dicenti: vitam petebam filii mei, quid mali petebam? reſpondet idem S. Doctor ibidem: „nihil mali petebas, ſicut „tu ſentiebas: nam quid ſi iſte ra„ptus eſt, ne malitia mutaret in„tellectum illius? ſed peccator, „inquit, erat, & ideo volebam il„lum vivere, ut corrigeretur. quid „ſi Deus noverit, ſi viveret, pe„jorem futurum? unde aptiſſimè iſtiuſmodi reſpondetur:

a Lib. 2 Reg. c. 12.

§. II.

Neſcitis, quid petatis. Matth. 20.

ILluſtris progenies Phaëto[n] ipſe Solis filius, ſummo me[...] ardore, & verborum copiâ, o[...] tionem apud Patrem inſtituit, [...] uſque eò parentis animum co[...] movit, ut rem maximè ardua[...] nec non *periculoſæ plenum opu[s]* *leæ*, vel ab invito, nec quicqu[...] reluctanti, ac diſſuadenti ext[...] ſerit: Congruenter hîc Augu[...] nus: *b Fictio* (ſeu fabula) *non ſ[em-]* *per eſt mendacium, ſed quand[o]* *figura veritatis.* quod quo ma[...] feſtius fiat, Mythologum [...] quam diſertum & eruditum [...] diamus: Voluerunt, inqu[...] Natalis Comes, per hoc com[...] mentum antiqui innuere, ju[...] venes præfervidos, & imper[...] tos adoleſcentes, ſibi temer[...] Reip. gubernacula depoſcere [...] animo volventes, quàm illu[...] ſtre ſit cæteris præeminere, [...] currum totius Reipub. arbitri[...] ſuo moderari. cujus habena[...] qua ratione, loco, aut temp[...] laxandas, aut adducendas e[...] penitus ignorent: & ſummos [...] imos; nobiles, & plebejos; [...] cleſiaſticos & ſeculares; urb[...] univerſam, aut inſano hujus au[...] gæ furore, aut ſupinâ rerum o[...] nium incuriâ graviſſimè affici [...] labefactari, non ſine juſta ſtol[...] hujus gubernatoris calumniâ, [...] infauſto vitæ ipſius nonnunqu[...] exitio, neceſſum eſt.

Hujuſmodi tamen poſtulati[o-] nes, libelli ſupplices, quota[n-] nis dum magiſtratus innovan[...]

b Aug l. 2. q. Evang.

adi

‑que dignitates conferendæ
t, ſubmittuntur: mortales
‑rique omnes hîc invocan‑
implorantur, & quoniam,
Hieronymus teſtatur: *a ni‑*
‑a percutit, ut exemplum de
‑turis; *ſi relatu oris* (per divi‑
Eccleſiaſten) *immiſſum.* ipſum
‑m Euangeliſtam audite: *b*
‑ſit ad eum mater filiorum Zebe‑
‑um filiis ſuis: adorans & petens
id ab eo. quid? ad altiora ſub‑
, ſuper pulvinos conſedere,
‑i habenas moderari, proxi‑
à ſummo Imperatore lo‑
‑btinere, ardenter illi expo‑
‑nt: eorumque nomine ma‑
quemadmodum & hac tem‑
‑te uxores, quaſi ſic mariti &
‑b omni ambitione longiſſi‑
‑moti, præfervidè rogabat:
ſedeant hi duo filii mei, unus
‑xteram tuam, & unus ad ſini‑
in Regno tuo. *c* in quæ ver‑
‑vinæ voluntatis interpres Th‑
Aquinas, ut eum S. D. N. Cle‑
VIII. nuncupavit: *egit*
‑nquit, *ſicut cæteræ matres, quæ*
‑e natorum ſuorum amant, ani‑
‑utem contemnunt, deſiderant
‑llere in ſeculo iſto, & non cu‑
quid ſunt paſſuri in illo; *ut a‑*
‑it quia corporum ſunt paren‑
‑on animarum non ita cœle‑
‑e parens ac Magiſter, qui
‑randi formulas ſuos docue‑
‑quaſi imperitos coarguens,
‑dit: *neſcitis, quid petatis.*
‑iſertiſſimus Velaſques hic
, *d* cur neſcirent, quid pe‑
, qui eaſdem tandem ſedes
‑iti ſunt? nam ſi de cœle
‑edibus ſermo erat, nonne

‑ſi inter primos ſedebunt, *judi‑*
cantes duodecim tribus Iſraël. Luc.
22. ſi externam verò familiarita‑
tem Chriſti, & ſpirituales Eccle‑
ſiæ ſedes ambiebant, nonne ipſi
inter familiariſſimos aſciti, &
Principes conſtituti ſuper om‑
nem terram? Pſalm. 44. v. 17. vis
dicam, cur neſcirent, quid pe‑
terent? non quòd honore indigni,
ſed quod malè illum petere, &
ſordidè ambire videbantur. hinc
illud Aug. *e* quid eſt, non eſt "
meum dare vobis? non eſt meum "
dare ſuperbis: hoc enim adhuc e‑ "
rant; ſed ſi vultis illud accipere "
nolite eſſe, quod eſtis. aliis paratū "
eſt, & vos alii eſtote. " alia deſide‑
ria, alia vota, alias petitiones con‑
cipite: etenim quantumvis naturæ
ac gratiæ donis quis inſtructus, ſi
ambitionis notatur, indignus me‑
ritò cenſetur. quod præclarè do‑
cuit prudentiſſimus & æqui ſer‑
vantiſſimus Hiſpaniarum Rex
Philippus II. *f* qui cùm virum ali‑
quando, cujus vitæ integritas &
ſapientia, pluſquam ambitio in‑
notuerat, Epiſcopum deſignaſſet;
jamque adſcito Secretario, literas
ad eum exarari juſſiſſet: intellexit
à Secretario, literis opus non eſ‑
ſe, quod Reverendiſſimus deno‑
minatus in Curiâ præſens eſſet.
quo Audito Philippus ſua manu
chartam, quâ ejus electio detine‑
batur laceraſſe fertur, hoc dicte‑
rio addito: *numquam meæ mentis*
fuit, eum in Præſulem deſignare, qui
curiæ adſit. optimè quidem ô ſa‑
piens Rex, nam *Clericum curiam*
frequentantem (ut notat Bernar‑
dus) *g qui non ſit de curia, ad idem*
noverit pertinere ambientium ge‑

‑ia c 9. Zach. b Matth. 20
‑za in prooem. cenſura q. 3. Tho
Matth c. 20
‑ſq in ep ad Phil. c. 2 v. 6. ann.
‑t 10.

e Aug in Pſal. 126. f Velaſq cit.
g Bern. hom 4 ſup miſſ.

 nus

nus. Tandem ſubtiliſſimus hic *a* Paraphraſtes, iis qui non vocati ſibi ſumunt honorem, rectè illud Chriſti reſponderi: *neſcitis, quid petatis*, umbratilem gloriæ figuram, non formam ſectantes: uti dicebat Petrus epiſt. 1. c. 1. *Configurati prioribus ignorantiæ veſtræ* „*deſideriis*, hoc eſt, inquit, igno„rantiam deſideriorum figuram „præferentes. nec enim aliud „aliquid, plus minuſve, quis eſſe „poſſit, quàm ipſius deſideria „fuerint, inanis qui inania, turpis „qui turpia, vanus & ſtultus, qui „vana & ſtulta deſiderat, igitur „neſcitis ambitioſi *quid petatis*. „nam, ut inquit Tertullianus: *b* „*hæc erit ambitio, unde & nomen* „*ejus interpretandum; quod concu*„*piſcentiâ apud animum ambiente*, „*naſcatur ad gloriæ votum.* unde „ironicè ſubdit: *grande ſcilicet* „*votum, quod non natura, non ve*„*ritas, ſed vitioſa animi concupi*„*ſcentia commendavit.* nec omittendum, dixiſſe Petrum: *configurati* deſideriis; tum de iis, qui Chriſto in humilitate aliiſque virtutibus ſimiles evadunt, dixerit Paulus *c conformes fieri imaginis filii ſui*, nimirum forma ſic figuræ opponitur; & verò forma pro re ſubſtantiali, ſolidâ atque permanente: figura autem pro geſtu, aut inani umbrâ, quæ citò tranſeat & evaneſcat, accipitur, ex quibus conficitur, inquit, quàm ſint ignari, neſciique, qui inanibus & tranſeuntibus rebus tanto impetu configurari contendunt. Ubi nunc, qui cum Hipponenſi Præſule ſentiunt dicente: *d nec in alia*

a Velaſq. tit.
b Tertull. l. de habitu mulier.
c Rom. 8 d Aug ep. 14

re video mihi magis Deum iratu[m] cum indignus eſſem poni ad remu[m] poſitus ſum ad gubernaculum. c[…] plures iratum ſibi Deum au[…] ment, quia non admittuntur clavum regiminis, digni poni remum triremium. Huc faci[…] dum in rupe Thaborea figur[…] quandam cœleſtis gloriæ Petr[…] intuitus, poſtulavit à Domino t[…] illic tabernacula figi, *e neſcien[s]* inquit Marcus, *quid diceret* Ch[…] ſoſtomus: *f non enim intelle[…] Petrus, quod ad demonſtration[…] veræ gloriæ, transfigurationem [..] minus eſt operatus.* hinc erudi[…] ille, ſed nebuloſus ſatyricus, fa[…] & ſæpe improba hominum vo[…] ſic irridet:

—— *nec tu prece poſcis emaci*
Quæ niſi ſeductis nequeas comm[…]
tere divis.
At bona pars procerum, tacitâ
libabit acerrâ:
Haud cuivis promptum eſt, m[…]
murque humileſq; ſuſurro[…]
Tollere de templis, & aperto vi[…]
voto.

Altera & peſſima claſſis eor[…] eſt, qui non modò malè, ſed mala petunt: non vana dumta[…] & fluxa; verum turpia & ſc[…] rata, Deum omnis bonitatis f[…] tem, in ſe derivare contendu[…] cujuſmodi vota S. Cyrillus […] cratur, dicens: *g quæ ipſe [..] odit, quoniam turpia ſunt, quo[…] cæteris largietur? quomodo dulc[…] nis fons, amarum aliquid ſcat[…] poterit?* ruborem multis inc[…] ret, & ſuppuderet, ſi deſid[…] quæ animo volvunt, ſi ta[…] preces, quas Deo fundunt, vi[…] perciperent. optimus mo[…]

e Marc 9 f S.Th hic.
g S Cyrill, l, 9, in Ioan, c, 43

Mag

[m]agiſter Seneca: *a* „ Tum ſcito [t]e te omnibus cupiditatibus [ſol]utum, cum eò perveneris, ut [n]il Deum roges, niſi quod ro[ga]re poſſis palam. nunc enim [qu]anta dementia eſt hominum? [tur]piſſima vota diis inſuſurrant. [ſi q]uis admoverit aurem, conti[c]ent: & quod ſcire hominem [nol]unt, Deo narrant. *quod exem-[plo c]omprobat: b* in quibuſdam ci[vi]tatibus impium votum, ſceleris [lo]cum tenuit. Demades certe A[then]is, eum qui neceſſaria fune[ri]s venditabat, damnavit; cum [prob]aſſet magnum lucrũ optaſſe: [quo]d contingere illi ſine multo[rum] morte non poterat. quod ſi [Deus q]uorumdam medicorum, ac [ph]acopolarum votis ac preci[bus a]nueret, ingens morborum [vim] immittere deberet: *c* „ & [magn]am hominum partem dam[nare]. cui enim non ex alieno [inco]mmodo lucrum? Miles bel[lum o]ptat. Agricolam annonæ [caritas] erigit, eloquens (*Cauſidi-[cus]*) [o]ptat pretium ex litium nu[mero]. Medicis gravis annus in [quæſtu] eſt. deniq; ſi impia mor[talium v]ota Deus expleret, brevi [u]niverſus graviſſimo rerum [motu] inter ſe exorto diſſidio [periret]: nemo quiſquam egenus, [nemo ſer]vus, nemo operarius: non [ſutor, n]on ſartor, non agricola, [non arat]or reperiretur. mitto im[pias me]nes, quibus alter alterum [dev]ovet; ut veriſſimè Philo[... p]ronuntiarit, *d brevi tem-[pore ... om]nes homines peritu[r]os [ſi ...]talium preces exequeretur [... p]arentes, veriùs perempto[res ... d]iret, qui filios morti, aut

dæmoni devoverunt, quot energumenos, quot repentino fato oppreſſos cerneremus? ſi uxorum temulentos, turbulentos viros; & horum furibundas ac contumaces fœminas execrantium poſtulationes expleret: quot ilicò obtorto collo, fractâ cervice, aut aliò miſerrimo mortis genere, animam efflarent? ſi dæmon omnes equos, quos aurigæ illi devoverunt, abſtuliſſet, jam pridem infernus oppletus eſſet. ſi inimicorum odiis Deus obſequeretur, in pœnas non ſatis unus erit. quod floridè tractavit *omnium flos ingeniorum Auguſtinus*, ut eum Hieronymus compellavit: *e Deus bonus, ſi det quod vis; quid ſi malè vis? nonne erit tibi magis non dando miſericors? quid enim petebas? fortè mortem inimici tui. quid ſi & ille petebat tuam? qui te creavit, ipſe & illum; homo es, homo eſt & ille. Deus autem judex eſt: audit ambos, ſed non exaudit ambos, triſtis es, quia non es exauditus contra illum, gaude, quia non eſt exauditus contra te.* Optaſſet certè Theſeus non exauditus eſſe, de quo Tullius in officiis: nam ſi Neptunus, quod Theſeo promiſerat, non feciſſet Theſeus Hippolyto filio non eſſet orbatus: ex tribus enim óptatis, ut dicitur, hoc erat ultimum *quod de Hippolyti interitu iratus optavit; quo impetrato in maximos luctus incidit.*

His talibus votis ac petitionibus, non multum ultrà feroces belluas ſapimus: Taurus, & Camelus, ut Poëtæ comminiſcuntur. petierunt à Jove cornua. Camelus non tantùm non impetravit quod periit, ſed aures etiam perdi-

[a E]p. 10 b Senec. l. 6. de benef.
[c] Senec. ibid.
[d ...]nck theat. tit petitio.
e Hier. l. 1 cont Pel. Aug. in Pſal. 8 5.

perdidit, quas Jupiter præciſas eſſe voluit : bovi quidem data ſunt cornua; ſed eum petitionis ſuæ ſtatim pœnituit; nam cum inermis liber eſſet, quietus, & à nemine facilè capi poſſet; enatis cornibus, injectus eſt laqueus; atque ita miſer ad carrum, ad aratrum, ad macellum tractus eſt.

Frequenter idem cum camelo & tauro petimus. Eſt qui numen aſſiduis precibus eò fatiget, ut inimicis & adverſariis poſſit reſiſtere. Hic cornua petit, in maleſvolos arma & cœlo emiſſa fulgorà. Quod zelo cæterum imprudenti, viri etiam ſancti Deum rogarunt Luc. 9. Filii tonitrui, fulmen in Samaritanos cœlitùs immitti poſtulabant: *Cùm vidiſſent Diſcipuli ejus Iacobus & Ioannes* (quod Samaritani non acciperent Chriſtum) *dixerunt: Domine vis dicamus, ut ignis deſcendat de cœlo, & conſumat illos?* At mitiſſimus Magiſter converſus *increpavit illos dicens: neſcitis cujus ſpiritus eſtis.* Non ſpiritus Eliæ, non ſpiritus vindictæ, ſed ſpritus Jesu, & ſpiritus manſuetudinis; ſpiritus gratiæ, qui eſt genius novæ legis, à quo diſcedunt quàm longiſſimè, qui in ſubditos peccatores fulmina cœlo devocant, & flammarum globos; ac non potius ſuave labentem gratiæ rorem, & mollem in vellus cœli pluviam. Exemplo res erit illuſtrior. S. Carpus pro eo, quo ſibi videbatur eſſe divinæ gratiæ zelo: *a* cum intellexiſſet hominem unum aliquem, recens ad fidem converſum, ab eâ abductum, veſana infidelis alicujus

a S Dionyſ Areop, epiſt. 8 ad Demophil.

perſuaſione; adeò exarſit, a
indoluit, ut etiam in morb
inciderit: inclinata jam era
veſperam dies, à quâ cum
quieti dediſſet: nocte mediâ
aliàs ſolebat, aſſurrexit ut orat
vacaret; vacavit autem ad
dum plenus irâ & æſtu: à
dum magis ac magis incaleſ
Deum orare atque obteſtari
pit, ne tantum ſcelus pater
impunitum; lenta nimis, & ſ
nolenta videri ſuperum judi
plumbeoſque ac tardos div
juſtitiæ pedes: eundum, eun
eſſe in pœnas, & devocanda
lo fulmina, quibus ambo
ſceleſta capita perderentur.
ille præpropero nimium zelo
irarum impete abreptus
jactat: ecce ſubitò hinc viſa
mere domus ac fatiſcere, d
ab imo ad ſummum diſced
denique aperire terra, & in
facto hiatu, frequentes flan
rum globos, ac vortices evo
inde verò velut è cœli Regiâ
ſtari Chriſtus, qui ſeptus n
cœleſtium ſpirituum coronâ
ſpiciebat ardentem illum, t
bilemque terræ hiatum.
dum attentius inſpicit ipſe
pus: ecce duo hi miſelli ho
ciones, in quos jam animo
exarſerat, viſi ſtare in ext
voraginis orâ, & propè illi i
nere, caſumque minari miſ
lem, in quem erumpentes,
media incendia ſerpentes
rumque pedibus implexi
rapiebant. Accedebant d
emergentia ex ipſis inferis
ſtra, atrâque ac horribili
Æthiopes, quorum pars m
illos impellere, pars tru
pars etiam reluctantes
ra

tare. Horum vim impetumdum ſpectat Carpus, videtlenta molimina, velut impas moræ, & in eorum ruinam is facilis ac pronus: optaſſet pſe manum admovere, ponque addere, quo citius volveur in præceps. Interea de labi Chriſtus, & periclitans benignè manum præbere, gini periculoque ſubducere; & cœleſtibus geniis jungere s, auditusque Carpo dicere. *nſa jam manu percute me; quia m paratus ſum pro peccatoribus* Hæc ubi vidèt, audiitque ous, tum ſibi redditus eſt, eque doctus, quis novæ legis us, qui Chriſti ſpiritus eſſet; ae lenitatis ac miſericordiæ, non ignea vindictæ vota, ſed is tela in hoſtes ejaculare. Hodie quoque animorum, & inconſulta odia deferrent, ſi in ſanguine Chriſti gerentur. Verum ut ad eos tamur, qui & ſcelerum ſuoDeum adjutorem invocant. Prophetæ Regii ruminanerit: *a Domine non confunquoniam invocavi te.* Multi invocant ad confuſionem; ut Deus ipſe per Auguſtiuſtiſſimè queritur. *b Quid etis, ut non confundaris? Nontidie homines, ut impleant forteria invocant me? nonne quoomines, ut moriantur illi, à exſpectant hæreditatem, invoe? nonne quotidie homines, audem cogitant, ut eam proitu compleant, invocant me?* am non invocaverunt, ſed argentum, ſpurcas ſuas voes; quos inter cenſendus

1,30 b Aug in Pſ, 3, conc, 3

Philoxenus, *c* qui ſummâ impudentiâ collum gruis à Deo expoſcebat, ut eo gratius diſtillaret Bacchicus liquor, quo tubo longiore. Infames hoc oratores ſanctiſſimus ac ſupremus Eccleſiæ Pater Greg. ſic perſtringit: *d* "Quiſquis ſic orat; in ipſis ſuis precibus contra" Deum pugnat; unde & ſub Judæ" ſpecie dicitur: Fiat oratio ejus in peccatum. Oratio autem in pec-" catum eſt illa petere, quæ prohi-" bet ipſe qui petitur." Quare ut concludam:

c Bruſonius,
d Greg. hom, 27, in Euang,

§. III.
Quid ſalubriter petendum ſit, videamus.

APud Gentiles olim diſertiſſimi oratores exſtitere; *e* à quibus artificium perorandi & exorandi omnem etiam noſtrum diſcere non erubeſcimus. Platonis oratio erat: Jupiter da nobis bona, ſive ea petamus, ſive non; arce vero mala, etiamſi ea non ex errore petamus: qui enim à Deo verè bonum petit, errare nequit. Simili rem exponam: fit nonnunquam ut quis comparandæ veſti officinam adeat, & pannum petat; hic ſedulus panni negotiator omnia excutiens: violaceum, praſinum, venetum, multicolorem pannum profert, ut delectus ſit emptoris ſed enim emptor coloris negligens: bonum, inquit, & durabilem volo pannum, ſive atri, ſive cinerei, ſive alterius ſit coloris, pannum exhibe qui ætatem ferat. Tu eum optimè noſti, verbo tuo fidam. Non aliter ajebat *f Socra-*

e Cornel, in c, 4, Iacobi,
f Valerius Max, 1, 7, c, 2

tes illud,,humanæ ſapientiæ quaſi
,quoddam terreſtre oraculum,qui
,,nihil ultra petendum à Diis im-
,,mortalibus arbitrabatur, quàm
,,ut bona tribuerent;quia ii demũ
,,ſcirent,quid unicuiq; eſſet utile:
,,nos autem plerumque id votis
,,expetere, quod non impetraſſe
,,melius foret. Etenim denſiſſimis
,tenebris involuta mortaliũ mens
,,in quàm latè patentem errorem
,,cæcas precationes tuas ſpargis?
,,Divitias appetis,quæ multis exi-
,,tio fuêre: honores concupiſcis,
,,qui complures peſſum dederunt;
,,regna tecum ipſe volvis,quorum
,,exitus ſæpenumero miſerabiles
,,cernuntur; ſplendidis conjugiis
,,injicis manũ;at hæc ut aliquan-
,,do illuſtrant, ita nonnunquam
,,funditùs domos evertunt. Deſi-
,,ne igitur ſtultâ futuris malorum
,,tuorum cauſis, quaſi feliciſſimis
,,inhiare, teque totum cœleſtium
,,arbitrio permitte; quia tribuere
,,bona ex facili ſolent; etiam eli-
,,gere aptiſſima poſſunt. Hæc eth-
nicus tam verè quàm Chriſtianè.

Ad particularia magis deſcendit Aquinas Poëta: *a*

Orandum eſt ut ſit mens ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum, mortis terrore carentem:
Qui ſpatium vitæ extremum inter munera ponat
Naturæ; qui ferre queat quoſcumque labores,
Neſciat iraſci, cupiat nihil.

Pudeat hæc multorum veſtrûm transcendere vota! nôſti Chriſtiane quid tibi petendum, quid honeſtiſſimè à Deo efflagitandum? *Gratia* & *gloria.* Utrumque petit, qui alterutrum. Gloriam petere dicendus eſt, qui petit aliqu[...] ternum, qui cum Pſalmiſtâ e[...] mat: *b Unam petii à Domino, requiram, ut inhabitem in dom[...] mini omnibus diebus vitæ mea.* Deus! Hoc ſolum deprecor. [...] ut obtingat, actum ſinceræ co[...] tionis tibi cum ſancto Raym[...] etiam aliis depoſcas, in quo[...] ſtre poſteris exemplum reliq[...] Hieron. Florentia, qui per tri[...] annos princeps ſacræ eloqu[...] Magiſter exſtitit. Hic in eo m[...] qui Philippo Tertio Hiſpani[...] gi fatalis fuit, *c* in aulam ac[...] tus, ut ejus operâ Rex inſtru[...] ad agoniam, quo tempore [...] ob navatam eo in articulo eg[...] operam, quid libuiſſet poſtu[...] hoc tantummodo poſtulavit *Deo propitiando contritionis a[...] quo maximo poſſet, ardore co[...] ret.* Sibi verò gratiam primam [...] cator, qui ambit, ſimul etiam [...] riam expetit. Gratiam quoq[...] ſetur petere, quicumq; ſpir[...] quippiam, qui virtutes, qui [...] rum victoriam, qui cœleſte [...] pientiam petit, uti ſapienti[...] mortalium, qui non fluxas [...] non regna, non ampliſſima [...] dominia; ſed miſſum è cœlo [...] oris ſapientiæ ſpiritum poſt[...] dicens: *d Da mihi ſedium t[...] aſſiſtricem ſapientiam.* Hæc [...] mus, æterna, cœleſtia. Hæ[...] re debet in Chriſti ſcholâ [...] doctus diſcipulus: *g Qu[...] Chriſtianus eſt, non illa tem[...] petere debet, ſed totum pond[...] tionis & intentionis ſuæ, ad [...] dam æternam beatitudinem [...] impendere.* dum interim ali[...]

a Juvenal, Sat. 10.

b Pſal 26 c Alegambe in Bibl. Soc. d 3 Reg 3
e Aug. ſerm. 2. de verbis Do[...]

ntur mortalium ſtudia, flectun-
r preces id quiſquilias, crepun-
a,ad ea quæ præſentis temporis,
n quæ æternitatis. Et hanc
ionem ſanctus Ambroſius pul-
rè attigit, non dari quod è cœ-
petimus, quia illa minima da-
Deo, Imperatore ſummo, in-
na ſunt. *a* „ Tu, *inquit*, cùm
ras, magna ora, quæ æterna
int,non quæ caduca : noli ora-
pro pecuniâ, quia ærugo eſt :
oli orare pro auro, quia metal-
m eſt : noli orare pro poſſeſ-
one, quia terra eſt : Iſta oratio
Deum non pervenit, non au-
t Deus, niſi quod dignum du-
t ſuis beneficiis. Quis enim
ſarem accedens, has preces
dat : Auguſte Imperator,lace-
mihi pallium eſt, largire tres
ncios ad illud ſarciendum;
d iſta ſtolidè à tanto Principe
s ? Uti aliqui ſtolidi à Carolo
nto. pete digniora Cæſare.
uendum aliàs, ne Deus no-
um agat, quemadmodum An-
henus Rex cum Thraſyllo
ico; petiit hic ſibi drachmam
ge donari : at Rex eum repel-
: nôn petis,ajebat,munus Re-
n. ita de Deo ſentit Chryſo-
ius : *b* „ quemadmodum ad
peratorem nemo pro veſte
deſciſſa, nec pro decem obolis"
ereptis audet accedere;ita etiam"
tu, atque adeò longè amplius, "
cave ne ad Deum accedas prō re-"
bus vilibus, contemptis & nihi-"
li. Sed magna pete, & ampla, ea-
que plurima pete, & confidenter.
c quæ digna ſunt, *& Rege & Deo*.
Hoc nos edocet Balthaſar Alva-
rez,vir magnæ ſanctitatis,Deoque
conjunctiſſimus, qui cùm in illa
Domini verba: *petite & accipietis*,
altius animum defigeret,intellexit
ex alto,nolle Deum nos parcos in
petendo eſſe; & cum ſemel, pro
indigente peteret, ſibi audiit dici:
cur tu in petendo tam parcus es, *cum
Deus in dando tam liberalis ?* Tam
munificus, & munerum ſuorum
quaſi prodigus ? *d* Ipſum peta-
mus, id eſt, omne bonum, &
hoc contenti ſimus. Auguſtinus
in Pſal.36. ponderans illa verba :
delectare in Domino & dabit ti-
bi petitiones cordis tui: " diſcer-
ne, *inquit*, petitiones carnis"
tuæ, à petitionibus cordis tui."
Petitiones carnis ſunt, quibus"
petuntur carnalia, petitiones"
cordis, quibus poſtulantur ſpi-"
ritualia,quæ à Deo facilè conſe-"
quentur, ſi à carnalibus fuerint"
ſeparata."

a Amb.in Pſal. 118
b Chryſ.tom in Pſal.142
c S Baſl. l.conſt,Monaſt.
d Lud de Ponte in vita,P,Alvar,c,
15. §.2.

Arbitretur obſequium ſe præſtare. Joan. 16.

a VIAMQUE INSISTE DOMANDI, DUM FACILES ANIM

DOMINICA SEXTA POST PASCHA.

Redemptor noſter, dum ſe ſuis quaſi ſeverum, tum vel maximè ſe rum patrem exhibet: utpote qui noſſet quid conferret non m briter aut molliter, ſed viriliter & fortiter ſuos tractari, atque nerosi inſtar equi duris exercitari. Haud aliter ſincerus Paterfar as, qui non ſegniter liberos edûcat, ſed effrænes juventæ impe metu verberum coercet, arbitretur ſe obſ. præſtare Deo & ipſi

§. I. *Filii tibi ſunt, erudi illos, & curva illos à pueritia illorum.* b

§. II. *Qui parcit virga, odit filium ſuum.* c

§. III. *Tu virgâ percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis.* d N ſuetudo tamen ſemper ſeveritati attemperanda: quemadmodu

§. IV. *Manna & virga* e in arcâ aſſervari ſolita.

a Virg.l:3.Georg. b Eccl,7 c Prov 13 d Prov 23 e Heb 9

DO

Arbitretur obſequium eſt præſtare. Joan. 16.

CUM Athenienſis Reſpublica graviſſimis vitiis ac flagitiis ſcateret, omniſque populus corruptiſſimis eſſet moribus: ſenatus conſilium init, deliberaturus quis modus rempublicam olim adeo florentem reſtaurandi, & in priſtinum ſplendorem ac vigorem reſtituendi, dum ecce tibi unus aliquis, putridum omninò pomum in medium protulit, aſſeverans huic malo perſimilem eſſe corruptiſſimam Athenienſium Rempublicam; verùm enim verò fieri poſſe, ut ex malo aliquod bonum appeteret:

a Aliquiſque malo foret uſus in illo;

nempè ſemina, ſeu putridi pomi grana, terræ mandentur, quæ novos frutices excreſcerent, atque hinc frugiferæ plantæ aſſurgerent: modò tamen luxuriantes ramos amputaris, pro arbitrio flexeris, direxeris, & dum teneri ſunt, curvaris. aliàs inutile lignum, aptum ad comburendum, aut in fatalem truncum & malam crucem adoleſceret.

Haud abſimili eventu optimè ſperandum in hac communi omnium parentum, ac majorum corruptelâ, ſi juventus velut priſtinis terris enata ſemina, ſingulari curâ ac ſolertiâ excolatur, ut ætate quaſi æſtate matureſcens, uberrimos aliquando fructus honoris ac probitatis progignat, contra verò ſi inculta ac neglecta fuerit, in ſuam ac parentum crucem atque perniciem, animò jam flecti neſciò ſylveſcat neceſſe eſt: unde ſapienter monuit Eccl. 7.

§. I.

Filii tibi ſunt, erudi illos, & curva illos à pueritiâ illorum.

ARiſtoteles optimus morum Magiſter, in ethicis hæc documenta tradit: *b non parum refert illo vel illo modo à teneris aſſueſcere, ſed quamplurimum; imò verò totum in eo conſiſtit:* quod vivo exemplo Lycurgus Rex Lacedæmoniorum oculis ſubjecit, duos catulos, alterum ollæ, alterum venationi aſſuefecit; ambos, populo ad ſpectaculum accito, in forum adduxit, hinc ollam conſtituens, illuc leporem dimittens: cùm è veſtigio, hic gulæ irritamenta ſectatus, ille pernici curſu leporem inſecutus eſt. Tum Lycurgus ad populum verſus: *c* videtis, inquit, ô cives, quàm diſſimiles hos iiſdem parentibus prognatos, educatio reddiderit? ita indies hoc, quo ſpiramus ſeculo, accidere videmus, hunc puerum pium, morigerum, manſuetum, obſervantem, ſedulum; Alium impium, contumacem, ſocordem, diſcolum: unde hæc tanta morum ac ſtudiorum diſſimilitudo? à diſſimili parentum inſtitutione. vi-

a Ovid. l. 2. Metam.

b Ariſt. in ethic. l. 2. cap. 1. ad Nicomachum. c Plut. in Lyco. 3.

deas quorumdam liberos Angelicos, qui grande ſibi piaculum ducerent, neglectis conſuetis precatiunculis & parentum benedictione, ſtrato exilire aut decumbere, Marianum penſum ludo poſthabere, ad nutum non obtemperare: quorum ſtudia arulas conſtruere, libellos precarios volvere, ad Catecheſim convolare, hiſtoriolas illic auditas domi referre, ſociis enarrare. alii econtrà à teneris jurare, mentiri, pravis ſociis conſueſcere, nequitias exercere, laſcivire, potitare condiſcunt: adeò ut ſi hinc chartas luſorias, illic libellum precum obtuleris, quampluri- mos numerare ſit, qui hiſce ſpretis ad priora, concurrent, pertis paucos, qui filiam Regis Angliæ imitarentur. Eduardus, cui paris ſanctitatis lectiſſima conjux Elſgiva fuit, filiolam Edburgam nomine, ita à primis cunabulis inſtituerat, ut etiamnum triennis in atrium deducta: ubi in una parte menſæ, omne genus monilium, pretioſaque omninò crepundia, ex altera verò codicem Euangeliorum, cum ſacro Calice proponi conſpexit, puellula non diu cunctata, maturo vultu cimelia aſpernata, ad Calicem & ſacrum Codicem properè advolavit, eaque ſummo honore ac reverentiâ venerata eſt. quo conſpecto Edburgam ſuam parentes oſculati & complexi ſunt, dicentes; perge filia, quò Deus vocat, & ſponſum tuum ſequere O nos beatos, qui te pietate in ſignem, in æternum regnantem videbimus. ſic & veſtros imbuite, hæc præ illis, ſacra profanis, æterna caducis æſtimare, diligere, ac deligere condiſcant. Etenim [...] hoc mirabitur, dum filius [...] rupto Ephebo, filia laſcivæ [...] cillæ aut lupæ committitur; [...] his coram, conjuges à ſerm[...] obſcœno, à liberiori agendi [...] ter ſe conſuetudine tempe[...] non ſtudent, ſi mali corvi ma[...] ovum progignatur: unde ethnicus hoc ſanè & ſanctè [...] nuit:

a Maxima debetur puero r[...] rentia; ſi quid
Turpe paras, nec tu pueri con[...] ſpſeris annos.

Maxima porrò liberorum [...] ruptela, ſunt exempla parent[...] qui ſi ſegnes, laſcivi, ſi temu[...] ti, eadem & filiis prædicata [...] gruere, & quaſi per tradu[...] facilius corruptos mores, q[...] naturæ morbos, (dum poda[...] cos, epilepticos progignunt, [...] rivari, manifeſto deprehend[...] Qua ſuper re, cum in priori [...] te pluribus actum ſit, *b* ſup[...] debimus, & ad aliam, quæ pa[...] tibus incumbit, pueros rect[...] ſtituendi obligationem, pen[...] vos inducemus.

Optabat olim Crates in [...] tam civitatis conſcendere [...] culam, & contentâ voce c[...] mare: *quo ferrimini mortale[...] ad poſſidendas opes magno ſtud[...] cumbitis, filiorum verò quibus [...] relinquatis, exiguam curam ge[...]* Hic totus in mercimoniis [...] in publicis negotiis, iſte in [...] lendis prædiis & hortis; om[...] ſoliciti, quid filiæ, quid ſ[...] gant, quid diſcant, quibus [...] agant, quâ horâ domo exe[...] quâ revertantur. Quos Ch[...]

a Iuvenal. ſat 14 b Parte 1, Do[...] poſt Paſcha.

[H]omus *iis ſimiles* aſſerit, *a*,, qui cùm malè materiatam & ruinoſam videant domum, ipſam quidem inſtaurare negligunt, amplos autem ei in circuitu hortos diſponunt. Aut illis, qui quamvis morbo conficiantur, cura tamen valetudinis neglectâ, aureas ibi veſtes contexunt. Alii ſunt, quę hi honeſtiores ac prudentiores cenſentur, qui toti ſunt, ut iis lauta patrimonia, latos fun[do]s, amplam hæreditatem relin[qu]ant: parum intenti, ut animus [c]olatur; cujuſmodi parentibus, [in]quit Plut. *Calceus curæ eſt, & pes [neg]lectus:* vaginam curant, non a[c]iacem. Illud enim verò minimè [ferendum] eſt, eſſe non paucos, qui [ma]jorem curam Pſittacorum, co[lum]barum, canum, equorũ, quàm [libe]rorum gerant. Pridem in Ita[lia] vir benè dives, & ingenio pol[len]s, *b* ægrotanti equo, quem ſtul[tè d]eperibat, aureum cubile ac ſe[rico]m cervical ſubſtravit: cum[que] ipſe podagrâ vinctus detine[reti]r, indies principes urbis me[dic]os adhibens, ad equum ſuum [vise]ndum proreptabat, huic aſſi[stebat], palpabat, nil ad morbum [pe]llendum intentatum relin[quebat]. Denique ſic equi curam [ges]t, ut propriam; exſtinctum [...] luxit, quàm filium. Fuit, *c* [...]eli ſuæ teſtamento 500. Phi[lipp]os ad honeſtam ſuſtentatio[nem] legavit; alii Melitenſem ca[ne]m magis fovent, melius in[stitui]nt, quàm filium. Docetur [...]us conſidere, pede porrecto [... gr]ationis ſigna exhibere, non [...] cibum ſumere, quàm an-teriores pedes junxerit & in cœlum ſuſtulerit: dum interim pueri brutis animalculis rudiores, è nido ad penu, ad paſtum provolant. Quantò laudabilius ſevera & pia Joannis Gerſonis Mater, *d* quæ ut natum utilibus atque ſublimioribus diſciplinis imbueret, cùm jentaculi aut merendæ tempus admoneret, infantem in genua procumbere jubebat, atque à communi ac liberaliſſimo omnium parente Deo, nuces, caſtaneas, ac quæ maximè cuperet, poma poſtulare; preces profectò, ſi ritè conciperet, non irritas futuras. Ubi piæ fraudi adhuc opportunum infantem, ſeriò id agere videbat, tunc illa de ſuperiori loco, in precantis ſinum, quæ optaverat furtim jacere, ut ille de cœlo ea dimitti, nullus dubitaret; his artibus, hic inſtar catelli micas è mensâ domini, qui cuncta ſuppeditat, impetrabat. Ecquid ni teneros infantes, diſciplinæ capaciores brutis ipſis, judicabimus? cùm interim ab his ad ruborem noſtrum edocemur: arte, inquit Chryſoſtomus, *e in homines quodammodo mutantur aves, docenturque pſittaci, & picæ humanas voces.* Dum Auguſtus ab Actiacâ victoriâ triumphabundus regreditur, occurrit ei inter gratulantes, corvum tenens, quem inſtituerat hoc articulatim pronuntiare: *f Ave Cæſar victor Imperator*, quem viginti millibus nummorum emit. Et vos matres balbutientes etiam num infantulos, has duas voces; *Ave Maria*, edocere non vale[tis?]

[a Chr]yſoſt hom. 60 in Matt.
[b P]etrarcha l. 1 dial 31 c Hiſt. Ciſt de [...]is illuſt. Drex. prod. c. 3 §. 10

d P Rho variae virt. hiſt lib 5 cap 10 § 10. e Chryſ. de virt. & vit. tom 3 f Ibid.

tis ! *a* Pſittacus doctus illam litaniam : *ſancte Thomas ora pro nobis* ; vos verò & illam Pſittaci, & Lauretanas virginis Litanias garrulis cæteroqui liberis indere non valetis ? Si nec dum erubuiſtis, confundat vos Pſittacus, *b* qui Romæ in ædibus Cardinalis Aſcanii, totum Symbolum Apoſtolicum promptè recitare auditus eſt. Sed præ hoc, vos fortè gloriamini, ſi pueri veſtri ſeptenues, duodecim Imperatorum Romanorum geſta recenſuerint. Quid mirum ſi à brutis ſuperentur, cum hæc illis inſtructiora ſint.

Alterum eſt, in quo homines brutis indignè concedere videntur, quod immaniſſimas belluas domare ac cicurare ; propriam verò prolem ferocientem, ſenſim frænare, ac ſubdere non ſatagant. Quare rectè monet Poeta :

c Tu quos ad ſtudium, atque uſum formabis agreſtem,
Jam vitulos hortare, viamque inſiſte domandi,
Dum faciles animi juvenum, dum mobilis ætas.

Puerorum indoles ac animus udæ argillæ, aut ceræ inſtar, omnem formam recipit ; ſcilicet ex eadem cerâ pro libitu nunc Angelum, nunc dæmunculum fingis, ita puerum, qui *cereus in vitium flecti.* Et Juven. ſat. 7. inculcat : *d*

Exigite, ut mores teneros, ceu pollice ducat :
Ut ſi quis cerâ vultus fac't.

Nec profani tantùm, ſed & Eccleſiæ doctores hoc argumentum pertractarunt: ex his Baſil. *e animus adhuc tener eſt inſtar ceræ, quæ impreſſas in ſe formas, quaſcumq; faci è recipit.* Cui accedit Chryſ. "*f* magnum habemus, pretioſumque" depoſitum filios, ingenti illos" ſervemus cura, atque omnia fa-" ciamus, ne fur id nobis aſtutus" auferat: exerceamus ad virtutem" atque pietatem molles filiorum" animos."

Molle lutum eſt, nihilque eo vilius, lapide ac trunco informi quid abjectius ? ſi tamen periti magiſtri manus acceſſerit, & elaborarit, in pulcherrimam animantur effigiem, ita profectò ſine cultu diſciplinæ, quaſi lutum aut ſaxum, truncus aut ſtipes homo eſt. Unde monet Perſius : *g*

Udum ac molle lutum eſt, nunc, nunc properandus, & acri
Fingendus ſine fine rotâ.
h Et premitur ratione animus, vincique laborat :
Artificemque tuo ducis ſub pollice vultum.

An ſimiolus uſq; eò, ut ita dixerim eſt ſimius, quemadmodum puer? *i* "innatum quippe à natura pueris" eſt, imitari, eoque differunt à cæ-" teris animantibus, tùm quòd aptiſſimi ad imitationem ſunt, tùm" quòd primas diſciplinas imitan-" do acquirunt, & unuſquiſque" juxta imitationem gaudet."

Quòd ſi pictor, aut fictor optimè ſe operam collocaſſe arbitretur, qui in mortua tabula aut informi trunco deſudarit, ut imaginem effingat, quantò præſtantiùs allaborarit, qui virtutum

a Nieremb. hiſt. nat. pag. 30 *b* P. Balingen. Zoophaedia tit. educatio.
c Virg. l. 4. Georg. *d* Horat. de arte.
e S. Baſ reg. ſup. diſ. inter 15 *f* Chryſ hom 9. in epiſt ad Titum 1 c. 3.
g Perſius. Sat. 3 *h* Idem Sat. 5
i Ariſt. poëti. c. 2. V. Sacchini protrep. cap. 7

colo

colores, qui imaginem Dei ac divorum efformarit? Nec *conſideramus*, ait Antiochenus Præſul, „*a* nullam artem hoc artificio ſublimiorem inveniri. Quid enim „majus, quàm animis moderari? „Quàm adoleſcentulorum mores „fingere? omni certè pictore ac „ſtatuario, cæteriſque ejuſmodi „excellentiorem eum dico, qui ju„venum mores fingere non igno„ret. Unum addo, nec poſtremum rectæ educationis præceptum ſubjicio: pueros à teneris non molliter, & muliebriter, ſed fortiter & viriliter educendos. *b Conducet ſtatim à puero eos ad frigora aſſueſacere:* ob calorem enim nativum pueri, quibus *fervet circum præcordia ſanguis*, facilè frigus tolerant. Hinc Celtæ infantes natos ad flumina durabant, Thraces quoque gelido ſtagno immergebant: qui frigore necabantur, eos equidem inertes ac debiles, brevi exſtinguendos ducebant; qui ad illa ſupererant, robuſti ac tolerantes laborum perdurabant. Sidon carm. 2.

Excipit hic natos glacies, & matris ab alvo,
Artus infantum molles, nix civica durat.

Scio barbarum id factum eſſe; ſed juxta Ariſtotelis monitum, non abs re eſſe, quis prudenter exiſtimarit, tempore hyemali pueros non adeò fovere, ut in lecto ad multam diem pigritare, cum foco aſſidere, vix frigidum aërem reſpirare ſinant. Quales nunc adoleſcentes, quales viros conſpicamur criſpatos, comptos, teneros, delicatos, vix inter puellas dignoſcas.

a Chryſoſt hom. 60 in Matt.
b Ariſt. lib. 7. Polit. cap. 17

Refert Judicium Salomonicum Salianus ex Cedreno: *c* Cùm ſapientiſſimum hunc regem Iſraël, qui ſcientiam omnium parabolarum ac ænigmatum percallebat, Regina Saba acceſſiſſet, ejuſque magnificentiâ ac reſponſis attonita ſtetiſſet, placuit inſolens aliquod ejus ſapientiæ ſpecimen capere: ſex pueros & puellos formâ præſtantes, conſimili prorſus habitu & ornatu inſtructos coram eo conſtituit, petiitque num ex phyſiognomiâ, è vultus lineamentis aut variis morum indiciis, dignoſcere inter ſexum valeret? Rex omnes intuitus, unum ex aulicis vas aquæ adferre jubet, ac ſingulis faciem, ut frigidâ abluant, imperat: quo actu ſexus diſcrimen ilicò deprehendit: mares quippè intrepidè ac ſtrenuè vultum confricabant; puellulæ timidè ac tenuiter ſe aſpergebant. Quibus conſimiles moderni *juvenes*, ut fœmina molles; *d ut fœmina compti*. Experientia comprobat, ſurculos ac frutices, ut in arbores excreſcant, non modò opportuno ſole & imbre, ſed ventis ac frigore, ut firmentur agantque radices, egere. Abſque eo, velut flores apricos, ilicò marceſcere ac emori, quod in florentiſſima Borboniorum familia accidiſſe comperio: Antonius Borbonius Navarræ Rex, *e* cùm pueros ſuos omnes molliter, & pluſquam regali curâ educari juſſiſſet, advertit doluitque ſingulos immaturo fato ſibi eripi: ſed & ſocer ejus Henricus Albretius,

c Salian annal. anno mundi 3047. n. 27. *d* Ovid epiſt. 4. *e* Piſc. Dom. 2. Epiphan. §. 3. pag. 714.

deplo-

deplorabat maximè regnum ad fœminas devolvi debere. Mediis his querelis, Joanna prægnans, enixa eſt puerum Henricum (quantum poſtea Galliæ Regem) magno populi plauſu, ſumma ſoceri & parentis congratulatione; quem ut ille eriperet præmaturæ morti, noluit inter aulæ delicias,ut alios, exquiſitè euntriri; ſed ruri apud colonum, communi agreſtium puerorum victu educari, in campo, bubulci inſtar pecora agere, ſudare & algere, dumque per ætatem licuit, militiæ nomen dare permiſit: atque per hæc tam varia atque ardua rudimenta, tantus heros evaſit, ut verè corpore & animo Henricus magnus exſtiterit. Ite nunc, & liberos à teneris molliter inſtruite ac inſtituite, ut in viros fortes evadant. Præter ſpem duriùs habitum, & crudiùs enutritum ſuperſtitem ſperate. Certiſſima res eſt per vitæ mollitiem, omnes ingenii nervos infringi, nec magnificum quid ab eo exſpectandum, quem à teneris calcata indole, voluptas ſubegit, unde, quæſo, in veterum ſcriptis tam frequentes de expoſititiis infantibus hiſtoriæ? quales de Nabuchodonoſore, Cyro, & Romulo legimus, qui omnes inter aſpera montium, & horrida ſylvarum, inter humiles caſas, duro & ruſticano victu adolevere. Ne putemus hoc forte tantùm contigiſſe, ſed ipſa ſæpe deſtinatione parentum, qui conditionis ſuæ ignaros, committebant alendos agreſtibus, ut auſteris rebus aſſueti, militiæ labores perferrent alacriùs, & à deliciis prorſus abhorrerent. Balearium Inſularum matres, victum pueris nôn dabant niſi quem arcu & ſagitis de pertica excuſſiſſent. Tamerlanes il[le] orbis terror, *a* non barbarus, [ut] plerique fingunt, ſed ut auct[or] vitæ ſapientiſſimus Princeps, cu[m] de orbis domiti victoria redire[t] & filiolum inter nutricum uln[as] galero tectum deprehendiſſet caſtigata mulierum mollitie, ju[ſ]ſit nudo capite ambulare, nec u[l]lis aſſuefieri deliciis.

Quin & filias, cæterum ſex[u] & naturâ molliores, Eccleſiaſt[i]cus etiam minus indulgenter h[a]bendas, & non ut Helenas, ſe[d] Amazones educandas comm[o]net. *b filiæ tibi ſunt? ne oſtend[as] hilarem faciem tuam ad illas.* a[t] ita, ut riſui ſemper miſceas gr[a]vitatem; qua maturitate Job in[ter] liberos ſuos agebat: *c quando ridebam ad eos, non crede[]bant*, nec fidebant tantùm, [u]t qui de obſervantiâ depende[]rent. Acutè dixit quidam: pe[r]fectus riſus, eſt riſus imperfectu[s] qui non eſt ſolutus; nam de ſa[]piente dicitur, quod *vix taci[te] ridebit.* Ita rideas, ut non ride[a]ris, *d* ut tuis ludibrio non ſis notum illud: nimia familiarita[s] parit contemptum, & nimia in[]dulgentia parentum, filioru[m] perniciem. Unde ſacrum illu[d] promanavit proverbium:

a Cauſſin de regno Dei diſſert. 13
b Eccl: 7 c cap: 9 d Eccl. 21

§. II.

Qui parcit virgæ, odit filium ſuum. Proverb. 13.

FUit è civibus Cæſari-montani[s] in Belgio vir laude digniſſi[]mus, hic filium ad ſcholas du[]cu

ctarus, *a* primis literarum elementis erudiendum, ut verum ſe probaret, in ſpeciem ſeverum patrem induens, ita rem aggreſſus eſt: integrum ſcoparum faſcem, velut ludi magiſtro munus, ſub pallium accepit, & ad filium; adeſdum puer inquit, ad ſcholas ducendus es. Scholarum tunc Rector fuerat Nicolaus Steeger, vir egregius; huic unà cum puero hic civis ſe ſiſtens: tibi Domine, inquit, hunc filium meum trado, optimis diſciplinis imbuendum, illumque tuæ curæ commendatiſſimum eſſe cupio. Quod ſi minus morigerum ſe gerat, virgis obſecro ne parcas: & cum dicto pallium reduxit, obtulitque benè magnum virgarum faſcem, additque liberali ſponſione: quod ſi has conſumpſeris, alteras à me accepturus es. Narrat hoc celeberrimus è D. Franciſci familia Eccleſiaſtes Philippus Boſquiet, *b* qui tunc puer in eodem illo Houdano Gymnaſio literis operam dabat.

Amabo vos, num parentem hunc, unicam ſuam prolem odio habuiſſe exiſtimatis? profectò, ſi odiſſe eſt, *velle alicui malum*, nolle malum tollere, nolle morbo mederi: ne is ſincero filium animo diligere cenſendus eſt, qui morbos & mortem animæ, id eſt, pravos mores & lethales noxas diſciplinâ medicinali (quâ & corpori optimè conſulit) amoliri conatur? Hoc Spartanos factitaſſe legimus, apud quos, ut Plutarchus refert, *c* ſi puer conqueſtus fuiſſet, quod à Magiſtro vapulaſſet, domi rurſus pœnas dabat. Quo in genere collaudat Auguſtinus parentes ſuos l. 1. conf. cap. 9. "in ſcholam ductus ſum, *inquit*, ut diſcerem literas, " in quibus quid utilitatis eſſet, " ignorabam miſer; & tametſi " ſegnis in diſcendo eſſem, va- " pulabam: laudabatur enim hoc " à parentibus." Omnium verò patrumfamilias exemplar perfectiſſimum reliquit ille, de quo Paulus: *d quem diligit dominus caſtigat; flagellat autem omnem filium, quem recipit.* Id eſt, quem in filium admittit, quem in ſuam diſciplinam, & paternam curam ſuſcipit, *e* quem ſuæ familiæ adſcribit, in quo, ut Prov. 3. dicitur, *ſibi complacet*, cui optimè vult, & hæreditatem decernit; nam *f ſi extra diſciplinam eſtis, ergo adulteri & non filii eſtis.* Quæ præclarè idem Doctor Auguſtinus exponit: *g Duos filios habet homo, alterum caſtigat, alterum dimittit; facit unus male, & non corripitur à patre; alter mox ut ſe moverit, flagellatur. Unde ille dimittitur, & ille cæditur? Niſi quia huic caſo hæreditas ſervatur; ille autem dimiſſus, exhæredatus eſt. Videt eum non habere ſpem, & dimittit eum, ut faciat quod vult*, & velut equus raptetur indomitus. Veriſſimè enim hoc divinus Plato pronuntiavit: *h* nullum ex reliquis a- " nimantibus atrocius fieri homi- " ne atque efferacius, niſi tempe- " ſtivis diſciplinæ auxiliis miti- " getur. *i Equus indomitus evadit durus, & filius remiſſus evadet præceps.* Si equus, dum tener " & docilis, non flectatur, non

a Drexel Gymn. patient part 2 c 4
b Boſquier de carcere Bapt. conc 2
c Plut in Apoph.

d Ad Heb 12 *e* Corn. hic & in Prov. c. 3. *f* Heb. 12 *g* Aug. in Pſ. 93
h Plato l. 7. de legibus *i* Ecc. 30

mon-

monſtretur glomerare greſſus ad nutum domitoris, ſi calcaribus non ſubigatur, ſi lupatis non infrænet, ſi metu virgæ non cöerceatur, intractabilis evadet, franget frænos; ſeſſorem excutiet, nec innatam proterviam deponet. haud aliter puer diſſolutus, ſi ſuæ libidini, & petulcæ naturæ relinquatur nec fingatur manu parentis, nec ferulâ compeſcatur: per prona vitiorum, corpore & animo in præceps ruit. Eventus hoc tragicus comprobabit: Dionyſius tyrannus, cùm Dioni alio modo nocere non poſſet, ejus filium ita educari juſſit, ut ante annos pubertatis vino, epulis, veneri aſſueſcere, nulloque tempore ſobrium eſſe fineret. Reviſit domum parens, pulſo tyranno; ſed cum vel vi filium ad meliorem frugem, adhibitis cuſtodibus, reducere conaretur, magno ſuo, dolore advertit, quantum momenti primæ educationis rudimenta haberent: filius enim indignatus conſuetas ſibi delicias ſubtrahi, ex ſummâ ædium parte ſe præcipitem dedit: quanto parentum luctu, quanto univerſæ urbis obloquio, quantò familiæ de decore, ſtultis parentibus cogitandum relinquo, *a De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum ſunt in opprobrio.* Juvenilis ætas ſoli inſtar feracis eſt, quò uberius ſortitur, ac præſtantius ingenium, eò denſiorem in ſylvam durarum veprium fructificat, atque in ſegetem vitiorum ac dolorum luxuriat. quò ſpectant illæ vatis querelæ *b filii colligunt ligna, patres ſuccendunt ignem, mulieres conſpergunt adipem, ut faciant placentas Reginæ cœli, & lib… diis alienis, & me ad iracundi… provocent.* Quaſi diceret Proph…ta, è filiis, velut incultis & neg…ctis, pullulant rami noxiar… cupiditatum, quibus paren… quaſi ardentes faces, vanæ cuj… dam gloriolæ ſubdunt, & ſtu… matres, adipe ſuarum blandit… rum fovent, ut ſacrificent Regi… cœli, id eſt vanitati, quæ ſub ſ… regnat: & libent diis alien… Baccho, Veneri, Plutoni, & … Deum ſuum ad iracundiam p… vocent. De his Propheta regi… *c immolaverunt filios, & filias … dæmoniis*, quàm aptè hic lam… tatio Quintiliani, viri in Impe… Romano ſapientiſſimi, quadr… *antè palatum eorum, quàm os in… tuimus. in purpuris repunt, in le… cis creſcunt, gaudemus ſi quid li… tius dixerint: verba nec Alexan… nis quidem permittenda deliciis, … ſu & joco excipimus.*

Solerter Tertullianus du… cem benedictionem expend… quam Iſaac jam maturus ævi, plenus dierum, filiis imperti… eſt. Jacobo dixit: *d det tibi D… de rore cœli, & de pinguedine te…* Eſau autem: *in pinguedine ter… & in rore cœli, deſuper erit ben… ctio tua.* utrique benedicens, cœli rorem, & pinguedinem … ræ optat; ſed animadverte… eſt, inquit Tertullianus, *e … ctura benedictionis iſtius; nam… ca Jacob prima promiſſio cæleſti… roris, ſecunda terrenæ opimit…* Eſau primò *terrenam benedi… nem impertiit.* Quam multi par… tes, in liberos ſuos derivare … nantur benedictionem, vel po…

a Eccl, 41 b Ierem: 7

c Pſal 105 d Gen c. 27

e Tertul l 3. cont. Marcion cap. …

maledictionem infelicis Eſau, quam pauci veram benedictionem unius Jacobi, filii longè chariſſimi? quam multi hic iis adblandiuntur filiis, qui velut teneræ arbores, comas latè ſpargunt, excelſo vertice gradiuntur, formâ venuſtâ, diſciplinis tripudiandi, digladiandi, omni denique aulicismo, & mundi hujus lenocinio apprimè imbuuntur? audiant hi Africanum Præſulem de quodam Cyrillo Hipponenſi, qui filium deperibat unicum, ſic diſſerentem: *a filium*, inquit, *unicum habebat, quam ſuperfluè diligebat, & ſupra Deum: ideoque ſuperfluo amore inebriatus, illum corrigere negligebat, dans ei poteſtatem faciendi omnia, quæ placita eſſent illi.* & in hoc ei quærens benedictionem Eſau, terræ ſcilicet pinguedinem, non cœli rorem; licentiam vitæ ſecularis, non libertatem filiorum Dei. eoque proſtitutæ nequitiæ devenit, et vino æſtuans, ſtuprum matri gravidæ inferens, fœtum oppreſſerit, patrem trucidarit, ſorores graviter ſauciarit. hinc ſanctus Præſul, quodam æſtu concitatæ mentis, atque orationis exclamat: *O doloſa libertas! ô grandis filiorum perditio! ô paternus amor mortiferus! ecce filios ſe dicunt diligere, quos jugulare procurant, dicunt eos amare, quibus jam ſuſpendia parant.* Quæ ne quis fortè nimium exaggeratè dicta autumet, idem eventus alter tragicus adſtruere poterit, quem refert Boëtius de quodam Lucretio, cui filius adeò perditè in amoribus erat, *b* ut velut ſimium depe-

a Aug ſer: 33 ad frat. in Erem.
b Boet de diſc. ſcholarum. P. David. in veridico cap: 49

riret, ad omnia conniveret, in omnem licentiam fræna laxaret; donec tandem in publica flagitia præceps, Magiſtratus juſſu in vincula conjectus, & infami mortis ſupplicio damnatus eſt: cumque omni urbe concurſante, fatales ſcalas præeunte carnifice conſcenderet, noviſſima verba, jam laqueo collo injecto, ſe ad parentem habere profeſſus eſt, qui ad hoc ferale ſpectaculum adſcitus, ubi propiùs ad filium acceſſit, filius quaſi in aurem quid dicturus, nares parenti præmomordit, dicens: ſi à teneris corripuiſſes, non huc denique deveniſſem. Si parentes lenem ac benignam in filios juſtitiam exercuiſſent, non gravem illam & ſeveram, cum amariſſimo ſui, & filiorum cruciatu incurriſſent. Maximilianus Imperator triplici ſpectaculo fertur delectari ſolitus, 1. conſpiciendo campum, copiis militaribus inſtructum. 2. Chorum refertum monachis, 3. patibulum plenum furibus. primum urbes tutari dictitans, ſecundum Religionem, tertium juſtitiam. at ſi longè jucundius parens in domo ſua ſpectaculum deſideret, ſemper liberis ſuis ante oculos ponat *c benedictum lignum per quod fit juſtitia.* Serò jam filii & parentes ſapiunt, cùm ad Græcum II deventum eſt: *d* cujus rei oſtentum hoc objectum eſt: parens cum ſero veſpere filium bene potum reducem corriperet, ac ille contumaciùs reſponderet, arreptam quæ ad manum erat, lampadem in filium projectabat; ſed irrito ictu, non vano tamen

c Sap. 14 d P. Poirters Ydelheyt der weerldt.

augu-

augurio in parietem impacta, patibulum cum fure ex eo pendulo, ſcitè expreſſit. nec multò poſt, cum aliis ejuſdem farinæ ſcurris comprehenſus, laqueo vitam finivit. proinde vos tempori audite Chryſ etiamnum cœlis tonantem: "*a* hos „ego patres, parricidis immanio„res dixerim; illi enim corpus ab „anima ſeparant, iſti & corpus & „animā æternis ignibus tradunt. „atq; is quidem, qui corpore occi„ditur, neceſſariò naturalì lege e„tiamſi necatus non fuiſſet, more„retur; hic vero ſempiternā mor„tem vitare potuiſſet, niſi hanc illi „conſciviſſet paterna negligen„tia, quâ ſe, & ſuos nonnumquam æterna ruina involvunt.

a Chryſoſt l 3. adverſus vituper, vitae monaſt.

§. III.

Tu virgâ percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis. b

INgenioſè, Poëtæ commenti ſunt, Mercurium virgulam manu circumferre ſolitum, tam prodigioſæ virtutis, ut illâ animas ex inferis ad vivos revocaret: Maronem audite: *c*

Tum virgam capit, hac animas iſte evocat orco.

quod ſi majoris longè beneficii eſt, præcavere ne ſui in barathrum ruant, quàm illuc prolapſos educere; profectò non vanam fabulam experieris, ſi virgarum metu hoc præcipitium filiis quodammodò obſepſeris, & *de inferno liberaris.* de virgâ illâ Moſaicâ, mirabilium effectuum operatri-

b Prov, 23 14, c Æneid 4.

ce, ſic ſenſit eruditus interpre *d* virga eſt diſciplina, correcti & caſtigatio, quæ initio pueri imperfectis & immortificati horrida videtur, ut ſerpens; ſe in fine, cùm ejus fructun experiuntur, agnoſcunt eſſe vir gam paternam & paſtoralem: nam ut ait Apoſtolus ad Hebr. *omnis diſciplina in præſenti quid videtur non eſſe gaudii, ſed mœ ris; poſtea autem fructum pacat ſimum exercitatis per eam red juſtitiæ.* ſed nunc ô tempora! mores! complures parentes ad non ab inferno liberos revoca ut eo proruentes, quaſi prop lant, ac ſtimulos ſuâ nimiâ dulgentiâ ſubdant; de quib ſerò, ſed ſeriò filii queruntu *e prodidit nos aliena perfidia, p rentes ſenſimus parricidas.* in m dium adferam luctuoſam ad tragœdiam, ut meritò omni parentum aures tinniant.

Recens eſt hiſtoria, quam dus Auctor Societatis noſtr *f* qui è loco ubi accidit poſtli nio reverſus, ſic commemor Viro nobili filius unicus erat, quem opulenta trium famil rum hæreditas ſpectabat. dnm in gymnaſio noſtro, hun nioribus literis imbueretur, in mnibus ſe vitâ, & moribus in gerrimum præbebat. Inde lib tati ac omni licentiæ fræna la re occœpit; eò tandem, pud excuſſo, flagitiorum devenit, publicus ſcortator, ac infar mœchus haberetur. huic t præſenti adoleſcentis diſcrimi & familiæ dedecori ut occur

d Cornel in Exod cap. 4 v. 2
e Cypr. de lapſis, f P. Aland. le Pere de famile cap 12 pag 216

rent magiſtri, cum commonitionibus ac obſecrationibus multis ad meliorem frugem reducere conati ſunt; ſed quia manum jam ferulæ ſubduxerat, eorum monita parum curabat. ultimum arietem Societatis ſacerdos, urbis concionator ſuadelâ ſuâ admovit hic parentem convenit, ac feriò expoſuit, & adhortatus eſt, feverè in filium animadverteret, à congreſſu cujuſdam mulierculæ conjugatæ ſedulò revocaret. reſpondit parens, hec adoleſcentum vitia eſſe, fervorem illum non poſſe adeò temperari: quo reſponſo noſter ſanctô zelô incenſus, timendum, induit, & utinam falſus vates ſim, timendum ne tibi ac filio tuo æternum brevî à vindice Dei manu, inferatur exitium. Nec vanus augur exſtitit, etenim vix trium hebdomadarum elapſo ſpatio, dum filius hic prodigus, cum adultera à ſuperveniente marito deprehendi tur, iteratis ictibus unà cum ſcorto, in flagranti delicto confoditur. quo facinore perpetrato, foribus occluſis, urbe is ſe proripuit. At verò die inſequenti, cùm officina de more non pateret (fabrum quippè lignarium agebat) vicini in multam lucem fores clauſas admirati, pulſant, & nemo aperit; malum ſuſpicati, admotis ſcalis per feneſtram ædes ingreſſi, cadavera etiamnum cruore ſuo immerſa reperiunt, acerbiſſimum filii unici exitum habetis; qui accidit anno Chriſti 1614. ipſo hebdomadæ ſanctæ tempore, nunc quemadmodum parentes nuntium acceperint, attendite: mater piiſſima fœmina, quæ maritum ſuper effræni filii ſui indulgentia, pluries commonuerat, hujus cataſtrophes ignara, è templo noſtro redux, mœſtiſſimo hoc rumore perculſa, in plateis deliquium paſſa, corruit: ſibique reddita, ita animo dolor inſedit, ut noctu diuq; non priùs filium flere deſtiterit, quàm oculos lachrymando deperdidiſſet, hoc aſſiduo iis, qui conſolationem aliquam adferre ſatagebant, reponens, filium ſuum unicum æternis ignibus apud inferos cruciari pater verò, qui huic præcipitio viam ſtraverat, hoc ferali nuntio in phreneſim actus, pulla veſte, inculta barba, facie exangui; per urbem curſitans, & velut intemperiis aſſiduò agitatus, viam finiit. Nonne veriſſimè Auguſtinus: *a valdè perniticsè ſentiet filius patris lenitatem, ut juſtè poſtea Dei ſentiat ſeveritatem.* Ubi nbſervandum, quantò leniùs ac leviùs, paternam filius correctionem, de qua Sapiens: *b ſi percuſſerit eum virgâ, non morietur,* quam vindicem Dei manum, virgâ ferreâ armatam, incuriſſet, ſi puerum quinquennem, ut tradit S. Gregorius, *c* obſcœnas ac blaſphemas voces jactantem, parens pro merito flagellaſſet, tartarei carnifices, filium nequidquam patre obluctante, è ſinu ejus non abripuiſſent; quod haud dubiè divinâ Dei providentiâ factitatum; *d ut exempla omnium ſint tormenta paucorum.* Pueri, cavillos in Eliſæum calvum jactabant, cùm ecce duo urſi è ſaltu proruentes, quadraginta duos ex eis dilacerarunt. ut quid in pue-

a Aug. in Pſal. 50 b Prov. 23
c S. Greg. l. 4. dial. cap. 18
d Cyprian. 4. Reg. 2.

tos decennes tam atrox carnificina? Reſpondit Juſtinus Martyr, quoniam ea verba pueri à parentibus ſuis, qui Prophetas inſectabantur didicerant, idcirco Eliſæus cæde liberorum parentes caſtigavit. Sed cur ab urſis, non autem à Leonibus, quorum ea Regio fertiliſſima, diſcerpti ſunt? cauſam inſinuat Ambroſius, quia urſi myſticè filiorum educationem exprimunt: *a urſa*, inquit, *fertur informes partus edere, ſed natos lingua fingere ad ſui ſimilitudinem; tu filios inſtituere tui ſimiles non potes?*

Quod ſi fortunarum, ſi valetudinis, quod filii per nimiam indulgentiam incurrunt detrimentum, ſi morum, vitæque corruptela, ſi familiæ nota, & ſæpe everſio, ſi denique eorum tam corporis, quàm animi jactura æterna, minus vos, ô parentes, valet commovere, ipſum veſtrum exitium, veſtra vobis parata ſupplicia perhorreſcite, quorum gravitatem ex veſtrorum ſcelerum enormitate, quæ ex flagitioſâ filiorum vitâ, vobis imputabitur, penſate: nam ut Theologorum Princeps Aquinas, *b qui talia agunt* (de Heli loquitur) *digni ſunt morte, non ſolùm, qui ea faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus, præcipue ſi ex officio incumbat, ſicut peccata fiiorum imputantur Heli.* Conformis in eo Doctorum ſenſus & conſenſus eſt, *c* Navarri, *d* Reginaldi, *e* Antonini, *f* Sylveſtri, Soti, *g* Bonacinæ, aliorumque.

Parens tenetur filiorum curam habere, idque ſub ea obl gatione, ut Paulus aſſerat 1. Co rinth. 5. *qui ſuorum, maxime d meſticorum curam non habet, eſt i fidelis, & infideli deterior.* Hinc ſ quitur 1. Patrem, qui non ſtude quantũ in ſe eſt, ut filius cateche imbuatur, & neceſſaria ad ſalute condiſcat, peccare mortaliter. eum, qui non invigilat, ut fili præcepta Dei & Eccleſiæ, ſervet, ab omni graviore noxâ abſtinea qui non objurgat, non caſtigat deliquerit, peccare mortaliter. addit Navarrus, Parentes pe care mortaliter, qui patiuntur lias ſuas habere amatores ob m lum finem, vel eas à ſuſpectis co ſortiis non avocant 4. inquit, c norunt filias turpem vitam age veluti fucis & irritamentis, inducendum aliquem in pecc tum mortale, nec ipſam repr hendunt, neque corrigunt. 5. c conſentiunt, ut cum filia ſua ſpo ſa, ſponſus habeat tactus impuc cos; &c. quare permitti eis n debet, ut ſoli ſecreto converſen quanto ergo gravioris ſceleris a guendi ſunt parentes, qui ut op lentum juvenem, ad contrahe dum cum filia inducant, hoc num ſpectant, & filiam inſtruu ut in fornicationem cum prom ſione de matrimonio conſenti aut etiam pelliciat? Omnia dei que liberorum flagitia, quæ p rentes ex officio impedire & p nire tenebantur, illis imputan ſunt, ut diſertè tradit Origine *h* dicens: *omnia quæ deliquer filii, de parentibus requiruntur, non erudierint, neque corripuer eos: hi enim filiorum animos, i inexſtinguibili in interitum tradu*

a Ambr l:6. hexem c.4 b S Thom in ep ad Rom. cap. 1. lect: 8. in fine c Navar. ench. c 14. n. 21 22 d Reg l:20 c:3. n. 41. e Ant. p. 1. t. 14. c 4. §. 6. f Silv. verbo percuſſio. g Bonac praec. 4. decal, diſp:6 punct 6

h Orig l:1. in Iob.

& ſemetipſos in furorem judicii de-
ergunt. hujus, inquit, *evidens ex-*
mplum in Heli oſtenditur: quorum
lii, poſt fœdæ libidinis ac ſacri-
gii admiſſa flagitia, repentinâ
orte perierunt, *ipſe verò è ſella*
trorſum fractis cervicibus corruit.
uem unum ad terrorē omnium,
hac materia induxiſſe ſufficiat.
Heli nempe, *ut Chryſ. teſtatur, a*
propter filios periit: illos quippe
cum acriùs coërcere debuiſſet,
verbis tantùm lenibus monuit.
Quocircà dum illis moleſtus eſſe
ſevera increpatione recuſat, &
illos, & ſeipſum unà perdidit;
uibus verbis graviſſimus Præſul
idem fatetur, hunc Heli, filios
onuiſſe, ſed leniter prorſus, ac
uliebriter, dicendo: *b nolite filii*
ei: non enim eſt bona fama, quam
o audio. Cùm in eos pro ſcele-
s enormitate, acerrimè animad-
rtere debuiſſet. ita hodierna
e parentes verbis biſſinis filios
rſtringunt, & vulpinâ caudâ
riunt; cùm virgâ ferreâ corri-
ndi eſſent: *c neq; enim ideò, quòd*
los haberet filios puniebatur, ſed
ia ultra debitum increpationi pe-
cerat, ut cùm Dei leges violaren-
, ſe veriùs in illis ultus non eſt.
nctiſſimi parentes quandoque
verſos habuere filios, ut Jacob,
muel, David, nec ideò puniti;
l ii, qui tales tolerarunt, leniùs
ctarunt, cū à conſpectu arcere,
cœnatos dimittere, ad graves
enas ad ipſius hæreditatis pri-
ionem procedere debuiſſent, ut
eologiæ periti in variis caſibus
endunt, ita Theodoretus filios
li, ſacris arceri, & velut ex
mmunicari, dignitate Sacerdo-
i privari volebat: *d filiorum*

iniquitates, inquit, *non egebant lenibus medicamentis, ſed acerrimis & aſperrimis. oportebat ergo, cùm poſt primam & ſecundam admonitionem perſeveraſſent in nequitia, eos è templi ambitu expellere.*

Procopius inſuper *à Sacerdotum dignitate amovendos fuiſſe* decernit D. Cæſarius Epiſcopus Arelatenſis, Hom. 15. de aſpera animæ admonitione: timeo, *ait*, & nimium " expaveſco Heli Sacerdotis exem- " plum, qui pro eo, quòd audiens " filios ſuos adulteria committere, " diſſimulavit eos aut cadere, aut " à communione ſuſpendere; ſed " tantùm leniter admonuit, & non " cum grandi feritate diſtrinxit, " & ipſe retrò cadens de ſella, fra- " ctis cervicibus mortuus eſt, & " nomen ejus de libro vitæ dele- " tum eſt. Ecce, quàm grave " malum factum eſt, per negligentiam Sacerdotis. ubi expende illud, inquit Mendoza noſter, *e nomen ejus de libro vitæ deletum eſt* quod negligentiam Heli, in filiis arguendis, adeo gravem fuiſſe ſignificat, ut ſentire videatur, pro illa non ſolùm mortem temporariam incurriſſe, ſed etiam æternam. Ne quis autem ſuſpicetur, ob alia fortè admiſſa flagitia, Sacerdotem Heli tam atrociter à Deo punitum fuiſſe, exponit ſanctiſſimus Antiſtes, vitæ illum integerrimæ fuiſſe, non potatorem, non raptorem, non contumelioſum, aut alio quovis vitio commaculatum: *f cujus cùm vita eſſet irreprehenſibilis; tamen quia filios calcantes Dei legem, non cum ſeveritate corripuit, cum illis etiam jure punitus*

a Chryſ. hom. .. in 1 tim 2.
b 1. Reg. 2 c Chryſ. l. 3. de provid.

d Theodor quæſt. 10 in 1. Reg.
e Mendoza l 1. Reg cap. 2 à 26. ann. 21 circa lit ſect 1
f Chryſ hom. 17. in Matt. c. 5

punitus eſt, & grave ſubiit ſupplicium. quæ res uberrimis digniſſima lachrymis, conjuges reperire vitæ inculpatæ, orationi inſtantes, neceſſitatibus pauperum ſubvenientes, & hac ſolâ in filios ac filias indulgentiâ, æternum illis ac ſibi parare incendium.

Unum tamen hîc parentes monitos velim, in omni correctione, & pœnis ſumendis, modum adhibendum eſſe, ut ſapienter monet Sapiens, *a paterfam ſit in domo ſua, ſicut leo evertens domeſticos ſuos.* reperire eſt, qui non patres, ſed tyrannos ſe filiis præbeant, neque lene verbum, nec blandum vultum præbere. nil indulgere, ſed aſſiduò rodere, carpere, jurgare, cædere, non more parentum, ſed carnificum conſuevére, quibus *furor arma miniſtrat*, hec rarò fuſtem, ferrum, orbem ſtanneũm, in caput vibrant, cum præſenti mutilationis, aut etiam necis periculo; atque hac de cauſa, non unum à parentibus filium profugum, ac tandem prodigum & in omne ſcelus projectum novi. meminerint manſuetudinem, ſemper ſeveritati attemperandam eſſe.

a Eccl.4

§. IV.

In Arca aſſervabatur Manna & Virga. b

FAmilia veſtra hanc arcam referat, in qua virga & manna reponatur, aut potiùs, ut D. Greg. ait, hæc duo in ſcrutinio pectoris recondantur: *c in boni R. ſt. pectore* inq., *ſi eſt virga diſtrictionis, ſit & manna dulcedinis.* aliam ſimilitudinem idem Doctor à Samaritano mutuatur, *d* alligavit vulnera ejus, infundens oleum & vinum. " *quorſum hos duos liquores?* ut per" vinum mordeantur vulnera, per" oleum foveantur. quatenus per" vinum mundentur putrida, per" oleum foveantur ſananda, miſcenda ergo eſt lenitas cum ſeveritate faciendum quoddam" temperamentum ex utroque" (quaſi ὀξύμελι, *ſeu* γλυκύπικρον) ut nec multâ aſperitate" exulcerentur, nec nimia be-" nignitate ſolvantur. " vidiſti quandoque Citharœdum, teſtudinem ſuam componentem, ejuſque chordas explorantem, quæ ſi laxiores ſint, abſonum quid reddunt, ſi verò aliquam remiſſiorem, nimium fortè tendere voluerit, diſrumpit; unde illud Poëtæ, hîc ſubjici poteſt: *e ulteriùs ne tende.* ita penſandum eſt, inquit Greg. *f quòd chorda in Citharâ; ſi minùs tenditur, non ſonat; ſi ampliùs, raucum ſonat*, aut etiam diſrumpitur: ſit itaque amor, ſed non" emolliens: ſit rigor, ſed non" exaſperans. ſit zelus, ſed non" immoderatè ſæviens. ſit pietas," ſed non pluſquam expediat" parcens: ut dum ſe in arce re-" giminis, juſtitia, clementiaque" permiſceant, is qui præeſt, cor-" da ſubditorum & terrendo" demulceat, & tamen terroris" reverentiam demulcendo con-" ſtringat."

Id ipſum Romanus Philoſophus ſapuit & docuit: *g puer inter utrumque regendus eſt, ut modò frænis utamur, modò ſtimulis.* Quare poli-

b Ad Hebr. 9. v. 4
c S. Greg. 2. part. Paſtor. c. 21
d Luc. 10 e Virg. 6. Æneid.
f Greg. in Iob. c. 10 Greg. cit.
g Seneca l. 2. de ira c. 21

olitica hæc parens præcepta te-
eat : *a* 1. in tenerâ ætate, pœna
umquam par delicto eſſe debet,
uia ſæpè inconſiderantiâ pecca-
r. ſæpè minis ſat eſt terruiſſe,
umbra virgæ pro verbere eſt.
à contumelioſo dicto facto-
ue abſtineat, nec leniùs lingua,
àm virga flagellum eſt, & ni-
lo expeditiùs temperatur. ab-
it ergo verborum jacula, inde-
ra nomina, vitia corporis &
turæ tangentia, quæ interdum
o cognominibus adhæreſcunt.
omninò imprecationes & blaſ-
emias evitet, quibus dum ſe,
ſuos (ut plurimi luctuoſi exi-
comprobarunt) devovet, ma-
n corpori aut animæ accerſit.
anis itaque correptio, *b* & pu-
io, non cæco impetu, ſed atten-
animo, & cum diſcretione
igenda eſt, ut Deum, cujus vi-
parentes gerunt, imitentur.
Ægyptii, ut D. Cyrillus re-
, *c volentes ſignificare Deum,
gebant cœlum, cui baculum ſub-
ebant*; in oculo diſcretionem,
baculo juſtitiam adumbran-
hujuſmodi Phænomenon,
n aliquando Jeremiæ obje-
n, exclamat : *virgam vigilan-
go video*; Vega in hunc lo-

a Coutzeu, polit l.4. c.1. Sacchinus paroen, c.11 & 12, de poenis & obi. V. Drex. de vitiis linguae tit. lingua imprecans c Cyrill, Alex, l, 9, cont, Jul,

cum, *virgam vigilantem*, oculatam juſtitiam interpretatur, ne per errorem ſupplicium inſonti inferatur, ne etiam in reo diſſimuletur. Quare ut concludam, illud mellei Doctoris monitum referamus, cum quiſque filios diligat ut pupillam oculi ſui, non minorem curam ac ſolertiam adhibeat, ut illos quam ut iſtam illæſos ſervet : *d pupillam*, inquit, *Deus nitidiſſimo naturæ vallo munire dignatus eſt, quia innocentia & integritas levi ſorde aſperſâ violatur; & ideo perſpiciendum, ne quis eam pulvis erroris oblinet, aut ulla vexet feſtuca peccati.*

e Nil dictu fœdum viſuque hæc
limina tangat,
Intra quæ puer eſt.

Tum ſubdit : *ad hunc etiam modum parentes cuſtodire debent filios, & ab omni labe impudicitiæ puros tueri; præſertim cùm teneriorem ætatem ſupergreſſi, adoleſcentiæ latiorem campum ingrediuntur.* deplorat hic ſacer Orator, nomine & re, laureâ dignus, *f* puellam parentibus orbam, quæ pupilla dicitur, minimè ut pupillam oculi aſſervari, ſed ſæpe pulveri committi, cui Tutor, velut Argus centoculus invigilare deberet.

d Ierem c.1 Amb l.6 hexam.c.9
e Iuven.ſat 14
f Lauredan. Sibria rer. mort. tit parentes erga liberos

EMBLE-

EMBLEMA XXVIII.

In me manet & ego in illo. Joan. 6.

IOVIS OMNIA PLENA a

DOMINICA PENTECOSTES.

Deus univerſo orbi intimè præſens eſt, juxta illud Joan. *in illo manet, & ipſe in eo.* quemadmodum bulla, intus & extus undique in aëre verſatur. quæ intima numinis præſentia:

§. I. *Medium ac remedium præſentiſſimum eſt, ad omnia flagitia e*[...]*tanda.*

§. II. *Dei præſentia, efficax ad omnem virtutem & perfectionem, in*[...]*tamentum.*

a Virg. Eclog 3 b I Ioan. 3

DOM

Apud vos manens. Joan. 14.

CURIOSA quæſtio, Philoſophos imò & Theologos inter, ventilatur: ubi mundus ſit? quid extra mun-um ſit, ſi quis caput ſupra em reum protenderet, an illic aë-m, an lucem, an tenebras reper-rus eſſet Philoſophi paſſim mun-im nullibi, in nihilo, in ſpatiis aginariis (in quibus imaginan-r plures alios mundos poſſibi-)ponunt. quod Carolus Borbo-us innuit, *a* dum pro ſymbolo o, ſphæram orbis terrarum, à ex manu pendulam ſumpſit, m hac epigraphe: *ex nihilo res xima.* Sed in rem noſtram verè ditè Leſſius, *b* divinam eſſenti-extra mundum, velut lumen, immenſum diffuſam eſſe docet: Deum olim contemplatus Da-l, Pſalm. 144. exclamat: *magnus minus, & laudabilis nimis, & gnitudinis ejus non eſt finis.* Job. . 11. *excelſior cælo eſt*, inquit. iens 2 Paral. 6. *cæli cælorum te capiunt.* unde Deus immen-illud ſpatium eſt, non imagi ium, ſed maximè reale, licet corporeum; hæc verò mundi china, *c ponderibus vibrata* , in Deo eſt, *ſicut globus vi-s in lumine Solis: lumen enim rius totum globum penetrat, & erius ambit, in immenſum ſe fundens uſquequaque.* quid aëa nte denſius, quid durius? hunc en Solis radius penetrat & *in-tima luſtrat.* Vel ſi lubet cum Auguſtino, divinam eſſentiam, quaſi infinitum Oceanum, in immenſum diffuſum, in eoque mundum, ut ſpongiam immerſam contemplare: *d conſtituebam*, inquit, *in conſpectu ſpiritus mei univerſam creaturam, & feci unam maſſam grandem, diſtinctam generibus, ſanè finitam; te autem Domine ex omni parte ambientem eam, & penetrantem, ſed uſquequaque infinitum: tamquam ſi mare eſſet ubique & undique, & per immenſa ſpatia, & haberet intra ſe ſpongiam quamlibet magnam, ſed finitam. ſic creaturam tuam finitam, te infinita plenam putabam & dicebam: Ecce Deus, & ecce, quæ creavit Deus, & ecce quomodo ambit & implet ea.* meritò ergo hodie dicitur nobiscum eſſe, ac nobiſcum manere, cùm intimius illi ſimus, quàm ſpongia mari; aut globus vitreus ſoli; aut bulla aëri, quæ *Iovis nudique plena*: quia *in ipſo vivimus movemur & ſumus.* Hæc immenſitatis divinæ ſpeculatio non vana aut profana eſt, ſed ſancta & ſalubris, ut ex dicendis patebit.

a Caraffus doctrin Curieuſ. l: 7 ſect. 21
b Leſſ. de perfect. divin. l: 2. c: 2
c Leſſ. cit. l: 2. c: 3

d S. Aug. l. 7. conf c: 7 e Act. 7

§. I.

Ad flagitia omnia evitanda, medium ac remedium efficaciſſimum.

SEneca epiſt. 11. ad Lucilium: *accipe utilem & ſalutarem epiſtolæ clauſulam, quam te affigere animo volo: aliquis vir bonus nobis eligendus eſt, ac ſemper ante oculos habendus*

habendus, ut ſic tamquam ill Spe-ctante vivamus, & omnia tamquam illo vidente faciamus: magna pars peccatorum tollitur, ſi peccaturis teſtis aſſiſtat. aliquem habeat animus, quem vereatur, cujus auctoritate etiam ſecretum ſuum ſanctius faciat. O felicem illum, qui ſic aliquem vereri poteſt, ut ad memoriam quoque ejus ſe componat, atque ordinet; qui ſic aliquem vereri poteſt, citò erit verendus. Chriſtianè à Gentili, cujus doctrinæ veritas in comperto eſt: quis enim diſcipulus in conſpectu Magiſtri, quis famulus præſente Domino, quis plebejus coram Principe aut Rege gravius impingere aut flagitium admittere auderet? ut bene obſervat Magnus Baſilius dicens: *a quis latro coram judice furari audeat, quis alterius poteſtati ſubjectus, in oculis Principis auſurus ſit aliquid, quod diſpliceat?* quin potiùs ſi quod animo conceptum aut inceptum facinus, ad præſentiam eorum diſturbatur, diſſipatur: Job id de ſe manifeſtò deſtatur: *b videbant me juvenes, & abſcondebantur, Principes ceſſabant loqui, & digitum ſuperponebant ori ſuo*; quid præſentia Dei non efficiet, quomodo non mutabunt ſermones & mores, ubi illud occurrit: *Deus adeſt?* ſi hoc ſpectante & audiente, juvenes & proci cum puellis verſentur ac fabulentur, quàm caſtè, quàm cautè! ſanctitas unius Bernardini Senenſis tantum apud homines valebat, ut qui diſſolutiores aut liberiores erant, ad præſentiam Bernardini ſermonem abrumpere, ſeſe componere ſolerent, dicentes: Bernardinus adeſt. quid quod Tertulliano atteſtante, olim tanta in veneratic occurſus fuit Chriſtiani, ut vel aſpectum pallii ejus erubeſcer *c de occurſu meo*, inquit, *vitia fundo, ô quàm grande pallii ben cium eſt, ſub cujus cogitatu, vel probi mores erubeſcunt.* Na P. Suffren, *d* à paucis annis ſonam magnæ dignitatis in Regis Franciæ, ſibi dixiſſe: ſi occurreret obſcœna quæpiam gitatio, aut ſuggeſtio mali g vehementiùs impelleret, con ctum aut præſentiam ſolam juſdam Dominæ, integerrima tæ in aula, quam nominabat, animum ejus à ſcelere avoca ut pudore ſuffunderetur hac ſente, vel cogitare: ſed ſanio mentem reciperet efficac quod narrat Ambroſius: quic que haberet fomitem impu tiæ, ſolo conſpectu B. Virgi omnis motus ſubſidebat, eju præſentia pudicitiam oculis bat. Vidiſtis quandoque i ſtudioſos pugnam, aut diſſid exortum, clamores ac voci tiones Magiſtro accedente d pentè omnia componi. in quandoque ſeditio inter p jos, ingentes turbæ, ſummu multus: Conſule aut Pr adveniente, omnia ilicò ſeda expreſſit id graphicè Poëta:

e Ac veluti, magno in popul
ſæpe coorta eſt
Seditio, ſævitque animis ig
vulgus:
Iamque faces & ſaxa volant
arma miniſtrat;
Tum pietate gravem ac meri
fortè virum quem

a S. baſil. Reg. brev. c. 29. b Iob c 29

c Tertull. l. de pallio c 5
d l'An. Sacré P. Suffren p. 54
e L. 1. Æneid.

nſpexêre, ſilent, arrectiſque auri-bus adſtant.
s enarratis appoſitè ſubinfert
nbr. „ *a* hominis teſtimonium
eclinamus, &in cōnſpectu Dei,
uæ ſunt indigna, committimus
njuria eſt homini, ſpectari fla-
itia; Deum arbitrum omnium
ſſe ſcimus, &eo teſte peccamus
plus hominem quàm Deum
emur, & reveremur? compello
, ſi quid in familia veſtra quan-
; indecens, ſi quid jurgii inter
juges, inter fratres, ubi vir ho-
atus adeſſe nuntiatur, nonne
itò ſermo omnis abrumpitur,
nis cholera frangitur? Baſil. in
. brev. difficile quidem ait eſſe
primere choleram, &tamen *b*
teſt miles coram Rege hic
n iraſci, ob ſolam Regiæ di-
itatis eminentiam. ſi ergo po-
tantum modica differentia
er duos ejuſdē naturæ, quan-
efficacior erit cogitatio, Deū
præſentem qui omnes om-
ò motus perſpicit. Hom. re-
chillem, hominem præfervi-
ira concitatum, in Atridam
ntem, præſentiâ Palladis ſu-
nientis lenitum, & manum
ulo amoviſſe, à cæde tempe-
Sunt famuli minùs fidi, qui
ulum ſæpe nummum aliquē
ari: ſunt ancillæ, quæ inglu-
mulante, claneulum quid e-
quid cupediarum, quid vini
ere auderent; ſed hero aut
nſpectante, quis id audeat?
epiſt. 111. „ hoc nempè ſer-
rum linguas & manus coër-
ut nec floſculum carpant,
omulum in horto capiant,
fruſtulum panis ſublegant,

ſi nullam ſibi herilis abſentiæ „
ſecuritatē polliceri queant; hinc „
crebriores querelæ: Dominus „
mihi ſemper à tergo hæret, loco „
quo minimè formido, deprehen- „
dor. „ Nonne manifeſtum eſt: *c*
maxima pars peccatorum tollitur, ſi peccaturis teſtis aſſiſtat? ſi vir pro-
bus præſens ſit? putabat certè S.
Bern. ſufficere ad omne peccatum
vitandum, unum aliquem è cœle-
ſti illa curia dynaſtam, angelum
tutelarem ſibi præſentem, ut Pæ-
dagogum, ut Magiſtrum contem-
plari. quam doctrinam mellifluus
hic Doctor ex Amb. ſuxiſſe vide-
tur, qui ſerm. 1. in Pſ. 118. ſic ait:
quamvis cum Ancilla vel mere- „
trice vulgari; ſi quem fortè ſpe- „
ctatorem cognoverit facinoris „
ſui, pudore tamen inceptum de- „
ſerit; quantò magis, ſi quis alle- „
vet mentis oculos, & conſideret „
plena eſſe Angelorum omnia, aë- „
rem, terras, mare, Eccleſias, qui- „
bus Angeli præſunt, concepto „
poteſt renuntiare peccato? „ ex
quo concludit, quantò majorem
ruborem incutere debeat, Domi-
num Angelorum inſpectorem ha-
bere. Ecc. 23. *quis me videt? tenebræ circumdant me, & parietes cooperi-unt me, & nemo circumſpicit me: quem vereor? & non intelligit, quo-niam omnia videt oculus illius, &c.*
quæ verba Amb. ſic exponat: *d non reveritus eſſes Angelorum præſen-tiam, ſi præſentes eſſe crederes? non metueres non dicam facere, ſed loqui aut aliquid cogitare, quod pravum eſt, ſi tibi divina Scriptura ſuaſiſſet, quia Deus cogitationum arbiter eſt, ſecretorum teſtis. hominem vereris præſentē, Dei Patris, & Filii nō vere-*

a Ambr. apolog. de David. c. 10
b Baſil. in Reg. brev. 21 29. & 30.

c Senec. ep. 11 ad Lucil. S. Bern in Pſal. 90 d Ambr. in Pſ. 118 ſerm. 4

ris præſentiam. ſed non vis credere, ne poſſis cavere. noli ſicut cæcus aut ſurdus, qui eò quod non poteſt audire, nec videre præſentes, dum putat nullũ eſſe, perpetrare adoritur, quod arbitratur eſſe ſecretum; a ita tu putas, quòd ſine teſte delinquas, putas te ſolum eſſe cum fornicariis, & non recordaris, quia oculi Domini luci-diores Sole, vident orbem terrarum. adeſt Pater, adeſt & Filius, adſunt miniſtri, adſunt Cherubini & Seraphini, qui dicunt SS. SS. SS. plena eſt terra majeſtatis tuæ. putas quòd in adulterio te non deprehendet, quem videt adulterium cogitantem?

Cantipratanus refert de quodam, a qui pudendum ſcelus admiſerat; nec auſus confiteri, habitu peregrini Chriſtum obviam habuit, qui ſic illum paucis affatus: age ſi te aliqua tui teneat miſeratio, ſi ſalutis amor, ſi deſiderium veniæ conſequendæ, frigida caput mihi ablue: & ecce, videt in vertice oculum; hîc hærere, mirari, exclamare: quid hoc? quod hominis monſtrum, cui oculus in vertice? Tum JESUS: ille, inquit, ille eſt oculus, qui te in abſcondito peccantem vidit, quem nulla ſcelera poſſunt latere. Ille oculus ſemper vigilat, ſemper tibi intentus, & te fixe intuetur aſſiduò, ac ſi non intenderet aliis, b *ſpeculator perpetuus, veluti ſi totius creaturæ tuæ coeli & terræ oblitus, tantum me ſolum conſideres, & nihil ſit tibi curæ de aliis.* Dum David in conclavi literas Uriæ exararet, ſpeculator adſtat deſuper, in eum intentus: c *immota tenebat lumina*, & omnes characteres diſcernens

Dum Bethſabeam ex ſummit[ate] palatii ſpectabat, ſpeculator a[d]ſtat deſuper, *immota tenebat [lu]mina*, viditque adulterium co[gi]tantem, hoc eſt, quod Nathan exaggeravit 2 Reg: 11. *quare contempſiſti verbum Domini, ut [fa]ceres malum in conſpectu Domi[ni]*. Quod Regi pœnitenti ſemper [in]hæſit: *peccavi & malum coram [te] feci.* Dum duo illi ſenes, pom[a]rio clauſo ſcelus anhelarent: *im[mota tenebat lumina.* Dum tu [a]doleſcens nuper ſolus in cub[iculo] tuo, amatorias literas conſcrib[e]res: *immota tenebat lumina.* D[um] obſcuro veſpere cum tali pu[ella] in angulo domus, dum tu fam[u]le cum ancilla in cavea, in ſ[...] rio: d *immota tenebat lumi[na]*. Dum tu conjugate foris dea[m]bulans, in nemore cum ali[ena] uxore: *immota tenebat lum[ina]*. Dum tu Religioſe oſtio clauſ[o] oratione evagaris, ſtertis, ſtu[...] *immota tenebat lumina.* Quo [...] rubore ejuſmodi ſuffundi nec[eſſe] eſt? Maximilianus I. Imper[ator] bellum cum Venetis gerens, [pe]cuniam undique collegerat, c[um]que hæc ſuper menſam in c[on]clavi eſſet effuſa, aulicus ſolita[rius] cubile ingreditur, & auri fulg[ore] captus, clam manum imple[t], in crumenam immittit. Sed [ſpe]culator adſtabat de ſuper, qu[i im]mota tenebat lumina. Impera[tor] qui rem totam è feneſtrâ ad[ver]sâ conſpicatus fuerat, con[clave] ingreditur, aulicos adeſſe j[ubet] adeſt & fur, ad quem Imper[ator] numquid ex hoc acervo v[is...] Hic recuſare, agere gratias [...] urbanior. At Imperator, [...] accedis, inquit, & manur[...]

a Lib. 2. apum c 20.
b Aug ſolil c. 14. c 4 Æneid.

d Drexel. Nicetas l 2 c. 10

leas; quod dum facit, & ad cru-
enam tendit, Maximilianus ap-
rehenſo ejus brachio, depone,
iquit, priùs aureos, quos ante
crumenam conjeciſti, & vi-
eamus ſi uno pugno tantum,
antum altero ſuſtuleris. Hic ſe
iſer ad pedis Imperatoris pro-
ernere, veniam poſtulare, juſſus
eſſe ab oculis, qui omnia vi-
rant: ope Sphingites à Cæſare
nſpectum, ait Drexelius. Ocu-
s cœleſtis illius Imperatoris
mper in nos intentus, num-
am dormit, ab hoc ſi nos un-
que conſpici cogitaremus,
àm circumſpectè ageremus,
gypti Deum, mundi oculum
pellabant. Pauſanias refert in
orinthiacis: Jovis ſimulachrum
noculum celebrari, ob triplex
ſuperos, medios, & inferos
perium; at Deus noſter, Ar-
s centoculus eſt, totus oculus
. Auguſt. epiſt. 3. ad Fortu-
tum: *ego,* inquit *dico, quòd Deus
us oculus eſt, totus manus eſt, &
us pes eſt: quia omnia videt, om-
i operatur, & ubique eſt*, Reli
oſè juxta ac ingenioſè luſit no-
r Poëta:

*odt is een Pauwen-ſteert, hy
ſteeckt rondſom vol oogen,
e verr' dat ghy vertreckt, hy is
u voor gev ogen:
ck oogh ſtaet op een pen, en waer
wat wordt gedaen,
it ſtelt hy ſtracks te boeck, en
ſchrijft het wacker aen.*

e ſis in vaſtiſſima ſolitudine,
in turri ahenea, ſive in den-
iſſima nocte, clauſis oſtiis, fene-
is, cortinis, nuſquam lates.
od diſertè idem doctor ex-
ſſit: *ipſe timendus eſt in publi-
timendus eſt in occulto: procedis,
videris, intras, videris; lucerna ar-
det, videt te; lucerna exſtincta eſt,
videt te; time illum, cui cura eſt ut
videat te; caſtus eſto, aut ſi peccare
vis, quare ubi te non videat, & fac
quod vis.* Hac ſalutari doctrinâ
S. Ephrem Syrus, impudentiſcor-
to ruborem injecit: dum adhuc
Juvenis eſſet, coquebat in cellulâ
neſcio quid olerum in cœnam,
dum ad illum fœmina viſit, &
laſcivè per feneſtellam proſpi-
ciens, numquid pulmentarii de-
eſſet perquirit: ille voce agnita,
oculis in terram dejectis, deeſt,
inquit, non parum calcis, & quin-
que lateres, quibus feneſtram
obturem. Dum hæc procacior
inſtaret, & ad flagitium incitaret,
Ephrem piè callidus non diffici-
lem ſe fore adſimulavit, ſi in fre-
quenti foro facinus patrare ei a-
nimus eſſet: erubuit, quamvis
impudens proſtibulum, & an, in-
quit, in oculis omnium peccare
non vereberis? tum enim verò
ille, & tu adeò frontem exues,
ut ubi, ubi fueris, illum omnia
videntem cœli oculum non ex-
horreſcas? audivit, reſipuit, &
oculum Dei deinceps ſemper in
oculis ſuis mulier habuit. Uti-
nam cum illâ nos etiam! minùs
anguli peccarent. Sic Paphnutius
Thaidem, a ad meliorem frugem
reduxit. dum militem indutus, lu-
panar ingreditur, penitius ac pe-
nitius penetrare petit; Thaide aſ-
ſerente locum tutum, ab arbitris
remotum, à nemine ſe conſpici
poſſe, ſolo Deo & Diabolo ex-
cepto; & hunc, inquit miles, non
times? Ut homines latere poſſi-
mus, Dei oculum lynceum, omnia
perſpicientem non latemus. Apo-

a Roſweid, vitae Patrum

logus eſt in hanc rem non infacetus: cervus venatores fugiens, in ſtabulum ſe proripuit, mulum rogat illic ſub fœno deliteſcere ſinat; reſpondet mulus, parum ibi ſecurum fore, brevi dominum & ſervum adfore, qui facilè deprehenderent. At tu, inquit, cervus, tantum ne me prodas. Vix ſe abdiderat, intrat famulus, equum pectit, adornat, nec cervum latitantem reperit, eo abeunte, cervus geſtire, omnia ſalva æſtimare. Sed mox adeſt herus, qui cornu cervi prominere videns, comploſis manibus ſervos inclamat, comprehenditur, trucidatur, ita carcerem pro aſylo reperit. Servi ſunt homines, quorum oculos fallere facilè, ſed non lyncei illius patrisfamilias. Fingant Poëtæ annulo Gygis aut galeâ Plutonis, (ut eſt in proverbio) armatos latere poſſe, & hominibus inviſibiles fieri; at certè nullæ præſtigiæ oculos Dei faſcinare queunt. Feriat vos magis ignitum illud Chryſ. eloquium, qui graviſſimis verbis exaggerat: *a* „hoc univerſum orbē „conturbat, quod ad homines aſ„picientes omnia agimus, & de„ſpecto Deo homines formida„mus; præſente quidem homine „nemo voluerit ſcortari, ſed eti„amſi millies malo utatur, vinci„tur tyrannis vitii ac perturba„tionis, à pudore hominum; Deo „autem vidente non ſolum adul„terium admittitur, & ſcortatur, „ſed etiam multa graviora alii ad„mittere auſi ſunt & audent: hoc „enim ſolum an non ſufficiet, ad „mille è cœlo dejicienda fulmi„na? Hoc enim ſolum, nonne ſufficiet, ut peccatorem ſalubri ter-

a Chryſ in 1. ad Cor. 14 hom: 18

rore percutiat, cum nuſquam abſcondere poſſit è cōſpectu D
& judicis cuncta cernentis? U
documento eſſe poterit, quod S
commemorat: *b* Darius Iſtr
trajecerat, & pontem ſolvi juſ
rat, ut equitatum Scytharum in
quereretur, ac prorſus deleret:
fugam ſimulantes, exercitū Da
defatigarunt. Cum jam Perſæ
deſertis Scytharum Regionib
inopiâ laborare cœpiſſent, mi
runt Scythæ ad Darium caduc
torem cum muneribus: *mure, ra
volucri & quinq; ſagittis*; juben
eos, ſi ſolertes eſſent, interpret
quid illis ſignificarent: Dar
Scythas deditionem velle fac
dictitabat; at Gobrias, hoc dic
dona rectiùs utiq; conjectabat:
*Perſæ, niſi aves effecti ſubvolet
cœlum, aut mures ſubeatis terra
aut ranæ inſiliatis in paludes, non
meabitis unde veniſtis, his ſagit
confixi.* Hoc enim verò de te ol
Propheta vaticinatus eſt, qui ili
meritò uſurpare potes: *c quò
à ſpiritu tuo, & quò à facie tua
giam?* Etiamſi fiam avis, non
fugiam: *nam ſi aſcendero in cœlu
tu illic es:* fruſtrà intimos te
ſinus, talpæ inſtar penetraro. *N
ſi deſcendero in infernum, ades.* N
ſi piſcis inſtar, in profundum m
ris me recepero: *ſi ſumpſero p
nas meas diluculo, & habitavero
extremis maris, etenim illinc ma
tua &c.* D. Thomas 1. p. q. 8. a
3. docet Deum ubique eſſe
potentiam, uti Rex eſt in toto R
gno, in quantum omnia ejus p
teſtati ſubjecta ſunt. *Per præſ
tiam*, uti ſpectator præſens
Comœdiæ, in quantum om

b Salian annal tom 5 pag 65
c Pſal. 138

noc

nda, & aperta oculis ejus. *Per ſentiam:* atq; ita dicitur aliquid ſſe in loco, in quo ejus ſubſtan- a habetur; Deus autem per eſſen- am omnibus creatis longè inti- ius præſēs eſt, quàm anima cor- ori, aut ulla res ſibi ipſi: ſingulis enis maris, ſingulis guttis pro- ndi, totus intimè præſens, me- llis terræ, toti ſubſtantiæ ferri, t marmoris intimiùs præſens, àm ſpongia aquæ. Nihil tam rum, tàm denſum, ubi non inti- è Deus noſter lateat. Fuit, qui nc intimam Dei præſentiam to embl. adumbravit: dum ra- um ſolarem adamantem pene- antem pinxit cum hac epig. *In- na luſtrat,* ut enim adamas den- ſimus ac duriſſimus ſit; undiq; men ac intimè luce pervaditur, vel nævi atomiq; conſpicui ſint emnia oculis Dei diaphana, ania cryſtallina: omnibus inti- or, quàm radius adamanti. Hoc attentè nobiſcum expendere- s, parietes, januas, domum cry- llinam, totam eſſe, undiq; dia- anam, ac oculis hominum con- cuam, qualē vitam duceremus? . ep: 41. „tum feiicem te eſſe dica, cùm poteris in publico ivere: cum te parietes tui te- ent, non abſcondent: quos ple- mq; circumdatos nobis judi- amus, non ut tutius vivamus, d ut peccemus occultius. Rem icam, ex qua mores æſtimes oſtros vix, quempiam invenies ui poſſit aperto oſtio vivere. ic vivimus, ut deprehendi ſit, blico aſpici. Ubi nunc Roma- ille, cui cum faber offerret, ſic ltum domum educere, ac fe ſtras collocare, ut à nemine, d intus ageretur videri poſſet; ille duplex pretium obtulit, ſi fa- cere poſſet diaphanam ut ab om- nibus conſpici poſſet, ſic nos eth- nicus vivere volebat Sen.: "Sic certè vivendum, *inquit*, tamquam" in conſpectu vivamus, ſic cogi-" tandum, tamquam aliquis in pe-" ctus intimum inſpicere poſſit, &" poteſt: quid enim prodeſt ab ho-" mine aliquid eſſe ſecretum? ni-" hil Deo clauſum eſt, intereſt a-" nimis noſtris, & cogitationibus" mediis intervenit." Nomen Jeſu, & SS. Trinitatis reveremur, & Deum ipſum præſentem non ve- remur. S. Thom. opuſc. 58 c. 2. *Si Dominum præſentem, & omnia vi- dentem, & judicantem ſemper cogi- taremus, aut vix, aut nunquam pec- caremus?* S. Hier. abſolutè loqui- tur: *a memoria Dei excludi omnia peccata.* Gen. 39. uxor Puti- pharis ſola erat in domo cum Jo- ſepho, intrat ille ſolus cubile, ne- mine conſcio, ad ſcelus ſollicita- tur: non alio clypeo, inquit, Ba- ſilius, ſe armavit, & victor evaſit, quàm præſentiâ Dei, creatoris ſui Suſanna videbat oſtia pomarii clauſa, altos parietes, à nemine mortalium ſe conſpici poſſe, quid à ſcelere deterruit? Danielis 13. dicunt illi complices: *Ecce oſtia pomarii clauſa ſunt, & nemo nos videt.* Nemo nos videt? Itane verò ſecum Suſanna, quæ Dei oculum ſibi intentum videbat: *melius eſt mihi,* inquit, *abſque opere incidere in manus veſtras, quàm peccare in* conſpectu Domini. re- ctè Caſſiodorus: *qui ſemper men- tis oculum in Deum habebat defi- xum, ſe ad peccatum non demittit.* Et Clemens Alex. libro 3. Pæd. *hac ſolùm ratione fit, ut quis nun-*

a S. Hieron in c: 22 Ezech.

quam labatur ſi Deum ſibi ipſi ſemper adeſſe exiſtimat. Hinc S. Baſil. contra omnes animi morbos, hanc Dei præſentiam præſcribebat: ſi quis ad eum recurreret, rogaturus quemadmodum diſtractiones ac evagationes in oratione pellere poſſet? hoc in medelã adferebat: *Deum tibi ſemper præſentem cogita*, ſi quis obſcœnis ſe impugnari cogitationibus, aut alia maligna ſuggeſtione, querebatur: id unũ pro ſcuto objiciebat, *Deum tibi ſemper præſentem cogita, &c.*

Scire vis, quomodo non ſolum in templo, ſed & in cubiculo, inter 4. parietes, mane & veſperi decenter & ferventer orare valeas? *Deum præſentem cogita.* Scire vis, quomodo tentationes ac infeſtationes carnis, & dæmonis ſuperare queas? *Deum præſentem cogita* intimis animi receſſibus. Teſtatur id S. Ephrem l. de virtute: *nihil pejus graviuſque eſt, quàm ipſius Dei oblivionem capere: continuâ enim Dei recordatione, turpes animæ paſſiones recedunt inſtar maleficorum, Prætore accedente.*

Scire vis ô Mercator, quomodo in negotiis ac contractibus omnem fraudem ac dolum evitare queas? Deum tecum contrahentem vide. Scire vultis quomodo in menſa crapulam & ebrietatem, detractiones, & laſcivos ſermones cum ſexu diſpari evitare poſſitis? Deum vobiſcum convivam cogitate, non tantùm ſpectantem, ſed & in ſingulis accumbentem, uti viri ſancti ac Religioſi plurimi faciunt, quibus applaudit Propheta: *a* „ juſti epulentur, & exultent in conſpectu „ Dei. Deniq; ſi in foro, ſi in curiâ ſi in templo, ſi in cubiculo, ſi in lecto, citra peccatum vivere velis Deum præſentem cogita. Suffragatur S. Ign. Martyr epiſt. 9. a Heronem Diaconum: "Memento Dei, & non peccabis: duobus autem modis Dei præſentia anti dotum peccando præſtat, & quia nos Deũ intuemur, & quia Deus nos intuetur: etenim, quem memoria Dei occupat, minus pate aliis cogitationibus, & præſerti malis. Deinde quatenus à De conſpici credimus, coram tant arbitro & judice noſtro, peccandi audaciam cohibemus, " Q ſanè reverentiali timore, vel id lolatræ erga ſuos Deos ducti ſu ut Cyrillus Alex. catech. 4. ait: "cùm aberraverint quidam uno Deo, alii quidem Solem po nebant, ut occidente Sole, no ctis tempore ſine Deo eſſent, al vero Lunam, ut in die Deum no haberent; in hoc ſaltem i iſta impietate pii, quod ſuctur numinum oculos revererentu Cùm verò fides Chriſtianos co vincat, omni loco ac temp Deum noſtrum præſentem eſ rectè Athenagoras inferre luit, nos quaſi impeccabiles e volens enim probare M. Aure Imperatori & filio ejus Comn do, quantùm Chriſtiani abeſ à ſceleribus, quæ ethnici illis putabant, ut in odium illos ad cerent, hanc rationem adf quòd fides Chriſtianos obl credere, quòd Deus illos vi noctu diuque ac omni loco, modò dicta & facta, ſed & c tationes ac animi ſenſus. U inquit, neceſſe eſt, in illis ſit gnus timor peccandi, & reve ta tantæ majeſtatis præſenti

a Pſal 67.

t neceſſitatem quandam bene a-endi inducere videatur, ſi Deum de verâ ac vivâ ſemper ante ocu-ɔs habeamus. Quod Boëtius firmare non dubitavit dicens: *a lagna vobis, ſi diſſimulare non ultis, indicta neceſſitas probitatis, ùm omnia agitis ante oculos judicis ncta cernentis.* Qui Deum præ-ntem habet, videtur tam impec-bilis ac ipſi cœlites. Ambr. in a verba: *hodie mecum eris in pa-diſo:* pulchrè, inquit, ſubjunxit, ecum eris in paradiſo; hoc eſt, oli timere, ne tu cadas de para-ſo ſicut cecidit Adam; ſed audi, uia mecum eris, quo præſente dere non poſſis. Cujus ſolius nſiderationis defectu indies in ccata prolabimur, & omni tem-re mortales prolapſi ſunt, te-nte Regio vate: Pſalm.9. *non eſt eus in conſpectu ejus, inquinatæ nt viæ illius omni tempore*; quo-odo hortus, villa, prædium ſyl-ſcunt, ubi Dominus abeſt, ut ſervat Columella l.1.c.1. ,,non ſſiduus labor & experientia vi-ci, non facultates, non volun-as impendendi tantum pollent, uantum vel una præſentia Do-ini: quæ niſi frequens operi-us inter venerit, ut in exercitu um abeſt Imperator, cuncta ceſ-nt officia, *jacent omnia, ſqual-t omnia.*

a Boët. l.5. proſ ult.

§. II.

i præſentia, efficax ad om-nem virtutem & perfectio-nem incitamentum.

Braham 99. annorum audit à Deo: *b ambula coram me, & eſto perfectus.* Tobias præcipit filio ſuo: *c omnibus diebus vitæ tuæ, in mente tua habeto Deum.* Ezechias Rex deprecabundus, hoc in commendationem ſui adfert: *memento quæſo quomodo ambulaverim coram te.* Ita Chriſtus olim teſtatus S. Mechtildi, *d* quæ videbat S. Gertrudem ambulantem, ſemperque oculis in Chriſtum habentem, qui in throno conſidebat; quod dum Mechtildis admiratur, dixit Chriſtus: Hæc filia ſemper ambulat coram me, unde & illam manu de cubiculo in cubiculum deducebat, dicens, quòd illam non deſereret, quæ ſemper ſecum eſſe vellet. Plura in hanc rem Nierenbergius, *e* è quo pauca hæc delibavi: devotus P. Joannes Suarez, quem, *f* inquit, ego adoleſcens ſatis novi Compluti, & veneratus fui: quàm coram Deo ambulaverit, ex eo collige, ita illum exercitio præſentiæ Dei uſum fuiſſe, ut quotquot greſſus poneret, tot charitatis actus ad Deum inſpectorem ſui mitteret. Celebrata fuit illa mulier Lacæna, quæ ad filium ex vulnere in bello accepto claudicantem dixit: macte fili! non gradum pones ſine memoria virtutis: melior gratulatio eſt ſervis Dei, qui non gradum ponunt, ſine memoria divinæ bonitatis. P. Joannes Sebaſtianus, *f* cùm coram illo tranſiſſet P. Alphonſus Corteſius, vidit ad latus Alphonſi comitantem Chriſtum pulcherrima formâ, ac familiariter cum illo confabulantem: cumque illum rogaſſet Sebaſtianus, an cogitaret tunc de

b Gen. c.17.

c Tobiæ c.4 d Sainct jure de la connoiſſance de Dieu l.3.c.4

e Nierenb doctrin aſcet l.4 c.31

f Nierenb cit.

Chriſto Domino faſſus eſt Corteſius, ſibi videri Jeſum Chriſtum ſemper ad latus habere, cujus Societate plurimũ ſolatii capiebat, Hoc eſt ambulare coram Deo. Sic magnus Patriarcha noſter Ignatius *a* Deum ſpeculari ſolebat, in omnibus creaturis exiſtentem, in iiſque operantem & laborantem. nonne de his meritò dici poteſt illud, quod olim Jacob Gen. 5. *Deus in cujus conſpectu ambulaverunt patres mei.* Hortatur & nos Regius Pſaltes: *b quærite Dominum, & confirmamini, quærite faciem ejus ſemper.* Per faciem Domini, inquit Auguſtinus, *c* ipſa ejus præſentia indicatur, ac conſequenter faciem Domini quærere, aliud non eſt, quàm ſemper in ejus præſentiâ ambulare; hoc porrò exercitium ita S. Heſychius & Bonaventura, eſt *d quodammodo beatitudinem cæleſtem in hac vita auſpicari.* Sanctorum quippè beatitudo in perpetuâ Dei viſione conſiſtit, ut ejus numquam conſpectu priventur. Cùm ergo in hac vitâ Deum clarè, & facie ad faciem intueri non poſſimus, ſed in ſpeculo per fidem, quantum humana fragilitas patitur, in eo ſaltem cœlites imitemur, ut ſemper & ubique eum nobis præſentem cogitemus: quò nos beatis beatiores, (ſi ſpectes cumulum gratiæ & gloriæ) efficiamur. Quod in terris, cœleſtem ac Angelicam quandam vitam ducere eſt Nam ſicut Angeli, qui ad nos cuſtodiendos ac tuendos deputati ſunt, ita his ſe miniſteriis impendunt, ut tamen beato Dei conſpectu neutiquam priventur (ut Raphaël Tobiæ ajebat) *e* " videbar quidem vobiſcum manducare & bibere, ſed ego cibo inviſibili & potu, qui ab hominibus videri non poteſt, utor. & *Matth. ait: f* ſemper vident faciem patris mei qui in cœlis eſt." Ita nos quibuscumque occupationibus diſtinemur, ſemper oculum mentis in Deum habeamus intentum, exemplo illius, qui inter graviſſimas aulæ occupationes, & belli negotia dicebat: *g prævidebam Dominum in conſpectu meo ſemper.* Ad hoc nos ſtellæ ac luna, ſplendore ſuo excitare tacitè videntur: ſicut enim illæ & illa, omnem ſuum à ſolis præſentiâ lumen mutuantur, et que abſente defectum ac Eclipſin patiuntur; ita animus ab hujus ſolis præſentis radiis, virtutis fulgorem & lumen, quod creſcit uſq; ad perfectam diem mutuatur. Hinc SS. Patres hoc exercitiũ tam ſedulò inculcant: Ambr. & Bern. hæc doctrina eſt: *h* "Sicut nullum eſt momentum, quo homo non utatur, vel fruatur Dei bonitate & miſericordiâ, ſic nullum debet eſſe momentũ, quo eum præſentem non habeat in memoria. Alio verò loco idem Bernardus *i in omni actu vel cogitatu ſuo, ſi Deum adeſſe memoret Religioſus & omne tempus, quod de ipſo non cogitatur, perdidiſſe ſe cõputet.* Nullum verò temporis momentum otioſè tranſiget, nullam horam ſine linea ſpiritualis profectus ducet, nullum paſſum ſine gratiæ gratiæ ponet, nullam gratiam

a S Ign. lib exercit contempl. amoris Dei b Pſal. 104
c Aug. hic. d Bonav l. 2, opuſc. de perfect, relig. c, 20
e Tobiæ 12, f Matth. 18
g Pſal. 15 h Ambr. l. de dign. cond. hum, i Bern. in ſpeculo monach.

vacuum accipiet, qui Deum operum inſpectorẽ attenderit, illudq; aſſiduò mente volverit: *a vivit Dominus, in cujus conſpectu ſto*, ambulo, ſcribo, lego. quam moralem bene agendi neceſſitatem, ex motivo Dei præſentis, quò ſibi efficacius infigeret Alexander Pontifex (ut refert Caraciolus in vita Pauli IV.) ſolitus erat collo, in globo aureo circumgeſtare ſacram hoſtiam, ut Deum operum bonorum inſpectorem attentius contemplaretur. non opus eſt nobis SS. Chriſti corpus circumferre, ut Deum præſentem habeamus: nam ſicut de fide eſt, Deum eſſe in Euchariſtia etiam corporaliter, ita de fide eſt hic eſſe præſentem in foro, in cubiculò, in omni loco realiter, ſecundum divinitatem: de fide eſt, illum omnia videre, audire, intereſſe omnibus, & intimis animi receſſibus; quod vel ethnicus vidit: *b prope eſt à te Deus, tecum eſt, intus eſt, ita dico Lucili, ſacer intra nos ſpiritus ſedet, malorum bonorumque noſtrorum obſervator. Ipſe*, inquit Job, *c conſiderat vias meas & cunctos greſſus meos enumerat*; quaſi diceret, Deus me, centeſtis oculatiſſimus, deſuper contemplatur, veſtigia mea enumerat. atque inde S. Auguſtinus in illud Pſalm. *firmabo ſuper te oculos meos*, verè paraphraſticè ait: *non à te auferam oculos meos*, quia & tu non aufers à me oculos tuos; ſemper eos in te defixos habebo, ſicut habebat ille, qui dicebat: *d oculi mei ſemper ad Dominum*. Dicamus ergo cum ſuaviſſimo Bernardo: *O Domine Ieſu, quomodo potero tui oblivisci, qui mei dignatus es recordari?* qui me dignaris aſſiduò in omni loco contemplari? unde ut rectè monet Nazianz. *e non tam ſæpe reſpirare, quàm Dei meminiſſe debemus*: ut quemadmodum ad cor refocillandum, & ſpiritum ducendum, reſpiratione opus eſt, ita ad vitam animæ, Deum *in quo vivimus, movemur & ſumus*, aſpirare & reſpirare debemus. plura qui volet, conſulat *Sancti Iure* lib. 3. c. 7. & opuſcula ſpirit. Lancicii præclara fol. 164.

Alterum eſt, hoc exercitium cuilibet afflicto, & quavis corporis infirmitate affecto, ſolatio; inter graviſſimas verò carnis & dæmonis luctas verſanti, ſtimulo eſſe poſſe: *f quia juxta eſt Dominus iis, qui tribulato ſunt corde*; & alibi; *g cum ipſo ſum in tribulatione*, in tentatione, in ægritudine, & quavis animi ac corporis infirmitate; quod Regulus ille ignorabat, *h cujus filius cum infirmaretur Capharnaum*, rogabat Jeſum ut veniret ad ædes, ægrum accederet, quaſi corpore abſens illi non adeſſet, *mementote*, inquit Gregorius, *i quid petiit, & aperte cognoſcetis, quia in fide dubitavit: popoſcit namque ut deſcenderet, & ſanaret filium ejus. corporalem ergo Domini præſentiam quærebat, qui per ſpiritum nuſquam deerat. minus itaque in illum credidit, quem non putavit ſalutem poſſe dare, niſi præſens eſſet & corpore. ſi enim perfectè credidiſſet, procul dubio ſciret, quia non eſſet locus, ubi non eſſet Deus*. Quare ſi vicini, ſi ami-

a 4 Reg. 3 b Seneca ep. 41 c Iob 31 d Pſalm 24

e Naz. orat. i Theol. f Pſal. 33 g Pſal. 90 h Ioan. 4 i Greg. hom. 28 in Evang.

ci, ſi filii, ſi parentis præſentia ægrum ſoletur, quanto efficacius, ſi benigniſſimum Ieſum, ſi filium Dei, parentem optimum, veriſſimum animæ & corporis coaſolatorem, ac medicum præſentem ſibi, lecto aſſidentem, ſibi inſervientem, lectulum verſantem certa fide expenderit: quocumque enim te vertis & verteris, ſuam ille adjutricem manum, longè promptiori charitatis ardore, quàm ullus infirmarius tibi admòvet. juxta illud Pſaltis: *a Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris ejus, univerſum ſtratum verſaſti in infirmitate ejus.* Senſus eſt, inquit Lorinus, fore ut Deus tamquam diligens famulus, qui nocte & die ægro adeſt, componat, ſternat, vertat, explicet ſtratum, aut aliud ſupponat, ut meliùs ac molliùs æger cubet & quieſcat. nec incongruè morbus, Chriſti viſitatio appellatur, quæ arguit præſentiam ejus amicam ac ſingularem: ſi dolores invaleſcant, ſi dæmonum infeſtationes inſurgant, athletam Chriſti ſolare Imperatoris ſui ſpectantis præſentiæ, brevem hanc non Romani, ſed Carthaginenſis oratoris adhortationem uſurpa: *b dimicate conſtanter, ſcientes vos ſub oculis præſentis Domini dimicare, qui non ſic eſt, ut ſervos ſuos tantùm ſpectet, ſed & ipſe luctatur in nobis, ipſe congreditur, ipſe in certamine agonis noſtri, & coronat pariter, & coronatur.* Novimus & experientià edocti ſcimus, quantum animorum militibus adferat, in Ducis ſui conſpectu confligere, hoſtium cuneos infringere, urbium mœnia incendere, non indecoro pulvere, ſed & ſanguine notari: quod idem fortiſſimus ille pugil confirmat: *c* ad agonem ſecularem & exercentur homines, & parantur, & magnam gloriam computant honoris ſui, ſi illis, ſpectante populo & Imp. præſente, contigerit coronari. ecce agon ſublimis, ſpectat nos certantes Deus, ſpectant Angeli, ſpectat Chriſtus &c." quid lapides torrentis Stephano dulces eſſe fecit? quid inter ſaxorum grandinem, invictum infractumque animum ſervavit? niſi Ducis ſui adſtantis præſentia? *d video,* inquit, *Jeſum ſtantem à dexteris virtutis Dei,* quâ mirificè delectatus eſt, & ut Ambroſius ait: Stephanus interritus inter hoſtes & ſaxa ſtetit, quia immobilis fide, immobilem Chriſtum vidit, illique ſe totum, animo obtutuque affixit. itaque eo ſpectante decertavit, ut in æternum meruerit coronari.

a Pſal 40.
b S.Cyprian l 3.epiſt:25
c Cyprian.l:4 epiſt.6
d Act.7. V. Corn. hic.

EMBL

EMBLEMA XXIX.

Date & dabitur vobis. Luc. 6.

—— *PLENIOR VNDA DEFLVET.* a

DOMINICA PRIMA POST PENTECOSTEN.

De centuplo: quod eleemoſyna refundit, multò copioſius quam ullo fœnore aut uſurâ queat comparari.

§. I. *Fœneratur Domino, qui miſeretur pauperis.* b

§. II. Tullianum illud expenditur: c *Eſt liberale officium, ſerere beneficium, ut poſſit metere fructum.*

a Ovid. b Prov. 19. c Cic.

DOMINICA PRIMA POST PENTECOSTEN.

Date, & dabitur vobis, Luc. 6.

MAGNO teſte Auguſtino : *a cujuſdam Mimi facetiſſima prædicatur urbanitas : qui cùm ſe promiſiſſet in theatro, quid in animo haberent, & quid vellent omnes, aliis ludis eſſe dicturum, atque ad diem conſtitutum, ingenti expectatione major multitudo confluxeret, ſuſpenſis & ſilentibus omnibus, dixiſſe perhibetur: vili vultis emere, & carò vendere.* Quàm hic rem acu tetigerit, & ridendo verum dixerit, norunt, qui indies officinas perambulant, aut forum frequentant. Etenim ut Hipponenſis Præſul conteſtatur, *b in dicto leviſſimi ſcenici, omnes conſcientias invenerunt ſuas ; eique vera & tamen improviſa dicenti, admirabili favore plauſerunt.* Hæc negotiandi ratio utiliſſima, hæc mercaturæ ars quæſtuoſiſſima eſt : *vili emere, & carò vendere,* decem, viginti, imò centum in unum lucrari ; quod ut nonnulli dolis, uſuris, monopoliis, aliiſque injuſtis lucris conſequantur, aliam tamen vobis hodierna die brevi diteſcendi, ac plurimum lucrandi methodum, juſtam planè, licitam ac collaudatam ex Theologorum placitis demonſtrabo. Eſt qui peculiari ſcientia, aut clandeſtinis literis tantum eſſe intelligit, ne papyrus finibus Lotharingiæ diſtrahatur, ilicò communi eoque *vili* pretio, omnem quam reperit in hiſce partibus chartam coëmit, quam dein ſummo induſtriæ ſuæ emolumento, *carò* vendit, ut repertus, qui uno anno ſe ex tenui, omninò opulentum reddiderit. Alter à fido collega inaudiit, ingentem vim tritici à Turcis direptam, aut mari hauſtam periiſſe : currenti pretio is plauſtra plurima frumenti congerit, horrea, ſolaria, penuaria omnia, Joſephum illum Ægypti proRegem æmulatus, in proximam annonæ caritatem oppleta ſervat. ſic vinum, ubi vineas cœli aut belli turbine everſas cognoſcit, aliaſque merces veli emptas, carò vendit, vel devehit ad partes, ubi earũ penuriâ laborari norit. Idque licitè, ut omnium Doctor Thomas 2.2.q.77.art.3. ad 4. Cajet. Sylv. aliique aſſerunt. idem quæſtus & longè maximus, ex alio atque alio pecuniæ valore conflatur, dum aureus. v.g. qui hic 3. florenis, 14. aſſibus valet, alibi quinque florenis; piſtola quæ hic 9. alibi 15. alicubi 18. florenis æſtimatur. & quam permiſſo pretio monetam accepi, etſi edictum de currenti pretio contrahendo ſcio publicandum, poſſum quo de facto valet, ſummo pretio erogare. Addit Molina, *c* ſi quis reſciat inſulam, aut peninſulam, in qua uberes fundos ac prædia poſſidet, menſe inſequenti ab hoſtibus aggere perrupto, aquis hauriendam aut incendio veſtandam

a S. Aug. l. 13. de Trin. c. 3. *b* Ibid.

c Molina de Jur. & Juſt.

poſſe

poſſe ea alteri vendere, & ingentes divitias ex iis ſibi comparare. ejuſmodi caſus complures, ſcholaſtici congerant, *a* qui manifeſtò comprobant, merces, pecunias, eo tempore ac loco optimè diſtrahi, eoq; emolumento maximo aſportari, ubi longè majori in pretio ac valore habentur. quibus poſitis, aureum Antiocheni Præſulis oraculum conſulamus, qui ſic cives ſuos affatus eſt: *b*, „eia Chariſſimi, „hodie oſtendamus qualiter eſt „ars artium quæſtuoſiſſima, eleemoſyna: ſi enim artis eſt proprium, ad aliquam utilitatem „pervenire; eleemoſynâ verò nihil eſt utilius, clarum eſt profectò, quod & ars, & omnium eſt „artium optima; quâ merces in ſe, atq; hoc in orbe viles, alio in orbe (quemadmodum acus, nolæ, aliaque crepundia apud Indos) plurimi æſtimantur? ubi pannus, panis, pecunia, imò hauſtus frigidæ (ut oſtendam) ampliſſimo cœlorum Regno penſatur, & exiguum ac modicum, quod hîc in ſinum pauperis effundis, *Deus cum multo fœnere reddet*, aureè Chryſ. *c* „bona, *inquit*, negotiatio, eleemo„ſyna; nundinæ profectò mira„biles, parvo emere, magno ven„dere. has nobis nundinas Deus „propoſuit: modico eme, quod „magno vendas in futuro ſeculo: „eme panis fragmento, veli veſti„mento, frigidæ poculo. amen di„co vobis (*inquit mercatura Do„ctor*) non perdet mercedē ſuam; „ſi calix aquæ dignus eſt mercede „data veſtimenta, datæ pecuniæ, „mercedem non ſortientur multo majorem? dum nundinæ durant, demus eleemoſynam, „negotiemur, ut ingens lucrum conquiramus, demus paululū, refundet multum, quemadmodum pauxillum aquæ anthleæ exhauſtæ affuſum, ingenti copia, ac plena ſcaturigine redundat, *& plenior unda defluit*, ut in appoſito ſymbolo videre eſt. Iſti artificio, aut mercaturæ generi, plerique inſudant, ex quo minimo impendio, maximū lucrum conquirant: *d* "laudas enim mercatorem, qui vendit" plumbum, & acquirit aurum; &" non laudas mercatorem, qui e-" rogat pecuniam & acquirit ju-" ſtitiam," acquirit Regnum. è ſtiva & vomere, non unus ſibi agricola auream meſſem collegit, & è tenui ruſtico in virum opulentum evaſit. alii è prælo, tàm librorum quàm imaginum ingentes opes expreſſerunt. *e* Ludov. Guicciardinus, ut rem certam aſſerit, in Batavia è butyro tantùm & caſeis, quovis anno decies centena millia coronatorum, ipſum auri millionem redigi. ſtupendū magis quæſtum ex tabaco alibi memoravimus, è cujus mercatura quotannis Anglia ſupra triginta vaſa auri colligit, ſed eleemoſyna ars omnium maximè quæſtuoſa.

a V Leſſ. de iure. Lugo Dicaſtillio Fagundez Nav *b* Chryſoſt. hom. 33. ad pop. *c* Chryſoſt. to. 5. hom. 5 de poenit.

d Aug de verbis Dom. ſerm. 5

e Guicciardin. in Belgio pag 205 Vide dicta p. 1. Dom. 4. poſt Pent. §. 2(

§. I.

Fœneratur Domino, qui miſeretur pauperis. Prov. 19.

Lubet vos Auditores, ſuaviſſimo Ambr. compellare ſermone: *f fœneratorum vos delecta...*

f Ambr. l. de Tobia cap. 19

& uſurarum vocabulum? id quoque non invideo: docebo quomodo boni fœneratores eſſe poßitis, quomodo binas quæratis uſuras. dicit Salomon: fœnerat Domino, qui miſeretur pauperis. Ecce bonum fœnus, de malo factum eſt. Ecce irreprehenſibilis fœnerator, ecce uſura laudabilis
Adverterat magiſter optimus, quanta mortalibus eſſet auri argentique cupido, & quo ad ea conquirenda raperentur impere; ideoque eleemoſynæ præmium, ingentis fœnoris ac uſuræ nomine palliavit: ut nemo non lucri cupidus, & auro inhians, hanc artem quæſtuoſiſſimam exercere detrectet, *a omnes* quippè *avaritiæ ſtudent*, & nummis ſuis multiplicandis inſudant; quod ſcitè & argutè inſinuavit ille, qui hanc in conſeſſu non vulgari quæſtionem movit: Ex quo hominum genere, plures cenſerentur? fuit, *b* qui medicorum maximam claſſem aſſerebat, in exemplum adducens ſycophantam, qui ad valvas templi maxillâ obligatâ, miſerabili vociferatione odontalgiam ſimulans, à nullo non prætereunte, malo ſuo medicinam præſcribi audiebat, unde tot prope medicos, quot homines numerabat. alius agricolas numero prævalere volebat. contendebat tertius in una urbe Memphi, ſupra triginta coquorum millia (Ortelio teſte) nec ullas ædes ſine coquente reperiri, atque adeo hos turbam maximam conflare. contrà verò alter, Monachorum cœtus longè exſuperare contendebat, nec levem porrò dicti ſui rationem inferebat: cùm ſub unius Serapionis diſciplina, *c* in Ægypto ad decem Monachorum millia numerata ſint; in una urbe eaque vaſtiſſima Thebaide, plura cœnobia, quàm ſecularium ædes computentur, inque iis ſupra decem millia monachorum, viginti verò virginum millia degere compertum eſt; & ne in re manifeſta prolixior ſim, olim magnus ille Archimandrita Benedictus, monaſteria ad quindecim millia numerabat, nunc longè plura. mitto nunc ampliſſimas omnium aliorum ordinum familias, quæ exercitum magnum nimis valde conflarent.

Sed præ his omnibus, propius, ut ajunt, ad veritatem acceſſit, & velut album dejecit olorem, qui dixit maximam orbis partem Arithmeticos occupare, è quibus complures diviſioni, & ſubtractioni ex alieno intendunt; omnes verò ſtudent illi parti potiſſimùm, quæ multiplicatio dicitur; atque hujus ſententia omnium plauſu excepta eſt, quia *d omnes avaritiæ ſtudent.* Hoc officium fœneratoris eſt, multiplicationi nummorum incumbere. hortatur & te Hipponenſis Præſul, ut uſuram exerceas: *e* " quid ergo facio, *inquit*, ut ſim fœ-" nerator? attende, quid facit fœ-" nerator. minus vult dare cer-" tè, & plus accipere. hoc fac" & tu, da modica, accipe ma-" gna. vide quàm latè creſcat fœ-" nus tuum. da temporalia, accipe" æterna, da terram, accipe cœ-" lum." & ne dubites, aut hæſites

a Ieiem 6 *b* Perard. Dom. 6. poſt Pent.

c Soph. in prato ſpir. c. 113. Majolus mira miſſorum Surius annal an. 1. 8. Stellartius fundat. Ordin. *d* Ieiem 6. *e* Aug in Pſal. 36

n corde tuo : *a Deus fidejuſſor ſt pauperum, & largiſſimus redditor uſurarum. unde qui pecunias ſuas amat, & multiplicare opes ſuas immod cis optat augmentis, hoc ſanctum ænus exerceat, & hâc uſurarum irte ditescat, illius ſit creditor & œnerator, qui dicit : date & dabiur vobis* Dicto fidem præbet Sophronius in prato ſpirituali, *b* qui liber citatur, & laudatur in ynodo Nicæna II. Generali, *actione* 4. Hic refert fœminam Catholicam, marito ſuo gentili nopi ſuaſiſſe, ut peculium ſuum Deo Chriſtianorum concrederet, ore ut ingenti fœnore reciperet. Qui vir, ubinam eſt, inquit, quem audas, & quo loco adeundus? Hunc tibi, ait uxor, oſtendam, & um dicto virum clementer ad emplum traxit. Veſtibulum temli obſidebant mendici, quos diito monſtrans fœmina: quidquid his donaveris, inquit, hoc Chriſtianorum Deus, ut ſibi do atum, largiſſime remuneratur. b uxore demum perſuaſus, uinquaginta florenos paupercu s commiſit. Ita domum rediere unt. Exacto trimeſtri, res angu a domi ſolicitos habuit conju es. Hic maritus ad uxorem : ut ideo, inquit, Chriſtianorum Deus aut nullum reddit fœnus, ut tardiſſime, & nos dura jam geſtas vellicat. Imò verò mi vir, it uxor, fideliſſimus eſt Deus noſter; tu modò animum ne deſponde, omnia reddentur cum mpliſſimo fœnore. Hoc age, locum repete, ubi æratiolum noſtrum in mendicos effudimus. Paret & eò redit, ſed qui ſe debito rem fateatur, neminem invenit. Hinc mœſtus oculos defigit humi, & caſu quod putabat, jacentem ad pedes monetam conſpicit. Hanc domum deferens uxori, mihi crede, ajebat, nec Deum Chriſtianorum vidi, nec fœnoris quidquam accepi, hoc ſolùm reperi numiſma. Uxor jam multò in ſpem erectior : nil ambigas marite, inquit, Deus eſt qui univerſa, maxima & minima ſuo diſpenſat nutu : hic ipſiſſimus ille Deus hanc oculis tuis, hanc tuis manibus monetam obtulit : quare abi & aliquid in prandium tibi eme. De cætero ille idem Deus ſuorum amantiſſimus providebit. Abiit ille, & piſcem pretio illo præſtinatum uxori retulit menſæ parandum. Hunc illa exenterans, lapillum in eo reperit formæ ac nitoris inuſitati. Mirantur ambo conjuges, ſed felicitatam jam præſentiſſimam nondum agnoſcunt. Non tamen nullius eſſe pretii tam pretioſum ſeu vitrum ſeu margaritam credunt. Igitur maritus argentium ſibi aut gemmarium adeundum ratus, lapidem inſpiciendum offert, & num pretii alicujus expoſcit? Gemmarius hunc manu oculiſque in eam rem eruditiſſimis verſans, ac rudem mercis ſuæ hominem nactus: florenos quinque ait præſenti pretio pro hoc lapillo annumero. Ille rideri ſe putans: florenos quinque exclamat? mox emptor pretium augens: ne diu litigemus, inquit florenos decem accipe, pretium ſanè honeſtum. Jam magis ſe rideri cenſens venditor, aliquantiſper conticuit. Gemmarius ne fortunam tam imperito venditori

a S. Leo ſer. 6 de jejunio decimi menſis. b Cap. 185

tori nondum cognitam, è manibus dimitteret: nec contumaciæ tuæ reſiſtam ait, florenos dabo viginti, & rata ſit emptio. Hic venditor majus quid latere ſuſpicatus, meditabundum tenuit ſilentium. Nec tamen emptor deſiſtere, pretium magis ac magis augere, florenos triginta ponere, mox & quadraginta; imò & quinquaginta offerre: jam demum alter non ampliùs vitrum nec infimam gemmam credere, ſed raræ virtutis margaritam æſtimare. Dum ita licitantur, florenos emptor trecentos pollicitus: tanti eſt, inquit pretii, & non majoris, quod mihi puto ſincerè ac ingenuè fatenti credes. Huic tandem æſtimationi aſſenſus alter, emptio, inquit, facta eſt, trecentos mihi numera, quos ille quamprimum aduxorem ingenti plauſu detulit. obſtupuit hæc & gaudio ſubſultans: en, inquit, qualis ſit Chriſtianorum Deus, non ſolùm quinquaginta florenos ipſi commodatos, ſed fœnore ſextuplici reddit trecentos. ita vir ille cùm rei miraculo, tum verbis conjugis eruditus Chriſtiana ſacra ſuſcepit, & animam lucratus eſt.

Vivit etiamnum hic Chriſtianorum Deus, ei & tu theſaurum concrede. Eccleſiaſtes Regum ſapientiſſimus, conſilium prorſus inſolens, & ut videtur, à ratione alienum ſuggerens: a *mitte*, inquit, *panem tuum ſuper tranſeuntes aquas*; quia *poſt tempora multa, invenies eum.* Cum peregrè proficiſceris, domo non exeas ſine pane, quem ubi pontem tranſieris, in aquam dejicias, illum ſuo tempore recepturus: certè quidquid hoc modo piſcibus objicitur, ſeu panis ſeu jecoris fruſta dejicias, non amittitur; nam piſces initio minuſculi, paulatim unius, duarum, trium & plurium librarum fiunt, ut vel unicus diſcum impleat, aut pretio ſuo fortem abundè compenſet. Ita prorſus de eleemoſynâ differendum. mendiculi ſunt velut aquæ, pontem ſubterlabentes, è quibus piſcis ad te cum aureo enatat. alia non minùs commoda eſt explicatio ſententiæ: committe panes tuos navibus, ut illos per maria devehant, & reportes aurum; nam naves ſunt pauperum manus, aut, ut Hieronymus explicat, quaſi terra irrigua & feraciſſima, quæ panem multiplicat, & cum fœnore reddit: b *Quemodo*, inquit, *qui ſuper irrigua ſeminat, fructum ſementis exſpectat: ita qui largitur egentibus, non granum ſementis, ſed ipſum panem ſerit, fœnore quodam multiplicationem ipſius præſtolans multò amplius, quàm dederat, accepturus.* Vidua Sareptana modicum farinæ ſibi, ac filio neceſſariæ, in Eliæ prandium expendit. c qua largitione quidem, hoſpitaliſſimum Abrahamum (Chryſoſtomo teſte) ſuperavit. non enim ad gregem ut ille, nec ad grande farinarium cucurrit, ſed unicum quem habuit, farinulæ pugillum dedit. viſa eſt hunc panem in aquas abjeciſſe; at non poſt *tempora multa invenit eum: obtinuit enim, ut hydria farinæ non deficeret, & olei lecythus non minueretur.* Non ei Deus diſtenta horrea, non capaces olei lagenas de-

a Eccl c: 11

b Hieron in Eccl cap: 11

c 3 Reg. 17

dit;

dit; ſed quod habuit occulta vi adeò auxit, ut nec oleum, nec farina umquam exhauriretur. hic Dei mos eſt; miraris quandoque tacitis incrementis, vicini tui rem familiarem ita proſperari, ut merces feliciter diſtrahantur, negotia proſperè ſucedant, non parvo emolumento aſſurgat & ditefcat: Alterius fruges fœcundæ in agro pullulant, ſine vitio, aut infortunio ullo, quaſi ei cœlitus promiſſio facta ſit? *a implebuntur horrea tua ſaturitate, & vino torcularia tua redundabunt.* Hujus rei indicio tibi erunt aliquot teruncii, & fruſta panis in egenos erogata. quod viduæ Sareptanæ contigit, ſæpiſſimè factum, imò quotidie fieri teſtatur experientia. anno Chriſtiano quingenteſimo, ſexageſimo quarto, cùm Coſrhoes Rex Perſarum, geminus Nabuchodonoſor, Sebaſten ac Melitenem occupaſſet, jamque Chriſtianos variè affligeret, totum plurimi Amaſæam confugerunt, non tam urbis præſidio, quàm ut B. Eutichii precibus & ſanctimoniâ juvarentur. ita in eandem urbem innumera plebs confluxit! hinc annonæ caritas, & fames. degebat hic Eutychius Conſtantinopolis Epiſcopus, ſed exul inter Monachos agens. cumque jam granaria, horrea, farina ia undique viduata eſſent, & vacua gemerent piſtrina, nec ſupereſſet quod in hebdomadem ſufficeret, concurſum eſt ad Eutychium, ut annonæ ſubſidium impetraret è cœlo. Venerandus Antiſtes ingens animi & fidens Deo, alioſque omnes ad eandem fiduciam cohortatus, ſe in preces effudit, deinde ad Monachos verſus: bono animo, inquit, eſtote, dum vel ſemodiolus farinæ ſupereſt, egentes ex eo paſcite, alterùm tantum cum fœnore recepturi: ſpero hanc farinæ hydriam non defecturam. Monachi in ſpem novam erecti, eleemoſynas quotidianas perpetuarunt, & neminem egenæ plebis dimiſecerunt ſine ſportulâ. Hinc viri ſanctiſſimi vaticinium ab eventu laudem accepit, nec umquam quod daretur defuit; ſed majori & majori ſemper cumulo abundavit. hæc & tu æmulare, & viciſſim *implebuntur horrea tua ſaturitate.* Iſidorus legit: *Implebuntur horrea tua ubertate.* Quæ vox ducta eſt ab uberibus lacte fœcundis: ſicut enim hæc quò plus lactis emanant, eò plus novi admittunt, & recipiunt: ſic opes quò magis in eleemoſynas erogantur, eò magis affluunt. quod Clemens Alexandrinus edocuit: *b largitio bonus eſt finis benignitatis, & potum ſitientibus communicans, rurſus augetur & replentur: ſicut ad ubera, quæ ſuguntur vel mulgentur, ſolet lac copioſius accedere.*

Naturam ulteriùs intueamur: ſanguis inciſâ venâ, vel cucurbitulis admotis ſubducitur, non alio reverà fine, quàm ut detractio ſanguinis, ſit incrementum valetudinis, & ipſiuſmet ſanguinis hoc modo purgandi ita ſtrues lignorum nimium denſa, immiſſum ignem ſuffocat, ſubtrahuntur aliquot ligna, & ignis mox aſſurgit & invaleſcit. ita cibum corpori dandum imminuimus, & nutritionem acuimus ac promo-

a Prov. 3

b Clem. Alex. l. 3. paedag. cap. 4.

vemus. & plerumque quò plus detrahimus eſcæ, plus adjicimus vitæ. denique non me, ſed Antiſtitem Seleucienſem, Baſilicè diſſerentem attendite: *a Qui dando, inquit, divina gratiæ confidunt puteos imitantur, qui continuè exhauſti minimè deficiunt ſed duplo copioſiores evadunt.* En adinventiones mirabiles, nova & inaudita Philoſophia, quemadmodum res diminutione creſcant & augeantur; ſubtrahe marſupio, & plurimum appones; da & dabitur tibi. ſed heu! quoties ægrotare malumus; quàm argenteum illum ſanguinem emittere: imò quæ noſtra inſania eſt, non rarò perire malumus, quàm argenti venam violare. crapulâ nos mactare malumus, quàm ſuperflua, imò quæ ſuperant fragmenta, in egenos effundere.

Oculos, animoſque in Chriſtum, caritatis prodigium intendite: potiorem ſubſtantiam (panes videlicet) ac piſces, indigentibus erogat: ſibi verò ac diſcipulis ſuis fragmenta dumtaxat reſervat. ſecus faciunt mortales ferè omnes, etiam quàm optimi, ſibi ſuiſque ſervatam volunt potiſſimam bonorum ſuorum ſubſtantiam, probeque factum autumant, ſi de iis, quæ ſuper ſunt, eleemoſynam fecerint. Non ſic Chriſtus, non ſic Apoſtoli magnæ illæ mentes, & naſcentis Eccleſiæ ceu cœli novi intelligentiæ. non ſic Apoſtolorum æmuli, & Chriſtianæ perfectionis amantes: illi quod in menſa eſt optimum, egenis ſepoſitum amant ac volunt. en hac in re magiſtros, qui hanc te praxim doceant.

Refert Drexelius *b* familiam fuiſſe nobilem, quæ omni prandio & cœna, imponeret menſæ lancem vacuam, in quam ex omnibus benè ferculis aliquid reponeret: atque ita è diverſis patinis: ſine omni accumbentium detrimento, ferculum opimum conficitur, quod ipſe paterfamilias modò ad hunc, modò ad illum pauperum aut ægrum emittebat. cui munificus plane Dominus JESUS, *c fructum adinventionum ſuarum reddidit.* Spondet & eadem veritas, nil tibi defore, ſi hanc ingenioſam pietatem, ex hac die æmulari ſtatueris. Alia familia lac omne, quod die Sabbathi à pecore toto excipitur, in pauperum uſus effundit, & ecce ubertas velut ad uberibus redundavit. Sepone & tu quædam in uſus pauperum, monente Paulo: *d per unam Sabbathi, unuſquiſque veſtrum apud ſe ſeponat &c.* Quæ verba expendens Chryſoſtomus: *e pareamus* (inquit) *B. Paulo, conſtituentes noſtris in ædibus arculam pauperibus, in quam artifex omnis, vel ſutor, vel coriarius, ſi aliquid vendiderit, ſui artificii primitias ejus pretii offerat, & cum Domino partem dividit.*

Quin celeberrimus ille non per Belgium modò, ſed & orbem, Marchio Spinola in atrio domus ſuæ, quò nobilitas temporis fallendi gratiâ, ſæpius ad ludum confluebat, thecam ſuſpendi curarat, in quam victor decimum nummum, in victum mi-

a S. Baſ. hom. 8 in divites avaros

b Drex. par. 2. de eleem. c. 4. §. 3

c Eccl 35 d 1 Cor 16

e Chryſoſt. hom 43 in 1 ad Cor.

litum

litum pauperum conjicere debebat; quo plurimi vitam ſuſtentarunt. In cœnobio quodam priſcæ conſuetudinis eſt triclinio, *a* diebus triginta continuis vacuum defuncti locum eatenus honorare, ut quidquid cibi, potuſve appoſitum fuiſſet vivo, id omne apponantur mortuo: & quia mortui non comedunt, illa omnia menſæ illata in pauperum caſas aſportantur (quantò fructuoſius quàm in exequiis ſupra mortuorum corpora ſeſe ingurgitare) Inventiones non ſolùm pulchræ, ſed & fructuoſæ. Sed opponas fortaſsè: marſupiolum meum inventionibus dandi non eget; boni hoc œconomi non eſt, tantum indies è ferculis decerpere, & in mendicabula, quaſi in abyſſum abjicere. quiſquis es, Regem illum denuo contemplare, qui in mari lautas ſuis optimatibus epulas inſtruxit, luxu; ut putabatur, barbaro: nam quodque ferculum delibatum, unà cum diſco argenteo, in aquas præcipitabat mirari aulici prodigalitatem, & jacturam indignari. at ille ſub aquas retia pandi juſſerat, quibus poſtea adductis, non modò omnem ſupellectilem argenteam in tuto habuit, ſed magnam inſuper piſcium copiam concluſit. in vaſto hujus orbis oceano, familiam quiſquis ſuam, navem autumet: *b* & *mittat panem ſuper tranſeuntes aquas, quia poſt tempora multa invenies eum.* erit cum arcano divinæ providentiæ conſilio, omnia ingenti cumulo tibi aſſervata colliges. Mitte panem, non eum tantùm, qui mucidus, cui ſuper flaus, ſed qui neceſſarius, qui tibi paratus, candidus, delicatus. Exemplo Jobi, qui non comedebat buccellam ſuam ſolus, quin comederet ex ea pupillus; quin & Deum in paupere adhiberet convivam. Ubi appoſitè Baſilius: *c Crede illi, qui quod egeno datur, perpetuò quaſi ſuæ perſonæ datum accepit, & de ſuo reddit, dignus ubique fidejuſſor, terra marique apertos habens theſauros. Quod ſi navigas mutuum repetes; in medio mari ſortem cum fœnore capies: magnificus enim eſt in dando fœnore.* In hoc mari, nihil in divinæ providentiæ rete conjectum deperditur, nihil in pauperum ventres, quaſi in ſacculos pertuſos dimittitur, ſed in ſacculos, qui non veteraſcunt, qui pertundi nequeunt, qui exhauriri non poſſunt: *d tales* inquit Chriſtus, *facite vobis ſacculos, qui non veteraſcunt, theſaurum, non deficientem in cœlis.* Sacculos proponit & theſaurum, cui quærendo vult vos totos invigilare, Ecce, inquit D. Chryſologus: *e Docet avaritiam, qui cœperat ſuadere, contemptum;* Sed quam, inquies, avaritiam! eam certè, quæ virtuti, quæ cœlo ſerviat, quæ cœleſtia venetur bona, gloriamque nullo ævo perituram, *f cujus unius* (ut in ſimili Seneca) *honeſta eſt avaritia* Ad hanc impellit urgetque Chriſtus, dum & ſacculos impleri jubet, & theſauros effodi, quos ſcilicet avara mens habet in amoribus. Et hæ ſunt artes, hic magiſtri pius dolus, quo homines velut piſces inneſcat. Bonas illas

a Drex . . *b* Eccl: 11

c S Baſil hom 8 in divites avaros.
d Luc 12 *e* Chryſol ſerm 24
f Seneca de brevit. vitae c: 3

cœleſtis

cœleſtis Magiſtri artes, dū attendit D. Chryſ. quaſi divino percitus æſtu exclamat: *a* „ Chriſte, quò „te pertrahit amor tuorum? ut „avarum lucrifacias, facis eum, „quod deſiderat, non quod oportet audire, ſacculos imperas: æternos theſauros, qui non deficiant vis parari; ut avarus dum „conſueta percurrit ad lucra, aut „virtutem capiat, aut à virtute capiatur. Ita capti ſunt pleriq; mortalium, quos modò incolas habet cœleſtis Jeruſalem: ſunt enim, ut D. Bern. verbis utar: *Sunt viri divitiarum in civitate Domini virtutum.* Habet mundus hic viros divitiarum, qui per fas & nefas fluxas ſibi opes congerunt; at ubi *dormierunt ſomnum ſuum, nihil invenerunt in manibus ſuis*, in ipſo ſcilicet vitæ mortalis occaſu, ortu autem æternitatis, vacuas manus mirari, damnare, lugere cœperunt. Cauſam ſubdit Auguſtinus: *b Quia nihil poſuerunt in manu Chriſti*; at non ſic viri illi divitiarum, quos cœlum amat, qui denarium quæſierunt, qui non ſervierunt tempori, ſed æternitati, dum diurnum diuturnum fecerunt. Fecit hoc Sutor ille *Deus dedit*, de quo Gregorius *a* certa fide commemorat: eum quidquid pecuniolæ per hebdomadem tenui victui ſupererat, ſabbatho in pauperes erogaſſe, atque hinc factum, ut domus illi aurea in cœlis exædificari viſa ſit, quæ ſabbatho quoque perficiebatur. Eleemoſyna domos non marmoreas, ſed aureas, ſed æternas architectatur.

a Chryſolog. ſerm: 25 *b* S. Auguſt. in pſ. 75 ſerm: 9 *a* S. Greg. l: 4. dial. cap. 36

Quorumdam hîc objectioni ſuccurrit Chryſ.: "*a* Sed filios omnino ſpectas, & propter hos" retrocedis; quin & illos tales doce quæſtus lucrari; nam ſi tibi foret argentum mutuatum & uſuras pariens, & inſuper debitor" eſſet gratus: multo magis eligeres, filio pro auro relinquere, ut" ei multi proventus adeſſent, neq; cogeretur circumire, & alios" quærere mutuum accepturos. Et" nunc hoc filiis da chirographum" & Deum relinque debitorem." Ut olim fecit Conſtantinopoli è civibus unus aliquis, iſq; opulentus. *b* Huic aliquando Deus eam cogitationem immiſerat, ut emoriens pauperes ex aſſe hæredes faceret. Annuit bonus ſenex, ſi modò filius, ad quē ea ſpectabat hæreditas, etiam eò propendere videretur. Juvenē ergo ad ſe vocat, & opportunè ingerit, quæ ſibi Deus injeciſſet cōſilia Amabo te, inquit ô fili! quid ſi pauperes hæredes dixero, & tu Jeſu Chriſti etiam pauperis ſis hæres? quid tibi deeſſe poterit, ſi pupillo tutor Jeſus? ſi cœlum hæreditas? & illū elige minatæ, & te parentemque tuum beaiis. Ad hæc Adoleſcens: ecce me paratum ad omnia mi pater, probatur conſilium, placet tutor, placet hæreditas, & ſuper omnia Jeſus: Ecquid enim à terra exſpectem, niſi divitias brevi perituras? ut magnæ ſint illæ, attamen diurnæ ſunt, non diuturnæ: *Divitiæ tuæ hodie ſunt mi pater, & cras non erunt, Chriſtus autem manet in æternum.* Hæc ubi ex filio parens audiit, egenos ex aſſe hæredes ſcripſit, & mox naturæ

a Chryſoſt. hom: 33. ad pop. *b* Vitæ patrum l: 10.

fatoque non immaturo conceſſit. Id facinus primum attonitos mortales habuit, deinde etiam præcones tantæ vel in parente, vel in filio virtutis: at hunc ab illius morte egeſtas mox excepit, & omnium rerum indigentia, longaque ut aſſolet patientia; erat enim ſpe & in Deum fiduciâ dives, cætera pauper. Sed divina providentia, quæ ſuis ſemper invigilat, eum brevi ad altiorem fortunam evexit. Erat Conſtantinopoli vir nobilis, iſque in paucis opulentus, cui filia unica, eaque jam nubilis; illi dum quæritur maritus, patrem inter & matrem ita convenit, ut is deligeretur, qui non tam opibus præſtaret, quàm inſigni virtute. At quis ille? & unde petendus? venit in mentem, ut mater die inſequenti ſummo mane ſacras ædes peteret, & qui primus ab illa intraſſet adoleſcens, is filiæ daretur conjux: rebantur enim pium numen quod ſortes temperat, & cui imprimis pietas placet eum ſubmiſſurum, qui ex voto filiæ in maritum cederet. Et certè etiam ceſſit: qui primus enim templum ſubiit, fuit ille ipſe Adoleſcens, de quo in præſens ſermo. Hunc ut vidit matrona nobilis, ſuſpexit illicò, caſteque adamavit: ſpirabat enim neſcio quid in vultu humano majus, frons, oculi, facies, totaque corporis compoſitio ad modeſtiam virtutemque facta. Placuit tamen non de facie tantùm noſſe, ſed etiam ex eo quærere quid hominis? quidve nominis? mittitur puer honorarius, qui evocet, qui adducat: paret Adoleſcens, quem inter & matronam illam, ubi pauca ultro citroque dicta, tandem innoteſcit eſſe illum ipſum juvenem, qui ex ſuo parentiſque voto, ſeſe bonis omnibus exuerat, ut Chriſtum in pauperibus indueret: nec mora (ut magnæ ac potentes in virtute ſumma illecebræ) hæc ad illum mulier nobilis: Eſt mihi filia domi, eaque unica, ſpes familiæ, bonorum omnium hæres, parentum amor, ac delitiæ. Hanc tibi ſponſam amo, voveoque benè Adoleſcens age me ſequere. Sequitur ille; ſubitque domum viri nobilis; cui tota res pateſcit, aperiente conjuge, vocatur filia, placet Adoleſcens, placent nuptiæ, celebrantur ſolenni pompa, ſtupor omnes invadit, & rei tam novæ, tam inuſitatæ admiratio, unaque etiam commendatio divinæ providentiæ, cui curæ & cordi ſunt, qui divitias hujus ævi diurnas, & lucis brevis uſuram, in theſauros nunquam perituros recondunt.

a Extra fortunam eſt, quidquid donatur egenis,
Quas dederis ſolas, ſemper habebis opes.

Rem ſcite expoſuit Auguſtinus: *b Ponunt pueri in theſaurario* (ſpaerpot) *& ſecuri ſunt; tu ponis in manu Chriſti, & times?* Tales modicæ fidei, non ſolùm panici timoris arguendi ſunt, ſed ut phanatici ad Antyciras ablegandi. c Quod factum lego Prælato iſti, qui prope Namurcum in Alnenſenſi monaſterio ordinis ciſtercienſis, Abbati ſucceſſerat, viro in pauperes ac peregrinos munifico, adeo ut monaſterii valvis inſcribi juſſerit:

a Mart l. 5. Epig 43 b Aug in Pſ 48 c Ioan. Diſſeldorpii hodoeporicum Nier.

Porta patens eſto: nulli claudaris honeſto. a

Quem verſum vir hic ſordidus, Martinus nomine, quo plura corraderet, non eradere, ſed mutare, geminiſque ſolum punctis vafrè tranſlatis, in ſenſum planè contrarium torquere, & legendum proponere non dubitavit, hoc modo.

Porta patens eſto nulli: claudaris honeſto.

Res multorum ſermonibus agitata, demum ad ſummi Pontificis notitiam pervenit, qui Abbatem inter Cærites retulit, & officio abeſſe juſſit; non quod maleficus eſſe cœpiſſet, ſed quod deſiiſſet eſſe beneficus. Altiùs ſupremus Judex intonabit in eos, qui ſe pauperem deſpexerunt, hoſpitem excluſerunt: Hoſpes eram, & non collegiſtis me, *ite maledicti*. Mihi fores occluſiſtis, jam in æternum miſericordiæ *clauſa eſt janua.*

a Drex. de eleem. part. 1. c. 2. §. 7

§. II.

Tullianum illud expenditur, *Eſt liberale officium, ſerere beneficium, ut poſſis metere fructum:*

Eumque uberrimum, qualem nullum ſolum producit: *b* „Imitare homo vel terram, ut „illa fructus proferto, ut ne illa „conſpiciaris eſſe deterior, quæ „inanimis eſt. Sanè illa non in „ſuum uſum aut commodum, ſed „in tuũ miniſtrare contendit; tu „autem quem debueras oſtendere „beneficentiæ fructum, illum tibi „ipſi congregas: nam benefactorum gratiæ in dantes revertuntur. dediſti eſurienti? tibi conſuluiſti: quod dediſti, ad te cum auctario revertetur. Quemadmodum enim frumentum in terram cadens, lucrum projicienti parit, ſic & panis in eſurientem projectus, multam in poſterum tibi reddet utilitatem." Eleemoſyna ſemini ſimillima ob plures cauſas: primo, ſemen occultatur glebis, & eleemoſynam quam dextra dederit, ignorat ſiniſtra. Secundo, ſemen non creſcit, niſi ſæpius rigatum: eleemoſynam primam riget altera, & tertia. Tertiò, ſemen moritur u cum uſura reviviſcat: eleemoſyna perditur, ut centuplum domino ſuo refundat. Semen vile, aut corroſum, ſimilem ſibi meſſem provocat: ſunt qui valdè dapſiles ſe credant, cùm verminoſas carnes, cereviſiæ vappam, panem mucidum, poma putrida, aut corroſos tineis centones mendiculis projecerint. O grandem munificentiam! his Chriſtum omnium largitorem induere, ea elargiri quæ in fimetum excutienda, aut canibus objicienda! Eleemoſyna parca, tenuis, corroſa, coacta, raram aut vitioſam ſegetem producit juxta illud: *c Qui parcè ſeminat, parcè & metet.* Quò ſpectat illud S. Aug.: *d* Opera miſericordiæ, ſemina noſtra ſunt; qui parcè ſeminat, parcè & metet. Ergo qui multum ſeminat, multum & metet, & qui nihil ſeminat, nihil metet." IV. Semen ſuo tempore ſparſum, in eam granorum fœcunditatem excreſcit, ut illud vix oculis noſtris credamus. Eleemoſyna in pauperis, aut potius Dei manum quaſi in terra

b Baſil. hom. 6. in divit. avaros.

c 2. Cor. 9 d Aug. in Pſal. 12[?]

bona

onam repoſita, hic centuplum,
t inſuper meſſem uberrimam
1 vita æterna progignit. Hoc
aulus paucis complexus: *a Qui
dminiſtrat ſemen ſeminanti, & p..
em ad manducandum præſtabit, &
ultiplicabit ſemen veſtrum.*
Etenim non aberravit, qui di-
it Chriſti manum fuiſſe veluti
olle, ſubactum, fertileque ſo-
m, quibus omne quod com-
ittitur, inſtar ſeminis producit
uctum centeſimum; imò &
illeſimum: exemplo erunt
uculi panes, quos in Chriſti
anibus, ea abundantia multi-
icavit amabilis illius providen-
i, ut alendis, imò & ſaturandis
s quinque millibus hominum
ficerent; quod nobis ſtimulo
t ac documento, ut nos, no-
aque omnia tradamus in Chri-
manibus, hoc eſt pauperis
mmittamus, ut ex eis copio-
n ſementem legere valeamus.
mplures alii ſanctorum id ex
ti ſunt. Ivo ſacerdos, vir notæ
tatis & doctrinæ, pane non
gno complurium egenorum
ien ſedavit: Arnulphus Sueſ
ienſis Præſul, quinq; panibus,
otidem vini menſuris, ſupra
ingentos homines abundè
it, Richardus Ciceſtrenſis An
s, pane unico tria millia ho-
us ſaturavit. Infinitus hic
Chriſtus qui potuit augere
dq; poteſt & multiplicare ac
endo. Tu modò non parce
na, & ortum facies fructum
ſimum & infinitum. Si gra
triticeum, unam ſpicam
uderet auream, aut geminis
ilioribus germinantem, ſu-
! quis ſemini parceret? hæc
noſtra eſt inſania, meſſem au-
ream & gemmeam colligere
poſtumus, & detrectamus. Eru-
dite Clemens Alexandrius, *b*
Eleemoſynam ludo pilæ compa-
rat, in quo eadem pila, quæ ad
alterius manum emiſſa, datatim
à divina manu contacta, aurea re-
percutitur. In ſacris Carminibus
Salomonis, ſponſum cœleſtem,
ſponſa variè dilaudans: *manus
illius tornat les,* inquit, *plenæ hya-
cinthis,* ornatæ geminis & annu-
lis. Qui manum habet plenam,
prius manum evacuat, quàm a-
liud eâ recipiat. Ut aureum è
manu pueri extorqueas, pomum
offeras, Chriſto, qui manus ha-
bet pretioſiſſimis unionibus &
gemmis oppletas, cymbiam la-
ctis, fruſtum panis offer, & deci-
dentes hyacinthos colliges. Nec
minus ingenioſè, quàm religioſè
alter: Chriſti manus etiamnum
perforatas attendens, munificen-
tiam ejus extollit, quod nihil iis
beneficiorum contineri aſſevera-
ret; cujuſmodi elogium Tho-
mas Bricolus, Decanus Pariſien-
ſis de Franciſco Galliarum Rege
tulit, quem in ſua inauguratione
collaudabat ex eo, quod ſtigmata
S. Franciſci in manibus habere
videretur, quod ea eſſet ejus mu-
nificentia, ut è manibus quaſi
perforatis, omnia largiſſimè dif-
fluerent. Hoc enim verò de
Chriſto Rege noſtro munificen-
tiſſimo ſentiendum eſt. objiciunt
complures: *c* ratio familiæ ac
ſtatus, æs alienum, ceſſans lu-
crum, hinc illinc emergens dam-
num, & ſi quid horum eſt, lar-
giorem eleemoſynam impe-

a 2 Cor. 9

b Clem Alex lib. 1. paedag.
c V Baſil hom adverſus divites.

diunt; hîc obſecro non vacivas modò, ſed & veri patientes aures accommoda: quoties pecuniæ veriùs perduntur, quàm expendantur? eſt qui in Sphæriſterio pilæ ludo pauculis horis, 30. 40. florenos perdat: alius ad abacum luſorium, aleâ centenos, millenos Philippeos excutiat. Nero in ſingulos jactus aleæ, 400. H. S. id eſt, decem millia Philippeorum dilapidabat; fuit qui horæ ſpatio, jactu aleæ, ſexdecim aureorum millia deperderet. Optarem hîc legem, quam Marchio Spinola in atrio domus ſuæ colludentibus tulit, decimum nummum victor in thecam illic appenſam, ad uſum pauperum reponeret. Quanti conviviis prælautis uno die abſumunt pauci, quo per annum plures pauperum ventres ſuſtentaſſent. Paraſitos, moriones, mimos donariis & menſa ſaginant, Chriſtus eſurit; parietes, imò & pavimentum tapetibus velant; Chriſtus obit nudus. *a* noſtro Ævo Gualterus Raijolæus, ille apud Anglicanam Cleopatram nimis gratioſus, viſus eſt in aula geſtare crepidas, adeò pretioſè gemmis diſtinctas, ut ſex millium, ſexcentorum aureorum æſtimarentur. Ante annos non ita multos, Comitiſſa quædam, in materiam ſyrmatis unius pallæ, florenorum duo millia quingentos; opifici pro opere, centum quinquaginta florenos annumeravit. *b Quot pauperum ventres poterant inde paſci, & quot corpore nudè agentia poterant contegi:* Quod piè expendit B. Thomas Villanovanus Archiepiſcopus: *c* cui cùm thor[...] novus induendus, ubi à ſart[...] accepit quatuor aureos valer[...] apage, inquit, hoc ego arge[...] totum pauperem; imò tot[...] Chriſtum induiſſem. Juxta ill[...] *d Quamdiu feciſtis uni ex his [...] tribus meis minimis, mihi feciſ[...]* Ubi occurrit cujuſdam lepida [...] mendicandi ratio: *e* homo [...] ſticus ingenio ſatis liberali a[...] mum ſtudiis applicuit, & ſa[...] literis impensè deditus, auli[...] conſuerat, quibus hanc aliqua[...] coram Principe quæſtionem [...] vit: quot ulnæ panni inſum[...] eſſent, ut Deo quis veſtem ap[...] conficeret? Cùm Propheta d[...] dicat: *f Cœlum & terram [...] impleo.* Ad quæſitum cuncti[...] lentibus ac ſubridentibus, m[...] tem ipſe ſuam expoſuit: qua[...] aut quinque ulnas ſufficere; [...] primæ veritatis teſtimonio: *q[...] diu feciſtis uni ex his fratribus [...] minimis, mihi feciſtis.* Ego, in[...] ex his minimis ſum, pauc[...] ulnæ ad me induendum [...] ciunt, & Chriſtum indueriti[...] liorum cellæ generoſiſſimo v[...] varioque deſpumant, ſitit C[...] ſtus. Equos non ad uſum, ſ[...] ſpectaculum, & totos ca[...] greges, Britannicos, getulos [...] licos, Aquaticos, Aviarios, [...] ticos hybridas, moloſſos, m[...] ſumptibus alunt; ſat illis [...] pabuli eſt; ſoli Chriſto non [...] cus in diverſorio: *canis tu[...]* quit, Chryſoſtomus, *g cib[...] tuis eſt, famulus tuus ſatietat[...] pitur; at verò tuus & illius [...]*

a Drex. tom. 1. Triſm. l. 3. c. 10. § 5
b Chr. ſ. hom. 37. in cap. 15 Gen.

c P. Rho varia virt. hiſt. l. 4 [...]
14. d Matt. 2[...] e Caſpar Ens E[...]
l. 4 f Ierem. 23 g Chryſ. in 2. [...] Cor hom. 17

nis esurit, Christus tuus alimento aret, neceſſariò fame perit.

Ante annos paucos hortenſè ſtudium exarſit in flores exoticos, tulipas & bulbos. Hos adeò mbitiosè conquirebant, quæſitos ita auxiè fovebant; ut nulla mater ſic filiolum. Turpe eſt dicere, quot aurei non raro in unicum ejuſmodi bulbum expenſi, quem nocte inſequenti vermis rodebat. tot aureos mendiculo dediſſe, piaculum dixiſſent. Et hi idem in futiles ac inutiles umptus, quaſi in luxuriantes ramos, ſubſtantiam ſine fructu effundunt, dum alii, quibus res angſta domi, exiguo lucello in menſum fructificant. Duas hîc hi arbores conſiderate, tiliam proceram & pomum modicam: ramos & brachia explicat latiſſimè, gratam diffundit umbram, ſed à fructibus ſteriliſſima; In horto contrà, *a* ſtat pomus non maximæ ſtaturæ & ul- quatuordecim millia pomorum fundit (à me, inquit, Drexes, viſa & guſtata) quæ cauſa tantæ diſparitatis? Tilia pulchra quidem arbor, ſed infructuoſa, quidquid alimenti trahit è terra, truncum, in ramos, in folia conſumit; at fertilis pomus, id ne in fructus emittit. Ita pluros reperias homines opulen ſucci plenos, auro validos, amplas in fundis ſuis agunt ices, brachia diducunt, comas ant, ſumptuosè vivunt; ſed ericordiæ fructus in eis quæ & nullos invenies. è diverſo erire eſt opifices mechanicos, llas filias, quæ tenuem victum nu comparant, & ægrè; nihilominus ſtipem promptè lârgèque conferunt, nonnumquam ultra vires. Jam cauſa in liquido eſt: illorum ſuccus omnis in frondes, iſtorum in fructus egerminat. Hic altum vociferatur Auguſtinus: *b Audiant, inquit, iſta divites, qui nolunt eſſe miſericordes. Audiant irrogari ſupplicia eis, qui nolunt erogare ſubſidia. Audiant pauperem refrigerantem, audiant divitem pœnis gravioribus æſtuantem. Da igitur petenti, ut poſſis ipſe accipere: tribue pauperi, ſi non vis flammâ exuri.*

Sed moveat nos potiùs centuplum, de quo agimus promiſſæ retributionis, etiam in hac vitâ præmium. Ubi B. Chryſologus ſatis demirari nequit hominum quorundam, ut leviſſimè dicam, ſtoliditatem: *c Sunt fortè de cautione ſoliciti? Quare? Nonne homo homini exiguæ chartulæ obligatione conſtringitur: Deus tot & tantis voluminibus cavet, & debitor non tenetur?* Fidem eventus comprobavit: Syneſius Cyrenes Epiſcopus, *d* vir eruditiſſimus complura ingenii ſui monumenta in lucem dedit. Habuit is inter primæ admiſſionis amicos Evagrium Philoſophum, in paucis charum, ſed nondum Chriſtianum. Hunc Syneſius diſciplinis Chriſtianis imbuere, plurimum laborabat. Evagrius homo ſui cerebri, & diu refractarius, *e* virum Hebræum crucifixum pro Deo colere, conſtanter recuſabat; nec tamen labore aut tædio victus Syneſius, ſaluberrimis moni-

a Drex. de eleem. part. 3. c. 3. §. 4

b S. Aug. ſerm. 25 de divite & Lazaro *c* Chryſol. ſerm. 26

d Zonaras tom. 3 Ioan. Moſchus in prato ſpiritu. cap. 195 *e* Baron. ad ann. 411

monitis quotidie hominem urgere inſtitit. Ad quæ demum Philoſophus: quo ſunt, inquit, mi Domine Epiſcope in re Chriſtianâ, quæ nulla ratio, Philoſophia nulla ſatis capiat: Primum eſt, vox Chriſtiani, neſcio quod principium, ſed & finem mundi ſomniantis, & hæc ipſa noſtra corpora, poſt quam in vagos cineres abierint, eadem reditura in vitam immortalia. Alterum eſt: quidquid pauperibus erogatur, fœnore reddi centuplo; hæc talia fabulæ ſunt & merum ſomnium, nec in Philoſophia quidquam fundamenti habent. Contrà Syneſius copioſâ diſſertatione edocuit, nil vero contrarium hîc aſſeri: neque verò hæc ad Philoſophiæ trutinam expendenda. Sublimiora eſſe, quàm quæ humana lippitudo, prima facie poſſit penetrare. Salubriter ſe tactum ſentit Evagrius; at nihilominus ſuæ opinionis tenax, domum abiit. Hæc ubi ſecum ipſe ſæpe ſæpius repetiit, decrevit manus dare victori Syneſio, à quo demum unà cum filiis, & omni familia ſacro fonte tinctus eſt: atque ut in rem præſentem veniret, tria auri centumpondia in egenos patrienda obtulit Epiſcopo, ſi ſyngrapham dare velit, Chriſtum ea redditurum. Nec Syneſius illud recuſavit. Evagrius jam Chriſto adjunctus, annos aliquot exegit. Morbo denique graviore correptus, jamque filiis ad ſe accerſitis: cùm, inquit, cadaver meum ad ſepulturam compoſueritis, hoc chirographum manui inſerite, & unà mecum ſepelite. Factum quod juſſit. Tertio die à funere, defunctus Epiſcopo ſe ſtitit, tumulu ſuum reſerari, & chirographu inde auferri juſſit, ſibi abundè omnibus ſatis factum; & ne dub tandi locus eſſet, ejus rei teſtim nium ſua manu ſubſcriptum e affirmavit. Neſcierat autem S neſius ſuum chirographum u cum mortuo ſepultum. luce p ſtera vocatis ad ſe filiis, an, inqu cum parente veſtro ſcripti qui piam ſepeliiſtis? ſchedam ajun quam morti proximus ſecu juſſerat humari, nemine id ſcie te. Epiſcopus narrato ſomn ſuo, ſacerdotes & urbis primat ad Philoſophi ſepulchrum duxi eo aperto recens Evagrii ſyngr pha eſt inventa, conceptiſſim his verbis ſcripta:

Evagrius Philoſophus Sanctiſſi Domino Syneſiæ ſalutem. Accep bitum in his literis manu tua ſcriptum, ſatisfactumque mihi nec ullum contra te jus habeo, q dedi tibi, & per te Chriſto Deo S vatori noſtro. Obſtupuêre omn & horis aliquot clamavêre: K rie Eleiſon, ſed & gratias ag Deo, qui ſuas promiſſiones t illuſtri miraculo firmaſſet; at hoc Syneſii & Evagrii conju ctum chirographum, in prima Cyrenenſis ædis ſacrario aſſer tur. Hic ego cum Marone p ciamem:

a *Et dubitamus adhuc virtu*
extendere factis?

Et dubitamus adhuc, num pr veritas fidem ſervabit? Cuju ſacris literis teſtimonium & ſ grapham tenemus.

Ambroſium audiamus: *Evangelium ejus cautio eſt, ille mittit pro omnibus indigentibus*

a 6. Æneid b Amb. l. de Tobia

d

licit, fidem quid dubitatis dare; ſi quis vobis dives offeratur, qui fide promittat ſuâ pro aliquo debitore, ſtatim numeratis pecuniam: pauper eſt vobis Dominus cœli, & conditor mundi, & adhuc deliberatis, quem ditiorem quæratis fidejuſſorem? Dominus ſcribit, quod uni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis &c. Chriſtus confeſſi nominis, & fidei certiſſimæ debitor, non ſubducit ſe, non declinat, non fugit creditores ſuos, ſed *a quibus maximè debet, hos maximè diligit.* Itaque ſi vis eum ſemper amicum habere, multorum conſtitue debitorem. Concludo ſalutari illo melliflui Doctoris monito: *b* videte, obſecro, quî Deus benefactor noſter maximus, & quî diabolus, hoſtis noſter capitaliſſimus nobiſcum agant, conditione inæqualiſſima: diabolus pomum ob dit unicum, & totum paradiſum rapuit: Deus paradiſum offert, & pomum petit, aut vilius quid pomo, panis bucellam, æreum teruncium, frigidæ hauſtum &c. Tamen deliberamus adhuc num Chriſto fidere, & obulum paradiſo velimus permutare; non immeritò proclamat Auguſtinus: *c quæ eſt iſta animarum inſania! acquirere aurum* (aut retinere) *& perdere cœlum?* Quid, quod omnia Deus bona opera, ex hoc appendere videatur, & judicium ſine miſericordia reſervare iis, qui non fecerint miſericordiam, Baſilio graviter atteſtante: *d novi quoſdam, qui oraverunt, qui ingemuerunt, omnem pietatem exercuerunt; verùm ne unum obolum in egenos expenderunt: quæ utilitas virtutis? Non enim excipit illos regnum cœlorum*, ſed tartarus: ubi cum divite illo æternam famem & ſitim patientur. Quantò ſatius ac ſapientius hauſtu frigidæ regnum cœlorum mereari, & exiguo nummo in favorem noſtrum judicem corrumpere niteremur, ut audire mereamur, venite benedicti patris mei.

a Chryſ. hom 53 ad pop
b Bern. de 1. gradu ſuperb.
c Aug. ſerm. 15 de verb. Dom
d Baſ. hom. ad divites avaros

Candor eſt lucis æternæ & ſpeculum. Sap. 7.

ACCENDIT ET ARDET. a

DOMINICA SECUNDA POST PENTECOSTEN

§. I. *Hoſtia Eucharistica, quæ mirificè facit ad illuminandos & infla-mandos animos, ſpeculo cauſtico comparatur.*

§. II. *Accedite ad eum, & illuminamini.* Pſal. 33.

§. III. *Quinam ex hoc pane intellectus, ſibi radium divinæ ſapien-mutuarint.*

§. IV. *Umbram fugat veritas: noctem lux eliminat.*

§. V. *Speculum Eucharisticum fidelium corda inflammat.*

§. VI. *Diſpoſitiones animi prævia, ad flammas ex Eucharistico ſpec-concipiendas.*

§. VII. *Proxima ad divinas flammas concipiendas diſpoſitio, fervens -ſiderium.*

§. VIII. *Quo amoris incendio, Deipara Chriſtum utero conceperit, & Euchariſtia ſumpſerit.*

DOM

a 3. Metamor.

DOMINICA SECUNDA POST PENTECOSTEN.

Candor eſt lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula Dei Majeſtatis. Sap. 7.

ARchimedes ille Syracuſanus quem Plutarchus Geometram Priareum, Guevarra novum Iovem, alii in- genioꝛum phœnicē nuncuparunt um multa ad poſterorum admirationem ingenioſè excogitaſſet, um omnium in ſe ſtuporem rauit ſpeculum quoddam parabocum, mirando ſanè artificio ab o elaboratum: quod collectis in e Solis radiis, tantum à ſe fulgois, ſimul & ardoris evibrabat, ut on modò ligna ei propius adota incendere, metalla colliqua-; ſed & Syracuſana è turre, hoilem Romanorum claſſem, flamis cœleſtibus, & incendio haenus inaudito, mediis in undis ufferit, Neptuno ſpectante & ec quidquam opitulante.

Verùm enim verò omnem & umani & Angelici intellectus incit ſolertiam, omnem excedit aturam, omnem omnium proigiorum excellit præſtantiam, uod non niſi ab immenſo divitatis ingenio potuit excogitari; tremenda illa ſanctiſſimæ Triaos Majeſtas, unà cum Sacroſana Anima, ac diviniſſimo Corpo- Redemptoris noſtri, atque ombus perfectionibus divinis, ſaentia, potentia, bonitate infita, venerando Euchariſtiæ orculo, veluti in lucidiſſima cryallo, ſeu ſpeculo quodam uſtoo, ad animos noſtros, quà illurandos, quà inflammandos, & quantumvis ferreos colliquandos, nobis exhibeatur. unde in ſpiritu Pſaltes Regius exclamat: a *Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus*; quod Doctor Angelicus huic prodigioſo myſterio rectè applicans, ſenſum ſuum ſubjungit dicens: b *hoc miraculum ab ipſo factorum maximum.* quod per decem prædicamenta deducit opuſc. 59. c. 1. Hic ſiquidem videre eſt, *miraculum in ſubſtantia,* quia panis tranſit in ſubſtantiam Chriſti. *miraculum in accidentibus,* quæ manent extra ſubjectum, nec in ſunt ei, nec inhærent. *miraculum in quantitate,* quia ſecundario privatur effectu, non ſe extendit, nec locum occupat. *miraculum in qualitate,* quippè in parva Hoſtia ita magnus, ſicut fuit in Cruce, & modò eſt in cœlo: (ſicut, inquit, quantumvis *longa & lata eſt turris,* tota in oculo recipitur,) & coloratus, attamen inviſibilis *miraculum in relatione,* Chriſtus enim novam acquirit dependentiam, non tamen novum eſſe. *miraculum in actione,* quia verba vim habent productivam. *miraculum in paſſione,* quia manducatur, nec conſumitur. *miraculum in tempore,* quia ſimul in inſtanti, corpus Chriſti è cœlo eſt in terra *miraculum in motu,* quia ſimul inferius eſt & ſuperius, ſimul mo-

a Pſal 110. b S. Thom. ſerm. in feſto Corp. Dom.

vetur & quieſcit. *miraculum* denique *in ſitu*, quia caput non longè abeſt à pedibus, cum ſit indiviſibiliter; membra tamen ſibi ipſis aptè connexa. hactenus illuſtriſſimus Præſul Paulus Areſius *a* ex Angelico Doctore, ut vides deprompta, qui hoc præclaro epiphonemate concludit, in hoc Sacramento *b Deus tot & tanta mirabilia incluſit, quod in ipſo videtur, quaſi omnium mirabilium, quæ ab initio mundi fecit, memoriam renovaſſe*: quæ omnia, in hoc maximè mirando divinæ Euchariſtiæ ſpeculo contemplanda ſunt.

a Areſius in feſto diſcurſu, 14 in feſto Corp. Dom. n. 15
b ſ Thom. opuſc. 59 c. 1

§. I.

Euchariſtia orbiculus ſpeculo uſtorio aptè aſſimilatur.

PAulus Doctor gentium liberè pronuntiat: *c manifeſtè magnum eſt pietatis ſacramentū, quod manifeſtatum eſt in carne.* ubi Syriacus legit: *d Deus quaſi ſub diaphano cryſtalli apparuit & effuſus eſt in carne.* quod Magellianus, & Aguado noſter, *e* Eccleſiaſtes celeberrimus è ſuggeſtu veritatis, de Euchariſtia expoſuit. Sed nullum luculentius teſtimonium, quàm quod S. Vincentius ille Ferrarienſis adducit, his verbis: *f Hoſtia eſt ſpeculum, & totum Corpus eſt in Hoſtia ſicut imago in ſpeculo*; quod confirmat Sapientis eloquio: *g ideo*, inquit, *de iſta Hoſtia conſecrata poteſt dici, candor lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula Dei Majeſtatis.* quin in hoc tam illu[ſtri] myſterio, ſub minimo orbicu[lo] immenſum Deum celanti S. Thom. non aliundè, quàm à ſpe[c]ulo ſimilitudinem mutuavit: „videt quilibet manifeſtè, quod in parvo ſpeculo apparet maxima civitas, & imago maximi hominis, & montis, & cœli; ita non eſt incredibile, Corpus Chriſti poſſe contineri ſub Hoſtia tam parva, quamvis hoc perfectè intelligere nequeamus." ubi alte[ram] proprietatem obſervat, quo fracto ſpeculo, *i redduntſe totidem facies*.

Ipſum audiamus: *k in natur[a] quoq; habemus exemplum in ſpecu[l]o, quod ſi frangitur, non ibi frang[i]tur imago vel ſpecies, quæ in ſpecu[lo] relucebat: ſed in qualibet parte fra[c]ti ſpeculi adhuc reſultat imago.*

E Dominicana familia Docto[r] egregius Robertus Holcot in c. [7] Sap. illa verba *candor lucis æterna[e] ſpeculum ſine macula*, aptat humanitati Chriſti: „Chriſtus enim qu[a] homo, inquit, fuit planum ſpeculum docendo, concavum humiliter moriendo, convexum potenter reſurgendo, in concavo ima ſumma, ordine apparent inverſo, & ignis à radiis illic alliſi[s] excitari ſolet." tum ſubdit: qui[d] magis inverſum, & paradoxum quàm Deum naſci, pati, crucifig[i], mori, imo cibum fieri, comedi, & nos quodammodo in ſe commu[]tare? *l quis audivit unquam tale* exclamat Iſaias, *aut quis vidit hu[ic] ſimile?* Cyrillus Hieroſolymitanu[s] antiquam illam plaſmationem ſuſpiciens, cum attenderet artific[...]

c 1 Tim. 3 d Corn. hic
e Aguado de ſ. ſacr. in prolog.
f ſ. Vincent. in feſto Corp. Dom. ſer.
g Sap. 7

h ſ. Thom. opuſc. 59 c. 3
i Virg. 9 Æneid.
k ſ. Thom. opuſc. 59 c. 7
l Iſa. c. 66

De

ei manu terram converſam in vi hominis effigiem, magnificè ud extollit, ut admiratione di- um, quod *a lutum in oculum mutetur*; pretioſiſſimam videli- hominis partem, & volut exi- um Solem in microcoſmo. ſed gè opinor egit mirabilius, ut reſolius noſter loquitur, *b* dum o lutea *in cryſtallinam puritatem Eucharistiam immutetur.* quod aculum Regius vates agnovit, pulcherrima oda ſua prædica- à quo eadem ipſa Euchariſtia *buccella cryſtallina* vocatur: *mittit cryſtal um ſuam ſicut buc- u.* vel ut vertuat Hilarius & ſiodorus, *ſicut fruſta panis*, in ino hoc pane lux immenſa eſt, Solis ſplendor, in puriſſimam riſti carnem & cryſtallum in- ens, vim candoris ſui mirabi- explicat, quo accedentium da inflammentur. quod egre- D. Irenæus animadvertit: *d arne Chriſti occurrit*, inquit, *pa- a lux, & à carne ejus rutila ve- n nos, & ſic homo devenit in in- uptelam.* Cum S. Eliſabetha lungaria ad Ludovicum Thu- iæ Principem evocata eſſet, *e* i deſponſaretur, quidam au- de ſincero illius in ſponſam re dubitarunt, eumque per- n familiariter percunctati , num eam ſeriò ducere de- iſſet? quibus promptè re- dit Princeps, *ſe plus quàm vi- n montem, ſi totus aureus foret, ere Eliſabetham ſponſam.* quod terus de Wargila, unus ex op- tibus excipiens: *peto*, inquit, *ine, ut hoc e rune are poſſ...*

cui Princeps: *dic ei, & in monu- mentum & pignus amoris, hoc ei mu- nuſculum deferto.* proferenſque quod penes ſe habebat ſpeculum duplex, æneis incluſum limbis, u- na ex parte vitrum, ex altera ef- figiem crucifixi præferens, Wal- tero tradidit. quod S. Virgo ſum- ma animi gratitudine & gaudio accepit. potiori jure addubitare quiſquam noſtrûm poterat, an re- vera velut ſponſas ſibi deſpon- ſandas, cœleſtis ille Princeps di- ligeret, quia peccatores eramus, & ille ſanctus ſanctorum quo omne tamen dubium ſinceri in nos amoris ſui faceſſeret, ecce donavit nobis admirandum, id- que duplex ſub ſpecie panis & vi- ni, ſpeculum: ſub quibus ipſum non intueri modò, ſed præſen- tem habere & exoſculari poſſe- mus, in eoque monumentum & pignus paſſionis illius, & crucis contemplari liceret. Cum igitur à tam amica manu diviniſſimi ſponſi noſtri, hoc nobis ſpeculum donatum ſit, nonne noſtrarum eſt partium eo frequenter uti, ſicut dubium non eſt Eliſabetham in eo ſpeculo non ſe, ſed ſponſum ſuum, ſimulque crucifixi imagi- nem ſæpiſſimè contemplatam eſ- ſe. Etenim ſi hoc donario rarò admodum utamur, ingratitudi- nem noſtram arguit, nec donum æſtimare, nec donatorem amare cenſemur. *f quomodo dicis, quod amas me, cum animus tuus non ſit mecum.* cùm rariùs ad hoc ſpe- culum contemplandum, è quo divini amoris flammas in pectus tuum vales derivare, accedas; ni- hil enim perinde efficax eſt, & opportunum ad animam ardenti-

a Cyrill Hieroſol catech. 12
b Chreſol antel. part. 1. c. 11. ſect. 5
c Pſalm 147 d Ireneus l. 4, c. 37
e In vita Eliſab.

f Iudic. 16

 tiſſimo:

tiſſimæ charitatis faculis accendendam, inq; optatiſſimū divinitatis ipſius amorem quantocyus rapiendam, atque fervens in ſanctiſſimam ſynaxim non modò deſiderium, ſed & propinquum ac vicinum hinc, ardentiſſimo divini amoris ſpeculo contubernium. quod nomen ſpeculi, & quidem cauſtici ſeu uſtorii, à me uſurpari nemo mirabitur, qui il lud ignitum Nierenbergii eloquium legerit, veniſſe illum ut *ignem mitteret in terram*, dum carnem noſtram indutus eſt, quam in Euchariſtiâ nobis, tamquam in ſpeculo uſtorio ad animos inflammandos proponit. a *Sicut* „*enim ſolares radii*, inquit, *lini* „*ſtuppam prius non accendunt aut* „*conſumunt, quàm in pellucida cry*„*ſtallo congregentur*, ita poſt tot „tamque eximia numinis bene„ficia, quæ totidem lucidiſſimos „radios, ex infinita iſta bonitate, „& amabiliſſima Dei eſſentia „pulcherrimè emicantes, rectè „appellaveris, frigebat nihilomi„nus mundus, & horrendo gelu „torpebat, uſque dum illa ipſa „beneficia in Chriſto, radiorum „inſtar collecta, in nos derivavit: „quando videlicet in ſanctiſſi„mam puriſſimamque humani„tatem ſuam congeſſit lucem „illam inacceſſibilem, quanta „quanta eſt, & infinitum ſplen„dorem. hac potiſſimùm de „cauſa, ut amore omni ac hono„re digniſſimus, ad ipſum colen„dum & diligendum inflamma„remur. & ut ſilices ſimus, his „tam repetitis amoris ictibus, „ſcintillæ quædam abſiſtant ne „ceſſum eſt. Id ipſum perviſum experta eſt S. Gertrudis, b cu[i] velut ſponſæ prædilectæ, ſpecio[-] ſus formâ præ filiis hominum ſ[e] ſe exhibuit *inſtar ſpeculi ſolaris*, r[a]dios in animam largè evibranti[s], in quod dum oculos intendere[t] *ſenſi*, inquit, *ingredi in intima m[e]*[a] *lucemquandam incomprehenſibili[ter] ſuavem*, quæ penetrando omn[ia] mea viſcera, *videbatur operari v[ir]tutem quandam ſupra modum adm[i]rabilem: videbatur enim exhauri[re] medullas oſſium meorum, acdein[de] ipſa oſſa cum carne. ſic ut tota ſu[b]ſtantia animæ meæ: non videret[ur] eſſe aliud, quàm ſplendor ille di[vi]nus*; quemadmodum fieri vid[e]mus, dum lucidiſſimum ſuu[m] vultum, ſol ille ſpectabilis in ſp[e]culum conjicit, in alterum Sol[em] ſpeculum commutaſſe perhib[e]tur. Quod ut & in te, ô hom[o] mortalis! lumen illud increatu[m] divina quadam ratio efficiat: [c] *ami amorem illius, qui amore deſcendit in ſubſtantiam panis: C[o]bi amorem ſuum amori tuo copula[t] humiliando ſe, ſublimando te; c[on]jungendo lumen ſuæ æternitatis [li]mo tuæ mortalitatis*,

a Nierenb, de amore Ieſu c, 1.

b In Vita S. Gertrudis l, 2, c, 22, C[ant.] in c. 7. ſap, v. 2.

c ſ, Aug. l, de catech, rud. b,

§. II.

Accedite ad eum, & illumin[a]mini. Pſal. 33. d

DUm divinum hujus lucidi[ſſi]mi ſpeculi fulgorem, ocu[lis] veſtris objicere aggredior, [u]tinam id mihi, quod olim D. [Ru]deberto, accidat: cui ſacra co[m]mentanti, calamus cœlitus in[ſpi]ratur, non alios quàm aur[eos]

d Lorin, in Pſ, 33, de Euch. expo[ſi]t[ione]

haracteres exarabat; aut certè, uod inaudito ſanè prodigio Cōado Eginoni, Apoſtolico per Germaniam Legato accidiſſe legi-nus, *a* cujus digiti, quibus Sacro-anctam Hoſtiam attrectabat, ea ice ſplendere ſoliti, ut ad legen-um, ſcribendumve etiam obſcura octe, lucernis aliis opus non eſ-t. *traxerant*, inquit Auctor, *hanc tem, à contactu Corporis Domini, olim Moyſes gloriam vultus, à nſortio ſermonis Domini.* cujuſ-odi fulgorem Chryſ. in mani-us Sacerdotum, in linguis Laico-im, Corpus Chriſti contrectan-um, jure depoſcit: „ *b* quo, *in-quit*, non oportet eſſe puriorem tali fruentem Sacrificio? quo ſo-lari radio non ſplendidiorem manum, carnem hanc dividen-tem? os quod igne ſpiritali re-pletur, linguam quæ tremendo nimis ſanguine rubeſcit? cogita quali ſis inſignitus honore, qua-i menſa fruaris; quod Angeli videntes contremiſcunt, nec li-berè audent intueri, propter e-nicantem inde ſplendorem, hoc nos paſcimur, huic nos utimur. *actet antiquitas* famoſiſſimam Solis menſam, *c* ut eam Hier. ap-llat, quæ Apollonium Tianæum ſeri à patriâ, parētibus, propin-is, fortunis omnibus, per longa permoleſta viarum itinera, ad nudam contemplationem ex-it, quam Solis menſam, cum He-dotus in medium proferat, *d* & riſtianus Cicero moralibus ſer-lis baſilicè inſtruat, ipſe ſuper-ieo, atque aliam longè lucidio-m menſam vobis exhibeo, ubi ſplendor æternus, quod ha-ctenus inauditum, & omnem ex-cedit intelligentiam, ſe ipſe in pretioſiſſimum edulium attem-peravit, ut mentes noſtras, & omnia viſcera, ſua luce intimè colluſtraret: quod olim illuſtri vaticinio Iſaias declaravit: *e Implebit ſplendoribus animam tuam.* Expertam, ſuprà audivi-mus, S. Gertrudem, quæ ad hanc menſam accedens, non ſemel eum Sole incredibiliter ſplendi-diorem conſpexit. Quare error fuerit Hermogenis hæretici, *f* qui cum in hac menſa Solem lucidiſſi-mum Corporis Chriſti non cerne-ret, in Sole illud repoſitum vole-bat: nobis compertum eſt, in hoc Euchariſtico Sole, poſuiſſe ta-bernaculum ſuum, è quo divini-tatis radios abſiſtentes, Elizabe-tha Schonaugenſis quandoque deprehendit: *g* factum eſt enim in uſu dierum, ut veniret quidam ex fratribus, ferens in pixide di-vinum Sacramentum: cumque ſtaremus, inquit, in circuitu ejus, ego & quædam ſorores, ecce cor meum liquefactum eſt, & *ecce claritas magna refulſit in pixi-de.* ita refert Nizetas in vita S. I-gnatii Archiepiſc. Conſtant. *vi-debatur*, inquit, *panis divinus peni-tus immutatus, totuſque veluti cæle-ſtis carbo* (ut infra fuſius) *gratiæ radios ſpargebat à cæleſti flamma*; quod pluribus comprobare deſi-no, cum innumeris miraculis Hoſtiam aliquando divina luce colluſtratam, à populo conſpe-ctam eſſe manifeſtum fit. ſuffe-cerit illud D. Anſelmi attuliſſe: *h venit*, inquit Chriſtus, *ce'ut*

a P. vander Veken de Miſſa p. 118 *b* Chryſ. hom. 60 ad pop. Ant. *c* S. Hier. l. ep. 2 ad Paulin. *d* Lanuza hom. 27 … elſa … 56 *f* Beyerlinck theat. … pag. … *g* In vita Novarini Agn. … myſt. pag. 321 *h* S. Anſelm. in … cœleſt. alloq. c. 43.

mi…

nitidiſſimus Sol ad ipſum peccatorem.

Ferunt Hiſtorici *a* Juſtinianum Imperatorem triclinium habuiſſe omnium aureum, ubi pavimentum aureum, parietes aurei, laquearia aurea, lecti aurei, menſa aurea; unum deerat, panes aliosque cibos non eſſe aureos. hos Caligulæ magnificentia excogitavit, qui dum divitias ſuas non tam oſtendere, quàm oſtentare vellet, convivium illuſtre, omnino aureum adornavit: ex auro panes, pernas, perdices, aureis patinis impoſuit, hoc lemmate adjecto: *aut Cæſar, aut nihil.* Ingenioſus amor in convivio illo ſplendidiſſimo & verè aureo, quid ſimile commentus eſt, nihil dare voluit aut omnia; in hac menſa ſe dedit, id eſt omnia: ſplendidum profectò donum, ubi ipſe ſplendor ſe in donum exhibet: unde Eccleſiaſtes appoſitè proclamat: *b ſplendidum in panibus, benedicent labia multorum.* Ut de iis, qui hoc tam ſplendido ferculo indies veſcuntur, verè dici poſſit: *epulabantur quotidie ſplendidè*; divino quippè amoris igne aurum hoc liquatum, nobis potabile propinatur, ut totam animam fulgore ſuo illuſtret, & quo volet *c pleno ſe proluat auro.* Quo fit, ut Chryſoſtomus loquitur: *quemadmodum ſi quis liquefacto auro manum vel linguam injiciat, quàm primum deauratur: ita anima immerſa ſanguine Chriſti aurea redditur,* ejuſque fulgore conveſtitur. Quærit ipſe ſplendor patris, an cognoſcere velimus, quemadmodum hoc lumen animis homi-

num infundatur: *d dic quo ordi-*
ne juſtitiam meam occultiſſimam
ſinibus cordium infundo, cùm &
per acceſſum non videor, & tame
viſibilia opera hominum inviſibili-
ter immuto? Cùm unam eandemq
mentem modò hac, modò illa virtu
irradio, modò ex hoc Euchariſtic
ſpeculo, radium humilitatis, mo-
dò caſtitatis, modò ardentiſſim
charitatis, Dominus virtutum
mitto. in hoc autem fulgentiſſ-
mo intuitu mirum eſt, quomod
Chriſti ſponſæ admirentur, quo
modo in conſpectu divinæ maj-
ſtatis ſtupeant, quomodo ferv-
ſcant, quomodo liqueſcant, quo
modo minimos venialis noxæ a-
tomos, quaſi per rimam in anim
volitantes perſpiciant. Nuſqua
verius illud Ambroſii, *e* quàs
in hoc myſterio comprobatur
illuminat Dominus ſanctos ſuos, &
lucet in corde juſtorum, qui ſimpl-
ci contemplationis oculo, divin
omnes perfectiones hic conte
tas intuentur, dum *f Sol* ille
intelligentiæ ad ſublimius de D
ſentiendum, illumque ardentiſſ-
mè diligendum illuſtrat. Qu
lux adeò quandoque mente
occupavit, ut cum corporis ang-
ſtiis contineri non poſſet, è vul
divina hæc contemplanti & attr
ctanti refulſerit, ut de plurim
SS. legere eſt, quorum facies du
ſacris operarentur, aut de h
menſa participarent, Sole clari
apparuit. Ita ſplendore pluſqua
humano facies Staniſlai non ſ
mel conſpecta eſt. *Ita nimirum*
inquit hiſtoricus, *g ad lumina*
Patrem capaces animæ accedent

a Suidas b Eccl. 31
c Æneid l,1, Chryſ hom,45 in Ioan,

d S Greg l,29. Mor,c,13
e S Amb,in Pſal 118 ſerm,17
f Sap,5 g Hiſt,Soc pars,3,l,4,a,

ulam

lluminantur. Sed nihil eo illuſtrius, quàm quod ex eruditiſſimo viro dicturus ſum. Lorinus in Pſal. 21. verſ. 17. *edent pauperes, & vivent corda eorum in ſeculum ſeculi.* Docet piam quorundam ſententiam, ut quemadmodum peculiares ſunt aureolæ virginum, Martyrum ac Doctorum, ita ſingulari quadam pulchritudine corpora eorum conſpicua fore, qui præ cæteris de hoc lucidiſſimo Euchariſtiæ pabulo participarint, quod Lorinus illuſtri probat argumento: ſicut, inquit, ob unionem verbi, Chriſti corpus interdum quædam ſimilia dotibus fecit, ut ſubtilitatis naſcendo ex matris clauſo utero: agilitatis ſuper aquas: claritatis in transfiguratione; ita propter præſentiam corporis Chriſti, quæ dignè illud recipit, juvatur ut promptiùs exequatur opera virtutis, & magis magiſque ipſum corpus reddatur ſpirituale, agile ac lucidum. Si itaque ac peculiari dote corporis glorioſi, & veluti ſingularis ſplendoris aureola, donari cupimus, præ cæteris, in hoc ſpeculo frequentiùs, ut minimum ſingulis diebus Dominicis, qui dies Solis vulgò appellantur, nos intueamur. nam et dilucidè Chryſoſtomus tripli i titulo *dies Dominica* compellatur: *a* primò, quia eo tempore incidit reſurrectio Domini; ſecundò, appellatur *dies lucis*, quia eo die, in mundi exordio, dixit Deus, *fiat lux, & facta eſt lux* 3. *dies panis*, nuncupatur, quia eo die fideles ad hoc illuſtre convivium accedebant. Quæ ſanctiſſima conſuetudo, utinam hoc perditiſſimo ſeculo inſtauraretur! utinam quovis die Solis, de hac Solis menſa quid lucis participaremus! quod Hipponenſis Præſul ſuis inculcabat: *b omnibus Dominicis diebus communicandum ſuades & hortor.* Fuſiùs hæc vide apud Nierenbergium in doctrinis aſceticis l. 2. doct. 4. cap. 21. Nec hoc ſatis, ſed inſuper adoleſcentes, puellas, viros, fœminas compello, ut quemadmodum vix dies abeat, quo vultum ſuum in ſpeculo non ſemel iterumque contemplentur, ita per dies ſingulos (quod potiſſimùm Religioſis convenit) diviniſſimum Euchariſtiæ ſpeculum, ſummâ animi veneratione conſulant, ac tenebris ſuis lucem depoſcant. *c* In quo præclarum ſe præbuit B. Franciſcus Borgia, qui ubicumque degeret, ſecretam ſibi curabat cellam ad aræ maximæ latus, quo promptior ac propinquior eſſet acceſſus, ad hoc ſpeculum contemplandum: etenim ſepties cum minimum, de quovis ſolebat inviſere, in ſingulis ſalutationibus (quæ praxis obſervanda) ſub ſancti cujuſdam ductu quaſique admiſſionali patrono (ut in aulis Regum fieri aſſolet) dona quædam varia, veluti benignitatis radios hinc ſibi depoſcebat. Quin & tu illius exemplo, intra ſphæram activitatis hujus candentis ſpeculi, frequenter conſiſte, illicque ejus dignitatem, ac tuam vilitatem contemplare. Habent & ſtudioſi, quem in hoc æmulentur, ut alios omittam, eminentiſſimum S. R. E. Cardi-

a Chryſ hom. 5 de Reſurrect.

b S. Aug tom. 3. lib de dog. Eccl. l. 3

c Hiſt. Soc. par 3. l. 8 n 149

Cardinalem Bellarminum, *a* qui etiamnum ſtudioſus, numquam ſacras ædes tranſibat, quin ab hoc ſpeculo ſibi radium aliquem mutuaret: norat quippè in hoc *pane vitæ & intellectus*, reconditos eſſe omnes *theſauros ſapientiæ & ſcientiæ Dei.*

a P. Barry. l'annee Sainte part: 2, c. 7. devot. 2

§. III.

Quinam ex hoc pane intellectus, ſibi radium divinæ ſapientiæ mutuarint.

S. Thomas Aquinas ex hoc ſpeculo tantum ſibi fulgoris, in arcanis ac reconditis myſteriis hauſit, ut irrefragabili ſanctiſſimi Domini noſtri Pii V. oraculo, *doctrinâ ſuâ, univerſam Eccleſiam illuſtrarit. b* Et ex eadem veritatis Cathedrâ Joannes XXII. Quot articulos ſcripſerit, tot miracula D. Thomam patraſſe pronuntiavit, hanc ſui clariſſimi Elogii rationem ſubnectens: *quia ſcilicet omnes reſolvit lumine pluſquam humano.* Quæ ubi Deaponte noſter adduxit, ſic in laudes Angelici Doctoris excurrit: Con- „ſcientiam uniuſcujuſque ſuper „hac appello veritate, reflectet „quando eos legit, intendit, in- „ſpicit, diſcutit, & quo ſe per- „ſenſerit afflari lumine non ne- „get, ſed confiteatur humiliter. „De me, inquit, fateor, num- „quam articulum percurriſſe, „quin nova mihi ilicò affulſerit „lux, novaque intelligentia. Ut „quos Religioſorum non nemo „vidit ſplendidiſſimo ex ore Do-

b Deaponte in Sapien. c. 9. n. 19 hom 13

ctoris radios emicare, eos per ca
ſamum in ſummam collegiſſe vi
deatur. Etenim ut in cæteris ſub
limioris ſcientiæ difficultatibus
omnes unus ſuperarit, in hoc ta
men de SS. Euchariſtiæ Myſteri
dilucidè pertractando ita excel
luit, ut cum ea, quæ de hoc Sa
cramento ex Urbani IV. Pontifi
cis Maximi mandato diviniſſim
conſcripta, aræ impoſuiſſet, a
ipſo doctorum omnium Magiſtr
audire meruerit: *bene ſcripſiſti d*
me Thoma. Et ne aliunde lume
ſuum, quàm ab hoc ſpeculo, ub
eſt lumen æternum & indeficien
deſumpſiſſe cenſeatur: *c præmitte*
bat divina, ait idem SS. Pontife
in bulla Canonizationis, "ut ro
boraretur, in Scholis, cum ſingu
lis diebus, antequam lecturus aſ
cenderet cathedram, miſſam cele
braret, & unam alteramve audire
In quibus tantus *ſplendor* patern
gloriæ, neſcio quo divinorum ra
diorum repercuſſu in pectus Tho
mæ redundavit, ut jam nemo lon
giùs diſquirat, cur Solē in pector
geſtare perhibeatur. Quod elogi
perquam ſplendido, illuſtris Par
ſienſium Schola confirmavit, du
illum "Univerſalis Eccleſiæ *lum*
præfulgidum, univerſitatis *d* Pa
riſienſis *ſpeculum* clariſſimum, &
candelabrum inſigne ac lucens,
per quod omnes, qui vias vitæ,
& ſcholas doctrinæ ſanctæ ingr
diuntur, *lumen* vident claritatis,
compellare non dubitavit. Qua
qui hoc donum ſapientiæ & in
tellectus conſequi deſiderat, a
hoc ſpeculo ſibi lumen depoſca
Scientiam boni & mali non
arbore vitæ cum Adamo, ſ

c Deaponte cit.
d Deaponte cit.

hin

hinc ex *a pane vitæ & intellectus*, citra piaculum colligat. Ecce inquit Anaſtaſius Sinaita: *habes ſcam, habes etiam viſus recuperationem & agnitionem, quam per eſcam ignoraverunt protoplaſti.*

Appoſitè Richardus Victorinus *b* ad illa verba Iſaiæ 7. *Butyrum & mel comedet*, ut ſciat *reprobare malum, & eligere bonum.* Per butyrum & mel Euchariſtiam intelligit. Et cauſam addit: unde tantam ſibi ſcientiam acquiſivit? *comedit*, inquit, *ut ſciat*. Nos quidem, ut aliquam nobis ſcientiam comparemus, multos ſumptus facimus, exteras urbes petimus, Academias frequentamus, codices volvimus, Magiſtros audimus sudamus, impalleſcimus; lucubramus. Vultis compendio vobis ſcientias tradi, audi: *c ſapientia ædificavit ſibi domum poſuit menſam, miſcuit vinum*; inſuper & ſeipſum in ſapidiſſimum edulium appoſuit: ſubjicio verba Richardi: *intuemini quantus vel qualis ſit glorioſus iſte, vel quid debeatis de ejus cibo ſentire. Qualis puer, qui ad ſapientiam ſimul & juſtitiam comedendo profecit. qualis cibus qui comeſtorem ſuum tam ad ſapientiam, quàm ad juſtitiam comedendo removit. Cæteri homines abſtinendo, jejunando, gemendo, ſuſpirando, laborando ſolent ad iſta proficere; ipſe tamen plenitudinem utriuſque meruit comedendo obtinere.* Quæ paucis Doctor Angelicus complexus opuſc. 58. c. 1 de Sacramento altaris, ubi adducit illud Salomonis Prov. 24. *comede fili mi mel, quia dulce eſt.* Euchariſtiam melli confert ob dulcedinem, quæ ſimul ceram exhibet ad illuminationem: *mel*, inquit, *Corpus Chriſti dulce ſignificat. Hoc bonum eſt, quia tenebras mentis illuminat.* Noſtis unde titulum Doctoris illuſtriſſimi, Thomas Sanchez acquiſierit? *d* tria is in deliciis habebat, quæ ternos ſuos amores vocitabat. 1. propenſiſſimo in virginem matrem erat animo. 2. Summo amore ferebatur in JESUM crucifixum. 3 Ardentiſſimo deſiderio flagrabat in SS. Sacramentum. Unde in diurnali, ne unquam exciderant hæc tria conſcripta circumferebat: *e Virgo Maria Jeſus Crucifixus. SS. Sacramentum*, atque ex hoc triplici cultu, hoc triplici titulo paſſim honoratur. 1. Doctoris *graviſſimi.* 2. *eruditiſſimi.* 3. *Illuſtriſſimi*, ut gravitatem à virgine, eruditionem à crucifixo, illuſtrationem in quæſtionibus maximè implexis, ab hoc ſpeculo accepiſſe dicatur; quod quoties conſuluerit, qua animi comparatione hos radios exceperit, teſtantur quæ ſibi propoſita habuerit, ex quibus illud eſt: quotidie SS. Sacra-" mentum quinies ſalutabo, die-" bus Jovis ſecties, adhibita una" verberatione & geſtatione ci-" licii, cum continua tanti myſte-" rii recordatione. Octo diebus" ante feſtum corporis Domini," & totidem poſt, quotidie lita-" nias recitabo, diſciplinam fa-" ciam, cilicium geſtabo; ſolitis" orationibus, unius præterea" horæ ſpatium adjiciam, ſingu-" larem curam adhibebo, me ad"

a Lib. 10. Anag. contempt in hexam.
b Richard Vict l de Emanuel c 34
c Prov 9.

d Biblioth. Script Soc. Crombecius de perfect l 2. c 32
e Bary L'annee S part. 3 c 7

tantum

tantum feſtum diſponendi. Hiſce verò diebus octies illud viſitabo. Hactenus ex ejus manuſcripto, in quo illud maximè admirandum quod totis 44. annis, quibus in Religione vixit, imò & ante ingreſſum, nihil prædictorum quovis impedimento, vel minimum remiſerit. quid ni Ambroſianum illud in ſe expertus eſt: *a Candor lucis æternæ illuminavit ejus mentē ſcientiæ fulgore, cognitionis divinæ.* Sed dum hîc de ſapientia agimus, ſaporem ſimul ſapientiæ miſceamus.

E melle hoc Euchariſtico dulcedinem, è cera lucem ſibi quoque Franciſcus Suarez mutuavit. *b Hic erga ſacroſanctam Euchariſtiam religione præcipua fuit*, quæ quàm animi palato ſapere conſueviſſet, hoc argumento fit, quod dicente neſcio, quo, graviorem ſibi videri latam eſſe in Societate legem ſacerdotibus, quotidie faciendi, minimè inquit Suarius, quæ enim in omni vita jucundior ac ſuavior hora, quàm illa ſacrificii? mihi quidem ſi quando hoc tanto bono carere contingit, animus exareſcere, divina dulcedine deſtitutus. Idem ſapuit, qui dixit: *c bonus es Domine animæ quærenti te. Si quærenti, quantò magis invenienti: ſi tam dulcis eſt memoria, qualis erit præſentia? Si mel & lac dulce eſt ſub lingua, quid erit ſupra linguam?* Mel ſapuit in ore Suarii, *d* ſed & cera mentem illuminando ſapere docuit, cum duos ab humo cubitos ſublimis, cœleſti lumine totus circumfuſus, & totum veluti divinum Solem pectore excipere viſus ſit. Ut meritò ab hoc Sole illuſtratus, *e alter Auguſtinus, & novum Philoſophiæ ac Theologiæ lumen audierit.* Denique ſi cui libuerit, luſtret omnes Eccleſiæ Doctores, Hieronymos, Ambroſios, Auguſtinos, Gregorios, comperiet omnes ab hoc divinitatis radio, ſibi lucem mutuaſſe. Hæc lux omnem intellectum illuminat, omnes ignorantiæ tenebras diſcutit, omnes incredulitatis umbras fugat; hæc lux omnem infeſtationis noctem prorſus eliminat & propulſat.

a Amb. in Pſal. 118 ſerm 17

b Biblioth. ſcript ſoc. Rho variæ virt. hiſt l. 3 de Relig c. 1 noſtra n.

c S Bernard ſerm. de triplici cohærentia

d Biblioth ſcript ſoc.

e Ibid.

§. IV.

Umbram fugat veritas, noctem lux eliminat.

S. Thom. opuſc. 59. c. 1. de Sacramento altaris ſic docet: "Hoc ſpecialiter & ſpecialiſſimè dicitur Sacramentū fidei, quia tot & tanta ſunt ibi ſupra, & præter, & etiam contra rationem naturalem, quæ niſi per fidem tenerentur & crederentur, numquam intelligerentur. Et ideo bene dicitur Iſa. 7. niſi credideritis, non intelligetis, & Apoſtolus ab Hebr. 11. accedentem ad Deum oportet credere." Ac tandem concludit: *Fides adſit, & nullum dubium remanebit.* mirum id fortaſsè cuipiam videbitur, fidem obſcuram omne dubium tollere, noctem ignorantiæ eliminare, quam nullum rationis lumen valet diſcutere, quod ut mirum eſſe deſinat, noverit, quemadmodum ſolis fulgor, oculorum aciem perſtringens, in pellucido fonte, vel ſpeculo, quaſi refractis radiis, *intus,*

tus totuſq; videtur, ita candor ille cis æternæ, orbiculari hac cryallo quaſi refringitur, & ſpecierū lo attemperatur. Perſpicuum jus rei typum habemus Exodi . Filii Iſraël non poterant inndere in faciem Moyſis, quam ario quodam, ſeu velamine obcere cogebatur, *facies enim Moy-* inquit Doctor Ang. *a* ,, tam magnam accepit radioſitatē, ex frequenti & familiari approinquatione ad divinum lumen, t non poſſent claritatem vultus jus ſuſtinere, niſi velatam. Sic imirum, imò multò magis, corus Chriſti in reſurrectione gloificatum, & ſpirituale ac Deiforne factum; nullus poteſt moralibus inſpicere oculis, niſi alia pecie velatum. Sub qua ſpecie velo, quaſi per Chryſtallum, lun ſuam diffundit, quæ umbras redulitatis, & mentis tenebras animo pellat, juxta illud *umbrā at veritas*, noctem lux eliminat i in mentem venit, quod refert ſephus: columnam illam, quæ nſas Ægypti tenebras fugabat, filiis Iſraël prælucebat, cryſtalam fuiſſe, atque intus omninò e plenam. Ita velim ſentias, n Chriſtum aurea Hierothecâ, altari expoſitum, cryſtallino ndro concluſum intueris, indivini amoris flammis ardenn, foris luce gratiæ fulgentem ntemplare.

Dum infeſtationis nox, & indulitatis umbræ ingruunt, pros ad hanc lucē accede, & cum g. exclama: *emitte lucem tuam, veritatem tuam.* Deus meus ilina tenebras meas. Pſ. 17. Illunans tu mirabiliter Pſ. 75. quo fructis? *b coruſcaſti*, inquit, *ſplenduiſti, & fugaſti cæcitatem meam.* Quo fructu? ipſa me deduxerunt, & adduxerunt *in montem ſanctum tuum*, hoc eſt, interprete Hier. *in Eccleſiam per fidem*, & in tabernacula tua, ubi hæc lux aſſervatur. Hos actus fidei frequenter cum ſumma animi demiſſione exerce, conteſtando coram Deo, ac curia cœleſti univerſa, potiùs te millies mori, quàm circa myſterium hoc, tot prodigiis confirmatum, vel in minimo hallucinari velle, uſurpando nunc illud: *c credo Domine, adjuva incredulitatem meam.* Nunc cum Apoſtolis: *d adauge nobis fidem.* Quo exercitio illud quiſque conſequitur, ut per quemque fidei actum gratiæ lumen in animum infundatur, & ad illuſtrem ſanctitatis gradum evehatur. Juvat hoc magni Aug. ſtabilire teſtimonio, qui hujus rei teſtem, Dei matrem inducit: *e* Sacratiſſima“ Virgo, *inquit*, beatior fuit per fi-“ dem perfectam, concipiendo“ Deum in anima, quàm in cor-“ pore: nam etſi tanta ſit digni-“ tas Dei matrem eſſe, ut major“ homini conferri non poſſit, ea“ tamen ſola jus ad immortalem“ gloriam non dedit, ſed fides“ vivaciſſima, hæc charitati jun-“ cta, Virginem ſuper univerſos“ Angelorum ordines evexit, *verè:*“ Beata quæ credidiſti. Et beati qui“ non viderunt & crediderunt.“ Quos inter cenſeri voluit, fulgore fidei verè Chriſtianiſſimus. S. Ludoy. Galliarum Rex, *f* qui vixit in aula, ut in Oceano gemma; hic cum forte Pariſiis, Chriſtus formâ

a S. Thom. opuſc. 58 c 8

b Aug l. 10 confeſſ. c. 27
c Marci 9 d Luc. 17
e S. Aug. lib. de S. Virginit. c 3
f Ribadin. in Vita.

virgi-

venuſtiſſimi pumilionis ſe viden dum in Euchariſtiâ præbuiſſet, ad id ſpectaculum, quo totæ Lutetiæ confluxerant, ſe conferre noluit, negavitque ſibi opus eſſe miraculo, ut qui mentis acie & fidei radio, longè firmius iſtic Deum corporaliter præſentem agnoſceret, quàm ſi oculis, quibus quid præſtigii ſubeſſe poſſet, conſpiceret: *a fides* quippè *eſt oculus cordis, videt qui credit, & credendo intelligit.* Atque id ipſum extremo ſpiritu confirmavit: nam cum ſacerdos viaticum porrecturus, de more quæreret, num Chriſtum Dominum præſentem crederet! reſpondit Rex: *credo, idque tam certa fide, ac ſi eum ante me viderem eâ formâ, quâ cælos aſcendit.* Hæc admiramini & æmulamini: hortatur vos brevis illa, ſed efficax D. Leonis parænesis: *b magnarum hic vigor eſt mentium, & valde fidelium hoc* lumen *eſt animorum, incunctanter credere, quæ corporeo non videntur intuitu.* Et rurſus Auguſtinus: nos miſeri homunciones *c demus Deum aliquid poſſe, quod nos fateamur inveſtigare non poſſe.* Sectemur, ut idem SS. Præſul monet, potiùs non intelligendo intelligere, quàm intelligendo non intelligere. *d Et non ſicut dies illuminabitur*; ea tamen eſt Dei miſeratio, ut ad dubios confirmandos ſæpe ſæpius ſe in hoſtia longè præclariùs, quàm in limpidiſſimo ſpeculo dederit ſpectabilem.

„Nemo, inquit S. Thomas, *e* „qui ſanctorum vitas & exempla legerit, ignorat, quod ſæpe corporis Chriſti & ſanguinis Sacramenta, aut propter dubios, aut certè propter ardentiùs amantes, viſibili ſpecie in agni vel pueri forma, aut in carnis & ſanguinis colorem monſtrata ſint; ut quod latebat myſterio, pateſceret in miraculo; Beato enim Baſilio in die Paſchæ myſteria celebranti, Hebræus quidam ſe ſicut Chriſtianus populo commiſcuit, officii volens explorare myſterium: qui vidit infantem partiri in manibus Baſilii & communicantibus omnibus venit ipſe, & data ei hoſtia, verè caro eſt facta & ſervans reliquias, abiit in domum ſuam, oſtendens uxori ſuæ, narrans quæ propriis oculis viderat: credens ergo ait: *verè horribile & admirabile eſt Chriſtianorum Sacramentum.* Similem de Ægid[io] Presbytero attexit hiſtoria[m] ſed ejuſmodi ſpectacula, ocul[i] mentes non requirunt.

Alterum huc ſpectat, ne ſec[u] vel cum cacodæmone, ſuper h[oc] maximè arcano myſterio diſ[ce]ptet, nec aliud ſuggeſtionibus [re]ponat, quàm quod Carbonari[us] ille: *credo quod credit Eccleſia.* R[o]gatus à maligno ſpiritu, quid c[re]deret Eccleſia, quod ego, inqu[it] tum rurſus cacodæmon, ecqu[id] tu credis? *quod credit Eccleſi[a]* atque ita diabolum in circum[ve]git & abegit. nec ſibi hic liter[ati] nimium præſidant. Præſul Ge[ne]venſis Franciſcus de Sales, *f* in omni ſcientia perquam eru[di]tus, & fidei myſteriis appri[me] imbutus, cum extremo viati[co] munit

a Aug: ſerm de Catech
b S. Leo ſerm: I. de aſcens.
c S. Aug epiſt. 3 ad V luſian.
d Pſal. 136
e S Thom opuſc. 38. de altaris Sacram, c. 11
f In vita.

ınitus eſſet, tentator adfuit, ılta ab eo ſuper hujus Sacra- ɛnti veritate percunctans, ɛm, inquit, non diſputando l nomen Jeſu invocando ſupe- ri. hoc mellifluì Doctoris mo- ıum eſt: *a accendendum ad Deum, ı irruendum; ne irreverens ſcruta- opprimatur à gloria.* nemo Ju- icum vel ut verius dicam Sata- cum illud *quomodo* uſurpet: *b omodo hic poteſt nobis ſuam car- n dare ad manducandum?* liti- bant ergo Judæi, uti & mo- rni hæretici: *quomodo*, quo mo- , illudque mirum in modum cinebant, & quem vel muta ıla, ad nutum Antonii de Pa- a ſub Euchariſtico pane agnovit venerata eſt, aſini illi non a- eſcunt; mitiores certè & ocu- iores ſunt ferocientes tauri Hi- aniæ, de quibus rem ſanè mi- n ad hos reformatos Eccleſiæ nformandos, paucis exponam. ozæ in Hiſpania ſodalitium eſt, ancto Marco ſacrum: in cujus norem, juxta morem majo- m, quotannis unus è ſodalibus ligitur, qui in campum mitti- ; ubi tauri paſcuntur ferociſſi- i; cumque ex iis validiſſimum ferociſſimum indagavit, Marci mine eum indigitat, jubetque nctis inſpectantibus tantū ſe- m venire, qui è veſtigio ſequi- r, comitatur ad templum, aſſi- t ſacro, depoſita feritate coram no, qui immolatur: hunc pone quitur in ſupplicatione: pueri ellæque, manibus contingere udent. fabulam quis exiſtima- , niſi ut rem veriſſimam com- obaret Vivero noſter, in convi- vio ſuo verè Divino, & majora his, veterū ſacri codices conteſta- rentur. quid ad hæc hæretici, qui iſta oculis intuentur, niſi in tanta luce, ut noctuæ cæcutiant? ſi ergo quæras *quomodo*? Audi Doctorem Ang.: *d* ars hominis, unam ſub- ſtantiam mutat in aliam, ut patet in vitrifice, qui vilem cinerē mu- tat in præclarum & nobile vitrū; ergo multò magis virtus verbi Dei, poteſt panē in corpus ejus, & vinum in ſanguinem commu- tare. *Quæris* quomodo? natura u- nam ſubſtantiam mutat in aliam, ſicut in vite; aqua mutatur in vi- num, cibus humanus in carnem; opera apum, ſuccus florum in fa- vum. *quæris* quomodo? *audi Da- maſc.: e* ſicut Deus dicendo fiat lux, fecit lucem, ita dicendo hoc eſt corpus meum, hoc Sacramen- tum perfecit. *ex quibus cum S. Tho- ma concludo*: ſermo ergo qui po teſt facere ex nihilo, quod non erat, non poteſt ea quæ ſunt mu- tare in id, quod non erat? non enim minus eſt dare rebus no- vas, quam mutare naturas." & ſi ea quæ arte vel natura fiunt, rati- one aſſequi non vales, quid mira- culorum omnium maximum ſcru- taris? Recedat ergo omne infi- delitatis dubiū, quia qui author muneris, ipſe eſt teſtis veritatis."

a S Bern ſerm 31 in Cant,
b Ioan 6
c Vivero in convivio divino.

d S Thom opuſc. 58 c. 21
e Damaſc l 4. c 15
f S. Thom. cit.

§. V.

Speculum Euchariſticum fide- lium corda inflammat.

3 REgum cap. 6. & Canticorum 3. ſtupendum illud opus de- ſcribitur, quod potentiſſi-

mus Rex Salomon ſibi exſtrui curavit. in quo cum ſingula nemo non admiretur, illud comprimis omnes ſuſpiciunt, quod interiorem ejus partem, eleganti amoris ſymbolo illuſtrarit, dum *reclinatorium aureum, media charitate conſtravit*; Hebræi enim vertunt: *& in medio ejus, carbo ignitus*; qui thronus juxta Ambroſium, Bedam, Bernardum, divinum exhibet Sacramentum. alii legunt *medium ejus combuſtum, & ardens, charitate, vel medium ejus tenet incenſus charitate*, hoc eſt ipſe Deus, qui charitas eſt, ſe iſtic exponit, ut nos ad amorem ſui inflammaret; unde Doctor Angelicus aptè omninò, *a hoc Sacramentum, maximæ charitatis* appellavit. Etenim cum divinus ille Cupido, capaciſſimam gratiarum pharetram in nos exhauſiſſet, jamque omnia beneficiorum tela inſumpſiſſet, (quod Anacreon finxit, hic effecit) prodigialiter prodigus ſeipſum pro jaculo, in amantis pectus penetravit, ut cominus illud amoris flammis accenderet, & ſibi velut ferrum ferro candens uniret. *b O verè Sacramentum pietatis! ô ſignum unitatis! ô vinculum charitatis!* ea vis ignis eſt, ut ferrum conſumere nequeat, ſibi proximè aſſimilet, inque ſui quodammodo vertat naturam; non minorem huic divini amoris igni, Dionyſius virtutem tribuit: quemadmodum, inquit, *c ignis ſenſibilis, ea quibus inſederit, in ſuum traducit officium, omnibuſq; quomodo libet ſibi appropinquantibus, ſui conſortium tradit:* *haud aliter Dominus noſter & Deus qui ignis conſumens eſt, nos per cibum hunc ſacratiſſimum, in ſui traducit effigiem, Deiformeſque redd[it]* Ita totus in flammas abierat a[r]dens ille illuſtriſſimæ famil[iæ] Patriarchæ Dominicus, qui int[er] miſſarum ſolennia Chriſtum el[e]vans, in altum tollitur, *d & igne, quo intus ardebat, corpus ejus ſub vectum, velut in ignem co[n]vertitur.* Ita carbo ille quem m[a]nu geſtabat, totum in ſe comm[u]tarat, per viſionem non obſc[u]ram id olim Iſaiæ accidit: *e v[o]lavit*, inquit, *ad me unus de Ser[a]phin, & in manu ejus calcul[us] quem forcipe tulerat de altari, [&] tetigit os meum &c.* quem calc[u]lum Juſtinus, Chryſoſtomus, C[y]rillus & alii, *carbonem ignitum i[n]*terpretantur. expreſſiùs Dam[a]ſcenus: carbonem vidit Iſaias, *carbo autem non ſimplex lignum e[ſt] ſed unitum igni. ſic panis comm[u]nionis, non panis ſimplex, ſed unit[us] divinitati.* unde præmittit: *a[c]cedamus deſiderio ardenti, man[us] in crucis medum formantes, crucifi[xi] corpus ſuſcipiamus, & apponentes o[cu]los, & labia, & frontem, divinu[m] carbonem concipiamus, ut ignis nobis igniti deſiderii, aſſumpta e[x] quaex carbone oritur inflammatio comburrat peccata noſtra, & illum[i]net corda noſtra, & participatio[ne] divini ignis inardeſcamus & Dei[fi]cemur.* hunc carbonem non un[us] Seraphin B. Staniſlao detulit, ſemel cùm hæreticum apud ho[ſ]pitem, nulla ægro viatici ſp[es] affulgeret. dein ruinoſum in Lu[]theranorum templum digreſſo

a D. Thom: 3 part q 75 art: 1.
b S Thom. 3. part. q 79 art: 2
c S. Dionyſ. de coeleſti hierarch.

d De Paz de perfect. tom i l: 4 part
c: 27 e Iſa. c 6
f Damaſ l. 4. de fide c. 14
g Hiſt. Soc. part. 3. l. 4. n 59

uod Catholicorum arbitraba ır, rurſus Angelus defert itineris eliqui viaticum; quo per omem vitam quoties veſci contineret, tantum ardoris pectore oncipiebat, ut non modò rigiſſima hyeme ſudaret, ſed totus ignem converſus, penitus degraſſet, niſi frigida pectori non mel admota, divini ardoris mmas temperaſſet. eleganter e cecinit:

Et quanti, & quales, fuerint tibi
pectoris ignes,
Infuſa toties teſtificantur aqua.

amor! ô flammas Deo dignas! incendium divinum! *a quod uæ multæ exſtinguere non potueni.* unde illum Damianus noer, carbonem nuncupare non ıbitavit: *b* tandem, inquit Staſlaus ſeu *ignitus carbo*, aliis ioque ignitis in Societate Jeſu lditus eſt. hæc nemo demiratur, qui ignitum illud Antiocheni Præſulis audierit eloquium, centis: *c ignis ſpiritualis plura l ipſa menſa, & quemadmodum ntes naturaliter ſcaturiunt aam, ſic hæc menſa flammam amdam continuam fovet.* Ex qua i hic fervens Eccleſiaſtes, ſerones ſuos velut faculam accent, ita hoc unum in votis eſt, ut uiſquis ad populum verba faurus eſt, ab hac fornace ſibi ımmas mutuet.

Fecit hoc celeberrimus divini erbi præco Antonius Corduba, qui quo ardore extiterit, dearavit ſatis Buſtamantius, dum ad P. Generalem hoc de eo elogium tulit: totus verò igne di vino ſuccenſus Antonius, unus cœleſtium Seraphin videbatur; & ut ſciatis unde flammas hauſerit, unde eas è ſuggeſtu ſparſerit, ad fornacem Euchariſtiæ accendebat, quæ ad concionem ferret; unde fiebat, ut potiùs tela quàm verba mitteret. clama & tu hîc cum Auguſtino, antequam cathedram aſcendas: *e O ignis, qui ſemper ardes, & non extingueris, charitas Deus meus, accende me.* Poſſem hîc adferre SS. Ignatios, Ivones, Martinos, alioſque; qui omnes, *f ut carbones ſuccenſi ſunt ab eo,* quibus in globum igneum, ſeu ſpeculum cauſticum, ſeſe hoſtia exhibuit: vel jam toti incenſi dum facerent, ſcintillas à ſe evibrare viſi ſunt, *g & ab hac menſa recedere, tamquam leones* (ut cum Chryſoſtomo loquar) *ignem ſpirantes, diabolo facti terribiles.* Rectè huic aureo oraculo ſubſcribit Molina, *h* ſacerdos Magnus, ordinis Carthuſienſis, dum hanc Chryſoſtomi ſententiam non immeritò pronuntiatam affirmat, quia Levit. 6. mandavit: *ignis in altari ſemper ardebit*, quod de igne Euchariſtico nonnulli intelligunt at numquid *poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo, ut veſtimenta illius non ardeant?* ſi deſcendente de cœlis Domino, ut legem conderet, mons Sinai ferre Dei præſentiam nequiverit, quin vivas flammas conciperet & arderet, nos poterimus in cordibus noſtris geſtare Chriſtum, nec divino charitatis igne flagrabimus? tangit Dominus (Propheta teſte) montes, & fumigant. ſi ſolo at-

a Cant, 8 b P. Damian, in ſynopſi Soc, l, 3, c.7
c Molina de ſacerdot. pag 478
d Hiſt, Soc, part, 3, l, 3, n, 178
e Aug l. 1. conf. c. 29 f Pſal. 17
g Chryſoſt, hom 61 ad pop
h Molina de ſacerd. l. 1. c. 12. §. 1

tactu,

tactu, qui fieri poteſt, ut animis noſtris aſſociatus, & indies quaſi conglutinatus cum ſit, illi non inflammentur, nedum incaleſcant? „a magna ſanè eſt mentis noſtræ durities, magnus inſtar glaciei algor: nec ſaxum illud cordis duriſſimum rumpitur, nec radiis Solis divini liqueſcit, nec flammeus iſte ignis, qui ſe viſceribus noſtris incluſit, glaciē aſperrimam diſſolvit. At qui montes nive ſtrati, quæ flumina gelu conſtricta non ſolverentur, ſi ut proximi ſumus, ita & illa ſolaribus vicina flammis urerentur. Seraphinos ait S. Dionyſius, b quia maximè Deo appropinquant, Divini amoris incendio præ cæteris ſpiritibus inflammari. & vos ô ſacerdotes, vos ô Chriſtiani, qui quoties vultis, & quantum vultis huic ardentiſſimæ fornaci appropinquatis, in hoc candidiſſimo ſpeculo vos contemplamini, adhuc algere & torpere pergitis? At cum tam potentes undique radios hoc ſpeculum uſquequaque diffundat, in quæſtionem jure vocari poteſt, qui fiat ut multorum fidelium corda non accendantur? hujus rei cauſam adfert Ludovicus Granatenſis: Quid inter elementa „omnia igne actuoſius, & ad agendum vehementius? at ſi hunc ipſum furtim aliquando & celeriter contingas, non te aduret: mora enim illi ad agendum opus eſt. ſic igitur quamvis fidei noſtræ myſteria, velut ſpiritualis quidam ignis ſint, qui algentia hominum pectora poſſit incendere; ſi tamen eis cogitandis non immoreris, leviter ac velut in tranſitu p[...] curras, minus planè eorum vi[...] & efficaciam ſenties. Quamo[...] rem fidei addere oportet con[...] derationis moram, & ad ign[...] concipiendum, diſpoſitiones animo prævias, quod fiet, ſi [...] gnum viride, omnem ſenſualita[...] ſuccum lachrymando exſtillet, ferventi deſiderio ſiccando, p[...] ximè flammis ſuſcipiendis a[...] aptet.

§. VI.

Diſpoſitiones animi præviæ [...] flammas ex Euchariſtico ſp[...] culo concipiendas.

PHiloſophorum pronuntiatu[...] eſt, & experientiâ comprob[...] tum, ad quamvis formam ind[...] cendam prævias diſpoſition[...] requiri: ſic ignis facillimè lignu[...] ſiccum corripit; quòd ſi virens humidum, pro flammâ fumu[...] refundet. quare ut cœleſtes h[...] flammas animo concipiamu[...] prius lachrymæ, velut è viride [...] gno, & humido trunco exp[...] mendæ; ut Chriſtus Catharin[...] Senenſem aliumque in vitis P[...] trum erudiit; c velut viride [...] gnum in igne poſitum, quod [...] gore caloris gemendo fundit [...] quam, quoniam in ſe viriditate[...] habet; ita animus vitiis carna[...] bus, luxuriæ ac temulentiæ ſucc[...] quaſi viridis, & vel minimæ [...] nitatis fumo per oculos exu[...] dari, omnem hunc liquore[...] exprimat, & ad divinum ign[...] ſuſcipiendum ſe proximè diſ[...] nat; cui perquam appoſitè c[...]

a Molina cit.
b S. Dion. de coeleſt. hierarch.
c Tract. 3. c. 9. Roſweid. vitae [...] item l. 5. tract. 5. de compunct. [...]

tuit illud D. Bonav. in illa verba poſtoli: *a Probet autem ſeipſum mo*, ubi dicit & docet: ,, Proba te ipſum ex quanta charitate, & quali fervore accedis: nō ſolùm enim mortalia vitanda ſunt, ſed etiam venialia peccata, per negligentiam vel otium multiplicata; & etjam per inconſiderationem, ac per diſtractionem diſſolutæ vitæ, & malæ conſuetudinis: licet enim non occidant animam, tamen reddunt hominem tepidum, gravem & obnubilatum, indiſpoſitū & ineptū, niſi dicti pulveres & ſtipulæ venialium, per afflatum ſpiritus, & flammam charitatis ventilentur & conſumantur, exardeſcente igne cordis in conſideratione. mnem itaque ſcoriam prius ex rgemus, quàm hunc diviniſſimi ndoris fulgorem imbuamus: *b* ignis, qui Deus eſt, conſumit quidem, ſed non affligit; ardet ſuaviter, deſolatur feliciter: eſt enim verè carbo deſolatorius, ſed qui in vitia ſic exercet vim ignis, ut in anima vicem exhibeat unctionis, qua unctione otus accendatur.

Dominus Deus tuus ignis conſumens eſt. Deut. 4. cujus energiam, aucis Amb. perſtringit, dicens: *c m ſolet conſumere ignis iſte, niſi ſo- peccata*; quæ ſi per imbecil. humanam expiata non ſint, docet mnium Theol. Magiſter Aquinas enialia per Euchariſtiam remitti ortale etiam in eo, cui per obli onē illius conſ. iu. non eſt, vel, t verbis ejus loquar, *d qui in eccato mortali ejus conſcientiam, r affectum non habet*, ex quo (ex-

pendant fideles quid Sacramentum hoc operetur) conſequitur, ut, ſi quo ſint, quorum quiſque mortalem culpam admiſarit, ſic ut longinquitate temporis, aut memoriæ, at infirmitate utrique exciderit, ac neutri jam moribundo flagitium occurrat: hic verò ſacro viatico ſe muniat, alter negligat; prior æternam vitam, alter mortem ſempiternam conſequetur: quia Redemptor noſter in hoc pane vitæ, lethali noxâ mortuum, ad gloriam ſempiternam reſuſcitavit. cujus rei typum expreſſit Doctor Angelicus opuſc. 58. de Sacram. altaris cap. 12. in fine: *per figuram dicitur 4. Reg. 4. Eliſeus incubuit ſuper puerum, poſuitque os ſuum ſuper os ejus, & oculos ſuper oculos ejus, & manus ſuper manus ejus, & calefacta eſt caro pueri. per puerum fidelis anima, per Eliſeum Dominus ſignificatur, qui ſicut ſigillum cera, ſic ſe conjungit animæ: oculos ſuper oculos ejus ponit quia intellectum illuminat, carnem calefacit, quia affectum charitate inflammat. os ſuper os ponit, quia guſtum memoria dulcedine ſpirituali delectat. manus ſuper manus ponit, quia in bono opere uſque in finem conſervat, & ſic totum hominem perficit* (& quaſi reſuſcitat) *ut ad vitam æternam perducat*; atque ita calore infiniti amoris ſui, membra noſtra fovendo, vitam gratiæ inſpirat: ô ſanctiſſima Chriſti membra, quàm indubitata eſtis Jeſu amantis teſtimonia! ſingulis vobis inſcriptum lego, & venarum inſcriptum ſanguine, *ſic Deus dilexit te*. O oculi! ô oſculum! ô pectus Jeſu ſanctiſſimi! quomodo te oculis meis, ore, pectore meo contingere audeam? ſcio Domine,

a Bonav. tract. de praep. ad Miſſam c. 5 b S. Bern. ſerm. 57. in Cant. c S. Amb. l. 1 ex. c. 3. d S. Thom. par. 3. q. 79. art. 3.

Domine, quod omnes fontes gratiarum præmiſeris, ut animum ad hoc myſterium dignè comparares: *a per ſanctificationes enim omnium ſacramentorum fit præparatio ad recipiendum vel conſervandum Euchariſtiam.*

Quare ſi Princeps Philoſophorum ſenſit, eò nobiliores diſpoſitiones requiri, quò forma præſtantior eſt: rectè mihi ille vir ſpiritu Dei plenus ſenſiſſe viſus eſt, *b* qui exclamat: utinam ante hoc Sacramentum ſuſcipiendum præceſſiſſet purgatorium! „ſed quia non ante cedit, oportet „me diligentiſſimè diſpicere, „præparare & mundare, omni „culpâ leviſſimâ, & debito cujuſvis pœnæ & diligentia ex „amore ardenti ſupplere, quo ad „poſſim purgatorii ignes. addit: „tanta huic myſterio debetur „mundities, ut magis deceat „curare puritatem, quam ſi ſtatim moriturus eſſes. plus optes, „plus te ſolicites præparare ad „Euchariſtiam, quàm ad mortem: imò quadam fructuoſa „ratione: pluſquam ſi in gloriam Dei ingreſſurus eſſes. „Quod hiſce comprobat argumentis: Jeſus lavit pedes diſcipulorum, etiamſi mundi jam „eſſent, cum corpus ſuum conceſſurus erat illis; at verò cùm „eos miſit ſicut agnos inter lupos, in apertum mortis diſcrimen, cumque eos aſſumpſit in „montem Thabor, ad manifeſtandam gloriam ſuam, lotionem non adhibuit, nec iſtam „munditiem ſpectavit. Deinde „ſufficiens ad mortem præparatio cenſetur, ſi quis in ſtatu gratiæ è vivis excedat: veniale enim nævos piacularibus flammis eluit, priuſquam in conſpectum Domini appareat. novi autem quiſque quanta cum ſollicitudine, curâ, anxietate ſe moribundus diſponat, quàm accuratè ſe diſcutiat, quàm ſincerè confeſſario percunctanti de admiſſis doleat, quot ferventiſſimæ contritionis actus eliciat, ſibi inferenti ex animo ignoſcat, nihil non agat, ut Judicem ad quem pergit, ſibi propitium reddat. eadem prorſus animi compoſitione ad divinum epulum accedamus, quod non minùs quàm ipſa mors phaſe, ſeu tranſitus ad judicem; unde ad aram quaſi ad judicium acceſſurus, inchoat: *c Iudica me Deus, & diſcerne cauſam meam.* Magnus ille in Boëtica Orator, vitæ ſpiritualis Magiſter Joannes Avila, ſacerdoti ſacris operaturo eam totius hominis ſolicitudinem ac præparationem neceſſariam ducebat, quam ſupremo Judici, cauſam dicturus à ſe exigeret. *d* hinc cùm audiſſet quendam recens ſacerdotio initiatum obiiſſe, petiit ab adſtante, num aliquando celebraſſet? altero reſpondente ſemel dumtaxat fecisse, ſubjecit Avila: *multum fert ad Iudicem*, reddituruſ rationem negotii omnium graviſſimi & legationis maximæ: dictum cauſam, quâ animi puritate, attentione, fervore, æterno Patri incruentum ſacrificium obtulerit, qua religione & veneratione talem perſonam ſuſtinuerit. Similiter & tu ô Chriſtiane, c

a S Thom p 3 q 73 art, 3
b Nier de ador, in ſpiritu, l: 3. c. 11
c Pſal. 42 d Molina de Sacerd. tract. 1. c. 16. §. 2.

ies ad S. Euchariſtiam acceſ-
i, *multum deferi ad Iudicem*, vi-
ne judicium manducaris. do-
inam hanc confirmat S. Tho-
s in catena, ubi ad illa verba
ris familias invitantis ad cœ-
n: *ite ergo ad exitus viarum*,
ert hunc ſenſum Gregorii: *in-
igi hic eos, qui ſe jam putant eſſe
ltimo vitæ termino.* hos ergo,
uit Pinna noſter, *a* ad Euchari-
m vocat, quia tanta puritate ſe
re debet ille, qui ad Euchari-
n accedit, ac ſi jam ultimum
er ſpiritum, & in conſpectum
cis, ut verè ſit, venturus eſſet.
itaque fiat quotidiana com-
io, quemadmodum ſi foret
na, & fieret in ultima mortis
. quod P. Joanni Gaudano
liare fuiſſe legimus, *b* qui in
auguſtiſſimis myſteriis ope-
us, ita animum comparabat
dvertebat, ac ſi numquam
iùs facturus.

lterum verò, non minùs ani-
omni nævo expurgandum
dum quis Deo ſuo per hoc
mentum unitur, quàm dum
iſionem beatificam eò plenè
ur, illud Auguſtini probare
ur, *c* qui *panem noſtrum quo-
num*, de pane Euchariſtico
nit: *panis noſter quotidianus*,
t, *Chriſtus in carne ipſe eſt pa
qui de cœlo deſcendit.* Vbi in
noſtram præclarè advertit,
citra myſterium præmitti
petitioni alteram: *adveniat
m tuum*, quaſi animas prius
ctitate præditas velit, quâ
i pollent in Regno Cœlo-
quam ad hunc panem An-

a Pinna in Eccl, c, 15, Ethol. 488
b Rho variae virtul, Hiſt, l. 5, c, 4
noſtra, c Aug, hom, 14, ex 50

gelorum ſumendum accedant, quem S. Dion. vocat *Pharmacum immortalitatis.* Idem hic objectū totale nobis proponi, quod beatis, nullus ambigat, ſi non eo modo, at certè ex hoc magis deſiderabili, quòd magis meritorio; unde Auguſt., *d* panem hunc cœleſti gloriæ comparavit: „Cum cibo & potu id appetant homi-„nes, ut neque eſuriant, neque ſi-„tiant: *hoc* veraciter non præſtat„niſi iſte cibus & potus, qui eos à„quibus ſumitur, immortales &„incorruptibiles facit.„

Theologi docent in cœleſti gloria, Deum uniri intellectui intentionaliter per modum ſpeciei intelligibilis; in hoc Sacramento unitur naturæ noſtræ realiter per modum cibi. Ergò majus videtur quodam modo hoc eſſe donum, quàm ſit cœleſtis viſio. Quò ſpectat illa Doctoris Angelici concluſio in illud Joannis 6. *Qui manducat hunc panem, vivit in æternum. Sed vita æterna eſt vita gloriæ, erga effectus hujus Sacramenti eſt adoptio gloriæ.*

Unum hic advertendum ſacris oratoribus & confeſſariis, ne dum hanc à tenerioribus mentibus præparationem requirunt, exitialē quendam horrorem incutiant; tales Zachæi exemplo animandi, non centurionis terrendi: Aug. epiſt. 118. cap. 3. *non litigaverunt inter ſe Zachæus & Centurio cùm alter eorum gaudens ſuſcep t, & alter dixit, Domine non ſum dignus. Utrumque*, inquit, S. Thomas pertinet ad *reverentiam hujus Sacramenti.*

Lubet hic ſtrictim attexere in uſum ſacerdotum, qua animi

d S, Auguſt, tract, 26 in Ioan

 præ-

Præparatione B. Borgias ad hoc ſacroſanctum myſterium ſe præmunîerit. *a* 1. Memor à Domino prælotos diſcipulorum pedes, non exhomologeſi dumtaxat minimos nævos, ſed & lachrymis diluere ſolebat. Confuſionem interea, timorem, amorem, & affectus alios ex Majeſtate myſterii ſuſcitans.

Secundò, Sacras veſtes induens velut lupum ſe in veſtimentis ovium intuebatur, & dæmones ſuorum ſcelerum conſcios videbatur audire per irriſum exprobrantes; *en Saul inter Prophetas: Ecce Adam quaſi unus ex nobis.* Cum nos, quanto verius Chryſoſtomo atteſtante, *lupi ſimus agnum comedentes.*

Tertiò ſingula ſacri cultus ornamenta, cum contumelioſo Chriſti amiculo, catenis & cruce comparabat: & cogitans quæ ex veſtimentis ejuſdem virtus exiret, induere animum ſtudebat flagranti illius ſanctæ mulieris voto, quæ ſecum ajebat: *ſi tetigero tantùm fimbriam veſtimenti ejus, ſalva ero.* Et profectò omnium deberet obverſari animis, juſtiſſima D. Chryſologi admonitio: *Audiant Chriſtiani qui quotidie corpus Chriſti attingunt, quantam de ipſo corpore ſumere poßint medicinam, quando mulier totam rapitu de ſola Chriſti fimbria ſanitatem.*

Quartò ad aram procedens ſeveriſſimam ſibi illam comminationem ſubjiciebat: *b omnis qui tetigerit montem, morte morietur.*

Quintò erubeſcebat ſibi legendum divinæ volumen ſapientiæ, ſeſſori cathedræ peſtilentiæ.

Sextò ultrà modum confuſio[illegible] operiebatur, oblationem app[illegible] rans, ſecum verſans, cum patri[illegible] lium offerri, quem ſcelere ſ[illegible] non ſemel trucidaſſet.

Septimò conſecrationis miri[illegible] cæ appetente opere, totus co[illegible] movebatur, tamquam audi[illegible] Dominum intonantem: *c ecce [illegible] propinquat hora, & Filius homi[illegible] tradetur in manus peccatorum,* ſe[illegible] lum eſſe deterrimum ſcelera[illegible] rum interpretans. quam cogi[illegible] tionem Filii Dei ſe tradentis, potentem in ſe experiebatur [illegible] nimium cenſeret durum, qu[illegible] eam non immolleſceret.

Octavò hoſtiæ Sacroſanctæ c[illegible] tactu, Simeonem, Joſephum præcipuè Deiparam, gnaros [illegible] bitorum illi obſequiorum, t[illegible] quam magiſtros aſſumebat.

Nonò *ſub Agnus Dei*, cu[illegible] agnus in lupi traderet pote[illegible] tem, nullus dubitabat, qu[illegible] lupus agno permitteret.

Decimo, quod omnes Chri[illegible] deles æmulari ſtudeant, pri[illegible] ſacra ſynaxi quàm reficeret, [illegible] Apoſtolos, alioſque Beatoru[illegible] ſiſtebat, participem ſe ut face[illegible] ejus venerationis, quâ illi peregiſſent, quaſi ſupellect[illegible] huic hoſpiti excipiendo [illegible] gnam efflagitans. idque p[illegible] mum à cœli Regina precab[illegible] ita ipſe divina myſteria, q[illegible] admodum ipſa, ſuſciperet.

Undecimò ad tractatione[illegible] licis, fundendi ſtudio ſang[illegible] mardeſcebat. & *ut ingens [illegible] dium* (inquit Sacchinus) in ſ[illegible] teriam *incrementa vertit* [illegible] *tacito* clamore cordis inge[illegible] bat: *quis mihi det, ut ego mori[illegible]*

a Hiſt. Soc. part. 3. pag 400
b Exod. 19

c Matth. 26

Denique ut noris, Franciſci a-
num ad divinas illas flammas
itus recipiendas, proximè
nparatum fuiſſe, ſubjungit: *ad*
ſummanda myſteria ita incaluiſ-
ut etiam vultus ignoſceret.

§. VII.

xima ad divinas flammas
concipiendas diſpoſitio, fer-
vens deſiderium.

Enio nunc ad illos proximæ
diſpoſitionis modos; quos a-
nimæ *a Spiritu ferventes*, & di-
tus edoctæ tradiderunt; è qui-
Catharinæ Virgo Senenſis in
Dialogis eum patre luminum
itis, ſic ait:, *b* Si plurimi por-
ent candelas ad accendendū,
una ponderis eſſet unius un-
, alia duarum, ſive ſex, vel u-
ıs libræ, & quamvis omnibus
enſis in qualibet parva & ma-
a totum lumen accipias, vide-
et calorem, colorem & ipſum
nen; judicabis tamen quod
nùs de lumine recipiat ille,
i candelam parvam accendit,
àm ille qui majorem: ita con-
git in hoc Venerabili Sacra
nto de his, qui recipiunt illud
eorum candelas afferunt, vi-
icet ſanctum deſiderium, cum
recipiunt ipſum Venerabile
ramentum. Atq; tantum ac-
itis ex illo lumine, quantum
nateria ſinceræ dilectionis, &
oris, & igniti deſiderii por-
s. Tantum ergo percipitis ex
umine, videlicet de gratia,
in illo Venerabili Sacram.
itis, quantū vos cum ſancto
erio diſponitis ad recipien
qui fervor deſiderii, & de-

votionis, tantus eſſe poteſt, ut
quemadmodum ignis purgatorii
reddit animam omni culpâ & pœ-
nâ ſublatâ, capacem viſionis bea-
tificæ: ita hæc omni nō modò no-
xâ, ſed & reatu pœnæ deterſo, ca-
paciſſimam reddit, ut ſancto ſan-
ctorū intimè uniatur. cujus ſolius
defectu fit, ut Sacram. hoc frequē-
tantes, iſtiuſmodi effectum non
plène ſortiantur: hæc diviniſſimi
Doct. ſententia eſt: *c quia hîc uni-*
tas fit per charitatem, ex cujus fer-
vore aliquis conſequitur remiſſionē
non ſolùm culpæ, ſed etiam pœnis, in-
de eſt quod ex conſequenti, per quan-
dam concomitantiam ad principalē
effectum, homo conſequitur remiſſio-
nem pœnæ, non quidem totius, ſed ſe-
cundùm modum ſuæ devotionis &
fervoris. Adeo ut nulli mirum vi-
deri debeat, complures ad S. Syna-
xim accedere, ſed hujus ferventis
deſiderii, & devotionis defectu,
exiguum in ſe lumen gratiæ, cha-
ritatis fervorem, aliarumque vir-
tutum ſplendorem recipere;
quod Chriſtus S. Brigittæ de quo-
dam manifeſtavit: *d* quamvis,
inquit, me ſumpſit continuò, non
tamen ex hoc multum meliora-
batur, quia non ſe præparavit, ut
debuit. quo fit (verba ſunt Am-
broſii) *e ut remedium noſtrum ſit*
diaboli triumphus. quod ne nobis
accidat, hæc ad inflammandum
deſiderium noſtrum conferre po-
terunt:

f 1. Attenta mente volvere
flagrantiſſimum illud deſiderium
Redemptoris noſtri, quo non
modò in ultima cœna, ſed ab
omni æternitate, ardentiſſimè

a Dom: 12 b Dial. c. 110. Lanc ic
p ſpir. 5. c. 7

c S Th p 3 q. 79. a: 5
d l: 2 revel c: 2 Lancic. de perfect.
in virt c: 19 e S Amb. l. 1 de pœe-
nit c: 17 f Praxes.

a desideravit hoc Paſcha manducare nobiſcum. Beatus ille Patriarcha Venetus expendens illa Chriſti verba: *b deſiderio deſideravi,* exclamat: *vulnerati cordis, & flagrantiſſimæ charitatis eſt vox hæc.* ô deſiderabilis veritas, quid audio de ore tuo veriſſimo? *deſiderio deſideravi hoc Paſcha manducare vobiſcum.* & ad quem illa clamat niſi ad me, ut ſimile deſiderium excitet in me? *c mirares, proximus erat paſſioni, & tamen ex hilaritate cordis ſe noluit continere, quin deſideriorum ſuorum æſtus exprimeret. amoris itaq; flamma ſuccenſus, qualis latebat intus, per oris apertionem manifeſtavit foris. ut igitur ignem igne, deſiderium deſiderio, & amorem excitaret amore, inquit, deſiderio deſideravi, &c.* deliciæ meæ *cum filiis hominum.* clama & tu cum Propheta: Domine *ante te omne deſiderium meum.* quod ad epulum Euch. rectè traducit Amb. in Pſalm. 37. *d* " ſtatuamus ante „Dominum omne deſiderium no„ſtrum, quid eſt deſiderium? bonæ „enim rei legi deſiderium, deſide„rio deſideravi hoc Paſcha. vir deſideriorum impetrat à Deo, quidquid cupit; qdomodo Deus deſideriorum non impetrabit à vili homuncione quod deſcſcit, ut apud ipſum commoretur, ut feſtinus per intimam humilitatē deſcendat, & excipiat eum gaudens in domum ſuam? cùm ut præclarè monuit B. Thereſia, *e* „hic hoſpes „non ſoleat malè ſolvere pro hoſ„pitio, ſi benè recipiatur; *ſi hunc* „panē deſiderabilem avidè & ardenti fame expetamus, haud aliter (ut ſuaviſſima Chryſ. ſimili dine utar) quàm infantes ad n tris ubera anhelant, iiſq; inhia *f* nonne videtis, *inquit*, quan promptitudine parvuli papill capiunt, & quanto impetu lab uberibus infigunt? non mino alacritate nos quoque ad ha menſam accedamus, imò majo deſiderio quaſi lactandi, grati ſpiritualem ſugamus, ut unus nobis dolor, hâc eſcâ privari; de Cathana Senenſi, Lurgard liiſque legimus.

2. Praxim Magiſter noſte Mech. edocuit, dicens: *g* "qua ſacram communionē percep ra es, deſideria & opta habere mne deſiderium, omnemq; am rem, quo umquam cor aliqu erga me flagravit, nam ego am rem illum in te attendam atc ſuſcipiam, non ſicut eſt in te, ſicut velles in te eſſe." quam ſanè methodum, ne quaſi p ſeculi antiquatam putemus, in uſum de facto redegit P. H Hugo, *h* qui multa lectione ctos illos, quorum excellens viniſſimum Sacram. cultus dor fuiſſet, diligenter adno rat: ut eorum natalitiis, cum dum initiatus eſſet, imitaret empla, & eo animi fervore, d accumberet menſæ. Hæc imitare, ac ſanctiſſimum hu tum inſtaura, excitando in ſiderium, quo SS. animæ ruat. B. Ida Virgo, Pipini filia, *i* tanto fruendi hoc S ſterio deſiderio ferebatur, ardoris magnitudine, ſang

a Luc 22. b B. Laur. Juſtin. de triumph. Chriſti agone c 2
c B. Laur. Juſtin. cit. d Pſalm. 37
e In vita l. 4. c. 17. Dan. 10

f Chryſ. hom. 60 ad pop.
g Bloſius in conclavi animae fi 6 n. 6 h P. Rho variae virt 3. de Relig. c 1. noſtra
i In vita c. 9. & 10

;e & naribus copioſè prorum-
ret, nec niſi ſola præſentia di-
ctiſſimi Jesu, quem tantope-
ardebat, ſiſti poſſet. quid quod
l ad ſolū contuitum lintei (cor-
rale vocant) cui in ſacris Chri-
Corpus imponitur, tanto amo-
æſtu inflammabatur, ut præ
lore membra adurerentur. ſo-
t quippe amantes, ut ait Chry-
ſtomus, ad ſolam amati memo-
m incaleſcere, & pleniùs ad
æſentiam. Deſiderium hoc et-
n non modò intepeſcere, ſed
hementiùs accendi poteſt, ubi
apiam ex cauſa, communionis
pia denegatur.

Tunc enim juverit cum Sera-
ico Bonaventura, *a* hujus my-
rii attentâ contemplatione,
tem oculos & animos paſcere:
cum ſtomachi faſtidio labo-
et, ſacris interdictus, ardentiſ-
efflagitavit, ſacrum viaticum
conſpectum deferretur. quod
factum, ita exæſtuari cœpit, ut
tore diſrupto, ſacra Hoſtia ad
im cor, amoris ſedem ſeſe pe-
rarit. quod ipſum Othoni Im-
atori accidiſſe Walſingamus,
gliæ Hiſtoricus commemorat.
lus fortè admirationis habet
d Nierenbergius in Theopo
o commemorat. *c* Herkin-
lus multis nominibus, ſed po-
mum juſtitiæ cultu, & Vene-
lis Euchariſtiæ deſiderio illu
ſimus, dum graviter lecto
mberet, tumultum in prima
era, clamoreſque fœmineos
divit. Quidnam eſſet ſciſci-
s, ab omnibus, pro more au-
ſuppreſſam veritatem extor-

ſit minis; quibus quidam expne-
ris perterritus, paucis aſſeruit:
Domine, filius ſororis veſtræ,
quem omnes poſt te primum ti-
ment & colunt, virginem oppreſ-
ſit. quo audito, & re plenè co-
gnita, chariſſimum nepotem ſu-
ſpendi mandavit. Senaſcallus cui
id juſſum fuerat, ſe facturum ſi-
mulans juvenem admonuit ad
tempus lateret, & ad ſenem re-
diens, impleſſe juſſa impoſuit. At
quinto poſt die, exiſtimans juve-
nis avunculum jam culpæ obli-
tum, aperto cameræ oſtio intro-
ſpexit: quem ut infirmus vidit,
blandis advocans verbis, ad le-
ctum reclinare permiſit. Tunc
Herkinbaldus, arrepta conſan-
guinei cæſarie, caput læva con-
torquens, & dextera cultellam
gutturi ejus validè infigens, oc-
cidit, quo facinore perpetrato ut
ad rem veniamus, ubi morbum
lethiferum perſenſit, advocavit
Epiſcopum: cui ſacrum viaticum
unà deferenti, multis cum lachry-
mis, & magna cordis contritione
omnia peccata ſua nudè confeſſus
eſt, tacitâ dumtaxat morte, quam
paucis antè diebus nepoti intule-
rat. quem ſubinde Epiſcopus ar-
guens dixit: quare celas recens
homicidium, cum cognatum
manu tua peremptum ſciamus,
ad hæc intrepidè æger reſpondit:
neque ego hoc peccatum judico,
neque id mihi à Deo remitti de-
poſco: cui iterum Epiſcopus:
confitere crimen, ut Deus tui mi-
ſereatur, alioquin ſacro viatico
deſtitutus abibis in Tartara, quid
hic agat Herkinbaldus, hujus cœ-
leſtis pabuli avidiſſimus? fiducia
plenus exclamavit: teſtor Deum!
nepoti me chariſſimo, non livore,

a In vita, 14. Julii.
b Lib. de peccato l. 2. prop. 6. §. 1
c Nierenb. Theopol. part. 2. l. 3. c. 5.

non odio, ſed juſtitiæ zelo necem intuliſſe; ſi propterea Sacramenta mihi negaveris, ſpero pro eo, quòd nullius ſceleris conſcius, in hoc myſterium feror ardore, ſaltem ſpiritualiter viatici fructum me percepturum. quo audito Epiſcopus receſſit; at mox revocato, dixit ægrotus: perquire an in capſellâ ſit Sacramentum Corporis Chriſti? & cum aperta pixide Hoſtia non appareret, ſubjunxit Herkinbaldus: ecce quem mihi abnuens tecum portaſti, non ſe deſiderio meo denegavit, aperto ore ſacram Hoſtiam in lingua demonſtrans. quam hiſtoriam attexere placuit, ne fideles qui pro jure ſuo, debito officio funguntur, ſe ſacris arcendos arbitrentur.

3. Expendat quo animi ardore, quanto cum affectu quidam luſtrarint præſepe Domini, hortum Oliveti, montem Cavariæ, Sacellum Lauretanum: qua pietate ac religione exoſculati ſint pannos, clavos, ſpinas &c. & quam tu hæc complecti, exoſculari, aliquid inde tecum auferre geſtires? ſi religioſa cupiditas eſt, inquit S. Paulinus, loca videre, in quibus Chriſtus ingreſſus eſt, & paſſus eſt, aut de ipſis locis exiguum pulverem, aut de ipſo Crucis ligno, aliquid ſaltem, feſtucæ ſimile ſumere & habere, benedictio eſt: ſi præſepe nati, ſi fluvius baptizati, ſi hortus orantis Magiſtri, ſi atrium judicati, ſi columna diſtricti, ſi ſpina coronati, ſi lignum ſuſpenſi, ſi ſaxum ſepulti, ſi locus reſuſcitati, evectique memoria, divinæ quondam præſentiæ celebratur; næ ille impius & ſacrilegus eſt, qui diviniſſimum Chriſti Corpus, omnis ſanctitatis ſacrarium, cujus attactu h
omnem venerationem accepêr
minori cultu & Religione
bendum duxerit: *a currunt m
ti ad diverſa loca pro viſendis r
quis Sanctorum, & mirantur a
tis geſtis eorum: ampla ædificia t
plorum aſpiciunt, & oſculantur
ricis &. auro involuta ſacra oſſ
pſorum. & ecce tu præſens es hî
pud me in altare Deus meus, San
Sanctorum.* & ad hunc viſend
tuendum non accurro. pl
etiamnum in Hiſpanias ex
runt, ut videant mappam ult
pœnæ, Deiparæ manibus,
contextam, quæ Illyſſipon
templo Soc. JESU aſſerva
hanc plurimorum piam cur
tatem Chryſoſtomus his v
retundit: *b quot nunc dicunt:
lem ipſius formam aſpicere, figu
veſtimenta, calceamenta: &
eum vides, ipſum tangis, i
manducas. Igitur accedat nem
nauſea, nemo reſolutus: omne
cenſi, omnes ferventes & excit*

Quartò ad deſiderium
morem noſtrum inflamman
plurimum conferet expend
quàm toti exarſerint & u
abrepti fuerint, quibus con
quandoque diviniſſimum
rum Jeſum ulnis excipere,
complecti & exoſculari, q
admodum venerabili illi ſe
meoni, Franciſco Seraphic
gnatio, Staniſlao, Ægidio ſ
doti, de quo S. Thomas. *c*
modo ſe Catharinæ virgini
buit, eam ſibi deſponſando.
Claræ de monte Falco: ad
lum & amplexum invitand

a Th. à Kemp de imit Chri l.
b Chryſoſt. hom 60. ad pop.
c S. Thom opuſc 58 c, 11

Dom

Domine, quomodo dignè accedam ad te ſuſcipiendum? Quanto ſanctitatis apparatu Joannes Baptiſta ſingularis exſtitit, ut ore ſuo Agnum Dei proferret, & figuram unius Sacramenti referret; ut ego qua puritate te ipſum verè & realiter ore meo ſuſcipiam, & tremendum illud Sacramentum conficiam? ô utinam dilectiſſime JESU poſſem te excipere eâ reverentiâ, quâ beatiſſima Mater tua excepit te utero ſuo, in ſtupenda illa hora incarnationis; aut quomodo corpus tuum ſanctiſſimum de cruce refixum, accepit in ſuo gremio; & pater tuus cœleſtis excepit ſpiritum tuum. Quod diviſiſti Domine in morte tua, inter patrem & matrem diſtribuens, utrumque veneror jam in hoc Sacramento, poſt reſurrectionem tuam. O ſi exſpiranti JESU licuiſſet os apponere, & divinum illum ſpiritum legere, qui corpus meum regeret! ô ſi labiis excipere vel guttam ſanguinis, ut aquæ ſtillam, è fornace lateris ebullientem! ſed quid ego hæc? tu totus deſiderabilis ſuperas vota mea in hoc tremendo myſterio. O Domine JESU, da mihi ſeraphicos illos amores & flagrantia deſideria, quibus cœleſtes illi genii reditum tuum in cœlum exoptarunt, & reverentiam, quâ te reducem divinæ mentes in Aſcenſione adorarunt? ô deſiderate, non modò cunctis gentibus, ſed & Angelorum Hierarchiis! quantâ exultatione debeo geſtire, cùm in meum pectus ingrederis? eum amorem, eum ardorem, eam religionem, eam ſubmiſſionem, quam omnes Angeli exhibuerunt cùm te receperunt reducem à mundo, à vita paſſibili, ego unus tibi debeo multis modis: nam intras in me ſæpiùs, ut me unum ſolum delectes, qui ſemel cœlos intraſti, oblectaturus omnes Angelos. Si hoc beneficium uni dumtaxat ex omnibus hominibus fieret, ut ſemel in æternitate tota, Chriſtus illius pectus ſubiret hoc amabiliſſimo modo, quàm ſtupendum beneficium cenſeretur? Qui audirent, vix crederent, attoniti hoc benignitatis miraculo; ipſe qui ſuſcepiſſet, quàm extra ſe raptus ſine voce, ſine motu, ſine vita maneret, niſi miraculosè juvaretur, præ ſtupore, timore, gaudio, & amore ex tanta benevolentia? Cur ego non dignè veneror & admiror majus beneficium, cùm non ſemel dumtaxat, ſed frequentiſſimè: non mihi ſolum hoc fiat, ſed omnibus, in quo majus quoque meum beneficium agnoſco?

Denique omnibus viribus exopta: eâ devotione, affectu cordis excipere Dominum, quo beatiſſima Mater æſtuavit, dum filium ſuum, quem brachiis geſtaret, lacte nutrierat, intra cordis ſui ſinum & viſcera materna, in hoc Sacramento complectebatur.

§. VIII.

Quo amoris incendio, Deipara Chriſtum utero conceperit, & in Euchariſtiâ ſumpſerit.

HIc ſuaſerim omiſſis verbis, animo & cogitationibus indagemus, quo ſenſu fuerit virgo

Maria, quantis deſideriis æſtuarit, quibus affectibus arſerit; cùm dilecto ſuo in hoc ſacramento frueretur. Quidam myſtici aſſerunt, Dei matrem ſtatim ab accepto viatico cùm necdum corruptæ eſſent ſpecies, vi amoris in præſentem filium expiraſſe; atq; adeò SS. Euchariſtiam cum ejus corpore tranſlatam in cœlum, hodieque manere in virgineo pectore perſpicuo, tanquam in pixide. *a* Ut à beatis ſumma cum voluptate & gratulatione, velut ſuæ reſurrectionis adoretur. Ita refert neque improbat noſter Philippus Servius tract. de arte moriendi cap. vigeſimo octavo §. 3. nobis ad imitandum ſuffecerit quod Gerſon Cancellarius Pariſienſis de ea docuit: *b Contemplabatur Maria exiſtentiam mirabilem filii in hoc Sacramento, quem viſibiliter tractaverat, cum blanditiis, & oſculis ſuaviſſimis in gremio arridentem. Credebat hoc idem ſibi licere nunc, quamvis alio modo, ſed non minore merito. Oſculatur, tangit, & quod ſibi tunc non licuerat, corporaliter manducat, & bibit, & accipit vitam: nam qui manducat me, inquit, & ipſe vivet propter me. Grandem rem tibi ô anima Chriſtiana, grandem nimis æſtimaſſes, ſi virgo benedicta poſuiſſet olim filium ſuum in gremio tuo, ſi conceſſiſſet amplexus, & oſculum; ſed habes hîc rem ſuo miraculo & merito grandiorem.*

Illa ſemel Dei filium caſtiſſimis viſceribus excepit, vobis licet quotidie. Illa octo verbis illum è ſinu patris, in uteri ſui anguſtias traxit, vos ſacerdotes quinq verbis eundem vobis præſente ſiſtitis. mortalem illa & paſſibilem complexa eſt; ſub Sacramenti velamine, impaſſibile ſuſcipimus & immortalem. quæ omnia & longè plura B.Bernardinus Senenſis expreſſit, dicens. *c* Sacerdotis poteſtas ſuperat poteſtatem virginis glorioſæ, & omnium creaturum. idque in quatuor excellentiis: primò quidem in brevitate: qui enim haberet clavem, quæ quinque revolutionibus aperiret ſeram, potentior eſſet ea, quæ eandem ſeram octo revolutionibus aperiret. lingua virginis clavis exſtitit paradiſi, quæ octo dictionibus quaſi tot revolutionibus aperuit ſeram Nam cum Angelo reſpondit *ecce*: non fuit cœli reſerata ſera; neque etiam cum ſecundo adjunxit *Ancilla &c* major in hoc ſacerdotalis dignitas & poteſtas; cum per quinque conſecrationis verba januas aperiat paradiſi, atque de cœlis ad terram Chriſtum trahat. 2. excedit poteſtatem virginis in majoritate, nam cum Chriſtus in uterum virginis venit, tanta brevitate circumamictus eſt, ut ſi jam conceptus in virgine, poſitus fuiſſet ſuper papyrum, vel palmam vix cum humanus oculus percepiſſet; *d* licet divinitus & anima, & corpore, atque omnibus interioribus & exteriori

a Hautinus Sacramentum amoris l. 2. art. 1 diſt. 2

b Gerſon tom. 3 tract 9 ſuper Magnificat. part. 3.

c S. Bernardin ſerm: 20 feria 3 P Dom. 2 Quadr. art: 2. c. 7

d Chriſtum conceptum fuiſſe magnitudine apiculae oſtendimus in Maſtro ſent. part. 1 Dom. infra oc Nat.

us membris, & lineamentis per-
fectè completus eſſet, ut verifica-
retur ex eo quod Iſa. 10. & Apoſt.
d Rom. 9. de Chriſto teſtatus eſt:
*verbum abbreviatum faciet Domi-
nus ſuper terram.* Sed ad ſacer-
dotis imperium, deſcendit Chri-
ſtus tam magnus, ſicut regnat
in cœlo. tertio excedit virginis
poteſtatem in immortalitate:
nam in utero virginis morta-
lis fuit & paſſibilis; in altari ve-
rò, eſt impaſſibilis & immor-
talis, quartò quoque, virginis
poteſtatem excellit in replica-
bilitate: nam ſi B. Virgo repli-
caſſet millies, illa ſui conſenſus
verba, *ecce Ancilla Domini &c.*
filius Dei numquam amplius
de illa ſumpſiſſet carnem. ſed
ſacerdos toties, quoties conſe-
crat Corpus Chriſti, toties de-
ſcendit de cœlo filius Dei. hanc
ſacerdotis cum virginis excellen-
tia componens Auguſt. exclamat.
*O veneranda ſacerdotum dignitas,
quorum manibus Dei filius, velut
utero virginis incarnatur!* divinè
addecet, myſterium hoc per-
tractans Nierenbergius, *b* arca-
num hic ſtupendum edocet: in
aliis Sacramentis & gratiis, u
unus ſpiritus ſit cum Deo, in hoc
etiam una caro cum Jeſu: "tan-
ta unione, ut ſubſtantialis, na-"
turalis, & realis, à Patribus &"
Doctoribus dicatur, ut jam ſim"
(inquit) unus tecum, & me re-"
ſpiciam & venerer, ut carnem"
participem carnis tuæ, ſimulque
duo in carne una: & glorier ego
dicens, ego nunc caro ex carne
Chriſti, & os ex oſſibus Jeſu. Sa-
cramentum hoc magnum eſt in
Chriſto, & in Eccleſia per iſtud
myſterium, quo concorporei ſi-
mus cum Domino gloriæ, filio
Dei, & Mariæ: juxta illud Apo-
ſtoli: *c unus panis & unum cor-
pus ſumus, omnes qui de uno pane
participamus.*" per hunc etenim"
omnes in unam veluti hypoſta-"
ſim perfectam inſerimur, &"
veluti incorporamur, ait Leſ-"
ſius, *d* ſicut partes alimenti"
convenienter intus applicitæ,"
per meatus naturæ incorporan-"
tur nobis, unaque fiunt hypo-"
ſtaſis nobiſcum. ut non injuria
quivis ab hac menſa recedens,
queat illud integerrimæ virgun-
culæ *e* Agnetis, ad cœleſtem
ſponſum uſurpare: *e jam corpus
ejus corpori meo ſociatum eſt, & ſan-
guis ejus ornavit genas meas.*

Aug l. de dignit ſacerd
b Nier. de adorat in ſpiritu l. 3 c. 11

c 1 Cor 10.
d Leſſius de perf divin, l. 2 c. 15
e Breviar Rom 21. Ian.

EMBLEMA XXXI.

Congratulamini mihi. Luc. 15.

OPERIS VICTORIA FINIS. a

DOMINICA TERTIA POST PENTECOSTEN

De perſeverantia ovis & drachma deperdita , inceſſa[nter]
quærenda, donec invenias : & fabrica erigenda , donec coloph[one]
impoſito perficias, ac jure exclames : *Congratulamini mihi.*

§. I. *Cœpiſſe multorum eſt , ad culmen perveniſſe , paucorum.* b

§. II. *Qui perſeveraverit uſque ad finem , hic ſalvus erit.* c

a Ovid. 6 Metam. b Hieron. ep. c Matt. 10

DO

DOMINICA TERTIA POST PENTECOSTEN.

Congratulamini mihi. Luc. 15.

VEtus illud, & verum Juriſtarum pronuntiatum eſt: *a Non ſufficit litem inſtituere, ſi non in eâ perſeveres.* Hære[d]itas nobis certa, nec queri poſ[ſ]umus de inofficioſo teſtamento, [a]urea bulla purpureo Chriſti San[g]uine ſignata eſt; ſed illam nobis [ſ]ola perſeverantia addicit. Quid [ſ]eges læta & copioſa confert, ſi [a]d maturitatem non perveniat, ſi [c]alamos denſa grando concuti[e]ns, calamitatem inducat? quid [f]ertiliſſimæ prorſus vineæ, ſi race[m]i denegerent ante vindemiam? [q]uid arborum numeroſiſſimi flo[r]es, ſi ad ventum aut nebulam [o]mnes defluant? ſi ut Propheta [l]amentatur: *b lædatur quaſi vi[t]ea in primo flore botrus ejus, & [q]uaſi oliva projiciens florem ſuum?* [F]errum in ignem fruſtra faber [i]mmiſerit, ſi antequam igneſcat, [ſ]ubduxerit. Curſor fruſtrà curſu [c]ontenderit, ſi in medio ſtadii [c]onſiſtat. quid lucri pictor refe[r]et, ſi tabulam nullam perficiat? [i]nanem prorſus laborem ac ſu[d]orem paſtor inſumpſerit, ſi, [p]riuſquam ovem perditam inve[n]erit, fatigatus ac ſpe fruſtratus, [c]onquieſcat. Oleum omne & [o]peram mulier perdiderit, ſi non [o]mnem angulum excuſſerit, do[n]ec drachmam perditam inve[n]iat. Quid fabricam inchoare [c]ommodi adferet, ſi ad tectum [n]on perducatur? quin mortales, ſuperi & inferi huic meritò illudant dicentes: *c hic homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare.* hic homo altum humilitatis fundamentum jecerat, ſed neſcio quo pravo animi affectu, manum operi amovit:

d Non cœpta aſſurgunt turres;
Sed *pendent opera interrupta, minæque*
Murorum ingentes.

Ædificium perfectionis cuique exſtruendum eſt; ædificium grande, arduum, præcelſum, *e cujus culmen pertingit ad cœlum.* Ad hoc hortatur nos cœleſtis fabricæ Magiſter Greg. Nyſſenus, dum ait: *f* insiſtendum eſt, ut cujuſlibet ardui propoſiti terminus attingatur, variis augmentis mandatorum Dei, conſummando opus divinum. nam neque lapis unus eſt tota turris fabrica, neque unum mandatum ducit ad animæ perfectionem." *g* ſed unum alteri, *charitatis glutine* ſeu cæmento (ut Damianus loquitur) coagmentandum, donec colophone impoſito, amicis ſub novo tecto genialiter convivantibus occinere valeas: *congratulamini mihi.* levi quidem opera fundamenta jaciuntur, ſed molem ad culmen perducere, *h hoc opus, hic labor eſt.* id ipſum nobis in ſpirituali fabricâ uſuvenit: nam

a Digeſt. de inoff. teſt. lib. 15
b Joel. 15

c Luc 14 d Æneid 4 e Gen 11
f Greg Nyſſ. apud S. Th in Luc. 4
g B Damianus de perf. in fine ex hort ad charit h Virg.

ut ait S. Ephrem : *a quemadmodum,qui domum ædificat, vix ullam in fundamento ponendo difficultatem experitur : ſed magnam in ea conſummanda , & quo altiùs muri aſſurgunt , eò & major labor , & gravior expenſæ. ita ſpiritualis ædificii,inquit,fundamenta incipere , nullam omnino difficultatem includit, ſed omnis in perficiendo labor eſt, unde eâ perfectâ , & apice impoſito , moleſtiis perfunctus convocat amicos & vicinos, largiori hauſtu novas ædes aſpergit, lætuſque clamat : *congratulamini mihi* : quemadmodum de lite e-victâ , coram domeſticis ſuis mercator exultat dicens , *congratulamini mihi*. Agricola portans manipulos ſuos , ubi meſſem copioſam in horrea contulerit , lætus cantat : *congratulamini mihi* , ubi muſtum jam ſpumat in doliis, feſtivum illud vinitor jure uſurpat : *congratulamini mihi*. ubi paſtor ovem quæſivit,*donec inveniat,convocat amicos & vicinos, dicens illis: congratulamini mihi*. Ita & mulier , quæ *accendit lucernam & evertit domum , & quærit diligenter*, quamdiu? *donec inveniat drachmam, & cùm invenerit , convocat amicos & vicinos dicens:congratulamini mihi*. Ex quibus omnibus manifeſtum eſt,quia *operis victoria finis. b*

Unde Paulus (cui Dionyſius nomen illud divinum meritò impoſuit : *c vas admirabile , opus excelſi*) ſic doctrinæ ſuæ radio animos everberat : *d bonum facientes non deficiamus* , donec coronide ſuperpoſitâ , mereamu[r] accipere *coronam juſtitiæ*. Etenim ut è cellâ ſuâ, ſeu divino ſacrari[o] Mellifluus Doctor contempl[a]tur : *e virtus boni operis perſeverantia eſt , huic ſoli redditur coron[a] juſtitiæ , quid enim prodeſt eſſe ſapientem, eſſe potentem, ſi non perſeveravit uſque in finem?*

Petrum Aldobrandinum pu[r]puratum Senatorem ,ferunt, ſo[-]litum dicere : *perſeverantia e[ſt] virtutum baculus, quo niſi nitantur omnes corruunt. f* hoc bacul[o] Noëmum ſenem , juſtum , perfe[-]ctè gradientem, & cum Deo am[-]bulantem cernite; ſed quamdiu hic cùm moliendæ arcæ manu[s] admoveret , quingentorum an[-]norum erat. finito ſeculari ope[-]re illo , ſexcentas jam æſtates vi[-]derat, cum morti concederet annos vitæ numerabat nongen[-]tos quinquaginta. eo ævi con[-]ſtantiſſimam innocentiam pe[r-]duxerat , maturus hic cœlo ſe[-]nex, & juſtitiæ coronâ redimi[-]dignus. ubi jam anni noſtri pa[u-]culi , quos illibatâ vitæ innocen[-]tiâ traducere perpaucis contin[-]git? longum nobis videtur 20. 30. 50. annos integros caſtoſq[ue] mores perſeverare , penè tot ſæ[-]cula , quot annos computamus annos centum Noe , inter lud[i-]bria & opprobria ſuorum , mol[i-]mine ſummo , arcæ fabricand[æ] conſtanter incubuit; arca anima[e] majoris longè molis ac momen[-]ti, minori tempore perficiend[a] eſt. aut ſi mavis templum Spiri[-]tus ſancti, quod eſtis vos, ſapien[-]tiſſimi Regis exemplo brevis æv[i]

a S. Ephrem. exhort. ad pietat
b Ovid. lib. 6 Metam. c S. Dion. c. 7 de divin. nom. d ad Gal 6

e S Bern. de paſſ. cap 14 f Ren Farneſius in apoph de princ Bey erlinck tit. perſeverantia

noſt[ri]

oſtri ſpatio conſummandum
t: *a ædificavit* porrò Salomon
omum, & conſummavit eam.
aud aliter, inquit Theophy-
ctus, & S. Thomas: *b non de-
mus ponere fundamentum, id eſt,
qui Chriſti initium, & finem non
ponere: ſicut illi, de quibus Ioan-
s dicit, quòd multi ex diſcipulis
is abierunt retrorſum, opus eſt igi-
r prædicto fundamento operationis
ædificium, ut perficiatur nobis
ris fortitudinis, à facie inimici.
oqui deridetur homo à videntibus
n, tam hominibus quàm dæmoni-
r* atque hinc graviſſimæ illæ
eronymi querelæ:

3. Reg. 6 b S. Thom. in Luc. c. 14
Theoph. ibid.

§. I.

*epiſſe multorum eſt, ad cul
men perveniſſe paucorum. c*

Doctor, vitâ & eruditione
Angelicus, in illud Pauli *d
ſic ſtulti eſtis, ut cum ſpiritu cæ-
itis, nunc carne conſummemini?*
latis illis ſimiles eſſe compro-
eos, qui *incipiunt ſervire Deo
fervore ſpiritus, poſtmodum de-
unt* Quomodò verò defici-
, appoſita à ſacris litteris
nparatione illuſtrat: ejuſmo-
nquit, *etiam aſſimilantur ſtatuæ
buchodonoſor, cujus caput au-
m, & pedes lutei.* quod pleniùs
planiùs in rem noſtram expo-
ndum eſt.

Danielis 2. cap. *in anno ſecundo
ni Nabuchodonoſor, vidit Nabu-
donoſor ſomnium, & conterritus
ſpiritus ejus.* Somnium ſanè
abile, quod niſi ſacræ paginæ,
eventus verum demonſtraſ-

c Hier. ep. ad Licinium
d S. Thom. in ep. ad Gal. cap. 3

ſent, phantaſma credi potuiſſet.
Ecce quaſi ſtatua una gran-"
dis, & intuitus ejus erat terribi-"
lis": hujus ſtatuæ caput ex auro"
optimo erat, pectus autem & bra-"
chia de argento; porrò venter &"
femora ex ære, tibiæ autem fer-"
reæ: pedum quædam pars erat"
ferrea, quædam autem fictilis."

Tales ſtatuæ non per ſomnium
ſed vigilantibus complures oc-
currunt, quæ caput aureum, pe-
ctus argenteum, tibias ferreas,
pedes luteos ac fictiles habent.

Adoleſcentes genio ac ingenio
honeſto, nacti animam bonam,
dùm in ſcholis noſtris degunt,
tractabili indole, angelicis mori-
bus præditi ſunt, indies Sacrificio
Miſſæ decenter interſunt, quot
hebdomadis, aut ſaltem menſi-
bus, animum ſacra exhomolo-
geſi expiant, vel ſemel à Maria-
no cœtu ſe ſubducere, piaculum
ducunt. videtis *caput aureum.* In-
de ad univerſitatem profecti,
ſcintillas quaſdam pietatis, ali-
quandiu animo fovent, ſodali-
tium Magnæ Matris quandoque
frequentant, ſolemnibus et feſti-
vitatibus divini Corporis pabulo
ſe reficiunt, en *pectus argenteum.*
Ubi ad jus animum adjecerunt,
jamque ocreati & criſtati obam-
bulant, cum avibus con colotibus
pupinas frequentare, chartas pi-
ctas tractare, laſcivos ſermones
ſerere, fortunas dilapidare, pre-
tioſiſſimam temporis jacturam
facere inſtituunt. *ferrea* hic cer-
nis *femora.* denique jam ſui juris,
poculis certare, temulentiam
ſectari, in fœdas libidines effun-
di, in omne ſcelus proruere con-
ſueverunt. ô *pedes fictiles?* ô
luteos & verè ſordidos! in ejuſ-
modi

modi Adoleſcentem rectè cadit illud Horatii:

a Amphora cœpit
Inſtitui, currente rotâ cur urceus exit?

Non alia de cauſa, quàm quod in prima inſtitutione non perſeverant. Amphora eleganti formâ, cœleſti liquore imbuenda, regiâ menſâ condigna inſtitui cœperat, ſed figulo materiâ reluctante, aut humore ſuo nimium diffluente, in ollam carneam, camino aptam commutatur; quodque fuiſſet vas in honorem, redditur vas in contumeliam æternis ignibus deſtinatum. unde illud fatidici vatis non uni occini poſſet:

b Cœpiſti melius quam deſinis, ultima primis
Cedunt, diſſimiles, hic vir, & ille puer.

2. Idem Religioſis quibuſdam familiis, tam virorum quàm fœminarum uſuvenit, quæ ab aureo charitatis capite exordia ſua auſpicatæ; at lapſu temporis, deficiente ſpiritu, in pedes fictiles ac luteos defecerunt. quod Abbas ille innuebat, qui ſuos ſub ordinis primordia, in ſimplicitate cordis, ſola *conſcientia* regi dictitabat; exinde ubi ſtudiis operam navare cœperunt, regebantur *ſcientia*; at nunc, inquit, per otium & ſocordiam, ſunt mera *entia*.

3. Inter conjuges primis menſibus, virum caput mulieris, quis non *aureum* dixerit? tanto amoris igne expurgatum, ut nihil ebullientis fæcis, aut ſimulatæ ſcoriæ reſideat; at vix anno vertente, rem domeſticam neglige-

a Horat. de arte.
b Ovid, ep, Dejanir. ad Hercul.

re, ſero veſpere benè potus
mum reviſere, tandem alto ſc
to immergere, pravo conſo
adhæreſcere, in multam noc
commeſſari, zelotypiæ æſtro
xorem execrari, diris devo
omnia, ut leo in Domo ſua e
terc. En *pedes fictiles ac luteos*

Quàm multi ſub ſolemn
tem Paſchalem immaculati,
didi velut nix, dealbati quaſi
dò geniti infantes, uſque ad
minicam in Albis procedunt
ſenſim ſine ſenſu, nix illa c
queſcere, candor evaneſcere
nitur. Hebræus Rex ſe ipſum
nitentis thermis ſolatus: *c l*
bis me, inquit, *& ſuper nivem*
albabor. earum virium pœni
tiæ fons eſt, lavamur, nive
mus, imò ſupra nivem dea
mur, animum induimus ca
diſſimum; ſed tamdiu can
eſt nix iſta, quamdiu recens
hoc hyems nobis oſtendit i
bibus: quâ nocte nix cœlo
fluit, eo manè candidiſſimæ
Civitatis viæ, omnia compit
ſtit albedo, ſed hyberna, &
non diuturna. nam exſpect
ad veſperam, & matutinam a
dinem quæres, ſed non inve
nix in lutum abiit: nam h
num & jumentorum pedibus
ties calcata, & niveum colo
perdidit, & in lutulentas ſo
defluxit.

Videte mihi hominem p
tentiæ thermis ablutum
veus eſt totus quantus eſt, a
num & divinis oculis grat
mum præfert candorem!
heu! vix dies unus alterve a
& jam lutum eſt nix iſta; fo
& atrorem contraxit, ut de c

c Pſal. 50.

ſi:

mili jactari poſſit illud proverium: *Mane Pſalterium, meridie convivium, veſperi convitium & repudium.* ſanctè proponimus, ervidè inchoamus, aliquamdiu erſiſtimus, paulatim intepeſcimus, propoſita negligimus, decreta reſcindimus: cœpta iuvertimus, ad vetera, ad priora, imò pejora redimus. *a Filii Sion inclyti, & amicti auro primo, quomodo reputati ſunt in vaſa teſtea?* Mandrabulus, teſte Suida, theſauro grandi reperto, ingentia ollicitus eſt Junoni quotannis, animi grati teſtimonium offerenda. ac primo quidem anno btulit arietem aureum, argenteum altero, tertio ſtanneum, uarto plumbeum, denique nullum. Ita nos planè in arctis rebus, in vehementi morbo, in præſenti periculo, montes aureos, mores emendatiſſimos, Deo diviſque omnibus pollicemur. evaſimus, quid porrò? quæ ſequitur vitæ ſanctimonia? quâ liberalitate voti fidem ſolvimus? principio aliquantulum auri promiſimus, mox agenteas cudimus lamellas, his brevi opus figlinum ingimus; poſt ſuperata pericula, poſt valetudinem reſtitutam, pauculis diebus ſubſtrictiores aliquantulum ſunt mores; vix unus aut alter menſis abit, cùm beneficii accepti labat memoria, demque iterum ut antè, quædam licenter, quædam ſegniter, quædem impudenter committere non erubeſcit. hæc illa pro vera, tam admiranda ſtatua, caput quidem aureum attollit cœlo, ſed baſi nititur infirmâ, pedibus argilaceis, luteis conſiſtit.

a Ierem Thren cap 4

Conſimiles Hipponenſis Præſul Centauris, Satyris, Chimeris conferre non dubitavit, dicens: *b bonum inchoare, & malo fine concludere, quid aliud eſt, quàm monſtroſas res conficere? illa enim actio* (illa virtus, illa vita hominis) *quaſi chimera eſt, quæ initium habet à ratione* (à pietate) *ſed finem à ſenſualitate, cùm enim ſic agitur:*

c Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungit &c.
Spectatum admiſſi riſum teneatis amici.

Hæc monſtra ridemus, cùm nos ipſo his longè deformiores reddamus. non paucos quippe repèrire eſt, qui à ſacrâ Confeſſione, caſtimoniæ ac pudicitiæ leges jurarunt, ſanctioris vitæ deſideria, ebrietatem, fornicationem, iram, injuſtitiam, turpiloquium, ut peſtes deteſtari in animo inſtituerunt. Caput non humanum, ſed divinum jure æſtimaveris. ſed vix paucis retrolapſis diebus, pars inferior in gryphum avaritiæ, in porcum aut hircum laſciviæ, in canem invidiæ, in monſtrum denique deterrimum deſinit. unde non abs re Henricus IV. Romanorum Imperator, in quadam epiſtola ad S. Otthonem Bambergenſem Epiſcopum: *d bona inceptio ſine fine, ſpecioſi corporis inſtar eſt, ſine capite.*

Atque utinam ejuſmodi monſtra intra Religioſa clauſtra non degerent! quàm præclara in tyrocinio cœpta fervent? quidquid auſteritatis ac moleſtiæ objici-

b Aug ad fras in Erem. ſer. 8
c Horat de arte
d Nauarini adagia pag. 52

tur, animosè digeritur; tandem in arrepto propoſito flaceſcere, diſciplinæ Religioſæ minùs attendere, *a* liberiùs animo & corpore evagari; incipiunt *legem pone*, mox ſequitur: *defecit*, & tandem *mirabilia*; quæ regius Pſ. deſcribit: *b Commiſti ſunt inter gentes, & didicerunt opera eorum.* quibus ſeveriſſimũ illud væ, Eccl. interminatur: *c væ illis, qui perdiderunt ſuſtinentiam.* In quæ verba Greg. „ſuſtinentiam quidem perdunt, qui bona inchoant, non „conſummant. quibus nimirum „væ eſſe dicitur, quia non ſolùm „incœpti laboris mercedem perdunt, ſed & apoſtatatus ſui pœnâ feriuntur. quod utinam non nimis luculento teſtimonio, tot infames transfugæ teſtati eſſent, quorum caſum altiore ſtylo Aug. deplorat, dum ſibi ſoli loquitur & vacat: *d* „vidimus, *inquit*, multos „Domine, & audivimus à patribus noſtris (quod utiq; ſine magno tremore non recolo, ſine „multo timore non confiteor) „aſcendiſſe primitus quoſdam uſq; ad cœlos, & inter ſidera nidũ „ſuum collocaſſe; poſtmodum autem cecidiſſe uſque ad abyſſos, „& animas eorum in malis obſtupuiſſe; vidimus ſtellas de cœlo cecidiſſe, & eos, qui inter filios Dei ambulabant, in medio „lapidum ignitorum, quaſi lutum „ad nihilũ defluxiſſe. Quod quis mirari deſinet, qui Judam attenderit, à Deo electum ad converſionem gentium: qui ſuaviſſimo Chriſti ac Diſcipulorũ contubernio fruebatur, plures ex ore divino ſermones, velutfacultas, pecto-

a Laur. tit. perſeverant. *b* Pſ. 105 *c* Eccl. 2 *d* Aug in Solilo q. c. 29

re exceperat; qui miracula non[...] nora à magnis Apoſtolis pa[...] rat, dæmones expulerat, ut A[...] Cyr. Leo, aliique teſtantur; *e* denique teſte Greg. Naz. *f Do[...] na ſua verbis, multos genuit fi[...]* hic tantus Apoſtolus, factus e[...] lius perditionis, imò & *Dux e[...] qui comprehenderunt Ieſum.* A[...] ſitè Hier. *g non quæruntur in C[...] ſtianis initia, ſed finis. Paulus [...] cœpit, ſed benefinivit. Iudæ laud[...] exordia, ſed finis proditione dan[...] tur.* Nonne ſtellas inter nume[...] dus, Lucifer Caloritanus in [...] diniâ Epiſ.? *h* vir boni nomin[...] quem res præclarè geſtæ, zelo[...] que tuendæ Rel. primum e[...] lit: adeò ut, quod & de Orig[...] legitur, non tam ipſe Mar: y[...] quàm Martyrium ipſi deeſſe [...] deretur. hòc certè illi invi[...] runt Ariani, qui ipſum jam q[...] tò in exilium expulerunt, ad [...] jus incommoda, Eleuthero[...] etiam dira addidit, eo loci E[...] ſcopus Arianus.

Quis vobis de hoc viro a[...] mus, Auditores? quæ mens? [...] cogitatio? an non dignus in[...] & pedo? an non Luciferi no[...] ne? an non lux ipſa? an non [...] la inſita Eccleſiæ firmament[...] mox etiam empyreo inſerend[...] Enimverò is videri & eſſe po[...] rat, ſi perſeveraſſet; at cecid[...] cecidit de cœlo Lucifer, dum[...] diſcedit ab Euſebio Vercelle[...] Epiſcopo, negatque pervicac[...] recipiendos cum dignitate lap[...] Epiſcopos, ab Eccleſiâ quoq[...]

e Aug l contra literas Petiliani c. [...] Cyrill Hieroſ Catech, S. Le[...] paſſ. Dom ſerm. 16 Corn in aſt[...] 1. v 17 *f* Greg Naz. in Chr[...] patiente. *g* Hieron ep. 16. ad [...] ziam, *h* Baron, an, Chriſt. 354

diſc[...]

ceſſit, & miſerabili ſchiſma- vitam finivit. *a* ſimo & Lu- erianis hæreticis nomen fecit, in illum quoque verti poſſit d: *ſtella cadent de cœlo.*

ic & poma verminoſa deci- at, nec ad maturitatem perve- unt; bona verò & integra, in ore ſolis radiis excoquuntur, nec planè miteſcant & matu- cant. ita plures turpiter deci- unt, quos vermis intus ſuper- , impatientiæ, aut alterius af- us rabies corroſit. Huic tam ti ac luctuoſo argumento mi- bilem ſenem Oſium ſubjun- Lubbetius, vir non minùs gans, quàm pius, ipſum audi- *b* Oſius Epiſcopus, cui parem la vidit & luxit ætas, multis in Oriente, tum in Occiden- Chriſtianæ rei causâ, ſummo- bono perfunctus legationi- . Oſius qui ſumma cum au- itate, parique ſeu ſanctitatis, doctrinæ laude, plurimis con- s interfuit, imò & præfuit.

ſius, quem in ſuo Chriſtianæ tirocinio Imperator Con- tinus lateri ſemper adhærere it, tamquam fidum monito- ac pædagogum.

ſius, quem ille ipſe Auguſtus nâ quadam pietate patrem irare ſolitus, uni ille ſeu ut ipulus Magiſtro, ſeu ut filius nti ſubiiceretur.

ſius, quem ipſi Ariani, licet gionis noſtræ hoſtes acerri- honoris ergo, *Synodorum* cipem appellabant.

ſius, qui per omnium ora tare, qui virorum doctorum umentis ubique celebrari, qui fama propè ſuper æthera notus, qui tentatis, devictis, pro- fligatiſque hæreticis ſibi nomen fecerat, apud Deum meritum, Eccleſiæ ſeu matri authoritatem conciliarat.

Oſius denique, quem eo loci ac temporis agnovit, amavit, at- que ſuſpexit orbis univerſus: ve- lut aliquod ævi ſui miraculum.

Oſius, inquam, ille in conci- liabulo quodam Sirmienſi igno- minioſè proſtratus, & Nicænæ fidei, quam extulerat ipſe, prodi- tor atque deſertor extitit, & Ur- ſacii Valentiſque hæreſim am- plexus eſt. & hoc quidem in ex- tremâ ſenectâ (erat enim ut te- ſtis eſt S. Hilarius, centenario major) & jam in portu eſſe vi- debatur, qui in ſenili corpore ſpirabat animus, & ad paratos ſi- bi lauros ac coronas, poſt tot ex- antlatos labores; aſpirare crede- batur. Sed próh dolor, pudorque! in ipſo unius ævi extremo limi- ne cecidit, & unà ſecum imma- nem traxit animarum ruinam. certè eò lapſu Catholicus orbis contremuit, concuſſæ ſunt ſoli- diſſimæ petræ, & ut ait Zacha- rias: *c abietes ulularunt, quia ce- cidit cedrus.* ab eo quippe caſu attoniti, paventeſque viri cæte- ro qui ſanctitate ſublimes, Davi- dicum illud ingeminarunt: *d ne projicias me in tempore ſenectutis.* quid enim acerbius, quàm poſt plura jejunia, prolixas preces, profuſas eleemoſynas, ſub vitæ finem, quaſi in portu naufragium facere? quod attenta mente conſiderans Baſilius: *e ô miſe- rabile Spectaculum!* exclamat, ô

An. Chri 362
Baron. an Chri. 357

c Zach. 11. d Pſal. 70.
e Baſil. hom: 21. in Prov.

ſortem

ſortem lugendam! poſt jejunia multa, poſt durum vitæ genus, poſt longas ad Deum preces, poſt uberes effuſas lachrymas, denique poſt annorum 20. *ſeu* 3c. *abſtinentiam: ob indulgentiam, inconſiderantiamque, nudum omnibus ac tot laborum mercede privatum reperiri, & ſimilem fieri mercatori cuidam diviti, qui in portu naufragium facit omnium, quæ tanto labore ac ſudore parta.*

Jacobus Anachoretes, *a* poſtquam quadraginta omnino annos Deo militavit, miranda maxima patravit, trophæa de hoſte inferna ſtatuit plurima, id ætatis vir, à fœminâ demum triumphatur, & ab ea fœmina, in qua ipſum cacodæmona non horruerat, imò è qua qua victum ejecerat. huic ille infelix, primò pudorem, mox vitam extorſit. O miſerabile ſpectaculum! ô ſortem lugendam! non juvat caſtas mentes, animas Deo dicatas per 20. annos illibatam animæ puritatem ſervaſſe, contra ſpiritus immundos ad ſanguinem decertaſſe, ſi tandē victæ ſuccumbant. quod melleâ ſua eloquentiâ exornat Ambroſ. : *b* „quis mihi, „*inquit*, protendat Veſtæ virgines „& Palladis ſacerdotes? qualis „illa eſt, non morū pudicitia ſed „annorum, quæ non perpetuitate, „ſed ætate præſcribitur? ipſi do„cent virgines ſuas non debere „perſeverare, nec poſſe. Qualis „autem eſt illa Religio? ubi pu„dicæ adoleſcentes jubentur eſſe „impudicæ anus? cùm ſenectus „portus eſſe debeat, non vitæ ſu„perioris naufragium. Id porrò vel maximè dolendum, inter Chriſtianos reperiri, inter eos,

a Surius 28 Ian.
b Ambr. lib: I. de Virg.

qui ſe voto, Deo conſecrar animumque ad 50. 60. annos rum ac immaculatum conſe runt, in cœnum tandem vitio delapſos, quos ſeveriſſimè ſtringit Apoſtolus: *c ſic ſtis, ut cum Spiritu cœperitis, carne conſummemini.* meritò Paulus ſtultos, amentes, inſ appellavit, qui omnes ante a labores, omnia vitæ merita mento dilapidarunt. *d curret benè*, inquit, *quis vos impedivi* talantæ in medio curſu, m aureum remora fuit, aliis p lum remora eſt, quod in tab quadam pro inſigni expoſ cum epigr. *hæc illa eſt remora* lios laſcivus procus detinet, dam honoris fumus trahit. vos impedivit? avarum ma rea, laſcivum forma venerea mulentum vini lagena, amb ſum inanis gloriola:

Sic quoſdam ingenio & vi ad ſidera vectos,
Detinet in medio tramite, levis.

Juſtinus è primis aulæ Hun cæ Dynaſtis, Regi percarus, neroſo pede mundum calca & ad S Franciſci cœnobium transfuga ſe recepit: ubi ta in ſui deſpicientia, & rerum manarum contemptu pro ſum fecit, ut nihil jam te ultra ſapiens, totus in ſup numinis contemplatione, m defixus hæreret; adeò ut Romæ in conventu, qui ara nuncupatur, degeret, audita menſam (quod mireris) ſacr dicis prælectione, è veſtigi

c Gal: 3 d Ad Gal 5
e P. Pennequin Amour divin pa cap: 8 Annal. ord S Franc,

[illegible]is confidentibus ac contuenſibus, in aëra ſublimis raptus ſit. Attonitus divino hoc, S. Joannes Capiſtranus, qui aderat, prodigio, ad ædem ſacram fratres divinæ majeſtati gratias acturos allegat, operiens inibi ipſe interea, quem exitum res ſortiretur. Jam ſanctitatis fama ad aureos Eugenii IV. Pontificis percrebuerat, qui fratrem Juſtinum ad ſe acciri curat, eumque velut hominem cœlo delapſum, ſummâ honoris ac venerationis ſignificatione complexus eſt, ſibi aſſidere, ac quidvis à ſe poſtulandi, quin & imperandi poteſtatem fecit. Quæ vanitatis aura, eoque eo hunc cœleſtium donorum bene inſtructum myoparonem jactavit, ut ad ſyrtes & ſcopulos allifus, triſti naufragio perierit.

Reverſus etenim ad ſuos, animo prorſus elato ac contumaci, omnibus offendiculo fuit; quod Capiſtranus obſervavit, hominem aggreſſus: quomodo, inquit, & quantum mutatus ab illo! qui Angelus abieras, Cacodæmone deterior regreſſus es! Jam monitionem ſarcaſtico riſu Juſtinus eluſit, eoque pervicacior devenit, ut cum è Religioſo cœtu unum aliquem graviter ſauciaſſet, in vincula conjectus, inde lapſus, vagus Apoſtata exſtiterit, nec rurſus comprehenſus, obſtinatam in ſcelere animam exhalârit. Opportunum ad hæc Cyp. monitum: *a* „ ante nos iſta tractantur, & nullis terroribus coërcemur. quid faceremus, ſi opinionibus tantummodo illas hiſtorias audiremus? ſed hæc eſt ſemper incredulitas humanæ duritiæ, ut non ſolū audiendo, ſed etiam videndo, non credat alios interiiſſe, niſi & ſeipſam viderit.“ Quantumvis ſanctus, quantumvis fortis, quantumvis ferreus ſit, qui ſtat, videat ne cadat.

Vis videre leonem fortiſſimum ad nullius tyranni, ſive carnificis paventem occurſum *b* à delicatâ fœminâ edomitum, atque dilaceratum? Audi Macarium, qui inter alia exempla huic rei accommoda, hoc ſubjecit: Alius perſecutionis tempore corpus ſuum præbuit torquendum, ac cùm ſuſpenſus eſſet ac efferbuiſſet, poſtea conjectus eſt in carcerem. huic igitur adminiſtrabat quædam, juxta fidem pia mulier, cum qua, familiaritate contractâ, adhuc in carcere, lapſus eſt in ſtuprum. O caſum longè luctuoſum! ô ruinam omnibus formidandam! quæ ne umquam animis veſtris excidat, illud Bern. pro epilogo inculco: *c de quantis legimus in vitris Patrum, viris potentibus in vigiliis, & in jejuniis, in laboribus ſupra modum humanum, imò & in miraculis corruſcantibus, qui ceciderunt, quia non perſeveraverunt uſque in finem.*

a Cypr. de ſing. Cleric.

b Macarius hom. 27 V Velaſq. in Phil. lib. c. 2. v. 12. annot. 21

c Bern. de paſſ. cap. 14

§. II.

Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit. d

S. Thomas perſeverantiæ virtutem ſcitè expreſſit 2. 2. quæſt. 137. art. 1. *per ſe ad perſeverantiam pertinet, ut aliquis perſeveret uſque*

d Matt. 10

uſq; ad terminum virtuoſi operis: ſicut quod miles perſeveret, uſque ad finem certaminis. Parum eſt inconflictu, ſub initio hoſtium cuneos perrupiſſe, nil confert impetum primum eſſe, pluſquam virorum. ſi corpora ſimillia alpibus, calore ſolvantur, & ſecundus aſſultus ſit minor quàm fœminarum Innumeræ clades loquuntur, qui primo congreſſu victoriam cantabant, dein aut à pugnâ ad ſpolia delapſos, aut ab hoſte, animis reſumptis, turpiter cæſos proſtratoſque fuiſſe. Hinc Cypr. *Martyr glorioſiſſimus, & doctor lucidiſſimus* (ut eum Aug. cõpellat) *a* „hortamur vos, „*inquit*, *b* per communem fidem, „ut gloriam noſtram, forti & per„ſeveranti virtute teneatis; adhuc „in ſeculo ſumus, adhuc in acie „conſtituti, de vitâ noſtrâ quoti„die dimicamus. Ecquis enim non illud Jobi exploratum habet? *c Militia eſt vita hominis ſuper terrã*, Depugnandum, certandũ eſt, donec cum Paulo victores, coronam mereamur accipere juſtitiæ.“ Do„nec vita eſt iſta, *inquit Ambr. d* „certamen non deerit, non erit „corona. Nullus probatur, niſi qui „perſeveraverit uſq; ad finem; ut „poſtea poſſit, qui legitimè cer„taverit, coronari. Quis fortior „Paulo? Quis beatior? Ille tamen „vas electionis Dominicæ, non „ante ſibi coronam vindicavit, „quàm certamen omne conſum„maretur: *ideoque ait*: *e* bonum „certamen certavi, curſum con„ſummavi, fidem ſervavi, quod „reliquum, repoſita eſt mihi co„rona juſtitiæ. Catalogum benè

a Aug l de bono perſev c: 19 b Cyprian. l: epiſt: 1 c Iob 7 d Amb exhortatio ad virg e 2 Timot 4.

longum Paulus contexit labo[rum] periculorum ac vulnerum, quæ hac palæſtrâ adverſo pectore f[or]titer ſuſtinuit, *f* "in laboribus [plu]rimis, in plagis ſupra modum, [in] mortibus frequenter, in pericu[lis] fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis [ex] gentibus. &c. in labore & ærum[n]a, in vigiliis multis, in fame [&] ſiti, in frigore & nuditate.“ [En] fortiſſimũ athletam, en invicti[ſſi]mum pugilem: ſic tamen ut n[ullam] harum bellicarum virtutum m[ere]atur coronari, unam perſever[an]tiam ſi exceperis. Hæc ſeraph[ici] doctoris ſententia eſt, qui ve[rba] illa 1. ad Cor. 9. *omnes quidem [cur]runt*, argutè ad præſentem m[ate]riam traducit; *g* "Sic de virtuti[bus] poteſt dici: nam virtutes ad R[e]gnum Chriſti currunt, ſed una [ſo]la accipit bravium; nam curru[nt] mundi contemptus, pauperta[s], vigilia, eleemoſyna, obedienti[a], abſtinentia, patientia; ſed ſo[la] perſeverantia coronatur.“

Et quoniam certamen ingr[eſſi] ſumus, juvat propoſitum alte[riu]s re militari ſimilitudine confir[ma]re: Hiſtoricorum Princeps Li[vius] *h* Perſeverantia, *inquit*, in om[ni] genere militiæ, maximè tam[en] in obſidendis urbibus neceſſa[ria] eſt, quarum pleraſq; munition[i]bus ac naturali ſitu inexpugna[bi]les, fame ſitique tempus ipſu[m] vincit, atque expugnat.“ [E]gium totius bellicæ diſciplin[æ] abſolutiſſimis exemplis hac [no]ſtra ætate inclytum gymnaſiu[m] triennalem Oſtendæ obſidion[em] uni pertinaci perſeverantiæ [...]

f 2 Cor: 11 g Bonav. in Pſal: 67. h Livius l: 5. decad 1.

b[...]

. *a* Ubi cum bruto elemen-
cum effræni oceano, qui ope-
& operarios involvebat, cum
itis globis,qui non ſemel mu-
ones noſtras, ipſumque Ar-
ducalium firmiſſimum pro-
gnaculum incendio abſum-
rant; cum innumeris hoſtium
iis, aperto mari continenter
miſſis, decertandũ erat. Sluſâ
uper à Mauritio nobis ereptâ,
eſcente jam militum, Centu-
nem ac tribunorum virtute,
mptiſq; viribus, abeundi con
non modò ut honeſta agita-
tur, verùm ut neceſſaria urge-
tur; perſeverandum tamen
it Albertus, & vicit ac trium-
vit Suaviter ille & fortiter:
ſque perſeverantia, nec qui pu-
victoriam, nec palmam victor
ſequitur. Abſque perſeveran-
& omnes labores, & omnes
enſæ, omniaque pericula ac
nera ſuſcepta fruſtranea ſunt,
pro nihilo habentur: quo a-
e Ulyſſes ſic Ajacem aggre-
ur:

—— *vidi, puduitque videre*
m tu terga dares, inhoneſtaque
vela parares.
c mora? quid facitis? quæ vos
dementia dixi.
ncitat, ô ſocii! captam dimitte-
re Trojam?
uidque domum fertis decimo niſi
dedecus anno?

nitionem quampiam, arcem
civitatem ſuis vallis ac pro
gnaculis inſtructam cingere
quam facile eſt; at expugna
tædia, inediam, æſtum, fri
, pericula, vigilias noctes di-

eſque, menſes, & annos tolera-
re difficile, imò ſolius perſeve-
rantiæ eſt. Hanc in arduâ ac diu-
turnâ Bredanæ urbis obſidione
Spinola commonſtravit: Herman-
nus Hugo oculatus teſtis, *d* qui
à latere Marchionis nuſquam de-
flectebat, ea incommoda addu-
cit, quæ non ſemel ſtationem
deſerere, & obſidionem ſolvere,
& turpi fuga recedere ſuade-
bant.

Hyems tota, eaque acerri-"
ma ſub Jove frigido tranſigen-"
da, qua nonnullis adeò præri-"
guere manus pedeſque, ut"
cultris fuerint deſecandi: qui-"
dam inter excubias frigore"
exanimati ſint. Inteſtinum bel-"
lum ab annonæ caritate & ine-"
diâ, fortiùs urgebat. *e* Ginne-"
kenſe templum, in quo ſex"
millia ſaccorum frumenti mo-"
liti condita erant, cum vicino"
avenæ ſtabulario, Mauritius"
immiſſis ſpeculatoribus, incen-"
dit pro ea exercitus magnitu-"
dine, *f* qui peditum triginta"
millia, equitum octo millia"
numerabat, tanta pabuli ino"
pia eſſe cœpit, ut ante equino"
fimo, aut aridis arborum foliis,"
aut myricis equi pabulabundi"
veſcerentur."

Inediam verò ipſe Spinola"
ad duos dies continuabat. *g*"
De gregariis militibus ſileo."
Continuis ultro citroque ex-"
ploſionibus quot occubuerint
difficile foret recenſere: hoc
certum, morientium toto obſi-
dionis tempore in urbe Breda-
na eum numerum fuiſſe, ut ſu-

Hareus an Chri, 16 3,1'o4
Pera e:129
Ovid lib:13. metam.

d Herman Hugo de obſid Bredana, pag 72. *e* pag 83 *f* pag 59 & 91. *g* pag 94

pra quinque mortuorum millia in rationes Libitinæ venerint.

A fronte, à tergo, adverſus hoſtium inſultus, caſtra noſtra munienda: *a* cenſa enim initio obſidionis in urbe ad millia quindecim; Mauritius verò plenis campis ingenti exercitu imminebat. Continuis ultrò citròque exploſionibus, quot occubuerint, „difficile foret recenſere. *b* Globus tabernaculo Spinolæ, tum fortè abſentis, per tectum illapſus, lecti conopæum abſtulit, „& cubiculi menſas duas fruſtatim diſcerpſit.

„ *c* Vix quatuor dierum intervallo, Spinola equo albo vehens, altera tormenti majoris „pila, frænum ei ſub ore equi „abrupit, habenis in manu relictis.

Quæ omnia, cum jam per decem omninò menſes tenuiſſent, ſi conſilio centurionem ſuorum; imò & regis ac Iſabellæ tantum non jubentis, Bredam Marchio deſeruiſſet, quam omnes labores fruſtra ſuſceptos, expenſas propè infinitas, militum ac nominis ſui jacturam, hoſtium plauſus ac triumphos; lamentari jure potuiſſet?

d Quam pigere ac pudere debuiſſet, poſtquam toto obſidionis tempore in urbe ſupra quinque mortuorum millia in rationes Libitinæ venerint; poſtquam obſeſſi ad eas anguſtias „edacti, ut equinâ veſcerentur, „butyri libra ſex florenis; porcellus centum & quindecim „florenis; tabaci libra florenis „centum venierit, aut quod magis mireris: tabaci in urbe[m] illati, quod conſtiterat ſcuti[s] 4 venditum in urbe floreni[s] mille ducentis. *e* Si, inqua[m], poſt dura & aſpera à ſuis & [ho]ſtibus tolerata, caſtra movere, infami receptui canere coact[us] fuiſſet. Cum è contra conſta[nti] perſeverantiâ obſeſſos prem[en]do, dum ad undecimam m[en]ſem ſeſe dedidere, immortali[ta]tem nominis, gloriam ac triu[m]phum hactenus inauditum, e[t e]lumentum patriæ maximum, [ſe] peperiſſe, omnes conteſtent[ur]. ita mala, quæ tempus inveh[it], tempore mitigato vincunt[ur]. cùm idem venenum ſit & an[ti]dotum Tartareos hoſtes ex[pu]gnare ſatagis? muri carnei qua[t]endi ſunt flagellis, ac inimici [do]meſtici inediâ ac jejuniis, non [u]no altero die, ſed per menſes, [&] annos continenter domandi [&] frangendi, donec victi defici[ant] & in poteſtatem tradantur, Ju[xta] illud Davidis: *f perſequar ini[mi]cos meos: & comprehendam illos; non convertar donec deficiant.* [Ad]ſtructam vobis objicio, ut ne [de]fatigemini animis veſtris d[efi]cientes: Triremis validis inſt[ru]cta remigibus; adverſo æſtu portum adnitentibus, hanc E[pi]graphen ſubſcriptam habeb[at]: *durate.*

Quò ſpectat illud, quod n[o]res concernit, Hieronymi: *g paululum ſe quis remiſerit, quo[mo]do, qui adverſo flumine lemb[um] trahit, ſi remiſerit manus, ſta[tim] retrolabitur, & fluentibus aqu[is] quò non vult ducitur: ſic hum[ana] conditio, ſi paululum ſe remiſe[rit]*

a pag 5? b pag 92
c pag 93 d pag 101

e pag 103 f Pſal 17
g Hieron l 3 contra Pelag.

it fragilitatem ſuam. Retrolaur, & labor omnis hactenus enſus, irritus eſt. Unde ſaiter ille; *a lauda nav gantis itatem, ſed cùm venerit ad por-*

lterum eſt, non minùs in pado, quàm in agendo perſeantiam neceſſariam eſſe Non incipimus pati cum laude, ante finem deficimus, & bo- principium malo fine corpimus, promeritaque jam cta, effundimus demum imentiâ. Putei ſitulam mihi ſidera, hæc etſi ſummo labod ſupremum os fontis aſcent, ſi tamen manum ab eâ reendâ ſubducas, mox impetu rſum ruit in imam ſcaturigi-. Adnitendum ut conſumatque perficias; Redemptonoſtri in cruce conſtantia, n variè quàm validè fuit ara? *b deſcendat nunc de cruce.* d hoc, *Nunc?* Poſt trium & in a annorũ labores, poſt tot ores & opprobria, *nunc* in ſanolenti illius curſus metâ: in emo ſpiritu de cruce deſcen- Bernard. ad hæc audiamus: *c* ſcendat ſi Rex Iſrael eſt. Imò rò quia Rex Iſrael eſt, titulum gni non deſerat; cùm enim vus eſſe non poterit, niſi qui rſeveraverit uſque in finem, antò minus poterit eſſe ſal tor. *Additque S. Thomas: d* ſi cruce deſcenderet, virtutem bis patientiæ, uſque in finem n demonſtraſſet. Conſimiles s, cacodæmon fraudulenti a i, ſtultæ matres, filiis ad Chriſti crucem confugientibus, aut in ea confixis jactant: *deſcendat de cruce,* tetrum illud Rel. vitæ clauſtrum deſerat, rigorem remittat, cucullum excutiat. Quos minimè audiendos idem Doctor, ad perfecti operis conſummationem exſtimulans, hiſce verbis hortatur: *e* neminem audiamus, non carnem" & ſanguinem, non ſpiritum" quemlibet, deſcenſum à cruce" ſuadentem. Perſiſtamus in cruce," moriamur in cruce, deponamur" aliorum manibus, non noſtra le" vitate. Virtus in pace acquiritur," in preſſura probatur, approbatur" in victoriâ."

Pern ſerm de paſſ. cap 14
Matt 27 c Bern in de paraſc,
S Th. in Matt cap. 27

f Operis victoria finis.

Sola perſeverantia meretur viris gloriam, virtutibus coronam.

Ambulaverat per omnes cruciatus impietas, & exhauſta tellus; nulla jam reliqua tormenta habuit, cùm ecce ad aquas & aërem eſt itum, nudi ſub frigidiſſimo cœlo quadraginta Heroës Sebaſteni in lacu collocantur gelu rigente; *g* ſed thermas putaſſes, ita nunquam aliàs major in omnibus ardor eluxit; ferventem extremum ſpiritum ubi iners gelu expreſſit, clamitarunt omnes: *conſummatum eſt,* ſi unum modò excipias, qui ex martyre, transfuga factus, ad tepida balnea quæ crudelis impietas, ut virtuti inſidias faceret, pone littus ſtatuerat, ſe recepit: ſed infelix, dum luctam conſummare renuit, invenit ibi continuò mortem; eamque ſempiternam, qui vitam quæſiverat; in æternum victurus, ſi curſum conſummaſſet. Interea cœlo coronæ quadragin-

e Bern. ſerm: I in Paraſ. f Ovid 6, Metam. g Breviar Rom. 9. Mart.

ta

ta delabuntur; & ſingulorum Martyrum capita ambiunt, dum que unam de cuſtodibus aliquis, vacare ſpectat, Chriſtianum ſe clamat; ſimul in aquas inſiliens, coronam alteri præripuit; & palmam quaſi in manibus confregit.

a *Miſerabile ſpectaculum* exclamat Baſilius, *miles transfuga Chriſti, ovis à lupo direpta, & miſerabilius à vitâ perpetua excidens. Sed nec præſenti vita diu gaudens: nam ſimulatque lavacrum inſiiit tepefactum, corpore, quod glacie torpuerat diſſoluto, ſtatim interiit*, & coronam amiſit.

Apoc. 3. *tene quod habet, ut nemo accipiat coronam tuam.* Quemadmodum Sapricio accidit: fuit Nicephoro (ut Metaphraſtes commemorat) familiaritas cum Sapricio Sacerdote à teneris contracta Ea cum pueris creſcere & adoleſcere non exiguo virtutis incremento cum Adoleſcentibus viſa; demum præter ſpem omnium in grave odium vertit. Interea læva in Chriſtianos tempeſtas Antiochiæ exorta, turbine ſuo etiam Sapricium involvit. Nihil tamen in tormentis, aut dixit aut fecit, Chriſtiano indignum; at omnia fortiter & conſtanter pro Chriſto tolerat. Iamque ad palmam vocabatur, cum ſemel iterumque Nicephorus ad genua euntis accidit: lachrymanſque à Martyre veniam rogat, daret hanc moriturus pro Chriſto, ſi non ſibi, certè ipſi Chriſti mortuo inter preces pro hoſtibus fuſas. Audiebat hæc Sapricius, neque tamen, qui mundum, carnem & Cacodæmonem triumpharat, ſeipſum vincere voluit, ſed verbis nec oculo dignatus N phorũ eſt Ergo non placuit c palmam illi dare, qui ſe ip nollet ſuperare. Cervicem pr re juſſus, mortem turpi vitâ r mit, & Chriſti ſacerdos fac eheu! Jovi promittit, nec q quam per õnes ſuperos obteſt. Niceph. non referret, quem c jam poſuiſſet pedẽ; non dimi ret, quam jamjam apprehend palmam. Ne tamen gratis li gladium ſtrinxiſſet, accurrit Niceph & ad ſuccedaneam vi mam ſe obtulit. Quid multis aliena præmia involavit, & a rius coronam accipere merui

Hujus argumenti, recentior gœdia in Japonia accidit, ut a S Sainct Jure videre eſt: b Ang Thomas: c "laus perſeverantiæ hoc conſiſtit, quod aliquis n recedit à bono opere, propt diuturnam tolerantiam diffic & laborioſorum; cui directè detur opponi, quod aliquis facili recedat à bono, propt aliqua difficilia, & hoc pertin ad rationem mollitiei: nam m le dicitur, quod facilè ce tangenti."

Samſon vitæ integerrimæ, quem inſilierat ſpiritus Dom qui leonem dilacerarat, ho proſtrarat: hic ſemel, iter tertiò reſtiterat Dalilæ, ſed dem victus ſuccubuit.

Mollities eum enervavit. u Bernardus: d *Tolle perſeve tiam, nec obſequium mercedem bet, nec beneficium gratiam, laudem fortitudo*; quod dei

a Baſil. hom. de 40. Martyr.

b S Iure de la cognoiſſance & de mour de Dieu.l 3.c 5 & c.I
c S. Thom. 2 2.q 138 art. I. d
ep. 129. ad Ianuenſes de Paſt

c

mplis illuſtrat: *Saul*, inquit,
eſſet parvulus in oculis ſuis, Rex
per Iſrael conſtitutus; non per-
ans in humilitate, & Regnum
it, & vitam. ſi cautela Sam-
, ſi Salomonis devotio perſeve-
am retinuiſſent, nec is profectò
iretur ſapientiâ, nec ille viri
Et tu Adoleſcens, tu filia, tu
eſiaſtice, tu Monialis de per
antia tua ſecura incedis?
mento quoniam in medio la-
um ambulas, & multæ vetera-
gines, caſtitatis indubitatæ, in
mortis limine coronam perdide
manibus. multi ſemel iterum
tioni reſiſtunt, tandem ſuc-
unt, ſemel iterumque ju
enuntiat muneribus, non
dit à juſtitiâ; tandem ſuc-
it. ſemel, iterum ſervant
ium; ſed quadrageſima
xior eſt, occaſio invitat. non
verant. hæc pluribus qui vo
d mores accommodet. con-
ipſe & omnibus hoc Pac-
nii monitum altè inculco: *b*
trà ad ſalutis bravium cur-
us, niſi ſic curramus, ut
prehendamus. fruſtrà cum
e confligimus, niſi certè
ut vincamus.
erunt, qui Cynicum illum
ſophū interrogarent, hunc
dum: dic mihi Diogenes,
tate tam provectâ, tuam
cellam vinariam habitas?
ctæ huic vitæ, quam tot an-
roſeſſus, non renuntias?
s ille: ridiculi vos eſtis ho-
, inquit, ſi curram in cata-
o, num ceſſem currere, jam
vicinus, ut alius mihi præ-
præripiat? ego verò po-

tiùs curſu feror concitatiore. hoc Paulus dixit, & fecit: *c ſic currite, ut comprehendatis*. in ſummitate ſcalæ, non autē in ejus principio aut medio incubantem Dominum vidit Jacob, ut hinc diſcamus, inq[uit] Hieron. *d* ſatis non eſſe bene incipere, & bene progredi, ſi non perſeveremus & conſummemus. cui conſentit illud Bern. *e* quid" prodeſt Chriſtum ſequi, ſi non" contingat conſequi? ideo Paulus" ajebat: ſic currite ut comprehen" datis. ibi tu Chriſtiane fige tui" curſus profectuſque metam, ubi" Chriſtus poſuit ſuam. Factus eſt," inquit, obediens uſque ad mor-" tem: quantumlibet ergo cucurre-" ris, ſi uſque ad mortem non per-" veneris, braviū non prehendes." ut cum Chriſto in mortis & vitæ confinio, extremo ſpiritu exclamare poſſimus *conſummatum eſt:*

Ubi pictor ultimam manum tabulæ impoſuit, aſſurgit gaudens, quia *conſummatum eſt*.

Mercenarius, qui tulit pondus diei & æſtum, cùm veſper adeſt optatus, ſuaviter reſpirat: *conſummatum eſt*. in oculis eſt denarius diurnus.

Agricola cùm ſegetem demeſſam feliciter mandavit horreis, triumphat, & ſibimet applaudit: *conſummatum eſt*.

Vinitor cùm vindemia jam ſoluta, muſtum in doliis ſpumat, lætus cantat: *conſummatum eſt*.

Peregrinus in viæ termino hilaris requieſcit: *conſummatum eſt*.

Orator tremens & exanguis, ubi citra hæſitationes hanc epilogo clauſulam nexuit: *dixi*, exultat, quia *conſummatum eſt*.

ron. ad Euſtoch, de cuſt, Virgin,
aph. in vita.

c 1 Cor. 9 d Hieron ep. ad Furiam
e Bern. ep, 253, ad Abbat, Gorin.

Ubi vitæ huic epilogum imponis, rectè dices, vixi: *conſummatum eſt.*

„Etenim ſi (*teſte Amb.*) *a* laudari ante Gubernator non po„teſt, quàm in portum navem „deduxerit: quomodo laudabis „hominem priuſquam in ſtatio„nem mortis ſucceſſerit? & ipſe „ſui eſt gubernator, & ipſe vitæ „hujus jactatur profundo; quam„diu in ſalo eſt, tamdiu inter „naufragia. Dux ipſe, niſi confe„cto prælio non ſumit lauream; „nec miles arma deponit, nec ſti„pendii mercedem adipiſcitur, „niſi hoſte ſuperato, opere peracto & conſummato.

Militem vultis, qui in mundi militia arma non poſuit? ad ruborem veſtrum audite: *b* Qua die de Mauris capta eſt Ceptua urbs, hærentibus Proceribus, atq; ob formidoloſas hoſtium in propinquo vires, in ejus præſidio futuros ſe negantibus, Didacus Meneſius unus inventus eſt, qui Regi operam ſuam deferret, Mauroſque ſcipione, quem in manu habebat, abacturum pollicebatur. Audax dictum, & pugnacis animi nobilem imperum perſeverantia nobilitavit. Duodeviginti annis, ut Mauro ſemper imminenti occurrere ſemper promptus eſſet, hamis contextam loricam, numquam exuit, ut illa inſtar veſtis jam ſpõte in ſcuta decideret. pluſquam ferrea homini fuit perſeverantia, cui ferrea fatiſcente lorica, vis illa indomiti animi perſeveravit; ſed gloriæ aurum, nullo niſi ferro emitur perſeverantiæ. At verò cœleſtes pugiles, *c aſpicientes in auctorem fidei, & conſummat[...] Jeſum,* non ſegnius ad fine[...] que decertarunt. P. Didacus [...] lus, quem ſatis novi (inquit [...] ſtoricus) *d* jure optimo p[...] verantiæ præclariſſimam re[...] laudem. quoad in Societate [...] xit, bis ad minus quotidie [...] flagello ſæviebat, conti[...] que ciliciis carnem ma[...] bat, ſed quamdiu? ad extre[...] ſpiritum, adeò ut in ſupr[...] morbo, octo ante obitum [...] ras, inventa illi ſint duo ci[...] ferrea adeò conſtringentia [...] nes, & armata ſpiculis, ut [...] eſſet frangi, quo poſſent e[...] hi; ita generoſus hic Chriſti [...] les, arma, quæ ſemel dom[...] cum in hoſtem induit, con[...] tiſſimè uſque ad mortem [...] nens, non priùs pugnandi [...] vincendi, qui vivendi fuit, fi[...] fecit.

P. Petrus Rodericus per [...] diam horam crudeliter ſe fl[...] labat, eâ animi conſtantiâ, [...] ipſo die, quo obiit, idem te[...] ris ſpatium, in eodem ſui ſu[...] cio inſumpſerit: nos ad ſang[...] noſtri guttam erubeſcimus [...] nullo in negotio, quàm in [...] domeſtico domando faciliù[...] tepeſcimus. Quin & vos [...] chariſmata meliora æmula[...] aſpicientes in *conſummator[...] ſum*; in quem præ cæteris [...] maſſe videtur Tho. Sanch[...] is, quæ ſemel in animo pro[...] conceperat, pietatiſque ex[...] inchoàrat, totis quadragin[...] bus annis, quibus in Soc[...] vixit, numquam interrupit [...]

a Amb. l. de bono mortis c 9
b P. Rho exemp. virt. l. 6. c. 7. §. 3.
c Hebr 12.

d P Nier. in aſcet. l. 1. doct. II. [...]
e Biblioth. Soc. P. Rho exempl[...] lib. 6. c. 7. noſtra §. 9.

quam in hoc negotiationis
o remiſit.
ineuntis abeuntiſque anni
perſeverantiæ ſemper ha-
operatos Didacus Marti-
nam ſub anni initium ope-
mnium, quæ ſibi facienda
ret, ſyllabum conficere, ſub
em exitum, eorum ratio-
exigere conſuevit, tantâ
erantiæ animi laude, ut his
tionariis omnibus ſubſcri-
otuerit, *factum eſt, conſum-
eſt.*
iros, verè numeris omni-
ſolutos, qui deſtinata con-
t abſolverent. optimè qui-
ixit: virtutes omnes pro-
& voti tenaces eſſe debe-
ludens ad clauſtra Monia-
in quibus puellæ ſeculares
pus commorantur, & ſub-
agantur (at moniales per-
t) ita virtutes ac propoſita
ndam, puellarum in mo-
i non conſtant, nec per-
ntiam profitentur.
ique ne longior ſim, Lori-
nus, quem virtus & eruditio or-
bi celebrem fecit, in eo ſingula-
ris perſeverantiæ ſpecimen de-
dit, quod quinquaginta amplius
annis ad primum nolæ ictum è
lectò exiliverit. *a* Ut & nos uſ-
que ad mortem in omnibus con-
ſtantes ſimus, hortatur Servato-
ris exemplo, Bern.: *b* "ſicut ca-
put noſtrum pro peccatis noſtris"
acerbitatem ſuſtinens paſſionis"
uſque ad conſummationem, id"
eſt, uſque ad perfectionem om-"
nium ſcripturarum, quæ de ipſo"
erant, perſeveravit patienter: ita"
& nos, ſi hujus capitis membra"
eſſe volumus, in omnibus ad-"
verſitatibus noſtris, virtutem"
perſeverantiæ conſervemus; ut"
in fine confidenter poſſimus di-"
cere: conſummatum eſt. Hoc eſt"
tuo adjutorio, non mea virtute,"
bonum certamen certavi, curſum"
conſummavi, fidem ſervavi. red-"
de ergo, quod legitimè certan-"
tibus repoſitum eſt, ſcilicet co-"
ronam juſtitiæ."

a P. Rho. cit. §. 4 *b* Ber. de paſſ. c. 14

EMBLEMA XXXII.

Laborantes nihil cepimus. Luc. 5.

LABOR IRRITUS, a

DOMINICA QUARTA POST PENTECOSTI

Qui nocte idololatriæ . hæreſeos , aut noxæ lethalis rant, quaſi telas aranearum texunt , nullum operæ ſuæ preti ferentes.

§. I. *Qui in nocte gentilitatis & idololatriæ verſantur, fruſtra lab*
§. II. *Hæretici luce fidei deſtituti, in vacuum laborant.*
§. III. *In nocte peccati laborantes, nihil capiunt.*

a Ovid I. Metam.

DOMINICA QUARTA POST PENTECOSTEN.

Laborantes nihil cepimus, Luc. 5.

INTER graviſſima ſupplicia, quibus ſcelerati apud inferos torquentur, finxerunt Poëtæ non infimum illud eſſe, quo quidam ad inanem laborem damnati ſunt. ...quinquaginta filiæ Danai, Re... Argivorum, dum unâ nocte ...nes maritos ſuos jugulaſſent, ...â Clytemneſtrâ exceptâ, dam...tæ ſunt ob hanc impietatem, apud inferos pertuſo dolio, aſ...uo aquam hauriant: unde ...idius: *a*

...uaque gerunt humeris perituras Belides undas.

Tibull.

...cava lethæas dolia portat aquas
...lis, & prorſus irritus Siſyphi ...or eſt, qui ingens ſaxum in ...ntem provolvere ſatagit, ad ...us verticem, dum propiùs ac...lit, rurſus revolvitur, ut rectè ...cero ex veteri Poëta:

b —— Illud Siſyphi vertat ...axum ſudans nitendo, neque proficit hilum.

...d porrò tormenti genus eſt, ...orare, ſudare, eviſcerare, exen...are ſe, nec quidquam profice... commiſeratione profectò di...m, videre ſtrenuos remiges ...erſo æſtu obnitentes, nec hi... promovere; equitem per ar...tes Solis radios, & pulver eam ...em concito curſu ferri, & un...diluculo dimovit, non ſecus ac ...i in piſtrino, veſperi in eodem ...igio hærere; agricolas arantes, ...inantes, excolentes agros deſudare, nec quidquam fructus exſurgere. At longè acerbiùs videre homines caſtimoniâ vitæ inſignes, adverſus vitia depugnantes, aſſiduis jejuniis, orationibus, variiſque corporis afflictationibus ad ſanguinem uſque decertantes, carnem triumphantes, & nihil illis omnibus meriti, nec gradum gratiæ minimum conſequi.

Hæc enimvero uberrimis digniſſima lachrymis! quæ indies accidere videmus & ridemus; dum qui in nocte gentilitatis, hæreſeos, peccati, verſantur, quidquid laboris, quidquid operis, pietatis, eleemoſynæ, afflictationis exercent, in vanum laborant, nec quidquam meriti ac mercedis ad vitam æternam acquirunt. Quod uberiùs probare aggredior.

a ...vid. in Ibin. b Cic. l. 1. Tuſcul.

§. I.

Qui in nocte gentilitatis & idololatriæ verſantur, fruſtrà laborant.

ARaneæ atque unà bombycis laborem, ſtudium, ſolertiam, quâ fila adeo ſubtilia deducat contemplare, *c* quamque illa, & ille pariter exenterent, & indefeſſis viribus laborent; at fructu & emolumento longè diſpari: bombycis enim opus textrinum, pretioſum ſericum ad Senatorum togas, ad Regum purpuras, ad divini cultus ornatum inſumitur; araneæ verò futiles & inutiles te-

c Beyerl. in Theat. Tit. ſtultitia.

læ, ad muſcas capiendas, nullius pretii ac valoris, gentis aut ſcopis diſſipantur, nec rarò textricem ſuam inopinato fato involvunt. Hoc juſtorum, qui in luce gratiæ, & eorum, qui in nocte erroris & peccati operantur, appoſitum ſymbolum eſt. Ac primum quidem telas aranearum mihi texuiſſe videntur, Indorum ſacrificuli, Brachmanes dicti, *a* qui cœlibem vitam agunt; continentiam ſervant, mulierum conſpectum adeò oderunt, ut dum in publicum prodeundum, anteambulo proclamet: Mulieris ſe ſubducant. ſtipem emendicant, victus ac veſtitus aſperitate præcellunt. In ſolitudine cryptis ſubterraneis duriſſimo vitæ genere, mediâ vigiliâ, nuditate, frigoris æſtuſque patientiâ ſemetipſi diſcruciant, abſtinentque, ut ait Maffejus, *ab omni corporis voluptate.* Erant, qui ferreæ caveæ incluſi, noctu diuque vultu ſquallidi, cineribus aſperſi, non tam vitam, quàm animam agebant. Alii ſponte aliquod corporis membrum adurebant; quos ipſi ethnici diis ſimillimos, imò Deos venerabantur. Sed hi omnes quid mercedis? Nihil: *b neſcierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant,* ait Propheta, *& totâ nocte laborantes, nihil ceperunt.* Quàm verò horum Andabatarum frequens numerus ſit, *c* ex eo colligere eſt, quòd in Inſulâ Japone numerentur quinquaginta millia Monachorum, montem incolentium: omnes eximiæ caſtitatis, ſed idololatriæ dediti, Quin in unicâ ejus Inſulæ Pro

vinciâ, Bondon dictâ com ſunt ſupra bis mille oſtin monaſteria Idololatrarum. ton quoque urbs duplo Bon major eſt, ibi in uno cœno falſorum Deorum cultores, tria millia cenſebantur; exſta autem ad undecim millia id rum, quorum minimum h nis altitudinem ſuperabat, t que religione, cultu, morur tegritate venerabantur, ut Catholicis modò, ſed relig ſimis in Eccleſiâ Romana vir borem incuterent. Hæc ta omnia venerationis, orati auſteritatis exercitia, tot mil Monachorum in cumulum c cta, non majori pretio, quà gens ex aranearum telis r conflata æſtimabitur. Heliog lus quidem, teſte Sabellico, decem millia pondo telarum nearum collegit; quod *ver gnum nihil* dixeris; idem de ribus gentilium ſentiendun in quos rectè cadit illud Ec *Labor ſtultorum affliget eos.* Et di 18. *ſtulto labore conſumeri* enim omnes Siſyphi in m laborare pergent totâ æterni *taſſis non dabitur requies*, al ullo operis & operæ pretio. roicum planè & divino teſt nio comprobatum facinus, Abraham ſuis manibus uni tum ſuum Iſaac Deo imm ſtatuerat; ſed longè digniſſi hujus operis pretium & m dem attendite. *Per memeti iuravi* (dicit Dominus) *e qu ciſti hanc rem, & non peperciſ tuo unigenito propter me, bened tibi, & multiplicabo ſemen*

a Iarric. hiſt. Ind. tom. 2 l 2. c. 2. Maff hiſt Indic, l. 1 *b* Pſal, 81
c Majolus, canicul. V, Nierenb hiſt nat. de Sacerd. Tibecen, p, 140

d Sabell. l 6, Beyerlink Theat, ti titia. *e* Gen, 22

cut ſtellas cœli, & velut arenam, quæ eſt in littore maris, poſſidebit ſemen tuum portas inimicorum ſuorum, & benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ. Nunc ſi lubet, hæc in comparationem adducite, quæ Ioannes de Sumarraga minorita, primus Archiepiſcopus Mexicanæ urbis, in epiſtolâ ad ſui ordinis congregationem collectam Toloſæ 1532. commemorat: quod in ſolâ illâ civitate, ubi Diabolus colebatur, quotannis pluſquam viginti millia cordium puerorum, ac puellarum ſolita erant illi offerri. Sed quia fecerunt rem hanc, & non pepercerunt unigenitis ſuis, quam mercedem & benedictionem receperunt? nullam profectò niſi ſibi, ſuiſq; æternâ malectionem: *b* quia *immolarunt filios & filias ſuas dæmoniis.* Alium vobis in re conſimili teſtem Plutarchũ adduco: *c* pueri, inquit ille, apud Lacedæmonios in arâ Dianæ (cui ab invincibili virtute cognomen Orthia) flagellis quotannis ſtato feſto ex more per totum diem cædebantur; itaque frequenter durabant ad mortem uſque hilares ac læti, concertantes inter ſe de victoriâ, quis ipſorum diutiſſimè fortiſſimèque toleraret verbera: unde nec gemitus, nec vocem dabant, nec ſcapulas aut corpus contrahebant, tantùm ad hoc ut victoriæ hujus nomen & decus obtinerent. *O cæcas hominum mentes! ô pectora cæca!* quantùm eſt in rebus inane! id jam faciat fidelis, cui non inanæ tolerantiæ oſtentatio, & inanis hominum laus, ſed immarceſſibilis gloriæ corona promiſſa eſt.

Nunc à viris ad fœminas veniamus. Quantam vitæ integritatem corporis animique caſtimoniam ſpirarunt, virgines illæ Veſtales, de quibus Lipſius *d* Ab anno ſeptimo à parentibus avulſæ. Deæ Veſtæ conſecrabantur: decem annos diſcere debebant, decem ſacris operari, decem alios juniores inſtituere, neque umquam feriari, aut ab opere ceſſare licebat. Tria potiſſimùm illis incumbebant: *Vigilare, adſervare, ſacrificare:* vigilare diu noctuque, ne ignis perpetuus exſtingueretur; qui ſi cujuſquam incuriâ exſtinctus fuiſſet, acriter in eam ſæviebatur: adſervabant ſtatuam Palladis, in qua ſalus urbis, aliaque ſacra, nocte diuque ſacris operabantur; unde Seneca: *Quid porrò non eſt iniquum nobiliſſimas virgines ad ſacra facienda noctibus excitari.* Et Prudentius:

> *Hoc illud meritum eſt, quod continuare feruntur*
> *Excubias Latii pro Majeſtate palati.*

Si quæ peccaſſet, viva defodiebatur. Addit Tacitus de Occia, quod quinquaginta ſeptemnis ſummâ ſanctimoniâ, ſacris Veſtalibus præſederit. Virginitate Agnetes, Cæcilias, Catharinas, Claras, Thereſias hic contemplare & admirare. Ejuſmodi nec minùs miranda, Nierenbergius noſter adducit: *b* in civitate Cuſco, inquit, maximus virginitatis cultus ſemper fuit: Templum ibi erat Solis, ubi clauſæ Virgines aſſer-

a Lanuza tr. 7. §. 38. *b* Pſ. 105.
c Plut. in Lacon.

a Lipſius in Veſta.
b Nierenb. hiſt. nat. p. 138

vabantur, Soli ejuſque Religioni dicatæ. Corrupta & iſtic viva humabatur, complici qui violarat pœna ſtatuta vivi compurium, & totius familiæ, uxorum, liberorum, parentum, cognatorum ruina; imò omnium concivium, totiuſque Patriæ deſolatio exiſtebat. Virgines illæ numquam domo prodibant, nec virum videbant, nec videbantur: ignem ſacrum accenſum ſolaribus radiis in goſſipio aſſervabant; & hæ omnes tantùm abeſt, ut virginitatis laurea condecoratæ inter prudentes virgines, à ſponſo cœleſti intra paradiſi januas admiſſæ ſint, ut cum fatuis excluſæ, & ad Danaidum labores damnatæ, audierint: *Neſcio vos.*

Venio nunc ad eos qui illud fortè primæ veritatis teſtimonium ſibi uſurparint: *a Date eleemoſynam, & omnia munda ſunt vobis.* Et illud Tobiæ: *b Eleemoſyna à morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras*; ſed illa orabit pro eis ad Dominum, ut ſalventur, & mercedem accipiant, Propheta regio atteſtante: *c Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem; in die mala liberabit eum Dominus.* Mercedem verò iis pro hauſtu aquæ frigidæ liberaliter adpromittit; quam ergo eos exſpectare convenit, qui in cibos pauperum millia effuderunt, & largiſſimas facultates erogarunt: talis gens illa Ethnicorum quæ Cambajæ in Regno Magni Mogor degit, in pauperes munifica. Heſterno die, inquit Maffejus, *d* id eſt, octavo Januarii 1595. intellexi plus vicies mille *Pardaos*, quorum quilibet valet 25 Juliis, in ſtipem hac in urbe diſtributos. Demonſtrarunt mihi hominem unum, qui ſolus dederat quinque millia, alium qui 3. millia, tertium mille quingentos: certoque dici, uno die eleemoſynas æquaſſe millionem auri. Percunctatus cauſam tantæ liberalitatis; h[...] prorſus frivolam allegarunt, q[...] eo die Solà Sur migraſſet *ad [...] the*, ut ibi aſſerunt eorum Br[...] manni. Faciunt quoque eleemoſynas, ut eos Deus ſublevet [...] gloriam: eodem fine agunt [...] nitentias, & obeunt peregrina[...] nes. Pauci dies ſunt, cùm ex [...] urbe quinquaginta millia ho[...] num abierunt peregrinantium [...] Gangem fluvium, beatumqu[...] putat, qui in hoc flumine ſe[...] luerit; omnique ſecuritate è [...] vis excedit, qui morte imminente pauxillum ex hac aquâ d[...] barit. Egi hìc cum gentili q[...] dam nomine Gedacham, v[...] primario, qui peregrination[...] hanc obierat. & ter in hoc flu[...] ne ponderavit matrem, ſemel [...] gento, ſecundò margaritis, ter[...] auro. Et hoc omne pretium [...] pauperes erogavit. Rau frater [...] jus Gedacha, eodem modo q[...] dam die in eleemoſynam exp[...] dit centum quinquaginta mi[...] Pardaos; idque fecit, ut Pagoc[...] (ita idolum vocant) proficiſce[...] ſibi ad Magnum Mogor, pro[...] tium haberet. Nihilominus [...] aureorum millia, in pauperes [...] beraliter diſtributa, velut tot m[...] lia zero innumero, ſine unita[...] ſine veræ fidei lumine, nihili æ[...] manda ſunt: *e quia ſine fide i[...]*

a Luc. 11 b Tob 4.
c Pſalm 40 d Maff. tom. 2. hiſt. relat. de M. Mog. Ex lit. P. Eman. Pinneri ad Prov. p. 714

e Hebr. 11

poſſib[...]

poſſibile eſt placere Deo. cum hâc autem, duo minuta viduæ, & hauſtus frigidæ, Deo præ tot millibus longè gratiora ſunt.

Diogenes ille Cynicus, omnes ævi noſtri viros religioſos paupertate, abſtinentiâ, rigore vitæ ſuperavit: habitabat in dolio, quæ cella Monachi tam arcta? non modò nihil habebat, ſed & contempſit omnes divitias; ubi puerum cavâ manu aquam haurientem vidit, ſcutellam ut ſuperfluam abjecit; acerrimâ hyeme nudum corpus frigidâ perfundebat, ut totus obrigeſceret. Si hæc in luce fidei, qualis quantuſque extitiſſet? Phocion ſemper nudipes, centum talenta à Rege Macedonum oblata reſpuit, rogavitque potius tres captivos liberaret,: proditionis falsò inſimulatus, & morti adjudicatus, hoc ſalutare monitum filio reliquit, ne illatæ ab Athenienſibus injuriæ recordaretur. Jubet hîc paucis interpellare, & cum Paulo interrogare: *a Quem ergo fructum habuiſtis tunc in illis, in quibus nunc erubeſcitis?* Et meritò, quod propter vanam & inanem gloriolæ auram, tanta tamque heroica facinora exantlaſtis. Pericles ab inſulſo homine, per totum diem in foro convitiis laceſſitus, nocte ingruente domum abiit; ſed hic canis inſequitur aſſiduò allatrans ut ad januam venit, quod jam tenebræ eſſent, quemdam ex ſervis cum lucernâ, maledicæ ac virulentæ linguæ hominem, per humaniter domum deduci jubet: in cibis adeò temperans, ut in diem viveret; in pauperes tamen prodigialiter prodigus: morti vicinus, dum amici ejus geſta pertexerent, ſilentium illis indixit, unum ſibi illud dumtaxat ſolatio eſſe, quod nemo propter ſe atram veſtem ſumpſiſſet, nullumque contriſtaſſet; atque ita obiit dolore omnium, qui nulli in vitâ dolendi cauſam præbuerat. Mitto hîc Scævolas, Horatios, Lucios, Metellos, alioſque Græcos inter, atque Romanos celebres, qui omnes ut ſcitiſſimè S. Paulinus: *b In medio dierum inanium, texuere operibus vanis araneæ telam*; opera infructuoſa, vana ac nullius momenti, aptè opera vacua compellans, quorum nullum ſit operæ pretium; quemadmodum Juriſconſulti, vacua prædia nũcupant; quæ nihil fructus proferunt, Domino prorſus inutilia. Ex illis operibus vitæ tela, plena inanitatis, plerisq; teritur, qui neq; apud homine ſolidam laudem, neque apud Deum præmium conſequuntur. Quod expendens Chryſ. ſic Chriſtianos adhortatur: "*c* Philoſophos conſiderate gentilium, & diſcetis " quanto ſumus digni ſupplicio, " qui divinæ legis præcepta con" temnimus; quandoquidem inve" niuntur illi propter humanam " hanc honeſtatẽ innumera feciſſe. "

Hactenus de Ethnicis, & idololatris. Altera claſſis eſt hæreticorum, de quibus ait Auguſtinus: *Sola Eccleſia Catholica eſt, in quâ bonum opus fructuosè peragi poteſt.*

a Ad Rom. 6

b S Paulinus ep. 26

c Chryſoſt hom. 17. in Matth.

§. II.

Hæretici, luce fidei deſtituti, in vacuum laborant.

SOphronius in prato Spirituali cap. 108. refert Peregrinum Monachum Syriæ exceptum hoſpitio à Theodoro Abbate, qui ut advertit hunc virum ſpiritu ferventum, paupertatis amantem, noctes integras pſallentem, jejuniis vacantem, ſilentii obſervantem, invitavit eum feſto quodam celebriori ad ſumendam cum cæteris Euchariſtiam, ut fervore ſuo alios ad pietatem inflammaret, at ille negavet ſibi id licitum, quod Severi Religionem ſectaretur. Quo dicto attonitus Abbas, ſub tantâ auſteritate errorem delitefcere, triduum in oratione & jejunio tranſegit: dum tandem hominem in cella conſpicatus, vidit humeris hujus Severiani pſallentis corvum inſidentem ſpiritum tenebrarum; qui illi uti & aliis hæreticis ſub ſpecie ſanctitatis, has auſteritates ſuggerit, & facit Martyres mundi, confeſſores Diaboli.

Tales fuêre Eſſeni, de quibus Philaſtrius ſcribit: Monachorum vitâm exercent, veſtes molliores & delicata fercula reſpuunt, nihil poſſident, vacant lectioni, habitant ſejuncti, exſpectant Chriſtum ut Prophetam, non ut Meſſiam.

Baſilides, qui Corporum Reſurrectionem negavit, ſilentium quinquennale ſuis imperabat.

Apoſtolici Hæretici, exemplo Apoſtolorum nudipedes veram paupertatem amplectebantur.

Encratitæ, id eſt abſtinentes, perpetuam caſtitatem & abſtinentiam à vino & carnibus ſervabant.

Begardi & flagellantes ſeipſo acerbè dilaniabant pro peccati populi (ut ait Crantzius libro decimo Metrop. cap. quadrageſimo ſexto de ſecta flagellantium. Vide mira apud Haræum tom. pag. 325. & Spondanum.

Cataphrigæ & Pepuriani, mortuos baptizabant. Infantem uni anni minutis puncturis confodibant, & ex eo ſanguine farin commiſto, Euchariſtiam conficiebant, ut SanctusThomas diſertè docet 3. part. quæſt. 74. art. infans pro Martyre colitur. Se de ejuſmodi Martyribus beatum Pacianum Epiſcopum Barcelonenſem audiamus, qui agens de Novatianis hæreticis: *Martyres quidem fieri poſſunt, ſed non coronari.*

Audiani vel Antromorphitæ Monaſteriis & ſolitudinibus degebant; ſic dicti ab Audio in Meſopotamia oriundo, viro apud ſuos claro ob ſinceritatem vitæ zelum erga Deum; cum Judæis Paſcha faciunt, cæterum piè vivunt. Inter Monachos Ægyp hæc hæreſis agitata eſt.

Novatiani qui Homouſian rum fidem amplectebantur, Ecleſias proprias, & Epiſcopos per ſucceſſionem habebant; quos inter Agelius eorum Antiſtes fuit Conſtantinopoli, homo ſuperſtitiosè Religioſus, qui ſine pec niis vivebat, nudis pedibus ſimplici tunicâ, Apoſtoloru ſimplicitatem præ ſe ferebat.

O cæcas hominum mentes! ô pectora cæca! (*quæ pericl*
Qualibus intenebris, vita quant
Deg

Degitur hoc ævi, quodcumque eſt!

Nonne in hos meritò cadit illud Pauli: *a* conſimiles *miſerabiliores* eſſe *omnibus hominibus.* qui de miſeriis ad miſerias tranſeunt ſempiternas. Idem ſentiendum dePelagianis,qui divites baptizatos niſi omnibus renuntiarent, non ſalvari poſſe docebant;& de Meſſalianis ſeu Euchitis, qui maximam vitæ partem orationi tribuebant, ac poſt hæc omnia telas aranearum texuerunt; *b* nam *extra Eccleſiam quidquid operantur hæretici,quamvis magnum,nihil illis prodeſt* ad vitam æternam conſequendam, Spectaculum ſanè & hoc ævo luctuoſiſſimum, videre in vicinis noſtris urbibus & provinciis viros, fœminas, pueros, puellas à miniſtelli ore pendere, per plures horas Pſalmos decantantes: non adulterantes, non errantes, nulli malum imprecantes;ſed in craſsâ errorum caligine palpitantes,à rectâ ſemitâ declinare: & quia *extra Eccleſiam operantur,nihil illis prodeſt:* Hoc porro unum eſt neceſſarium, ut per fidem & charitatem filii Dei ſimus; ſi cohæredes eſſe velimus, unde S. Paulinus ſeſe Deo & Eccleſiæ per frequentes ejuſmodi actus,adſtringebat:*Ne*(inquit) *nihil ſimus, ſi ab uno excidamus.* Ab hoc uno, ut cætera adeſſent, exciderunt, qui ſub Bonifacio nono anno 1399. ex Alpibus in Italiam irruerunt: presbyter quidam (ut narrat Cranzius,) *d* cum ingenti hominum multitudine, qui omnes candido amiculo induti (unde Albati dicti ſunt) ad Jubilæum Romam contendebant. Miram hic Anteſignanus ſanctitatem ſpirans, crucifixum agmini præferebat, quem lachrymari ob flagitia populi dictabat. Id quoties aſtu accidiſſet, omnes Dei miſericordiam inclamabant. LaudesB.Virgini euntes decantabant;ſtantes verò hymnum*Stabat Mater doloroſa.*DeumVitterbii eſſent, Bonifacius fraudem veritus quod fama eſſet, hunc hominem ſuperſtitioſum, Pontificatum ambire,milites aliquot præmittit, ut hominem ad ſe perducant Primi in Italiâ Lucenſes fuere utriuſque ſexus,albis induti,ad tria millia,ut idem Auctor aſſerit. Agmen hoc claudit Guido de Lacha, in Epiſcopus Brixienſi, vir tantâ ſanctitate & vitæ puritate celebris,ut alterJoannes Baptiſta haberetur, & turmatim ad eum homines,velut ad oraculum confluerent; qui tamen hæreticâ pravitate infectus, poſt mortem juſſu Præſulis,exhumatus, & igni adjudicatus eſt. Ubi hoc prodigii accedit, oſſa arcana vi è rogo in aëra ſublata, orante Epiſcopo cum ſuis, & ſacrum beatâ Virgine celebante, ſub ipſam conſecrationem cacodæmones auditos horrendùm inclamantes: O Guido de Lachâ! te hactenus defendimus, ſed unde major adeſt, moxque oſſa in ignem collapſa in cinerem redacta eſſe. Quem tamen hæretici Martyrologio ſuo inſeruerunt, ut & famoſiſſimos ſcurras,qui ob graviſſima flagitia, tortoris manu excarnificati ſunt, quos Hipponenſis Præſul ſcitè depingit: *Apud Hæreticos, qui propter iniquitates, & errores ſuos,*

a 1 Cor. 15
b S.Aug lib.cont.Parmen c. 3.
c V.Penneq.Amour div p 2 p 36
d Cranz l.10,Metrop.c 46

aliquid moleſtiarum perpeſſi fuerint, nomine Martyrii ſe jactant, ut hoc pallio dealbati, faciliùs furentur, qui lupi ſunt. cui conſentit Carthaginenſis Antiſtes: *Ardeant licet flammis & ignibus traditi, vel objecti beſtiis, animas ſuas ponant, non erit illa fidei corona, ſed perfidiæ, nec Religioſæ virtutis exitus glorioſus, ſed deſperationis interitus occidi talis poteſt, coronari non poteſt.*

Sed quod omnia exſuperat, eſt: apud Catholicos, apud Religioſos & monachos, in cœtu Sanctorum, quoſdam reperiri, qui omnibus ſuis precibus, vigiliis, jejuniis, eleemoſynis, nihil meriti aut mercedis habituri ſunt, quia in nocte, in tenebris peccati operantur; jejunare talis poteſt, coronari non poteſt: vigilare, orare, pſallere talis poteſt, coronari non poteſt.

§. III.

In nocte peccati laborantes nihil capiunt.

Divinum quempiam Eccleſiaſten Doctor gentium inducit *a* dono linguarum præditum, qui eloquentiâ angelicâ mentes hominum illuſtret, in quamlibet partem voluntate inflectat, ad virtutem corda inflammet, mundum univerſum ad ſe rapiat, & ad Deum convertat, *ſi tamen charitatem non habuerit, factus eſt velut æs ſonans* campanæ, quæ alios ad domum Dei convocat; & foris manet, fractaque ad nihilum valet, niſi in ignem mittatur & confundatur. Compello hîc divini verbi præcones, quorum dictio tanquam facula ardens, accendit corda auditorum, eloquium habent ignitum; ſed ipſi quandoque ſine charitate frigent, ſpeculi cauſticis conſimiles, quæ in ſe frigidiſſima, objecta incendunt: verbo & doctrinâ prælucent, ſed non opere & veritate. In quo famulos & ancillas imitantur, qui lucernam ſeu facem domini præferunt, cum ipſi in tenebris & luto ambulent; ubi conſiderandum occurrit, quam hoc deplorandum ſit, poſt tot diurnas nocturnaſque lucubrationes, poſt tot ſtudia ac tædia, poſt tot labores & ſudores, tot Adventus, Quadrageſimas, quas ſe ad confertam concionem habuiſſe gloriantur: ſi in nocte peccati lethalis (quod Deus avertat) perorarint, nihil apud Deum ſolidæ mercedis recepturos; ſed tantæ tam fœcundi, ac facundi oratores, nihil erunt. Ea propter ad hanc charitatem ſic ſuos inflammat Auguſtinus: *b quale bonum eſt charitas iſta fratres? quid pretioſius, quid eminentius, quid firmius, quid utilius, quid ſecurius? multa ſunt Dei dona, quæ tamen habent & mali, qui dicturi ſunt: Domine in nomine tuo prophetavimus, in nomine tuo dæmonia ejecimus, in nomine tuo virtutes multas fecimus. Non reſpondebit ille, non feciſtis: non enim in conſpectu tanti judicis audebunt mentiri aut jactare, quæ non fecerunt; ſed quia charitatem non habuerunt, reſpondebit omnibus illis, non novi vos.* Quis non ſuſpiceret virum prophetico ſpiritu, velut oracula fundentem, ſublimium ac maximè arcanorum myſteriorum ſcientiâ divinitùs imbutum? ut per ſubtiliſſima

a 1 Cor. 13

b Aug. ſerm. 50. de verbis Dom.

ontemplationem ad raptus, & eſtaſes, velut pennis aquilæ aut Cherubin, extollatur. Ecquis non anc illi quandam veluti in terris eatitudinem invideret? verumamen ſi charitatem non habuet, nihil illi proderit, ſed ad inerna detrahetur, & à tenebris octis interioris in tenebras exeriores projicietur: *quomodo enim* nquit Bernardus) *a claritas lunæ on niſi à Sole eſt, ſic abſque charitate meritum nullum eſt.* Quare uæ tot horas contemplationi acant, divinis laudibus concinendis noctu diuque vacant. Marthæ miniſteria contemnentes, ad Chriſti pedes aſſiduò condent, viſiones ac revelationes ſe iri profitentur, hoc inprimis exendant, an à ſpiritu tenebrarum on ſeducantur, an non alta in animo, ex peccato ſuperbiæ, inobedientiæ, invidiæ, alteriuſque flagii caligo ſit. Scire vultis religioſæ nimæ, an veræ magnæ ſitis? mellifluum doctorem audite: *b quantas cujuſque animæ æſtimetur de enſura charitatis, quam habet: ut quæ multum habet charitatis, magna; quæ parum, parva; quæ verò nil, nihil: dicente Paulo, ſi charitatem non habuero* (etſi donum orationis, contemplationis, raptus & viſiones habeam) *nihil ſum.* Quod Ægidius ſimplicem anum quæ modum contemplandi à ſe peteat, edocuit, dicens: *Ama, & tam ſubtiliter ac utiliter contemplaberis, uàm Doctor Bonaventura:* Illud nim verò plus fortè admirationis habet, hominem intueri fide deo firma præcellentem, ut dieæ potentiæ particeps, verbo

dumtaxat montes transferat; quo prodigio Thaumaturgus, plures ad orthodoxam fidem convertit, nutantes confirmavit. Si tamen per peccatum aliquod, caritate exciderit, nihil eis prodeſt: nam ut rectè S. Doctor: *c fides juxta Apoſtolum ſine charitate eſſe poteſt, prodeſſe non poteſt.* Et alibi: *d ſi ſciro omnia Sacramenta, & habuero omnem prophetiam, & omnẽ fidem: ita ut montes transferam, charitatẽ autem non habeam, nihil ſum. Illa quidem magna ſunt; ſed ſine charitate, non illa, ſed ego nihil ſum.* Hæretici arbitrantur, ſi baptizati ſint & credant, opera non requiri, cum Chriſtus abundè ſatisfecerit, illud Apoſtoli addacentes: *e qui crediderit, & baptizatus fuerit ſalvus erit.* Quaſi verò non expreſſius Apoſtolus dixiſſet: *f fides ſine operibus mortua eſt;* quaſi non dixiſſet Paulus: *g ſi habeam fidem, ut montes transferam &c.* Quæ SS. Scripturarum, & SS. Patrum, ac Conciliorũ doctrina eſt, ut diſertè Doctor Ang.: *h* "dicendum quòd fidei actus non eſt meritorius, niſi" fides per dilectionem operetur," ut dicitur ad Galatas; ſimiliter" etiam actus patientiæ, fortitudi-" nis, non eſt meritorius, niſi ali-" quis ex charitate operetur."

Alterum eſt, quidquid liberalitatis, munificentiæ, miſericordiæ erga pauperes exhibueris, millia effuderis, & peccato obſtrictus fueris, nihil tibi proderit; quod eruditè ſubtilis Doctor exaggerat: *i ſunt,* inquit, *qui ſceleratiſſimè vivunt, nec curant talem*

a S Bern. ſerm, 27, in Cant.
b Bern. cit.

c S. Aug. l. 15. de Trinit. c. 18
d S. Aug. de verbis Dom. hom. 50
e Marc. 16 f Iacob. c. 2 g 1 Cor. 13
h S. Thom. 2. 2 q. 114. a. 4. ad. 3
i S. Aug. in enchir. c. 75

vitam

vitam, moreſque corrigere, & inter ipſa facinora & flagitia ſua eleemoſynas frequentare ceſſant, fruſtra ſibi ideo blandiuntur, quoniam, Dominus ait: date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis;: hoc enim quàm latè pateat, non intelligunt. Quare hoc celeberrimi Eccleſiaſtes altè inculcandum *a* qui lethali morbo correpti, in animæ ſuæ refrigerium, pia aliquot legata pauperibus, noſocomiis, aris, templis decernunt, qui teſtamentum in cauſas pias condere ſtatuunt, ne mercede ſua fruſtrentur, primò ad ſinceram de peccatis ſuis exomologeſim inſtituendam inducantur: aliàs, ut Bartolus loquitur, teſtamenta fiunt deliramenta, *b* & „quidquid Deo, „in operibus bonis obtuleris, per „des, quia non mentitur Apoſto„lus *dicens:* ſi dedero omnes fa„cultates meas in cibos pauperũ; „nihil mihi prodeſt. Pecunia tua tecum erit in perditionem, quâ cœlum emere, & mercedem æternam lucrari potuiſſes. Appoſitam ſimilitudinem huc adducit Greg. dum docet, ab Apoſtolo hic alluſionem fieri ad illum ignem, ſine quo nullum ſacrificium Deo acceptum: *hoc enim* (inquit) *ſolum ſacrificium Deus accepit, quod flamma charitatis accendit.* Unde dilectus Domini Joannes per epiſtolam commonet: *c videte vosmetipſos*; hortatur, quiſque diſquirat conſcientiam ſuam, dum pia opera meditatur, *ne perdatis, quæ operati eſtis, ut mercedem plenam accipiatis.* Non temporalem, qualem & ethnici & hypocritæ recipiunt, ſed plenam, quam S. Th[omas] hîc æternam gloriam int[er]pretatur. Extremum illud vid[eri] poſſet ſi Catholicus ſe lento ig[ni] aſſari, & corpus ſnum voracib[us] flammis comburi ſinat; hæc [ta]men tam illuſtris, quaſi marty[rii] flamma, nihil ſplendoris habitu[ra] eſt, ſi nube aut nocte peccati i[n]volvatur. Quid eſt hoc? quid en[im] amplius quis quàm vitã dare p[o]teſt? & quaſi *animam inanẽ* off[erre] Deo: *d* ecce venitur ad paſſion[em], ecce venitur ad ſanguinis effu[ſi]onem, venitur ad corporum i[n]cenſionem; & tamen nihil pro[d]eſt, quia charitas deeſt. " Te[ſtis] ſanè luculentus ille Sapritius, [de] quo Dom. 3. poſt Pentecoſten [§.] 2. ſupra meminimus.

Hæc qui legit, intelligat, [&] perhorreſcat Chriſtianus, ne vacuum ambulet, ne caſtigan[s] corpus ſuum, quaſi aërem v[er]beret, ne omnibus pietatis, [re]ligionis, rigoris actibus, te[las] aranearum texuiſſe deprehend[a]tur. Omnes enim, qui in ſta[tu] peccati mortalis ſine charita[te] operantur, ſimiles ſunt iis, q[ui] ædificant ſine calce, ingentes l[a]pides conſtruunt, & tota mol[es] derepentè corruit; ita opera b[o]na ſine charitate, quæ dicitur *vinculum perfectionis*, ſine q[uo] omnis labor irritus; ut Proph[e]ta teſtatur, ac deteſtatur, *f* *d[ic] ad eos, qui liniunt abſque temper[a]tura, quod caſurus ſit paries.*

Verè miſerabiliores omnib[us] hominibus, Anachoretæ, viri re[li]gioſi ac religioſæ, qui ſpre[tis] omnibus illecebris, divitiis, [...]

a Lanuza. hom. 13. §. 5
b S Aug in feſto S. Stephani ſerm: 5
c 2 Ioan. c: 3

d S Aug de verbis Dom ſerm 50
e Coloſſ. 3
f Ezech. c. 3

ɔluptatibus ſæculi, corpus, ani-
ıum, ſe totos Deo conſecrarunt,
iſeratione digniſſimæ nobiles
iæ, quæ ſe in primævo juventu-
s flore intra Rel. clauſtra vivas
ımularunt, quæ ex iis graviori,
peccato commaculantes chari-
tem amiſerunt. De ejuſmodi e-
m illud Bern. rectè pronuntia-
ı: *a* „venuſtate ſui caſtitas emi-
nere appareat; ſine charitate
ːamen nec pretium habet, nec
meritum Nec mirum: quid enim
ıbſq; illâ bonũ ſuſcipitur? fides?
ſed nec ſi montes transferat,
ſcientia? ſed ne illa quidem, quæ
ingua loquitur Angelorum;
Martyr.? nec ſi tradidero corpus
meum &c. *Ac tandem concludit:*
ıec abſq; illa, quodlibet bonum
ſuſcipitur, nec cum illa quamli-
bet exiguum reſpuitur. Caſtitas
ſine charitate, lampas eſt ſine
ɔleo, ſubtrahe oleum, lampas
ıon lucet; tolle charitatem, ca-
ſtitas non placet. Ex quibus re
e concluſeris, omnia hæc, quæ
ctenus enarravimus virtutum
ɔera, hominem nobis quaſi per-
ctum, & omnibus numeris ab-
lutum exhibere, ſine charitate,
men ſimilem eſſe Æthiopi, qui
nnibus ſenſibus vegetus, ac cor-
ris membris optimè adapta-
perfectus eſt, niſi quod co-
rem noctis vultu præferat,
i illum monſtro cuipiam, aut
codæmoni ſimillimum reddat.
ıæ cum ita ſint, quis non
tridam illam, ac maximè
ıtialem peccati noctem dete-
ːtur; in qua nemo utiliter
eat operari? Noctem hanc in
a, quâ erat fidei & gratiæ
luce, velut è ſpecula detexit ac
deteſtatus Bernardus: "Habet
(*inquit*) mundus iſte noctes ſuas"
& non paucas; quid dico, quia"
noctes habet mundus, cum"
pene totus ipſe ſit nox, & to-"
tus verſetur in tenebris? Nox"
eſt Judaica perfidia, nox igno-"
rantia Paganorum, nox hære-"
tica pravitas, nox etiam Catho-"
licorum carnalis animaliſq; con-"
verſatio." Hanc noctem, has
tenebras, dum vultis diſpellere,
valetis, ut hodiernâ die illud u-
ſurpare poſſim: populus qui ſe-
debat in tenebris, & in umbra
mortis, vidit lucem magnam:
quiſquis enim in hac pluſquam
Ægypti caligine verſatur, fru-
ſtra computat multos ætatis, ac
vitæ etiam monaſticæ annos, ſi
in nocte peccati tranſacti ſint;
ſicut ea, *b quæ pro nihilo haben-
tur, eorum anni erunt.* Et hinc
factum credo, ut viri S. non
putarint ineundam eſſe rationem
iſtorum annorum, quos in ſe-
culo & peccatis exegiſſent. Au-
di Iſaiam de hoc ipſo vaticinan-
tem: *c Puer* (inquit) *centum an-
norum morietur.* Quomodo (in-
quies) puer, ſi centum anno-
rum? Ex Solis Lunæque curſu,
centum vixit annos, eoque ſe-
nex eſt; at quia hic totius vitæ
curſus, in una & continua noxæ
lethalis nocte confectus eſt, quia
menſes meritis vacui, quia *d
non dies pleni inveniuntur in eis*,
dies inanes & vacuæ fuere, quia
pueriles amores & mores non
exuit; non plus ſecum ad judi-
cem meriti, quàm puer unius

a Bernard. epiſtol. 42 ad Henr. Se-
non, Archiep.

b Pſalm. 89
c Iſa 65
d Pſalm. 72

aut duorum annorum defert. Ita puer mortuus infelix Saul, in purpurâ, ſceptroque, de quo illud Scripturæ pronuntiatum: *a Duobus annis regnavit ſuper Iſraël.* Si ex vitæ annorumque lapſu Saulis regnum æſtimare, & metiri velis, viginti regnavit annis; at ſi ex virtute & merito, duobus tùm: in hominum faſtis le annos viginti, at in Dei ta duos tantùm vidiſſes. Ut erg bis, ut Deo, ut æternitati viva peccati tenebras animo ex mus, vitam gratiæ cœlo i tremus neceſſe eſt.

a. I Reg II

EMBl

EMBLEMA XXXIII.

Similes eſtis ſepulchris dealbatis. Matth. 23.

FALLIT ENIM VITIUM *SPECIE VIRTUTIS, ET UMBRA.* a

DOMINICA QUINTA POST PENTECOSTEN.

c Hypocriſi Scribarum & Phariſæorum, qui vanam virtutis umbram ſectantur.

I. *Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces:* b

II. *Væ vobis ſcribæ & Phariſæi hypocritæ: quia ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis.* c

a Iuven. Sat: 14 b Matth: 7 c Matth: 23

DOMINICA QUINTA POST PENTECOSTEN.

Niſi abundaverit Juſtitia veſtra pluſquam Scribarum & Pha- ſæorum, non intrabitis in Regnum cœlorum. Matth. 5.

AMOENO vir ingenio, villæ ſuæ ſuburbanæ vero oſtio, quà ingreſſus patebat, pſeudotyron eo artificio vicinum appinxit, ut obvios in errorem induceret, qui pro vero in falſum impingebant, falſum præ vero ſectabantur: cujuſmodi actu cacodæmon non gentiles dumtaxat, ſed & Catholicos, ſpiritu ferventes, & viros religioſos, etiam ſanctimoniâ vitæ prius conſpicuos, turpiſſimè ſeduxit, & pro arâ ad haram induxit: cui malo ut occurreret D. Baſilius, qui brevi elogio *a omnibus lex virtutis extitit*, hoc ſuis clam eſſe nolebat dicens: *proxima & veluti contiguis jannis vitia eſſe virtibus. Qualibet denique virtutis janua, ſimillimam in vitia ferentem, utrimque ſpeciem aperit; ut qui ad virtutem ingredi nititur, ejus primum jannæ aſſiſtens, dum hanc ſe pulſare arbitratur, aperta ſibi hinc, aut inde altera ex vitiorum jannis deceptus maxima ſimilitudine ingrediatur veluti virtutis domum.* Quo fit complures indies circumveniri, qui vitia pro virtutibus complectuntur: homo audax & temerarius, fortis haberi vult: prodigus, liberalis: avarus, abſtemius ac temperans audire deſiderat. & ſexcenta ejuſmodi vel ethnici obſervarunt. Ariſtoteles in doctrina morali, hanc vitia inter & virtutes affinitat- expreſſit, dicens: *b adde q- nonnullis extremis cum medio ſimilitudo quædam videtur: ut dacia cum fortitudine, & liber- tati cum prodigalitate.* Quem cum M. Tullius in partitioni- expreſſit cùm ait: *& liberali- tem effuſio, & fortitudinem a- tia imitatur.* Copioſius in h- rem, laudatiſſimus morum m- giſter Seneca, qui queritur pro bonis mala ſectari, & adu- tionem, amicitiæ frontem ob- nere, *c quod vitia nobis ſub vir- tum nomine obrepunt; temeri- ſub titulo fortitudinis latet; mo- ratio vocatur ignavia; pro cauto- midus accipitur, in his magno p- culo erratur.* & graviſſimo bo- rum cœleſtium ac animæ, qu- gentiles ignorarunt, detrimen- pergit porrò dicta prolixiùs co- probare: *d* "adjiciant, *inquit*, qu- mirum fortaſſe videatur, mala i- terdũ ſpecie honeſti obtulerun- & optimum ex contrario nitu- ſunt enim, ut ſcis, virtutibus vi- tia confinia, & perditis quoqu- ac turpibus, recti ſimilitudo eſt ſic mentitur prodigus liberalem & imitatur negligentia facilita- tem, temeritas fortitudinem Hæc nos ſimilitudo coëgit at- tendere, & diſtinguere, ſpeci- quidem vicina, re autem pluri- mum diſſidentia."

a Greg. Naz. orat. 30 Baſil. lib: de Virgin

b Ariſt. l 2. ethic c. 8 c Seneca ep. d Seneca ep. 120

Ex qua rerum diſſimilium ſi-
nilitudine, præſens non rarò in
norbis corporis, diſcrimen in-
:urri, principes Medicorum con-
eſſi ſunt: iſtoc enim Galeno con-
ſtante Hippocratis pronuntiatum
ſt, *a* ſimilitudines cauſam eſſe
ur nobiliſſimi medici errent, in
norbis diſcernendis: cùm is ſæ-
e gravius ægrotet, qui ſano ſi-
nilior eſt. quæ cauſa facit quo-
ue, ut geminos fratres non di-
tinguamus, niſi diu cum illis fa-
niliariter vixerimus. quid ergo
nirum ſi medici ſpirituales
uandoque, vitia virtutibus con-
nia non ſecernant?

b Fallit enim vitium ſpecie virtutis, & umbra:
Cùm ſit triſte habitu, vultuque & veſte ſeverum.

cquis porrò decernat Domi-
um à ſervo, ruſticum à nobili,
lebeium a conſule, Codrum à
rœſo, ſi æquè ſplendidè induti
nt? Ecquis ſub eodem habitu
onaſtico, probum ab impro-
o? ſub eadem pelle, lupum ab
ve, ſub eadem lucis ſpecie, dia-
olum ab Angelo ſatis digno-
at? quod quàm difficile, diſer-
bonus ille paſtor inſinuat, dum
ic rei nos maximè attentos, &
tenſos eſſe deſiderat, ne in-
uti ſeducamur: *Attendite*, in-
it, *à falſis Prophetis*: ubi D.Tho-
as ſolerter obſervat, *c* quòd
non dixit aſpicite, ſed attendite:
ibi enim res certa eſt, aſpicitur,
d eſt, ſimpliciter videtur; ubi
autem incerta, attenditur, id eſt
autè conſideratur. quam caute-
n & alibi inculcat, dicens: *d*
"attendite à fermento Phariſæo-
rum quod eſt hypocriſis. *e* Etenim
ut idem S. Doctor exponit: *e* ſicut"
modicum fermentum, totam fa-"
rinæ maſſam corrumpit, ſic ſimu-"
latio, animum tota virtutum ſin-"
ceritate & veritate fraudabit. "ſi-
milâ quidē fermentū aſperſū oc-
cultatur, ſed intus vires exerit, &
hypocriſis ſub ſimilæ candore, vi-
rus diffundit, atque ea propter re-
ctè Servator noſter commonet:

a Galen. lib. de cogn. & curan. morb. cap: 2 b Iuven. Sat: 14
c S. Thom. in Matt. c. 7 d Luc: 12
e S. Thom. in Luc. cap 12

§. I.

Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. Matth. 7.

Compertum eſt magicis artibus, ac dæmonum præſtigiis, lupinam formam & rabiem, quandoque homines induere, quos Lycanthropos hiſtorici nuncuparunt. qualem Delrio in diſquiſitionibus magicis, è multis unum inducit. *f* Annus, inquit, agitur decimus, cùm Begburgi (oppidum eſt Ubiorum) ſupplicio affectus fuit quidam Petrus Stumfius, qui à dæmone, ubi latâ quadam zonâ cinctus fuerat, & ſibi & aliis lupus apparebat: ſubque ea lupi ſpecie, quinque & decem pueros jugularat, eorumque cerebrum vorarat, idem tentarat circa nurus ſuas. conſtantque hæc omnia ex actis judiciariis, & iconibus in æs inciſis, palamque venalibus. ita ille. quis ab iſtiuſmodi ſatis attenderit, ſibique ac ſuis caverit? Ecquis non

f Delrio l:2, diſq. mag q:18

paren-

parentum curam collaudarit, qui adverſus hos tartareos lupos, pueris ſuis agnos cereos ſacratos pro amuletis appendebant? Ecquis non oppidanorum ſtudium ac ſolertiâ cōprobarit, qui armata manu, has feras è veſtigiis, arenæ impreſſis ſectari, & comprehendere ſatagebant? Hos inter maximo reip. ac patriæ univerſæ exitio erant, qui, ut Delrio, & Thyræus aliique obſervant, humanam ſpeciem ſervabant? ſub qua ferinum animum occultantes, lupinam rabiem atrociorem, & longè aliis majorem cladem, dum minùs caventur, exercebant. Ita, inquit Ambroſius: *a Sunt animi beſtiales, ſunt feræ formâ hominum indutæ, de quibus dicit Dominus Matth. 7. veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.* Conſimiles, nec minùs efferatos hac in urbe, hos inter reperiri quis credat? qui extus ſpeciem humanam, imo Angelicam præferunt, pietatem, honeſtatem, integritatem omnemque ſanctitatem ſpirant; *intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.* Viros in cœtu Mariano aſſiduos, in pauperes profuſos, quot menſibus ſacram ſynaxim frequentantes conſpicaris, quid ſi inter illos, qui bruti in morem, temulentia rationem omnem evertat, qui clam ſcortum alat, aut ancillæ conſueſcat? nonne hi intrinſecus ſunt porci ſalaces. hominem in familiari congreſſu benignum, affabilem, manſuetum agnoſcis, intrinſecus verò intra parietes domus, quaſi Leo evertens domeſticos ſuos, de quo paucis Hieronymus, *intus Nero, foris Cato*: ex hac claſſe, alium [...] cleſiaſticus deſignat: *b qui [...] quiter humiliat ſe, & interior[...] jus plena ſunt dolo*, qui verbis [...] ſinis obſequium & amicitian[...] mulat, mel in ore geſtat, [...] cingulo novaculam una m[...] palpat, altera ſicam vibrat. b[...] gna manu David Uriam exci[...] bat, *c* cibum regium ſubmi[...] bat; at mox alterâ, in qua c[...] mus, inſidias ſtruit, & mor[...] infert. Conſimile nobis [...] Regum annales, exemplum [...] ducunt, ipſum nempe Joab, [...] blando vultu, exporrectâ fro[...] perhumaniter Amaſa capita[...] hoſtem ſuum ſalutat, una m[...] familiariter mentum palpat, o[...] latur, inque ipſo complexu, a[...] râ manu fraudulenter trucid[...] *d tenuit manu dextera mentum [...] maſæ, quaſi oſculans eum, porrò [...] maſa non obſervavit gladium, q[...] habebat Ioab.* Politici hi meſſ[...] bus mihi non abſimiles vid[...] tur, qui manipulum unâ m[...] complectuntur, alterâ demetu[...] talem ſe præbuit Herodes, [...] aptè reſponſum, *e Dicite v[...] illi*, hic enim vafram tegebat [...] *pectore vulpem. f*

Dolendum tot hujus ſecta[...] res, & Machiavelliſticæ diſcipl[...] ſtudioſos, hoc noſtro ſæcul[...] periri:

Annis mille jam peractis,
Fides nulla eſt in pactis.
Mel in ore, verba lactis,
Fel in corde, fraus in factis.

O utinam, quem tegunt vul[...] num animum, aliquando ex[...] riori ſimul ſpecie induerent, [...] humanis oculis ſeſe manife[...]

a Amb l. 6 hexam. c. 8

b Eccl. 19 c 2 Reg. 11 d 2 Reg [...] e Luc. 13 f Perſius Sat. 5

oriperent ! quemadmodum celinus, *a* priſcus auctor in ſtoria S. Patricii de Veretico, ge Walliæ blaſphemo, crudeli, ſpelli, & Chriſtianæ gentis poſtore commemorat, his ver- : Audiens S. Patricius illius luæ tyrannidem effrænatam, duit illum ad viam ſalutis re- care, dirigens ad illum con- tendum à vitiis ſuis peſſimis, ſtolam commonitoriam; ipſe ò veriundatus ut faceret ma- i, de die in diem ſeipſo dete- r factus, admonitionem S. Pa- cii deſpexit, ſuaque flagitia, fraudium factiones dilatavit. od ut Patricius reſcivit, in nc modum fertur oraſſe: Do- ne Deus omnipotens, ſicut & potes, hominem hunc vul um modo monſtroſo ejice à ie terræ. Inclinans Dominus es ſuas ad vocem ſervi ſui, dictum tyrannum quadam in medio fori ſtantem, cir- nſtante multitudine ſuorum, itò in vulpem transformavit; que à conſpectu omnium fu- ns, numquam in terrâ am- us apparuit Tum ſubdit Nie- bergius: præſtat quidem fe- am geſtare corpus, quàm ani- m. Quod prodigium, inquit, minum corpus cum ſpecie ti? mirare potiùs humanum imum cum ingenio beſtiæ, quod majus monſtrum, lupi- m, porcinum, vulpinum cor s, cum humano animo; an lu- num, porcinum, vulpinum ani- m, cum humano corpore? hoc do: quantò enim præſtat ani- s corpori, tantò monſtroſior

a Jocelin. in florib. Hybern. Nierenb. Strom, 2, l, 2, c, 20, hiſt, nat, l, 2, c, 43

eſt animi deformitas, quàm cor- poris. Quod vel ethnicus cenſuit & docuit; *b* "totius injuſtitiæ nulla capitalior eſt, quàm eorum" qui tum, cum maxime fallunt, id" agunt, ut viri boni eſſe videan" tur." Fervidè inter Philoſophos quæſtio agitatur *de Ente rationis.* Num intellectus valeat duas natu- ras inter ſe incompaſſibiles, con- nectere, & ex illis unam conflare per conceptum. v. g. animal quod eſſet *homo & Leo*, vel *hircus & cervus.* Idque chimeram vocant. Ejuſmodi monſtrum in hypocri- ta S. Hier. deſcribit: *c* "verè mon- ſtroſa res eſt, ſpeciem habere co-" lumbinam, & mentem caninam:" profeſſionem ovinam, & inten-" tionem lupinam: intus eſſe Ner." & foris apparere Cat." Ex quibus quæ chimera exſurgat, ſubjungit: "ita ut eorum contrariis diver- ſiſque naturis novum monſtrum," novamque beſtiam diceres eſſe" compactam, juxta illud Poëti-" cum: "

d Prima leo, poſtrema draco, me- dia ipſa chimera &c.

Sunt, qui videntur habere jeju- nium Pauli, Antonii, & habent ingluviem lupi. Sunt, qui videntur habere caſtimoniam Joannis, aut Teclæ, Agnetis, Barbaræ, & ha- bent laſciviam ſuis. Qui videntur in ſancto & monaſtico habitu, Angelis candidiores, intus verò cacodæmone tetriores. Quod Gregorius Turonenſis Antiſtes non infaceto apologo expoſuit: *e* Patriarcha Alexandrinus, ut ad- vertit Anaſtaſium Patriarcham Conſtantinopolitanum Andro- nico Imperat. percharum, hunc

b Cic. lib. I offic. c Hieron ep. 48 d Hor e Nicep, Greg, Turon, lib

apolo-

apologum commentus eſt: ſutor candidam felem in deliciis habebat, quæ indies unum dumtaxat muſculum capiebat, accidit ut in vas atramentarium inciderit, unde egreſſam, mures eam veluti hoc monaſtico in habitu, poſt hac carnibus veſci non poſſe rati, liberè è cavernis ſuis progreſſi ingentem ſtragem paſſi, mirabantur quod colorem non animum mutaſſet, ſuoſque dentes exacuiſſet. Ita in quibuſdam veſtis ſancta, & vita prava, & deteriores ſub habitu monaſtico, quàm habitu mundano. Jure conferendi cum S. Spathario Regis Totilæ, *a* qui cultu Regio ſubornatus, ut ſe Totilam ſimularet, atque eo ſchemate D. Benedicti ſanctitatem exploraret; quem dum accedentem vidit Benedictus, *depone*, inquit, *fili*, *depone quod geris, nam tuum non eſt. Tales*. inquit Hieronymus, *b vidi ego quoſdam, qui poſtquam renuntiâre ſeculo, veſtimentis dumtaxat, & vocis profeſſione, non rebus, nihil de priſtina converſatione mutarunt*. Candidas cygnus plumas habet, carnes verò ſubnigras. unde à Tertulliano vlivum hypocritæ ſymbolum nominatur: ſicut enim ille ſub nivis albedine, tetram carnis & cutis cavitiem recondit, *c* ſic hi *exterius candicant probitatis ſpecie, intus nigri ſunt, tetrâ vitiorum labe*; in eo tamen à cygnis differunt, quod in morte non ſuavem concentum, ſed horrendum væ, & æternum ejulatum auſpicentur. In ejuſmodi aliquando graviùs animadvertet juſtus ſcelerũ vindex Deus, ita enim per Sophoniam edixit: *d viſitabo ſu[per] omnes, qui induti ſunt veſte peregri[na]*. Volunt interpretes, hîc Deu[m] viris comminari, veſte mulieb[ri] indutis: *e abominabilis enim ap[ud] eum eſt, qui facit hæc*. Cùm interi[m] moderni *f juvenes ut fœmina co[m]pti*, nullas ſibi pœnas, cœleſte[m] vindicē interminari arbitrant[ur] quos hîc Hier. Joviniano depi[n]git: *g* "quoſcumque formoſo[s] quoſcumque calamiſtratos, quo[s] crine compoſitos, quos rubentibus buccis videro, de tuo armen[to] ſunt; imò inter tuos grue[s] grunniunt. Alii hîc veſtem per[e]grinam, mimi aut hiſtrionis exp[o]nunt, qualem ſibi hypocritæ pr[o]priiſſimè vindicant: nomen qui[p]pe ab ὑποκρίνω deſumunt, id e[ſt] *ſimulo*, quod mimi & hiſtrion[um] eſt, ut diſertè Doctor Ang., di[ſ]ceptans utrum hypocriſis ſit ide[m] quod ſimulatio, reſpondet; *h* dicendum quod nomen hypocrit[æ] tractum eſt à ſpecie eorum, qui in ſpectaculis contecta facie incedunt. Modò in ſpecie viri, modò in ſpecie fœminæ, ut in ludi[s] populum fallant." Confirmat i[d] ipſum Aug. ſententia dicentis *i* ſicut hypocritæ ſimulatores aliarum perſonarum, agunt partes illius, quod non ſunt: non enim qui agit partes Agamemnonis, verè ipſe eſt, ſed ſimulat eum; ſic in Eccleſiis, & omni vita humana, quiſquis ſe vult videri quod non eſt, hypocrita eſt: ſimulat enim ſe juſtum, non exhibet." Hiſtr[io] in ſcena perſonam Regis aut d[i]vitis refert, cùm ipſe ignobilis [ac]

a In Brev Rom feſto S Bened.
b Hieron ep. ad Ruff.
c Tertull. lib de cib. Jud.

d Sophon c. I e Deut. 22 f Ovid 4. g Hieron. l. 2. contra Iovin.
h S. Thom. 2. 2. q 111 art. 2
i Aug. l. 2 de ſerm. dom. cap 3

inc

ps ſit, ſic in omni vitâ huma-
homo plebeius, veſtem nunc
ilis induit; Filia piſtoris or-
ı ſuo ſimulat conjugem Præ-
s. *Hypocrita* teſte Baſilio,
citur hiſtrio, quia in theatro
nam ſuſtinet alienam, ſæpè heri
ſit ſervus; aut Regis, cùm ſit
atus. Itidem in hac vita, pleri
vitam ſuam velut è proſcenio,
ſtentationem componunt, aliud
orde gerentes, aliud in ſpecie
inum oculis præ ſe ferentes. Ho-
lagitioſus quandoque in lu-
partes Martyris, aut viri Re-
ſi, in habitu monaſtico men-
eſt. Atque utinam extra ſce-
non plures ejuſmodi hiſtrio-
ſeu hypocritæ, qui extermi-
facies ſuas, numerentur: *b*
i videntur continentia ac je-
io, quaſi quadam pietatis ve-
ſe circumdare: intrinſecus au-
n habentes animum venena
n, ſimpliciorum fratrū corda
cipiunt. Ad ruborem ſuum &
rum, ſpectandum inducit Æ-
Sylv, *c* poſtea Pius II. Pon
, virum rel (ordinem premo)
onium Picenum, qui ſub ſan-
Rel. habitu, quaſi pelle ovina,
m celabat: tanta porro inno
æ ac ſanctimoniæ, palam jam
o viro fama increbuerat, ut
quadraginta dierum eſuria-
rias, abſque omni cibo vel
tranſactas, cœlites ei que
modum Chriſto, cibos mi-
are, omnibus perſuaſum.
. cùm interim ingentem ce-
, cui clam intrita phaſia-
m, caporum, & ſimilium
illecebrarum, ad manum

aſil hom. I. de jejun.
Thom. in Matt c.7 c Æneas Sil
e dictis Alph Panorm Beyerlinck,

haberet, uti & craſſum ac rotundum cingulum, aromatibus infarſerat, unde vitam furtim tolerabat, quam inter execrandas blaſphemias in Chriſtum, & Dei matrem exhalavit. Hoc & ſua tempeſtate queſtus Gregor.: "ſunt qui videntur habere jejunium Pauli, vigilias Petri, ſed in finem denudatio operum." Quando paſtores ovium ſub pelle ovina, lupi apparebunt, qui hic, ut Bernardus loquitur, non charitate, ſed carnalitate, innocentes agnos miſerè depaſti ſunt, quibus teſſera eſt: ſi non caſtè ſaltem cautè; quando ſacerdotes Bel, lautè & cautè epulantes, detegentur.

d Qui Curios ſimulant, & bacchanalia vivunt. Rem terribilem narrat Athanaſius in diebus ſuis Iconii eveniſſe, ibi namque in Monaſterio, *e quidam monachus magnæ æſtimationis habebatur: bonis quippe moribus, atque in omni actione ſua compoſitus; ſed ſicut ex fine res patuit, longè aliter quàm apparebat fuit. Nam cùm jejunare ſe cum fratribus demonſtraret, occultè manducare conſueverat. Jamque ad extrema perductus, fratres ad ſe omnes congregari fecit. At illi tali ut putabant, viro moriente, magnum quid ac delectabile ſe ab eo audire crediderant. Quibus ille afflictus & tremens, compulſus eſt prodere, cui hoſti traditus cogebatur exire. Nam dixit, quando me vobiſcum credebatis jejunare, occultè comedebam: & ecce nunc ad devorandum draconi datus ſum, qui cauda ſua, me genua pedeſque colligavit; caput verò ſuum infra meum*

d Iuven. ſat. 2   e S. Greg. lib. 4 Dial. cap. 38

os mittens, Spiritum meum ebibens, extrahit. Quibus dictis ſtatim defunctus eſt. Atque æternum illud væ, quod hypocritis ſæpius Deus intentavit, expertus eſt. *a partemque ejus ponet cum hypocritis, illic erit fletus & ſtridor dentium*

Addit diſertiſſimus Eccleſiaſtes Lanuza, alterum, hiſtriones ſeu hypocritas ſpectare: æſtimationem vulgi, & plauſum populi, utque plurimos ſui & ſpectatores, & laudatores habeant, *b omnia enim opera ſua faciunt, ut videantur ab hominibus.* Et *ut appareant hominibus.* Quò omnes ethnici, atque utinam ſoli collimarunt. Diogenes ille Cynicus, ut omnium ad ſe oculos & ora converteret, *c* rigidiſſima hyeme ſe frigidâ, ſpectante turba, aſpergebat, ut totus glacie obrigeſceret: omni populo commiſerante, ſimulque vitæ rigorem demirante, fortè Plato illac pertranſiens, cui hiſtrionis hujus vanitas comperta erat, id unum turbæ inſuſurravit: *ſi vultis miſereri, abite.* Simili ſenſu Gregorius, *d hypocrita quando non ſperat laudem humanam, ceſſat à benè operando.* Affine illi eſt, quo neſcio, quis ex priſcis Philoſophis, alterum promiſſa barba & larva, ac ſciſsâ tunicâ ſapientem ſeſe venditantem, ſic falsè ſugillavit: *per ſciſſuram pallii inanitatem tuam conſpicio.*

Spectabant olim in Theatro Fabullus, Fannius, & Lemniſcus, ſanè hiſtriones; *e* cùm fortè M. Tullio ſternutanti, univerſum aſſurrexit theatrum; at Lemniſcus ad ſuos: nunquam, inquit, vidi hominem, cui crebriùs ſternutamento opus eſt, quàm Tullio; noſtis enim teſte Hypocrate, ſternutamentum non eſſe niſi aërem inani cerebro concluſum foras erumpentem; hinc jure meritiſſimo Ciceronem ſalutant. Etenim cùm veræ æternæque gloriæ fulgorem non caperent, inanem umbram ſectati ſunt, atque id magnificum ducebant:

Et pulchrum digito monſtrari, & dicier hic eſt.

Unde Plinius palam fateri non rubuit: *f ego celebritate nominis mei gaudere non debeo? ego vero gaudeo, & gaudere me dico.* Et verò ut hominis inanitatem videas ac rideas, ſcito totam gaudii materiam fuiſſe, quod neſcio quis alteri dixerit: *vides hunc? Plinius eſt.* Quem leviſſimum rumuſculum, magnum laborum ſuorum fructum, grandis ille ſapiens affirmabat; verum fatebor, *cape magnum mei laboris fructum.*

O ſtulti mortales! hæccine omnium laborum, omnium curarum, ſtudiorum, lucubrationum merces eſt? amabo vos

g Gloria quantalibet, quid erit, ſi gloria tantum eſt?

Planè vacuum quid, & inane. Hoc inter gentiles, Romanus ſapiens rectè ſenſit: *h gloria vanum & volabile quiddam eſt; auraque mobilius.* Quod vel inde conjicere eſt, quod nemo atticum tam ſtolidus, qui rem ... minimam, ob ſolam laudis humanæ mercedem conficere, ... vendere percuperet. Sartores, ... bros, ſutores adi, & eorum op...

a Matt. 24 b Matt. 23 c Vives in Aug. l. 21 de civit c 16 d S Greg. l. 5 mor. c 24 e Famian. Strada in ſua proluſion. de ſternut

f Plin l. 9. epiſt. g Iuven Sat 7 h Seneca epiſt. 123

-era ac operam, mercede laudum
:am ingentium, emere renta.
æclare Paſchaſius in illud Matt.
ſic luceat lux veſtra coram ho
minibus *ſic ait: a* dic, quæſo, quis
mquam agricola, quamvis ru-
ſticus, ideo colit agrum, & ſemi-
avit, tantum ut videatur ab his
ui tranſeũt? Vel quis unquam,
iſi ſtultus ſit, finem laboris ſui
ollocat in aſpectu hominum, ut
ihil, ex eo aliud requirat? Quâ
titiâ utinam non gentiles mo-
; ſed & Chriſtiani, & omne
us hominum laboraret. Quiſ-
enim in ſeipſum deſcendat, &
ſſimum illud Aug. effatum de-
hendet: *b hanc hypocriſeos ma-
m non habere, aut paucorum, aut
orum eſt*, qui in operibus etiam
utis & pietatis, propriæ lau-
affectu non ducantur. Hæc
imos facit chartis impalleſce-
æc facit ſacros Eccl. efferveſ-
; hæc quod mireris, facit ho-
em ſe ad ima dimittere. Hæc
ionibus, jejuniis, eleemoſynis
nis laudibus ſeſe inſinuat; &
niam mihi animus non eſt
s vanæ gloriæ hic inſectari,
paſſe ſufficiat, quod P. Lan
s refert: *c* obſervatum fuiſ
onachum, qui in cantu ſuo
mirè complacebat, atque ex
opuli plauſum tam ſtudioſè
abat ut diebus ſolemniori-
quibus frequentiorem, nec
arium perſonarum ad tem
concurſum noverat, vocem
alios notabiliter efferret.
e hinc è primis Eccleſiæ pa-
s Bern. *mirabile*; Aug. *diffi-
cile*; Greg. *rarum*; Hier. *impoßi-
bile* cenſuere, *d* virtutibus inanẽ
gloriam quandoque non admiſ-
ceri. Tandem ne præter inſtitu-
tum hîc prolixior ſim, Rupertus
exponens illa Sophoniæ: *e viſita-
bo ſuper omnes, qui induti ſunt veſte
peregrina.* Sic in rem noſtram
aptiſſimè diſſerit: "Quid magis
eſt peregrinum, quàm ſub lupis"
rapacibus veſtimenta ovium? "
Quid magis peregrinum; quam"
eum, qui intus plenus eſt ini-"
quitate, foris hominibus ju"
ſtum apparere?" Sub hac veſte
peregrina, lupos latitantes vi-
ſitabit: hos verſipelles larva
ac pelle exuet. Vierus lib. 3. cap.
21. de præſtigiis dæmonum, *f*
narrat anno ſalutis 1541. ruſti-
cum captum eſſe, qui ſe verè in-
trinſecus lupum exiſtimabat, etſi
extus humanam formam præfe-
rebat, cumque paſſim in homi-
nes ſæviret, ac truculentè lania-
ret, decretum eſt, ut vivo pell s
detraheretur, quo lupus ſub ea
latitans, manifeſtus fieret. Quod
ſi omnes, qui hîc pellem ovi-
nam præferunt, vivi excoriare i
eſſent, quanta hac in urbe lanie-
na fieret! multis peregrina veſtis
exitio fuit, ſed nulli ut hypocritæ.
1. Veſtem mutavit Achab, & mu-
tato habitu ſeſe immiſit in aciem,
ubi telo percuſſus interiit. 2. Uxor
Jeroboam aliena veſte adiit pro-
phetam Ahiam, ab eoque filii ſui
mortem præcognovit. 3. Saul
mentito habitu Pythoniſſam con-
ſuluit, & interitum ſibi imminere
accepit. 4. Thamar mutatâ veſte
in bivio ſeipſam expoſuit, & infa-
miæ pœnam incurrit.

-ſchaſius l 4 in c. 6. Matt b Aug.
-m 29 de temp. c Lancic. opuſc.
-ir pag 204 ¶ de reſpectu hum;
-paſo. 6. cap. 4
d Lancic. tract 2 part. 2. §. 5. n. 133
e Sophon 1 f Lancic. tit hyp oc.

Praxim ad lupos ſub pelle ovina detegendos, hanc ſuggerit Hipponenſis præſul: *a Cum cœperint aliquibus ea ipſa ſubtrahi, vel negari, quæ iſto velamine conſecuti ſunt, vel conſequi cupierunt, tunc neceſſe eſt, ut appareat, utrum lupus ſit in pelle ovina, an ovis in ſua.* Filiæ aut animæ etiam religioſæ, fictè ſe humilianti, ad ima ſe demittenti, ad perfectionem ſummam anhelanti, pellem detrahe, & vitia ac infirmitates ſuas ſubdolè confitenti, verum dicere affirma, eamque plurium ac graviorum ream argue, & videbis quid lateat. celebris ille oncionatorum Magiſter Diſcipulus, ſermone 100. refert de Moniali, quæ coram confeſſario ſuo, ream ſe multorum ſcelerum aſſerebat, ob quæ non ipſa modò, ſed & alii à Deo plecterentur: Confeſſarius hypocriſin ſubodoratus, in hæc verba ei reſpondit: ſanè credo quod ais, nam hoc idem ab aliis de te narrari audivi; tum illa in iram concitata: mentiris, inquit, in collum tuum, & qui tibi iſta narrarunt, æquè mentiuntur. Quam fraudem S. Gregorius orbi manifeſtans, ait: *ſuperbiæ vitium eſt, ut quod de ſe fateri quiſque ſponte dignatur, ſibi hoc dici ab aliis dedignetur* Confirmat conſimili eventu, doctrinam hanc Caſſianus: Cùm Serapion Abbas Monachum ad ſe venientem, juberet de more, orationi vacare, renuit dicens ſe peccatorem, & monachi habitu indignum, idemque ſæpius ingeminabat, cùm ei bonus Abbas pedes ablueret. Poſt refectiunculam, cœpit cum Abbas monere, ne multum evagaretur, intra cellam ſe contineret, ſibique attenderet. Quo audito frater totus excanduit & ſe commutata, in indignationem erupit. Tum Serapion: Itane frater, te ipſum humiliare noſti, dum ab alio humiliaris, totus verbis indignaris? Nunc primum novi te, & tu te ipſum: *hi*, inquit Bernardus, *b aves ſunt habitu ficto vulpes, actu & crudelitate. Hi ſunt qui boni videri, non eſſe, ... non videri ſed eſſe volunt:*

a Aug in Matt cap 7

b Bern ſerm 66. in Cant.

§. II.

Væ vobis Scribæ, & Pharisæi hypocritæ, quia ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis. c

Quàm inſanus hominum ... ſe effuderit in magnificas ſepulchrorum ſubſtructiones, ſatis loquuntur Pyramides, Obeliſci, Mauſolæa, aliaque ſuperba Regum monumenta, inter orbis miracula, jure recenſita: ut extus pario marmore, aut alabaſtrite, affabrè expolita, quædam que ſolido ex auro, ut apud Ægyptios conſtructa, ſtatuis ... per inſignita eſſent, intus f... ac tabo fluentia cadavera ... bant. quod vel ipſum nomen ethymon indicare videtur: ſepulchrum enim dictum volunt ... ſemipulchrum, ſecundum exteriorem ſpeciem.

Hieronymus, & ex eo S. Thomas: *d ſepulchra forinſecus levigata ... ce, & ornata marmoribus, & ... ro coloribuſque diſtinctis; intus tem plena ſunt oſſibus mortuorum* putredine, & vermium ... vie, quo Lauredanus ſcrip...

c Matt. 23. d D. Thom. in Matt

ꝛtus, *a* aptè traducit illud Iſa.).*gloria ejus flos fœni.* vidit, in- ait, quiſpiam pratum floridum, lmiratur ejus pulchritudinem, : odore mirificè delectatur. at ;o huic aurem vellicaro: non tueris amice mi, quid ſub hoc aœno ſchemate luti, fimi, ſor- um, vermium, murium, talpa- m, venenatorumque anima- ım lateat? adeo ut ſi hæc terræ :ies ſemel inverteretur, è veſti-) conterritus abſcederes, quæ mores hypocritæ transferre ile eſt: ſponſam Chriſti, quaſi rtum concluſum, & amœniſſi- ım omnium virtutum virida- ım conſpicaris; at lutum ac :des lubricæ concupiſcentiæ, :mes rodentes gloriæ, aut æ- lationis, innumeros vel una in ditatione talpas diſtractio- n erumpentes, aut ranas coax- es non vides. quæ ſi humanis, madmodum divinis oculis in- eſcerent, quàm omnis hypo- is orbi exularet, quàm nemo de ſanctitate applauderet, ne- n aliis alius apparere, quàm ſatageret. divinè hic Doctor elicus: *b dic autem hypocrita, ſi m eſt eſſe malum, ut quid non ıpparere, quod vis eſſe? nam l turpe eſt apparere, turpius eſt quod autem formoſum eſt appa- , formoſius eſt eſſe. ergo aut eſto, l appares; aut appare quod es.* : homini larvato olim ſciolus eſſit: *aut eſto, quod appares, aut are quod es.* atque in omnem nguem, verſipellem, aſſenta- ɪın, aptè torquetur. ſi habitu naſtico venerandus incedis, *quod appares;* ſi ſub eo ani-

mum ſecularem tegis, *appare quod es.* ſi togâ ſenatoriâ præfulges, *eſto quod appares;* quod ſi affectu ducaris, muneribus corrumparis, fraude & aſtu, vulpina pelle togam fulcias, *appare quod es?* ſi munere paſtorali fungaris, *eſto quod appares,* quod ſi, ut Auguſtinus loquitur, paſcas oves, ut paſcaris ab ovibus, aut ut animas eorum depaſcaris, *appare quod es.* tunc etenim cautela adhiberi poterit. *c* nulla etenim res ſic exter-" minat bonum, ſicut ſimulatio." nam malum ſub ſpecie boni cela-" tum, dum non cognoſcitur, non" cavetur. & firma tutela ſalutis eſt" ſcire quem fugias." ea propter quàm maximè optandum, ut ſepulchra hæc dealbata, nonè pario marmore, aut alabaſtro, aurove, ſed è pellucido vitro conſtruerentur, quale, teſte Strabone, *d* Ptolomæus Alex. Magno excitaſſe legitur, cujus cadaver vitreo tumulo incluſum. quod ſi animus vitreo ejuſmodi ergaſtulo conſpicuus foret, aut feneſtella ex Momi voto, nudum cor detegeret, quæ ſpectra Deus immortalis, hominum oculis objicerentur!

Expoſuimus alibi *e* illud Apoc. 4. *coram eo mare vitreum, ſimile cryſtallo,* cui cor humanum comparavimus, quod & illic voragines & reptilia, quorum non eſt numerus, nec minùs quàm ipſum mare *inſcrutabile.* quæ videri poterunt, ne de charta in papyrium transferantur.

Aureus orator Chryſoſtomus, aliam rationem excogitavit, cur hypocritæ ſepulchris dealbatis

a Laured. Sylva rerum mor tit bona *b* S. Thom. in Matt. c. 23. v. 27

c S. Th. in Matt. c. 7. veniunt ad vos in veſtim. ovium. *d* Strabo lib 17. Majoli canic. tit. metalla, *e* 1. part. Dom. I. Adv. § 2.

A a 2 Tom.

conferantur, dum ait: *a meritò quidem corpora peccatorum, ſepulchra dicuntur mortuorum, quin anima mortua eſt in corpore peccatoris. ſicut ergo ſepulchrum quamdiu clauſum eſt, pulchrum videtur foris; ſi verò fuerit apertum, horribile eſt: ſic & ſimulatores bonorum, quamdiu non cognoſcuntur, laudabiles ſunt; cùm verò cogniti fuerint; inveniuntur abominabiles.* quam abominationem, ut deteſtari ac execrari ſtudeamus, deſertiſſimum Hiſpaniæ Eccleſiaſten inducit Delrio, *b* qui fœtentem ſacrilego ſcelere animum, ceu putridum cadaver religioſo habitu, velut ſepulchro dealbato recondebat. In Hiſpaniis, inquit, magni nominis Concionatur, cùm aliis prædicaret, ipſe reprobus effectus eſt. deperire porrò cœpit venuſtam veri nobilis conjugem, & verborum lenociniis, *quis enim celaverit ignem?* matronam pellicere. at illa, cui virtus & fama cum forma certabat, hominem ſeverè perſtringere, rei indignitatem exaggerare, illumque à ſe omni ſtudio amoliri ſatagebat. cumque ille ardentiùs inſtaret, marito quid ageretur, exponit; qui ne quid temerè, jubet illi per uxorem tempus condici. atque ipſe unà cum famulis, vicino in conclavi, nocturnum militem præſtolari ſtatuit nocte intempeſta ſubintrat ille ſeculari habitu: jamque in cubile deductum, audacem tenebræ fecere, & vim parat; illa renititur, & ex condicto, maritum contenta voce vicinum inclamat. ſurdo quod aiunt fabu-

lam; nec maritus, nec quiſqu
accurrit. quid agat? effugio lo
non eſt, conſentiat? mariti
minentis, & Dei vindicis ma
metuebat. dentes ergo &
gues parat, *vires animus dab*
interque luctandum ſenſit pug
nem lateri hærere, quem
ſtringit, & ei validè in pectus
git & confodit. quo facin
perfuncta, curriculo ſe ad pr
mum conclave proripit, ubi
ritum & famulos, nequidq
illa inclamante, vellicante, m
tuis ſimiles, altum conſopitos
perit. ſuſpicata, quod erat, m
ficio id fieri, nec quemquam
ſubſidio aut conſilio eſſe, ipſa
meris ſuis cadaver effert, &
plateam cum pugione etiam
cruento abjicit. quod com
tum, atque ſub habitu ſec
concionator agnitus, juſſu pr
ris clam in carcere recondit
Prætor verò ſummâ vir pru
tiâ, bene manè Cœnobium a
evocat Priorem, atque un
mnes Religioſos acciri opta
re maximi momenti, quæ o
concernerent, acturus ſuperi
mnes ad capituli locum c
cumque hic occiſus ſolus de
raretur, ſubindicat Prætor, v
ſibi aliquem deeſſe: adv
Prior Concionatorem ab
cumque fortè concioni, qu
ſtabat, incumbere. quem
Prætor advocari vellet, miſ
accirent, referunt ſe ſtren
bilis fores pulſaſſe; ſed nen
aut reſpondere, aut aperire
ergo Prætore comitante v
effregit, nec monacho co
to, fax dumtaxat ardens
ſcurum lucens, in camin
ſpecta eſt. Mirari omnes

a Chryſoſt in Matth hom 45. & S Thom. in Matt c. 22. b Delrio diſq. mag. l. 2. p 1 q. 2 Tymp theat vind divinae. Beyerlink theat tit. hyp.

e;tum Prætor palam omnibus poſuit, quo habitu & ſchemate aver inventum ſit.

Quod dum à carcere ad proam ſepulturam ignominiosè heretur, ecce tibi nobilis ille n uxore, tragœdiæ univerſæ iem enarrant, conferunt monta temporis, reperiuntque gilaſſe, quo fax exſtincta eſt. ue ita concludit hiſtoricus: *fidia hypocrita, deteſtatione oium, & mulieris caſtitas atque itudo, omnium laudibus concelebta eſt.* exhorruiſtis? nec ſimi hypocritas, in omni claſſe hoium reperiri arbitramini, qui rtuam animam circumferant? quibus Cypr. *exſtincto ſpiritu, triduano cadaveri ſolum ſuper exuviæ virtutis, ſpecies exani-, & ſimulachrum ſanctitatis.* ere eſt in templis ſimulachra ctitatis, & ſtatuas ſanctorum, ſæpe extus inauratæ, ac pretè conveſtitæ; intus verò ndoque lignum carioſum, aut icus vermibus & araneis ſca deprehenditur. lepidum fuit taculum quo ab oppidanis uſdam Carolus V. Imper. exu; fuit, cui ut tranſeunti vias narent, patibulum ramis anè contexerunt, atque inde cadaver dependens, pretioeſtibus induerunt. Pictores riis coloribus hominem ad m exprimant, nihil de interorporis partibus ſoliciti ſunt, modo formetur cor, vel pulecurq; locentur; ſed dumtaqualiter exteriora, intuentium is aptiora, & gratiora reddantalis pictor & fictor omnis ocrita, cui hoc ſolum curæ & i eſt, exteriorem hominem expolire, & ut quoddam *ſimulachrum ſanctitatis*, oculis hominum apparere, parum ſolicitus, ut imaginem animæ, variis virtutum coloribus aptè depingat. rectè Bernard. *a non eſt apud hypocritas virtutis colere, ſed colorare vitia, quodam quaſi virtutum minio.*

Haymo eruditus interpres, hypocritam docet ſignificare *de auratum*, derivando ab χρυσός, id eſt aurum, metaphorâ ſumptâ ab idolis & ſimulachris, de quibus propheta: *b cum ſint lignea, inaurata & inargentata, ſcietur poſtea, quia falſa ſunt, ab univerſis gentibus & regibus.* Hæc ethymologia placuit etiam Auguſtino, ut Toletus Cardinalis aſſerit. *c* parum fuci, multum defotmitatis; parum auri, multum luti; & parum extimæ pietatis ac religionis, veluti tenuiſſima ſuperficies, multum ſæpe ſceleris tegit. demonſtratum eſt, maſſam auri ſolidi, unius dumtaxat pedis in quadro, ſufficere ut univerſa civitas Pariſienſis inauretur, plateæ, parietes, feneſtræ, cloacæ, omnia aurea appareant, cùm lutea ſint, & ſordida, tale fuit Babyloniorum idolum Bel, quod teſte Herodoto, totum aureum videbatur, cùm tantùm tale appareret, intus verò eſſet luteum. quem dodum Daniel detexit: *d ne erres Rex, iſte enim intrinſecus luteus eſt, & forinſecus æreus.* unde elegans Poëta:

Bel erat externè pulcherrimus, undique & ære
Tectus, at intus erat, nil niſi vile lutum.

a Bern. ſerm. 66 in Cant.
b Baruch 6 c Tolet. in c. 6 Lucæ annot 79 d Daniel 14

Qui Curium ſimulat, cum ſit nequiſſimus, illum.
Cur ego non Belem, jure vocare queam?
Bel mihi ſemper erit, qui mitem callidus agnum
Finxerit, exuperet cum feritate lupos.
Bel erit, externe tumuli qui candidus inſtar,
Interius tantùm vile cadaver habet.

Hoc extremæ nequitiæ eſſe, ex Platonis doctrinæ, S. Baſilius demonſtrat, in illa celebri homilia ad Adoleſcentes, refellens quoddam commune ac familiare Euripidis dictum: *cupio bonus videri magis, quàm eſſe.* a eſt qui cupiat caſtus videri magis, quàm eſſe. alius cupit amicus videri magis, quàm eſſe. multi cupiunt juſti & æqui videri magis, quàm eſſe. plures cupiunt divites, docti prudentes, viri denique munifici ac aurei videri, cum pauperes ſint, ſtolidi, inſipientes, & viri verè lutei ac ſordidi. Hos Philo falſæ monetæ, b & adulterinis nummis conferre non dubitavit, quos eo artificio confingunt, ut abhinc paucis mẽſibus, tres falſarii ſupplicio affecti ſint, qui nummos æreos tenuiſſimis lamellis aureis ſcitè adeò induxerant, ut etiam à peritiſſimis aurifabris ad lydium lapidem eos explorantibus, nulla fraus ſubeſſe deprehenderetur, donec nummo uno in partes ſecto, intus latens fraus detecta eſt. Ejuſmodi falſarium Caſſianus Cacodæmonem eſſe aſtruit, qui ſuos falſo virtutum fulgore velut adulterinis nummis circumveniat. c *quoddam,* in-quit, *pietatis opus admonens aſ-ſtandum, quod non de legitima ſer-onum præcedens moneta, ſub præte-tu virtutum ducit ad vitia.* quæ u-multis enarravit, concludit: hæ omnia cùm ſint noſtræ ſaluti, profeſſionique contraria, tame velamine quodam miſericordi ac Rel. obtecta, facilè imperito incautoſq; decipiunt: imitantu enim numiſmata veri Regis; qu videntur ad præſens plena pie tis, ſed non ſint à legitimis mo netariis, id eſt probatis, & Ca tholicis Patribus figurata, nec canonicali ac publica collatio eorum prodeunt officina, ſed fu tim fraude dæmonum fabricat non ſine detrimento imperiti quibuſq; & ignorantibus inge runtur." Admirationem, ſed moralem ſimul eruditionem bet nummus, ſeu numiſma, qu Villalp. in dedicatoria operis ad Philippum III. in manus ſ veniſſe commemorat. una fac hujus numiſmatis magnificum lud templum Hieroſol. diſtin referebat. in alterâ effigies M. A ronii eleganter expreſſa, hoc ti lo adjecto *Salomon*, quaſi illi p prio, cernebatur. Inventum id rodis erat, inſignis aſſentato qui ſigna M Antonii tum ſeq batur, ejuſque gratiam aucu ſtudebat, nomen Regis ſapien ſimi, omnium Principum ſt diſſimo imponendo. atque M. Antonius, in quo nec pietatis aut veræ Religionis, tiſſimis oculis hanc ſui effig in nummis conſpexit, quaſi di templi cuſtos, inventor, & aud hoc eſt, ipſe *Salomon* per or

a Baſil. hom. 24
b Philo lib. leg. Allegoriar.
c Caſſian. coll. 1. cap. 20

verſum, quo illi nummi ſparantur, & haberetur, & colear. uſque adeò homo falsâ utis umbrâ, & inani honoris ore capitur & decipitur, hu umbratilis virtutis, ac fictæ ſtimoniæ, diabolus inventor Magiſter eſt: ipſe enim *a Satanas transfigurat ſe in Angelum* ,& hujus mentitâ ſpecie,plu in fraudem induxit. hac falſa gine,Hieroni perſuaſit,in pun ſe præcipitem daret. Si-oni Stylitæ cum curru igneo uit dicens: *Dominus miſit me gelum ſuum, ut rapiam te, ſicut ui Eliam*, cumque Simeon em elevaſſet; ut currum inderet,atque unà ſe ſigno crumuniret, mox dæmon diſpa-. plures ejuſmodi illuſiones rn. hic congerit, *b* unum einſtar omnium, ex Nierengio prorſus ſtupendum pro ogo adduxero. *c* Filia Deo ota, cùm à duodecimo ætatis o, in hortum indies ſecedeoratura, dæmon quadam die bathi, illi apparuit in ſpecie ıræ, cum duobus aliis, qui minicum, & Catharinam Seſem referebant. hortatur puam ad auſteram vitæ diſcipli-,pro lino lanam indueret,ſe-. & 6. & Sabbatho, inediâ us affligeret.in ſingulos dies ollam marianam volveret. omnia ad amuſſim exequeır; ſic tamen ut nihil inſcio ·eſſario ageret: qui ut in hac tuali palæſtrâ diu verſatus, les veritus,juſſit ut in faciem paræ, rurſus ſeſe manifeſtantis, exſpueret. fecit, nec quid indignationis B. Virgo oſtendit, quin potiùs magnos favores rependit, prædicens illi infortunia parentibus obventura, monetque ut eos ſoletur. ex quo filia propheti ſſa haberi cœpta eſt: Confeſſarius tamen adhuc diffidens, epiſtolam conſcripſit plenam opprobriis & contumeliis, adverſus illos tres divos, quam jubet per puellam illis porrigi. quam lectam Deipara ſereno vultu puellæ reſtituit,dicens:cuſtodi hanc epiſtolam, quam quoniam manus meæ attrectarunt, miram ad quoſvis morbos curandos virtutem habebit, ut experimento comprobatum eſt. quo prodigio ſecurior redditus confeſſarius. Sabatho proximo poſtulavit hæc filia,ab hac cœlorum Regina aliquam gratiam, ac cœleſte aliquod donum, ac juſſa roſarium ſuum porrigere, Deipara illud ſecum in cœlos abſtulit, ac paucos poſt dies regreſſa, illud reſtituit cœleſti ſuavitate fragrans, monuitque, ut aliquot ex eo grana Confeſſario ſuo communicaret, fore enim præſentiſſimo remedio contra omnes morbos, multique infirmi eorum contactu ſanati ſunt. videbatur jam nihil ampliùs deſiderari,ut hiſce viſionibus divinis fides haberetur; tamen ne quid dubii ſupereſſet, placuit Confeſſario extremum hoc experimentum ſumere: puellæ veras tradit ſanctorum reliquias, quas jubet è collo Deiparæ apparentis ſuſpendat. in omnibus hæc morem gerebat ſpirituali ſuo directori, volenſque exequi, quod imperarat, dæmon. qui Deiparam induerat,renitens,

Cor. 11 b Cornel. in 2 Cor. 11
Nier. doctrin. aſcet l. 4 doct. 9. cap 66 pag. 340

acerrimè filiam hanc perſtrinxit; ac ubi omnes ejus pœnitentias ac orationes, quas prius inculcarat, miſſa facere juſſiſſet, cum aliis duobus ſpectris evanuit, aculeo non levi carnis, & libidinis flammis, in animo filiæ relictis.

Quis ejuſmodi fraudis architectos ſatis agnoſcat & caveat? quis eorum diſcipulos hypocritas ſatis declinet, decipulas devitet. *a nulla* quippè *res ſic exterminat bonum, ſicut ſimulatio: nam malum ſub ſpecie boni celatum, dum non cognoſcitur, non cavetur.* atque hinc tot fictæ virtutis, ac pictæ ſanctimoniæ, viri ac fœminæ, innocentes agnos in fraudem, & in perniciem æternam ſeduxerunt. quod quàm deteſtandum ac execrandum malum ſit, ſeveriſſimus idemque veriſſimus cenſor edocuit: *b ſicut prope ſumma & divina virtus eſt, neminem decipere, ſic ultimum vitium eſt quemlibet decipere:* quam doctrinam ut altiùs in animo infigatis, & non leve aut modicum malum quis dixerit aut duxerit, Theologorum Magiſtrum auſcultate, qui 2. 2. q. 111. ar. 4. quærit: „an hypocri„ſis ſit peccatum mortale? *& reſpondet his verbis:* ſi hyp. aliq[...] non curet ſanctitatem habere[...] ſed ſolùm ſanctus apparere, ſi[...] conſuevit accipi in ſacra Scrip[...]ra, ſic manifeſtum eſt, quod [...] peccatum mortale. *huc adducit [...]lud Hier.: c* in comparatione d[...]orum malorum, levius eſt ape[...] peccare, quàm ſanctitatem ſim[...]lare. *& illud Greg., d* hypoc. a[...] diſtrictum Judicem, excuſatio[...] de ignorantia habere non po[...]ſunt, quia dum ante oculos h[...]minum, omnem modum ſa[...]ctitatis oſtentant, ipſi ſibi ſu[...] teſtimonium, quia bene vive[...] non ignorant. *probat ſecundò:* n[...]mo meretur iram Dei, & excl[...]ſionem à Dei viſione, niſi prop[...] peccatum mortale; ſed per hy[...] aliquis meretur iram Dei, ſec[...]dum illud Jobi 36. ſimulator[...] & callidi provocant iram D[...] excluditur etjam hypocrita à [...]ſione Dei, ſecundum illud J[...] 13. non veniet in conſpectu[...] Dei omnis hypocritæ." e[...]nos divinæ ſimplicitatis, ac [...]plicis divinitatis æmulatores, [...]pocriſim omnem hoc ſapie[...]monito deteſtemur. *e qui am[...]lat ſimpliciter, ſalvus erit.*

a Chryſoſt. hom. 9. in Matt. c. 7. S. Th. ibid. b Aug. lib. 83. Quæſt. q. 53

c Hieron. in Iſai. cap. 16. d Greg. 31. mor. cap. 11. e Prov[...]

EMB[...]

EMBLEMA XXXIV.

Unde poterit quis ſaturare? Marci 8.

EXUNDAT NEC ABUNDAT.

DOMINICA SEXTA POST PENTECOSTEN.

Mundus non ſatiat, nec animum explet, etſi implere videatur.

I. *Fortuna multis nimium dedit; nemini ſatis.*
II. *Avarus non implebitur pecuniâ.* a
III. *Ignis numquam dicit ſufficit.* b
IV. *Solus Deus hominem ſatiat.* c

a Eccl. 5 b Seneca c Prov. 30

DOMINICA SEXTA POST PENTECOSTEN.

Unde poterit quis ſaturare? Marci 8.

ADoleſcens ille Evangelicus verè prodigus & perditus, animum ſuum excuſſo jam parentis jugo, omni genere deliciarum explere ſatagebat: cui ardentiſſimæ ſiti ſatiandæ, univerſam ſubſtantiam à parte extorſit, quam ubi ſe ingurgitando, fornicando, in popinis, in proſtibulis conſumpſiſſet; adeo non ſatur ac expletus fuit, ut *fames valida*, & ſitis rabida eum exagitarit; unde ſacro atteſtante eloquio: *a cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis, quas porci manducabant.* In quem locum appoſitè ad rem noſtram Amb.,, quis ,,aptior hujuſmodi hominibus ,,cibus, quàm is, qui ſiliquæ modo ,,intus inanis, foris mollis eſt? ,,quo corpus non reficitur, ſed ,,impletur: ut ſit magis oneri, ,,quàm uſui. Hoc veriſſimum de omnibus mundi bonis pronuntiatū eſt, implere ad modicū videntur, *ſed non reficiunt, magis oneri quàm uſui ſunt.* Hominem divitiis ac delitiis omnibus affluentem vides, ſaturum credis? erras ut qui maximè. *b Ollam ſuccenſam ego video*, clamat Jer. ollam ego tibi propè vacuam, calore tamen effervеſcentem & ebullientem, ac tandem detumeſcentem & inanem ſub oculos poſui; hoc lemmate ſubjecto: *c exundat nec abundat.* Hujus illud hominis ſymbolum eſt: *ſicut ollæ ſuccenſæ atque ferventis*, ubi ſcitè Magnus

a Luc. 15 b Ierem: 1 c Iub 41

Greg. *d* olla ſuccenſâ eſt cor hu-manum carnalibus deſideriis æ-ſtuans, à diabolo ſuccenſum, & fervens per conſenſum, cùm to[t] undas quaſi ferveſcendo projici[t] quot nequitias deſideriorum ad opera exteriora extendit." C[on-]ſentit Doctor Ang., qui eu[n-]dem ſpiritum in columbæ ſpeci[e] inſpirantem auribus audivit: *a[ni-]ma peccatrix dicitur olla propt[er] concupiſcentiæ fervorem.* Et hic o[l-]lam ſuccenſam ego video, non una[m] hodie efferveſcentem ac deſp[u-]mantem, cras detumeſcentem [&] vacuam; hoc eſt quod Bern. ait *ad imaginem Dei facta anima r[a-]tionalis, cæteris omnibus occupa[ri] poteſt, repleri non poteſt.* Quod [in] omnibus fortunæ bonis vide[re] eſt, ut Romanus Philoſophus o[b-]ſervavit.

d S. Greg 18. Mor. c. 11 & lib. 33 c
e S. Bern declam. ecce nos reliquim[us] omn.

§. I.

Fortuna multis nimium dedi[t,] nemini ſatis. Seneca.

AVarum auro, ſuperbum fum[o,] ebrioſum muſto plenū vid[es] (*fadt*) ſed non ſat habent.

En ille dives, qui frugib[us] abundabat, & horreis indigeb[at,] nimium habebat, nec ſatis hab[e-]bat, *quid faciam* (inquit) *quia [non] habeo, quò congregem?* Ubi ſec[um] deliberat, quid facto opus ſit, c[um] eſt propria pauperis deliberat[io] non habentis unde ſibi pro[vi-]ci[...]

t. Ut rectè expendens Ambro-
: *a nonne*, inquit, *hæc paupe-*
vox eſt, non habentis ſubſidia vi-
di? Ut quid faciam? Deinde
tanta rerum copia, ingenuè fa-
ur ſe inopiâ laborare, longè
ra deſiderare: *non habeo*, in-
t &c. Ubi rurſus D. Ambro-
: *clamat ſe dives non habere.*
pertatis hic ſermo eſt: de inopia
ritur, abundans fructibus. Quare
m perſtringens D. Petrus
ryſologus: *b miſerum*, inquit,
m ubertas ſterilem, abundantia
ium, inhumanum copia, divitiæ
re mendicum. Horrea frugibus
ndabant, animus non exple-
ur, longè ampliora meditaba-
Quot hîc ſtantium querelæ
, qui nimium habent, nec ſatis
ent; *quid faciam?* Tantum in
is, in fundis habeo, tot ædes
rbe ampliſſimas aliis elocavi,
oris prædia poſſideo, quid fa-
? Quem primum debito-
monebo; quam villam cras
abo? quam illi acceſſionem
m? quas fruges, quas arbo-
ſeries ſeram? non habeo tem-
nec otium, tot decimas men-
oximo, tot cenſus hac heb-
ade, tot aureos non habeo
econdam. fortuna ut vides,
am dedit, ſed non ſatis de-
hoc illud eſt, quod ne Plutar-
, licet ethnicus, tolerare po-
dum clamat: & cui rei poſ-
deſervire opes, ſi neque ſui
m poſſint depellere? ſcru-
univerſa promptuaria epu-
m, & reperies, quod hæc bo-
mem adeo non ſatient, ut
itent magis. nonne legiſti,
e vides omni die quod *divi-*
tes egerunt & eſurierunt: inquirentes autem dominum, non minuentur omni bono. c quid ita? niſi quia ejuſmodi cibi præſtigiis dæmonum apparent veri, cum ficti ſint, & inanes. Magi quandoque umbratiles & inanes ſuis epulas inſtaurarunt, ita memini, inquit Lauredanus, *d* Scottum Parmenſem multis convivium apparaſſe; at ubi ſplendidè, ut videbantur epulati eſſent, ſe magis famelicos, & vacuos ſtomachos vehementiùs latrantes perſenſerunt, ciboſque non veros, ſed fictos fuiſſe deprehenderunt. ô ſtulti mortales! *e ô quantum eſt in rebus inane!* quoties vobis mundus ejuſmodi convivia, & fercula opum, honorum, voluptatum appoſuit? *comediſtis*, inquit, Aggæus, *f & non eſtis ſatiati!* at unde fibris illa, illa auri ſacra fames, unde ſitis, & ardor habendi? à vipera quæ *dipſas* dicitur, malum hauſiſſe videntur: *d pſades*, inquit, S. Iſid. *g* „vocantur ſerpentes nocentiſſimi, eò quòd morſi ab eis“ continuò inareſcant, & ſiti arde-“ ant;“ aliâ non multum abſimili, inexplebilem hominis appetitum ſimilitudine expreſſit Sapiens: *h ſanguiſugæ duæ ſunt filiæ, dicentes affer, affer.* aut ut in Hebræo: *da, da.* eadem hirugo, ab hærendo dicitur, cujus ea natura eſt, ut nunquam ſanguine ſaturetur: *i* cum enim eo plena fuerit, evomit“ quod hauſit, ut recentiorem avi-“ dùs denuo ſugat.“ tales ſanguiſugæ exſtitere Caligula, Tib. Veſpaſianus, aliique innumeri, quos

Amb de Nabuth c 6
hryſolog ſerm 504

c Pſal 33 d Lauredan. Silva rer mo-
tit, mundi bona § 1. n. 5.
e Perſius Sat 1 f c.6
g S Iſid l.12 etym c 4
h Prov, 30. i S. Iſid cit. c. 5

ſupra part. I. Dom. 22. poſt Pent. receenſuimus.

Thomas de Vio Card. Cajet., eâdem cenſurâ perſtringit: *a avaritia eſt ſanguiſuga, quia hæc ſanguinem, illa opes, & ſubinde cruorem pauperum exſorbet.* quod iniquis cauſidicis ac judicibus, hac noſtra tempeſtate perfamiliare eſſe, ſatis ſuperq; demonſtravimus. *b* Bern. ſanguiſugam propriam voluntatem, ejuſque filias Avaritiam, & Ambitionem depingit:,, *c* Avari-,,tia & appetitus laudis ſibi invi-,,cem adverſantur; nam quod hæc ,,congregat, hic diſpergit: hæc au-,,tem tam diſſimilia mala, ex unâ ,,radice pullularunt, propriæ ſcili-,,cet voluntatis: hujus enim ſan-,,guiſugæ, duæ ſunt inſatiabiles fi-,,liæ, clamantes affer, affer: ſi qui-,,dem nec animus vanitate, nec ,,corpus voluptate ſatiatur, ut ,,ſcriptum eſt: non ſatiatur ocu-,,lus viſu, nec auris auditu, &c.

Ad cujus ſitim ſanguiſugæ reſtinguendam, *d* Belliovacenſis ex Medicorum placitis, præſens adfert remedium: ſi cineres inſperſeris, ilicò à trahendo ſanguine deſiſtere. haud aliter avari ſitim, & auri famem, non, ſi totus Jordanus in os influat, aut Jupiter in aureum imbrem per tegulas depluat, exſatiarit, niſi os cinere & terrâ oppleveris: quamdiu enim vivimus, *e non prius ſatiabuntur corda hominum auro, quam aurâ corpora ſatientur.* vides reſpirandi laborem in homine perennem, ut numquam à ducendâ aurâ, neque dies, neque noctes interquieſca[t] conſimilis omnio divitum, au[t] aſſiduo inhiantium aviditas e[ſt] quod prolixius comprobabo, r[e]xus ille Eccleſiaſtæ teſtimonio

§. II.

Avarus non implebitur pecunia. f

Olim & in hoc verus vates c[e]cinit:

Creſcit amor nummi. quantu[m] ipſa pecunia creſcit.

Compello vos, quem quantu[m]vis opulentum aliquando excl[a]mare audiſtis: *Ohe jam ſatis e[ſt]* ſatis mercium, ſatis ſuppellecti[l]i[s] ſatis fundi, ſatis jugerum, ſa[tis] auri & argenti, ſatis cymelioru[m]

g Sis pecore, & multâ dives tell[u]re licebit,

Plura congerere, cenſus auge[re] fundos extendere, opes cumul[a]re, omni genere divitiarum [in] immenſum excreſcere, omni ſ[o]lertia adniteris; utinam tàm [ſe]duli, tam ſolertes ſimus, ut c[œ]leſtes divitias, numquam p[e]rituras, conquiramus. Mort[a]lium non tam famem, quà[m] ingluviem deplorat, & expi[ra]rat Auguſtinus: *h* quomo[do] ſunt divitiæ, quibus creſcentibu[s] creſcit inopia? quæ amatorib[us] ſuis quantò fuerunt amplior[es] *non afferunt ſatietatem, ſed infla[m]mant cupiditatem? nam vidim[us] quſdam* (& nos videmus) *cùm h[a]berent parvam pecuniam, parvis [lu]cris fuiſſe contentos; ſed poſtqua[m] cœp[er]it eis abundare, cùm parva obt[ul]eris, jam recuſant. credis jam e[...]*

a Cajet. hic, V Cornel. Prov. 30
b Part. I. Dom. 18. § 2.
c S. Bern. in decla n. ecce nos reliquimus omnia d Vinc. Bell. in ſpec. l. 20 e Bern. ſerm. de conv. ad Cleric. c. 21

f Eccl 5
g Horat. Exod 15
h S. Aug. ſerm. 15 de diverſis c. 15

os ſatiatos , ſed falſum eſt : nam major pecunia, avaritiæ ſautes non claudit,ſed extendit: non irrigat,ſed accendit (ſicut guttæ fornaci inperſæ, ita omnes divitiæ illis ut gutta roris antelucani)*poculum reponunt, quia fluvium ſitiunt.* Egregiè gentilis Seneca,ejuſmodi homines cum cane confert,è menſa Domini panis , aut carnis fruſta aperto rictu captante, ſemperque ad ſpem futuri hiante : *a vid. ſti,* inquit , *aliquando canem miſſa à Domino fruſta panis aperto ore captante ? quidquid accipit,protinus integrum devorat,& ſemper ad ſpem futuri inhiat. idem evenit nobis, quidquid exſpectantibus fortuna projecit, id ſine ulla voluptate demittimus,ſtatim ad rapinam alterius erecti.* ſimile eſt illud Boëtii; *b*

Nil jam parta videntur;
Sed quæſita vorans ſæva rapacitas.
Altos pandit hiatus.

aurea dignus auctor,qui hæc addit : *c* etiamſi regna ſint & imperia, micæ ſunt , quæ cadunt de menſa divitis,nempe Dei & Beatorum, ad canes nempe mortales. de qua menſa dictum Lucæ . *ut edatis,& bibatis ſuper menſam meam , in regno meo.* catuli edunt de micis , quæ cadunt de menſâ Dominorum ſuorum quid ergo intereſt modò inter Imperatorem hic viventem , & mendicum Lazarum ſedentem ad illam menſam , niſi quantum intereſt inter Dominum & canem ? quænam dementia eſt,ut canis ſis, nolis verò fieri Dominus: *ut micam obtineas , quà eſurias poſtea magis , quàm ſatur fias ?* ita ille. Et quoniam à brutis comparationem inſtruere cœpimus, inſatiabilem magis hominum, quàm belluarum orexim attendamus. *d quæ eſt iſta aviditas concupiſcentiæ* (quærit Auguſt.)*cum ipſæ belluæ habeant modum? tunc enim rapiunt quando eſuriunt;parcunt verò prædæ cum ſenſerint ſatietatem inexplebilis eſt ſola avaritia divitum: ſemper rapit,& numquam ſatiatur.*

Cùm olim Abraham & Loth nimiùm diteſcerent , nec poſſet eos capere terra : *facta eſt rixa inter paſtores gregum utriuſque.* At unde rixa, niſi quod quiſque plurimum terræ ac pecorum poſſideret,& fines ſuos plus ultra extendere niteretur ? *ſeculare* , inquit Amb. *e vitium , ut divites terra non capiat : nihil enim ſatis eſt divitum cupiditati : quantò ditior quis fuerit , tantò avidior ad poſſidendum eſt;extendere agri termines cupit , & vicinum excludere.* hanc Judæorum Principum avaritiam arguens Propheta dicebat : *f repleta eſt terra argento & auro , & non eſt finis theſaurorum ejus.* quid hoc ? ut ingentes Principum Iſraëltheſauri fuerint,non tamen infiniti. optimè Hieronym. ad illa verba:*non eſt finis theſaurorum ejus, inquit : non quod theſauri finem non habebant,ſed quod poſſidentium animus non impleatur.* Ovem, ajunt,morſam à lupo,ſi quis edat, non ſatiari; ſed laborare fame. illud certiùs , quidquid fortuna mordere poteſt, non ſaturabit animum , nec implebit. quæ illa fuit vis auri , qui theſauri , quos larga Davidis munificentia in

a Seneca ep. 73 b Boët. L.2. conſol. Met. 2 c Lau-edan, ſilva rer, mor,tit, bona mundi,

d Aug. ſerm.25 de verb. Dom, e Amb,l,1,de Abrah,c,3 f Iſa. 2

unum

unum Hieroſolymorum Templum, à Salomone profundendos convaſaverat? dum ſupra centum & octo millia talenta auri; argenti verò, decies centena, & ſeptemdecim millia talenta in numerato haberet, quem auri numerum ad noſtratem calculum revocant doctiſſimi viri, Hieronymus Pradus, & Baptiſta Villalpandus, ſuis in Ezechielem Commentariis, ajuntque tot talenta, Romanâ monetâ fuiſſe: tricies, bis millies, octingenties ſemel, & vicies centena, triginta quatuor millia, viginti quatuor ſcutatos, ut ipſi loquuntur, Romanos aureos: nimirum milliones auri ter mille, ducentos. his tamen Davidis animus, tantùm abeſt ut exſaturatus fuerit, nec quid ultra deſiderarit, ut nec omnibus mundi bonis eum ſitim ſuam expleri poſſe teſtetur. nam cùm nemo ex militibus de aquæ penuria quereretur, ſolus Rex ſitibundus exclamavit: *O ſi!* quid hujus opulentiſſimi Regis votis abeſſe poteſt? *O ſi quis mihi daret potum aquæ &c.* Ambroſ. ſentit fuiſſe inordinarum appetitum ac ſitim, ad exprimendam Principum avaritiam, ſemper ad plures quàm habent, opes aſpirantium: *a cum aliis defuiſſe non inveniamus & multò minùs Regi deeſſe potuerit, irrationabilem quandam concupiſcentiam paſſus, deſideravit eam, quæ hoſtium erat circumfuſione vallata.* quam ſitim, typicam fuiſſe Mendoza noſter ſubjungit, *b* ad exprimendam principum avaritiam, ſemper ad plures, quàm habent opes aſpirantium. certè ille hoc de ſe fatetur, nil eſſe in mundo quo expleri poſſit? niſi unum illud: *c ſatiabor cùm apparuerit gloria tua,* ut infrà dicemus. Salomon filius ejus præter amplam hanc hæreditatem, tributum annuum recipiebat, *d* quod *erat ſexcenta, ſexaginta ſex talenta auri,* id eſt undecies centena millia, ducenta, & octo ſcutorum Romanorum millia, & ſeptingenta octoginta *e tantam que copiam præbuit argenti in Ieruſalem, quaſi lapidum.* hos ubi aureos montes, & argenteos cumulos conſpexit Salomon, an ſatiatus eſt? *f non ſatiatur,* inquit, *oculus viſu:* conſpexit *in menſa omnia quoque vaſa convivii aurea, & vaſa domus ſaltus libani ex auro puriſſimo;* ſed non ſatiatur oculus viſu; contemplabatur quandoque quæ habebat: *g quadraginta millia equorum, & curruum, equitumque duodecim millia;* ſed non ſatiatur imò verò, omnes *h has divitias nihil eſſe duxit.* Auditores nunc tuos per horrea, penuaria, prædia deducito & veriſſimum illud deprehendes: *i inſatiabilis oculus cupidi.* Attabalipa novi orbis Rex Carolo Cæſari pro libertate ſeptuaginta milliones auri ſpopondiſſe fertur, nec tamen ſatis ſibi auri eſſe vidit, quo libertatem emeret, *k* & quis auro vitam emere, conjugis quis morbum pellere, quis dolorem lenire, quis ſomnum conciliare? & tamen omnes avaritiæ ſtudent, quaſi per hoc, ultimum finem, ac beatitudinem ſuam conſequi poſſent: quam

a Amb. l. 1 de Iacob, c. 1
b Mendoz. l. 1, Regum, c. 8, annot. 32 ſect. 2

c Pſal. 16 d 2 Paral. 9
e V. Villalp tom. 2 pag. 507
f 2 Paral. 9 g Ibid.
h Sap. 7 i Eccl. 14
k Drex. Chriſtus naſ. p. 1. c. 12. §. 2

ne fine quærunt, nec inveniunt.
itto hic divitias rectè Plutum
ıncupari,quia ut Pluto infernus,
ımquam dicit: *a ſatis eſt: ſic nec*
ıarus illam vocem ullo tempore
otulit, ſufficit. juvat hic altiùs
m Hipponenſi Præſule intona-
: *b O rabies omni fine carens!*
ra ſuis limitibus terminatur, aqua
is finibus limitatur, aër ſuo fine
ncluditur, cœlum ſuis terminis ar-
tur; ſola avaritia terminū neſcit.
od nemo quiſquam demirabi-
r, qui animum avari, velut for-
cem accenſum contemplari vo-
erit; aut vaſtum veluti incen-
ım,cui reſtinguendo, quò plus
ni adjeceris, hòc luculentius
ımpet,& vicina omnia inſatia.
i quadam veracitate conſumet
ɔpalam eſt, inquit Seneca, *c*
od ſi flagranti incendio ligni
ɔiam injeceris, quanto copia
rit major, tantò magis creſcet
endium. accenſus eſt in tuo
ſtore ignis concupiſcentiæ:di-
iæ ligna ſunt,quibus ignis ille
citur,quantò plura ex his adji-
ntur, tantò vehementiùs ac-
ıdetur,*flammæ infinito acrior eſt*
, quo ea ex majori incendio emi-
·.At ne homini ethnico ſolùm
iſtamus, eadem magni Baſilii
ſtrina: *d* ,, Avaritiæ malum ſta-
: neſcit,ſed ignis naturæ ſimi-
s eſt. ignis enim poſtquam in-
endium attigit,omnem prope-
ıt abſumere materiam,nec pri-
s deſiſtere poterit,quàm mate-
ı defecerit.avarum autem quid
tinere poterit? igne vehemen-
or eſt: omnia continuando fi-
ibus ſuis occupat, ea quæ ſunt

S Baſil. orat. 16 de avarit.
Aug. ad fr. in Erem. ſerm. 48
Seneca l.2, de benef, c.27
§.Baſil, ho, 21 in ſcrip, loc, Prov, 30

vicini aufert. mox ubi alium ſor-" titur vicinum, & quæ illius ſunt," ad ſe rapit. non ob ea quæ poſſi-" det, lætatur; ſed cupiditate plura" conſequendi, ſe cruciat." hoc incendiū Regis Achab animum inflammarat, qui cum ingentes opes poſſideret, vicini Naboth vineā quoq; invaſit: *da mihi*, inquit, *vineam.* hæc, inquit Amb. l. de Naboth c.29. *quàm abjecta, quàm vilia? non habent enim humanitatis affectum, ſed cupiditatis incendium.*

Nunc ad aliud longè luculentius concupiſcentiæ incendiū tranſeamus, & omnes carnis voluptates, ac mundi illecebras adeo non ſatiare, ut pabulum magis ardori præbeant, paucis oſtendamus.

§. III.

Ignis nunquam dicit ſufficit. e

ORaculum illud Salomonicum eſt: *tria ſunt inſaturabilia, & quartum nunquam dicit ſufficit.* (Hebræi vertunt quatuor nunquam dicunt, ſatis eſt) *infernus, amor mulieris, & terra quæ non ſatiatur aqua: ignis verò nunquam dicit ſufficit*; potiſſimum infernalis, qui ſemper ardet, & non extinguitur. unde more ſuo ſoleter S. Auguſt. *f infernum & amorem mulieris, rectè conjungit Scriptura.* his flammis plurimos, imò orbem univerſum incenſum audiſtis; ſed quem unquam tartareos illos ignes omninò expleſſe legiſtis? nec ipſe Salomon, qui omnia, quæ excogitari poterat voluptatum genera, in promptu habebat. & ipſe prodigus, veriſſi-

e Prov 30. f S. Aug tr, 107, de temp,
V. part. 1. Dom. 5. poſt Pent. § 1.

mum in ſe expertus eſt, *a* quod *amor mulieris ſeper inſatiabilis ſit; qui extinctus accenditur, & poſt copiam rurſus inops eſt; nec ipſo uſu exſtinguitur, ſed immoderatius ac vehementius inflammatur.* adeo ut ex nominis ethymo, *luxuria* non incongruè, *luxurians* nuncupetur, quæ novas ſemper flammas ſuſcitat, & quod igni proprium, non ſinit quieſcere; ſed ut bene Eccleſiaſticus: *b anima calida, quaſi ignis ardens non exſtinguetur.* Idem de omnibus mundi bonis edocti ſumus, animum inanem minimè ſatiare: atque hæc *una veritas*, ait Greg. *c quæ inter cæteras magis experientiâ, quàm quibuslibet confirmatur rationibus.*

Sacros inter Commentatores ea quæſtio ventilatur, cur Deus in uxorem Loth ſeveriùs animadvertens, eam in *ſtatuam ſalis* commutarit? cum enim id fecerit ad perpetuam poſterorum memoriam, videtur propoſito magis conduxiſſe, ſi ipſam in ſtatuam æneam, aut marmoream convertiſſet; ſalis quippe ſtatua facilè colliqueſcit, & imbre diſſolvitur. verùm ne hic aliorum ſententiis diutiùs inhæream, juvat ſenſum fini noſtro accommodum, à doctiſſimo Origene mutuare, qui docet Loth viri ſpiritualis typum fuiſſe, *d uxorem verò carnis imaginem* tenuiſſe, atque ut talem deſcribi à Cajetano, quæ difficulter avulſa ſit à Sodomis. aptè autem in ſtatuam ſalis converſam fuiſſe, quòd hæ voluptates numquam ſatient, ſed delibatæ, velut aquæ ſalſæ; brutalem appetitum magis

a S Hier in c:30. Prov. v. 15 & 16.
b Eccl. 23 c S. Greg tom: 1 in Euang Luc: 15 d Orig apud Lipoman. Lanuza hom. 25. §. 26. de Samar.

accendant. veriſſimè enim aquis hujus mundi, uſurpare po... ſim illud Poëtæ:

Quò plus ſunt potæ, plus ſitiunt aquæ.

Totus mundus mare eſt. un... ſic hominem carnalem ac mun... deditum, his verbis excitat Auguſtinus: *e pecori bonum eſt i... plere ventrem, dormire, guſtare, ... vere, ſanum eſſe, generare, tale tu... num quæris? cohæres Chriſti, q... gaudes quod ſociùs es pecorum; er... ſpem tuam ad bonum bonorum ... nium, ipſe erit bonum, à quo tu tuo genere factus es bonus, & om... in ſuo genere facta ſunt bona, & ... ſatiat in bonis deſiderium tuum.* ... ctè qui ſatiat, cætera qui... orexim excitare (quod de mu... di delitiis, idem de honorib... poſſunt; ſitim explere non p... ſunt.

Ambitionis ſalſugo, bibulam a... mam occupat, ait Cyprian. *f* ... ſalſis hujus mundi aquis, largi... potus fuit Nabuchodonoſor ... quo Propheta teſtatur: *g horri... lis & terribilis eſt &c. leviores ... dis equi ejus, & velociores lupis ... ſpertinis.* ac tandem vult Do... num univerſorum deſcribens: *ipſe*, inquit, *de regibus triumphab...* inquiramus num ſatur? nu... quam ardentiori ſiti æſtuavit: quomodo vinum potantem de... cipit, ſic erit vir ſuperbus, ... non decorabitur: qui dilatav... quaſi infernus animam ſuam, & ipſe quaſi mors, & no... adimpletur" verba ſunt cœ... ſti Philoſophia pleniſſima: nempè contigit quod homini... brioſo, cui vinum non exſti...

e Aug in Pſalm. 102
f Cyprian praef de Card. operib...
g Habac. c: 1 h c...

it ſitim, ſed inſtar aquæ falſæ, lore ſuo magis exacuit. idem nano accidit, ipſum loquen-m, & avida fauce quærentem diamus: *a convocavit ad ſe ami- ſuos & Zares uxorem ſuam, & poſuit illis magnitudinem divitia-n ſuarum, filiorumque turbam, & antâ eum gloriâ, ſuper omnes incipes & ſervos ſuos Rex elevaſ-, & poſt hæc ait: Regina quoque her, nullum alium vocavit ad wiv um cum Rege, præter me.* nne hominem hunc honorum ulis oppletum crederes? cùm erim totum ſe vacuum, & anem, veriſſimè jactet, dicens: *cùm hæc omnia habeam, nihil me bere puto, quamdiu videro Mar-hæum Iudæum ſedentem ante fo-Regias.*

Notum illud:

b Unus pellæo juveni non ſufficit orbis.

ec mille mundi cor humanum ſaturare queunt; diſertè Hugo ſt. *c cor parvum eſt, & magna nt: vix ad unius milvi refectio-n ſufficere poſſet, & totus mundus non ſuffic t.* nullæ divitiæ, nullæ liciæ. nulli honores valent ſi-n ejus explere. denique om-s ſeculi amatores, inanes ac cuos, miſerrima fame excru-tos, aliquando conſpexit, atque s famelicos ad quinque claſſes lucit Bernardus ſerm. *ecce nos inquimus omnia. vidi ego, in-it, aliquando quinque viros, quid phreneticos arbitrer? primus ſi dem buccis tumentibus marinam flicabat arenam,* & hic amator itiarum erat, divitiis velut are-ſe ſaturare volens. *Secundus ſulphureo aſtans lacui, exhalantem teterrimum, fœtidiſſimumque ge-ſtiebat haurire vaporem.* & hic libi-dinoſus, fœtidiſſimo libidinis va-pore ſe cupiens ſaturare. *porrò tertius fornaci incubans vehementer accenſa, micantes ſcintillas hianti-bus excipere faucibus lætabatur.* Hic iracundus, ſcintillis ex fornace iracundiæ prodeuntibus, inediam ſuam conatur exſtinguere. *Quar-tus ſuper pinnaculum templi reſi-dens, levioris auræ ſpiritum aperto attrahebat ore, et ſi quo minus influe-re videretur, flabello ſibi ventum ipſe ciebat, ac ſi totũ ſperaret aërem de-glutire.* Ambitioſus ille, áura ſive ſpiritu honorum ſe paſcit. *Quintus ſeorſim poſitus ridebat cæteros, ipſe quoque ridendus & maximè.*

Is ſibi placens, magnique ſe faciens, dum ſe ipſum fugit, lau-datque inaniter, famem fruſtra nititur explere. Tum tandem ſubjungit: *quid hæc proſunt? Non ſunt naturales cibi, famem magis provocant, quàm exſtinguunt.* In immenſo illo myſteriorum pela-go paſſionis Domini noſtri Jeſu Chriſti, obſervatione dignum quibuſdam viſum eſt, cur poſt acerbiſſimos noſtri causâ exantla-tos dolores, ſiti inſuper mori vo-luerit. Varios hujus ſitis cauſas adducunt Doctores, aſt noſtro in-ſervit propoſito, quam adfert Ru-pertus Abbas dum dicit: *d ideò ſitiens moritur, ut oſtendat nihil eſſe in mundo, quod ſitim expleat.*

Aquæ ſiquidem hujus mundi, ſimiles ſunt iis, quas Samaritana hauriebat; quæ diſerte more ſuo tractat Lanuza hom. 25. §. 26. qui verò cœleſtes hauſerit ex

Eſter c 5 b Iuven. Sat. 10
Hugo Vict l 3 de anima,

d Rupert, hic,

fontibus

fontibus Salvatoris non ſitiet in æternum. §.29.

§. IV.

Solus Deus hominem ſatiat.

SUmmus rerum omnium artifex, ubi univerſam creaturam condidiſſet, opus longè excellentiſſimum, quaſi conſilio architectatus eſt *a ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam.* Controverſia verò non levis eſt, in quo ſitum ſit, ut homo ſit imago Dei; ubi Cornelius, decem variorum doctorum opiniones, aliique plures congerunt, è quibus illa, quam Nyſſenus adducit, congrua nonnullis quàm maximè videtur, dum ait, quòd homo ſit imago Dei, *quia eſt capax viſionis Dei, ac boni infiniti.* Conſentit doctor mellifluus: *b ad imaginem quippe Dei facta anima rationalis, cæteris omnibus occupari poteſt, repleri non poteſt: capacem enim Dei, quidquid Deo minus eſt, non implebit.* Quam rationem Euſebius noſter Nierenbergius „confirmat *c* in aſceticis, dum „docet: tertia cauſa, quare ho„mo factus eſt ad imaginem „Dei, illa eſt, ut poſſet eſſe ho„mo æternitatis, infinitatis, & „divinitatis quodammodo ca„pax: quo fiat, ut animus homi„nis ad imaginem Dei factus, niſi ſolo Deo, cui ſimilis, repleri & ſatiari non poſſit, *d Inde eſt, quod naturali quodam deſiderio, ſummum quivis probatur appetere bonum, nullam niſi adepto eo requiem habiturus.* Inde eſt quòd nulla re creata valeat ſatiari, atque in ea conquieſcere: rationem dat Auguſtinus ſuâ ipſe doctus experientiâ: *e fecisti nos ad te, & inquietum eſt cor noſtrum* (inſtar acus nauticæ) *donec requieſcat in te.* Feciſti cor noſtrum triangulare, capax immenſæ illius triados, quid mirum ſi orbis triangulum complere nequeat? Ita totum cor Thereſiæ occupavit & implevit Deus trinus; vidit etenim die quadam qualiter eſſet Deus, unus in eſſentia, trinus in perſonis, *quodque animam ſuam totam occuparet, totam impleret,* ut Lanuza diſertiſſimè proſequitur, clama & tu anima: *f Non ſatiabor de mortalibus, non ſatiabor de temporalibus aliquid æternum donet Deus, aliquid æternum concedat Deus. Det mihi tres panes &c.* tres autem panes qui nos ſatiant, tres adumbrant ex mente Auguſtini Auguſtiſſimæ Trinitatis perſonas. Dic cum Philippo: *g Domine oſtende nobis patrem, & ſufficit nobis;* quia filius in patre, & in utroque amor ſpiritus eſt; & in ipſo omnia, extra quem nihil ſufficit. Etenim ut omnes ſtellæ aliquid lucis conferant, noctem tamen non tollunt, ita ut omnia creata aliquid ſolatii conferant, ſitim & famem noſtram, niſi unicus, & ille Sol & ſolus Deus explere valet. Fuit in aula Alphonſi Arragonum Regis *h* qui cum aureorum decem millia Regi annumerari ſpectaret, auri fulgore captus liberè pronuntiavit, eâ duntaxat ſummâ beatiſſe fore, nec plura in omni vita deſideraturum. Cui Rex, accip

a Gen: 1 b S Bern. declam ecce nos reliquimus omnia
c l.1. Doct.6, c 56 d Bern cit

e S Auguſt. l. 1, Conf c: 1
f Lanuza hom 25. § 28. n. 11 Aug in Pſal. 102 g Ioan 14
h Pan de reb geſtis Alphon. l 4 c 2 ...

i,quantacumque ea eſt, & eſto
tus. Stultitiam illius notare
voluit, quem brevî pluribus
iantem,voti ſui reum damna-
. Quare Avarum interroga,an
eſcat & ſatietur pecuniis:libi-
oſum percunctare an explea-
brutis voluptatibus:Ebrioſum
citare an tot cantharis ac dio-
exſiccatis ſaturetur? Quiſque
iſſimum illud fateri cogetur:*a*
)r humanum in deſiderio æter-
tatis non fixum, numquam
abile eſſe poteſt;ſed omni vo-
bilitate volubilius, de alio in
iud tranſit, quærens requiem,
oi;non eſt. In his autem cadu-
s & tranſitoriis,veram requiē
ivenire non valet: quoniam
ntæ eſt dignitatis, ut nullum
)num præter ſummum bonum
ſufficere poſſit,thorax Zachæi
ptari non poſſet lacertis Goli-
ec gigantis calceum pes pueri
leret. Si vaſtus Oceani alveus
ccaretur,ſtillâ aquæ non poſ-
impleri. Anne cavum quo po
capi Deus, occludet mellis
a,aut flatus aëris,aut luti glc-
eſtis erit ille miles apud Plu
hum,qui cum per omnes mi-
e gradus, ad Imperatoris ſo-
a aſcendiſſet, nec in eo etiam
quieſceret,illud veritati teſti-
nium dedit: *omnes omnium di-*
atum gradus percurri,& in nul-
n etem inveni.

Hippias teſte Suida, finem bo-
um conſtituebat, αὐτάρκειαν,
ſt, *animum contentum*, ſeu ex-
um. quin & Epicurus dicere
bat: *ſufficientia,res eſt omnium*
ſſima. Quod ſi ipſos Scholaſti-
conſulamus, quæ ſit hominis
titudo! A quibuſdam defi-

nietur: ſilentium appetitus. Qui-
dam thronus confidentis affectus.
Quoddam ſine faſtidio epulum
cordis. Quædam præda volunta-
tis. Quædam mors deſiderii. Qui-
dam avaritiæ limes. Quædam ad-
æquatio amoris, & rei amatæ.
Quidam aſpectus deſiderati. Quæ-
dam præſentia cupiti. Quidam oc-
curſus quæſiti. Quidam amplexus
& poſſeſſio omnis boni. Quæ om-
nia cum communi Theol. com-
plexus Boëtius: *b Beatitudo, in-*
quit, *eſt ſtatus omnium bonorum ag-*
gregatione perfectus, adeo ut nihil
deſit. Cui congruit illud Aug.: *c*
Eſt finis deſideriorum noſtrorū, ſeu ut
auctor aſceticus docet: *d quoddam*
ſatis. Tunc enim perfectè homo
ſatiatur, cum nil ultra deſiderat.
Huc omnia ſanctiſſimi juxta ac
ſapientiſſimi præſulis deſideria,
huc omnia vota ſpectabant: *e* da"
quod peto, quoniam ſi cuncta"
quæ feciſti mihi dederis, non ſuf-"
ficit ſervo tuo, niſi teipſum de-"
deris." Dum te unum habet, in ſe
omnia habet. Hinc Seraphicus
Franc. omnibus deſtitutus, hoc
aſſiduò uſurpabat: *Deus meus &*
omnia. Et hoc ſolo contentus Xav.
exclamat: *f Satis eſt. Erit enim om-*
nia in omnibus. Quæ verba Apo-
ſtoli hæc aurea Auguſtini mirifi-
cè illuſtrat ſententia: *g hic au-*
rum quod eſt, non poteſt tibi eſſe ar-
gentum. Quod vinum eſt, non poteſt
tibi eſſe panis. Quod tibi lux eſt, non
poteſt eſſe potus. Deus tuus totum
tibi erit; manducabis eū ne eſurias,
bibes eum ne ſitias; illuminaberis ab

a Aug. in Manuali c.24

b Boët. l. 3 de conſol. proſ. 2
c Aug. de civ. l. 22. c. 30
d Nierenb de arte vol. l. 1 c. 43
e Aug Solil c 3
f Franciſcus Xaverius.
g Aug. in Pſal. 36. conc 1.

eo, ne fis cæcus; fulcieris ab eo, ne deficias; poſſidebit totum integrum totus integer.

Engelbertus des Bois, Reverendiſſimus Namurcenſis pro ſymbolo ſibi delegerat, *Quid quærimus? unum:* Hoc porrò unum, in quo omne bonum, eſt neceſſarium. Bernard. ſerm. 24. *Illud unum* (ſcilicet Deum) *quæramus veraciter, quæramus frequenter, quæramus perſeveranter, ut nec quæramus pro illo aliud, nec cum illo aliud, ſed nec ab illo ad aliud convertamur.*

Quæ verba attentâ mente, & ſedulâ meditatione ruminanda ſunt, & veriſſimum experiemur illud quod S. Ludovicus Toletanus Antiſtes ſemper in ore habebat, & ex eodem mellifluo fonte deprompſerat: *a omnis copia quæ Deus meus non eſt, mihi inopia eſt.* Et erit qui copiam extra hunc fontem quærat? Eritne cui omnium rerum abundantia, omne bonum, Deus ipſe non ſufficit? *b Avare, an parum eſt tibi, ſi te impleat ipſe Deus? Deus ſi ad te veniat ſine auro & argento, non vis illum; quid ergo tibi debes quæ fecit Deus ſufficit, cui Deus ipſe non ſufficit?* Nimis profectò avarus cui Deus ipſe non ſufficit. Verè Deum neſcit, non capit, non ſapit, cui Deus non ſufficit. Quantò ſatius SS. Patriarcha noſter Ignatius, cujus hæc ardentiſſima ſuſpiria: *c quid mihi eſt in cœlo, & à te aut extra te, quid volui ſuper terram?* Clama & tu ô anima mea, terrena omnis faſtidiens, cum dulciſſimo Bernardo: *d*

a In vita.
b S. Aug in Pſal. 30 Con. 3
c Pſal. 72
d S. Bern. ſerm. 1 in Septuag.

Deſidero te millies;
Mi Jeſu quando facies?
Me lætum quando facies?
Me de te quando ſaties?

Ingeminemus identidem per di[...] & vitam omnem "ô Jeruſal[...] civitas Regis magni, qui te e[...] adipe frumenti ſatiat, & quā flu[...] minis impetus lætificat, in te n[...] pondus, nec menſura, ſed ſatiet[...] eſt, & affluentia ſumma. Quand[...] ſatiabor apparente gloria tua D[...] mine? Quando inebriabor ab u[...] bertate domus tuæ, & torrent[...] voluptatis tua quando potabi[...] me? Nunc enim tamquam exigu[...] ſunt ſtillicidia ſtillantia ſupe[...] terram, ut nec glutire quidē po[...] ſim ſalivam meam." Hieroſ. R[...] David, velut ſuam ſolaturus fa[...] *e Satiabor,* inquit, *cùm apparue[...] gloria tua.* In hac verò atietat[...] nemo faſtidium metuat. Nam [...] ſubtiliter Aug. tract. 3. in Joann[...] *unā petii: noli t mere ne faſtidio d[...] ficias, talis erit illa delectatio pu[...] chritudinis, ut ſemper tibi præſe[...] ſit, & numquam ſatieris: ſi en[...] dixero, quia non ſatiaberis, fam[...] erit; ſi dixero, quia ſatiaberis, faſt[...] dium timeo. Ibi nec faſtidium er[...] nec fames. Quid dicam reſcio, [...] Deus habet, quod exhibeat non i[...] venientibus quomodo dicant, & [...] dentibus, quod accipiant.* Quæſtio[...] nem propoſito noſtro non inco[...] gruam Apoſtolorum Prince[...] movit, dum de beatis ſpiritib[...] vultum Dei aſſiduò intuentib[...] dixit: *f in quem* deſiderant *A[...] geli proſpicere.* Ut quid ait ill[...] deſiderare eam faciem intueri, q[...] Salvator noſter Matth. 18. actu[...] liter ipſos ſemper frui aſſevera[...]

e Pſalm 16.
f 1 Petr. c. 1.

dicen[...]

...icens: *Angeli eorum in cœlis ſem-... videns faciem patris mei qui in ... is eſt.* Quem controverſiam ... diſſolvit Hugo Cardinalis: *cur ...nere deſiderant, cujus faciem ...mquam cernere ceſſant? Niſi ...ta contemplatio divinæ præſentiæ ...Angelos* (alioſque cœlites) *bea...ficat, ut & ſemper ejus viſa gloria ...tientur, & ſemper ejus dulcedinem ...aſi novam inſatiabiliter eſuriant.* ...uo innuere videtur, dum ſem... nova & nova in Deo intuen... ſatiantur, deſiderium & ſitis ...cendatur ſemper magis & qua ... numquam vita contemplandi ...nde Auguſtinus ad idem pro...ſitum loquitur: *a eſt in eis de...derium viſionis Dei cum ſatietate, ... ſatietas cum deſiderio: in quibus ... deſiderium pœnam generat, nec ...tietas faſtidium parit.* Sed quo...odo Pſaltes Regius clamat *ſa-...bor?* quaſi illi deſint, quæ ſa-...nt. Vix capimus tanto Princi... hanc vocem excidiſſe. David ...x opulentus, ingentia duo Re... poſſederat: in his illo nunc ...it tot horrea ſelectiſſimo tri...o ſtipata, tot prata, tot villas ...cude pinguiſſima referras, tot ...nora omni modo ad menſam ...paratu pleniſſima, tot cellas ge...oſiſſimo vino ſpumantes: nihi...ninus tamquam mendiculorum ...imus, qui vix ſemel eſt toto an... ſatur, fami ſuæ ingemiſcens: ...*iabor*, inquit, quia tam vehe...enter eſurio. Eone mendicita... Rex tantus redactus, ut famem ...urâ tantum ſatietate ſoletur? ... ſanè, mendicus eſt, talem ſe ...e fatetur: *b Ego ſum pauper,* ...quit, *& dolens, mendicus ſum & pauper.* Ego verò egenus *ſum & pauper, Deus adjuva me.*

Sed forſitan aureos argenteoſque montes eſuriit? Quis hanc gulam ſatis propitiet? ah! non iſtud appetit, argenti & auri noſtis quantum habuerit? *c Auri talenta centum millia, & argenti mille millia talentorum*, ſtruendo templo deſtinavit. Sunt bis mille octingenti duodecim milliones Hiſpanicorum ducatorum, ſupra octo millia trecentos ſeptuaginta quinque ducatos. Ergo aurum non eſuriit: ſed forſitan dignitates ampliores, & pluſquam Regias ambivit? neque hoc. in apice dignitatis ſterit, toto terrarum orbe nomen decuſque geſſit. Sed forſan copioſiores ſitiit voluptates? Ah neutiquam. In promptu illi omnia erant; nihilominus ſe mendicum, ſe famelicum non diſſimulans, clamat, *d ſatiabor cum apparuerit gloria tua,* & ſperatæ ſatietatis cauſam adjungens: *e adimplebis me, ait, lætitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua uſque in finem.* Hieronymo interprete dixit: oſtendes mihi plenitudinem lætitiarum ante vultum tuum. Dum vivimus, oculos & animos gerimus inſatiabiles, quò plus ingeritur, plus appetunt: nulla hic lætitiæ plenitudo; unde cum David omnia luſtraſſet, nil reperit, quo ſe ſatiet & ſitim expleat, niſi ſolum Deum. *f quid mihi eſt in cœlo,* ait, *& à te quid volui ſuper terram?* Quas voces eadem inſatiabilis ſitis S. Ignatio ſæpius expreſſit. Cœlum ipſum nolim, inquit Propheta, ſi tu abſis mi Deus, tu ſolus

a Aug. l. medit. c. 27
b Pſal. 68. 39. 69
c 1 Paral. 22 d Pſalm. 16
e Pſalm. 15 f Pſalm. 72

lus cor plenè : non enim *ſatiabor* niſi *cum apparuerit gloria tua.*

Itane potentiſſime Regum, tunc primum ſatiaberis? Jam pridem ſatiata credi potuit omnis tua cupiditas. Dum quondam opilionem ageres ex tibi conceſſæ vires, rariſſimum munus, ut urſos & leones velut hœdulos diſcerperes, numquid plus virium cupis? Gigantem illum Goliath, agminis Hebræi probrum affectas ſternere? conceſſum eſt, ſtraviſti, num plura vis? in præmium ipſam Regis filiam depoſcis, opilio Regiam puellam ducas? Conceſſum eſt & hoc, quid amplius exigis? Victoriam adverſus Philiſtæos omnes deſideras? Nec illud negatum eſt, viciſti om-

nes. Nec dum ſatur es? Cu
rem, inquit, non ſolum victus
pictus eſſe Rex ſine Regno,
verus : ſceptrum, & Regnum
diadema ubi ſunt? En ad vot
adſunt : Rex eſto, & Monar
orbis ex paſtorculo, è juvene
gano. Num optes plura, ampl
ra? tandem ſatiatus ſis nec
eſt. Sed negat, vociferatur, n
dum ô Domine, nondum ſa
tum eſt cor meum, magnum
huc in eo inane ſentio, quidq
hactenus ingeſſi, velut gutt
clibanum immiſſa exaruit,
pectus adhuc vacuum & eſuri
credo ſatiarent, ſi centum, ſi m
Regna ingereres : nulla hîc
tietas, *ſatiabor cum apparuerit*
ria tua.

EME

EMBLEMA XXXV.

Ceperunt me quaſi avem. Thren. 3.

DECEPTAQUE DECIPIT OMNES. a

DOMINICA SEPTIMA POST PENTECOSTEN.

Cavendum à pravo conſortio.

I. *Dæmon ut auceps, utitur pravis ſociis ad decipiendum.*
II. *Fœmina laqueus eſt & rete, quo ſtygius auceps abutitur ad capiendas animas.*

a Ovidius 14. Metamor.

DOMINICA SEPTIMA POST PENTECOSTEN.

Attendite à falſis Prophetis. Matth. 7.

PRIMAS regni Japoniæ Quabacondonus, *a* ut ſpectaculo aliquo oble-ctaret, quos ſuo in comitatu habebat, & ſpeciem ſubjiceret: quantâ animi alacritate expeditionem Cinenſem aggrederetur; tum etiam ut famam celeberrimæ cujuſdam venationis olim factæ à Magno Præfecto Domino Joritono, qui totius Japoniæ imperium tenuit, obſcuraret: conſtituit omninò regium ex variis avium generibus aucupium inſtituere. Quâ de causâ multis aulicis ſtipatus, abiit in regnum Ojarenſe; ubi aucupium tam felices habuit ſucceſſus, ut capta ſint pluſquam triginta millia omnis generis avium, quas inter complures falcones, quibus aliæ capiuntur. Finitio hoc aucupio, magno apparatu Quabacondonus Meacum reverſus eſt. Præibant qui millia illa avicularum arundinibus inauratis præferrent. Hos proximè ſequebantur multi equites ſplendidè conveſtiti, portantes magnum numerum Falconum, aliaſque ſelectas volucres. Poſt hos permulti equi ſplendidè adornati, fræno ducebantur: tum ſubibant binæ lecticæ ornatu prænobili, ac pone eas Quabacondonus in lectica ſingulari artificio ac ſumptu concinnata deportabatur. Agmen claudebant Principum ac Magnatum tum ſuo, tum equorum cu[…] ſplendidiſſimæ turmæ; atque omnes ex aucupio, triumph[…]tium in morem urbem Meac[…] ingreſſi ſunt. Nobile aucupi[…] ingens præda, triumphus […] vulgaris, non abſimile tamen [au]cupium hodiernâ die hac no[…] in patria adornatur, & quod […]reris, non modò in campis & […]vis; ſed & in foro, in templo[…] conviviis, in curribus, & na[…] giis, ejuſmodi venatio inſtitu[…] nec inferiori numero volucre[…] caſſes & in decipulas incidu[…] Noſtis, quis auceps ſit, quæ a[…] illices & pellices? Diſertè ex[…] net S. Ephrem: *b* Quæ primù[…] capta fuerit anima (*inquit*) ad[…] lias decipiendas fit quaſi laque[…] us, ut voluntati inimici obſe[…] quantur. Sicut perdix compre[…] henſa pro eſca illis proponitu[…] quæ nondum laqueo captæ ſun[…] Circa illam enim auceps laque[…] figit, ut voce ſuâ perdix reliqu[…] circumvolitantes, ad eoſde[…] pelliceat." Atque ita unâ ca[…] alias pellicit;

c ——— *deceptaque decipit om[…]*

a Maff. de rebus Indic. tom. 2 pag. 127.

b S. Ephr. de rect. vivendi ratio[…] n. 22 c Ovid, 14. Metam.

§. I.

Dæmon auceps, utitur præ[…] ſociis ad decipiendum.

QUàm multi ingenui ac pr[…] adoleſcentes, unius perv[…] ſodalis contubernio ſeducti […]

or[…]

ne flagitium proni, illud Jere-
e cum gemitu ingeminare poſ-
t: *à Venatione ceperunt me qua-*
vem inimici mei gratis. Quàm
ſtæ honeſtæ ac integerrimæ fi-
, unius impudentis proci al-
uio pellectæ queri poſſunt: *ce-*
int me quaſi avem. Quàm mul-
conjugati, unius ſalacis ac
acis mulieris conſortio irre-
& capit, illud uſurpare poſ-
t: *Ceperunt me quaſi avem.*
m multi temperantes ac ſo-
, ab ebrioſo ad popinas ſedu-
ut paſſim in univerſitatibus
mente & pedibus capti, nil
xcuſationem adferunt, niſi
l: *venatione ceperunt me quaſi*
i. Hinc fornicationes, hinc
teria, hinc ebrietates, hinc
is juventutis nec non Reipu-
e corruptela: nemo enim
ſolus peccat, helluatur, ine-
ur. Teſtatur id certè de ſe
uſtinus l. 3. Conf. c. 8. *Quem*
um habui miſer aliquando in
qua nunc recolens erubeſco, ma-
in illo furto. Et tamen ſolus
n feciſſem, ſolus omnino id
eciſſem. *Ergo amavi ibi etiam*
tium eorum, cum quibus id fe-
nimis iniqua amicitia, ſedu-
entis! ſed cùm dicitur, eamus,
nus, & pudet non eſſe impu-
m. Cui quadrat illud Amos
hetæ: *Numquid cadet avis in*
um terræ, ſine aucupe? num-
excelſa illa volucris Petrus
uecum ſine aucupe decidit?
is negat ſe noſſe, pro quo
antè millies mori volebat:
a ſi oportuerit me mori tecum,
paratus ſum & in carcerem
mortem ire. Hunc negat ſe
, cujus paulò antè ſangui-

ræa 3 b Lucæ 22

nem hauſerat, carnem manducarat, quem in ipſâ horâ ferro propugnarat. Quid hoc? *Non novi hominem.* Aliud ſiquidem eſt aula Caiphæ, aliud cœnaculum Chriſti; Aliud Apoſtolorum, aliud Judæorum colloquium. Appoſitè Paſchaſius Abbas in cap. 26. Matthæi: *Conſiderandum autem eſt, ubi neget Petrus: Non in monte, quo fuit cum Domino; non in templo, non in domo ſuâ: ſed in prætorio Iudæorum.* Nam ut Lucas ait: *accenſo autem igne in medio atrii, & circumſedentibus illis, erat Petrus in medio eorum:* quid ſperandum ubi Petrus in medio nebulonum? in medio gentis pravæ, in conſortio & concilio malignantium. Refert Neander ſturnum cicurem hæc verba ab Hero edoctum eſſe: *c Cave à malo conſortio*, quæ identidem iterabat; accidit autem apertâ fortè caveâ ſturnum avolare, & ad ſui conſimiles devenire, quibuſcum dum per avia volitat, unà cum ſociis in ſubſtratam aucupis aream devolat, & ſocios ſecutus, cum illis in caſſes incidit; dumque ab aucupe unus poſt alterum necaretur, ſturnus in ultimo diſcrimine occinere cœpit, quod quondam didicerat: *Cave à malo conſortio.* quo audito, vocali volucri vitam donavit. Salutari documento poſteris relicto, ſummis periculis exponi, qui ſe pravis commiſcent. Talis fuit adoleſcens ille, quem S. Joannes Epiſcopo Epheſino commiſit, quem cicurem & docibilem Dei, hoc potiſſimùm docuerat, pravum conſortium ut evitaret; ſed

c Majol. in can. coll: 1

hunc(ut Euſebius refert)*a* quidam adoleſcentes ejus æquales otio deſides ac vitiis dediti corrupe-runt; ut poſt varia furta ac flagitia, dux latronum evaſerit. Dum ab Apoſtolo reduce diu quæſitus; tandem repertus, laqueis dæmonis ereptus, & à ſtygio aucupe æternæ morti deſtinatus,in libertatem filiorum Dei reſtitutus, illud jure inclamare potuit: *Cave à malo c nſortio.* Idem Laudelino accidit; de quo vide Surium. *b* Enarrare longum eſſet, quot fuerint mille periculis expoſiti: quia cum improbis commercium habuêre. Loth à ſancta Abrahami ſocietate divulſus,quæ & quanta diſcrimina ſubiit? à barbaris raptatus, facultates ejus Sodomæ conſumptæ, inebriatus ſtuprum filiabus intulit.

Ambroſius verò Eccleſiam naviculæ comparat, *c* in qua Chriſtus & Apoſtoli: ſed quia & Judas illic eſt, tempeſtas exoritur,&navicula jactatur fluctibus; hæc eſt cauſa periculi ait Ambroſius: erat ibi Simon Petrus; ſed erat pariter & proditor Judas, quamvis illius fides fundaret naviculam,hujus tamen eam perfidia conturbabat. Et addit:tranquillitas eſt ubi ſolus Petrus navigat,tempeſtas ubi Judas adjungitur. Licet Petrus eſſet firmus ſuis meritis, perturbatur tamen criminibus proditoris:unius igitur delicto cunctorum merita quatiuntur. Caveamus ergo unicum Proditorem, *ne per unum omnes fluctuemus*. Unde in privatis familiis repentina tempeſtas;unde turbæ & turbines? unde pe[rvi]vicacia, contumacia in ſervi[s,] laſcivia in ancillis, niſi ex u[ni]cum ſervo nequam conſuetud[i]ne? unde in integerrimis famili[is] tanta liberorum corruptela? u[n]de tanta hoc ſeculo in tenera [æ]tate nequitia? Faſſus mihi fuit [a]doleſcens ex illuſtri familiâ, co[r]ruptum ſe ab Ephebo, & ad o[m]nem ſpurcitiam inſtructum dum vix ex Ephebis exceſſiſſe[t]. Novi novennes, decennes int[e]gerrimos pueros,ab ancillis ad omnem libidinem inſtructos,& omnem vitam perditiſſimos e[x]ſtitiſſe. Quoties compertum e[ſt] & utinam vos experientia n[on] docuiſſet,Angelicos pueros,m[o]rigeros, obſequentes, ubi ſen[ior] frater ex terris longinquis, aut [A]cademiis domum divertit, con[ti]nuò in omnem licentiam diſ[ſo]lutos, refractarios, literarum [faſ]ſtidioſos, nil niſi libertatem [ſpi]raſſe. An nón indies qui in Gy[m]naſio noſtro ſub parentum moderatorum diſciplina de[ge]bant,morum innocentiâ, ac v[i]probitate conſpicui,animum [re]ligioni adjecerunt; dum in u[ni]verſitatibus ſeſe pravis ſociis [ad]jungunt, Deo, æternitate, ſa[lute] poſt habitâ,popinas frequenta[nt] chartas pictas volvere, totas [no]ctes graſſari & pergræcari: d[ein]que hero cohabitant, cui pu[ella] comptula domi eſt, pelliciun[tur] capiuntur,in inceſtas nuptias [in]cidunt; & pro dote dolo[rem] domum ducunt. Adeò inv[erſo] hîc ordine puellæ viros pro[cant]ur & irretiunt.

Aliud genus eſt aucupan[di a]ves fluviatiles & paluſtres, [quæ] in aquis victitant, de quo l[...]

a Euſ l:3 hiſt·Eccl.c.17.b 15. Iunii
c S Amb lib·4. Luc cap: 5

E

ſebium Nierenbergium audi-, *a* qui in hiſtoria naturæ oddam aucupii genus hacte-s inauditum, & narratu face-imum commemorat. Apud ulares (inquit) Hiſpaniolæ præ-im, per vadoſa ſtagna, volu-m natantium diverſa ſunt ge-a, Anates, Anſeres, Cygni, Fu-, Haviæ, Mergi, & multæ ejuſ-di. Ad ripam conſita arbor, profert ingentes cucurbi-, quæ deciduæ, & per aquam tantes ſecuras reddunt volu-. Auceps ergo magna cucur-, uti galea, faciem larvatus, & nto tenus ſtagnum ingredi-: atque ita ad agmen natan-n volucrum contendit: è ous quam mox una cucurbitæ derit, ille ilicò exertâ manu comprehendit. Cæteræ vo-es ſuâ ſponte ſubnataſſe co-em ratæ quærendi victus cau-nil ſolicitæ ſuum iter proſe-ntur, & pedetentim in aucu-nſidias cadunt.

aluſtres aves, quæ loca aquo-colunt, nonne appoſitè e-ſos deſignant? ut enim ana-anſeres &c. roſtro ſemper quido, naribus rubicundis, va-ates incedunt, item & ebrio-cquis porrò anceps, qui ſin-aquatum deducit, & miſe-prehendit, niſi ſtrenuus po-? Hinc illæ uxorum queri-æ, dum rem familiarem ad s redactam vident, maritos râ ſuâ bonos ac probos eſſe, omne malum eis à conſortio nire, quod & ipſi de ſe fa-r compluros, ebrietatem ſe ari, at ubi in tales ſocios erint, ſuaviter ſe duci & ſe-duci. Quod olim Seneca vel Gentilis notavit: *b Ebrioſus convictores in amorem vini traxit.* Nemo ferè tabernas incomitatus ingreditur. Hic caupo ſub aquis, in caveis deambulat, & unum poſt alterum captat & decipit? Idque ſolertiſſimè per ſocios, quaſi per aves illices. Cornelius in illud Proverbiorum cap. ſeptimo: *Velut ſi avis feſtinet ad laqueum.* Vidi (inquit) in Belgio anates poleutrias ſive illices & ſeductrices, ab aucupe cicuratas, quæ ad anates ſilveſtres advolantes eas turmatim poſt ſe ad retia ducebant, magno aucupum lucro. Quæris in popinis, in conviviis illicia? quot pocula, quot vitra, tot retia viſcata: hic invitat ad hauſtum, ad ſanitatem uxoris, ille ad ſanitatem fratris, ſororis, iſte ad novæ nuptæ, alter ad Principis, Regis &c. Quóque faciliùs irretiant, ipſis vitis ſurculis & pampinis vina coronant, ut hoc virore capiant, cui illud Auguſtini congruere videtur: *c Itaque nobis faciebant, quod inſidias aucupes ſolent, qui viſcatos ſurculos propè aquam deſignant, ut ſitientes aves decipiant.* Ubique dæmon homini laqueos nectit, & uti aves per aves optimè capiuntur, ita homo per homines. Num. 33. *Intrantes terram Chanaam, diſperdite cunctos habitatores terræ illius, confringite titulos & ſtatuas comminuite, atque omnia excelſa vaſtate, mundantes terram.* In quæ verba Oleaſter: prius præcepit habitatores expellere. 2. perdere titulos. 3 imagines. 4. delubra. *Prius homines,*

ieremb. hiſt. nat, lib: 10. c: 98

b Sen. l: 3. de ira c. 8 c Aug lib. de utilitate credendi. It ſ. loquens de Manich.

quoniam nihil citius hominem pervertit, quàm alter homo. Auceps ille ſtygius ſub arbore in paradiſo latitabat; cumque parentem noſtrum propoſitâ eſcâ in retia pellicere non poſſet, ad hanc volucrem inducendam, conſimili ave utendum duxit: Evam ad eſcam pellexit; quæ capta & decepta, virum decepit. Noſtis eſcam, non minimam aucupii partem eſſe, de qua Origenes: a ,, quaſdam illecebras eſca-,,rũ aucupes proponunt, ut faci-,,lius aves capiant per oblectamẽ-,,tum. Ita captus fuit Propheta ille 3. Reg. cap 13. à Deo in Samariam miſſus, vir ſpiritu Dei plenus, altare, in quo impius Jeroboam idolo thus adoleverat, per medium ſecuit; tamen quia in reditu à Pſeudo-Propheta ad ſumendum ſecum cibum allectus eſt, miſerè à leone diſcerptus periit. Eſca illa gulæ plures homines quàm volucres fallit & perdit. Fuit qui ingenioſo ſymbolo rem exponens, aves captas, & oculis orbatas, caveis incluſas, oculis ſubjecit, hoc brevi lemmate adjecto?

Tam grave ſervitium, quàm levis eſca parit!

Hoc enimvero ii ſerius queruntur, qui in tenebras exteriores projecti, & ad carceres æternos graviſſimamque ſervitutem detruduntur; idque quia per eſcam fallaciter inducti & ſeducti ſunt. Unus qui convivum feſtis ſolemnioribus exſtruit, manè domeſticos à ſacrificio, à prandio omnes à concionibus, laudibus & cultu divino ſodales avocat & retardat. Ubi illud Auguſtini ſcitè

a Orig hom 7. in Ezech.

obſervandum, unde *Sodales* n
men ſuum ſortiti ſint: *b Sodales*(
quit) *dicti ſunt, quòd ſimul eda*
quaſi ſimul edales. Qui neſcio q
temulentiæ aut luxuriæ viſ
animos capiunt. Experto cre
te: *c Cupiditas*(inquit Auguſtin
viſcum facta eſt pennarũ noſtrar
eliſit nos de libertate aëris noſtri
eſt aurarum illarum liberarum ſp
tus Dei: inde eliſi perdidimus p
nas, & fuimus quodammodo ca
vati in aucupis poteſtate, in iſta
inter tanta ſcandala, inter t
multa peccata, inter tantas t
bas tentationum quotidianar
quotidianarum ſuggeſtion
malarum, quid facio? Et quid
facis inter illas adoleſcens! q
tu puella, quid tu ancilla, q
tu? non audeo totũ dicere. Al
cautelam docet Sapiens: *d* N
amicus eſſe homini iracundo,
que habitaveris cum viro furi
ſo; ne fortè diſcas vias ejus, &
mas laqueos animæ tuæ." Q
magis pronũ, quàm litigioſæ
lieri commorantem etiam ri
indies domum, viciniam om
tumultu ac jurgiis complere,
vioreſque longè per hanc tur
quàm ab ipſo cacodæmone
ri? Hic enim diu multumque
tur laboraſſe, ut in familia
dam diſſidium concitaret,
fruſtra. Dum viciná fœminá
eſt; par calceorum adpromi
hæc non modò familiam, f
mnem plateam conturbavit
peræ pretium à Diadolo ca
depoſcens, foras abducta e
trans fluvium apparuit dæ
& in oblonga pertica ca
porrexit. cauſam rogatus, e

b Aug. ſer. 50. de verbis Domi
c in Pſal 138. d Prov. 22

n propiùs accederet ; caveo t)nam tu perverſa nimiùm es, longè deterior. Ut fabula ſit, iſſimum illud, multa per homnes dæmonem moliri, quæ ſe efficere nequit. Unde ubi cleſiaſtes ait: *a Inveni amarem morte mulierem*, alius legit: eni pejorem dæmone mulien. Sed pergo porro. Qui fuſo cohabitat, aut cum iracun commercium habet, quid clivius quàm ut à verbis ad bera deveniatur? quàm ut al alterum ad duellum provo, hunc ſibi in ſecundum, in fin acharem aſſumat; nec deſtare audeat, ſed in laqueos idat, ſpontaneam mortem inrat? quid familiarius, quàm querulis, rixoſis, libertinis, rectatoribus, murmuratori, convivit, ut & ipſe illis contiat, in ſuperiores inſurgat, aut arentes contumax, jugum oe etiam optimus quiſque exiat? compertum id Joannis murmurabant Diſcipuli de uento, quod Magdalena ſuper s Chriſti effuderat; ſed hoc ida didicerant: *b Dixit ergo s ex Diſcipulis Iſcariotes, qui eum traditurus: quare hoc unntum non væniit trecentis denar, & datum eſt egenis*? Solus Ju murmurabat, ait Joannes. thæus verò dicit omnes Diulos murmuraſſe: *c Videntes m Diſcipuli* (inquit *indignati, dicentes: ut quid perditio hac? it enim illud venundari multo, ari pauperibus*. S. Thomas in na utrumque connectit, do: *Hoc eis Iuda dicente perſuafuit.* Attendite quid etiam in hoc ſancto collegio, unius pravi hominis conſortium non valuit, quot unus diſſolutus quandoque ex viris ac fœminis religioſis pervertit.

d Sicut grex totus in agris,
Unius ſcabie cadit, & porrigine porci,
Uvaque conſpectâ livorem ducit ab uvâ.

Et (ut ait Ambroſius) ſenſim ſine ſenſu, pravis convivendo, pravi fimus: ut poma quæ ab uno putrido contacta, putreſcunt; & una avis capta & decepta, centum alias in pedicas pellicit, & incertum exitium deducit: potiſſimùm ſi ejuſmodi perverſus homo in innocuas animas, in pueros aut puellas, in novitios & in ſpiritu debiles inciderit. Multa viſuntur nofocomia in oriente, *e* & præſertim unum Can bajæ in ampliſſimâ ac opulentiſſima civitate, magnificè & pulcherrimè exſtructum, fabrica ad omnium admirationem exculta ſuperbiſſimo apparatu: quod præterea donis & munificentiâ plurimorum, & annuis vectigalibus fuit locupletatum. Egregium illud opus erat noſocomium avium, in quo morbidæ ac ſauciæ volucres magnâ curâ ſtudioque fovebantur. Hoc amore Indi aviculas proſequuntur: quia Pythagoræ metempſychoſim edocti, volucres humanarum animarum capaces arbitrantur. Accidit autem in hocce valetudinarium, accipitrem uno pede ſaucium deferri, qui ut vires reſumpſit, in hunc innocuum gregem unguibus ac ro-

cl. 7 b Ioan. 12 c Matt. 26

d Iuv. ſat. 2 e Chriſt. antolog. p 1 c. 11, condit. 2. Maff. tom. 2. hiſt. relatio de M. Rege Mogor. ex ep. P. Ema. Pinneri.

ſtro involavit, nec mediocrem ſtragem edidit. Tales accipiter inter aligeros Lucifer fuit, qui quantum nocuerit, quidve vel hujus unius perverſi ſocii contubernium mali effecerit, cœlum ipſum conteſtabitur: ecquid enim nobiliſſimas illas mentes, ſublimes intelligentias, & naturæ & gratiæ lumine adeò illuſtratas à ſummo & increato bono, immaniſſimo rebellionis ſcelere apoſtatare fecit; totque cœleſtium ſpirituum myriades, Seraphico ardore inflammatas, in titiones inferni commutavit, niſi deteſtanda unius Luciferi ſocietas? Quo duce execiandi illi transfugæ, Deo ac Creatori ſuo contumaces, è cœlo in tartarum præcipitati ſunt. ubi peracutè quærit Rupertus Abbas, cur ſine mora, tantaque feſtinatione à bonis Angelis ſeparati ſint? ac animi ſui ſenſum exponit dicens: Deum diviſiſſe lumen à tenebris, dum rebelles Angelos à Sancti ſeparavit; additque Deum idcirco pœnam non procraſtinaſſe, ſed inflixiſſe ſubitò, ne peſſima perfidorum ſocietas, cæteros quoque in perfidiam & rebellionem abriperet. Talis accipiter in collegio Apoſtolorum Judas exſtitit. Hinc Abbas Iſaac in illa verba: *Quod facis, fac citò. Non priùs* (inquit) *Chriſtus crucem aſcendit, quàm Iudam è collegio dimiſiſſet? ne à ſocietate tam peſſimi viri alii errarent.* Unus enim malus faciliùs centū probos pervertet, quàm centum probi unum malum convertant: ut bene obſervat Gregorius Nazianzenus oratione vigeſimâ: *Faciliùs eſt vitium contrahere, quam virtutem impertire; quemadmodum etiam facilius eſt morbo alieno ci, quam ſanitatem largiri.* Faci una ovis ſcabioſa totum greg inficiet, quàm totus grex ſa unius ſcabiem tollat. Præc Roman. Philoſophus: *a* Sumu à converſationibus mores, & quædam in contactos corpo vitia tranſiliunt; ita animus ſu ſua proximis tradit. impudic rum cætus fortem quoque & licentem virum emollit: avaritia proximos virus ſuum tranſful Eadem ex diverſo ratio virt tum eſt, ut omne quod ſecū l bent, mitigent; nec tam valet dini profuit utilis regio, & ſa brius cœlum, quàm ani parum firmis, in turba melior verſari."

a Senec, l. 3. de ira cap 8.

§. II.

Fœmina laqueus & rete, ſtygius auceps abutitur capiendas animas.

Ovum illud aucupandi a cium ſcitè depingit Sa Proverbiorum 7. *ecce occurr mulier ornatu meretricio, præp ad capiendas animas.* 7 leg *quæ facit juvenum volare cord* ſubdit: *ſtatim eam ſequitur, ſi avis feſtinet ad laqueum; ſcit quòd de periculo animæ il gitur.* Nunc retia tendit ve nunc oculis, nunc capillis, que corporis ornatu aucu facit. Sic enim lena quæd pud Comicum. *b*

Hic noſtri quæſtus aucu militus.

Auceps quando concinna eam, effundit cibum,

b Plaut. in aſinaria.

Aves adſueſcunt. neceſſe eſt facere ſumptum,
Qui quærit lucrum.
ſæpe edunt: ſemel ſi ſint captæ, rem ſolvunt
Aucupi.
ſta eſt meretrix, lectus iliex eſt, amatores aves.

nc venationem uſque adeò eminis accommodatam exiſtiavit Eccleſiaſtes, ut ſingula am ejus membra, inferni præis ac venatoris eſſe dixerit inumenta. Ac inprimis inquit cleſiaſt. 7. *Sagena cor ejus*, tum licet cum externis judiciis ſe odit vultu, vocé, geſtu Ubi forpro pectore, cor accipiens, ad reticula alludit, quibus impucæ pellucido ſipario, veluti reulo nuda ubera furtivè oſtennt. Sed à capite potiùs ordiaır. Quid tam familiare mulieous, quàm reticulo crines comecti? Et quæ magis opportuna ic venationi ſylva, quàm criım, ut rectè ab illicio, vernacu idiomate *Locken* nuncupen:, quibus non unus irretitus eſt de ad oculos veniamus; de iis ſum Ambroſii audiamus: *a ılta* (inquit) *retia tenduntur à ıbolo, multi laquei. Oculus mere :is, laqueus amatoris eſt, ipſi nobis ri oculi retia ſunt.* Et ideo ſcrim eſt, *ne capiaris oculis*, qui inſe non modò tunicam retimem, ſed & retia tegunt. ucos per ſe Dæmon irreti, niſi hiſce decipulis, & lais uteretur. Hugo Carenſis pſalm. 90. *Retia diaboli ſunt æ mulieres*: & uti de candeicitur: *Accenderet unica mille* falleret *unica mille*. Nam, ut ait Simon Caſſianus: *b Una præcapta, index ad capiendas alias facta eſt.* Quid oris, ac labiorum gratiam commemorem? de qua Comicus: Viſcus merus veſtra blanditia eſt Efficacius Mediolanenſis Antiſtes: *c Verba petulantis mulieris cupiditatum retia ſunt.* Quod ſi cantus acceſſerit, prorſus aucupem expreſſerit: notum eſt illud Martialis:

Non tantùm calamis (& calamiſtris) *ſed cantu fallitur ales,*
Pallida dum tacita creſcit arundo manu.

Quot juvenes noctu cytharam pulſantes, puellas à ſtrato pellexerunt? quot puellæ caſtos juvenes voce ſuâ in laqueos induxerunt? ſcilicet ille rectè canit:

Fiſtula dulce canit, volucrem dum decipit auceps.

Refert Petrus Alfonſus in ſua Hiſtoria: *d* cùm duo ſocii iter facerent, devenerunt tandem ad viam ubi fatuorum congregatio morabatur, horum cantu ac fiſtulæ ſono, unus allectus eò tranſire voluit; altero renitente, ac alio deflectente: hic verò adeò cantus ac chorearum illecebris delectatus fuit, ut eorum conſortio ſeſe adjunxerit. Dum ecce non multò pòſt, unus illorum in villa homicidium perpetravit: hic autem peregrinus inter complices captus, capite damnatus eſt; quod ut ſocius, qui ab eo in via declinarat, inaudiit, exclamavit: vero illud longè verius Sapientis pronuntiatum: *e Diſcede ab iniquo, & deficient mala abs te.* Miſer hic ſequitur: *f Velut ſi avis feſtinet ad*

a Ambr. lib. 3. de pœnit. cap. 14
b Lib. 11 cap 1 c Amb. cit. c. 3
d Drex. Nicet. l. 1. cap. 9. §. 2.
e Eccl 7 f Prov. 7

laqueum, & neſcit quod de periculo animæ illius agitur. Gordiana Magni Gregorii amita, ut ipſe deplorat. l. 4. dial. c. 16. licet ſanctiſſimo ſororum Tharſillæ & Æmilianæ exemplo frueretur, quia tamen plus æquo gaudebat conſuetudine cantatricum ac ſaltatricum puellarum, miſerè ſeducta fuit, & *Neſciit, quod de periculo animæ ageretur.* Multùm laborarat Auguſtinus in ſuo Alipio, ut ejus animum à ludis Circenſibus avocaret; & prorſus perſuaſerat; dum quidam ejus amici & condiſcipuli, fortè de prandio redeuntes, obviam facti, familiari violentiâ in circum trahunt, & ſequitur ſicut avis ad laqueum, idque cæcus, quaſi ſic tutus, animum enim obfirmârat oculos claudere. Quid fit? dum theatra inſaniunt, dum fiſtula dulce canit, captus eſt, *a & non erat jam ille, qui venerat, ſed unus de turba, ad quam venerat, & verus eorum ſocius, à quibus abductus erat. Quid plura? ſpectavit, clamavit, exarſit. Abſtulit inde ſecum inſaniam qua ſtimularetur, redire non tantum cum illis, à quibus prius abſtractus eſt, ſed etiam præ illis, & alios trahēs*, ipſemet auceps factus. Philoctetes neſcio quo telo ſaucius, vitam tamen omnem aucupio prorogabat: *b* configebat tardus celeres, ſtans volantes, pennarumque contextu, corporis tegumenta faciebat; complures ſaucii, ſed telis cupidinis, vitam aucupio agunt, configunt tardi celeres, contemplantes & ſtantes, volantes. Quin & fœminæ, ut ad eas revertamur, hoc aucupium exer-

a Lib.6 Conf. cap:8
b Cic:lib:5 de finib.

cent, quæ quidquid cimeliorum
inaurium, pancarpiorū, monilii
geſtant, hoc artificio & quæ
ſibi compararunt, pennarumq
contextu tegumenta faciu
Quibus graviſſimè commina
celebris Eccleſiaſtes B. Thon
de Villa Nova: *c Væ miſeris m*
lieribus, quæ in hoc fœno poliend
adornando, formando, decorando
tam expendunt: veſtes pretioſas
jocalia, & murænulas, & alia p
rilia & vana curioſius perquiren
factæ ſunt laquei dæmonis, ad cap
dos ſtultos paſſeres. d Multò v
nequiùs, dum infames illæ,
proſtitutæ pudicitiæ venatric
ut cum Petronio loquar, proſt
in nebula linea, ventum texti
indutæ. *Video ſericas veſtes*, in
Seneca, *e ſi veſtes vocandæ ſu*
in quibus nihil eſt, quo defendi
corpus, aut denique pudor poſſit.
gyptia mulier ſic inſtructa, Jo
phum in caſſes pellicere ſtudu
de quo præclarè Ambroſius
Immiſit oculos uxor Domini ej
Joſeph; hoc eſt, non ipſe ſe oſte
vit, nec cepit incautum; ſed
retia ſua miſit, laqueos ſuos ſp
&c. *g ſed fruſtra jacitur rete,*
oculos pennatorum. At quàm
ci ejuſmodi pennati! quàm
ti æternùm *optarint pennas*
habuiſſe ſuas. Aucupium mu
ris hujus eleganti penicillo pi
in tabula expreſſerat, hoc b
lemmate ſubjecto: *Plures eſ*
venire tales Dominas, quàm t
ſervos. Tales pellices & aucu
quàm tales aves. His retibus
tiſſimi Sampſones, ſapientiſ
Salomones, ſanctiſſimi Dav

c Conc.1.Dom:3. Advent.
d Tolenaer Eccl p:525 e Sen.l
benef c 9 f S Ambr, l. de Io
cap 5 g Prov. cap 1

ca

capti & decepti ſunt: quò enim ſpectat mentita frons, ceruſſatæ genæ, criſpum capillitium, omniſque oris venuſtas? niſi ut, Greg. Nazianz. teſte; *a ea pluribus vi ſui, tam ſecum ac rete avium gregibus traſtet.* Eodem ſpectat illud Clementis Alexand. l. 2. Pædag. c. 10. *Fœminis caput tegere, & vultum adumbrare juſtum eſt; neque enim honeſtum eſt, corporis pulchritudinē eſſe hominum aucupium.* Quid fucos ac pigmenta commemorem? ſufficeceris fœminas unguento delibutas (quæ ſicut columbæ ad feneſtras) iis columbis conferre, quæ unguento illitæ alias ſecum abducunt, ut videre eſt in ſymbolis Cauſſini l. 6. Polyhiſt. 43. & Landæi artif. Euangel. titul. auceps.

Ex quibus patet non phantaſticam fuiſſe viſionem magni Antonii, dum ſuper orbem univerſum expanſos vidit laqueos; quod ipſum Chryſoſtomus hom. 15. ad populum Antiochenum confirmat.

Quare ſi nomini, ſi æſtimationi, ſi bonis corporis & animi, ſi ſaluti conſulere velis, ſequere monitum ſapientis, *b eruere quaſi damula de manu, & quaſi avis de manu aucupis*; exemplo Franciſci de Sales, qui dum Paduæ ſtuderet, vitæ liberioris juvenes ei retia tetenderunt, puellam ſubornant, *c ornatu meretricio præparatam ad capiendas animas.* Conveniunt Franciſcum, *d* invitant ut ſecum velit inviſere clariſſimum quendam D. Doctorem, qui primum Paduam advenerat: comitatur, ducitur ad domum hujus puellæ, ſequitur quaſi avis ad laqueum, aſcendunt ad ſuperius cubile, puellam inducunt, quæ blande illum excepit & ſuaviter confabulari eccœpit, ſociis interea ſeſe clam ſubducentibus. Franciſcus ubi ſe ſolum advertit, ac illam molliorem ſermonem auſpicari, pudicitiam ejus aucupari, in faciem ſcorti exſpuit, & cum ſtupore auſcultantium ſodalium, Eure ocyor aufugit, nec poſthac conſimili aucupum gregi ſe commiſit. Hunc ſequere, & imitare, & ut Hieronymus ad Nepotianum: *tales habeto ſocios, quorum contubernio non infameris, non quærantur veſte, ſed moribus: non calamiſtro criſpent comas, ſed pudicitiā habitu polliceantur. Talis quiſque cenſetur, qualis eſt qui cum verſatur.* Ac tandem hoc aureo epiphonemate concludit: *noſti, aves concolores ſimul volitant. Vis noſſe hominem, attende quorum familiaritate aſſueſcat. Amicitia pares aut accipit, aut facit.* Idem teſtatur Plutarchus l. de amicitia: *talis eris, qualis converſatio quam ſequeris.* Chameleon induit omnes colores rerum, quibus accedit. Si cum viro literato agis, ſermones erunt de literis, de ſtudiis. Si cum bellicoſo, de rebus bellicis, ſtratagematis, vallis, propugnaculis. Si cum venatore, de ſylvis, de canibus, de prædis. Si cum laſcivo, de amatoriis. Si cum ebrioſo, de poculis, quod genus vini optimum. Ita qui *e communicaverit ſuperbo, induet ſuperbiam.* Sed quoniam huc referri poſſunt, quæ de noxia conſuetudine parte 1. Dom. 13. poſt Pent. enucleatè tractavimus, concludo, & ut præ-

a Greg Naz cont mulieres ſe ornantes. b Sap. 6 c Prov. 7 d In vita.

e Eccl. 13

vam ſocietatem declinetis, efficaciſſimum illud motivum ſubnecto. Quemadmodum non minimum beatæ menti gaudium ac voluptas eſt, ſuaviſſimo Redemptoris noſtri ſanctiſſimæque matris, totque millium fortiſſimorum Martyrum, Confeſſorum, virginum contubernio frui, ac beatorum, quibus hic convixit, angelorumque choris intereſſe, ſic & reprobo tormentum erit maximum, ſocietate tam execrabili æternùm liberari non poſſe. Quid ſentias, ſi cogaris, dum ſanus es, inter ulceroſos, morbidos, cadaveroſos homines, in eodem hypocauſto noctes dieſque agere, crura ſanie taboque fluentia cernere, fœtores ferre, lamenta eorum, & complorationes varias audire: cùm ille ingemiſcit, ille queritatur, ille tuſſit, hic penè pulmones ejicit, alius plorat, prope expirat alius. O qualis infernus eſt, dices, inter hos vivere; ſed ô peccator, quàm hoc ad infernum nihil eſt! balſamum eſt, quod fœtorem vocas; muſica eſt, quod lamentationes dicis. Ludus eſt, quod cruciatum appellas; paradiſus eſt, quod infernum credis. Nam ſi grave ac moleſtum ſit inter paucos verſari, quibus odio ſis, quid ergo moleſtius, quid acerbius quàm illic eſſe, ubi nemo alterum amat, ubi omnes alterius flagrant odiis? hi mores ſunt in

aula ſatanæ, omnes qui ſic ſe
ditè amant, ſic mutuis arde
diis ut alter alterum ſi po
dentibus laceraret: nam h
dentes incolæ, & in aliis,
ſeipſis imaginem Dei ext
oderunt: ſicut enim Deum
quidquid eſt Dei, ſummo p
quuntur odio; at inter tale
meſticos ſemper vivere, ace
ſimum vitæ genus eſt. Et ſic
priſci Poëtæ veriſſimum:

a Nec poſſum tecum vivere
ſine te.

Oculos verò potiſſimum to
bit, eorum ſociorum præ
qui cauſa extiterunt damn
nis. Quos tum perditioni
ac tormentorum auctores,
omnibus execrabuntur. Al
rum ſocietate non poſſe lil
gravius ſupplicium eſt, qu
foveam ſerpentibus plenam
jici, nec inde umquam edu
colubris aſſiduò morderi,
quam emori.

Hæc ſocietas minimè ſoc
id facilè à quovis impetre
pravas illas ſocietates potan
ludentium, pejerantium, ol
na crepantium, vitia comi
cantium quàm ſtudioſiſſim
giat, & quidquid pravi con
eſt, caveat religioſè, cum c
hic conſueſcat, quorum c
bernio tota æternitate in
congaudere valeat.

a Mart. lib. 12. epigr 47

EMBLEMA XXXVI.

Prudentiores filiis lucis. Luc. 16.

ILLE CATUS PRÆDATUR UT UNAM. a

DOMINICA OCTAVA POST PENTECOSTEN.

Majori ſolertiâ *filii tenebrarum* terrena & fluxa ſectantur, quam *filii lucis*, cœleſtia & æterna.

§. I. *Milites & Mercatores pro corruptibili coronâ, & fluxis bonis magis deſudant, quàm nos pro æternis.*

§. II. *Homines ſeculares, vanitati ac mundo multò impenſiùs dediti quàm nos veritati, & animi cultui.*

a Horat l 2, ep 2. Ovid. l. 3. de arte.

DOMINICA OCTAVA POST PENTECOSTEN.

Prudentiores filiis lucis. Luc. 16.

TARTAREOS hoſtes, nocturnos lemures, tenebricoſos feles, catos ac cautos, ut animas velut mures venentur, Auguſtinus ſub indicare voluit, *a* dum ſe eorum inſidiis ereptum gloriatur: exponens quippè illud Pſalmi: *ipſe liberavit me de laqueo venantium.* quærit quid eſt hoc? unde eruet me? *de muſcipulâ venantium* inquit, ubi ut Lanuza obſervat, *b* Cacodæmones facit nocturnos venatores, felium in morem, per noctis tenebras nos miſeros, velut muſculos, cautè & callidè inſectã tes. Aſſeclas verò ſibi adſciſcunt filios tenebrarum, quibus idem ſtudium, majori longè ſolertiâ, aſtutiâ, labore, vigiliis fugitiva & terrena aucupari, quam filiis lucis, ut cœleſtia & æterna conquirant. quod in divinis ſuis commentationibus Africanus Antiſtes expendens, in has amariſſimis lachrymis plenas voces prorumpit: *c* „Amator hominum benig- „niſſime, Judex æquiſſime! diſcer- „neſne hoc æquum & juſtum eſſe, „ut filii hujus ſæculi, filii noctis & „tenebrarum, ferventiori deſide- „rio & ſtudio diligant, & quæ- „rant perituras divitias, fugitivos „honores, quàm nos ſervi tui di- „ligimus te Deum noſtrum, per „quem facti, & redempti ſumus? quod quàm indignum, luculentius exaggerabimus.

a Aug. in Pſal 90.
b Lanuza hom. 26 § 17. n. 7.
c Aug. in medit, c, 3 5.

§. I.

Majori ſolertia milites Mercatores pro cor[...] corona & fluxis bonis ſudant, quàm nos pro a[...] nis.

FOrtiſſimi athletæ, qui o[...] apud Romanos decertar[...] voluptatem omnem, quæ v[...] corporis enervat, averſari, d[...] cias ac cupedias, quæ homi[...] molles ac effœminatos redd[...] deteſtari, juxta illud Pauli, con[...] rant: *d omnis, qui in agone con[...] dit, ab omnibus ſe abſtinet.* Gra[...] πάντα ἐγκρατεύεται, *per om[...] temperans eſt*; & ut Cyprian[...] *Continens.* Cornelius hîc: om[...] delicatis cibis abſtinebant, [...] certo neceſſario victu, ſeu pa[...] athletico utebantur. Inſup[...] nullos labores quantumvis [...] duos recuſare, vitam & ſang[...] nem in apertum diſcrimen [...] care non reformidabant. u[...] Trajanus, ut Lipſius ex Di[...] refert, *e* gladiatorum de[...] millia dedit, qui nullis adver[...] ictum armis muniti, toti vuln[...] bus patebant: *f nihil habent, [...] tegantur, totis corporibus ad ic[...] expoſiti, numquam fruſtra man[...] mittunt*, pergit porrò, ſævien[...] populi voces exprimens: *occi[...] ure, verbera. quare tam timidè [...] currit in ferrum? quare parum [...]*

d 1 Cor. 9
e Lipſii Satura l. I. c 12
f Seneca ep. 7.

daſter occidit? quare parum libenter moritur? plagis aguntur in vulnera,& mutuos ictus, nudis & obviis pectoribus excipiunt. in has leges ferreas jurabant: *a in uſtionem;verbera, necem* quæ gladiatores patiebantur ex more. necem :um cecidiſſent, & ferrum jubeentur recipere: flammam & erbera, ſi quando timidius pu;rarent, aut fugerent à ferro. *A*:ion in Horatium: *gladiatores ita e vendunt, & cautiores faciunt uri lammis, virgis ſecari, ferroque neari.* quorſum hæc? niſi ut po›ulo lanienâ ſuâ ludum facerent, ſanguine ſuo ſpectacula præbeent, per vulnera plauſum, & nille per diſcrimina, coronam ibi futilem ac corruptilem con›uirerent? *b* & hi *quidem,ut corruptibi em coronam accipiant,* lau:am, populeam, gramineam, aamve,quæ ilicò marceſcit.ab illa ›rtitudine(ſi tamen ex vero fortudo eſt) Tertull. Adv. Gnoſt. ap. 5. argumentum ſumpſit, ut hriſti Athletis adderet animos, orte fortiores. ſic enim ad illos tiore ſtylo: „quid gravatur pati nunc homo ex remedio, quod non eſt tunc gravatus pati ex vitio? diſplicet occidi in perditionem? nauſeabit ad antidotum, qui hiavit ad venenum? Miſeram orſus iſtiuſmodi hominum nditionem Auguſtinus miſera-s, oſtendit pleroſque qui etinnum militant, iis quàm fiillimos eſſe: „*c* veterani homines inquit, qui in militiâ laboant, & verſantur inter vulnera ot annos, incipiunt militare à ›ventute, exeunt ſenes, ut habe-t paucos dies quietos ſenectutis ſuæ: quando eos jam ipſa ætas incipit gravare, quos bella„ non gravant. quanta dura tolerant? quæ itinera, quæ frigora, quos ſoles, quantas neceſſitates, quæ vulnera, quæ pericula? & non attendunt patientes hæc omnia, niſi paucos dies quietis, ad quos utrū pervenient, neſciunt. Quam atduum *à juventute* patrios lares, parentes, propinquos, omnia vitæ commoda relinquere, & caſtra ſequi? vigilias, frigus, æſtum, famem, ſitim, extremam quandoque inediam tolerare, vitam omni monaſticâ duriorem inducere? mitto, in quæ ſe ultrò ingerunt pericula, quibus fortiſſimi ac generoſiſſimi ut plurimum involvuntur; & hæc omnia gregarius miles intrepidè aggreditur, ut panem victalitium mereatur. alii ut levem auram honoris, ut ſigniferi, centurionis, chiliarchæ titulos, ut *coronam corruptibilem*, ut *paucos dies quietis* ſibi conquirant, quos milleſimus vix adipiſcitur. hæc nos, ac longè minora pro immarceſſibili gloriæ corona refugimus. præclarè Tert. ad Mart. cap. 4. "ſi tantum, *inquit*, terrenæ gloriæ licet de corporis & animi vigore, ut gladiū, ignē, crucem, beſtias, tormenta contēnant, ſub præmio laudis humanæ poſſum dicere: modicæ ſunt iſtæ paſſiones ad conſecutionem gloriæ cœleſtis." ac tandem nos imperitos, imò ſtultos mercatores arguens, ſubdit: *tanti vitrū, quanti verum margaritum? quis ergo non libentiſſimè tantùm pro vero habeat erogare, quantum alii pro falſo?* Quis ergo non libentiſſimè tantum deſudabit, decertabit pro cœleſti illâ, & ampliſſimâ Jeruſalem, quantum hic pro exigua urbecula v.g.

a Lipſ cit. l. 2. c. 5 *b* 1 Cor. 9
c Aug. in Pſal 36. ſerm. 2

Oſtenda, vel Breda, quæ tantum laboris, calamitatis, & ſanguinis ſteterunt, aut quantum pro pugillo terræ, exigua munitiuncula exantlatur? cum orbis univerſus, atteſtante Seneca, *a* in comparatione cœleſtis illius urbis, punctum ſit; quod tamen ferro, & igne dividitur. plus dico, ſi tota Græcia in armis ſteterit, ſi decennali bello Trojam afflixerit, univerſam urbem incenderit, tanto generoſiſſimorum juvenum ac heroum ſanguine & interitu depugnatum ſit pro una Helena, de qua Poëta:

Quid petitur tanto niſi turpis adultera bello?

quid nos pro increata illa Dei pulchritudine, pro venuſtiſſima illa æternæ veritatis, ſeu divinitatis forma contemplanda, facere par eſt? *b incomparabiliter quippè pulchrior eſt veritas Chriſtianorum, quàm Helena Græcorum: pro illa enim fortiùs martyres noſtri, contra hanc Sodomam, quàm pro illa, mille heroës adverſus Trojam dimicarunt.* aculeum hìc in ſegenes Chriſti commilitones, exerit Doctor mellifluus: *c quis igitur finis, fructuſque ſecularis hujus non dico militiæ, ſed malitiæ? ſi & occiſor* (ut ſæpius accidit) *lethaliter peccat, & occiſus* (qui in peccato mortali) *æternaliter perit.* ex quibus, *ad confuſionem noſtrorum militum Chriſti* docet, quantò ſatius ſit, in ſe, in carnem, in vitia ſævire, pro regno cœlorum, quod vim patitur. *d Quid fabros, aut cæmentarios, cæteroſque ejuſmodi operarios neceſſe eſt numerare?* horum laborem, ſudorem, moleſtias, vigilias vobis conſiderandas relinquo, & oculos animoſque ſi lubet, a[d] mercaturam convertamus; occu[r]ret primum veriſſimum illud Po[ë]tæ:

e Impiger extremos currit Merc[a]tor ad Indos.
Per mare pauperiem fugiens, [per] ſaxa, per ignes.

Studia Mercatorum hujus ſec[uli] conſiderate: quomodo ſuo a[b]ſorpti & toti immerſi lucro, aliud planè cogitare non videa[n]tur; hinc omni tempore & lo[co] omni occaſione occurrente, M[er]cator lucro inhiat: ſeu menſæ a[c]cumbat, ſeu cubitum conced[at], ſeu ſtrato aſſurgat, de eo diu n[o]ctuſque cogitat, hæc illi cogitat[io] ſomnum interturbat. accedit i[n]ſatiabilis ſitis habendi, & auri [sac]ra fames de præpoſteris illis h[o]minum ſtudiis, curiſque, queſ[tus] olim Auguſtinus, aſſumptâ D[o]mini perſonâ: *f jubet avaritia [ut] mare tranſeas, & obtemperas; ju[bet] ut te ventis procelliſque committ[as] ... jubeo ego ut ante oſtium tuum, ex quod habes des pauperi piger es faciendum ante te opus bonum; ſtrenuus es ad tranſeundum ma[re],* ſtrenuus es ut horrea tritico [re]pleas, penuaria vino & oleo [re]dundent, ciſtæ & ſacci, auro argento turgeant.

Hoc nos imitari non pige[a]t, omni ſtudio in illud incumbe[re] quomodò noſtrũ indies cœle[ſte] peculium adaugeamus. quomo[do] de virtute in virtutem creſce[re] & gratiæ theſauros accumul[are] valeamus. quo argumento ſ[i] ruborem ſuaviter incuſſit Abb[as]

a Senec praefat nat quaeſt.
b S Aug ep: 9 c S. Bern ad milites templi c: 2 d Bern declamat ecce nos reliquimus omnia.
e Horat l 1. ep: 1
f S. Aug in Pſal 48

Claræꝟallenſis: *a utinam*, inquit, *fratres, nos ſic eſſemus cupidi gratiæ ſpiritualis, quemadmodum ſeculares homines pecuniæ temporalis: magna enim confuſio, magna valde, quod ardentiùs illi pernicioſa deſiderant, quàm nos utilia: citiùs illi ad mortem properant, quam nos ad vitam.* Hac de cauſa magnus ille Indiarum Apoſtolus, *b* Franciſcus Xaverius erubuiſſe, & ſuccenſuiſſe legitur, quòd mercatores priùs ad Japonas penetraſſent, fluxas ac perituras merces ſuas illuc devehendo, quàm ipſe ut cœleſtes theſauros, quibus fides orthodoxa propagari, ac regni cœlorum limites dilatari poſſent. Erubeſcamus itaque, & confundamur, quod filii hujus ſæculi, prudentiores & multò vigilantiores ſint, ut inanes honorum titulos, ac fluxas opes aucupentur, quàm nos ut opes cœleſtes, & dignitates æternas conquiramus: cùm tamen redemptor noſter, divino illo increatæ ſapientiæ conſilio, regnum cœlorum, *c homini negotiatori conferre* non dubitarit, nosque omnes negotiari juſſerit, dicens: *d negotiamini dum venio.* quô quid aliud commendat, quàm ut eam curam, diligentiam, ſolertiam, pro regno cœlorum, in quo gloria, & divitiæ ac theſauri reconditi, quo fur non appropiat, adhibeamus, quàm mercatores hujus mundi, *e nonne ipſorum inſatiabilia deſideria, arguunt nos negligentiæ & tepiditatis? pudeat certè ſpiritualium nos bonorum minus cupidos inveniri.* unum vobis in exemplum adduxiſſe ſufficiat, de quo eruditus virtutis magiſter commemorat: Mercator quidam ſummâ pecuniæ ſatis mediocri, *f* quercus emit in ſilvâ vulgo notiſſimâ, hac conditione, ut tot excidere illi liceret, & ſuas facere, quot ictu ſecuris notare poſſet per integrum diem, ab ortu ſolis ad occaſum. pacto hac ratione inito, Emptor per plures dies & hebdomadas, nemus hoc inambulavit: ſagaci oculo luſtrando, & obſervando quercus prægrandiores, ſibique maximè vicinas; tum quomodo de una ad alteram, breviſſimo itineris intervallo convolare poſſet. cumque ſtudiosè magnâ copiâ, oculo & animo, omnia robora deſignaſſet, diem huic mercaturæ opportunum elegit, Junii diem longiſſimum, nempè ſolſtitii, neve particula boni diei præteriret, fruſtum panis, & potum neceſſariũ aſportavit. mox ut illuceſcere occœpit, tanta contentione, celeritate, ſolicitudine opus aggreſſus eſt, ut graviſſimo Domini detrimento, ſylvam duarum leucarum in longitudine, unius in latitudine, omni ferè quercu ſpoliarit. cui tandem ſubjungit: nos filii lucis, ad lucrum animæ cæcutientes, oſcitantes, dormitantes ſumus: Ecquis enim ea diligentia ſe manè ſtrato eripit, tanto ſtudio ſalutis ſuæ negotia pertractat? Ecquis tanta animi contentione, altas quercus ſuperbiæ, avaritiæ, iræ, luxuriæ, pervicaciæ, decutiat atque proſternat? nullius verò damno, at noſtro ſummo emolumento cœleſtes ſibi divitias conquirat, quas modò dum tempus habemus,

a S. Bern. ad fratres de altitudine & latitudine cordis ſerm: 1.
b In vita l. 3. c. 6.
c Matth. 13. *d* Luc. 19.
e S. Bern. ep: 341.
f Crombeclus de perfect. l: 1. c: 38.

quilq ue

quiſque ſibi comparare deberet? unde juſtæ illæ Dei querelæ, juſtaque expoſtulatio, quam æquis oculis, attentaque mente, dum ſpectat Bernardus, hæc etiam in hominem jacit: *a Mirum eſt de te homo miſer, quod ad mala ſis totus avidus, totus promptus, totus facilis, totus ſapiens, & totus ſolicitus: ad bona autem es totus durus, totus piger, totus tepidus, totus ſtultus, totus incredulus & rebellis.* nimirum multis evenit, quod illi quondam, quem ſanavit Jeſus, ſummus & corporum & animorum medicus: habebat ille dexteram manum aridam, ex ſuccam & operi exercendo penitus inutilem; At ſiniſtram ſucco plenam, vividam atque expeditam. fuit æger ille, quiſquis is fuit, typus aliquis miſelli homuncionis, cui manus dextera, hoc eſt facultas ad bonum, arida atque impedita; ad malum autem prompta & expedita. Si potentiſſimus Hiſpaniarum Rex grega rium militem, ob operam gnaviter in bello navatam, in archivum ſuum, ubi omnes theſauri ejus aſſervantur, immitteret; ut tantum inde divitiarum aſportaret in ædes ſuas, quantum quarta horæ parte auferre poſſet, & vellet; quanta Deus bone! contentione ac ſolertiâ hoc breve tempus impenderet! quàm prompta hîc & expedita manus militis, hos auri argentique cumulos verſaret! dum ecce theſauri gratiarum & gloriæ, ſummi illius Regis tibi patent, *b quodcumque facere poteſt manus tua, inſtanter operare*, non oſcitanter, non pigritanter. nun-

dinas Imperator ſtupendâ m[...] ficientiâ proponi juſti, in qu[...] quiſque horæ ſpatio compa[...] poſſet, ſine auro aut argento; [...] ve pretio, ſed merè gratis, q[...] quid arrideret, aut adlubere[...] quas omnium undique cer[...] rentium ſtudium, oculorum [...] morumque aviditatem, p[...] vos expendite, & ad nun[...] æternitas, quæ momento ſt[...] convertite: virtutes hîc æte[...] præmiis, aut vitia æternis p[...] digna comparamus. *c non def[...] deris à die bono, & particula [...] doni non te prætereat* ſed ô [...] gram, ô inertem mortalium [...] ſiditatem! quam ut prorſus d[...] nandam redarguat, & è Chri[...] norum animis eliminet D. Ch[...] ſoſtomus, argumentum ſum[...] fortiori, videlicet ab urinatori[...] à ludis theatralibus, in quibus [...] gemmarum avidi mortales, [...] vanæ gloriolæ cupidi, nulli lab[...] parcunt, ut emant pretioſa p[...] cula. *d Homo urinator*, inquit, [...] *lam aliam ob cauſam, audet ſe ip[...] in profundum aquarum demitt[...] quam propter margaritas, bello[...] cauſam; & tu ut accipias theſau[...] deficere neſcium, non ſuſtines æſt[...] neque ſudorem. non vides iſtos, [...] ſedent in theatro quomodo ſudet, [...] doque capite ſolis radium accipia[...] quo fiant captivi mortis, & ſe[...] mancipia?* ubi aureâ fandi cop[...] hæc emiſit Chryſoſtom. tum [...] tum exclamat: *ad exitium illi [...] borant, & tu ad ſalutem ſegni[...] remiſſus es.* magna profectò [...] ſio, ut guttam roris concreta[...] è fundo maris hauriant, in ap[...] tum vitæ periculum ſe conjiciun[...]

a S. Bernard. ſerm. de miſeria hum.
b Eccl. 9

c Eccl. 14.
d Chryſoſt. hom. 2. de verbis Iſa.

ut ſimilem te præbeas, citra um vitæ periculum, *a homini otiatori quærenti bonas*(& veras *rgaritas*,quibus regnum cœlo- m comparatur, *ſegnis ac remiſ- es*. Hoc olim paucis, ſed gra- ſimis verbis, cum ſigno admi- ionis, exaggeravit Hierony- us: *b tanti vitrum, quanti pre- tioſiſſimum margaritum!* ſtulti e- n verò, ac ſtolidi mercatores! n hiſtoria non injucunda ex- nabit.

Amœno vir ingenio, Angeli- s Gazæus in ſuis piis hilariis:

Dum Callieno Roma ſubdebat caput,
Gyrovagus, aut ex Alpium convallibus
Mercator (ille de venuſtorum grege,
Qui defricandis ſe caminis devovent)
Romam adiit, & mox Gallieni in atrio,
Genus omne merces: tenias, monilia
Sub pergulâ patente, venales dedit.
Ve. ê.e viſum de gyneceo leves
Animulæ, avidulæ, comptulæ, pediſſequæ:
Et poſt coëmptas, quas ludebat reculas
Acus, inaures, annulos, crumenulas:
Monuere divam Gallieni conjugem,
Præſtare baccas pane ſideribus pares.
Accitus igitur mango gemmarum, ſuam
Pandit Apothecam Principi, & ſolitum ſibi
Valere tanti pejerans, adulteros
Vendit adamantes, & pyropos maximi.
Exinde collo & pectori appendit ſuas
Regina merces, & cubile inambulat,
Pavone glorioſior. fors affuit
Naſutus aliquis, & peritus quid rei
Diſtent lupinis æra; ſubridens ait,
Quanti ergo margarita, ſi tanti vitra?

Deceptam ſe Regina, & tanti vitrum, quanti magaritum coëmiſſe non ſine ſtomacho advertit. quæ ut ad mores referamus, ejuſmodi veſana mercatrix, habenda eſt Thomæ Mori uxor Aloyſia, quæ impiæ Regis ſententiæ marito ſubſcribere ſuaſit, ut ad 20. annos vitam prorogare, uxorem, liberos, propinquos, familiam omnem divitiis ac gloriâ florentem conſervare poſſet: ad quam Morus: vis ergo, ait, æternitatem viginti annis commutem? næ tu imperita es mercatrix, ô Aloyſia, *c & quaſi una de ſtultis mulieribus locuta es*: nam ſi annorum aliquot millia diceres, aliquid tu quidem diceres; ſed tamen ad æternitatem quid eſſent? velut umbra, velut ſomnium, velut momentum ad æternum, velut vitrum ad margaritam. non eſt cujuſvis inter ſmaragdum magni pretii, & inter vitreum lapillum per artem diſſimulatum, diſcernere: niſi advocetur doctus & peritus artifex, qui dolum detegat. quod oculis mentis perſpicuè diſpicies, ubi in alteram regionem commigraveris, ubi inve-

a Matth 11
b S.Hieron. ep. 103. ad Paulin.
c Iob: 2.

nies,

nies, *a* quod *argentum tuum verſum eſt in ſcoriam*, aurum tuum verſum eſt in lutum, ſeu ut Bernardus, *in glebas terræ:* ubi gemmæ omnes, ac lapides pretioſi, vitrum imò nihilum reputati ſunt. illic pluris venire lapides Stephani, ferrum Pauli, lignum Petri, craticulam Laurentii, ſubulas Criſpini, manifeſtò comperies. quare præpoſteros hic mortalium mercatus, damnat Hieronymus, non ſine luctu, tædio ac pudore ſui, id eſt humani generis. *b conſiderare*, inquit, *pudet quantus ſit fervor in ſeculo: ipſa magis ætate inflammatur divitiarum amor, inſatiabilis eſt, expleri neſcit harum cupido: celerem habituræ res finem, ſine fine quæruntur: nos cœleſtes divitias, immortales honores, pigrâ quadam diſſimulatione negligimus.*

a Iſa 1:
b S.Hieron ep. ad Demetriad.

§. II.

Homines ſeculares vanitati, ac mundo muliebri, longè impenſius ded·ti, quàm nos veritati, & animi cultui.

Videre propè indies eſt, quanto apparatu, quantâ curâ, quanto veſtium luxu, quanto temporis impendio, quanto omnium virium impendio, filii & filiæ hujus ſeculi, ad magnifica encænia, ad munifica convivia, ad ampliſſimas epulas ſe comparare, ſupellex omnis, parietes, atria, & potiſſimum inter convivas ſponſus ac ſponſa exornari conſuevêre. dies, & menſes, & anni hic breves ſunt; ut verò quis ad cœnam magnam, ad nuptias agni, debitum animi cultum, & veſt[...] nuptialem induat, minima c[...] tangit: Cum interim in ha[...] utpote non levem incuriam, c[...] leſtis ille paterfamilias, Augu[...] no conteſtante, *c* graviſſimè a[...] madvertat, exponens quippè il[...] Matth. 22. *Amice quomodo intraſti, non habens veſtem nup[...] lem?* exclamat: *avertat à n[...] Deus illud quod ſequitur: cum e[...] hæc peccator ille audiens obmu[...] ret, dixit Paterfam. ligate illi [...] nus & pedes, & projicite in tene[...] exteriores, ubi erit fletus & ſtr[...] dentium.* tanti ſupplicii cau[...] ſubjungit, dicens: *ecce qualem [...] tentiam accepturi ſunt, qui maj[...] de corpore, quàm de anima ſolic[...] dinem gerunt: & plus cogita[...] qualiter caro ſua parviſſimo tem[...] vivat in oculis hominum, q[...] quomodo anima ſua ornata bonis [...] ribus, ad beatitudinem vel ſimil[...] dinem perveniat Angelorum.*

Hæc conſideratio S. Nonn[...] Heliopolitanum Præſulem qu[...] tum commoverit audite, *d* c[...] videret hic Pelagiam, mulie[...] vulgarem, ad unguem unde qu[...] gemmis & auro cultiſſimam, f[...] tè tum tranſeuntem, in ejus c[...] templatione aliquantulum oc[...] defixus, dein ad circumſtan[...] verſus & quot, inquit, horas [...] tatis, hæc mulier expendit: d[...] ſe in cubiculo comit, lavat, un[...] componit, ornat, dum ſe c[...] nium oculis quàm exactiſſ[...] polit? & nos quantillum te[...] poris & ſtudii, neque id [...] nauſea inſumimus, ut anim[...] excolamus, ut Deo placeam[...]

c S.Aug ſerm. 102 de temp.
d Surius in vita Pelagiae. Rofwe[...] vit. Patrum l.1. pag. 37/

m dicto in lachrymas, & preces
lutus eſt, quibus à Deo impe-
vit, ut omnem corporis cul-
m ad animum Pelagia confer-
:. non una hac in urbe Pelagia
flenda eſt, quæ optimam, &
aximam vitæ partem, ante cry-
llum conſumit, in qua claſſe
aſcendi, ac cenſura gravi notan-
a juvenes, ut fœmina compti, in
os ignea jacula Antiochenus
æſul ejaculatur: *b In tonſtrina*,
quit, *ſedens, & tondens cæſariem*
cepto ſpeculo, crinium compoſitio-
n diligenter examinat, & adſtan-
conſulit, & ipſum tonſorem, an
iè quæ circa frontem ſunt, compo-
erit? & cum ſit plerumque ſenex,
venilibus inſanire vanitatibus non
ubeſcit; animæ verò noſtræ defor-
iditatem non aſpicimus.

Thomas Morus, ille Martyrum
nulus, & Angliæ gemma, literis
pietate clariſſimus vir, dicere
lebat: *c quàm plurimos in hac*
ta, eo lab... infernum mercari, cu-
vel d medio cœlum lucrati fuiſ-
nt. cumque hic ipſe vir ſanctus
tervenireт virgini ad ſpeculum
ſe contemplanti, quæ multo
m labore, nec ſine dolore co-
as nodo cogebat, & tunicam,
ò gracilior videretur, arctiſſimè
tringebat, tam feſtive quàm ſa-
enter interpellans: *n ſi Deus,*
quit, *tibi pro hoc tuo tanto labore*
fernum reddat, magnam profectò
hi injuriam faciet. ô inanes, &
gè fruſtra collocatos labores!
temporis jacturam irrevocabi-
m! quanti horulam emerent
l unicam, ad inferos dejecti? &
c tot horas optimas, prodigen-
tiâ peſſima perdimus mag is,
quàm vivimus. Bernardi querela
eſt æquiſſima: *d tempore nihil pre-*
tioſius, ſed eo nihil aut vilius haberi,
aut pejus expendi. tranſeunt, inquit,
dies ſalutis, & nemo recogitat. nemo
ſibi non reditura momenta periiſſe
cauſatur; quorum vel unico, bea-
tam & immenſam illam omnium
gaudiorum æternitatem compa-
rare poſſemus: ubi ſevera illa
Carthaginenſis Antiſtitis valet
comminatio: ut plus conſcien-
tiam ſordidam, dedecoris ac tur-
bi nis ſuæ rubor cædat: *e ponat u-*
nuſquiſque ante oculos ſuos diabolum
cum ſervis ſuis, id eſt, cū populo per-
ditionis ac mortis, in medium proſi-
lire, dicentem: ego pro iſtis, quos
mecum vides, nec alapas accepi, nec
flagella ſuſtinui, nec crucem pertuli,
nec ſanguinem fudi, ſed nec regnum
cœleſte illis promitto: & munera mi-
hi quàm pretioſa, quàm grandia,
quàm nimio, & longo labore quæſita,
ſumptuoſiſſimis apparatibus compa-
rant? tuos tales muneraríos Chriſte
demonſtra &c. quid ad hæc reſpon-
demus fratres chariſſimi? dum
Chriſtus queretur: nudus eram,
& non cooperuiſtis me *f* Dia-
bolus in medium adferet Rajolæi
crepidam, gemmis diſtinctam,
ſex millibus, ſexcentis aureis æ-
ſtimatam. illic fœminæ illius ſyr-
ma inducet, in quod florenorum
duo millia quingentos profude-
rat. *g* tuum ô puella collare, in
quo componendo biennium in-
ſumptum & honeſtæ familiæ a-
lendæ ſumptus expenſi. tuas in-
aures, monilia, mundum mulie-
brem, & pectines, & calamiſtra,

a Ovid ep.4 b Chryſoſt. hom. 2. ad pop. c Stapleton, in vita Thomæ Mori c, 12

d Bern, ſer. ecce nos reliquimus omnia
e Cyprian ſerm 1 de eleem.
f Drex. Triſm. l. 3. c. 10. §. 5.
g Cauſſin. tom. 4.

& pulveres & unguenta, te totam inducet. hic Alexandrina illa nobis ruborem, quæ olim Pamboni lachrymas excuſſit; quare dum tempus eſt, *a* „ amorem veſtrum purgate, & quales impetus habebatis ad mundum, tales „habeatis ad artificem mundi.

Alexandriam contenderat Pambo Eremita, *b* ab Athanaſio Epiſcopo accitus: occurrit in via mulier, ſumptuoſius ac ſpecioſius ornata, quæ omnium oculos in ſui ſpectaculum flexerat. hanc ut deſerti incola tacito ſtupore conſpexit, attonito ſimilis hæſit, ut Nonnus: & protinus in lachrymas iit. rogantibus ſociis, quid hæ lachrymæ ſibi velint? duplex mihi cauſa flendi reſpondit: una, quòd videam hanc mulierem ſibi, aliiſque exitio eſſe: altera, quòd ego ah! neutiquam tantum ſtudii, ac curæ adhibeam, ut mihi proſim & Deo placeam, quantum fœmina illa, ut ſibi obſit, ac Deo diſpliceat. certè hoc paulò aliquid ſupra dementiæ malum eſt, fatigari in ſuam aliorumque perniciem. infelicem iſtiuſmodi hominis ſtoliditatem Chryſoſtomus queritur, *c* dicens: *quis eo uſquè miſer, & infelici ſidere natus eſſe queat, ut nec ſtudii quidem tantundem Chriſti, quàm peccati ac Diaboli ſervituti impendat?* ut nec tantumdem curæ, immortali animæ, quàm putridæ ac corruptili carni inſumat? nonne anima, & Dei, & tuo, & omnium judicio, magis curanda, quam corpus? cur ergo non ita ſolicitè quæris ea, quæ proſunt animæ, uti ſunt merita gratiæ, profectus virtutum: quemadmodum quæris & optas corpori veſtem optimam, habitationem commodam, cibum ſapidum? *d nonne anima plus eſt, quam eſca?* inordinata certè (inquit Bernardus) *e atque irrationabilis miſericordia eſt, ſterilis & infructuoſa carnis* (quæ juxta Domini verbum, non prodeſt quidquam) *implendis evigilare deſideriis: & animæ curâ, ſapientis ſaluberrimum non curare conſilium, admonentis que dicentis: miſerere animæ tuæ placens Deo. bona miſericordia, miſereri animæ tuæ: nec poteſt non mereri miſericordiam, quâ fit ut placeas Deo.*

Fatendum, quod Romanus Philoſophus ethnicis exprobrat, *f inſitam nobis eſſe corporis nostri charitatem.* qui convivium, qui nuptias, qui ludos apparat, quanti laboris, ſudoris, curæ, ſolicitudinis ſubit, ne quid ſapori, splendori, honori deſit? quantum denique filii hujus ſeculi, per omnem vitam tamdiu noctuque exagitentur, ne quietentur, ad mortem uſque fatigentur diximus p. I. Dom. ... poſt Pent. §. 2. ſufficerit illud Gregorii hic attuliſſe: *g omnes hujus ſeculi dilectores, in terrenis rebus fortes ſunt, in cæleſtibus autem debiles: nam pro temporali gloria deſudare uſque ad mortem appetunt, & pro perpetuâ, ne parum quidem in labore ſubſiſtunt. pro terrenis lucris quaſlibet tolerant injurias: & pro cæleſti mercede, vel tenuiſſimi verbi contumelias ferre recuſant. terreno judici toto etiam die aſſiſtere fortes ſunt, in oratione verò coram Domino, vel unius horæ momento laſſantur.* quid, quod ad majorem nostri

a Aug in Pſal: 31 b Hiſt. Eccl. p: 2 l: 6. Ruffin. Aquil. apud Roſweid. p: 164 c Chryſoſt. hom: 12 tom. ad Rom.

d Matth 6 e Bern. apolog ad ... Gul f Seneca ep 14 g S Greg ...

con...

ſuſionem, gentiles Philoſo-
s Chryſoſtomus inducat, eo-
ique virtutes ac animi robur
ollat; alto tandem cum gemi
mò lachrymis ſuis illud inge-
ando: *a valdè defleo, cum Græci*
paſſim ethnicos compella-
t) ſint ſapientiores nobis, qui juſſi
ui Angelos imitari; imò verè
juſſi ſumus Deum æmulari! Tan-
ne longior ſim, ſi omninm
inum ſtudia expendamus,
ium opificum officinas per-
amus, ſi primo mane limæ,
æ, mallei fragorem attenda-
; non pigebit pro mercede æ-
a laborare uſque ad defatiga-
em. *b Faber ferrarius* (ait Ecc.
dens juxta incudem & conſi-
rans opus ferri: vapor ignis
t carnes ejus, & in calore for-
cis concertatur: vox mallei
novat aurem ejus, & contra ſi-
litudinem vaſis, oculus ejus.
ſuum dabit in conſummati
em operum, & vigilia ſua or-
bit in perfectionem. quæ nbi
doctiſſimus, juxta ac Rel. attu-
xclamat: *c* pudeat nos minùs
nolliùs curare inæſtimabile
eſt opus, quàm Faber Ferrari
ebetem: S. Theod. Studita: *d*
lus eſt (*ait*) operarios carnales
omptius opificia tractare, nos
ritualia ſegnes atq; diſſolutos
ire. illos ſudore fluentes à la-
ribus non abſtinere, nos con-
tionis monaſticæ faſtidio duci
us eſt operarios totam heb-
nadam lucro ſuo inhiare, &
m diem Deo ac pietati, non
e vacare; imò dimidiam ſacri-
horam tribuere. S. Doct. qu-
oniam audite: *e* centum & ſe-
xaginta octo horas habente heb-"
domada, unam & ſolam horam"
ſibi ſegregavit Deus (*ad Miſſam*"
audiendam) ô frigus Chriſt. devot.
ô Sacerdotum teporem, qui huic"
frigori deſervit! hodie Miſſa non"
auditur ſi medietatem horæ exce-"
dit. Miſſa pulchrior eſt, quæ bre-"
vior eſt." tot horas operi, tot fa-
bulis, tot epulis, tot ſomno teri-
mus: & vel quadrantẽ de die, ante
ſomnum orationi, diſcuſſioni no-
ſtri inſumere, quot menſibus ſe-
mel ſacro epulo animam refice-
re: ſemel in anno, aut in vita, pau-
lulum temporis ſuffurari, quo ge-
nerali exomologeſi, animi late-
bras diſcutiamus, nimis operoſum
cenſetur. timendum ne ſerò & ſe-
riò queramus, quod olim ille, *f*
qui viro magno à ſecretis, dies
complures & noctes ſcribendo &
lucubrando triverat; ubi morbo
lethali oppreſſus, exclamavit: ô
me infelicem, qui ſupra 25. chartæ
volumina conſcribendis literis, ac
Domini mei rationibus conſi-
gnandis impendi, & ne modicum
foliculum pro rationibus animi
mei, pro confeſſione generali ex-
aranda conſumpſi. ne & nos hæc
quoque ſero deploremus, aureo
ſermone ſuo hortatur Chryſolo-
gus: *g vivamus Deo paululum, qui*
ſeculo viximus totum; dedimus cor-
pori annum, demus animæ paucos
dies tempus eſt, ut aliquando tibi do-
muique tuæ provideas. optima &
maxima vitæ pars abiit, imò tota
periit, quia *ſeculo viximus totum.*
parum vitæ ſupereſt: 10. fortè, vel
12. anni, fortè pauci dies, *vivamus*
hoc *Deo paululum,* ut in æternum
vivamus.

Chryſ hom 26 in 1 Cor b Eccl 38
Nier. aſcet, pag 23 d Theod. Stu-
dita ſerm. 17 in aeſtatem.

e Chryſ de Euch c 5 f Barry ſolitud.
pag 237 g Chryſol. ſerm. 12

EMBLEMA XXXVII.

Domus mea, domus orationis vocabitur. Luc. 16.

PROCUL O PROCUL ESTE PROFANI.

DOMINICA NONA POST PENTECOSTEN.

De cultu, ac reverentia templis debitá.

§. I. *Terribilis eſt locus iſte: non eſt hic aliud, niſi domus Dei, & porta cœli.* b

§. II. *Domum tuam decet ſanctitudo.* c

a Virg VI. Æneid b Gen. 28. c Pſal 92.

DOMINICA NONA POST PENTECOSTEN.

Domus mea, domus orationis vocabitur. Luc. 16.

Deteſtandum juxta ac deplorandum ſpectaculum, quod Dominus olim Ezechieli exhibuit, dum s abominationes quæ in domini agebantur, ejus oculis, diducto ſipario objecti, ſic ıetam compellans: *a fili ho-* is, putaſne vides tu, quid iſti unt, abominationes magnas, domus Iſrael facit hic? Si id , falleris: nam plures, majo- mox tibi oſtendam. Quas itius perſpiciat, jubetur Ezeperfodere templi parietem: & oi reptilia, & animalia, & i- omus Iſrael, depicta circum- e in pariete: & 70. ſenios incenſum adolentes. Pro- ad hæc attonito, dixit Do- : *adhuc converſus videbis nationes majores.* Viditque res plangentes Adonidem; nodi tamen tam execran- gitiis, atrociora exhibet, *& natiores majores his. Et introme in atrium Domini inte-* t conſpexi illic viros, dorſa tes contra templum Do ſeu qui terga dabant arcæ ni, & applicantes ramum o- rum, ſeu floſculum (ut mo- juvenes ſolent) ad nares Unde Dominus: *numquid l hæc domui Iuda, ut facerent nationes iſtas, quas fecerunt* Hic? ex quibus Deus ille s concludit: *ergo & ego fa-ciam in furore meo; non parcet oculus meus, nec miſerebor* At quàm multos illis hodierna die conſimiles imò deteriores invenire eſſet, ſi parietem cordis perfodere liceret, & mortalium ſtudia, cogitationes, deſideria, quæ in templis agitant, introſpicere daretur? Et verò ipſa externi corporis ſpecies ſatis loquitur, & oculis indies proponit *abominationes peſſimas*; dum non unum in templo Domini, dorſum non arcæ, ſed immenſo rerum omnium conditiori, & ſanctiſſimi illo totius divinitatis ſacrario obvertentem videmus; qui tantiſper dum myſtes finiat, barbam inſtruunt: nunc in aurem quid ſocio obgarriunt, & templum in forum, imò ut prima veritas aſſeverat, domum Dei convertunt in ſpeluncam latronis, ubi non una anima trucidetur: unde qui rei indignitatem expenderit, ejuſmodi meritò ut canes foris pellendos, aut ut garrulas & obſtrepentes hirundines, deturbandos eſſe judicabit, Quemadmodum mitiſſimus Jeſus hodie ſcuticâ armatus, omnes vendentes & ementes tanto zelo expulit, ut S. Hieronymus *b inter omnia ſigna, quæ fecit Dominus, hoc mirabilius aſſerat: quòd unus homo, illo tempore contemptibilis, potuerit ad unius flagelli verbera, tantam ejicere multitudinem. Ignitum enim quiddam radiabat ex oculis*, & divinitatis ra-

a Ezech cap 8

b Cit. S Th part. 3. q 44. a 3 ad 1.

dios

dios evibrabat. Origenes dicit *hoc eſſe majus miraculum eo, quo aqua converſa eſt in vinum, eò quòd iſtic inanimata ſubſiſtit materia, hic verò tot millia hominum damnantur ingenia.* Quo zelo pro domo ſua accenſus, oſtendere voluit, quantâ in reverentiâ, cultu, & æſtimatione templa habenda ſint.

Quod primum probare aggredior ex eo:

§ I.

Terribilis eſt locus iſte, non eſt hic aliud niſi domus Dei, & porta Cæli. Gen. 28.

LUidprandus Epiſcopus Cremonenſis, a ad Conſtantinum Leonis Imperatoris Conſtantinopolitani filium, legatus miſſus eſt; quem Rex ad conſpectum ſuum & audientiam admiſit, ea majeſtate ac apparatu fulgens, quo omnibus terrorem incutere conſuêrat: throno ſiquidem conſidebat inauratis leonibus terrifico, qui ſingulari artificio, horrendùm mugire audiebantur, atque hæc omnis machina arcanis trochleis, unà cum Imperatore derepentè in cœlum attollebatur. Adhæc, in medio atrii Regii, conſpiciebatur arbor aurea, in qua omnis generis volucres confictæ, ſuaviſſimæ modulabantur. Omnis denique apparatus, ſplendore ſuo ſacrum quemdam horrorem, locum hunc ingredientibus adferebat. Ludicra ſunt hæc, & puerorum terricula-

a Luidprand. lib: 6 rerum geſt. Imp & Regum in Europa geſtis c. 2. Cauſſin. cort S. tom 2

menta, ad ea, quæ Regina ... ba conſternarunt: cui aula ... lomonis ingreſſæ, ut omni... & gemmis vidit collucere, ... gem illum in majeſtate ſua, ... neo ſolio, quem 12 le... cingebant, conſidentem, ... omnem miniſtrantium tur... ad nutus regios, ſumma ... corporiſque veneratione a... tes conſpexit, *b non habe... tra ſpiritum.* Terribilis pr... erat locus ille, qui tantum ... næ terrorem incuſſit, ut exa... rit. Ad aliud vobis hodie at... ad alium thronum, non fi... unculis, ſed maximè trem... ille leone de tribu Juda, ... formidandum, deducturu... Regina Eſther, ut cubile r... ingreſſa eſt, ubi Rex Aſſu... *reſidebat ſuper ſolium regni ... dutus veſtibus regiis, auroq... gens, eratque terribilis aſpe...* deò ut Regina corruerit, & ... *lorem colore mutato, laſſam ... ancillam reclinavit caput,* ... animum reſumpſit, hanc a... tæ mentis ac trepidationi... ſam ingenuè confeſſa eſt: ... inquit, *te Domine, quaſi ... lum Dei, & conturbatum ... meum præ timore gloria tua.*

Quòd ſi Regem Regum, ... jus conſpectu tremunt p... tes, millia millium Ange... ſe proſternunt, conveniſſ... ad hujus alloquium admiſ... ſet, haud dubiè pes limini... faucibus hæſiſſet, nec ha... ultra ſpiritum. Manifeſtu... jus argumenti typum exp... cernimus. Gen. 28. verſ. ... ſomnium olim Patriarchæ ... objecta eſt ſcala in cœlum

b 3 Reg. 10 c Eſter cap. 15

ſta, per quam Angeli aſcende-
int & deſcendebant, & ſum-
itati ſcalæ Deus ipſe inniti vi-
batur. Quâ viſione conterri-
s, exclamat: *quàm terribilis eſt
us iſte, non eſt hic aliud niſi do-
s Dei, & porta cœli.* docet hîc
jetanus S. R. E. Card. *a pavorem
imi ejus, ac terrorem clarè oſtendi
ripturam*; quærit verò ulteriùs,
id timuerit Jacob? & ait eum
muiſſe, quemadmodum, cùm
rimum venimus in conſpe-
um & præſentiam maximi
ujuſpiam & ſapientiſſimi Prin-
pis, vehementer timemus, ne
uid ſibi diſplicens in nobis vi-
eat. Sic etiam Jacob timuit,
nſiderando ſeipſum, cum
ſpectu ad præſentiam Dei, &
equentiam Angelorum, me-
ens ne ſua ſibi peccata & de-
ctus imputarentur. Ac tan-
m ſubdit: ad literam viſio
a fuit figura, & quaſi templi
ædam, in eo loco poſtea ædi-
di adumbratio. Unde Ru-
us: *b notandum quod Iacob
pſum Dominum, ſed locum ex-
eſcit, ut terribilem eſſe dicit.
quidnam pavoris & terroris
e locus ille poterat habere? an
Dominum in eo loco viderat
iete? Nempè & in aliis lo-
am ipſi, quàm patri & avo
idem Deus apparuerat. Er-
on dubium, quin hoc per ſpiri-
prophetice præviderit quid
illo ſomnio ſignificaretur, &
ſtiorem alium ſanctioremque
, cujus ille erat figura, per
rit. Tales autem locus Eccle-
Dei eſt, & in ea terribilia Dei
patranda.*

Iſtic loci, in ſacris confeſſio-
num tribunalibus, in tremendo
illo Euchariſtiæ myſterio, à cœ-
leſtibus illis nuntiis, qui aſcen-
dentes & deſcendentes, pre-
ces noſtras ad Deum deferunt,
tàm mirabilia patrantur, ut me-
ritò cum Propheta in hos voces
prorumpere poſſim: *conſideravi
opera tua & expavi. c* Non con-
volant, ait D. Chryſoſtomus, apes
avidiùs ad alveare, ut mel confi-
ciant, quàm ipſi Angeli, ut cœ-
leſtem gratiæ rorem, animis in-
ſtillent. Omne apum ſtudium, o-
mne exercitium eſt, ire & re-
dire, evolant, avolant, cam-
pos floribus vernantes impigrè
pererrant: eo planè modo cœ-
leſtes apiculæ convolant ad Ec-
cleſiam, quaſi campum omni a-
mœnitate refertum; ubi ex eo
qui eſt flos campi & lilium con-
vallium, mella virtutum depro-
munt. Uberiùs hæc proſequitur
doctor mellifluus, qui ſerm. 6. in
dedic. Eccl. ubi viſionem Jacob
expendit, rectè ſubjungit: *quàm
terribilior eſt iſte locus* (de templo
loquitur) *quàm evidentius cer-
tiuſque, Dominus eſt in loco iſto;
ubi nimirum non modò duo aut tres,
ſed tam multi in ipſius congregati
nomine perſeverant.* Ut enim Deus
noſter in menſus, omni loco
intimè præſens ſit, peculiariter
tamen quaſi in domo ac regia
ſua dicitur eſſe in cœlo, & in
templo: uti intellectus, qui
juxta Philoſophos idem cum a-
nimo eſt, per totum corpus dif-
funditur; ſed peculiari ratione
in capite eſſe cognoſcitur, atque
ita: *verè Dominus eſt in loco iſt.*
Hinc ſummâ animi veneratione

a Pererium hîc. b Rupert. lib. 7.
mm. in Gen. cap 23

c V. Lanuza. hom 28. §. 7.

ex-

exclamat: *a* „ terribilis planè lo-„cus,& dignus omni reverentiâ, „quem fideles viri inhabitant, „quem angeli ſancti frequentant, „quem ſuâ quoque præſentiâ do-„minus ipſe dignatur. Quæ tantam loco iſti religionem ac ſanctitatem confert, ut ipſos ingredientes, ſingulari quadam numinis illic præſentis prærogativâ, expiare & ſanctificare videatur.

Attendite quàm terribilis ille locus ſit, ubi Pontifex ſolenni pompa, miniſtrantibus purpuratis Patribus, adgeniculantibus Imperatore, Regibus, Principibus, Doctoribus, & univerſo Christiano cœtu ſuppliciter adorabundo, ſacris operatur; ut ſubinde vel ipſa loci facies, homini maximè perfido ſacrum horrorem incuſſerit, & ſaniorem mentem injecerit, iſtos omnes, & per univerſam Eccleſiam fideles non adeo idiotas aut idololatras eſſe, ut fruſtum panis tantâ veneratione proſequantur, & non potius fide certâ illos duci, ut Deum ſuum iſtic præſentem adorent.

Quod Florimundus Remundus præclarâ illuſtrat hiſtoriâ: Anno 1575. *b* qui Jubilæus fuit, ſenex quidam Lutheranæ factionis Miniſter, Polonus natione, non tam devotione quàm curioſitate quadam Romanam illam Babylonem anno iſto confuſionis (ſic Jubilæum & urbem ſanctam compellat) viſendi; cum Romam proficiſci decreviſſet, eodem quo cæteri religionis ergo peregrinantes habitu, iter ingreſſus,& cum iiſdem ad commune SS. Trinitatis hoſpitium divertens, triduum in eo, ut exa[...]ctè omnia contemplaretur, per[...]manſit. Ejus verò Societatis cu[...]ram tum gerebat Ferdinandus d[...] Medices (is qui hodie magnu[...] Hetruriæ dux eſt) qui unà cu[...] multis aliis proceribus, peregr[...]norum pedes abluere ſoleba[...]. Inter quos cum Miniſter hic fo[...]tè eſſet, tantam in tanta dignita[...] demiſſionem, ut & Pontificis i[...] viſitandis Eccleſiis devotione[...] & pietatem demiratus: ac ta[...]dem loca ſacra in quibus SS. A[...]poſtolorum & aliorum Sanct[...]rum reliquiæ aſſervantur, atte[...]tiùs contemplatus: totus den[...]que veluti mundi undique reddenda Deo vota & funde[...]das, ad SS Apoſtolorum & Ma[...]tyrum tumbas, preces, eò co[...]currentis religione, nec nō ſacr[...]rum rituum ac pontificalium c[...]remoniarum majeſtate obſtu[...]factus, divino monente ſpiri[...] ad pedem altaris genibus in[...]xus, oculos aperire cœpit, iiſq[...] ad cœlum elevatis, quamvis [...]liud animo volveret, ut qui ſ[...]ctandi causâ tantùm eò vener[...] vehementer ingemiſcens & c[...]ſilium de vita & religione [...]tandis amplexus, properè e [...]dia turba ſe proripuit, & ad S[...]cti Petri Baſilicam accurrens, [...]dibus Pontificis ſe ſubſtravit [...]oſque iterum iterumque exo[...]latus, lachrymis ac ſingulti[...] interclusâ voce omnia com[...]bat. Pontifex ratus homi[...] fortè eſſe qui nefarii facinori[...]bi conſcius id aliis audienti[...] propalare nollet, præſentes [...] quanto ſecedere juſſit, ut ſo[...] audiret; at ille reſumpto ſpi[...]

a Beza cit. *b* Florim. Remund. de origin. Hæreſ. l. 4. c. 13

ta voce exclamat : minimè Pa-
r ſancte , ſed jube hos manere:
uippe peccati mei magnitudo
œnitentiam poſtulat publicam
ginti tres jam anni ſunt,ex quo
tanæ fui miniſter; at jam poſt-
c Jeſu Chriſti , ejuſque Eccle-
: ſervus eſſe cupio , ad quam
nctitatem tuam humillimè ro-
, ut me admittere & tranſcri-
re velit. Tum Papa hominem
ſingulis diligenter interroga
n, ipſe quoque illachrymans ,
pertita benedictione ad Cardi-
es quoſdam remiſit : à quibus
inſtructus & abſolutus , ſan-
què Eucharistiæ pabulo mu-
ns,cum æſtu ardentiſſimo ple-
ue loca ſacra viſitaſſet , in
rbum incidit, & in Xenodo
m S. Spiritûs delatus , poſt
uum animam Deo reddidit,
rè ſe gaudere affirmans, quòd
tot tantaſque tenebras , in
no Domini lux ſibi oborta
et , poſtque innumera peri-
, ad portum ſalutis tandem
lliſſet. Ejus audita morte
ifex, apud quem tunc erant
onymus de Marca & P. Ber-
inus de la Poſte Capucini ,
tis in cœlum oculis in hæc
cum Apoſtolo prorupit : *ô
do ſapientiæ !* quàm multi
i peccatores vel in Mona-
m vel in deſertum ſe con-
t, ut peccata ſua diuturna
auſteritate eluant , & hic
s peccator tribus dumtaxat
s verâ animi contritione,
torum remiſſionem & pa-
m promeruit , miſericor-
conſecutus in medio tem-
Quod beneficium,ut inſo-
prope inauditum ſit; hoc
frequens & quotidianum

Doctor Angelicus è ſacratis ædibus referri conteſtatur , dicens : *a per ingreſſum Eccleſiæ conſecratæ, homo conſequitur remiſſionẽ peccatorum venialium, juxta illud : benedixiſti Domine, terram tuam, remiſiſti iniquitatem plebis tuæ.*

Quem vera & viva fides inſtruit,cur non eâ veneratione ſacram ædem ingreditur, atque ea pietate , ac animi corporiſque reverentiâ aram contemplatur , quâ præſepe, cœnaculum, ſepulchrum Domini, aliave loca, quæ exiguo temporis ſpatio, ſuâ corporali præſentiâ Deus homo conſecravit ? Quis non auguſtum ſtabulum ſubingrediens , ubi divinus infans vagiit,ipſius loci veneratione tangeretur ? Quis non factum illud Adriani Imp. prorſus ſacrilegum deteſtetur? Qui ut loci hujus religionem emoliretur, in eo ſtatuam Adonidis erexit : *ut in ſpecu* (loquor cum Hieronymo) *b ubi Chriſtus parvulus vagiit, Veneris amaſius plangeretur.* Nunc verò in templis , ubi Deus noſter , non per menſes aliquot,ſed ad annos & ſecula corporaliter requieſcit, novos Adonides indies effingere non erubeſcimus ; dum oculis & animo hic etiam fornicamur , ut in gemitu columbæ lib. 2. cap. 12. piè queritur purpuratus Pater Bellarminus : *quis tolerandum putet , quòd non deſunt qui in ipſa ſacrâ æde, dum tremenda myſteria celebrantur , vel dum ſacra concio habetur ad populum , laqueos oculis quærunt, & juxta Dei ſententiam, oculis ac corde mœchantur?* Tot Adonides in oculis, & corde efſor-

a S. Thom p. 3. q. 83. a. 3. ad. 3
b Hieronym epiſt. ad Paulin.

mantes, quot obſcœnas cogitationes & deſideria effingunt. Nec miraris qui cœlum ſilet, qui fulmina continet? etenim ſi olim vẽdentes & ementes, flagello armatus expulerit, quid hic lentus ſpectet ſcelera, & ſacrilegos hoſce ad inferos non deturbet? Quibus pœnis hoc malum, cum ſuo quoque tempore invaluiſſe vidiſſet Chryſ. expiandum clamat: a„ multi, *inquit*, ad formas mulierum aſpi„ciendas, ad adoleſcentulorum „pulchritudinẽ curioſiùs intuen„dam, in Eccleſiam veniunt, *tum* „*aſſurgit*: non miraris quomodo „undiq; fulmina non deferuntur? „Quomodo cuncta funditus non „evertuntur? hæc enim non ful„minibus ſolùm, ſed etiam gehen„næ ſupplicio digniſſima ſunt. „*Pergit porrò & percunctatur*: „quid facis homo? mulieris ſpeciẽ „curioſiùs in Eccleſia perſcruta„ris, nec horreſcis tantâ Dei tem„plum afficiens contumeliâ? Pro„ſtibulum tibi videtur Eccleſia & „foro ignobilior: nam in foro e„rubeſcis, etiam times ne quis te „videat mulierem ſectari, in Ec„cleſia verò Dei, cùm ipſe Deus te „alloquatur, & ab iſtis deterreat, „eo ipſo tempore maximè, forni„catione & adulterio uteris, quo „tibi magna voce intonatur, ut „ab his fugias, nec horreſcis, nec „ſtupes. Flagitium in ipſo Dei ſacrario, ſola mente (à qua formalẽ ſuam malitiam habet) admittere, non veremur, qui eo in loco peccatum opere externo complere erubeſcimus. Quem ruborẽ ut loci ſanctitas, & Dei illic corporaliter exiſtentis præſentia inducat, conferet fortè audire invectivam illã Hier. quâ Sabin. perſtringit, qui in Eccleſiam, ubi quondam præſep Domin. fuerat, irruit temerarius non ut ſacrificium offerret, ſed u ſacril. patraret. In quem ſic deto nat graviſſimus doct. b infeliciſſ me mortalium! tu ſpeluncam illam, in qua filius Dei natus eſt, & veritas de terra orta eſt, & ter ra dedit fructum ſuum, de ſtupro condicturus ingrederis? Non times ne de præſepi infans vagiat ne puerpera virgo te videat, ne mater Domini contẽpletur. An geli clamant, paſtores currunt, ſtella deſuper rutilat, Magi adorant, Herodes terretur, Hier. con turbatur, in cubiculum virginis decepturus virginem irrepis? Paveo miſer, & tàm mente, quàm corpore perhorreſco, ponere tib volens ante oculos opus tuum Et paulò pòſt, inſolito quodam loquẽtiæ, non tam flumine redu dans, quàm fulmine incandeſce prô nefas! *inquit*, non poſſum ul tra progredi: prorumpunt lachr mæ antequam verba: & indigna tione pariter ac dolore, in ipſ meatu faucium ſpiritus coarcta tur Ubi mare illud eloquenti Tullianæ? ubi torrens fluvius D moſt.? Nunc profectò muti eſſ tis ambo, & veſtra lingua to peſceret. Inventa eſt res, qua nulla eloquentia explicare qu at: repertum eſt facinus, quo nec ſcurra ludere, nec Atell nus poſſit effari.“ Quaſi dice ceſſit eloquentia malitiæ: neque in roſtris, ubi res fig ſuis augentur, & amplificant neque in theatris, ubi ma veris finguntur, hoc ſacrileg adeò indignum, poteſt ſatis præſentari. Nunc verò ab

a Chryſoſt. hom. 24. in Matt.

b Hieronym. epiſt. 48. in Sabin.

ꝛterno ad internum, cum ieronymo nos convertamus & meamus: *a Ego, inquit, confi-or timorem meum quando iratus ero, & aliquid mali in meo ani-o cogitavero, & me nocturnum antaſma deluſerit: Baſilicas Mar-rum intrare non audeo, ita totus corpore & animo perhorreſco.* En i vel animo cogitationem. imò mnium turpis ſpeciem habens, miſerat, templum ingredi re-rmidat; & tu in ipſa Eccleſia, ;lus concipere, & anhelare non teris?

Filii Aaronis, flammis olim ſti, quod contra jus faſque igionis, ignem alienum in ara :itaſſent. quo ſupplicii genere niendi, ſi etiam impurum uliſſent? & tu laſcive Ado-ens, in Dei ſacrarium audes idinoſas inferre faces, & inſa-cupiditatis incendia excita-D. Auguſtinus, qui in primo tis æſtu, in id ſcelus exceſſe-, ſibi deinde ac virtuti reddi-, fœdam otioſamque ſuperis uitiam, ingenuè confitetur luget: ſic enim Deum ſuum pellat alto gemitu profu-ue lachrymis: *b auſus ſum m in celebritate ſolemnitatum um, intra parietes Eccleſiæ tuæ piſcere, & agere negotium pro-ndi fructus mortis.* quid au-ſenſerit ſupplicii, paucis edi-*unde*, inquit, *me verberaſti bus pœnis; ſed nihil ad cul-* quæ enim pœna par eſſe po-lli, qui eo loco procurat us mortis, ubi vitæ partum e debuit? vincimur à bar-, & quod fœdius eſt, non ſanæ fidei Abaſſynis, mala adeò loco apud non paucos, templo-rum jacet reverentia. Vide quan-tâ inſolentiâ veſtibulis inſultent, quàm nullâ honoris ſignificatio-ne ſecundum templa prætereant. *c* audebiſne Abaſſyno compone-re? quem ad conſpectum tem-plorum, equo ſi fortè vehatur, ilicò deſcendere, peditemque tantiſper ire, donec templi fron-tem prætereat, produnt ejus gentis annales. ſtupendum ſanè prodigium, quo divina bon[illegible] etiamnum loci illius, ubi Vir-go immaculatè concepta eſt, re-ligionem teſtatur: *d* cubiculum enim, ubi Virgo Maria, Dei mater concepta fuit, in divæ Annæ ædibus, à nemine niſi ab homine Virgine, & illibatæ pu-ritatis inhabitari poteſt; adeò ut quiſquis, vel conjugatus illud incolere præſumpſerit, violen-ta morte repentè plectatur. quo fit, ut hujus ſancti cuſtos domi-cilii caſtimoniâ vitæ excellat, at-que ipſis Turcis vel ea propter hic locus terribilis ac venera-bilis ſit. Quid? quod ædes Lau-retana, ad quam toto orbe con-curritur, etiam flagitioſiſſimos ſcurras exhorreſcere faciat, qui ipſis parietibus aut veſtibulo ſa-cerrimi hujus delubri, oſcula fi-gere reformidant. & nos ſacras Dei ædes, ubi toties *e in ſacer-dotum manibus, velut in utero vir-ginis, filius Dei incarnatur*; profana-mus, & Dei domum, quaſi in pla-teas, in cauponas convertimus.

Olim D. Paulus privatas ho-minum ædes Eccleſias appella-

a Hieronym. adv. Vigilant.
b Aug lib 3. Conf. cap. 3.

c P. Rho variae virt hiſtoriae l. 3 cap 7. §. 4. d Nier. nat. p. 467.
e S Aug lib de dign Sacerd.

 bat:

bat: *a ſalutate*, inquit, *Priſcam & Aquilam, & domeſticam Eccleſiam eorum.* & alibi: *b ſalutant vos in Domino multum, Aquila & Priſcilla, cum domeſtica ſua Eccleſia:* quia in illis familiis, non minùs ſanctæ actiones, quàm in Eccleſiis exercebantur; nunc autem vereor, ne Eccleſiæ privatis ædibus ſimiles videantur, quòd non minùs in his, quàm in illis, ſcelerum habenæ laxentur. quod D. Chryſoſtomus, non ſine magno doloris ſenſu expreſſit: *c domus priſcis temporibus Eccleſiæ erant, nunc ipſa etiam Eccleſia in domum redacta eſt: nihil autem in privatâ domo carnali loquebantur; nihil nunc in Eccleſiâ ſpirituale memoratur Cumque Deus loquatur, non modò ipſum cum ſilentio non auditu, verùm etiam contraria inferentes, inculcatis, quae ob res, acerbè fles, & nunquam flendi finem faciam.*

Inter fontes lachrymarum, ſanè amariſſimum Cardinalis Bellarminus hùc derivat, *d* templi cultum jacere, & contemni: e go, inquit, cùm aliquando ex itinere, apud Epiſcopum nobilem & prædivitem hoſpitaret, vidi aulam vaſis argenteis ſplendidam, & menſam omni genere præſtantium ciborum refertam: mappas quoque & reliqua omnia nitida, & odorem ſuavem ſpirantia. ſed cùm die ſequenti ſummo mane ad Eccleſiam, palatio contiguam deſcendiſſem, ut ſacris operarer, inveni omnia contraria: id eſt vilia, & ſordida, ut vix auderem in tali loco, & cum tali apparatu divina myſt[...] ria celebrare, tum ſubdit: ſim[...] etiam fontibus lachrymaru[...] plangendi, qui exteriori turpit[...] dine & ſordibus animi ſui imp[...] ritatm ſordeſque teſtantur, d[...] ſacris operandum eſt.

Mahumetanis etiamnum lo[...] ille, *e* ubi Apoſtoli Spirit[...] ſanctum recèpere, tanta in ve[...] ratione eſt, ut nemo quiſqu[...] ex illis, niſi nudis pedibus ing[...] di præſumat. Adeo & ipſi, q[...] olim Moyſi præceptum eſt, [...] calceamenta poneret, hunc loc[...] ut terram verè ſanctam vener[...] tur, juxta Davidicum illud: [...]

a Rom 16 b 1 Cor:16
c Chryſoſt. hom:33 in Matth.
d Bell de gemitu columbae, l:2 c.5
e Novarini Schediaſmata l 8 n[...]

§ II.

Domum tuam decet ſancti[...] do Pſal. 92.

IN actis Damaſi, olim in Ec[...] ſia legi ſolitis, ſeverè præci[...] batur, ut ii omnes è templo [...] ſine notâ ac dedecore ejice[...] tur, qui eam vanis confabula[...] nibus profanaſſent. In Conſt[...] tione quinta Pii V. *f* hujuſ[...] Eccleſiæ perturbatores, p[...] ordinariorum arbitrio puni[...] tradebantur. omitto alia plu[...] conciliorum, ea de re, ſeu m[...] ſeu decreta, ut Turonenſis te[...] Tridentini, *g* & aliorum. [...] omittere non poſſum illuſtr[...] cretum S. Stephani Regis [...] gariæ. Is pro ea, quâ fuit in [...] religione, & in ſacris myſt[...] reverentiâ, ſeverè ſanxit & [...] tuit, ut ſi quis inter divina [...] ſarum ſolemnia, & ſcriptu[...] templis prælectiones, fabu[...]

f An 812 c.38 g Trid ſeſſ.2[...] obſerv. Decretal, cap, 8

tioſas intexeret, ſi major eſſet, (hoc eſt illuſtri domo natus) cum publicâ infamiæ notâ ex Eccleſia pelleretur: ſin autem minor, id eſt è vulgo, in ipſo templi atrio, primum vinculis oneraretur, deinde etiam flagellis acriter corriperetur; vel ad aliorum exemplum, vel ad ſuæ temeritatis ſupplicium. meritò ſanè piiſſimus Rex eâ animadverſione dignos cenſuit: quos proinde divini cultus amator Chryſoſtomus, extra Eccleſiæ ſepta proturbandos ille decrevit, ut *a alienæ ſalutis inſidiatores.* ſpectârant hi, ut credo, Religioſiſſimi Eccleſiæ fautores, divinum illud Eccleſiaſtis monitum: *b cuſtodi pedem tuum ingrediens domum Dei*; quo innuit Eccleſiaſtes, non parum conferre, qua ratione quis templum ingrediatur. hæc tamen quæſtio quibuſdam futilis, & inutilis videbitur, quomodo adeundum ſit templum: nam ſurgo, ait quiſpiam, manè ſub horam ſeptimam; puella ſub decimam; dein capillos pecto, (illa ne longior hic ſim, mundum muliebrem ingreditur) frontem & manus abluo, tum ad cryſtallum me contemplor. inde vini quid aduſti ſumo ad ſtomachum juvandũ, aut ad crapulam frangendam aliquidum jentaculum, poſtea forum inambulo, fabulas cum ſociis commiſceo: dum alicubi tinnitus ad miſſam convocet, ubi id ſacro apponitur, ſi ſub Euangelium intretur. Alius ſcortum manu ducit, & neſcio quæ ignita per aures immittit jacula. typum ſcilicet hi integerrimæ ſponſæ referunt, quæ procedit ornata viro ſuo! noſtis ô puellæ quo ductore in templum pergatis? *diabolo ductore,* inquit Aug. *c* in Eccleſiæ" conventum pergitis; *& vos Ju-" venes, qui* iſtic non precibus inſi-" ſtitis, ſed fabulis, jocis & aliis" peccatis, cum ipſo dæmone ad" æterna pergitis tormenta." Com-lo te quiſquis es, num ea animi & corporis præparatione, Bruxellis in aulam Principis pergeres? num ea morum diſſolutione, & mentis evagatione, ſupplicem Sereniſſimo libellum oblaturus, fœtenti ſimul anima accederes? quid dico Principis? Regis, inquam, & Regis Regum aulam, & quidem reus ingrederis: noſti quis te habitus, quis ſitus, qui mores, quæ interior exteriorque compoſitio deceat? graviſſimum Antiſt. adi & audi: *d* "aulam regiam intraturus, & habitu, & ocu-" lis, & inceſſu, cunctiſque aliis te" componis & adornas: in Eccle-" ſiam verò ingreſſurus, ubi verè" eſt aula regia, & talis, qualis cœ-" leſtis eſt, rides." Cyrilli illius Alexand. doctrina eſt, quam experientia comprobat: *ubi Rex eſt, illic & eſſe regiam.* ita ubi Rex ille Regum in throno ſuo conſidet, cœleſtis illic aula eſt. quam tres illi purpurati, ſtellâ duce profecti, in ſtabulo agnoverunt; in genua ſeſe orientales Reges abjiciunt, diademata ſubmittunt, manus cœlo attendunt, preces ſternunt, infanti ſupplicant, munera explicant, proni adorant. ſi talia non erubuerunt in ſtabulo, quid facturos putatis in templo?

a Chryſoſt. hom. I. de verbis Iſa
b Eccl. 4
c Aug. ſerm. 251
d Chryſoſt. hom. 15. in ep. ad Heb.

nullæ hîc ex holoſerico culcitræ procumbentium genibus ſub ſternuntur; ſed nuda humo procidentes, adoraverunt enim. hic ſuis è novalibus, ſine fruge abire, nos non patitur Japonia. *a* Juſſerat Alexander Valignanus, Aloyſio Regis filio, ac totius regni hæredi ſellam in templo poni, ac tapete ſolum inſterni cum pulvino, abnuentemque regium adoleſcentem monuerat, cum illi honorem jure deberi, quem Deus Rege patre naſci voluiſſet: tunc ille, veriſſimè hæc à te dici ſcio, atque adeò extra hos parietes, nullam ego honoris ſignificationem non admitto; ubi has fores ingredimur, jam divinæ majeſtatis amplitudo, quam præſentem veneramur, omnes æquat. quaſi diceret: ſtellas majoris minoriſque magnitudinis, omnes perinde in clariſſimo ſolis lumine conticeſcere. Hic mihi adeſte aularum aſſeclæ, nobilium ſanguis, & vel à Regibus diſcite, ſummo Regi habere debitam reverentiam. hominem viderunt, Deum quem non viderunt, contemſerunt. vos contrarium ſubinde facitis, quos homines eſſe ſcitis, prope ut Deos veneramini. aliquem mihi ex delicatioribus aulicis date, & videte quas delicias non faciat? quomodo nictet, oſcula ferat, poplites torqueat, ſæpe pavimentum genibus paſſus aliquot perrepret, & limbos purpurarum lambat verenti ore. videte quàm vultu & geſtu concinnus quoties manum ſuam diſſuavietur, domini genibus advolvatur, ne gratiâ excidat; Jam verò quid in templis? quid

a P. Rho varia virt. hiſt. l. 3 c. 7. §. 6.

Deo? pleroſque hos tales goo
gra hic laborare credas, adeò g
nibus parcunt, poplitem hun
allidere piaculum, genu vel unu
curvare, niſi pulvinus excipia
aut chirotheca ſubſternatur, n
fas. Hoſee inſtruat, moribus ca
tè nobilis puer, de quo refe
Juſtinianus noſter: *b* puer, i
quit, infimæ claſſis, Colleg
Rhemenſis Societatis Jeſu, cu
ex diuturniori fortè morbo, no
dum viribus confirmatis gymn
ſium frequentaſſet, atque ali
inter condiſcipulos, ſacris adg
niculatus intereſſet: à præcep
re monitus eſt, ut eò corpuſc
infirmitatem, in pedes erect
ſtaret. ad quæ puer virili & v
rè religioſa animoſitate reſpo
dit, mori ſe malle, quam hon
rem reverentiamque Deo n
exhibere, quem in æde ſacra pr
ſentem agnoſceret. quod ſi p
ri fortè exemplum quoſdam n
commoveat, expendant ſhi g
vem illam gravis Theologi ap
Baucium cenſuram: *c* cum te
plis ac ſacrificio reverentiam
beri, ut ab auditione miſſæ
cuſari poſſit, qui non niſi ſede
do intereſſe poſſet. cum ſupp
veniat, qui orat, par eſt ut ſi
plicis habitum præ ſe ferat, Ch
ſoſt. fœminam petulantiùs co
ptam, ad templum properant
effatus: *d quid dicis*, inquit, *D*
piccatura pergis, & ornamenta
rea circumferis; an ve. ò ſaltatura
Eccleſiam pergis? nam ut tui ſpe
ca um prakeas ad venisti? ut De
p opi.e ab is ſupplicitèr deprecteris
tais ſi.l. ribus ven a cum gemitu

b Juſtinian in Tobiam c 1 v 8 do
ment 2 *c* V. Baucium pag 98
d Chryſoſt. hom 8 in ep 1 ad Titu
lach.

lachrymis petas, ut Dominum tibi propitium facias, acceſſiſti; quid te ipſam ornari improbo, atque intempeſtivo ſtudio contendis? non iſte ſupplicis eſt habitus. quo enim pacto ingemiſcere potes, ac lachrimas fundere, atq; intenſiſſimè, ut decet, orare, quæ ejuſmodi ornatu compta prodis? nam etſi lachrymas ſuderis, riſum cernentibus hujuſmodi lachrymæ movebunt. non iſte ſupplicis eſt habitus. en ades, cum Deo locuturus; ergo genua ſubmitte, oculos dimitte, manus attolle, induc perſonam ſupplicis: Principes, Reges, Cæſares, ſanctiſſimi quique viri, ſubmiſſis genibus orarunt. de Salomone Regum faſti teſtantur, his verbis: *a* „factũ eſt autem, cùm compleſſet Salomon orans Dominum, omnẽ orationem & deprecationẽ hanc, ſurrexit de conſpectu altaris Domini: utrumq; enim genu in terram fixerat, & manus expanderat in cœlum. ita Petrus, ita Paulus, ita Steph. poſitis genibus orarent. Arelat. Præſul Cæſ. *b* in ...s, quibus ſub oratione niti genibus grave eſt, non immeritò excandeſcens: *vellem ſcire*, inquit, *qui nec genua flectunt, nec inclinare capita volunt, ſi aliquid ſibi neceſſarium aut à Iudice, aut ab aliqua potenti perſona expeterent, utrũ erecti ... tes, & recto capite, negligenter ... tepidè ſupplicarent? rem terrenam ab homine terreno quærimus, & ... pe uſque ad terram nos humiliter inclinamus: & à Deo remiſſionem peccatorum, & æternam requiem inquirentes; nec capita inclinare, nec genua ſubmittere dignamur.* & exemplo Chriſti Domini ſub aſpe... m poſito: *proſtratus*, inquit, *in terram orat medicus, & non inclinatur ægrotus; orat judex, & orare dſimulat judicandus.*

Inauditum, & planè ſacroſanctum fuit ſilentium, *c* non modò in Auguſtiſſima illa totius orbis Baſilica jam exædificata, ipſo, inquam, templo Salomonis, ſed quod omnem admirationem in ſtuporem vertit, in ipſa tantæ molis exſtructione: *d & malleus, & ſecuris, & omne ferramentum non ſunt audita in domo, cùm ædificaretur.* quod ſilentium conſtanter obſervatum eſt, per totos ſex & quadraginta annos, quibus ædificatum eſt; *e* in tanta operarum frequentia, ut centum quinquaginta millia & ſexcenti artifices, hominum octoginta millia, qui materiæ aptandæ inſudarent, operum præfecti tria millia & ſexcenti adlaborarint: quorum in eo maxima collimabat induſtria, ita quodque ſaxum conciſum, lignum dedolatum eſſet, ut aptè ſine ullo ſtrepitu quadraret, & loco congrueret. ipſo verò jam templo exſtructo, ſacerdotes veteris illius legis ad ſeptingentos ſacris operabantur, nec quiſquam audiebatur. amplius quid Ariſteas obſervavit: *f ſilentium*, inquit, *tantum ineſt, ut cùm ſeptingenti ferè miniſtrorum continuò adſint, & offerentium libamina multitudo ingens, ne unum quidem hominem in loco verſari putes.* prodigium prorſus, & architectonicum ingens miraculum: tantam ædificii molem, tali ordine, tanta quiete, tali ſilentio educi, ut nec dolabra, nec ferramentum cava-

a 3 Reg. 8. b Cæſar. Arelat. ho: ; o.

c Silentium in templis ſervandum.
d 3 Reg 6 e Vila'pand.
f Ariſt. l. de 70. interpret cap 7.

torium, nec runcina, nec aſcia audiretur; unde loci ſanctitatem admiratus David exclamat: *a in templo ejus omnes dicent gloriam.* quod accuratè expendens Seleucienſis Antiſtes: *a Audiant,* inquit, *hæc Pſalmi verba, & confuſi ſuppudeſcant ii, qui in templo prolixiſſima intexunt colloquia.*

Turcæ, homines cæterum efferi, *b* coram imperatore ſuo velut ſtatuæ conſiſtunt, nec quiſquam tantæ præſidentiæ reperitur, qui ſocio vel oculo annueret, nedum verbum in aurem inſuſurraret. atque his majorem ethnici idolis ſuis venerationem exhibere conſueverunt. quorum exemplo Mediolanenſis Præſul, Chriſtianos hortatur: *c an quidquam indignius eſt, quàm oracula divina circumſtrepi, circumſonari ſacramenta confuſis vocibus, ut impediatur oratio pro ſalute deprompta omnium? cùm gentiles idolis ſuis reverentiam tacendo deferunt,* dicti ſui rationem confirmat Ambroſius, mirabili religione pueri barbari: *proditur,* inquit, *d Alexandro Macedonum Rege ſacrificante, puerulum barbarum,* thuribulo arrepto, brachio carbonem ardentem excepiſſe, *atque aduſto corpore manſiſſe immobilem, nec dolorem prodidiſſe gemitu, nec tacito pœnam indicaſſe fletu.* cum factum illud collaudans exclamat: *tanta puero barbaro fuit diſciplina reverentiæ, ut naturam vinceret & tu in miniſterio Dei, virgo* (tu conjugate, tu Adoleſcens, tu mercator, tu nobilis) *ſcreatus, tuſſes, riſus abſtine.* Regē puer ille barbarus mortalem timebat, & Macedonici Imperii, hoc eſt unius terræ puncti Dominum, nos immortalem Deum, & univerſorum Regem non reformidabimus? quidem in illa ipſa hora, quâ Salvator optimus, velut è cœli regia devocatus, ſacrificio præſens aſſtit. in illa dico hora, quam terribilem appellat Chryſoſtomus: *e nos,* inquit, *ſub horam terribilis ... lius ac myſticæ menſæ, in vanæ ... quentiæ conventiculis occupati ... mus.*

Philoſophum hoc olim Julianus Imper. monitum voluit *in Lyceo ac gymnaſiis, ne reſpirandum quidem.* tantam in eo non vocis tantùm, ſed animi quoque moderationem, atque honeſtatem requiſivit: ut ſi fieri poſſet ne reſpirandum quidem illi videretur; ne ſcilicet aut debitæ magiſtro reverentiæ, aut attentioni obeſſet, vel ſola reſpiratio. hoc auguſta Dei domo, quam Euſebius *f venerandam & auguſtam virtutum ſcholam* pronuntiavit, impenſiùs obſervare debet, qui quis eſſe volet Chriſti diſcipulus, & nomine ac re etiam ipſa Chriſtianus philoſophus. aureus orator altius ædem ſacram extulit, nec modò ſcholam virtutum, ſed cœlum ipſum indigitare non dubitavit: *g eſt locus Angelorum, locus Archangelorum, regia ... cœlum ipſum, quemadmodum ig... ſi cœlum quiſpiam in auguſtum ... dactum illuc inducat: etiamſi ... trem, etiamſi fratrem videas, ta... præ ſtupore non alloquare: ſic ... hic aliud quidquam quàm ſanct...*

a S Baſil. in Pſal: 28 b Cuſpian. lib. de Orig. Turc Busbeq de leg. Turc. c S. Amb. lib 3 de virg. d Amb cit. Valer. Max.

e Zonaras tom. 3 f Euſeb de Conſtant l 1. c 46 g Chryſoſt. 36 in I. Cor.

iare decet. Idem. S. Nilus incul-
cat, ut templum aditurus, ſe cœ-
lum ingredi cogitet: *Eccleſiam*,
inquit, *non ſecus ad cœlum frequen-
ta, nihilque in ea aut loquere, aut
age, quod terram ſapiat.* certè ſi
nobis daretur rapi cum Paulo in
tertium cœlum, quantum, &
quàm revertens ſilentium quàm
mirabilis ſtupor illigaret & lin-
guam & mentem! quod cœlo,
hoc & templo tribuamus: hoc
enim, ut cum B. Paulino loquar:
*eſt beata cœleſtium præparatio
manſionum.* eſt ſanctorum in ter-
ris ſacrarium, eſt tabernaculum
divinitatis, de quo illud jure præ-
ſcriptum noveris: *b pavete à
ſanctuario meo.* & hoc vatis regii:
decet hymnus Deus in Sion, ſeu
ut ad inſtitutum noſtrum, ac-
commodè vertit Hieronymus:
tibi ſilentium laus, Deus in Sion:
ſitto hic apparatum ac mentis
puritatem præmitti debere ad
ſacra proceſſuro, quæ cœlum in-
greſſuro. id ago, quod Joannes
Apoc. monuit: *c factum eſt ſi-
lentium in cœlo, quaſi media hora.*
Ut ſaltem eo, quo divino in-
ſumus ſacrificio, omni cogita-
tionum tumultu ſemoto, attenti
intenti aſſiſtamus. *d centum
ſexaginta horas habente hebdomada,
unam & ſolam horam* (imò dimi-
diam) *ſibi ſegregavit Deus, & hanc
opera ſecularia, & in ridicula, &
conventicula inſumis.* An tem-
pus, an locum non habetis ad fa-
bulandum, ad nugandum, ad ri-
dendum, ad cachinnandum? an
Eccleſiam Dei contemnitis? do
ctiſſimus Hebræorum Philo: *e in
conſpectu Imperatoris, vel ſubride-
re periculoſum eſt aliis, quàm val-
de familiaribus.* imò & familia-
riſſimis quandoque malè ceſſit.
hujus rei teſtis, magnus ille Ca-
rolus V. Imper. *f* qui cum po-
dagræ doloribus nonnihil remiſ-
ſis, per cubile titubando incede-
ret: Maximilianus Buranus Im-
peratori in paucis charus, riſum
continere non potuit; quod ut
Carolus advertit, cauſam ex eo
importuni riſus ſciſcitatus eſt,
quam cùm ille aliam ex aliâ fri-
volam adferret, Carolus ingenio
cæterum comi & benigno, altiori
tono verum ediceret, genuinam
tam effuſi riſus cauſam ſe ſcire
velle affirmavit. ad hæc Buranus
in genua ſupplex provolutus, in-
genuè faſſus eſt, quod ubi Cæſa-
rem titubantem cerneret, animo
occurreret, totum imperium
quaſi uno pede vacillare. tum
Carolus: at vide ne te ſeverus
Imperat. doceat: *caput impera e
non pedes:* & inſuper hoc age &
cave, ne tibi caput vacillet. quo
dicto velut fulmine ictus, & tan-
tum non de capite ſuo actum,
Buranus advertit, nec poſt hac r-
dere viſus eſt. & tu ò homo c-i
Deum rides & irrides, de capite
tuo, de ſalute tua, de morte tua,
& quidem æterna, agi non refor-
midas? præfervidè hic Chryſo-
ſtomus: *g ſtat ſacerdos, Deo ora-
tionem afferens cunctorum, tu autem
rides? nihil times? non contremi-
ſcis?*

Ælianus refert, olim graviſſi-
mè interminatum fuiſſe, ne quis
in academia riſum ederet, quòd
is locus non ad jocos, & facce-

a S. Paulin ep 12 b Levit. 26 c Pſ. 64 c Apoc. 8 d Chryſoſt. hom. in c 20 Matt e Philo de lege ad Caium

f In vita Caroli g Chryſoſt hom 14 in ep. ad Heb

rum hominum ineptias, ſed ad decus & animi gravitatem eſſet comparatus, quid ſe ſacrario dicemus? ubi eſt tabernaculum divinitatis, quid de hac ſacratiſſima Chriſtianorum ſchola dicemus, ubi æterna & immenſa Dei ſapientia præſidet? diverterant Angeli ad ædes Abrahæ: Sara non auſa accedere, abdidit ſe poſt oſtium tabernaculi, ubi cùm auſcultaſſet ſermones eorum, & benedictionem filii naſcitur, in riſum ſoluta eſt: quem unus eorum advertens, vultu ad maturitatem compoſito percunctatur: *a quare riſit Sara?* quaſi diceret, coram nobis ridet? Ecquid ibi piaculi erat Sara poſt oſtium, in domo propria, & dumtaxat *riſit occultè*, imò intra ſe, ut habet Text. Heb. aut ut Chald. paululum ſubriſit. Quàm ſeverè cœleſtes illi genii animadvertent in eos qui in domo Dei, in loco totius orbis ſanctiſſimo, ac Deo digniſſimo, in cachinnos ſcurriliter prorumpere non verentur. *domum tuam decet ſanctitudo Domine.* Pſal. 92. In conviviis olim dominorum, ſi quis è miniſtris os ad riſum vel leniter compoſuiſſet, crudelem in modum vapulabat, de quo Cordubenſis Philoſ. audiendus eſt: *b* ,,infelicibus ſervis movere labia, ,,ne in hoc quidem ut loquantur ,,licet. virgâ omne murmur com-,,peſcitur; & ne fortuita quidem ,,excepta ſint; tuſſis, ſternutamen-,,tum, ſingultus, magno malo, ulla ,,voce interpellatum ſilentium ,,luitur; & quiſquam mirabitur aut indignabitur, ſi ferventiſſimus Eccleſiaſtes Chryſoſt. cœlo tonitrua & fulmina evocet? cùm mitiſſimus Salvator noſter templi prophanatores quaſi latrones, flagello armatus ſævi[erit], & manſuetiſſimus agnu[s] rabiem leonis induerit: radios, ait Hieronymus, cœleſtis iræ, [o]culis illis aliàs benigniſſimis e[vi]brando, ut nemo auſus ſit ſe o[p]ponere, quod miraculo ad[ſ]crib[itur] uti olim 1. Reg. 14 dum Jonath[as] exercitum Philiſtinorum, gra[vi] clade illata, in fugam egit; qu[od] adeò ſtupendum, ut ſacer text[us] dicat: *c accidiſſe quaſi miracu[lum] à Deo*, *Quæſitu dignum eſt*, inq[uit] ſanctiſſimus Antiſtes, *d qua cauſa Chriſtus hic ades ind[i]gna[tus] eſt, cum aliàs injuriis, contumel[iis]que affectus, nihil tale fecerit* q[ui] ita te, clementiſſime Jeſu, exa[ce]rbat, ut tam graviter excand[eſ]cas? quid ſuaviſſimum illud mi[ſe]ricordiæ mare, in fel & amari[tu]dinem convertit? Samaritan[us], energumenus, potator, ſeduct[or], latro audiit, & ſiluit: flagellis [du]riſſimè cæſus, ſpinis redimit[us], omni injuriarum ac tormen[to]rum genere miſerrimè div[exa]tus, nihil ſpirat vindictæ. hic v[erò] ſe minimè valet continere. [An] non graviora Hieroſolymis, quæ ſævires ſcelera? Etenim V. Beda, aliique PP obſerva[nt] minùs hi vendentes & emen[tes] deliquiſſe cenſendi ſunt, quia quiunt: *e videbantur licitè [ven]di in templo, quæ ad hoc emeban[tur], ut in eodem templo offerrentur [Do]mino. ſed nolens ipſe Dominus quid in domo ſua terrenæ nego[tia]tionis, omnes ejecit. quid ergo [fra]tres mei, quid putamus faceret [Do]minus, ſi fabulis vacantes, ſi*

a Gen, 18 b Seneca epiſt, 47

c 1. Reg. 14. d Chryſoſt hom. 2[?] Ioan, e Beda in cap, 2, Ioan.

di

ſſ:lutos, vel alio quolibet ſcelere ſperiret irretitos?, nemo non immane flagitium commiſſum judicabit, qui ipſum Regem ſua manu mucronem jugulo alterius ideat immergentem ab orbe ondito comperrum non eſt, eum per ſeipſum, ſed per ſuos plagas inflixiſſe, *a* Auguſtino ſuffragante: *Deum non per ſe ipſum ...nit, ſed per angel s:* ita ad Pharaonem puniendum, *b. miſit iram indignationis ſuæ, immiſſiones per Angelos malos.* ita exercitum Sennacherib Angelico delevit miniſterio. ita ad everſionem Sodomæ cæterarumque urbium, Angelos deſtinavit. porrò Paulus nolit Epiſcopum eſſe percuſſorem, idque ut Caietan. cenſet: *quia turpe eſt Epiſcopis, etiam ipſè percutere: debet enim aliena, non propria manu percutere delinquentes*; quantò magis hoc Pontifice ſummo, & manſuetiſſimo Lege indignum videri poſſet, niſi actum æternæ ſapientiæ, ſceleris atrocitatem argueret? Denique ut concludam, longè efficaciſſimum motivum ex Chryſoſtomo adduxiſſe ſufficiat, quo irreverentiæ noſtræ indignitatem exaggerat, *c in foro ſilentium, & in Eccleſia clamor!* ubi ſaltem tantum tremendo ſacrificio ſilentii, & attentionis jure exigit, quantum ſpectatores ludis olympicis tribuere conſueverunt: in quibus agonotheta omnes ſilere ac decenter quieſcere præcipit. quod & noſtris temporibus fieri videmus, confertiſſimam hominum multitudinem ſpectaculo intereſſe, & oculis auribuſque attentis ſummo cum ſilentio, quæ exhibentur ſpectare. Ambr. hoc cum ſtomacho expēdens, quo nos magis confundat: *d.* "Cùm plurima (*inquit*) ranarum murmura, rel. " auribus plebis obſtreperent, ſa-" cerdotem Dei præcepiſſe, ut con-" ticeſcerent, ac reverentiam ſacræ" deferrent orationi (*quod & S.*" *Benno Epiſc. Miſnienſis fecit*) tum" ſubitò circumfuſos ſtrepitus qui-" eviſſe. *inde ad nos oratione conver* " *ſus:* ſilent igitur paludes, homi-" nes non ſilebunt? & irrationale" animal per reverētiam recognoſ-" cit, quod per naturam ignorat," hominum tantam eſſe immode-" ſtiam, ut pleriq; deferre neſciant" mentium Rel. quod deferunt au-" rium voluptati? " quod deferunt comœdiæ, quod deferunt obſcœnæ cantilenæ. quis non exclamet? ô tempora! ô mores! *ranuncula vilis*, ut cum Bern. loquar, *e* è ſua palude procedēs ad thro-" num Regis Regum, audet omnia" incondito garritu complere." Primum ſacellum Chriſto dicatum, invenimus antrum illud Bethlemiticum, à Chriſto nato conſecratum; at myſterio non caret, quod in eo ſummum ubique repertum eſt ſilentium. nihil in eo locuta legitur Deipara, nihil Joſephus, nihil paſtores, nihil Magi prolocuti: cœleſtes choraulæ è cœlo quaſi odeo, ſoli genethliacon cecinêre: adeò ut in hoc primo ſacrario ſancire Deus ſilentium voluiſſe videatur. & verò jam ante ab ipſis Eccleſiæ incunabulis, viſus eſt obſervaſſe.

Philo Judæus *f* ubi diſputationē inſtituit de cœtibus Chri-

a V Lan. hom. 28. §. 1. b Pſal. 77 c Chryſoſt. hom. de bapt Chri.

d Amb. l. 3. de virg e Bern. ſer. 4. de modo orandi. f Philo l. de vita cont.

ſtia-

ſtianorum, ſub nomine Eſſenorũ Alex. aſſerit tantum in iis fuiſſe ſilentium, *ut ne mutire quidem cuiquam liceret, aut reſpirare vehementius.* quò ſpectat illud admirandũ atq; imitandum, tot millium ſub Caſſiani diſciplina degentium, in ſacris ſilentium; audiatur ille de ſuis: *a*,,Cum igitur prædictas ſo-,,lemnitates, quas illi ſynaxes vo-,,cant, celebraturi conveniunt; ,,tantum à cunctis ſilentium præ-,,betur, ut cùm in unum tàm nu-,,meroſa fratrum multitudo con-,,veniat, præter illum qui conſur-,,gens Pſalmum decantat in me-,,dio, nullus hominum penitus ,,adeſſe credatur. ac præcipuè cùm ,,conſummatur oratio: in qua nõ ,,ſputum emittitur, non excreatio ,,obſtrepit, non tuſſis interſonat, ,,non oſcitatio ſomnolenta diffu-,,tis malis & hiantibus trahitur. ,,nulli gemitus, nulla ſuſpiria eti-,,am adſtantes impeditura pro-,,muntur: nulla vox, abſq; ſacer-,,dotis precem concludentis au-,,ditur. Nunc omnia ſunt immutata. miſcentur ſacra profanis, in templis ſcreatus, tuſſis, garritus; infantum vociferatus, canum latratus, adſtantium denique riſus ac fabulæ perſonant, & ſacris operantem, & turbam affuſam graviſſimè perturbant. Hac in parte nũquam ſatis laudatur Philippi II. Hiſpan. Regis in cultum divinum veneratio, de quo narrat Raphael Columba Dominicanus, *b* dum rei ſacræ ſupremus hic orbis Monarcha, regio ſuo ſtipatus comitatu intereſſet, duos è ſuis magnatibus ſibi vicinos, familiariùs inter ſe fabulantes obſervaſſe: redeuntem verò in conclave, illos ipſos atroci vultu notaſſe, ac dixiſſe: vos à conſpectu meo poſt hac abite. quo velut fulmine icti ita perturbati ſunt, ut alter morore ſenſim contabuerit: alter emota mente, attonito ſimilis, in omnem vitam manſerit. quid erit aſpectu Dei, in quem deſiderant Angeli proſpicere, & in quo omne bonum contemplantur, in æternum arceri? quod Iſaïas prædixit olim populo ſacrilego: *c in terra ſanctorum iniqua geſſit, non videbit gloriam Domini.* quam graviſſimam pœnam expendit Bernardus dicens: *d durus eſt hic ſermo, & comminatio valde terribilis: non videbit gloriam Domini. quid igitur cætera vidiſſe præſtat?* quæ more ſuo diſertè & copioſè deducit Lanuza hom. 28. §. 9.

Conſimile quid, vel maximè deprædicandum in Rege barbaro *e* adſtabat Chriſtianorum ſacrificio, Rex Monomotapæ, Chriſtianæ adhuc manſuetudinis ignarus; & quamquam ſub ramalibus à ſacerdote fieret, majeſtas nihilominus, & latens myſteriis divinitas, attonitum habebat, animoque ſuſpenſum. Inter hæc, nobiles ephebos ante mapalis oſtium perſtrepentes audit, tatuſque violatam, ut non ineptè interpretabatur, præſentis numinis majeſtatem, non niſi adoleſcentium cæde poſſe expiari, rapi illicò ad ſupplicium jubet. luiſſent ſanguine irreverentiam Adoleſcentes, niſi Luſitanus docuiſſet Deo uti quam maximè cordi ſi-

a Caſſian. l. 2. c. 10. *b* Raphael. Columba feria 2. Dom. 1. Quad. Drexel. tribunal. l. 2. c. 9. §. 1.

c Iſa. 26. *d* Bern. declam. Ecce nos reliquimus omnia. *e* P. Rho variar. virt. hiſt. lib. 3. cap. 1. §. 7.

reve

:verentia, ita etiam manſuetu-
ine illum delectari, eo præſer-
m ſacrificio, quod incruentum
ſſe ſancivit. ſic tamen ut iſtiuſ-
odi ſacrorum violatores, vindi-
am longè graviorem ſibi reſer-
et.

Aſſiſtunt (inquit Baſilius) *a ver-
a deſcribentes Angeli, adeſt &
Dominus, affectus intrantium conſi-
erans.* habens, ut expreſſius Eze-
hiel: *b atramentarium ſcripto-
is circa renes ſuos.* quo omnia di-
ta & facta in codices redigan-
ur.

Quis igitur erit tam inſigniter
mpudens, ut coram Angelis te-
ſtibus, & oculatis, & quidquid
viderint in album referentibus,
& coram Deo integerrimo judi-
ce, ſingula ad ſeveriſſimas pœnas
reſervante, audeat vel leviter de-
linquere, ne dicam divinam illam
majeſtatem laceſſere? ſeverum
& verum illud Pauli pronuntia-
tum eſt: *c ſi quis templum Dei
violaverit, diſperdet illum Deus;*
nec mirum, ſi id minetur ultor
Deus, & re etiam ipſâ ab iis pœ-
nas exigat, qui propter inſolen-
tem garrulitatem, *d cum parvo
peccato ad Eccleſiam veniunt, &
cum peccatis multis de Eccleſia rece-
dunt.*

a Baſil. in Pſal 28 b Ezech. c 9 c 1 Cor. 3. d Ambr. ſerm. 53

EMBLE

EMBLEMA XXXVIII.

Qui ſe humiliat, exaltabitur. Luc. 18.

DEPRESSA MAGIS CONSURGET IN ALTUM. a

DOMINICA DECIMA POST PENTECOSTE

Sola humilitas eſt, quæ exaltat.

§. I. *Quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia & deſcendit.* b

§. II. *Probatur ſacris ac profanis hiſtoriis, eos qui ſe humiliant, exa-tari.*

a Lucret, l. 4 b Eph, 4

DOM

DOMINICA DECIMA POST PENTECOSTEN.

Qui ſe humiliat, exaltabitur. Luc. 18.

Silentio minimè involven-
dum duxit Tacitus, *a* quod
Romanorum Imp. Tiberius,
calamo felicius uſus quàm
dio, olim & verè pronuntia-
: *optimos quœſque mortalium al-*
ma cupere; ſuoptè ingenio
rtales ſublimitatis avidos, at-
e ut ſeſe erigant, claviculis
dam, quaſi manibus ad ſum-
conniti. Id enim verò ſoler-
imus (ſi Lactantio credimus)
eum Magiſter Seneca, & ſen-
, & cenſuit: *b magnanimos*
natura produxit, & ut quibuſdã
mantibus ferum dedit quibuſdã
dolum, quibuſdam pavidum, ita
is glorioſum & excelſum ſpiri-
quo fit ut à pueris, nativo
ii fomite, igniculi ac ſcintillæ
ſtant; qui adeò non ſopiendi
t reſtinguendi ſunt, ut divinus
cœlo ſpiritus, eos vehemen-
is ſuccendi ac inflammari deſi-
ret, ſic quemque cohortando:
uram habe de bono nomine; hoc
im magis permanebit tibi, quàm
le theſauri magni & pretioſi:
m ut alibi docet: *d melius eſt*
men bonum, quàm divitiæ multa.
iod vel ſanguine, & vitâ con-
rvandum, amplificandumque,
SS. Doctorum auctoritas, &
nalium vetuſtas, ſatis ſuperque
teſtantur. Quare cum Philo-
phorum Ariſtoteles, *e* & Theo-
gorum Princeps Aquinas, ho-
orem inter maxima hominis

bona commutent, ſitque
——— *Fax mentis honeſtæ*
Gloria, cujus ſplendore integer-
rimi quique capiuntur; ſtatui ad
eam vobis hodierna luce calcar
ſubdere, & veram atque unicam
ad ſupremos honores viam de-
monſtrare. facem hîc nobis è
Claravalle præfert Bernardus, qui
humanos divinoſque honores
adeptus, &
f Famâ ſuper æthera notus,
ſic ad ſequendum hortatur: *g* de-"
ſcende ut aſcendas, humiliare ut"
exalteris; hæc enim eſt ad ſublimi-
tatem via, & non eſt alia præter"
ipſam; qui aliter vadit, cadit po-"
tiùs, quàm aſcendit: quia ſola eſt"
humilitas, quæ exaltat."

Non aliam, ut videtis viam, non
aliam ad veros honores, quàm
per inſignem ſui deſpicientiam,
profundam animi demiſſionem,
& ad infima abjectionem ac de-
ſcenſum, gradum eſſe, aſſeverans,
aſſeritque: *h verum humilem hôc*
ſanè (& ſanctè) ſuperbum eſſe, quòd
laudes contemnat. ex quo conſe-
quitur laudem, eamque ſolidam,
cum ſui demiſſione poſſe eſſe
conjunctam, ipſo Doctore ſuffra-
gante Angelico: *i humilitas eſt*
quædam laudabilis ſui ad ima deje-
ctio; quæ hominem non modò
vilem, ſegnem & inertem, ſed
maximè glorioſum & magnani-
mum reddat: *k magnanimitas*
porrò non opponitur humilitati, ſed

a Tacit l:4 ann b Seneca ep ad Lu-
cil c Eccl 4 d Prov. 22
e Ariſt l:4 eth c 3 S Thom 2 2 q,
73. a: 2.

f 1 Æneid g 3 Bern ſerm 2. in aſcenſ.
Dom. h Bern ſerm 16 in Cant.
i S Thom 2 2 q: 61 a: 1. ad 2,
k S. Thom. ibid ad. 3,

conveniunt. quod celeberrimus Leſſius, *a in omnibus beatis videri* adſtruit: *ſunt enim* (iuquit) *ex ſe humillimi, & ex donis Dei ſummè magnanimi, imò nulli ſunt magis magnanimi quàm illi, qui ſunt verè humiles.* magnificè id ipſum oſtentantes, dum ultrò oblatos honores reſpuere, titulos calcare, dignitates omnes ut futiles umbras, ac evanidos fumos excelſo magnoque animo deſpicere contendunt.

Paucis itaque hanc thefim pono: humilem magnanimum, humilem ſuperbum: humilem ſolidæ laudis ac gloriæ appetentem eſſe: atque ad eam, non niſi deſcendendo quemque conſcendere valere. Quæ ne primâ vobis fronte peregrina, paradoxa, imò pugnantia fortaſſe videantur, ipſa luce meridiana, ſole divino colluſtratus, clariora comprobabo.

a Leſſius de jur. & juſt, l. 4. c 4 dif. 7. n. 51

§. I.

Quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia & deſcendit. b

EXſtat illud Plinii, politum ſanè ad Trajanum monitum: *c cui nihil ad augendum faſtigium ſupereſt, hic uno modo creſcere poteſt, ſi ſe ipſe ſubmittat.* ita dum decrevit, crevit altiſſimus, & maximus. ſe minuendo major effectus eſt. hoc myſterium non meâ facundiâ, ſed Melliflui Doctoris ſuavi eloquentiâ, animis veſtris inſtillandum eſt: Chriſtus immenſa illa Dei Majeſtas, *d cum per naturam divinitatis non haberet, quo creſceret: quia ultra Deum nihil eſt, pe[r] ſcenſum quomodo creſceret inv[...]* vultis ejus aſcenſum ex deſc[...] cognoſcere? verbum infans, [...] mus imus, *e formam ſervi [...] piens,* quem cœli & terra non [...] piunt, *in anguſto præſepio colloc[...]*

Quo tantus ecce decrevit gig[...]

Sed *f qui deſcendit, ipſe eſt [...] aſcendit.* de illo enim Iſaias [...] cinatur. *g Ecce ſervus meus [...] tabitur, & elevabitur, & ſub[...] erit.* eodem quippè temporis [...] cto, dum infans vagiret in ſt[...] lo, cœleſtes choraulæ *gloriam* [...] nunt altiſſimo; nox ſicut dies [...] minatur, *h ſtabulum verſum [...] cœlum.*

2. Die octavo, non ſolùm [...] bitu inventus ut homo, ſed *n[...] bilius aliquid audio*, clamat [...] nardus: *i formam habet pe[...] ris, & infigitur velut quodam [...] terio latronis.* qui deſcendit [...] eſt, & qui aſcendit, hinc ſub[...] *k imponitur ei nomen ſuper [...] nomen, quod gloriam indicat [...] ſtatis.*

3. Vix dum natus, ad mo[...] quæritur, *l cunabulis bella m[...] tur.* & ecce tyranno illuſo, [...] *m cœli lingua* infantem lo[...] Magi Regem agnoſcunt, th[...] ros deferunt, & *n qui porta[...] parvulus, adoratur ut Deus.*

4. *o Fons puritatis, quaſi [...] cationem venit facere deli[...]* ſed ô *miracula! ô prodigia! [...] ſteria!* Anna propheti zat, [...] exultat, & divino docet o[...]

b Ad Eph 4 c Plin. in Paneg. d S. Bern, ſerm: 2 de aſcen.

e S. Auguſt, ſerm. 9. de nativ[...]
f Ad Epheſ, 4 g Iſa 28
h S. Epiphan, orat, de Deip.
i Bern, ſerm. 3. de circumciſ[...]
k Bern. ibid l Chryſolog, ſerm[...]
m Aug ſerm, 2, in epiph,
n Ful. ſerm, 2, de epiph
o Bern, ſerm, 3, in purif,

a lumen ad revelationem & glo-
n Iſraëli exortam. atque ita
uſcepit umbram , daturus lu-
.
. Nocte ſeceſſit in Ægyptum.
te exilium ! „ *c* rerum refugiū
igit,auxilium lateſcit omnium
ormidat fortitudo cunctorum.
terim muta ſaxa fugitivum Deū
noſcunt , inanimis plantæ au-
orem ſuum pronæ veneratæ
nt : refert enim Cardin. Baron.
arborem perſicam (cujus fru-
s, cordis: folium, linguæ ſpe-
m repræſentat)licet planè ma-
nam,adventu Chriſti curvatam
e , atque ad ſolum uſque ſe in-
xiſſe, & Chriſtum adoraſſe.in-
per ſimulachra idolorum,ad pe-
s ejus ſe proſtravêre, ut Hier. ,
lladius, Ruffinus teſtantur, in
d Iſa. 19. „Ecce Dominus aſ-
endet ſuper nubem levem,&in-
redietur Ægyptum, & commo-
ebuntur ſimul. à facie ejus.
6. Venit JESUS à Galilæâ in
rdanem (qui ut S.Thomas ait,
nterpretatur deſcenſus) ut bapti-
retur à Joanne. baptizatur, in-
uit Jeron „ut omnem juſtitiam
& humilitatem legis impleret :
nec Dominus dedignatus eſt ac-
cipere baptiſma ſervi,ut diſcant
ſuperbi exemplum humilitatis.
& ecce aperti ſunt cœli, & cre-
bris micat ignibus æther. *f*
Tunc *g toto ſe ſud t illapſu Spi-*
itus ſanctus , vox Domini ſuper
quas, Deus majeſtatis intonuit,
ox de nube audita eſt: *hic eſt Fi-*
us meus di ectus, in quo m hi benè
omp'acui. tota SS. Trinitas hîc
mirabiliter incredibili gloria ſeſe
manifeſtavit.

7. In rupe Thaboræa de ex-
ceſſu , de acerbiſſimo mortis ſuæ
cruciatu loquebatur ; verùm quæ
& quanta divinitatis argumenta
ilicò patuêre ? *reſplenduit facies*
ejus ſicut ſol , veſtimenta candida
facta ſicut nix, adeoque glorioſus
Chriſtus apparuit , ut Petrus in
cœlum ſe raptum arbitraretur.
Denique ubi dura & dira om-
nia,ad quæ ſe in paſſione dimiſit,
conſideras: occurrat illud, nonne
h oportuit pati Chriſtum, & ita in-
trare in gloriam ſuam ? certum il-
lud Maximi pronuntiatum : *i hu-*
militate pervenitur ad Regnum, ſim-
plicitate penetratur ad cœlū. quiſquis
ergo cupit divinitatis tenere faſtigia
humilitatis ima ſectetur : quod e-
quidem ita verum eſt , ut & in
ipſo Chriſto, Filio ſuo, locum ha-
bere voluerit æternus Pater : nec
enim illi flecti voluit omne genu,
niſi poſtquam ad ima deſcendit ,
& *k humiliavit ſemetipſum , factus*
obediens uſque ad mortem , mortem
autem Crucis. propter quod dedit illi
nomen, quod eſt ſuper omne nomen :
ut in nomine Ieſu omne genu flecta-
tur , cœleſtium , terreſtrium & in-
fernorum. erat Dei Filius ante
ſecula , jam inde ab æternitate ,
ſplendor Patris , & figura ſub-
ſtantiæ ejus ; neque tamen inde
ei flectitur omne genu. erat in-
creata Dei Sapientia, æternumque
Patris Verbum ; neque tamen ex
eo flectitur illi omne genu. Erat
ei cœlum ſedes , ſcabellum terra,
thronus ipſe immenſi patris ſi-
nus ; & tamen etiam inde non
flectitur illi omne genu. nimi-

a Aug. ſerm. 9 de Nat b Chryſoſt. ſerm. 158 c Chryſol. ſerm. 150 d Baron. an. Chriſt 1 Sozomen. hiſt. l. 5 c. 21 e S. Thom. in Matth. c. 3 f 1 Æneid g Chryſol ſerm 157

h Luc 24 i S. Max ſerm. de S Mich k ad Philip c. 2

rum

rum id inſigne honoris: non potentiæ, non ſapientiæ, non majeſtati reſervatum: ſed demiſſioni, ſed profundæ humilitati, qua ſe ſummus infra omnes abjecit, quod æqua lance expendens Ambroſius: ei (inquit) genu flecto, eum adoro, non quia & me, & hunc mundum aſpectabilem creavit, non quia ſingulari providentia rexit, ſed quia tanta demiſſione redemit: *a quanta fecit Dominus! audeo dicere, & non flexi genu; ſed flexi ei, poſtquam ſe humiliavit.*

Quod ipſum univerſa Eccleſia pio ritu teſtatur, dum inter ſacra Miſſarum ſolemnia, Sacerdos Deum de Deo, lumen de lumine, patri conſubſtantialem, & per quem facta ſunt omnia, erectus veneratur: tum verò, cum ait: & *Homo factus eſt*, ei genu flectendum ſtatuit, tunc & capita ſubmitti vult, coronatoſque vertices, & omne genu curvari. ex quibus omnibus manifeſtum eſt illud Doctoris gentium: *b qui deſcendit ipſe eſt, & qui aſcendit.* ſol ille oriens ex alto, qui minoratus ſub novem Angelorum choris, infra hominem ſe abjiciens, veluti ad decem lineas retroceſſit: *c unde à ſummo cœlo egreſſio ejus*, ſed & viciſſim, occurſus ejus *uſq; ad ſummum ejus quod autem* ad eam altitudinem *aſcendit, quid eſt niſi, quia* & ad ſummam profunditatem *deſcendit*? ubi rectè S. Thomas obſervat, quod probandum ſuſceperam: *d Chriſtum aſcendiſſe, quia ipſe prius deſcenderat, ut aſcenderet: aliter enim aſcendere non potuiſſet.* Vi[...] id ipſum in homine mortali, omnium potentiſſimo ac e[...]lentiſſimo cernere? Europæ[...] le Alexander Carolus Im[...] cum eò jam gloriæ ac digni[...] evectus, ut in terris, *plus* [...] aſcendere nequiret, *per deſce*[...] *quemadmodum creſceret inv*[...] nec illuſtrior umquam in lu[...] prodiit, niſi dum per orbem [...] verſum, ſplendoris ſui radio[...] *plus ultra* diffuſos, intra Reli[...]nis clauſtra modeſtè contra[...] quo factum ut ſol ille univer[...] tis ſpeculator, cū omnia luſtra[...] nihil illuſtrius, quàm Carolu[...] umbra conſpexerit. hoc ne[...] omnibus ille major exſtitit, c[...] cum omnia viciſſet, quo e[...] ſior ſtaret, vicit & ſe: *e* du[...] *vavit ſe ſupra ſe.* quô ſpecta[...] lud Bernardi, è cujus calamo [...]hil effluxit, niſi mel, humilit[...] cerâ reconditum, dum ſic [...] cœleſtis gloriæ ardentiorem flammat: *f* Si humilitatem ten[...] ris, habebis gloriā: quantò en[...] humilior fueris, tantò te maj[...] ſequetur gloriæ altitudo. deſc[...] de ut aſcendas, humiliare ut e[...] teris, ne exaltata humilieris, q[...] qui ſe exaltat humiliabitur, qui ſe humiliat, exaltabitur.

Quod, ut ad propoſitum vertamur, ſubtili comparati[...] Regius Pſaltes innuiſſe videt[...] *tu cognoviſti ſeſſionem meam, reſurrectionem meam.* quaſi d[...] ret: quemadmodum indies [...] cidere videmus, neminem qu[...] quam poſſe aſſurgere, niſi p[...] jacuerit, aut ſederit; ita nec ad[...] ros honores aſcendere, niſi

a S. Ambr. ſerm. 14. in Pſal. 118
b Epheſ. 4 c Pſal. 18
d S. Thom. in ep. ad Eph. c. 4

e Thren. 3 f S. Bern. ſerm. 2. in aſ[...]
g Pſal. 138.

hun

ilitatem deſcenderit. quod
tter,ut aſſolet,Aug.advertit,
lud Pſalmi: *a* ,,vanum eſt vo-
ante lucem ſurgere, ſurgite
ſtquam ſederitis. vis eſſe ex-
ſus (*inquit*) eſto humilis.ſur-
tio exaltationem ſignificat,
io humilitatem.*unde alibi di-
ur: b* Domine tu cognoviſti
ionem meam,& reſurrectio-
m meam, id eſt humilitatem
am, & exaltationem meam.
te lucem ſurgere volebant fi-
Zebedæi, & ſedere ad dexte-
n,& ad ſiniſtram,exaltari an-
uam humiliarentur. vanum
vobis ſic ante lucem ſurgere
minus veſter,qui eſt lux ve-
humiliatus eſt,ut exaltaretur
miliavit ſemetipſum Domi-
s noſter,hæc eſt ſeſſio. prop-
quod & Deus exaltavit illũ,
e reſurrectio. & vos ut habe-
s nomen & exaltemini, ſeſti
te & ſurgite, poſtquam ſede-
is. ſurgere vultis, ſed primo
lete. ſurgens ab humilitate
tvenit ad regnum ſede *& tu c*
pulvere, virgo filia Sion. &
atem tuam contemplando,
Abrahamo ſic preces auſpica-
*loquar ad Dominum, cum ſim
s & cinis*.& hæc, *e oratio hu-
antis ſe*, (ſcis quo aſcendet?)
penetrabit ſede hic cum Ma-
ena *f ſecus pedes Domini*, ut
ſponſa valeas ad oſculũ oris
gere. *g ſede ſub umbra illius,
desideraverat* illa inCanticis
ſi *compatimur & conregnabi-
ſede* hic *juxta flumina Babylo-*
& ne te efferas, recordare &

plora in amaritudine cordis,pec-
cata adoleſcentiæ tuæ;quo fiet,*ut
aſcenſiones in corde tuo diſponas, in
valle lachrymarum.* convallis quip-
pè *h humilis locus eſt*, ait Greg., *i
& peccator quiſq;dum ſe in lachry-
mis humiliter affligit, in corde per
aſcenſum virtutum proficit*. Ii,qui
origines, & ſcaturigines fontium
ſcrutati ſunt,liquidò demonſtravi
aquas è præruptis alpibus, aut
præcelſis montibus, per arcanos
terræ meatus,ceu venas quaſdam,
in ſubjectas valles derivari;atque
iſtic fortè aditu reperto,quâ pre-
muntur incumbentium aquarum
mole, ſumma vi eluctari. hoc ta-
men ſibi injecto à naturâ velut
fræno,non altiùs valeant ſcaturi-
re, quàm eorum origo fuerit, ex
qua deſcenderint: adeò ut quò
profundiùs deſcenderint, hoc al-
tiùs eluctentur;ea propter & fre-
quentiores, & altiores fontes in
convallibus, juxta illud: *k qui e-
mittis fontes in convallibus*.ubi Au-
guſtinus, *l convalles, humilitates
ſunt terrarum; noli contemnere hu-
militates, inde fluunt fontes, & ſa-
liunt in vitam æternam.* adſtruere
id ipſum videtur Eccl. c. 35.*lachry-
mæ ad maxillam deſcendunt, & à
maxilla aſcendunt uſque ad cælum*;
adeò ut fons è maxilla aſcendat.
quod 1. Jud. c 15. factum legi-
mus. quæ quàm aptè hactenus
fini noſtro congruant,teſtatur il-
lud quod Epiphonematis loco,
limpidiſſimo fonti,Sciolus Belga
ſubſcripſit: *m quod autem aſcen-
dit, quid eſt niſi quia & deſcendit?*

a Aug in Pſal 126
Pſalm.138. *c* Iſa 47 *d* Geneſ 18.
Eccl 35.
Luc 10.
Cant, 2

h Pſalm 83.
i S Greg hom:19. in Exod.
k Pſalm. 103
l Aug in Pſalm. 103
m Eph. 4

Probatur

§. II.

Probatur ſacris ac profanis hiſtoriis, eos qui ſe humiliant, exaltari.

AD honores & dignitates ſæculi, ut quis efferatur, quantum ſtudii, diligentiæ, ſolertiæ impenditur, quàm pretioſa potentioribus munera miſſitantur, quam humilia; imò infima obſequia deferuntur? in hoc camelis conſimiles, qui ſe dimittere docti, donec impoſitas exceperint merces; ita & hi honoris candidati, ac gloriæ aucupes, ut ait perilluſtris auctor Areſius, caput ſubmittunt, genua & collum inclinant, *donec accipiant.* Sic factitaſſe legimus in cœnobio virum; *a* qui ſingularem animi demiſſionem, & profundam humilitatem capite inclinato, ſubmiſſis oculis totius corporis habitu præ ſe ferebat. At in demortui Abbatis dignitatem communi calculo adlectus, animo ac vultu factus elatior, extento collo obambulabat. miranti autem cuidam ſubitam morum mutationem, reſpondit: priùs ſe dimiſſo vultu, oculiſque dejectis proceſſiſſe, quòd cœnobii claves quæreret, quibus nunc repertis ſe erigat & cervicem attollat. Ejuſmodi hodierna die non unus eſt, *b qui nequiter humiliant ſe*, ut titulos & honores quibus inhiat, acquirat. Aculeum hic jure exerit doctor mellifluus: „*c* ô perverſitas! ô abuſio filiorū „Adam! quia cum aſcendere difficillimum ſit, deſcendere aute[m] facillimum; ipſi & leviter aſce[n]dunt, & difficilius deſcendun[t] parati ad honores & celſitudi[nis] graduum Eccleſ. ipſis etiam A[n]gelicis humeris formidando[s]. Aliam omnino *d tutam veram viam,* ad divinos honores *m[onstrat] humilitas:* qui non munerum c[or]ruptela, non potentū tutelâ, [non] fucatâ ſed ſincerâ & probatâ a[ni]mi modeſtiâ, ac infimâ demiſſ[io]ne comparantur. Nunc à filio [ad] matrem tranſeamus. Qua n[ulla] ab orbe condito major cum [di]gnitas, tum poteſtas excogi[tari] ac conferri poteſt, ea ab omnip[o]tenti Deo, conferenda hom[ini] jam erat mortali: ut in cœlor[um] Reginā, mundi Dominam, ip[sius] Dei matrem una aliqua delige[re]tur. Quæ excellentia, tria inte[r] D. Thoma numeratur, *e* c[ui] inexhauſta numinis potentia, [nequi]quit reddere dignitate illuſtri[orem:] hanc ubi Hipponenſis Præſul M[a]riæ collatam, attentiùs ſecum [ex]pendit: perinde ac ſi cœleſt[em] virginem coram alloqueretur [af]fectu præcipuo: *f* dic mih[i] Mater Sancti Sanctorum, qu[id] quæſo, boni egiſti? Quid do[no]rum obtuliſti, quos patronos [ad]hibuiſti? per quos Reges a[m]biiſti, qua cogitatione, quo ſpi[ri]tu, eò perveniſti, ut venerit in [u]terum tuum Dei filius, ut Ma[ter] Dei, Regina Cœli, mundi Do[mi]na efficiaris? Virginis reſpo[n]ſum additur: *g* quæris à m[e] quod obtulerim munus, & un[de] ſim effecta Mater Creatoris? *[Re]ſpexit* Deus non veſtem, no[n]

a Beyerlinck apophteg ſacra pag 63.
rit ambitio.
b Ezechiel 19.
c S. Bern ſerm: 2 de aſcens Chriſti.

d Aug l: 16 de civ c 4
e D Thom part. . q: 25 art. 6 ad
f Drexel. Roſae part 2 c 4.
g Luc 1.

…nas, non formam, non ſtir… non commendationem, *ſed …itatem anc …læſuæ:* exſtantque …læ ejus non alio nomine …æ, *a* quàm *humilis ancilla*

…tonitus hîc exclamat Ber…s: *b quæ eſt hæc tam ſubli… …militas, quæ cedere non novit …bus, inſoleſcere gloria neſcit? …r Dei eligitur, & ancillam ſe …at.* Profundiſſima animi …ſione, Virgo ad ima de…it, & ad ſumma extollitur: … omnes mortales ſe humi… & ſupra omnes etiam cœle… …enios exaltatur Hoc Ange… …im S. Brigittam edocuit, di… *c* quia inter omnes Ange… homines, Maria eſt inventa …ima, ideo ſuper omnia, quæ …ſunt, facta eſt ſublimiſſima, …umque pulcherrima, atque …eo ſuper omnes ſimillima: …m cum felici nominis omi… …altum idem ſit quod profun… …nam & puteus altus eſt, ſit … eo Virgo fuerit ſimillima …mo, & immenſæ capax ma… …is (*quia locus debet proportio… …ecato*) *d* Quod ut ille eſt al… …us in dignitate, ita illa fuerit …ma in ſui profunditate, & …ſui nihili, atque adeo a… …n omnium, & plenitudinem …is complexa ſit. Unde rectè …rdus: *e caſtitate placuit, hu… …ate concepit.* Facit hîc quod …aus Lancicius, *f vir præci… …ocietatis muniis præclare per…* *functus, ſed ſapientia & virtute clariſſimus*, refert in hunc modum: P. Cornelius Wiſchavejus *g* qui Romæ vivente S. Ignatio fuit noſtrorum confeſſarius, vir tantæ ſanctitatis, ut mortuũ ſuſcitarit, cujus teſtimonium manu reſuſcitati, ſubſcriptum vidi: is dicere ſolebat, ſicut Deus hanc rerum univerſitatem, & omnes res naturales ex nihilo condidit, ita etjam velle in rebus ſpiritualibus, omnia ex nihilo efficere, hoc eſt ex homine, qui præ humilitate ſui, verè nihil eſt. Quam ſui quaſi annihilationem, ut ad praxim redigamus, doctiſſimi viri Didaci Ruiz inſtructionem audiamus, *h* ajebat ille: ſi in univerſo nullus alius homo eſſet, niſi ego ſolus, " tunc certè pro honore mei no-" minis nõ eſſem ſolicitus; at om-" nes quicumque ſunt in univer-" ſo, ſunt nihil, cur ergo curabo" gloriam meam? Quoniam ma " gnifacio homines, timeo ab i " pſis deſpici, & honorari gau " deo; oportebit igitur quoad" hoc flocci omnes pendere. Ad" quod juvabit conferre homines" cum Deo: tunc enim apparebunt" nihil eſſe. Rectè quidem." de nihilo enim nihil curandum, nihil exſpectandum nec de hominibus, nec de ſuis honoribus, cum omnia & omnes tamquam nihilum ante Deum. Quare vento & vanitate turgidi mortales, *i exinanite, exinanite*, quicumque veſtris lucubrationibus inane vobis nomen parare ſtudetis: quicumque ſancti, caſti, cauti, prudentes audire, & digito mon-

…iſt Deiparae ad S Ign à caſt. de …rip. c. 2 Nier de amore Mariae c …4 b S Bern, ſerm 4 ſuper Miſſus … …evel. Lancic opuſc. Spir par. 2 c. …n. 74 d Ariſt l. 4 Phyſ. c 6 …ern. ſerm 4 ſuper Miſ …loth. ſcript. Soc

g Lancic opuſc Spir. 8, l. 2 c. 1
h Nier aſcetic, l. 3 doct 2. c. 25
i Pſal 136

ſtrari

ſtrari vultis: quicumque dignitates, prælaturas animo verſatis: quicumque lingua vel calamo popularis auræ plauſum, ut muſcas aucupamini, *exinanite, exinanite*; hæc ſtudia exinanite, has cogitationes exinanite, omnia hæc vana deſideria, hæc ſtulta vota *exinanite, exinanite uſq; ad fundamentum*. Adhortantem vos venerandum ſanctumque Præſulem induco: *a magnus eſſe vis? A minimo incipe. Cogitas magnam fabricam conſtruere celſitudinis? De fundamento prius cogita humilitatis. Et quantum quiſque vult, & diſponit ſuperimponere molem ædificii, quantòque erit majus ædificium, tantò altius fodit fundamentum.* Cùm igitur in virgine, celſiſſimum illud Dei templum fuerit exſtruendum, altiſſima prius humilitatis jacta ſunt fundamenta: ſuper quæ divinus Spiritus artifex cœlo ſublimiùs templum exſtruxit, quod non prius fecit, quàm illam *obumbravit*, id eſt ut Theophylact. ait, velut pictor *extrema picturæ lineamenta duxit*; conſtat autem omnem picturæ ac colorum eminentiam, umbris ſuis non tàm obſcurari, quàm colluſtrari. Ita quidquid eſt quàvis amplum, id certè parum eſt, niſi modeſtiâ velut umbrâ augeatur. Excelſæ mentis, eſt, de ſe demiſsè ſentire & loqui. Vadem habeo Joannem Baptiſtam, quô, teſte vel ipſo primæ veritatis oraculo, *b non ſurrexit major* in terris; demiſit ille ſe ad Chriſti pedes, nec dignum ſe credidit, qui etiam ſolveret ejus corrigiam calceamenti. Vidiſti demiſſionem, attende exaltationem. *c* ... *num, quam calceamento dicit* ... *gnam, ſuper caput ſuum Chriſti* ... *trax t*, docet Chryſoſtomus. ... illuſtriora de Joanne fereba... ex ore divino encomia, qu... eum homines altiùs ſupra ... phetas, ſupra Eliam & Mel... extollebant, hòc de ſe demi... ſentiebat. In quo non arun... ſed vaſto robori, ac ſolidæ ar... ſe ſimilem præbebat: quæ

d —— *quantum vertice a...*
ras
Æthereas tantum radice ad...
tara tendit.

Vós verò qui diligitis vanit... ad laudes veſtras confictas, (... meliùs fraudes dixero) ad f... aſſentationes, adeo ſtultorū ... vobis applauditis, ut a ſtatu ... tis, ſuaves illi favonii vos d... bent, & omnibus, vel ipſis tu... datoribus ludibrio faciant, ... illud: *e popule meus, qui te bea... dicunt, ipſi te decipiunt.* Quid ... vir magnus, ſuaviſſimis hiſce ... dum ſuarū præconiis impeti... agat? Quid ad prolixas rerum ... clarè geſtarū panegyres repo... Iſtud comprimis Iſa æ altè i... nimam dimittat: *qui te beatum ... cunt, ipſi te decipiunt.* Hoc de ſ... humili valle Abbas cenſuit: "... co vobis ego qui de me loqu... non ex conjectura, ſed ex ſen... tia: non ſum talis, qualis put... vel dicor. Quod tam ſecurus ... teor quàm certus experior. S... orate ut talis fiam, qualem ... prædicatis," tum illud Greg. ... gni uſurpet, qui hòc ſe ipſo m... extitit, quòd laudes ōnes hu...

a S. Aug. ſerm. 10. de verbis Dom.
b Matth. 11

c Chryſoſt. hom. 8
d 4. Æneid. e Iſa. 3
f S. Bern. epiſt. 11

nfra ſe duxerit: Etenim cum
ignifico orbis conſeſſu diſer-
ius Orator , Sanctiſſimum
m non minùs ingenioſè,
copioſè collaudaſſet , mo-
m hoc reſponſum objecit: *a*
precare, ut ea quæ de me præ-
vera efficiat. Nec minus fortè
Caroli V. Imp. arrideat, qui
is oratione ſanè encomi-
(quo genere dicendi va-
ranci plurimum) exceptus,
ucis dicta eluſit: *b hæ lau-*
e commonent , qualis eſſe de-
Radices arborum tectæ ac
ſæ ſint oportet, ut latiùs &
ùs germinēt. E quibus licet
plantis Seleuciæ Epiſco
iobis documentum tradit:
ilitatis plantam diligamus,
fructus cœlum eſt.
lias, ut Cardinalis Bellarmi-
d obſervat: vir magnus, vir
us, vir ſapiens, addo etiam
aſtus, vir fortis, vir miſeri-
, quid aliud ſine humilitate
quàm magna arbor ſine ra-
s, vel magna domus ſine
mento, quæ levi ventorum
vertatur & corruit? Hoc
ns S. Paulus, qui ad cœlos
, virtutum ſuarum ramos
at, ſolidiſſima humilitate
tus ſtetit, ut Chryſoſtomus
r: *e Paulus ille humilis erat,*
ceret: mihi omnium Sar-
n minimo data eſt gratia
Ego ſum minimus Apoſtolo-
ui non ſum dignus vocari A-
(ſeipſum abortivum repu-
gita quinam eſſet is, qui hæc
proferebat : Paulus cœlorum

erlinck. apoph ſacra pag:24
d. c S Baſil orat:28
arm con:3 ſuper Miſſus.
ryſoſt. hom. de poenit & moeſtit.
hab. Epheſ. 4

civis, Eccleſiarum columna, terreſtris Angelus, homo cœleſtis. Talis quippe virtutis hujus eſt potentia, ut hominem in Angelum convertat, efficiatque ut anima velut pennis prædita, in cœlum tendat.

Quæret fortè hîc aliquis, qua ratione Apoſtolus ſine fictione aut mendacio, ita de ſe loqui potuerit, cùm non ignoraret, plus gratiæ atque donorum ſibi à Deo conceſſum, quàm multis aliis fidelibus, quos exhortabatur dicens: *f imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti.* Perplexum hic quidpiam agnoſcit Hieronymus; *reperiendum tamen eſt argumentū, inquit, quo & verè omnibus ſanctis infimus fuerit, & tamen de Apoſtolica non ceciderit dignitate.* Quæ optimè conciliantur, ſi dicamus Paulum attendiſſe, quid eſſet quantum ex ſe, & quid ſine gratia Dei fuiſſet; ſicut de Seraphico Patriarchâ, S. Bonaventura refert, *g* ſolitum illum dicere: ſi quemcumque ſceleſtiſſimum tantâ miſericordiâ Deus præveniſſet, tot auxiliis & gratiis juviſſet, quot ipſe fuerat adjutus, perſuaſum ſibi eſſe, futurum illum Deo gratiorem, & in ejus obſequio ferventiorem. Contrà verò ſi Deus gratiam & miſericordiam ab eo ſubtraxiſſet, plura & graviora, quàm ullus mortalium peccata ſe admiſſurum. Quâ ſublimi humilitate, dum ſeipſum mortalium maximum peccatorem reputat, in cœlis thronum auro & margaritis radiantem ſibi meruit comparare, ſimulque vox audita: hæc ſedes Luciferi, nunc humili ſervatur Franciſco. Quo veriſſimum

f 1 Cor. 11 Hieron. in c 3 ad Epheſ.
g Bonavent. in vita S. Franc. c:6

illud

illud compertum eſt : *a ſuperbia ex Angelis dæmones fecit, humilitas homines ſimiles Angelis conſtituit.* Quin & ſuis hanc virtutem ita inculcatam volebat, *b* ut Gregorius I X. liberè pronuntiarit: *Minores* ideo ſuos fratres compellaſſe, ne majores fieri præſumerent.

Pythagoras, qui veritatem ſymbolis obſcurioribus pingere volebat, cenſebat in luna ac ſideribus, eſſe depreſſas valles : quas Cælius Rhodiginus, *c* illuſtrem aliquam animi demiſſionem interpretatur, quæ mortales ſupra mortalium ſordes evehat, ſideribus inferat, eamque facere virtutes cæteras, velut in obſcuro cœlo ſtellas, illuſtrius eminere. Teſtis luculentus Coriarius ille Alexandrinus, qui locum in paradiſo, reliquis ſublimem deſignabat; *d* ſibi verò uni infernum reſervatum indies proclamabat : cum interim magni Antonii conſummatam perfectionem adæquaſſe, & excelſus in cœlis extitiſſe deprehenſus ſit. Ita ſenſit humillimus frater Urigmam è Dominicana familia, qui cum nullum ſibi congruum locum reperire poſſet, niſi in profundo inferno ſub ipſomet Lucifero, hanc è cœlo vocem accepit : *e citò hùc aſcende ad thronum altiſſimum, in ipſum cor Dei Patris.* Hoc ſiquidem cœleſtis ſponſus, B. Brigittam edocuit dicens : *e humilitas eſt ſcala, quâ de terra aſcenditur ad cor Dei.* Nos per inanem ac fucatam quandam pietatis [...]bram conſcendere paramus ; [...] ſemel in durâ cubavimus [...] plumis, cum Paulo nos ad [...]tium cœlum rapiendos arbi[...]mur. Si pueriles quaſdam [...]poris afflictiones aſſumpſerin[...] quaſi cum Pachomio, aut Hie[...]nymo de Sanctitatis titulo n[...] adblandimur. Alia in cœlum eſt tua te animi demiſſio ad [in]feros ducat, & reducet. Tu[...] vehemens, fluctus maris ad i[...]ros ipſos dejicit, & in cœlum tollit ?

f Nam, jam tacturos, tartara [...]putes.

Jamjam tacturos, ſidera ſum[...]putes.

Ita ſpiritus vehemens, du[...] Gaudiæ B. Borgiam ad inf[...] præcipitârat, *g* & ad pedes [...]dæ dejecerat, à quibus etiam ceſſit, & quaſi ſub tartara deſ[...]dit, ubi ſentit & hunc ipſum cum à Chriſto fuiſſe prius o[...]patum. Qua animi demiſſ[...] ille, ille ſpiritus vehemens [...]dictus quaſi *vehens mentem*) ſ[...] ſtellas firmamenti, ad inſig[...] gloriæ coronam extulit : ve[...]mumque vel exemplo ſuo, [...] Bernardi comprobavit : *h e[...] humiliter ſentire de ſe, nitente[...] altiora.*

Æterna lege ſancitum eſt omnis qui ſe humiliat, exalt[...] Quod conſimili propè mod[...] filius fieri aſſerit, ut ſi in ſt[...] alteram lancem depreſſeris, [...]ra elevetur neceſſe ſit : *i Ita* [...]quit, *in animo, & corpore conti[...] aſſolet*: ſunt enim ſuperbia & [...]

a Aug. ad fratres in erem ſerm. 12
b Beyerlinc. apoph ſacra, tit honorum contempt.
c Cælius Rhodig l. 1, lect. antiq c 4
d Nier de ador in ſpirit l 1 c. 8
e Revel. extra c 93

f Ovid. l. 1 triſt g In vita
h Bern ſerm 31 in Can
i S Baſil. in illud, attende t[...]

mi[...]

ꝛas, quaſi duæ lances, quarum
ior aſcendat & creſcat, homo
eſcit & deſcendit; ſi verò
oſiſſima virtutum humilitas
endat, & ſe deprimat, homo
agnam dignitatem, ad cœlos
e aſcendit. Nummo aureo
m pretium eſt, ſi bilanci im
um deſcendat, hic enim *a*
dere prodit; at ſi aſcenderit,
upis aliquot levior, reproba
Cui conſimiles hodierna die
es illi de tribu Levi, levi
e, levi capite, levi oculo, levi
, qui *b in levitate ambulant.*
iſſim aliquot unciis, imò li-
ngenii, prudentiæ ſolidæ vir-
cæteris leviores ſunt. Vanos
e, inanes, ſtolidos, ſtupidos
erre, & minimo gloriolæ
, ac popularis auræ inflari,
s videmus: quos apto ſym-
expreſſit, qui ſpicas evani
t vacuas ariſtas, cæteris toto
e eminentes; turgentem
egetem, frumenti mole de-
m depinxerat, hoc Virgili
o: *c ſe pondere prodit.* Quæ
ima virtutem ſeges in hor-
omini devehetur.

a Elias popularem auram
tus, curru igneo hominum
ſubductus, in cœlum eve-
ſt. Quis autem hic radio-
triumphalis currus fuerit,
oreChryſoſtomus pronun
d qui ad conſimilem aſcen
os hortatur, dicens: *ſede-*
urris humilitatis, qui te in
ſuſtollit, qui equos habet ala-
a enim verò ſe res habet,
linis origo prima eſt humi-
ec excelſum quidquam eſ-
ſe aut cenſeri debet, quod non è
parvis aſſurrexerit, ut proinde re-
ctè dixerit Auguſtinus: *e men-*
ſura humilitatis cujuſque, in menſu-
ra ipſius magnitudinis data eſt.

Ex hac menſura humilitatis ce-
leberrimus orbis Doctor, menſu-
ram magnitudinis adinvenit. *f*
Imperatorum maximus Carolus
V. cum præter Petri Soto, ſibi o-
lim ab arcana confeſſione, ſepul-
chrum tranſiret, aperto capite,
ac profundè inclinata victrice illa
fronte, hominis ſibi probè cogni-
tam virtutem, gemina Chriſtianæ
modeſtiæ laude clariſſimam, ve-
neratus eſt: quod nempe & ob-
latas à ſe ſacras infulas deprecatus
eſſet, ac ne porrò cuiquam mor-
talium, hoc ipſum aperire (nam
res ſine arbitris agebatur) inſti-
tiſſet. En quanto apud Cæſarem
ſapientiſſimus Soto in honore
fuerit, eundem humiliter aſper-
nando.

Vides aliquid ac ſtupes re ipſa
excelſum, vide quàm humile; &
contra, miraris atque amas quàm
humile, conſidera quàm ma-
gnum.

Gen. 39. Joſephus à ciſterna
obſcura, ad duram ſervitutem &
ab hac etiam ad carceres & vin-
cula damnatus eſt. Ecce tibi ab-
jectiſſimum inter mortales man-
cipium. Sed ab his gloriæ ſuæ te-
lam orditur, quam ita patientia,
& ſingulari animi modeſtiâ in
tenebris texit, ut in regalem pur-
puram protenderit: ab illa quip-
pè demiſſione vocatur ad re-
gnum, ad ſceptrum, ad Ægypti
totius ampliſſimum dominatum.
Superbia, inquit Auguſtinus, Na-

rg. 2 Georg b Tob: 1
Georg d Chryſoſt. hom: 40 in
piſt. 1 ad Cor

e Aug. de S. Virgin c: 31
f P. Rho. exempl. virt. l. 4. c. 7. § 2.

buchodonoſor in beſtiam transſmutavit: *a ſed humilitas Joſeph Principem Iſraël conſtituit. Humilitas exaltavit Moyſem, Danielem, aliosque innumeros, quorum* gloriam præcedit humilitas. *b* Et quantò magis ad ima depreſſi, hòc altius elati fuêre. ſagittarium vidiſti quandoque, ſummo niſu ſagittam deorſum attrahentem, quâ fini; Niſi ut altiùs in cœlum ejaculetur: *quò depreſſa magis, magis hæc conſurget in altum.* Quo in genere hac etiam tempeſtate, illuſtria non deſunt teſtimonia: viros quippè integerrimos, vel æmulorum invidiâ dejectos, vel calumniantium linguis denigratos, aut etiam graviſſimorum criminum falsò inſimulatos audivimus, & legimus ſacris amotos, anathemate percuſſos, alios ad haras porcorum, alios ad ſqualloɾem carceris, ad abjectiſſima quæque dejectos; qui exinde, quaſi nocte diſcuſſa; innocentia ſola vindice, illuſtriores longè ac excelſiores apud Deum & homines extiterunt, experto credite: *c qui humiliatus fuerit, erit in gloria.*

Mardochæus à cinere & cilicio cul indormiebat, ad primos à Rege honores evocatus eſt, conſcenditque equum regium, diademate redimitus, & per ampliſſimæ urbis compita circumductus, à faſtuoſo Amano præ invidiâ tabeſcente, audiit magnificum illud: *d ſic honorabitur, quemcumque voluerit Rex honorare.* Quam ſententiam celebris per Hiſpaniam Eccleſiaſtes, *e* in feſto S. Andreæ, & alius in Belgio, t. Martyres Societatis cruci co[...] xos collaudans, uſurpavit: ſum[...] illos honore affectos fuiſſe c[...] probando, quod cruce, qua[...] quo regio, in cœlum evecti [...] ſent, ſolido D. Thomæ nixi [...] fragio, qui illud Petri expone[...] *f & vos eadem cogitatione arma[...] ni: Chriſtus.* inquit, *in pedibus, q[...] calcaria, clavos infixos, pro equ[...] ro, habuit crucem.*

Ex quo equo, præ Mardoc[...] præclariſſimam adepti ſunt [...] riam, quod vel ipſi tyranni in [...] premo die cum fremitu & g[...] tu proclamare cogentur: *ſic h[...] rabitur, quemcunque voluerit,* [...] *honorare.* Nolim hîc adferre, q[...] ſummus ille Imperator noſte[...] tollat eos non modò apud De[...] ſed etiam apud homines, qu[...] latuerunt in cryptis, in ſpelu[...] terræ: qui nunc ſicut oves c[...] ſionis, ſicut peripſema, *g* [...] *exultabant oſſa humiliata.* [...] quique, qui terrena ſapitis, at[...] dite, quia & apud homines, a[...] Dei nimis honorati ſunt: [...] cium Arſenii, auro includi[...] tunica Pauli Anachoretæ, pu[...] ræ regiæ præfertur: crinem [...] dalenæ, quem Lanuza habe[...] omnibus regnis mundi appe[...] Antrum Alexii in marmo[...] Baſilicam convertitur. Suda[...] hemicinthia Pauli Apoſtoli [...] virtutis habuerint, ſacræ p[...] loquuntur. S. Gregor. inte[...] rima, quæ hîc adducit, *i* [...] memorat mortuum ad vita[...] vocatum, calligulâ S. Hon[...] Abbatis, quem ejus diſci[...]

a Aug ſerm 12 ad frat. in Erem.
b Prov 15 c Iob 22 d Eſth. c 6
e Hernando de Santiago in feſto S. Andr. [...]

f S Tho in ep. 1 Petri 4 g Pſal [...]
h Lanuza hom. 30. §. 11. V[...]
futium in vita Pauli l. 8. c[...]
i Greg l. 1. dial c. 2

ertinus, ex magna devotione
ide circumferebat.
amam & nominis ſplendo-
ſpectas? num majorem ſpe-
, quàm Paula, de qua Hiero-
ius: *unius urbis contempſit glo-*
, & totius orbis opinione cele-
ur. quam Roma habitantem, ne-
xtra Romam noverat, latentem
thlehem, & barbara, & Roma-
rra miratur. ita alibi quærit:
tuſquiſque Ariſtotelem legat,
onis libros, vel nomen nôrit.
n angulis eos otioſi ſemel re-
nus; Ruſticanos verò inquit,
ſcatores noſtros, totus mun-
loquitur, eorumque ſepul-
jubet Chryſoſtomus, cum
lchris Alexandri aliorumque
um conferri, circa quæ ma-
ait ſolitudo, cùm circa hæc,
ia celebritas habeatur. trium-
n minimi ſancti in cœlis,
talium nemo aſſequi valet.
ram unius in terris cernite.
1231. mortua eſt 19. Nov.
purgi, Elizabetha Hungarica,
oſt 4. annos Sanctorum Ca-
go adſcripta: *a* tanto verò
ıli concurſu ſacrum ejus cor-
, anno indè ſequenti eleva
, & aureæ thecæ incluſum,
ente Imperatore Frederico,
d duodecies centena millia
eniſſe tradantur. plus dico,
qui ſe hic humiliarint uſque
altari, ut non in cœlis dum-
ſupremi, ſed & in terris, di-
illis honores decernantur.
nienſes advētanti Pompejo,
oſque honores recuſanti,
labundi ſcripſere: *quatenus*
ſes hominem, eatenus nobis es
. En quis ſplendor humili-
? adeo vel ethnicorum ocu-

ondanus an 1231 pag 152

los perſtringens, ut honorum contemptores, Deos inter habere non dubitarint. Quod potiori jure de Chriſtianis ſenſit S. Maximus, dicens: *b quiſquis cupit divinitatis tenere faſtigia, humilitatis ima ſectetur.*

Teſtis hic nobis Paulus & Barnabas, qui viles & abjecti in ſpeciem homines: cùm mira patrarent, nec ſibi quid inde arrogarent, tantam de ſe in hominum animis opinionem concitarunt, ut una voce exclamarint: *c dii ſimiles facti hominibus, deſcenderunt ad nos.*

Nec compeſci poterant, ſed magis clamabant, uti de Chriſto: *& vocabant Barnabam Iovem, Paulum verò Mercurium.* At ipſi contrà vociferabantur: *nos mortales ſumus ſimiles vobis homines, & hæc dicentes, vix ſedaverunt turbas, ne ſibi immolarent.* Adeo penè cum invidia divinitatis, divina fuit habita virtus. Eadem humilitas " ſuperiore ſeculo Franciſcum " Xaverium, & Andream Ovie " dum Deos mentita fuit impiis. " Numina habebantur, Xaverius " adhuc ſuperſtes, Oviedus etiam " defunctus; de quibus N*eren-* " *berg. de arte volunt l. 6.* hæc " commemorat: invenio man " datum ſcriptis extranei Aucto- " ris, qui ab oculatis teſtibus fa- " tetur accepiſſe, Japonios Bon- " cios coëgiſſe comitia, ut Xave- " rium conſecraſſent Deum, arâ " ſacriſque colendum: miſiſſe- " que ad illum nuntios (ut olim " Baptiſta) per quos divinos re- " ferrent honores. Gloria eſt " Chriſtianæ modeſtiæ tales edu- "

b S. Max'm, ferm, de S. Mich.
c Act 14.

 caſſe

„ caſſe viros, per quos ipſa Reli-
„ gio ita poſſet periclitari. Re-
„ ſpondit humillimus pater:indi-
„ gnus ſum, quòd creatura ſum,
„ & vultisCreatorē eſſe. NecBar
„ baris viſa fuithumilitas indigna
„ Deo. Non potuit obſtare Xa
„ verius, quin procumbentes in
„ genua pedes ſuos adorarent
„ oſculis. ſic quoſdam conſecrat
„ humilitas uſque ad ſinceram
„ ſimulationem Deitatis.

§. III.

Sapientia humiliati exaltabit caput illius, & in medio magnatorum conſedere illum faciet. a

SApientis eſt, humilius oſtium,
demiſſo ad palmā capite tranſi-
re,quàm erecto,altiùs ad unguem
vertice, ad illud impingere. hoc
ſapiens & ſapidum Mellei Doct.
monitum eſt: „nō eſt periculum,
„quantumcumque te humilies:eſt
„autem grande malum , horren
„dumque periculum, ſi vel modi-
„cè plus verò te extollas:quemad-
„modum enim ſi per oſtium trā-
„ſeas,cujus ſuper liminare (ut ad
„intelligentiam loquar) nimium
„baſſum ſit,non nocet,quantum
„vis te inclinaveris (*ut anſeres e-*
„*tiam urbis portas tranſeuntes*)no
„cet autem,ſi vel tranſverſi digiti
„ſpatio , pluſquam oſtii patitur
„menſura, erexeris. hoc cogita,
quoties oſtium,quo ad locum di-
gniorem via eſt, tranſis; ad quod
complures graviter offenderunt,
& cerebrum excuſſerunt. ſtolidi-
tatis eſt ſummæ, eruditiori,locu-
pletiori,nobiliori, potentiori, ſe

a Eccl:11

præferre vel uni quod propè
& malo ſuo didicit Lud. Syl
de rebus longè graviſſimis, E
nuel Rex Luſit.ad ſummum P
tific. epiſtolam ſcripturus,juſ
ut & Ludovicus ſuo ex ing
unam contexeret , & quam
ſtolam præſtare judicaſſet, m
rum. Incubuit ad ſcriben
Sylveria,& neſcio quo inger
ſtimulo excitatum , ut ſupra
gem ſaperet , immemor fui
pientis : *c ne glorioſus appareas*
ram Rege. & porrò elegant
judicio præpollebat ; dam
itaque Rex ſuâ epiſtolâ , alt
prætulit hoc ut vidit Ludov
ſuam incogitantiamac præce
tiam damnans, ut domum re
tit , uxori filiiſque de ſe a
eſſe renuntians , nullum ſibi
pliùs apud eum Regem, quo
ſe ingenio prætulerat, jam ſu
eſſe gratiæ locum dictitabat:
inde ne concepta oſtenſio
iram olim erumperet , ſe
perderet, aliò migrandum, a
in exilio , procul à patria vi
dum duxit. veriſſimè ille :
nsce , ſi omnibus te ſupponas;
autem plurimum , ſi vel uni te
ponas. ſapientis eſt , ferve
contendenti concedere, jux
lud Pauli monitum, quod
Religioſis,ſed & Chriſtianis
ſcribit : *e nihil per contentio*
neque per inanem gloriam;ſed i
militate ſuperiores ſibi invicem
arbitrantes:contendere quippè
ſuperiore,ut ait Seneca,furio
eſt, *f* cum pari periculoſum,

b P. Rho variæ virt.hiſt.l:5.c

c Cornel in Prov
e Prov 25. d Thom. a Kemp,l.
imit Chriſt.c 7
e V.Velaſq ad Philipp 2 v 3
f Seneca l. 3 de ira c 34

riore ignominioſum. contra
, *a honor eſt homini, qui ſepa-
re à contentionibus*, & ſilentio
ſibi honorem, alteri ruborem
it. unde Nax. *b cedamus ut
remus, ſicut Athletæ, qui ex eo
amque quod ſe humi deprimunt,
rſariis ſuperne incumbentibus
res evadunt.* Sciolos paſſim
ulos repereris, qui gloriam è
s verborum aucupantur: ho-
unum aliquem depingens
ſtolus, ait: *c ſuperbus eſt,
l ſciens, ſed languens circa quæ-
em & pugnas verborum*, an
ba longa, an brevis pronun-
da ſit. in quo Doctor Ange-
s, *d* ſingulare nobis documen-
reliquit, dum olim inter le-
dum ſuper cœnam, à præfecto
ſæ perperam correctus, ſta-
repetiit. ſociis exindè con-
dentibus non producendam
ſe ſyllabam, quam ex natura
prius brevem pronuntiarat,
leſtè reſpondit: parum refer-
yllaba brevis aut longa, gravi
cuto accentu pronuntianda
plurimum autem, ut unus
lus humilitatis, & ſolidæ vir-
s acquiratur: *e ub eſt humili-
ibi eſt ſapientia.* ſupra omnes
ſapere, deſipere eſt. vix
ent, qui imperium contuma-
netiuntur, & quæ ipſi non in-
rint, conſilia aſpernantur, hi,
am, vix credent, quod de
dio Aquaviva accepimus: *f*
cùm 34. annos Societatem
rit, ſemel tantum contra aſ-
tium ſententias feciſſe; qui
illis faceret inconſultis; id-
n Claudio admirabiliùs quod

altiſſimi eſſet conſilii, atque inge-
nii, ubi incaluiſſet. ardentioris
quod inter prudentum facta, jure
ut illuſtre recenſitum eſt. Sapien-
tis eſt in omni conſeſſu noviſſi-
mum locum tenere, nec à loco
aut pulvino ſibi ſplendorem ac
celſitudinem mendicare: quod
politici ab Ethnicis, fortè avidiùs
haurire ſatagent, quos in convivio
7. ſapientum Plutarchus inſtruit:
" Itane verò metuis, ne quemad-
" modum Ægyptii ſtellas ajunt,
" pro loci, in quem attolluntur
" aut devehuntur conditione au-
" geri, minuive; ita tibi quoque
" locus claritatem, obſcuritatem-
" que adferat? Certè Latone
" illo es deterior, qui cum ei in
" choro ultimum locum præfe-
" ctus aſſignaſſet, benè, inquit, abs
" te factum, qui hujus quoque lo-
" ci cohoneſtandi rationem re-
" pereris, cùm non virum loco,
" ſed locum viro ornari, atque
" cohoneſtari. exiſtimaret. Illud
ſupremi Magiſtri monitum eſt: *g*
cùm vocatus *fueris, vade, recumbe
in noviſſimo loco, ut cùm venerit,
qui te invitavit, dicat tibi: amice
aſcende ſuperius. Tunc erit tibi glo-
ria, coram ſimul diſcumbentibus.*
Quod & in ſpectaculis, in ſup-
plicationibus, in diſputationi-
bus, in comitiis, in omnibus pu-
blicis congreſſibus locum habet.
Dicti veritatem eventus luculen-
to miraculo comprobavit. *h* S.
Hilarius Pictavienſis Epiſcopus, à
Liberio Papa ad concilium evo-
catus, id unum ſpectavit, qua ſi-
vitque impenſiùs, ut in ſacro illo
conſeſſu, cederet omnibus, eſſet-
que in poſtremis. Et quidem

Prov.20 b Naz orat 3
1.Tim 6 d Invita.
Prov.11 f P Rhovariae virt.hiſt.
5. c. 4. noſtra § 2.

g Luc. 14 h In vita. Beyer. Apoph.
Sacra tit. humilitas

quod inſignis reverentiæ fuit, ſtaret ipſe confidentibus aliis. Et rectè ex voto ſuo ſtetit, ac noviſſimum locum tenuit; ſed divina providentia diu ſtare non eſt paſſa: mox enim, quæ vicinior erat terra, cui inſidere parabat, uſurpans illud Pſalmi: *Domini eſt terra, & plenitudo ejus:* ilicò viſa intumeſcere, attollique ac formari in modum ſuggeſtus, in quo ceu ſubliſſimo humilitatis gradu, ſupra omnes eminebat S. Præſul; quem eo prodigio, Deus ab imis ad ſumma duxit, & omnibus amori ac venerationi eſſe voluit, & fuit ei *gloria corã ſimul diſcumbentibus.* Contra ac illi qui primo loco diſcumbens, ubi honoratior ſupervenerit, omnibus ludibrio eſt, & cogitur cum *rubore noviſſimum locum tenere*; uti in comœdiis quandoque fieri videmus, ut qui inter media ſubſellia honeſtè conſediſſet, ſi prima occupet, exire compulſus, ad ima deturbetur, & omnis faſtus ſubſidit. *a* Et verò iſtiuſmodi vanos ac inflatos, qui cæteris eminere geſtiebant, laudabiliter ille ludibrio habuit: dum aliis pulvinis, quibus uteres ſuppoſuerat, inſidentes: ephebis ſigno dato, uteres acu configentibus, ſubſidere fecit.

S. Thomas in illud Lucæ 14. *Amice aſcende ſuperius*, advertit hunc aſcenſum, illi ex deſcenſu collatum fuiſſe: *ſic* inquit, *pro humilitate aliquis coronatur hon re, unde ſequitur; tunc erit tibi gloria. Pulchrè autem dicitur, tunc erit, ne nunc quærere incipias.* neſcio quid hanc in rem illuſtrius proferri queat, quàm quod Deiparam à

a V. P. Spoelberch. Wercken der S. Medegeſellen S. Franciſ. pag. 500

S. Luca contendiſſe, nonnull
ſerunt: *b* nimirùm S. Evan
ſtam, Apoſtolorum res ge
Eccleſiaſticamque hiſtoriam
ſcribentem, ſerio atque obn
Virgine rogatum eſſe, ut ſylla
eorum daturus, qui Spiritus Sa
adventum per ſingulas gen
tiones præſtolati fuiſſent, po
mam ſe omnium in libro gen
tionis nominaret, neque S. Lu
illud modeſtiſſimæ Dominæ
negare potuiſſe. Vultis alte
prorſus humillimæ matris
numentum. Addo quod à B.
anne Meneſio, cœlitus accep
legimus. *c* Aſſerit ille, qua
Apoſtoli cæterique diſcipu
toto terrarum orbe conv
runt, ut morientem ſpecta
Dieparam, domi ejuſdem,
ſummam rerum omnium p
riam, ipſis excipiendis, alend
nihil admodum ſuppetiviſſe,
ipſam quam ab aliis omnibus
opem. tam meritis opulenta
dilectiſſimo filio ſuo impetra
quò egregiè ſuſtentarentur &
crearentur, gratiſſimum corp
ipſius pabulum: adeò ut quam
illic adfuerunt ſancti Apoſt
ſolo hoc ſanctiſſimo cibo, la
ac delicatè victitârint. Ut ver
ſtendam, quàm illa etiam no
ſimum locum, in hoc conv
divino ſibi vindicârit: ultima
qua S. Euchariſtiâ reficienda e
S. Petrus rem divinam perage
quem humillima Virgo enixè
gavit, ut poſt alios omnes ſa
ipſam hoſtiâ impertiretur, ver
enim verò quæ noviſſimum
locum delegit, audire mer
aſcende ſuperius, ſupra ſolem

b Nierenb de amore erga B. Virg.
c Nierenb. cit.

lun

am. *aſcende ſuperius* ſupra om- choros Angelorum, *Aſcende* *rius* ſupra omnes Patriarchas, nfeſſ:, Mart:, ad ipſum thronũ i: *a Ampleƈtamur itaq; humili- m, ſi ſublimes fieri deſideramus*: enim *unica* ad ſupremos ho- es *via eſt. Et quoties interroga- inquit Aug., hoc dicerem.* Quod noſt. probat teſtimonio: „ſi- t Rhet. ille nobiliſſimus, cùm terrogatus eſſet, quid ei pri- um videretur, in eloquentiæ æceptis obſervari debere? Pro- ntiationẽ. dicitur reſpondiſſe; m quæreretur quid ſecundò? ndem pronuntiationem. quid rtiò? Nihil aliud quàm pronũ- ationem dixiſſe. ita Auguſt. ublimem perfectionem, ad mam gloriam *b unica via eſt ilitas, ſecunda humilitas, tertia ilitas.* Quam viam calcaſſe tur & inculcaſſe P. Balthazar arez, qui cùm daret monita lam primæ nobilitatis domi- monaſterium diſcalceatarum eſſæ, hoc ei per literas com- ndavit: *c ſi quæras in quo de- maximè eminere? dico in te è, valdè, valdè humiliando.* Sed plures hic Magiſtros audia , quicunque veræ gloriæ cu- s, quem ſummi honoris *lau- ue immenſa cupido* exagitat, iſtum qui unus ac ſupremus iſter eſt, adeat & audiat: *d te à me quia mitis ſum, & hu- corde*; quam brevem lectio- , humilitatis diſcipulus ſic ex- dit: *e ille cui omnia tradidit r, & quem nemo agnoſcit niſi Pater: non dicit, diſcite à me mun- dum fabricare, non cuncta viſibilia & inviſibilia creare, non in ipſo mundo mirabilia facere, & mortuos ſuſcitare; ſed diſcite à me quia mi- tis ſum, & humilis corde. O doctri- nam ſalutarem! O Magiſtrum Do- minumque mortalium! quibus mors poculo ſuperbiæ propinata atque transfuſa eſt. Noluit docere quod ipſe non eſſet, noluit jubere, quod ipſe non faceret. Audio clamantem. Quid? ut diſcamus à te venimus ad te? quoniam mitis ſum, inquit, & humilis corde.* Tum ſublimem hanc humilis Magiſtri doctrinam admirans, exclam.: "huccine re- dacti ſunt omnes theſauri ſapi- "entiæ, & ſcientiæ abſconditi in "te, ut hoc pro magno diſcamus à "te, quoniam mitis es, & humilis "corde? itane magnũ eſt eſſe par- "vum, ut niſi à te qui tam magnus es, fieret, diſci omninò non poſ- "ſet? Ita planè." Hanc Chriſti le- ctionem, ne excideret, Joanna Reg. Luſit., Monialis facta collo inſcripſerat: *diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde*; ut dum ea manu, quâ ſceptrum reverat, filum duceret, unquam non in oculis haberet ac animo volveret.

Bienvenida de Auſtria, Virgo ſanctiſſima, *f* miro ardebat deſi- derio Jeſum intuendi, eâ planè formâ quâ fuerat in terris trien- nis. Audiit pia vota benignus Deus: nam cùm aliquando in templo eſſet, ecce tibi puellum ibi videt elegantiſſimum & for- moſiſſimum, cujus mox amore capta, blandiſſimè invitat, ſecum ut recitet ſalutationem Angeli- cam; obſequitur divinus puſio,

a Chryſoſt. hom. 66. in c. 20. Matth.
b Aug. ep. 56. ad Dioſcor.
c P. Lanci. in opuſc ſpirit 8. c. 2.
d Matth. 11 e Aug. de S. Virgin. c. 35 & ſerm. 10. de verbis Dom.

f Nierenb. de amore erga Ieſum c. 2 Gi... Ioan. Gavaſtun in vita.

& virgine ſibi verba præeunte, perquam libenter & religioſè *Ave* dicit matri ſuæ *Mariæ*: verum illis verbis *benedicta tu in mulieribus*, commodum cum magiſtra ſua prolatis, ad ſequentem clauſulam, *& benedictus fructus ventris tui*, quia ſibi honorificam, conticuit; adeò vel jam in cœlis modeſtus & humilis eſt Jeſus. Mitto nunc motiva divina humilitatem eſſe, quæ nos meritis, & gratia apud Deum verè magnos efficiat. Ad humana & politica deſcendo, & dico: ut quis etiam inter homines verè magnus & nuncupetur & æſtimetur, humilitate præcellat neceſſum eſt: non me, ſed virum etiam de gradu dejectum animo excelſiorem Scribanium in politico ſuo Chriſtiano audite: ſi quæras quem in Impe-
„ rio magnum ſtatuam? Reſpon-
„ debo cum viro docto: *a ille*
„ *incrementis ſuis major eſt, quem*
„ *ſublimitas parti honoris inclinat.*
„ Sed & admirationem ille pro-
„ vocat, admiratio laudem & a-
„ morem. Scio quaſdam gentes,
„ auguſtiorem quandam ſeverita-
„ tem, ac majeſtatem in Princi-
„ pe ſuo deſiderare; nulla ta-
„ men tam barbara eſt, quæ ſu-
„ perbo Principe gaudeat: ne-
„ que tam barbara gens ulla, cui
„ ſine faſtu imperari non poſſit.
Deus ſanè orbi univerſo imperat, & tamen tàm procul ab omni ſuperbia, quàm procul ab omni peccato eſt. Quòd ſi Principes, Præſules, Prælati, ſuperiores imitarentur, apud ſuos in veneratione, in honore ac amore eſſent. Eventus id comprobavit in pluribus: Cardinal. Bellarminus cum Col-

a Scriban polit. l. 2. c 9

legii Romani Rector declara[...] eſſet, primam, quam de more [...] noſtros exhortationem habu[...] ſic auſpicatus eſt: *b Rectorem te [...] ſuerunt, noli extolli, eſto in illis q[...] unus ex ipſis, & non impedias mu[...] cam.* Quæ turbatur, ſi altic[...] quàm debet quis tono exced[...] Hæc tanti viri modeſtia, *c h[...] animi deſpicientia* (ut cum Tul[...] loquar) *admirabilitatem magn[...] apud omnes concitavit.* Tenuitat[...] ſuam, & exiguam prorſus aut[...] ritatem arguit, qui minimo ſu[...] miſſionis actu, de hac omninò [...]ctum arbitratur: perperam ve[...]ti, *d ne dum nimium ſervatur [...] militas, regendi frangatur aucto[...]tas*; quæ numquam magis integ[...] Caroli V. Imp. ſervata eſt, qua[...] dum ad ſervile obſequium ſe [...]miſit. *e* Poſtremo ejuſdem [...] Germania receſſu, cum Vliſſin[...] vētos navigationi propitios o[...]ritur. factum ut cum Seldio, F[...]dinandi fratris legato, in ſera[...] noctē de rebus ſeriis ageret. Ja[...] & nox, & lumina, ſomnum poſt[...]labant, ſignoque nolâ dato, nul[...] è miniſtris, *ſomno vinoque ſepult[...]* accurente: ipſe Carolus canc[...]lam arripit, Seldio quantumv[...] renitenti, præfert, eique per g[...]dus ad quietis locum deduct[...] *hoc tibi monumentum*, ait, *illu[...] C[...]roli habeto Seldi, tot exercitibus [...] ſatellitibus quondam ſtipati, qu[...] nunc ſolum, & à familia deſert[...] vides, & cui tu tot annis ſervi[...] ille tibi ſerviit, & lumen præ[...]*

Quid excellentius & excelſiu[...] Novi ſiquidem:

b Eccl 32
c Cic de offic. l 2
d S Thom. 2 2 q 61 a 3
e Tyngen. parad in vita Caro G[...] Ena Epido. p.

—— quo fortuna altius
vexit ac levavit humanas opes:
hoc ſe magis ſupprimere felicem
decet.

: Ethnicus Poëta cecinit, & :or docuit, *b ut quantò ſupe-es ſumus, tanto nos ſummiſſius ge-us; quantò ſuperiores* dignitate, trinâ, ingenio, facundiâ, tan- *os ſubmiſſius geramus.* Dome-a non deſunt exempla in hac ima Societate noſtra, Jesu hoc vicinior, quò ab honoris itu ſolenni auctoramento re-ior: ut ſi ſocietati alius, à ma- Dei gloria quærendus eſſet

Seneca.
Cic 1. offic.

ſcopus, humilitas viciniſſimus ſit reponendus, quæ quò profundiores ſemper radices agat, P. Claudius Aquaviva, *c* filius ducis Atrii, (qui viſus aliquando à Philippo Nerio multo lumine coruſcare) tria per B. Virginem, quam ut filius impensè colebat, Societati univerſæ concedi poſtulabat. *d* 1. *Summum candorem vitæ,* 2. *Studium divinæ gloriæ promovendæ.* 3. *Infimam animi demiſſionem.* Quam ſi filii minimæ Societatis, quam ſi vos omnes æmulari ſtudueritis, verè magni & excelſi in Cœlo & in terris erimus,

c Nier. aſcetica l 3 doct 2. c. 23
d Biblioth. ſcript. Soc. Ieſu.

dentium ordinem turbat. Adeò ut ſi horologium perturbarum fuerit, ſæpius ceſpitet, ballucinetur, contineſcat,duminſonandumeſt? aut è contradumtacitè de currendum,intempeſtivè pulſet ac intonet , omnes ordinum omnium functiones perverti,atque omnia perturbari compertum eſt, ut verriſſimè dixerit Poëta:

a —— Fa ſa regula prima,
Omnia mendoſè fieri ac diſtorta neceſſe eſt.

Ea propter non exercitus modò explicandi, aut aciei optimè inſtruendæ; ſed & reipublicæ gubernandæ peritia, ſi quis præcellens Bergarum decus Carolus, primum illudque præcipuum ſub ingreſſum cujuſvis civitatis horologium obſervabat: huic intendebat,hoc attentâ aure inter graviſſimas Regni curas explorabat; num ex Sapientis monitu: *b tempus tacendi & tempus loquendi* ſervaret: ex eo ſe dictitans, ritè ac rectè conſtitutæ reip. ſtatum,certò aſſequi atque dijudicare conſueviſſe.

Quod in ampliſſimis urbibus in quavis Reipublicâ,ſonorum æs campanum, hoc in privata cujuſque familiâ, quin & in omni hominum cœtu ſua cuique lingua eſt: quæ ſi *tempus tacendi & tempus loquendi* probè obſervarit;ſiad opus debitè exercendum, aut à vetito deſiſtendum, opportunè inſonuerit, ubi locus & tempus correptionem differendam ſuaſerint, tacuerit is *c dicenda, tacendaque callet:* deque eo verè dixeris: *Loquebatur rectè.*

Ac primùm quidem, quid intersſit, quæque neceſſitas cuil incumbat, correptionem in t pore adhibere, & vitia prox cohibere, paucis exponemus ſerò illud cum noſtræ ac prox ſalutis jacturâ deploremus.

a Horat b Ecc 3
c Perſ, ſat.4

§ I.

Væ mihi quia tacui. Iſa.

Cum Galli duce Brenno ca urbe ſub noctis ſilentiumſa vigilis, & canibus conſopitis, pitolium inſcendiſſent, *d* ar rum ſtrepitu detecti, atque i dejecti ſunt. Unde Vates:

e Hæc ſervavit avis, Tarpei te tonantis.

Quo factum, ut anſer apud I manos ſummo in honore hab tur,atque in Capitolio alatur; nes verò quia non valentes la re, indigno ſupplicio afficiant Quem morem ad ſua uſque te pora duraſſe Plutarchus teſtat *Etiamnum* (inquit) *ſolenni pom canis in crucemactus,& anſer ſp didè admodum in lectica, & v ſtragulâ pretioſa ſedens geſtatur.* I dit Plinius: quotannis me Auguſto, ſupplicia canes Ro pendunt, qui primò verberi cæſi, vivi in ſambuceam cruc ſublimes rapiuntur: quia tacit nitate ſuâ, arcem Romana ſummo diſcrimini expoſuêre.

Quot urbes, tot arces d per tæ; quia excubitores, canes *f m ti, non valentes latrare,* ut Iſa queritur?

Quot proditiones, quot fra des ac perfidiæ adornantur, qu conſcii, neſcio quo metu panic *canes muti, non valentes latrar*

d Liv. l 5 e Mart. l 13. epig 6
f Iſa, 56

Tim

it furra in honore, in famâ
de:ractiones, per calumnias
itores *canes muti.* Inferiu
num pudicitiæ, arx caſtitatis
gnatur, parentes, propinqui,
ni diſſimulant, *canes muti.* E-
nia optimates inter, grav
ſcandalo graſſantur flagitia,
Eccleſiaſtes, Confeſſarii
â excidant, ne aliò pœniten
livertant, *canes mu* . Docto-
Medici ne hominem lethali
bo correptum, grav ùs affli
, uxorem & liberos unà de
nt, præſentis periculi, quo &
nima agitur, commonere non
nt, *canes muti.* Quot cauſidici,
viri togati; *canes muti, non va-
latrare*, quia offa aurea vel
ntea eis objecta eſt? Hos om-
Severus, & verus ille Judex,
ut Romani canes ſuos in fur-
; ſed ſuppliciis condemnabit
nis. Nec dubium, quin gra-
ni viri P. Jacobi Laynez, *a*
n venerando illo Tridentino
ilio primum inter Theolo-
locum obtinuit, teſtimonio,
*ſque non levis noxæ reos, & ju-
è addici, ac condemnari con-
, quòd correctione neglectâ,
uerint; cùm tempus maximè
ndum poſtularet.* Ut infrà de
epto correptionis declarabi-
Priùs tamen ex damno &
ra, quam taciturnitas in re-
emporalibus ac perituris in-
, conjecturam facilem ad de-
entum animæ, & cœleſtium
rum jacturam faciemus, ne-
porrò ulla tenet dubitatio,
civitas omnis aut arx quan-
s munita, facilè hoſtium po
i ac direptioni cedet; ubi ex-

cubitores obdormiſcunt, ubi ne-
mo centurionum vigilat, ubi nul-
lum ære campano ſignum datur;
hoſtis habet muros, urbs capta
eſt, priùs quàm rumor ad aures
pervenerit. cujus rei urbs Atre-
batenſis luculentum præbet ar-
gumentum; quæ hoc ſtratagema-
te à Burgundis occupata eſt, anno
1492. Cum Attrebatum quinde-
cim annis ſub Francis gemuiſſet, *b*
die quintâ Novembris dum Præ-
fectus urbis Cardonius cum mul-
tis militibus Creveceurium evo-
catus eſſet, Joannes Marius civis
Atrebatenſis, *Griſardus* vulgò à
canitie dictus, vir tenuis fortunæ
ſed acris ingenii ſuique Principis
per ſtudioſus; hoc ſtratagemate
uſus eſt: multis compotationibus
perquam familiarem ſe reddidit
Channio Franco, cui claves urbis
commiſſæ, & portas urbis clau-
dendi ac reſerandi provincia de-
mandata erat. Jamque ita Chan-
nii animum occupârat, tantamq;
gratiam & fidem invenerat, ut
Channio non ſemel ad pocula
conſidente, ipſe cum militibus,
urbis portas occluderet. Quod
cùm ſæpius fideliter factitaſſet,
quodam veſpere ad id muneris
cum aliquot præſidiariis progreſ-
ſus, ex condicto, in itinere à con-
juratorum uno, ſemipotum ſe
ſimulante, & poculum vino ple-
num oſtentante intrò ut bibat
invitatur. Rogat Griſardus ſocios
ut paululum præcedant, ſe quàm
mox ſubſecuturum. Ingreſſus re-
petit ceream materiam paratam,
cui claves imprimat. Sicque Gri-
ſardus ad portas tendit, claudit,
& ut conſueverat ad Channium
compotaturus accedit. Claves

bl Script. Soc. P. Riba. vitr.
ll. l. 4. c. 12

b Ha aeas tom. 3 an. 1492 pag. 488

ceræ

ceræ impreſſas, mox conjuratus ille Duacum fabricandas defert; tertius conjuratus (hic pictor erat) Melunium, Vaudreium, alioſque Burgundos ad ſtratagema incitat. Stato die 5. Novembris *Griſardus* ſignum conſtitutum, tritam Atrebati cantilenam exorſus eſt. Eam in vallo contentâ voce alacriter Griſardo cantante, Burgundi inter colliculos iter placidè faciebant: ſed attendite quàm ſilenter: equorum ſoleis, panno laneo ſuffultis, hinniendique facultate eis impeditâ procedebant. Atque ipſo Griſardo tacente; ex condicto, conſiſtebant. Veſperi hora nona conjuratorum unus in turrim conſcenderat (nam & hujus clavem expreſſerant) ac ferream campanæ linguam adſtrinxerat, ne ad arma ſignum dari poſſet. Duo inſuper complices in muris, vigilabant, dum ſocii cum Francis conjurationis ignaris, largius vinum potitantes, in porta excubant. Sub noctis duodecimam pictor oſtiolum portæ Haiguervæ clam aperit, & ad Burgundos adventantes contendit: omnia ſalva denuntiat, cantilenam *Griſardi* dumtaxat obſervent, atque eis teſſeram quæ erat S. Georgii exponit. Ipſe ex illis intelligit Burgundicam tùm D. Michaelis. Sicque ad ſuos cum tredecim Burgundis in urbem prorepit, qui ſigno dato, portæ cuſtodes invadunt, valvas nemine obſiſtente aperiunt, Burgundos equites pediteſque admittunt, *Griſardo* ſemper, jamque alacriùs concinente; atque ita ſub tertiam matutinam Burgundi urbe potiti ſunt; & ſeptimo die Novembris Magiſtratus renovatur, omneſque conjurati in eun lecti, *Griſardo* urbis prætore ſtituto. Unde hoc, quæſo, repentinum ampliſſimæ urbi cidium? Unde ea ædium ac miliarum vaſtatio? unde omn opum ac divitiarum direptio quia excubiæ mutæ, camp muta, altum ubique ſilentiu nemine quoquam ad arma clamatum eſt. Ita olim, ite pridem, ita die proximè ela

a Spectaculum capta nec m urbis erat:

quando cœleſtis illa urbs Jer lem, civitas ſancta, innocens ma, omni genere cœleſtium tiarum locupleta ab infeſt tarei hoſtis adminiſtris dirip vaſtatur, & fœdæ libidinis f mis injectis abſumitur: hac lum de causâ, quòd nemo im nentem cladem denuntiet; n auxiliares undas, nemo in dium inclamet. Profecto in blico patriæ incendio, Ma chæus vel cum capitis pericu Reginæ non ſilendum eſſe du edictum impii illius Aman debat in Suſan, quo totam Jud rum gentem ſtirpitus evell omnes eorum urbes ferro ac ce vaſtari præceperat. Nulli terim ſine præſenti capitis di mine ad Regem acceſſus e Quid agis Mardochæe?

Potes hoc ſub caſu ducere ſomn Potes hujus cataſtrophæ taci funeſtum exitium præſtolari? nimè, Reginam ſemel iterum interpellat, & ad loquendum ficaciter impellit, dicens: *nunc ſi ueris, tu & domus Patris peribitis.* Patria omnis funeſtis neris flammis conflagrat,

a Proper. l. 2 b Eſther c. 4.

a P

*Hæc ſpecies Troj*æ, *cùm cape-*
re.*n*: *erat*.
nc ſin..*ris* tu Paſtor, tu præ-
or, tu paterfamilias, tu vici-
tu tutor, tu pædagoge, *tu &*
a proximi tui *peribitis*. Si
mpeſtâ nocte in urbe incen-
.exortum fuerit, nemo o-
inclamet, nullum ære cam-
ſignum inſonuerit, in im-
ſum omnia flammæ depo-
ntur. Domus tua conflagrat,
m à laſcivo proco injici ad-
is, & ſiles. Omnis ardet vi-
, vides ſolutos conjugatos,
obſcuro veſpere promiſcuè
ortum, è regione diverten-
& non elatâ voce exclamas?
dium, incendium! Ejuſmodi
malè quis Peruſino iſti cani
ulerit, qui in culina ab ama-
nutritus, eos non allatrabat;
t domeſticos admittebat, in
rei gratiam hoc famoſum
erit epitaphium:
abam fures, ſed amantum
furta tacebam:
placui Domino, ſic placui
Dominæ.
aliquando illa dies, cùm ca-
hi muti horrendum ulula-
,& clamabunt illud Prophe-
b Væ mihi quia tacui! Quæ
a expendens Gregorius: *c*
iquando tacere culpa non eſſet,
heta non dixiſſet: Væ mihi quia
.
ec aliam hîc culpam agnoſcit
que S. Hieronymus, quàm
Vates Iſaias, Regis Oziæ ar-
ntiam, & hominem profa-
ſacra attrectantem, non re-
enderit ac repreſſerit: *d*
Quia (inquit) *Oziam in templum irruentem non corripuerat, nec juxta Eliæ exemplum libera voce impium deſignârat, labia habet immunda*, quæ per Seraphim ignito calculo exaltari deſumpto, neceſſe fuit expurgari. Graviori certè immunditiâ, graviori culpâ infecti ſunt, qui ſcelera atrociora diſſimulant. Vides ancillam cum famulo, adoleſcentem cum filia liberiùs agentes, audis verba laſciva, ſermones, cantilenas obſcœnas, in curribus, in navibus, in conviviis: cura ex conſilio Chryſoſtomi *e* & mandato Chriſti, aquam adferri, ut os abluant: Nam ut rectè Anſelmus: *Vbi non eſt correptio, ibi eſt corruptio*. In publico cœtu, in honeſto puellarum ac juvenum conſeſſu, velut ſcintillam in arundineto diſſeminari advertis & ſiles, nec reprehendere, nec divertere ſatagis. *Væ tibi* quia tacuiſti, tot culparum reus es, quot hîc præſentes flamma afflavit. Nec eſt quod turpitudinis ſuæ ulla Virgo, aut conjugata corrupta excuſationem adſciſcat dicens: quia vim paſſa ſum, clamorem infamia cohibuit. His fortiſſima ac caſtiſſima Suſanna in exemplar proponitur, & quævis ſecum expendat, an majori umquam non famæ, ſed & vitæ ſuæ periculo expoſita fuerit, ut clamare neceſſum non habuerit: *f Ingemuit Suſanna & ait, anguſtiæ ſunt mihi undique? ſi enim hoc egere, mors mihi eſt: ſi autem non egero, non effugiam manus veſtras. Quid agat; exclamavit voce magnâ Suſanna*. Quam paucæ Suſannæ hodiernâ die, & hinc

Ovid.l.1. Triſt. eleg.3
Iſa 6 c S. Greg. 1 Mor. c. 17
Hier ep. 142 ad Damaſ & in Iſa. 6. & lib. 2 adv. Pelag.
e Chryſ. hom 9. in acta
f Dan. 13

non raræ violatæ; ſi plures clamaſſent, quàm multæ & pudicitiam, & animam ſervaſſent, & fœdum illud incendium reſtinxiſſent. Quare frivolam hanc excuſationem S. Vincentius reputat, a vim virgini invitæ illatam eſſe; eamque ſceleris condemnat, quæ ne ſilentium frangeret; conticuerat. Audi Ambroſ. ad virginem lapſam, b *Sed dices nolui hoc malum, violentiam paſſa ſum. Reſpondebit tibi fortiſſima illa Suſanna, cujus tu nomen fallaciter bajulas: Ego enim inter duos presbyteros, id eſt ſeniores, poſita inter duos ut̃que judices populi, ſola inter ſylvas Paradiſi conſtituta; vinci non potui; quia nec volui, tu ab uno ineptiſſimo adoleſcentulo, & in media civitate, quomodo vim potuiſti perferre, niſi quia ultrò voluiſti violari? quis denique voces tuas audivit?* &c. Hi tamen caſus, cùm inter honeſtas rariùs cõtingant, non paſſim populo exponendi. Alia quæ hoc in genere frequentiora occurrunt incommoda, liberiùs ac liberaliùs exaggeranda, atque ea ſunt, quæ famam ac exiſtimationem proximi graviter lædunt, & impunè auferunt. Ecquis veſtrûm hîc furem alteri ſibi adſtanti crumenam præſcidentem, aut manum marſupio inſerentem tacitus ſpectet? quis è vicina officina ſpectet hominem, clanculum fruſtum panni auferentem, & non inclamet? Interim complures hîc præſentes contueor, qui graviora furta, quæ pleno die, & ipſis inſpectantibus committuntur, taciti & quaſi muti diſſimulant. Cùm ſimiles,

cæterum manſuetiſſimus D[...] exemplo ſuo acriter inſe[...] doceat, c *detrahen[te]m ſecreto pr[...]mo ſuo hunc perſequebar.* Nec [...]nùs in eos ſæviendum, quàn[...] eos qui hominem laniant[...] diſcerpunt, Paulo atteſtan[...] d *Si invicem mordetis & com[...]tis: videte ne ab invicem conſ[u]mimi.* In eos autem & lingu[...] ſi opus etiam unguibus ſæv[ien]dum, qui domino ſuo per [blaſ]phemas voces ſuas non parc[unt,] ſed indies proſcindunt. Ca[nis] nobis hero ſuo perquam fi[dus] S. Ambroſius in exemplum [ad]ducit, e ut ab eo latrare [&] vitia inſilire condiſcamus.

Antiochiæ ſub veſperam [...] ſolo cane comitatus, domo e[...]ſus, à latrone ex inſidiis co[...]ditur, & omnibus exutum, [...]dum ac ſaucium cadaver deſt[...]tur. Non tamen herum de[...]tuum canis deſeruit; ſed [...] cuſtos totam noctem ei adh[æ]... viciniam omnem immani e[...]tu, & latratu infeſtans. [...] Sole exorto ingens homi[num] turba confluxit, qui homin[em a]deò truculenter occiſi fo[rtem] miſerati, inſuper incredibilem [ca]nis illius fidem, qui loco di[ve]veri nequibat, ſatis demirari [non] poterat. Cæteros inter, quo ſu[ſpi]cionem omnem à ſe dimove[ret,] homicida quoque accurrit; [...] è veſtigio mox, ut hominen[...]nis conſpexit; leonis inſtar f[...]cire, atque hunc horrendu[m] inceſſanter allatrare aggreſſu[s]. Nec hoc ſatis, *ſed can[is] ſ[...]queſt[...] p[o]ſt ſ[u]er doloris ſenſu* (ut Amb[ro]ſius loquitur) *arma ultionis a[ſſ...]*

a S. Vinc Dom 2. ſer 5 poſt Trin. b S. Amb. ad. Virg lapſ. c. 4

c Pſalm. 100. d Galat 5 e S. Amb. l. 6. hexam. c. 6

, inque eum toto impetu ir-, dentibus apprehendit, preu-que morſicus detinens, her-les dabat latratus. Quo ſpe-ulo tota adſtantium corona nita, de homine quod ſub ſuſpicari, & de facto in car-m duci juſſerunt, nec multò juſtas homicidii pœnas per-it. *Mirabile factum* (exclamat ræſul) *quid nos dignum noſtro imus Creator, cujus cibo veſci-, & diſſimulamus injurias?* ſcinditur & laniatur; nam ut . docet: „ *a* Non minus pec-nt, qui blaſph. Chriſtum reg-ntem in cœlis, quàm qui cru-ixerunt ambulantẽ in terris. tamen inſurgimus, non in-mus, non illud os contundi-? Fecit hoc quod admirationẽ et, & ad imitationem movet, P. F. Joannes Hurtado, è flo-iſſimaS. Dominici familia, vir major & excelſior, quòd in s Granatenſem & Toloſanam mperatore Carolo V. oblatas, pedibus habuerit. Hic ut zelo flagrantiſſimus, militem for laſphemas voces impudenter ntem audierat, converſus ita ominem invectus eſt: „ Men-is maligne, Deus is non eſt, alẽ tu eum blaſph. ore fingis; d bonus eſt, juſtus eſt, & miſe-ors. Quibus verbis a ter effe-s pugionem ſtringit, ac mille s Ioann. aggreſſus: Tibi, tibi uit) ſacrilege incumbit mea a laceſſere? Quid tibi mecum orce! ô beſtia! ad hæc à Deo detorta convitia. Hurtado in a provolutus, martyrii pal-n avidè exſpectabat. Serero vultu ac ore renid.: jam (inq.) amice mi, verum dicis, jam rectè loqueris. Quidquid in me evomueris, infrà condignum eſt.

Hæc & tu æmulare, & vel ſanguinis pretio, & vitæ periculo. Dei gloriam tuere. Non me, ſed altiori è loco Chryſ. audi, ſeveriùs common.: „ *c* Si quempiam Deum blaſphemantẽ audieris, accede, „ increpa, & ſi verbera infligere o-„ porteat, non recuſes; ipſius faciẽ „ alapâ percute, contere os illius, „ & percuſſione manũ ſanctifica. „ Divinâ quâ pollebat, hoc argumẽtum eloquẽtiâ proſequitur diſert. Antiſtes: *d* Si quẽ videmus veſte „ breviori, vel alioqui indecenter „ veſtitum, admonemus & emen-„ damus; verùm videntes vitam e-„ jus diſſolutam; nec verbum qui-„ dem proferimus, videntes mores „ ejus nefarios prætererimus: tam-„ etſi ridicula ſint, quæ ad veſtes „ pertinent, periculoſa autem & „ damnoſa quæ ad animam. „ Tum aliam non minùs efficacẽ ſubdit ſimilitudinem: *Dic obſecro nonne cùm vides fratrem per præceps ferri, manum ei porrigis? Nonne à lapſu erigis? Nonne reprehendis, & arguis? & in his majoris facis non offendere, & non haberi pro inimico, quàm ſalutis ejus curam habere? quàm habiturus es apud Deum veniam, vel defenſionem?* in cujus rei confirmationem expendit illud Domini præceptum, Iſraelitico olim populo præſcriptum: *e Nonne audiſti* (inquit) *quod Deus Iudæis præcepit, ne errantia inimicorum jumenta deſpiciant, & lapſa ne præterreant?* Hinc aſſurgit: *quòd*

a Aug in c. 26 Matt b Ant. Dominic Tennequin amour divin p. 3 c. 2

c Chryſ hom I ad pop d Chryſ cit. & hom de ferendis repreh tom. 5.
e Exod. 23. 4

cum

cum Judæis ne inimicorum bruta contemnant, nos ne fratrum animos, Christi ſanguine redemptos deſpiciemus? Et quomodo non eſt ſumma inhumanitas, & ferina crudelitas, nos non tantùm curæ hominibus impendere, quantùm alii jumentis? hoc eſt quod vitam noſtram confundit; hoc eſt, quod omnem ordinem ſubvertit. Confer, ſi lubet, legem Judaicam ad legem gratiæ, populum ad populum, jumenta ad hominem, jacturam hujus & illorum; & facilè deſpicies, quanta tibi præ illis major incumbat obligatio. Potentiſſimum ad animos Joſephi commovendos motivum adduxêre Ægyptii, quo extremæ ſuæ penuriæ ab eo triticum impetrarent, dicentes: *cur moriemur te vidente?* Quis credat hominem reperiri adeò barbarum, qui nos & liberos noſtros jam propè fame enectos, contueatur, & horrea ac penuaria frumento redundantia occludat: Ecquis fratrem aut propinquum in puteum aut flumen delapſum prætereat, & funem aut manum porrigere negligat? ex quo Doctor Angelicus ad mentem Auguſtini concludit: *a Si neglexeris corripere, pejor factus es eo, qui peccavit.*

Etenim ſi homicidii reus arguatur, qui viderit alterum aquis præfocari aut fame emori, cùm facilè occurrere & morti eripere queat, quid ni graviſſimi ſcelere arceſſitum, qui animam ſinit perire, quàm æternis pœnis eripere & beatitudini adſcribere valeret? Argutè & acutè Mediolanenſis Antiſtes: *b ...famem patientem, & ſi non ...ſti, occidiſti.* Neminem ver... net dubitatio, quin opera mi... cordiæ ſpiritualia tantùm ant... lant corporalia, quantùm a... potior eſt corpore: unde c... quenter ſentit & conſentit ... *c* Si indigentibus proximis ... ſcondimus pecunias, eorũ m... tem optamus; ita ſi peccanti... fratribus ſubtrahimus corre... onem." Nemo non ſuſpicere... ut *inſignũ pietate virum* in c... extolleret eum, qui in dies ſ... los, mille aureos in pauperes ... genos liberaliter erogaret; d... tandem ipſa, quæ dives po... rat, ad decies centena millia ... fudiſſet. Hunc tu quiſque e... ſuperare potes, nullo temp... um bonorum detrimẽto: *d* Si ... menſas pecunias pauperibu... roges, plus effeceris ſi unam ... verteris animam. Magnum ſ... & laudabile eſt miſereri pau... rum, ſed magis, ſi errante... errore revocaveris." Olim ... ſtus: *e Silentium impoſuit Sadu...* tacitos reddidit, non mutos ... bi bene obſervat Origenes, ... homini ſed mari dictum fu... *obmuteſce*; homini verò te... tacendi, & tempus loquendi ... ſcripſiſſe, ut diſertè Ambr. ... tur: "*g* Quid igitur mutos n... ſe oportet? minime: eſt en... tempus tacendi, & tempus ... quendi. Denique ſi pro oti... verbo reddemus rationem: ... deamus ne reddamus & pro ...

a S. Thom. in catena. Aug. ſerm 16. de verb. Dom.

b Amb. epiſt. 4 & lib. de corre... gratia cap. 3. 20 c S. Greg. ... Paſtor. curae cap. 1 admon. ... d Chryſoſt. hom. 3 in ep. 1 ad C... e Matth 22 f Orig. tr. 23 in Ma... g Ambr. lib. offic. cap. 3

ſilentio, & maximè perni-
o. Hactenus quàm perni
m in ruina proximi ſilen-
ſit, conſideravimus; nunc
obligatione ad corripien-
obſtringimur, quomodo
iando loquendum, videa-

§. II.

ccaverit in te frater tuus,
rripe eum, Matth. 18.

m in Chinas primò horo-
gium partibus ſuis diſſolu-
im Europæus artifex aſpor-
, *a* regni illius incolæ den-
rotas, axes, campanulas,
os, pondera exigua cum
ratione ſpectabant, omnem-
ianc machinam velut iner-
molem, fruſtra tanto mo-
e in Regiones adeò longin-
delatam dictitabant At ve-
i aptè partibus inter ſe diſ-
is concinno ordine, nec
arguto concentu, minora
anilia præludere, inde ho-
onantem audierunt: tan-
ijus rei novitate, delecta-
juxta ac admiratione rapti
, ut confeſtim ad hoc tam
un, tam dulce melos urbes
luerent; & humanâ quid
s induſtriâ conſiderantes,
iinam hanc veluti genio
lam aut intelligentia anima-
, & ferrum loquax, *le fer*
arle, nuncupare non dubi-
t.

onſimili ratione hominem,
n Romanus Philoſophus ho-
gio non inſcitè comparavit,
ſupremus artifex efforma-
vit, ut extremam velut manum,
linguæ appoſuiſſe, & miran-
dam prorſus abſolutamque per-
fectionem, *ut tempus tacendi, &*
tempus loquendi teneat, ne quà
offendat, in eo collocaſſe videa-
tur. Quem meritò, ut cætera ad-
ſint, ſi nullum opportuno tem-
pore ſignum dederit, ſed dam-
nando & execrando ſilentio ob-
mutuerit, quaſi inutilem, &
momenti nullius molem abjece-
rit: Cui vitio ut occurratur, &
aptè ſuo tempore horologium
hocce noſtrum inſonet, divino-
rum præceptorum, ac ſolidiſſi-
marum rationum pondera ap-
pendemus.

Natura docet, & ratio dictat,
quod unius corporis pro *c invi-
cem ſolicita ſint membra*: ita &
nos omnes in uno ſpiritu Je-
ſu, in uno myſtico Eccleſiæ cor-
pore *d ſumus invicem membra*:
unicuique mandavit Deus de
proximo ſuo, & curam præce-
pit habendam, quaſi de mem-
bro ſuo. Quare diſertè non con-
ſilium, ſed mandatum ſuum
expreſſit Levit. 19. *Non oderis*
fratrem tuum in corde tuo, ſed pu-
blice argue eum, ne habeas ſuper
illo peccatum. Et in lege nova:
e Si peccaverit in te (id eſt co-
ram te, ut S. Thomas & Augu-
ſtinus) *frater tuus, vade & corripe*
eum, inter te & ipſum ſolum. Si te
audierit, lucratus eris fratrē tuum.
Quod præceptum ſub lethali no-
xâ obligare, apud Doctores in
confeſſo eſt. Horum Principes
audiamus: Doctor Angelicus
2. 2. q. 33. a. 2. ad 3. *Prætermitti-*
tur fraterna correctio cum peccato

a Garaſſ doctrin curieuſ l. 4. Sect: 22
Senec. conſ. ad Marc

c 1 Cor. 12. d Epheſ. 4.
e Matth. 18.

mortali

mortali. Fundatque ſe in Levitico & Matthæo citato.

Doctor verò irrefragabilis Auguſtinus ſerm. 16. de verbis Domini: *Vides fratrem tuum perire, & negligis; pejor es tacendo, quàm ille conviciando.* Et libro 5. contra Julianum capite 3. majorem in quibuſdam obligationem eſſe aſtruit, dicens: *Si eos in quos nobis poteſtas eſt, ante oculos noſtros perpetrare ſcelera permittimus, rei cum ipſis erimus.* Ex quibus rectè deducit inſignis Theologus Joannes Sanchez, *a* hoc peccatum omiſſæ correptionis fraternæ, in confeſſione exponendum eſſe; quod omnibus vult ſeriò inculcatum: *Pauci* (inquit) *ſe reos prodant hujus mandati naturalis fractione, & negligentes Confeſſarios penè omnes video ad ſciſcitandum, num omiſſum ſit, vel non; cùm interrogare adſtricti ſint, ut docet Suarez & Bonnes & univerſi fateri tenentur.* Hujus præcepti vim, etiamnum adoleſcens probè tenuit, *b* & ſuum cum rubore Pædagogum inſtruxit. Anno 1598 Divione Pædagogus ſchedam à ſuo diſcipulo conſcriptam reperit, legitque ignarus peccata in ea numerari, inter cætera & hoc præſcriptum erat: *Pædagogum meum temerè iurantem non correxi.* Ea res ſic hominem attonuit, ut ſui officii memorem, ad frugem redegerit. Illi ſiquidem ex officio magis incumbebat, in diſcipuli ſui mores animadvertere. Et quoniam hic mihi cum viris, qui confitentibus aures præbent, ſermo eſt, norint ſibi eo potiſſimum loco ac munere, medicinalem c... reptionem quandoque neceſſa... adhibendam. Quod melleus D... ctor ſeveriùs ſuos monuit *c* *Ferveat in nobis zelus ille, char... mi, ferveat amor juſtitiæ, odium ... quitatis; nemo vitia palpet, pecc... diſſimulet nemo.* Nec nobis ac... dat, quod tragicus eventus e... cuit, quem quamquam anim... meminiſſe horret, narrare in... piam. Pater Joannes Lorinu... quem ob variam omnium ſcie... tiarum eruditionem *d Spirant... Bibliothecam nuncuparunt*; c... Lutetiis Pariſiorum altiores ... teras profiteretur, viro de Soc... tate tragœdiam omnem retu... quemadmodum is poſtea B... xellis coram Archiduce Albe... & Iſabella pro concione ex... ſuit. *e* Noviſſe ſe in Italia i... gnem uſurarium; qui cùm t... pem illum quæſtum dimitt... nòllet, in pœnitentiæ foro ab... bis parocho, & noſtris Patri... rejectum, in Monachum tand... incidiſſe, qui cæteros arctio... conſcientiæ & ſcrupuloſæ i... mulans hominem quoties co... bitum abſolvit, quo ita ſe in u... rarii hujus gratiam inſinuavit, familiariſſimè ſe uteretur, & p... pè indies menſæ adhiberet. Accidit ut liberaliùs unà cœn... ſent, jamque ſero veſpere vir R... ligioſus ſe ad clauſtrum contu... rat; ipſe verò vix cubitum ſe ... ceperat, cùm ſubitâ morte ... ſtinctus eſt. Atque ilicò duo ... orco genii ephæbos ementiti, cœnobium convolant, quan... cyus hunc monachum à tali vi...

a V. Nierenb doct aſcet pag 189
Drex. de vitiis ling. cap. 30. § 3. de ling juvante

c S. Bern ſer de Ioan Bapt
d Bibl Scrip Soc
e V. Paedag Chriſt c 15. tit. con...

a ...

denuntiant. Ad nuntium ille mirari, mox repenti morbum fortè exortum atus, præeuntes cum ſocio quitur, Jamque in forum erant, dum cernit uſura-hunc lunæ beneficio, in ta-nica inambulantem: quem ſine ſtomacho, num ſe ri-percunctatur? Reſpondet alto cum gemitu ſe vivis iſſe, æternis pœnis addi-ob uſuras, & potiſſimùm acrilegem ſacramentorum in quo cùm ipſe partem ninimam culpæ habeat, ſe-m corripere debuiſſet, ta-, unâ ſecum æternis infe-ſupliciis cruciandum. Quo immani terra hiatu pandi-& hos duos ſimul cum e-is illis tartareis aſſumpſit: ito & in mortuum ſimili ſo-licto, qui ſuperiori omnem ei tragœdiam enarravit. Ex s obiter hic relatis, quanta præcepti obligatio ſit, faci-noteſcit. Plura qui volet, logos conſulat. Nunc quan-quemadmodum correctio enda ſit expendamus. Cer-enim eſt non ſtatim explen-nec Deum in flagranti de-Prophetam, ad Davidem andum ablegaſſe. Sed ad is Nathan conticuit, & ubi rtunum Regem redarguit, arate *temnus tacendi, & tem-quendi* obſervando. *Non in omento, quo David deliquit,* neta *ad eum miſſus eſt* (inquit ſoſtomus) *b ſed expectavit.* quod tempus obſervare o-erit, temporum moderato-*d vidit in ipſo peccati vigore* el:) b Chryſ ho 5. de poenit

obcæcatam animam & obturatas aures. Juvat hîc in morbis ani-mi, Medicos corporum i-mitari, qui morbi tempora, incrementa, paroxiſmos, dies criticos obſervant, quibus potio-nes ſumendæ, phlebotomia adhi-benda ſit: quandoque enim fe-bricitantibus medicinam porri-gere, eſt oleum camino addere. Ut ille verè cecinit:

c Temporibus medicina nocet, data tempore prodeſt:
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irriteſ-que vetando:
Temporibus, ſi non aggrediare ſuis.

Adeò ut in his maximè ægroti temperies ſpectanda ſit. Seneca conſolatione ad Helviam ma-trem: in morbis, inquit, nihil eſt magis periculoſum aut pernicio-ſum, quàm immatura medicina, Conſentit S. Ambroſius: *d In-terdum opportunitas eſca ſanitatem reddit; quod ſi importunè aliquid accipias, aut non convenienter, im-plicatur periculo.*

Rem mirabili eventu S. Au-guſtinus confirmat: *e Magnus ille noſtrorum temporum medicus Vindi-cianus, conſultus à quodam: dolo-re ejus juſſit adhiberi, quod in tem-pore congruè e v debatur; adhibi-tum, ſanitas conſecuta eſt: deinde poſt annos aliquot eadem rurſus cor-poris cauſâ commotus, hoc idem pu-tavit adhibendum. Adhibitum ver-tit in pejus; miratus recurrit ad me-dicum: Indicat factum. At ille, ut erat acerrimus, ita reſpondit: ideo*

c Ovid. lib. 1 Remed
d Amb ep 23 ad Horont. lib 5
e Aug. ep. 5 ad Marcel.

male

male acceptus es, quia videlicet illi ætati, hoc ſe jam non fuiſſe juſſurum: Quæ enim juveni ſaluti fuerat, eadem potio ſeni veneno erat. Ex quibus rectè conficitur, ut apto tempore medicina, ita & monitio adhibenda eſt. Hoc ille ſcitè obſervavit qui cecinit:

Impatiens animus nec adhuc tractabilis arte
Reſpuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar melius tùm cùm ſua vulnera tangi
Iam ſinit, & veris vocibus aptus erit.

Quæ ut pleniùs deducamus, non abs re erit, auream hîc Chryſoſtomi doctrinam inducere, qui conſiderans, Pſaltem regium non petiiſſe murum ori apponi ut obmuteſceret, *a ſed cuſtodiam & oſtium circumſtantiæ labiis*, hoc documentum elicit: *os noſtrum cuſtodiamus, ei rationem tanquam clavem adhibentes; non ut perpetuò claudatur, ſed convenienti tempore referetur.* Cui congruit ſenſus Gregorii: *b* non poni ori ſuo parietem ſed oſtium petit, quod videlicet aperitur, & clauditur. Unde & nobis cautè diſcendum eſt, quatenus os diſcretè & congruo tempore vox aperiat, & rurſus congruo taciturnitas claudat. Ardet quis iracundiâ, correptio medica differenda dum furor remittat, rabies omnis ſubſidat; aliàs, ut eſt in ſacro proverbio: *c expedit magis urſæ occurrere raptis fœtibus.* Ea propter monet Ambr., „ *d* Si medicus medendi tempus exſpectat, ut di[...] ſtis ægritudinibus med. ſubſi[...] deferantur, ne acerba adhuc immatura (ut aſſerunt) ægri[...] do, curationis remediis reluc[...] tur: quantò magis explorare [...] convenit, ut maturè & opp[...] tune medicinalis ſermo pro[...] dat, qui non accendere luctu[...] ſed lenire videatur."

Hac prudentiâ excelluit. [...] gail inſignis fœmina, quam latebat rabies viri ſui Nabal, in Davidis legatos exarſera[...] vitam ſuam ac facultates, to[...] que familiam in extremum crimen adduxerat: Norat qu[...] monitionem homini temul[...] non adhibendam *e* (*Et tu in vivio vini, non arguas primum*) ſagax mulier ſinit crapulam mnem edormire; manè ut vidit hominem ſibi reddit[...] mentis compotem, animo tra[...] omnem rei geſtæ ſeriem expo[...] & præſens in quod etiam verſatur periculum deſcribit, giſque indign. quàm primu[...] vertendam perſuadet. Ad propè modum, ſi fœminæ cum ris temulẽtis agerent, non ta[...] turbas indies, citra ullum fruct[...] cierẽt Quibus par eſſet, non ebrioſis contendere, Philipp[...] omnes & Verrinas converte[...] ſed manè cum piſcis in ſicco ex ſponda quaſi è ripa concio[...] tur. Quod conſilium confo[...] illi, quod Angelus olim To[...] juniori dedit, qui cùm piſ[...] ingentem, ſe quaſi invaden[...] formidaret, monet Angelu[...] *trahe eum ad te. Quod cùm fec[...] traxit eum in ſiccum, & palpi[...] cæpit ante pedes ejus.* Non ſe[...]

a Pſal 140. Chryſ. in Pſal 140. n. 3
b S. Greg. 3. part. Paſt. admon. 15
c Prov. 17 d Ambr. in Pſal. 37

e Eccl. 13 f Tob. 6

lu[...]

cra hæc Tobiæ hiſtoria pera-
r; maritus è liquido, bene
s, ferox ac furibundus irruit,
clamat; *invadit me*; *Quid*
ii? trahe eum in ſiccum, cu
n deducas, vapores conco-
Et manè ubi ſe in ſicco ad-
rit, comperies quod *palpi-*
ncipiet ante pedes tuos. Tunc
a fandi tempora, tunc e-
itis fœditas, tunc nota fami-
uſta, tunc colloquia abs re à
ento habita, tunc bonorum
datio, liberorum penuria
icè exaggeranda eſt: nuſ-
enim aptius quadrat illud
ntis: *a mala aurea in lectu-*
enteis, qui loquitur verbum
pore. Similiter non ita pri-
vir vice verſa conjugem
bibulam, manè *thoro ſic or-*
alto aggreſſus eſt: *quouſque*
abuteris patientia noſtra
Nec levem fructum labio-
itæ emendationem legit.
d in ebrietate, idem in
iracundiæ motu obſer-
n eſt. Valetque hic illud
tini: *b ubivis mel ponam?*
es aceto. Notat Liranus
ilem in Jonatha Principe
tiam. Viderat hic Saulis
ſui animum, in Davidem
ulceratum, ut præciperet
cidere David. *Hoc tempus*
prudenter ducit Jonathas.
furor ille remiſit, ac pa-
r campos ſereno animo,
ecta fronte deambulan-
nſpexit, ſe ei ſuaviter in-
, ac ſenſim mentione inje-
libera in aulis Regum ca-
ndi licentia, modeſtè in-
Davidem falsò ab æmulis
i, atque ex altera parte vir-

tutem, ejuſque in patriam bene-
ficia expoſuit, "c locutus eſt ergo
Jonathas de David bona; quia"
non peccavit tibi, & opera ejus"
bona ſunt tibi valde: & poſuit a-"
nimā ſuam in manu tua, & per-"
cuſſit Philiſtæum, & fecit Domi-"
nus ſalutem univerſo Iſraëli, vi-"
diſti & lætatus es. Quare ergo"
peccas in ſanguine innoxio, in-"
terficiens David, qui eſt abſque"
culpa?" quâ opportunâ peroran-
di ratione, omnis ira animo exci-
dit, & Saul placatus voce Jona-
thæ, ipſo in veſtigio ſententiam
revocavit, atq; Deo in teſtem ad-
hibito, ſanctè juravit: *vivit Do-*
minus, quia non occidetur. Da tu &
tempus & ſpatium iræ: *homo ſa-*
piens tacebit ad tempus. Eccl. 20.

d Differ, habent parva commoda
magna moræ.

Poſtremum eſt, ut modum in
correptione congruum ſpecte-
mus, ne voce elata, aſpectu torvo,
animo commoto, & quod lon-
gè deteſtabilius, plauſtra convi-
tiorum congerendo, graviùs ipſi
delinquamus in quo alterum
corripimus: ſed illud Pauli ob-
ſervemus: ut in *omni patientia, in*
ſpiritu lenitatis procedamus, At-
tendite quo animo, quo vultu,
quo vocis ſono Nathan Davidem
acceſſerit: *e ingreſſus non dixit: ô*
flagitioſe! ô profane! ô adulter! ô
carnifex! Sed placidè, quaſi è re
Regis & regni, unum aliquem te-
cto nomine accuſare aggreſſus
eſt: cumque Rex ſceleris atroci-
tatem expendens ſententiam tu-
liſſet, *f quoniam filius mortis eſt*
vir, qui fecit hoc. Tunc Nathan
habens fatentem reum, mutato

iv. 2; b Aug hom 37 ex 50
c 1 Reg 19 d Ovid l 3 Faſt
e Chryſ in Pſal. 50 f 2 Reg 12

nomine dixit: *tu es ille vir.* præclarè hic Gregorius: „ a ad ægrũ „medicus venerat, ſecandum vulnus videbat., ſed de patientia „dubitabat: abſcondit igitur ferrum medicinale ſub veſte, quod „eductum ſubitò fixit in vulnere, „ut ſecantem gladium ſentiret „æger, antequam cerneret; ne ſi „ante cerneret, ſecari recuſaret. Propheta Nathan in eo Chirurgum æmulans, qui volſellam (cujus vel conſpectum horrebat puella gravi apoſtemate laborans,) ſpongiæ inſeruit, atque ita leniter ulcus tangendo aperuit & vitam dedit.

Denique ut aureo ore concludam, Herodem nullis diris aut convitiis Joannes impetiit aut graviùs laceſſivit: „ b non dixit „ſceleſte, pollute prævaricator „ac profane, conculcaſti Dei legem &c. Sed in reprehenſione „apparuit mira manſuetudo: dixit enim, non licet tibi habere „uxorem fratris tui. Erat magis „verbum in parabolis docentis „quam reprehendentis, erudientis quàm punientis. Quod ſi eũ nos corripiendi modum teneremus, plus ſperati fructus; gratiam & benevolentiam præ indignatione referremus. Expertus hoc eſt, & quia ad praxim ſpectat, aures animumque advertite:

a S Greg. 3. paſt c: 3. b Chryſ. hom. 28, in 2. ad Cor.

c virum Principem minus dec ſanctiori majoris hebdoma die, in templo fabulantem H mannus Hugo moniturus, bl dè ac accedens quaſi de nego agere vellet, ſecretò in aur inſuſurrans, diei ac loci ſan moniam illi revocavit in m tem. Arriſit alter, addens: bes confitentem reum; quid p næ imponis? & Hugo ſempe lucra animorum intentus: ut v totius acta repetens, arcanâ e es confeſſione, placuit ſalut pœna, & factum (inquit) pu cras te conveniam; nec fidem fellit, quã blanda monitoris ritas obligaverat Eadem mor di facilitate uſus, raræ piet Magiſter Joannes Avila: d rionem minus reverenter ſ tractantem levi ad repens gr leniter correxit: dicens: *optim loco natus eſt* (Chriſtum in ho deſignabat) *ideoque perhuman tractandus*; quo ille ſe & q præ manibus haberet, emen tus agnovit. Ad eum modun co, Auditores: e *ſermo ſemper in gratia, ſale ſit cond* & veriſſimum comprobab f *argue ſapientem, & d l get* diligeris à Domino, & luc eris fratrem tuum.

c P. Rho variae virt. hiſt l. 1. o ſtra in fine. d P Rho ib: n 12
e Ad Colloſ. 4
f Prov: 9

EM

EMBLEMA XL.

Abſque eo quod intrinſecus latet. Cant. 4.

QUÆQUE LATENT MELIORA PUTA. a

DOMINICA DUODECIMA POST PENTECOSTEN.

Oculo mentis, cœleſtia attentiùs contemplanda, quò terrena omnia deſpiciantur.

Cum S. Ignatio exclamandum : *quàm ſordet mihi terra, dum cœlum aſpicio.*

. Cum Apoſtolo : *quæ ſurſum ſunt quærite : quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram.* b

Ovid: I, Metam, b Coloſſ, 3.

Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis. Luc. 10.

CYNICUS ille Philoſophus, *a ſtulti ſapiens imitator*, dum jam ſupremum ſpiritum duceret hoc teſtamenti tabulis cautū volebat: ne ſe ſupinum, quemadmodum cæteros mortales, ſed pronum, dorſo cœlum verſus, tumularent. hujus tam inſolentis ſepulturæ cauſam ſciſcitatus, reſpondit: *univerſam orbis machinā inverſam eſſe; confidere ſe tamen, aliquando mundum adeò perverſum, rurſus convertendum: tum porrò aliis in terram pronis, ſe os oculoſque in cœlum erectos habiturum.* id enim verò unicè exoptandū, ut hoc tam inverſo ac perverſo morum & amorum ſeculo, quo omnes terram ſpectant, & *b terrena ſapiunt*, tu ô homo, mentis & corporis, in cœlum oculos ſuſtollas, dum plerique mortalium aratores Ægypti æmulantur, quorum nemo cœlum aſpicit. Nilus nominatiſſimus fluvius, Philone teſte, *c* quod aliis regionibus cœlum, hoc ipſe præſtat Ægypto. nam uti cœlum, pluviis ſupernè defluentibus, terram irrigat: ita Nilus aquis ex imo aſcendentibus, inundat agros. Hinc aliarum regionum incolæ cœlum; Ægypti Nilum aſpiciunt, à quo pulviam exſpectant: ut ſcitè Seneca obſervavit: *in Ægypto nemo aratorum aſpicit cœlum*, ſimillimè hic dixerim: nemo amatorum mundi, cœleſtia contemplatur; cœlu iis inane nomen eſt, terram i tuentur.

d O curvæ in terras animæ,
cœleſtium inanes!

Longè aliter ad cœlum nati gerunt. olim Iſraeli Moyſes: *e Terra*, inquit, *ad quam ingredie poſſidendam, non eſt ſicut terra gypti, ubi jacto ſemine, hortorum morem, aquæ ducuntur irriguæ; montuoſa eſt, & campeſtris, de c exſpectans pluvias.* illi nimiru quibus cœleſtis patria in ocu eſt, quidvis ſolidæ voluptati cœlo trahunt: inde iis ros fl optatiſſimus, *f eorum omnis v tus in cœlo eſt.* Iſaias vates d tum cœlo intendens hortatu clamat: *g levate in excelſum oc veſtros, & videte quis creavit h* Sol unicus toto aquæ terræ globo centies, ſexagies ſexies jor eſt; quid de reliqua cœli ſtiſſima planitie dicturi ſum brevi perdiſces: ô illa Ron Philoſophi veriſſima! *h ſ ingentia ſpatia ſunt, in quorum ſeſſionem animus admittitur.* ſanctiſſimi quique viri *non inf ra ſecuti*, cœlum aſſiduè ſuſpi bant, veluti patriam, peregri exules; velut portum inter ſ procellas fluctuantes; velut c nam, & præmium cum hoſt decertantes. Rogatus Emp cles cur viveret? ut cœlum, in aſpiciam, tolle cœlum & n

a Ovid 2 Faſt b Philipp. 3
c Philo de profugis

d Perſius Sat. 2 e Deut. c. 11
f Seneca l. 7 nat. quæſt c. 1
g Iſai. c. 40
h Seneca l. 1 nat. qu. in præf.

o. ſi Chriſtiani ſanguinis homo
terrogetur, cur vivis? jure opti-
o reſpondebit, ut cœlum non
ntùm aſpiciam, ſed & poſſi-
am; ad hoc nati & educati ſu-
is. hæc una contemplatio;
a Dulce viatori laſſo in ſudore levamen.
atus Macarius cœli deſiderio
enſus, apud ſe ſtatuerat, quin-
omninò diebus ita mentem
nponere cum Deo, ut aliud
n cogitaret, quàm cœlum &
um. eo fine tuguriolum ob-
avit, nulli nec interroganti,
pulſanti reſponſurus. Initio
arduæ contemplationis ſei-
m cohortatus: en, inquit, a-
ndis cœlum. cave ante con-
utum tempus terram reſpi-
: hìc ordinibus Angelorum
eres, hìc Deo frueris; hìc ma-
s, biduum ita exegit. ſed non
t cacodæmonis invidia; nam
tertio caſam Macarii ſic po-
ari cœperunt flammæ, ut et-
ſtorea, quam vir ſanctus inſi-
at, cœperit ardere. quod Ma-
us geminos dies, geminaſque
tes ardore incredibili tolera-
utinam nos ſubinde geminis
is, aut horarum partibus facia-
s, ea ratione, ut quis ipſe ſibi
it: humiles ac ſordidas cogi-
ones pelle, relinque terras,
lulum aſcende cœlum, eò ſu-
e ac ſuſpira, ad quod conditus
el ipſa erecti hominis forma,
ili teſte Poëta, huc vocat &
tat:

b ronaque cum ſpectent animalia cætera terras,
homini ſublime dedit, coelumq; tueri (*vultus*
it, & erectos ad ſidera tollere

Hinc meritò Bernardus ad caduca malè depreſſum increpans: *non pudet te*, inquit, *erecto vultu cœlum ſuſpicere, dejecta mente in terra repere?* multa ubivis gentium ac terrarum viſuntur illuſtria oculorum ſenſuũq; irritamenta; multa magnaque nativæ pulchritudinis miracula; quis neſcit? alibi ſpectantur nemorum amœniſſima viridaria, & hortorum gemmantia prata, in quibus paſſim, aut roſarum ardentium purpura, aut violæ vernantis gratia, aut uvæ liventis vindemia commendantur. Alibi pubeſcentium florum areolæ, aut nives liliorum æſtimantur. hìc auri graviſſimi pallores blandiuntur; ibi argenti divites venæ, fodinæque adulantur; jam & unionum candentium pondera, & gemmarum lucentium pretia, quid vobis aliud videntur, quàm uberrimæ venuſtatis voluptatiſque argumenta! & hæc tamen omnia, qualiacumque tandem ſint, vileſcent animis, & oculis mortalibus, ſi cœleſtia contemplentur. Vadem habeo D. Gregorium: *c qui cæleſtis*, inquit, *vitæ dulcedinẽ perfectè cognoverit, ea quæ in terris amaverat, libenter relinquit; in comparatione ejus vileſcunt omnia.*

Hoc minimæ Societatis noſtræ maximus Parens Ignatius ſenſit ac cenſuit, qui nocte intempeſta ſolarium conſcendere ſolitus, unde cœlum liberrimè ſuſpicere liceret: hic ille corpore immotus, oculis in cœlum defixis, aperto capite, genu ſubmiſſo, per ampliſſima illa cœlorum ſpatia, mentis aciem diſtendebat, atque illic ad ſcintillantes tot aſtrorum faculas,

a Catull. eleg. 69 b Ovid l. 1 Met

c S. Greg. hom. 11. in Euang.

faculas, erecto vultu, uſque eò exardeſcebat, ut niſi lachrymarum imber ardorem temperaſſet, Ignatius totus in flammas abiiſſet; quos inter ſingultus, ac liquidiſſimæ voluptatis illecebras, identidem illud ſecum ingeminabat: *quàm ſordet mihi terra, dum cœlum aſpicio:* quas voces à Paulo, cœli incolâ, edoctus; qui ſibi redditus, & hortorum viridaria, & Regum palatia, & hõnorum inſignia, a *omnia* denique *arbitratus eſt ut ſtercora*, ut ne oculo quidem dignaretur lumen omne, quod bonis caducis, & mortali pulchritudini aſperſit mundus. & jure ſanè meritiſſimo, ut enim Philoſophus: *lumen majus obſuſcat minus*, & oriente ſole, fugiunt minora lumina, & pulchritudo pulchritudine vincitur. de quo Chryſoſt. ex uno, de reliquis vult eſſe conjecturam. „ b tu verò „cùm mulierem videris formo„ſam, ſplendentem oculis, reſpice „deſuper, quò tale ſpectaculum „prætereas. quod in illis illecebris formæ faciendum dixit S. Præſul. hoc in omnibus hujus vitæ mundiq; lenociniis uſurpandũ auri fulgor atq; gemmarum nitor blanditur, *reſpice deſuper* (ubi divitiæ, quò fur non appropiat) *quò illud ſpectaculum prætereas:* voluptates ſuas ingerit blanda caro, & per mollia brevis ævi blandimẽta ducit, per Bacchum & Venerem trahit, *reſpice deſuper* torrentes voluptatis, *quô tale ſpectaculũ prætereas.* orbem tibi aperit, ſemper inſatiabilis ambitio, & Regna regnis, ſceptra ſceptris addi vult. *reſpice deſuper*, ubi regnum,

a Philipp. 3
b Chryſoſt. hom. 8 de pœnit.

cujus non erit finis, *quo tale ſp*
ectaculum prætereas, & illud Ign
tianum identidem inclama:

§. I.

Quàm ſordet mihi terra, du
cœlum aſpicio.

SUnt Geographi, qui orbem,
biſque partes ſpectandas in
bulis proponunt: ſunt &
ſtrologi, qui cœli zonas, ſider
curſus, planetarum motus in
volubili ſphæra repræſenta
Fuit Geographicæ ſcientiæ ſ
dioſus amator, qui in hac pa
ſtra exercitatum acceſſit, & pe
per orbem ſeſe compendio du
ret, doceretque varias regione
chartâ noſſe,

c Nec minùs è tabulâ, pictos
ſcere mundos.

Mox ille hominem ad ingent
tabulam ſuaviter trahẽs, oſten
ſermocinante manu, hîc Aſi
novam illic Americam, iſtic A
cam & Europam. ita flumi
maria, provincias, regna plur
commonſtravit. Jam probè
ſtructus à Geographo, in Aſtro
giæ Doctorem incidit, qui ra
matheſeos arrepto, cæleſtium
bium revolutiones, quæ ſide
magnitudines, quis numerus,
ordo, quis motus, qui eccent
qui plani, qui ſolidi ſint o
oſtendit; ſphæræ medio cing
tur terra, vix nucem æquans
ſimul cœli terræq; diſtantian
plicavit. "d curioſus ſpectato
quor cum Sen.) excutit ſingu
tunc contemnit domicilii pr
ris anguſtias: quantulum en
eſt, quod ab ultimis littoril

c Propert. l. 4 eleg. 3
d Seneca praef nat quaeſt.

F

iſpaniæ, ad Indos jacet! pau-
ſſimorum dierum ſpatium, ſi
avem ſuus ventus impellit. at
la regio cœleſtis, per 30. annos
elociſſimo ſideri viam præſtat.
ditor hic admirabundus, quid
: rerum eſt obſecro! exclamat:
or ille Geographiæ Profeſſor
xtensâ telâ, terræ globum eſſe
ximũ monſtravit; tu verò Cla-
ime Domine, terram vix nuci,
gnitudine patrem exhibes, &
denter demonſtras. nunc certè
et, quàm toto cœlo aberrant,
terram ſibi ſcopum ponunt,
tra ac purpuratus Pater Bor-
æus, *a* qui pro gentilitiâ teſ-
., firmamentum, innumeris
lis diſtinctum, & viâ lacteâ il-
redeſumpſit adjecto ſymbolo:
b —— *monſtra iter.*
n rem noſtram hæc faciunt:
olus Geographicus eſt peri-
mus, & ecce artis ſpecimen:
nobili accuratè ad calculum
ıcit, quot fundos, quot terræ
ra, ſaltus, vivaria, quàm lon-
quàm lata poſſideat, villas
s & prædia computat: mer-
res ſunt adeò opulenti, ut ſu-
centum ædes, una in urbe
rias, ſuis ſibi impenſis coë-
int, aliis in divitem cenſum
andas. his omnibus ex orco
graphus, portiones terræ
nificat. At verò divinæ A-
logiæ Doctor eximius : *c ecce*
s quaſi ſtilla ſitulæ, ecce Inſulæ,
i pulvis (ſeu punctus) *exiguus.*
utriuſque orbis ſphæram
ſtem & terreſtrem, æquâ
te expendens Tullius, excla-
: *d quid poteſt ei magnum vi-*
in rebus humanis, cui æternitas
omnis, totiuſque mundi nota ſit ma-
gnitudo? ipſa terra ita mihi parva
viſa eſt, ut me imperii noſtri, quo
quaſi punctum ejus attingimus, pœ-
niteret. parum hoc, Romanum
Imperium puncto conferri, quò
quis altiùs aſſurrexerit, hoc infe-
riora omnia minora videbuntur;
ex præcelſâ turri aut prærupto
monte, gigantes pigmæi ac locu-
ſtæ apparent. adeò ut ſi quis cælos
mente contigerit, jam univerſus
terrarum orbis, granum milii, aut
papaveris, imò putum punctum,
ab oculatiſſimis, habeatur & cen-
ſeatur. Seneca qui mente polos
adiit: *e punctum eſt,* inquit, *in quo*
navigatis, in quo bellatis, in quo
Regna diſponitis. hoc eſt illud pun-
ctum, quod inter tot gentes ferro,
& igni dividitur. ô quàm ridiculi
ſunt mortalium termini! cùm te in
illa verè magnâ ſuſtuleris, videbis
exercitus ſubrectis ire vexillis, &
licebit dicere: it nigrum campis a-
gmen: formicarum iſte diſcurſus eſt,
in anguſto laborantium. Ite jam
mortales, ite Coſphmophili, &
neglecto cœlo, pro terræ glebulâ
digladiari magnificum putate.
cùm univerſa terra punctum ſit;
fratrem frater ob exiguam por-
tionem jugeri, ob pedem fundi,
in jus ambulare cogat, ad necem
uſque perſequatur. Ite inſani, &
ambite domos, & prædia, villos,
civitates & Regna, & hoc pun-
ctum in infinita puncta, ex Ariſt.
mente, dividite. Severinus Boë-
tius, Senecâ ſublimiùs incedens,
ex hoc puncto punctum ſubtra-
hens: *f omnem,* inquit, *terræ am-*
bitũ, ſicut aſtrologicis demonſtratio-
nibus.

a Ex Muſæo Stradæ b 2 Æneid
c Isa.40 d Cicero in ſomnio Scipion.
e Seneca præfat nat. quæſt.
f Boët. l 2, de contempl philoſoph,
metro 6, proſa 7

nibus accepiſti, ad cæli ſpatium, puncti conſtat continere rationem: id eſt, ut ſi ad cæleſtis globi magnitudinem conferatur, nihil prorſus ſpatii habere judicetur. Huic tam exiguæ terrarum portioni, ſi quantū maria, paludes, loca inhoſpita, beſtiarum Regna occupant, cogitatione ſubtraxeris, vix anguſtiſſima inhabitandi hominibus area relinquetur. In hoc igitur minimo puncti quodā puncto circumſepti, atque concluſi, de pervulganda fama, de proferendo nomine (de puncto honoris) *cogitatis.* heu quæ & quanta, pro indiviſibilis honoris puncto, mortalium ſtudia! quæ & quanta pro eo obtinendo deſudant ingenia! quàm gravia pro eo tuendo exarsêre diſſidia, & duella! hoc vel puncto gladii vindicandum eſt; quantum pro hoc puncto ſanguinis fuſum eſt! & æternos honores ac immenſum gloriæ pondus non attendunt. quàm porrò omnis honor in puncto conſiſtat, non diſſimulavit Francus ille, *a* Carolo VII. Galliarum Regi intimus, dum familiariter ab eo rogatus, quid eſſet in mundo, quod ſuam cum Rege amicitiam infringere poſſet? reſpondit intrepidè: *unaffront Sire.* ſi me pupugeris, ſi punctum honoris tetigeris. ilico, de quo ſibi adeò applaudebat, honor evaneſcit. Quid quod viri bellicoſi inter hoſtium mucrones intrepidi, hac læſi honoris levi punctiunculâ acerbo fato occubuere. Talis exſtitit Alvarez Baſſanus Marchio de Sanctacruz, *b* qui cùm in claſſe adornanda Uliſſipone nonnihil moras necteret, ubi in conſpect[u] Regis Philippi II. venit, ſic viter perſtrictus eſt: *ma[l]è tu q[ui]dem.* inquit Rex, *pro benevolen[tia] in te mea, mihi gratiā rependis.* [...] pluribus opus fuit, ut inde [...] mum abiens, ex mœrore de [...] decederet. cui Epiphonema[...] loco Strada ſubnectit: adeo ſa[e]penumero homines inter vu[l]nera invictos erectoſque, unic[a] verbi punctiuncula facilè proſt[er]nit: quaſi iſtis pro corde ſit [ho]nor, quo læſo vivere non ſu[sti]neant. Ejuſmodi hoc ſeculo [...] res reperiuntur, de quibus ve[...] mè Propheta: *c gaudium hy[po]crita* (id eſt impii, inquit Pine[da]) *ad inſtar puncti.* quod Grego[rius] Magnus non pro momento t[em]poris, ſed pro puncto lineæ a[c]ipiendum ducit: *d in puncto,* [in]quit, *ſtylus mox ut ponitur leva[tur], nec mora ulla agitur, ut per ex[ten]mendam lineam trahatur. ſic h[ypo]crita præſentis vitæ gaudia cum [...]git amittit.* punctum Mathe[ma]ticis quid indiviſibile eſt, c[ui ſi] quid ademeris, totum tollis. p[un]ctum quod in lineam ducer[e ...] man parabat, ſibi à Mardoc[hæo] velli advertit, & totum am[...] Pulchrè D. Bonaventura in ſol[ilo]quiis cap. 2. locum hunc i[llu]ſtrans ait: *Hypocrita eſt hic m[un]dus, cujus gaudium eſt inſtar p[un]cti, quod nec longum, nec latum, [nec] profundum.* non longum, quia [...]lam propè habet durationem [...] vix eſſe incipit, cùm deſinit; [non] latum, quia non verè dilatat [...] ſed multis anxietatibus & an[gu]ſtiis conſtringit; non altum, [...] nil cœleſte ac divinum ſapit;

a P. Barry ſolitud. pag. 295
b P. Strada de bello Belg. Dec 2. l. 9 an. 1588

c Iob 20 v 5 Pineda hic
d Greg hic

undum,quia in charitate Dei mè radicatur. ſimiliter addit ıctor Corderius : *a* pulchri- lo ,.quæ à fœminis præcipuè magnis æſtimatur , & gau- ım in ea fundatum in pun- ı conſiſtit : tolle ex ultima :te naſi mulieris pulchrioris nctum pelliculæ , vel adde ulo punctum, & peribit ejus lchritudo. cùm itaque om- humana , & univerſus terra- orbis , punctum ſint, *b ideo cordati audite:* cor veſtrum in cto dumtaxat , terram con- at , cœlo ſe dilatet , hîc ſe lat,ad quod creatum eſt con- e quod propheta impiis pre- t Pſalmo 82. *Deus meus, pono ut rotam,& ſicut ſtipulam ante m venti.* non in terrenis ac s hiſce conſiſtant , non diu, longè eas contingant,ſed in cto;non aliter,quàm rota vel ra volubilis,juxta matheſeos :pta , tangit planum in pun- quod nemini cuiquam diffi- ccidet, qui cœlorum ampli- ıem, atque immenſam illam, næ Jeruſalem capacitatem, o complexus fuerit.

mades inter Græcos vir ma- ominis, multæ experientiæ, icturæ ignarus , ad Philip- Macedoniæ Regem miſſus b Athenienſibus legatus.ſu- ıenſam Rex Macedo varia vit de Athenis,quàm ampla s , num pulchra , num ſua ɔpoli major ? Demades gra- s peritus,non verbis ſolùm, : lineis Athenas in tabulâ uravit,ut Rex urbis potiun- ſiderio incenſus, dixerit : *ut urbs hæc mea ſit, vel ferro, vel auro efficiam.* ita rudis hæc Athena- rum adumbratio Philippum mo- vit , ut beatum ſe Regem non putarit,niſi ea urbe potiretur.

Haud aliter,ut cœleſtem vobis, vel prece, vel pretio quovis civi- tatem comparetis , arrepto velut ab exſtincto foculo,carbone,ejus dumtaxat , quò pertingere mor- talium oculis conceſſum eſt , ex- teriorem ornatum , & quaſi mu- rorum amplitudinem , brevi hac in tabulâ. rudi manu adumbrabi- mus,ex quo cuilibet facilè conji- ciendum erit :

c Quæque latent meliora puta.

Magna prorſus , & incredibiliter ampla ſit hæc civitas neceſſe eſt, quæ citatiſſimo Solis curſui, im- menſum pene ſpatium præbuit. Ajunt Mathematices & Aſtrono- miæ peritiſſimi , *d* Solem hora unica percurrere, ducenta , ſexa- ginta millia milliaria Germanica, quorum quodlibet, duas requirat horas. & quantula hæc cœli quar- ti,in quo ſol volvitur,portio eſt?? (de hac aliorumque cœlorum à terra diſtantia, Dominica proxi- ma pleniùs diſſeremus) ſtellæ ve- rô,quas nos veluti exiguas noctis ſcintillas intuemur, quælibet infi- mæ magnitudinis , (nam eas in ſex magnitudinum differentias diſtinguimus) omnem terræ ma- gnitudinem, decies & octies an- tecellit : ut ſi loco ſtellæ, huma- nus oculus conſiſteret,globus hic terreſtris,nõ ut atomus, ſed nihil appareret , aciemque omninò ef- fugeret. eſt Theologorum non- nemo *e* qui dicat , ſi Deus è ſini-

Corderius in Iob c.20. v. 5
c.:4

c Ovid 1 Metam.
d V Clavium in ſphæra.
e Drex. cœlum l.2. c.8. §.2.

gulis arenæ granulis, quæ littus marinum ſtipant, ſingulos crearet orbes terrarum, innumeri certè ac infiniti eſſe dicerentur, ii tamen immenſa cœli ſpatia non implerent; quid miri ſi ſtella primæ, ſummæque magnitudinis, univerſam terræ molem, centies & ſepties excedat? tamen ut Clavius demonſtrat, numerus ſtellarum primæ magnitudinis, ad tegendum totum firmamentum in parte ejus concavâ, ut ſe contingerent, requirerent ait 71209600. id eſt ſeptuaginta, & unum milliones, ducenta & novem millia ſtellarum, & ſexcentas. Jam verò prôh quantum firmamenti ſpatium, à ſtellis vacuum eſt! quòd ſi fingamus undique ſtellis infimæ magnitudinis plenum eſſe, non dubium quin is ſtellarum numerus æquaret, imò ſuperaret beatorum numerum, ex quo conficitur, cuique eorum locum vigeſies majorem, quàm ſit tota terra, aſſignandum fore. Etenim ſi tanta eſt firmamenti, quanta erit cœli empyrei, ubi beatorum ſedes, amplitudo? quam Baruch obiter contemplatus, attonito ſimilis exclamat: *a O Iſraël! quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſſionis ejus! magnus eſt, & non habet finem, excelſus eſt, & immenſus.* ſunt qui empyrei cœli magnitudinem milliaribus 103140857 10. definiant, latitudinem vero 3600000000. milliaribus metiantur, ſed melius ac verius Propheta: *non habet finem.* Neroni olim urbs anguſta videbatur, ut auguſtam domum conderet, unde liberrimâ plebis indignatione jactarum illud: *b Roma domus fiet.* hanc auream d[...] voluit, non ineptè quidem [...] gnans nomine pretium: aur[...] nim & gemmis cruſtata, ac [...] lata domus fuit, tantæ altitudi[...] ut in veſtibulo coloſſus cent[...] viginti pedum ſtaret. intus p[...] ticus atque aulæ, laquearibus [...] reis, atque eburneis tabulatis [...] convexa atriorum, cœli inſta[...] propria ſeſe ſenſim diebus ac [...] ctibus ſine intermiſſione volv[...] tia. ſtagnum quoque maris æ[...] lum, ædificiiſque circumdatum [...] littore, urbis in morem; rura p[...] terea, & paſcua, & vineta, & ſy[...] omnium generibus animanti[...] referta. Atque omnem hanc [...] gnificentiam Nero contemplat[...] exclamavit. *jam tandem ut h[...] habitare incipio.* non tamen [...] reos, aures in domo dies du[...] multoque latius, quàm lætius [...] bitavit, ut homo ſi quidem m[...] talis, mille anguſtiis oppreſſ[...] non ut beati cælites in ſua [...] mo, morabatur. Jactet Augu[...] ſe Romam lateritiam, marmore[...] reddidiſſe; ſed qui oculos in [...] lum ſuſtulerit, cum B. Fulgen[...] exclamabit: *quàm ſpecioſa erit [...] leſtis Ieruſalem, ſi ſic fulget R[...] terreſtris? ſi in hoc ſeculo datur t[...] honoris dignitas diligentibus v[...] tatem, qualis præſtabitur ſancti[...] ligentibus veritatem?*

Alcinous Rex palatium hab[...] muris æneis, portis aureis, at[...] teis poſtibus, laquearibus ele[...] ac ebore, ad miraculum elabo[...] tis: & ut pauca ex multis d[...] bem, veteri verbo jactatur, [...] gna avis magnus nidus: nec e[...] Aquila & Acanthis, ſimili m[...] aid ficant. Potentiſſimus [...] Salomon, idemque archit[...] dex[...]

a Baruch c. 3 b Sueton. Plut.

errimus, templo jam per ſe-
n annorum ſpatium abſoluto,
ecim annos ad regiam ſibi
um exſtruendam inſumpſit;
iro autem ſplendore, quanta
litudine palatium Salomonis
lificatum ſit, ex eo licet
ectare: operarum ac cæ-
tariorum centum ſexaginta
que millia in ea mole nume-
: architectorum & eorum
operi urgendo præerant, tria
ia, trecenti fuerunt, ſi ergo
er centum millia, inſuper &
ginta quinque millia in opere
endo quotidie laborarint,
ntas ſubſtructionum moles
ecim annis educere tot ma-
potuerunt, præſertim cum
eſſent, qui opus urgerent. ur-
aliquis fuiſſe dixerit, Salo-
is Baſilicam. ædificavit quo-
domum ſaltus Libani cum
icibus, deambulacris, omni-
ſuo ornatu. domum etiam
filiæ Pharaonis (quam uxo-
duxerat) longè excellentiſſi-
n, de qua ſacræ paginæ: *a om-
apidibus pretioſis*. Solium et-
eburneum fecit ſibi elegans,
l puriſſimo veſtivit auro. ſex
que gradus, quibus aſcende-
, auro tecti erant: & ſca-
m quod pedibus calcabat
um, & prachiola duo altrin-
, duoſque leones ſtantes
brachiola, omnia aurea, ut
to terrarum orbe nihil ſimile
ſum; omnia quoque vaſa
ivii Regis, erant aurea, & va-
mus ſaltus Libani ex auro
imo. Hæc nos miramur, &
peſcimus, nec injuria: Vil-
ndus *b* libro de Salomonis
lo fatetur ſe plurimos noſ-

Reg. 7 b Villalp. in praef.

ſe, qui vel ſolo Salomonici tem-
pli ſplendore ac magnificentia
mirum in modum ad divinæ ma-
jeſtatis venerationem fuerint ex-
citati. quos inter Philippus II.
Hiſpaniarum Rex, cum Patrem
illum de auguſtiſſima hac æde
differentem audiret, quod libens
ac diu faciebat, ſub tempus, quo
theſauros immenſos in extruen-
da S. Laurentii Baſilica, & mona-
ſterio quod *Eſcuriale vocant*, libe-
raliter profundebat, totus rapie-
batur. cumque hujus fabricæ Sa-
lomonis ac Symmetriæ deſcri-
ptione, in plures dies Regem de-
tinuiſſet, tandem in has voces
prorupiſſe fertur: *ô Eſtranno ædi-
ficio*! ô ſtupendum ædificium!
aderant auſcultanti Regi Philip-
pus III. & Iſabella poſteà Bel-
garum Princeps, qui & ipſi mi-
rifica animi voluptate & admira-
tione tenebantur. At ſi hinc ocu-
los in ſupernam illam ſummi Re-
gis Baſilicam ſuſtulerimus, ut for-
micarum antra, ut puerorum cre-
pundia, ut hirundinum nidos uni-
verſa hæc cum Doctorum Præſu-
le aſpernabimur, *c* quia *hic nidus
eſt, & hic peregrinatio, & hic ſuſpi-
rium. quid eſt autem, quod concu-
piſcimus? quò it, quò tendit deſide-
rium noſtrum, quo nos rapit*? ad
ſublimia, ad æterna, ad immen a
illa cæli ſpatia, in quorum com-
paratione, omnia etiam ampliſſi-
ma mortalium palatia, nidi ſunt,
aut puerorum caſulæ: *d Quo enim
diſtamus à pueris, ludendi gratiâ ca-
ſulas* (ex arena vel chartis) *ædifi-
cantibus, nos, qui ampla tecta & c
præclara conſtruimus*? ita certè, ô
mercatores! ô magnates! qui hæc

c Aug. in Pſal. 83
d Chryſoſt in Matth. c. 7 hom. 24.

amplas domos & porticus inambulatis, vos ſuperi ridendo deſpiciunt, & nos ſi eorum loco eſſemus & evacuaſſemus, quæ ſunt parvuli, ſimiliter hæc crepundia rideremus: ſed *nondum*, inquit idem SS. Præſul, *venimus ad maturitatem virorum, quò cum venerimus, intelligemus hæc omnia eſſe puerilia. nam & illos, cum ad virilem tranſimus ætatem, ridere conſuevimus; ob ea certè ipſa, quæ cũ pueri eſſemus, etiam ſtudioſè credebamus eſſe facienda. nam & teſtas aliquando, & lutum ſapius aggerentes, non minus gloriabamur, quàm hi certatim amplas porticus & triclinia gaudent ſuperba conſtruere; ſed tamen peribant illa, & continuò corruebant. verùm ne ſtantia quidem utilia nobis eſſe potuiſſent: ſicut ne illa quidem ſplendidæ domus, quæ certe jam cœli civem capere non poſſunt.* pergit porrò in eadem ſimilitudine: *ut nos pedibus ludicra illa ædificiola plerumque deſtruimus, ita cœleſtia ſapiens, illa ſubvertit: & ſicut nos parvulos, de illa flentes ſubſtructione ridemus*, ita ſuperi nos ob lapidum ſubitam congeriem lachrymantes, explodunt. cœlum mente conſcende, & tu quoque inferiora ridebis: audi gentilem: *a juvat inter ſidera ipſa vagantem, divitum pavimenta ridere, & totam cum auro ſuo terram nec poteſt antè contemnere porticus, & lacunaria ebore fulgentia, & tonſiles ſilvas, quam terrarũ orbem ſuperne deſpexerit*, quod ni fecerit, exclamat: *ô quàm contempta res homo eſt, niſi ſupra humana ſe erexerit!*

Nobis hîc in terra peregrinis, & verè extra patriam peregrè degentibus uſuvenit quod homini ruſtico, aut villico, qui tu[guriolum] ſuum, & pugillum te[rræ] adjecto horreo, per omnem [vi]tam incolere conſuevit, latè habitare arbitratur, ac paucos pares, vix dum ſuperiores no[vit], donec aliquando in amplam [ur]bem divertit, atque ibidem varia atria & proceras porti[cus] ad Domini conſpectum admiſ[ſus] quaſi in alterum orbem delap[ſus] alia ex aliis vaſtiſſima triclini[a] ... læis, periſtromatis, picturiſ exornata contemplatus, ſtup[idus] defixus hæret; ac tum pr[imum] ſuum ſibi mapale ſordeſcere, anguſtum videri, ſupellex om[nis] fictilis, ac teſtacea vileſcere, e[t] que, ut eſt verè lutum, aſper[nari]. Ita jure quis Neronis & Salo[mo]nis domos aureas deſpexerit, civitatem integram Lutetiis [aut] Babyloni parem, ex puro [...] auro, domos aureas, platea[s au]reas, portas etiam gemmeas [de]ſpexerit, talem *non uſitatâ p[...]* ſublimis illa aquila depinxit [cœ]leſtem Jeruſalem: *b ipſa ci[vitas] aurum mundum, ſimile vitro m[undo] & fundamenta muri civitatis [omni] lapide pretioſo ornata. & duo[decim] portæ, duodecim margaritæ ſun[t per] ſingulas: & ſingulæ portæ era[nt ex] ſingulis margaritis: & platea [civi]tatis aurum mundum, tamquam [vi]trum pellucidum.* dixit quod di[cere] potuit oculatus teſtis, nec e[o] minus, ſed nec amplius quid[quam po]tuit enuntiare. auro & gemm[is] æſtimationi humanæ nil pre[tio]ſius.

Chryſoſtomus loquente d[...] ad hanc civitatem oculo no[...]ri. ens: *c ſu. piciamus*, inqui[t]

a Seneca praef nat quaeſt

b Apoc: 21

c Chryſoſt. in ep ad Hebr c. 4

um, quando nulla ſe interponit es, & clara eſt omnis ejus coro- deinde ad pulchritudinem aſpe- ejus conſiderandam, aliquantu- temporis perdurantes, intelliga- quoniam & ſolum habebimus, quidem tale, quale nunc eſt, ſed ò melius effectum, quantò luteis s aureum eſt melius. Heu! heu! eri mortales! ad hæc cœleſtia æterna talpæ ſumus, qui ad ena & caduca toti lyncei; qua e conſimiles cervo iſti jure emur, qui uno orbatus oculo, parte qua cæcus, fluvii littus tinuo legebat; ea verò parte, oculatus erat, campos & ſal- proſpiciebat, ne qua inopina- venator inſidias tenderet: interim ſuburbanus villicus, bulâ conſcensâ, transfluvium incautū. *a ita nos ad torrentes ptatis, & maria beatitatis* (ut guſt. loquitur) cæci ſumus, aut los claudimus, quos dum ad pos, & ſaltus, & exiguos hu- terræ hortulos, apertos & nium intentos habemus, tte inopina ex inſidiis feri- r.

Sed quia nonnunquam mentes entium, plus exempla fidelium, n docentium verba convertunt, uor cum Gregorio) *volo vobis uid de proximo dicere, quod cor- eſtra tantò formidoloſius audi- quanto eis hoc de propinquo ſo-* In ſpeculo ſuo vanitatis luci- no, exhibet nobis Tollenarius inem, c cœli oblitum, terre- mmerſum, & maximè cadu- orum amœnitati intentum, n

d tædet cœli convexa tueri. novi inquit, in Belgio extitiſſe" virum quemdam copioſum, qui" cum hortos cultiſſimos in ur-" bis pomœrio haberet, ſalute à" medicis depoſitâ, per hortum" ſellâ ſe geſtatoriâ deferri cura-" vit. & eheu! crudele fatum" exclamat, quod à tantâ amœni-" tate divellit! ô Deus! num-" quam à te cœlum petii, cur mi-" hi invides hanc terram? ſed" fruſtrà voces ille blaſphemas" jactabat: neque terram impe-" travit, quam perditè reſpicie-" bat, an autem cœlum, quod mi-" nimè ſpectabat, obtinuerit, non" injuriâ quis dubitareâ poteſt." *e heu Regni rerumque oblite tua- rum!* Parum ſcilicet Eliſios cam- pos animo perluſtrâras, ubi ver perpetuum, ubi roſæ ſpinarum expertes, ubi lilia numquam mar- centia, botri ſemper liventes, po- ma ſemper ſapida, ſemperque re- centia, qualia Theophilo ſubmiſſa cœlo, à virgine Dorothea. quod hæc orexim noſtram non provo- cent, ſitim non excitent, in cauſa eſt, quòd cœleſtia ne primoribus quidem labris, attentâ mentis contemplatione quandoque de- guſtemus. cum falco hoſtilem ardeæ ſanguinem libavit, ægrè re- trahitur ab aucupe, qui ardeâ ere- ptâ falconis oculos pileolo tegit, & hunc prædonem ſuum ad per- ticam ligat. Hic falco plurimum luctari, vincula roſtro vellere, un- guibus pileolum trahere, eum velle excutere, alas librare, vola- tum meditari. miſerè huc illuc ſe torquere, vinctum retineri nolle. quid avem hanc tam inquietam facit? ad avolandum quid impel- lit?

a Aug. ſol. l. c. 22
b Greg in Evang hom 38
c Tollenarius in ſpeculo vanit Eccl. c. 2. ſect. 3.
d 4 Æneid e 2 Æneid

lit; præſtugata dulcedo. frui cupit, quo jam ineſcari cœpit. videte mihi Paulum falconi ſimillimũ, permittitur volare & guſtare beatitudinem, rapitur in paradiſum. redit in terram, caput obnubitur, velantur oculi, ad Concionatoris munus quaſi ad perticam alligatur. hæc multum à paradiſo divertunt, *a ubi audiit arcana quæ non licet homini loqui:* vidit divina, quæ non valet effari. jam igitur avis nobiliſſima pugnat & luctatur, oculorum velum vult amotum, alas parat, redire cupit; hinc illæ voces: *b cupio diſſolvi & eſſe cum Chriſto*, hinc & nos ſecum rapit, & provocat ad volandum dicens:

a 2 Cor. 12. b Philip. 1.

§. II.

Quæ ſurſum ſunt, quærite: c quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram.

Hieronymus Cardanus vir rari & præclari ingenii, inſtrumẽtum ſingularis artificii, quo quis ſe ipſũ non difficili niſu ſurſum trahat, curioſè deſcribit. ſi res corporis, ad animum transferamus, deſideriũ beatitudinis, & contemplatio cœleſtis, ipſiſſimũ hoc inſtrumentum eſt, quo quis ſeipſum quotidie ſæpius ad immenſam pertrahat altitudinem, in cœlum vis evehi? te ipſum ſæpiùs in cœlum attrahe deſideriis, illic per contemplationis rimam, arcana cum Paulo mirare. pondus ſui hic moleſtiſſimum ſentit dicens: *d ſupra modum gravati ſumus. ſupra virtutem in*[...]
miſcimus gravati. nihilomin[...]
tractorio inſtrumento, ſeipſum
ſublime ad tertium cœlum att[...]
xit, illiuſque converſatio non
terris, ſed in cœlis erat. mag[...]
catenarum pondere gravatus, o[...]
ſcuro detruſus carcere Paulus [...]
tebat: *e tunc Paulus forta*[...]
carcere tenebatur, cum ſe conſed[...]
Chriſto in cœleſtibus teſtaretur. [...]
ibi erat, ubi ardentem jam ment[...]
fixerat, non illic, ubi illum neceſſa[...]
pigra adhuc caro retinebat. quo q[...]
dem ſpiritu imbutus Tertullian[...]
vinctos demulcebat: *auferam*[...]
inquit, *f carceris nomen, ſeceſſ*[...]
vocemus: etſi corpus includitur, [...]
caro detinetur, omnia ſpiritui pat[...]
vagare ſpiritu, ſpatiare ſpiritu, [...]
non ſtadia opaca, aut porticus pro[...]
ne tibi, ſed illam viam, qua ad De[...]
ducit; quoties eam ſpiritu deam[...]
laveris, toties in carcere non eris. [...]
hil crus ſentit in nervo (nec æ[...]
in lecto) *cum animus eſt in cæ*[...]
totum hominem animus circumfe[...]
& quò velit, transfert. hæc il[...]
quibus non importunè adnec[...]
quæ de ſapientis animo, ſeſe vi[...]
culis corporis diſſolvente, di[...]
Seneca ep. 65. *nam corpus ho*[...]
pondus ac pœna eſt; premente [...]
urgetur, in vinculis eſt, niſi acce[...]
philoſophia, & à terrenis dimiſit [...]
divina, hæc libertas ejus eſt, [...]
evagatio; ſubducit interim ſe cu[...]
diæ in quâ tenetur, & cœlo reficit[...]
Ergo è carcere etiam in c[...]
lum ſeſe animus attollere vale[...]
quod ille cecinit:

g Omnia poſſideat, non poſſidet [...]
thera Minos:

c Coloſſ. 3
d 2. Cor: 1, & c, 5 Philipp. 1

e S Greg l: 31 mor c 24.
f Tertull l. ad Mart c 2.
g Ovid, l. 8 Metam & Triſt.

Grat[...]

…ſtia dis; animo, quo libet, ire licet.

…torio hoc inſtrumento men… religioſam, cellæ parietibus, …lauſtri monaſtici ſeris con…m, ſe in cœlum efferre poſ… teſtatur Hieronymus, de …ſſella Romana: *a unius cellu…nſa anguſtiis, latitudine para…rucbatur.* ita nullus nobis lo…cœlum eripit:

…cœlum undique, & undique cœlum.

…etiam lecto affixus, qui pe… cubili efferre nequit, ſine …is valet evolare. fidem facit …iſſimus ille Turonenſis Præ…artinus, qui jugi aſpectu in…bat cœlo, eâque notâ à cæ… dignoſcebatur, unde vulgo …us nomen, *ſuſpecti cæli*; cum …ethali febre arderet, ſupino …i jacens, oculis in cœlum …is precabatur, cœlique im…ã ſpatia perambulabat. ro… à diſcipulis, ut corpore tan…r verſo quieſceret, dum vis …i remitteret: ſinite me aje…cœlum potiùs, quàm terram …iam: ut ſuo jam itinere, itu…d Dominum ſpiritus, diriga… Hoc omnibus quavis infir…e dejectis æmulandum, at…llo Cypriani, animus ad cœ… erigendus eſt: *c quanta ſe…s exire hinc lætum, exire inter …ras & anguſtias glorioſum, …ere in momento oculos, quibus …es* (uxor, liberi, propinqui) *…antur, & mundus; & aperire …n ſtatim, ut Deus videatur & …us. tam feliciter migrandi …a velocitas! terris repentè ſub-*

traberis, ut Regnis cœleſtibus reponaris. hæc inquit, *oportet die ac no…e meditari.* quod Seraphicus Franciſcus, corpore graviter affecto, in cinere volutans factitavit, eo animi affectu, ea oculorum aſſiduitate cœlum contuendo, ut à terrâ tenue corpuſculum, præeuntem animum auderet ſequi & humo ſeſe altius efferre, ita vis deſiderii & amoris, attollebat molem corporis; hinc & pingitur terræ globum calcans, hoc lemmate ſubjecto: *quæ ſurſum ſunt, non quæ ſuper terram.*

Nec in morbo dumtaxat, ſed quovis adverſitatis pondere mens oppreſſa, in cœlum conniti debet, & ſe expeditam ſentiet. quod ut cæci mortales videant, & intelligant: notandum eſt Raphaëlem (qui Dei medicinam ſignificat) Tobiæ olim ſenioris oculos felle piſcis curaſſe. ubi ſolerter Velaſques noſter diſquirit, *d* quis & qualis hic piſcis fuerit; rectè autem ait Franciſcum Valleſium in Philoſophia ſacra c. 42. conjicere, non alium fuiſſe quàm callionymum, qui teſte Galeno, *e* Plinio & Æliano, valet ad curandos oculos: obſervatque rectè Plinius, hunc piſcem græcè *Vranoſcopum*, ſeu *ſpeculatorem cæli appellari*, quòd inter omnes piſces, inſignem in capite oculum habeat, quo marinis fluctibus ſuperior, cœlum ſpectet & contempletur. In hoc turbulento rerum mundanarum Oceano aures Orator nos omnes uranoſcopos eſſe deſiderat, & ex hiſce calamitatum flucti-bus,

…ier, ep. ad Marcel.
…rg. … Æneid.
…Cypr. ſe. m. 6. de lapſis.

d Velaſq. in ep. ad Philipp. c. 3. v. 8. ann. 10

e Galen. l. 10. de ſimp. medic. c. 12. Plin. l. 7. c. 32. Ælian. l. 3. c. 4.

bus ac procellis, caput efferre, quo fiet inquit, ut inter hac omnes adverſitates, tempeſtates, tranquilli, imò & læti vivamus. ipſum audite: in hoc mari magno, *a ubi morbi, ubi inſectationes, ubi præmaturæ mortes, ubi calūniæ, ubi invidiæ, ubi perturbationes, ubi iræ, ubi cupiditates, ubi innumerabiles inſidiæ, ubi quotidianæ ſolicitudines, ubi perpetua ſibique ſuccedentia mala ſunt, innumeros ex omni parte dolores afferentia, Paulus dixit fieri poſſe, ut ſemper gaudeamus,* (at quomodo) *ſi quis paululum ex rerum mundanarum fluctibus erexerit caput.*

E cruentis perſecutionum fluctibus Symphoriani mater efferens caput, ſic eum hortatur: nate, nate, memento æternæ vitæ, cœlum ſuſpice, & ibi regnantem intuere. Hanc & tu collo tenus immerſa anima æmulare, & è fluctibus paupertatis, è fluctibus tentationis, calumniæ, caput erige; hortatur Baſilius: *b affecit te aliquis ignominiâ? quin tu ad eam ſuſpice gloriam, quæ repoſita in coelis eſt: jacturam rerum tuarum adiiſti, oculos imprime fixiùs coeleſtibus illis divitiis: patriæ excluſus es? at patriam habes coeleſtem Ieruſalem: periit tibi filius? at Angelos habes, &c.* denique illud Seraphici Patris crebrò uſurpa: *tantum eſt bonum quod me exſpectat, ut omnis poena me delectet, omnis morbus, paupertas, miſeria omnis.*

Hoc indies per ſacros myſtas populo inculcatur: *ſurſum corda*; at videant, qui ſacrificio interſunt, quàm ex vero adjiciant: *habemus ad Dominum.* plerique ſanè hoc ævo ſunt, quibus ea v[erba] ore excidunt, non corde p[ro]muntur, labiis cœlos petunt, animo in terris degunt. hos a[cu]tiore ſtylo pungit Auguſtin[us] probatque multis, annonæ f[ru]mentique majorem eſſe cura[m] quàm animi & cordis, ſic er[go] eos arguit: *c frumentum tuu[m] haberes in inferioribus, ne putre[ſce]ret levares ad ſuperiora: frum[ento] tuo quæris mutare locum, & cor [tuum] mittis in terra putreſcere*; quæ[...] men ex naturæ inclinatione gratiæ genio, non eſt oppo[...] nus humano cordi locus: qu[i]pe quod terram deſpicit, & c[œ]los amat. *d* Ejuſmodi fuit [...] gni illius Arſenii, jam mori[en]tis ad diſcipulos voces; *ibi,* [...] ibi fixa ſint corda, ubi vera ſ[unt] gaudia. Quòd ſi omni hora [...] cove jubemur ſurſum erig[ere] corda, maximè verò eo loci [&] temporis, cum ſuperum Re[gia] tota panditur. tum tamen [re]perire eſt, qui, ut ſeverâ e[lo]quientiâ, ait Chryſoſtomus, *e [...] horam terribilis myſticæ menſæ vaniloquentiæ conventiculis oc[cu]pati ſunt.* quos idem ſancti[ſſi]mus Antiſtes ita perſtringit: *q[uid] facis ô homo? non promiſiſti [ſa]cerdoti, qui dixit, ſurſum corda, dixiſti, habemus ad Dominu[m] non erubeſcis eâ horâ mendax veniri?* ſi alio tempore, loco mendax repererieris, venia f[or]taſſis danda foret; at in tem[plo] ſacrario, Chriſti Regiâ, Servat[o]ris oculis, in luce, ſoleque [il]lius majeſtatis, mendacii imp[u]dentis reum teneri, ne inſole[...]

a Chryſ in orat. de S. Philogonio.
b Baſ hom. de grat. action.

c Auguſt. in Pſal. 85.
d In vita
e Chryſoſt hom. de Euchar. in enc[æ]niis.

dendum hoc crimen! quod
as, age, fac ori cor conſo-
conſpiretque lingua cum
o: & hic, & illa tollatur ſur-
ut cœleſtem rorem exci-
Indico mari conchylia ſeſe
pandunt, ut uniones, ac
ritas patenti diviteque
concipere & gignere
it. nimirum à ſudo calen-
æthere, petenda gemma-
lux, non à frigido ſalſo-
quæ elemento. Quod illis,
ibi, à ſuperis ducendi par-
Deo digni. ut porrò ducas,
e ſinus, & vota cœleſti-
 peri, & terrenis claude. ne
æc languidius aſpires, ſe-
anheles, ejuſdem ſummi
fruitione (quod tormenti
graviſſimum) priveris, ut
us non ſemel comproba-
tque ipſa comprimis Dei-
luculenter D. Brigittæ ma-
avit *a* unum aliquem Ana-
tam vitæ ſanctimoniâ con-
um, ad inſolens quoddam
torium, quo ſolo deſide-
ſeu pœnâ damni, ut vo-
torquebatur, damnatum:
minus ardenter ad cœle-
illam beatorum manſio-
anhelarat. Conſimile quid
Cæſarius, *b* virgini reli-
, raræ ſanctitatis, accidiſſe:
per duas horas cœlo ſe-
quòd in vitâ non ſatis fer-
Dei conſpectum efflagitaſ-
Quod exiguum temporis
im, animæ à cœleſti patriâ
nti, ſeculum eſt, & crucia-
pſo inferno gravior. unde
elmus ille ex integerrimis
rnardi alumnis, amico cui-

a Pennequin. Amour divin p. 3. c.
b Cæſar. l. 2. c. 37

dam ſuo per noctem ſe exhibuit, non alio tormento ſe excruciari queritans, quàm privatione viſionis Dei, obnixe eum rogans, ut Prælato miſerum, in quo attinebatur, ſtatum exponat, ſuiſque omnibus pro ſe preces indicat. re perceptâ ſuperior mandavit per ſeptem dies, ſinguli pſalmum Davidicum: *c quemadmodū deſiderat cervus ad fontes aquarum*, piè recitarent. Cum ecce die ſeptimo, ſe ſpectandum in gloriâ, ſub Reginæ cœli aurata chlamyde præclarè exhibuit. Quare ne acerbo hoc exilio mulctetur, omnis *d anima quam tangit amor Dei, nihil aliud poteſt cogitare, nihil deſiderare, ſed frequenter ſuſpirat dicens: ſicut cervus deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus*. quo ex deſiderio, illum fructum conſequitur, ut citiùs omnis boni fonte ſatietur; quod olim Abbas Hyperichius docuit: *e cogitatio tua ſemper ſit in Regno cœlorum, & citò in hæreditatem capies illud.*

Ut ergo eò revertamur, unde exordium duximus; qui gloriam cœleſtem ardenter ambit, quietæ noctis ſilentio, cœlum fixo mentis, & oculorum intuitu frequenter contempletur, & illud ſuaviſſimi Poëtæ expendat:

Stellata cœli templa, divorum domus?
Quoties revulſam trahitis aſpectu, ſuam
A corpore animam! ſeque furatur ſibi,
Deo ut fruatur.

Aut cum Seraphico Doctore ex-

c Pſalm. 41
d Aug. in manual. c. 20
e Roſweid. vitae Patrum

clamet:

clamet: „ *a* ô anima quid dicere „valeo cum futurum gaudium aſ„picio? jam pene præ admiratio„ne deficio; quia gaudiū erit in„tus & extra; ſubtus & ſupra, cir„cum & circa gaudebis in omni„bus, gaudebis de omnibus. O a„nima! qualis tibi erit dies illa, „cum ſupra omnes has ſtellas, ad „feliciſſimas choreas fueris aſſū„pta! ita anima devota, inquit Genevenſis Antiſtes, *b* pellucidum fontē contemplans, qui nocte ſerena cœlum ſtellis ſuis ſplēdidum referebat: ô mi Jeſu, ait, hæc luculiſſima ſidera, hoc ſpecioſum pavimentum aliquando pedibus meis ſubſternetur, & quēadmodum hæ ſtellæ in aquis reſplendent, ſic animæ in vivo fonte divinitatis refulgebunt. Hæc & tu attende ô anima, quæ cœleſtia contēplando, cœlum fieri potes, juxta illud Ariſt., *c intellectus intelligendo ſit omnia*, ſi cœlum contempletur cœlum fiet, *nam corda fidelium cœlum ſunt qui in cœlum quotidie eriguntur.* Quod ſi filius Regis Japoniæ, *d* eā cautelâ educatus fuit, ut ne pedibus terram umquam contingeret, quia hæres futurus Regni, quod terrenum & caducum erat, quanto majori ſtudio ac ſolertiâ nobis à terrenis recedendum eſt, qui hæredes ſumus cœleſtis *Regni, cujus non erit finis.* quas voces, quoties ſub ſacrificio, B. Thereſa in ſymbolo pronuntiari audiret, mente in cœlum abripiebatur.

e Illa per immenſas ſpatiatur libera terras,

a Bonav, ſoliloq, c:4
b Franc. Sales prax ſpirit. part, 1, c, 12
c Aug. ſerm, de Redempt,
d Solier, hiſt. Iapon, l, 1, c, 6
e Ovid, l, 4, triſt,

In cœlū celeri pervenit illa [...]
Poſſidonius tria celebrat S. [...]guſtini deſideria: *Romam v*[...] *in flore, Paulum in cathedra* [...] *Chriſtum in carne*; quæ omni[...] cellentiori longè modo in [...] intuetur. beati habeantur o[...] qui Romam, & Paulum, & C[...]ſtum contemplati ſunt; at [...] beatores, qui Jeruſalem tr[...]phantem, Paulum in gloria [...] Chriſtum regnantem, atque [...]ne bonum in Deo conſpe[...] ſunt: *quid enim non vident, in*[...] Gregorius, *f qui videntem* [...] *vident?*

g Felices animæ, quibus h[...]
gnoſcere, primum [...]
Inque domos ſuperas ſca[...]
cura fuit.

Si itaque extima cœli fa[...] quam digito ſolùm monſt[...]mus, mortalium ad ſe animo[...] eò rapiat, ut has voces no[...] expreſſerit: *h tota pulchra es p*[...] *mea, & macula non eſt in te* [...] *pulchra es; abſque eo quòd int*[...]*cus latet, neſcio quid celatur* [...] *quod hic non guſtatur.*

O ſi ſcires quid in eo cel[...] ſi interiorem ejus fulgore[...] amplitudinem, cœleſtium ci[...] frequentiam, & ſupra om[...] ipſius æterni Regis majeſt[...] & gloriam daretur intueri, [...]ſimè exclamares:

Quæque latent, meliora pu[...]
Ab hoc arcano manum & [...]tem abſtinuimus, ſola ſupe[...] duntaxat cœli contenti: qui[...] graviſſimi Doctoris verbis [...] *i de Rege autem qui horum m*[...]

f Greg. l, 4. c. 33
g Ovid, l, 1, faſt,
h Bern, ſerm. 8. in feſto S Martin[...]
i Aug. de ſanctis, ſerm, 37, in feſt[...] nium SS,

,dicere vox nulla ſufficit : ef-
mnem ſermonem , atque ſen-
manæ mentis excedit decus
la pulchritudo, illa gloria, illa
ſcentia , illa majeſtas: ultra
mnem ſanctorum eſt gloriam,
næſtimabilem aſpicere conſpe-
& ſplendore majeſtatis ejus
ari.
uid mirum, ſi facultatem
m, ſi capacitatem noſtram
boni fruitio excedat, cum
is illis, ut D. Thomas lo-
, *a* quæ omnipotens Deus
a ac præſtantiora reddere
t , viſio beatifica meritò
tur , quæ ob arctiſſimam
nmenſâ illâ majeſtate con-
onem, quandam habeat in ſe
atem, quâ creata omnia in-
is paraſangis antecellit.
erit olim M. Tullius , ab
Romam , quaſi in alterum
delatus : *b* quid admirer ?
ecies Italiæ ? quæ celebri-
pidorum ! quæ forma Re
m ! qui agri , quæ fruges !
ulchritudo urbium ! quæ
nitas civium ! quæ reipub.
as ! (& præ his omnibus)
eſtra majeſtas ! Ita , ut in
ſimâ illâ beatorum Regio-
nnia illuſtria ſint, omnium
animos infinita unius ſum-
ni majeſtas, ſibi totos vin-
it; quod bonum adeò inef-
, incomprehenſibile , im-
um, ut hîc veriſſimè dixero:
n mihi ſi linguæ centum ſint,
oraque centum.
s valeam adumbrare , ne
enarrare , quid voluptatis
nſus ille ſummi boni Occa-
nus in ſe complectatur; cujus vel
ſtillam, ubi S. Auguſtinus delibâ-
rat, quaſi ebrîus vociferatur : *d O*
anima, ſi quotidie oporteret nos tor-
menta perferre , ſi ipſam gehennam
parvo tempore tolerare, ut Chriſtum
in gloria videre poſſemus, nonne erat
dignum pati omne quòd triſte eſt ?
teſtimonium veritati, vel ipſe pa-
ter mendacii, perhibebit. Jorda-
nus è D. Dominici familia vir ma-
gnus, *e* interrogavit hominē à dæ-
mone inſeſſum, quid perpeti non
recuſaret, ut Deum intueri poſſet ?
ad quæ inviſus hoſpes reſpondit :
ſi ego ſolus omnium ſociorum
meorum infernalium pœnis , ac
ſuppliciis par eſſem , non eas de-
tractarem uſque ad ſupremi Ju-
dicii diem perferre , modò de-
mum liceret Deum intueri. ex-
pavit vehementiſſimè ad has vo-
ces Jordanus, & iterum: dic ait,
pulchritudinem conditoris no-
ſtri, cui rei creatæ comparandam
cenſes ? hæc ſtultè quæri , malus
genius repoſuit? ſed quia id ſcire
aves , compendio dicam : ſi pul-
chritudo omnium florum , gem-
marum, ſiderum, animalium, ho-
minum, in unam confluerent ele-
gantiam, quis mortalium eam ſa-
tis æſtimaverit? atqui certò ſcias,
hanc omnium rerum creatarum,
velut colliquatam venuſtatem ,
cum divinâ pulchritudine minus
conferri poſſe , quàm denſiſſimas
tenebras , ad clariſſimum meri-
diem. væ igitur illis, qui pro ni-
hilo habuere terram illam deſi-
derabilem ! væ vobis quos fluxa,
quos ficta, quos fucata formæ ve-
nuſtas, ab hac divinâ, increatâ, in-

Thom p. 1. q 25. a. 6. ad 4
. Bellarm con. 3. de infern.
2. Georg.

d Aug. de ſanctis ſerm. 37 in feſto om-
nium SS.
e Ioan. Herodotus in ſerm. litt G.

finitâ,

finitâ,incomprehenſibili pulchritudine, gaudio , voluptate, avocare conſuevit: quæ teſte Doctorum omnium magiſtro,tanta eſt, *a* ut *etiamſi non liceret in ea manere , quàm unius diei mora, propter hoc ſolum,innumerabiles anni hujus vitæ pleni deliciis, & circumfluentia temporalium bonorum,rectè meritoque contemnerentur ; n*
falsò , aut pravo affectu dic
quoniam melior eſt dies una i
tuis ſupra millia. quid igit
laboris & ſudoris hilar
conſtanter exantlandum i
deſiderium non accendar
dicam dies unus , ſed mill
mille millia annorum , æt
ipſa ſine fine duratura.

a Aug l. 3 de libero arbit. c.25

EM

EMBLEMA XLI.

Steterunt à longè. Luc. 17.

ꝗUANTUM *DISTAMUS AB ILLO.* a

DOMINICA DECIMA TERTIA POST PENTECOSTEN.

:catum quodvis hominem longiſſimè à Deo ſejungit.

Peccator cum filio prodigo in regionem longinquam *proficiſcitur.*
. *Magnum Chaos peccatorem inter & Deum, firmatum eſt.*

vid. 13. Metam.

DOMI-

DOMINICA DECIMA TERTIA POS[T] PENTECOSTEN.

Steterunt à longè. Luc. 17.

DIſceptatio hæc multis non ingrata, & ad Inſtructionem morum peraccommoda, inſtitui ſolet: quæ gens, quæ natio maximo locorũ intervallo ab alterâ ſejungatur? Quod regnum, quæ regio in hoc vaſtiſſimo terrarum orbe, ab alterâ maximè remota cenſeatur? Ab Antverpienſium aut Bruxellenſium urbe, quæ civitas, quis locus, in China, in Japonia, in Peraquaria longiſſimè diſtet, quotque inter hæc ſpatia, leucarum millia intercedant: Quod apud Clavium, aliosque Geometras, qui volet, videre poterit.

Ad propoſitum noſtrum hæc indubitata aſſertio eſt, nullas gẽtes aut populos longiùs aut remotiùs, quàm Antipodes à nobis diſtare ac ſeparari; ejuſmodi verò cenſentur, qui adverſis veſtigiis contra nos incedunt. Quæ Antipodum ratio, cuivis peccatori à Deo longiſſimè ſemoto, atque adverſus eum procedenti congruere, magno teſte Gregorio comprobatur, hom. 33. in Euang. ubi ſolerter obſervat, quod mulier, quæ fuerat in Civitate peccatrix, per pœnitentiam appropinquans, ſteterit ſecus pedes Domini, quæ anteà per flagitia longè ab eo remota, adverſus Deum ambulabat. a *Secus pedes Jeſu ſtetit mulier*, inquit; *contra pedes enim Domini ſtetimus, cùm in peccatis poſiti, ejus itine[re] obtinebamur*, juxta commo[ni]nem illam Levitici 26. *ſi am[bula]veritis ex adverſo mihi, ego q[uoque] contra vos adverſus incedam:* Cordubenſis Philoſophus, occultus Pauli diſcipulus [ut] creditur, ſic uberiùs ad m[entem] proſequitur. b *Qualis illorum [con]ditio dicitur, quos natura (u[t ait] Virgilius,) pedibus noſtris ſub[jectos] è contrario poſuit:*

Noſque ubi primus equis orien[s af]flavit anhelis,
Illis ſera rubens accendit [lumi]na veſper.

Talis hominum (quos depi[nxi] *contraria omnibus non regio ſ[or]ta eſt. Sunt quidam* (quod ma[gis] mirandum) *in eadem urbe [Anti]podes, qui ut M. Cato ait, nec o[rien]tem umquam ſolem viderunt [nec] occidentem;* noctem vertent [in] diem, moribus, genio ac ing[enio] ſibi ac Deo maximè adverſa[ri,] longè à gratiâ, longè à ſal[ute,] longè à cœleſti patriâ, lo[ngè à] ſummo & increato bono [rece]dunt.

§. I.

Peccator cum filio prodig[o in] regionem longinquam p[ro]ficiſcitur.

NOminatus ille Triſmegiſ[tus,] ut eloquentiæ Princeps [com]memorat, c rogatus quid

a V. Maſſatjum vita Pauli lib, v, c, 8

b Seneca epiſt. 122

c Cic, lib 2. de nat Deor.

ubi ſe ipſe diu torſit, & n ingenii vim & aciem ſuit, ut Dei ſni terminum aitionem inveniret, tanm extulit: *Deus eſt circujus centrum eſt ubique, cirntia nuſquam.* A quo Hepientes non multum diſſi-, Dei ter optimi maximi tem in centro, pulchritu-in circulo ſtatuerunt, unde troverſia moveri poſſet, i poſſit, ut peccator longè eo, *a longè eſt Dominus ab* qui ubique rebus minimis s eſt? quoniam *in eo vivivemur & ſumus.* Cui diſſi-dilucidè occurrit D. Hieus, epiſtolâ ad Damaſum: *res,* inquit, *recedunt à Deo m, non locorum ſpatiis.* Ateò fit, ut propinqui ſint, oti à Deo, procul & proiod duobus labyrintho inubſcriptum legi: & *procul, e.* Hoc enim verò Auguetiamnum, Andabatas & odas inter excutiens conr: *b ecce intus eras, & ego tecum eras, tecum non eram, tenebant longe à te, quæ dit inter me & te.* quod cum u identidem ingeminat : *c Ubi eram, & quam lonlabam à delitiis domus tuæ, lo ſexto decimo ætatis meæ?* viæ juſtorum rectæ, ideoque ſſimæ, ita & peccatoris obsc tortuoſæ, quæ longè à i patria & amantiſſimo paſeducunt; quas vias ulteingreſſum queritur lib. 3. c. 3. *Vagatus ſum præſidenti d longè recedendum à te, amans vias meas & non tuas, amans fugitivam libertatem.* Viæ Domini ad prærupta montium, ad ardua virtutum deducunt, viæ autem peccatoris in malum declives, ad vitiorum præcipitia invitant: adèoque inter ſe diſſitæ, ut Iſaias earum diſtantiam menſus, *d* affirmare non dubitârit: *ſicut exaltantur cœli à terra, ſic exaltatæ ſunt viæ meæ (inquit Dominus) à viis veſtris.* Quidni contrariis inſiſtendo, longiſſimè aberrârit, ut ſe cum filio verè prodigo in regionem longinquam profectum ultrò fateatur: *e profectus ſum,* inquit, *abs te in longinquam regionem, ut ſubſtantiam diſſiparem in meritricias cupiditates* Ubi amabo vos, attentiùs quæ ſacer hiſtoricus *f* de prodigo commemorat, auſcultate. Ac primum illam vocem, *abiit,* cum ſummis Eccleſiæ magiſtris expendite: *g abiit ergo* inquit S. Thomas *adoleſcentior, nondum adultus mente,* & impudenti quadam libertate patrem alloquitur, tædio ſe intra domeſticos parietes detineri, parentis conſuetudinem ſibi gravem, nec quid ex familiarium convictu ſe voluptis capere poſſe; proinde deliberatum ſibi eſſe relictâ paternâ domo, fratre, parente, in exteras & ignotas terras proficiſci, ſuam ſibi debitam hæreditatis partem annumerari velle, omnemque de ſe inſuper curam ac ſolicitudinem mittere: quid ſi adjecerit, piget vobiſcum ulteriùs commorari, ad capitalis hoſtis tui ædes me recipio, illic liberaliùs indulgentiuſque habebor, & me

...verb. 15 b L. 10. conf c 27
g lib 2 conf, cap 2

d Iſa 55 e L. 4. conf. cap. 16
f Luc. 15 g S. Thom. hic

ſervum

ſervum libens mancipabo, eique infimum obſequium ac famulatum ſumma animi mei voluptate exhibebo. Quis impudens illud os, & belluinam barbariem ſuſtinere queat? ea peccatoris impudentia eſt, ſic ille ſine fronte Deum ſuum alloquitur: Nihil mihi in te Deus placitum eſt, nihil è convictu tuo ſenſibilis gaudii eſt, nihil in domo tuâ voluptatis eſt, te ſpreto ad amatores mundi, ad hoſtes tuos confugio: ita abit & longè à domo Domini, à cœleſti illo patre ſecedit. Neminem Deus è domo ſua deturbat, neminem deſerit, niſi prius deſeratur, à nullo recedit, niſi prius peccator ab eo quàm longiſſimè recedat, quod præclarè Hipponenſis Præſul edocuit, dicens: *a anima ut deſeretur, deſeruit.* Et S. Bern. *b fidelis ſocius eſt, nec deſerit ſperantes in ſe, niſi ipſe prior deſeratur*; quam doctrinam ſacroſanctum Concilium Tridentinum confirmat: *c numquam Deus deſerit hominem, niſi prius ab homine deſeratur.* Non ipſe abit à nobis, ſed per ſcelera longè ab eo recedimus. *d* Hoc olim Propheta graviter queſtus eſt: *quaſi de induſtria receſſerunt ab eo, & ſequi vias ejus noluerunt*; deliberato animo, quemadmodum ille prodigus, Deo noluerunt ulteriùs adhærere, familiam ac ſocietatem ejus inſimularunt triſtitiæ, melancholiæ, tædii, nullam animi relaxationem corporiſque voluptatem in domo Dei reperiri; ſed quamdam velut umbram mortis, horridum ſilen-

a Aug. l. 13. de civ. c. 7. b Bern. lib. Med. c. 7. c Trident. Seſſ. 6. c. 11. d Iob 34.

tium, lachrymas & ſuſpiria lere. Hæc jactitant, & ſe ac ſecum in regionem longin abripiunt, quos ipſe Don benignè compellat, ac c compellit, quid in eo diſpl rit, cujus converſatio non l amaritudinem, nec tædium victus illius, ſed gaudium: *dite verbum Domini domus I & omnes cognationes domus I hæc dicit Dominus: quid in runt patres veſtri in me iniqu quia* elongaverunt *à me, & a laverunt poſt vanitatem?* Qua quitas mea? quid in me cu quid vobis injuriæ intuli? tantum hunc contemptum xit, ut velut ſtupore & ind tione attonitus, exclamet: *ſtupeſcite cœli ſuper hoc, & ejus deſolamini vehementer: enim mala fecit populus meus dereliquerunt fontem aquæ viv foderunt ſibi ciſternas diſſip quæ continere non valent a* Conſimili ſtupore commove conturbari viſus eſt Chriſtu ſacrilegum illum ſui prodit Judam; de quo dum agunt Euangeliſtæ, ſic ajunt: *g abiit unus de duodecim.* tragicam hiſtoriam D. Joa perſcribens, cùm oculos ſu omnes Chriſti geſtus ac nutu tenderet, advertit, quod q primum Salvator noſter Judam menſa aſſurgentem, naculo egredientem, ſibi vertentem, *h turbatus eſt & proteſtatus eſt*, quia null cauſam præbuiſſet, cur ſe de ret. *Proteſtatus eſt* quod ipſe à conſortio ſanctorum à ſuo

e Hierem. 2. f Hierem. 2. g Matth. 26. h Ioan. 13.

non arceret. *Proteſtatus eſt* to, ne minimâ offenſionis blatâ, à ſe abiret. Sed ocu- ubet, mẽtis reflecte ad pro- & contéplare, quàm gau- & geſtiens è paterna domo erit, jam retrici ſenis erep contubernio, gravi ejus cẽ- fortè liberius genio indul- ut cum amicis pergræcari, ne potum intẽpeſtâ nocte contingeret; nunc crumenâ nſtructâ, omni jugo excuſſo blandiebatur. Interim hunc m & verè miſerabilem to- plorat Propheta, & deplo- oſque ad planctum invitat : *a plangite eum, qui egredi* æ verba eleganter expendit n. :,, *b* viden' adoleſcentẽ, n hilaris, quàm paternis æ- s excedat animatus? Quàm idus prodeat ſuperbia ? n excitatus voluptate? Plan- um quaſi mortuum, ædibus dicens ubi bonis omnibus ebat? quid niſi mala reperi- niverſa? Quod Chryſoſto- oſequitur: nonne, inquit. c diſceſſio digna lamentis ? fugis infelix & miſer? Quo à vita & ſalute tua ? Si à fugias, quò reſpicies? Unde ac vives? Etenim quid ſu- t, niſi ut, qui lumen deſerit, nebris cæcutiat, quid reſtat *es (hunc profugum adoleſcen- otans) d* niſi ut recedens ab calore torpeſcat ? recedens itate vaneſcat, recedens ab qui ſummè & incommuta- er eſt, in deterius muta- deficiat ? Ovium gallinæ mbra, calore ſubmoveas, videbis in quid evaneſcat. Quàm ſpecioſus erat ille, Princeps An- gelus; derepente dum ſe à Deo ſeparat, cùm nulli creaturarum foret donis naturæ ac grátiæ ſe- cundus, omnibus ilicò exutus, in teterrimum ſpectrum commuta- tus eſt, quid Adamo quærit idem doctor, *e Quid illi deerat ? dica- tur mihi, quid iſti deerat in para- diſo conſtituto ?* Suis obſequi vo- luit cupiditatibus, fræna laxare voluptatibus, & ſpreto Deo, quid illi occurrit niſi fames, egeſtas, labor, dolor, morbi, mors? *abîſti,* inquit, *& periiſti, male vagus, ma- le præſumens, recedendo à via juſti- tiæ.* Momento temporis invenit eum Deus in loco horroris, & vaſtæ ſolitudinis, & velut in ex- tremo orbis angulo abditum quæreret, exclamavit : *f Adam ubi es? Adam ubi es ?* num oculos illos lucidiores Sole latebat ? mi- nimè, *g* ſed quærendo & cla- mando indicare divina bonitas voluit, in regionem quàm lon- ginquam illicò tranſlatus eſſet, vociferatur : *h Adam ubi es, ut attenderet ubi eſſet.*

Arrectis auribus & hianti o- re, quandoque eam quæſtionem à populo excipi adverti, quam Delrio noſter indiſquiſitionibus ſuis magicis proponit, *i* ope Dæmonis aut arte necromanti- ca, ſagos ac ſagas breviſſimo tem- poris puncto, quandoque ab hir- co in exteras terras, & quàm re- motiſſimas à patriis ſedibus de- ferri ; quod mirando eventu comprobat : quidam inquit, cùm accepiſſet uxorem ſuam noctu"

…em 21. b Hieronym: epiſt. 46 ad t. c Chryſoſt hom. 11. in epiſt. Philip. d Aug in Pſal. 70. part. 2.

e Aug in Pſal: 70. f Gen: 3. g V Paz. in epiſt Jacobi c 4. v. 8. §. 1. h Aug lib: 12 de civit. cap: 14 i Delrio diſquiſit Mag. l 2. q 26

 "fre

,, frequentare ſæpe ſagarum con-
,, ciliabulum, eandem ſuſpectum
,, habuit, & quæ multorum ru-
,, mor ſparſerat, vera opinari oc-
,, cœpit: finxit ſe itaque quadam
,, nocte altum dormire. Quod
,, ubi uxor percepit, ſurgens de
,, lecto, innuxit ſe unguento ex
,, vaſculo prius abſcondito, &
,, ſtatim nuſquam comparuit.
,, Stupens autem vir ejus; &
,, quadam curioſitate ductus, de
,, lecto ſurgens idem fecit quod
,, uxor, & ſtatim per caminum,
,, per quem etiam ſibi viſum fue-
,, rat aſcendiſſe uxorem, in quan-
,, dam illuſtris Comitis cellam
,, vinariam deportatus eſt: quo
,, loco uxorem cum aliis pluri-
,, bus reperit. Eo autem viſo,
,, uxor ejus ſtatim cum aliis, quo-
,, dam ſigno dato diſceſſit, & vi-
,, ro ſuo illic relicto, qui manè à
,, famulis domus inventus, &
,, cum clamoribus, quaſi latro
,, captus, & ante comitem con-
,, ſtitutus, accepto loquendi ſpa-
,, tio, factum omne enarravit, Ex
eo accuſata uxor illius apud in-
quiſitorem, quæ ſcelus confeſſa,
pœnas dedit flagitiis dignas. Gra-
vius quid pectori obvenire ſolet,
qui ſcelere concepto, ex Jeruſa-
lem in Babylonem defertur, &
quemadmodum Sedekias Regno
exutus, in Babylonem ex Judæâ
ductus, ilicò graviſſimis catenis
vinctus; oculis orbatus, & vitâ
privatus eſt; ita peccator in Ba-
bylonem, quæ regio omnium fla-
gitiorum eſt, delatus, vinculis
peccatorum colligatus, excæca-
tur: juxta illud Sap. 2. *excæcavit
illos malitia eorum*; ac tandem
niſi miſericordiâ Dei manum
porrigente revertantur, non in

cellam vinariam, ſed in ſta[gnum]
picis & ſulphuris transfer[ri]
ſunt. Sed ut luculentiùs o[ſten-]
dam, impios non tantùm ſu[bitò]
ex feliciſſimo, in miſerrimu[m ſta-]
tum deferri, verùm etiam c[elerri-]
remotiſſimè à Deo elongari,
derit alteram, quam idem a[uctor]
ex Alphonſo à Caſtro, ali[i]
commemorat, hiſtoriam at[tende-]
re: a mulier quædam Hab[...]
ſis, hanc profitebatur diabo[li-]
artem; de qua cùm marito [ſuſ-]
picionem haberet, interro[gavit]
eam pluries; ſed cùm pe[rtina-]
ciùs negaret, obſervavit qu[adam]
nocte ſe unguentem, quaſi
avolare: uxorem reducen[s ... mi-]
ritus compulit edicere
maleficium, & quò abiret;
que fuſtibus graviter pulta[...]
duriora interminando, veri[...]
expreſſit. Mulier illi in genu[a pro-]
cidens, rem omnem aperu[it, &]
veniam petiit, quam illa m[...]
hac conditione indulſit, u[t ad]
tales congregationes addu[ceret,]
quod illa facilè addixit, &
miſſum ex licentia ſathan[...]
plevit. Adductus igitur [ad]
locum, ubi ludi fiebant, lu[...]
choreas, & cætera omni[a con-]
templatus eſt, ac tande[m]
cæteris accumbens, cum
inſipidos judicaret, petii[t ſal]
adferri, iterumque, iter[um]
petit, ac tandem ubi ſal a[llatum]
eſt, dixit: nunc laudetu[r Deus,]
quoniam ſal venit, quibus
prolatis, dæmones & re[liqui o-]
mnes lucernis extinctis di[ſpa-]
runt, atque hîc miſer in t[...]
in loco horrido & deſer[to dere-]
ctus eſt. Orto jam Sol[e ...]
ubi eſſet gentium planè

a Delrio cit.

quoſdam eminus bubulcos
iciens, percunctatur quæ
gio eſſet, in qua degeret?
nderunt agrum Beneventa-
:ſſe in regno Neapolitano,
ocus diſtabat à viri patria ad
m milliaria. jamque ad eam
:iam redactus erat, ut cæte-
ulentus, ſtipem cogendo,
ac difficili itinere in pa-
, unde momento diſceſſe-
:verſus ſit: abierat, inquit
r Aquinas, *a non localiter*
diſcedens, qui ubique eſt, ſed
u: fugit enim Deum *peccator,*
longinquo ſtet? Nonne hîc
oloribus imaginem impii,
ionem longinquam abeun-
preſſam cernitis, dum mo-
procul à Patria, civis jam
i, reperit ſe in regione um-
ortis: ubi fames valida co-
endicando redire ad Pa-
benè hîc Ambroſius: *b*
nim longinquius eſt, quàm à
dere, nec regionibus ſed mori-
arari, ſtudiis diſcretum eſſe
ris, & quaſi interfuſo luxu-
cularū æſtu, divortia habere
m? etenim qui ſe à Chriſto
t, exul eſt patriæ, & civis
: ita olim regius Prophe-
ia longè à ſole ſejungitur,
in tenebris; quia longè à
illo igne, ideo frigidus;
ongè ab immenſâ illâ bo-
, ideo malus; quia longè
initâ potentiâ, ideo infir-
quia longè à ſummâ puri-
deo immundus; quia lon-
increatâ ſapientiâ, ideò
; quia longè à vitâ, ideò
ius; quia *c longè à pecca-*

toribus ſalus, ideò peribit. Unde exemplo ſuo nos commonet: *d quia ecce, qui elongant ſe à te peribunt.* Ubi Doctor egregius: *e & quid eſt longè à* Deo *fieri? perdidiſti omnes qui fornicantur abs te.* Tu ne talis ſis, elabora: *f ut quantum diſtat ortus ab occidente, longe facias iniquitates tuas.* Ubi præclarè Africanum ſidus: *g quando peccatum remittitur, occidunt peccata tua, oritur gratia. Peccata tua tamquam in occaſu ſunt, gratia quâ liberaris in ortu eſt. Oriens* quippè eſt lucis regio, Solis thalamus thronuſque, & ſurgentis orbis oculus; cùm è contrà *Occidens* noctis ſit ſedes & plaga tenebrarum. Viderat Sol ille oriens ex alto, Saulum in occidente, hyberno frigore torpentem, in tenebris cæcutientem, vocem audit intonantem: *h avertere, avertere ab Occidente, convertere ad Orientem, occidunt ibi peccata, oritur inde juſtitia. In occidente vetus, in oriente novus, in occidente Saulus, in oriente Paulus.* Vides Auguſtino judice & judice, Saulum inter & Chriſtum, quantum eſſet intervallum, quamque neceſſe (quod inter longè abſentes fieri aſſolet) iterum, iterumque geminari illas voces: *Saule, Saule*; quia nimirum clamabat Chriſtus in oriente, ut Saulus audiret in occidente: ideoque validum & ingentem clamorem eſſe oportuit. Tu eum hodie, ſi audis, noli obdurare cor tuum, noli aures occludere; ſed potiùs & cordis, & aurium ſinus aperi, & dic cum Paulo: *Domine quid me vis face-*

Thom. in Luc. cap: 15
mb. l:7. in Luc. de Patre & duob.
iliis c Pſal: 18.

d Pſal: 72 e Aug in Pſal. 72
f Pſal: 102 g Aug in Pſal. 102
h Aug hom. 14. ex 50

re? dic cum Auguſtino: *a ea me tenebant longe à te, quæ ſi in te non eſſent, non eſſent. Vocaſti, & clamaſti, & rupiſti ſurditatem meam.*

Huc adducit diſertiſſimus Lanuza *b* clamorem illum, quo Chriſtus Lazarum à morte revocavit, quem typum peccatoris in regione longinqua ſepultum aſſerit, ut ibi videre eſt. Nos profectò longiùs epulonem in inferno ſepultum à Deo, quàm animam Lazari à corpore diſtare manifeſto comprobamus.

a Aug lib.10.cap.27.
b V. Lanuza hom.18. §.9.

§. II.

Magnum Chaos peccatorem inter & Deum, firmatum eſt.

QUeruntur quandoque amantes ſe ab invicem ſeparari, aut quod durius, cancellis ſejungi: unde illa in Canticis: *c Dilectus meus proſpiciens per cancellos.* Omnem verò conſpectum & colloquium, interjectus paries arcere ſolet, de quo ille apud Poëtam amore inſaniens:

d Invide dicebam paries, quid amantibus obſtas?

Ita inter cœleſtem ſponſum & animam fieri conſuevit: veniales noxæ velut ſipario quodam, ſeu cancellis quibuſdam, ſpecioſum illum præ filiis hominum, à familiari conſuetudine ſe jungunt, at læthale flagitium craſſus omninò paries, imò murus aheneus jure nuncupari poteſt, quem rectè Iſaias deſcripſit dicens: *e iniquitates veſtræ diviſerunt inter vos, & Deum veſtrum.* In prima univerſi molitione, auctor naturæ D[...] diviſit aquas ab aquis, ſupera[...] inferis, & ne quæ earum [...] communio, firmamentum i[...] jecit, quod eas à ſe invicem [...] cerneret: dixit enim *f fiat [fir]mamentum in medio aquarum [...] dividat aquas ab aquis, & [...] Deus firmamentum, diviſitq[ue a]quas, quæ erant ſub firmamen[to, ab] his, quæ erant ſuper firmamen[tum].* Ne quid illis commune int[ercé]deret, quod aquis illis, hoc [...] cum à virtute, à gratia Dei [...] ximus eſſes, ſolutis & paten[tibus] cœli cataractis in te illabi, [...] pluere cœleſtes aquæ, & g[...] rum fluenta ſolebant; at n[...] terceſſit peccatum, ab aqu[is] viſæ ſunt aquæ, & interpo[situm] eſt velut firmamentum a[...] ſum, murus ahenus (ut [...] fuſiùs oſtendemus.

Luna omne ſuum à Sol[e] lumen vindicat, quo privat[ur] eclipſim ſeu defectum pat[itur] dum globo terrarum inter[jecto] Soli opponitur. Haud aliter anima eclipſes patitur, du[m ter]rena ac carnali mole inte[rjec]ta, à Sole juſtitiæ ſeparatur [...] *circa corpus occupatio* (inqu[it Ber]nardus) *quid eſt niſi à Deo q[uædam] abſentatio?* Et eheu quant[um di]ſtat benigniſſime Jeſu ira [...] à manſuetudine tua! & hi[nc san]guinis imbre interjecto, [...] eclipſim patitur. Quantum [...] avaritia noſtra, à munif[icentia] tuâ! & hinc anima aur[o] elipſatur. Quantum diſta[t pa]ries noſtra, à puritate [...] hinc carnea mole interje[cta ani]ma eclipſatur. Eruditè C[...]

c Cant. 2. d Ovidius Metam. e Iſa. 59
f Gen. 1. g Bernard tract. d[e præce]pto & diſpenſ. cap. 27.

ellarminus : *a* Lunæ pro-
as magnum eſſe poteſt do-
:ntum vel exemplum mor-
us, ut intelligant quàm ſol-
eſſe debeant propinquitatis,
ctionis & conjunctionis ad
n patrem luminum, Deum.
ſignificat hominem, Sol
n; quando Luna eſt longè
ns oppoſita Soli, tunc lumi-
utuato à Sole, reſpicit ſolam
m, & terga quodammodo
t cœlo, unde etiam tunc
errima apparet habitanti-
in terrâ, ſed deformiſſima
antibus in cœlo. Sic omnes
ales homines quando lon-
nè receſſerunt à Deo, ut fi-
lle prodigus, quando receſ-
patre & abiit in regionem
nquam, tunc abutuntur lu-
rationis, quod à patre lumi-
cceperunt ad ſolam terram
iendam.

elorum ea ratio ut cœlum
reum, ſit omnium ſupre-
. Summo ſubjectum eſt
m, quod primum mobile
lant : hinc cryſtallinum,
allino orbis ſiderum ſeu fir-
entum; poſt hoc, ſeptem
tarum orbes volvuntur. A
ultimo, ſphæra ignis ſuum
cat imperium : poſt ignem
ejuſque diſtrictæ tres regio-
ſuprema calida, media fri-
mixta infima. aërem, ele-
um aquæ ſequitur, cui ad-
a eſt terra ; terræ gremio
ına delitescit, hic igneum
atorum ergaſtulum eſt! heu
diſpares æternitatis do-
, chaos immenſum inter
& illam interjectum. O-
hactenus enarrata expreſſit

dives ille, qui ex infimâ abyſſo, in fornices cœli empyrei mentis oculos attollens, horrendum illud pronuntiatum audiit : *b inter nos & vos chaos magnum firmatum eſt.* Ubi rectè S. Thomas : *c Chaos magnum ſignificat, juſtorum à peccatoribus diſtantiam; nam ſicut affectus eorum varii fuerant, ſic etiam manſiones non modicum differunt*; adeò ut diſtantia, qua tota æternitate à ſummo bono, à beatorum conſuetudine, ſejuncti erunt, major non valeat inveniri. Quam ut cognoſcere poſſitis, peritos Aſtronomos ac eruditos Matheſeos magiſtros conſulamus : Chriſtophorus Clavius in hac arte Profeſſor & Doctor eximius affirmat, *d* infimum Lunæ cœlum à terrâ diſtare milliaribus germanicis (quorum quodlibet duas requirat horas) quinquaginta quinque millibus, centum octoginta tribus. Solis ſeu quartum cœlum, abeſſe ait à terrâ milliarium Germanicorum nongentis millibus, & ſexaginta quatuor millibus, trecentis ſexaginta & uno; porrò firmamentum ſive octavum ſiderum fixorum orbem, aſſerit à terrâ remotum, ad millariâ germanica, trigeſies octies millena millia, octingenta nonaginta tria millia & quingenta milliaria. Atque hic Aſtrologos jubet Plato quieſcere; ſed longè altius, altius eſt conſcendendum ut non à terrâ, ſed à profundiſſima miſerorum abyſſo, ad cœli empyrei concavum, intervallum ac chaos magnum metiamur. Cornelius *e* com-

ll, de Aſcenſ mentis gradu 7. c. 4

b Luc. 16. c S. Th. hic. d Clavius in Sphaera c. 1. e Cornel in Pentat. & in Baruch, c. 3. o Iſrael quam magna eſt domus Dei.

pendio docet exClavio, quemad modum terra diſtat à concavo firmamenti, octoginta millionibus milliarium; ſic concavum firmamenti (tanta ejus craſſities ſeu ſpiſſitudo) à convexo abeſt octoginta itidem millionibus milliarium.

Empyreum verò à centro terræ.

hinc ratio deducit iſta, *a* nemo octo millibus annorum, ad cœlum empyreum perveniret, etiamſi quotidie octoginta milliaria conficeret, in hoc ad cœlum itinere. 2. Quod ſi molare ſaxum ab octava ſiderum ſphærâ dejiceretur, ante nonageſimum ſecundum annum non attingeret terram, etſi ſingulis horis ducenta milliaria (nec enim plura poſſet) cadendo abſolveret. At ſi è ſummo cœlorum orbe, quæ ſedes Beatorum eſt, plumbeus globus dilaberetur, ſpatio quadringentorum annorum ad terram non pertingeret.

Quid mirum ſi ſacræ literæ referant, quod dives in tormentis poſitus, *b vidit Abraham à longè*? Atque ideo validam ac horrendam vociferationem ejus fuiſſe; nam etiam, ut ait Chryſoſtomus, *c magnæ pœnæ magnam vocem reddebant.* Inſonet hæc utinam peccatorum auribus, teque epulo ex altiſſimo illo inferorum ſpelæo clamantem, & deſperationis plenum reſponſum audiant: *inter nos & vos chaos magnum firmatum eſt.* Hiatus ingens, & immenſa quædam vorago interjecta eſt, *Ut ſi, qui volunt hinc*

tranſire ad vos non poſſint, … *inde huc tranſmeare.* Fruſtra… mores & lamenta, incaſſu… mitus & lacrymas etiam i… fundis, quia longè à pecca… bus ſalus, ad quam non … ullo annorum numero pert… re aut permeare. Age Cai… prope 6000. annorum dev… ſunt, quod ſalute tua excid… quàm longè etiamnum ab… te ſalus? aliis 6000. & tunc,… longè aberit? adhuc 60… millionibus; nunc reduc a… merum ſtellas cœli, maris g… terræ arenas, & cœli atomo… arborum folia, & agrorum… mina, tantundem adhuc a… ſalus, æque *longè à peccatorib…* toto illo damnatorum infau… mo grege *ſalus.* Quorum… quiſque Jeremiæ ingeminar… terit: *d longè factus eſt à n… ſolator*, longè à nobis ſuaviſſ… illud Beatorum contubern… longè à cœleſti patriâ, lo… benigniſſimo redemptore, … mnium bonorum copioſi… fonte, ab uxore, à liberis, ab… cis, idque in æternum *e in… ter excluſi, infelicius includen…*

Vos ergo priuſquam i… triſte exilium, in hanc pr… diſſimam abyſſum præcipi… ni, qui profecti eſtis cum pr… in regionem longinquam, … tempus eſt miſericordiæ, … ad patrem, *f appropinquate & appropinquabit vobis.* El… ter more ſuo Auguſtinus: *ab eo longè eſſe dicuntur, qui p… do diſſimillimi facti ſunt, & … propinquare. qui ejus ſimilitu…*

a Salmeron. tom: 2. Vega in feſto omn. SS. Drex. coelum l: 2 c: 8 b Luc. 16. c Chryſoſt, hom. 40. in Euan.

d Jerem Thren 1 e Aug h… ex 50 f Iacob. c. 4 g Aug… 36 in Ioan.

ivendo recipiunt. Sicut rectè di- ur oculi tantò eſſe ab hac luce us, quãtò fuerint cæciores. Quid i eſt tam longè à luce, quàm cæ- , etiamſi lux præſtò ſit, atque s perfundat exſtinctos? Propin- e autem luci meritò perhibetur, ſanitatis acceſſu lucem reci- t. Qui longè à cœleſti illo receſſiſti, inerti frigore tor- is, qui longè à ſole abiiſti, in ſis tenebris verſatus es: *a re- ndo enim frigeſcis, accedendo eſcis; recedendo tenebreſcis, ac- ndo clareſcis.* Chriſtum in va- n ſolitudinem ſecuta turba, nullum diverſorium, in quo ſcerent, nulla taberna, in qua erent, nullum macellum a- e officinæ, unde ſibi neceſſa- petere poſſent, jamque tri- no jejunio propè confecti, igniſſimum Chriſti animum moverunt, ut in has voces perit: *miſereor ſuper turbam*; quid viſcera ejus miſericor- commoviſſe, quid piiſſimam n vocem, *Miſereor*, expreſſiſſe timatis? Hoc unum, ut ipſe m fatetur: *quidam enim ex de LONGE venerunt.* Duo giſſimè diſtant, peccatum & tia, virtus & vitium, Deus & cator, ut ne per omnem Dei entam ſe ſimul compatian- : hi autem de longè veniunt,

a Aug. in Pſal. 70. par. 2.

qui ex latâ viâ perditionis, ad actum virtutis & contritionis; à luxuria ad continentiam; à temu- lentiâ ad ſobrietatem; ab injuſti- tia ad juſtitiam redeunt, ex regio- ne longinqua ad Patrem miſeri- cordiarum revertuntur. Longi- tudinem viæ brevibus verbis ex- preſſit. Ven. Beda in c. 8. Marci: *b* " alii poſt carnis flagitia, alii poſt " furta, alii poſt illatas inimicitias " & violentias, alii poſt perpetrata " homicidia ad pœnitentiam re- " deunt, atq; ad omnipotentis Dei " ſervitium convertuntur: hi vi- " delicet ad Dominum de longin- " quo veniunt; quantò enim quiſ- " que in pravo opere erravit, tan- " tò ab omnipotente Deo longius " receſſit." Hos ergo ut videt à longè venientes, exclamat *miſe- reor*, in occurſum pergit, in am- plexum ruit, & *qui aliquando era- tis longè, facti eſtis propè.* Quæ bre- viter ſed nervosè S. Thomas ex- ponens, *c* vos, qui aliquando e- " ratis longe, i.e., elongati, *inquit*, " à Deo, non loco, ſed merito, " quidam enim ex eis de longe " venerunt, ſcilicet de regione " diſſimilitudinis. Vos autem mo- " do facti eſtis prope, Deo ſcilicet " & ſanctis ejus, in ſanguine Chri- " ſti," in omni æternitate, arctiſſi- mo dilectionis & unionis glo- rioſæ vinculo conjungendi.

b S. Thom. ibid. c S. Thom. in Mat- thæum, cap. 8

EMBLEMA XLII.

Nemo poteſt duobus Dominis ſervire. Matth. 6.

UNI SOLI.

DOMINICA DECIMA QUART POST PENTECOSTEN.

Uni & Soli Deo ſerviendum eſſe, omnemque affectum Soli exhibendum.

§. I. *Nemo poteſt duobus Dominis ſervire.* Matth. 6.
§. II. *Gravis Dæmonis fallacia perſuadent. s-poſſe aliquem duobus Dominis ſervire.*
§. III. *Uni Soli Deo ac Domino ſerviendum.*

OMINICA DECIMA QUARTA POST PENTECOSTEN.

Nemo poteſt duobus Dominis ſervire. Matth. 6.

Ximius ille *Doctor a* (ut eum S. D. Paulus V. non ſemel nuncupavit) Franciſcus Suarez, & cum eo Chriſtiani paſſim oſophi docent, contrà omnē ræ exigentiam, Deum per poiam abſolutam (ut ajunt) effi- poſſe, ut idem ferrum ſit calid ad octo, id eſt in ſummo lens, & ſimul ſummè frigi- 2. ut idem paries eodem habeat nigredinem & albem; dici poſſit omnino albus iger. 3. ut idem potus, hain ſe ſummam amaritudi-, & ſimul ſummam dulcedi-, &c. Etſi enim hæ qualitaſibi naturaliter adverſentur, e unà aliam expellat; cum tares phyſicæ ac poſitivæ ſint, t auctor naturæ illam conietatem ſiſtere & impedire; na in aliam agat. Quemadlum in fornace Babylonica diſſe videtur, ubi idem ignis, Chaldæos adurebat, tribus is fuerit veluti ventus roris tis: & in anima Chriſti, liliſſimum illud gaudium ex vie Dei, cum acerbiſſimo doimminentis paſſionis, ſe patiebantur; at verò tene- & lucem, noctem & diem, tem & vitam; gratiam & atum, Deum & Diabolum l conſiſtere ac convenire, omnem & immenſam & inuſtam Dei potentiam (cum manifeſta contradictoria in volvant) nullo modo poſſunt. Unde Doctor gentium: *b Quæ participatio juſtitiæ, cum iniquitate aut quæ ſocietas luci, ad tenebras? quæ autem conventio Chriſti ad Belial?* Utriuſque hujus Domini genium, & ingenium diſpar, Seraphicus Doctor ſcitè depinxit: *O quàm diſſimiles* (ait) *ſunt iſti duo* DOMINI, Deus & Diabolus primus enim eſt ſuaviſſimus juxta illud: *c Suavis Dominus univerſis.* Secundus crudeliſſimus teſte Propheta: *d Tradam Ægyptum in manu Dominorum crudelium. Deo ſervitur flendo per pœnitentiam: e Diabolo ridendo per laſciviam. Unde Chriſtus Dominus Ioan. 16. Plorabitis & flebitis vos, mundus gaudebit. Deo ſervitur vigilando in cuſtodia contra Diabolum. Diabolo ſervitur dormiendo in negligentia contra Dominum. Deo ſervitur aſcendo de virtute in virtutem uſque in cœlum. Diabolo deſcendo de vitio in vitium uſque ad infernum. Cum ergo nemo poſſit duobus Dominis ſervire; repudiemus alterum, ſc licet Diabolum, ut Soli Deo ſerviamus: præparate corda veſtra Domino, ut illi Soli ſerviatis.*

a Bibl Scrip. Soc.

b 2 Cor 6 c Pſal 144 d Iſa. 19
e S Bonav ſerm 1 in Dom 14 poſt Pent ad illa verba: nemo poteſt duobus Dominis ſervire.

§. I.

Nemo poteſt duobus Dominis ſervire. Matth. 6

Quibus verbis (inquit Doctor Angelicus) *f Dominus Jeſus*

f S. Tho. ſer. in Dom. 15 poſt Trinit.

Chriſtus oſtendit, quod Soli Deo ſerviendum eſt, & non alteri, contraria Deo præcipienti, vel ſervire Deo *impedienti.* Quemadmodum fieri non poteſt, ut duo Navarchi eandem navim regant, quorum unus velit in orientem, alter in occidentem,

a paretque incerta duobus?

ita nec cor noſtrum rectori tenebrarum & patri luminum obſequi, nec ſpiritu tartareo, & ſpiritu divino ferri, nec terris ſimul & cœlo degere poteſt. Quod tamen pueri cujuſdam, ſed ſtolidum omnino votũ fuiſſe memorant: ex eo quippe dum quis fortè ſciſcitatur, num de facto mallet cœlũ conſcendere, an hîc in terra ſociis colludere: hoc paucis reſponſi dedit: *Optare ut caput cœlo inſertũ habeat, ad iſthic ſe ſaccharo opplendum; pedibus verò in terris degat ad ludendum.* Hæc nos ut ludicra ridemus, qui hoc parvulo nihil altius, nec rectius ſapimus: dum hic corpore volutare volumus in carne & ſanguine; animo ad tertium cœlum cum Paulo, in oratione ſuſtollit; hîc implere ventrem, & ibi mentem: quos gravi cenſurâ perſtringit Hieronymus: *Difficile, imò impoſſibile, ut & præſentibus quis, & futuris fruatur bonis: ut & hîc ventrem, & ibi mentem impleat, ut de delitiis tranſeat ad delitias, & in utroque ſeculo primus ſit, ut & in cœlo, & in terrâ appareat glorioſus.* Quod quid eſt aliud, quam velle uno oculo cœlum, & altero ſolum contueri? veriſſimè Juvencus cecinit: *b*

Nemo poteſt Dominis pariter ſervire duobus

Sacra Regnum hiſtoria enarr...

a Ovid, l, 8, Metam. b L, 1, v 638

Philiſtæos collocaſſe Arcam ... ta Dagon, & altera die: *c Dagon jacebat pronus in terra ... te Arcam* Domini.

Doctor Seraphicus *d* v... Dagonem *Idolum Veneris.* A... hinc acriter perſtringit Philiſ... multò verò acrius Sacerd... qui indignè ſacris operan... *Philiſtæi* (inquit) *poſuerunt Ar... Domini, juxta idolum Veneris ... gonem. Sic mali Sacerdotes, qu... ponunt filium Virginis, juxta ſi... Veneris in altari.* Quàm prim... introivit in Judam Satanas, i... Chriſtus ad eum: *e quod f... fac citius.* quod appoſitè exp... Ambroſius *f Ut quia introier... illum Satanas, ipſe abiret à Chr... ejicitur itaque & excluditur ... quod jam cum Domino eſſe non ... ſit, quia cœperat eſſe cum* Dia... *Nulla enim communicatio Chriſ... Belial.* Et quidem Judas, ubi ... dis hoſpitio Diabolum exce... de cœnaculo Chriſti *continuè ... vit. Erat autem nox.* Præc... hîc idem Mediolanenſis Anti... *Ubi Satanas immiſit ſe in cor ... dæ, Chriſtus receſſit ab eo mome... que eo quo illum recepit, hunc an...* Uti in formis repugnantibus ... videmus, eo momento quo ... culo curvitas inducitur, rectit... perit; & eo ipſo, quo candel... cubili lumen diffundit, tene... diffugiunt: hinc ſubdit: *g Non ſ... e vit, ſed continuò & nocte ex... Nec mirũ ſi noctis tenebras hab... qui Chriſtũ deſerebat.* Vides u... & tenebræ, dies & nox, Chri... & Antichriſtus, ab eodem an... ſe invicem excludant: *h Eâ...*

c L, 1, Reg c. 5. d S; Bon, in Pſ. 28 e Ioan 13. f Amb, l, 2, de Abel & C... c. 4 g Amb c. 2 h Teſtuil, l adv. Phyſicos

eratione (inquit Tertul.) *ſpiritus iquus educitur, quo ſanctus induci-r.* Adeò enim bonus, & malus iritus ſibi opponuntur, & altero animam ingrediente, alter e-ediatur. Quod curioſè S.Tho-as obſervat, Judam exiviſſe, *a* :ùm accepiſſet buccellam: fortè *(inquit)* in menſa dimiſſo pane ıullam traxit moram: cujus qui-dem ratio eſſe poteſt, quòd Dia-bolus, qui jam intraverat in cor Judæ, timens ne ſi panem come-deret, eum cædere oporteret, nō valentem in eodem loco cum Je-ſu eſſe, non permiſit Judam pa-nem comedere: quæ enim con-vētio Chriſti ad Belial? Quæ ve-ſacrilega impudentia? qui cor um omnipotenti Deo templum eris, & in eodem corde Pluti, icchi, Veneris idolum erigere æſumis? Audi graviſſimum Do-orem monentem: ,, *b* Si vis eſſe :emplum veritatis, frange idolū alſitatis. Jam in cor tuum ſi pla-:et, intret arca teſtamēti, & ruat Dagon. Intret Arca Virginei rporis Domini, & ruat Dagon :neris & luxuriæ. Intret Arca eralis teſtamenti in pauperes, cauſas pias, & ruat Dagon ava-tiæ. Intret Arca pacis & fœderis ım Deo, cùm uxore, & ruat Da-on iræ & diſcordiæ. Quemad-odum enim Deus & Diabolus vitia & virtutes nequeunt in ıa ſede, in uno corde morari. ıtravit Redemptor noſter in mum Zachæi publicani & pec-toris, confeſtim ille: *Ecce dimi-um bonorum meorum de pauperi-*,id eſt, ut Doctores exponunt: ırmiter ſtatuo *date.* Ex quibus verbis, vitii & virtutis, Dei & Diaboli repugnantiam, Ambr. e-ruit: *d* Zacchæus, *inq.*, excipiēdo " Chriſtum, excluſit avaritiam, re-" legavit perfidiam, renuntiavit " fraudibus: aliter enim nō ingre-" ditur Chriſtus, niſi ut vitia ex-" cludat, quia non cohabitat erro-" ribus. " Ac paulò poſt, ipſum Zac-chæum loquentē inducit: Fuge-" runt crimina, poſtquam Chriſtus " intravit. Diffuſa eſt omnis car-" nalium cæcitas paſſionum, ubi " æternæ vitæ lumen infuſum eſt. " Et e contrà, ubi nox peccati in-gruerit, lumen gratiæ evaneſcit: *e* *Et egreſſo Iacob foras, venit Eſau.* Quia teſte Chryſ., tam diſparis ingenii ſuo eodem tecto, ſe non cōpatiebantur, quod utinam ex-perientia non veriſſimum in ani-mo noſtro comprobaret: dum ii qui manè arcam Euchar. in templū cordis ſui induxerunt, ſub meri-diem per nimiam crapulam, ido-lum gulæ, aut per jurgia, calum-nias, detractiones, idolum diſcor-diæ; aut per compotationes & ebrietatem, idolum temulentiæ inducunt; aut ſub veſperam, ſub noctem, per fornicationes, aut adulteria, idolum luxuriæ; aut die poſtero, per adulterinas merces, per fraudes & perjuria, idolum avaritiæ, omnis denique flagitii idolum Dagon inferunt. Quò fit ut ilicò Chriſtus rex noſter, cum omni gratiarum ac virtutum co-mitatu, è veſtigio excedere coga-tur. Hanc itaque tantam duorum incompatibilitatem D. Hierony-mus expreſſit, dicens: *f Quomo-do dies & nox miſceri non queunt;*

a S. Thom. in c. 12 Ioan. v. 30
b Aug. ſerm 14 in Feſto omnium SS,
c Maldon, Salmer. Barrad, Mendoza l, 1 Reg. c. 5, annot. 16, circa lit, ſect. 1
d S. Amb. l. 2, de Abel & Cain, c. 4,
e Gen 27
f S. Hieron Lib 2 cont Iul. in prin cip. o,

ſic nec juſtitia & iniquitas, peccatum nec bona opera; Chriſtus & Antichriſtus; ſi ſuſceperimus Chriſtum in hoſpitio noſtri pectoris, ilicò fugamus diabolum. Si peccaverimus, & per peccati januam ingreſſus fuerit diabolus, protinus Chriſtus recedit.

Juvenis nobilis Nepotianus, ubi illud Evangelii ſibi prælegi audivit: *a Nemo poteſt duobus Dominis ſervire*, ſic ſecum ratiocinabatur: veritas prima dicit, non potes duobus Dominis ſervire; atque eadem veritas dicit: Dominum Deum tuum adorabis, & illi Soli ſervies. Ergo diabolus & mundus deferendus eſt, quod è veſtigio effecit. *b Et audet* (inquit Hieronymus) *quiſquam* (noſtrûm) *Deum mendacem facere?*

a Hieron, in Epitaph, Nepot,
b Hieron, ep,7

§. I.

Gravis Dæmonis fallacia perſuadentis, poſſe aliquem duobus Dominis ſervire.

POſterorum memoria celebrata eſt; *a* illa duarum mulierum coram Salomone contentio, quarum utraque filium vivum ſuum dictitabat; quē cum divino prorſus judicio Rex dividi præcepiſſet, adulterina mater exclamavit, *Dividatur*, Germana verò repugnavit: *commota quippe ſunt viſcera ejus ſuper filio. Obſecro Domine mi Rex, da illi infantem vivum.* Non aliter Deum inter & diabolum, inter virtutem & voluptatem, inter carnem & ſpiritum, de corde noſtro decertatur; totum

a 3 Reg 3.

ſibi jure ſuo Deus ac Domi
cordis noſtri, ſibi poſtulat
proximo paragrapho videbim
Diabolus verò urget, ut *divida*
Suaviter ſed fortiter Bernard
d Non Patris, non matris illa
erit: nec mihi nec tibi ſit, ſed d
datur. Hæc vox infamis mere
cis, carnis, voluptatis & tarr
tyranni: *dividatur.* Duæ fœm
altercantes, ait Ambroſius, vi
& voluptas, prior clamat to
Deo conſecrandum, altera:
vidatur. Corpus in choro, anim
foro, in prædio, in prandio
num genu Deo, alterum Dia
lo vel mundo; cùm ſapientiſſi
Rex Salomon. *f utrumque*
in terram fixerit. Unam au
juſtitiæ, alteram tinnitui pecu
Vel unam verbo Dei, alte
garrienti ſocio tribuendam
nam manum volvendo Roſa
alteram mulcendo mento u
oculum altari, alterum pu
Sacrum audiendum eſt, m
pars fabulis *dividatur.* Co
maximâ parte ſomno *divid*
Exercitia omnia ſpiritualia
rioribus occupationibus divi
tur Unâ manu Pſalterium, a
Horatius teneatur. Quibus u
torem incutiat, ſic exſurgit
ronymus: *g Quis conſenſus C*
cum Belial? quid facit cum
tericHoratius, cum Evangelio M
cum Apoſtolis Cicero? Alioru
cœleſtibus & terrenis di
congregandis, *dividitur*, quæ
broſio teſte, à dividendo
ſunt. Sic enim lib. 2. de A
ham Gen. 5. *Divitiæ ſic dictæ*
mentem divi dant. Quis non

d Bern. epiſt. 258 e S. Thom.
f 3. Reg, 8. g Hieron. ad Euſtoc
Virgin.

p

[ut]i genus duxerit. uno brachio [c]œlum ſuſpenſum, altero ter[ra] alligatum detineri? Aliter a[nim]a diviſa torquetur, ut Augu[ſtin]us queritur? *a Præſta Domine, [...]mem te, ſed te ſolum; fac ut ca[ri]a omnia contemnam, ſed omnia: [...] intolerabilis mihi crux eſt, & [ſup]plicium, ſic cœlum inter & ter[ram] ſuſpendum manere.*

[U]bi hoc maximè deplorandum [...]n homo conſtet carne & ſpi[rit]u, inter cœlum & terram, in[ter] virtutem & voluptatem, in[ter] bonum & malum genium [co]nſiſtat, diviſionem hanc ſub [qu]adam æquitatis, imò etiam ſub [Ch]riſtianæ vitæ ſpecie, non unum [in] partes ſuas traxiſſe, & opti[m]um judicaſſe illud *dividatur*; [qu]ibus non minùs verè, quàm [v]erè Oſeas interminatur: *b diviſum eſt cor eorũ, nunc interibunt.* [Q]uod Laurentius Deaponte ex[a]gerando confirmat, *c* dicens: Meus ſenſus eſt, ex hac infami & præpoſtera cogitatione Deum adeo offendi, ac tam acerbè tolerare, quod ſcilicet reputent Chriſtiani, Deo ſimul & mundo ſe deſervire poſſe, ſicque latum habere cor, ut tam diſtantia, diſſita, contraria ſimul includere valeant, ut ab hoc multorum pendeat perditio: & non ſecus ac Judam, in quem Diabolus intrârat in profundum omnium vitiorum Barathrum decidere permittat: & ut quid inſolens dicam: mitius credo Deum acturum cum iis, qui verè ſtatuentes ſe duobus Dominis ſervire non poſſe, uni Diabolo ſe manciparunt, quàm cum illis, qui rati ſe utriſque ſervire poſſe, mille aſtutiis ac ſophiſticis argumentationibus virtuti ſimul & voluptati ſe dare, & citra peccatum delitiari nocte, & manè Deo ſacrificare poſſe. Et ne pias in hac re aures offendam, à quibus ſcivi, à quibus vidi, à quibus intellexi, & à quibus legi, ſuperſedeo; pudet dicere, quæ hac in re dicere poſſum. Qualia monſtra, verè amphibia animalia (ut Nazianzenus loquitur) iſtiuſmodi ſectatores exſtitere. Ranæ in terris degunt, & in palude. Complures manè in ſicco, in terra promiſſionis, uxori ſpondent, & ſanctè Confeſſario promittunt, popinas & ebrietatem declinare; veſperi in palude, & luto temulentiæ. Mane in templo ad menſã Domini, veſperi in diverſorio ad menſam aleatoriam, ad pocula Bacchi: quos Paulus coarguit: *d* non poteſtis bibere calicẽ Domini, & calicem dæmoniorum. Non poteſtis mẽſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum." Manè intimo cordis ſinu excipis corpus Jeſu: noctu jungeris corpori meretricis. nec perhorreſcis, inquit Hier. ô Chriſtiane: *e iiſdem labiis filiũ Dei oſculari, quibus oſculatus es labia meretricis* repertus qui noctu ad Cœnam Calviniſticam, manè ad menſam Chriſti accederet. Iſtiuſmodi homines Nicodemo non abſimiles videntur, qui *venit ad Ieſum nocte*, & audiebat verbum ejus; per diem in Synagoga Phariſæis aures præbebat, unde D. Gregorius Nazianzenus, eum vocat *nocturnum tantùm*

a V Camuſ Dom 16 poſt Pent.
b Oſea 10
c Deaponte in Matth, c, 6, v, 24
d 1 Cor, 10 e Cit. ſuarez 3, p, q, 66

tantùm Dei cultorem. Et orati. 16. ſub finem : *ille* inquit *dimidiata tantum ex parte, Chriſtum amans Nicodemus.* Hic linguas Oratorum velim diſertas, exaggerando illud Nazianzeni : *ille dimidiata tantùm ex parte Chriſtum amans Religioſus*, Mercator, Cauſidicus, uxor, filia, &c. Solerter inquirunt ſacri interpretes, quâ formâ Dagon exſtiterit? communis ſententia eſt, ſuperiori parte hominem, inferiori piſcem retuliſſe; quin & chimæras, ac viva monſtra, ſyrènes, ſatyros, centauros, lycantropos, ſuperiori ſui parte, formâ humanâ; inferiori verò belluinâ reperire eſt : quibus complures ex hic etiam ſtantibus, potiori jure, quàm integerrimum virum Bernardum conferendos ſentio, qui hæc ſingulari modeſtia de ſe dixit : *a clamat ad vos mea monſtroſa vita, mea ærumnoſa conſcientia: ego enim quædam chimæra mei ſeculi, nec Clericum gero, nec laicum : nam Monachi jam dudum exui converſationē, non habitum.* Veriſſimè hos vos Adoleſcentes & adoleſcentulæ, uſurpare poteſtis : *ego quædam chimæra mei ſeculi*, quæ ſpeciem honeſtatis, pietatis, caſtimoniæ extus præfero, & intus in animo, me vanis, fœdis imaginibus oblecto. Ego *quædam chimæra mei ſeculi*; qui nomen habeo viri probi, liberalis, ſodalis Mariani, & injuſtitia, perjurio, adulterio me fœdè commaculavi. Qualis chimæra Eccleſiaſtes in cathedra veritatis, cum corde vano. Religioſus animo ſeculari? *Ego quædam chimæra mei ſeculi.* quæ manè per plures horas ante

a Bern epiſt. 249

aram Domini preces fudi
ſponſum virginis complexa
veſperi laſciva verba cum ſp
carnali miſcui. *Ego quædam*
mæra ſeculi mei, qui plures or
nes fundo, eleemoſynas diſtr
pia opera exerceo, ſed inju
illatam animo eradere neq
Quo poſito, quid mirum, ſi
noſter holocauſtum tuum,
illud Caini averſetur, de quo
nardus : *b quid miraris ô Ca*
non reſpicit ad te, qui ita divi
in te? ſi manum devotioni,
animum das livori? non conc
Deū tibi, diſcors tecum: non pl
ſed peccas. Atque uti hæc m
monſtra ſunt, quàm ſi toti i
ras degeneraſſent, ita eos D
longè gravius execratur, qu
diviſi, ſibi ac diabolo ſervi
quàm ſi illi toti adhærerent.
quos ſic per prophetam ſuum
tonat : *c uſque quo claudicati*
duas partes? ſi Dominus eſt D
ſequimini eum; ſi autem Baal, ſe
mini illum Pilatus claudicaba
utramque partem, Chriſto
Cæſari amicus eſſe volebat :
Regius vates dicat Pſalm. 52.
d ſſipavit oſſa eorum qui homin
placent. & paulus: *ſi hominibus*
cerem, ſervus Dei non eſſē. Ubi ſ
turæ videntur ſibi repugn
Eccl. 35. de Moyſe dicitur: *dile*
Deo & hominibus. 1 Reg. 2. de
muele etiamnum puero legi
puer autem Samuel proficiebat,
creſcebat & placebat tam Dom
quam hominibus. & Luc. 2 *Chri*
creſcebat gratiâ apud Deū & ho
nes. Quæ Gregorius Magnus co
ponit, *d* dicens : *ſcito quia p'*
re Deo & pravis hominibus nul

b Bern ſerm 24 in Cant. c 3, Reg
d S. Greg ep. 36. ad Maxim.

ſole

ſt;*in tanto ſe ergo exiſtimet fra-*
itas tua omn p tenti Deo *pla-*
ſe, quanto ſe perverſis homini-
diſplicuiſſe cognoverit. Fit ut
gravior in convivio, in cœtu
torum, quemdam oris proca-
audiat, viro Religioſo, perſo-
n dignitate Eccleſiaſticâ, aut
lari conſtitutæ non levem
mniæ notam inurere, pluri-
n ſplendori ac exiſtimationi
ahere, ſilet, Rogatus ut quid
ionem non diverterit, ſilen-
n indixerit? reſpondet ſe
dem iis quibus detrahitur ob-
ſtum, amicum eſſe, eorumque
gritatem ſibi perſpectam; ſed
uiſſe alterum habere inimi-
,ejuſque offenſam incurrere.
od & in pluribus aliis negotiis
dere, diſertus Eccleſiaſtes fa-
comprobabit. Suffecerit hîc
icare, tales proditoriè agere,
dque proprium eſſe prodito-
us, *duobis Dominis ſervire*; Qui
m Deo, & hominibus exe-
ndi ſint, in confeſſo eſt. Qua-
pter Samariam graviùs à Deo
nitam accepimus, juxta illud:
um Dominum colerent, diis
que ſuis ſerviebant. Ubi Amb.
u tolerabilius judicat infide-
integrum, quàm fidelem divi-
s. Quia hic Deum quem no-
,contemnit, quod eſt gravius:
Deum quem non novit, præ-
mittit, quod eſt levius. Unde
Dei comminatio: *b diſper-*
m eos qui jurant in Domino, &
ant in Melchom. Hoc eſt, qui
um verum Iſraëlis, & falſum
lum Ammonitarum, pari cultu
religione venerantur, Legiſſe
memini quod nonnulli feſti-
n, ego omninò infeſtum du-

co, hominem repertum, qui quot hebdomadis D. Antonio cereum accendebat, ſed & alterum porco, ſeu dæmoni, ei appicto. Cauſam rogatus, reſpondit ſe divo Antonio id cultus ac religionis deferre, ut proſit & opituletur, dæmoni verò ne obſit & adverſetur: Quaſi verò divis ac Deo poteſtas non ſit, hunc canem compeſcere, & alligare, atque omne auxilium ad ſe confugientibus liberaliter per ſe elargiri. Illum nihilominus plures ſectantur, qui cereum ardentis affectus ſui, ſeu cor ſuum in anathema arcæ pecuniariæ, & in templo aræ veri Dei appendere non erubeſcunt. *c Hi ſunt*, inquit Hieronymus, *qui ſeculo pariter, & Domino putant ſe poſſe ſervire, & duobus Dominis ſatisfacere*, Deo *& Mammone: qui militantes Chriſto, obligant ſe negotiis ſecularibus, & eamdem imaginem offerunt* Deo, *& Caſari.* Talis exſtitit ſanctimonialis illa in monaſterio S. Mariæ, cujus miſerandam ſortem ſic deplorat Bernardus: *d volens ſub habitis & nomine Religionis, inſtar unius de ſeculo converſari, ſola Deum à te voluntate repuleras, non autem volens quod ſtulte volebas, non tu quidem mundum, ſed te mundus repulerat. Deum ergo repellens, & à ſeculo repulſa, inter duas (ut dicitur) ſellas corrueras. Nec Deo itaque vivebas quia nolebas, nec ſeculo quia non poteras.* Hanc qui ſectantur, profectò ipſis belluis, Deo Domino ſuo, ſe infideliores oſtendunt; canem hîc vobis contemplandum propono, qui unum ſemper Dominum habere com-

a 4 Reg. 17. b Sophon. 1

c Hieron. in c 1. Sophon.
d S. Bern. ep. 115.

probs

probatur, ut ſi ſubinde duos ſocios ſequatur, cujus canis ſit, & quem Dominum agnoſcat, patet, ubi hi ab invicem ſecedunt ac valedicunt: tunc enim ſuum herum ſequitur.

a Eſtque unum è Dominis, emeruiſſe ſatis.

Ita qui hic duos Dominos ſectari ſtudent, ubi valedicendum erit in æternum, patebit illos Diabolum, carnem, mundum. Dominos agnoviſſe & habuiſſe. Unde ab èo, qui Solus Dominus, & cui ſe totos debuerunt, audient horrendum illud: *neſcio vos.*

a Ovid, l, 2 am, eleg, 8

§. III.

Uni Soli Deo ac Domino ſerviendum.

DE mundi hujus Monarchis, veriſſimè Lucanus cecinit:

Nulla fides regni ſociis, ſemperque poteſtas.
Impatiens conſortis erit.

Auguſtum nimis imperium Romanum exſtitit, ut duos fratres complecteretur; *b Româ ut condita eſt, duos fratres ſimul habere non potuit.*

Nec Etheocles, Polynicem germanum fratrem ferre potuit. Quod luculentiùs Plutarchus comprobat, dum Darium inducit, præpotenti Alexandro, dimidiam partem regni ſui deferentem; ad quem Alexander: cœlum non patitur duos Soles, nec unum imperium duos Reges. De Auguſto & Antonio, Minutius Felix: *c tam magni imperii fortuna, duos non cepit. Non capit* regnum duos. *Rex unus apibus, unus in gregibus, in conventis R[...] unus, tu in cœlo ſummam poteſta[...] dividi credas?* Quod ipſum i[...] bruta animantia obſervare li[...] nam inter volucres aquila, i[...] piſces delphinus, inter feras [...] principatum tenet; cauſam ſu[...] Hier.: ad pacem, inquit, unus I[...] in imperio, unus Judex in pro[...] cia, unus præſes in concilio, [...] dux in caſtris, unus Navarchu[...] navi, unus pater familias in d[...] Quod ſi ampliſſimæ familiæ, [...] vinciæ, urbes, Imperia, duos [...] minos quandoque ſanguine [...] ctos, & veros germanos, n[...] unquam tempore tolerarint [...] cui mirum videbitur, ſi cor no[...] tam exiguum, tam anguſtum [...] pitium, duos Dominos, adeò [...] repugnantes excipere non val[...] Gilbertus ad illud Cant. 3. *i[...] ctulo meo quæſivi &c.* Expendi[...] lud in lectulo, non lecto dici: [...] inquit, planè coarctionē qua[...] dam in hoc verbo intelligo, [...] Soli dilecto ſufficiat; Bonum [...] ergò non dilatare, ſed magis c[...] trahere ſtratum cogitationis, [...] cordis lectulum." Unus pi[...] nequit duo capita tegere, ne[...] nus calceus duos pedes, par[...] lectus non capit duos, nec [...] vis ſtragula utrumque operiet, [...] ſtante Propheta: *d* coanguſta[...] tum eſt ſtratum, ita ut alt[...] decidat, & pallium breve u[...] trumque operire non poteſ[...] Quaſi diceret, interprete Hie[...] nymo: ſi unus lectulus duo[...] capere non poteſt, nec unum [...] pallium duos viros cooperire [...] quo pacto cordis noſtri angu[...] ſtiæ, Deum ac Diabolum com[...]

b Hieron, ep, ad Ruſt, c Hieron cit,

d Iſa. 29

plect[...]

entur? quod jure ſuo Mo-
ha mundi, & Dominus do-
ntium, ſibi Soli totum vin-
vit. Deuteron.6. *Audi Iſraël,*
inus Deus noſter, Deus unus
In quem unum & indivi-
, amorem noſtrum omninò
erendum & unicè diligen-
præcepit, dum mox ſubdit:
es Dominum Deum tuum ex
corde tuo, & ex tota anima tua,
x tota fortitudine tua. Ex quo,
heodoretus rectè concludit:
emur dilectionem non ſcindere,
lectionem Dei, & dilectionem
ſed totam dilectionis vim, crea-
Deo conſecrare Quare horo-
o ſolati inſcribere placuit: *uni*
ſervio. Quod nulli alteri luci,
Lunæ, nec ſtellarum, nec fa-
uantumvis illuſtris, ſui uſum
ceret; id ipſum lemma cordi
ro divinus amor inſcupuli
it; ut per omnes dies, horas &
nenta, candori lucis æternæ,
e & die ſuos radios benignè
gienti, nos totos conforme-
, atque *illi Soli* ſerviamus, non
ndendo fulgorem auri, hono-
ut ſplendoris perituri Unde
n Theodoretus, eximium il-
quod David de ſe tulit enco
m: *confitebor tibi Domine in*
corde meo, mirificè extollit, ut
a cordis pars alienæ Domino
rviret: *proprium,* inquit, *eſt*
ectorum hominum, totum cor
dicare, & omnem mentem ipſi
ſecrare. Qui enim partitur cogi-
ones in mammonam & Deum:
hriſtum & in aurum: in præſen-
vitam & in futuram, non poteſt
dicere: Confitebor tibi Domine
oto *corde meo.*
loc B. Ægidus cantabat &

Theodoret hic q. 3

inculcabat: *b* qui percunctanti,
quid Deo gratiſſimum accidere
poſſet? reſpondit: *unum uni, u-*
num uni, unum cor uni Deo. Ita &
animus noſter ô DILECTEMI.

c Te ſolum norit, tibi ſemper in-
hæreat uni.

Ecquid amabo, in alios amatores
aut benefactores, amorem tuum
dividis? cum Deus tuus, omne in
ſe bonum complexus, omni titulo
à te totus diligendus ſit: idem
Deus, qui per ſe hominem crea-
vit, per ſe hominem redemit.
Cur non per Angelum, aut quam-
vis aliam excellentem creatu-
ram? rectè Athanaſius: *d con-*
veniebat redemptionem fieri per eum
qui natura Dominus erat, ne alium
nobis Dominum agnoſceremus. Quo
pertinet illud, quod ex D. Anſel-
mo referri ſolet, ſeu potiùs ex
Hugone Victorino, in libro ſen-
tentiarum: *ne amorem divideres,*
idem tibi factus eſt creator & Re-
demptor. Et quotus quiſque eſt,
qui omnem ſuum affectum, in
hunc creatorem, redemptorem
& largitorem omnium conferat?
qui non affectus aliquid in divi-
tias, in honores, in corporis com-
moda, in parentes, propinquos,
conjugem, liberos dividat? qui
utinam hanc ſaluberrimam D.
Auguſtini doctrinam, attenta
mente revolvant: *e minus te a-*
mat (Domine Jeſu) *qui tecum ali-*
quid amat, quod non propter te amat
Rationem ſubdit ille qui cecinit:
Alterius vires ſubtrahit alter amor
Appoſitam ad hoc ſimilitudinem
ſuggerit Plutarchus, Lib. de "
multitudine amicorum: ſicut "

b Drex. Rhet. l. 1. c. 12. §. 2.
c Ovid, l, 3 de arte
d Orat, 3. cont. Arria
e Aug, in ſolil, c, 19,

", fluvii

,, fluvii in multos rivos deducti,
,, leniorem habent curſum, & ex-
,, areſcunt;

In plures quoties rivos deducitur amnis.
Fit minor, atque unda deficiente perit.

Ita vehemens amor in multos diſperſus, haud dubiè mareſcit. Unam ſi mater prolem nacta eſt, eam integerrimè amat, & totam omninò deperit; ſi alia, atque alia ſuccedat, amor ille in plures diviſus, erga primam imminuitur. Probè id cognorat Duciſſa quædam Sabaudiæ, *a* quæ ſolicita quomodò placeret marito, & ut Paulus ait, *diviſa* fuerat: poſt mortem mariti, omnem curam, ſolicitudinem, affectum omnem ad unum Deum convertit, & illi ſoli ſervire, ejuſque amore inflammari ſtuduit, in ſymbolum ſibi aſſumens phœnicem, ad Solis radios immota tenentem lumina, hoc brevi, ſed nervoſo lemmate ſubjecto: *Sola facta, Deum Solum ſequor*; jam mentis oculis apertis expenderat, quia Deus noſter zelotypus eſt; quod & conjux in conjuge graviſſimè celatur, hoc in Sponſa ſua cœleſtis Sponſus ardentiſſimè: *Dilectus tuus* (ait Thomas ille Aſceticus) *b talis eſt naturæ, ut alienum non velit admittere; ſed Solus vult cor tuum habere, & tamquam Rex in proprio throno ſedere.* Bucephalus phaleratus, nullum præter Alexandrum ſeſſorem admittebat. Alter equus Joanni Primo Pontifici Maximo, *c* dono datus Corinthi, qui ſeſſione Pontificis ita fe-

rox evaſit, ut Dominam, qu anteà manſuetiſſimo uſa fu poſtea ſemper excuſſerit. I tuum, ut generoſus equus jumentum Dei factum, eju lius ſuave jugum admittat, amorem, rectorem ſequatur nemque alium excutiat. F rem hîc nobis incutiat, Cy nobiliſſima, ditiſſima, & pu rima filia, mille petita proci tam tamen ſibi rapuerat A tius, qui eam præ cæteris d bat, & longè efficaciora a pignora detulerat, quò fac ut quotieſcumque Cydipp lius procus accederet, eju ſpectum averſâta in febrim deret, & animo tota defi Appoſitè Auguſtinus: *d Q do non poteſt fieri adultera c niſi ſit inimica viro ſuo, ſic adultera amore rerum ſecula non poteſt niſi inimica eſſe* Quam notam ne incurreren tenellæ virgines, uni ſponſ mæ ſuæ, dilecto ſuo Jeſu So hæſerunt. Ex harum nume Agnes, agno nupta: *e* ipſ quit) ſum deſponſata, cui A ſerviunt, cujus pulchritud Sol & Luna mirantur: *ipſ* ſervo fidem, ipſi me totâ d tione committo *f Zelotypu Ieſus, non vult ab aliis vide ciem*; Cœleſtis ille ſponſus c valem amorem non patitur, clariſſimè Magnus Baſilius r propoſuit: *Nullius*, inquit, *que præſentis, neq; abſentis ha ſpeculum ſit virginis anima, ſancti ſponſi ſui: & nulla ali ma in ipſa videatur, quàm illa*

a Perard Dom.16. poſt Pent.
b Thom. à Kemp. l. 2. de imit. Chriſt. c. 7. c S. Greg. l. 3. dial. c. 2.

d Aug in Pſal. 91.
e In Brev. Rom. 21. Ian.
f Hier. ad Euſtoch. de cuſtod.
g S. Baſil. lib. de Virg. u.

ſi a

em mortalis in hoc ſpeculum
atur, neceſſe eſt mentem circa
aculum hujus formæ occupatã,
em ſponſi formam occultatam
ubgreſſam, deinceps nuſquam
e, ut in ſpeculo fieri conſuevit.
derat B. Michelina, *a* limpi-
ma illa anima, ſimulachrum
i filii, quem deperibat, noctu
e interdiu ſeſe oblectare:
a ne formam filii Dei, aman-
ni ſponſi ſui excluderet,
ræter Chriſtum diligere co-
tur, illique Soli affectus ſuos
gerrimos conſecraret, mor-
filii à ſponſo ſuo exoravit.
ſtultæ matres audiant, & æ-
ari audeant, quæ in tam nu-
oſam prolem, amorem ſuum
dunt, atque ex eo vel mini-
u portionem, auctori Deo
ertiunt; quàm hæ procul re-
æ, ab apice illo perfectionis,
n Bernardus in ſpeculo mo
ico proponit: *ſic ſe exiſtimet,*
ſi ipſe ſit Solus, & Deus. Ad
c apicem connitens Arſe
s, cum ſpretâ aulâ deſertum
itaret: rogatus ut quid tam
ndido muneri, puerorum
ipe Principum, Arcadii &
norii magiſterio ac ipſius
eodoſii Imp. gratiæ ſe ſubdu
it? Reſpondit: *Non poſſum me*
idere Deo & hominibus. Non
ſum Regis gratiam & Dei fi-
l aucupari. Magiſtrum me
ncipum. & diſcipulum Chriſti
ebere, ſimul aulæ & delitiis
leſtibus intereſſe; fluxis ac ter-
nis, & ſimul æternis ac cœle-
bus vacare. Quod ipſum Nyſ-
nus pluribus exemplis demon
at: quemadmodum non poſ-
nus duas ſimul artes manibus

exercere, veluti agriculturæ & nauticæ: aut ferrarium ſimul & lignarium fabrum agere, neque unâ linguâ diverſos vocum ſonos formare, ſimul Hebræa & Græca pronuntiare: nec aurium ſenſus, plures orationes ſimul excipere: Denique non licet nobis duo-" bus Dominis ſervire, quia fieri" non poteſt, utriuſque imperiis" pariatur:" ita cum duplex nobis ſervitium diſparatis Dominis exhibendum ſit, opera quæ uni impenditur, alteri ſubtrahitur; imò neceſſe eſt, ſi uni ſerviat, alterum oderit & contemnat; nec cor noſtrum duas curas ſimul facilè ſuſceperit, dum quælibet earum totum hominem requirat:

b Pectora noſtra duas non admittentia curas.

Quod in negotiis ſecularibus locum habere, tritum illud teſtatur: hæc lis, hoc ſtudium, hoc negotium, *totum hominem requirunt.* Unde Tullius Philippicâ XI. *duas res magnas præſertim, nõ modo agere uno tempore, ſed ne cogitando quidem explicare quiſquam poteſt.* Et quiſquam mirabitur negotium animæ, litem illam unde æternitas felix, vel infelix dependet, totum hominem ſibi vendicare? Bonaventura, vir capacitatis maximæ, hæc tamen adeò diſparata capere nequivit: c *Non poſſum* (inquit) *Domine intendere mihi & tibi.* Teſtes vos invoco, qui ad laudes Deo concinnendas, vel preces fundendas acceditis: ſi concioni, lectioni ſcholaſticæ parandæ, liti decidendæ, mercaturæ aut alteri negotio: ſi vos mulierculæ, vanitati, rei domeſticæ in-

a Niereab de amore erga Ieſum, c, 8

b Iuven ſat: 7.
c ſ, Bonav. ſtim. part. 2. c. 2.

tendatis,

tendatis, quâ Deum attentione oretis, & cœleſtium conſolationum dulcedine perfruamini? Bernardus ſerm. 3. de aſcenſione, loquẽs de terrenis affectionibus ex libro quarto Regum, capite quarto; elegantem typum expreſſit: „Impleri (*inquit*) viſitationibus „Domini, anima non poteſt, quæ „his diſtractionibus ſubjacet, & „tantò magis illis evacuabitur, „quantò magis illis implebitur: „ſi multùm, multùm; ſi parum pa-„rum. Vel certè ſi magis probas, „numquam iſtæ illis miſceri po-„terunt in æternũ. Quia ubi vaſa „vacua non invenit, oleum ſtare „neceſſe eſt. Nec mittunt vinum „novum, niſi in utres novos, ut „ambo conſerventur. Neq; enim „ſpiritus & caro, ignis & tepidi-„tas in uno domicilio cõmoran-„tur. *Unde idem alibi*: *a* Errat om-„ninò, ſi quis cœleſtem illam dul-„cedinem, huic cineri, divinum „illud balſamũ huic veneno: cha-„riſmata illa ſpiritus, miſceri poſ-„ſe hujuſmodi illecebris arbitra-„tur? Aliam ſimilitudinẽ ad mores, & captum accommodatam, Hipponenſis Præſul adducit: dum amorem hominis, quaſi manum animæ conſiderandum proponit: ſi aliquid tenet, tenere aliud non poteſt. Si puer manum habeat pomo repletam, pecuniam, aut ſaccharum, niſi eo rejecto, non excipiet: *Ita nec nos cœleſtes dul-*

a Bern, ſerm 6. in Aſcenſ.

cedines, niſi terrenis rejectis [...] *valemus.* Et Doctor mellifl[...] *Quomodo ignis & aqua ſim*[...] *non poſſunt; ſic ſpirituales & c*[...] *les delitiæ, in eodem ſe non co*[...]*tinntur.* Meritò itaq; dicere p[...]mus cũ Bern.: "Cum ei dona[...] quidquid ſum, quidquid poſſ[...] nonne iſtud totũ eſt, ſicut ſt[...] ad Solem, gutta ad fluvium, l[...] ad montẽ granum ad acervu[...] non habeo niſi minuta duo, [...] minutiſſima, corpus & anima[...] vel potius unum minutum, [...]luntatem meam, & non dabo[...] lam ad voluntatẽ illius, qui t[...]tus, tantillum tantis benefi[...] prævenit, qui toto ſe, totum [...] comparavit? " Et adhuc ô a[...] in plura difflues & divides t[...] ripior melleo flumine: "c Si[...] me debeo pro me facto, quid[...]dam jam pro me refecto, & [...]cto hoc modo? nec enim tam[...]cilè refectus, quàm factus: [...] qui me ſemel, tantùm dicẽdo[...]cit; in reficiendo profectò, &[...]xit multa, & geſſit mira, & p[...]tulit dura: nec tantùm dura, [...] & indigna. In primo opere [...] mihi dedit, in ſecundo ſe: & [...] ſe dedit, me mihi reddidit. [...]tus ergo & redditus: me pro [...] debeo, & bis debeo. Quid D[...] retribuam pro ſe: nam etia[...] millies me rependere poſſe[...] quid ſum ego ad Deum?

b Bern ep. 2

c Bern. tr. de diligendo Deo.

EMB[...]

EMBLEMA XLIII.

***Noli flere.* Luc. 7.**

TE DIGNA MANET DIVINI GLO-
RIA RURIS. a

DOMINICA DECIMA QUINTA POST PENTECOSTEN.

beros à parentibus, vel ut traduces à vite avulſos, Chriſto meliori colono in Religione traditos, minimè ut mortuos flendos eſſe.

I. *Religioſi mundo mortui, & quaſi vivi ſepulti.*

II. *Homines mundo mortuos non flendos : quorum* b vita abſcondita eſt in Chriſto cum Deo.

III. *Quale peccatum à Religione avertere, aut impedire : & quam graviter à Deo punitum?*

a Georg lib: 1. b Coloſſ. 3.

DOMI-

DOMINICA DECIMA QUINTA PO[ST] PENTECOSTEN.

a Noli flere. Luc. 7.

JEphte vir bellicoſus, ut referunt ſacræ Judicum hiſtoriæ, " *b* votum vovit „ Domino, dicens: ſi tra„dideris filios Ammon in „manus meas, quicumque „primus fuerit egreſſus de fori„bus domus meæ, mihiq; occur„rerit revertenti cum pace à filiis „Ammon, eum holocauſtũ offe„ram Domino. & ecce victoriâ potius, filiam ſibi unigenitam obviam habuit: cui ille dixit: *aperui os meum Domino, & aliud facere non potero.* & tandem ſubditur: *fecit ei ſicut voverat.* Quid hîc exiſtimatis? patrem ſe carnificem præbuiſſe, & quemadmodum Abrahamus filium; ita hunc manu ſua filiam jugulaſſe?

a In ingreſſu Religionis aut Profeſſione. b Iudic, 11

§. I.

Religioſi mundo mortui, & quaſi vivi ſepulti.

GRavis Patrum authoritas, Jephte filiam capite truncaſſe comprobat; at in rem noſtram Arias Montanus, Eſthius, Joannes Mariana, Pagninus, & ſolerter Liranus, docent filiam Jephtæ, in loco abdito & recluſo, ab omni hominum conſuetudine in aſſiduis precibus & orationibus, per omnem vitam virginitatem ſervaſſe, ut ea verba innuere videntur: *fecit ei ſicut voverat, quæ ignorabat virum*; ac ſi diceret, ut Bonfrerius exponit, *c* votum ſuum explevi[t] ſeparata & cœlebs perma[nsit] atque ita civiliter mortuam probat, ſeque præbuiſſe *d h[ostiam] viventem*; quemadmodum d[e re]ligioſo dicitur in jure cano[nico] *mundo mortuus, Deo vivit.*

Hujus ſuæ ſententiæ verit[atem] confirmat ex illo Levit. c. 2[7] omnes res dicuntur mo[ri] quæ Deo conſecratæ: *f* o[mne] quod Domino conſecratur, [ſive] homo fuerit, ſive animal, ſiv[e] ager, non vendetur, neque r[edi]mi poterit. & omnis conſe[cra]tio, quæ offertur ab homine, [non] redimetur, ſed morte mo[rie]tur." quæ de morte natura[li in]telligi nequeunt, quæ in a[grum] non cadit, neque in homin[em] qui non eſt animal immo[lati]tium, atque adeò mortem æquivocè, ſeu duplici ſenſu [acci]pi, ut animalia Deo per v[eram] mortem immolarentur, agri vi & alia ſimilia, mori dic[eban]tur, quia tranſirent in jus p[erpe]tuum Sacerdotum; homine[s ve]rò, quos occidere nefas eſt, conſecrati, quales erant Levitæ, mori dicerentur, m[orte] quadam civili, quâ uſqu[e ad] mortem divino cultui ad[dice]bantur; ſicut de viris Reli[gio]ſis ac Monialibus S. Baſili[us,] Chryſoſtomus, Bernardus [alii]que ſentiunt. Hinç S. Ep[h]

c Bonfrer. hic in lib. Iud.
d Ad Rom: 12 e 16 q 1. c. plac[uit]
f Liran. in cap. 27. Levit.

ommonet: *a quid nobis & ationibus hujus vitæ, qui mor- tui mundo?* quod egregio leclaravit Apollo, unus ex is Patribus, qui D. Bernar- ferente, *b* cùm ad eum is frater, auxilii gratiâ adi quæſivit ab eo, cur non s ad alterum tertium fra recurriſſet? cumque ille, nerat, non ſine admiratio- ſpondiſſet, eum jam pri- nortuum, ſepultumque eſ- m Apollo, ſe quoque an- inti annos, cùm vitam il- uſcepiſſet, mortuum eſſe cit. de hac morte Theo- ctus agens, docet Mona- *c ante tempus ſecedere à e, & adhuc viventem emori*, eris in morem, cui S. Fran- s, & poſt eum S. Ignatius, is noſtri dux, ſuos aſſimilari tabat.

onaſterium eſt Bavariæ, *d* là S. Altone nomen trahit, duas claſſes virorum & fœ- rum diviſum; ut duplex ſtinctum, diu noctuque can- is Dei laudibus Cœnobium ſtituat. hic moris eſt, cùm o ſacrum velamen in templo pit, & Chriſto in ſponſam in- ur, ut finitis publicè ſacris ibus, nova Chriſti nupta, in naſterium deducatur per ſa- ium: præeunt illam quatuor onialibus, & laudabili cære- nia feretrum præferunt; in- ſſis omnibus ſacris virgini- , fores clauduntur, & obſe- ur, perinde prorſus ac ſi novæ riſti ſponſæ diceretur: vide mea virgo, ut quod jam incipis, ritè conſtanterque perficias; co- gita te nunc viam hanc ingredi, non tegreſſuram, niſi mortuam efferendam. en per hanc januam tranſis in domum obedientiæ, nec redibis per hanc, niſi in hoc quod vides feretro, cum ultimum iter facies, ad ſepulchrum ſuper humeros tuarum ſororum; è cellâ ad cœlum tibi via ſemper aperta eſt, non ad mundum, non ad patriam, non in paternam do- mum: vivam enim te jam ſepe- limus, & mundo mortua tu ipſa tuas ducis exequias. Hoc ſpecta- toribus, potiſſimùm propinquis, ac parentibus lugubre habetur, & mœſtum ſpectaculum? heu, in- quiunt, æternâ caveâ ſic includi, uno ſemper loco delitеſcere, ita filiam unicam à parentibus, à mundi uberibus avelli, ante mor- tem vivam ſepeliri! hoc mortis genus acerbiſſimum, & ſortem ducunt mortalium omnium lon- gè miſerrimam. Reperti ſunt qui ſe ipſos tumularunt, hoc maximè flendi, quod inſana quadam libi- dine moriendi, aut in extremam deſperationem, aut phreneſim acti, è ſepulchro ſibi mortem, quaſi theſaurum effoderint. La- bienus, *e* quia omnes dicaci ore lacerabat, Rabienus dictus, eò exoſus fuit, ut omnes ejus libri fuerint combuſti. non tulit hoc Labienus, nec voluit ſuo ingenio ſuperſtes eſſe; ſed in monumen- tum ſuorum majorum ſe juſſit deferri & includi: nec tantum finivit ipſe ſe, ſed ſepelivit. itaque Labienus à ſe ipſo vivus tumu- latus eſt. Sed plus admirationis habet *vivus ſepultus, mortuus inſe- pultus.*

a S. Ephrem t. 2. §. 44. b S. Bern ſerm. de miracul. in nupt. Theoph. Simoc. lib. 1. hiſt. cap. 14] d Drex. de æterna. conſid. 4. §. 1.

e Cael. Rodigin. lib. 11. antiq. c. 13

pultus. Storax Neapolitanus, *a* paucis abhinc annis homo locuples, delicatus, faſtuoſus, annonæ præfectus: cùm mala fide munere ſuo fungeretur, plebs famis impatiens, in hominem irrüit. ille latebras quærens, in D. Auguſtini æde, ſepulchro ſeſe abdidit: inventus tandem inde eductus, lapidibus petitus & fruſtillatim diſcerptus eſt, adeò ut ſanguinem ejus non pauci lamberent, & oſſa deeſſent ſepulchro. Epitaphium illi hoc ſcriptum eſt:

Storax, qui vivus ſubiit ſepulchrum
Mirum, defunctus caruit ſepulchro.

Zenonem Imp. *b* ſubtilem Scotum virum divinum, alioſque vivos tumulatos (de quibus ſuprâ) quis non fleat; quis non commiſeratione dignos duxerit? quis talia fando *temperet à lachrymis*?

Atqui acerbiùs longè fatum, liberos ſuos incurrere parentes autumant, dum longa & quotidiana ſibi moriendi neceſſitate impoſita, ſeipſos vivos intra quatuor parietes ſepeliunt; ac vivum funus trahentes, parentes ſibi parentare cogunt. verùm enim verò in hac civili morte, & religioſa ſepultura nihil horridum, nihil amarum, nihil funebre ac funeſtum reperiri, atque adeo conſimiles, nulla commiſeratione ac imploratione: ſed congratulatione, & pia quadam æmulatione digniſſimos, luculenter comprobabo.

a Drex. de æter. cap. 3. §. 8.
b V. part. 1. Dom. 25. poſt. Pent. §. 2.

§. II.

Homines mundo mortuos flendos, quorum VI ABSCONDITA IN CHRISTO DEO. *c*

IN Caſtellum Magdalenæ nobiles ac potentes ex aff... te convenerant: ut morte... zari complorarent, ac ſoror... larentur: *d multi autem ex J... venerant ad Martham & Ma... ut conſolarentur de fratre ſuo.* interim Martha audiens Chr... appropinquare, occurrit ei, ... de reſuſcitatione Lazari, ple... cubile ad Magdalenam ac... eique in aurem ſilentio d... *Magiſter adeſt & vocat te,* ilicò ſurrexit, & nullâ ad pr... tes excuſatione aut auliciſm... hibito, è medio cætu ſe pror... ad Chriſtum; affines ubi M... lenam abeſſe advertunt, pe... ctantur ſolicitè quò domina... iſſet? cùm quidam ex Judæi... iſtimarunt, eam quo liberiu... lori fræna laxaret, ad ſepulch... Lazari ſe recepiſſe, dicentes: *vadit ad monumentum, ut plore...* Cæcum ac perverſum pr... Judæorum judicium! Mag... nam ad monumentum co... diſſe putant, quæ ad paradi... omnis voluptatis ſe recepe... in loco horroris apud quatri... num mortuum illam lachr... jugiter indulgere dictitant, ... apud vitam, apud JES... ſuum, ſuaviſſima dulcedine ... fundebatur. Hoc plerumq; ho... num ſecularium judicium eſt

c Coloſſ. 3 d Ioan. 11.

, ætate, formâ ac opibus
is, ſe ſponſo ſuo Chriſto in
ſterio conſecrat: vivam hîc
m tumulari, vigorem o-
ac venuſtatem aſſidua
ficatione, brevi in exangue
orme cadaver commutare,
bi exequias ducere arbi-
r: cùm interim felix illa
, in terris vitam vivat an-
n, *a & anguſtiis cellæ* qua-
ſepulta, *latitudine paradiſi*
itur: ut cum Apoſtolo li-
xclamare queat: *b vivo*
non ego; vivit verò in me
s. poſſumhîc uſurpare illud
is Veronenſis: *c Sol ſem-*
repidus ad ſepulchrum noctis
lit, ſciens in ipſo habere, quod
ut quemadmodum Sol,
obis occumbere & emo-
tur, tunc alio orbe ſplen
renaſcitur, ita & hæ animæ
ſpeciem ac pulchritudi-
culo ſubtrahentes, eam
vitæ alteri renaſcentem;
nore recipiunt; Baſilio
atteſtante: *d cella*, in-
Dominicæ ſepulturæ prope-
æmula: quæ peccato mor-
cepit, & per afflatum Sancti
, Deo reviviſcere facit. fe-
aque ac beatos vos dixero
centes & Adoleſcentu-
ibus fruſtrâ inter mortuos,
mortuis, parentes lachry-
gemitibus parentant. Hos
è perſtringit Hierony-
deteſtandæ ſunt iſtæ lachry-
æ ſacrilegio, incredulitate
mæ, quæ non habent modum;
& clamas, & quaſi quibuſ-
cibus accenſa, quantum in te
eron, b Gal: 3 c Zeno Veron.
n de Refurr, d S. Baſi, hom, de
d. Erem e S. Hier. epiſt 25 ad
lum in morte Bleſillae

eſt, tui ſemper homicida es. ſed ad talem clemens ingreditur Jeſus & dicit: quid ploras? non eſt mortua puella, ſed dormit: irrideant circumſtantes. iſta infidelitas Judæorum eſt. te quoque, ſi ad ſepulchrum filiæ volueris volutari, Angelus increpabit; quid quæris viventem cum mortuis? narrat Ruffinus Aquilejenſis, *f* apud Thebaidem Monaſterium tam amplum quàm nominatum exiſtere, laxiſſimis mœnibus ſeptum, hortis, puteis & omnibus ad vitæ uſum neceſſariis liberaliter inſtructum, ne ulla cuiquam anſa detur, vel cauſa cogitandi excurſus. hæc enim cœnobii lex eſt immobilis, ut quâ quis ſemel pedem intulit, hàc nunquam efferat ampliùs. Ad cœlum & ad ſepulchrum dumtaxat, non aliò egreſſus patebat. Et mirum videatur, inquit Ruffinus, quod *hac lege ingreſſus, non legis neceſſitas, ſed ipſius vitæ beatitudo retineat?* eâ verò vivunt temperantiâ; & ſingulari prærogativâ, quaſi in paradiſo conſtituti, ut nullus inter eos morbus ſit, niſi ultimus, hoc eſt ipſa mors, quæ dilectum amoto velo, & ſtantẽ poſt parietem corporis, facie ad faciem exhibet. *Talium*, inquit S. Auguſt. *g mortuorum vox eſt: vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Chriſtus*, quid eſt hoc? vivo ego, jam non ego. vivo ego jam non vitam mortalem, corruptibilem, terrenam, brutalem; ſed vivo ego vitam immortalem, incorruptibilem, cœleſtem, divinam, vitam denique Chriſti, qui in me vivit. hâc vitâ, & velut ſpiritu Chriſti, vivunt omnes Re-

f Ruffin: lib. 2 cap. 17
g S. Aug. lib de contin. cap. 13

ligioſi, mortui mundo & terrenis affectibus. Greg. hîc Nyſſ. audiamus: hom. 15. in Cant. „mihi vita „Chriſtus eſt: hiſce verbis, *a t*, „tantum non clamat Apoſtolus, „nullam in ſe affectionem humanam vivere, non faſtum, non timiditatem, non voluptatē, non „dolorem, non iram, non metum, „non audaciam, non injuriarum „memoriam, non invidiam, non „vindictæ, avaritiæ, honoris aut „gloriæ cupidinem; ſed his omnibus abraſis, ſolus, inq., ille mihi „ſupereſt, qui nihil eſt horum, qui „eſt ipſa ſanctificatio, & puritas, „& immortalitas, & lumen, & „veritas, qui paſcitur inter lilia, „in ſplendoribus Sanctorum.

Sed hæc vita cœleſtis, hæc vita gratiæ, hujus ſeculi amatoribus incognita & occulta eſt. *a mortui enim eſtis* (ô viri rel.) *& vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto, in Deo.* quaſi dicat (ut Corn. exponit) „*b* mundus non videt veſtram divinam vitam gratiæ, quam habetis, & gloriæ, quam exſpectatis. „*deliteſcit*, inquit ex Chryſ. Theophylactus, *margarita tantiſper*, „*dum in conchyli fuerit; ſimul ac* „*verò illud perfractum fuerit, tum* „*in gloria relucet: ſic & nos* (& „vos Religioſi) *in hoc corpore* (in „hoc Clauſtro) *quaſi latentes vivere debemus, ab omni gl ria cupiditate alieni; cùm autem hoc* „*corruptibile corpus diſſolutum fuerit, tum gloria noſtra reſplendebit.* Margaritas vos Moniales intra Rel. conchas concluſas, non injuriâ vocitâro, quas cœleſtis ſibi ſponſus delegit, ab humano aſpectu abſcondit, & rore paſcit gratiæ ac cœleſtium conſolationum: Etenim ejuſmodi *c* habere „de exterioribus conſolationem „noluat, qui internis gaudiis dum mente appropiant, vitam in ſe „funditus corporeæ delectationis „necant; talibus namq; per Paulum dicitur: mortui enim eſtis, & vi-„ta veſtra abſcondita eſt cũ Chri-„ſto in Deo. „ præclarè Laur.: mortuum ſe olim ſimulans Rex in loculo repoſitus, per hoſte ſalvus tranſiit; ſic per hoſtes animæ tranſit, qui ſe mundo mortuum facit, per religioſam vitam Etenim Boëmundus, Roberti Siciliæ Regis filius, cùm redux al expeditione Hieroſolymitanâ, timeret tranſire per ditionem Alexii Imp. hoſtis ſui infenſiſſimi ſe velut mortuum in loculo geſtari juſſit: atque eo aſtu ſalvus & incolumis elapſus eſt. ita inquit, cùm nos in patriam pergimus, hoſtiles dæmonum, carni & mundi acies penetrandæ ſunt, ne apertum diſcrimen incurramus; in anguſta cellula quaſi in loculo nos vivos ſepelientes, tutò penetrabimus. erat Boëmundus Princeps dives a potens, honoribus ac deliciis aſſuetus, iis tamen ad tempus ſe privavit, illudque uſurpare poterat: *e collocaverunt me in obſcuris, ſicut mortuos ſeculi:* id paſſus eſt in via, ut felix regnaret in patriâ. haud aliter multi viri Principes & nobiles filiæ, arcto clauſtro ſe vivos tumularunt, ut regnarent in patria. Quod ubi vivi ſimilitudine confirmavit Hipponenſis Præſul, hos inter mortuos cenſeri, & vitam hanc ducere divinam, totis medullis cordium

a Coloſſ. 3 v 3 *b* Cornel. hic n. 10, 11. *c* S. Greg. l 8 mor, c. 19 *d* Lauredan tit. Relig. §. 2. *e* Pſal. 142.

exoptat

t:,,*a*Hyemis tempore,*inq.*,
i viridis arbor,aridæ ſimi-
: venit æſtas,& viva radix
producit&impletur fructi-
Sic hyems noſtra, Chriſti
tatio eſt , æſtas noſtra,
ti revelatio : mortui enim
, & vita veſtra abſcondita
m Chriſto in Deo; *b* certè
ui, ſed mortui ſpecie, vivi
e. Attende autē venturum
ıſæſtatis,quomodo ſequa-
dicat:cùm autemChriſtus
uerit vita veſtra , tunc &
parebitis cum ipſo in glo-
Hæc attenta mente pervol-
el. Antiſtes excl.: ,,Eia er-
lciſſimeDeus,hoc mihi te-
actum erit ; planè moriar
ipſi , ut tu ſolus in me vi-
otus intra me ſilebo, ut tu
ris in me: totus quieſcam,
olus opereris in me.
l novum,inſolens,ac pau-
ıtum , internè vivendi ge-
mundus ignorat , averſa-
: mortem æſtimat : atque
ore ac cæcitate ſeculares
, filios & filias ſuas,Reli-
amplectentes,ut mortuas
; quibus , ſi modò ratio-
nittant, paucis plurimum
& non tam flendi, quàm
li uberrimam ſegetem
tabo : duo, inquit Leſſi-
nt à parentibus adferri. *c*
,durum eſſe filium aut fi-
ittere, in perpetuum à ſe
,&avelli,quemadmodum
tradux avulſus , uberibus
is dolorē ſuum teſtatur;
duci ſæpius melius ſit in
ori ſolo, & amœniori vi-
, ſub peritiori colono fo-

,ſerm 112 de temp,
ff 3 c Leſſius de ſtatu vitae de-
ido q 8.n 10.3

veri. ſic Chryſoſtomus hom. 2. de S. Anna , comparans Samuelem teneræ plantæ , quæ vix nata in aliud ſolum fœcundius ab induſtrio agricola tranſplantatur, juxta illud pſaltis : *d plantati in domo Domini , in atriis Dei noſtri florebunt.* ubi Theodoret. *agricolam*,inquit, *habent Deum, viridarium verò divinum templum.*

Secundò timere ſe,ne non perſeveret, cum dedecore egredi cogatur , ob naturæ teneritudinem. verùm facilis eſt refutatio:ad primum, cogitent, quòd Deus ipſe, omnium conditor ac Dominus dedit filium ſuum unigenitum , in noſtrum obſequium,ut noſtrâ causâ ſubiret labores, dolores & mortem. & magnum nobis , vel durum videbitur , ſi gratitudinis causâ , filium noſtrum ejus obſequio conſecremus ? quæ enim comparatio filii noſtri ad filium Dei ? hoc Hieronymus Paulam monuit : *e non vereris, ne tibi Salvator dicat : iraſceris Paula , quia tua filia* (Bleſilla) *mea facta eſt filia*, tuus filius, factus eſt meus filius , *indignaris de meo judicio, & rebellibus lachrymis facis injuriam poſſidenti.*

2. Si Rex filium noſtrum in ſuum palatium , ad primariam aliquam dignitatem vocaret , vel filiam ſuo filio ſponſam poſceret, non obſiſteremus , nullæ in ejus deceſſu lachrymæ , ſed ſigna lætitiæ ac gratulationis exhiberentur: etiamſi eos numquam amplius viſuri eſſent. Cur non magis beneficii loco ponimus,quod ab eo,qui eſt Rex Regum & Dominus dominantium,ad cœleſtes

d Pſal. 91 *e* Hieron. ad Paulam de obitu Bleſillae.

æternaſque dignitates & nuptias vocentur? hic aurei Orat. ſenſus eſt: „*a* ſi qui ex paterna domo, à „Princ. aliquo abducti, & alicui „muneri præfecti fuerint, illuſtri- „ores fiunt, quàm ſi domi conſe- „nuiſſent, ipſiſque parentibus & „honori ſunt & gaudio; quantò „magis hoc eveniet iis, quos Deus „ad ſuum ſervitium evocat? de- „bere ergo parentes permittere, „ut filii ſui in cœleſti monaſterio „famulētur, non in templum eos „introducentes ut Anna Sam., ſed „in ipſum cœlum, cum Angelis „divino miniſterio dedicando. & „*alibi*: ſi filia, *inquit*, cum nobili „ſponſo ad partes longinquas „profecta in omni proſperitate „& gloria vitam ducere intelli- „gatur, parentes non dolent; & „ſi à cœleſti ſponſo filia abduca- „tur, ubi in deliciis nutriatur, ca- „pillos vellunt.

Quod præclara nec minùs rara hiſtoria illuſtrabit: *b* deſponſata Philippo II. Hiſp. Regi Iſabella, filia Henr. II. & ſoror dein trium Regum, Franc. II. Caroli IX. & Henrici III. magna nobilium ſtipante caterva, deducitur hæc Reg. ad oras utriq; regno conterminas, regio apparatu à Card. Tolet., & Antiſtite Burg. excipitur. jamque ſuis valedicens & Princ. Franciæ de more patriæ extremum oſculum libans, tanto ſenſu à ſuis, & patria ſua hæc Reg. virgo divellitur, ut ſubitò eam animus liquerit, & tota exanimis in terram corruerit. ubi hoc memoratu dignum accidit, dum paululum recreata Cardin. Tolet. inniteretur,

his regii Pſaltis verbis, eam a[...] mavit: *c* Audi filia & vide, & in[...] clina aurem tuam, & oblivîſcer[...] populum tuum, & domum patr[...] tui." cui accinuit Præſul: *& c[...] cupiſcet Rex decorem tuum.* quo [...] ctò animum reſumpſit, & in H[...] paniam perrexit. Quanto poti[...] jure hæc cœleſti ſponſæ, immo[...] tali Regi tradendæ accinerent[...]

Mitto hîc abſentiam liber[...] rum, ex aliis cauſis æquo ani[...] ferri, dum exteras terras, ext[...] mas Indias lucri causâ, præſen[...] ſimo tum corporis, tum ani[...] periculo petunt.

3. Accedit dum filium aut[...] liam Deo offerimus, nihil no[...] donare; ſed quod omni jur[...] pſius erat, ei reddimus. nihil [...] ſtrum propriè eſt in illis, pr[...] peccatum. Intellexit hoc præcl[...] Macchabæorum mater, ſic ſuos [...] mortem fortiter ſubeundam a[...] mans: *d* non ego ſpiritum & [...] nimam donavi vobis, & vita[...] & ſingulorum membra non eg[...] compegi, ſed mundi Creator, q[...] formavit hominis nativitaten[...] quique omnium invenit orig[...] nem." itaque cùm Deus eos [...] petit, jure repetit, ſuumque [...] git: & qui eos retinet alienum [...] tinet; quod genus eſt furti, [...] potiùs ſacrilegii. de quo rectè [...] Greg. *e* cùm feſtinantes ab om[...] nipotentis Dei ſervitio incau[...] retinemus, illi invenimur n[...] gare quædam, qui dedit om[...] nia." quare & præceptum il[...] Hieronymi ad Furiam, etiam [...] vos, ô filii & filiæ, ſpectat: *con[...] ſtabitur pater, ſed lætabitur C[...] ſtus; lugebit familia, ſed un[...]*

a Chryſ. l. 3. contra vit. vitae monaſt.
b And. eusFauyn in hiſt. Navarrae ſub an. 155?. Piſetom 1 in epiph p. 85

c Pſal. 44 d 2 Macch: 7
e S. Greg. 4 reg. ep. 44

gr[...]

...tulabuntur. faciat pater quod ...lt de ſubſtantia ſua; non es ejus ...us nata, ſed cui renota, & qui te ...ndi pretio redimit ſanguine ſuo. ...antum hoc in omnium animis ...ere debeat, declaravit aliquan- ...illuſtris Adoleſcens Albertus ...mine, *a* Comitiis Falkenbergen- ...unicus filius, qui Lutetiæ in- ...is parentibus ordinem Domi- ...canorum ingreſſus eſt, pater ...intellecto, cum magno ſuo- ...n comitatu, mox Lutetiam ad- ...lat, & omnem machinam ad- ...vet, ut filium ab eo conſilio ...ducat, ſed fruſtrà, quòd jam ...ior Dei, juvenile pectus adver- ...carnalem amorem obfirmaſ- ... parente ſuperato, illuſtrior ...lem Alberto congreſſus fuit ...m Theodorico conſobrino; ...dolore ardens, omnia attulit ...conſilium ejus labefactandum ...gumenta: lachrymas, preces, ...tris denique commiſeratio- ...m, quam præ animi ægritudi- ... vel jam mortuam eſſe, vel ...oribundam decumbere affir- ...bat. Conſederant fortè è re- ...one iconis cujuſdam, in qua ...riſtus inter matrem & Joan- ...m diſcipulum, in cruce pende- ...t; tum Albertus oculus ac di- ...um in eam tabulam interdens: ..., inquit, Dei filius, cùm ma- ...m & conſobrinum, utrum- ...e ſibi tam charum, doloris gla- ...o confoſſum videret, è cruce ...men deſcendére noluit. quare ...ego hanc religioſæ vitæ cru- ...n deſeram, quamvis & ma- ...m, & te conſobrinum ad pe- ... meos exanimes jacere vide- ...n. quin tu potius in hanc cru- cem mecum conſcendis, quid plurà; tantum valuit hic adoleſcentis ſermo, ut illum permoverit ad idem inſtitutum amplectendum, obſtupeſcente tota civitate. Omitto alia, ex quibus perſpicuum eſt, quo loco in hoc negotio propinqui ſint habendi, & nullo modo Deo præponendi.

4. Si filius morbo, vel alio caſu eriperetur, ferendum eſſet, nec poſſes adverſus Deum murmurare: quantò magis nunc æquo animo ferre debes, cùm non perit, ſed ſalvus manet, ut vivat in domo Dei, in obſequio ſummi Principis. quod S. Jordanus parentes opportunè admonuit, dum Novitium habitu religioſo indueret, & multi flerent: *ne flete; ſed gaudete quòd ipſe futurus eſt quaſi domeſticus & aulicus Regis, ad menſam ſeſſurus? cum ſeculares, etſi Deo ſerviant, ſint in familia magni illius Regis, tanquam coci & ſtabularii.*

5. Cogitent nihil melius in hac vita poſſe filio obtingere; atque adeò recolant exempla eorum, qui libros forti animo Deo obtulerunt: talis Abraham Iſaacum unigenitum. Anna Samuelem, mater Macchabaorum 7. filios; & in novo teſtamento totidem S. Felicitas Deo conſecravit, quæ, ut ſcribit S. Gregorius: *b ita timuit filios poſt ſe in carne relinquere, ſicut carnales parentes metuere ſolent, ne morituros præmittant.* talis fuit nobiliſſima illa Paula, quæ & filiam Euſtochium ad Religionem adduxit, *c* & Paulum neptem adhuc infantulam Deo addixit: & quotquot

...Platus de bono ſtatus Rel. l. 3. c. 43 ...Leſſ. de ſtatu vitae delig. q. 4. n. 51

b ſ. Greg. hom. 3. in Euang. c ſ. Hieron. ep. 27. & in epitaph. Paulae

poterat è ſuis, ad deſerendum ſeculum incitabat. talis exſtitit S. Bern. mater, etiam (quod ad nos commovendum potentiùs,) a jam mortua & cœlo recepta, cujus judicium à veritate diſcrepare non poterat: ſic enim ferunt, cùm is de ſeculo deſerendo cogitaret, idque ſimul ageret, ut ex fratribus & propinquis quàm plurimos ſecū abduceret, Andream natu minorem, novæque militiæ ſpiritu ferocem, difficiliorem ſe aliquandiu præbuiſſe donec cœleſti viſo impulſus exclamavit: video matrem meam. viderat enim eam, nec ſolus ipſe, ſed Bernardus quoque læta facie arridentem, & ſalutari filiorum deliberationi hilariter gratulantem. hæc quidem vel viva id ipſum feciſſet, quæ liberos in lucem editos, Domino offerre conſuerat.

Diſcant parentes hujus exemplo, quis ſibi ſenſus in hac re futurus poſt mortem ; cum hujus vitæ brevitatem, illius autem æternitatem manifeſtè intuebuntur. Quæ enim tunc erit eorum comploratio, ſi filium, aut filiam tanto bono privatos, ſuo conſilio & lenocinio in æternam mortem præcipitârint? quod igitur tunc facerent, ad illud nunc ſuos adhortentur.

Denique perpendant hanc S. Baſilii ſententiam, qui in præfatione ad monaſticas exercitationes, cùm explicuiſſet, quanta Rel. maneant præmia, ſub finem ita parentes adhortatur: ,,cùm itaque ,,tam eximia iis poſita ſint præ-,,mia, qui Chriſti malitiam fue-,,rint ſecuti, agite libenti animo, ,,& patres filios ſuos, & matres

a Platus de bono ſtatus Rel. l. 3 c. 35

filias ad eam venire patia
prolemq; ipſi ſuam ultrò ad
alacriter adducant. lætos e
ciat æternorum ſpes bono
quorum una cum liberis
ſint participes.“

Ad ſecundum reſpond
Leſſio, timorem illum va
ſe: cur enim non perſeve
adminiculis adjutus, tot
plis animatus, tot orati
defenſus, tanta gratiæ co
boratus? cur non magis
eum jungere matrimonio
plurimis nuptiæ infelices
gant, & plures maritos
ros (ut Chryſoſtomus ait
Religioſos apoſtatas repe
nec refert quoſdam qua
deficere: longè enim
ſunt, qui perſeverant.
multò magis ſperanda p
rantia, quàm defectio ti
plurimi denique in quovi
re ſtatus, infelices exitus ſ
tur: non tamen idcico pa
ad illum reformidant filio
movere. Quis enim filium
non velit eſſe Canonicum,
num, Præpoſitum, Epiſc
Comitem, Ducem, Rege
tamen quo quis altiori loc
to gravior ei impendet
Quod autem vereantur, ne
ritates ferre poſſit, ob te
dinem ſub onere opprime
Cur ipſe non poſſit, quod
merabiles alii, non minùs
& delicati alacriter præſtit
nulla ex parte ſpatio vitæ a
ſed magis etiam roborato
re non tam externas punct
quàm unctiones attendan
præclarè mellifluus Do
Gaufridi parentes mœſt
ingreſſum filii in Clarava

ſolatur: ,, *a* quotquot ſumus in ,Claravalle ipſum in fratrẽ, vos ,in parentes ſuſcipimus; at for ,taſſe metuitis corpori ejus. vitæ ,aſperitatem, quod nimirum te- ,nerum noſtis ac delicatum? cæ- ,terùm de hujuſmodi timore di- ,citur: trepidaverunt timore, ubi ,non timor. Confidite, conſola- ,mini: ego ero illi in patrem, & ,ipſe erit mihi in filium, quouſq; ,de manibus meis excipiat pater ,miſericordiarum, & Deus totius ,conſolationis. Nolite ergo luge- ,re, noliteflere, quia Gaufridus ,veſter feſtinat ad gaudium, non ,ad luctum. Ego illi omnia ſic at- ,temperabo & diſpenſabo, ut & ,ſpiritus proficiat, & corpus non ,deficiat, deniq; ſerviet Domino ,in lætitia & exultatione. Plura qui volet, videat Mend. in l. 1. Reg 2. ann. 10. ſect. 2. ubi Relig. quaſi [illegible] & in hoc turbu-lento mari florentibus inſulis comparat. juxta illud Davidis, *lætentur inſulæ multæ.*

a S. Bern epiſt 110

§. III.

Quale peccatum à Religione a vertere aut impedire, & quàm graviter à Deo punitum.

Communis Doct. ſententia eſt: *b* qui vi, vel fraude, vel metu injecto, aliquem impedit à relig. ingreſſu, peccat mortaliter contra juſtitiam, & tenetur fraudem aperire, & vim ac metum tollere; quia infert injuriam in re maximi momenti. Fraudem voco calumniam in Relig. & omne mendacium, quo alter decipitur & inducitur ad mutandum ſalutare propoſitum. ſi enim is, qui tali modo quempiam impedit à matrimonio, beneficio, officio obtinendo peccat mortaliter, quantò magis is, qui à tanto bono idem confirmat Tridentinum, *c anathemati ſubjiciens eos, qui ſanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem, veli accipiendi, vel voti emittendi, quoque modo, ſine juſta cauſa impediunt.* ubi ſuarez, & cum eo Leſſius expendit illud: *quoque modo impediunt.* ex quo conſequitur, eſſe peccatum mortale, non ſolùm cum injicitur metus mortis, aut gravis læſionis, verberum, contumeliæ; ſed etiam cum injicitur metus, quem Doctores *reverentialem* vocant. ut cùm parens tanta auctoritate premit prolem, ut non audeat illi contradicere, malitque quidvis ſuſtinere, quam vultum ejus iratum intuere.

d Dico 2. etiam qui abſque vi, fraude, vel metu, aliis modis importunè agit, ne perfectionis propoſitum exequaris, ſed maneas in ſeculo, graviter peccat: quod enim majus damnum inferre poſſet: niſi fortè peſuadeat hæreſim, aut apoſtaſiam. plus enim tibi nocet, dum à propoſito avertit quam ſi illud propoſitum retinentem, pertraheret ad peccatum.

Accedit non levem in Deum iujuriam eſſe, conſilium Dei impugnare, & quem ad ſervitium ſuum vocat, avertere & impedire. ſi quis, inquit Leſſius, hoc modo ageret cum aliquo, quem Prin-

b Leſſ. de ſtatu vitæ delig. q. 8. n. 89.

c Trident. ſeſſ. 25. cap. 18. de Regul.
d Leſſ. cit.

ceps ſecularis vocaret ad ſuum obſequium, poſſet ille cenſeri amicus Principis? unde ſeveriſſima hæc SS. Patrum in ſimiles cenſura: Hier. epiſtola ad Heliod.: ,,retrahere à Rel. nihil eſt aliud quàm ,,Chriſtum in pectore alterius occidere, Chriſto ſe opponere, ,,ſpargere & diſſipare, quæ Chriſtus collegit, donativum militiæ ,,Chriſti ſuffurari. *S. Aug. epiſtola* ,,38 hunc affectum in matre occidendum, ne ipſa in æternum ,,pereat. S. *Bern. epiſt.* 104. mater ,,tua vult contraria tuæ, ac per ,,hoc & ſuæ ipſius ſaluti. epiſtol. 111. parentes, qui à Religione avocant, dicit eſſe *duros, ſævos, crudeles, nec eſſe parentes, ſed peremptores.* rationem adfert, quia impediunt, ne ſervias Deo; ne fugias ignem, qui à tergo inſtat, ne vites latrones, ne ex tempe- [illegible] ſtate in portum te recipias. [illegible] nihil efficaciùs, peccati hujus gravitatem manifeſtat, quàm ſeveriſſima divinæ vindictæ in ejuſmodi parentes teſtimonia.

Hier. ep. 7. ad Lætam de inſtitutione filiæ, quam Paula avia Chriſto deſtinârat: ,,cave, *inq.*, ne au- ,,res ejus perfores, ne ceruſſa aut ,,purpuriſſo conſecrata Chriſto ,,ora depingas; nec collum auro & ,,margaritis premas, nec caput ,,gemmis oneres, nec capillum ir- ,,rufes, & aliquid ei de gehennæ ,,ignibus auſpiceris. Hæc Hier. de filia, quæ nondum ſuo arbitrio relig. eligere poterat, ſed ſolùm ab avia divino cultui erat deſtinata. His præmiſſis oſtendit, quàm Deo illud diſpliceat: *Prætextata, inquit, nobiliſſima quondam fœmina, jubente viro Hymettio, qui patruus Euſtochii virginis fuit,*

habitum ejus cultumque muta
& neglectam crimen mundano
retexuit: vincere cupiens, &
ginis propoſitum, & matris de
rium. Et ecce tibi eâdem nocte,
nit in ſomnis veniſſe ad ſe Ange
terribili voce minitantem pœna
hæc verba frangentem: tune au
viri imperium præferre Chriſto
caput virginis Dei, tuis ſacrilegi
trectare manibus? quæ jam
areſcent, ut ſentias excruciata
feceris, & finito menſe quint
inferna duceris. ſi autem perſ
raris in ſcelere, & marito ſimu
haberis, & filiis. iddit Hiero
mus, *omnia per ordinem exp*
ſunt, & ſeram miſeræ pœnite
velox ſignavit interitus. ſic ulc
tur Chriſtus violatores templi ſu
gemmas & pretioſiſſima ornam
defendit. unde patet tale fact
interdum eſſe cauſam everſio
totius familiæ, & æternæ dam
[illegible]
tionis, ut verba illa: [illegible]
duceris, indicare videntur.

Quod ſi matrona hæc tant
pœnam meruit, quæ neptem
bente marito vanè exornav
quantam merebuntur, quæ
nis, metu, aſperitate, blandit
variis technis, adoleſcentis
virginis propoſitum exſtingu
contendunt? quos Deus inc
no fato (utinam non æterno)
piſſimè è vivis ſuſtulit, de c
bus; ut innumeros alios even
tragicos omittam, illud ex A
broſ. juvat audire: *a memo*
noſtræ puella, dudum nobilis in ſe
lo, nunc nobilior Deo, cùm urge
tur ad nuptias a parentibus & p
pinquis, ad ſacroſanctũ altare c
fugit. Quò enim melius virgo
curreret, quam ubi ſacrificium

a S. Ambr. l. 1. de virgin. in fac.

gini

tatis offertur? ne is quidem fi-
audaciæ. ſtabat ad aram Dei,
eris hoſtia, victima caſtitatis,
t capiti dexteram ſacerdotis im-
ns; precem poſcens; nunc juſtæ
atiens moræ, ſummum altari
ectas verticem: num melius,
uit, mater tu quàm altare vela-
quod ſanctificat ipſa velamina?
talis docet flammeus, in quo
it omnium Chriſtus quotidiè con-
atur. quid agitis vos propinqui?
l exquirendis adhuc nuptiis ſoli-
tis animum; jam dudum pro-
ũ habeo. ſponſum offertis? me-
m reperi. quaſlibet exaggerate
tias, jactate nobilitatem, prædi-
potentiam? habeo eum, cui ne-
ſe comparet, divitem mundo, po-
em imperio, nobilem cœlo. ſi ta-
habetis, non refuto optionem: ſi
repetis, non pro videtis mihi, ſed
detis. Hæc cum illa magno
ore dixiſſet, *ſilentibus cæteris,*
abruptiùs: quid ſi, inquit, pa-
tuus viveret, innuptam te mane-
ateretur? tum illa, majori reli-
e, moderatione pietate: & ideo
aſſe defecit, ne quod impedimen-
poſſet adferre. Quod ille reſpon-
de patre, de ſe oraculum maturo
probavit exitio. ita cæteri, eadē
net metuentes, favere cœperunt,
impedire quærebant: nec diſpen-
n debitarum attulit virginitas
ltatum. ſed etiam emolumentum
gritatis accepit. tandem hoc
bertimum epiphonema ſub-
git: *habetis puellæ devotionis*
nium, parentes cavete offenſionis
nplum.

ed longè illud luctuoſiſſi-
n, parentes quandoque qui
os Deo ſubduxerunt, eoſ-
ſuæ crudeliſſimæ lanienæ
iſſe carnifices. Ubi rem nar-
rare aggredior, omnium quas
Hiſpaniæ vidêre atrociſſimam. a
nomini parcitur, inquit auctor,
quia etiamnum cadaver parentis
in furca ſpectabile, & rota filii
ſanguine rubeſcit. In provincia
Caſtellana Adoleſcens, fortè ani-
mum ad Societatem noſtram ap-
plicuerat, in qua ubi parentes ad-
miſſum accepere, lymphati ad ur-
bem accurrunt, natum pertinaci
inſaniâ repoſcunt. Noſtri ne fi-
lium dolo malo, aut per vim atti-
nere crederentur, dant videndi
inter ſe, loquendique copiam ibi
mater (nam hunc ſibi præcipuè
ſexum affectus mancipârunt) in
amplexus cum filio ruere, lace-
rare pectus, crineſque impexos
lamentis convellere: tacitâ de-
mum eloquentiâ virilem ado-
leſcentis animum verberare. In-
terim & pater oratione vehe-
menti filium adorſus, ſuam illi
orbitatem, & canos oſtendere:
natique adoleſcentiam & ſtulti-
tiam arguens, jam vitæ nimios ri-
gores, jam libertatis amiſſæ ille-
cebras percenſere: &, quod in-
ter prima irritamenta eſt, opes
partas, ipſique uni paratas lauda-
re. cæterùm meminiſtis quid
conſequi plerumque ſoleat hæc
ſirenum blandimenta, niſi auri-
bus maturè ceram affigas. expu-
gnatus domeſtico ariete animus
procubuit, & in parentum ſen-
tentiam concedens, pullo ami-
ctu ceu eluxiſſet, in praſinum
converſo, ſimul à Deo religione-
que divertit. At non diu fuit im-
punè fugitivo: ſecum enim car-
nificem conſcientiam circumfe-

a P. Ioan, Cordier la famille Sainte cap.4 4.6.5.pag.404. Bicerm. acroam.4 lib.1

rebat, quâ adeò exagitatus fuit, ut ad aliud rudimentum Capuccinæ familiæ, clam omnibus confugerit, ubi fugæ prioris maculam nova ſeveritatē elueret. Parentes brevi cognito, ubi locorum filius lateret, iterum ad ſuos queſtus, iterum ad inſidias decurrunt, rurſus inducunt, & à Religione abducunt. jam de cætero nullam palmam, ac ne pugnam quidem cogitare auſus, animum adverſus furias, & juges ſtimulos obfirmans, tandem nullo conſilio domum conjugem ducit indotatam, imparem, totiquè familiæ adeò inviſam, ut exinde & nurum, & filium pater ſeveriſſimè execrari non deſtiterit; quo factum, ut capitale inter eos odium exortum ſit, quemadmodum eventus probavit: patre enim in ſuburbanum ad vineas ſuas digreſſo, cùm recens diſcordia, tùm veteris injuriæ memoria filium gravius icit, patrem inſequitur, quem brevî aſſecutus, mulâ deturbat; hic fracta ætate ſenex tragœdiam ſibi apparari veritus, valido juveni longè impar, ad preces confugit, ſed fruſtrà, ubi graviſſimam ſibi à parente injuriam illatam filius exaggeraſſet, quod mortalibus & immortalibus ſe æquè inviſum, ſolis inferis gratum reddidiſſet, uno parricidio omnia ſtatuit vindicare, nec par eſſe, fidem ab eo pater exigeret, quem ipſe docuerit datam Deo fallere. atque adactâ in jugulum ſicâ, fauces ei præcidit. Brevi pòſt, cadaveris inventio, & mox fama, urbem pervaſit: dubites crudeliores haberet ad jugulandum manus, an exercitatiores vultus ad ſimulandum.

Is ultro Magiſtratus jura, p
rios faſces, & judicum ſe
implorabat; biduum trid
que exercita quæſtio, pron
tur judici grandis ſumma.
ex opinione intelligitur, duo
minus conſpexiſſe litiga
quod varia brachiorum jacta
ne, corporiſque motu con
rit; inde alterum duorum, t
verſa per arva curſim fugi
veſtium colorem deſcribit
quibus filius hic depingitur,
prehenditur: qui urgente
meſi, ſponte omnia aperuit
citur; ferali ſpectaculo inte
re, qui nuper ejus familiares
multis ante annis, in ludo
diſcipuli: vivus in partes ſe
in rotam actus eſt. & quamo
mutus jam, mortuuſque, ma
tamen viviſque clamoribus,
ditus eſt in prætereuntium
mis vociferari:

a Diſcite juſtitiam moniti
non temnere divos.

Alia non minùs tragica; eo
acroamate P. Bidermannus
ſter recenſet, Videtis, ut opi
ad quem ſceleris & ſævitiæ
dum, præpoſtera iſta paren
charitas perveniat; ut dum
ximè ſe ſuis conſulere arbi
tur, ita noceant, ut etiam p
cidas efficiant. jure igitur
nardus: *b ſola cauſa, qui n*
te it obedire parentibus, *Deu*
ipſe enim dicit, qui amat pa
aut matrem pluſquam me, non e
dignus; ac tandem exclama
durum patrem, ô ſævum mat
ô parentes crudeles & impios,
non parentes, ſed peremptore
me malunt perire cum eis, q

a Virg. lib. 6. Æneid.
b S. Bern. epiſt. 111

reg

are ſine eis. mira abuſio, domus
t, ignis inſtat à tergo & fugien-
ohibetur egredi, evadenti ſua-
r regredi, & hac ab iis, qui in
ndio poſiti ſunt & obſtinatiſſi-
lementia, & dementiſſima ob-
tione fugere periculum nolunt.
ns ardentibus, quod ſolatium
ſtare poterit? teſtentur hoc,
ſecum liberos ad æternum
endium rapuerunt. Quare ô
s, ô filias, qui ejuſmodi ſibi
dos obices ſtrui ſentiunt, va-
illa, & acris Hieronymi ad-
tatio animet: *a licet parvu-*
x collo pendeat nepos, licet ſparſo
e & ſciſſis veſtibus, ubera qui-
te nutrierat mater oſtendat; li-
in lim ne pater jaceat: per cal-
um perge patrem, ſiccis oculis ad
illum crucis evola. ſolum pieta-
enus eſt, in hac re eſſe crudelem.
alluntur igitur parentes, &
gniter falluntur, qui liberos
modi ſibi periiſſe arbitran-
quos D. Bernardus epiſt. 11.
rguit: *ſi*, inquit, *filium ve-*
m Deus facit ſuum, quid vos
ditis? aut ipſe quid perdit; ſit
de divite ditior, de nobili genero-
ſior, clarior de illuſtri, & quod his
omnibus majus eſt, ſanctus de pec-
catore. ſed vos non perditis eum,
quin potius multos per eum acqui-
ritis vobis filios: quotquot ſumus in
Claravalle, ipſum in fratrem, vos
in parentes recipimus.

Neque ſolum metaphoricè plures acquirunt filios, ſed propriè, qui unum Deo conſecrant? teſtis eſt Anna, quæ unum offerens, quinque poſtea accepit, ut notat D. Hieronymus ad Lætam: *tali*, inquit, *immolato ſacrificio reverſa domum, 5. liberos ſibi genuit, quia primogenitum Deo pepererat.* idq; & S. Chryſ. hom. 21. in ep. ad Epheſ. obſervat: *quoniã* inq. *primitias Deo obtulit, alvus ejus facta eſt fœcunda, atque alios etiam fratres illi acquiſivit*; imo & eum quem obtulit, non amiſit, ut idẽ teſtatur: "tunc maximè & veriſſimè filios habemus noſtros," "cum Deo noſtro illos tradiderimus: longè quippe ille eos melius & excellentius, quàm nos" "moderabitur & reget." & deducet in portum voluntatis eorum.

a S. Hier. ep. ad Heliod.

EMBLEMA XLIV.

Amice aſcende ſuperius. Luc. 14.

SCANDERE CURA. a

DOMINICA DECIMA SEXTA POST PENTECOSTEN.

Teſtudo bellica quam propugnatores, victoreſque co-ſcendere olim ſoliti, mundum ejuſque titulos calcandos docet.

§. I. SUBLIMABUNT NOS SI FUERINT INF-NOS. b

§. II. *Quinam calcando honores, ſibi gradum ad immortalem glor-ſtruxerint.*

§. III. *Orbem univerſum calcando, in cœlum conſcenditur.*

§. IV. DE VITIIS SCALAM NOBIS FACIMUS SI VITIA IPSA CALCAMUS. c

a Ovid. 1. Faſtor, b Emiſſ ſer. de Aſcenſ. c Aug. ſer 176. de temp

DOM

DOMINICA DECIMA SEXTA POST PENTECOSTEN.

Amice aſcende ſuperius. Luc. 14.

DIODORUS Siculus, vetus auctor l. 2. refert: olim incolas Taprobanæ Inſulæ, genus quoddam a-
m grandium educaſſe, quarum
rſo infantulos imponebant, ad
rum indolem explorandam:
m ſi qui motum illum volitan-
per aërem volucris, generosè
erabant, & turres terraſque ſu-
, impavidi ferebantur, hi in
m alebantur præcelſæ dignita-
ſicut è converſo, qui nutantes,
mdique ſuam capitis animi-
ad excelſa vertiginem prode-
nt: ut imbelles ac degeneres
iciebantur. Simillimum, ne-
quid, fieri mihi videtur à Deo
n prædilectis ſuis; nobiles
ppe mentes, non inferiora ſe-
as, quæ geſtiunt à rerum ter-
arum colluvione in ſublime
rri, has tamquam genuinas, &
excelſa natas educare conſue-
. ubi illud Taciti omninò ta-
præterire nequeo: *a optimos*
talium altiſſima petere. Quod
adoxum fortaſſe cuipiam ap-
ebit, cum videamus homines
iſſimos, perverſiſſimos, per
& nefas ad apicem honoris
itendere, ipſumque honoris
nen in ancipiti maximè loco
m eſſe, è quo plerique præci-
s acti, ruinam corporis & ani-
paſſi ſunt: ut eo quempiam
citare, hominem perdere &
mere cenſeri poſſet. Hodie
lominus oſtendam ad alta & ſublimia enitendum eſſe ſine ullo metu, ſine crimine, aut diſcrimine ullo, ſed omninò feliciter bonis alis & avibus; quod aliis infeliciter ceſſit, ut Richardus Vict. part. 1. c. 18. teſtatur: *feliciter,* inquit, *quibus vititur in ſcalam, quod aliis ſolet eſſe in ruinam.* Quis credat gulæ, intemperantiæ, iracundiæ impetus; carnis ſtimulos; divitiarum ac honorum appetitus, qui hominem ſenſim ad ima demergunt, nos in altum extollere, & in ſcalas ad cœleſtem beatitudinem converti poſſe? rem paucis complexus eſt Euſebius Emiſſenus:

a Tacit. l. 4 ann

§. I.

Sublimabunt nos, ſi fuerint infra nos. Emiſſ. ſerm. de Aſcen.

LIpſius inter militiæ veteris moles ac machinas, *b* facilè principem ponit teſtudinem bellicam, quæ hac arte conſtruebatur: hærebat viro vir, & conſtipati ſcuta ſuper capita geſtare cogebantur; hanc teſtudinem quandoque triplicem, aliis aliorũ cervicibus ac ſcutis impoſitis efformabant: quam machinam dux exercitus aut belli Imperator, poſtremis flexo poplite adgeniculantibus, conſcendebat, eorumque colla ac ſcuta calcabat; imò in cavo & anguſto quandoque locò, adeò conſtipati hærebant, ut equi & currus ſuper eos

b Lipſius in poliorcet.

agerentur, & in ſubjectos hos Imperator triumpharet.

Ejuſmodi vobis omnibus machina exædificanda eſt, ſi in altum conſcendere velitis: ipſi tartarei milites ſubjiciendi ſunt, robuſtiſſimæ paſſiones calcandæ, & ſuperſcuta, quæ inſignia gentilitia, ac vanos titulos cum omni honorum ſuggeſtu referunt, generoſo pede proterenda. hic audacter & præſidenter inculco illud: *a Amice aſcende ſuperius.* ſint infra te, & extollent te. Quotieſcumque te hujus ſeculi vana delectat ambitio, *amice aſcende ſuperius: ſublimabunt nos, ſi fuerint infra nos.* quoties te gula prōritat, ſubtus te ſit appetitus tuus, & tu dominaberis illius. quoties te hoſtis ad vindictam exſtimulat.

b Vince animos iramque tuam, ſit infra te, extollet te. Olim Regum mos erat, ut quos devicerant, eorum capita calcarent. hoc ritu exponit Euthymius illud Prophetæ Regii: *c impoſuiſti homines ſuper capita noſtra. olim,* inquit, *Reges, qui aliquos devicerant, ſolebant in triumphis, captivorum capita conculcare.* Eſt in promptu memorandum vel potiùs execrandum Tamberlani facinus: leges apud Horatium Turſelinum Bajazetem Turcarum Regem, anno à partu virginis 1040. à Tamberlano Tartarorum Rege, celeberrima illa victoria (qua Tartarus quidquid terrarum eſt è Tanai flumine ad Nilum domuit) non modò victum captumque, & in cavea ferrea ad ludibrium aſſervatum, ver[um] etiam coactum fuiſſe cœna[m] Tamberlano, catena collo inje[cta] inter canes cibum ſub menſa [ca]mere. inſuper inſolentis at[que] poſt hominum memoriam in[au]ditæ ſuperbiæ edidit argum[en]tum. Etenim fama fert, Tamb[er]lano equum conſcenſuro, Baja[ze]tem tergum præbuiſſe, & fa[cto] planè barbaro, hujus cerv[ice] calcata, equum inſcendiſſe. [Si]millimum prorſus ſublimis [do]minatus monumentum pro[dit] Tyrius Antiſtes, *d* ſcribens [de] Romano Diogene, Græcor[um] Imperatore, cui Conſtantinop[oli]ca exſtincto, Eudocia Auguſta [nu]pſerat. hic collatis in Aſia c[um] Turcarum Sultano ſignis, [non] modò victus, verum etiam v[in]ctus in poteſtatem ferociſſimi [ho]ſtis redactus, fertur proculca[tus] ab eo pedibus, quin & aſcenſ[uro] deſcenſuroq; tyranno, Augu[ſtus] pro ſcabello fuiſſe. ita Sapor P[er]ſarum Rex, *e* cum Valerian[um] Imperat. vi victoriaque ſupe[raſ]ſet, ſi quando admittere equ[um] voluiſſet, adeſſe captivum ju[be]bat, & ſuperbo pede colla ac c[er]vices calcando, aſcendebat.

Illuſtrior nobis proponi[tur] triumphus, adeptuque facili[or], immanes belluas ac animi p[er]turbationes calcare, mundum[que] univerſum peſſumdare. Sum[mi] ſacerdotis habitus, hujus do[cu]menti nos admonet, qui in fro[nte] laminam geſtabat, in qua nom[en] Dei exaratum; ex orâ autem [ve]ſtimenti, malogranata depen[de]bant, quibus regna, urbes

a Luc: 14
b Ovid. epiſt. Briſeid.
c Pſal: 65

d Tyrus de Bello ſacro l. 1
e V Chreſolii antholog part 2. p. 197.

region

giones deſignabantur, ut teſte
rillo Alexandrino *a* vel ta-
is inclamaret, humana omnia
oterenda. huc quoque ſpectá-
primorum fidelium mos, quo
Apoſtolorum pedes, pretium
orum deferebant, innuentes
ximè poſt Dei in terras ad-
itum, opes ac fortunas calcan-
eſſe, & animum his excelſio-
n gerendum, qui auro non
rimatur. Millies milleni &
ogeſies mille coronati, ſcabel-
i Regis Perſarum ſeu ſuppe-
eum dicitur. *b* utinam hæc
terendo, animum illis excel-
em gereret! Natura ipſa au-
i, argentum ac opes præſtan-
mas calcandas tacitè docuit,
n noſtris pedibus ſubjecit, in-
terræ, quam calcamus, viſce-
is incluſit. præclarè Seneca:
lli nos vitio natura conciliat,
os illa integros & liberos ge-
uit, nihilque quod avaritiam
oſtram irritaret, poſuit in a-
erto. pedibus aurum & argen-
um ſubjecit: calcandum & pre-
endum dedit, quidquid eſt,
opter quod calcamur & pre-
imur.

ta Stoicus Philoſophus, dice-
è Theologica Chriſtianorum
ola prodire, & cœleſti ſapien-
imbutum crederes. Statuam
altius & ſublimius extuleris,
baſim celſiorem ſubjeceris:
u mercator hòc ſupra omnes
rtales altiùs animum evexeris,
ſaccos divitiarum, & auri
rvos calcando, majorem tibi
m ſubſtraveris.

a Cyrill. Alex l. 11. de adorat. in ſpi- ritu.
b Drex. tom. 2 pag. 3 6

§. II.

Quinam calcando honores, gradum ſibi ad immortalem gloriam ſtruxerint.

Cauſam fortaſsè quæſieritis, qui Moyſes tantus evaſerit, & ad tam excelſum dignitatis apicem aſcenderit, ut Deus Pharaonis & dictus, & habitus ſit? à teneris etiamnum puer diadema calcavit. Audi rem portentoſam: *c* cùm aliquando Thermutis filia Pharaonis, Moyſen pumilionem venuſtiſſimum ad Regni ſucceſſionem adoptatum, in ſinum Pharaonis collocaſſet, Rex (ut ait Joſephus) blandè exceptum puerum, pectori appreſſit.

d Deque viri collo, dulce pependit onus:

Et ut filiæ gratificaretur, comiter diadema ſuum, infantis capiti impoſuit: Moyſes verò diadema capiti detractum, indignabundus in terram abjecit ac pedibus conculcavit. Ex tunc animus illi excelſus erat, & hic ad majora gradus, ut Deus Pharaonis poſthac audierit. At poſtquam Rex Regum in crucem ſublatus, omnia Regna Mundi ſub pedibus habuit, complures Moyſes imitatores numeravit. Tricoronides inſulas Gregorius, Eugenius, Laynius, aliique ſub pedibus habuerunt. Epiſcopales mitras Bernardus, Bruno, Aquinas,

e Et quos præterea longa referre mora eſt.

omnes calcarunt, & pedum pede preſſerunt. Imperatores ac

c Ioſeph l. 2. antiq, c. 5.
d Ovid, l. 2. faſt,
e Ovid. l. 2. faſt

Reges,

Reges, qui diadema cum Moyſe calcarunt, & caputio commutârunt, prolixo ſatis Elencho platus recenſet: *a* dum Anaſtaſios, Theodoſios, Iſaacios Comnenos, & inter hos Lotharium inducit, à quo Lotharingia nomen accepit, cùm antea Auſtraſia diceretur: hic recordatus ſermonis, quem Ludovicus ejus pater moriens de mundi vanitate habuit, eum calcavit. Inter Reges Pipinus, Caroli M. primogenitus, Ramirus Rex Arrogoniæ, Veremundus Caſtellæ, Sigibertus Angliæ, Joannes Areminæ, qui Leoni nepoti Regnum reliquit, quod 24. Reges, qui omnes diademate redimiri conſuerant, ſub poteſtate habebat. hi omnes coronas ſub pedibus habuerunt, de quibus olim Propheta vaticinatus: *b pedibus conculcabitur corona ſuperbiæ.* De Regnum filiis:

c Ante diem clauſo componet
veſper Olympo,

quàm vel nomina recenſuero; quos omnes, inanis honoris contemptores Bernardus ſuſpexit, eoque excelſiores duxit, quò plures dignitates ſub pedibus habuerint:,, d legeràm, *inquit*, non mul-,, tos nobiles, non multos ſapien-,, tes, non multos potentes elegit ,, Deus; at nunc præter regulam, ,, mirâ Dei potentiâ talium con-,, vertitur multitudo: vileſcit glo-,, ria præſens, juventutis flos cō-,, culcatur, non reputatur, gene-,, roſitas, parentum & charorum ,, renuntiatur affectibus; qui nūquam tanti fuiſſent etiam in ſeculo, vertice diademate, aut mitra redimito, quanti apud Deum

a Platus de bono ſtatus Rel. l. 2. c. 26
b Iſa. 28 c Virg. 1 Æneid.
d S. Bern. epiſt. 109.

& homines fuere, ea calca porrò ut idem Doctor obſ *e de contemptu gloria gloriōſius limati, & ſublimiùs gloriati* In exemplum audivi ſacrum cleſiaſten, quondam addu Franciſcum Borgiam, ſic ſe cali coronâ ſub pede poſitâ ſublimia incitantem: *amice a de ſuperius.* Epiſcopali inful jectâ: *amice aſcende ſuperius.* lero purpureo addito: *ami ſcende ſuperius.* nec umquam gias, excelſior ſtetit, quàm hæc ſub pedibus habuit. illo lò inferior, inter purpurato tres Carolus, qui cùm in viv ad pauperum pedes abjeci hoc excelſior etiam poſt mo fuit, quod teſtamento ſanci ut corpus ſub gradus chori, frequentiſſimus tranſitus, co retur, ut ſic omnium pe conculcaretur: cui hoc ſyn lum ſepulchro inciſum: *hu tas*; quem titulum Ducalis co tegebat, quaſi *humilitas coro Magna prorſus*, exclamat Be dus, *f & rara virtus: humilitas rata*; at longè rarior ſic coro quiſquis coronam ambit im ceſſibilem, quiſquis æterno ctatur honores, hoc unum e culco: conculcet vanitates, & ſanias falſas. Non me, ſed gnum audiat Gregorium, qui cœlitus è columba capiti ob tante hauſit: *g hoc eſſe ſpe ſpecimen electorum ſolet: quo ſciunt præſentis vitæ iter carpe per ſpei certitudinem, noverint ſe ad alta perveniſſe: quatenus cta, quæ præterfluunt, ſub ſe eſſe deant, atque omne quod in hoc m*

e Bern ep. 113 f Bern. hom. 4 ſ miſſus, g S. Greg. l. 31 mor c. 3

tinet, amore æternitat's calcent
enim eſt, quod ſequenti ſe
iæ Dominus per Prophetam
:; „ ſuſtollam te ſuper altitu-
nes terræ, nam quaſi quædam
feriora terræ ſunt damna, cō-
meliæ, egeſtas, abjectio, quæ
ſi quoque amatores ſeculi,
m per latæ viæ planitiem am-
lant, vitando calcare non
ſant; altitudines autem terræ
it lucra rerum, blandimenta
ditorum, divitiarū abundan-
, honor & ſublimitas digni-
um; qua quiſquis adhuc per
a deſideria incedit, eo ipſo
a æſtimat, quo magna putat.
ſi ſemel cor in cœleſtibus fi-
ur, mox quam abjecta ſint,
itur, quæ alta videbantur.
i ſicut, qui montem conſcen-
, eo pauliſper cætera ſubja-
ia deſpicit, quo ad altiora
ſum amplius tendit; ita qui
immis intentionē figere ni-
...
r, ... an ...
ſentis vitæ gloriam eſſe de-
endit, ſuper terræ altitudinē
atur, & quod prius in imis
deriis poſitus ſuper ſe credi
poſt aſcendēdo projiciens,
ſubeſſe cognoſcit.

§. III.

m univerſum calcando, in cœlum conſcenditur,

olaus S. Bernardi Notarius,
exclamat: „ O ſi cognoviſ-
& tu, quàm dulceſit, cupidi-
s fugiſſe atque fugaſſe/mun-
habere ſub pedibus, & ex al-
ma paupertatis ſpecula re-
ere, & deſpicere vanitates &
ias falſas.

filius primogenitus, vel ſi
unigenitus, dives, ingenio-
ſt filia ſpecie pervenuſta, na-
dotibus conſpicua, hos Deus
divino inſtinctu ad ſe convocat,
luctatur in corde affectus paren-
tum, occurrunt patris minæ, pro-
pinquorum indignationes, matris
lachrymæ, complorationes, imò
mors ipſa. quid agant? Hier. au-
diant: *a per calcatum perge patrē, per calcatā perge matrē,* aſcende ſu-
periùs, ſublimabunt nos, ſi fue-
rint infra nos. *b eſt novū pietatis genus, in hac re eſſe crudelē.* Hier.
conſtat, olim matris cadavere po-
culcato, per hoc ſibi gradum ad
ſolium feciſſe; eſt novum pietatis
genus per parētum ejuſmodi pro-
trita dura capita, gradumſibi ſter-
nere ad thronumgratiæ, & gloriæ
ſēpiternæ. hinc plangētibus pro-
pinquis applaudit Fulgētibus ad
Eugypium: *c* multum, *inquit,* "
gaudeo, quòd jamſecularis dile- "
ctionis nexibus non teneris, & "
mundum contēnendo calcas, à "
quo cùm diligeres, calcabaris, "
nunc verò conſulatis proveris, "
nunc ... triumpho certiſſimè "
ſublimaris, nōn cui populus Ro- "
manus applaudat, ſed cui Ange- "
licus cœtus adgaudeat. "

Alexandrum quandoque in ta-
bula conſpicati eſtis, mundi
globum (ut moderni Imperato-
res aſſolent) manu geſtantem;
B. Aloyſium verò nunc orbem
pedibus proterentem depingere
conſueverunt. *d* accidit autem,
ut infanti ſuo ludibunda mater
expreſſam utriuſque in diverſis
tabulis effigiem obtulerit: mundi
globum obterebat impoſito pe-
de Aloyſius, orbem ſubjecta ma-
nu ſuſtentabat Alexander: hic
puer cum multa pro ætatis inge-

a Hier, ep. ad Heliod.
b Hier cit.
c S Fulgent. ep. 6 c. 2.
d Imago I. ſeculi Soc pag. 264

nio

nio percunctando, curioſè tandem ex matre quæſiviſſet: Rexne eſſet Aloyſius univerſi ac orbis victor, eò quòd eum pedibus calcaret? reſpondiſſetque illa, non quia univerſo imperaret, orbem pedibus conculcare, ſed quia animo excelſo infra ſe humana omnia duxiſſet, victorem eum dici ac exiſtimari. Tum ad imaginem Alexandri puer converſus, iſtene igitur, mater, à mundo victus eſt, qui leges, dominatumque ſubjecta manu ferre compellitur? bellè hercule ſupra ætatem; ſi quidem ut manum, ſic mentem mundi ſervitio Alexander ſubjecerat, quam Aloyſius mundo excelſiorem geſtabat. quo quid glorioſius, quàm mundo ipſo celſiorem eſſe? qua ſuper re, ſic S. Aelredus, vel potiùs S. Bern. melleo flumine excurrit: *a* quid glorioſius quàm mundo " contempto, mundo ſe cernere " celſiorem, ac in bona conſcien- " tiæ vertice conſiſtentem, to- " tum mundum habere ſub pedibus. "

Sed quàm multos reperire eſt, qui mundum non ſub pedibus, ſed in capite & ſuper caput geſtant. quàm multi nihil aliud, quàm de mundi vanitate interdiu cogitant, noctu ſomniant? quot puellæ mundum in capite geſtant, dum tot cirris, cincinnis, unionibus, inauribus ornatè procedunt? imò omni corpore mundum circumferunt: earum enim totum choragium non alio aptiori nomenclatura, quàm *mundus muliebris* appellatur. Filiæ Babylonis, quot-

a S. Bernard. opuſc. de charitate c. 18

quot excelſæ, conſpicu
limes eſſe ſatagitis,
muliebrem cum omni
pellectile ſua calcate:
pectines, calamiſtra, un
acus, inaures, hæc on
bis gradum in cœlum f
b nihil quippè *glorioſiu*
mundo contempto totum
habere ſub pedibus. Jaco
vidit, quam calcando i
conſcenditur: elevans
cob pedes, abiit in terra
tis. ubi Ambroſius: te
lius vult indicari, de q
tur, *c* quod *Oriens non*
hæc autem terra cœlum
poſitè Hieron. ep. ad
vocat religioſam vitam
Jacob. uti & S. Bened
Reg. c. 7. per quem S.
dus ſuos Religioſos vid
lum conſcendentes; p
temptum nempè rerum
... quem Religioſ...
tur. ubi præclarus ſcripto
danus obſervat, *d* olim
litate palatii, ſcalas m
magis precioſas confecta
unde legi, inquit, in l
nerum, quoſdam Rege
motis patribus orbis,
auro & argento aſſervat
ipſos gradus, per quos
num regium ſcanditur
eoque pretioſius gemmi
margaritis conveſtitos,
jori potentia ac opum
tia, Rex ipſe abundat.
pretioſiſſimo Salomoni
no ſacræ literæ teſtantur
10. *veſtivit eum auro*
mis, qui habeat ſex gradu

b Bern. cit.
c Zach: 6
d Lauredan tit pauper.

o (hic in rem noſtram aſ-
git Auctor) cœli palatia, &
nus magni Regis, adeò au-
ta & præcellens ſit, quid
rum ſi per aureos & argen-
s gradus, per conculcata
icet ejuſmodi metalla aſcen-
ur ad hanc regiam, & per
nculcatum aurum aſcendatur
thronum gloriæ, in quo ve-
Salomon in majeſtate cón-
eſcit?

Perſarum Regum ambitio
faſtus, eò ſuperbiæ & a-
ntiæ rapuit, ut ſubjecta pe-
us mundi ſphærâ, radiato
ite cœlum conſcenderent;
orum faſtum calcans Chryſo-
us, ab eo ſic ſuos dehor-
ur: *a ne ſimus ut Perſarum*
es, qui ſubjectâ nunc pedi-
ſuis ſphærâ, polorum ſe cal
vices mentiuntur. liceat pa-
ua, auree orator, ad altio-
mentem, quàm Perſarum
es induerint. Chriſtianos in-
re: ut ſanctâ quadam ſuper-
mundi ſphæram calcare, &
ut aſtris inſerere ſatagant. A
liere viri diſcere non eru-
cant: Agnetem orbis do-
am, narrat Petrus Damia-
, erepto è vivis Imperatore
jjuge, poſthabitis humani
ncipis nuptiis, omni mundo
liebri abjecto, totam ſe ſponſo
riſto dicaſſe: ad quæ ſic Sca-
ille Cardinalis exclamat: *O*
ta iſta ſuperbia! ô beata mentis
io, & omnibus digna præconiis!
d enim aliud eſt *ſuperbire,*
m *ſuper ſe ire*, & è voluptati-
& deliciis mundi, ſibi ſca-
n cœlum erigere? ſuffragan
uguſtino:

Chryſol. ſerm 1[illegible]

§. IV.

De vitiis ſcalam nobis facimus, ſi vitia ipſa calcamus. b

SEmel dumtaxat ſcalæ è cœlo in terras, idque per ſomnium protenſæ narrantur; ſed hæ ilicò ex oculis, ex manibus evanuêre: ſuffecerit vel ideam humanæ menti impreſſam eſſe, ut conſimiles noſtra opera exſtruamus, materiam operiſque ſolertiam ſuggerente Chryſoſtomo: *c vitia*, inquit, *noſtra recenſentes, ea tempore corrigamus, & hoc menſe unum, alio aliud, & ita ſubſequenter meliores efficiamur: & ſic tamquam per gradus quoſdam aſcendentes, per ſcalam Jacob, ad cœlum perveniamus: etenim ſcala illa mihi per illam viſionem, paulatim per virtutes aſcenſum ſignificare videtur, per quam à terra in cœlum aſcendere nobis licet, non graduum ſenſibilium* [illegible] *vus, ſeu* [illegible] nunc gulam, nunc ſuperbiam, nunc iracundiam nobis ſubdamus, & ſcalas in cœlum erigamus. Eſt, qui in menſâ opiparâ pluſculum ſibi indulgere conſuevit: ipſa fercula (ut in Indiis fit, ubi lances lancibus imponuntur) ipſæ vini amphoræ pro gradibus, pro ſcalis ſervire poterunt, ſi ſub te ſit appetitus tuus; ut remotis epulis, medicus aptus ſit, qui ægro conſulat; Advocatus, qui cauſas diſcutiat; Conſiliarius ut lites decidat; Nobilis ut de omni re appoſitè diſcurrat; Eccleſiaſticus ut oret ac ſtudeat. ſic extollent te, ſic ſcalas tibi ipſi feceris. Ingenioſè excogitatum fuit,

b Aug ſerm 176. de temp
c Chryſoſt hom. 82. in Ioan.

queni-

quemadmodum in vini amphorâ quis alteri ſcalas ſuppeditârit: captus erat Andronicus & in edita rupe aſſervabatur, *a* dum nuſquam evadendi eſſet occaſio, hoc ſanè commentum quidam ex aulicis adjuvenit. dum cibus & potus illi de more ad prandium deferebatur, in ampheram vino repletam, ſcalam è funibus, aut nervis ſubtilioribus, forma quæ nautis familiaris eſt, immiſit: itaque Andronicum carcere ereptum, regno reſtituit. hoc ſtratagema cuique noſtrum uſurpandum eſt. quin ipſa gulæ lenocinia, cum ſint Dei munera, vel ſapore ſuo auctorem ſapere, & ad eum aſcendere nos docent, quod ſuos Seleucienſis Præſul obſervare voluit: *b age*, inquit, *& nos per creaturam ad Creatorem Dominum aſcendamus: Deus namque cum res creatat in modum ſcalæ adaptârit, per eam ſui* [illegible]*antibus aſcenſum ad* [illegible] ſcala autem non aſcenditur, niſi gradus conculcetur: hujus documenti memor Franciſcus ille Aſſiſiates: *c contuebatur in pulchris pulcherrimum, & per impreſſa rebus veſtigia, proſequebatur ubique dilectum: de omnibus ſibi ſcalam faciens* (inquit Bonaventura) *per quam conſcenderet, ad apprehendendum eum, qui eſt deſiderabilis totus.* hoc enim verò indigniſſimum, eſſe qui his ſcalis abutantur, ut ad inferos deſcendant.

Denique ne longior ſim, pollet quis ingenio, rerum experientia, prudentia ac conſilio va-

a Novarini agnus myſticus n: 1192
b S Baſil. orat: I
c Bonav in vita c: 9

let, hæc ſint infra te, & lent te. His quemcunque lum ſcalis aſcendentem, dibus effert S. Richardus *d felix*, inquit, *cui viſibiliu tia fit ſcala ad inviſibilia ſcenda felices quibus ex ſcientia fit ſcala aſcenſion ruina dejectionis: felices, ſcientia, quæ inflat, non eſ flationem, ſed ad inflamm ejus, qui ædificat.* hiſce ſ aſtra conſcendit Andreas nus, *e* qui poſtquam mundi illecebras generoſ calcaſſet, ad religioſæ per nis culmen contendit; h excelſo ſatis loco ſtetit, miori ſcientiâ præcellens fulas & pedum erigendu dum ea calcando, ex ip ſcalas fecit, ut manifeſt declaravit: ipſo enim naſcentis pervigilio, quo ſtus in cunas deſcendit, v Andreas per ſcalas in cœlo [illegible] ſcenderet. *[illegible]* has tibi erectas reliquit: *aſcende ſuperius.* Conſpecta doque à ſociis S Franciſc purpureæ, has ſibi purpura tyres è funibus, cratibus, leis, cataſtis, rotis in cœlu xerunt. Fuit, qui in feſto D. nis ſacram erectam, in qua gradus expreſſerant, Simo dam dicavit, apto emb ferram in ſcalam effotman jecto lemmate: *ſic itur ad* hæc enim omnia crudelita dedecoris inſtrumenta, gra climata fuere in cœlum. Salviani concludo ſuffragio *tyres ad cœleſtis regiæ januæ*

d Rich Vict tr. de exter. mal c
e In vita 6, Jan.

enarum ſuarum aſcendentes,
bi quodammodo de equuleis
que fecerunt.
nde & tu per modeſtiam
rrogantiam, per ſobrieta-
per intemperantiam. per
iam ſuper luxuriam. per
etudinem ſuper iracun-
Aſcende per mundi con-
m, ſupra mundi faſtum,
odium ſupra tui amorem,

ſuſpicieris, ſi omnia deſpexeris, Dic ſed alia mente, quam ventoſiſſimus ille aſcenſor: *a in cœlum conſcendam.* Eleve te ſupra terram, aſcende ſuper aërem, ſupra planetas, ſupra ſidera, ſupra firmamentum, ſupra cœlum. cumque hæc omnia fuerint infra te, pertinges uſque ad altiſſimum.

a Iſa. 14

EMBLE-

EMBLEMA XLV.

Diliges proximum tuum ſicut teipſum. Matth 22.

PROXIMUS HUIC. a

DOMINICA DECIMA SEPTIM POST-PENTECOSTEN.

De Amore, quo Proximus noſter diligendus.

§. *I.* *Diliges proximum ſicut pupillam oculi tui, quoniam* SUMU INVICEM MEMBRA. b

§. *II.* *Jonathas & David perfectum mutuæ dilectionis exemplar: pr ximum diligendum, ſicut ſeipſum demonſtrant.*

a V. Æneid. b Epheſ. 4

DOM

NICA DECIMA SEPTIMA POST PENTECOSTEN.

iges proximum tuum ſicut teipſum. Matth. 22.

RCTO planè nexu, & arcano naturæ vinculo, alterum alteri oculo colligatum, optici tradide- ipſi quotidie in nobis, unò oculo in lachry- ſo, alterum collachry- torvum contuenti, & urbari in furore ocu- c ſurſum aut deorſum ere, eodem & alterum adeò ut ſummæ chari- oncordiæ ſymbolum, ıſis Antiſtes nullum cogitârit, quàm quod t. expreſſit: *a omnes dia tantæ erunt, quantæ ſenti oculi noſtri: ſicut e- unus verti non poteſt, rtatur & alius, ſed in item ſemper volvuntur; iſta juſtorum, nihil pote- verſum, ſed eandem ſem- item habebit.* Quam di- ciem charitatis & con- at de cœlo in terras de- , proprietates oculi, & is proximi, paucis con- Ac primum quidem: *ſcis, oculi ſunt in amore tes*; ulones ſunt, ductores res, qui viam ad amo- unt, qui ducant ac do- uid pro amato exantlan- olerandum, quantâ cum & ſolicitudine opitulan

dum ſit, non ſecus ac alia pro aliis, *c ſolicita ſunt membra.* quo ſubtilem ingenii ſui aciem intendens Auguſtinus, dicit: *d ecce ſpinam calcat pes, quid tam longè ab oculis, quàm pes? longè eſt loco,* PROXIMUS *charitatis affectu.* Principes regni, primates reipub. ampliſſimarum familiarum Domini, velut corporis oculi cenſentur, qui longè videntur abeſſe ab hominibus miſeris, pauperibus, pediſſequis, famulis quos habent à pedibus: *quid tam longè ab oculis quàm pes?* ſed *proximi* fiant *charitatis affectu*, eoſque non ſecus ac *pupillam oculi ſui* tueantur ac complectantur; quo affectu filios Iſrael, noſque omnes benignus Deus complexus eſt, *e* & *cuſtodivit quaſi pupillam oculi ſui.* Porrò ſi charitatem Apoſtolus, *f vinculum perfectionis*, meritò compellârit, ea quæ per nervum opticum alteri cum altero oculo ſibi proximo connexio intercedit, perfectam inter proximum dilectionem, non obſcuro ſymbolo adumbraſſe videtur: quid enim, magno teſte Juſtiniano Patriarcha Veneto, *g dilectio* eſt, niſi *duorum ligatio*? hinc in cœleſti epithalamio, ſponſæ venuſtatem ſponſus collaudans, oculos ejus, perfectum charitatis typum pronuntiavit, dicens: *h oculi tui columbarum*, id eſt

...lm lib. ſimil cap 63
...l. lib. 2. eleg. 15

c 1. Cor 12 d Aug. l. 50. hom. ho. 15 e Deut. 32 f Coloſſ. 3
g B. Laur Iuſtin. in Nativ. B. Virg.
h Cant. 1.

mutuæ

mutuæ dilectionis, quam columbæ denotant: *Exemplum junctæ tibi ſunt in amore columbæ.* ubi Velaſquez noſter, *a vir politiſſimi ingenii* advertit, quemadmodum vel feſtuca, graviſſimè oculo officit, eamque omni niſu quivis eximere conatur: ita qui verè amat proximum ut „ pupillam „ oculi ſui, ſtudet vel minimum quod offendere poſſet, ſolicitè evitare, & vel leviſſimam ab altero illatam injuriam amoliri. Hoc nos „ *b* Deus pacis & dile- „ ctionis manifeſte edocuit, dum per Prophetam, tenerrimum ſuum erga nos amorem his verbis teſtatur: „ *c* qui tetigerit vos, tan- „ git pupillam oculi mei: quæ uberiùs exponens S. Salvianus ait: „ *d* ad exprimendã teneritudinẽ „ pietatis ſuæ Deus tenerrimam „ partem humani corporis nomi- „ navit, ut apertiſſimè intelligere- „ mus eum tam parva ſanctorum „ ſuorum contumelia lædi, quàm „ pravi verberis tactu, humani „ viſus acies læderetur, nihil enim tenerius, charius, præſtantius pupillâ; ac proinde nil majus cordi ac curæ eſſet ſolet. hinc S. Thomas, „ *e* per oculum intel- „ ligimus dilectiſſimum amicum: „ ſolet enim ab eis, qui vehemen- „ ter volunt exprimere dilectio- „ nẽ ſuam, ita dici: diligo eum ut „ oculũ meũ. quam eandẽ curam ac dilectionẽ charitatis Magiſter à nobis jure ſuo depoſcit Joan. 13. „ mandatum novum do vobis, ut „ diligatis invicẽ, ſicut dilexi vos.

Peracutè hic Doctor Aquinas expendit, „ *f* mandatum *hoc* novum nuncupari. „ nonne, *inquit*,

a Biblioth. ſcript. ſoc b 2. Cor. 13
c Zach. 2 d S. Salvian. lib. 6 de gubern. Dei e S. Tho. in Matth. c. 5
f S. Thom. in Ioan. c. 13

„ jam hoc erat mandatum i „ tiqua lege Dei, ubi ſcriptu „ diliges proximum tuum, „ teipſum? cur ergo novum „ datum appellatur à Dom cauſam ſubdit novam, ex no ligendi modo: „ ſicut ego „ vos, nõ ſicut ſe diligunt h „ nes, quia homines ſunt; „ cur ſe diligunt, qui Dei ſu „ filii altiſſimi omnes: ut ſint „ ejus unico fratres. Ecqu hoc? quis exponere valeat il „ ſicut ego dilexi vos? ſicu cùm in forma Dei eſſem, veſ more formam ſervi aſſũpſi, vos ad infima & aſpera quæ mittatis, ut vobis invicem curatis Ego me in cibum de Euchariſtia, & vos proximos cite. ego jam animam mean nam, „ g & vos pro fratribu „ betis animas ponere, ut ea crifaciatis. ego prior amavi nullis veſtris meritis, cum i ci eſſetis; amavi vos, non n utilitatem, ſed veſtram ſal quærens; amavi uſque ad ſan nis effuſionẽ. „ *h* Si ſic Deu „ lexit nos, & nos debemus „ rutrum diligere. Hæc com dat & mandat, ut & nos invi præſtemus. ita Chryſoſtom Cyrillus. quod impletum iri rit Cardinalis Toletus: *ſi inv dilexerimus, quaſi unius cor Chriſti membra, propter Chri*

g 1 Ioan. 3. h 1 Ioan. 4 i Tolet. h

§. I.

Diliges proximum, ſicut pillam oculi tui, quon
SUMUS INVIC
MEMBRA. ad Ephe

NE quis ſtolidam illam ſtionem hîc moveat, *k*

k Luc: 10

tus proximus? & quomodo imum diligere debeamus? oñenſis Præſul occurrit, nos eo dilectionis vinculo, ejuſdem corporis membra, gatos deſiderat: *a qualiter, nos invicem diligere debea* it, *etiam de ſanitate, vel infirmi- membrorum corporalium poſſu- evidenter agnoſcere; ſi enim ſic mare voluerimus, quomodo ſe em amant membra corporis no- profectò in nobis charitas pote- ſtodiri.* quæ velut anima e- m Neophytorum gregem, rvam Chriſtianorum Eccle- animavit; unde divinus ricus, *b* ad poſterorum oriam, illuſtre de illis pro- encomium: nihil præcel- oris virtutis ad æmulandum, prodigioſi fervoris ad de- ndum, non intempeſtivas as,non prolixas preces,non ſas eleemoſynas, non vitæ itatem; ſed mutuam inter ilectionem, eamque tan- quanta inter unius corporis bra eſſe conſuevit, in cœ- audibus extollit, dicens: *udinis autem credentium erat um, & anima una.* Quam n membrorum inter ſe exionem, ſcitè expreſſit,qui o in tabulâ depicto, ſuper- ſcripſit:*c tu uno ſpiritu omnes* nfernè verò illud Poëtæ: *irat amicè,* Quis non in or- , fiſtularum inter ſe for- craſſitiem, longitudinem iè variam, ſonos maximè os, ſummus, imos, obtu- cutos, & plurimos, & ma- varios animadvertit? una tamen anima, unus ſpiritus, & concordiam, & concentum inducit ſuaviſſimum.

Hoc enim verò ſtupendum magis,tot diverſarum nationum, *e Parthos, & Medos, & Elami- tas: Judæos quoque,& Proſelytes, Cretes,& Arabes;denique ex omni natione, quæ ſub cœlo eſt,* ætate, ſexu, conditione, religione, naturâ maximè diſpares, multitudine innumerabiles, velut unius corporis membra, unâ animâ, aut velut cœleſte organum, uno ſpiritu animari ac informari. Qui mutuæcharitatis concentus,ipſos gentiles adeò in ſui amorem & admirationem traxit, ut in has voces, Tertulliano referente, proruperint: *f* videte, quomodo Chriſtiani ſe mutuò diligant, & ut alter pro altero mori paratus ſit, quaſi ex uno patre, & eadem matre nati; imò quaſi ejuſdem corporis membra eſſe videantur: quos nec lingua, nec natio, nec patria, nec nativa loci diverſitas dividit. additque Euſebius, plurimos baptiſmo luſtratos ſe iis adjunxiſſe. eo quippe inſigni amoris vinculo,Chriſtiani ab aliis ſecernebantur, juxta divinum illud Chriſti pronuntiatum; *g in hoc agno- ſcent omnes,quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invi- cem.* non ex dono linguarum, non ex gratia ſanitatum, quòd ægros curetis, mortuos in vitam revocetis, aut quavis alia virtute, ſed ex ſola dilectione, à gentilibus, ſecerni, & viva membra Chriſti cenſeri poteritis. Unum . nit hîc quod Philoſophorum

g.l 5o. hom hom:t,5 b S.Lucas t 4 e 1,Cor.12 d Horat.

e Act.2 f V.Salian de amore Dei lib. 8 c 44 g Ioan 13

princeps Ariſtoteles tradidit, qui concinnam illam humani corporis fabricam, velut organum, in eoque quot oſſa, quot venas, quot membra tot fiſtulas contemplatus, pronuntiare non dubitavit, *a animam eſſe actum corporis organici.* quod Doctor Angelicus confirmat in illud Pauli 1. Cor. 12. IN UNO SPIRITU OMNES NOS, *b corpus hominis*, inquit, *unum eſt, quia ejus perfectio integratur ex diverſis membris, ſicut ex diverſis animæ inſtrumentis, id eſt ex diverſis organis* (fiſtulas intelligat) *conſtitutis.* Quod de corpore phyſico, id ipſum de politico & myſtico Annæus Seneca cenſuit, quem S. Paulus doctiſſimum *magiſtrum*, in epiſtola ad illum, appellavit, ſic eam concludens: *valde doctiſſime magiſter.* epiſtolas porrò Senecæ ad Paulum, & Pauli ad Senecam ultro citroque miſſitatas fuiſſe, & S. Hieronymi *c* (qui, eum ſcriptoribus Eccleſiaſticis non inferuiſſem, inquit, *niſi me provocarent illæ epiſtolæ, quæ loguntur à plurimis*) & S. Auguſtini evincit auctoritas, de Seneca aſſerentis: *d cujus etiam quædam ad Paulum Apoſtolum epiſtolæ leguntur.* Hunc itaque Magiſtrum audiamus: *e omne hoc quod vides, quo divina atque humana concluſa ſunt, unum eſt: membra ſumus corporis magni. natura nos cognatos edidit, cum ex iiſdem & in eadem gigneret. Hic nobis amorem indidit mutuum, & ſociabiles fecit:* tum aptam prorſus ſimilitudinem ſubjungit: SOCIETAS NOSTRA *lapidū*

a Ariſt b S Thom, in epiſt 1 Cor. 12
c Hieron de ſcript Eccl d Aug ep. 54 V Maſſutium in vita Pauli l. 7 cap 8 e Seneca ep 95

fornicationi ſimillima eſt, qu…
ra, niſi invicem obſtarent, …
ſuſtinetur. quod pace veſtr…
gè verius de Societate noſ…
ſu pronuntiâro, *f* quæ in…
tate fundata, & *ex mutua …*
rum conjunctione ita coagn…
eſt, ut quiſque totam Soc…
molem ac exiſtimationem…
re: tantaque Deo famul…
exſtitit conſenſio, *g* ut *u…*
humero, quidquid eſt o…
portare videantur. Corp…
manum, reſpectu membr…
Plinius *collegium naturæ*; …
ximus, *collegium gratiæ* vo…
quod collegiis Jeſu, aptè…
nire quis ambigat? ut ſi…
exercitu Thebano, cohor…
ſeu *compagnia amantium* …
rit, qui velut membra uni…
poris, invicem omni mo…
tulari, ſed & mori parati…
eadem etiamnum revixiſ…
hibeatur. Scio & florenti…
Minimorum ordinem, c…
flagrantem, nec ullum R…
ſum cœtum ſine hac di…
conſiſtere; ſed inſuper pe…
in omni familia, in om…
plica, in omni Chriſti…
congregatione, hanc ani…
conjunctionem ita vigere…
h ſupportantes invicem in ch…
frater ſororem, ſervus a…
uxor maritum, civis con…
nutrix alumnum, vicin…
num, figulus figulum; …
præclarè Auguſtinus: *i …*
amicum probat, quemadmo…
ris portatio. Sermocin…
blandæ amorem probant…
convivia, munera amo…

f Claud. Aquaviva ep, de pe…
rit fratr g Sophon h Ad…
i Aug de verbis Apoſt ſerm…

ur; *ſed nihil æquè, quemadmo-* *ieris amici portatio*. defectus, rfectiones tolerandæ ſunt, æ calamitates ac miſeriæ mu- cònſilio & auxilio ſublevan- æc menſura amoris eſt, *a tan- uiſque portat, quantum amat* bruta animantia hic nobis mento ſunt:,, *b* ſicut enim de vis, nonnulli talium cogni- nū ſtudioſi ſcripſerunt; cùm um ad Inſulā tranſeunt, ſic ſe inant, ut onera capitum ſuo- , quæ geſtant, in cornibus, er invicē portent, ita ut po- ior ſuper anteriorem, cervice jecta, caput collocet. & quia eſſe eſt, unum eſſe, qui cæte- præcedens, non ante ſe ha- , cui caput inclinet, vicibus ntur id agere, ut laſſatus ſui itis onere, ille qui præcedit, ōnes redeat, & ei ſuccedat, s ferebat caput, cū ipſe præ- ita invicē onera ſua portan- fretum tranſeunt, donec ve- it ad terræ ſtabilitatē. ita & cùm in hac vita, id eſt in hac ſumus, onera noſtra invicem emus, ut ad eam vitam, quæ t omni onere pervenire poſ- s. Hæc Aug : quæ ut à bru- l humanos mores traduca- proximi jactura onus eſt, mi calamitas onus eſt, pro- aupertas onus eſt, mulier ri- nus eſt, vir temulentus non nus eſt.

us bardus onus eſt, filia luſ- s eſt. quomodo ſublevabis? nverte te jam ad illud præ- ū: alter alterius onera por- , & ſic adimplebitis legem iſti. pauper eſt, dives es, onus illius paupertas eſt, ut tale onus" non habes, ſed habes onus divi-" tias: ſi bene intendas, onus eſt;" ille alterum onus habet, tu alte-" rum. quid eſt onus paupertatis?" non habere. quid eſt divitiarum" onus? plus quàm opus eſt habe-" re. porta cum illo non habere," portet tecū plus habere, ut fiant" æquales ſarcinæ veſtræ." Hoc di- lectionis officium præſtitit Jona- thas Davidi, dum non eſt paſſus ſe principe & opulento, amicum pa- ſtoris perſonam gerere. quare *d exſpoliavit ſe Ionathas tunicâ, quâ erat indutus & dedit eam* Davidi, *& reliqua veſtimenta ſua*. regiis ſe veſti- mentis, quibus ille abundabat, Princ. Iſraëlis expoliat, ut paſto- rem regio ornatu induat. quot tu- nicæ, quot chlamydes, quot togæ divitum onus ſunt, quæ pauperis nudi onus ſublevare poſſent? quot horrea, ſolaria frumento redun- dantia, onus veſtrum ſunt, quæ fa- melici ventris onus allevare poſ- ſent? quot auro & argento crume- næ, veſtrum onus ſunt, quæ homi- nis inopis ac mendici onus tolle- re, & te ſublevare poſſent. In hac vita, in via es, "*e* comitem habes, noli ſpernere, noli relinquere. nō" vides quantum portes? nihil por-" tanti & non habenti da aliquid," & comitem adjuvabis, & te rele-" vabis." Hinc alterum dilectionis offic., ex mente Apoſtoli conſeq.: *f ſi patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra*; feſtuca o- culum invaſit, ſcintilla in manum inſiliit, ſpina pedem læſit, dicto citius alia pro aliis ſunt mem- bra ſolicita, currunt, ſuccurrunt, damnum aut dolorem ut verè ſuum ac proprium ducunt. Au-

a Aug hom: 153, in Ezech. b Aug. de verb. Apoſt ſerm. 21 c Aug. de verb. Apoſt. ſer: 22

d 1. Reg. 18 e Aug. cit. f 1. Cor 12

guſtinum hîc diſertiſſimum auſcultate:,,*a* modicum pungit ſpi-,,na, & per parvum locum tenet,,in pede, vide quomodo illuc cõ-,,vertuntur omnia mẽbra, primò,,ipſa ſpina dorſi incurvat ſe, &,,deponunt ſe omnia membra.,,Numquid oculi ceſſant quærere?,,numquid aures ceſſant audire?,,fortè alii, qui vident, ubi ſit di-,,cunt: ecce ibi eſt; ſtatim hoc au-,,diunt aures, & ſequuntur conſi-,,liũ: ibi & oculi quærunt, & ma-,,nus operantur, & ut dixi, totum,,corpus incurvatur: non eſt cõ-,,munis calamitas omnibus, ſed,,per compaſſionem charitatis, o-,,mnia veniunt ad ſubveniẽdum. Spina hæc, ſeu tribulus, quæ vis tribulatio eſt, ſpina quælibet adverſitas eſt, quælibet ærumna eſt, quodlibet malum eſt, quod proximum miſerè exagitat & excruciat. Divitias quis crederet ſpinas, inq. Ambr., niſi ſapientia æterna ſic vocitaſſet? ſed noſtis quando acutiùs pungant, quando graviorem dolorem, & vivaciorẽ ſenſum ingerant? Nervosè Hugo Carenſis in Pſalm. 31. qui ſic de illis philoſ.: ,,divitiæ pungunt, dum acquirun-,,tur cum labore, cum habentur,,,pergunt per timorem. eum per-,,duntur pungunt (idq; acutiſſi-,,me) per dolorem. dum iis ſublatis hominem in extrema penuria ac inopia, velut in ſterili ſenticeto deſtituunt. de fide, de famâ, de bonis iſtius mercatoris, florentis illius familiæ, quacumque demum ratione; ſeu hominum injuria, ſed etiam amabili Dei providentiâ, actum eſt, niſi quis ſuccurrat, & ſpinam illam animo evellat. Tu abundas, & claudis viſcera tua,

a Aug. lib 50 hom. hom: 15

quomodo charitas Dei eſt i familiam afflictamnoſti, ubi pia, ſedula, numeroſâ prole, tus potatór omnia abliguri ſpinam in pede, ſeu in man bet, *b quomodo ſi ſpina na in manu temulenti.* Hunc a gem redigere ſtude: illam re. ſpinam evelle, manu gento unge, Omnis deniq rumna, ſpina eſt, quæ etian gem pupugit: *c converſus ærumna*: Hieronymus legit *ſatus ſum in miſeria, dum c tur ſpina.* Pſaltes regius nuum inter timorem & rem, veluti vepribus cinct talem illam Saulis haſtam, ſpinam inhærentem & an cruentantem metuebat, qu mabilis Jonathas, non ſuo dolore, ſed & præſentiſſim riculo, exulcerato Davidis a eximere, & à corpore a conatus eſt. Adjungo hîc ri hominis, opus Romanu dicam, Chriſtianum, qui no nam alteri, ſed vepreto inhærentem, generosè ſub Antonius Ruiz vir noſtræ tatis, *d* doctrina, virtute, quid deſit, labore imitatu gnos & Apoſtolicos viros vam Provinciam in Paragu pugnaturus Chriſto, com bus nonnullis Indis, amic Religionis fœdere conjun greſſus, nationem barbara ſtilem expertus, vitæ diſc ſubiit. liberatur charitate cujuſdam, qui ut vidit ca hoſte ſeptem Antonii co ipſumque brevi cædendu pto ejus galero, tunica &

b Prov. 26 c Pſal 31
d Nirenberg. Stromat. lib. 7

ntonium ſimulavit, quem
coegit, quo pio dolo de-
oſtes, prætermiſere Anto-
verum, inſectati ſimulatum,
omnem impetum efferæ
s in ſe concitavit. ſed qui
charitate Romanos, vicit
itate barbaros, *amor addidit*
dignus vivere, mori paratus
mico. cujus periculum ſuum
ebat, & ut ſuum amolieba-
quis veſtrum proximi peri-
n, ſuum ducit? quis in mor-
in morte ſuccurrere ſatagit,
vel apud ægrum pernoctan-
dormiſcit? & hic alter al-
s ſe membra clamitabit? *a*
ndite in populo quando ſtatur,
aliqua coarctatio, ſi alter al-
calcet, lingua dicit, calcas
num ipſa calcata eſt? quid eſt
quod ſonat, calcas me? ſi & ille
ndeat, libera es ô lingua, in ore
ocem habet: ego ſi calcavi, pe-
calcavi: ſed calcas me, cha-
dicit, calcas me compaſsio uni-
, & vinculum ſocietatis dicit.
s vicinium tuum, concivem
, proximum tuum concul-
pupillum injuſtè opprimi,
m ſimplicem & rectum à
ntioribus, ab invidis, de for-
s dejici, calce impeti, cur non
as in eos, *calcas me?* cur cau-
eorum non defendis, non
ocinaris? cur injuriam non
ulſas? audis ſuper menſam,
m viri Eccleſiaſtici aut ſe-
is peſſum dari, cur non cla-
, *calcas me?* amabo vos, ſi
n veſtrum à protervo ſcur-
in foro ad terram proſterni,
que pedibus inſultantem
eres, nonne ilico accurreres,
iam propulſares, filium eri-

peres? unicuiq; Deus mandavit de proximo ſuo. amorem exigit non qualem parentes filiis exhibere conſueverunt, ſed longè ſuperiorem. Etenim "*b*amor filiorum adhuc carnalis eſt: nõ enim eſt laudandus qui *amat* filios, ſed deteſtandus qui non amat: pro magno enim laudaturus ſũ in homine, quod video in tigride? ſerpentes amant filios ſuos, leones & lupi amant filios ſuos." Cave ne tibi objiciatur:

Mitius inveni quàm te, genus omne ferarum.

Anno 1580. Francofurti cùm incendium exortum eſſet, *c* flamma nidum ciconiæ afflavit. pro pullis parens ſolicita, properè ad flumen vicinum convolat, pleno aquam roſtro hauſtam, evomit. ſed cùm nil proficeret, circumvolitare, unguibus ac roſtro ligna decerpere: tandem alis ſuper expanſis, flammam ſuffocare ſatagens, ſe flammis illis, & amotis igne, unà cum pullis tumulavit. Is animus brutis animantibus eſt, eo affectu, proprio vitæ diſpendio, ſuis ſuccurrunt, quid homines? quid nos Chriſtianos, quid nos fratres, qui unum patrem habemus in cœlis, facere addecet, ut invicem ſuccurramus? Incendium fames eſt, incendium ſitis eſt, incendium bonorum vaſtatio eſt, incendium proximi extrema neceſſitas eſt, & nemo aquam affert, quam Sapiens pecuniam nominavit: *d ignem ardentem exſtinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccatis.* vides proximi ædes conflagrare, & po-

ag. lib. 50. hom. hom. 15

b Aug l. 50 hom hom. 18 c Camerar. hiſt c. 66 cent 3 ſaicuot. Inre l de Eſtas. cap. 13 d Eccl. 3

tes ſine gravi tuo detrimendo exſtinguere, & negligis, quid ſi à-quam, ſi ſcalas, ſi hydrias, quas in promptu habes, negâris, nonne immanis hæc barbaries cenſenda eſt? omni incendio gravior flamma, fames eſt, ut rectè Baſil *a ignis impetus breviter vitam exſtinguit, aut ferarum dentibus membra ſtatim decerpta intereunt; at fames diuturnius malum, lentius tabeſcit, ſenſim occidit.* Ignis ſuppellectilem & ædes depopulatur, ſed fames oſſa & vitam conſumit: ad has flammas, quæ viſcera, quæ membra tua adurunt, neceſſe eſt omnes humores corporis confluere. S. Thomas 1. Cor. 12. *uno membro languente, totum corpus quaſi langueſcit, & ad locum languoris confluunt ſpiritus & humores, quaſi ad ſubveniendum. ſimiliter debet eſſe infidelibus.* humores corporis tui, vaſa caveæ tuæ ſunt, vino & optimâ cereviſiâ redundantia.

a Baſil hom 8. in divit. avar.

§. II.

Ionathas & David perfectam mutuæ dilectionis exemplar: proximum diligendum, ſic ut te ipſum demonſtrant.

Lilius Giraldus iconem antiquam inveteratæ amicitiæ exhibet: *b* pingebatur, ait, juvenis detecto capite, rudi tunicâ indutus, in cujus fimbria, ſcriptum erat, *mors* & *vita.* in fronte, *æſtas* & *hyems*, habebatque latus apertum, digitum verò cordi intentum, cum hac epigraphe: *longè & propè.* ſuperat picturæ

b Sytagma l. hiſt. Deorum.

hæc brevis expoſitio. Ju
forma delictionem ſemper
rentem indicat nudum ca
fidele ac perhumanum c
quium. rude indumentum,
rantiam laborum. vita & m
ſocietatem perpetuam. æſt.
hyems, proſpera & adverſa
tus apertum, candorem &
plicitatem; nudum cor, an
exhibitionem. longè & pr
ejuſdem in omni loco con
tiam.

Hujus imaginis verum &
vum ectypon habemus 1.
18. in Jonatha & Davide,
rum dilectio ſemper viren
vegeta, amor officioſus ad
nia, tolerantia laborum, ſoc
perpetua, nec vitâ nec mort
paranda, ut meritò diſertiſſ
Aëlredus hic exclamet :
pulcherrimum veræ dilectionis
culum; ubi amans fit alter, &
ter fit ipſe, & ipſe per alter
in ſe ipſum redit, altero per
ſum & in altero relucente;
n ma quippè *Ionathæ congluti*
eſt animæ David, & dilexit
Ionathas quaſi animam ſuam
quo conficitur, ut quis verè
gat proximum ſicut ſe ipſum
ut alterum ſe, debere per
ctionem fieri quaſi unum
illo: nam *charitas* ſic dicta,
chara unitas, *e* inquit D. Ju
Amoris hoc artificium con
tis animos, non ut falſus P
commentus eſt, duos à Vulc
exoraſſe corpora in unum
flari; non enim corporum u
nem hic amor affectat, ſed
morum, ut idem probet, i

c Aëlredus de amicit. ſpir. cap
d 1 Reg. 18 e B Laur. Iuſtini
nat B Vi g

op

, idem velit, idem nolit, alter: ut quantum poſſu- ſicut in divinis perſonis di- hæc eademſunt, ita Chriſto tante, omnes Chriſtiani *ſint ſicut & nos* (inquit) *unũ ſumus.* poſitè Hier. Comm. in Mich. , interrogatus quidam quid amicus, reſpõdit, alter ego. e Pythagoræi duo, vade ſe cẽ tyranno dederũt, de qui- Cic. eſt is amicus quidem, eſt tamquam alter; idem: al- im enim acquirit, cujus ani- m ita cum ſuo commiſceat, fficiat penè unũ ex duobus. amantum privilegium, ut al- go dicatur. Poſt illam tribus is partam de Dario victo- , Syſigambis devicti Darii , cum filiis ad gratulandum andro fortunam ſuam, inca- venerat; *b* dum verò ob- a haberet Hepheſſionem, qui rmâ, & habitu præſtabat, pro Alexandro ſalutavit: onita deinde erroris, cum re ſe excuſanti, dixit Ale- er: nullus hic error eſt, nam *pheſtion Alex. eſt.* Quæ ſi cha- itas, ethnicos inter reperta uid ni inter Chriſtianos, in- ratres, inter ſanctos? quod g. patriâ Nazianz., de dile- ne ſua, cum Baſilio Magno te- r eſt: „*c* Aberat, *inquit*, invi- , ſola æmulatione flagraba- is. Hoc utiq; certamen non u- primas ferret, ſed uter alteri mas cederet (*ut Ionat. dixit vid*: *d* tu regn. ſuper Iſrael: ego ero tibi ſecundus) uterq; im alterius gloriam ſuam du- cebat; una utriq; anima, videba- " tur duo corpora ferens. Quod ſi " minor fides iis habenda eſt, qui " omnia in omnibus poſita eſſe " ducunt, quod dicebant Emped. " & Anaxagorus; At nobis certè " credendum eſt, quod uterque in " altero, & apud alterum poſiti e- " ramus. " ut de illis celebrari poſ- ſit illud Poëtæ:

e Qui duo corporibus, mentibus unus erant.

Exſtat quidem illud Bernardi: *omnes conſanguinei ſumus in San- guine Chriſti*; *f* Sed fortius vinculum fortè cenſebitur, dum Chriſtianos omnes, fratres ſuos affirmare non dedignatur: *g omnes vos fratres eſtis*; in quo ſi etymon ſpectemus, quid alter alteri charitatis debeat, facilè aſ- ſequemur: *Frater* enim, ut Fe- ſtus & Agellius ait, ſic dictus quaſi *fore alter*, imò *verè* alter, ut quodcumque uni accidit, aut lau- dis aut ignominiæ, damni vel lucri, doloris aut gaudii; pericu- lum aut ſalus, imò mors vel vita, ea alteri obtingere, in altero læ- tari, triſtari, periclitari, vivere & mori videantur. Annus ſuperio- ris ſeculi quintus, ſupra octogeſi- mum primus, opinor, vidit eò ſe fraternam pietatem attollere, ut altiori eam ſtetiſſe faſtigio, nulla retrò ætas memoret, nulla fortè viſura ſit. *h* Navigantes in Indiam Ximenios fratres, Gaſpa- rem & Ferdinandum, immani- bus quaſſata fluctibus, & lacera navis, medio in oceano deſtituit, cum reliquis vectoribus. Deſi- liere plerique in lembum, qui

Ioan. cap 17. b Plutarch in Alex G eg. Naz orat. de laud. Baſil 1. Reg. 23

e Ovid. 4. Triſt. eleg. 4 f V. Corn. in canon pag 311 g Matth. 23

h P. Rho. var. virt. hiſt. l. 4. c. 4. §. 15.

onerariis ſemper adeſt; ſed tanta vis mortalium jam erat, ut lembus haud dubiè, vel placido mari eſſet abſorbendus, niſi jactu corporum exoneraretur. in hac tanta deſperatione, ſortes jaci placuit, attonitis omnibus, capitique ſuo timentibus, fera lis deſignatio Gaſparem Ximenium morti deſtinat, nec ille abnuebat: ſed objecit Ferdinandus natu minor, vociferans: enimverò non paſſurum ſe, ut Gaſpar ſpargeretur in fluctus; ſi exonerato navigio ſit opus, vicarium ſe caput ſuum offerre. Contra Gaſpar, cui ſatis ſi in altero ſuperſtes foret, ſibi perire ſorte datum, viveret ipſe diutiùs, qui tardiùs incepiſſet. Sed fruſtrà, felicior eloquentiâ Ferdinandus fuit, perſuaſitque reliquis ut ſe victimam publicæ ſalutis dederent. Itaque omnium comploratione in undas abjicitur, trecentis ſupra ſexaginta à terra paſſuum millibus. Haud paſſus eſt Deus tantam charitatem flumine obrui: *a nec aquæ multæ potuerunt exſtinguere.* vires & animos amor dabat, ut diem pene totum natando, lembum ſequeretur. Tunc verò pudor navigantibus obortus, & unius corpuſculi pondus, minoris momenti viſum. adnantem læti excipiunt, ac mari malacies reddita eſt.

b Nobilis hæc eſſet pietatis rixa duobus,

Quod pro fratre mori, vellet uterque prior.

Anima Gaſparis, *conglutinata* erat animæ Ferdinandi, hic in illo vivere, alter in altero mori videbatur. gluten h (quod utinam cujuſvis fami urbis, & orbis univerſi ani conjungat) non aliud q charitatis cenſetur; ad hanc rò virtutem B. Petrum C Damian. ſic paucis horta *c ſinceræ dilectionis glutino co ſcat.* quo fiet, inquit Bern dus, ut *nihil à foris vos contur aut contriſtare poſſit, ſi intus uniti eſtis, & fraterna pace ga tis.* quemadmodum in vaſta totius orbis illuvie, inter ve rum turbines, oceani minas, c iras, arca glutine ſuo, ſeu bitu ne munita, intrepidè ferebat & intus mutua pace gaudeba ubi è contra ſi Noë in uxore frater in ſororem, nurus in crum, leo in vitulum, lupu ovem, vulpes in gallum, aq in columbam inſurrexiſſent, lunca latronum, & cavea a biſſimæ lanienæ extemplò ex tiſſet. Quiſquis hæc audis paterfamilias, domi arcam bes, rimas agit, ubi glutem a ris deficit. ſpelunca latronum ſi parens velut *d leo in domo ſ evertens domeſticos ſuos,* ſi n lier iracunda: *non enim eſt ſuper iram mulieris; commor leoni & draconi placebit, qu habitare cum muliere nequam.* C ſam noſtris cur *e Ionathas expe vit ſe tunica, & dedit eam D vid, & reliqua veſtimenta ſu* celebris interpres hanc unam a ducit, *f* quòd cùm anima Iona thæ conglutinata eſſet animæ David, illum ut alterum ſe dilexerit, atque adeò in eodem

a Cant.8

b Mart.lib.8.Epigr.

c Damian exhort, ad char.tr.de p fect Bern.ſerm.29. in Can

d Eccl,25 e I,Reg.18 f Nierenb Stromat, lib,7 cap,8

,,hab

abitu videre deſiderârit: po-
uit, inquit, Jonathas Prin
eps Iſrael, auri & argenti
im, gemmas & monilia, pri-
nitias amoris tradere amico,
ed maluit veſtes. quæ libera
tas, myſterium amicitiæ fuit:
er hanc ceremoniam conſe-
ravit Davidem, *a* alterum
e. Ubi rectè ſubjungit, ab a-
niciendo amicos, aut ab ami-
is amicire derivatum eſſe. Er-
it itaque Plato, dum deſcri-
rus amorem, *b* Socratis ha-
u & vultu eum expreſſit;
nathæ veſtitu, & lineamentis
ngere debuiſſet.

Soror junior ornatior eſt, gra-
ſior eſt; filius natu major
endidiùs induitur, liberaliùs
betur: ſi animi conglutinati
t, ſi diligis eum ſicut te ipſum,
ut animam tuam, tunicam
lymitam ei non invidebis; ſed
hanc, & omne bonum illi,
ut tibi ipſi congaudebis, juxta
inum illud Pauli monitum: *c*
loriatur unum membrum, con-
udens omnia membra. Hoc D.
ryſoſtomus declarat uſu quo-
iano, quo videmus, ſi ca-
t coronetur, omnes partes
norari, totum hominem ex
ari. *d coronatur caput, & to-*
homo glorificatur. lingua ge-
roſo vino reficitur, & cœtera
mbra vigent, ac lætitiâ ge
unt. *vigor,* inquit, *unius mem-*
, in juvamentum cedit aliis mem-
is. ſtomacho refecto, omnia
mbra inſtaurantur; ut præcla
apologo Menetius docuit, quo

Romanam plebem in partes diſ-
ſectam univit.

Utiliſſimam hîc praxim adfert
Auguſtinus: *e Sic ergo & tu con-*
gaude illi, cui Deus aliquam gra-
tiam dedit, & potes in illo, quod in
te non potes. ille habet fortè virgini-
tatem, ama illum & tua eſt; Ite-
rum, tu habes majorum patientiam,
diligat te, & ſua eſt. Ille poteſt ſatis
vigilare, ſi non invides, tuum eſt
ſtudium ejus. tu forte poteſt am-
pliùs jejunare, ſi amat te, ſuum
eſt jejunium tuum. hoc ideo, quia in
illo tu es: per proprietatem enim
non es tu, per charitatem tu es. Ita
& tu, vicini tui lucro gaude, &
tuum eſt. honorem, dignitatem
adeptam gratulare; & tua eſt. ſtu-
dia proximi ac conatus lauda,
& tui ſunt. 1. Reg. 19. *locutus*
eſt ergo Ionathas de David bona, ad
Saul patrem ſuum. Hoc alterum
ſinceræ dilectionis officium eſt,
ut Francus quidam diſertè do-
cuit; *f* tribus hiſce amorem
comprobari: 1. *honoranda ami-*
cum præſentem. 2. *laudando abſen-*
tem 3. *juvando egentem*: incredi-
bile enim eſt, quàm afficiat, ſi
intelligat ſe abſentem ab altero,
quem ſubinde ſuſpectum habet,
luculenter collaudatum. hic a-
moris genius eſt; nihil in ama-
to, niſi laudabile cernit, quia ut
aurens Orator ait: *g perfecta cha-*
ritas aliis aureis, omnium, quos com-
plectitur, vitia tegit. quo fit, ut
nihil umquam carpat, nihil ſu-
gillet, nihil exſibilet, nihil cen-
ſuret; atque adeo lingua lingat,
& neminem lædat. quod de ſe
Hier. ſincerè tulit elogium: *h ve-*

a Idem cap. 11
b Plato in Sympoſio
c 1 Cor. 12
d S. Chryſoſt. hom 3 in 1 ad Cor. 1. 4
S. Thom. in 1. Cor. 12

e S. Aug. lib 50. hom hom. 15 f I cys
Garon chaſſe ennuy cent. . §. c. 5.
g Chryſoſt cap ult. in 1 Cor 13. 7
h Cit Suar. l 9. de Relig. c. 1.

minem ſpeciatim ſermo meus pu ſavit. quod utinam quiſque noſtrum uſurpare poſſit in convivio, in foro, in navigiis, in rhedis, in quovis hominum congreſſu: *neminem ſermo meus læſit:* ſplendidum enimverò præ jejunio, eleemoſyna, cæteriſque bonis operibus poſt fata elogium: ſi quidem qui *in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir,* Jacob. 3. qui nemini umquam nec verbo, nec facto, dolendi, nec ingemiſcendi anſam præbuit. Quod de Ethnico commemoratur: Pericles Dux & orator nobiliſſimus, *a* cum remp. Athenienſem 40 annis feliciter & prudenter gubernaſſet, lenta tabe conſumptus, ad extremam vitæ lineam pervenit. Eique jam propè animam agenti, præſtantiſſimi cives & amici qui convenerant, virtutes bellicas, res geſtas ac victoriarum palmas commemorabant: quos interrumpens Pericles, emortuâ voce, miror, inquit, hæc à vobis commemorari, quorum partem fortuna, partem aliena induſtria & militum robur ſibi vendicat, & quæ pluribus ducibus obtigerunt; quod verò præſtantiſſimum judico, prætergreſſi eſtis; *nemo ex omnibus civibus, mei causâ pullam veſtem induit;* voluit dicere, nemi nem umquam prudens aut volens læſi, nemini cauſam doloris, exacerbationis, aut afflictionis animi præbui. O ſi mercator, cauſidicus, ſenator, ô ſi hoc quiſque noſtrum moriturus liberè pronuntiare poſſet! *b* (*nulli dantes ullam offenſionem*) quicumque ille eſt, hanc brevem ſed lauda-

a Plut. in Pericle. *b* 2. Cor. 6

tiſſimam, in qua omnia con... nentur, panegyrim merebitu... quam Ambroſius in ſuo... Theodoſii Imper. attulit: *dilex...* Quod ſibi jure optimo Elogiu... meruit homo Societatis, Jo... nes Baptiſta Romanus: *c* na... fragium hic paſſus, fluctuabat... bulæ innixus & vicino cum ſi... ctu natans luctabatur homo J... dæus, cujus in periculoſiſſimo... lo rerum articulo, ſalutem ſ... minimè negligendam ratus, ... Chriſti fide amplectenda co... pellat: Sed fremente mari, a... diri quî poterat, ergo ne au... liantem ſperneret, qui mome... tem non audiebat, tabulam J... dæo concedit, pactus, ſi enatar... baptiſmum; ipſe interim fi... tabula, charitate vectus, litt... occupat, & paulò poſt Judæu... appulſum ex aquis eripit, ut n... lioribus mergat & ſalvet. ... ipſos rubri maris gurgites felic... patres tranſnataſſe non dixeri... nam quod illi adumbrârunt, ... recepta ſalute coloravit. Denic... ut eò, unde exortus eſt, ſer... noſter revertatur, verus ama... vivit in amante, juxta celeb... illud axioma: *anima magis eſt...* *amat, quàm ubi animat,* de quo... Albertus Magnus: *d* trahit... mor amantem ſe, & colloca... eum in amato, faciens ei inti... miſſime adhærere: *plus enim* *eſt anima ubi amat, quàm ubi ani* *mat:* quia ſic eſt in amato, ſe... cundum propriam naturam, ... rationem & voluntatem; ſed... in eo quòd animat, tantum... eſt ſecundum quod eſt forma...

c P. Rho. variæ virt. lib. 2 cap. 3
d B. Albert. M. lib. de adhærendo ... cap. 12

3. Quo...

ıod etiam brutis convenit. x quo quis rectè concluſerit, ctiorem inter amantes, quàm pus inter & animam unio- n reperiri. *a Ecce igitur quàm um & quàm jucundum, habita- fratres in unum.* Quæ divinus ctor Aug. de viris Religioſis onens ait : *qui ſic vivunt in unum, ut unum hominem faciant : ut ſit illis verè, quod ſcriptum eſt, una anima, & unum cor. multa quidem corpora, ſed non multa animæ, multa corpora, ſed non multa corda.* Ut neſcio quo nominis omine illud Anagramma, *Ionathas & David*, HODIE UNITAS DATA EST, veriſſimum hîc comprobetur.

a Pſal. 132

EMBLEMA XLVI.

Ut quid cogitatis mala in cordibus veſtris? Matth. 9.

ANIMUM PICTURA PASCIT INANI. a

DOMINICA DECIMA OCTAVA POST PENTECOSTEN.

De Malitia cogitationum, quæ in animo, velut ſpecies in cubiculo obſcuro per anguſtum foramen, quaſi per oculum, relucent.

§ I. ABOMINATIO DOMINI COGITATIONES MALÆ.

§ II. *Quæ cogitatio peccaminoſa, & quinam ab ſolam cogitatione damnati.*

§. III. *Cogitationes pravæ continuò repellendæ, Deo per Prophetam commonente* : AUFERTE MALUM COGITATIONUM VESTRARUM AB OCULIS MEIS. c

a Virg. I Æneid. b Prov. 15 c Iſa. 1.

DOM

OMINICA DECIMA OCTAVA POST PENTECOSTEN.

Ut quid cogitatis mala in cordibus veſtris. Matth. 9.

Ompertum eſt, quemadmodum ſtupendo naturæ artifico, elegantē formâ juvenē, reipſum ſi velis, horto inambulantē, cū ipſo viridario, mni florum varietate, nullo bito colorum ſucco, nullo pelli adminiculo, nullo pretii, peræ leviſſimæ impendio, tam ē exprimere valeas, ut ne pilus ti, nec frons nemori, in hac ulâ deſiderari queat, quo à totypo ſuo diſcrepare videaidq; facilitate ac felicitate tanit punĉto temporis imaginem ic, omnibus lineamentis abſoſſimam, oculis etiam amici abtis proponans: cui, quod ipſe ıteſtaberis, longè Protogenis yrum, Zeuxidis uvas, Apellis ıum, Thimantis Iphigeniam ıcedete neceſſe eſt.

Hujus perquam elegantis piıræ experimentum, Franciſcus guillonius, *a Mathematicarum tium in paucis eruditiſſimus*, tradit: ex quo, inquit, ſpectator ın mediocrem hauriet voluptatem Conclave ita occluſum ſit, ut nullum omninò lumen admittat, præter orbiculare foramen, quo feneſtra pertuſa ſit. Hinc aptetur vitrum circulare ex tubò optico, ſeu conſpicillis quæ augent. His ita comparatis. charta candida intus vitro objiciatur, ea diſtantiâ, quâ radii ſolares nati ſunt in unum coire. Hic quæcumque foris ſunt, propriis velut coloribus depicta, in chartâ conſpiciētur, non ſine magna aſpectus illecebrâ atq; animi oblectatione, nihilque à re ipſa magno diſcrepabit, niſi ſola magnitudine & ſitu: omnia enim inverſa ſpectantur? ita, inquit, plebem imperitam circumvenire ſolent vani quidam præſtigiatores, qui jactant ſe poſſe Dæmonum ſpectra ab inferis evocare, & ſpectantium oculis ſiſtere: quod ut præſtent; introducunt curioſos illos in obſcurum conclave, quo per exilis vitri urbem, radius dumtaxat aditum rimatur; ibi ſilentio ſeverè indicto, ſimulatiſque myſteriis rerum ac verborum, atque adeò exſpectatione ipſa, dæmonem mox adfuturum denuntiant. Interea clanculum de eorum ſodalibus unus dæmonis perſonam induit, quâ is vulgo pingi ſolet: tum is foris eo obambulat loco, ex quo ſuus & color & figura per vitreum orbem, in conclave transfundi poteſt. Rebus ita callidè comparatis ſilentium ſeverius imperatur, quaſi prodi turus ex inferis genius; hic pallere alii, alii ſudare metu rei eventuræ. Profertur candida tabula, opponiturque radio, & ecce prodit in ea dæmonis ſimulachrum obambulantis ſpecie; cernunt timidi, intuentur,

e Biblioth. ſociet. P. Aguil. opt. l. prop. 42

tuentur, contemplantur. Ita ſi collibitum, alia ſpectra ac feras adterriculamentum objicere conſueverunt. Non abſimiles profectò in arcano mentis conclavi, ab omni hominum, imò & dæmonum, ac Angelorum conſpectu, per oculum veluti per orbiculare vitrum immiſſæ ſpecies, ſeu imagines rerũ (quos cogitationes appellant) exhibentur; quas in quibuſdam amœnas, caſtas, ſanctas, divinas; in aliis tetras, obſcœnas, vanas ſacrilegas mens ipſa, ſeu imaginatio effingit atq; depingit. Quod ſtilo ſuo Seleucienſis Antiſtes Baſilicè pertractavit, dicẽs: *a* „mẽs noſtra „velut pictor eſt; in anima, velut „in tabula, cogitationes prout „vult format. Et ſicut pictor quod „in obſcuro pinxit, poſtea in medium profert, & deducto velo „ſpectandum proponit; ita poſt „vitæ exitum, corpore velut velo „amoto, ea quæ à ſe in anima ceu „tabulâ, picta ſunt in occulto, in „lucem prodibunt; tunc videre erit animæ tabulam variâ hiſtoriâ refertam, & omnibus inſpectaculum propoſitam: ſi igitur „ex divinis literis hiſtoria, & virtutes conſpecta fuerint, laude „dignus judicabitur. Si animus puellæ, in ſe Agnetes, Cæcilias, Thereſias expreſſerit; ſi mens Adoleſcentis, Alexios, Caſimiros, Aloyſios efformârit, *laude dignus* erit. *Si verò turpes & indecoræ, turpibus hiſtoriis, monſtroſâ ſpecie apparuerint quanto, Deus bone! pudore ac confuſione pictor dignus judicabitur?*

a S. Baſil. lib. de vera Virgin

§. I.

Abominatio Domini, cogi[tationes] malæ. Proverb. v. 26.

Teterrima orbis ſpectra c[...] dæmones, ſic olim Tertul[...] nus depinxit: *b quorum tot ſunt [ve]nena, quot ingenia; tot pernicies [...] ſpecies; tot dolores quot colores.* [...] velut unâ fideliâ, perverſæ c[...] tationis turpitudinem ad um[...] vit. Hæc enim verò, na[...] præcellentes illas, ſupra o[...] quod humanum eſt, intellig[en]tias, gratiæ inſuper ſplend[...] condecoratas, momento tem[po]ris, in tartareas atque adeo [ter]rificas belluas commutavit.

14. Anteſignanus eorum, *dic[...] in corde ſuo, in cælum conſcend[...]* Ubi Doctor Angelicus: *cogita[...] uſurpare locum divinum*; & fœd[...] illam intolerandæ ſuperbiæ i[ma]ginem vixdum in ſe expreſſe[rat] cum è veſtigio, ut idem doc[...] *improperans* Deus *ſuperbam cog[ita]tionem*, Luciferum cum ſequa[ci]bus, qui cœperant quoq; *cogit[...] ſublimia gloriantes*, ad inferos [...] turbavit. Hanc qui graviſſima[m] cataſtrophen expenderit, non [...] veriſſimum illud Sapientis o[ra]culum agnoſcet; *c ante ruin[am] mala cogitatio.* Quâ ſolâ quotid[ie] tot Angelicæ mentes ac intege[r]rimæ animæ, in execranda mo[n]ſtra converſæ: atque omnes vi[r]tutum ac ſanctiſſimarum cogit[a]tionum imagines, quas per ann[os] 30. 40. 50. in ſe animus expreſſit una quandoque ſuperbiæ, iracun[...] diæ, gulæ, luxuriæ admiſſa ſp[e]cies

b Tertull de Scorpiaco c. 1
c Prov. 16

, ſpurciſſimo veluti cœno
ſus inficit, ac omnino detur.
. Dabitis, ſpero, vos, hic mihi
iam Auditores, ut in re gra-
ima, facinus addam paulo qui-
nfeſtivius, maximè tamen ad
n præſentem accommoda-
a.

Fuit ſuperioribus ſeculis Bona-
cus, cognomento Buffalmac-
, pictor inter primos nobilis,
tque ex iis unus, qui pictu-
n ex Italia pulſam immanitate
iorum, exſtinctamque penitus
ocârunt. Hunc Aretinus Anti-
s, non prece minus, quam pre-
conduxit, ut ſacram ædiculam
ſacellum in templo ejus urbis
ximo, coloribus exornaret. Er-
, ut erat ingenio non tam ad
æſtum, quàm ad gloriam præ
ti, factoque: magnis animis
n aggreſſus, totam excuſſit ar-
m, ut opus ea in urbe perfe-
iſſimum, velut obſidem im-
ortalitatis abſolveret. Verùm
magnis inceptis, magnæ ple-
mque interpellationes obve-
iunt, accidit aliquando, cum ex-
iore veniſſet ad tabulam, ut
nimadverteret quantum in ea
ictum heſterna die, expreſſumq;
ierat, alterius manu deletum,
ituras & maculas, quaſdam quaſi
ulnera inflicta corporibus: ver-
o, totum opus infectum ex fa-
to. Exarſit ilicò ad tam fœdum
pectaculum Bonamicus, & multa
ecum de non ferendâ injuriâ, de-
que ipſo auctore meditatus; de-
num quod æmulis in urbe non
areret, ne turbas malo ſuo exci-
are cogeretur, ſtatuit ex ingratâ,
t ajebat, urbe diſcedere; ſed ab
humaniſſimo Præſule, verbis amiciſſimis delinitus, perſuaderi paſſus eſt ſibi, ut rem iterum non ſine ſpe melioris exitus aggrederetur. Sed ante fidos aliquot ſtipatores, velut ſuccenturiatores in latebras inſidiaſque conjecit, ut ſi quem ejuſmodi fraudis artificem in ſcelere deprehenderent, ilicò erumperent, & arreptum penicillis paulùm longioribus, hanc artem dedocerent. Ergo reſtitutâ in priſtinam venuſtatem pictura, non multum abiit temporis, cum obtulit ſe facinus ipſum, pro quo tam ſtrenuè excubabant. Nam dum abſente artifice excubitores operam navant, ecce tibi pedum ſtrepitus audiri, illi arma pariter expedire, occupatiſque hinc atque hinc locis, fugam præcludere: cum adeſt in tempore maleficus injuriæ molitor ac doli artifex, ſuique pariter ac hoſtium ſecurus prorepit in medium, tabulatum aſcendit, opus aggreditur. Quid exſpectatis auditores? Simiolus, ſimiolus, quem in deliciis habebat Antiſtes, inventus eſt auctor injuriæ. Is cùm ſæpe Bonamicum dum pingeret, obſervaſſet, ut eſt ad imitandum ſolertiſſimus, voluit abſentis Magiſtri ſuſtinere partes; vaſcula itaque, conchulaſque colorum confundebat, & nulla lege illinebat: quo viſo, excubiæ in riſum ſolutæ ſunt. Sed non riſu ſolvenda eſt venuſtiſſimarum gratiarum & pulcherrimarum in animo imaginum jactura, quæ à ſtygio illo ſimio, divinam manum indignante, turpiſſimè commaculatæ ac pollutæ ſunt. Quàm primum enim homo lympha baptiſmatis ablutus eſt, ilico animi tabula, candore gratiæ colluſtrata,

a Guiniſius allocut. progymnaſt 4

ta, primam in ſe, eamque elegantiſſimam effigiem efformat; inſtantillo, quo primum perfectæ rationis uſum adeptus eſt: ſiquidem hæc D. Thomæ ac Thomiſtarum, aliorumque doctorum ſententia eſt: *a* præceptum diligendi Deum, quemlibet obſtringit, ut hoc primo tempore ſeſe ad Deum ſuum, per actum amoris convertat; & hanc primam cogitationem, picturam ſanè omni pretio ſuperiorem, in ſe exprimendo, divinis oculis proponat, ipſum audite: *b primum enim, quod occurrit homini diſcretionem habenti, eſt, quod de ſe ipſo cogitet, ad quem alia ordinet, ſicut ad finem. Hoc eſt tempus, pro quo obligatur ex Dei præcepto affirmativo, quod Dominus dicit; convertimini ad me, & ego convertar ad vos.* Scio alios aliter ſentire, atque hoc præceptum, ut paucis exploratum, ita in tenera hac ætate, ut plurimum non obſervari; iſtud tamen parentibus potiſſimùm inculcandum eſt, nihil utilius, nihil Deo gratius liberis inſtillari, eoſque edoceri & aſſueſcere poſſe, quam Deum ex toto corde, actu elicito diligere: ſciſcitando ubi Jeſulum ament? An Jeſulum diligant pluſquam ſe, & omnia? quem amoris actum, in longum vitæ tempus, citra grave peccatum differri non poſſe, Theologi teſtantur. Quare ſi quis fortè per omnem vitam, nullum ejuſmodi actum elicuerit, ignorantia hactenus excuſare potuerit; ſed quam primum Deum ex toto corde, & tota mente: hoc eſt, *c* ex *toto*

a Navarus, Sotus, Tolet, Rodrig, apud Fagund, in præcept decal.
b S. Thom 1 2 q. 89 a. 6, ad 3
c Magiſter ſent,

intellectu diligat, & ut Aug. [...]net: "*d* omnes cogitationes [...] & omnem vitam, & omnem [in]tellectum in illum conferat [...] quo habet ea ipſa, quæ confe[...] verùm enim vero‵ne hæc ſ[...] vulgi captum, Theol. magis, q[...] populariter diſceptemus: ne[...] dubium eſſe poteſt, plures ca[...]diſſimas mẽtes reperiri, quæ [...]leſtis illius pictoris ductu, ab[...]eunte adoleſcentia quaſi in [...] tabulâ, ſanctiſſimas cogitatio[nes] imagines in ſe effinxerunt: [...] videre in quibuſdam puella[...] mentibus, ſpecies Agnetis, C[...]liæ, Virginis Matris, ac dilect[iſſi]mi ſponſi. In adoleſcentibus [...]mam, Aloyſii, Ædmundi. Al[...] in his & illis, variarum virtu[tum] colores, ac divina quædam li[nea]menta expreſſa. Teſtem ha[...] Ambroſium l. 6. hexam. c[...] ubi ſuavi melleoq;, ut aliàs ſo[...] eloquentiæ fonte, hæc pauca [...] aurem & animum immittit, [...] picturam ab arte & artifice co[m]mendet: *pictus es ô homo, & pic[tus] à Domino Deo tuo. Bonum ha[...] artificem atque pictorem. Noli [...]nam delere picturam, non fuco, [...] veritate fulgentem, non cerâ [...]preſſam, ſed gratia* Dei. *Noli toll[ere] picturam* Dei, *& picturam meret[ri]cis aſſumere. Grave eſt enim crim[en] ut putes, quod melius te homo* ([...] melius te dæmon) *quàm* D[...] *pingat. Grave eſt ut dicat de[...] Deus: non agnoſco colores meos, n[...] agnoſco imaginem meam.* Omne[m] ſplendorem, omnem eleganti[am] omnem venuſtatem præſtant[...] illius tabulæ, ſtygius ille ſimi[...] unica venereâ cogitatione, q[...] homo delectatur, adeò fœdè co[...]

d Aug. l 1. de Doct. Chriſt c. 22

ſpurc[...]

:cat,ut veriſſimè Aug. pronunit: *a Nihil hac picturâ dicunt ignominioſius & deformius, & minus bonorum ferre poſſit aſus, & verum dicunt.* Quid, quod pſo naſcentis mundi exordio, :ntes noſtri in altiſſimam om n miſeriarum ruinam univer genus humanum induxerint, immiſſam per Angelos malos itationem, Eva mente excipi- ,ſe & virum ſeduxit, ubi Aug. *berum eſſe* aſſerit *ingeſtam cogionem ac ſenſum reſpuere, aut coationi conſenſum præbere. Debuit non conſentire, etſi non potuerit ſentire*; Quem aſtum diaboli ſerpens, toties etiamnum upat, quoties cogitationem lucam Evæ, id eſt carni, moven imaginationem ingerit, quæ ſuali delectatione pellecta, ad ctum trahit ſpiritum, utpote ijugem chariſſimum: atque :ò ubi tres illi conſpirant; dæn, caro & ſpiritus, nihil non li cogitant & factitant. Ita fit, od homini illi agreſti accidit, i colubrum frigore rigentem prudens ſuſtulit, & domum atum fornaci admovit: hic ubi aluit, virus cum viribus reſumt, totamque deinde domum fecit. Noſtis quàm latè cogitaones ſerpentes, venena ſua difderint? non domum unam, n urbem, ſed orbem univerm infecerunt, nec virus expiari, ſi omnium exitio, ac generali taclyſmo potuit Gen.6. "Vidés Deus quòd multa malitia crevifet in terra, & cuncta COGITATIO cordis, intenta eſſet ad ma um omni tempore: debebo, *inq.* *&c. Hîc Chryſ.*: magna, *ait*, horum verborum ẽphaſis, non dicit aliqua cogitatio, ut diverterent quandoque ad bonum, ſed cuncta cogitatio. Et cordis inq. cogitatio, quaſi diceret: non ex ſubreptione, ſed ex corde cogitabant. Idq; omni tempore, per ſingulas horas, in hoc ſtudium ſuum collocabant. Nec ſemel & iterum vel fortuitò, ſed omni tempore. Quid verò poſt has cogitationes: omnis caro corrupit viam ſuam, &c." Ita unum malum, crevit in omne malum. Porrò iſtud velut novo diluvio, uberrimis digniſſimum eſt lachrymis: hac noſtra noſtra ætate, in hac urbe, in hoc cœtu non paucos reperiri, quorum *cuncta cogitatio cordis intenta eſt ad malum omni tempore*; ſive ruri, ſive domi, ſive in foro, ſive in templo, ubicumque degunt, has ſordes animo volutant, hæc ova aſpidum fovent, quæ non in unum regulum erumpunt. Novi virum Lovanii, naturalium rerum ſtudio impenſius deditum, cætera inter experimenta, ova ſeu ſemen lumbrici, pixidi incluſum per dies aliquod admoto pectori foviſſe, ac tandem ex hoc ſemine, maximè varia inſectorum genera prorupiſſe, vermes, culices, cyniphes, muſcas, omnes inter ſe formâ & colore diſcrepantes, quod ut ad animum referas, *c pravas cogitationes*, inquit S. Nilus, *ſemen diaboli exiſtima*, ex quo ſemine, quot & quanta genimina viperarum pullulent, Matthæus & Marcus teſtantur: *d de corde enim exeunt cogitationis malæ*; ex his verò: *humicidia, adulteria, fornicationes,*

a S. Aug. l. 5 de civit. c. 20
b Aug. l. 3 de l. b. arb. c. 25

c S. Nilus in paraeneſ.
d Matth. 15.: Marc. 7

furta,

furta, falſa teſtimonia, blaſphemia, avaritiæ; nequitiæ, dolus, impudicitiæ, oculus malus, ſuperbia, ſtultitia; & addit Marcus : *omnia hæc mala ab intus procedunt.* Ubi Auguſt. *a nihil eſt certè iſtorum malorum, quod cogitatio non antecedat mala.* Quæ cùm ita ſint, nemo quiſquam mirabitur, omne ſtudium tartareos illos ſpiritus collocare, ut pravas hominum animis cogitationes, pro cujuſque genio & ingenio ingetant : hinc ſolerter nonnulli juventuti invigilant, ut vel obſcœnis tabellis, ſeu libris impuris, verbis laſcivis, ſpeciem quandam nigerrimam candidæ menti indant, quæ non modo animum sæpæ ſæpius per omnem vitam conturbat, ſed niſi calidis & multis lachrymis eluatur, ſuos ſecum ad æterna abripit incendia. Quod olim Deus graviſſimè queſtus eſt : *b ſenſus & COGITATIO humani cordis, in malum prona ſunt, ab adoleſcentia.* Alii conjugatis Suſannas, Bethſabæas, Potipharis uxores objiciunt, in quo nefando adulterii ſcelere, ut plures facti enormitatem averſentur, animo tamen hanc imaginem admittere, ac ſcelus mente concipere non erubeſcunt : ubi dæmon eo propè aſtu utitur, quo olim Cajus Pompejus, qui, ut Sextus Julius commemorat, cum infeſtos haberet Tuccenſes, nec eos ſuperare poſſet, perhumaniter poſtulavit, ut ſaucios aliquot è ſuis ac morbidos aqud illos refici paterentur, nec ægrè impetravit : robuſtiſſimis ac maximè validis larguentium colore, ſitu & inceſſu, in urbem miſſis & admiſſis urbem occupavit. Ha aliter viri, cæterùm probi & morati, qui ſuggeſtiones gravio flagitii perpetrandi, veluti fort ſimos hoſtes ſtrenuè repellu nudas dumtaxat cogitatio quaſi debiles & languentes i micos, haud formidandos adm tunt, qui totam magni Regis vitatem, animæ cœleſtis Jeru lem diripiunt, & furialibus libi nis flammis incendunt. C ſummus ille Legiſlator Chriſt hoc præceptum omninò ſac ſanctum eſſe voluerit : *c Qui derit mulierem ad concupiſcen eam, jam mœchatus eſt eam in c ſuo;* ubi ſola cogitatione hom mœchari, magnus Gregorius ſervat: *d Per Moyſem,* inquit, *xuria perpetrata; per auctorem munditiæ, luxuria COGIT TA damnatur.* Quare memor pientis moniti : *e cogitatum t habe in præceptis Dei.*

Alii denique primariam provinciam ſumpſerunt, ut R gioſos, Moniales, Anachoretas homines ſanctiſſimos pravis gitationibus infeſtent; in ipſas litudines, per clauſtra, per crat per feras, cogitationes in in mum cordis ſinum penetrant, facilius ſit cœlum claudere, qu animum. Hoc B. Petri Dami S. E. R. Cardinalis Judicium e *f non puto quod ille, qui clauſit c lum oratione, clauſerit animum gitationi; ut facilius ſit cœlum ob rare, quam animum.* Sine cogi tione mens eſſe non poteſt, ſe per aliquid volvat neceſſe eſt *ſicut molendinum*, inquit Bern

a Aug l de continent, c, 2
b Geneſ. 8

c Matth. 5 d Greg l. 21 mor c 2
e Eccl 6 f B Damian ſerm in Na vit B Virg
g S Bern. l, medit, c. 9

du

,,velociter volvitur,& nihil ipuit;ſedquidquidimponitur, olit. Sic cor meumſéper eſt in otu:& ſicut molē dinū,arena, imponitur,exterminat,pix in inat,paleaoccupat;ſiccormeū gitatioamara turbat.immūda aculat,vana inquietat& fatig. eadē ſimilitudine uſus eſt S. ſelmus lib. ſimilitudinum c. *a* eoque illud Eccleſiaſtici ſpe- re videtur:*b Quaſi axis verſati- cogitatus illius*. O ſi orbi inno- ceret, quàm vanæ etiam quo- dam Religioſorum hominum itationes ſint! quid ſacris in- ti,quandoque animo volvant, moliant,& moliantur! cernere- s quod olim Sancto Macario ēſum eſt, cacodæmonē lateres ligentē,& calcē apparantē vi- religioſo, inmatutinis de cellæ rica cogitanti. Atq; aliud non nus infame ſpectaculum obji- ceretur, quo hoſtis tartar. myſtæ aram facieti,& multum animo ollam intēto,quam igni appo- erat,turpiter illuſit; dum ollam ad aram detulit. Subpuderet & s,ſi quæquiſq;animo velutino adino volvit, mortalium oculis hiberentur. Quis credat Mo- chos ſub humili tunica altio- s cathedras,ſub vili caputio au- as mitras: moniales ſub levi lo, graves pedos volvere: alias iis, quæ quondam viſu vel au- itu perceperunt, ſibi imagines oliri. ut ille in vitis Patrum de fatetur: *c & veteres, & novi ores, ſunt cogitationes meæ*,om- ia nova & vetera, mentis oculis proponunt;quoſit ut legans,&o- rans,&pſallēs,animo ſubindemi- nus ſereno ſit. Mira quibuſdamea Redēptoris noſtri, apud Lucam, interrogatiovíſa fuit:*d quid turba- ti eſtis*. ET COGITATIONES ASCENDUNT *in corda veſtra*? Quid?improbantur etiam cogita- tiones,quæ ſurſum tendunt, quæ in cœlum aſcendunt?Reſp. in ſi- mili clarius illuceſcet: aquam tur- bari dicimus,dum limus commo- tus ex fundo aſcendit:cœlum tur- bari, dum vapor aſcendit: qui diē & Solem oculis eripit, ita in anima juſti,quæ cœlumnuncupa- tur,ubi limus concupiſcentiæ ex- agitatur, ut fumus vanitatis, aut vapor ex carne noſtra, quaſi ex bullienti olla aſcendit, cœlum & Deum quandoq;mēti eripit. Hoc in perſona noſtra de ſe queren- tem Bernardumaudiamus:*e*,,quid enim,*inquit*,ſi ceſſant manus,&" non ceſſat pectus?quid ſi os jam" ſilet,necdumcor quieſcit. Si ſin-" guli illiciti motus animi mei," ſingula quædam in te Deus ſunt" convitia:ut puta iracundiæ mo-" tus in manſuetudinem,invidiæ" incharitatem,infrugalitatemlu-" xuriæ,turpitudinis in caſtitatē," & innumera his ſimilia, quæ de" cœnoſo lacu prurientiſpectoris" mei,etjamnuncinceſſanterebul-" liunt inundantes,& impingen-" tes in ſerenit. præfulgentis vul-" tus tui." Ac tandem concludit: *quidmagnumſeci cohibere actus*,ubi vapores illos fœdiſſimarum cogi- tationum pectus exhalat? eadem ſanctiſſimi Hier. querele eſt, qui

a S. Anſel, l. Similit. c. 41
b Ecc. 28
c Roſweid, vit. Patrum, l. 5. pag. 574

d Luc. 24 *e* S. Bern, ep. 42, ad illa verba Iſa. 1 auferte malum cogita- tionum,

per-

perdius & pernox, in vaſta illa ſolitudine orationi vacabat, hic ſibi indignabatur, quoties evagari contingeret: *a creberrimè*, inquit, *in oratione mea aut per perticus deambulo, aut de fœnore computo, aut abductus turpi cogitatione, etiã quæ dictu erubeſcenda ſunt, gero.* Tum ſe incitabat: *ubi eſt fides? ſiccine putas oraſſe Ionam? ſic tres pueros? ſic Danielem inter leones? ſic certè latronem in cruce?* Quorum oratio aſcendebat, non ut peſtilens vapor, ſed ut *b virgula fumi.* Vos autem quoties in oratione cogitatione turpi, profanâ, vanâ abducti, quæ erubeſcenda ſunt, mẽte tractatis? ut ſi omnes cogitationes, quas horæ ſpatio in templo, in cella, in oratorio, orationi intentis obverſantur, hominũ oculis, ut quondam Bened., Franc., Anſelmo divinitus conceſſum eſt paterent, qualia, Deus bone, ſpectra, quales chimeras cernere liceret. Vide hæc fuſiùs dicta p. 1. Domin. 12. poſt Pent. §. 4. Eapropter Regius Pſaltes ad Deum clamabat: *c dirigatur oratio mea. ſicut incenſum in conſpectu tuo.* Ex oratione verò tua, non fragans ille odor incenſi, hoc eſt ardentiſſima ac puriſſima in Deum cogitatio dirigitur, ſed denſiſſimæ ac fœtidiſſimæ pravarum cogitationum nubes glomerantur, quæ tibi ex oculis diem, ſeu Deum potiùs eripiant, tuamque mentem caligine involvant, ac ſua illa amariſſimi fumi acerbitate, non conſolationis lachrymas ſuaviter eliciant, ſed deſolationis, tædii, & non rarò deſperationis exprimant. Quod quàm indignum,

a S. Hieron. Dialog. adv. Lucif.
b Cant. 3 c Pſal. 140

Chryſ. expendit: "*d* ſi autem n[...] incẽſum, ſed mordaciſſimus ab[...] te, ac graviter olens fumus aſce[...] dat, quibus ſuppliciis dignus [...] ris:" non expreſſit ſupplicia, q[...] adeò atrocia, ut nullis verbis [...] plicare poſſit: etenim ſi quis [...] audaciæ ac impudentiæ prorũ[...] peret, ut ſacras aras odoribus [...] cenſurus, pro fragrantiſſimo [...] ſitu, maſſam quandam ſulphu[...] am, aut alias ſordes in thuri[...] lum conjiceret, eaq; mephiti ſa[...] altaria incenſaret, nonne ho[...] ſuſpectæ fidei, aut omninò ſa[...] legus haberetur, & ut talis g[...] viſſimè plecteretur? Quid lev[...] ille homo committit, qui pre[...] ſuas gravioribus ſordibus c[...] ſpurcatas, ad cœlum mittit? n[...] ut rectè Cæſar. Arelat? "*e* Si b[...] & juſtè judicas, incomparabilit[...] graviorem putorem reddunt c[...] gitationes luxurioſæ, quàm clo[...] cæ: quia iſti fœtores animarũ[...] ſunt, illi corporum." Rem ad[...] execrandam exaggérat Auguſt[...] ſi eligeres in Eccleſia facere ad[...] ulteriũ intra ipſos parietes, qu[...] te eſſet ſceleratius? modò auten[...] tu ipſe es templum Dei, tẽplun[...] intras, templum exis, templun[...] in domo tua manes, templun[...] ſurgis: vide quid agas, vide ne [...] fendas templi habitatorẽ, ne d[...] ſerat te, & in ruinam vertaris."

Apud Ægyptios, Alexand[...] nos, & non ita pridem apud J[...] ponas, ſi cui templa adire libu[...] ſet, ſub ipſo ſacrario infame[...] ſimium, vel atrum canam, aut [...] lim conſpexiſſet; idolum illis lo[...] gè deformius, in templo anim[...]

d Chryſoſt. hom. 74. in Matth.
e Caeſarius hom 6
f S. Aug. ſerm. 16 de verb. Dom.

coli[...]

it, qui prava ſe cogitatione
ectat: *a* „omnis homo in tē-
ore orationis, quidquid atten-
is cogitat, hoc pro Deo adorat:
forum cogitat, forum adorat: ſi
omū fabricare, vel vineam vel
grū colere, ante oculos cordis
ropoſuerit, hoc in illa oratione
ro Deo habebit. Taceo de ma-
s & fortè turpibus cogitatiō-
ibus. Evertat hoc, & mentē fe-
t, vibratū è vaticano oraculum:
eprobis mētibus magnū nō eſt im-
da cog tare; ſed corā Deo peccatū
vum rō eſt, in tēplo Dei, hoc eſt in
generato ſpiritu, mmunda repone-
Vide in rem hanc plura apud
end. l. 1 Reg. c. 1. ann. 11. ſect. 2.
Denique ut omni loco, omni
mpore, tartarei illi ſpiritus,
ortales omnes infeſtare non
ſſent, potiſſimum tamen pri-
itias diei, hoc eſt primam ubi
uis expergiſcitur cogitationem,
bi vendicare, & victimam im-
olari contendunt; cujus rei te-
em habeo Nazianzenum Theo-
ogum: *c eſt è ſpiritibus*, inquit,
nus, qui præcurſor dicitur, qui nos
x ſomno ſurgentes protinus excipit,
ic primum noſtrum cogitatum in-
inare nititur. Quo fit, ut hic
primò nummos & lucrum cogi-
et. Ille quid in prandio edulii &
obſonii palato parandum ſit, co-
gitet. Tertius carnem & vene-
rem cogitet. Alter inimici ſan-
guinem, injuriam illatam cogitet.
Alius honores, dignitates, munia
cogitet. Nonnulli prædia, villas,
venationes, profectiones in Gal-
lias; in Hiſpanias cogitent. *d ite-*
rum alius navigare cogitans Heu

a ſ Aug in common: ſerm: 31
b ſ G eg. l 6 in l 1 Reg, c 15
c Greg Naz. orat. in Cyprian
d Sap, 14

nemo ex his *e cogitat, quæ Domi-*
ni ſunt! ſed ut Propheta queri-
tur: *f omnes cogitationes eorum in*
malum, in vanum. Poſſent hic
induci, non modò quos Plinius,
ſed & ipſa quotidiana experien-
tia, varios in varia pingendi arte
magiſtros ſuppeditat; è quibus
nonnullos reperire eſt; qui in aſ-
ſimilanda effigie humana excel-
lunt, alii in ædificiis, quidam in
venationibus & feris: valet alio-
rum ars in metallis ac vaſis pre-
tioſis, quorundam in eſculentis
& dapſili convivio depingendo
elucet. Alii in hortis & virida-
riis inſignes exiſtunt. Haud aliter
cacodæmon, ab ipſo diei crepu-
ſculo, varias cogitationum, luxu-
riæ, avaritiæ, gulæ imagines, pro
cujuſque beneplacito effingere
conſuevit. Et his fœdis colori-
bus, tam terris imaginibus quis
veſtrûm *g dabit cor ſuum in ſimi-*
litudinem picturæ?

e 1 Cor 7 f Pſal: 55
g Eccl, 38

§. II.

Quæ cogitatio peccaminoſa, & quinam ob ſolam cogitationem damnati.

Auguſtinus lib. 12. de Trinit. cap. 12. *nec ſanè cum ſola cogitatione mens oblectatur illicitis, non quidem decernens eſſe facienda; tenens tamen, & volvens libenter, quæ ſtatim ut attigerunt animum, reſpui debuerunt, negandum eſt eſſe peccatum.* Quod Leſſius de peccato mortali intelligit, *h* & probat ex iis, quæ ſubdit Aug. *totus damnabitur, niſi hæc quæ ſine voluntate operandi, ſed tamen cum voluntate*

h Leſſ, de jure l 4 c. 3 dub, 15

a. i. num

animum talibus oblectandi , ſolius cogitationis ſentiuntur eſſe peccata, per mediatoris gratiã remittantur. Quæ ubi D.Thomas adduxit,ſubſumit : *a ſed nullus damnatur , niſi pro peccato mortali;ergo conſenſus in delectationem eſt peccatum mortale.* Quanti & quales viri ad fœminæ, ad hanc ſententiam certam & infallibilem toti cohorruerunt ! an fortaſsè mortale aliquod per lubricam cogitationem in animum admiſiſſent? quot angoribus,ſcrupulis acerrimè divexati ſunt,& etiamnum divexantur? qui ne fruſtra conturbentur, cum communi Theolog. Schola, virum Relig. ac Doctiſſ. hac ſuper re differentem audiant: „ *b* debet eſſe conſenſus „ille (*ad peccatum mortale*)ex ple„na deliberatione, ſeu animad„verſione intellectus. Si enim „nullo modo advertas illam co„gitat.aut delectat.eſſe illicitam, „nullum erit peccatum , etiamſi „per diẽ in ea verſeris, ut paſſim „D. D. tradunt. Si imperfectè ad„vertas , erit ſolùm veniale , ut „cum res confusè ſe offert,inſtar „mali certi vel dubii;ſed mẽsaliis „intenta,& vix ſui cõpos, tenui„ter id apprehendit,*ita ut* ad ple„niorem conſid.remiſsè & lang. „excitetur.Si planèadvertas quid „agas, & opus eſſe illicitum, ta„men ſi voluntas conſentiat , & „poſitivè illa delectatio placeat , „erit peccatum mortiferum , & „tunc propriè dicetur delectatio „moroſa, eò quòd homo illi poſt „plenam conſiderat. immoretur, „quamvis breviſſimo tempore id „fiat. Diſputant verò,ſi voluntas nec poſitivè conſẽtiat, nec etiam

a S. Thom, 1. 2, q.74.a 8
b Leſſ. cit n.116

poſitivè diſſentiat,ſed permi ſe habeat , an peccet mortal D.Thomas, Bonav. , & alii Leſſio , docent hominem te poſitivè diſſentire , & conar pellere. contrariam, ut prob lem tuentur Cajet. Regin.Lo Navarrus Sanchez , Bona apud Dianam part. 2. tract. reſol.33. & ſcrupuloſis quan que proponenda.Quibus poſ quiſq; ſibi attendat, quas in mo cogitationes admittat , non ſolùm operum ac ver rum , ſed cogitationum omn ſupremo Judici ratio redde ſit ; quod Barlaamus Regis lium Joſaphatum edocuit,dic *c non enim actiones dumtaxat , rum etiam cogitationes noſtra Deum in numerato ſunt, corona aut ſupplicia conciliant*,eaque ſ piterna. Quæ quò altiùs in reant , libet unum alterumve terrorem inducere, qui ob ſol cogitationem pravam , æter ſupplicìis addicti ſunt.

Joannes RaulinusOrdinisC niacenſis S.Theologiæ Profeſſ *d* ſcribit viduam miræ pietatis in pauperes profuſam,apud ur antiſtitem , qui ei à confeſſio bus erat , non levi ſanctitatis mâ valuiſſe ; quæ ubi ſemel oc los in herilem famulum conjec lubrica mentem ſubiit cogitari in eaque flagitium quidem exte num exoſa , ſeſe delectando co ſenſit ; ſic tamen ut ſceleris a miſſi fœditatem , quam mox e cuſſerit & averſata ſit: quia t men opere non complêrat , pe catum hoc ſolo animo admiſſu

c Damaſc in hiſt Barlaam c 19.
d Raulin. in itinerario paradiſi ſer 11. de poenis infer

confite

fiteri neglexit, nec multò t, lethali morbo correpta, ſus fœda hæc illico cogitatio obtur; quâ vix dum oblectari pit, è vivis excedit, magnâ gularis ſanctimoniæ relictâ id omnes, & potiſſimùm apud verendiſſimum Præſulem, inione; qui eam celebri pom, in ſacello ſuo, theſauri inſtar, nulo condi curavit. Sed ô jucia Dei & hominum! nocte ſequenti, cum eò ſe reciperet, matutinas horas recitaret, ecce i ædicula tota luculento incendio abſumi videbatur: Deo conus ſubintrat, atque hujus mueris cadaver craticulæ candenti appoſitum cernit, affuſâ undi ac cacodæmonum turba, co uentium in morem: pars tædis rdentibus rogum ſuccedens, ars ferratis contis, ſus deque miſeram verſabat. Quam ut agnoit, adjuravit ediceret quid commeruiſſet, quod adeò horrendè orqueretur? Reſpondit ſe damnatam, ob ſolam delectationem nimo conceptam ex unica cogiatione. De ejuſmodi verè olim Propheta: *a non dabunt cogitatiores ſuas, ut revertantur ad Deum ſuum, quia Spiritus fornicationum in medio eorum.* Ob unicam cogitationem torqueri igne inexſtinguibili, in æternum! *b quis illam ſortem damnatorum non fleat?* Ob momentaneam delectationem gaudiis excludi ſempiternis!

—— quia talia fando
Temperet à lachrymis?

Ob vanam, & umbratilem ſola mente delibatam voluptatem, in omnium miſeriarum abyſſum præcipitari! ô verè *c miſerabiles omnibus hominibus!* Sed erit fortaſſis qui mereatur, ſummum quaſi juſtitiæ rigorem: ut momentum voluptatis vel ſola cogitatione delibatæ, æternis tamque atrocibus inferorum tormentis vindicetur: is audiat graviſſimum Doctorem hæc pertractantem; *d quiſquis*, inquit, Auguſtinus, *hujuſmodi damnationem vel nimiam, vel injuſtam putat, metiri profectò neſcit, quanta fuerit iniquitas in peccando, ubi tanta erat non peccandi facilitas.* Et infra: *e quiſnam ſatis explicet, quantum malum ſit non obedire in re facili, & tantæ poteſtatis imperio, & tanto terrenti ſupplicio?* Pluribus quidem hic primi parentis lapſum, & morſum poni ex gravitate pœnæ exaggerat, ſed eadem ratio in omni peccato eſt, adeoque id maximè mirandum ac deteſtandum, eò temeritatis ac inſaniæ quempiam advenire, ut momento umbratilis ac imaginarii gaudii, cruciatus ſibi acerbiſſimos, numquam finiendos, mercari prudens & volens non vereatur. Alia flagitia, lucrū, dignitates, ſenſibiles delicias pro ſcopo habet; hic verò umbra imaginaria hominem cœlo, Deo, bonis omnibus privat, & malis involvit numquam finiendis. Primi parentis noſtri ſtultitiam poſteri incuſamus, qui pomo paradiſum vendidit, de quo Bernardus: *f diabolus porrigit pomum, & ſurripit paradiſum*: nec ſecius illum explodimus, qui lentis ſcutellâ primogenita vendidit. Illo autem longè ſtolidiorem mercatorem ducimus, qui 30. ar-

a Oſeæ c.5 b Baſil c I. Cor. 15

d Aug. l. 14 de civit. c. 15
e V. Bell. de Aſcenſ. in Deum Grad. 15. f Bern. I gradu ſuperb

genteis

genteis omne bonū, Deum ſuum vendit. Aliquid tameneſt bonum, & lentis ſcutella, & 30. argentei; at verò: *quis ſortem illam damnatorum non fleat*, qui ob ſolam voluptatem, momento cogitatam, in æternum torquebuntur.

Habes de fœmina, virum addo, *a* qui omnibus Eccleſiæ Sacramentis ritè munitus, unica cogitatione in portu naufragium fecit: Comi in Italia is meretrici aſſueverat; ad extrema deductus, animum ſacra exomologeſi integrè expiavit, ac ſacro viatico munitus excedit. Bene mane cum pro eo ſacerdos exequiale ſacrum apparat, ſub ingreſſum ad aram: veſtis illi vellitur: dum facere pergit, idem monitor ad poplitem & ferum obturbat, trudit, Tandem circumſpectat, & ecce tibi ab aræ angulo fumantem nebulam, atque ex ea vocem: ceſſaret facere, ſe eſſe, quem pridie ritè expiaſſet; ſed inter ipſum luctantis animæ egreſſum, unicâ venereâ cogitatione ſubrepente, eaque delectatum, è corpore exceſſiſſe, ſimul ad infernos cruciatus, irrevocabili Judicis ſententiâ condemnatum Juvat hic aureâ tubâ intonare: *b quod momentaneum eſt, & leve delectationis noſtræ, æternum ignis, ac tormentorum pondus operabitur in nobis.* Quod momentaneum eſt lubricæ cogitationis, lividæ cogitationis, elatæ cogitationis, æternum tormentorum pondus operabitur in nobis! *c ô ſortem lugendam! poſt jejunia multa, poſt durum vitæ genus, poſt longas ad Deum preces, poſt uberes effuſas lachrymas, de... poſt annorum 20. vel 30. abſti...tiam,* (ob brevem & imag...riam delectationem) *nudum o...bus, ac tot laborum mercede pr...tum reperiri, & ſimilem om... fieri mercatori cuidam diviti q... portu naufragium facit omnium tanto labore & ſudore parta.* O... tem lugendam! virgines De... catas, viros Religioſos, poſt vi... per innumera Religionis ac... tutum omnium exercitia tr... ctam, unicâ cogitatione omn... jacturam facere; tormenta in... ui recole, *d* quæ rudi carb... ſupra adumbravimus, & exp... de, num hæc tam brevi & ... voluptate, mercari velis. Per... ſam iſtiuſmodi hominis inco... derantiam, deplorat Hippone... Præſul: *e quàm lugenda perv... tas, ut animam, quam Chriſtus ſanguine redemit, luxurioſus q... que propter unius momenti dele... tionem, diabolo vendat! verè ... mium plangenda & miſeranda ... ditio, ubi citò præterit quod delect... & manet ſine fine quod cruciat* ... riſconſulti veteris Ulpiani pla... tum eſt: *cogitationis pœnam n... patitur.* Ita in foro, in curia ... mana fieri videmus, ubi non ... gitata, ſed facta plectuntur. ... Judex ille ſupremus; *f* qui *diſc... tor cogitationum & intention... cordis eſt*, longè atrocius mini... perversè cogitata, quammortal... Judices graviſſima reorum fa... nora, punire conſuevit; atque i... ter exquiſita tormenta, qu... immani pœnâ talionis, ipſe c... gitationes, inferos excrucie...

a Valadier. feria 5. hebd. paſſ
b Chryſoſt. lib de reparat lapſi
c S. Baſil hom. 21. in Prov.

d Part. I, Dom, 5. poſt Epiph
e S. Aug, ſerm, 150 de tem
f Hebr. 4

a eſt qui recogitet. Unum hic
dinalem Bellarminum audi-
: *b* cogitatio cruciabitur ve-
mentiſſimâ quadam com-
ehenſione eorum tormento-
m,in quibus tunc & corpus,
animus verſabuntur. Et co-
tatio dolores acuet,& dolo-
s cogitationes excitabunt.
æ erunt perpetuæ contem-
tiones eorum, qui dum hîc
ſtuosè poſſent hæc medita
non voluerunt, & qui his
liſſimis cogitationibus,tam-
am fræno libidinis uti dedi-
antur, eas tunc ut crudeliſſi-
os carnifices patientur.

Iſa: 57
Bellarm.de poenis infer ſerm. 3

§. III.

itationes pravæ continuo pellendæ, Deo per Prophe-tam commonente: AUFER-TE MALUM COGI-TATIONUM VE-STRARUM AB OCU-LIS MEIS. Iſa. 1.

pavone ſcribit Bartholo-
næus Angelicus, *c* quod cum
œmella poſuit ova, mas ea
uirat, & reperta confringat.
d mirum videri poſſet, cum
tam ſpecioſa & innoxia ſit
Solet quidem ſcorpio de-
e ſuos fœtus, natura eò
ellente, ne animalia noxia
eſcant;ſed quid fœtus pavo-
itii celat, aut mali porten-
d ut à patre ad necem quæ-
ubi quidam illud cauſæ

L.12.de proprietat. rerum c 31
.praxi*.principiis obſta

adſtruunt: volucrem hanc *pennas quidem habere angeli, ſed greſſum furis, caput ſerpentis, & vocem diaboli.* Atque adeò ſine injuria ovum conteri, & fœtum quaſi in ſemine elidi. Pulchrioribus in ſpeciem plumis, aliiſque coloribus, dæmon cogitationē pravam veſtit & adornat; ſed quæ furis ſeu latrunculi in morem, per anguſtam quandoque rimam ſubintrat, & arcem animæ latronibus pandit, quæ tartarei ſerpentis virus diffundit, & diabolica ſuggeſtione ſeducit. Quare dum parvus eſt hoſtis, conterendus eſt. & ubi ſerpēs caput ingeſſerit, ilicò conterendum; *e* caput autem ſerpē-" tis conterimus, *teſte Greg.* cum i-" nitia tentationum extirpamus." *& S. Aug. in Pſalm.* 48. *&* 103. ſi" diabolus tuum calcaneum obſer-" vat, tu caput illius obſerva. cap." illius eſt initium malæ ſuggeſt." quando incipit mala ſuggere," tunc repelle, antequam ſurgat" delect. & ſequatur conſenſus."

Calliditate hic Pharaonis opus eſt, qui omnes maſculos Hebræorum vixdum in lucem editos, aquis præfocabat: prævidebat nimirum, bellum ſibi non ab infantibus, ſed ubi adoleverant cum tot bellicoſiſſimis viris futurum. Ad conſimilem ſed ſpiritalem parvulorum lanienam Hieronymus fœminam hortatur: *f dum parvus eſt hoſtis, interfice. Nequitiā ne zizania creſcant, elidatur in ſemine.* Audi Pſalmiſtam dicentem: *beatus qui tenebit, & allidet parvulos ſuos ad petram; ille laudatur, ille prædicat. beatus, qui ut cœperit cogitare ſordida, ſtatim inter-*

e Greg. l. 1. mor c. 38 *f* S. Hier. ep. 22. ad Euſt. de cuſtod. Virg

ficit cogitata, & allidit ad petram, petra autem Chriſtus eſt; vel ſtatim ut libido titillaverit ſenſum, aut blandum voluptatis incendium dulci nos calore perfuderit, erumpamus in vocem: Dominus adjutor meus, non timebo quid faciat mihi caro. Domini Jeſu, malo mori quàm fœdari. quas voces, quàm ſincerâ mente expreſſerit. B. Mechtildis, ex eo colligere eſt, quod Angelus ex corde Mechtildis ſchedam extraxerit, cui ſanguine cordis inſcriptum: *a malłem mori, quam culpâ meâ à te bone Ieſu ſeparari,* quod tum exaratum cœleſtis ſponſus indicavit, dum moleſtis cogitationibus illa reſtitit, eaſque quaſi in ſemine obtrivit. Vides homines ſanctimoniæ vitæ pereximios has vulpeculas timuiſſe, & etiamnum parv. eliſiſſe. Idipſum ſuaſit ſorori ſuæ, virgini integerrimæ, Bern.: *b chariſſima ſoror, audi ea, quæ Dominus ait per Iſaiam Prophetam: auferte malum cogitationum veſtrarum. Quamvis homo ceſſet ab opere malo, tamen ſi malam cogitationem habet in corde ſuo, non eſt ſine culpa.*

Unde B. Iſidorus: non ſolùm in factis peccamus, ſed & in cogitationibus, ſi eis illicitè occurrentibus delectemur; ſicut enim vipera à filiis ſuis adhuc in utero poſitis occiditur, ita cogitationes intra nos enutritæ, non crudeliſſimè trucidant. Aliam à ſcintilla, niſi excutiatur, ſimilitudinem Sapiens accerſit: *c numquid poterit homo abſcondere ignem in ſinu ſuo, ut veſtimenta illius non ardeant?* Et tu ardentis cogitationis flammas

a Lib 3 gratiae c.7.
b Bern. l ad Sororem de modo bene vivendi c.29 c Prov.6

animo non excutis, ne combu[...] ris? hoc præſentiſſimum diſ[...] men Auguſtinus exaggera[...]d *modo ſi aliquis carbones appreh[...] rit, ſi citò eos projecerit, nihil ei [...] bit: ita & qui ad concupiſcent[...] oculorum defixerit intuitum, & [...] d nis ma'um in corde ſuo ſuſcip[...] morari in corde ſuo permiſerit, e[...] tere à ſe ſine maxima plaga no[...] terit.* Veſtigium flammæ, fo[...] fuligo inhærebit.

Alterum motivum eſſe p[...] rit, *e* ut oculos hominum[...] & Angelorum, ac dæmonun[...] gitationes noſtræ lateant, eas[...] nudas, & manifeſtas oculis [...] nis, qui ſcrutantur corda & r[...]

Bernardus ep. 42. ad illa [...] Iſa c. 1. *auferte malum cogitati[...] veſtrarum ab oculis meis.* Dic[...] quomodo cogitationes in o[...] incurrant? "Quid dicit ab o[...] meis? quales oculi, qui cont[...] plantur cogitationes! non [...] coloratæ ut videantur, nequ[...] nant ut audiantur; meritò ta[...] Dominus ſcit cogit homin[...] quoniam vanæ ſunt: cur e[...] neſciret, quas & audit, & [...] Hæc tamen non cogitamus, [...] nos cogitationum noſtrar[...] ſpect. ac Judic. habere: qu[...] ipſi ethnici viderunt, è [...] mirificè Thales: nam intert[...] facta hominum deos falle[...] Nec cogitata, inquit. Ut n[...] lùm manus, ſed & mentes [...] habere niteremur, cum [...] noſtris cogitationibus c[...] numen adeſſe crederemus.

Ex quo argumentum ſo[...] mum ab abſurdo, ſic eff[...] Cæſarius Arelatenſis: [...]

d Aug. de honeſt. mil c. 5. c 2[...]
f Chryſoſt hom: 3 de fuga co[...]

ıcurſu populi, aliqua famoſa
ıeretrix, expanſis ulnis am-
lecti aut oſculari conetur,
onne manibus repellis, & in
aciem conſpuis, neforte qui-
umque viderit, ex conſuetudi
e eam hoc feciſſe dijudicet?
i ergo propter judicia homi-
is hoc non permitteres, quare
ſecreto conſcientiæ oculos
i, ejuſque diſtrictum judicium
ı reformidas? repugnandum
; qui in vicino cubili audiat
rem cum adultero luctantem,
iter ac conſtanter repugnan-
, plus amoris & affectus in
concipit. D. Cæſario con-
it Aug. *a nullus vult in pu-*
o à meretrice oſculari; ita in ſe-
o conſcientiæ, ſordidas cogitatio-
, velut immundiſſimas meretri-
nullus debet ſuſcipere, vel inha-
re permittere. Sed hoc de mo-
præſentiæ Dei, uberiùs ſuprà
eruimus *b*: altera praxis eſt:
itationes pravas, aliis ſanctis
ivinis, ut clavum clavo pel-
. Unde: *ſi fortè aliquis dicat,*
l ita immundæ cogitationes in
ere conſuetudine, ut non poſſit
xpellere. Ad hoc reſpondet
ræſul *c ſed ſicut amor amore*
itur, ſic cogitatio cogitatione tol-
. Locum ergo, quem in corde
linoſa cogitatio tenebat, caſtitas
pet, quem cogitationes vanæ
ter efferebant, cognitio ſui
leſtè deprimat. Quod ſan-
imum Patriarcham noſtrum
atium uſurpaſſe legimus, *d*
à militia ſeculari ad ſacram
luctus, ne minimam vanitatis

aut obſcœni amoris cogitatio-
nem admiſit, ſed totus demiſſio-
nis ac caſtitatis deſideriis æſtua-
bat. Idipſum B. Richardus & no-
bis inculcatum voluit: *e Ut tan-*
ta ſit copia cogitationum bonarum,
quanta fuit prius multitudo inuti-
lium & vanarum, cum adhuc cor
tuum juxta mare magnum hujus
mundi per deſiderium requieſceret,
& amore nimiò inhæreret.

Quid porrò poſt hominis con-
ditorem, digniſſimum ſit ab ho-
mine cogitari, variè diſceptari
poteſt. Vtile quidem homini pec-
catori illud: *f cogitabo pro peccato*
meo; nam ut rectè Aug. *g ſic de-*
bes recedere à peccatis prima cogi-
tatione confeſſus Deo, ut non tibi re-
cedat de memoria, quia peccator
fuiſti. De qua ſalubri peccatorum
recordatione, vide Mendozam
fusè tom. 2. cap. 6. lib. 1. Reg.
num. 8. Multas etiam futiles, fœ-
das à ſe cogitationes repellit, qui
ſeipſum occupat, illudque Sapien-
tis uſurpare poteſt: *h eruditis in-*
terſum cogitationibus. Sed om-
nium utiliſſimè Solymeus Rex
David: *i cogitavi*, inquit, *dies an-*
tiquos, & annos æternos in mente
habui; cogitatio prorſus divina,
digna homine, digna Deo. Ampliſ-
ſimum hic cogitandi ſtadium,
quod nemo umquam emenſus
eſt cogitando.

Theologorum ſententia eſt,
dæmonem non poſſe ad malum
cogere voluntatem, nec ad ma
lam cogitationem intellectum.
imò nec immediatè movere;
ſed eſſe in poteſtate hominis,
dum ſancta aliqua cogitatione

a Auguſt. in commun. Sermonibus
ſerm. 17 b Dom: Pent & p: 1 Dom.
ıq & Dom: 5. poſt Epiph. §. 4.
3 Praxis. Aug ſuper Gen. q. 14
Ribadin. in vita

e In 2. Reg: 2
f Pſal. 37 g Aug in Pſal 75
h Prov 8. i Pſal. 76

detinetur, *prò illo tunc*, aliam non recipere. Sicq; non poſſe dæmonem intellectũ aliquid cogitantē, cogere eodem tempore ad aliud cogitandum, cum ſimul diverſa cogitare non poſſit, ut probat D. Thomas, & magnus Greg. confirmat, dicens: *a vitare turpes cogitationes non prævalet, qui honeſtas in ſe non habet.* Quare animus ſanctis cogitationibus occupandus, propterea quod ſcriptum eſt: *b cogitatio ſancta ſervabit te.* Ad quod conducet, manè ubi experrectus, mentem ad Deum, oculos in crucifixum, primam cogitationē ſeu ſalutationem ad dilectum ſuum Jeſum dirigere? ex hac enim facilè aliæ atque aliæ, velut annuli aurei catenam contexent. Denique conducet veſperi, pia cogitatione indormiſcere, quod Bernardus fratres in monte, noſq; monitos voluit: *iturus ad ſomnũ, aliquid tecũ defer. In memoriã, in cogitatione, in quo placidè obdormias, quod etiam ſomniare juvet. Sic tibi nox ut dies illuminabitur, & non illuminatio in deliciis tuis. Placidè obdormies, in pace quieſces, & facilè evigilabis;* quid quod ut alter Xaverius, in ſomnis cacodæmonē triūphabis. Eruditè dixit Philo Judæus: *c Domus Dei cogitatio ſapiẽtis.* Hanc domum æterna ſapientia ſubit, hanc habitat, in hac ſuaviter requieſcit. Videre, loqui, audire, ſcribere humanæ quidē actiones ſunt, non tamen animantibus brutis penitus denegatæ. Audiunt & feræ videntque, & eo quædam hominem vincunt. Jumenta quoque memorantur locuta, aves non paucæ humanas vo[ces] articulatè efformant. Ælianu[s o]culatus teſtis, ſe vidiſſe aſſerit [ele]phantem, in tabula literas Ro[ma]nas promuſcide ſcribentem. Plinius è Muciano aſſeverat, [ele]phantem græcas literas pin[gere] didiciſſe, eaq; linguâ ſcripſiſſ[e:] *ſe ego hac ſcripſi, & ſpolia Ce[ltica] dicavi.* Cogitari ac ratiocinar[i] [il]lius hominis eſt. puris ac ſa[nctis] cogitationibus intereſt Deus, velut ſua ſe domo in ea men[te] continet; & quod olim di[l]ſponſæ, virgini Senenſi, hoc [...] bi dicit: *cogita tu de me, & e[go de] te.* Hic quaſi in throno ſuo [ſe]dens, cogitationes nuntios a[d o]pera æterna ablegat, ut ſcitè [...] doctor obſervavit: "*e non po[teſt],* inq., fieri, ut habeat mala fa[cta] qui habet cogitationes bona[s]: facta enim de cogitatione p[ro]cedunt. Nec quiſquam aliqu[id] facere, aut ad aliquid faciend[um] membra movere, niſi primò [præ]ceſſerit juſſio cogitationis. Q[uo]modo de interiori palatio qu[id]quid juſſerit Imper.; per Imp[erium] Romanorum emanat: quidq[uid] videtis agi per Provincias, q[uan]tus motus fit ad unam juſſio[nem] Imp. intus ſedentis, ſic & in [ho]no quoque noſtrum, intus [...] Imp., in corde ſedet: ſi bo[nus] bona jubet, & bona fiunt: ſi [ma]lus, mala jubet, mala fiunt. C[um] ibi ſedet Chriſtus, quid pote[ſt ju]bere niſi bona? cùm poſſidet [dia]bolus, quid poteſt jubere, [niſi] mala? in tuo autem arbitr. D[eus] poſuit, cui pares locum, De[o an] diabolo." Beata prorſus illa

a S. Thom. part. 1. q. 111. art. 2. Greg. l. 5. in l. 1. Reg. c. 12 Gab. 2 ſent. d. 8 q. 3 Aug. in Pſal. 118 ſerm. 24

b Sap. c. 1 c Philo. l. de migratione Abraham.

d Nierenb. hiſt nat. pag 39

e Aug. hom. 16 ex 50

, quæ cœleſtem illum Impe-
orem in ſe habet regnantem.
is exſtitit S. Thereſia *a* exi-
e & raræ puritatis Virgo, fœ-
ıda ſimul religioſiſſimæ utri-
ue ſexus ſpiritualis mater, &
giſtra ſanctiſſima: quæ totâ
â nullum peccatum veniale
ıtra caſtitatem commiſit, quod
t materia confeſſionis, quem-
nodum teſtatus eſt noſter P.
ıncifcus Ribera, in defenſione
s vitæ immaculatæ. Et alter
cietatis noſtræ P. Rodericus
varez, ejus confeſſarius, qui
enſis ſuis perſpicillis vitreis,
quibus dixit: *b ficut eſt impoſ-
le, ut huc intret mala cogitatio,
erat anima Thereſiæ, beneficio
ciali divinæ gratiæ*, & Impera-
s illius cœleſtis, intus in can-
iſſima illa mente reſidentis.
cùm non ſimus ſufficientes,
quid boni cogitare quaſi ex
bis, ad auxilium gratiæ recur-
dum eſt, atque ideò ut mo-
Aug. *c nemo ſibi cogitationum
rum victoriam attribuat*; unde
orabat & quiſque veſtrûm
t cum eo:

, Libera me Domine, Deus
neus, *d* à multiloquio quod
atior intus in anima mea mi-
ſera, in conſpectu tuo, & con- "
fugiente ad miſericordiam "
tuam: non enim cogitationi- "
bus taceo, etiam tacens voci- "
bus. Et ſi quidem non cogita- "
rem, niſi quod placet tibi, non "
utique rogarem, ut me ab hoc "
multiloquio liberares. Sed mul- "
tæ ſunt cogitationes meæ ta- "
les, quales noſti cogitationes "
hominum, quoniam vanæ ſunt. "
Da mihi non eis conſentire, eas "
improbare, nec in eis velut dor- "
mitando immorari; ſed ab eis "
mea ſaltem ſit tuta ſententia, "
tuta conſcientia, te tuente. Vel "
ut alibi paucis: *e O amor, qui
ſemper ardes & non extingueris,
charitas Deus meus, accende me,
continentiam jubes, da quod jubes,
& jube quod vis*. Dum turba phan-
taſmatum domum animæ inquie-
tat, quid agendum illi, qui hæc
patitur? Suadet Gregorius cum
cæco levare vocem & exclama-
re: *Ieſu præceptor, miſerere me*. &
hoc magis clamare, quo magis
turba præpedire conatur. Clama
cum Doctore Angelico: *f*

" Ne ſinas quæſo Dom. Ieſu, & "
tu Sanct. mater, & Virgo Mariæ, "
ut tam immani me ſcelere ad- "
ſtringam. *Vel dic cum Eccl.* Virgo "
ſingularis inter ōnes mitis, nos "
culpis ſolutos, mites fac & caſtos. "

a Didacus Iezpez in vita l:3, c:4 Lanc. de profectu in virt c:1 n 42
b Lancic cit
c Aug ſuper Gen q 14
d Aug, l:15 de Trinit. c, ultimo
e Aug l:10 Confeſſ. c:29
f Oratio S, Thomæ, In vita apud Su- rium.

EMBLEMA XLVII.

Multi ſunt vocati, pauci verò electi. Matth. 22.

E MULTIS FORSITAN UNUS ERIT. a

DOMINICA DECIMA NONA POST PENTECOSTEN.

Pauci per fructus bonorum operum, ad vitam ætern prædeſtinati ſunt.

§. I. *Præſcientia Dei, ac prædeſtinatio non officit libertati.*
§. II. Satagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem electionem faciatis. b

a Ovid. lib. 3 de arte amandi b 2. Petri 1.

DOMINICA DECIMA NONA POST PENTECOSTEN.

Multi ſunt vocati, pauci verò electi. Matth. 22.

Ontroverſia Doctores inter maximè controverſa; labyrinthus mille meandris & erroribus im-
[…]us: profundiſſimum divino-
[…]n conſiliorum pelagus, nulla
[…]ionum bolide inveſtigandum,
[…]quo complures velificantis in-
[…]ii temeritate abrepti, ad ſco-
[…]os alliſêre, & infelici naufra-
[…], velis remiſq; ſtyga trajecére,
[…]n, ut rectè Zeno Archiepiſco-
[…]Veronenſis monet: *a Non intel-*
[…]*unt miſeri, quoniam curioſitas*
[…]*m efficit, non peritum.* juxta il-
[…]: *b Scrutator Majeſtatis, op-*
[…]*metur à gloria.* Et alibi *c al-*
[…]*a te ne quæſieris.* Myſterium
[…]iquę omnium arcanorum
[…]i, maximè abſtruſum *Prade-*
[…]*ationis*, & eſſe, & nuncupari
[…]hibetur. Hæc enim verò diſce-
[…]tio, non modò primaria orbis
[…]enia exagitavit, ut Democri-
[…] Heracliti, Empedoclis, Ariſto-
[…]is, omniumque Stoicorum,
[…]os ad fatum & inevitabilem
[…]ceſſitatem compulit; ſed &
[…]egerrimas mentes adeò per-
[…]bavit, ut in apertum egerit
[…]ecipitium Auguſtinus vir ille
[…]*ffabiliter mirabilis, & incompa-*
[…]*iliter honorandus* (ut S. Proſper
[…]uitur) *d* id ipſum de uno ali-
[…] ſuæ ſanctiſſimæ familiæ Re-
[…]ioſo teſtatur: *Fuit* (inquit) *qui-dam in noſtro Monaſterio, qui corripientibus fratribus, cur quæ dam non facienda faceret, & facienda non faceret? Reſpondebat, qualiſcumque ſim, talis ero, qualem me Deus futurum eſſe præſcivit. Qui profectò & verum dicebat; & hoc verò non proficiebat in bonum, ſed uſque adeò profecit in bonum, ut deſerta Monaſterii Societate, fieret canis ad ſuum vomitum.* Huic conſimiles hodiernâ die quamplurimos reperire eſt, qui hoc ſeſe diabolico diſcurſu aſſiduo exagitant: *e Sive nunc rectè vivamus, ſive non rectè; tales nos erimus poſtea, quales nos Deus futuros eſſe præſcivit; vel boni ſi bonos; vel mali ſi malos.*

Ex quo infert, nonnullos in torporem ſegnitiemque verſos, & à labore proclives ad libidinem, poſt concupiſcentias ſuas iviſſe. Et ut Libertini noſtri temporis, jugo excuſſo, in libertate ſpiritus (ut ajunt) in omni flagitiorum cœno ſeſe volutaſſe. *f Quorum cor, ſi non eſſet fatuum, non crederet fatum.* Tum alios commemorat; qui ubi ſe pietati, Deo ac Religioni devoverunt, multos annos in vitæ auſteritate, diſciplinâ monaſticâ, perpetuâ carnis & dæmonis luctâ traduxerunt, hoc ſeſe argumento miſerrimè divexarunt: Si Deus ab æterno præviderit ac prædeſtinârit me inter oves, in exiguo electorum numero fore ſalvandum, quamcumque vitæ rationem ſe-

a Serm. 2 de aeterna filii generat. b Prov. 25 c Eccl. 3 d S. Proſp epiſt. ad Aug ante lib. de praedeſt Sanct. […] S. Aug l. de bono perſeverant. c. 15

e Aug. ibid f Aug. tract. 37. in Ioan

 cutus

cutus fuero, ſalvabor. Ergo fruſtra me macero, fruſtra me hîc vivum ſepelio. Si Deus ab æterno viderit me damnandum, quicquid egero, damnabor: atque adeò (ut Apoſtolus ait) Religioſi mundo mortui, anguſtis cellis concluſi, in ciliciis, in jejuniis multis, in frigore & nuditate, mortificationem Chriſti in corpore circumferentes, miſerabiliores erunt omnibus hominibus, quia hîc & in æternum cruciandi. quæ *profectò animi afflictio* (ut in hac palæſtra exercitatiſſimus pugillo-quitur *a graviſſima eſt, & interdum tanta, ut homines ad deſperationem & mortem ſpontaneam adigat.* Cujuſmodi ipſe ſuo tempore non unum certè novit, ſeque non leviter implicitum palam fatetur: ,,Scio (*inq.*) quoſdam inde ,,in graviſſimos melancholiæ af- ,,fectus incidiſſe, alios ſtudium ,,pietatis & ſtatum relig. abjeciſ- ,,ſe; alios penè per totam vitam ,,in anxietate verſari, præd. Dei ,,ſemper ſuſpectam habentes *Tum* ,,*ſubdit:* Tenuit etiam ea res me a- ,,liquot annis perplexum: ſed exa- ,,minatis diligenter Scripturis, & ,,Patrum ſententiis, quæ in utrã- ,,que partem adduci poſſent: tan- ,,dem hac moleſtiâ cum magno ,,animi mei ſolatio ſum expedi- ,,tus. *Atq; ut & vos expediat*, hiſ- ,,ce rationibus Scripturæ, & S. Pa- ,,trum conabor (*inq.*) ſcrupulum ,,veſtris mentibus eximere. Sic tamen ut aridam, ſublimem ac ſubtilem Præd. ſpeculat. Scholaſticis relinquamus; nec ita in *b profundum diſputationum* aſcendamus, ut

a Leſſius in praefat ad lectorem, in tract de praedeſt

b Amb. in illud Lucae. duc in altum, lib. 4 cap 5

terram deſeramus, ſed c

Alter remus aquas, alter m[...]
radet arenas,

ea dumtaxat cum aliis celeb[...] mis Eccleſiaſtis ſectando, [...] mores & praxim concernunt [...] animos fluctuantes ſtabilire, [...] dio multumq; perturbatis, ſalu[...] doctrina componere; & ad di[...] operandũ, ut per bona opera [...] tam veſtram vocationem facia[...] valeam incitare. Quod quàm [...] ceſſarium ſit, ex eo colligere [...] quod doctiſſimus mortalium [...] ſtatus aſſeverat: *e* Satius eſſe [...] cæteris fidei noſtræ articulis e[...] rare, & in hoc ſolo benedicer[...] quàm in hoc ſolo errare, & i[...] cæteris benedicere. *Quare (in* *magno teſte Auguſtino: f* Præde[...] multis ſit cauſa ſtandi, nemi[...] cauſa labendi, *fruſtra* timem[...] ne loquentibus nobis offend[...] tur, qui veritatem non pote[...] capere; & non timemus, ne t[...] centibus nobis, qui veritate[...] poteſt capere, falſitate capiatu[...] *Ac tandem concludit: g* Inclina[...] igitur aliquantulum patiente[...] aurem cordis veſtri, & qualit[...] myſterium prædeſtinationis c[...] damus, qualiterve prædicemu[...] audire:

c Tibull. l. 3, el. 3 d Lanuza, hom[...] Barradius, Cauſſin. court. S tom[...] e Toſtat in l. 3 Reg, c. 11 f S. Aug in lib. reſpon ad artic[...] illi falsò impoſitos. art 12 & lib[...] bono perſev. cap. 16 g Aug. li[...] hypognoſt

§. I.

Præſcientia Dei ac Prædeſti[...]
tio non officit libertati.

Tullius adverſus Stoicos fat[...] aſtruentes, non tam argum[...] tat[...]

r,quàm argutatur: „*a* Si præ-
ta ſunt omnia futura,hoc or-
ne evenient, quo ventura eſſe
æſcita ſunt, & ſi hoc ordine
nient, certus eſt ordo rerum
æſcienti Deo: *atque adeò cùm*
eus falli non poſſit,fato (*inq.*)fi
t omnia,quæ fiunt.Quod ſi ita
,nihil eſt in noſtra poteſtate,
illumq;eſt arbitrium volunta
,quod ſi concedimus,inquit,
nis humana vita ſubvertitur;
uſtra leges dantur, fruſtra ob-
gationes, laudes, vitup., ex-
rtationes adhibentur: neque
a juſtitiæ bonis præmia, &
lis ſupplicia conſtituta ſunt.
ec abſurda ne ſequantur,tollit
æſcientiam futurorũ:utrumq;
im putat non poſſe ſubſiſtere,
ertatem cum præſcientia. Vel
n certò futurũ eſt,quod Deus
ſcivit,vel non:ſi certò futurũ,
tollitur libertas;ſi non certò
rum,ergo præſcientia ejus &
videntia falli poteſt. Quare
b facere concordiam in ſubiimi-
non poſſet, & utraq; compo-
, *ex his duabus elegit liberum*
tatis arbitrium, negando præ-
tiam futurorum. Quod Deum
acere ignorantem, & rerum
rarum inſcium,imò ex mun-
tollere eſt. *Qui enim non eſt*
ſcius omnium futurorum, non eſt
ue Deus. Atque *ita*, ut rectè
rt Auguſtinus: *dum vult fa-*
liberos, facit ſacrilegos Ad-
us hos impii hominis paralo-
nos,ſanamdiviniſſimiDocto
udiamus doctrinam: *c Re-*
ſus animus utrumque elegit, u-
nque confitetur, & fide pietatis
nque confirmat; & hominem

libero voluntatis uti arbitrio, &
hoc ipſum ab æterno Deum præ-
vidiſſe ac ſtatuiſſe conſilio. Quod
quò manifeſtius omnibus fiat, *d*
ne cogitatis præſcentiæ avertat
ſenſum, ſciendum eſt: prius eſſe
objectum (ut Philoſophi loquun-
tur) quàm eſſe viſum aut cogni-
tum. Ita inquit Origenes ſuper
Geneſim: *e Quod futurum eſt,*
cauſam eſſe cur id eventurum præ-
viderit Deus, & non contra; ſicut
non ideò eſt cras dies Lunæ,quia
infallibiliter ſcio, & prævideo
cras fore diem Lunæ. quod & in
actionibus liberis locum habet:
nam ſi quis è ſpecula duos ſpe-
ctet urbe egredientes, unum ad
dexteram, alterum liberè ad ſini-
ſtram, quâ itur per ſylvam latro-
nibus infeſtam,deflectentem:num
hic præſens illud periculum proſ-
piciens, in cauſa fuiſſe latrocinii
cenſendus eſt? Ita inquit Aug. *f*
„Non propterea nihil eſt in no-
„ſtra voluntate, quia Deus præ-
„ſcivit,neque ideo peccat homo,
„quia Deus illum peccaturum
„præſcivit; qui ſi nolit, omnino
„non peccat;ſed ſi peccare nolue-
„rit, etiam hoc ille præſcivit.“

Ælianus refert pictorem inter
& civem Athenienſem, litem
exortam, *g* quòd hic in tabula
equum *volitantem*, ſeu pernici
curſu depingi curaſſet; pictor
verò equum *volutantem*, & inver-
ſum expreſſiſſet; quod diſſidium
facili negotio compoſuit, quia
ſuaſit tabulam inverti, & alia ex
parte conſpici debere: quod ubi
factum, equus in pedes erectus,
pernici curſu volitare viſus eſt,

a Aug. lib. 5. de civit. c. 9 b Iob 25. c aug. cit. c aug. cit.

d Eccl. 31 e V Vivres comm in Aug. lib 5 de civit. cap 9. f Aug l .de civit g Garſſus Doct. funeaſe l 4. lect. 80

adeoque homini ſatisfactum. Haud aliter, ut Garaſſus noſter obſervat, nonnulli præſcientiam Dei à parte anteriori contemplantur, quaſi illa cùm infallibilis ſit, rei futuræ cauſa ſit, cùm è contra fiat; *a Dei* quippe *præſcientia non cogit hominem, ut talis ſit, qualem præſcivit Deus, ſed præſcivit talem futurum qualis futurus eſt, quamvis eum non ſic fecerit.* Obviâ & familiari hîc utar ſimilitudine: Tribus quatuorve ſociis aſſides, qui inter ſe pictis chartis ludendo tempus tranſigunt: omnium tu curioſus explorator chartas intueris, advertis quid hic primò, quid ſecundò luſerit, facilè & certò proſpicis, uter horum victor futurus ſit. Ubi amabo vos, num hujus ſcientia quidquam aliorum libertati obfuerit? num uni quid emolumenti, aut alteri quid detrimenti contulerit; Juvat rem authentico ipſius patris mendacii firmare teſtimonio: partes hic ſuas adeo callidè in energumeno agebat, ut ſpiritu prophetico homo hic poſſeſſus pollere crederetur; quia prædixerat poſt triduum ædes quaſdam in foro, ſubitò ruinâ involvendas: quod Dæmon præviderat, ex eo quod trabes putridæ ac carioſæ erant, quibus novum pondus recenter incumbebat. Sicut autem hæc domus non ideò corruit, quia Diabolus prædixit & prævidit; ſed quia trabes vitium contraxerant, & impoſitum onus aggravabat: ita peccator ſuo pondere in præcipitium fertur, & ruinam incurrit, non quia Deus prævidit, ſed quia vitium liberè contraxit, & gravi peccatorum pondere ſe[...] trò implicuit. Quod Hippon[...] ſis Præſul dilucidè exponit, *b* [...] cens: *Etſi Deus ex æterna ſcie[...] præcognitum habet, quid unuſq[...] que meritis retributurus ſit, ne[...] tamen per hoc, quod falli non po[...] ant neceſſitatem, aut voluntaten[...] tulit delinquendi. Si ergo à juſt[...] & pietate quis deficit, ſuo in præ[...] fertur arbitrio, ſuâ concupiſce[...] trahitur, ſuâ perſuaſione decipi[...] nihil in tali negotio divinæ volu[...] tis intervenit, cujus ope ſcimus [...] tos, ne laberentur detentos, n[...] autem ut laberentur impulſos.* Q[...] ſi Deus certa revelatione m[...] feſtaret, te liberè peccaturun[...] nali impœnitentiâ moriturun[...] conſequenter damnandũ, ſci[...] tia illius minimè foret tuæ ca[...] damnationis; ſed flagitia tua[...] quæ te liberè conjeciſſes, & [...] ditio tua ex te orta fuiſſet. [...] licet prædeſtinatio Dei certa [...] & decretum Dei infallibile, [...] men non ſic accipiendum eſt [...] ſi Deus nullo intuitu bono[...] operum ac meritorum, hoc [...] ſolutè ab omni æternitate de[...] verit; cùm diſertè ac dilu[...] Auguſtinus dicat: *c Qui fe[...] ſine te, non juſtificabit* (nec ſ[...] bit) *te ſine te; fecit neſcientem* [...] *ſtificat volentem.* Quem ariet[...] ut Prædeſtinantes noſtri elid[...] ſignum interrogationis, ſeu [...] mirationis apponunt? *Qui* [...] *vit te ſine te, non ſalvabit t[...] te?* Ecquis agricola domi [...] deat, non aret, non ſerat, hoc [...] lo tutus: Si Deus ab æterno [...] viderit, ut ſponte ſuâ ager fr[...]

a Aug. lib. de præd. & grat. ac. 15

b S. Aug. l. ad articulos ſibi falſò poſitos art. 1

c Aug. ſe.m. 15 de verbis Apoſto[...]

at, uberem meſſem colliget.
quis mercator, dum ſecum re-
tat:ſi Deus ab æterno ſtatuerit,
diteſceret,aureum imbrem per
ulas in ſinum dimittendū,non
gn. deſulandum exiſtimet? Ec-
s concionator cathedram con-
ndat,hac ratione ſolâ præfiſus:
Deus me præviderit fore diſer-
n, ille dabit os & ſapientiam,
ent ut ros eloquia mea; quod
præviderit obmuteſcendum,
ſtra etiam ſtuduero. Fruſtra
is ſolicitus, ut arcas ut ædes
udat, ſi Deus præviderit, nil
dendum, nil diripiendum &c.
od de præſcientia hactenus di-
im eſt,id ipſum in prædeſtina-
ne vim obtinet, nihil quid-
am noſtræ illam officere liber-
i.Nam quemadmodum ſi Deus
æterno prædeſtinârit imaginē
ctiſſimæ Matris ſuæ in tali arâ
ponendā,neceſſariò anteceden-
, quo artifice ſeu pictore, qui-
s coloribus depingenda ſit,
evid. Ita nos imagines ſuas in
nplo gloriæ colloc., non priùs
ſtinârit,quàm prævid., quibus
tutum coloribus nos liberè a-
nas noſtras efformaturi ſumus.
ndamenti loco,divinum Doct.
ngel. nobis ſerviet ingenium:
a Prædeſtinatur à Deo ſalus a-
icujus, ut etiam ſub ordine
Præd.cadat,quidquid hominem
promovet in ſalutem,vel orati-
ones propria, vel aliorum, vel
lia bona, vel quidquid hujuſ-
modi, ſine quibus aliquis ſalu-
em non conſequitur. Unde
prædeſtinatis conandum eſt ad
bene operandum & orandum:
uia per hujuſmodi prædeſt. ef
ctus, certitudinaliter imple-

a S Thom part 1 q 23,a,8,in corp.

tur. Propter quod dicitur 2. Pe-"
tri 1. Satagite, ut per bona o-"
pera certam veſtram vocatio-"
nem & electionem faciatis." Sic
Iſaac rogavit Deum pro Rebecca
uxore ſua, *b* & dedit conce-
ptum, Rebeccæ, & peperit Ja-
cob,qui tamen prædeſtinatus Sic
& prædeſtinatis dicitur: *c Vigi-
late & orate, ne intretis in tenta-
tionem.* Item: *Contendite intrare
per anguſtam portam. Item vos a-
mici mei eſtis,ſi feceritis,quæ præci-
pio vobis, &c.* Quam doctrinam
hæretici illudunt, dum ut ſtulti
in circuitu currunt: ſi prædeſti-
natus ſim, quidquid egero certò
ſalvabor, ſi reprobatus quidquid
egero certò damnabor: proinde
fræno omni timoris & anxietatis
rejecto, libertate quadam ſpiri-
tus, ſine ulla ſolicitudine ſalutis
hîc vivendum, nullas ſcelerum
occaſiones fugiendas dictitant,il-
lud ſuis occidentes: *d Coronemus
nos roſis antequam marceſcant. e
Fruamur capitis amplexibus,* in o-
mne vitiorum cœnum proruа-
mus, ſi Deus ab æterno nos in-
ter paucos elegerit, finaliter no-
bis gratiam infundet, quâ ſalve-
mur. Sin ſecus, quid profuerit,ſi
nunc & in æternum miſeri futu-
ri ſimus? Quod quid eſt aliud di-
cere, quàm ut quiſque ſe in ma-
re præcipitet? Si Delphinus à
Deo prædeſtinatus, qui te ut al-
terum Ariona per mare deve-
hat, aut Balena, quæ eodem mo-
mento praſto ſit, quæ te ut alte-
rum Jonam incolumem in littus
evomat,nil erit timendum Quod
ſi ab æterno ſtatutum ut fluctibus
mergat, omnes Delphini & Ba-

b Gen 25 c Aug l 6 hypognoſt:
d Sap:2 e Prov 7,

lenæ, omnes naves & nautæ, non ſalvabunt. Per medios hoſtium cuneos, & ferreos glandium nimbos, quis ſe inermis penetret, ſi Deus in ſtrato lentâ tabe exſtinguendum prævideret, ſalvus & & incolumis revertetur. Quæ quàm à ratione aliena ſint, quis non videat? ut non modò temerarius, ſed omninò fatuus ac furibundus omnium ſuffragante judicio cenſendus ſit, qui ultrò in apertum ſeſe diſcrimen ingerat. Quod ad animum referendo, in æternam hominem præcipitat perniciem: ex eodem quippe ducunt principio, quemadmodum Magiſter noſter dixit Matthæi capite octavo: *a neceſſe eſſe, ut veniant ſcandala.* (neceſſitate ſcilicet conſequente) ita omnia ſe flagitia neceſſitate quadam antecedente compulſos perpetrare, nec in ſua eſſe poteſtate ea omittere? unde appoſitè (ut refert Becanus) *b* fatalem mortis ſententiam, ob varia quæ commiſerat furta homo flagitioſus, in ſe audiens declarari, Calvin. ſectæ judicibus reſp. ſe injuriâ & innocenter damn., quandoquidem a Deo prædeſt. eſſet ad ejuſmodi actus perpetrandos, nec liberum ſibi fuiſſe ab alienis bonis manus abſtinere. „*c* Quod ſi „concedimus omnis humana vita „ſubvertitur: fruſtra leges dantur, „fruſtra objurgationes, laudes, „vitup., exhortationes adhibentur: neque ulla juſtitiæ bonis „præmia, & malis ſupplicia conſtituta ſunt. Quæ abſurdiſſima dogmata, rationi & naturæ hu-

manæ repugn., ut ſubtilis S...
eliminet, docet ejuſmodi ſec...
os, tamdiu fuſtibus contunde...
eſſe, dum fateantur in pote...
tua eſſe, à verber. ceſſare. Q...
quod ipſæ Dæmonum infeſt...
nos dies noctesq; exagitant, ...
teſtantur, nullam nobis ex de...
to Dei, bene aut malè opera...
neceſſitatẽ impoſitam: hâc e...
poſitâ, facilè aſtutus ille ſer...
deſiſtere, de quo Chryſ. ſic d...
rit: *d* " Diabolus circumcur...
„obſiſtere cupiens noſtræ ſal...
„Audierat Diabolus loquen...
„Deum, homo juſtus, verus, ti...
„Deum, abſtinens ab omni o...
„malo, quodq; nullus eſſet ill...
„milis ex iis qui ſunt ſuper ...
„ram; nec tamen abſtinuit, et...
„poſt Dei teſtimonium, ſpera...
„futurum ut illius ætatis præſ...
„tiſſimo viro ſuperior evade...
Quod ſi Jobum à Deo per gra...
determinantes prædeſtinatũ ...
ſet, non fruſtrà laboraſſet. „...
„tamen poſt tanta taliaque ...
„judicia, perſeverat dicere: q...
„ſi aliquando perpetuitate, m...
„nitudineq; malorum irruent...
„valeamus illum ſuperare, ...
„hanc excelſam dejicere turr...
Tum ſubdit: quis igitur ne...
erit veniæ locus, qui De...
habemus adjutorem, moni...
rem? Ut recedamus à via ma...
ut revertamur ad Dominum, ...
tonante tubâ illâ Euangelicâ ...
In quantum poſſumus, omnes h...
nes ad bonum opus exhortemur ...
li deſperationem demus, ſed invi...
oremus, ipſius erit poteſtatis ju...
ſtum in nobis debitum mutare ...

a Math 8 b Becanus lib 2 controv de præde ſt c... c Aug. l... de civ cap. 9

d Chryſoſt in Luc cap, 16 de Laz...
e Chryſoſt, ibid
f Aug lib. 6. hypognoſt

nati...

tionis,& gratiam prædeſtinatio ſindebitam prærogare. Cuiaptam ſfert ſimilitudinem à ſpeculo: *quid times,quia dixi,ſi mutabitis utatur, ſpeculum eſt* ſine macu . *Verum ſpeculum mutat imagi-m pro perſona, quæ mutatur.* Ha-t hoc ſpeculum,quod in ſe im-utatum, varias repreſentet ef gies, pro varietate objecti. Ita mutabilis Deus ab æterno,pro tempore, quo Petrus negavit, m ut peccatorem refert, exe atur & odit; at verò eundem arè flentem, etiam repræſen t, quem amat & laudat. Ita eus mutat decretum de Ninivi-s, ut exponit Chryſoſtomus m. 5. de pœnitentiâ, Hie-nymus epiſt. 46. ad Ruſtic. Ex ibus conficitur, qui hodie ulus, cras Paulus eſſe poteſt, lupus in ovem, & trun-s aridus igni deſtinatus, in ele-ntem ſtatuam commutari. Fin-tibi (ait Auguſtinus) ſculpto-m & ſtatuarium, ſylvam ingreſ-m, ibique truncum præciſum tentiùs contemplari, eoque ultum delectari, non quà tali, d quia aptam ex eo ſtatuam lari poſſe prævidet, ſic & ſu-emus mundi opifex: *b quaſi gnum de ſylva vidit nos faber, co tavit ædificium quoddam,quodin-factnrus eſt, non ſylvam, quod e-t.* In horrida mundi ſylva, lveſtres ac aridi trunci era-us, & ecce in ſtatuas Sancto m effingimur, *c quos præſcivit prædeſtinavit conformes fieri imà-ris ſi ſu.* Docet Apoſtolus, rita præviſa eſſe cauſam præ-deſtinationis: *d Non enim* (inquit Ambroſius) *ante prædeſtinavit, quàm præſciret? ſed quorum merita præſcivit, eorum præmia prædeſtinavit.* Unde Sanctus Proſper: *e Fruſtra dicitur quòd ratio operandi non ſit in electis, cùm ad hoc operentur ut electi ſint.* Damnat itaque Deus & ſalvat, ob mala vel bona opera; ut patet ex illo Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, paratum vobis ab origine mundi, id eſt* (inquit Auguſtinus) *f prædeſtinatum.* Reprobis verò ignem æternum præparatum edicit. Et quare? *Eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare* &c. Nemo itaque in has blaſphemas voces erumpat: non poſſum ſalvare animam meam, fruſtra arctam virtutis ſemitam trivero, fruſtra bonis operibus inſudâro, ſi ab æterno infallibilis illa Dei providentia damnandum præviderit. Cujuſmodi ſtolidis hominibus, à medico pharmacum petamus. g Ludovicus Landgravius propter deploratam vivendi licentiam, à viris Religioſis non ſemel correptus ac graviter monitus, ut ad bonam frugem rediret, antequam inopinatâ morte præveniretur, pro excuſatione dilemma illud retorquebat: *Si prædeſtinatus ſum, nulla peccata poterunt mihi regnum cœlorum auferre? ſi reprobus, nulla bona opera conferre.* Quid factum? lethalem in morbum incidit, medicum accerſit: is ut erat vir prudens, & verborum Landgravii memor: Domine mi, inquit, fruſtra huc me advo-

a Aug ſerm 109 de temp.
b S Aug tract. 6 ſuper Ioan
c Rom 8.

d Amb l. 2 de fide c 3. e S Proſper l 2. de Vocat gent c. 35. f. Aug l. 6. hypogn. g Cæſarius, l 1 hiſt c 27 Becanus l 3 contrav de prædeſt c 4

caſti:

caſti: *Si venit dies mortis tuæ, non te poterit cura mea morti ſubtrahere; ſi verò moriturus non es, ſuperflua erit medicina mea, & fruſtra te crucias.* Ad hæc æger: quomodo ſic reſpondes? *Si mihi non fuerit adhibita cura, potero ante tempus mori.* Tum medicus: *Domine* (inquit) *ſi credis vitam tuam poſſe conſervari virtute medicinæ, cur ſimiliter non credis vitam animæ juvari poſſe pœnitentiâ, & aliis virtutũ operibus, quæ ſunt antidota animæ? ſine his anima moritur, ſine his ad veram ſalutem, quam in cælo conſequimur, nemo pervenit.* Quibus Landg. convictus, *de cætero ait, medicus eſto animæ meæ, quia per linguam tuam medicinalẽ, Deus me liberavit à maximo errore.* Sicut ergo non fruſtra ægris medicina debetur, quia Deus ſic diem mortis ſtatuit, ut vitam etiam per illa media præviderit prorogandam; ita & de morbo & morte animæ prævidit, talem qui pœnitentiæ remedia adhibuerit, & gratiæ, & Deo reſtituendũ. "*a* Proinde non fru„ſtra ſunt leges, objurgationes, „exhort., laudes & vitup.: quia „& ipſas futuras eſſe præſcivit, & „valent plurimum, quantum eas „valituras præſcivit, & preces „valent ad ea impetranda, quæ ſe „precantibus conceſſurum eſſe „præſcivit, & juſta præmia bonis „factis, & peccatis ſupplicia con„ſtituta ſunt. Quapropter ſic rectè ratiocinaberis: *b* Si „prædeſtinatus ſum, id eſt, ſi à „Deo ordinatus ſum ad vitam „æternam per certa media, quæ „in mea ſunt poteſtate, conſe„quendam: certò conſequar vitam æternam, modò illa me[dia] adhibere voluero. Si ſum reprobatus, id eſt, ſi à Deo ordinatus ſum ad æternam damnationem propter mea peccata, quæ liberè commiſſuru[s] ſum, certò damnabor, ſi ill[a] peccata committam: nam u[t] ſuprà diximus: *c* Non ante præ[]deſtinavit, quàm præſciret: ſe[d] quorum merita præſcivit, eoru[m] præmia prædeſtinavit." Quò[d] mul patet reſponſ. ad illud Paul[i] *Iacob dilexi, Eſau autem odio ha[bui]* Quod alii de electione ad be[ne]dictionem temporalem referu[nt] S. Thom.: Deus propter bona o[]pera dilexit Jacob, ſicut & om[]nes S. diligit; Eſau autem odi[o] habuit, propter peccata, &[c.] Perpende hîc ex mente Chryſo[] fratres illos geminos, *f* un[um] prædeſtinati, alterum rep[ro]bati exemplar: indubitat[um] quippe eſt, Deum liberè a[nte] mundi conſtitutionem unum [e]legiſſe, qui per paternam be[ne]dictionem obtineret hæredi[ta]tem & jura primogeniti; al[te]rum vero reprobaſſe ac rejeciſ[ſe] ne eam aſſequeretur. Po[rro] quemadmodum hanc Jacob o[b]tinuerit, non abs re erit plurib[us] enarrare: Obtinuit Jacob be[ne]dictionem, quia matri obtem[pe]ravit, ejus conſiliis obſecutus e[st] manus collumque pellibus co[n]texit, patri ſapidum omnirò f[er]culum obtulerit, nihil non ſtu[dii] laboris, induſtriæ, ſolicitudinis ſolertiæ adhibuerit: & cùm [di]vino fretus eſſet promiſſo, tot tamen percellitur, ne pro ben[]

a Aug. lib. 5, de civit cap 10,
b Bellarm. cit.

c Amb l 2 de fide cap: *d* Rom [9]
e S Thom. in epiſt. ad Rom cap 9
f V, Lauuza hom 37, de prædeſt[]
d:ct.

ctione maledictionem referat. erdiditEſau primog., *a* quia ip- voluntariè per ingluviē ſuam, ntis eam vendidit edulio. Ita ofectò & quiſque noſtrûm præ- ſtinatus aut reprobatus eſt; ſed ǹ niſi dependenter ab operibus erè exercendis. Quæ ut vobis aculi loco ſint, ex altiſſimo ter- ſolio Pontific. Maximum ob- dite : „ *b* Ipſa perennis regni rædeſtinatio, ita eſt ab omni- otenteDeo diſpoſita, ut ad hæc lecti pro labore perveniant, uatenus poſtulando mereantur ccipere, quod eis omnipotens Deus ante ſecula diſpoſuit dare. uam admirabilem protſus Di- næ Sapientiæ diſpoſitionem, rtiter ac ſuaviter alia ex aliis or- nantis, Leonardus Leſſius con- mplandam proponit. *c*

Eſt ergo hic ordo prædeſtina- onis; in primo ſigno dependen- r à præviſo lapſu Adami, de- evit incarnationem. In ſecundo t voluntas dandi auxilia ſuffi- entia omnibus ad ſalutem, ob erita Chriſti. In 3. eſt viſio ope- m & meritorum ac demerito- m: quinam auxiliis, quæ ipſæ ngulis toto temporis decurſu aturus erat, rectè uterentur, & er ea in juſtitia perſeverarent quæ perſeverantia finalis, ut Au- uſt. docet, *d* & fide certum ſt, à nobis pendet) vel in pec- atis morerentur. Itaque illos e- egi ad gloriam, hos reprobavit deſtinavit ad pœnam. Et ante anc præviſionem nulla fuit ab- ſoluta electio aut reprobatio: quæ ubi perſpicaci mentis oculo con- templabatur Bernardus, excla- mat: *Attingit à fine uſque ad fi- nem fortiter, & diſponit omnia ſua- viter; fortiter pro ſe, ſuaviter pro me.* Præſcivit & præordinavit, omnes gratias, illuminationes, adhortationes, inſtinctus, quibus ad finem meum uterer vel abu- terer. Quæ fortiter ſtabilita, & certiſſimè evenient; ſuaviter ve- rò illa meæ libertati commiſit. *Attingit* (inquit) *à fine uſque ad finem, hoc eſt ab ortu creaturæ, uſque ad finem deſtinatum* à Creatore, ab æterno.

a Eſau ſalvum eſſe docet Corne à Lapid Iac. Tirinus & alii. b Greg l. 1 dial cap 8 c Leſſius de perfect. div. lib 14 cap 2 d Aug lib de bono perſeveran. c 6 Idem epiſt. 106 Trident. Seſſ. 6 cap 13

§. II.

Satagite ut per bona opera cer- tam veſtram vocationem & electionem faciatis. 2. Pet. 1.

Optatiſſimum ab hominum memoria, exaudivit nuntium virgo Mechtildis, de qua refert Lætienſis Abbas Bloſius: *e* cùm feria 4. ſolemnitatem paſchæ proximè inſequenti, ſub miſſæ in- troitum de more legeretur: *ve- nite benedicti patris mei.* Mechtil- dim ingenti ac in ſitato deſide- rio exæſtuaſſe, & in has voces prorupiſſe: ô ſi certò ſcirem me fore ex iſtis benedictis, qui hanc dulciſſimam vocem tuam auditu- ri ſunt! cui Dominus Jeſus: *certè ſcias te unam ex illis eſſe, & ut ni- hil dubites, ecce ego do tibi cor meū in pignus arrhæ.* Quo nuntio au- dito, liquidiſſima animi lætitia aſſiduò perfruebatur, donec mor- te imminente vox cœlitus inſo- nuit:

e Bloſius in appendice de 4. Sanctis fœminis

nuit: *veni benedicta patris mei, poſſide paratum tibi regnum à conſtitutione mundi.* O nuntium longè jucundiſſimum! Quod quiſque noſtrûm mille votis exoptaret, nemo non omnibus fortunæ bonis ſibi emere ſtuderet. Etenim ut nuntius Cōſulatus adepti, litis adjudicatæ, hoſtis cæſi, obſidionis ſolutæ, victoriæ relatæ, gratiſſimus ac jucundiſſimus accidere ſoleat, longè tamen gratior auribus animiſque, à regalibus ſedibus nuntius, certam ac indubitatam cœleſtis regni poſſeſſionem declararet. Quâ ſolâ fiduciâ fretus, meritò exclamare poſſet cum Cardinale Bellarmino, de noviſſimâ ad beatam patriam horâ admonito: *à fauſta nova! fauſta nova! fauſta nova!* Verè niveo ſignanda lapillo dies illa, quâ Philippus Macedo tria, quæ in mundo univerſo ſperare poterat, fauſtiſſima nuntia accepit: 1. equos illius in pulvere Olympico palmam retuliſſe. 2. ſuos victoriâ potitos, atque urbem Polideam occupaſſe 3. Alexandrum Regni hæredem, felici partu in lucem prodiiſſe. Quæ ut læta, ut fauſta ſint; quis tamen ponat iſtiuſmodi *rumores ante ſalutem?* cùm inter omnia hæc mundi bona, & candidiſſimos fortunæ dies, ac proſperos ſucceſſus, hæc anxia, dies noctéſque cura ſolicitet: ſi inter puſillum gregem prædeſtinatorum cenſendus ſit? an vas in honorem, an in contumeliam: an inter titiones inferni, an inter ſeraphinos paradiſi? an inter oves aut inter hœdos? *b. ovem te putas, hircum te fortè*

a In vita b Aug lib. de ovibus, cap. 10

Deus novit. Unde ſolicitudi[ne] plenus, ſic ſuos ſub integerri[mâ] religionis diſciplinâ degent[es] compellat Bernardus: *c quis* [po]*teſt dicere, ego de electis ſum?* [ego] *de prædeſtinatis ad vitam? eg*[o de] *numero filiorum? quis hæc, inqu*[am,] *dicere poteſt? reclamante nimir*[um] *Scriptura: neſcit homo utrum a*[mo]*re, an odio dignus ſit. d* Quæ veriſſima divini Eccleſiaſtes ſ[en]tentia, beatum quoque Ludo[vi]cum Bertrandum, horrore ſac[ro] ſimul & dolore percuſſit: *e* conſeſſu porrò ſuorum, præſ[en]tes intuitus, à lachrymis tem[pe]rare nequivit: cauſam rogat[us,] hoc paucis reſpondit: timeo [&] fleo, quia neſcio quid de me [fu]turum ſit. Columnas Eccle[ſiæ] nutare, ſanctiſſimos viros con[cuti] videmus, dum illud ſecum [ta]cito animo volvunt, quod ol[im] Davidi ſomnum excuſſit: *f* [*an*]*ticipaverunt vigilias oculi mei, t*[ur]*batus ſum, & non ſum locutus.* ancipiti bivio incertus & tre[pi]dus exclamat: *numquid in æ*[ter]*num projiciet Deus?* numquid [in] æternum projiciet in teneb[ras] exteriores? numquid in æternu[m] cum reprobis deputandus? co[nſi]ſimilem, horroris plenam qu[æ]ſtionem, monachis ſuis mo[vet] Doctor mellifluus: *g quis ſc*[it,] inquit, *ſi omnium veſtrum, quos* [hic] *video ſcripta nomina ſunt in cœ*[lo] *& in libro prædeſtinationis annot*[a]*ta? quanto putas gaudio replere*[n]*tur omnia oſſa mea, ſi id ſcire c*[on]*tingeret!* compello te quiſq[ui]s es, quanto putas gaudio replere[n]tur oſſa tua, ſi favorabilem ill[a]

c Bern in Septuag ſerm 1 d Eccl[eſ.] e Lan. hom. ... f Pſal. 7[6] g Bern ſerm 2 de Aſcen

ſe contingeret, quam ex ore cifixi etiamnum miraculosè ntis, B. Thomas de Villa nova epit ſententiam: *a te inter deſtinatos certò adſcriptu.* Iis te fectò cœleſtium voluptatum iciis ebrium arbitrarer, quibus n ſeraphicus Franciſcus, qui revelationem de ſalute ſua tior factus, ergaſtulum corpo-ſui diſrumpere ſatagens, ita iebat, ut & cibi, & omnium um humanarum immemor, non contineret, id jugiter in-inando: *laudetur Dominus.* Quæ lætandi & exultandi cau-cùm juſtiſſima ſit, & inter deſtinatos cenſeri, ſumma orum ſit, quis non hanc Prin-is Apoſtolorum ſaluberrimam ctrinam avidiſſimè arri puerit, certam tradit nos vocatio-n noſtram facere poſſe, ac for-æ noſtræ, prædeſtinationis, aut robationis, nos fabros eſſe nonſtrat; dum ait, nos per na opera electionem noſtram tam facere poſſe. Ex quo cùm Vaſquez, Molina, & ſupra ex guſtino, D. Thoma, aliiſque, ccellens Theologus Gregorius alentia concludit: *b* electio-n ad gloriam à Deo fieri ex viſis meritis, docetque evi nter illo dilemmate: *vel ſum rædeſtinatus, vel non ſum præ-deſtinatus*, mirificè potius acui & excitari in nobis poſſe con-inuum pietatis ſtudium. Quod t intelligatur, inquit, excutiē-la ſunt breviter membra illius atiocinationis, quâ perperam uidam uti ſolent. Si ſum, ais, rædeſtinatus, potero jam li-center frui voluptatibus, quan-" doquidem quidquid nunc fa-" ciam, certiſſimè poſteà ſalva-" bor; imò verò ſi prædeſtinatus " es, oportet ut benè opereris & " rectè vivas, quia nullus ex a-" dultis eſt prædeſtinatus, niſi qui" prævisus eſt in hac vita benè o-" perari finaliter; & quoniam" incertus es, quanam hora ex" hac vita decedes, omni tempo-" re eſt tibi bene operandum, ne" finaliter non bene operans in-" veniaris; & ita verum non ſit " illud, quod in ea tuæ ratiocina-" tionis parte ſupponebas, videli-" cet te eſſe prædeſtinatum. Rur-" ſus ſi non ſum, inquis, præde-" ſtinatus, quidquid nunc fa-" ciam, tandem condemnabor. " Conſultum igitur erit jam da-" re operam illicitis voluptati-" bus, ſi quidem ſum poſtea affi-" ciendus ſupplicio. At enim ve-" rò, ſi non prædeſtinatus es & " ad æternum ſupplicium deſti-" natus, cauſa hujus erit, quia fi-" naliter eris obſtrictus peccatis, " quibus operam in vita dabis, " neque cooperaberis divinæ " gratiæ. Ne igitur verum ſit, " non eſſe te prædeſtinatum, o-" mni tempore piè tibi viven-" dum eſt, ne finaliter obſtrictus " peccatisè vita diſcedas, id quod" poteſt evenire omni hora: ne-" que enim poteris malè vitam " finire, ſi ſemper piè vixeris. " Tum ſubdit: quod autem peni-" tus certum tibi non ſit, qualis " tandem in vitæ extremo ſis fu-" turus, vererisque ne in peccato " vitam finiturus ſis, id te etiam " incitare potius vehementer " debet, ut quod incertum tibi " eſt, & tamen ex te cum divi-"

In vita b Valentia tom, 1, q, 23, de prædeſt, diſp, 1, punct, 4

„ na gratia pendet, id tu ſemper „ rectè vivendo certum eventu „ ipſo facias, Certiſſimum enim „ eſt, numquam te vitam malè „ finiturum, ſi ſemper rectè „ vixeris. Atque hæc vis & ratio eſt, illius D. Petri ſententiæ: *ſatagite ut per bona opera, certam veſtram vocationem & electionem faciatis* Quod ſanctiſſimus Doctor Thomas à Kempis confirmat, *a* dum ait: cum quidam anxius inter metum & ſpem frequenter fluctuaret, & quadam vice mœrore confectus, in Eccleſia ante quoddam altare, ſe in oratione proſtraviſſet, hæc intra ſe volvit, dicens: ô ſi ſcirem, quod adhuc perſeveraturus eſſem? ſtatimque audivit intus divinum reſponſum: quid, ſi hoc ſcires, facere velles? fac nunc, quod tunc faceret velles, & benè ſecurus eris. Moxque conſolatus & confortatus, divinæ ſe commiſit voluntati, & ceſſavit auxia fluctuatio, noluitque curioſè inveſtigare, ut ſciret quæ ſibi eſſent futura; ſed magis ſtuduit inquirere, quæ eſſet voluntas Dei beneplacens & perfecta, ad omne opus bonum inchoandum & perficiendum. Quod ſi & veſtrum ſtudium fuerit, & mandata Dei ſervaveritis, certi eſtote de prædeſtinatione veſtra. Aſſertorem infallibilem allego Auguſtinum qui ſuper illud Pauli: *b ſic currite ut comprehendatis.* In rem noſtram ſic diſſerit: *de ipſa curſu veſtro bono rectoque condiſcite, nos ad prædeſtinationis gratiam pertinere*, viam mandatorum, cum Re-

a Thom. à Kemp. lib I de imit. Chri. cap. 25 b 1. Cor. 9. Aug. lib. de bono perſev. cap. 22.

gio Vate currendo: quam inſiſtit, certò ſcit ſe non err[...] Quare & vos omnem anx[...] fluctuationem ſeponite, *n. aſ[...] que timorem mittite*, Deo ac m[...] datis ejus obtemperantes, b[...] operibus vacantes: hæc enim [...] mina ſunt beatæ æternitatis, [...] quibus Apoſtolus ait: *c quæ [...] ſeminaverit homo, hæc & metet*; [...] fiet, ut cum gaudio, omnes [...] monis infeſtationes, ac grav[...] mas hac in parte illuſiones [...] das aut illudas. Quemadmo[...] religioſum illum virum fe[...] legimus, cujus ſocius, cùm [...] revelatum diceret, ipſum [...] de numero damnatorum, reſ[...] dit: *d benedictus Deus. Ne[...] men ſic deſperabo, ſed pœnitent[...] quam per ingreſſum religioni[...] ſumpſi, de cætero duplicabo & [...] plicabo; donec gratiam, & miſer[...] dam apud Deum altiſſimum [...] pius eſt, inveniam.* Eſt poſt [...] tos dies, iterum ſocio revela[...] eſt, ipſum eſſe de numero ſal[...] dorum. Jure igitur meritiſſ[...] ut loquitur Beyerlinck, *e* in[...] candum illud Aug.: *f* ſi non [...] prædeſtinatus, fac ut prædeſti[...] ris, & enitere ita vivere, ut c[...] leſti habitationi congruas.“ [...] ſine eſt quod narrat Nierenbe[...] *g* uni è priſcis illis eremi inc[...] qui alteri pacificè convivebat [...] vidit dæmon, & transfigurat[...] in Angelum lúcis, ſeniori rev[...] juvenem æternis ignibus deſt[...] tum. Cohorruit ad hanc vo[...] ſenex, & multis diebus ha[...] cordatione graviſſimè cruci[...]

c Gal. 6 d Ludolph. à Saxoni[...] vita Chri. p. 2 cap 50
e Beyerlinc theat. tit praedeſt. f [...] de fide & operib c. 12 g Nier[...] vita divina cap 12

Quod ut juvenis advertit,
ortunis precibus extorſit tri-
ı nuntium; ad quem ille hi
vultu & animo ſereno: Hoc
ıi pater minimè conturbet,
haƈtenus Deo ſervivi, non ut
cenarius pro cœlo; ſed ut
s ex officio debito, & quia
ut ſummum bonum, omni
re dignus eſt. Nec diutius
s bonum ſenem affligi paſſus
ſed noƈte inſequenti manife
it, hunc ejus ſodalem pluri
n per hos ſinceri amoris a
,apud Deum meriti conſecu-
, ac inter prædeſtinatos ad
iam conſcriptum. Quæ cùm
unt, ,,*a* quis dignè cogitans
bitationē apud Deum, in qua
nnes prædeſtinatione ſunt de-
tati, qui ſecundùm propoſitū
cati ſunt, non enitatur ita vi
re, ut tali habitationi con-
uat? *Ille apud Taulerum inter-
gatus:b* Quid faceret, ſi te Deus
mnare vellet? *Reſp.* Duobus
achiis, humilitate & charitate
eum complecterer, cogeremq;
cum deſcendere in infernum,
ſic mihi infernus fieret para-
ſus. Haƈtenus, ut videtis, altū
uentes, ita littus legimus, ut
citer portum nos obtenturos
remus. Altiora verò hujus ab-
ıs myſteria rimetur, qui volet:
potiùs hanc gratiam, quam
fore inefficacem det Judæ, &
eram, quam ſcit fore efficacem
net Petro: *d Cur hunc m gis,
im hunc liberet, ſcrutetur qui po
,tam profundum ju iciun; verū
nen caveat præcipitium.*
Ut tamen ex hoc maximo ſa

a Aug de fide & operib c 22
b Taulerus in Colloq. Theologi & Medici c Aug epiſt 105

pientiæ Dei arcano, non exiguam utilitatem referamus, monet S. Proſper:*d* In remot: ab humana" cognitione ſecreto, præfinitio" hujus eleƈt. abſcondita eſt, & de" nullo ante ipſius finem prænun-" tiari poteſt, quod in eleƈt. gloria" ſit futurus: ut perſever. humi-" litatem utilis metus ſervet, &" qui ſtat, videat ne cadat."

Quare cùm ſolus Dominus nôrit, qui ſint ejus, *illique ſoli* (ut Eccleſia canit) *cognitus ſit numerus eleƈtorum, in cœleſti civitate locandus*, quiſque cum timore & tremore ſalutem ſuam operetur, idque non per mœſtum timorem, ſed lætum & exultatione pleniſſimum; ſcriptum eſt enim: *e Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* In pauco ergo, *hujus vitæ tempore* (inquit Gregorius) *mentem veſtram neceſſe eſt ut tremor teneat, ut quatenus per ſecuritatis gaudium ſine fine poſtmodum exultes* Optimè tremori exultationem ſubneƈtit; quia quo major fuit in periculis trepidatio, eò major his perfunƈtis ſuboritur exultatio. Idem argumentum proſequitur Auguſt. *f* Quis (*inquit*) ex" multitudine fidelium, quamdiu" in hac mortalitate vivitur, in nu-" mero prædeſtinationum ſe eſſe" præſumat, quia id occultari opus" eſt in hoc loco, ubi ſic cavenda" eſt elatio, ut etiam per ſatanæ" Angelum, ne extolleretur, tantus" colaphizaretur Apoſtolus.

Virtute non minùs quàm ſanguine illuſtris Domina, nomine Gregoria, Imperatrici à cubiculis. petiit per epiſtolam à S. Gre-

d S Proſper de vocat. gent. cap. ult.
e Pſalm 2 S. Greg. l. 6 ep. 22
f Aug. l. 6 de corrept. & gratia, c. 13

go-

gorio, ut certam ſe redderet de remiſſione peccatorum, ac Dei gratiam ſe conſecutam, cui ſanctiſſimus pontifex reſpondit: a *Quod dulcedo tua in ſuis epiſtolis ſubjunxit, importunam te mihi exiſtere, quò uſque ſcribam mihi eſſe revelatum, quia peccata tua demiſſa ſint; rem & difficilem, & inutilem poſtulaſti. Difficilem quidem, quia ego indignus ſum, cui revelatio fieri debeat; inutilem verò, quia ſecura de peccatis tuis fieri non debes; niſi cùm in die ultimo vitæ tuæ, plangere eadem peccata minimè valebis. Quæ dies quouſq; veniat ſemper ſuſpecta, ſemper tripidà metuere culpas debes, atque ea quotidianis fletibus lavare.* Quod exemplo S. Pauli confirmat dicens: *Certe Paulus Apoſtolus jam ad tertium cœlum aſcenderat, in paradiſum quoque ductus fuerat, arcana verba audierat, quæ non licet homini loqui: tamen adhuc trepidans dicebat: caſtigio corpus meum, & ſervituti ſubjicio, ne fortè aliis prædicans, ipſe reprobus efficiar. Adhuc timet, qui jam ad cœlum ducitur, & jam timere non vult, qui adhuc in terra verſatur* Ita S. iſte Doctor non ſolius Gregor., ſed noſtrûm omnium inutile de futuris ſtudium ac deſiderium compeſcit, ad humilit. noſtram, & conſtans in timore Domini obſequium magis accendendum. Et hanc primam cauſam tangere videtur, cur Deus tantum myſt. voluerit nobis eſſe occultatum: pergit porrò: „b Perpende dulciſſima „filia, quia mater negligentiæ ſo„let eſſe ſecuritas: habere ergo in „hac vita non debes ſecuritatem, „per quam negligens reddaris. „Scriptum eſt enim: Beatus vir qui ſemper eſt pavidus. *Cui conſentit divus Ang.* c Utile eſt omnibus, vel penè omnibus, ut quales futuri ſint, ſcire non poſſin[t], ut quiſque dum neſcit, an ſit i[n] bono perſeveraturus, & humil[i]ter, ſolicitè Dei gratiam implo[ra]ret; cum eâq; caſum cavere, & i[n] gratia perſeverare ſatagat: " p[ro]num enim eſſet ei, qui certam [de] futura ſua beatitudine revelat[io]nem accepiſſet, in arrepto pro[po]ſito flacceſcere, alios præ ſe c[on]temnere, occaſiones peccator[um] minus ſedulò devitare: quam c[au]ſam Doctor Ang. adlegat; „ [d e]tiamſi (*inq.*) aliquibus ex ſpeci[a]li privil. ſua prædeſtinatio rev[e]letur; non tamen convenit, [ut] reveletur omnibus, quia ſic ill[i] qui non ſunt præd. deſperaren[t] & ſecuritas in prædeſtinatis n[e]gligentiam pareret. " Mag[næ] ſanctitatis & au[ſt]eritatis fui[t] Paphnutius Anachoreta, e [qui] cùm vitam duxiſſet Angelica[m] ſubiit animum, cui Sanctor[um] conſimilis eſſet? Aſſiſtens h[ic] cœleſtis genius dixit, eum n[on] excedere vitæ ſanctimoniâ C[i]tharœdum, qui in proximo pa[go] canendi arte victum quæritab[at]. Quo nuntio attonitus, homine[m] convenire ſtatuit, atque in eo h[as] duas maximè heroicas virtut[es] deprehendit, quod Virgine[m] Deo ſacratam, inter latrones fo[r]tè dilapſam, omnino intacta[m] ſervaſſet; & pauperem familia[m] trecentis ſolidis è graviſſima ſe[r]vitute liberaſſet. Quo cogni[to] ferventiùs deinceps in virt[u]tum ſtudia incubuit. Dum no[...]

a S. Greg. l. 6. ep. 22 b Greg. cit

c Aug. de bono perſev. cap. 8
d S. Thom part. 1. q. 23 a. 1 ad 4
e Ruffin, Aquil, Roſw, vitae Pat, l.

ltò poſt, deſiderium exarſit, em ſibi videndi; atque ilicò x cœlitus exaudita : parem ei ritis, virum agreſtem in vico oximo. Et hunc igitur quæſi-, eoque comperto intelligit um per triginta annos, cum ꝯre ſua perpetuam caſtitatem, aque pietatis ac miſericordiæ era ſedulò exercuiſſe. Exinde o perſiſtebat in jejuniis & o-ionibus, ſemetipſum ad majo- & perfectiora extendens. n.em non acquieſcens, tertiò gavit Dominum, quis ei ſimi-in terris exiſteret. Audivitque ilem eſſe negotianti, quem ɔ ſibi occurrentem cerneret, que eccum adeſt illi mercator Alexan. qui decẽ ſaccos legumi-num, in liberalem eleemoſynam ad monaſteriũ optimi viri adferri curârat. Tandem cum vir S. laboribus ſuis finem imponens, ad extrema deductus eſſet, Angelus Domini ſic eũ compllavit: Veni" jam benedicte, & ingredere ea" q; tibi debentur æterna taber-" nacula. Ecce enim adſunt Proph." qui te in ſuum ſuſcipiant chorũ." Hoc autem tibi prius idcircò nõ" revelavi, nè fortè elatus, damnũ" aliquod tui laboris incurreres." *Tu quoque ô homo*, a in timore" Domini eſto tota die, quia ha-" bebis ſpem in noviſſimo."

a Prov. 23.

EMBLE

Infirmabatur. Joan. 4.

NEC DEXTRÆ ERRANTI DEUS ABFUIT. a

DOMINICA VIGESIMA POST PENTECOSTEN.

Divinus amor morbos, ceu moloſſos immittit, ut venet animas: quin & doloris jaculo configit, ut ad ſe fontem viv recurrant.

§. I. *Infirmitas corporis, facit ut animus ad Chriſtum & ad cæleſ ſuſpiret:* ſicut cervus ad fontes aquarum. *Pſal.* 41.

§. II. *Homo cum morbi cruciatibus conflictatus, Martyribus collatus, re uſurpat illud Pſaltis:* perfecit pedes meos tamquam c vorum: & ſuper excelſa ſtatuens me. *Pſal.* 17.

a 7. Æneid.

DOMINICA VIGESIMA POST PENTECOSTEN.

Infirmabatur. Joan. 4.

SI quis veſtrûm Auditores, peramœno venandi ſtudio, animum oblectare, luſtrare ſaltus, excutere cubilibus feras, ſuperare prærupta montium juga, cum fugacibus feris curſu, cùm audacibus robore, cum callidis aſtu certare geſtit, amat & ardet: novum hodiernâ die, & hactenus fortè inauditum venandi artificium cōdiſcat; quod citra ſtrepitum & clamorem, non tamen citra defatigationem & ſudorem, non citra vulnera ſed innoxia, non citra morſus ſed non ad mortem, denique quod mirere, non in luco ſed in lecto ſolet exerceri. Venationem dabimus, non qualem D. Hieronymus exeratur, quæ animi ferociam & colluinatam quandam barbariem inducat, ut dicere non ſit veri*s a Eſau venator erat, quia peccator erat, & pen tus non invenimus Scripturis ſanct s, ſanctum ali quem venatorem.* Sed tale vobis venandi genus proponam, quod hominum animos, ex efferatis manſuetos, ex elatis modeſtos, ex temulentis ſobrios, ex laſcivis caſtos ac integros ſibi reſtituat. Hujus venationis inventor & artifex, cœleſtis Cupido eſt, qui, ut ne dubitetis, venatoris habitu, pharetrâ ex humeris pendulâ, arcu inſtructus P. Antonio Martinez ſeſe ſpectandum præbuit, *b* ut animas & corda mortalium venaretur: *Præbe & te jaculo formoſo* (ait Orig.) *c ſiquidem Deus ſagitarius eſt.* Etenim ut Princ. viris feras ſectari volupe, iiſq; paſci, præ domeſticis altibus delicioſum eſt: *Ita* (inq. Hugo Card.) *potius ſunt ei delitiæ in filiis hominũ, quàm in Angelis, vel in aliis creaturis à ſe conditis: quia de his, quæ aucupio ſeu venatione capiuntur, fiunt delitiæ, non autem de domeſticis Angeli verò ad domeſticas res pertinent, homines autem venatione cepit.* Canes venatici, quos immittit, morbi ſunt, prædam verò, cervos, *herten*, id eſt corda noſtra agitant, ut ſaucii ad fontem recurramus. Quemadmodum hodie Regulum, ejuſque filium ad ſe compulit & convertit. De quo S. Thomas: *Regulus eſt omnis homo, cujus filius, id eſt mens febricitat v luptatibus pravis & deſideriis; accedit autem ad Ieſum, jam* morbis moloſſis agitatus, *ut ſanetur à l ngu ribus ſuis.*

a S Hieron in Pſal. 90
b Nierenb de vita divin. c, 21
c Orig. hom. 2. ex duab. in Cant,

§. I.

Facit itaque infirmitas corporis, ut animus ad Chriſtum, & ad cæleſtia ſuſpiret, ſicut cervus ad fontes aquarum.

MEdicum Patavinum in atrio domus ſuæ tabalam appendiſſe commemorant, quæ canum ſpecie, omne morborum genus, hominem miſerè diſcerpentium referebat. Podagra quippe pedes

invaſerat, pleuritis latera exagitabat, renes calculus vellicabat. Pectus phtiſis corrodebat, ventrem & inteſtina, colica torquebat, canina fames ſtomachum vorabat, guttur angina præfocabat, ora cancer laniabat, cerebro phreneſis dentem infixerat. His ſupereminens ingens Moloſſus, toto corpore incumbens (qui febrim malignam deſignabat) horribilem tremorem concitabat. Qui omnes miſerum in modum, hominem non ſecus ac Actæonem in Cervum converſum, inſectabantur hoc dumtaxat.

a Dum cervum ardentes agerent
eum urgebant:
b Dominum cognoſcite veſtrum.

Eruditè ex animantum natura Plinius: *c Cervi urgente vi canum. ultrò ad hominem confugiunt.* Dicam ego mancipia vaga, & mundi hujus ſervi, urgente vi morborum, ultro confugiunt ad Deum. Juvat audire Doctorem nectare & ambroſiâ enutritum, qui has non cerâ ſed melle oblitas, ad bellicum ægrum conſolatorias miſſitavit: „*d* Jactatum te gravi „ægritudine, ſignifi. mihi credi-„diſſe in Dom. Ieſum, & jam cœ-„piſſe revaleſcere. Ad ſalutem igi-„tur ea infirmitas fuit, plus aculei „quàm periculi ferens, quia diu „promiſſum remordebat. Hoc eſt „quod ait: *e PERCUTIAM, ET* „*SANABO.* Percuſſit infirmita-„te, & ſanavit fide. Nimirum dum Bellico jaceret ægrum corpus, ſeſe erexit animus, & ad altiora fidei myſteria, ſolemnemq; profeſſionem evexit. Quæ in illum Reg[...] quē Dom. *f percuſſit infirmita[...] & ſanavit fide.* quàm aptè cada[...] manifeſtum eſt; & porrò exper[...]tia magiſtra nos edocet, comp[...]res corporis infirmitate percu[...] ad Deum converſos, & ab ani[...] ægritudine ſanatos fuiſſe. Exe[...]plum ingens Ezechias erit, [...] in flore ætatis, novem & trig[...]ta annorum, Deo ac ſuperis [...]nus gratus, æger gratior eſſe c[...]pit, ubi illud ab Iſaia oracul[...] excepit: *g Diſpone domui tu[...] quia morieris tu, & non vives.* Q[...] vox (ut erat) velut *h vox Do[...]ni præparantis cervos*, eum exa[...]tavit, atque unà immiſsâ alt[...] per viſcera morbi lue, quaſi [...]thali jaculo ſaucius, ad Deu[...] fontem vivum, celerrimè m[...]tem, & ut potuit, corpus co[...]vertit. Siquidem ut ſacræ pagi[...] teſtantur: *Convertit faciem ad [...]rietem,* (templi, quò æger ire n[...] poterat, inquit Cornelius) *i [...] oravit ad Dominum, & flevit E[...]chias fletu magno.* Æger riſum [...]putavit errorem, & flere didic[...] cui firmo ac valenti, pumice [...]ciores erant oculi: prius obd[...]ratus ad monita preceſque a[...]mus, jam cereus & flecti facili[...] ante in terram pronus atque [...]jectus, modò in cœlum ac ſup[...]ros erectus; quo fructu? qui [...] fontem confugit, quindecim a[...]norum ſanitatem, imò & ſanct[...]tatem perpetuam adeptus e[...] Habet hoc cervus, ubi virus int[...] viſcera ſumpſit, aut jaculo con[...]xus eſt, ut medicinam ex dictam[...]no quærat, aut id fontem feſt[...]net, ut ardori ac plagæ medeatu[...]

a 7. Æneid. b Ovid. 3. Metam.
c Plin. l. 8. c. 32 d Amb. l. 2. ep. 39
e Deut. 32

f Amb. cit. g Iſa. 38
h Pſal. 28 i Corn. hic

d Ca

Cum tergo volucres hæſre ſca-gittæ.
es tu, quiſquis divino jaculo ndoque ſauciaris, quò recur-lum ſit. Itane feræ ſagitis fixæ, ſua nôrint pharmaca nte naſcentia, & noſtræ deſit monjæ medela? eam vos eat, quæ ſalubriter adinvenit nceps urbis Rom. fœmina, de lier. ,, *b*Ezechias vicinamor-terretur, & fuſus in lachrymas annorum ſpatio protelatur. & nunc, mea Marcella, Ble-am noſtram vidimus, ardore orium per triginta ferme dies iteræſtuaſſe, ut ſciret rejiciē-s delitias corporis. Vidua no-a antemoroſius ornabatur, & totâ quid ſibi deeſſet, quæ-at ad ſpeculū; nūc ad orandū tina conſurgit, & timulâ voce eris alleluja præcipiens, prior ipit laudare Dom. ſuum. Fle-ntur genua ſupra nudamhu-m: pulla tunica minùs cùm ni jacuerit, ſordidatur, &c. tendite ô filiæ, quid cœleſtis et medicus, dum vobis mor-mmiſerit. Bleſilla valens ac ta delitiis vacat, mundo mu-i irretitur, tota vanitati ſingu-ſta, oblita Dei creatoris ſui; o dejecta, ilicò mundana ia faſtidire, animum à fluxis ducis rebus avocare, ad cœ-& æterna convertere, Deū emptorem ſuum meditari.
um Dux Albanus in Germa-uculentiâ victoriâ, quâ de Saxoniæ triumphavit, po-eſſet, per Gallias iter in-ens, Franciſcum Regem ſalu, qui perfamiliariter ab eo ſciſcitatus, num vera forent, quæ fama ſparſerat, in eo prælio quo Saxonem vicit, duos in cœlo Soles conſpicuos fuiſſe: reſpondit Albanus: *ſe in hoc conflictu adeò occupatum fuiſſe in terris ut non viderit quid ageretur in cœlis.* Ita cōmplures mortalium, terrenis toti intenti, nihil cœleſte, nihil æternum mente agitant. *O curvæ in terris animæ!* quibus non vacat, imò *tædet cœli convexa tueri.* tompus non ſuppetit, dum lecto aſſurgunt, aut decumbunt, ut parvas preces fundant, diſcuſſioni conſcientiæ quadrans tribuatur; interim inmultam noctem rationes temporalium expendunt: ſemihora per hebdomadam vix ſacris intereſſe datur, dum horas & dies in conviviis, ſympoſiis, choreis, laſcivis confabulationibus traducunt: qui ita occupati in terris, ut non vacet oculos attollere in cœlum. Quos ut Deus erigat, ferias quaſdam, & velut juſtitium ab omnibus cauſis civilibus, & negotiis ſecularibus per morbos, eoſque ſæpe diuturnos ultrò elargitur: eo quippe tempore nec cauſidicis litis tractare, nec Senatoribus curiam adire, nec mercatoribus nundinas aut forum frequentare, nec patrifamil. domeſticis negotiis implicari, nec principi aut orbis Monarchæ Regnum ad miniſtrare vacat, aut ulli pedem è domo efferre licet aut lubet. Quid, quod nec honores ambitioſum, nec divitiæ opulentum, nec carnis illecebræ laſcivum, nec cupediæ aut exquiſita pocula, temulentum valent oblectare? Et quiſquam ſibi tempus deeſſe queratur, ut cœlum, ut Deum cogitet?

: 12. Æn.
Hieron ep. 19. ad Marcell.

Dixerit olim ſcitè Wenceſlaus Bohemiæ Rex, *a* dum exercitu fuſo fugatoque, victus ac vinctus in carcere rogaretur, quid differentiæ eſſet inter Regem & captivum? *nulla* (inquit) *niſi quod Rex de terrenis cogitet, captivus de cœleſtibus.* Antea vivebam mihi & regno, nunc Deo & cœlo. Talem ſententiam & ſenſum morbus multis expreſſit. Quo veriſſimum illud Pauli comprobatur: *b Virtus in infirmitate perficitur.* vultis hujus rei luculentum, vel ab Ethnico teſtimonium: Nuper „ (ait Plinius) *c* me amici cujuſ„ dam languor admonuit, opti„ mos eſſe nos, dum infirmi ſu„ mus: quem enim infirmum aut „ avaritia aut libido ſolicitat? nō „ amoribus ſervit, nō appetit ho„ nores, opes negligit, & quantu„ lumcumq; ut relicturus, ſatis ha„ bet. Tunc Deos eſſe, tunc homi„ minem ſe eſſe meminit. Invi„ det nemini, neminem miratur, „ neminem deſpicit. Impoſte„ rum ſi contingat evadere, inno„ xiam beatamque deſtinat vi„ tam. Poſſem ego, quod pluri„ bus verbis, pluribus etiam vo„ luminibus Philoſophi docere „ conantur, ipſis breviter, tibi, „ mihique præcipere, ut tales eſ„ ſe ſani perſeveremus, quales „ nos futuros profitemur in„ firmi.

Ubi duos potiſſimùm ex ægroti lectulo, quaſi ex viridarii areola, fructus pullulantes colligemus, quorum prior erit, omnium vitiorum ramos per morbum reſecari, imò vel ipſum unà peccati reatum extirpari; alter, omnium virtutum ac merito[r]… quibus SS. Mart. ac Confeſſ… valet adæquare, uberrimam m… exurgere. Quod primum ſpec… appoſitam ſimilitudinē adfert… ſui Afric. dum peccatorē velu… veſtrem arborem, pabulum ig… reciſis luxurantibus ramis, … fœcundo ſurculo per afflic… nem & morbum inſerto, faci… berrimos ac ſaluberrimos po… tētiæ fructus proferre. *d* Inſer… *inquit,* Deus quaſi ſurculum t… bulationē injuſto, ut fructus … ferat dulces, "Quod de excelſa … raphici ordinis ſtirpe, Bonavē… teſtatur, afferens Magnus F… ciſcum ad annum ætatis vig… mum, quaſi inutilem trunc… in mundi nemore adoleviſſe, … tandem per corporis afflictio… ex oleaſtro in olivam con… ſum, per orbem univerſum … mos, omnium virtutum fru… bus onuſtos extendiſſe: *e* na… facta ſuper eum manus Dom… ni, & mutatio dexteræ excel… diutinis languoribus ipſius co… pus affligens, ut coaptaret an… mam ad Sancti Spiritus u… ctionē." Indubitatum porrò … ſexcentos velut inutilia luxuri… tis vitis ſarmēta, æternis igni… tradi ac comburendum, qui … cundos palmites progermi… ſent, ſi calorem febrium, & … num Medici reſecantis exp… fuiſſent. Ita olim legimus in … S. Thomæ Cantuarienſis: ad … ſepulchrum pioſque cineres, … contulerat æger unus aliquis, … quæ Magni Præſulis miſera… etiam excuſſo morbo priſtin… valetudinem impetrârat: c…

a Binet amour div. c. 21
b 2. Cor. 12. c Plin. l. 7 ep. ad Max.
d Aug. in Pſal. 127
e Bonav. in vita c. 1

e ſibi ſuiſque jam reddito , oriri cœpit ſcrupulus, numſa- s æque ac morbus , ad ſalu- animæ ac beatitatem eſſet futura ? dum ergo pungit , & ſcientiam exſtimulat ea cogi- o,ad ſanctiMartyris acPræſu- ſepulchrum revertitur , ac po- em hunc Medicum orat at- obſecrat,ſi fortè ſanitas cor- s obeſſet animæ ac beatæ æ- itati, rurſus morbum immit- t.Cum eccum eveſtigiò,velut iverſorium præpropera feſti- one deſertum,morbus rediit, o digreſſo anima fido cuſto- e deſtitutam ſerò lugeret.Qui os exDei monito,atque illius abat.

æc S. Gregorii doctrina eſt, is, inquit , *enumerare ſufficit, ti in ſua luxuria admiſſi,in bla- miis quoq;& ſuperbia proruen- n rapinis & iniquitatibus per- entes,uſque ad diem obitus, ita c ſeculo vixerant, ut numquam rem vel capitis paterentur , & tò percuſſi , ignibus inferni ſunt iti.* Et his tu æger ſanitatem deas ? Ex quibus complures, iquot menſes dolore calculi, agræ, febrium, conflictati, ntam ſcelerum maſſam evi nt,quàm ſalubriter multi re- iſſent? quodHipponenſis Præ- confirmat dicens : *b multi pta ſanitate laſciviunt , qui æ- i caſti erant ; ſanati adulteri ;qui dum ægrotarent, neminem bant: receptis viribus invadunt pprimunt innocentes.* Ut quis è ſalubriter , laſcivis omni- , veneream luem & tabem, viſſimo cruciatu per viſcera virulenter ſe diffundentem , imprecari poſſe videatur : quo vel ſic ſalutem animæ conſequantur. Spectavit hoc S. Ægidius , qui dum ſylvam ſolus, carnis ſtimulis agitatus pererrat , à venatoribus velut cervus ſagittâ in incertum emiſsâ, vulneratus eſt : cui plagæ non modò medelam adhiberi noluit,ſed & impensè Deum rogavit , ut læſa caro numquam ad ſanitatem rediret , ut hoc dolore ac telo quaſi à cœleſti manu immiſſo, Cypridis telá melius arceret. Si quidem *c divina diſpenſatione agitur, ut prolixiora vitia, ægritudo prolixior exurat.* Quod ipſum S. Iſidorus inculcat : *d adverſa corporis,remedia ſunt animæ; ægritudo carnem vulnerat , mentem curat,languor vires libidinis frãgit.* Vos ipſos hîc teſtes compello,qui ſani&valentes laſcivitis in ſtratis eburneis,quis vobis animus,quæ mens , quæ cogitatio ? dum nephritidis dolores,dumcalculi,colicæ,podagræ aliique excruciant? nonne meritò tum illud priſci Anachoretæ quiſque uſurpabit: vivere non licet,reſpirare vix datur , quomodo fornicari liberet ? *Infirmitas carnis , vigorem mentis exacuit,* inquit Salvianus, *e ut affectis artubus vires corporum,in vires tranſeant animorum , Non turpibus flammis medullæ æſtuent, non malè ſanam mentem latentia incentiva ſuccendant, non vagi ſenſus per varia oblectamenta laſciviant ; ſed ſola exultet anima, læta corpore affecto , quaſi adverſario ſubjugato.* Etſi enim anima ſit hoſpes comeſque corporis , ab hoc tamen

a S,Greg.l·9 ep:25
b Aug.in Pſal.97

c S Greg. hom.19 in Euang.
d S Iſid. l: de ſummo bono
e Salv l.1 de Provid

quaſi ab hoſte ſibi male metuit; maximè verò ſi valens & vegetus, atque adeò indomitus ſit. Quæſtionem movet Dyphilus de tribus fortiſſimus, ſcilicet *ferro, fabro & febre*; hos inter olim ſua lis, & de fortitudine contentio: pro ferro faciebat illud, quod & durum ſit, & prope indomitum, & quod ipſum cætera frangat atque edomet. Pro fabro militabat illud, quod ipſe ferrum cudat, verſetque formas in omnes, ideoque ferro fortior audire videatur. Pro febri verò hæc objecta ratio, quod fabrum ferri domitorem domet, debilitet, lectulo inſternat, penituſque frangat. Ex quo deducitur, morbum validiſſimum luctatorem eſſe, lectum locum pugnæ, tempus hoc (ut Chryſoſtomus loquitur) prælii ac ſingularis certaminis deſignari: in quo qui hoſtem duello proſtravit, ſtatim mucrone jugulo intento minatur, ut devictus manus det, vitam ac veniam precetur; dejectus verò fatale ſibi telum imminere doloris ſigna oſtendit, altos animos dimittit, ardenti prece vitam rogat, veniam precatur. Ita Deus in ſe injurios proſternit, & in lectum dejectis, lethale mortis ſpiculum intentat, ut culpam agnoſcentes, *a terroris ſui jaculo tranſfixos, ad ſenſum rectitudinis revocet.*

1 Regum 26. ſublatus fuit Sauliſcyphus & lancea, & ilicò pœnitentia ductus exclamat; *Peccavi revertere fili mi David: nequaquam enim ultra tibi malè faciam, eò quod pretioſa fuerit anima mea in oculis tuis hodie, apparet enim quod ſtultè egerim, & ignoraverim* *multa nimis.* Aufert benig mus noſter Jeſus, filius D per corporis infirmitatem nauſeantem ſtomachum, phum crapulæ & temulentiæ ta illud Eccl. 31. *Infirmitas vis, ſobriam facit animam.* S pit arma & inſtrumenta ne tiæ, quibus eum impetimus, e vat corporis vires, morbos lios dolores immittens; exa nos, ut exclamare compe *Peccavi*; quam vocem ut I exprimat, non multis opus eſ lapillus in renibus, vel contra nervi, vel punctura veſpæ ex quet.

a S. Greg l.6 Mor.c.14

Fuit in Hiſpaniis, qui dum nia taxillis dilapidaſſet, b & D nequicquam ad ſecundos ja invocaſſet, totus in rabiem a ædes repetit, loricam ac gal adaptat, haſtam manu arripit, que ita cataphractus, adm equo in forum provolat, ho num turbam percunctatur, quis ex iis numinis aſſertor cultor è veſtigio arma capeſſe concurreret, ſe multiplici c comprobaturum, nullum in lis numen degere. Quin u progreſſus, ipſum Deum in tamen laceſſit, ſi quis ſceler vindex exiſtat. Ad has blaſphe voces, non ignes cœlo dela non urſi aut leones in reum put immiſi, ſed veſpa defen nem numinis ſuſcepit, quæ galeam ſeſe penetrans, adeò minem infeſtavit, ut impatien doloris victus, galeam abjece jamque magis aculeis expoſit exclamare coactus ſit Deum eſ eique ſupplex ac ſcelerum mor, ad ſe ac vindicem pro

b Zehern. verm. conſ. l.3.c.1.§

nentem redierit; haud aliter vitam inſtituimus, divinum nen indies ad vindictam pro- ramus, nos immortales & ra teli jactum credimus: dum e minimus dolor in nervo, illus in renibus, feſtuca in o- o, febricula velut apiculamini- nos dejicit ac prorſus pro- nit. Rogavit olim Joannem achoretam Ruffino teſte, qui- n è monaſtico cœtu, ut ſe à ri tertiana liberaret, cui ille: tibi neceſſariam vis abjicere, enim ſapone panni lavantur, mentem morbi eluunt & ndidam reddunt, adeò ut nihil erſit piacularibus ignibus ex- ndum; nam ut Salvianus loqui- : *a Quantò imbecillior corpore, tò purior mente.* Norat hoc Aldegundis, è Regia Gallorum rpe, virgo oriunda quæ de itus ſui die certior facta, quo lchrior deterſa omni maculâ nſo appareret, rogavit morbo miſſo hic ita poſſet expiari, ut tâ in cœlum evolaret. Mox ti compos, fœdum carcinoma ctus invaſit, totumque corpus mortem uſque depaſtum eſt. deò ut ſi quem febribus æ- antem, acutis doloribus dive- um, lethali ſudore toto cor- re perfuſum videris, ardores s meritò refrigerium, dolores imentum, duſorem benigniſſi- medici ſuave balneum, ad endas animi noxas exiſtimâ- . Summi Regis indulgentia eſt, emadmodum nobilibus viris andoque domus pro cuſtodia gnatur, ita animum corpori ſi domeſtico carceri tradere, n in publica m purgatorii, cuſto-

diam detrudere; ea propter Cardinalis Bellarminus l. 2. de purgat. c. 6. *vitam hanc mitiſſimum purgatorium, & quaſi carcerem quemdam ſenatorium & honeratum* compellare non dubitavit. Hoc etenim in ægris operatur commodi divina providentia, ut per hos breves & leves corporis cruciatus, purgantium in altera vita flammarum ſupplicia vel effugiant, vel multum diminuant. Teſtem adduco è Societate noſtrâ juvenem; *b* qui morbo jam ingraveſcente, dixit in aurem familiari ſocio: Tu mi frater ora, obſecro, Dominum: grandis enim mihi imminet tempeſtas. Et ecce ſubitò ingruit multiplex dolorum cruciatuumque procella; æſtuare pectus, ardere, premi, frangique ſcapulæ, humeri, terga, corpus totum tremere, contundi, pungi, lancinari. Quid plura? omnibus oſſibus, nervis, viſceribus, medullisque intimis corporis deſæviræ malorum nec audita, nec viſa colluvies. Stupere interim omnes, condolere decertanti, precibus ad Deum recurrere, blandiſque vocibus ſolari, Ipſe patienter agere, Dei clementiam, Virginis opem implorare. Perduravit hoc malum integras quatuor & viginti horas: quo tempore exacto, diſſerenavit undique tempeſtas: æger ad ſe reverſus, omnibus admiratione & exſpectatione circumfuſis, luctæ ſuæ cauſam expoſuit: petiiſſe nimirum obnixè ſe à Deo, ut purgatorii pœnas ſibi ante mortem infligeret, quibus tandem perfunctus liberè in cœlum evolaret: poſtulatiſque Deum annuiſſe

a S. Salv. l. 1 de prov & epiſt: 5

b P. Fernandez, in Gen c: 35. ſect. 10 p 452 tom, 3

 atque

atque his tandem doloribus expiatus, placidè ſanctèque obdormivit in Collegio noſtro Eborenſi.

Non abſimile quid Cæſarius refert, *a* Monacho Ciſtercienſi contigiſſe, qui nocte inſequenti quâ extremum diem obiit, Prælato ſuo ſe miro lumine circumfuſus declaravit; à quo rogatus quid accidiſſet, ut citra ullam in purgatorii pœnis moram, rectà cœlum conſcendiſſet? hanc cauſam ſubjecit: *Peracerbi dolores, immanes cruciatus, graveſque terrores, quibus in morte vehementer ad modũ ſum afflictatus, expiantis mihi flammæ in purgatorio vicem ſubiêre.* Quam ob rem ſi quem fidelem, aut etiam virum Religioſum inter ſummos dolores & cruciatus, cum morte luctantem deprehenderis, ne hominem à Deo deſertum, inferis deſtinatum ſuſpiceris; quin potiùs miſericordem hîc Dei manum agnoſce, ne vindex manus Domini in altera vita ſeveriſſimè eum tangat. Quo exiguo quaſi malo hîc ſatisfaciat, ut citiùs in cœlum evolet: tormenta enim & cruciatus ignis purgantis, etſi acerbiſſimi ſint, vel lachrymâ tamen (teſte Auguſtino) *b* compendiosè reſtingui poſſunt: etenim quæ modò fideles tormenta patiuntur, *õnia hic ab anima ſeparare, per eleemoſynas & lachrymas, compendioſa tranſactione potuiſſent,* Quod ſi lachryma, quid ni ſanguis, quid ni dolores, anguſtiæ, cruciatus morborum acutiſſimi, *compendioſa ſatiſfactione* hos ignes ſopire

a Caeſar l 12. c 15
b Aug. hom 16 Exod. 56

prævalebunt. Duo individui
dales unà tabernam ſubintra
confabulantur, jocantur, ſtre
potitant, epulantur; at ubi ca
rationes inire, ſolutionem urg
incipit, alter clanculum elap
ſocium deſtituit, ac omne d
tum contractum ei expung
dum relinquit. Ita nobiſc
comparatum eſt, corpus & ani
optimi commilitones, ſodales
ctiſſimi, ſimul hujus mundi div
ſorium ingreſſi, rident, pariter
cantur, epulantur, debitum co
mune contrahunt: dum e
corpus ſuperbè induitur, anim
quoque inſoleſcit: dum cor
helluatur, animus unà ſcele
reus arguitur. Quare dum v
hujus veſper ingruit, corpu
ſubducit, & infra terram lateb
quærit; animus verò à ſocio de
tus, ad rationes expungendas
tinetur, in carcerem purgato
conjicitur, ut totum debitum p
ſolvat ad noviſſimum quadr
tem. Huic malo ut divina pro
dentia occurrat, ſuaviter & fo
ter diſponit, ne ſocius debit
elabatur, ſed hîc ſuam corp
quotam pendat, ne illic ani
totum perſolvere cogatur.

Optimè itaque cenſuit & di
Theodorus Archiepiſcopus C
lonienſis, dum Sigiſmundo Im
quærenti: *quæ recta eſſet in cœl
via?* reſpondit: *ſi vitam ita in
tueris, ut factum te premiſiſti, d
calculus, aut podagra, aut al
m rbus gravior oppreſſit.* Nec
rò quiſquam mirabitur, ejuſmo
rectà in cœlum evolare, qui
tenderit hominem ægrotum, ſa
ctis Confeſſoribus ac Martyrib
non injuriâ conferri.

Perj

§. II.

fecit pedes meos tamquam ervorum, & ſuper excelſa ſtatuens me. Pſalm. 17.

Irtute & eruditione Magnus Gregorius, hoc olim è ſupre- orbis cathedra pronuntiavit: *lectorum mentes cervi dicuntur more cervorum deſpectis terre- um rerum ſenſibus, in ſuperna, eſt æterna ſe evehunt.* Quod :madmodum per corporis ritudines fieri queat, Doctor atium tradit, dicens: *b virtus infirmitate perficitur.* Et Pſaltes :gius: *c multiplicata ſunt infir- tates, poſtea acceleraverunt;* qui- s ita pedes, id eſt affectus ani- perficiuntur, ut concitatiſſi oscervos, ſanctiſſimos, inquam, nfeſſores, fortiſſimos Marty- s, virtutum ac meritorum cur- etiam præverterint; quem al rum ex morbis fructum colli- ndum ſtatuimus.

Vir ſenatorius, Nobilis Adole- ens, elegans puella, ſanctumil- m in viris ac fœminis religioſis gorem ſuſpiciunt & veneran- ır: quem ſi conſecuti eſſent quod diffidunt) ſe vitæ ſancti- ioniam adeptos jure arbitraren- ır; & verò conſequi poſſe com- robabimus. Celeberrimus in egia Academia Madritenſi ſa- arum iterarium Profeſſor, *c* & irtutum Doctor egregius: ine- iam, vigilias, corporis afflicta- ores, rigorem vitæ, quem ægroti variis morborum cruciatibus lerare coguntur, cum auſterri- mâ quorumvis Religioſum, aut etiam Anachoretarum vivendi diſciplinâ comparari poſſe, affirmare non dubitavit. Ecquis porrò Chartuſianis ita clauſtro continetur, ut æger, cui non modò per cubile inambulare, ſed ne pedem lecto efferre conceſſum eſt; morbus illi cippus eſt, quo velut compede tenetur, juxta illud Jobi: *e poſuiſti in nervo pedem meum,* per podragam. Quis eremi incola ita frugi victitavit? quis palatum adeò inſulſis aut inſipidis exacerbavit? quis obſervantiæ ſummæ Religioſus, eam inediam toleravit, quam ægrum per menſes & annos quandoque perferre cognovimus? quibus exquiſita etiam fercula, non modo inſipida & nauſeam moventia, ſed & inſuper amariſſimæ potiones exhauriendæ ſunt. Quis Monachorum vigilias (quos quietus ſomnus per intervalla excipit) diuturnis ægrorum lucubrationibus, multum concedere non fateatur? Quis vel in ſtorea, vel in dura humo cubando, ciliciis, flagellis aliiſque afflictationibus ita corpus divexavit; ad eam maciem & debilitatem redegit, quemadmodum morbis omnia membra ac interiora viſcera excruciando, ad oſſa uſque hominem miſerè depaſcitur & conſumit? Adde hæc in ægro reperiri citra indiſcretionem, aut vanitatem. Etenim ut ſenator in toga, puella in damaſcena cyclade, Princeps in purpura, jejunando, vigilando, pſallendo, in dura cubando, aliiſq; ultrò aſſũptis corporis afflictionibus Relig. adæquet aut exſuperet, non parum ſibi

a S. Greg. l. 26 Moral, c. 10
b 2. Cor. 12 c Pſal. 15 d Euſeb Nieremb. in Theopol, p. 1. l. 1. c 11

e Iob, 13

ſibi de vitæ ſanctimonia adblandiretur & damnabiliter gloriaretur; at verò ſibi adblandiri, *gloriari* cum Paulo *a in infirmitatibus ſuis, ut inhabitet in ſe virtus Chriſti*, hoc ſecurum, hoc ſanctum eſt. Dixerit S. Baſilius cœnobium eſſe *virtutum ſcholam*; morbum Ambroſius non inferiori elogio nuncupavit, *b virtutum omnium officinam*; hîc ad incudem revocatur abſtinentia, caſtimonia, ſui demiſſio, rerum omnium contemptus, obedientia ad quævis maximè ardua, omnium denique virtutum, morbi quaſi in fornace tribulationis fabri ſunt; unde S. Bernardus: *c optanda infirmitas. quæ Chriſti virtute compenſatur. Quis dabit mihi non ſolùm infirmari, ſed deficere penitus à me, ut Domini virtutum virtute ſtabiliar!* noverat enim quantum meritorum cumulum ab aſſidua, qua per omnem vitam divexatus fuit, corporis infirmitate meteret, ut proinde in ægros cadat illud, quod in Petri Piſcatoris filiam dictum olim ab optimo parente: *ſic expedit ei.* Jacebat illa gravi morbo oppreſſa, cùm pater qui in alios omnes beneficus, in eam durior atque inclementior, roganti cuipiam, cur filiam à febri non expediret, vel attactu leni, vel ſi vellet etiam umbrâ ſanaret? Reſpondit; *ſic expedit ei.* Quod brevis, ſed gravis viri ſententia confirmat; *d ſi ſani erunt, ſancti nõ erunt.* Ita omnino & plurimis expedit, ut vel calculo intrinſecus torqueantur, vel febribus torreantur, ut per hos dolores co-

a 2. Cor. 12
b S. Amb. in Pſal 36
c S Bern Serm 25 in Cant
d Salvian, l, 1, de Provid

rollam palmamque Martyri[...] parem conſequi mereantur. Q[...] nemo quiſquam mirabitur, [...] ſanctorum Patrum Doctoru[...] que ſuffragiis, ægrotantium [...] ciatus martyrio adæquari ani[...] adverterit: idque ne temere [...] ſtruere videamur, Oratorem [...] reum teſtem induco, qui ſpir[...] ferventes ac queritantes, n[...] martyrii tempus non eſſe, [...] deeſſe paſſionum materiam, [...] animat, omnibuſque patentem [...] prœlium arenam, in qua Job [...] certavit, deſignat: *e Quid ais, [...] adeſt martyrii tempus? nunqu[...] profectò hoc abeſt, ſed ante noſ[...] ſemper eſt oculos, ſi vigilemus. N[...] enim in ligno ſuſpendi, ſolum [...] Martyrem facit: nam ſi ſic eſſet, [...] tra tales coronatos Iob poneretur; [...] enim ante tribunal fuit conſtitutu[...] nec judicis vocem audit; non vi[...] carnificem, neque ſuſpenſus in lign[...] vel ſublimis poſitus circa latera [...] niatus eſt. Attamen multis Ma[...] tyribus gravio a paſſus eſt.*

Tum ubi acerbiſſima, quæ cu[...] excruciârunt tormenta, enum[...] ravit, infert: *cui non itaque digni[...] hic ſit Martyri comparari?* nu[...] Stephano, Laurentio, Vincentio[...] Sebaſtiano? quibus ut caput to[...] radiis fulgeat, quot dolorum acu[...] leis confixi fuere, certè & Job[...] radiatus vertex exſtitit. Facit huc[...] quod de Domitiano Romano[...] rum Imperatore hiſtorici tradi[...] dere: *f* eum adeò ſagittandi pe[...] ritum fuiſſe, ut infixis ſagittis ca[...] put cervi coronaret. Ita Deus ſa[...] gittis morborum ac dolorum [...] non cervum, ſed ſervum ſuum

e Chryſoſt. hom 25 ad Pop & hom, [...] 1 in epiſt 2 ad Cor
f Lauredanus Tit tribulatio

coronat.

zonat. Subtiliter more ſuo Auſtinus: *a Quo pungeris, inde naſtur roſa ut coroneris*; quod veriſum experta, exemplar ſanctiis & patientiæ prodigium Lyina: *b* in eam tamquam in opum incurrêre morbi propè ancs, facto velut cuneo; ſed ex utis horum jaculis, ſibi radiam diadema necti divinitus edoa eſt: quod imperfectum prius nſpexerat, per prolixiores orbi dolores perficiendum coiovit: evenit ſi quidem ut non ultò poſt, cœleſtis genius ad m viſerit dicens: *ſalve chariſſima ſoror, ecce nunc abſoluta eſt cona, quam nuper imperfectam vidi*. Quod argumentum hîc val e opportunum, pluribus deduum invenies ſuprà, Domin. 2. dv. Spectaculum heroicæ fortiudinis non minus præbuit Lyuina in lecto, quàm alii in cirø aut amphitheatro. in eandem enam deſcendit Clara, nomine re etiam fortiter geſtâ clariſſiia: eam totos viginti octo annos lii ex aliis, iique graviſſimi exceete morbi; maximè verò ſeſemdecim poſtremis vitæ dieus, quos ſine cibo & potu exeit, agitata eſt: quam lanienam, eginaldo conſolationem quamiam adferre volenti, ſuavem du ebat, quia legitimæ certanti juitiæ coronam deſtinatam ſcieat. Alteram eodem in certamie laureatam, S. Coletam reperio, uæ à Deo Jeſu ſuo ſummis votis xpetiit, ut dolorum ejus aliuando particeps eſſe mereretur. Votis annuit Salvator optimus, x exinde famulam ſuam quinquaginta annos morbis gravioribus, qui celebriorum ſanctorum pervigiliis invaleſcebant, exercuit. Poterat certè hæc virgo de tali ſerto gloriari, quemadmodum de cervo legimus: *c* qui dum Carolus Gallorum Rex feras inſectaretur, canum latratibus concitatus, in Regem incurrit; à quo captus, torquem collo geſtare deprehenſus eſt, cui inſcriptum: *hoc mi Cæſar donavit*. Ad eum modum refert Plinius, *d* *Alexandrum torques aureos cervis innexuiſſe, ac liberos dimiſiſſe*. Aureolâ & ægri ac ſaucii digniſſimi, niſi quis forte levius hoc ſupplicii genus duxerit quàm Martyrii, quam palmam ictu gladii aut laqueo, intercluſo ſpiritu, in momento conſequi. Non ineptè olim Diogenes, homines conſpicatus confertâ multitudine ad amphiteatrum concurſantes, exclamavit: O mortalium inſaniam! concurrunt hi, ut homines cum feris videant decertantes, & me prætereunt cum naturali dolore depugnantem. Etenim non modo in campo, in circo, ſed & in lecto fortitudini locus eſt. Eccleſiæ Doctorem audite: *e multi coronati ſunt in amphiteatro pugnantes ad beſtias, multi in lecto vincentes diabolum, coronati ſunt; ac videntur non ſe movere poſſe, & intus in corde tantas vires habent, tantam pugnam exercent; ſed ubi eſt occulta pugna, ibi occulta victoria*. Quare ut concludam, dum morbi vis corpus dejecit, tunc animus fortis perennem illum beatæ æternitatis fontem ſitiens, ardentiſſimo

a August. in Pſal. 52
b In vita

c Guanguinus l 9 majol,
d Plin. l. 8 c. 3
e S. Aug tract. 7 in Ioan

mo pectore illud Auguſtini uſurpabit: „*a* ægrotus ſum, ad Medicum clamo; miſerere mei fons „miſericordiæ, audi quid ad te „clamet infirmus: QUEMADMODUM DESIDERAT CERVUS AD FONTES AQUARUM, ITA DESIDERAT ANIMA MEA AD TE DEUS. Et intra: „ô fons vitæ, vena aquarum vi„ventium! quando veniam ad a„quas dulcedinis tuæ, de terrâ „deſertâ, invia & inaquosâ: ut vi„deam virtutem tuam & gloriam „tuam, ut ſatiem ex aquis miſeri„cordiæ tuæ ſitim meam? Quid adhuc moror in hac miſeria valle, quid pedes meos ſpi hujus ſeculi implicant bla menta?

b Perfice pedes meos qu cervorum, *Hoc eſt* (*Interpre Hier.*) perfice amorem meun ad tranſcendenda ſpinoſa & umbroſa implicamenta huju ſeculi. " Et infinita miſericor tuæ dextera, poſt anxiam hu vitæ curſum, *c* ſuper excelſa ſta tuat me, ſuper cœleſtem habita tionem, ut inter cæteros cervo tuos, id eſt inter Angelos, nam gloriam."

a Aug. Solíloq. c. 2

b Pſal. 17 *c* Hieron. in Pſal. 17

LMILB

EMBLEMA XLIX.

Sic & Pater meus cœleſtis faciet vobis. Matth. 18.

REPETIT AUCTOREM SCELUS. a

DOMINICA VIGESIMA PRIMA POST PENTECOSTEN.

Vindex Deus pœnâ talionis peccatorem punit. Et in ſervum nequam ſeverè animadvertit, qui conſervo ſuo crudelis extitit.

I. *Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur.* b

II. *Ipſe ſibi parat peccator quiſque quod patitur; nos calamitatum noſtrarum auctores ſumus.* c

a Seneca, Herc Fur, b Sap. 11, c S Salv lib.8 de provid,

DOMINICA VIGESIMA PRIMA POST PENTECOSTEN.

Sic & Pater meus cæleſtis faciet vobis. Matth. 18.

SAcri Eſtheris annales referunt, *a* Amanum Principem, Regis Aſſueri Dynaſtam, Mardochæo viro integerrimo, quia debitū (ut putabat) ſibi honorem non deferebat, patibulum quinquaginta cubitos altum erexiſſe.

Jam pœna in miſerum conſtituta erat, malum præ foribus, effugio via omnis præcluſa, & velut *tenens ſuffocabat eum*: nec deerat quidquam, niſi ut Mardocheus collum laqueo indueret. Cùm repentè talionis pœna in Amanum decreta eſt: *ſuſpenſus eſt itaque Aman in patibulo, quod paraverat Mardochæo.* In hanc turrim evehenda fuerat hæc campana. meditata in alios flagitia ſuum auctorem repetunt. Ita vero verius, illud Eccleſiaſtici: *b qui laqueum alii ponit, peribit in illo*; etiam ex vaticinio votoq; regii vatis, huic meritò precatur: *c veniat illi laqueus, quem ignorat.* Quod quàm præſenti materiæ, cui inſiſtimus conveniat, videamus. Conſervum ſuum, homo irâ incenſus, nulla miſeratione ductus aggreditur, invadit, & *tenens ſuffocabat eum.* Supplicis & preces, & promiſſa contemnens:

d —— nullis ille movetur
Fletibus, aut voces ullas tractabilis audit;

Sed continuò per ſatellites duci jubet, & arcto carceri mancipari, *donec reddat debitum.* Ita partes ſuas hic, & ut ſperabat, rectè egerat: Aſt aliter Doctor gentium ſentiit: *e nequis circumveniat in negotio fratrem ſuum, quia vindex eſt Dominus de his omnibus*; qui parpari referet, & pari menſura remetietur: Etenim & hujus ſervi nequam Dominus minimè miſertus eſt: *f quia judicium ſine miſericordia ei, qui non fecit miſericordiam*; Iratuſque tradidit tortoribus (id eſt dæmonibus, ut ait S. Thomas) horrendè in carcere cruciandum, quoad uſque redderet univerſum debitum *g quod, cùm numquam perſolvet, ſemper pœnam luet*; & laqueo ac funibus, quos alteri paràrat, in æternum conſtringetur, ſiquidem, ut juſtè Sapiens diſpoſitum teſtatur: *h iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.* alii legunt: ligatur, tenetur, ſuſpenditur. Ut ſcitè Albertus M. doctrinâ, ſanctitate & prodigiis te maximus, in ſermone de S. Clemente Mart. ait: *Nota quòd malitia eſt funis, per quem diabolus peccatores ſuſpendit in inferni patibulo; & neſciret per quid ſuſpenderet eos, niſi ipſi apportarent ei funem, per quem ſuſpenderentur.*

Stupet Theologorum Princeps factum illud, quo mitiſſimus Redemptor noſter tot millia homi-

a Eſther cap: 7 b Eccl: 17
c Pſal: 34 d Æneid

e 1 Theſſ 4 f Iacobi 2 g S Thom in epiſt Iacobi c: 2 h Prov 5

num

um in templo ementium & endentium, nemine renitente ut reſiſtente expulerit: nec le jus hoc miraculum dúcit eo, quo aquam in vinum commutarit. Sic enim ait: *a majorum demonſtrat potentiam miraculo, quo qua converſa eſt in vinum, eò quod lluc inanimata ſubſiſtit materia; ic verò tot millia hominum domantur ingenia.* Noſtis autem quo ſus fuerit ad hoc prodigium inſtrumento? fecit *b flagellum de funiculis*, & eorum funes, in acerbiſſima ipſorum vertit flagella. rem tetigit Auguſtinus: *c quia unuſquiſque peccatis ſuis caditur, Dominus malè verſantes in templo, flagello de reſticulis facto, excluſit.* Miraris & tu flagella Dei: bonorum jacturam, præmaturam uxoris mortem, filios contumaces & perfidos, Vide ne & tu alteri vi el fraude damnum intuleris; ne & tu ut hæreditatem adeas, alterius mortem optâris? ne & tu parentibus immorigerus ac rebellis extiteris. Talis filius exſtiit, *d* qui patrem ſuum capillis, extra domus limen in viam traxerat; hic pater in ſe reverſus: ſiſte fili, huc uſque & ego parentem meum, avum tuum traxi. *e* Alter etiamnum tenellulus, in nundinis quid expeteret blandè rogatus: ſcutellulam ligneam emi poſtulavit. cauſam addidit, ut & inde parentem decrepitum alat, ut ille modò avum ſuum: plerumque *enim*, *f* ut Rupertus loquitur, *ea in quibus peccamus, fiunt flagella peccatoris*. his, & non aliis, olim Deus flagellavit Ægyptum, ut veriſſimum ſit illud Sapientis effatum?

a S. Thom. in Ioan c 2 b Ioan. 2
c Aug in Pſ 57 d Ariſt. < eth.
e Serrarius lib 4 de rebus Moguntiacis cap 1 f Fabri Dom, I. Epiph. con, 3

§. I.

Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur. Sap. 11.

OMnes Ægypti plagas, Salianus noſter ſit paucis complexus eſt: *g*

Prima rubens unda; ranarum plaga ſecunda.
Inde culex triſtis; poſt muſca nocentior iſtis.
Quinta pecus ſtravit, veſicas ſexta creavit.
Poſtque ſubit grando, poſt bruchus dente nefando.
Nona tegit ſolem. primam necat ultima prolem.

Quibus recenſitis inveſtigandum occurrit, cur vindex Deus non peſtem, non aliquem cœleſtis militiæ centurionem, flammeo gladio omnia vaſtantem immiſerit; cur non ignem de cœlo, aut terram ſub pedibus dehiſcentem, omnes abſorbere præceperit; ſed hoc potiſſimùm tam varii & inuſitati ſupplicii genus excogitârit? nec aliam fuiſſe cauſam demonſtrabimus, quàm ut populum pervicacem, funibus peccatorum ſuorum flagellaret. Fuit illud invīſum, crudele, barbarum Ægypti facinus, quo Hebræos parvulos, velut catellos recens natos, flumine mergi præcepit; At ille ipſe, qui vos animulas molles haurit mergitque Nilus, aliquando tandem innoxii cruoris impatiens, ſuas ſanguine tinget, & mutabit undas: ut eas qui biberit, tam infandæ cædis pœnam

g Salian. an. mundi 2543

pœnam ebibat. Nimirum ut diſertè S. Aug., „a juſto Dei judicio „factū eſt, ut de illo fluvio ſanguinē biberent, in quo infantū „Hebræorum ſanguinē fuderant. „*Quamquam ſolius* Nili *cruor*: in „pœnas, non ſatis unus erit.

Affluent ingentia maria, & rubentis oceani fluctus : ut qui alios infando ſcelere merſit aquis, iiſdem ultrice Dei manu mergatur. Ut enim Theodoretus : b *tradidit juſtiſſimus Iudex exitio aquarum, Pharaonē cum toto exercitu : quia per aquam interemerat infantes Hebræorum.* Quas aquas, ut ad mores & tempora noſtra derivemus, cautum ſit oportet, ne & ab hoc elemento commodum aut emolumentum nequiter eliciendo, per id ipſum, & pecuniæ, & animæ detrimentum incurramus. Quod Lugdunenſi Oenopolæ, Gregorius Turonenſis Antiſtes eveniſſe narrat : c hic lucrum ut augeret, vinum augere ſolitus, non immodicâ aquâ prout generoſum erat, liberalius diluebat. Nec levem ex aqua quæſtum fecerat : jamque ingentem auri vim crumenæ abditam, ſecum ad nundinas profecturus aſportabat; cum Ararim fluvium trajiciens, è marſupio turgido fortè nummum educere parat : milvus ſupernè volitans & imminens, ubi è rubro corio marſupium vidit, ratus fruſtum carnis eſſe, in prædam præceps involat, & nihilo minus ſuſpicanti, adunco tenacique roſtro burſam extorquet & avolat : nec quidquam illo inclamante, perque de-

a S. Aug. qu 9 in Exod b Theodor, q. 25 in Exod c Greg, Turon. l. 1, de gloria Confeſſ. cap. 109 Sanchez Royaume de Dieu l. 5, c. 9. §. 4

via & avia inſectante ; done denuo jam medio fluminii vult imminens iniquum & inuti auri pondus, ex aquis malo dol collectum, homine inſpectan in fluvium demerſit. Ita aqu redditur, quod ab aquis improb acquiritur. Ut nemini non expl ratum ſit illud : *malè parta, ma dilabuntur.* Miraris non ſeme quiſquis es œnopola, propol mercator omnis, qui paulò ant opibus, divitiis, fortunis, boni omnibus affluebas, repentè vel turbine verſo, omnia diffluere diffluunt merces, diffluunt em ptores, diffluunt per digito nummi, diffluit fides, diffluit fa ma. In te ipſe regredere & ex pende, an nemini pro merò fri gidam vendideris, an merce adulterinas ſinceris non admiſ cueris, an non per dolum & fraudes hæ opes ad te confluxerint. Et certus eſto quia diffluent & ut Ambroſius ad illa verba *divitiæ ſi affluant*, monet, quomodo parta, ſic recedunt: d Non' vides, *inquit*, quia præterfluunt?' quomodo veniunt, ſic tranſeunt' & recedunt."

Eſt & alterum quod hîc monitos velim. Nemo quiſquam veſtrûm ſibi ab aqua metuendum arbitratur? nemo pœnas ab aquis in ſe ſumendas reformidat? nullos vos parvulos aquâ ſtrangulaſtis? nulli vos pauperi febricienti, extremâ ſiti & inopiâ laboranti, hauſtum frigidæ denegaſtis? confimilis ſupplicii & vos rei agemini, & vobis vel gutta in ſummis ardoribus denegabitur: e quia faciet Dominus judicium" inopis, & vindictam pauperum."

d Ambr. in Pſal. 61 e Pſal. 139

Pur-

rpuratus ille dives, cùm totus mmis immerſus eſſet, de linꝫa dumtaxat queritur, in qua riſſimè cruciabatur. Ipſum uſam ſciſcitatur Chryſologus: *a ſi te gehēnæ flamma complectitur, are ſolius linguæ æſtibus deſideras bveniri? quid ſitis extremi digiti ttam, quam ſi vel ſolam dediſſes uperi, non ſitires?* & alibi: *b ſi- e itaque guttam, qui vini lacus, m pauper ſitiret, effudit.*

Alteram Deus plagam, quaſi undis profluam, toti Ægypto nas induxit. Ut qui puerorum gitus, ac matrum ejulatus ſurà aure reſpuerant, importuno narum coaxantium ſtrepitu btunderentur, quod egregiè Lianus obſervat: *iſta*, inquit, *placorreſpondet culpæ: quia pueri ergebantur, ut cum mineri ſtrepi- exſtinguerentur: propter quod, ſto Dei judicio, inde exiverunt ra- e in maximâ multitudine, infe- antes ſuæ importunitate.* Quaſi diceret, ait Mendoxa: *c* quia Ægyptii ſuum peccatum occultare oluerunt, demergendo pueros e vagirent; propterea divino dicio factum eſt, ut ex eodem uvio ranæ proſilirent, quæ importuna coaxatione eorum peccatum proclamarent. Quàm ulti hodierna die in occulto elus peragunt, quod ranæ, ut licitur, in lucem proferunt. Quàm multi in abſcondito fornicantur, adulterantur, quos intra novem menſes infantum vagitus, velut ranarum ſtrepitus, palam ſceleris arguunt & infamant, dum ſpurii & nothi notiſſimi fiunt. Denique luculentus hic ſacro Eccleſiaſtæ campus eſt, *d* diem illum aliquando adfore, quo omnia occulta manifeſtabuntur, & peccata auctorem ſuum palam arguent. Hebræos oppreſſerat Ægyptus, operibus luti & lateris; à luto & cinere pœnam exegit Deus: *e omnis* enim *pulvis terræ verſus eſt in ſciniphes.* Et meritò à terrâ, à luto, à pulvere paritur: ut qui ab illo peccati materiam hauſit, ab eodem ſupplicii ſui genus ſortiatur. quod ſi criſpi juvenes comptæque puellæ attenderent, fucum in fumum: & cineres, quos nunc crinibus aſpergunt, in tot ſciniphes ac vermes apud inferos convertendos eſſe, ſalubrius alium cinerem, in quem convertendi ſunt, mente tractarent.

Infinitus ſim ſi ſingula commemorem, cætera quia obvia ſunt, videri poterunt apud Mendozam in libro 1. Reg. c. 4. num. 11. Salianum anno mundi 2543. Lobbetium de peccato lib. 4. part. 1. Theſauri polit. aphoriſmi. Choquier c. 15. lectu & delectu digna. Nos ne aliò dilabamur, in propoſitum nobis ſcopum intendamus, ubi quaſi in ſpeculo manifeſtum redditur:

f Sæpe in Magiſtrum ſcelera redierunt ſua.

Fuit vir nobilis, qui in metallī concavum ſpeculum, gladium ſtrinxit, & illico acinacem ex adverſo ſpeculo: quaſi in ſe retorqueri conſpicatus, cohorruit. Nō vanum aut inane hoc terriculamenti genus eſt, ſed aptiſſimum vindicis Dei ſymbolum, cujus hoc inviolabile effatum eſt:

a Chryſol, ſerm 122 b Ser. 124
c Mendoza lib. 1 Reg. c. 4. n. 11

d V. dicta 1. part Dom. 1. Advent
e Exodi 8, f Seneca Thyeſt.

a omneſ

a omnes, qui acceperint gladium, gladio peribunt. In eam rem Benedictus Fernandius, *b* Luſitanus Theologus, quid memoratu dignum commemorans: Ulyſſipone, inquit, unus aliquis ducebatur ob patratum homicidium, extremo ſupplicio afficiendus. Affluxus hominum ingens, dum per urbem ducitur, divi Sebaſtiani templum tranſit, ubi marmoream columnam humi temerè projectam conſpicit & conſiſtit, cumque illo feralis comitatus omnis. Hic reus, oculis fixiſſimis locum intuens: audite ait quotquot adeſtis: numen ſupremum teſtor, me ab ea cæde ob quam à magiſtratu duci jubeor, penitus immunem eſſe; ſed ô juſtiſſime Deus! qui dixiſti: *c mea eſt ultio, & ego retribuam eis in tempore* Ad hoc ipſum ſaxum, hominem ignotum hic in tenebris ſedentem, furiosè jugulavi. Facinoris nemo mortalium, niſi ſolus Deus conſcius: hanc innocentis cædem modò vindicat, & legem olim latam exequitur: *d quicumque effuderit humanum ſanguinem, fundetur ſanguis illius.* Hinc cum inopinato, quod ſæpe fit malo involvimur, pro ſe quiſque cogitet; an non tu ſimile quid alteri feciſti? cogita. Nunc igitur talionis pœna te tangit, & non agnoſcis unde ad te veniat. Sed anni ſunt, inquis, jam multi, cùm hoc à me factum. & heu neſcis, *e* quia *patiens redditor eſt altiſſimus:* qui vadimonii diem producit, ſed non omittit, expetendam talionis pœnam in men-ſes, in annos differt, ſed non [illegible]fert. Scelus illud animo rep[illegible] quod in natali Herodis epul[illegible] ipſas menſas importatum e[illegible] *Crudele ſpectaculum,* inquit Au[illegible]ſtinus, *ante oculos conſtitutum,* [illegible]*put S. Ioannis in diſco, feralis mi*[illegible] *crudelitatis, propter odium veri*[illegible]*tis.* Sed parem ſceleri pœnam [illegible]tende. Saltitârat olim in regia in polito marmore puella, ſi[illegible]que ſaltu caput Joannis extu[illegible]rat in diſco. Saltâvit deinde rigente glacie, quæ ut ſaltatric[illegible] collo tenus hauſit, glaciei te[illegible] caput à cervicibus revulſum, rigido aquæ æquore ſubſiliit, [illegible] talique ſaltu crudelem quonda[illegible] & impium ſaltum damnavit. [illegible] quis in animum inducat, imm[illegible]turam ſibi aut ſuis mortem in[illegible]minere, quod alterius officio, [illegible]gnitati inhians aut invide[illegible] mortem exoptârit, aut malè i[illegible]precatus fuerit? quis ſibi perſu[illegible]deat morbos velut agmine fact[illegible] in ædes ſuas immitti. gangrena[illegible] pectus invadere, anginam fauce[illegible] præfocare, podagram pedes ca[illegible]ptivare, chiragram manus, lue[illegible] veneream aliudve malum, totu[illegible] hominem invadere?

Audiant hi magnum illum Seleucienſem Antiſtitem, quem Gregorius Nazianz. *g Divinam animam, in vita & à morte venerandam, appellavit.* Hic omnium morborum cauſam & originem, ex nobis ipſis deducit. Noſtris malis ipſos nos affligere docet. *h Morbi* quippe *peccatorum flagella ſunt,* inquit, atque adeò in iis potiſſimùm membris corripi-

a Matth. 26 *b* Fernandius in Gen. tom 3 pag. 732 c Deut. 32 *d* Gen 9 *e* Eccl. 5

f Aug. ſerm 116 in nov. ſerm Niceph. l, 1 cap, 20 *g* Greg. Naz orat 30 *h* S Baſil, qu, 55

r, quibus graviùs deliquimus. c de ſe veriſſimè ſenſit S. E- trudis, *a* Angelorum Regis fi- : hæc poſtea Deo deſponſata, ginum ſacrarum antiſtita, è li tumore acutos dolores, amâ tamen animi moderatio- tolerabat, dicens: rectè om- iò à benigniſſimo Judice um agi, ut quibus membris deliquerat, & in deliciis fue- , iis plecteretur, & cruciatus ferret; probè ſe meminiſſe, n juvencula eſſet, è collo ſuo tioſa nimiùm monilia geſtan- , fortè evanuiſſe. Quo in ge- te cùm plura cuique ſuppe- it, ſuffecerit unum adhuc in- ditum adduxiſſe, quod à viro n minus religioſo, quàm lite- o, oculato teſte accepi: In glia, Matrona nobilis ebur- as ſuas manus, vanè nimiùm tentans, quo nitidiores appare- nt, ſuper menſam illata oppor- nè ceraſa, inter quemque digi- m inſeruit, dicens: quàm be- conveniat candor & ille ru- r. Non multò poſt, variis mor- s afflicta, ad extremam penu- m redacta, n veas illas manus nc marcidas & luridas, ad ſti- m corrogandam extendere acta eſt. Marius, qui olim fa- r ferrarius in officina cultros gladios cuderat, à follibus & alleo ad militiam provolavit. ic eos fecit progreſſus, ut Im- rator demum evaſerit. Sed o nis imperatoria ejus poteſtas, nico triduo finita, expiravit. am miles è Marii officina, arium confodiens, acerbiſ- num hoc illi ingeſſit: *hic gladius, quem ipſe fec ſti.*

a Beda

Ita Goliathus dux Philiſthæus, ſuomet gladio interemptus eſt *b*

Nec aliter nobiſcum agitur, quiſque ſuo gladio cadit. Et ubi peccator æternùm configendus erit, à Deo vindice audiet: *hic eſt gladius quem feciſti.* Iſte eſt gladius, quem ira tua, quem avaritia tua, quem temulentia tua, quem libido tua conflavit. Iſte eſt gladius, quem ipſe eduxiſti: quia *c gladium evaginaverunt peccatores.* Iſte eſt gladius quem lingua tua mendaciis, perjuriis, calumniis, turpiloquiis, blaſphemiis exacuit. Juxta illud *d lingua eorum gladius acutus.* Quia *e exacuerunt ut gladium linguas ſuas*, qui proprium artificis ac domini ſui petit jugulum.

In Gallia leviuſculus Adoleſcens, in jurgia facilis, in vulnera cædeſque præceps, pugioni, qui fortè pendebat è cingulo, hoc inſcripſerat lemma: *f Ie frappe ſans reſpect:* Nullo diſcrimine pulſo. Diceres exanime rudeque ferrum ſenſiſſe impreſſas ſibi crudelis & impotentis animi notas: nocte enim quadam ad feras lucernas, ebrioſque numeros cum ſaltitat, ludit, inſanit, choreas ducit, ſeſeque volvit in gyrum, è vaginâ elapſus pugio, graviter hominem pulſavit, feriit & lethali vulnere affecit: ita nimirum, ut in educto ferro legere erat, à Domino, nullo diſcrimine ferire doctus, Breviſſimè & veriſſimè præfatis ſubjunxit propheta: *g gladius eorum intret in corda ipſorum.* Quemadmodum D. Am-

b 1. Paral. 11 *c* Pſ. 36 *d* Pſ. 56
e Pſal. 63 *f* Lobb. de peccato lib 4. part. 1. §. 8. *g* Pſal. 36

broſius factitatum ſcribit, cum Theodoſius Imper. acie jam ſtructâ Eugenium Tyrannum peteret, ita faventem habuiſſe ventum, ut miſſilia ab hoſtibus jacta, in hoſtes revolarent. Quod Claudianus hoc metro celebravit:

a O nimium dilecti Deo, cui fundit ab antris
Æolus armatas hyemes, revolutaque tela
Vertit in authores, & turbine repulit haſtas.

Affine eſt illud Eccleſiaſtici pronuntiatum: *b qui in altum mittit lapidem, ſuper caput ejus cadet.* Quod futurum edixit, veriſſimum eventus comprobavit. Anno milleſimo octogeſimo quarto, cùm Romæ degeret Henricus III. Imper. in Aventinum montem ſe receperat, utque ſibi, Deoque vacaret impenſius, ad beatæ Virginis ædem, ſæpius ita-re ſolitus.

Invitatus loci opportunitate, ex infima plebe homo nefarius Imperatori necem moliebatur, ingenſque ſaxum in tranſeuntis caput provolvere cogitabat. Sed dum occaſionem avidè captat, dum ſaxum parat, adducit, movetque, impar immenſo ponderi, ipſe cum ſaxo præceps devolvitur & occumbit, in quem veriſſimè Siracides: *c qui volvit lapidem; revertetur ad eum.* Et Pſaltes regius: *d convertetur dolor ejus in caput ejus, & in verticem ipſius iniquitas ejus deſcendet.*

Abimelech ut regnum, quod ambierat, ſibi uni ſecuriùs ſtabiliret, *e occidit fratres ſuos, ſeptuaginta viros ſuper lapidem unum;*

a Claudian, in paneg. Theod.
b Eccl. 27 c Prov. 26 d Pſal. 7 vide Lorinum hic e Iudicum 9

ſed & ſaxum in caput, & g dium in cor ſuum retorſit: n Thebes oppidum oppugna dum turrim inſcenſurus ſul *Ecce una mulier, fragmen mola ſuper jacens, illi fit capiti Abi lech, & confregit cerebrum ejus; vocavit citò armigerum ſuum, ait ad eum: evagina gladium tu & percute me, ne fortè dicatur, q à fœmina interfectus ſim. Qui ji perficiens, interfecit eum.* En tal nem ad perpendiculum. En xum & gladium, uti ille ſuos ties peremit; ſed hoc, inquies, antiquæ memoriæ, quod pri luxere ſecula: aliud accipe, qu noſtra vidit, & ſtupuit ætas. P rinus è Calvini ſchola, *f* ho factioſus, ex ara ſacrum lapide in quo Chriſti corpus offe conſueverat, in infamem ſup cii locum, ubi rei plectebant transferri curavit, ut deince maleficorum ſanguine reſperg retur. Non putabat miſer ſe p mam fore victimam, ad hoc al re immolandam. Sed neque aliter evenit: *g qui transfert pides, affligetur in eis.* Perrinus n multò poſt, proditionis inſimul tus, ſuper hunc ipſum lapidem capite plexus occubuit. Jure m ritiſſimo, ut hæc inculcet, int nat Salvianus:

f Florimund Remundus l. 7 de orig haereſ. c. 17 *g* Eccl. 10

§. II.

Ipſe ſibi parat peccator quiſqu quod patitur; nos calamitatu noſtrarum auctores ſumus. h

DIcti veritas ſententiis, & con ſenſu omnium gentium, jan

h ſalvian. l. 8. de prov.

pridem

dem confirmata eſt. Tam a-
d Græcos, quam Romanos u-
patiſſima ſunt iſthæc talia:
ac technam in teipſum ſtruxi-
Hoc commentum in tuum
ius exitium reperiſti. Turdus
e ſibi malum creat, nam è fi-
to turdi viſcus & viſcatæ vir-
parantur, quibus & turdus &
æ aves capiuntur. Eloquii Tul-
ni eſt: in tuum ipſe mucro-
m incurres. Hinc illa paſſim
cantata: ſua arte, ſuo gladio,
a lege, ſuo telo jugulari. Hinc
gemiſcentis queſtus illi:

a Heu patior telis, vulnera facta meis.

uod apto ſymbolo expreſſum
di: perdicem, ut in venatu fie-
aſſolet, pennâ ſuâ in cerebro
nfixam referebat, hoc lem-
ate ſubjecto:

Heu patior plumis, vulnera facta meis.

a Livius bellum Punicum ſe-
ndum exorsus: ſentiebat
annibal, inquit, ſe artibus peti
t ut alia ſexcenta omittam, At
lus apud Senecam, quàm ve
um dixerit: *b Malitia ipſa, ma-
imam partem veneni ſui bibit*, e
entus tragici ſatis ſuperque de-
larârunt. Ne multis, unum de-
baſſe ſufficiat. Roſimunda Al-
oini Longobardorum Regis
onjux, c marito cædem ita eſt
nachinata: venenum miſcuit,
btulitque è balneis egreſſo.
enſit ille confeſtim, poculo
ecdum epoto peſtem membris
eceptam, placideque in conju-
gem converſus, tu verò, inquit,
quod reliquum eſt, ebibe. Detre-
ctat illa, negatque ſe potu egere,
quod balnei æſtum paſſa non eſ-
ſet. At quò recuſat magis, eò
juvenis ferventiùs inſtat, urget-
que, imò ad verba minas addens,
lævâ pugionem ſtringit, alterâ
poculum porrigit: qua parte ca-
dat, decernat. Quid hic ageret
infelix Roſimunda? duræ neceſ-
ſitatis fatique leges: aut ferro,
aut veneno pereundum. Stricti
enſis fulgor, metuſque perculit
magis, quàm occulta vis toxici:
illo igitur evicta timore, etſi con-
ſcia veneni, hauſit tamen pocu-
lum à ſe dilutum, atque unà cum
eo exſtincta eſt. De Alexandro
IV. qui volet Platinam, Guic-
ciardinum aliosque conſulat. Ne-
mo in alium impunè malevolus
eſt: lege talionis Deus peritiſſi-
mè utitur, nec ullius in alterum
fraudes, & nequitias vel leviſſi-
mas multas, impunitaſque dimit-
tit, ſed præſenti ſæpius monetâ
perſolvit. Quid æquius excogi-
tari, ait Quintilianus, *d* quid
juſtius poteſt? graſſatus aliquis
eſt ferro? præbeat & ipſe cervi-
ces. Miſcuit noxium virus? re-
fundatur in ſuum facinus aucto-
rem: oculos rapuit, effodit? red-
det de ſua cæcitate ſolatium: bre-
viſſima juſtitia & vindicta, cum
facinus, pœnæ menſura. Atque
ſi naturam ultionis inſpicias, o-
ptimè vindicatur, quo modo mi-
ſer eſt.

Carolus IV Imperator, *e* ta-
lionis pœnam in lege veteri u-
ſurpatam, ſeverus ſcelerum vin-
dex, ſuâ etiam ætate, imperio-
que uſurpavit. Cum ergo Caro-
lus ſederet pro tribunali, oblatus
ei vir nobilis (cui Zachora no-
men)

a Ovid. b Seneca epiſt. 82
c Putean hiſt. Ital.

d Quint. declam. 11. c. 4.
e Ioan. Dubravius hiſt. Bohem. l. 22

men) qui presbyterum utroque oculo privârat. Admiſſum crimen partim excuſare reus, partim auro tegere conabatur. At Imperator talionis pœnam exigens: hæc nulla, inquit, ſatisfactio eſt; nec enim cæco reſtitui poſſunt oculi, ut igitur jus æquum ſit, utroque oculo privandus es; jus iſtud, facinoroſe, ne ut rigidum incuſes, quo juſtiſſimus vindex Deus & in te animadvertit: quique exhibuiſtis hic *a membra veſtra, arma iniquitatis peccato*, fient aptiſſima divinæ juſtitiæ inſtrumenta, & per quæ quia peccavit, per hæc & torquebitur. Oculi, qui hic tot horas ad ſpeculum contemplantur, apud inferos iis ſpecula uſtoria objicientur, quæ faciant oculos flammas ejaculari: oculis, qui tot laſcivos jactus, in ſpecioſas formas, in fœdas tabulas, in laſcivos codices jactatis, quæ ſpectra, quàm horribiles viſu formæ occurrent: oculus qui hîc lucem fugit, *b uſque in æternum non videbit lumen.* Auribus, quæ hîc detractionibus, feſcenninis ſpurcitiis patuere, horrendum illud væ, ſtridor ille dentium, infandæ blaſphemiæ, ejulatus immaniſſimi inſonabunt. Lingua, quæ univerſitas iniquitatum exſtitit, non uno ſupplicii genere excruciabitur: omnia membra noſtra, in nos armamus; ipſumque corpus noſtrum in exitium noſtrum enutrimus. Penes mulierem Ægyptiacam crocodili catulus educabatur; *c* hanc Ægyptii beatam putabant, quod ſcilicet Deum nutriret, ideoque & mulierem, & alumnum dem... bant. Mulieri huic erat filius, crocodilo educatus & lud... Deus verò ille cicur erat, infirmis adhuc viribus, at a... corpore, ingenium detexit, ... rumque illum occidit, atq... finis fuit amicitiæ illius inf... has ſcilicet gratias altrici ſua... tulit perfida beſtia. Quid aliud curamus & educamus, crocodilum? ſi corpus t... curamus, ſuppetias ferimus ſti, ut poſtea omnibus memb... nos miſerandum invadat & cruciet. Hoc Maſſilienſis Ec... ſiæ Presbyter, quem Genna... *d Magiſtrum Epiſcoporum nomi...* nos monitos voluit dicens: *... adverſum nos omnia facimus. ... eſt in nobis, crudelius nobis nos,* ... quam, *nos etiam Deo nolente ... ciamus.* Peccatis noſtris divi... vindictæ ignem Accendim... & indies pabulum ſuppedi... mus. Sic enim ſubdit: *nos ca... ſtis ira ignem accendimus, & ex... tamus incendia, quibus ardeam... ut ad nos dici illud propheticum p... ſit: f ecce vos omnes accendi... ignem, accincti flammis ambul... in lumine ignis veſtri, in flamm... quas ſuccend ſtis.* Flammis, qu... Babylonii luculenter exſtrux... rant, ipſi incenſores miſerè toſ... & torti ſunt. Novum crudelit... tis inventum, taurum æneum P... rillus fabrefecit, *g* mugitus hu... manos pollicitus? at hunc ipſum cui ſuis manibus vehemente... flammas ſubdiderat, primus ipſ... ſubiit, & ex illo lento ignè mal... toſtus immugiit:

a. ad Rom. 6 b Pſal 48. c Drexel. Triſmegiſt de cultu corp. l. 3, c. 3.

d Gennadius in catal. virorum illuſt. e S. Salvian l 8 de pro vid. f Iſa 50. g Plin. l 34 nat hiſt cap 8.

a Et

Et Phalaris tauro, violenti membra Per illi Torruit; infelix imbuit auctor opus.

flammas expertus eſt, *quas cendit.* Exhorruiſtis? Deus tyrannum, ſed æquiſſimum t vindicem; conſimile ſcele- is, quin multò atrocius tor- nti genus decernit. Ut quem- modum S. Thomas, S. Auguſti- s, & fides docet, animæ in is quæque corporibus, longè erbiùs, quàm in tauro æneo rreantur: ubi libidinoſorum minum, ut Carthaginienſis ntiſtes loquitur: *b in proprio ipe frixæ libidines bullient, & in- r ſartagines flammeas miſerabilia rpora cremabuntur*: ubi Avari, olim Craſſus, ardentes liquati iri latices potare; & quod am- ius, ſtagna liquati auri & ar- nti, toti innatare cogentur, od vel ethnicis perſuaſum eſt. tenim de Theſpeſio Plutarchus mmemorat: *c* eum cum à rpore exulaſſet, inter infero- m ſupplicia tres lacus vidiſſe: num liquati auri, alterum plum- i, tertium ferri. Hiſce horrificos dſtantes fabros, homines ava os, ex auro candenti, modò in umbi liquefacti ſtagnum præ- ipites dare, modò inde edu tos, in glaciatum inſtar grandi is, ferri lacum trajicere ac dirè ruciare. Quod ipſum in omni eccatorum genere accidere, ſa- iens ille Magni Auguſtini diſci- ulus teſtatur, dicens: *d quid liud ille ignis devorabit, niſi pecca- a tua? quanto amplius tibi ipſi unc parcis, & carnem ſequeris, tan- o durius poſtea lues, & majorem materiam comburendi reſervat; in quibus homo peccavit, in illis gra- vius punietur. Ibi acedioſi ardenti- bus ſtimulis pungentur: & guloſi ingenti fame ac ſiti cruciabuntur. Ibi luxurioſi & voluptatum ama- tores ardente pice & fœtido ſulphu- re perfundentur, & ſicut furioſi ca- nes, præ dolore invidioſi ululabunt, nullum vitium erit, quod ſuum pro- prium cruciatum non habebit.* Idem olim ſtabilivit Origines dicens: *e Invenimus in Eſaia propheta de- ſignari uniuſcujuſque proprium eſſe ignem, quo punitur: ambulate in lumine ignis veſtri, & flamma quam accendiſtis. Per quos ſermo- nes hoc videtur indicari, peccator ut flammam ſibi ipſe proprii ignis accendat. Cujus ignis materia atque eſca, noſtra ſunt peccata, quæ ab A- poſtolo Paulo, ligna, & fœnum, & ſtipula nominantur.* Tum aptam ſubnectit ſimilitudinem: *Arbi- tror*, inquit, *quod ſicut in corpore, eſcæ abundantia, & qualitas, & quantitas cibi febres generant, & febres diverſi modi ac temporis, ſe- cundum eam menſuram, quâ intem- periei collectam materiam ſuggeſſe- rit, ac fomitem febrium: quæ mate- riæ qualitas ex diverſa intemperie congregata, cauſa vel acerbioris morbi, vel prolixioris exiſtit; ita anima cùm multitudinem malorum operum, & abundantiam in ſe con- gregaverit peccatorum, competenti tempore, omnis illa malorum congre- gatio efferveſcit, atq; ſupplicium in- flammatur ad pœnas.* Quæ ne & vos ſerò lugeatis, ſectamini Apo- ſtoli monitum: *f Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſervire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibite membra veſtra ſervi- re juſtitiæ in ſanctificationem.*

a Ovid. de arte b Cypr. ſerm de aſc. c Plut. mor. tit. tarda Dei vind. in fine d Thom. à Kemp de imit. Chri. l. 1. c. 24 e Origen l 2. Periarch. c. 11. f Ad Rom 9.

EMBLEMA L.

Cujus eſt hæc imago? Matth. 22.

O QUAM SUNT SIMILES. a

DOMINICA VIGESIMA SECUNDA POST PENTECOSTEN.

Quâ ratione imago Chriſti in nobis vivaciſſimè exprimatur

§. I. *Imago imitando aptè exprimitur, ad quod Apoſtolus hortatu* IMITATORES MEI ESTOTE.

§. II. QUOS PRÆSCIVIT ET PRÆDESTINAVIT CONFORMES FIERI IMAGINIS FILII SUI.

a Ovid. l. 2. Faſt. b 1. Cor. 4

Cujus eſt hac imago ? Matth. 22.

IMitatio ſi elegans, ſi apta,
ſi omnibus numeris abſo-
luta, adeò mirifice ſpecta-
torum oculos animoſque
gratiſſimo quodam ludi-
o ad ſe rapit, ut ſi ars na-
am ad unguem expreſſerit,
ac præ illa plerique mortalium
admirari, & æſtimare jure
ſcantur ? Ecquis enim uvas
artificio à Zeuxide expreſſas,
aves advolarent, non è tabulâ
tiùs, quàm è pampinis pru-
ates admiretur ? *a* Ecquis Par-
ſii ſiparium ſatis collaudera,
ad peritiſſimum artificem(ipſe
uxis erat) admota manu di-
overe nitentem, deluſit ? Quis
pellis Bucephalum, ad quem
ua adhinniebat, non obſtupe-
it ? Quis denique ſictilem
chytæ columbam, per apertum
ra volantem, condigno pretio
timârit ? Quæ profectò, & ab
te, & ab imitatione tantum
cellentiæ, æſtimationis, admi-
tionis hauſerunt, ut picta veris,
ta vivis longè antecellere, &
ſuperare videantur. Quid ? quod
l ex ipſa, quæ paſſim contem-
ui & deſpectui habentur, ab
nitatione ſolâ & pretium &
ratiam non vulgarem conſe-
uantur: miramurque ut Plutar-
hus ſcitè obſervat, *b non pul-
critudinis ſed ſimilitudinis causâ.*
c canis, equive ſpumam nauci
endimus, quam Protogenis &
calcis peniculo expreſſam, in
cœlum extollimus. Sic optimus
morum Magiſter, *c* porci grun-"
nitum, *inquit*, & trochleæ ſtrido-"
rem, & venti fremitum, & maris"
ſtrepitum non ſine moleſtia au-"
dimus; ſi quis verò commodè ea"
imitetur, ut ſuē Parmeno, & tro-"
chleas Theodorus, delectamur."
Quod ſi ut idē Auct. aſtruit, vel
rei futilis vel etiam turpis, imita-
tio laudetur, quanto ampliori lau-
dis encomio, rei pulchræ, præſt. &
prorſus excellentis imitatio cele-
branda eſt ? eò porrò ectypon in ſe
perfectius, quo prototypon aut
exemplar, quod imitandum pro-
ponitur, in ſe rarius & præſtan-
tius, atque ipſe illud elegantius
& vivacius expreſſerit. Quam
laudem ut conſequi valeamus;
maximè præclarum, imò divinum
exemplar, ſe ipſum inquam, Chri-
ſtus æmulandum propoſuit di-
cens: *d* inſpice, & fac ſecundum"
exemplar, *ut quidam ... ait Doct.*"
Seraph. in ōnibus factis & verbis"
ſēper in filium Dei, quaſi exēplar"
reſpicias: incedēs, ſtans, ſedens,"
& comedens, tacens, & loquens"
ſolus & cum aliis. *Ad quem* Reli-"
gioſiſſimum imitandi cultum"
(ut Lactantius loquitur) nos
per Apoſtolum adhortatur.

a Plin. 35 c 10 *b* Plut Mor part. I, de audiendis Poëtis,

c plin cit *d* Exod, 25 Bonav, de inſt vitiorum part, I, c, 13

§. I,

Imitatores mei eſtote.

I Cor. 4,

DOctor Angelicus, cui ipſo ſummi Pontificis teſtimo-

nio *a doctrina cœlitus infuſa eſt*, ſic ait: *b imago ab imitando dicitur* (quaſi imitago) *ex eo quod agitur ad imitationem alterius.* Quod qua ratione optimè fiat, an imago Chriſti peniculo depingenda, an cælo ſculpenda, an ſcalpro formanda; an prælo exprimenda, an nummo excudenda, an matrici fundenda, an denique vivaciſſimè animo velut ceræ ſigillanda, videamus. Ac primum quidem Baſilius magnus ad Gregorium Theologum: *c quemadmodum pictores cùm imaginem ex imagine pingunt, exemplar identidem reſpectantes, lineamenta ejus transferre conantur magno ſtudio ad ſuum opificium: ita qui ſeſe meditatur omnibus numeris virtutis abſolutum reddere, veluti ſimulachra quædam ſpirantia & actuoſa, Sanctorum vitas reſpicere oportet, probaq; opera ill rum imitando, ſua facere*: quo fit, ut ex variis Sanctiſſimorum hominum virtutibus, ſingulares quaſdam velut gratias cum delectu delibando, & in unam animæ ſuæ tabulam congerendo, cœleſtis ac prorſus divina imago exiſtat. *d* Conſimili quippè artificio Zeuxis in Helenâ depingendâ uſus perhibetur: omnes enim ſpecie venuſtas, ac formâ maximè præcellentes de Crotoniatis virgines ſelegit, ex quarum unâ, corallina labia; ex alterâ gemmeos oculos; è tertia eburneam frontem; è ſingulis ſingularem venerem in mutum ſimulachrum transferendo, atque in unam Helenam colligendo, divinam quandam ſpeciem, imò Deam ipſam

a Ioannes Papa 22. Lanuza in proëm cenſ auct §. 5. b S. Thom. 1. p. q. 2 3 a. 1. & p. 1, q. 93 art. 1 c Baſil: ep: 1 d Cic: 2. invent

feliciſſimè expreſſiſſe viſus Quæ ad mores traducendo juverit æmulari, ut à Petro oc noſtris lachrymas; à Brun modeſti oris ſilentium; à C miro totius corporis illibat candorem; à ſeraphico Franciſ rerum humanarum conte ptum; atque ut altius repetam à Moyſe manſuetudinem, à Da de inimicorum dilectionem Daniele ſanctam inviolatamq vetitis abſtinentiam mutuem & ſingulas quæ in ſingulis elu re virtutes, in nobis vivis colo bus depingamus: vos verò v gines, ſancta æmulatione Th clas, Agnetes, Claras, Colet Thereſas, in exemplar propon te. Felix profectò quicunque ille, qui Eccleſiaſtici conſilio: *Cor ſuum dabit in ſimilitudinem ctura.* Conſimile de S. Petr Chryſologo elogium Tilmann adducit: *f Innocentia radiat, c ſtitate fulget, pingitur moribu* Honeſti ſiquidem mores, & ca ſti amores pigmenta ſunt, quibu animæ tabula decoratur. Quo Philo de Moyſe commemorat dicens: *ſe pſum quoque, ſuamqu tabulam eleganti ſſime pictam propo ſuit ſpectandam: divinum opus imitandumque poſteris.*

Unde hæc brevis, ſed effica melliflui doctoris adhortatio eſt: *Cœleſte decus, quod ſibi originalite ineſt, dignis quibuſdam ſtudeat mo rum affectuumq; venuſtare coloribus.*

Pancaſten egregia imprimis corporis venuſtate fœminam, g Alexander ille magnus habebat in delitiis, quam dum Apellis operâ pingi curat, ut erat pictor

e Eccl: 38 f V. Pel. parad. in c: 5, Matth. parad. 4. g Ælian. vir. hiſt. l. 12. c. 34

mollio-

lioris ingenii, ex puellæ ocuuos propius intuetur, ignem vat in pectus, & ſui operis t exemplar: *a cujus aſpectus ſato dat concupiſcentiam, & it mortuæ imaginis effigiem.* ue ego, auditores, ullum ita n aut ferreum reor, qui dum giam virginem, caſtitatem ,aliamve virtutem, in ſe vivis ribus efformare ſtuduerit, eem amoris facibus non aclatur. Quod ſi ea vel unius tis venuſtas ac formæ excela eſt, ut ſi oculis cerni poſſet, ium in ſe animos oculoſque verteret, quos non amoris culos in ſancti æmulatoris ore excitari exiſtimatis, qui longè perfectiſſimum omn virtutum exemplar, Chri ipſum aſſiduè piæ oculus t imitandum? De cujuſmoulus ait: *b aſpicientes in autofidei, & conſummatorem Ieſum;* verba D. Baſilius expendens: *vator noſter in omnibus, inquit, mque pietatem colere vellent, tis exemplar ac pictura veluti , expreſſam effigiem quandam propoſuit; unde cunctis lineais illius inſpectis, ſimile pro ſe ue in vitam ſuam exemplum ferret.* Quod ut in praxim gamus, & manum tabulæ adamus, mores noſtri, actioomnes, nutus, geſtus, ad illos piiſſimus Redemptor noxercuit, conformandi ſunt, ctè S. Bonaventura quemadmonet: *d deſcribe tibi in tuos mores & actus ſuos, quàm liter ſe habuit inter homines, n benignus inter diſcipulos: quàm modeſtus in edendo & bibendo, quàm miſericors ſuper pauperes, quibus ſe ſimilem fecerat per omnia, & qui de ejus ſpecialiter familia videbantur. Quomodo nullum ſprevit vel horruit, etiamſi erat leproſus. Quomodo divitibus non adulabatur. Quàm liber fuit, à curis mundi, nec anxius pro corporis neceſſitatibus. Quàm verecundus in viſu, quàm patiens ad contumelias, & quàm mitis in reſponſis. Item quàm compoſitus in omnibus geſtis ſuis: quomodo ſeipſum præbuit exemplum omnis boni*, ac tandem concludit: *ut in omnibus factis & verbis tuis ſemper ad hunc, quaſi exemplar reſpicias, incedens, ſtans, ſedens & comedens, tacens & loquens, ſolus & cum aliis. Hæc ſit ſapientia tua, & meditatio, & ſtudium, ſemper aliquid de ipſo cogitare, unde vel provoceris ad imitandum eum, vel efficiaris ad eum amandum.* DONEC FORMETUR CHRISTUS IN VOBIS: *e* Quâ formâ, uti nihil in rerum natura excellentius, ita hac imitatione & viva ſimilitudine nihil præſtantius, de qua illud Adimanti apud Socratem, de anima jure uſurpâro: *O ſpecioſiſſimam nobiliſſimamque picturam!* Solent mortales vera & apta ſui imagine mirificè delectari, *& pictis gaudere tabellis*, quas poſteris ſuis conſignant, ut facta majorum æmulentur, quod Criſpus Scipionem dicere ſolitum refert: *majorum imagines mirum in modum intuentem ad virtutem excitare.* Et quam, quæſo niſi virtutem bellicam, politicam dignitatis avitæ gloriam, & inanem nominis umbram ſuos volunt æmulari? *f* Cujuſmodi ſumeſis

ſap. 7 5 b Hebr. 12 c Baſil. de Conſt. monaſt. c. 5 d Bonav. in formè novit. p. 1 c. 38

e Gal. 4 f Boteri polit. l. 2 c. 4

magis, quàm famoſis majorum imaginibus, rectè ſubſcribi poſſet illud Sapientis: *a in errorem induxit nos, hominum malæ artis excogitatio, & umbra picturæ, labor ſine fructu.*

Quantò ſapientius Romanus Philoſophus Seneca, quem Tacitus narrat, jam carcere detentum, rebus omnibus exutum, & extremum vitæ ſpiritum trahentem, propinquos & amicos advocaſſe, quibus cum non haberet quod teſtamenti loco tranſcriberet, pretioſum tamen illis legatum reliquit dicens: *conſigno vobis imaginem vitæ meæ.* O Domini, qualem vos ſervit! ô ſuperiores, qualem vos ſubditis! ô Patresfamilias, qualem vos liberis veſtris *imaginem vitæ veſtræ* delegatis! Hic avari, ille iracundi, alter ebrioſi, quartus adulteri, quintus blaſphemi. De quibus tabulis, teſte D. Ambroſio, gravi cenſura ſincerus Judex pronuntiabit: non *b agnoſco colores meos, non agnoſco imaginem meam.* Quod perſpicaci mentis oculo, viri ſanctimonia conſpicui, attendentes, non mortuam ſui poſteris imaginem, ſed vivam ſemperque ſpirantem Chriſti in anima effigiem conſignare ſtuduerunt. Hoc antiſtes Nolanus ſpectaſſe legitur, *c* qui induci non potuit, ut vultum ſuum in tabulam referrent. Et Eminen. Cardin. Bellarminus rogantibus amicis, ut ſe depingi, ſuique imaginem operibus præfigi ſineret, ingenioſè & religioſè reſpondit: *vel cupitis depingere meum veterem hominem, vel novum? ſi veterem? ille deformis eſt,* *nec picturâ aut luce, ſed litu[…] latebris dignus. Si novum? ill[…] dum perfectus eſt.* Sed quonia[…] cœleſti pictura & virtutum [...] ribus in feſtivitatibus ſancto[…] prolixiùs acturi ſumus, divi[…] ctori Lucæ cætera relinque[…] Nunc aliam Chriſtum imi[…] rationem inveſtigabimus. *[…]*

Sanctiſſimus parens n[…] Ignatius, quo filios Jeſu ſuo[…] formes, & per omnia ſi[…] redderet, voluit omnes *[…] milari ac imitari Dominum Ieſum, ejuſque veſtibus & in[…] bus indui.* Imò ſecundum[…] lum, ipſum Chriſtum i[…] re: juxta illud: *e induimin[…] minum Ieſum Chriſtum.* Qu[…] rem noſtram divinè S. Th[…] ſic exponit: *f dicitur ante[…] duere Chriſtum, qui Chriſtum i[…] tur; quia ſicut homo continetur [...] mento, & ſub ejus colore videt[…] in eo qui Chriſtum imitatur, Chriſti apparent.* Hæc veſtis C[…] longè præſtantiorem od[…] ſpirat, quàm veſtis Eſau Ha[…] dutus, bonorum operum [...] tumque fragantiam exhala[…] *& Chriſti bonus odor exiſtens,* n[…] ampliorem quàm Jacob à [...] ſti patre benedictionem c[…] quitur: cui nihil gratius, nih[…] ceptius, quàm hoc pretioſo [...] tu conveſtitos intueri, in q[…] ſibi complacet, quaſi in filio[…] Quò ſpectat illud Æliani, [...] refert, Theridate vita functo[…] taxerxem, cui is præ reliqui[…] læ ſuæ Principibus charus [...] vehementem animo dol[…] concepiſſe; quem ut lenire[…]

a Sapient. 15 b Amb l 6 hexam. c. 8
c Corn in epiſt Iacobi c. 1. v. 23

d Regula it. ſummar. e Ad Ro[…]
f S Thom hic g 2. Cor. 2
h Ælian. var. hiſt. lib. 12. c. 1

con

juge Regina impenſè petiiſ-
ut quando accepta ſibi, &
dvis obtentura venire cupe-
Theridatis veſtibus accederet
uta: ut cum aliter non poſſet,
ſaltem ſub imagine, quem
rte ereptum lugebat, videre
intueri, quod Aſpaſia (ita uxor
abatur) fecit non illibenter,
indè ac ſi revixiſſet Therida-
, in togis ejus purpureis au-
que triatis, coram Artaxerxe
ntidem comparens. Profe-
ſi nos divini Regis oculis
ſtabiles & acceptabiles, ſi in
ſpectu ejus gratioſos exhibe-
oluerimus, tunica nobis filii
s induenda eſt; quod fiet, ſi
brâ ſacratiſſimæ paſſionis ejus
ordatione, habitum animo
uerimus: ut ad Prototypum
ſtrum crucifixum. hujuſmodi
pureo veſtimento adornati,
tum acceptumque ſimus ſpe-
culum Deo, Angelis & homi-
us. Quod adeò homine di-
im D. Bonaventura exiſtima-
, ut pronuntiare auſus ſit: *a
ſe reputet quis hominem, ſed be-
m, & pluſquam beſtiam, niſi ſit
itus Domini paſſione.* Hac Pau-
Romanos veſtitos cupit: ob-
vârat enim à Romanis indui
onem Cæſarem, uti ait Am-
ſius, togis ſuis ac Paludamen-
intertextum. Volebat itaque
s in animis, patiente Jeſu ve-
i; qui in corporibus Nerone
mphante veſtiebantur. Quam-
m & illi tunica filii Dei induti
t: qui non in animo dumta-
, ſed & in corpore, aut per vo-
tarias afflictiones, aut per im-
ſſas à Deo infirmitates graviter
ciantur: hujuſmodi enim in-

ſignibus decoratos, cœleſtis ille pater ſuos agnoſcit & complectitur dicens: *b quia tunica filii mei eſt.* Hac videre mihi videor ornatam ac fulgentem Agnetem, *c* ſanctam illam, atque ætate ſua majorem tredecim annorum virgunculam & Martyrem, quæ dum à ſponſo ſuo Jeſu gloriatur, *ſe inæſtimabilibus margaritis & cyclade auro texta, ac veſtimento ſalutis* donatam & indutam eſſe, non aliud videtur dicere, quàm & ſe hac paſſione ſua ſanguineam Chriſti togam induiſſe, juxta illud Iſaiæ: *d Induit me veſtimentis ſalutis.* Ubi alii legunt; *induit me veſtimentum Ieſum.*

Qua velut armatura Regia Agnes inſignis, leoninos animos induta, intrepida medias inter ſecures & gladios ſtetit.

Audierat Henricus IV. Alexandrum Farneſium, univerſæ Galliæ cum toto exercitu imminere, *e* cui omnibus viribus occurrendum quidem decrevit; at ne ipſo in cōflictu præfulgidis ac liliatis armis ſuis omne robur hoſtilis exercitus in ſe concitaret, palam in campo omnibus inſpectantibus arma exuit; jamque oculis aciem luſtrabat, quem ſibi Heroem deligeret, ut ſecum arma & clypeum mutaret. Tandem prævalidum virum ac militem perſtrenuum evocat, cui *Meſſlex* nomen, atque hunc Regio ſuo induit apparatu, dicens: hujus ſe, ex omnibus, virtutem bellicam, & animos ſuis pares exploratos *habere.* neque alium quempiam validus regia in medios hoſtium

a Bonav. p. t. Stim. c. 7

b Gen. 37 c Breviar. Rom. 21. Ian.
d Iſa 61 e Piſa tom. 1. in circuitu.
pag. 51

 cuncos

cuneos inſignia illaturum eſſe: quod de facto comprobavit; etenim ubi ſanguineo utrimque prælio commiſſo, receptui canitur, redit ille ex hoſtium turmis regiâ panopliâ conſpicuus, atque ita quidem, ut hoſtili ſanguine lilia longè reſperſa, tota rubuerint. Quod ut Rex conſpexit, hominē amicè complexus, variis honorum titulis ac muneribus locupletavit. Si tantum animorum, tantum gloriæ ac ſplendoris huic generoſo pugili, ex militari Regis habitu acceſſerit, quis noſtrûm in arduo illo cum carne, mundo, dæmonis conflictu animos non ſumpſerit? dum ſe vel cilicio ſuccinctum, aut alia corporis afflictatione crucifixo totum confixum, ejuſque purpurâ, veluti Regis ſui armis indutum circumſpexerit? Quod in aurea illa quinque pretioſiſſimis SS. vulnerum gemmis diſtinctâ corollâ, S. Franciſco accidiſſe legimus: *a* ipſo mundi exordio Michaëlem Archangelum cum Luciferi ſuperbia, pro divinæ gloriæ zelo decertantem, exclamaſſe: *quis ut Deus*? Neque Dei Majeſtati ſimilis quiſpiam inventus eſt, aut poteſt inveniri. Decertat & Dei amor cum homine & exclamat, *quis ut Jeſus*? Reſpondet humilitas, *Franciſcus* vulneratus ut Jeſus, ſignatus ut Jeſus, purpuratus ut Jeſus, pauper ut Jeſus, mitis ac humilis ut Jeſus, qui Salvatoris ſui vivum exemplar in ſe expreſſam gerit, & totum Chriſtum induit, ut piè & ingenioſè Perſellinus noſter:

Exue Franciſcum tunicâ, lacero
cucullo,
Qui Franciſcus erat, jam ti
Chriſtus erit.
Franciſci exuviis (ſi qua licet) i
due Chriſtum.
Jam Franciſcus erit, qui mo
Chriſtus erat.
Quid cœleſtis amor non audet? ſi
gis amantes
Arte nova, effigies, ut ſit amant
amans.

Magno quidem in pretio & ve neratione quiſque veſtrum, fim briam aut exiguam laciniam v ſtis Chriſti habuerit, qualem L Iſauricus, Imp: Conſtantin oli ſummo dono ad Ang. Patriarc Venetum tranſmiſit. At certè lo gè quid præſt., Deo acceptius, bi ac animæ utilius munus con cutus fuerit, qui Chriſtum mo bus vel ex parte, vel quod max mè exoptandum, omnibus mer bris totum induerit. *Hunc* et nim *indutus*, ut Chryſoſtom aſſerit, *b omnem ſimul virtutem h bet: nam dum dicit:* INDUIMIN *undique nos illo circumdari vu* quod ipſum Greg. magnus confi mat, ad illa verba Job: "*c* juſtit indutus ſum & veſtivi me ſicut veſtimento. *Ubi ſic ait.: d* veſtimento utique, cum veſtimur ex omni parte circumdamur. Ille ergo juſtitiâ ſicut veſtimer to veſtitur, qui ſe undique bo no opere protegit, & nullam partem actionis ſuæ, peccato nu dam relinquit." Invenire por eſt, qui oculis Chriſtum induun quos non niſi in cœlum ſuſte lunt. Alii auribus Chriſtum i duunt, qui cum Auguſtino detr

a P. de Wael corona SS Chriſti vuln. vulnus Lateris conſ. d. 2

b Chryſ hom 24 ad Rom
c Job 29 d Greg l: 19 mor c: 12

ctorc

ores odibiles habent & aver-
ntur. Alii linguâ Chriſtum in-
uunt, qui nulla umquam verba
civa, calumnioſa, aut iracunda
oferunt; alii manibus, pedibus
hriſtum induunt; ſed perpauci,
ii toto velut veſtimento ſeſe
ndique contexerunt. Ridiculum
iò & ignominioſum haberetur,
filius opilionis, qualis David, ex
ulâ in aulam, ex mapali ad pala-
um adſcitus, pedum ſceptro, ſa-
um purpurâ, peram torque aureo
ommutâſſet, ſed in capite ruſti-
num tegimen, vilem gallerum
ſervâſſet. Ita inq. B. Petrus Dam.
S.E.R. Card:,, *a* exhibe te undiq;
virtutum nitore conſpicuum, &
uniformi, ut ita loquar, veſte
ſanctitatis ornatum; cui videl.
nullus cujuſlibet vitii pannus
videatur aſſutus; inhoneſt. quip-
pè videtur atque ridiculum, ſi
,indutum te veſte purpureâ, ſeri-
,cis ocreis, calceis deauratis, ſo-
,lum te villoſi arietis pileus, in-
,ter multas ornamentorum inſu-
,las, exhibeat ruſticanum.

Erubeſceret ſanè Religioſus,
qui capite galerum plumâ inſi-
gnem geſtaret, aut pedibus o-
reatus, aut gladio accinctus in
ederet reliquo corpore habitum
monaſticum indutus. Tales, qui
veſte & moribus pietatem ac re-
igionem ſpirant, ſed pedibus le-
ves ſunt, aut capite vani, & ina-
nis gloriæ ſtudioſi: tales ſunt,
qui in pauperes cum Chriſto mi-
ſericordes ſunt, ſed ſuperbiæ aut
luxuriæ ſpiritum à ſe amoliri non
ſatagunt. Tales ſunt, qui cum
Chriſto pernoctant in oratione,
ſed à dæmonio meridiano ſibi
ſatis cavere non ſtudent. Tales
ſunt, qui cum Chriſto jejunant,
ſed convitia ferre non ſuſtinent.
Quos Antioch. præſul commonet
& hortatur, ut non ex parte, ſed
totum Chriſtum induant: '*b* vult,"
ait, nos Paulus undiq; velut ve-"
ſtimento circumdari, & ipſum"
in nobis per ſanctimoniam con-"
ſpicuum eſſe; indutus enim id"
eſſe videtur, quod indutus eſt."
Fecit hæc & ſanctè æmulatus eſt
magnus Aug., qui ubi mundum &
carnē exuit, non ex parte, ſed to-
tum Chriſtum indutus eſt: audie-
rat ille in ſuo ab omni hominum
conſuetudine receſſu, vocem cœ-
litus ſibi allapſam: Tolle, lege; co-
dicem accipit, aperit, & in illud
ad Romanos incidit: *c* abjicia-"
mus opera tenebrarum, & indu-"
amur arma lucis, ſic ut in die ho-"
neſtè ambulemus. Non in co-"
meſſat. & ebrietatibus, non in"
cubilibus & impudicitiis, non in"
contentione & æmulatione, ſed"
INDUIMINI DOMINUM JE-
SUM CHRISTUM. Ad hæc ſtetit
attonitus, *d* & mente perculſus,
nec ultra volui legere, inq., *nec opus
erat*: ſed ſubitò cœleſtis gratiæ ra-
dius, omnes teneb. diſcuſſit, atq;
hæc pauca ſed nervoſa Apoſtoli
verba: *induimini Dominum Jeſum
Chriſtum*, ita Auguſtinum ad imi-
tandum & induendum Jeſum
inflammarunt, ut nemo quiſquam
mendicus, aut abjectiſſimum
mancipium adeò geſtiat & exul-
tet, viles ſuos pannos & centones
exuens, cum Principis aut Regis
purpurâ, auro & gemmis diſtin-
ctâ commutare, quantum Augu-
ſtinus veterem hominem cum
actibus ſuis exuens, novū, id eſt,

a Damian. opuſ. 15. c. 27.

b Chryſoſt. in c. 13. ad Rom. 5. 14
c Ad Rom. 13 *d* L. 8. conf. c. ult.

Chri-

Chriſtum induere, ardentiſſimè exoptarit. Nôrat quippè in hac veſte, acceſſum ſibi ad thronum gratiæ, nôrat in hac veſte cœleſtem ſibi benedictionem non negandam. O mi ſuaviſſime Ieſu, tuis nos veſtibus tege, tu verus Aaron, qui in monte veſtibus ſuis nudatus obiit, Eleazaro ejus filio in paternæ veſtis hæreditatem ſubeunte. Tu opulentus Booz, cujus pallio Ruth paupercula ſeſe operit. Tu verus Ioſeph, uti nam tunicam polymitam virtutum omnium, nuditati noſtræ injicias! utinam ſanguinis tui coccino pretioſè conveſtiti, tuis oculis gratioſi apparere valeamus.

Ajunt *a* Pilatum ob Chriſti necem, à Tiberio Imperatore Romam evocatum. Pilatus ne à furibundo Cæſare duci juberetur, inconſutam Chriſti tunicam ſubinduit, & ita ſe Cæſari ſtitit. Tiberius aſſurrexit, & omni furore poſito, humaniter eum excepit, remiſitque non ſine honore. Mox ubi abierat, ira recrudeſcit, & ſceleris atrocitatem attendens, Pontium revocavit; ſed rurſus ad conſpectum ejus, omnis ira animo excidit, nec minus benevolè præſentem habuit; cumque id per plures vices non ſine aſtantium ſtupore accidiſſet, ex furibundo, ad Pilati præſentiam, Cæſarem derepente mitem ac placatum reddi, innotuit illum ſub veſte, tunicam Chriſti, quæ eam vim habebat, iram Cæſaris exarmandi, geſtare; quâ exutus, Cæſar in indignationem verſus, ſententiam capitalem in eum fulminavit. O peccatores! ô Dei[...] dæ. Si materialis Chriſti tun[...] eam vim habuerit, ut furibu[...] dum Imperatorem placârit; q[...] virtutis ad Deum vindicem p[...] candum, illi ineſſe exiſtima[...] qui moribus & vitâ ipſum Ch[...] ſtum totus induerit? Quâ[...] per omnia ſimilis & conformi[...] cum electis revelatâ facie: *b g[...] riam Domini ſpeculando, in eand[...] imaginem transformabitur.* Eod[...] Apoſtolo atteſtante.

a Didacus Vega in Pſalm. 3, poenit. conc. I, Pelbart, de SS, in Feſto S. Andr.

b 2, Cor, 3

§. II.

Quia quos PRÆSCIVI[...] ET PRÆDESTIN[...] VIT CONFORM[...] FIERI IMAGIN[...] FILII SUI. Rom.

HÆc verò conformitas, optin[...] per *ſignaculum ſimilitudin[...]* ſeu ſigilli in cerâ expreſſione[...] acquiri poſſe videtur. Etenim R[...] pertus in illud Gen. I. *Faciam[...] hominem ad imaginem & ſimilit[...] dinem noſtram.* Animam vel[...] mollem ceram, & facilem a[...] quamvis formam recipienda[...] contēplatur, dicens: *c* tamquam cera ſigilli, teſtatoris imagine ſignata, ſic imagine Dei ſignatus eſt homo." Sed ô malum! ô nefa[...] cui ingemit & illac. Prophe[...] regius, *d* ſicut fluit cera à facie ignis, ſic pereant peccatores à facie Dei. "id eſt, ut explicat N[...] varinus in electis, à facie ignis à ſole, ab æſtu concupiſcentiæ, ſ[...] petit in eis, & effluit imago Dei & induis ô peccator! formas ea[...]

c Rupert l. 2 in Gen. c 21
d Pſal 67

rum

rerum, in quas amando diſ-
ſ. amare hoc olim queſtus
viſſimus Bernardus: *a licet*
o hominis cum Deo conjunctio,
no fuerit munita ſigillo, ad ima-
m quippe & ſimilitudinem
n creavit Deus: ſed heu diru-
n eſt ſigillum, ſupervenit Falſa-
, fregit, quod erat manu divini-
s impreſſum. O ſacrilegium!
arus imaginem Pluti, libidino-
Veneris; temulentus Bacchi
erinduxit. Sacra haberi ſolent
lla Regum, Cæſarum, Pontifi-
n, ut ea auſu temerario viola-
crimen læſæ majeſtatis ſit, non
i ferro flammaque expian-
m. Quòd ſi Tiberius unus ali-
is ſigillum ſuum, nummoſque
imagine ſignatos, in lupana-
, in ſordida, in lutea tecta im-
rtari vetat, etiam decreto mor-
ſupplicio; quod tibi imminere
bitraris, qui Dei gratiam, & in
velut in ſigillo expreſſam ima-
nem, in lupanaria, & in ipſas
eneris ædes, in Bacchi cellaria
ſolenti pede manuque inducis?
Scitè Clemens Alexandrinus,
manos affectus, *b impi eſſiones*
aliis & cadentis animæ nuncupa-
it: cui cœleſtis ſponſus effigiem
am imprimi præexoptat, di-
ens: *pone me ut ſignaculum ſuper*
r tuum; nulla etenim major,
uàm ſigillum inter & ſignatum
onformitas, ubi formaliter *idem*
r alter eſt. Hoc ſe inſignitam
odeſtè gloriatur B. Gertrudis, *c*
uæ dum feſto quodam, inquit,
ecepiſſem ſanctam Synaxim,
ente intenta in Deum & in me-
ſam, percepi & ſenſi animam
meam inſtar ceræ, igne divino li-
quefactam, ſigillatione pectoris
ac lateris Chriſti fuiſſe ſignatam,
atque ex plenitudine divinitatis,
immenſos accepiſſe theſauros. Si-
gillaturam hanc quoque, uti lo-
quitur D. Bonaventura, S. Fran-
ciſcus in carne ſua, *quaſi ad ignis*
liquefactivam virtutem præparata,
à Seraphico crucifixo accepit.
Vos ſponſæ Chriſti nondum col-
liqueſcitis? nondum cum Ambr.
exclamatis? "*d* Luceat imago ejus
in confeſſione noſtrâ, luceat in "
lectione, luceat in operibus & fa- "
ctis, & ſi fieri poteſt, tota ejus "
ſpecies exprimatur in nobis: ipſe "
enim ſignaculum noſtrum." Hu-
mana induſtria ſingulare artificiū
excogitavit, quo ex cerâ, aut me-
tallo quovis colliquato, elegantes
ſtatuas & imagines fundunt, quæ
formæ ſeu matrici ſuæ, ad un-
guem conformes exiſtunt; ſi
nempè materia infuſa apta ſit, ut
ad omnes partes liquidò diffun-
datur, aliàs aut pede, aut digito,
imago truncâ ac mutila foret.
Conjuges, qui ad mutuas volun-
tates; pueri, qui ad nutus paren-
tum ductiles & conformes; Re-
ligioſi, qui ſuperiorum juſſis
promptiſſimè influunt; Chriſtia-
ni, qui cum Davide, habent *cor*
tanquam cera liqueſcens, ad om-
nes Dei voluntates inclinatum,
ſi profectò imagines prorſus di-
vinæ, & in ſupremo illo divo-
rum Pantheo reponendæ ſunt:
quos inter Richardus à S. Lau-
rentio, unam omnium longè ex-
cellentiſſimam commendat vir-
ginem: quam ſic eloquentem
inducit: *e anima mea liquefacta*

a Bern ſerm,2,in Nativit,D-m
b Clem,Alex,l,1,Strom,c,9,Cant,8
c L,1,inſtit,Spirit,c,6

d Amb in Cant c,8
e Rich,à S,Laur, l,4

eſt per incendium charitatis parata videlicet inſtar metalli liquefacti, decurrere in omnes modulos divinæ voluntatis, & dilectus locutus eſt ad me per Gabrielem, poſtulans me in matrem, cui me optuli in ancillam.

Et quoniam imago ex auro vel argento, aliove metallo fuſa, non modò ceream ſoliditate excedit, ſed & formam poſt ævum indelebilem ſervat, ut videre eſt in antiquis ſtatuis, quibus *a nec dum ſua forma receſſit*; ita etiam fit, ut Regum ac Imperatorum effigies, æreis, argenteis, aureiſq; nummis impreſſæ, diutiſſimè perſeverent. exſtant etiamnum in Bibliotheca noſtra Bruxellenſi effigies Diocleciani, Veſpaſiani, Neronis, Auguſti, in nummis diſtinctè expreſſæ, quibus

—— *Nec dum ſua forma receſſit.*

Dum interim ex animis noſtris, quos ut nummos pretioſiſſimos cœleſtis Imperator ſignavit, vultus ejus jam pridem eraſus eſt. Quod olim S. Ignatius in Magneſianis reprehendit: *homo pius*, inquit, *numiſma eſt à Deo cuſum, impius numiſma ementitum; incertum, adulterinum, carens ſigno debito, non à Deo effictum, ſed a diabolo.* Ecce ad cujus typum & imaginem recuſus ſit infelix homo: qui cum eſſet in gratia cœlique delitiis, erat *b ſignaculum ſimilitudinis*, plenus ſapientiâ, perfectus decore, in delitiis paradiſi.

Politiam ac Reip. incolumitatem: ſpectat illud Caſſiodori: *c omnino monetæ debet integritas quæri, ubi & vultus noſter imprimitur, & generalis utilitas invenitur; quid enim erit tutum, ſi in noſtra peccetur effigie?* Ariſtoteles lib. 1. polit. cap. 6. docet olim [i]ginem pecudis inſculpi num[mis] ſolere unde pecunia dicta [...] poſtea verò, quo major num[mis] eſſet auctoritas, effigie Regi[s] gnati fuere. Et etiamnum a[pud] Chriſtianos, ſignum crucis pi[...] lis coronatis, pattaconibus; e[ffi]gies virginis matris, S Michaë[lis] S. Ioannis, S. Ladiſlai, aliorum[que] Sanctorum expreſſæ cernunt[ur.] Idque ut obſervat Nicolaus Or[e]mius, Lexovienſis Epiſcopu[s] Caroli V. Galliarum Regis P[ræ]ceptor, *ut ſit teſtimonium verita[tis] monetæ.* Quare, qui hoc teſtim[o]nium falſificare, hanc moneta[m] adulterare auſus fuerit, ut re[us] læſæ Majeſtatis, lege ult. de v[eteri] nummis. Capitali ſupplicio a[ffi]ciendus, *qui æternales vultus I[m]peratorum duxerit violari.* Illud[que] adeò enorme crimen perhib[e]tur, ut ſi Princeps in aliquo triu[m]pho, aut in publica ſolemnita[te] remittat omnia crimina, hic fa[l]ſarius minimè comprehendi ce[n]ſeatur. Ita Barthol. in lege L[u]cius. ff. ad Senatuſc. Marſil. & Nec damnatus ad mortem lib[e]rabitur, etiamſi ei fiat obvius Ca[r]dinalis, cujus occurſus alios mor[ti] eripit, Tiraquel. de pœnis tem[p.] caſu 31. Quæ cum ita ſint, con[]dignè exaggerat Ambroſius, qu[o] ſupplicio dignus ſit, qui cœleſti[s] Imperatoris effigie deletâ, ma[li] dæmonis, ferique tyranni imag[i]nem aſſumpſerit. *d Si tyranni*, inquit, *aliquis imaginem habeat nonne obnoxius eſt damnationi? T[u] depenis imaginem æterni Imperato[]ris, & erigis in te imaginem mortis ejice de numiſmate animæ tuæ ima[]ginem*

a Virg. l. 11 Æneid
b Ezech. 28 c Caſſiod. l. 7 var. c. 32
d Ambroſ. l. 1. offic c. 49

em diaboli, & att lle imaginem riſti: Ejice imaginem pecudis, ſignaculum crucis ac ſtigma- n imprime, iiſque omnia co- :ata, verba & opera noſtra ſi- entur: vult, inq. Theod., Salv. ſter, „*a* ut eum pro ſignaculo, n contemplationibus, & actio- nibus noſtris habeamus, notam pſius, crucis ſcil. ac vulnerum, n omnibus tum dictis, tum fa- tis imprimamus. Sic enim erũt, ut numiſmata Regia, non adul- terina, ſed imaginem Regiam præferentia. Cogitationes no- ræ imagines ſunt, ab imagina- one & mente impreſſæ, ſed at- ende&intende: *cujus eſt hæc ima-* ? Leonis per irac., Lupi per vo- racitatem, canis per invidiam, ſerpentis per calliditatem, porci per immunditiam, cameli per gibboſitatem, id eſt, divitiarum avaritiæ ſarcinam, qui à pecu- e diabolicæ pecuniæ, ſibi nomen ıre ſervant; quam pauci aureis iſtolis, coronatis, pattaconibus miles, cruce Chriſti, ejuſque pla- is inſigniti ſunt. In promptu auſa eſt, quod non abſque tole- antia, & veluti adverſæ fortunæ nalleo, hæc pretioſa moneta im- rimi queat. Invenies inter ea, uæ imagini primi ſeculi Societa- is patientis inſerui, Emblema il- ud, ubi nummi excuduntur hac pigraphe: *dant pretium plagæ*, uam quiſquis ſubire reformi- at, imaginem in ſe Dei recipere etrectat. Etenim ſi olim vel ri- dendo verum dixerit Philoſo- phus, quamvis uxor ſua aurea fo- ret, nullâ tamen monetâ um- quam ſignandam, quod ne ictum ferre poſſet. Hoc potiori jure in illos cadit, qui ſine ſcalpro ſtatuã effingi, ſine preſſurâ icon. excudi, ſine ictu nummum ſignari, ſine ul- la deniq; doloris, morbi, calami- tatis tolerantiâ, Chriſti in ſe imaginẽ recipi poſſe arbitrantur.

Unde Paulinus ſic Chriſtianos optat Dei nummularios eſſe, „*b* ut ſecundum ſuam formam proba- „ biles Deo cuderent nummos, & „ abolitâ de nobis figura Cæſaris, „ vivum Regis æterni numiſma „ ſignarent. *Doctor verò Ang.* :*c* Nu- „ miſma Cæſaris in auro eſt; in „ quo eſt ejus imago depicta. „ Dei autem muniſma homo eſt, „ in quo eſt Dei imago figurata. „ Si enim numiſma, quia Cæſaris aurum eſt, ejuſque imaginem in- ſignitum, Cæſari redditur, quid ni Deo reddatur anima, quæ tota Dei eſt, & ad imaginem & ſimi- litudinem ejus efformata? *reddite*, inquit Auguſtinus, *d Cæſari num- mos, Deo vos ipſos. Nummos Regi- bus reddimus: Dei etiam nummos reddimus, cum nos ipſos reddimus: eſt enim homo nummus Dei. Quærit Deus nummum ſuum, ſicut Cæſar ſuum. Nummus Cæſaris eſt argen- tum, habens imaginẽ Cæſaris, num- mus* Dei *homo eſt, imaginem habens Dei.*

a Theodor. in Cant. c. 8

b S. Paulin. epiſt. 4
c S. Thom. in Matth. c. 22
d Aug. tract. 40. in Ioan

EMBLEMA LI.

Non eſt mortua puella ſed dormit. Matth. 9.

SOPITOS SUSCITAT IGNES. a

DOMINICA VIGESIMA TERTIA POST PENTECOSTEN.

Mors rectè ſomnus à ſacris & profanis auctoribus nuncupatur.

§. I. *Mortis & ſomni proprietates inter ſe comparantur.*
§. II. *Salubris homini dormituro illa Lipſii commonitio*: Ad lectum, ad lethum.

a Virg. 5 Æneid.

DOMI-

OMINICA VIGESIMA TERTIA POST PENTECOSTEN.

Non eſt mortua puella ſed dormit. Matth. 9.

REfert Pauſanias, Olympiæ viſam à ſe ſtatuam noctis, figurâ habituque muliebri: hæc puerum candidum dormientem dexterâ te-bat, lævâ nigrum dormienti nilem; horum primum appel-ri *ſomnum*, alterum *lethum*, u-umque autem noctis eſſe fi-um. Quod hic in imagine, vivo i ſe exemplo expreſſit Gorgias leLeontinus, qui cùm jam ſe-io confectus, & adverſa valetu-ine conceptus in ſomnum inci-iſſet, ad eum fortè amicus viſit, ui evigilantem interrogavit, quî aberet? cui Gorgias: *jam ſom-us incipit me fratri ſuo tradere.* uo certè nihil aliud innuere vo-ebat, quàm germanam ſomnum nter & mortem ſimilit., ſuffrag Tullio: *a morti nihil eſt tam ſimile, uàm ſomnus* ut ſi quis mortem ad ivum effingere vellet, non conc. uam dorm. ſpecie referret. Rectè hilo Hebræus apud S. Maximum Philoſophum, *b* & Martyrem: „mortis meditationem, & futu-„ræ vitæ umbram & delineatio-„nem quandam, ſomnum eſſe, „meritò definierunt ſtudioſi ve „ritatis indagatores; utriuſque „enim evidentes habet imagi-„nes: totum quippè hominem „& ſibi aufert, & ſibi reſtituit. hinc nihil frequentiùs, quàm mortem ſomnum vocitare:

Stulte quid eſt ſomnus, gelida niſi
mortis imago?
Soles occidere & redire poſſunt;
Nobis cum ſemel occidit brevis
lux,
Nox eſt perpetuò una dormienda.

Virg. ferreum ſomnum appellet:

c Olli dura quies, & ferreus ur-
get
Somnus, in æternam clauduntur
lumina noctem.

Sed profanorum Poëtarum ac Oratorum teſtimoniis omiſſis, luculentiſſimum eſt illud primæ veritatis in hodierno Euangelio: *d non eſt mortua puella, ſed dormit.* quod idem & de Lazaro mortuo ac ſepulto affirmavit: *e Lazarus frater noſter dormit, vado ut à ſomno excitem eum.* accedit Doctor gentium, qui omnes mortuos ut dormientes compellat: *f nolo vos ignorare de dormientibus.* in quæ verba Hieronymus: *brevi viſuri ſumus eos, quos dolemus abſentes: neque enim mors, ſed dormitio & ſomnus appellatur;* undè & Apoſtolus: *vetat de dormientibus contriſtari.* & ne longior ſim, unum pro multis, ſuffecerit Auguſtini pronuntiatum, in Pſalmum 3. *ſomnum* (inquit) *pro morte poſitum, innumerabiliter ſcriptura continent*, adeo ut communi parœmia, de defuncto paſſim dicatur: *obdormivit in Domino.* porrò optimum quod auctor naturæ animantibus

a Cic. lib. 1 Tuſc.
b S. Maxim. ſerm. 29

c L. 12 Æne. d Matt. 9
e Ioan. 11 f 1. Theſſ. 4

com-

conceſſit, eſt requies, quam numquam aliàs melius, quàm dormiendo captamus; ſi ſomnus deſit, ut omnes lautitiæ & divitiæ adfuerint, omnia deſipiunt. Conſimili modo Romanus Philoſophus de morte diſſerit: *a O ignaros malorum ſuorum, quibus non mors ut optimum naturæ inventum laudatur*, hæc enim meta, *b* & *requies ea certa laborum*; quam ipſe locus, in quo mortui tumulari ſolent, vel etymo ſuo indicare videtur: cœmiterium quippè, quaſi dormitorium, non aliundè quàm à κοιμάομαι derivatur, quod jacere, ſeu dormire ſignificat, quoniam mortui non ſecus ac dormientes jaceant & conquieſcant. & uti in dormitorio multos lectos videre eſt, ita in cœmiterio quot tumuli, tot thalami; ſunt enim & thalami terrei, ſeu lecti pulveris, & areolæ in horris, quæ *beddekens* vocantur; quo Propheta alluſiſſe cenſetur, dum dixit: *c ecce ego nunc in pulvere dormiam.* ubi illud obſervatione dignum occurrit:

d Angli Bed lectum vocitant,
Cambrique ſepulchrum:
Lectus enim tumuli, mortis
imago ſopor.

Denique quemadmodum dormientes excitantur à ſomno, & experrecti reſurgunt, ita propriè mortui ſuſcitari dicuntur. 1. Reg. 28. Saul Pithoniſſam conſulit, & ecce non vi necromantica, non arte divinatoria, ſed verè divini Samuel à morte ſuſcitatur, & dicit: *quare inquietaſti me, ut ſuſcitares?* quaſi indignabundus ſe à ſomno excitari & interrumpi quietem expoſtulat. ex quibus omnibus liquidò conſtat, inter lectum & lethum, inter thalamum & tumulum, inter mortem & morpheum, parum inter eſſe diſcriminis. Quare id unum hodierna die agam, ut ſomnum veram ac vivam mortis imaginem, & ipſam mortem ſomnum eſſe, ex effectis demonſtrem.

a Seneca b Virg. 8 Æneid
c Iob 7 d Novarini Schediaſm. p. 323, 328

§. I.

Mortis & ſomni proprietates, inter ſe comparantur.

Multis fortaſſe paradoxon videbitur, mortem naturæ adeò contrariam ac violentiam, terribilium omnium (ut Princeps Philoſophorum loquitur) terribiliſſimam, quæ vel ſolâ ſui memoriâ acerbiſſimam in animum amaritudinem ac horrorem inducit: cum placido, quieto ac naturæ adeò conveniente ac optando ſomno comparârit; niſi cùm eſſentias rerum penitiùs inveſtigare conceſſum non ſit, proprietates mortis, ſomno propriiſſimas, & contra, de ſe mutuo prædicari poſſe deprehenderint: quod diſertè docet Clemens Alexandrinus: *quæcumque de ſomno dicuntur, eadem etiam de morte intelligi debent: utrumque enim animi defectionem declarat, hæc magis, ille minus.* Quod de facto Epaminondas comprobavit, qui dum fortè militem in excubiis dormientem comperiſſet, gladio transfodit; homicidii reus accerſitus, reſpondit eum ſe relinquiſſe ut invenerat: ratus inter dormientem & mortuum, nihil

hil eſſe diſcriminis, & hunc illum, animi defectionem in ırriſſe, omnes nos in excubiis amus, & *vita mortalium*, ut dinè Plato tradidit, *vigilia eſt*; quo rectè conſequitur, ergò iors ſomnus eſt. huic doctrinæ ıſiſtens Ariſtoteles lib. de ſomis & vigilia: *ſomnus* inquit, *eſt gatio omnium ſenſuum externoım*; ubi amabo vos attendite; iortem vulgari ſchemate, non ıſcitè per exanime ſceleton, ſeu ſium quandam compagem ad mbrari: cui nec aures ſint ad udiendum, nec oculi ad videnum, nec nares ad odorandum, ec palatum ad guſtandum, nec aro aut nervi ad ſentiendum, uæ omnia in mortuo, eademue in dormiente, donec experiſcitur, prorſus exſtincta ſunt. uid enim voluptatis dormiens t ſuaviſſimo per noctem muſiorum concentu, quem non auit, haurire valet? quid clauſis culis oblectamenti, ex variis t artificioſis tabulis, periſtroıatis quibus parietes inſtructi, ercipere? quid ſaporis aut nurimenti conferre, ſi penuaria vio, horrea frumento abundent? uid fragrantiæ decernere? quid ıter eum qui dura humo, & terum, qui molli culcitra ſomum capit, intereſt, niſi quod ıbindè ille præ alio, altiori ſomo ſepultus ſit?

Accedit quod in morte, non enſuum dumtaxat, ſed & omni peratione mentis, corpus deınctum ſit; quod ipſum de ſomo quoque Argentarius affirnare non dubitavit: *ſomnus*, inuit, *eſt ceſſatio functionum animæ, orta ex inſtinctione ſpirituum vitalium.* voluntas dum vigilat, varia deſiderat, appetit, amat: amator florum totus in horto eſt, quem amat. mercatoris voluntas lucro inhiat. procus de amaſia cogitat. venator feras & ſylvas amat. horum nihil dum dormit, agitat. *a perindè nimirum dormientem ſi velis compilas, ac ſi mortuus eſſet: evacuas, & exhauris ædes, vincula injicis, ac nullus eorum quæ fiunt, ſenſus intercedit.* intellectus vigilantis, quàm variis diſtinetur? Philoſophus mille argutationes Scotiſticas, Sophiſticas animo volvit & revolvit, dum dormit, argumenta & ſpecies ceſſant, & nihilo plus quàm ſtolidus ruſticus ſapit. Cauſidicus, Conſiliarius lites in animo diſponit, caput Bartholo & Baldo oppletum habet. Avarus nummos & cenſus computat Gubernator, dux exercitus, machinationes, ſtratagemata, incurſus hoſtium, vigili mente pertractat; at ubi ſomnus occupârit, nec rei bellicæ gerendæ ſolertia, nec vires ac virtus militaris, magis quàm ſopitum Sampſonem defendet. unde quid inter divitem & pauperum, inter nobilem & plebeium, inter doctorem & agreſtem, dum dormiunt intereſt? niſi hi præ illis, turbulenta magis habeant ſomnia, & altiùs mechanicus, aut villicus dormiat in palea, quàm Rex in roſâ. Quare quod Seneca ad Marciam: *mors eſt, in qua nemo humilitatem ſuam ſentit; ubi res omnes malè fortuna diviſit, æquat omnia.* idem dormienti rectè attribueris. Similiter & memoria, & ſpecies rememora-

a Greg. Nyſſ. orat: 3. de Reſurr.

tivæ in celebrioribus Adventus & Quadrageſimæ oratoribus, per ſonum conquieſcunt. quæ omnia Hipp. Præſul confirmat, dum ait: *ſomnus non tantùm ligat ſenſus, ſed & potentias animæ: nam qui dormit nihil vult, nihil intelligit, & nullius recordatur.* nonne eadem de mortuo veriſſimè prædicâris? non me ſed Greg. audite: ,, *a* nonnulli, *in-* ,, *quit*, externi Sapientes, germanũ ,, mortis, ſomnũ vocitarũt, prop- ,, ter ſimilitudinem eorum, qui in ,, utroq; accidunt affectus & per- ,, turbationes: oblivio namq; pa- ,, riter & ignorantia præteritorũ ,, & futurorum in utroq; contin- ,, git. corpus ſine ſenſu jacet, ami- ,, cum non novit, inimicum igno- ,, rat, circumſtantes & ſpectantes ,, non videt: tabidũ, fractum, lan- ,, guidum, ſolutum, remiſſum, mo- ,, dò non mortuum, omnis ex- ,, pers efficaciæ, nihil differens ab ,, iis, quæ in loculis & ſepulchris ,, repoſita ſunt.

Nunc exteriores dormientis & mortui lineamenta, quæ magis oculis ſubjecta, ducamus, ac primum quidem non ſine numine inter lectum & lethum, inter tumulum & thalamum, ita omnis ut nominis affinitas eſt: nam quemadmodum morituris, ſic dormituris, omnis veſtium ornatus exuitur, & nudo linteo involvuntur: quodque Nierenbergius noſter accidiſſe memorat, *b* cùm in urbe Galliarum adeo vehemens virus ac tabes aërem infeciſſet, ut homines in plateis mortui conciderent, reperta fuiſſe ad decem hominum millia, qui ſe ipſos fatali linte[o] vivos inſuerant; ejuſmodi ſp[e]ctaculum quot noctibus, à do[r]mituris objicitur & apto ex ſa[]cris literis conceptu petito, illu[]ſtratur. Matth. c. 18 ait: *niſi con[]verſi fueritis, & efficiamini ſic[ut] parvuli, non intrabitis in regnu[m] cœlorum.* quæ diſertè in rem no[]ſtram expoſuiſſe videtur Artemi[]dorus, dum infantes faſciis invo[]lutos, hieroglyphicum moritur[i] aſſerit: *ægrotanti*, inquit, *morten[] pernuntiat hoc ſomnium; quand[o]quidem & mortui laceris involvun[]tur pannis & linteolis, uti infantes & humi deponuntur.* id probè no[]rat Reginaldus Polus, Cardina[]lis, cujus caput dum quinqua[]ginta millibus aureorum proſcri[]ptum eſſet, dixit: *c jam ſatu[r] ſum vitæ;* qui eam mihi ademe[]rit, hoc præſtabit officii, quo[d] ille, qui dormitum ire cupienti, veſtes detraxerit. qua loquendi phraſi Chryſoſtomus uſus eſt, ubi de Paulo cupiente diſſolvi, ait: *d ea facilitate carnem exuit, quâ veſtimentum.* Omni itaque mundo muliebri ac veſtium luxu depoſito, dormiturientes identidem recogitent, nihil ſe ex hiſce tot ſericis, damaſcenis, attalicis togis & palliis, niſi funebre linteum ad ſepulchrum delaturos; quod quò altius inhæreat, audiat quiſque Saladini Ducis potentiſſimi præconem (qui pro vexillo vilem lodicem per caſtra manu ventilabat) proclamantem: ex omnibus divitiis potentiſſimus Dux Saladinus, nihil aliud ſecum ad tumulum defert. ita & quantumvis *dives cùm in-*

a Greg. Nyſſ. orat. 1. de Reſurr.
b Nierenber, different. aeterni & temporal. lib. 3. cap. 7. §. 1.

c Sanderus de ſchiſm. Anglican.
d Chryſ. hom. 1. in cap. 2. ad Heb.

ierit, nihil ſecum auferet, ſed
minus & famulus, pauper &
ves, ſtultus & ſapiens, eâdem
rmâ induuntur, & miſſis novis
odis, *moribus antiquis*, eodem
eo habitu teguntur. facit hic
od narrat Radzivilius: *a* Cayri
Ægypto templum Turcicum,
oſcheam vocant, hac ratione
ædificatum eſt; Aſſanus Baſ
, vir tam vafri, quàm avari
genii, nomen ſuum in orbem
lgaturus, rarum aliquod &
agnificum opus excogitavit,
llis tamen ſuis ſumptibus; ad
od conſilium cepit plenum
eleris & amentiæ: ubivis lo-
orum proclamari juſſit, conſti-
iſſe ſe ingens Deo templum
igere: quod quò felicius exur-
eret, omnibus undecumque ad-
entantibus, liberalem ſtipem
ogatum iri edixit; dictuſque
t certus dies & locus partiendæ
leemoſynæ. Evocavit hæc res
nnumerabilem populum ex Æ
ypto univerſa, viciniſque regnis
c regionibus: in quorum ad-
entum Aſſanus maximam co-
iam induſiorum, & tunicarum
juſdem generis ac coloris parari
uſſit. eos autem, qui ſtipem ac-
epturi venerant, ex ampliſſimo
trio, in aliud æque amplum
er varia oſtiola, & non niſi ſin-
ulos tranſire voluit. in hoc tran-
itu, ſingulis ſuæ veſtes adem-
ptæ, & induſium tunicaque no-
va vi obtruſa. hoc eo aſtu factum
eſt, ut quidquid à tot millibus
hominum, in viaticum fuiſſet
aſſumptum, id omne dicto loco
relinqueretur: ſolent enim illic
ocorum, pecuniam quam itineri
deſtinârunt, induſiis aut pileis in-

ſuere; & quamvis nemo non
maluiſſet veſtes ſuas pretioſio-
res, imò & longè viliores aſſer-
vare, cogebantur tamen eodem
modo omnes indui atque ita
per poſticum dimiſſi, ſtabant ve-
lut in valle Joſaphat. Ploratus
tandem populi ac ululatus coor-
tus eſt, veteres ab Aſſano veſtes
poſtulantis; quas ille exſtructo
rogo, omnes in ignem conjecit,
ſed norat, qualis Phœnix naſce-
retur ex iſtis cineribus: tanta e-
nim vis pecuniæ ex iſto buſto
ſublata, ut ea ædificio tam nobili
ſufficeret. Simillimè nobiſcum
mors agit, veſtem vilem aut
pretioſam vel invitis eripit, &
novam ſepulchralem ejuſdem
formæ ac coloris obtrudit; nos
quidem, ut Paulus loquitur: *b
ingemiſcimus gravati, eò quòd noli-
mus expoliari, ſed ſuperveſtiri.* ve-
rum fruſtrà renitimur, velimus
nolimus omnibus exuendi, uni-
formiter omnes induendi. Quâ
recordatione illuſtris illa Mar-
cella Romana, omnem veſtium
luxum deſpexit, *c* cùm *ſic in-
duta eſt veſtibus, ut meminiſſet ſe-
pulchri.* quod utinam indies dum
exuimur & induimur, recogite-
mus. Tandem uti mortuus, o-
mnibus exutus ſuper ſtramen,
linteo coopertus locatur, ita dor-
mientis locus, loculi hujus vicem
ſubit, ac plerique ſuper ſtramen,
in linteo obdormiſcunt. quid
quod idem lectus, qui dormientē,
etiam mortuum pari ſchemate
repræſentat, hinc celeberrimus
ille Juſtus Lipſius morbo ingra-
veſcente, cùm adduci difficulter
poſſet, ut decumberet, Medico-

a Radzivil, ep 3. itin in Paleſtin

b 2 Cor: 5 *c* Hieron. ad Principium Marcellae epitaph

rum

rum placitis tandem parere juſſus, & vi mali victus, decubiturus dixit: *ad lectum, ad lethum.* hoc aureum Juſti dictum, decubiturus ſibi quiſque occinat, & lectum ſuum, quem dormiturus conſcendit, ut ſtratum funebre, in quo aliquando exanguis decumber, conſideret: profectò nec laſcivire, nec fornicari in eo auderet. porrò ſi, ut Poëta canit:

a Quandoque eſt olitor verba opportuna locutus,

Maximè opportunum, & verbum in tempore nauta locutus eſt. hunc cùm quidam in littore conſiſtentem interrogaſſet, ubinam pater ejus obiiſſet? in mari inquit: cumque ille eandem de avo, & proavo, atque atavo nominatim quæſtionem moviſſet ex ordine, reſponſumque idem de ſingulis accepiſſet, ſubjecit: & *tumare non times?* reſponſum diſſimulans, argutè ad hæc nauta ſubſumſit: & ubinam, inquit, tuus pater obiit? ſuo ait ille in lecto. ſed ubi avus, ubi proavus ubi cæteri majores. affines & cognati tui? omnes inquit ille in ſuo lecto extremum diem obierunt. tunc nauta: *& tu*, inquit, *lectum non times*, omnibus majoribus fatalem? nonne frequentius accidit, ut qui ad lectum, ad lethum, quàm qui ad mare, ad mortem pergant? Franciſcus Caëtanus è nobili familia, morte domeſtici conſternatus, *b* ne ſenſus pietatis intepeſceret, calvariam dormiturus pulvino ſemper ſuppoſuit, & illi indormivit. non tali pluteo opus eſt, ipſum cervical nos admonet, certè vicem ultimo ponendam. quæ ne & in nobis pietatis ardor tepeſcat:

a Drex. prodrom. cap. 1. §. 26.
b P Rho var. virt. hiſt. pag: 563

§. II.

Salubris homini dormituro illa Lipſii commonitio AD LECTUM, AD LETHUM.

PRimum hujus conſiderationis fructum tradit B. Climacus *c* quod mortales, qui maximam vitæ partem ſtertendo, dormiendo malè perdunt, illicò ſomnum oculis, & ſocordiam omnem animo excutient. *cum*, inquit, *lectulo decubas, ſit tibi ipſe jacentis habitus, figura in ſepulchro clauſi minuſque dormies*, plus vigilabis plus orabis, plus denique vives teſtante Chryſologo: *d revera plus vigilare, plus vivere eſt*, quod ſomnò dederis, hoc tempori hoc vitæ tuæ ſuffuraris. unde à Clemente Alex. 2. pæd. c. 9. appellatur publicanus, & dirus exactor, ſic enim ait: *ſomnus non ſecus ac publicanus, dimidium vitæ tempus nobiſcum dividit.* quam gravem temporis jacturam, ne diutiùs incurramus, motivum perquam efficax ſubjungit S. Euſebius, qui ſomnum omnium miſeriarum maximam, mortem animæ appellat, atque adeò longè graviùs quàm mortem corporis fugiendam ac execrandam eſſe: *e inter omnia*, inquit *gravia humanæ vitæ, & innumeras ærumnas, nulla major quàm ſomni miſeria; & dignè deploranda, præter peccatum videtur. cæteræ calamitates affligunt vitam,*

c Climac, gradu 7 d Chryſol. ſerm: 24
e S. Euſeb. l. 3 c. 3

nus interim penitus vitam au-
r. cæteræ calamitates ita moleſtæ
t vita corporali, ut juvent ad æ-
nam, meritorum materiam ſuppe-
antes. ſomnus in ſe & corporali
æ, & æternæ interim adverſatur,
atenus tempus merendi, & me-
riam cœleſtium intermittit. &
ulò infrà: ,,tantò pejor videtur
x hac ſōnus quàm mors, quan-
ò melior anima&corpus, quam
olū corpus: nam mors te privat
olùm corpore, ſōnus animâ æq;
c corpore. mors corrumpit ho-
minē, ſomnus tantidem eſt ac ſi
nnihilet per ſpatiū, liberam ſci-
icet animam, qua homo eſt, qua
mat Deum, ejuſque miſericor-
lias & bonitatem intelligit, ſom-
ius hanc partem nobiliſſimam
hominis obruit & ſepelit, exani-
mem ipſam animam faciens. hæc
erò brevis ac tēporaria mors a-
imæ, diuturnâ ac æternâ corpo-
s morte, viris ſanctis ſēper lon-
è atroc. viſa eſt. hinc *ſi daretur*
tio, ait idem Euſ.: ,,utrum mal-
les mori, an per dimidiam ho-
ram dormire? anima æſtuans ve-
ro charitatis incēdio, ex ſe mor-
tem eligeret, ne ceſſaret amare
Deum; quod certè in beatis mē-
ibus nimis quàm manifeſtum eſt
& ſubdit: ,,ſi tibi annuntiaretur,
,annihilandum te fore, contrem.
,id audiens: cur gaudebis ſomno
,cum perinde ſis, ac ſi interea an-
,nihilatus eſſes? cognoſce incom-
,moda ſoporis, qui peſſima &
,multiplex mors eſt. vita quippe
dorm. eſt, ac ſi non eſſet, & nihilo
ducenda, ut rectè Plato l. 7. de le-
gibus, ubi de ſomno moder. diſp.
nemo, inq. *dum, dormit, ullius eſt pre-*
tii, nihilo magis quàm qui non vivit;
nemo qui plus ſomno indulget

quàm natura exigit, nemo qui in
multam lucem ſtertit, qui optim.
vitæ parte tranſigit, *ullius eſt pre-*
tii: & ejuſmodi drom., jure inter
mortuos numerandi ſunt. "*a* quid
faciunt, qui ſe non in cubili, ſed"
in ipſo coll. ſepulchro? qui ſe non"
ſomno, ſed morti tradunt, quos"
gallus non commovet, lucif. non"
ſuſcitat, ſol ipſe non revocat, &"
producit ad lucē. *nonne vivi (quæ"*
mors atrociſſima) ſepulti ſunt? cave"
ergo (*monet Bern.*) *b* in quantum"
potes ſerve Dei, ne totus aliq."
dormias: ne ſit ſomnus tuus, non"
requies laſſi, ſed ſepultura corpo-"
ris fatigati, non reparatio ſed ex-"
ſtinctio ſpiritus." atque utinam
dum exporrecti jacent mortales,
nudo linteo tecti, ſe vivam mor-
tui ſpeciem, ac mortis imaginem
recordarentur! utinam dum ocu-
los in ſomnum ſero veſpere oc-
cludunt, in ferreum ſomnum, in
æternam clauſura lumina no-
ctem, animo præſagirent! nemo,
quiſquam cum rancore ac inve-
terato odio decumberet, Sol non
occumberet ſuper iracundiam
veſtram, nemo injuſto lucro, gra-
viori noxâ oppreſſus, ſomnum
caperet; ſed cum Angelico Tho-
ma, portenti inſtar execraretur
hominem, in peccato mortali
auſum indormiſcere. Quid cauſæ
fuiſſe exiſtimatis, quòd David
hoſti ſuo Sauli, quem ad mortem
quærebat, pepercerit, & omnis
furor ac rabies ſubſederit? nil
aliud ferocem ejus animum,
quàm ſpecies dormientes Saulis
objecta, ex qua de morte philo-
ſophari cœpit, mitigavit. Chryſo-
ſtomum audite: *c cum videret il-*

a Chryſol ſerm. 29 *b* S Bern de vita ſolit. *c* Chryſ. hom. 2. de David.

lum

lum manere immob lem, nec quidquam poſſe facere, ita cum animo locutus eſt David: ubi nunc ille furor? ubi illa malitia? ubi tot technæ, tot inſidiæ? abierunt omnia illa, perierunt exigui ſomni incurſu. jacet Rex ille a'l gatus, cùm nihil nos neque cogitaverimus, neque perfecerimus. conſpiciebat illum dormientem, ac de morte omnibus communi philoſophabatur: ſomnus enim nihil aliud eſt, quam mors temporaria, & unus diei interitus. volunt quidam à rabido cane morſos, lecto ſuffocari, ne noxium halitum aliis afflent: haud aliter qui ab alio læſus, facilè curabitur, ſi meditatione lectuli lethalis rabies ſuffocetur. quod ſi ab iis omnibus fieret, qui inveterata odia animo fovent, quàm placidè, quàm pacatè indormiſcerent, quàm non turbulenta & inquieta eos inſomnia, ſed tranquilla ac jucunda ſomnia exciperent? Alterum & præſens, ad reſtinguendum ac ſopiendum incendium, à lectis remedium eſt, quos homines molles & libidinis flammis incenſi, immaculatos ſervarent, ſi in iiſdem corpus ſuum, aut ſcorti quod depereunt, aliquando exangue ac deforme cadaver jacere debere expenderent. experto credite: nobilis adoleſcens, ut eſt apud Baldeſianum lib. 2. ſtim. c. 19. cum voluptatibus corporis eò uſque eſſet immerſus, ut nullum peccandi finem, nullam reſipiſcendi ſpem faceret; hoc tandem à viro Eccleſiaſtico accepit ſuave & prorſus ſalutare monitum, ut appoſito ad caput ardente cereo, ad pedes crucifixi imagine, ubi in lectulum decubuiſſet, brachiis in crucis formam compoſitis, qu[...] tam dumtaxat horæ partem [...] neret in hac cogitatione: a[...] quando diem adfore, quo tali [...] tu, dum animus ad domum æt[...] nitatis ſe receperit, in eod[...] ſtrato mortuus jacebit: adm[...] facile conſilium adoleſcens, [...] paruit; cùm ecce tanta illu[...] hominis moribundi, & fera[...] thalami conſternatio ac pav[...] invaſit, ut poſtridie bene ma[...] ad confeſſarium viſerit, ac mul[...] lachrymis, quam ante rejecer[...] pœnitentiæ medicinam ult[...] depopoſcerit, atque ex hoc vita[...] impuram caſtigârit, caſtiſſim[...] que deinceps vivere inſtituer[...] Ut ſtratum quis meritò virtutu[...] omnium Gymnaſium pronu[...] tiârit. Perſæ, conteſtante Ho[...] mutio, ſomnum capiebant in [...] tribus, qui ſymbolum ſuperb[...] ſunt, quia inani implentur, atq[...] intumeſcunt vento: & quia e[...] dem inſtantur ambitioſi, hono[...] rumque cupidi, merito in utr[...] bus mihi dormire videntur, quo[...] rum tumor reſideat, ſomni & mortis comparationem inſtitu[...] ant. Explicatis retibus ſeſe inſter[...] nunt Scythæ, & altum in iis ob[...] dormiſcunt, quibus ſimiles illi quos male ſane opum cupido ſo[...] pit, & divitiis ceu retibus impli[...] cat: & hi quoque recogitent poſtquam extremum ſomnum dormierint, nil reperturos in manibus ſuis. Sunt alii, qui dormiunt in molli anſere: ii ſcilicet, qui carnis evicti atque evirati blanditiis, ſeſe totos libidini dedunt; & hi profectò dum molli huic lectulo exangue cadaver brevi inſternendum meditantur, & lodices quæ in templo Vene-

ris

pro funeribus vendebantur,
quandò mortuos operturas
ogitant, laſcivire deſinent.
ıdioſum novi, cui à teneris
ıtertera, inſignis pietatis fœ-
na in ſarcophago lectulum
averat, in quo ad annos plu-
nos ſecurus ſomnum cepit.
ompello vos hîc Veneris pro-
s, ardẽti libidinis febri æſtuan-
s, unam in ejuſmodi ſtrato no-
em recumbite, & ilicò ardor
eſæviet, febris remittet, toti ſa-
mane aſſurgetis.

Alium fortè non libidinis
ımma, ſed intolerabilis faſtus
arrogantiæ fumus obfuſcat.
que adeo tetra caligine invol-
t, ut ſeipſum prorſus hominem
norer. quod huic niſi à ſomno,
quidem à cœleſti Medico præ-
riptum pharmacum? Geneſ. 2.
dam cunctis animantibus, &
olatilibus nomina imponit, &
ontinuò illum ſomnus excipit.
ihildum deguſtârat, nullo opere
e defatigârat, unde ei hic ſom-
ıus obrepit? Tertullianus: *inde*
educimur mortis imaginem etiam
am tunc eum recenſere. erat ille
Rex univerſorum, ne ſuperbiret,
& humano quid altius ſaperet,
mmiſit Deus ſoporem in Adam:
ıt hac mortis imagine munire-
ur, quod fuſiùs probat Serlogus,
a Te ipſum de die circumſpicis,

in oculis omnium verſaris, ad
dignitatem evectos es, divitiis,
pretioſis veſtibus; honorum titu-
lis, in ſuper linguâ & ingenio in-
ſtructus: vis non inaniter extol-
li? ubi te ad ſomnum reclinâris,
illud Lipſii revolvas: *ad lectum,*
ad lethum, & facilè cùm veſti-
bus, omnem faſtum exues: de-
nique ut omnibus vitiis toti mo-
riamur, illud magni Pachomii
æmulemur, qui dum ſe cubitum
reciperet, ſingulis membris ſuis
imperitabat, ut per omnem vi-
tam ita ſenſum omnem repri-
merent, ac ſi jam mortua eſſent.
Qui ſic indies in hac pia medita-
tione ſe ad ſomnum componunt,
illis prorſus tranquillus ac ſuavis
extremus vitæ ſomnus obrepet,
& ut Propheta ait: *in pace in*
idipſum dormient & requieſcent.
illis jure meritiſſimo occini po-
terit, *Beati mortui, qui in Domino*
moriuntur, à modò, dixit ſpiritus, re-
quieſcent à laboribus ſuis. quibus in
verbis, more ſuo ſuaviſſimè lu-
dit Bernardus: *veniet,* inquit,
quidem mors, ſed ſomnus erit dilecto
Domini, & ecce hæreditas ejus erit
janua vitæ; hinc fleri vetat Ma-
lachiam, qua ſuaviſſimè in Domi-
no obdormierat: *Malachias.* in-
quit, *amicus noſter dormit, & ego*
lugeam? ſi Dominus dedit dilecto
ſuo ſomnum, & talem ſomnum, in
quo hæreditas Domini, egone fleam
qui fletum evaſit?

a Serlogus tom. pag. 295.

EMBLE-

EMBLEMA LII.

Qui legit intelligat. Matth. 24.

QUIS LEGET HÆC? Perſius Sat. 1.

DOMINICA VIGESIMA QUART POST PENTECOSTEN.

Manus ſcribentis, quæ Baltaſſarem terruit, non obſcuras ſupremi judicii notas, nobis etiam exaravit.

§. I. *Decretoriam ſententiam* MANE, THECEL PHARES, *in judicio ferendam, qui legit intelligat.*

§. II. *Aliam ſcripturam, libris in judicio aperiendis contentam, qui legit intelligat.*

DOMI-

DOMINICA VIGESIMA QUARTA POST PENTECOSTEN.

Qui legit intelligat. Matth. 24.

ANNUA celebritate dies Deo ſacer a & feſtus recurrebat, qui publicus ludis, ſpectaculis, conviviis, tripudiis, omnino barbaro à Babyloniis agebatur; hac porrò à luce, anno mundi 3516. potiſſimus Aſſyriorum Rex Baltaſar, *b fecit grande convivium optimatibus ſuis mille. Præcepit ergo jam temulentus, ut afferrentur vaſa aurea & argentea, quæ aſportaverat Nabuchodonoſor pater ejus, de templo*; quæque annis triginta honeſtè latuerant, non ſine veneratione aſſervata, nunc demum protrahuntur, & menſis inferuntur: non ut Rex jam madidus, & calices illius; cæterique convivæ, ea venerarentur, aut cælatus & artificium mirarentur, ſed ſitim ex eis accenderet potiùs, quàm extinguerent jam ebrii. *Bibebant in eis Rex, & optimates ejus, uxor & concubinæ illius.* Biberunt in eis: nam grandia & admodum capacia fuerunt, ita ut complures ſimulos, labitque meretrices immergere, & velut boves aut vaccæ aliquot, ſimul ex uno alveo haurire poſſent. *Bibebant vinum*, ait ſacer hiſtoricus. Sed quid hoc inuſitati aut novi? quis enim eos bibiſſe aquam credat frænandæ temulentiæ? vinum ergo bibebant, ſed regium, & quod in cella latuit optimum, opinianum, centum annorum; hoc ad vaſa illa temeranda infuſum. Tandem ſacrilegi hi ac blaſphemi, in immaniſſimum ſcelus proruperunt: *laudabant Deos ſuos aureos, & æreos, ferreos, ligneoſque, & lapideos*, hymnóſque diis patriis decantabant. Quam convivarum inſolentiam, modò imperatoris Regis provocavit temulentia. Hactenus ſecurè perpotatum, helluatum, pergræcatum, laſcivitum; & eccum tibi, dum hilaritas convivalis maximè ferveret, *in eâdē horâ apparuerunt digiti, quaſi manus hominis ſcribentis.* Manum hanc ſcribentem, ex Angelorum numero, ut quidam volunt, Michaël rexit, chartam ſeu membranam, delegit ſibi parietem Regii cœnaculi, & quidem loco maximè illuſtri, & conſpicuo *contra candelabrum in ſuperficie parietis aulæ Regia.* Nabuchodonoſor Baltaſſaris parens, in ſomnis, & voce fuit monitus. Cur non eodem modo & filius? nimirùm voluit Deus, ut impio Regi ſententia Judicis quàm apertiſſimè panderetur, perinde ſi dixiſſet: en ego tibi literas fatales, & quidem ſignatas, & manu meâ conſcriptas mitto, inſpice & lege. *Rex aſpiciebat articulos manus ſcribētis*, omneſque convivæ, tot ſervi famulæque ſpectatores & teſtes, ſcripturam in pariete manifeſtò ſpectabant. Breve prorſus, ſed terribile fuit epiſtolium: nam *facies Regis commutata eſt*, ex roſeâ

a Pererius in Danielem l 6 c 5 Salian. an. mundi 3516 b Daniel. c 5

c Daniel, c. 5

roſeâ, in pallidam & exanguem. *Et cogitationes ejus conturbabant eum.* Cor pavefactum & attonitum; variæ atque ancipites cogitationes perturbabant, inſidias ſibi parari vidit, nec tamē auctorē noſſe potuit. „Compages renum ejus ſolvebantur: „ Interno timore, inquit Pererius, *a* tremorem membris „omnibus communicante. Signa ſunt hæc graviſſimi timoris, naturæ quodammodo præſagientis imminentem ſibi „mortem. Vehementiam pavoris auget, quod ſubditur, *& genua ejus ad ſe invicem collidebantur* Quid hoc? unde illa tanta, tamque inopina trepidatio? unde illa potentiſſimi Regis, omniumque convivantium & pavor, & pallor *& plurima mortis imago*? Quid manum ſcribentis expaveſcunt? ſi leonis ungues, aut draconis pedes, aut urſi ungulas ad parietem oberrantes vidiſſent, triſte ac terribile omen cenſeri potuiſſet. Quid autem manus terret; & quidem ſcribentis? ſi nudo acinace, aut triſulco fulmine armatam, ſi trigeminam Joabi lanceam, ſi romphæam Cherubim igneam, in ſe unum vibrari conſpexiſſet, ne hæc quidem terrori eſſe deberet illi, qui ſupra centum millia armatorum ad manum habebat. At verò ſtimulante intus ſcelerum conſcientia, divinum hoc potentum ſe petere, facilè augurabatur; *exclamavit itaque Rex fortiter*, protinus & actutum omnes Ariolos, Chaldæos, Magos, augures, aruſpices, incantatores, veneficos, ſapientes & ſuæ gentis Theolo-

gos omnes convocari jul
qui nephriticis doloribus, aut
pentino opprimitur morbo,
rumque clamat confeſtim, c
citò medicum adducite; ita
Baltaſſar omnibus oſſibus
mens, ac gelido ſudore perfu
totus velut febriens, non uno
terove contentus, medicor
turbam, Chaldæos omnes,
quotquot urbs Babylon erudi
aluerat, acciri præcepit, ſi q
eorum fortè ſcripturam hanc
gat & intelligat. Sed nemo
rum hanc novit literaturam,
*potuerunt nec ſcripturam leger
nec interpretationem indicare R*
Tres voculæ, ſed ſenſu fœcu
dæ myſteriis plenæ, ita exarat
ut nemo vel conjectando aſſeq
valeret. Joannis. 8. *Ieſus aut
inclinans ſe deorſum, digito ſcrib
bat in terram.* Arcana prorſus h
& mirabilis ſcriptura: pavime
tum pro charta, pulvis pro att
mento, digitus pro calamo fui
Qui legit, intelligat. Varii tame
variè hanc exponere & interpre
tari auſi ſunt: Hieronymus com
primis, *b* ait Jeſum in terra ſcri
pſiſſe, *eorum qui accuſabant* (ſcri
barum) *& omnium peccata morta
lium*, juxta illud Jerem. 17. *rece
dentes à te in terra ſcribentur.* Ambroſ. verò cenſet ſcripſiſſe: *c feſtucam, quæ in oculo fratris tui eſt, vides, trabem verò quæ in oculo tuo eſt, non vides.* Dionyſius Carthuſianus, cum aliis, ſatis probabiliter aſtruit, digito Chriſtum exaraſſe illud Ioan. 8. *qui veſtrûm ſine peccato eſt, primus in eam lapidem mittat*; ſunt denique, ait Cornelius, *d* qui affirmant tria

a V. Pererium in Danielem l. 6. c. 5

b S Hieron. l. 2. cont. Pelag *c* S Amb. epiſt. 79 *d* Corn. in c. 8. Ioan

hæc

ſatalia verba expreſſa fuiſ- *Mane. Thecel. Phares.* Unus iel repertus eſt, qui poſſet tum hunc characterem le- & intelligere, *obſcura in- rtari, & ligata diſſolvere.* Hic ae conſilio Reginæ accerſi- adturbatiſſimum convivium, ſſimum movit omnibus ſilen- n, qui ab ore ejus penduli, dicum reſponſum ſummâ avi- ate præſtolabantur; Daniel ò ad ſuperbum Regem con- ſus, inveſtivam omni Ver- â, aut Philippicâ acriorem, ram omnibus exorſus, ubi rribili dictione, & prolixâ ſa- , ad menſas peroraſſet, oculos decretoriam ſententiam, pa- eti inſcriptam conjecit, legit, tellexit, atque ita expoſuit: *lane. Thecel. Phares. Mane, nu- erevit Deus Regnum tuum, & mplevit illud. Thecel appenſus es ſtatera, & inventus es minus ha- ens. Phares. divisum eſt Regnum uum, &c.* quibus prolatis, quan- a fuerit omnium conſternatio, quàm perturbata, ut imminenti xitio, occurrerent conſilia, ubi rumor increbuit jam hoſtes in vallo eſſe, jam Cyrum muros oc cupaſſe, quis ſatis aſſequatur?

a Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet, aut poſſit lachrymis æquare dolores?

Ea quippe *nocte interfectus eſt Balthaſar*, tota Babylon tradita in ruinam & deſolationem. Ducentis ante annis totam noctis hujus faciem convivarum tumultus, cædes, in ſpiritu ſibi objecta, intuitus Iſaias, exclamat: *b* emarcuit cor meum, tenebræ obſtupefecerunt me, Babylon dilecta mea, poſita eſt mihi in miraculũ. Pone mẽſam, cõtẽplare in ſpecula comedentẽ & bibentes. "Hæc ad Balthaſarẽ pertinent. Ad Perſas autem, & Medos: *Surgite*, inquit, *Principes, arripite clypeũ &c.*

Hactenus acerbiſſimæ hujus tragœdiæ ſeriem, florentiſſimi Regni everſionem, inopinatam denique è luxu in luctum cataſtrophen, præter morem prolixius inſtituimus, quod nihil non ad extremum orbis univerſi excidium, decretoriam illam ſupremi Judicis ſententiam, *c* & abominationem deſolationis, quæ dicta eſt à Daniele Propheta, "magnopere facere videatur.

Notandam, inquit Rupertus, *d* quod in medio convivii, manus illa in nocte apparuit, & tam temulentorum, Regis & optimatum ejus ſecuritatem, viſione horribile fortiter conterruit. Sic, ait, repentina & improviſa dies illa, ſecuris & contemptoribus Dei ſuperveniet, ipſo atteſtante, cum dicit: *e* ſicut factum eſt in diebus Noë, ita erit in diebus filii hominis. Edebant & bibebant, uxores ducebant, & dabantur ad nuptias, & venit diluvium & perdidit omnes. Audite hæc ebrii, audite temulenti, qui aſſidetis menſis, gaudetis, ridetis, canitis, laſcivitis, omnia vobis læta ſunt, omnia ſecura, & non videtis extenſam Dei manum ſuper vos.

a Virg. 2 Æneid
b Iſa. c 21
c Matth. 24
d Rupert in Daniel, c. 9
e Matth. 24.

Pergit

Pergit porrò per everſionem Babylonis, deſtructionem totius civitatis diaboli, confuſio,,nis, ſanguine ſanctorum e,,briæ, in die judicii futuram ,,demonſtrare. Hujus autem ,,Babylonis Regnum, per ſce,,lera ſingula dinumeratum, ,,atque in ſtaterâ juſtâ appen,,ſum, ac terribili ſententia ,,diviſum, dabitur non ho,,minibus, ſed dæmonibus: ,,non Medis, aut Perſis, ſed ,,malignis ſpiritibus, non Da,,rio, ſed Diabolo & Angelis ,,ejus. Ac tandem concludit: ,,in Apocalypſi quoque, ipſe ,,qui hîc per manum ſcriben,,tem figuratus eſt, ipſe, in,,quam, Angelus (Michaël) ipſe ,,qui deſcendit de cœlo, ha,,bens poteſtatem magnam, ,,exclamat in forti voce: *a cecidit Babylon magna, & facta eſt habitatio dæmoniorum, & cuſtodia omnis ſpiritus immundi, & cuſtodia omnis volucris immundæ; quia de ira fornicationis ejus biberunt omnes gentes, & Reges terræ cum illa fornicati ſunt.*

Infinitus ſim ſi ſingula, quæ in Regni hujus everſione contigerunt, cum extremo mundi excidio è SS. Patrum ac interpretum ſenſu conferre voluero; ſufficerit ut propoſitum noſtrum proſequamur, fatales notas, quas Dei digitus parieti inſcripſit, in rem noſtram plenius enodare.

a Apoc, 18

§. I.

Decretoriam ſententiam Mane, Thecel, Phares, in judicio ferendam, QUI LEGIT INTELLIGAT.

BEnedictus deterius, *b* cu[illegible] eruditionem nullus pe[illegible] ſcriptor, qui ejus meminit, illa[illegible] datam prætierit, hæc tria ver[illegible] expendens, utiliſſimam ha[illegible] ſtruxit diſſertationem: tria illi[illegible] ſcripturæ verba, ſignifican[illegible] tres res noviſſimas, quarum rerum memoria flagitiosè vi[illegible] ventibus, ſolet eſſe acerbiſſima, & maximè horrida. Hæc autem ſunt: *Mors*, *Judicium*, *infernus*. Quibus rebus, illa tria vocabula mirificè congruunt. *Mane*, id eſt *numeravit*, deſignat numeratos eſſe à Deo omnes dies vitæ hominis, tempuſque mortis ſuæ cuique præfinitum. *Thecel*, id eſt, *appenſum* in ſtatera, denotat "extremum Dei Iudicium, quo "tamquam juſtiſſimâ trutinâ & "ſtaterâ, omnia hominum facta, "dicta, opera cogitata, ſubtiliſſi"mè ponderabuntur; de hac ſta"tera Job 31. *Si ambulavi in va"nitate, appendam me in ſtaterâ.* "*Phares*, id eſt, *diviſum*. Bene "adumbrat ſtatum inferni, in "quo qui ſunt, omninò & in o"mnem æternitatem diviſi, & "ſeparati ſunt à Deo, & ſocieta"te beatorum. Idem paucis complexus Hieronymus: tria tantùm verba in pariete manus ſignaverat, quorum primum, *numeram*,

b In Biblioth, ſcript. Soc. Ieſu

,,ſecundum *appenſionem*: ter
n *divi ſionem* ſonat. Quod
num ſpectat, *numeravit*: He-
i habent numerando nume
t,hoc eſt exactiſſimè, ad ſcru-
n uſque minutiſſimum , ad
; pulviſculum numeravit. Ta
am peritus Arithmeticus eſt
is , non errat numerando ,
errare poteſt ; in ſuarum
onum libro perſcriptum ha-
, quot capillos quivis homi-
n feret ; ii *a omnes numerati*
. Hic Arithmeticus omnes
viarum ſtillas , omnes Ocea
guttas, omnia arenæ granula ,
nia arborum folia , omnia
æ gramina , omnia tempo-
momenta & puncta dinu
avit, nec in unico hallucina
. Hic ipſe Arithmetices ma-
er , menſes & dies vitæ tuæ
neravit , quos ne momento
edes: ,,*b* Breves , *inquit* Iob,
nt dies hominis , & numerus
enſium ejus apud te eſt, con-
ituiſti terminos ejus, qui præ-
r iri non poterunt.
Paſſus quoque ſingulos ad cal
um redegit , unde , quà , quò
rrexerunt , vigilanter obſer
vit. Iobus ſeveritatem hujus
licii veritus , exclamat : ,,*c* tu
uidẽ greſſusmeos dinumeraſti,
ed parce peccatis meis.Obſerv.
omnes ſemitas meas,& veſtigia
edũ meorũ conſideraſti. Deus
nnes & ſingulos nutus , nictus
ulorum , motus membrorum,
tiones omnes numerato , ve
t in ephemerides & diaria
a tranſcribit ; ſunt anni unius
es trecenti, ſexaginta quinque:

ſunt octo mille, ſeptingentæ, ſe-
xaginta horæ per annum. Si quis
redeuntibus Ianuariis Calendis
interrogetur: dic ſodes, quonam
abiêre octo millia horarum ſupra
ſeptingentas ſexaginta? quis in
iis labor ſuſceptus , quis perce-
ptus ab iis fructus ? quot horas
cibo , quot ſomno, quot confa-
bulationibus,quot otio,quot lu-
ſibus & choreis , quot demum
pravis actionibus contriviſti? re-
ſponde mihi , num in Deum
tam liberalis fuiſti , ut è nove-
nis pene millibus horarum , no-
vem horulas elegeris , quibus te
Chriſto tuo ſtiteris in ſacro con-
vivio,ad id toties invitatus? dic,
quæſo , è tot millibus horarum,
quot horas precibus , quot le-
ctione pia , quot ſacra medita-
tione inſumpſiſti ? quòd ſi vel
anni unius horas difficile nobis
eſt ad mortales calculos revoca-
re , quomodo de quadraginta ,
quinquaginta , ſexaginta anno-
rum horis,rationẽ reddemus? Et-
enim ſi quis ſexaginta vixiſſet
annis , ubi de *d* quingentis mil-
libus horarum reſpondiſſet , in-
ſuper de viginti quinque millibus
& ſexcentis horis reſponden-
dum foret ? quod ſi quis annos
vitæ ſeptuaginta numeraret , *e*
ſexcenta horarum millia,& quod
excurrit , tredecim millia , &
ducentæ horæ , rationibus divi-
nis addendæ forent. Incuriam
hic ſuam ſerò , licet ſeriò incu-
ſavit Secretarius quidam mori-
bundus , in has voces prorum-
pens : *f* ô infelix ego homo !
qui viginti quatuor ſcapos chartæ

a Matth: 10
b Iob 14
c Iob c:14 c:13

d 525600.
e 613200.
f Barſi philagiae pag.237

in literis conſcribēdis abſumpſi, & ne chartæ philyram exhomologeſi vitæ generali conſcribendæ impendi. Hæc folia apud Deum numerata, ſed nullus fructus. Quod ne & nos ſupremo ſpiritu conqueramur, quotannis in ſeipſum ſeriò quiſque deſcendat, & ſecum reputet: quot per annum beneficia à Deo accepta, ſi poſſit, numeret, quot delicta reddiderit? ad calculos ſedeat, dum licet, rationes componat, conſcientiæ tabulas inſpiciat, ne ut ſervus ille nequam, qui decem millia talentorum debita contraxerat, vinctis manibus & pedibus, ad æternas tenebras detrudatur. Et quoniam hic mihi etiam ad viros Eccleſiaſticos & Religioſos ſermo eſt, diſpiciant, ne illud integerrimi Doctoris, in ſe veriſſimum deprehendant: *a* „nulli computant annos converſionis. 40. 50. 60. tot millia horarum divini officii, meditationis, lectionis ſacræ, tot millia diſcuſſionum conſcientiæ, & *ſæpe* ex his omnibus, *parvus* imò nullus *fructus*, ſed manipuli zizaniorum ad comburendum. Notam hanc „mane, numeravit, parieti inſcriptam, hodie tibi ab æternâ Dei providentiâ objectam arbitrare, ut eam animo tuo impreſſam geras, ac omnes conſequentes vitæ tuæ annos, menſes, hebdomadas, dies diligenter numera, ad calculos revoca, annoſque ut ſupremos tibi conceſſos, religiosè tranſigere ſtude: quo fiet ut poſt ſex ſeptemve dies, menſes, aut annos, hæc vocula *mane* tibi non fatalis, ſed fauſta ac feſti-

a Thomas à Kemp. de imitat. Chriſt.

va accidat, Regnum non erip[iat,] ſed conferat. Henricus Bava[riæ] Dux, nondum Imperator, *b* d[um] ad B. Præſulis Wolfangi tumul[um] precaretur, ſenſit repentè Præ[ſu]lem coram adſtare, jubere[que] ut vicinum tumulo parietem c[on]templaretur, legeretque nota[s] lic exaratas, legibiles ſed mi[nus] intelligibiles. Scriptum erat [poſt] *ſex.* Henricus oraculo territ[us] exiſtimavit ſextum inde diem [ſibi fo]re fatalem, & vitæ ultimum. [In] mortem igitur & ſepulchru[m per] dies ſingulos & horas com[pu]tando, ſe præparare, curas ca[duc]as ut ſuperfluas abdicare, [ma]gnam pecuniævim in egenos [par]tiri, in id unum ferri, ut qu[am] ſanctiſſimè vitâ decederet. A[ſt u]bi ſextum diem ſalvus tranſii[t,] comperēdinationem ſcilicet [eam] eſſe credidit in totidem heb[do]madas, deputandumque in lu[crum] illud benigni numinis, ad ma[jus] meritum, auctarium. Sed & h[as] inter piam ſpem & metum [emen]ſus, ſextum ſibi menſem [de]ſignatum conjecit. Rurſum [ergo] & horas, & dies, & hebdo[ma]des, & menſes numerando, [ſe]meſtre in curâ mortis obeu[ndæ] poſuit. Cumque jam ſext[um] etiam menſem ſoſpes exegiſſ[et,] ſextum deniq; annum in exſpe[cta]tione mortis, ut ſuo ipſe fato [oc]curreret, ſanctiſſimè conſum[ſit;] *Ita poſt ſex* annos religioſiſſ[imè] traductos, ut ſua vaticinio ſt[aret] veritas, Henricus tandem [Rex] atque Imperator Romanus [ab] Imperii proceribus ſalutatus, [præ]dictionem ſui Magiſtri in [ſecun]dum intellexit, Scriptura feli[...]

b Bavaria Sancta Raderi. Bellarm. SS. Princip.

Henri-

rico, quàm Balthaſari fuit: Imperium dedit, hæc abſtulit: neravit Deus dies vitæ tuæ, ſi u hoc breve *poſt ſex*, animo reſſeris, & cum Henrico ſem- dies, hebdomadas, menſes, ios ut noviſſimos computâris, n eo viciſſim poſt ſex (quando- aque) non terreno, ſed cœle- regno potieris.

llud autem quod ſubditur *a chel, appenſus es*, declarat, in- t Pererius, Deum exactiſſimâ iitate, & rectiſſimo examine icii ſui, ponderaſſe omnia illi- Regis opera, quaſi in ſtaterâ dam juſtitiæ ſuæ. Et in alterâ demlance, quæ depreſſior erat, aruiſſe pondus enorme ſcele- n & maleficiorum ipſius Re- ; in alterâ verò lance, quæ le- ſima erat, apparuiſſe minus ha- e illum pietatis erga Deum, & itiæ erga homines, quàm par et Regi, eique potiſſimùm, em Deus tot regnis populiſ- e præfecerat, & quem exem- Nabuchodonoſoris, ut ſuper- m fugeret, & pietatem cole- , tam evidenter ac ſalutariter monuerat & prodocuerat. que hac ex re, inquit Theodo- us, diſcimus nihil eſſe apud eum, quod non ponderetur, *b* ippe qui „omnia in pondere, numero, & menſurâ conſtituit. Quod vel ethnici teſtati ſunt.

c Iupiter ipſe duas, æquato ex ordine lances
Suſtinet, & fata imponit diverſa duorum:
Quem damnet labor, & quo vergat pondere lethum.

ac in re Deus ut mercator ſedulus agit, qui coronatos, ſcutatos, philippeos, ducatos aureos ad aurariam libellam gnaviter examinat, quemcunque deprehenderit minus habere pōderis rejicit. Ita Deus ad trutinam omnes cogitationes, verba, opera bona & mala, æquâ lance appendit. Nullus artifex ramenta, & ſcobem auream, nullus pharmacopola medicam potiunculam Regi præbendam, examinat ad libellam tam gracilem & certam, quàm Deus cogitationes intimas, affectus latentes, ſuſpiciones abſtruſas, animum & intentiones univerſas, amores, amicitias, cupiditates, ad trutinam explorat. Hæc divinæ juſtitiæ libra Petrum Telonarium, *d* ad ſanctiorem vitam produxi, cum vidiſſet nocte ſecundum quietem, ſuas omnes noxas in lance unâ, in alterâ verò panem reponi unicum, quem ex indignatione mendiculo projeciſſet. Ita Carolus Magnus. Ita Henricus Imperator, ita & alii ſub vitæ finem in ſtaterâ memorantur appenſi: *e* Pondus & ſta-„ tera, judicia Domini ſunt. „Quiſquis es, hoc jam unice age, tuiſque actionibus quantum potes, adde ponderis, ne cogaris illud audire: invētus es minus habēs."

In hac porrò ſtatera virtus noſtra pondus habet: neque enim Deus ponderat, aut æſtimat aurum, argentum, principatus, prælaturas, &c. quæ apud homines maximi pretii & ponderis habentur; ſed ponderat, quid Dei gratia adjutus homo, virtutis vel minimæ, aut momentaneæ exercuerit; hæc enim æternum gloriæ

a Pererius cit.
b Sap. 15 c 12. Æneid.

d In vita Ioan eleemoſyn.
e Prov. 16

pondus operantur in nobis. Unde Prov. 16. dicitur *ſpirituum ponder. eſt Dominus*. Ubi venerandus Beda: „ſpiritus ſingulorum, quid in oc- „culto cogitent, certâ lance diſ- „cernit. Innuens cogitationes & voluntatem, non verò actiones externas à Deo ponderari, juxta illud: „*a* omnis via viri ſibi recta „videtur, appendit autem corda „Dominus.

2. Pond intentiones in eleem. jejuniis, laboribus, ſtudiis, conc. &c harum librator, ponderator, examinator, ſcrut. eſt Dominus.

3. Pond. intentionem, & durat. quanto tempore, quamdiu illud exercitum, quamdiu ira, odium, ſcortatio, temulentia, injuſtitia tenuerit. Quamdiu corpus afflixerit, orârit, jejunârit, pauperes aluerit, pia propoſita ſervârit. Rup. „*b* juſtè ſicut judicem juſtum de- „cebit, dicet: quamdiu feciſtis? ap- „pendendo videlicet non ſolùm „quid factum, ſed & quamdiu fa- „ctum ſit. *v. g. inq.*, dives aliquis, „epulans ſplendidè, cuipiam Laz. „micas aut certè prim. menſæ ſuæ „quotidie tribuit, idq; dum vivit. „Alius poſſeſſor auri & argenti, „cœnobia ſive Xenod. conſtruit, „conſtitutis redditibus annuis, „unde non ſolùm in vitâ, ſed & „per mille gener. bene habeant, „& in commune vivant aliquot „ex iſtis minimis (ecce quamdiu) „nonne igitur pert. in illo judicio „iſtud quoq; meminiſſe, pro rati- „one præmii, ut habeat plus retri- „butionis, qui diutius miniſtra- „vit?

4. Ponderat affectum, amorem, deſiderium, zelum, *non quantum, ſed ex quanto.* Unde id opus, ab uno maximi; ab alte minimi ponderis eſſe depreh ditur. Maximi fuerit in eo ceſſe eſt, qui dicebat: "*c* ar meus, pondus meum, illo fero quocumque feror."

5. Ponderat gratiam, quæ gnitatem operanti, & operi pondus confert. *Ponderator* en inquit Cornel. dicitur quaſi *p deris dator.*

6. Ponderat media & rem dia, beneficia omnia, quibus ad ſalutem diſpoſuit. Quibus numerandæ calamitates, miſer morbi, *adverſa* omnia, *quæ d premunt, ad Deum nos ire comp lant.* Ingenioſè ad hæc allu Greg., exponens ſublimem ill Jobi doctrinam: *d qui fecit v tis pondus*, ubi ait: velocitate ſubtilitate ventorum, in ſcripti ſacrâ ſolent animæ deſignari, q ne efferantur, naturæ ſuæ exc lentiâ, Deus terrenum corp pro pondere addit: *corpus en quod corrumpitur, aggravat anim* Inſuper, inq., dedit ventorum ſtar, virtutum levitate prædit & in cœlum volantibus, pond tribulationum: "pondus en ventis facere, eſt conceſſam ele ctis de virtutibus gloriam, per mixtâ infirmitate temperare."

Ventis denique pondus ad derit, qui operibus vanita quamplurimis, quæ appenſa, v tis leviora erunt, ex infinito t ſauro meritorum Chriſti, & c ciatibus adjunxerit. *e Non te mitto ſine exemplo.*

f Pariſiis in cœnobio S. Fra

a Prov. 21. *b* Rupert. de operibus Spiritus Sancti l. 9 c 17. tom: I

c S. Aug. *d* Iob 28 S. Greg lib mor c: 4. *e* Aug ſerm 83 de te *f* Chronica S Franc. part. 3 l 4 c.

Ci

ciAſſiſiatis, Religioſus tyro in
hali morbo ad extrema perdu-
s eſt, cumque jam lucta mor-
inſtaret, æger horrendum in-
mans: me miſerum, inquit,
anto ſatius fuiſſet numquam
ſci, quam ita mori! paulò pòſt;
ram obſecro, inquit, fideliter
ſta. Mox & illud adjunxit: ap-
ne aliquid de Domini Jeſu tor-
entis & cruciatibus. Somnia
c videbantur, aut ægrotantis
liria. non multò poſt vocife-
tus eſt: nunc bene habet: mi-
bantur qui aderant, innocentis
venis tantam in morte trepida-
onem. Atque ubi ad ſe nonni-
l rediit, quærebant quæ hæ vo-
s ſibi vellent? quibus ille: vi-
ait, quàm exactas Deus ratio-
s poſceret, de occultis etiam
gitationibus, de otioſis verbis,
que minutiſſimis quibuſque
oxis. Ad libellam omnia exa-
inantur accuratiſſimè, ideo me
felicem ac miſerum proclama-
, & libripendis fidem appellavi;
mque cernerem promerita
ea peccatis longè pauciora eſſe,
libram mihi minus favere, in-
iti rogare, ut de Chriſti patiētis
eritis aliquid apponeretur, quo
ondus in cauſam meam verge-
t. Hoc impetrato, animum re-
mpſi, & bono loco rem eſſe
ronuntiavi. His dictis, vitâ de-
eſſit. ex quibus omnibus indubi-
tum illud Chryſoſtomi conclu-
itur: „ *a* qui cuncta videt Deus,
& ſcrutatur, ōnium vitam quaſi
lance quadam librat, judicium
peccatorum ſtatuens.

Tertium atque omnium ma-
imè terrificum portentum fuit
, Phares, diviſum eſt regn. tuum.

a Chryſoſt. hom. 8. poenit,

Cùm quis moritur, acerbiſſima fit diviſio animæ à corpore, ut expertus fatetur Agag Rex ille pinguiſſimus, qui mox interficiendus dixit: *b quomodo ſeparat amara mors*, à divitiis, ab amicis, à liberis, ab uxore, quibus tenaciſſimè adhæſerat: opes, quas paraſti, divident perverſi hæredes, corpus vermes miſerè diſcerpent; at ſanè metuenda diviſio, & ſeparatio longa nimis, dum *c ſegregabit oves ab hœdis*, dum Regnum illud beatorum dividetur ab anima, & ab auctore omnis boni in æternum. & heu! quanto intervallo, ut ſpes nulla ſit remeandi, ſeparabitur; chaos enim magnum inter beatos cœli cives, & proſcriptos hinc miſeros exules, firmatum eſt: igneum hoc ergaſtulum, peſſulis adamantinis, & portis ferreis obſtructum. Cauſam, ne requiras, Iſaias expoſuit: *d* Iniquitates veſtræ diviſe-" runt inter vos, & Deum ve-" ſtrum." Tormenti genus eſt, ubi lateritius paries filiā in clauſtro, Deo dicatam à parētibus ſeparat, aut amicum ab amico; cujus hæ voces ſunt:

e Invide dicebam paries, quid
amantibus obſtas?

nec minor diviſio, ubi trajecto Oceano in exteras terras, ſeu ad extremos *diviſos orbe Britannos*, filii à patrio ſolo avelluntur. Sed craſſior heu paries, aliud mare igneum, chaos magnum damnatos ſeparabit. In prima univerſi molitione auctor naturæ Deus, diviſit aquas ab aquis, ſuperas ab inferis, & ne qua earum eſſet communio, firmamentum quod

b 1 Reg. 15 c Matth. 25
d Iſa. 59 e Ovid. Metam.

ſecundum Clavium octoginta milliones milliarium in craſſitudine habet, interjecit, quo eas à ſe invicem diſcerneret: dixit enim: „a fiat firmamentum in medio a-„quarum, & dividat aquas ab a-„quis. Quod aquis illis, hoc tibi, cum à virtute, à gratia Dei proximus eſſes, ſolutis & patentibus cœli cataractis in te illabi, & impluere poterant cœleſtes aquæ, & gratiarum fluenta; at ubi interceſſit peccatum, ab aquis diviſæ ſunt aquæ, & interpoſitum eſt velut firmamentum aliquod ære fuſum, & murus aheneus, ut à ſuperis aquis, ne ſtilla dulcedinis, ad amatiſſimas illas ſtygias aquas derivari poſſit, ut dives ille expertus eſt. Nunc poſtquam fatales illas literas, parieti arcanâ manu inſcriptas legimus, ſupereſt ut &

a Gen. c, I.

§. II.

Aliam ſcripturam libris in judicio aperiendis contentam, qui legit, intelligat.

CUriam cœleſtem idem Propheta Daniel ſuis coloribus depingens, oculis ſubjecit thronum Dei igneum, cum igneis rotis, tis, grandævum judicem, aſſeſſores plurimos, ſtipatorum ſupra mille milliones. Poſt hæc ait Daniel: „b judicium ſedit & libri „aperti ſunt; obſignatos tot ſeculis codices, arcanas in his notas exaratas, „qui legit, intelligat. Prius tamen qui, quales, & quot libri adducēdi ſint, videamus. Suar. ex illo Apocal. „c Libri aperti ſunt, & alius liber apertus eſt vitæ,

b Danielis 7. c Apoc, 20

& judicati ſunt mortui ex his
quæ ſcripta erant in libris.“
docet: d cùm ad judicium op
rum, neceſſaria ſit cogn. legis,
juris, facti ſeu operis, plures e
libri videntur eſſe neceſſarii: a
in quibus præcepta ſcripta ſu
alii, in quibus ipſorum ope
hiſtoria ſit, conſcripta. Quem
modum S. Hier. Beda, cum a
cenſet, juxta illud Deut. 33. *in d*
tera ejus ignea lex; ſcripta *i*
quoad N. Teſt. *foris* quoad ve
Priſcæ itaq; novæq; ac Chriſti
legis inſtituta, liber grandis
dicetur, ut *qui legit intell.*, q
perversè hic ſacras paginas ad
ſum ſuum tradixerit: dic tu le
perite: *e* in lege quid ſcriptu
eſt, quomodo legis? *dic tu Cau*
f quomodo legis? opprimam
pauperem juſtum, & non par
viduæ. *Et Proverb.* 1. inſidiem
ſanguini, abſcondamus tendic
las contra inſontem, degluti
mus eum. *Dic tu Adulter. g* qu
modo legis? Fruamur cupiti
amplex., non eſt enim vir in d
mo ſua, abiit viâ longiſſima. D
homo temulente, quomodo le
gis? præceptum Domini eſt: *h* c
medite, bibite, & inebriamin
chariſſimi. *Et Prov.* 2. vino pre
tioſo & unguentis nos implea
mus.“ Ita modo Dei lege
flagitiis ſuis patrocinari volu
qui ex eâdem ſeveriſſimè da
nandi, ut Hipponenſis Præſul c
ſervat, in illa verba: *i pluet ſu*
peccatores laqueos, ſic ait: *c*
ſcripturæ malè (ac perversè) *in*
liguntur, pluit Deus ſuper peccato
laqueos. Quod ſtudium omnib

d Suarez de vita Chriſti q 59, a ſect: 9 e Luc: 10 f Sap 2.
g Prov. 7. h Cant 5.
i Aug. in Pſal. 10

he

:rodoxis proprium eſſe, alibi
:ndit dicens:,,*a* omnes hære-
:i qui ſcripturas in auct. re-
piunt, ipſas ſibi videntur ſect.
m ſuos potius ſect. errores.
It veteres mittam Arrianos,
ychianos, Manichæos, ad re-
tiores me converto. *b* Te pri-
m compello Luthere, *quomodo*
is? virginem Deo ſacram licet-
nuptui tradere, quis ambigat?
iptum eſt enim: *non eſt bonum*
ninem eſſe ſolum. Præcepitque
ominus: *c creſcite & multiplica-*
ni. In conſimili cauſâ, quid vos
rlamentarii Angliæ cenſetis? li-
ne Henrico VIII. repudiatâ
gitimâ ſua conjuge Catharina,
nnam inducere? reſpondent: 1.
g. 1. ſcriptum eſt: *quia Annam*
ligebat. Ita fornicarii & adulte-
ſe purgant, exemplo Abrahami
Iacobi, qui ancillæ aſſueverant.
illo Lucæ 11. *date eleemoſynam,*
omnia munda ſunt vobis. Furē
rcunctare, quî ſe tueatur ſcrip-
râ? quomodo legat? reſpondet,
ſos Judices arguendo: ,,*d* om-
nes qui venerunt, fures ſunt &c.
quid habes, quod non accepiſti?
EtMatth. 2. *e* Dominus his opus
habet. Quære, inquit quidā Do-
bella, in Apologo apud Garaſ-
:m:,,*f* quare ex motu ſpiritus, ut
,dicebat quidam miniſter Altiſ-
,ſimi, chlamydē alterius ſit fura-
,tus? reſpōdetur, quia ſcriptū eſt:
,alter alterius onera portate. Ex
nendace fruſtra quæſieris, *quomo-*
do legis? nam & Abraham mentiri
uſſit, Gen. 12.,,dic ergo obſecro
,te, quod ſoror mea ſis; *& Iacob*

,,*Gen.* 27. ego ſum primogenitus
,,tuus Eſau Quod ſi Atheum ſciſ-
citeris, *quomodo legis?* reponet hic
ſine ſolicitudine vivendum, cum
Eccl. diſertè doceat, *g quia* unus"
interitus eſt hominis & jumēto-"
rum, & æqua utriuſq; conditio,"
& nihil habet homo jumēto am-"
plius." Quis non veriſſimum hic
videat illud Aug. *h omnes hæretici*
ex ſcripturis falſas & fallaces opi-
niones ſuas, conantur defendere.
Quod cùm vir in hac controver-
ſiarum palæſtrâ exercitatus
exemplis manifeſtè demonſtret;
quædam juverit delibaſſe. Medi-
cinæ Doctor nil ægris præſcribe-
bat præter olus, Doctorem gen-
tium, inquit, ſecutus, qui ad Rom.
14. docet: qui autē infirmus eſt"
olus manducet." Alius damnabat
eos mercatores, qui ſyngraphas
(obligationes vocant) exigerent,
jactans illud Pſalm. 124. declī-"
nantes autem in OBLIGATIO-"
NES, adducet Dominus cum o-"
perantibus iniquitatem."

Rogatus Calvini ſectator, quid
toties illud ingeminaret: Deus"
in ADJUTORIUM meum intē-"
de," rogo, inquit, Deum ut uxorē
meam auferat, hoc enim fecit mi-
hi adjutorium" Gerardus Entens
ejuſdem Magiſtri progenies, uxo-
rem ſterilem ſecuri mactârat,
illo Matthæi incitatus: *i* omnis"
arbor quæ non facit fructum"
bonum, excidetur."

Mitius Lutheranus quidam
Harlemi, bene potus, domum re-
verſus, dum conjugem ſuam pu-
gnis acrius contunderet, vicinis
id arguentibus, illud Pauli obje-

a Aug. ep: 222 ad Conſenſium.
b V. Amſtelii extract. Cathol inter-
rog 24. *c* Gen: 2, *d* Ioan 10
e 1. Cor 4 *f* Garaſſus doct, Curieuſe
l: 5, ſect 21,

g Eccl, 3. *h* Aug, l: 1, de Trinit, c: 3
interrog 24. Amſtelii extr. Cathol.
i Matth. 7.

„cit: *a* caſtigo corpus meum, vir „etenim & mulier, *b* duo ſunt in „carne una.

Quid quod perverſi hujus dogmatis prædicans repertus ſit, qui Euangelium canibus ſuis prædibat, *quia* ſcriptum eſt Marci 16. „prædicate Euangelium õni creaturæ. Addebat & canes quoque ſalvos fore, Propheta regio vaticinante: „ *c* homines & jumenta „ſalvabis Domine. Hi omnes à carne & ſanguine, ab ang. Satanæ „edocti, *d* qui utunturteſtimoniis „ſcripturarũ, non ut doceant ſed „ut fallant, *& à ſpiritu privato du-* „*cti e* in lege peccaverunt, *& ideo* „per legem judicabuntur. *Unde* „*Aug. f* Domine tremenda ſunt „judicia tua, quoniam veritas tua „nec mea eſt, nec illius, aut illius, „ſed õnium noſtrum, terribiliter „admonens nos, ut nolimus eam „habere privat., ne privemur eâ. Tunc nempe aliter legendum & intell. conſcientia dictabit, dum *g* „oſtendens opus legis ſcriptum „in cordibus teſtimonium red- „dente illis conſcientia ipſorum.

Tunc omnes illos, qui diabolicum illud: *ſcriptum eſt*, *ſcriptum eſt* aſſiduò uſurpant, Chriſtus redarguet, quemadmodum olim Satanã; quia ſcriptum eſt: „*h* non „in comeſſ. & ebriet., non in cu- „bilibus & impudicitiis, ſed in- „duimini Dominum noſtrum Je- „ſum Chriſtum. *Rurſus ſcriptũ eſt*: „*i* omnis fornicator, aut immun- „dus &c. non habet hæred. in re- „gno Dei. Ita veridicus ille Judex, ut S. Thom. loquitur, *k* falſas de ſcript. diaboli ſagittas, ve[...] ſcript. franget clypeis. *Tunc a*[...] *niq; qui nunc l* depravant ſcri[...] ad ſuam ipſorum perditionem [...] audituri ſunt terrificum ill[...] quod olim Salvator noſter in[...] fernalem ſpiritum pronuntia[...] *Vade Satana.* Quò? non ret[...] ut Petro dictum eſt, ſed (ſ[...] *ſubauditur*, inquit S. Thom[...] m *in ignem æternum.* Hæc pr[...] xius quàm ſtatueram. Nunc [...] poſitum proſequamur

Idem Theologiæ Antiſtes a[...] quoq; libros exponit: *n* conſci[...] tiæ, *inq.*, ſingulorum erunt, qu[...] quidam libri, continentes r[...] geſtas, ex quibus judicium pr[...] cedet. "Qui conſcientiarum li[...] *o* non atramẽto, ſed flagitioru[...] inquinamento" conſcripti ſ[...] ut ait Ambr. Nemo quiſquam [...] ſyngraphen ſuam diffiteri, ne[...] manum ſuam, qua pectoris [...] tabulis tot ſcelera inſculpſit, [...] gare præſumet; ſed convictus, [...] has confuſionis plenas voces [...] rumpet: " *p* væ mihi quia lat[...] cupio, & latere non poſſum [...] quomodo enim latebo, qui i[...] ſcripta in pectore meo gero m[...] orum judicia peccatorum."

Sed & *q alius liber apertus e*[...] vitæ & mortis, inquit Hiero[...] mus, *r* quorum unus omnes [...] mnium virtutes, ac bona op[...] quantumvis exigua: alter v[...] omnia etiam minutiſſima pec[...] ta, exarata oſtendet. Mention[...] horum injiciens Ephremus [...] formidabiles libri, *ait*, in quibu[...] „ſcrip[...]

a 1 Cor. 9 b Eph 5 c Pſal 35
d S. Thom in Matth c 4 e Rom 2
f Aug l 12 conf c. 25 g Rom. 2
h Rom 13 i Eph, 5 k S. Thom, in Matth, c, 4

l 2 Petr 3 m S Thom. hic
n S. Thom addit. q 87 a. 1
o Ambr in Pſal 1 p Ambr in ap[...]
David q Apoc 20
r Hieron in Daniel. c: 7
ſ S Ephrem. l de poenit. c 4

ſcripta ſunt opera noſtra, & actus, & verba, & quæcunq; egimus in hac vita; nec ſolum actus, ſed & cogit. & intẽtiones cordis. Quæ õnia, ut venerabilis Beda refert, *a* Humfredo exhibita fuere, eo quidẽ ſchemate, ut tartarei illi ſatellites, bene magnum volumẽ ei exhibuerint, in quo teterrimis notis õnia aut eactæ vitæ flagitia exarata legit. Tutelaris verò genius, in puſillo Ench. paucula quæ in primo ætatis flore, pietatis bierat exercitia, annotata oſtendit: qui codices immane quantum diſcrepantes Humfredum in extremam ſalutis ſuæ deſperationem miſerè præcipitârunt. Conſimili in codice quiſque veſtrum, non modò malum commiſſum, ſed & bonum omiſſum, occaſiones virtutum gratiæ illuſtrationes neglectas, leget ſicut in diverſorio non ſolùm pro ferculis abſumptis, ſed & pro appoſitis, licet intactis, pro igne & lumine perſolvendum. Quam bonorum operum omiſſionem, priuſquam ad judicem pergeret, vel lachrymis ſuis è libro mortis eluere conatus eſt Eccleſiæ Antiſtes, de quo Card. Bellarminus de arte bene moriendi lib. 2 cap. 6. ægrotabat ad mortem Epiſcopus valde doctus & pius; acceſſit ad eum ſacerdos utrique noſtrum amicus, à quo hoc accepi quod narro. Quæſivit ab Epiſcopo an conſcientia ejus ſatis pacata eſſet? reſpondit, per gratiam Dei nihil grave ſibi occurrere, quod in Deum ſe commiſiſſe ab ultimâ confeſſione meminiſſet. Addidit ſacerdos amicus, an conſciẽtia omiſſionum non eum reprehenderet, cum Apoſtolus tam ſolicitè Ep. Tim. admonuerit, dicens: *b* teſtificor" coram Deo & Ieſu Chriſto, qui" judicaturus eſt vivos & mortuos," per adventum ipſius, & regnum" ejus: prædica verbum, inſta op-" portunè imp. argue, obſecra, in-" crepa in omni patientiâ & doct." His auditis ingemuit bonus Epiſcopus, & ait: verè omiſſiones me non parum exterrent. Et his dictis, cœperunt oculi ejus profundere flumina lachrymarum. Et hæc tu Paſtor, tu Eccleſiaſtice, tu Præſes, tu Prætor, tu paterfamilias ſiccis oculis audis, nec contremiſcis, nec omiſſiones animo obverſantur, quibus ex officio, proximo ſuccurrere, peccata impedire, ad præcepta Domini obſervanda impellere tenebaris? horum omnium ponderator eſt Dominus.

Accuratus ſcriba, fidus amanuenſis, quẽ nil præterit, ille eſt, de quo Ezechiel, & *c* atramen-" tarium ſcriptoris ad renes ejus." Hunc ſua à primo rationis uſu delicta (jam memoriâ diu obliterata) obſerv. & annotantẽ, Iob veritus exclamat: *d* ſcribis contra" me amaritudines, & conſumere" me vis peccatis adoleſcẽtiæ meæ." *Septuaginta legunt:* ſcripſiſti con" tra me mala, & circumdediſti" me peccatis juvẽtutis. "Olympiodorus ait, Iobum, qui matura ætate multis virtutibus præcellebat, tamen à nævis pueritiæ timuiſſe. Quid quod Chryſoſt. doceat, tranſlationem hîc ductam eſſe à Regibus, ſentẽtiam ſcripto mandantibus. Veriſſimum hoc ex ſenſu Eccleſiæ quemque noſtrûm ex hoc libro judicandum ::

a Beda in hiſt Angl l. 5. c. 14.

b 2. Tim. 4 c Ezech. 9. d Iob 13.

Liber ſcriptus proferetur,
In quo totum continetur,
Unde mundus judicetur.

Unde ſuam quiſque audiet proclamari vitæ, vel mortis ſententiam formidandam. In Imperii civitatibus moris eſt, cum reus ad ſupplicium vinctus producitur, prius ſiſtatur in foro, ut ipſemet inter denſam plebem audiat acta ſua recitari. Hic Præco editum locum occupans, & ſilentium indicens, ſic incipit: qui præſens hic adſtat Leonardus Mercurius, captus & ligatus, ſexageſies majoris momenti furta commiſit, quapropter ſententia curiæ, ſicca manu in patibulum attollatur, finiatque vitam laqueo. Hic reus plerumque vel ſola ſententiæ hujus pronuntiatione, tanto horrore percutitur, ut ipſa morte, pejor ſit mortis metus. Aliter profectò reus in ſupremi illius Judicis conſpectu conſiſtens, cum tremore extremam ſuam audiet ſententiam: quam ubi damnationis intellexerit, quanto ejulatu ac vociferatione, ubi intonuerit illud *ite*, abripietur! contra verò electi, ubi rerum in occulto geſtarum, ac vitæ ſuæ in umbrâ actæ panegyrin recitari, & beatiſſimum illud *venite*, pronuntiari audierint, quanto gaudio exultabunt, & *a* ibunt hi in ſupplicium æternum, juſti autem in vitam æternam.

a Math. 25.

F I N I S.

INDEX

INDEX
HUJUS II. PARTIS
IN
SACRAM SCRIPTURAM.

GENESIS.

Cap. verſ.

1. 6. *FIAT firmamentum in medio aquarum, & dividat aquas ab aquis.* pag. 401

1. 26. *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram.* 570

2. 15. *Tulit ergo Dominus Deus hominem, & poſuit eum in paradiſo voluptatis; præcepitque ei dicens: de ligno ſcientiæ boni & mali ne comedas.* 145

2. 15. *Poſuit eum in paradiſo voluptatis, ut operaretur.* 216.

2. 16. *Ex omni ligno paradiſi comede: de ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas.* 258

3. 9. *Adam ubi es.* 14

ibid. *Vocem tuam audivi, & timui.* 160

3. 16. *Sub viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui.* 125

3. 19. *Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea, cunctis diebus vitæ tuæ, & in ſudore vultus tui veſceris pane tuo.* 217

4. 7. *Nonne ſi bene egeris, recipies; ſin autem male, ſtatim in foribus peccatum aderit.* 166

Cap. verſ.

4. 9. *Ait Dominus ad Cain: ubi eſt Abel frater tuus?* pag. 165.

4. 12. *Vagus & profugus eris ſuper terram.* 161

4. 14. *Omnis qui invenerit me, occidet me.* 164

5. 22. *Ambulavit Henoch cum Deo.* 123

7. 1. *Dicit Dominus ad Noë: ingredere tu, & omnis domus tua.* 59

7. 4. *Adhuc enim & poſt ſeptē dies, ego pluam ſuper terram quadraginta diebus.* 13

7. 19. *Aquæ prævaluerunt nimis ſuper terram: opertique ſunt omnes montes excelſi ſub univerſo cælo. Quindecim cubitis altior fuit aqua ſuper montes, quos operuerat.* 401

8. 21. *Senſus & cogitatio humani cordis in malū prona ſunt.* 738

12. 1. *Egredere de terra tua, & de cognatione tua.* 56

17. 1. Ambula coram me & eſto perfectus. 465

21. 16. Non videbo morientem puerum. 94

22. 7. Ecce ignis & ligna holocauſti, ubi eſt victima? 113

22. 9. Cùm ablactaſſet Iſaac filium ſuum. 27

Mm 6 Igi-

Cap. verſ.

24. 14. *Igitur puella cui ego dixero: inclina hydriam tuam ut bibam, & illa reſponderit bibe &c. ipſa eſt quam præparavit ſervo ſuo Iſaac.* pag. 133.

27. 21. *Accede huc, ut tangam te, & probem utrum tu ſis filius meus Eſau, an non.* 217.

28. 2. *Vade proficiſcere in Meſopotamiam.* 114

28. 17. *Terribilis eſt locus iſte, non eſt hic aliud quàm domus Dei & porta cœli.* 600.

28. 1. *Fueruntque ei obviam angeli.* 115

32. 29. *Cur quæris nomen meum?* 141.

37. 9. *Vidi per ſomnium quaſi Solem & lunam & ſtellas undecim adorare me.* 115.

39. 4. *Invenitque Joſeph gratiã coram Domino ſuo.* 146.

39. 6. *Nec quidquam noverat, niſi panem quo veſcebatur.* 266.

39. 8. *Ecce Dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo ſua: nec quidquam eſt, quod non in mea ſit poteſtate &c. Quomodo ergo poſſum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum?* 146.

42. 21. *Meritò hæc patimur, quia peccavimus in fratrem noſtrum.* 170.

42. 36. *Benjamin auferetis? in me hæc omnia mala reciderunt. Si quid ei adverſi acciderit &c. deducetis canos meos cum dolo[re] ad inferos.* pag. 7[...]

45. 8. *Non veſtro conſilio, [ſed] Dei voluntate huc m[iſ]ſus ſum.* 20[...]

49. 12. *Deus in cujus conſpec[tu] ambulaverunt patres n[o]ſtri.* 45[...]

49. 15. *Pulchriores ſunt oculi e[jus] vino.* 40[...]

50. 20. *Num Dei poſſumus reſ[i]ſtere voluntati? vos co[gi]taſtis de me malum [...] ſed Deus vertit illud i[n] bonum.* 202

EXODUS.

2. 3. *Sumpſit fiſcellam ſcir[pe]am, poſuitque intus in[...] fantulum.* 20[...]

7. 3. *Multiplicabo ſigna & oſtenta mea in terra Æ[gy]pti.* [...]

8. 23. *Cras erit ſignum iſtud.* [...]

20. 12. *Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut ſi[s] longævus ſuper terram.* 118.

33. 11. *Loquebatur facie ad faciem, ſicut loqui ſolet homo ad amicum.* 97[...]

LEVITICUM.

19. 17. *Non oderis fratrem in corde tuo; ſed publicè argue eum, ne habeas ſuper illo peccatum.* 645

25. 23. *Terra quoque non vendetur in æternum, quia mea eſt.* 148.

26. 2. *Pavete ad ſanctuarium meum.* 611

26. 36. *Dabo pavorem in cordibus eorum:*

ap. verſ.

eorum: terrebit eos ſonitus folii. pag:164

NUMERORUM.

. 12. *Porta eos in ſinu tuo, ſicut portare ſolet nutrix infantulum ſuum.* 232

. 3. *Erat enim Moyſes vir mitiſſimus, ſuper omnes homines, qui morabantur in terra.* 329

. 6. *Domine Deus audi clamorem hujus populi &c. aperi eis theſaurum tuum, fontem aquæ vivæ.* 298

. 10. *Moriatur anima mea, morte juſtorum.* 48

DEUTERONOMIUM.

. 4. *Quia ſeducet filium tuum, ne ſequatur me: ut magis ſerviat diis alienis.* 130

. 11. *Terram ad quam ingrederis, non eſt ſicut terra Ægypti &c. ſed montuoſa eſt, & campeſtris, de cœlo expectans pluviam.* 652

7. 16. *Maledictus qui non honorat patrem ſuum, & matrem: & dicet omnis populus, Amen.* 119

1. 18. *Verè quia non eſt Deus mecum, invenerunt me hæc mala.* 7[illegible]

2. 10. *Cuſtodivit quaſi pupillam oculi ſui.* 719

JOSUE.

0. 13. *Stetit itaque Sol.* 100

JUDICUM.

Cap. verſ.

11. 31. *Quicumque primus fuerit egreſſus de foribus domus meæ, mihique occurrerit revertenti &c. eum holocauſtum offeram Domino.* pag. 694

13. 18. *Cur quæris nomen meum, quod eſt mirabile.* 141

RUTH.

3. 11. *Scit omnis populus, qui habitat intra portas urbis meæ, mulierem te eſſe virtutis.* 138

LIB. REGUM I.

1. 18. *Vultus ejus non ſunt amplius in diverſa mutati.* 279.

2. 3. *Recedant vetera de ore veſtro.* 349

2. 19. *Tunicam parvam faciebat ei mater ſua.* 214

2. 24. *Nolite filii mei: non enim eſt bona fama, quam ego audio.* 453

3 10. *Loquere Domine, quia audit ſervus tuus.* 57

4. 18. *Arca Dei capta eſt.* 73

5. 3. *Ecce Dagon jacebat pronus in terram, ante arcam Domini.* Dom. 14. poſt Pent §. 1.

6. 9. *Si quidem per viam finium ſuorum aſcenderit (arca) contra Betſames: ipſe fecit nobis hoc malum grande. Sin autem minime.* 198

8. 21. *Audivit Samuel omnia verba.*

Cap. verſ.

verba populi, & locutus eſt ea in auribus Domini. 51

15. 32. Siccine ſeparat amara mors? pag. 95.821

16. 7. Ne reſpicias vultum ejus, neque altitudinem ſtaturæ ejus, quoniam abjeci eum. 149

17. 16. Procedebat verò Philiſtæus mane & veſpere: & ſtabat quadraginta diebus. 261

18. 1. Anima Ionathæ conglutinata erat animæ David. 726 & ſeq.

18. 4. Expoliavit ſe Ionathas tunica, qua erat indutus, & dedit eam David, & reliqua veſtimenta. 723

7. Percuſſit Saul mille, & David decem millia. 177 337

18. 9. Iratus eſt autem Saul nimis, & diſplicuit in oculis ejus, ſermo iſte. 177

18. 11. Tenebatque Saul lanceam, & miſit eam, putans quòd configere poſſet David. 194

20. 41. Oſculantes ſe alterutrum, fleverunt pariter: David autem amplius. 77

24. 17. Levavit Saul vocem ſuam & flevit. 334

30. 4. Planxerunt donec deficerent in eis lachryma. 65

LIB. REGUM II.

1. 26. Doleo ſuper te frater mi Ionatha, decore nimis & amabilis, ſuper amorem mulierum. 95

14. 14. Non vult Deus perire animam, ſed retractat cogitans. 13

Cap. verſ.

18. 33. Fili mi Abſalom, Abſalom fili mi! quis mi[hi] tribuat, ut ego moria[r] pro te? pag. 9[...]

LIB. REGUM III.

6. 7. Malleus & ſecuris, & omne ferramentum no[n] ſunt audita in domo cùm ædificaretur. 60[...]

10. 5. Non habebat ultra ſpiritum, 60[...]

10. 19. Veſtivit eum auro fulv[o] nimis, qui habebat ſex gradus. 71[...]

11. 2. Certiſſimè avertent corda veſtra, ut ſequamini Deos alienos. 131

18. 12. Vſque quò claudicatis in duas partes? ſi Dominus eſt Deus, ſequimini eum; ſi autem Baal, ſequimini eum. Dom. 14. poſt Pent. §. 2.

LIB. REGUM IV.

4. 27. Dimitte eam, anima enim ejus in amaritudine eſt. 94.

4. 13. Giezi præceſſerat ante eos, & poſuerat baculum ſuper faciam pueri, & non erat vox, neque ſenſus. Dom. Palm. §. 3.

4. 34. Poſuitque os ſuum, ſuper os ejus: & oculos ſuos ſuper oculos ejus, & manus ſuas ſuper manus ejus, & incurvavit ſe ſuper eum, & calefacta eſt caro pueri. ibid.

13. 18. Percute jaculo terrã Et cũ percuſſiſſet tribus vicibus & ſte-

p. verſ.
,,& ſtetiſſet, iratus eſt vir
,,Dei contra eum, & ait :
,,ſi percuſſiſſes quinquies
,,aut ſexies ſive ſepties,
,,percuſſiſſet Syriam uſque
,,ad conſumptionem. *pag.*
199
21. ,,Cùm tetigiſſet oſſa E-
,,lizei,revixit homo,& ſtetit
,,ſuper pedes ſuos. *ibid.*

ARALIPOMENON LIB. I.

2. ,,Si placet vobis, & à
,,Domino Deo noſtro egre-
,,ditur ſermo quem loquor,
,,mittamus ad fratres no-
,,ſtros *Dom. Palm.* §. 3.

PARALIPOMENON LIB. II.

13. ,,Accidit autem ut unus
,,è populo ſagittam in incer-
,,tum jaceret, & percute-
,,ret Regem Iſrael inter
,,cervicem & ſcapulas.
194.

LIB. TOBIÆ.

10. ,,Contingit autem ut
,,quadam die defatigatus à
,,ſepultura &c. & ex ni-
,,do hirundinum dormien-
,,ti illi calida ſtercora in-
,,ciderent ſupra oculos e-
,,jus,fieretque cæcus. 197
2. 12. ,,Hanc autem tentatio-
,,nem ideo permiſit Domi-
,,nus evenire illi, ut poſteris
,,daretur exemplum pa-
,,tientiæ. *ibid.*
19. ,,Anna verò uxor ejus,

Cap. verſ.
ibat ad opus tertium quo-"
tidie." *pag.* 214
5. 21. Cumque profecti eſ-"
ſent, cœpit mater ejus flere"
& dicere: baculum ſene-"
ctutis noſtræ tuliſti." 71
7. 12. Noli timere dare eam i-"
ſti: quoniam huic timenti"
Deum debetur conjux"
filia tua." 137
9. 2. Si meipſum tradam ti-"
bi ſervum, non ero condi-"
gnus providentiæ tuæ."
203

JUDITH.

5. 3. Dicite mihi quis ſit po-"
pulus ille &c."
Tunc Achior dux omni-"
um filiorū Ammon reſpon-"
dens ait: ſi digneris au-"
dire Domine mi, dicam ve-"
ritatem in conſpectu tuo."
311
6. 1. Indignatus eſt Holo-"
fernes vehementer,& præ-"
cepit ſervis ſuis ut compre-"
henderent Achior." *ibid.*
7. 6. Incidi præcipit æquæ-"
ductum illorum." 396
8. 6. Iejunabat omnibus di-"
ebus *(Iudith)* præter Sab-"
batha & neomenias, & fe-"
ſta domus Iſrael." 368
9. 10. Dominus nomē eſt illi"
142.

ESTHER.

4. 14. Si nunc ſilueris, tu &"
domus patris tui peribitis."
640.
5. 13. Et cum hæc omnia ha-"
beam, nihil me habere pu-"
to." 431 569.

Sic

Cap. verſ.

6, 9. *Sic honorabitur quemcumque voluerit Rex honorare.* pag. 618

13. 9. *Domine, Domine Rex omnipotens, in ditione tua cuncta ſunt poſita, & non eſt qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati,* 146. 153.

13. 10. *Tu feciſti cœlum & terram, quidquid cœli ambitu continetur, Dominus omnium tu es.* 144

14. 3. *Domine mi, qui Rex noſter es ſolus, adjuva me ſolitarium.* 62

15. 16. *Vidi te Domine quaſi Angelum Dei, & conturbatum eſt cor meum, præ timore gloriæ tuæ.* 600

JOB.

1. 21. *Dominus dedit, Dominus abſtulit.* 152 197

3. 14. *Ædificant ſibi ſolitudines.* 59

5. 2. *Parvulum occidit invidia.* 189.

5. 6. *Nihil in terra ſine cauſa fit.* 198

5. 6. *Homo naſcitur ad laborem, & avis ad volandum.* 216

6. 16. *Ecce non eſt auxilium mihi in me, & neceſſarii quoque receſſerunt à me.* 234. & ſeq.

6. 15. *Fratres mei præterierunt me, ſicut torrens qui raptim tranſit in convallibus.* ibid.

12. 2. *Ergo vos eſtis ſoli homines, & vobiſcum morietur ſapientia?* 186

Cap. verſ.

13. 19. *Quare tacens conſum* pag 81.

15. 21. *Sonitus terroris ſemper auribus illius.* 1

15. 25. *Tetendit adverſus De manum ſuam, & con omnipotentem robora eſt.* 2

20. 5. *Gaudium hypocritæ ad ſtar puncti.* 656. 8

20, 11. *Oſſa eius implebuntur tiis adoleſcentiæ.*

22. 29. *Qui enim humiliatus f rit, erit in gloria.* 6

24. 23. *Dedit Deus homini loc pænitentiæ, ſed ipſe a utitur eo in ſuperbia* 13.

28. 25. *Qui fecit ventis pond* 820.

29. 8. *Videbant me juvenes abſcondebantur, Princ pes ceſſabant loqui, digitum ſuperponeba ori ſuo.* 4

34. 27. *Quaſi de induſtria receſſ runt ab eo, & ſequi via eius noluerunt.* 67

35. 10. *Qui dedit carmina in n ſte.* 28

36. 8. *Vinciantur funibus pau pertatis.* 2

38. 31. *Conversa eſt in luctum ci thara mea.* 8

38, 37. *Concentum cœli quis dor mire fecit?* 8

PSALMI.

6. 6. *Non eſt in morte qui memor ſit tui.* 365

6. 7. *Lavabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo.* 307

,,Inve-

ap.verſ.
5. 8. „Inveteravi inter omnes „inimicos meos. pag. 147
9. 1. „Confitebor tibi Domi-„ne in toto corde meo. 199
9.18. „Convertantur peccato-„res in infernum. 170
5. 2. „Dixi Domino, Deus meus „es tu, quoniam bonorum meorum non eges. 148
5. 4. „Multiplicatæ ſunt infir-„mitates, poſtea accelerave-„runt. 360
5. 6. „Funes ceciderunt mihi „in præclaris. 25
15. 8. „Providebam Dominum „in conſpectu meo ſemper. 466
16. 15. „Satiabor cùm apparue-„rit gloria tua. 572 573
17.6. „Dolores inferni circum-„dederunt me. 179
17. 35. „Poſuiſti ut arcum æreum „brachia mea 385
12. 5. „Calix tuus inebrians „quàm præclarus eſt? 403
21 7. „Ego ſum vermis & non „homo. 343
30. 18. „Domine non confun-„dar quoniam invocavi te. 417.
31. 8. „Firmabo ſuper te oculos „meos. 467
31. 10, „Multa flagella peccato-„ris. 159
33. 6. „Guſtate & videte, quo-„niam ſuavis eſt Dominus, 157.
34. 11. „Retribuebant mihi „mala pro bonis, ſterilita-„tem animæ meæ. 207
35. 10. „Apud te eſt fons vitæ, „& in lumine tuo videbi-„mus lumen. 297
36 14. „Gladium evaginaverunt „peccatores. 243

Cap. verſ.
37. 4. Non eſt ſanitas in carne“ mea à facie iræ tuæ, non“ eſt pax oſſibus meis. pag.“ 159.
39. 9. In capite libri ſcriptum“ eſt de me, ut facerem vo-“ luntatem tuam Deus meus,“ volui & legem tuam in“ medio cordis mei.“ 109
44. 6. Sagittæ tuæ acutæ, populi“ ſub te cadent.“ Dom. Palm. §. 3.“
44. 11. Audi filia, & vide & in-“ clina aurem tuam, & ob-“ liviſcere populum tuum,“ & domum patris tui,“ 700.
44. 15. Adducentur Regi virgi-“ nes poſt eam, afferentur“ in lætitia & exultatione“ 128.
48 19. Anima cujuſque in vitæ“ ipſius benedicetur.“ 48.
54. 6. Timor & tremor vene-“ runt ſuper me, & contexe-“ runt me tenebræ.“ 164
54. 7. Quis mihi dabit pennas“ ſicut columbæ, & volabo“ & requieſcam.“ 52
54. 8. Ecce elongavi fugiens, &“ manſi in ſolitudine.“ 50
54. 22. Molliti ſunt ſermones“ ejus ſuper oleum, & ipſi ſunt“ jacula. Dom. Palm. §. 3.“
55. 9. Poſuiſti lachrymas meas“ in conſpectu tuo.“ 391
59. 6. Dediſti timentibus te“ ſignificationem, ut fugiant“ à facie arcus.“ 11. 14
61. 10. Mendaces filii hominum“ in ſtateris ſuis.“ 82
65. 4 Omnis terra adoret te“ & pſallat tibi: pſalmum“ dicat nomini tuo Domine.“ 144.

„Impo-

Cap. verſ.
65. 12. „Impoſuiſti homine ſu-„per capita noſtra. *pag.*710
72. 27. „Qui elongant ſe à te, „peribunt. 675.
75. 5. „Illuminans tu mirabili-„ter à montibus æternis.383
77. 43. Poſuit in Ægypto ſigna „ſua. 2. &c.
82. 17. „Quærent nomen tuum „Domine. 142.
83. 6. „Aſcenſiones in corde „ſuo diſpoſuit in valle la-„chrymarum. 621
85. 5. „Quoniam tu Domine „ſuavis & mitis. 157
88. 10. „Tu dominaris poteſta-„ti maris; motum autem flu-ctuum ejus tu mitigas. 143
91. 14. „Plantati in domo Do-„mini, in atriis Dei noſtri „florebunt. 699
92. 4. „Mirabiles elationes „maris. 143
92. 5. „Domum tuam decet „ſanctitudo. 606
93. 19. „Secundum multitudi-„nem dolorum in corde meo „conſolationes tuæ lætifi „caverunt animam meam 403
94. 8. „Hodie ſi vocem ejus „audieritis, nolite obdurare „corda veſtra. 585
100. 5. „Detrahentem ſecretò „proximo ſuo hunc perſe-„quebar. 642
102. 5. „Renovabitur ut aquilæ „juventus mea. 345 &c.
102. 8. „Deus longanimis & „multum miſericors. 13
102. 12. „Quantum diſtat ortus „ab occidente, longè fecit à „nobis iniquitates noſtras. 675

Cap. verſ.
102. 20. Benedicite Domin omnes Angeli ejus, potēte virtute, facientes ve bum illius.“ *pag.* 1
103. 32. Qui reſpicit terram, & facit eam tremere.“ 1
105. 1. Confitemini Domino quoniam bonus.“ 1
105. 37. Immolaverunt filios & filias ſuas dæmoniis.“ 4 535
106. 4. Circuierunt in ſolitu-dine inaquoſa.“ 1
106. 10. Vinctos in mēdicitate. 24
108. 24. Genua mea infirmata ſunt à jejunio, & caro mea immutata eſt propter o-leum.“ 26
110. 4. Memoriam fecit mira-bilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus. 487 &c.
111. 10. Peccator videbit & i-raſcetur, dentibus ſuis fre-met & tabeſcet.“ 17
111. 10. Deſiderium peccato-ris peribit.“ 4
112. 5. Quis ſicut Dominus Deus noſter? ſuſcitans à terra inopem, & de ſtercore erigens pauperem.“ 14
115. 16. O Domine qua ego ſervus tuus: ego ſervus tu-us, & filius ancillæ tuæ. 149. 151
118. 61. Exitus aquarum dedu xerunt oculei mei.“ 394
118. 36. Funes peccatorum cir cumplexi ſunt me.“ 74
118. 55. Longè à peccatoribus ſalus.“ 675
126. 4. Sicut ſagittæ in manu potentis, ita filii excuſſo-rum.“ 115

Supra“

ap. verſ.
8. 3. ,,Supra dorſum meum ,,fabricaverunt peccatores. pag. 250
1. 1. ,,Memento Domine David & omnis manſuetudinis ,,ejus. 330
2. 1. ,,Quàm bonum & quàm ,,jucundum habitare fratres ,,in unum. 731
34. 5. ,,Ego cognovi quod ,,magnus eſt Dominus, præ ,,omnibus diu. 142
34. 6. Omnia quæcunq; voluit ,,Dominus fecit in cœlo, ,,in terra & in omnibus ,,abyſſis. 143
38. 2. ,,Tu cognoviſti ſeſſio- ,,nem meam & reſurrectio- ,,nem meam. 620 621
38. 7. ,,Quò ibo à ſpiritu tuo, ,,& quò à facie tua fugiam? 162 462
42. 3. ,,Collocaverunt me in ,,obſcuris, ſicut me tuos ſe- ,,culi 698
14?. 8. ,,Notam fac mihi viam ,,in qua ambulam. 411
142. 10. ,,Spiritus tuus bonus ,,deducet me in terram re- ,,ctam *ibid.*
144. 9. ,,Suavis Dominus uni- ,,verſis. 157
144. 19. ,,Miſerationes ejus ſu- ,,per omnia opera ejus. 13
147. 17. ,,Mittit cryſtallum ſu- ,,am ſicut buccellas. 489
148. 4. ,,Aquæ quæ ſuper cœlos ,,ſunt, laudent nomen Do- ,,mini. 402
148. 8. ,,Ignis, grando, nix, ſpi- ,,ritus procellarum, quæ fa ,,ciunt verbum ejus 203
149. 4. ,,Exaltabit manſuetos in ,,ſalutem. 341

LIB. PROVERBIORUM.

Cap. verſ.
1. 17. Fruſtra jacitur rete ante oculos pennatorum. *pag.* 584
3. 10. Implebuntur horrea tua ſaturitate, & vino torcularia redundabunt. 475
6. 11. Veniet tibi quaſi viator egeſtas, & pauperies quaſi vir armatus. 220
6. 11. Si vero impiger fueris, veniet ut fons meſſu tua, & egeſtas longè fugiet à te. 224
7. 10. Ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio, præparata ad capiendas animas. 582 *& ſeq.*
9. 1. Sapientia ædificavit ſibi domum, poſuit mēſam. 495
10. 4. Egeſtatem operata eſt manus remiſſa. 220
11. 2. Ubi eſt humilitas, ibi & ſapientia 631
12. 21. Non contriſtabit juſtum, quidquid es acciderit. 277
13. 24. Qui parcit virgæ, odiit filium ſuum. 446
14. 30. Putredo oſſium invidia. 175
15. 1. Reſponſio mollis frangit iram. 333
15. 26. Abominatio Domini cogitationes mala. 734
15. 29. Longè eſt Dominus ab impiis. 67
16. 2. Spiritum ponderetur eſt Dominus. 820
16. 11. Pondus & ſtatera judicia Domini ſunt. 819

"Eſt

Cap. verſ.
16. 25. „Eſt via quæ videtur ho-„mini recta, & noviſſima „ejus ducunt ad mortem. „pag. 4ʳ3.
17. 14. „Qui dimittit aquam,ca-„put eſt jurgiorum. 33
17. 17 „Omni tempore diligit, „qui amicus eſt. 236
19. 13. „Tecta jugiter perſtil-„lantia litigioſa mulier. 127
19. 14. „Domus & divitiæ dan-„tur à parentibus,à Domino „autem proprie uxor pru-„dens. 199
19. 17. „Fœneratur Domino,qui „miſeretur pauperis. 471 472
21. 19. „Melius eſt habitare in „terra deſerta, quàm cum „muliere rixoſa. 126 127
23. 14. „Tu virga percuties eum, „& animam ejus de in„ferno liberabis. 450 „& ſeq.
24. 30. „Per agrum hominis pi-„gri tranſivi, & ecce totum „repleverant urticæ. 207
25. 11. „Mala aurea in lectis ar-„genteis, qui loquitur „verbum in tempore ſuo 387. & 649.
25. 15. „Patiētia lenietur Prin-„ceps, & lingua mollis „confringet duritiam. 334
26. 9. „Quomodo ſi ſpina naſca-„tur in manu temulenti. 724
26. 14. „Sicut oſtium vertitur in „cardine ſuo, ita piger in „lectulo ſuo, 210
28. 19. „Qui ſectatur otium re-„plebitur egeſtate. 220
30. 16. „Ignis numquam dicit „ſufficit. 567.
31. 10. „Mulierem fortem quis inveniet ; 2:3

Cap. verſ.
31. 13, Quæſivit lanam & vum & operata eſt. ibi
31. 30. Fallax gratia&bona pulchritudo, mulier mens Dominus ipſa la dabitur. pag. 135.“

ECCLESIASTES.

3. 7. Tempus tacendi,& tē pus loquendi.“ 6
4. 14. De carcere cateniſqu interdum quis egreditur a regnum.“
7. 29. Virum de mille unun reperi; mulierem ex om nibus non inveni.“ 1
9. 10. Quodcumq; facere po teſt manus tua,inſtanter o perare.“ 5
12. 3. Quando commovebun tur cuſtodes domus, & nu tabunt viri fortiſſimi, & otioſi erunt molentes in minuto numero,&c.“ 34

CANTICA.

1. 2. Adoleſcentulæ dilexe-“ runt te.“ 35
1. 10, Muræ nulas aureas fa-“ ciemus tibi.“ 2
1. 12. Faſciculus myrrhæ di-“ lectus meus mihi, inter u-“ bera mea commorabitur.“6
2. 9. Dilectus meus proſpi-“ ciens per cancellos.“ 67
3. 6. Quæ eſt iſta quæ aſcen-“ dit de deſerto ?“ 6
4. 3. Abſq; eo quòd intrin-“ ſecus latet.“ 651
4. 9. Vulneraſti cor meum“ ſoror mea ſponſa, hortus“ concluſus ſoror mea ſpon“ ſa.“61.

Cap. verſ.

2. ,,In uno crine colli tui ,,pag. 48.

2. ,,Aperi mihi ſoror mea ,,ſponſa, quia caput meum ,,plenum eſt rore. 48. & 391.

. 5. ,,Comæ capitis tui ſicut ,,purpura Regis. 99

. 1. ,,Quis mihi det te fra- ,,trem meum ſugẽtem ubera ,,matris meæ, ut in veniam ,,te foris. 54 55

. 2. ,,Sub arbore mali ſuſci ,,tavi te, ibi in doloribus pe- ,,perit te mater tua. 93

. 6. ,,Dura ſicut infernus æ- ,,mulatio. 180

. 7. ,,Aquæ multæ non po- ,,tuerunt extinguere charita- tem. 728

LIB. SAPIENTIÆ.

. 13. ,,Deus mortem non fe- ,,cit, nec lætatur in perditio- ,,ne vitiorum. 15

2. 24. ,,Invidia diaboli mors ,,introivit in orbem. 179

4. 7. ,,Iuſtus ſi morte præoc ,,cupatus fuerit, in refrigerio ,,erit. 47

7. 26. ,,Candor eſt lucis æter ,,næ & ſpeculum ſine macu ,,læ. 48 & 1

9. 4. ,,Da mihi ſedium tua- ,,rum aſſiſtricẽ ſapientiam. 4,8.

11. 17. ,,Per quæ peccat quis, per ,,hæc & torquetur. 78 782

14. 24. ,,Alius alium per invi ,,diam occidit. 183.

14. 7. ,,Benedictum ergo lig- ,,num per quod fit juſtitia. 449

17. 4. ,,Perſonæ triſtes illis ap- parentes, pavorẽ illis præ ,, ſtabant ,, pag. 170.

17. 17. Unâ catena tenebra ,, rum omnes erant colligati. ,, 164.

17. 18. Inter ſpiſſos arborum ,, ramos, avium ſonus, aut re- ,, ſonans de altiſſimis mon- ,, tibus Echo deficientes ,, faciebant præ timore. ,, *ibid.*

LIB. ECCLESIASTICI.

2. 16. Væ illis qui perdide- ,, runt ſuſtinentiam. ,, 520

3. 7. Qui honorat patrem ,, ſuum, vita vivet longiore, ,, & qui obedit matri, refri- ,, gerabit patrem. ,, 118

3. 19. Fili in manſuetudine ,, opera tua fac, & ſuper homi- ,, nis gloriam diligeris. ,, 341

3. 27. Qui amat periculum in ,, illo peribit. ,, 375

4. 7. Affabilem te facito. ,, Dom. Palm. §. 3. ,,

4. 24. Pro anima tua non ,, confundaris dicere verum. ,, 3 6

4. 35. Noli eſſe ſicut leo in ,, doma tua, evertens dome- ,, ſticos tuos. ,, 126 37

5. 8. Non tardes converti ,, ad Dominum & non diffe- ,, ras de die in diem. ,, 354

5. 9. Avarus non implebitur ,, pecuniâ. ,, 564

6. 5. Verbum dulce multi- ,, plicat amicos, & mitigat i- ,, nimicos. Dom. Palm. §. 3. ,,

6. 7. Si poſſides amicum, in ,, tentatione poſſide eum. ,, 34

6. 8. Eſt enim amicus ſecun- ,, dum tempus, & non per- ,, manebit ,,

Cap. verſ.

6. … *manebit in die tribulationis.* pag. 218.

6. 10. *Eſt amicus ſocius menſæ & non permanebit in die neceſſitatis.* 219. &c

6. 25. *Injice pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum.* 27.

6. 26. *Ne acedieris vinculis ejus.* 30.

6. 31. *Vincula illius alligatura ſalutis,* 32.

7. 25. *Filii tibi ſunt, curva illos à pueritia illorum.* 144

7. 26. *Filiæ tibi ſunt? ne oſtendas bilarem faciem tuam ad illas.* 446

10. 17. *Sedes ducum ſuperborum deſtruxit, & ſedere fecit mites pro eis.* 330.

11. 1. *Sapientia humilitati exaltabit caput illius & in medio magnatorum conſedere illum faciet.* 619.

13. 31. *Cor hominis immutat faciem illius ſive in bona, ſive in mala.* 275.

14. 14. *Non defrauderis à die bono & particula boni diei non te prætereat.* 592.

23. 6. *Iurationi non aſſueſcat os tuum.* 192. &c.

26. 1. *Mulieris bonæ beatur vir.* 135.

26. 19. *Gratiæ ſuper gratiam eſt mulier ſancta & pudorata: qui illam invenit, invenit bonum, & jucunditatem à Domino hauriet,* 134. &c.

30. 8. *Equus indomitus evadit durus, & filius remiſſus evadet præceps.* 447.

31. 28. *Splendidum in panibus benediceat labia multo-*

Cap. verſ.

rum. pag. 4…

31 41. *In convivio vino non … guas proximum.* 6…

32. 1. *Rectorem te poſuerunt, n… extolli. Eſto in illis, qu… unus ex ipſis, & ne i… pedias muſicam.* Do… Palm. §. 3. & 634.

33. 29. *Multam malitiam doc… otioſitas.* 207. 215. &…

35. 18. *Nonne lachrymæ viduæ … maxillam deſcendunt; … maxilla autem aſce… dunt uſque ad cœlu…* 401.

37. 33. *In multis eſcis erit infi… mitas.* 26…

37. 34. *Qui abſtinens eſt, adjici… vitam* 269. &…

41. 15. *Curam habe de bono nom… ne, hoc enim magis pe… manebit tibi quam mil… theſauri.* 61…

45. 3. *In verbis ſuis monſtra pla… cavit.* Dom. Palm. §. 3…

ISAIAS.

1. 6. *A planta pedis uſque a… verticem capitis, non e… in eo ſanitas.* 85…

1. 16. *Auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis* 745

6. 5. *Væ mihi quia tacui.* 638. &c.

12. 3. *Haurietis aquas in gaudi… de fontibus Salvatoris.* 199.

21. 4. *Emarcuit cor meum. tenebræ ſtupefecerunt me: Babylon dilecta mea poſita eſt mihi in miraculum pone menſam, contemplare in ſpecula comedentes & bibentes.* 815.

Coro-

). verſ.
18. *Coronans, coronabit te tribulatione.* pag. 21.
10. *In terra Sanctorum iniqua geſſit, non videbit gloriam Domini.* 614.
3. *Pedibus conculcabitur corona ſuperbiæ.* 711.
14. *Audite verbum Domini illuſores: dixiſtis percuſſimus fœdus cum morte, & cum infern fecimus pactum.* 366.
. 20. *Coangustatum eſt enim ſtratum, ita ut alter decidat: & pallium breve utrumque operiri non poteſt.* Dom. 14. poſt Pent. §. 3.
. 11. *Extendetur ſuper eam menſura, ut redigatur ad nihilum, & perpendiculum in deſolationem.* 15.
3. 17. *Ecce in pace amaritudo mea amariſſima* 172.
0. 31. *Aſſument pennas ſicut aquilæ.* 348.
2. 8. *Ego Dominus, & hoc eſt nomen meum.* 142.
3. 2. *Noli timere, meus es tu, Cum tranſieris per aquam tecum ero, & flumina non operient te.* 257.
4. 13. *Ecce ſervus meus exaltabitur, & elevabitur, & ſublimis erit.* 618
53. 5. *Vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra.* 147.
53. 7. *Velut agnus coram tondente ſe obmuteſcet.* 80.
55. 1. *Omnes ſitientes venite ad aquas.* 298
58. 11. *Implebit ſplendoribus animam tuam* pag. 491

Cap. verſ.
59. 2. *Iniquitates veſtræ diviſerunt inter vos & Deum veſtrum.* 676. 821
59. 14. *Corruit plateis veritas.* 312.

JEREMIAS.

1. 11. *Virgam vigilantem ego video,* 455.
1. 13, *Ollam ſuccenſam ego video* 567.
2. 5. *Quid in venerunt patres veſtri in me iniquitatis, quia elongaverunt à me?* 672
2. 12. *Obſtupeſcite cœli ſuper hoc, & portæ ejus deſolamini vehementer.* 78.
2. 20. *A ſeculo confregiſti jugum meum, rupiſti vincula mea, & dixiſti non ſerviam.* 30
7. 18. *Filii colligunt ligna, patres ſuccendunt ignem, mulieres conſpergunt adipem, ut faciant placentas Reginæ cœli, & libent diis alienis, & me ad iracundiam provocent.* 448.
9. 1. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum?* 396
9. 3. *Extenderunt linguam ſuam quaſi arcum.* 246
10. 2. *A ſignis cœli nolite metuere, quæ timent gentes.* 4
11. 19. *Ego quaſi agnus manſuetus, qui portatur ad victimam.* 327
13. 23. *Si mutare poteſt æthiops pellem ſuam aut pardus varietates ſuas.* 288.

Surge

Cap.verſ.
18. 3. *Surge & deſcende in domum figuli.* pag 150
18. 6. *Sicut lutum in manu figuli, ſic vos in manu mea.* ibid.
29. 11. *Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis.* 15.

THRENI.

1. 13. *Poſuit me deſolatam tota die mœrore confectam.* 70
1. 19. *Vocavi amicos meos, & ipſi deceperunt me.* 237
2, 8. *Tetendit funiculum cogitavit Dominus diſſipare murum filiæ Sion.* 15
2. 13. *Magna velut mare contritio tua. cui comparabo te, cui aſſimilabo te filia Jeruſalem.* 83.88
3. 20. *Memoria memor ero, & tabeſcet in me anima mea.* 100
3. 28. *Sedebit ſolitarius & tacebit & levabit ſe ſupra ſe.* 52
3. 52 *Venatione ceperunt me quaſi avem, inimici mei gratis.* 577. &c.

BARUCH.

3. 24. *O Iſrael quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſſionis ejus? magnus eſt, & non habet finem.* 658. &c.
6. 50. *Cùm ſint lignea, inaurata & inargentata, ſcietur poſtea, quia falſa ſunt ab univerſis gentibus.* 557

EZECHIEL.

1. 24. *Audiebam quaſi ſonum alarum &c. cum ambularent ut ſonus caſtrorum.* pag. 1
8. 6. *Fili hominis putaſne vides tu, quid iſti faciunt abominationes magnas, quas domus Iſrael facit hic?* 5[illegible]
8. 14. *Mulieres plangentes Adonidem.* 39
13. 11. *Dic ad eos qui liniunt abſque temperatura, quod caſurus ſit paries.* 54
16. 49. *Hæc fuit iniquitas Sodomæ, ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius.* 21[illegible]

DANIEL.

1. 12. *Tenta nos obſecro ſervos tuos diebus decem, & dentur nobis legumina ad veſcendum, & aqua ad bibendum.* 266
1. 15. *Poſt dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores & corpulentiores præ omnibus pueris.* ibid.
1. 26. *Numeravit Deus regnum tuum, & complevit illud. THECEL appenſus es in ſtatera, & inventus es minus habens. PHARES, diviſum eſt regnum tuum.* 86. &c
2. 33. *Pedum quædam pars erat ferrea, quædam autem fictilis.* 517
5. 1. *Unuſquiſque ſecundum ſuam habebat ætatem.* 299
6. 3. *Daniel ſuperabat omnes Principes & ſatrapas &c. unde quærebant occaſionem.* 181

Alla-

p. verſ.

17. *Allatuſque eſt lapis unus & poſitus eſt ſuper os laci, ne quid fieret contra Danielem.* ibid.

3. *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti: & qui ad juſtitiam erudierint multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates.* pag. 304

24. *Exclamavit voce magna Suſanna.* 641

56. *Species decepit te.* 135

6. *Ne erres Rex, iſte enim intrinſecus luteus eſt.* 557.

OSEAS.

2. *Diviſum eſt cor eorum, nunc interibunt.* Dom. 14. poſt Pent. §. 2.

4. *In funiculis Adam traham eos, in funiculis charitatis.* 21.

8. *Convertentur ſedentes in umbra ejus.* 91

AMOS.

6. *Si erit malum in civitate quod Dominus non fecerit.* 11. 154.

7. *Non faciet Dominus Deus verbum, niſi revelaverit ſecretum ad ſervos ſuos Prophetas.* 12

6. *Bibentes vinum in phialis. & optimo unguento delibuti: & nihil patiebantur ſuper contritione Ioſeph.* 246.

HABACUC.

8. *Leviores pardis equi ejus, & velociores lupis veſpertinis.* pag. 568.

3. 11. *In luce ſagittarum tuarum ibunt.* 384. &c.

ZACHARIAS.

9. 17. *Vinum germinans virgines.* 123.

11. 2. *Ulula abies quia cecidit cedrus.* 521.

13. 1. *Fons patens domui Iſrael & habitantibus Ieruſalem, in ablutionem peccatoris.* 297.

13. 6. *His plagatus ſum in domo eorum, qui diligebant me.* 250.

MALACHIAS.

1. 6. *Si Dominus ego ſum, ubi eſt timor meus?* 156

3. 8. *Si affiget homo Deum?* 246. & ſeq.

LIB. II. MACHABÆORUM.

3. 26. *Circumſteterunt eum, & ex utraque parte flagellabant ſine intermiſſione.* 160.

7. 22. *Neque enim ego Spiritum & animam donavi vobis, & vitam, & ſingulorum membra non ego ipſa compegi.* 700.

9. 12. *Juſtum eſt ſubditum eſſe Deo, & mortalem non paria Deo ſentire.* 149.

MATTHÆUS.

5. 5. *Beati qui lugent.* 402

Cap. verſ.

5. 20. *Niſi abundaverit juſtitia veſtra plus quam Scribarum & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum.* pag. 546. &c.

5. 28. *Qui viderit mulierem ad concupiſcendam eam, jam mæchatus eſt eam in corde ſuo.* 738.

6. 10. *Fiat voluntas tua, ſicut in cælo & in terra.* 118.

6. 24. *Nemo poteſt duobus dominis ſervire.* Dom. 14. poſt Pent. per totum.

7. 15. *Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ovium; intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.* 547. & ſeq.

8. 2. *Domine ſi vis potes.* 142.

8. 24. *Motus magnus factus eſt.* 159.

8. 26. *Domine ſalva nos, perimus.* 143.

9. 4. *Ut quid cogitatis mala in cordibus veſtris?* 733. &c.

9. 18. *Filia mea modò defuncta eſt.* 289

10. 22. *Qui autem perſeveraverit uſque in finem hic ſalvus erit.* 523. &c.

10. 29. *Unus ex illis non cadet ſuper terram ſine patre veſtro.* 192. 194.

11. 12. *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* 399.

11. 29. *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde.* 326. &c.

12. 38. *Volumus à te ſignum videre.* 7.

12. 39. *Signum non dabitur ei, niſi ſignum Ionæ Prophe*

Cap. verſ.

tæ. pag. 1

12. 9. *Qui habet aures audien audiat.* 38

13. 28. *Inimicus homo hoc fec* 173.

13. 32. *Fit arbor, ita ut volucr cæli veniant, & habite in ramis ejus.* 19

15. 11. *Non quod intrat in os, c inquinat hominem ſ quod procedit de ore, h coinquinat hominen* 157. & ſeq.

17. 2. *Reſplenduit facies e ſicut Sol.* 273. &

18. 3. *Niſi efficiamini ſicut pa vuli, non intrabitis regnum cælorum.* 29

18. 15. *Si peccaverit in te fra tuus corripe eum.* 64

18. 35. *Sic & pater meus cæleſ faciet vobis:* 7

20. 8. *Quid hic ſtatis tota die o oſi?* 206. 8

20. 15. *Amice non facio tibi juriam.* 1

20. 22. *Neſcitis quid petatis.* 4 433. &c.

20. 28. *Filius hominis non ve miniſtrari, ſed miniſt re.* 1

21. 5. *Ecce Rex tuus venit m ſuetus.* 327. &

22. 14. *Multi ſunt vocati, pa verò electi.* 751. &

22. 39. *Diliges proximum tuu ſicut teipſum.* 719. &

23. 27. *Væ vobis Scribæ & P riſæi hypocritæ, quia ſi les eſtis ſepulchris d batis.* 554. &

24. 15. *Cùm videritis abomina nem deſolationis, dicta eſt tibi à Dan Propheta.*

S

p. verſ.
37. *Sicut in diebus Noë erant comedentes.* &c. pag. 13
10. *Clauſa eſt janua.* 7. 354.
39. *Tranſeat à me calix iſte.* 76.
52. *Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt.* 784.
68. *Prophetiza nobis Chriſte, quis eſt qui te percuſſit.* 79.

MARCUS.

39. *Dixit mari tace, & obmuteſce.* 143.
35. *Solutum eſt vinculum linguæ ejus, & loquebatur rectè.* 637. &c.
4. *Unde poterit quis ſaturare?* 561. &c.
12. *Fecerunt ei quæcumque voluerunt.* 75
20. *Quantum temporis eſt, ex quo ei hoc accidit? at ille ait ab infantia.* 285.
23. *Credo Domine, adjuva incredulitatem meam.* 497.
34. *Vermis eorum non moritur.* 166. &c.
39. *Videns autem Centurio, qui ex adverſo ſtabat, quia ſic clamans expiraſſet, ait: verè hic homo Dei filius erat.* 385.
6. *Surrexit non eſt hic.* 343. &c.

LUCAS.

48. *Reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ.* 612. & ſeq
34. *Signum cui contradicetur.* 80.
35. *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius.* pag. 64. & ſeqq.

Cap. verſ.
2. 51. *Erat ſubditus illis.* 106. 107. &c.
3. 2. *Factum eſt verbum Domini in deſerto.* 49. 57.
5. 3. *Rogavit eum à terra reducere puſillum.* Dom. Palm. §. 2.
5. 5. *Per totam noctem laborantes nihil cepimus.* 532. 533.
6. 25. *Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis.* 404.
6. 38. *Date, & dabitur vobis.* 470. &c.
7. 13. *Dixit illi, noli flere.* 693 694.
8. 13. *In tempore tentationis recedunt.* 233. &c.
9. 55. *Neſcitis cujus ſpiritus eſtis* 327.
10. 9. *Manducate quæ apponuntur vobis.* 257.
10. 34. *Alligavit vulnera ejus infundens oleum & vinum.* 454.
11. 26. *Ingreſſi habitant ibi.* 284.
11. 41. *Date eleemoſynam, & omnia munda ſunt vobis.* 516.
12. 20. *Stulte hac nocte repetent animam tuam à te, & quæ paraſti cujus erunt?* 149.
12. 33. *Facite vobis ſacculos qui non veteraſcunt, theſaurum non deficientem in cœlis.* 477.
13. 16. *Non oportet ſolvi à vinculo iſto.* 27.
13. 32. *Dicite vulpi iſti.* 448.
14. 10. *Amice aſcende ſuperius.* 307.

Cap. verſ.

14. 20. *Uxorem duxi & ideo non poſſum venire.* pag. 123. & ſeq.

14. 30. *Hic homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare.* 515.

14. 32. *Legationem mittens rogat ea quæ pacis ſunt.* 400.

15. 13. *Profectus eſt in regionem longinquam.* 671.

15. 16. *Cupiebat implere ventrem de ſiliquis.* 343.

15. 28. *Indignatus eſt frater ſenior, & nolebat introire.* 185.

16. 3. *Quid faciam, quia Dominus meus auferet à me villicationem.* 360.

16. 9. *Filii hujus ſeculi prudentiores ſunt filiis lucis.* 588. &c.

16. 26. *Inter nos & vos chaos magnum eſt.* 677.

16. 31. *Neque ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credent.* 16.

17. 12. *Steterunt à longè.* 670. &c.

18. 14. *Qui ſe humiliat exaltabitur.* 617. &c.

19. 13. *Negotiamini dum venio.* 591. &c.

19. 43. *Venient dies in te & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & coanguſtabunt te undique.* 358.

19. 46. *Domus mea, domus orationis vocabitur.* 599.

21. 34. *Attendite ne ſuperveniat in vos repentina dies illa.* 357.

22. 28. *Vos autem eſtis qui permanſiſtis mecum in tentationibus.* 236

23. 28 *Nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas flete.* pa[g]. 393.

23. 43. *Hodie mecum eris in Paradiſo.* 36

JOANNES.

1. 9. *Erat lux vera quæ illum[inat] omnem hominem* 372.

1. 23. *Vox clamantis in deſert[o]* 33.

2. 1. *Nuptiæ factæ ſunt in Ca[na] Galileæ.* 121. & ſe[q.]

4. 6. *Sedebat ſic ſupra fonten[m]* 297.

4. 14. *Aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aquæ viva[e] ſalientis in vitam æte[r]nam.* 29

4. 34. *Meus cibus eſt, ut facia[m] voluntatem ejus, qui m[i]ſit me.* 11

4. 46. *Infirmabatur Capharnaum* 767.

6. 11. *Quantum volebant.* 29 & ſeq.

6. 38. *Deſcendi de cœlo non [ut] faciam voluntatem mea[m] ſed ejus qui miſit m[e]* 111.

6. 69. *Domine ad quem ibimus verba vitæ æternæ habe[s]* 382.

8. 46. *Si veritatem dico vobis quare non creditis?* 31 &c.

10. 16. *Alias oves habeo, quæ n[on] ſunt ex hoc ovili; & i[l]las oportet me adducer[e]* 368. 369. &c.

10. 17. *Oves meæ vocem me[am] audiunt.* 38

11. 28. *Magiſter adeſt, & voc[at] te.* 6

11. 39. *Jam fœtet, quatriduan[us]*

Cap. verſ.
eſt enim. pag. 289
. 13. Vos vocatis me Magiſter & Domine, & bene dicitis, ſum etenim. 141.
. 35. In hoc cognoſcent omnes quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invicem. 721
. 2. In domo Patris mei, manſiones multæ ſunt. 305.
. 8 Domine oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis. 570.
. 20. Non eſt ſervus major Domino ſuo. 187.
. 2. Arbitretur obſequium ſe præſtare Deo. 441.
. 5. Quò vadis? 405.406. &c.
. 20. Plorabitis & flebitis vos. 389. & ſeq.
. 5. Ecce Homo. 84. 85. & ſeq.
. 26. Stabat juxta Crucem Ieſu mater ejus. 89
. 26. Mulier ecce Filius tuus. 92. & ſeq.
. 27. Ex illa hora accepit eam diſcipulus in ſuam. 93.
. 19. Cùm ſero eſſet, & fores eſſent clauſæ. 353. &c.
. 28. Dominus meus & Deus meus. 145.

ACTUS APOSTOLORUM.

19. Dabo prodigia in cœlo ſurſum, & ſigna in terra deorſum. 1.2. & 5.
14. Vos ô Iudæi, virum ſanctum & juſtum negaſtis, & petiſtis virum homicidam donari vobis. 82.
32. Multitudo autem credentium erat cor unum, & anima una. 721

Cap. verſ.
14. 11. Dii ſimiles facti hominibus, deſcenderunt ad nos. pag. 629.
17. 21. Athenienſes autem omnes, & advenæ, ad nihil aliud vacabant niſi aut dicere, aut audire aliquid novi. 218
20. 37. Magnus autem fletus factus eſt omnium, & procumbentes ſuper collum Pauli, oſculabantur eum. 71.

AD ROMANOS.

2. 4. An divitias bonitatis ejus contemnis? ignorans quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit. 11.
6. 4. In novitate vitæ ambulemus. 350.
8. 17. Si compatimur, ut & conglorificemur. 31.
9. 20. O homo tu quis es, qui reſpondeas Deo? 150.
16. 4 Salutate Priſcam & Aquilam & Domeſticam Eccleſiam. 124. 125. &c. 606.

AD CORINTHIOS I.

3. 7. Si quis templum Dei violaverit, diſperdet illum Deus. 615.
3. 8. Unuſquiſq; propriam mercedem accipiet, ſecundum ſuum laborem. 305.
7. 28. Tribulationem carnis habebunt hujuſmodi, 128. &c.
7. 38. Qui matrimonio jungit virginem ſuam, benefacit, & qui non jungit, melius facit. 122.

 Mu-

Cap. verſ.
7. 39. *Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir ejus vivit,* pag. 29.
7. 40. *Beatior autem erit, ſi ſic permanſerit.* 122.
9. 24. *Sic currite ut comprehendatis.* 529.
9. 25. *Illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.* 19. 589.
10. 16. *Non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum.* Dom. 14. poſt Pent. §. 2.
10. 25. *Omne quod in macello venit, manducate.* 257.
12. 26. *Si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra.* 723.
12. 31. *Æmulamini autem chariſmata meliora.* 187.
15. 41. *Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia claritas ſtellarum: ſtella enim à ſtella differt in claritate, ſic & reſurrectio mortuorum.* 303.

AD CORINTHIOS. II.

4. 6. *Qui dixit de tenebris lumen ſplendeſcere.* 384.
6. 14. *Nolite jugum ducere cum infidelibus: quæ enim participatio juſtitiæ cum iniquitate?* 131. 132. & ſeq. Dom. 14. poſt Pent.
9. 6. *Qui parcè ſeminat, parcè & metet.* 305. 480.
10. 1. *Obſecro vos per manſuetudinem & modeſtiam Chriſti.* 327.
10. 4. *Arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt.* 263.

Cap. verſ.
11. 4. *Deſpondi vos uni viro v ginem caſtam exhib Chriſto.* pag. 12
11. 14. *Satanas transfigurat ſe Angelum lucis.* 5
12. 10. *Cum enim infirmor, t fortis ſum.* 2
12. 9. *Virtus in infirmitate p ficitur.* 7

AD GALATAS.

2. 20 *Vivo autem jam non eg vivit verò in me Ch ſtus.* Dom. 15. poſt Pe §. 2.
3. 1. *O inſenſati Galatæ! q vos faſcinavit non o dire veritati? ante q rum oculos Ieſus Chriſ proſcriptus eſt in vob* 248.
3. 3. *Sic ſtulti eſtis, ut cum ſ ritu cœperitis, carne c ſummemini?* 5
3. 13. *Maledictus omnis qui p det in ligno.*
4. 16. *Inimicus vobis fact ſum, verum dicens.* 3
5. 7. *Currebatis bene, quis impedivit?*
5. 26. *Non efficiamur inanis g riæ cupidi, invicem p vocantes, invicem in dentes.* 19

AD EPHESIOS.

3. 1. *Ego Paulus vinctus J Chriſti.*
4. 1. *Obſecro vos ego vinctus Domino.* ibi
4. 9. *Quod autem aſcend quid eſt niſi quia & ſcendit.* 618. &
4. 24. *Induite novum homine* 352.

Q

ap. verſ.

. 25. *Quoniam ſumus invicem membra.* pag. 710.

. 23. *Mulieres viris ſuis ſubditæ ſint, ſicut Domino.* 128.

. 32. *Sacramentum hoc magnum eſt.* 123

AD PHILIPPENSES.

. 3. *Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam; ſed in humilitate ſuperiores ſibi invicem arbitrantes.* 630

2. 7. *Humiliavit ſemetipſum, factus obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis; propter quod & Deus exaltavit illum.* 619.

3. 8. *Omnia arbitror ut ſtercora.* 654.

AD COLOSSENSES

3. 1. *Quæ ſurſum ſunt quærite, quæ ſurſum ſunt ſapite.* 662.

3. 3. *Vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo.* 696.

3. 20. *Filii obedite parentibus per omnia.* 112.

4. 6. *Sermo veſter ſemper in gratia, ſale conditus ſit.* 650.

AD THESSALONICENSES I.

4. 4. *Sciat unuſquiſque vas ſuum poſſidere in ſanctificatione & honore.* 127.

AD THESSALONICENSES II.

3. 10. *Si quis non vult operari,*

Cap. verſ.

non manducet. pag. 220. &c.

3. 11. *Nihil operantes, ſed curioſè agentes.* 218. &c.

AD TIMOTHEUM I.

4. 1. *In noviſſimis temporibus diſcedent quidam à fide &c. loquentium mendacium, prohibentium nubere, abſtinere à cibis.* 257.

6. 4. *Superbus eſt nihil ſciens, ſed languens circa quæſtionem & pugnas verborum.* 631.

6. 15. *Rex Regum, & Dominus dominantium.* 147.

AD TIMOTHEUM II.

2. 24. *Servum autem Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes.* 336.

AD HEBRÆOS.

1. 14. *Omnes ſunt adminiſtratorii ſpiritus in miniſterium.* 117.

6. 6. *Rurſum crucifigentes ſibimetipſis filium Dei.* 243. 244. &c.

9. 4. *In qua urna aureâ manna & virga Aaronis.* 454.

11. 6. *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo.* 536. 537.

12. 1. *Deponentes omne pondus, & circumſtans nos peccatum.* 172.

12. 2. *Aſpicientes in auctorem fidei & conſummatorem Jeſum.* 530.

Cap. verſ.
12. 6. *Quem diligit Dominus caſtigat; flagellat autem omnem filium quem recipit.* pag. 447.
12. 8. *Si extra diſciplinam eſtis, ergo adulteri, non filii eſtis.* ibid.
13. 4. *Honorabile connubium in omnibus.* 127.

JACOBI.

1. 5. *Poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter.* 299.
1. 21. *Suſcipite inſitum verbum, quod poteſt ſalvare animas veſtras.* 382. &c.
4. 3. *Petitis & non accipitis, eò quòd malè petatis.* 418.

I. PETRI.

5. 2. *Paſcite qui in vobis eſt, gregem Dei: providentes non coactè ſed ſpontaneè, neque ut dominantes in cleris, ſed forma facti gregis ex animo.* Dom. Palm. §. 3.
5. 8. *Fratres ſobrii eſtote & vigilate, quia adverſarius veſter diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret.* 263.

Cap. verſ.

II. PETRI.

1. 10. *Satagite ut per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis.* pag. 759. &c.

I. JOANNIS.

2. 18. *Filioli noviſſima hora eſt.* 6. 7.

APOCALYPSIS.

3. 19. *Æmulare ergo & pœnitentiam age: ecce ſto ad oſtium & pulſo.* 378.
7. 17. *Abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum.* 401.
8. 1. *Factum eſt ſilentium in cœlo.* 80.
12. 6. *Factum eſt prælium magnum in cœlo.* 243.
14. 13. *A modo jam dicit ſpiritus ut requieſcant à laboribus ſuis.* 225.
14. 13. *Opera enim illorum ſequuntur illos.* 217.
18. 2. *Cecidit Babylon magna & facta eſt habitatio dæmoniorum, & cuſtodia omnis ſpiritus immundi.* 384. 816.

A.

ABIGAIL Davidem iratum placat. pag. 334
Acies in cœlo viſæ quid portenderint. 4
ſtus ardentiſſimi amoris Dei per modum corollæ eliciendi. 240.241
ſtum Contritionis petit P. Florentia elici à Philippo III. moribundo. 438
dverſitates quinam æquo animo tulerint. 152. & ſeqq.
r adverſitates corona gloriæ contexenda. 19.20.21.22. &c.
dulatores feſtivè perſtringit Alphonſus Rex. 229
dulatores Regibus chari. 311. 312.
ffabilitas animos ſubditorum rapit & omnia impetrat. *Dom. Palm.* §. 3.
ffabilitas omni ſuperiori maximè convenit, & quinam eâ excelluère. *ibid.*
Agnes ad tormenta velut ad thalamum properat. 283
lapâ ab Angelo percuſſus juvenis, è proſtibulo exiens. 79
lapam Chriſto infligi audit Maria. 78
lapas Chriſto peccatores infligunt. 78 & ſeq.
lexander M. dum vulnus curatur, ligari non vult. 28
lexander M. cur facem ante urbem obſeſſam collocari juſſerit? 356
. Aloyſius cur orbem ſub pedibus habeat? 713.714
Alphonſi Ducis Cartheiæ magnanimitas. 277
Ambitio Prælati, galero purpureo inhiantis, ingenioſè deluſa. 307
Ambitionis ſuſpicionem incurrens, Epiſcopatu excidit. 258
S. Ambroſius Theodoſium Imp. liberè coarguit. 320
Amicus amicum juvare debet. 722. &c.
Amici veri & ſinceri quàm rari. 227. &c.
Amicus verus ſolus Deus. 236
Amici qua arte explorandi. 233. & ſeq.
De tribus amicis parabola S. Damaſceni. 238. & ſeq.
Amici ficti qui amant tua non te. 227
Amici qui ſicut hirundines & ciconiæ in hyeme, ita tempore tentationis recedunt. 228. &c.
Amici menſæ. 229. &c.
Anabaptiſtæ laborem exoſi in arboribus habitant, & quàm turpiter illuſi. 222
Anagramma *Ionathas David*: HODIE UNITAS DATA EST. 731
Anagramma in nomê Jeſus 327
Anagramma in hæc verba: paupertas, caſtitas, obedientia. 27
Angelus Gabriel cum B. Virgine ad 9. horas agit. 65
Angelus promittit adoleſcenti ſe diem mortis denuntiaturum. 10
Angeli veloces nuntii. 116
Angeli varia obeunt circa hominem miniſteria. 117. & ſeq.
Anſeres ſervant Capitolium. 638
Antipodes quàm longè à nobis. 670

Antipodibus peccatores comparantur. ibid.
Antiphraſes ſacræ Scripturæ explicantur. 261
Antverpia à Francis occupata. Quot ex iis occiſi. 191
Apum Rex aculeo caret. Dom. Palm.
Aquila docet ſpiritus renovationem. 347. & ſeq.
Artes per actus frequentatos acquiruntur. 285. & ſeq.
Attrebatum quo ſtratagemate occupatum. 639. & ſeqq.
S. Athanaſii perſecutiones, ejuſque breve elogium. 21
Avarus non implebitur pecuniâ. 564
Avari in morte de divitiis ſoliciti, iis immoriuntur. 39
Avarus lethargicus tinnitu auri evigilat. 40. 41
Avarus in morte animam ſuam diabolo tradit. 40
Aves quæ pueros in aëra efferebant. 709
S. Auguſtini prava conſuetudo. 288.
S. Auguſtinus in ſolitudine converſus. 58
Aula Theodoſii Imp. ſancta monaſterio ſimilis. 125

B.

BAcchanalia celebrantes, rurſum ſuis flagitiis Chriſtum crucifigunt. 244. &c.
Bacchanalibus diebus mira accidit tragœdia. 145
P. Balthaſar Alvarez Chriſtum ut fontem uberrimum contemplatur. 298. &c.
Baltaſſaris ejuſque Regni everſio. 816. 817. &c.
Baptiſmus lachrymarum. 394. & ſeq.
Sine baptiſmo mortuus reſuſcitatur, ut baptizetur. 37
Beatorum gloria ineffabilis. 6
Beatorum inæqualitas in gloria 304. & ſeqq.
Beati mites. 33
Bel idolum quomodo conſtructum. 557. & ſeq
Bellarmini Card. affabilitas. Dom. Palm. §. 3.
S. Bernardus peccatorem à prava conſuetudine ingenioſè revocat. 29
Beſtiæ variis & ſtupendis artibus inſtructæ. 286. & ſe
Bivium virtutis & vitii. 410. 41 & ſeq.
Brigittæ Chriſtus totus ſanguineus & ſaucius exhibetur. 14
Blaſphemus religioſè correptus 643.
Blaſphemandi conſuetudo quomodo tollenda? 294. & ſe
Bombyx Chriſti reſurgentis ſymbolum. 3
Bos recitat articulatè ſymbolum Apoſtolicum. 28
Brachmanni idololatræ qualem vitæ rigorem ſervent. 5
Brachmanni longævi, quia abſtemii. 27
Bredana obſidio pertinax, & qualis in ea annonæ caritas. 525 526.

C.

CAdavera ad præſentiam homicidæ ſanguinem ſtillant. 251. &c.
Cœlorum magnitudo deſcribitur. 657. & ſeqq.
Cœli planetarum quantum diſtent à terra, & empyreum quantum diſtet ab inferno, 657. &c
Cœlum & cœleſtia quinam contemplati 663 &c.

Cæcus

Cæcus caſu viſum recipit. 200
Campanæ ſonus veſperi ad portas claudendas noviſſimæ horæ nos admonet. 7.8.354
Campanæ quæ miraculosè ſponte inſonuerint, & mortem viri religioſi denuntiârint. 6
Caneſcit una nocte Ludovicus Princeps umbrâ uxoris occiſæ territus. 171
Canes ad 20. leucas exportati, ædes reviſunt. 285
Canis fidelitas in herum. 642. & *ſeq.*
Cantu ſuo monachus vanè gloriatur. 553
Captivus à latronibus liberatur, & quomodo eorum prædâ potitus? 202.203
Captivus in lytrum 70. milliones auri ſpondet. 566
Captivus per vulpem liberatus. 199.
Caroli V. Imp. converſio unde orta. 387. & *ſeq.*
Carolus V. Imp. famuli officio fungitur. 634
Carolus V. Imper. ſolitudinis amans. 52
Caroli V. Galliarum Regis prudens pronuntiatum. 31.32
S. Carolus Borromæus in morte ſuſpirium Chriſti morientis exoptavit. 96
E carcere quinam ad regnum evecti. 31
In caſtris quàm noxia invidia. 183
Caſus fortuiti valde præclari. 194. 195. &c.
Caſu nihil fit. 193. &c.
Catena aurea oblata in lytrum, quæ urbem Bononienſem complecteretur. 20
Catena aurea dono data tanti ponderis, quanti ferrea, quâ prius vinctus fuerat. 31
Catena aurea Regis Peruani. 700. pedibus longa: cujus annuli armillam æquabant. 19
Ceraſa immatura dono miſſa pro galero purpureo impetrando. 307.
Charitas quaſi chara unitas, omnia facit unum. 716
Charitas fraterna in Societate, & aliis religioſis familiis commendatur. 722. 724. &c.
Charitatis fraternæ perfectum exemplar Jonathas & David. 726. 727. &c.
Chariratis fraternæ rarum exemplum in duobus fratribus. 727. 728
Chriſtus viti comparatur. 26
Chriſtus per omnem vitam dum ſe humiliat, exaltatur. 618. 619.
Chriſti crucifixi imago naturæ miraculo in lapide expreſſa. 66
Chriſtus matri valedicit. 70
Chriſti captivitas matri nuntiatur. 73
Chriſtus alapâ percutitur. 78
Chriſtus Herodi ſiſtitur. 79. & *ſeq.*
Chriſtus à Pilato interrogatus, ſilet. ibid.
Chriſtus Barbaræ poſtponitur. 81
Chriſtus flagellatur. 82. 83
Chriſtus ſpinis coronatur. 84. 85
Chriſtus ſibi crucem bajulat. 86
Chriſtus crucifigitur. 88
Chriſtus expirat. 91
Chriſtus ſepelitur. 99
Chriſti patientis amore quis expirârit. 100
Chriſtus venatur animas. 383
Ciborum guſtu varii vario delectati ſunt. 111
Citharâ una tactâ, altera æqualiter tenſa conſonat. 89
Claſſis ingens Philippi II. Regis Hiſpan. tempeſtate deleta. 154. 155

Clepſydra è cineribus amaſſi. 397
Cogitationes malæ vitandæ. 734. 735
Cogitationes pravæ, ſemen diaboli. 737
Cogitationes pravæ continuò repellendæ. 745
Cogitationes ſunt picturæ mentis. 734
Cogitationes ſanctæ. 748. & ſeq.
Cogitatione unicâ damnati. 741
Collatio die jejunii qualis ſumenda. 261
Columbæ ad plures leucas avolantes, idem columbarium repetunt. 185
Cometes varii, eorumque effectus fatales. 3. 4
Cometes mortem Regum ac Principum denuntiat. 5
Compedes Chriſti pretioſi. 18. 19
Concionator celeberrimus in flagranti delicto occiſus. 556. 557
Concionator Societatis dum liberè vitia arguit, quàm fœdè mutilatus. 318
Concionatores liberè veritatem profeſſi, in exilium miſſi & capite plexi. 312. 316. 317
Confeſſarii non invideant aliis plures pœnitentes. 187
Confiteri erubeſcens, graviter torquetur. 161
Conjugium. *Vide* Matrimonium.
Conjuges ſancti, qui virgines & anachoretas antecellunt. 124. & ſeq.
Conjugatorum familiæ Eccleſiis comparantur. *ibid*
Conjugatorum tribulationes cum Religioſorum auſteritate conferuntur. 125
Conjugalis caſtitas, paupertas, obedientia quàm difficilis. 127
Conjuges non habent tyrocinium 1?
Conſortium pravum fugiendum 576. 577.
Conſortium fœminarum declinandum. 582. &c
Conſcientia mala ejuſque motus & perturbationes horologio comparantur. 15?
Conſcientiæ malæ flagella & verbera. 159 & ſeq.
Conſcientiæ vermis. 16?. 6?
Conſcientiæ mala umbris & ſpectris terretur. 170 & ſeq.
Conſiliarii Angliæ damnati. 41. 42
Conſtantia adoleſcentis, qui, dum crus ei amputatur, citharâ ludit. 183
Contritionis actus in extremis difficulter exercetur. 364. &c.
Conſtantia in adverſis ſemper eundem vultum ſervat. 174
Conſtantes qui exſtiterint? 275. & ſeq.
Conſuetudo quid, & quomodo acquiratur. 285. & ſeq.
Conſuetudo altera natura quàm difficulter quis exuit. 288. 289. &c.
Conſuetudinis pravæ, horrendæ hiſtoriæ. 289. &c.
Conſuetudo non imminuit peccatum. 290. &c.
Conſuetudo prava quibus remediis extirpanda. 291 &c.
Conſuetudine peccandi, moribundus Sacramentis ritè munitus, in peccatum reincidit & damnatur. 38. 39
Conſuetudini pravæ aſſuetus, rarò reſipiſcit in morte. 39. 40
Converſi per brevem ſententiam & verbum tempore in opportuno. 385. 386. & ſeq.
Converſio latronis in cruce, patrocinio Deiparæ adſcribitur. 91

Con-

Converſio mirabilis proſtitutæ puellæ, quæ à puero Jesu ſcelerum ſuorum abſolutionem impetrat. 60
Converſio graviſſimi peccatoris. 375. alterius puellæ. 377
Converſio Catharinæ peccatricis per fercula ſanguine reſperſa. 251.252
Converſio ſtupenda Miniſtri Lutherani. 602.603
Converſio mirabilis hominis ethnici in Braſilia. 373.374. & altera. 375
Converſio peccatoris patrocinio Matris doloroſæ. 101
Converſio uſurarii qui pœnitens à bufonibus & ſerpentibus conſumptus eſt. 168
Corrigendi & caſtigandi liberi à teneris. 441.442.444. &c.
Correptio in ſpiritu lenitatis facienda. 649. & ſeq.
Correptio religioſa Ioannes Hurtado Dominicani. 643
Correptionem omittens cum altero damnatur. 646.647
In Correptione modus ſervandus. 649
Correptio ut medicina apto tempore adhibenda. 641.645.648
Corda puerorum dæmoniis immolata. 535
Corolla divini amoris per actus ardentiſſimos. 0
Corona unde dicta. 19
Coronam ſpineam quinam venerati ſint. 85
Corona quibus vinculis nectenda. 22
Corona imperfecta S. Ludwinæ cœlitus exhibita. ibid.
Coronas nectendo Glycera vitam ſuſtentavit. 24
Crapula plures occidit quàm gladius. 270, &c.
Creatura magis dependet à Deo quàm radius à Sole. 151

D.

Dæmon ſpecie ſanctitatis puellæ illudit. 559
Dæmon auceps utitur pravis ſociis ad decipiendum. 576. &c.
Dario cum exercitu cincto a Scythis miſſa rana, mus, & avis, cum ſagittis. 462
Deſiderium cœli & rerum cœleſtium in nobis excitandum. 661. & ſeqq.
Deſiderium fervens, proxima diſpoſitio ad S. Euchariſtiam. 507
Deus terret ut à peccato deterreat. 12
Deus tardus in puniendo. 13
Deus monet antequam puniat. 13.14
Deus ſolus Dominus. 147
Deus ſolus hominem ſatiat. 570
Deus ſolus amandus. 688.689
Deum præſentem ſemper habere oportet. 457.458
Deum præſentem quinam ſemper habuerint. 160. & ſeq.
Dilectio proximi. 720.721
Diogenes Cynicus cur ſupinus voluerit ſepeliri? 652
Diogenes Cynicus ne nihil agere videretur, dolium ſuum ſus deque volvit. 219
Diſpoſitiones ad S. Euchariſtiam ſuſcipiendam neceſſariæ. 501
De diſpoſitione quid Theologi & SS. Patres ſenſerint. 300.301
Diſpoſitioni reſpondet fons gratiarum. 301. & ſeq.
Diſtractiones in oratione & ſacrificio. 737.738 &c.
Divitiæ non ſpectandæ in uxore. 137.
Dolor ineffabilis in morte filiæ. 64. In morte filii, 98

Dolor in morte charorum 94.95
Domicella unde dicta. 62
Domini nomen Deo proprium. 143. & ſeq.
Dominium Dei quàm potens & excellens in omnia creata. ibid.
Dominum Dei in mare, Rex Angliæ ſuos edocet. 143
Dominium Dei in ventos & pluviam, Regis Hiſpaniarum docentur. 144
Domini eſt terra, ut Auguſtini hiſtoria comprobat. ibid.
Dominus Deus etiam graviſſima poſſet ſub peccato mortali præcipere. 145
Domini terreni nullam habent proprietatem, ſed tantùm uſum fructum. 148
Domini terreni quàm vanos & inſanos titulos aſſumpſerunt. 147
Dominus Deus diſtribuit dona ſua prout vult. 146. 150
Dominus Deus figulo comparatur, in cujus manu nos velut lutum. 150
Dominus dedit, Dominus abſtulit. 152
Dominus Deus bonus, ſuavis & multum miſericors. 157
Domino uni ſerviendum Dom. 14. poſt Pentecoſt.

E.

EBrioſus in morte quid cogitet. 41
ECCE HOMO. 85. 86
Echo arguta & varia. 35. 36. & ſeq
Echoni vita humana comparatur ibid.
Eclipſis Solem longiſſimè à Luna diſtare comprobat. 676
Educatio filiorum. 441. &c.
Educatio quid in S. Edburga aliiſque pueris effecerit. 442. & ſeq.
Educatio quid valeat in brutis, exemplis probatur. 444. &c
Eleemoſynam danti, centuplum refunditur. 470. &c.
Eleemoſyna ars quæſtuoſiſſima 472.
Eleemoſyna quotidie è mensâ ſubmittenda. 476. & ſeq.
Eleemoſynas quomodo Marchio Spinola ingenioſè militibus collegerit. 47[illegible]
Eleonora de latere Chriſti unde nomen acquiſiverit? 9[illegible]
Elephas funambulus. 28[illegible]
Elephas ſcribere edoctus. 28[illegible]
Elephantes veſte muliebri ac virili induti, menſæ accumbunt, & varios ludos more humano exercent. 286
S. Eliſabethæ Hungariæ quantus cultus & honor habitus. 62[illegible]
Eliſabetha Regina Angliæ vilem hominem extollit. 30[illegible]
Epitaphium vivi ſepulti. Dom. 15 poſt. Pent §. 1.
Epitaphium Bucchanani infamis helluonis. 3[illegible]
Epiſtolæ quo artificio in urbem obſeſſam immiſſæ. 11[illegible]
Euchariſtia ſpeculo uſtorio comparatur. 48[illegible]
Euchariſtiæ attactu, digiti S. Conradi de nocte lucent. 49[illegible]
Euchariſtiæ epulum, Solis menſa comparatur. ibid.
Euchariſtia panis intellectus, à quo varii radios ſcientiæ participarunt. 491. & ſeqq.
Ad Euchariſtiam viva fide accedendum. 497
In Euchariſtia Chriſtus ſe ſpecie humana exhibet. 498
Euchariſtiæ ſpeculum corda fidelium inflammat. 500. &c.
Ad Euchariſtiam ſuſcipiendam diſpoſitione præviæ. 302. 504

Euchari-

Euchariſtiam ad Deipara eo fervore, quo Chriſtum in utero ſuſceperit? 512. & ſeqq.
In Exercitiis S. Ignatii, monſtra objiciuntur, videlicet paſſiones animi. 53

F.

Fœminis tertiò in vita, domo exire conceditur. 62
Fœminæ Chinenſes cur parvis pedibus? ibid.
Fax ardens ante urbem obſeſſam collocari ſolita. 356
Feſtum Matri doloroſæ ubi & quando inſtitutum? 103.104
Figulo Deus comparatur. 150.151
Figulus figulo invidet. 186.189
Filii à muliere Indica cur cruces appellati. 130
Filii parentibus morigeri, rectè Angeli dicuntur. 115.116. &c.
Filii contumaces graviter puniti. 119. & ſeqq.
Filii & filiæ quomodo educandi. 441.442. &c.
Flagella perturbatæ conſcientiæ. 160
Fœtus mortua matre, caſu in lucem editus, 194
Forma non ſpectanda in uxore ducenda. 135. 136
Formam Dominus dat & aufert. 154.
Fortunam adverſam qui æquo animo tulerint? 152. & ſeqq
Fortuna in variis caſibus proſpera deſcribitur. 192. &c.
Fontes diis ſacri. 297
Fons Solis, qui & unde dictus. ibid
Fontes gratiarum Deus in Sacramentis facit ſcaturire. 298. &c.
Fontium prodigioſi effectus. 299
S. Franciſca Romana uſurpat illud Jobi: *Dominus dedit, Dominus abſtulit.* 153
Franciſcus de Sales à morte ſine felle repertus. 329
B. Franciſcus Borgias honores calcando ſublimior. 712
B. Franciſcus Borgias qua præparatione ad celebrandum acceſſerit? 506
S. Franciſcus Xaverius paſſiones animi domitas habet. 279
Franciſcus Suarez ab Euchariſtia ſibi ſcientiæ radios mutuat. 456
Fulmen in turrim pulvere nitrico plenam delapſum, qualem ſtragem ediderit. 195. & ſeqq.
Fur quomodo à Maximiliano Imp. deprehenſus. 460

G.

Galaſſius ſtupendo prodigio mortis ſibi imminentis admonetur. 7.8
Galenus vixit 110. annis. 270
Garruli & contentioſi paſſim ſtupidi & vani. 631
Georgii Bucchanani infamis vita & mors. 37
Gloria cœleſtis qualis futura. 666. 667. &c.
Gratiarum fons pro cujuſque diſpoſitione ſcatet. 299 300
Gratiæ gradus unicus præſtantior orbe toto. 307
Gratia ſufficiens nulli negatur. 372
Gratia inſtar trochleæ quàm potenter trahat. 371
Gratiam majorem quidam damnati habuere quàm ſalvati. 379 & ſeq.
Gratiæ cooperandum. 278 & ſeq.
Gratia non poteſt conſiſtere cum peccato. Dom. 14. poſt Pent.
Guilielmus Dux Bavariæ per ſomnium

ſomnium mortis imminentis admonetur. 8
Gulâ & crapulâ occiſi. 270
Guloſi ob unum jejunium tertiò ſe ingurgitant. 262

H.

Hæretici bene vellent Catholicè mori. 42. 48
Hæreticorum errores circa jejunium, refutantur. 257. 258. *&c.*
Hæreticorum opera moraliter bona ſine fructu. 538. 539. *&c.*
S. Hilarius humiliando ſe exaltatur. 631. *& ſeqq.*
Homicidam hirundines manifeſtant. 164. *& ſeqq.*
Homicida ſemper ſibi voces pueri trucidati audire videtur. 163
Herodes à Chriſto ſignum fieri optabat. 79. *& ſeqq.*
Homicida una nocte incaneſcit viſâ uxoris innocenter occiſæ umbrâ. 172
Homicida occultus inter ſenatores adlectus, capite vituli territus ſe manifeſtat. 170. 171
Homo conditus ad cœleſtia contemplanda. 652. 653. *&c.*
Honores calcando ſcalam nobis facimus. 711. 712
Horologium Matris doloroſæ. 70. *&c.*
Horologium cum conſcientia mala & inquieta comparatur. 159
Horologii inſtrumenta & proprietates. *ibid.*
Horologium quietum, inutile & otii ſymbolum. 206
Horologii uſus Reip. & religioſis familiis neceſſarius. 652. 653
Horologium furem indicat. 165
Horti nimium amans, in eo miſerè expirat. 43
Hoſii Card. illuſtre de jejunio ſervando pronuntiatum. 271
Humanitate latrones flectuntur. 334
Humilitas verè exaltat. 621. 622. *&c.*
Humilitas Chriſti & Mariæ. 618. 619. 623. *&c.*
Sine Humilitate alia talenta non proſunt. 625
Humilitas S. Thomæ Aquinatis. 631
Humilitas in Principe & omni ſuperiore maximè commendanda. 632. *&c.*
Hypocriſis vitium deſcribitur. 546
Hypocrita ope S. Patricii in vulpem converſus. 549
Hypocritæ veniunt in veſtimentis ovium, intus lupi. 547. 548
Hypocritæ ſub veſte religioſa. 550. 551. 553. *&c.* tragœdia. 556. *& ſeqq.*
Hypocritæ ſepulchris dealbatis comparantur. 554. 555

I.

IDololatræ Chriſtianos confundunt. 538. *& ſeqq.*
Jejunii præceptum in paradiſo latum. 257
Iejunii præceptum ab exordio Eccleſiæ in uſu. 258
A Iejunii præcepto qui excuſentur. 259. *& ſeqq.*
Iejunium armat hominem contra Dæmonem & vitia carnis. 260 261. &c.
Iejunii ſententiæ laxiores rejiciuntur. 261
Iejunium Turcicum, quale. 262
Iejunium non modò agiles ſed

prope

prope angelos facit. 266
junium à pueris etiam lactantibus ſervatum. 267
junium valetudinem & formam etiam corporis auget. 268. 269. &c.
junio quinam vitam in annum centeſimum & ultro prorogârint. 270. & ſeq.
junium morborum omnium medicina. ibid.
junium ne ad vitam ſervandam Hoſius infringit. 271
phte an filiam immolârit. 694
ſu nomen quoties in Epiſtolis Pauli. 46
Ignatii manſuetudo in vocatione vacillantem confirmat. 332
Ignatio cœleſtia contemplanti terrena omnia ſordent. 653. 654
nago ab imitando dicta. 792
nago Chriſti & ſanctorum in nobis exprimenda. 792. 793. &c.
nagines cereæ quibus Magi ad homines excarnificandos abutuntur. 252
nperium lene omnia impetrat. Dom. Palm. § 3.
ndolem in pueris & puellis quomodo Salomon dignoverit? Dom. 6. poſt Paſc. §. 1.
ndulgentia parentum liberos perdit, ſecundum corpus & animam. Domin. 6. poſt Paſcha §. 1. 2. & 3.
nfans à nemine inſtructus, quâ linguâ uteretur. 286
nvidia ubique & inter omnis generis homines reperitur 174
nvidus gaudet malo alieno. ibid.
nvidi ſuorum ſunt carnifices. 176. 177
Invidiam pictor Italus 30. annis depingit. 176
Invidus ſe perdit, ut hoſtem perimat. 178
Invidia malum diabolicum. 179
Invidia in caſtris, in aulis & in religioſis familiis regnat. 181
Invidus moribundus hoſtem, ne ſuperſtes ſit, ſua manu occidit. 178
Invidiâ Danielem in lacum leonum miſit. 181
Invidiâ Cyrus in exilium miſſus. 182
Invidia Belizarium excæcavit. 183
Invidet figulus figulo. 186. 189
Invidia non ſit inter Confeſſarios & Concionatores. 187
Invidioſorum ſolatia & invidorum remedia. 187. 188. &c.
Invidia eſt comes virtutis. 188
Invidia nulla inter beatos. 190
Inundatio & quid in ea miri acciderit. 195
Ioannes ſub cruce matri commendatur. 92
Ioannes Bapt. vox clamantis. 34
Ioannes Bapt. Echoni comparatur. ibid.
Ioci & ſales in tormentis prolati. 180. 181. &c.
P. Ioſephus Anchieta quàm ſtupenda in Braſilia patravit. 273. 374
Iubilæi porta ſancta quando aperitur & clauditur. 354
Ad Iubilæum Romam profectus Miniſter Lutheranus, convertitur. 602. 603
Iudæi conantur auro corrumpere Reges Catholicos. 321
Iudicium extremum tria illa verba *Mane, Thecel, Phares*, deſignat. 816
Iudicis ſupremi libra quàm exacta. ibid. &c.

In

In judicio quorum opera appenſa. 819. 820

L.

Labor homini conducit. 214. *& ſeqq.*
Ad laborem homo natus ut avis ad volandum. 216. *&c.*
Laboremus olim militaris teſſera. 218
Qui non laborat non manducet. 220. 221. *&c.*
Lachrymarum pretium. 390
Lachrymis anima baptizatur. 394
Lachrymæ non fundendæ pro rebus fluxis. 393
Lachrymarum vis cœlum aperit, & infernum extinguit. 399. 400
Lanceâ latus Chriſti & cor Mariæ perfoditur. 96
In latere Chriſti quinam habitârint. 97
Latrones veneno ſublati prædam omnem captivo relinquunt. 202. *& ſeqq.*
Lazarus figura peccatoris inveterati. 289
Leproſus venenum bibens curatur. 200
Leopoldi Archiducis pietas in Matrem doloroſam. 105
Libidinis flammæ jejunio reſtinguendæ. 263. 264.
Libidinis ignis non ſatiatur. 567. 568
Libidinoſi juvenis animum 40. dierum jejunio, puella urget comprobandum. 265
Ludus chartarum & teſſerarum divinæ providentiæ applicatur. 197

M.

Magdalena Duciſſa Bavariæ, Matri doloroſæ peculiariter addicta. 1
S. Magdalenæ lachrymæ. 3
Magia ſeu ars necromantica p cereas icunculas. 2
Magicâ arte brevi tempore terras longinquas delati. 67 674.
Magnetis virtus admiranda.
Maledictio in filios parentib contumaces. 11
Manſiones in cœlo diverſæ. 3
Manſuetudo Chriſti, Deiparæ ſanctorum. 326. 327. *&*
Manſuetus & lenis ſermo fra git iram. 33
Manſuetudine ſubditi regend *Dom. Palm.* §. 3.
S. Macarius cœli deſiderio tot raptus. 65
Margareta Auſtriaca in bivio æternitatis anxia. 41
Maria ſolitudinis amans. 6
Maria nunquam otioſa. 21
Maria lachrymas ſanguineas f dit. 6
Mariæ dolor à primo inſtan quo mater Dei effecta. *ibi*
Maria jugi meditatione paſſion Chriſti quaſi in perpetua cru ce. 66. *&*
Mariæ dolor ſemper crevit. 6
Mariæ dolor de Chriſto perdit 69
Maria videt filium flagellari. 8 83
Maria occurrit filio crucem ba julanti. 6
Mariæ cor ſpeculum Chriſti pa ſi. 8
Maria ſtat ſub cruce. 8
Maria amarum mare. 8
Maria latroni veniam ſponde 91
Maria ſub cruce mater peccatorum effecta. 9
Mariæ dolor in morte filii. 9

Maria

aria filium è cruce ſinu excipit. 97. 98
aria filii corpus ſepulturæ mandat. 99
aritum iracundum quomodo uxor pacatum reddet. 334
aritus ratione uxoris martyrio affectus. 136
artyrii novum genus repertum in Anglia. 170
artyrum in tormentis conſtantia. 276. & ſeqq.
artyres qui in tormentis riſerint & jocati ſint. 279. 280. &c.
ater caput filii à carnifice plexi aſpiciens, expiravit. 98
aterdoloroſa cum filio mortuo in ſinu, depicta in velo navis. 99
atri doloroſæ condolendum. 100. 101
atrum animoſitas in morte filiorum. 90
atrimonii dignitas 123
atrimonii ſtatus non repugnat perfectione & ſanctitati *ibid.*
atrimonii vincula ferrea, per charitatem redduntur aurea. 29. 30
atrimonii ſtatus comparatur, cum Religioſo. 125
edicus ſincerus lapidibus obrutus. 3 2
Mendici qui validi ſunt, ad laborem compellendi. 223. 224
Mendici ad triremes damnati. 223
Menſa Solis deſcribitur. 491
Menſa aurea, & fercula aurea. 492
Mercatoris ſolertia ad multum lucrandum brevi tempore 591
Merces nummi aurei propoſita, militem à prava conſuetudine revocat. 794
Michaël Balbus è carcere ductus ad ſolium. 31
S. Michaëlina unicum filium tolli optat, ut Deum purius amet. 691
Michaël Angelus pictor quo aſtu ſibi famam pepererit. 189
Miſericordia Dei in graviſſimum peccatorem. 375. 376
Miſericordia Dei in puellam, turpitudinis monſtrum. 377. & ſeqq.
Morbi mortis nuntii. 8. 9. &c.
Morbi conferunt ad coronam immortalem acquirendam. 23. 24
Morbi Magneti comparantur, quibus Deus nos ad ſe trahit. 25
Morbi nos velut cervos ſaucios, ad Deum fugere compellunt. 768. 769
In morbo qui ad Deum confugerint. 769
Morbus corporis conducit ad ſalutem animæ. 770. 771. *&c.*
Moribundus pellicem dimittere non vult. 290
Moribundus mercator ad hortum deferri vult. 661
Moribundus Chriſto amaram potionem propinat. 140
Moribundus optet ſibi cum S. Carolo Borromæo ſuſpirium Chriſti morientis. 96
Mors ſomnus. 803. 804. *&c.*
Mors Echo vitæ. 36
Mortis variæ definitiones. 35
In morte obverſantur quæ in vita egimus. 41. 43
Mors Sanctorum qualis, & in quas voces expirarint. 47. 48
Mors peccatorum peſſima 41. 42. 43 *&* 48
Mors infelix adoleſcentis, qui è cœlo nuntium mortis expectabat. 10

Mortuus repertus digito intento in hæc verba: *juſtus ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.* 47
Mulier non ſit otioſa. 212. *&c.*
Mulieres ſanctæ ſemper operi intentæ. 214. *&c.*
Mundus non ſatiat. 562. 563
Mundani plus laborant pro fluxis bonis quàm nos pro æternis. 594
Mundum inverſum docuit Diogenes. 652
Mundo & Deo ſervire quàm monſtroſum. 685

N.

NAtivitas Chriſti invitat ut mente in Bethlehem peregrinemur. 54
Nativitatem Chriſti contemplans, puella gravi ſcelere obſtricta, à Jeſu infantulo remiſſionem impetrat. 60
Naufragus filius in patris cadavere enatat. 194. *& ſeqq.*
Nocte paſſionis quàm Virgo Mater afflicta. 75
Nomen JESU & CHRISTI quoties in epiſtolis S. Pauli reperiatur. 45
Nomen JESU & MARIÆ quis cultro pectori inſculpſerit? 102
Nomen aliquod proprium an Deo competat? 141
Nomen DOMINI, DEO propriè convenire. 142
Nomen DOMINI è Bibliis quis lachrymis delêrit? 155. *& ſeqq.*
Nomen DOMINI ſuave. 157
Nuptiæ cœleſti prodigio turbatæ. 45
Nuptiæ contrahendæ cum conjuge paris conditionis, indol & pietatis. 130. 131. *&*
Nuptiæ cum gentili aut hæretic non contrahendæ. 131. 132. *&*
Nuntius optimus de ſalute æterna. 76

O.

OBedientia JESU parvuli a nutum Mariæ & Joſeph 107. *&c.*
Obedientiæ votum Jeſus in ute ro concepit. 10
Obedientia filiorum erga paren tes. 11
Obedientiâ erga parentes quinar eximii exſtiterint? 113. 11
Obedientes filii Angelis compa rantur. 115. *& ſeqq*
Obedientia Mahometis prompta 116
Obſidio Bredana, Oſtendana per tinax. 525. 526. *&c.*
Occupari rebus frivolis, negorio sè otioſi vocantur. 218. 219
Oculos Domini omnia contemplatur. 460
Operarius ſtrenuus ditabitur 224
Operarius ſtrenuus ſine purgatorio ad cœlum. 225
Operarii ſtrenui ex calloſis manibus apud Deum & homines cognoſcendi. 217
Operariis in vinea Domini merces æterna promittitur. 225
Opera bona ſine charitate nullius pretii. 540
Ordo Servitarum *Matri dolcroſæ* addictiſſimus. 05
Otium docet omnem malitiam 207
Otium viros ſanctiſſimos in gravia ſcelera adduxit. 208. *& ſeqq.*
Otium urbes perdidit. 209
Otium

tium mater libidinis. 109. 110
tioſa mulier quantummali concitet. 215
tii ſymbolum veru ad ignem immotum. 212

P.

Alatium Salomonis aliorumque Regum. 658. 659. &c.
arentum amor raro exemplo in ciconiis comprobatur. 725
arentum benedictionem *Thomas* Morus Cancellarius de genibus petit. 114
arentibus contumaces filii, graviter puniti 119
arentibus diras imprecatus gravi ſurditate percutitur. 120
arentes quando peccent mortaliter negligendo curam liberorum. 491. &c.
arentum indulgentia liberos perdit. 448 450. &c. ſeqq.
arentum ſeveritas manſuetudine temperanda eſt. 454
arentum dolor ineffabilis in morte filiæ. 64
Parentes non debent flere liberos Religionem ingreſſos. *Dom.* 15. *poſt Pent.*
Parentes quàm graviter peccent à Religione liberos avertendo. *Dom.* 15. *poſt Pent.* § 3.
Paritas omnimoda inter conjuges ſpectanda. 130. 131. 139
Patris fam. officium. 441
Paſtor bonus Redemptor noſter, quomodo oves perditas ad ſe vocarit & traxerit? 369
Patientia in adverſis. 174. & ſeqq.
Peccatores Antipodibus comparantur. 670
Peccator longè à Deo. 671
Peccator bellum gerit cum Deo. 243
Peccator rurſum crucifigit filium Dei. 244
Peccator Deicida. 245
Peccator in vita, raro reſipiſcit in morte. 39
Peccator graviſſimus convertitur. 375
Peccator in flagranti delicto horrendum punitus. 16. 17
Peccator nuſquam Deum latere poteſt. 463
Peccatorum opera moraliter bona an ullius meriti? 538. 539
Peccator in vanum laborat. 540. &c.
Peccator ſuis flagitiis flagellatur. 780. &c.
Peccator per quæ peccat, iis torquetur. 781
Peccatum nullum tam grave de quo deſperandum. 376 & ſeqq.
Peccator fruſtra locum mutat & fugit. 162
Peccatorem Deus ubique perſequitur. *ibid.*
Peccator ſemper pavidus. 163. 164
Peccator ne in monaſterio quietus. 163
Pejerans à dæmone vivus abripitur. 47
Pericles in morte exultat ſe nulli cauſam doloris præbuiſſe. *Dom. Palm.* § 3.
Perſeverantia paucorum eſt. 517
Perſeverantiæ defectu, qui & quales viri damnati. 520. 521. 527. &c.
Perſeverantia ſola coronatur. 523
Quinam perſeverârint in opere bono ad finem vitæ. 530. &c.
B. Petrus Martyr Italiam commovet his verbis Jonæ Prophetæ adhuc 40. dies. &c. 13
Petitiones quorumdam ſtultæ & noxiæ. 429 430
Petitiones omnes Metellus impetravit.

petravit. 431
Petitiones quæ nobis ſalutares? 437
Petenda magna à Deo 439
Quid petierit P. Florentia à Philippo tertio moribundo. 438
Philippi II. Regis Hiſp. in adverſa fortunaæquanimitas. 154 155
Piger & pigritia deſcribitur. 209
Pigritiæ remedia. 210
Pigritia mater penuriæ & extremæ paupertatis. 220
Pictura ingenioſa Thimantis. 64
Pictura invidiæ. 176
Pingitur animus variis cogitationibus. 734
Pietas nobilis Franci, aliorumque in Matrem doloroſam. 99. 100
Pietas in Matrem doloroſam ſignum prædeſtinationis. 101. *& ſeqq.*
Piſcis mortuus ſupernatans, mortem monacho cuipiam immi-nentem denuntiat. 8
Plagæ Ægypti quot & quales. 2
Podagrâ homo quaſi Dei captivus & vinctus in Domino. 23
Pœna damni in charorum abſentia exprimitur. 71
Pœnitentia non differenda. 354
Pœnitentiæ dilatæ, horrendæ tragœdiæ. 359. *&c.*
Pœnitentia ſera, raro vera. 361
Porta ſancta extra tempus Jubilæi nunquam aperitur. 354
Praxes variæ compatiendi Matri doloroſæ. 101. 102. *&c.*
Prædeſtinatio quid & quàm difficilis controverſia. 751
Prædeſtinatio per bona opera certa facienda. 759
Prædeſtinatio nulli certa de ſalute, ut cum timore ſalutem operemur. 760 *&c.*
Præſentis Dei efficax ad omnem perfectionem incitamentum 465
Qui in Præſentia Dei ſemper ambulaverint. 46
Præſentia Dei contra omne peccatum remedium efficax. 457 *&c.*
Procraſtinatio pœnitentiæ noxi 355.
Prodigia varia & horrenda. 3.4 *&c.*
Prodigia in morte Barbaræ Bavariæ Principis.
Providentia Dei ab innumeris periculis nos ſervat. 19
Providentia Dei apta ſimilitudine declaratur. 195. 20
Providentiam Dei contemnens ſubita morte punitur. 19
Providentiæ divinæ quinam confiſi ſint. 202. *& ſeqq.*
Providentiâ divinâ omnia etiam minima gubernantur. 193
Providentiæ divinæ rara exempla. 194. 195
Proximus diligendus ſicut pupilla oculi. 720. *& ſeqq.*
Pſittacus totum ſymbolum Apoſtolicum recitare doctus. 444
Pudor ſceleris admiſſi peccatorē excruciat. 61. *&c.*
Puer in ſylvis repertus, humi repit ut quadrupes. 288
Puer biceps, quadrupes, quadrimanus quid portenderit? 5
Pueri in utero flere auditi. *ibid.*
Pueri à teneris compeſcendi. 441
Punitio divina tardè infertur. 2. 12

R.

Regimen omne ſeveritate & manſuetudine temperandum. 454
Reges decet manſuetudo. *Dom. Palm.*

Rex

…ex apum aculeo caret. ibid.
…egnum non capit duos. 688
…eligio unde dicta. 26
…eligionis vincula. ibid.
…eligioſi mundo mortui, vivunt Deo. Dom. 15. poſt Pent. §. 2.
…eligionem ingreſſuri non flendi. ibid.
Religione avertere quale peccatum. ibidem §. 3.
…eligioſi perversè viventes, miſerabiliores omnibus hominibus. 552. *& ſeqq.*
…Remigius incenſo horreo exclamat: Dominus dedit, Dominus abſtulit. 152
…enovationis ſymbolum bombyx, aquila. &c. 343. 347
…enovatio veteris hominis quomodo facienda. 348
…d Renovationem omnia creata invitant. 350. *& ſeqq.*
…enovatione egent omnes etiam viri Religioſi & perfectionis ſtudioſi. ibid.
…eprehenſiones etiam cum capitis periculo factæ. 316. *&c*
Reprehenſiones quinam libenter audierint. 320 *&c.*
Reprehenſio. *V. Correctio.*
Reverentia templis ac locis ſacris debita. 604. 605 608. *&c.*
Richardus Vitus in carcere hæreticis illudit. 280. *& ſeqq.*
Robertus Santarellus humanitate ſibi latrones benevolos reddit. 314
Roffenſis Epiſcopus ſereno & læto animo ſe ad mortem parat. 281

S.

SAbbathum Matri doloroſæ ſacrum. 103
Sacramenta fontes gratiarum 299. *&c.*
Sacramenta pro cujuſque diſpoſitione gratiam ampliorem conferunt. 300
Salomonis aula deſcribitur. 659
Salutatio angelica ter per diem ſigno campanæ dato, ubi primum inſtituta, & quo miraculo comprobata. 102
Sanctos quomodo Deus etiam in terris honoret. 629
Scalas nobis facimus calcando divitias & honores. 710. 711
Scalæ in vini amphora captivo porrectæ. 716
Scripturæ ſacræ antiphraſes. 427
Scortum viri nobilis graviter punitum. 196
Senectus, ejuſque incommoda. 344.
Senes an ulla arte juveneſcere queant. 345
Senes qui ad juventutem redierint. 345. *& ſeqq.*
Senes 300. annorum. 347
Sepulti vivi. Dom. 15. poſt Pent. §. 1.
Sermo lenis frangit iram. 333
Servus de Domino queſtus, rectè docetur. 149. & ſeqq.
Serviendum Domino cum timore & amore. 155
Servi terreno Domino alacrius inſerviunt, quàm nos Deo. 156
Signum quid & quotuplex. 2
Signa prognoſtica, comminatoria. ibid.
De ſignis Caroli V. Imp. prudens reſponſum. 4
Signa in cœlo & in terra. 3. 4. &c
Simia latrunculis ludit. 286
Simius pictor, de quo lepida hiſtoria. 735
Sirenes mari tranquillo lamentantur. 283
Socratis in adverſis conſtantia. 275. 280.

Sodalitates titulo *Matris doloroſæ.* 103
Soles duo an viſi ab Albano? 769
Solis repentinus defectus fatalis in nuptiis Alexandri Ducis Florentiæ. 4.5
Solis menſa qualis. 491
Solitudinis laus. 50.51.&c.
Solitudo juvat ut homo cum Deo attentius loquatur & Deus cum homine. 52.55
Solitudinis etiam ethnici amantes. 51.56
In ſolitudinem Philoſophus abit cum alveari vitreo, ut mellificium apum addiſcat. 51
In ſolitudine Deum venamur. 54
Solitudo ad peccatum invitat & quis inſano amore in illam ſeceſſerit. 55
Solitudo in urbe & in turbis quomodo comparanda. 59
Somnium ferale Ducem Bavariæ mortis imminentis admonet. 8
Somnia quid & unde oriantur. 42.&c.
Somniamus de nocte quæ de die tractamus. 43.&c.
Somniantes quid operis quandoque exercuerint, variis hiſtoriis probatur. *ibid.*
Somnium S. Franc. Xaverii. 45
Somnus morti comparatur. 803. 804.&c.
Sorores quæ ab invicem ſeparandæ in mutuo amplexu expirant. 72
Speculum Chriſti paſſi cor Mariæ. 87
Speculum fidum omnibus omnia. 310
Speculo uſtorio Euchariſtia comparatur. 487
Status vitæ quis & quomodo deligendus. 407.&c.
De ſtatu vitæ parentes aut propinqui non conſulendi. 41
Status eligendi principia cert 414
Statum Religioſum deſerente horrendum puniti. 423.&c
Sudor ſanguineus cadaveris a præſentiam homicidæ. 25
Superbi utribus inflatis inſident 632
Superior manſuetudine exceller debet. 33
Superior manſuetudine & affabilitate omnia impetrat. *Dom Palm.* §.3.
Supplicia horrenda Regum ſica riis intentata. 25
Suſpirium Chriſti morientis ultimum quis exoptarit. 96
Sympathia quâ duæ citharæ æqualiter tenſæ conſonant. 89

T.

Tabaci libra in obſidione Bredanâ 100 florenis vænit. 516
Tabaci quod 4. ſcutis illatum vænit 1200 florenis. *ibid.*
Tacere prudentis eſt. 631
Tacere quando noxium & peccaminoſum. 64.64.&c.
Taciturnitas uxoris, iram viri frangit. 334.& ſeqq.
Tempeſtas claſſem potentiſſimam Philippi II. Regis haurit, Rege imperturbato. 154. 155
In tempeſtate S. Elzearius animo quieto & vultu ſereno. 277
Templum locus terribilis. 600
Templi violatores puniti. 605. 614
Templi neglectus à Cardin. Bellarmino defletur. 606
Templum Salomonis ſine ullo ſtrepitu ædificatur. 609
Tentationi reſiſtens coronam ſibi gloria

oriæ nectit. 25
tationes quæ ratione ſancti
perarint. 167
homas Aquinas ab Euchari-
ico pane ſibi ſciëntiam com
aravit. 494
mas. Morus in carcere &
orte ſales & jocos protulit.
81
homas Cantuarienſis liberè
egi Angliæ reſiſtit. 316
mas de Turrecremata Reges
iſpaniæ liberè arguit. 321
mas Sanchez tria ſibi habet
iariſſima. 495
or Domini commendatur.
55.156
itrua & fulmina quidam val-
e timuerunt. 164

V.

ledictio charorum amara. 71
aledicit Maria filio ad paſſio-
em abeunti. 70. &c.
extremum omnibus terrenis
 morte dicendum. 72
 effingit figulus pro arbitro.
50
atur Deus animas per mor-
os quaſi moloſſos, 767. &c.
ena contraria vitam ſervant.
00
tas odium parit. 311. & ſeqq.
tas Regum aulis exulat, *ibid.*
itatem enuntiantes morte
uniti. 316.317
itatem quinam libenter au
ierint.
mis conſcientiæ. 166. &c.
mium morſus pruritum car
is & libidinis extinguit. *ibid.*
mis mirabilis in corde adole
centis repertus. 172
ales virgines quales, & quâ
iſciplinâ excultæ. 535

Veſtium luxus ingens. 482
Veſtium luxui puella addicta, à dæmone abripitur. 44
Vetus homo & vetuſtas animi quomodo renovanda. 347
Vincula ferrea SS. Martyrum redduntur aurea & nectuntur in coronam. 19.20
Vincula SS. Petri & Pauli quo in pretio & veneratione. *ibid.*
Vincula morborum & tentationum nos Deo arctius adſtringunt. 22.23. &c.
Vinculum Religionis ac votorum non ſolvendum. 27
Vincula conjugatorum conferunt ad coronam gloriæ. 29
Vincula quinam amore Chriſti exoptarint & oſculati ſunt. 31
Virginitas quantum conjugio antecellant. 122
Virgines in cœlo cantabunt canticum quod nulli alii. 304
Virgis pueri diſcoli corrigendi. 447.450
Qualis vita, finis ita. 35. &c.
Vitrum pro margarito venditum. 593
Vmbra crucis quam vim habuerit. 91
Vocatio Dei quomodo cognoſcenda. 407. 508. &c.
Vocatio ad ſtatum religioſum, à Deo eſt & ſignum prædeſtinationis. 417 420
Vocationem differre aut negligere ſignum æternæ reprobationis. 424
Vocationem differentes aut deſerentes graviter puniti. *ibid.*
Votorum vinculis corona nectenda. 27
Vota quis de die ter millies renovarit. 27.28
Vox clamantis Ioannes Bapt. 34
Vſurarius inauditâ pœnitentiâ

 expi-

expirat. 168
Vulnera Chriſti per peccato noſtra recrudeſcunt. 244. 245. &c.
Vulnera Chriſti B. Joannæ in veneratione fuere. 102
Vultus index animi, & ſpeculum mentis. 274. &c.
Vultus ſemper idem in quibuſdam apparuit. *ibid.*
Vxor qualis ducenda exemplo Theophili Imp. oſtenditur. 133
In uxore ducenda non forma, non divitiæ, ſed indoles & virtus ſpectanda. 134. &c.
Vxorem ducens ad dimidium deceptus. 136
Uxor ſancta virum ſanctum reddet. *ibid.*

X

S. Xaverius. *V. Franciſcus.*
Xantippe maritum ſuum dire exagitat. 28[illegible]

Z.

ZElus Chriſti pro domo Dei, 599. 600.
Zelus indiſcretus S. Carpi. 436. *& ſeqq.*

IN TOTAM QUADRAGESIMAM.

Feria quarta Cinerum.

MEMENTO homo quia pulvis es. Cujus rei memoriam ultimam homo dormiturus indies refricet, juxta illud Job. 7. *Ecce ego nunc in pulvere dormiam. p.*804. Ubi fuſiùs de morte agitur.

Cum jejunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes Matth.6. De præceptis jejunii. 257

Hæreticorum errores circa jejunium refutantur. *ibid.*

Jejunium armat contra Dæmonem & carnem. 260. 264

Jejunium auget vires corporis & formam. 268

Jejunium pueri obſervarunt. 266. 267

Nolite fieri ſicut hypocritæ. Qui veniunt in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. 547

Similes ſunt ſepulchris dealbatis. 554. &c.

Theſaurizate vobis theſauros in cœlis. Per eleëmoſynam quæ centuplum refundet, quod non auferetur. 470.471.&c.

Reddit tibi. *ibid.*

Feria quinta.

Acceſſit ad eum Centurio, rogans eum & dicens: Domine puer meus jacet in domo paralyticus Matth. 8. 767

Morbi velut moloſſi nos velut cervos ad fontem vivum compellunt. 767. 768. &c.

Infirmitas corporis facit ut animus ad Chriſtum & ad cœleſtia aſpiret. 767

Morbi quibuſdam fuere prò purgatorio. 773.&c.

Homo cùm morbi cruciatibus conflictatur Martyribus comparatur. 776. &c.

Morbus corporis confert ad ſanitatem animæ. 770.771.772

Dico huic vade, & vadit. Hanc obedientiam imitari debent pueri erga parentes, exemplo Chriſti parvuli, qui fuit ſubditus illis. 107. 108. &c.

Ubi erit fletus. Potiùs hîc flendum Ubi de pretio lachrymarum & vi earum, ut etiam infernum extinguant. 390. 391. &c.

Domine non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum. Hoc recolat dum S. Euchariſtiam ſumpturus accedit, & ſeipſum per prævias diſpoſitiones dignum efficiat. 502. &c.

Non inveni tantam fidem in Iſraël. Fides viva circa S. Euchariſtiam exercenda. 495

Feria ſexta.

Diliges proximum tuum. Matth. 5. proximus diligendus ſicut pupilla oculi. 720. & ſeqq.

Dilectionis proximi rara exempla. 724.725

Dilectionis mutuæ perfectum exemplar Jonathas & David. 726. per totum.

Ut ſitis filii patris veſtri. Dilectio nos facit filios Dei. 720

Si enim diligitis eos, qui vos diligunt quam mercedem habebitis? Nam & ethnici & pecora hoc faciunt, ut ait Auguſtin. *Dom. Sexag.* 228. &c.

Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt. Quem proponis nobis ut perfectiſſimum exemplar ad imitandum. 791. &c.

Attendite ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus. Sicut Hypocritæ, qui exteriùs ſpeciem ſanctitatis præferunt. *Dom. 5. poſt Pent. per totum.*

Pater tuus qui vidit in abſcondito reddet tibi. Idque centuplum. *Dom. 1. poſt Pent. per totum.*

Sabbatho.

Cùm ſerò eſſet. Joann. 20. Multis erit ſerò in morte pœnitere, & cum porta miſericordiæ erit clauſa. 354. 355. &c.

Vidit diſcipulos ſuos laborãtes. Multi laborant in vanum. Qui in nocte gentilitatis & idololatriæ verſantur. 2. Heretici. 3. In morte. Peccati mortalis laborantes. *Dom. 4. poſt Pent.*

Quinam ſpectris & umbris territi. 171. 172

Putaverunt phantaſma eſſe. Quinam ſpectris & umbris territi. *ibid.*

Cœperunt in grabatis eos qui ſe ma e habebant, circumferre, ubi audiebant eum eſſe. morbi ad Deum redire compellunt. *Dom. 20. poſt Pent. per totum.*

Dominica prima Quadrageſimæ.

Ductus eſt Ieſus in deſertũ. Matt. 4. Quinam à malo & vano ſpiritu, quinam à Spiritu Sancto acti in deſertum. 51. 52. 54

Deſertum locus orationis. 56

Deſertum etiam in urbibus & turbis eſſe poteſt. 59

Cùm jejunaſſet 40. diebus. De præcepto jejunii, per totum. 257. &c.

Dominum Deum tuum adorabis. De dominio Dei in creaturas. 142. 143. 144. &c.

Verum dominium ſoli Deo competit, non homini. 147

Illi ſoli ſervies. Nemo poteſt duobus Dominis ſervire. *Dom. 14. poſt Pent. per tot.*

Feria ſecunda.

Cùm venerit filius hominis in majeſtate ſuâ, & omnes Angeli eius cum eo. Matth. 25. Si Majeſtas Regis, & vel unius Angeli homines exanimârit, quid faciet Majeſtas Dei tot millionibus Angelorum ſtipata. 60

De judicio Dei bona opera ponderanda, atque ex iis homines judicandi. 817. 818. &c.

Venite benedicti Patris mei Hanc vocem ſibi dari à Chriſto audivit S. Mechtildis, & quàm hic nuntius hominibus gratus eſſet, ſe ex benedictis fore. 759. 764. & ſeqq.

Eſurivi enim & dediſtis mihi manducare, &c. poſſidete paratum vobis regnum. Eleemoſyna non tantùm centuplum, ſed & regnum cœlorum impetrat. 471. &c.

Quãdiu feciſtis uni ex his fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Quod lepidè mendicus expoſuit. 482

Quamdiu feciſtis. cœnobia condendo,

dendo, aut alia pia opera exercendo quæ diu permanent, expendit Rupert. 820
Diſcedite à me maledicti. Quam longè damnati diſceſſuri à Deo, à Beatis: & quale chaos inter hos & illos. 676.677. 821
Quàm amara ſeparatio, *dum ſegregabit oves ab hœdis.* 821

Feria tertia.

Intravit Ieſus in templum Dei, & ejiciebat omnes vendentes & ementes in templum. Zelus & virtus Chriſti eluxit in hoc opere. 59
Domus mea, domus orationis vocabitur. de qua verè licet exclamare, *terribilis* eſt locus iſte, *non eſt hic aliud,* niſi domus *Dei & porta cœli* Gen.28. 600
De cultu & reverentia templis debita. 600.601.&c.
Exponitur & illud: Domum tuam decet ſanctitudo, Pſalm. 92. *Dom.9.poſt Pent*§.2.
Vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum. Quinam illi qui templum in ſpeluncam latronum, & quaſi in lupanar convertunt. 604.&c.
Contrà ſpelunca latronum verè in templum converſa. 202.203
Et acceſſerunt ad eum cæci & claudi. Infirmi velut cervi ſaucii ad Chriſtum fontem vivum accurrunt. *Dominica 20.poſt Pent. per tot.*

Feria quarta.

Magiſter volumus à te ſignum videre. Matth. 12. Deus non unum, ſed plurima ſigna illis & nobis oſtendit, ut à peccato deterreat. 2.3.11.&c.
Signum non dabitur ei, niſi ſignum Ionæ Prophetæ. Quod ſignum, Dei longanimis ad pœnitentiam nos exſpectantis. 13.14.&c.
Viri Ninivitæ ſurgent in judicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam. Ita, inquit Cyprianus, adducet Diabolus in judicium homines mundanos, qui plus pro rebus fluxis & terrenis laborarunt, quàm nos pro æternis. 595
Ecce plus quàm Salomon hîc. Vide ſi Salomonis palatium tam ſplendidum, quàm ſplendidum debet eſſe templum, quod eſt aula Dei. 600.659
Intrantes habitant ibi. Dæmones ubi ſemel animum occupa runt, jamque *ingreſſi habitant ibi*, difficulter ſtatione cedunt. ita vitia ubi in conſuetudinem abierunt. 284
Quid conſuetudo & quomodo acquiratur. 285
Conſuetudo altera natura quàm difficulter exuatur. 283
Remedia extirpandi pravos habitus & conſuetudinem peccandi. 292.293

Feria quinta.

Non ſum miſſus niſi ad oves, quæ perierunt domus Iſrael. Matth. 19. Cœleſtis paſtor quomodo oves ad ſe vocet & trahat. 369.370.&c.
Nam & catelli edunt de micis quæ cadunt de menſa dominorum. Quantâ animi demiſſione & diſpoſitione ad S. menſam accedendum. 495.502.&c.
O mulier magna eſt fides tua, Quàm viva fides circa myſterium Euchariſticũ requiratur. 496.&c.

Feria ſexta.

Erat autem quidam homo ibi triginta & octo ann s habens in infirmitate ſua. Ioan. 5. Morbi quibuſdam pro purgatio fuere. 773.774

Morbus corporis malis ſalutem animæ contulit. 760.761. & *vis ſanus fieri.*

Multi volunt ſani fieri, quibus expediret ægrotare. 771.772

Sabbatho.

De transfiguratione, quam Sancti quidem per Euchariſtiam conſecuti. 491.500.&c.

Reſplenduit facies ejus ſicut Sol. Matth. 17. Quod etiamnum fit in Euchariſtia, è qua velut è ſpeculo Solari plures ſancti ſibi radios mutuarunt. 487. 491.494

Splendidus Solis vultus ſemper idem, conſtantis animi ſymbolum eſt. 274.&c

Qui in adverſis vultu ſemper eodem & ſereno fuerint. 279.& ſeqq.

Bonum eſt nos hîc eſſe. Si Petrus hoc dixerit ubi (ut Auguſt. ait) tantùm ſtillam cœleſtis dulcedinis deguſtarat, quid ſentiendum de torrente, voluptatis & gloria beatorum. 661. &c.

Hîc eſt filius meus dilectus totus in gloria, quàm diſper ab illo ut eum Pilatus populo propoſuit. *Ecce homo.* 85. 86

Dominica ſecunda.

Idem Euan elium ut Sabbatho præced.

Feria ſecunda.

In peccato veſtro moriemini. Ioan. 8 Complures qui Deum commonentem & comminantem non audierunt, in peccatis mortui. 10. 16. 17

Qui pœnitentiam differunt in peccatis mortui. 359.360.367

Peccatis per omnem vitam aſſueti, iis immortui. 37. 38. 290

Qui m ſit me verax eſt, & ego quæ audivi ab eo, hæc loquor in mundo Chriſtus liberè veritatē locutus eſt, etſi veritas odium parit. quod plures Sancti proprio vitæ periculo experti ſunt. 311. 312. &c.

Feria tertia.

Omnia verò opera ſua faciunt, ut videantur ab hominibus. Matth. 23 Hypocritæ ſpeciem externam ſanctitatis præferunt, ut laudentur ab hominibus. 346 &c.

Homines mundani magis laborant, ut placeant oculis hominum, & laudem inanem acquirant, quàm nos ut oculis Dei placeamus & gloriam æternam acquiramus. 588. 589

Qui ſe humiliaverit, exaltabitur. Sola humilitas eſt, quæ exaltat. 617. &c.

Chriſtus per omnem vitam ſe humiliando exaltatur. 618

Probatur ſacris & profanis hiſtoriis eos qui ſe humiliant exaltari. 622

Exponitur illud Eccl. 11. Sapientia *humilitati exaltabit caput illius,* 639.&c.

Feria quarta

Ecce aſcendimus Hieroſolymam. Matth. 20. quomodo & nos aſcendere poſſimus, vitia calcando ſcalam nobis faciamus. 715

Tradent eum gentibus ad illudendum & flagellandum. Hoc Euangelium aptè legitur Dominicâ Quinquageſimæ, quâ mundus celebrat Bacchanalia, & peccator ſuis flagitiis rurſus Chriſtum flagellat & crucifigit. 343.344. &c.

Petens aliquid ab eo, nempe *ut ſedeant hi duo filii mei, unus ad dextram, & alius ad ſiniſtram.* Mortales plerique non modò ſtulta, ſed & ſibi maximè noxia petunt. 428.439. &c.

Neſcitis quid petatis. Quia malè petitis & mala 432.433

Quid ſalubriter à Deo petendum ſit. 437.438

Quicumque voluerit inter vos major fieri, erit veſter miniſter Docet unicam humiltatem viam eſſe ut quis verè magnus fiat apud Deum & homines. 622. &c.

Feria quinta.

Vidit Abraham à longè. Luc. 16. Peccator quàm longè à cœlo & Deo. 670.671. &c.

Inter nos & vos chaos magnum firmatum eſt. Quantum inter vallum inter cœlum empyreum & infernum. 676

Neque ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credet, ut patet ut tragœdia. 16.

Feria ſexta,

Homo erat paterfamilias. Matth. 21. De officio patrisfamilias, & recta filiorum educatione. 441. &c.

Filii tibi ſunt, erudi illos, & cura illos à pueritia illorum. Eccl. 7. Dom. 6. poſt Paſcha. §. 1.

Qui parcit virgæ, odit filium ſuum. Prov. 13. ibid. §. 2.

Tu virgâ percuties eum, & animum ejus de inferno liberabis. Prov. 23. ibid. §. 3.

Paterſamilias noverit ſeveritatem manſuetudine temperare, ibid §. 4.

Peregrè profectus eſt. Homines ſeculares aliquando animi cauſa foris ſecedunt. 50.51

Malos malè perdet. Pœnam talionis ſumendo. 781.782. &c.

Sabbatho.

Profectus eſt in regionem longinquam. Luc. 15. Peccator in regionem longinquam proficiſcitur longè à Deo & cœleſti patria. 670.671 672 &c.

Indignatus eſt autem (ſenior) *nolebat introire.* Idque ex invidia, quia ſibi talis honor numquam habitur. 174. &c.

Dominica tertia.

Erat Ieſus ejiciens dæmonium & illud erat mutum. Luc. 11. hoc dæmonio poſſeſſi, qui tacent, & velut canes muti non audent latrare dum aliorum ſcelera corripienda ſunt. 638.639

Alii tentantes, ſignum quærebant ab eo. Sufficientia Deus dedit ſigna ut nos à peccato deterteat. 4.5.7.8. &c.

Ipſe autem ut vidit cogitationes eorum. Cogitationes picturæ ſunt animi, has videt Deus in quibuſdam (ut in Judæis) teterrimas, in aliis pulcherrimas. 733.734. &c.

Cogitationes malæ ilicò repellendæ. 736 737. &c.

Ob ſolam cogitationem damnati. 741.&c.

Omne regnum in ſeipſum diviſum deſolabitur. Regnum Dei quod intra nos eſt non dividendum, ſed unus Deus in corde noſtro regnet. *Domin.* 14. *poſt Pent.*

Quærens requiem & non invenit. Ita omnis peccator, quem exagitat ſcelerum conſcientia. 160 161. &c.

Ingreßi habitant ibi. Quod fit per omnem pravam conſuetudinem. 285. per totum.

Feria ſecunda.

In veritate dico vobis. Luc. 4. etſi veritas odium pariat. *Vide Feria 2. poſt Dom. 2.*

Feria tertia.

Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum. Matth. 18. Correptio quando & quomodo adhibenda. 645

Correptionem omittere quale peccatum. 63?

Ubi enim duo vel tres congregati ſunt *in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Quod proprie fit in templo, ubi plures confluunt ad orandum Deum. 601

Feria quarta.

Honora patrem & matrem. Matth. 15. Hoc præceptum datum liberis & exemplo ſuo Chriſtus docuit parentes honorandos, iiſque obtemperandum. 107. 108.

Hypocritæ, bene prophetavit de vobis Iſaias. De Hypocritis vide dicta dicta Feria 4. cinerum.

Populus hic labiis me honorat, ... autem eorum longè eſt à me. ... peccatoris longè à Deo. 671. ſeqq.

Quidam in oratione per evaga... onem cordis longè à Deo. ... 738. &c.

Non quod intrat in os coinquinat ... minem. Quomodo hæret... hoc loco abutantur. 2...

De corde exeunt cogitationes ma... De malitia cogitationum. 7...

Cogitationes malæ ſtatim rep... lendæ. 7...

Qui ob ſolam cogitatione... damnati. 7...

Feria quinta.

Socrus autem Simonis tenebatur m... gnis febribus. Luc. 4.

Morbi corporis conferunt ad ... lutem animæ. *Dom.* 20. *p... Pent. per totum.*

Omnes qui habebant infirmos var... languoribus ducebant illos ad ... ſum Chriſtum. morbi cogu... infirmos ad Chriſtum vel... cervos ſaucios ad fontes aqu... rum. *ibi...*

Egreſſus ibat in deſertum. Et nob... ſubinde ſecedendum, deq... bono vitæ ſolitariæ. 50. 51. &...

Feria ſexta.

Omnis qui biberit ex aqua *hac ... tiet iterum.* Joan. 4. Aquæ mu... di ſalſæ ſitim non reſtinguun... nec omnia mundi bona hom... nem ſatiant. 562. 563. &...

Aqua quam ego dabo ei, fiet in ... fons aquæ ſalientis in vitam æte... nam. Aqua quam Chriſtus da... verè ſatiat. 570. & ſeq...

Fontes gratiarũ nobis ſcaturiun... è quibus aquæ vitæ ætern... profluun...

profluunt. 297.&c.
Mirabitur quod cum muliere loquebatur. De cujuſmodi conſortio mulierum quæ venantur animas, vobis maximè cavendum. 582.583.

Sabbatho.

Digito ſcribebat in terrâ. Ioan.8. Quid ſcripſerit opiniones variæ. 814
Qui ſine peccato eſt veſtrum primus in illam lapidem mittat. Chriſtus liberè illis veritatem dixit quod & viri Apoſtolici æmulari ſunt. 315

Dominica quarta.

Quantum volebant. Ioan.6. Divinæ munificentiæ fontem benigniſſimus Redemptor hodie multis millibus fecit ſcaturire, largiendo ſingulis *quantum volebant.* At longè excellentiùs per Sacramenta, gratiæ fontes in nos derivamus. 297
Hinc hauriendum quantum volumus, pro cujuſque capacitate. 299.&c.
Vt autem impleti ſunt. ſolus Deus ſatiat. 570
Ieſus ergo cum cognoviſſet quia venturi eſſent ut facerent eum Regem, fugit. De fuga honorum, quæ unica ad veros honores via. 628.629.
Fugit iterum in montem ipſe ſolus. Exemplo ſuo ſæpiſſimè ſeceſſum & ſolitudinem commendat. *Dom.4. Advent. per totum.*

Feria ſecunda.

Invenit in templo vendentes & ementes. Joan. 2. Vide dicta feria 3. poſt Dom.1.
Quod cum feciſſet quaſi flagellum de funiculis, omnes ejecit. ſuis funibus peccator flagellatur juxta illud: per quæ quis peccat, per hæc & torquetur. 781.&c.
Nolite facere domum patris mei domum negotiationis. de cultu & reverentia templis debita. *ibid.*
Zelus domus tuæ comedit me. 600

Feria tertia.

Qui à ſemetipſo loquitur, gloriam propriam quærit. Joan.7. Ut homines vani qui multùm garriendo & gloriam propriam quærendo, ludibrio fiunt. 630
Nolite judicare ſecundum faciem. nam multi hypocritæ extus apparent ſancti & ſimiles ſunt ſepulchris dealbatis. 546.547

Feria quarta.

Venit nox quando nemo poteſt operari. Joan. 9. Ideo jam dum lux eſt gratiæ non differenda pœnitentia. 354.355.&c.
Hæretici & peccatores privati luce gratiæ, in nocte operantur omnino in vanum. 538.539
Credo domino, & procidens adoravit eum. Ita vivâ fide & adoratione ad Euchariſtiam accedendum. 496.497.&c.

Feria quinta.

Ecce defunctus. Luc. 7. Religioſi mundo mortui, quaſi Deo vivunt. 694.695.&c.
Noli flere. Homines mundo mortuos, in Religione Deo viventes non flendos eſſe, *Dom. 5. poſt pent.* §. 23.

Feria ſexta.

Domine ecce quem amas infirmatur Joan. 11. morbos immitti ab amica Dei manu in animæ ſalutem. *Dom.2. poſt Pent.*

Infirmitas hæc non eſt ad mortem. multi ſancti ſi ſani fuiſſent (inquit Salvian.) ſancti non fuiſſent. Quibus infirmitas profuit ad vitam æternam. *ibid.*

Lazarus amicus noſter dormit ſed vado ut à ſomno excitem eum. ubi Chriſtus mortem ſomnum vocitavit & aptè. 803

Mortis & ſomni proprietates inter ſe comparantur. 804 805. &c.

Salubris homini dormituro illa Lipſii commonitio: *ad lectum ad lethum.* 808

Et lachrymatus eſt Jeſus. Quàm pretioſæ Chriſti lachrymæ, unde & lachrymæ pœnitentium pretium & vim accepere. 391

Chriſtus nos flere docuit, quia lachrymis anima baptizatur. 394 395

Beati qui lugent. 402

Sabbatho.

Ego ſum lux mundi. Joan. 8. Quæ maximè relucet in ſpeculo Euchariſtico. *Dom 2. poſt Pent.*

Ejaculatur lucis ſuæ radios ut peccatores illuminet, & luce ſagittarum ſuarum configat. 384. 385

Dominica paſſionis.

Si veritatem dico vobis quare non creditis? Joan. 8. veritatem libere profeſſendam. 31–

Vide dicta Feria 2. poſt Dominicam. 2.

Feria ſecunda.

Si quis ſitit veniat ad me. Joan. 7 Fons gratiarum omnibus ſcatet affluenter. 297. 298. &c

Pro diſpoſitione & capacitate cujuſque gratia communicatur 299.

Feria tertia.

Quærebant eum Judæi interficere Joan. 7. idipſum quantum in ſe eſt adhuc quærunt peccatores dum flagitiis ſuis Deum laceſſunt & velut rurſus crucifigunt. 243. 24–

Feria quarta.

Oves meæ vocem meam audiunt. Joan. 10. Quinam ſola voce ad Chriſtum converſi ſunt. 385 386. &c.

Ego cognoſco eas & ſequantur me Oves attractæ ramo gratiæ paſtorem Chriſtum ſequuntur. 369. 370. &c.

Feria quinta.

Mulier quæ erat in civitate peccatrix. Luc. 7. Quomodo cœleſtis paſtor hanc ovem perditam venetur. 384. &c.

Lachrymis cœpit rigare pedes ejus. De lachrymis Magdalenæ & verè pœnitentis. 395

Anima pœnitentis lachrymis baptizatur. 394

De pretio lachrymarum. 390. 391

Lachrymarum vis cœlum aperit. 399

Beati qui lugent. 402. &c.

Feria ſexta.

Hic homo multa ſigna facit. Joan. 11.

11. Mirum Judæos illis ſignis non terreri & converti ad pœnitentiam. Ut nec peccatores, plurimis ſignis admoniti. 6-7. 8.9, &c.

Cogitaverunt ut interficerent eum. Quantum malum ſola cogitatione committatur. Et qui ob unam cogitationem damnati. 555.741

Sabbatho.

Si quis miniſtraverit, honorificabit eum pater meus. Ioan. 12. quomodo Deus honoraverit eos qui ſe hic humiliaverunt. 619. 620.621.628. &c.

Omnia traham ad me ipſum. Quomodo Deus trahat animas ramo gratiæ. 370.&c

Dominica Palmarum.

Si quis vobis aliquid dixerit, dicite Dominus his opus habet. Matth. 21.de abſoluto dominio Dei in omnas creaturas. Quod Job attendens, dedit, dixit: Dominus, Dominus abſtulit.141.142 152

Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus. De manſuetudine Chriſti, vide *Dominicam Palm. per totum.*

Feria ſecunda.

Feria 3. & quarta de Paſſione Domini JESU, cujus epitome habes. *Dom. infra oct. Nativit.*

Feria quinta.

De cœna Euchariſtica vide *Dom. 2. poſt Pent.*

Feria ſexta.

De Paſſione ut ſupra. 510

Sabbatho.

Non eſt hic, ſurrexit. Matth. 28. vide Dominicam Reſurrectionis.

INDEX
IN FESTA TOTIUS ANNI.

Feſto Circumciſionis.

Vocatum eſt nomen ejus JESUS. Luc. 2. An & quod nomen Deo competat Pag. 142

Nomen Domini ſuave. 157

Quoties S. Paulus nomen JESU in epiſtolis expreſſerit. 46

Feſto Epiphaniæ.

Natus eſt Rex. Matth. 2. Verè manſuetus, Princeps pacis. qualis debet eſſe omnis ſuperior, paterfam. &c. *Dom. Palm. per totum.*

Cum natus eſſet JESUS *in Bethleem,* ſpretâ Jeroſolyma, & urbium ſtrepitu, mente ſaltem ſecedere oportet in Bethleem, ut Chriſtum natum adoremus. 54

Vidimus ſtellam ejus. & quot ſtellas Belgium, quot ſigna nos vidimus, nec Deum quærimus, nec ad eum accedimus. 4. 5. 6. &c.

Audiens autem Rex turbatus eſt. Conſcientia impii facilè turbatur. 163. 164

Ite & interrogate diligenter de puero, & cum inveneritis renuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum. Herodes vulpes verſipellis qualis Rex Walliæ in vulpem converſus & plures alii. 549

Feſto Converſionis S. Pauli.

Audivit vocem dicentem ſibi Saule, Saule, quid me perſequeris, Chriſtus quàm potenter Saulum vocârit. & quinam velut oves perditæ vocem paſtoris audierint. *Ego ſum Jeſus quem tu perſequeris.* Peccator Deum perſequitur, bellum cum eo gerit, & ſceleribus ſuis quaſi rurſum crucifigit. 243. 244. &c.

Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. Matth. 19. quinam gratiâ Chriſti attracti, omnibus ſpretis Chriſtum ſecuti. 385. 386. &c.

Centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit. Hoc centuplum etiam accepturi ſunt, qui modica reliquerunt & per eleemoſynam in pauperes erogarunt. 470. &c. & vita æterna qualis quantaque beatorum gloria. 652. 653. &c.

Feſto Purificationis B. Mariæ.

De Humilitate integerrimæ Virginis, quæ hoc die peculiariter eluxit. 622

Hoc die purgandus animus ab omni nævo, priuſquam quis filium Dei accepturus accedat. 504. 505. &c.

Homo iſte juſtus & timoratus, expectans conſolationem Iſraël &c. Luc. 2. quanto deſiderio cor Simeonis æſtuarit videndi Chriſtum Dominum; eodem & nos ardere debemus ut eum in Euchariſtia, cordis ſinu excipiamus. 507

Venit in ſpiritu in templum. quo ſpiritu

ſpiritu veniendum in templum, & qua attentione & reverentia agendum: quidam ſpiritu maligno ad templum ſe conferunt. 602.603.604. &c.
Accepit eum in ulnas ſuas: quinam Sancti Jeſum ulnis exceperint. conſimili fervore à nobis in Euchariſtia ſuſcipiendus. 510. 511. &c.

Feſto S. Matthiæ Apoſt.

Cecidit ſors ſuperMatthiam. Act. 1. nihil ſorte aut caſu fieri, ſed divina providentia omnia gubernat. 192.193.&c.
Domine cœli & terræ. Matth 11. de perfecto dominio Dei in omnia creata. 143 144.&c.
Venite ad meomnes qui laboratis, & onerati eſtis & ego reficiam vos. Invitat Chriſtus ad fontes gratiarum qui omnibus ſuper effluenter ſcaturiunt. 297.298. &c.
Quavis infirmitatelaborantes velut cervi ſaucii recurrere debent ad Chriſtum fontem vivum. 767
Diſcite à me quia mitis ſum. de manſuetudineChriſti aliorumque Sanctorum, & quàm ea virtus excellens nobilque neceſſaria *Dom Palm.per tot.*
Et humilis corde. de profunda Chriſti humilitate, aliorumque Sanctorum, qua quiſque merito exaltatur. 618.619.620. &c.

Feſto Annuntiationis B.Virg.

Ingreſſus Angelus ad eam, Luc. 1. invenit eam ſolam & per 9. horas cũ illa egiſſe dicitur. 61.65.
Ave gratiâ plena, ad plenitudinem illam gratiæ hauriendam, opus eſt cor noſtrum velut vas capax afferamus. 299. 300
Et regni ejus non erit finis, quàm illud regnum amplum & pretioſum. 654. 655.666. &c.
Ecce ancilla Domini. Maria humilitate concepit, & ancilla Dei mater effecta, ſupra omnes creaturas exaltata. 622.623

Feſto Reſurrectionis Dom.

Surrexit non eſt hic. Marci 16. Ut cum Chriſto reſurgamus & in novitate vitæ ambulemus, exuere oportet veterem hominem bombycem imitando quem M. Baſilius Reſurrectionis typum oſtentit. 343. &c.

II. Feſto Paſcha.

Nonne hæc oportuit patiChriſtum & ita intrare in gloriam ſuam? Luc. 24. Chriſtus & omnes ſancti multa hic & indigna paſſi, gloriam adepti ſunt. 619 620. 621. &c.
6. *Stulti & tardi corde ad credendum.* Fide viva panis Euchariſticus ſumendus. 496. 497
Nonne cor noſtrũ ardens erat in nobis, dum loqueretur. Quantò ardentius in nobis eſſe debet, quos intimè reficit. 500. 501. 502. &c.
Cognoverunt eum in fractione panis. Et nos ut eum cognoſcamus ad panem vitæ accendamus juxta illud Pſal. 33. accedite ad eum & illuminamini. 490. 491
Deum in pane Euchariſtico quinam

nam præſentem etiam oculis corporeis cognoverint. 498. 499

III. Feſto Paſchæ.

Quid turbati eſtis, & cogitationes aſcendunt in corda veſtra? Luc. 24. aliquorum cogitationes non aſcendunt ſed deſcendunt: quas cogitationes quo modo Deus execretur. 734. 735. &c.

Feſto Aſcenſionis.

Divitias honores & terrena omnia calcando, homo aſcendere valet. 712. 713. &c.
Ex vitiis ſcalam nobis facimus ſi vitia ipſa calcamus. Aug. 715
Per humilitatem ſolam aſcenditur juxta illud Eph. 4. quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia & deſcendit. 618

Feſto Pentecoſtes.

Apud vos manens. Johan. 14. Divinus ille ſpiritus, Deus ipſe omnibus intimè præſens, utinam oculis ac animis noſtris ſemper obverſetur. Cujus præſentia medium ac remedium præſentiſſimum ad omnia peccata vitanda. 457. 458
Dei præſentia efficax ad omnem virtutem, & perfectionem incitamentum, & quinam Sancti ſemper coram Deo ambularint. 46. 47. 465. &c.

II. Feſto Pentecoſtes.

Dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem. Joan. 3. major ſtudio ſectantes fluxa & terrena quàm æterna & cœleſtia. 588. 589. &c.
Qui autem facit veritatem venit ad lucem. Quinam veritatis amantes, apertè quaſi in luce ſe argui æquanimiter paſſi ſint. 320. &c.
Non venit ad lucem ut non arguantur opera ejus.

III. Feſto Pentecoſtes.

Occulta ſua vitia argui nolunt. 311
Oves vocem ejus audiunt. Joan. 10. Quomodo cœleſtis paſtor oves ad ſe vocet & quinam eam audierint. 382 283
Oves illum ſequuntur. quænam oves gratiâ Dei, ceu virenti ramo fractæ, Chriſtum ſecutæ. 271. 272. &c.

Feſto SS. Corporis Domini.

Candor eſt lucis æternæ, & ſpeculum Sap. 7.
1. Hoſtia Euchariſtica quæ mirifice facit ad illuminandos & inflammandos animos, ſpeculo cauſtico comparatur. 487. 488
2. Accedite ad eum & illuminamini. 490
3. Quinam ex hoc pane illecti, ſibi radium divinæ ſapientiæ mutuârint. 494
4. Umbram fugat veritas, noctem lux eluminat. 495
5. Speculum Euchariſticum fidelium corda inflammat. 499
6. Diſpoſitiones animi præviæ ad flammas ex Euchariſtico ſpeculo concipiendas. 502

7. Pro-

7. Proxima ad divinas flammas concipiendas diſpoſitio, fervens deſiderium. 507

8. Quo amoris incendio Deipara Chriſtũ utero conceperit, & in Euchariſtia ſumpſerit. 511.512

Feſto SS. Philippi & Iacobi.

In domo patris mei manſiones multæ ſunt. Ioan. 14. majores diverſæ pro diverſitate meritorum, ſic tamen ut alter alteri beatorum non invideat. 304

Quomodo poſſumus viam ſcire? quo modo quis de vocatione ſua anxius ſcire poſſit quæ via ducat ad vitam. 407.408.417

Quodcumque petieritis patrem in nomine meo, hoc faciam. quinam mala & ſibi noxia petiverint. 428.429.432

Oſtende nobis patrem & ſufficit nobis. hominem boni infiniti capacem nulla creatura ſatiat, ſed ſolus Deus illi ſufficit: 572.570

Feſto Inventionis S. Crucis.

In corde Virginis Matris crux inventa à primo momento quo mater Dei effecta. 65

Niſi quis renatus fuerit denuo, non poteſt videre regnum Dei. Ioan. 3. quomodo homo per novitatem vitæ renaſci poſſit? 343

Quomodo poteſt homo naſci cum ſit ſenex? Ioan. 3. ut ſenex non poſſit renaſci & juveneſcere, poteſt tamen homo vetus renovari. 344.345.&c.

Quinam ſenes ad juventutem redierint & velut renati ſint. 345. &c.

Nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cælo. Aut quod idem eſt, nemo exaltatur, niſi qui fuerit humiliatus. 618. &c.

Feſto Nativitatis S. Joannis Bapt.

Joannis Baptiſtæ breve elogium *Vox clamantis*, Echoni comparatur. 34. &c.

Zacharias pater ejus repletus eſt Spiritu ſancto. Luc. 1. & nos repleri poſſumus ſi ad fontem gratiarum dignè accedamus. *Dom. 4. Quad. per totũm.*

Feſto SS. Petri & Pauli.

De vinculis Petri & Pauli, quali in pretio & veneratione. 19. 20

De S. Paulo V. *ſupra Feſti* Converſionis ejus.

Feſto Viſitationis B.V.

Repleta eſt Spiritu Sancto Eliſabeth. Luc. 1. ut & nos repleri poſſimus, Chriſtus fontes gratiarum ſcaturire fecit. *Dom. 4. Quad. per totum.*

Benedictus fructus ventris tui. In hoc verſu Chriſtus ſingularem modeſtiam oſtendit. 634

Vnde hoc mihi ut veniat mater Domini mei ad me? Majori nos animi demiſſione ad S. Euchariſtiam aceeſſuri dicere poſſumus: unde hoc mihi ut veniat Dominus meus ad me. 505

Beata quæ credidiſti. De fide viva quâ ad Chriſtum accedendum. 496. 497

Feſto S. Magdalenæ.

In civitate peccatrix. Luc.7. Quomodo cœleſtis Apollo eam velut monſtrum venatus ſit. 389

Lachrymis cœpit rigare pedes ejus de lachrymis Magdalenæ & verè pœnitentium. 395.396

Anima lachrymis baptizatur. *ibid.*

Lachrymarum vis cœlum aperit. 399

Beati qui lugent. 402

Feſto S. Iacobi.

Acceſſit ad Ieſum mater filiorum Zebedæi cum filiis ſuis adorans & petens aliquid ab eo. Matth.20. Vide ſtultas & noxias multorum petitiones, quibus aptè reſpondetur: *Neſcitis quid petatis. Dom.* 5. *poſt Paſcha per totum.*

Quænam ſalubriter poſtulanda *ibid.*

Feſto S. Laurentii.

De conſtantia S. Laurentii, tyranno inſultantis: *Verſa & manduca.* Deque aliorum Martyrum in tormentis conſtantiâ & lætitiâ. 276.279.&c.

Laurentius diſperſit, dedit pauperibus, ſciens quod Deus multiplicabit ſemen, & augebit incrementa frugum juſtitiæ, ad centuplum. de quo eleemoſynæ centuplo, *vide Dom.* 1. *poſt Pent.*

Si quis mihi miniſtraverit, honorificabit eum pater meus. Ioan.12. Quomodo Deus ſervos ſuos ſe humiliantes extollat & hono[rificet]. 622.&

Feſto Aſſumptionis B.V.

Pro feſto Aſſumptæ Virginis ra[...] hiſtoria. 119.1[...]

Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſert[o] Cant. 3. aſcendere & nos po[ſ]ſumus in ſolitudine oratio[ni] vacantes, ibi enim quis levat ſupra ſe. 56 5[...]

Poſſumus quoque cum Maria a[ſ]ſcendere omnia humana ca[l]cando. 622.623.&

Feſto S. Bartholomæi.

Omnis turba quærebat eum tanger[e] Luc.6 de ferventi deſiderio, [...] Chriſtum in Euchariſtia tang[e]re poſſimus: & quinam eu[m] ulnis exceperint. 507.508.50[9] &c.

Feſto S. Matthæi.

Vidit Ieſus hominem ſedentem in te[lonio], Matthæum nomine, & ai[t] illi: Sequere me. Matth.9. Matthæum ovem perditam, quomodo Chriſtus ad ſe traxerit 371

Surgens ſecutus eſt eum. Quinam cum Matthæo Chriſtum vocantem & trahentem ſecut[i] ſint. 372.37[3]

Sequere me. Quiſque hoc ſibi dictum autumet, ut ſequatu[r] Chriſtum, non carnem, non ſanguinem. Unde ſtatuendum in adoleſcentia, quà eundem u[t] Chriſtum ſequi & aſſequi valeamus. *Dom.4.poſt Paſcha.*

Non veni vocare juſtos, ſed peccatores.

res velut oves perditas, *Dom. ſecunda poſt Paſcha per totum.*

Feſto ſancti Michaëlis.

De officio Angelorum &c.
Quomodo pueri poſſint Angelos agilitate æmulari. 115.119. &c.
Niſi converſi fueritis & efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum Matth. 18. Qui vult magnus eſſe in regno cœlorum, debet fieri parvus, quia ſola humilitas exaltat. *Dom.* 10. *poſt Pent. per totum.*
Quomodo parvuli poſſint intrare in regnum cœlorum, cum Matth. 11. dicatur: *Regnum cœlorum vim patitur.* 399
Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei. De viſione Dei. 664 665. &c.

Feſto S. Lucæ.

S. Lucas præcellens pictor docet animum ſanctarum cogitationum lineamentis pingendum, juxta illud: *Dabit cor ſuum in ſimilitudinem picturæ.* Eccl. 38. *Dom.* 18. *poſt Pent.*
Quinam illud fœdis cogitationibus infeſtent? 735. &c.

Feſto ſanctorum Simonis & Judæ.

Hæc mando vobis, ut diligatis invicem. Joan. 15. De dilectione proximi. 719
Diliges proximum ſicut pupillam oculi tui, quoniam ſumus invicem membra. 720
Jonathas & David perfectum mutuæ dilectionis exemplar. 726
Ego elegi vos de mundo. Plures alios elegit de mundo, & vocavit ad ſe, ad ſtatum Religioſum, & differunt aut detrectant venire *Dom.* 4. *poſt Paſcha.*

Feſto omnium Sanctorum.

Sanctos pro diverſitate gratiæ habituros gradum gloriæ. 303. 304
De domo beatorum quàm ampla futura ſit. 652.653.&c
Beati mites. Matth. 5. Vide *Dom. Palm. per totum.*
Beati qui lugent. Dom. 3. poſt Paſcha.
Beati miſericordes. In pauperes, qui centuplum recepturi. *Dom.* 1. *poſt Pent.*

In die Animarum.

De deſiderio cœleſtis patriæ quod qui in ſe non habuerunt quo purgatorio puniti. 667. &c
Morbos brevi tempore patienter tolerando, qui purgatorii flammas evaſerint. 773.774

Feſto S. Catharinæ.

Exemplo S. Martini commendatur liberalitas in pauperes, cui Deus centuplum refundit. *Dom* 1. *poſt Pent.*
Feſto S. Martini mira accidit tragœdia. 16.17

Feſto S. Martini.

Laus Virginitatis. 122

Vincu-

Vinculum virginitatis nos Deo adſtringit. 26.27
Virgines cantabunt canticum quod multi alii beatorum. 304
Clauſa eſt janua. Matth.15. porta ſancta Romæ pater tempore jubilæi; at eo elapſo clauditur, ita & porta gratiæ nunc patet, multi cum fatuis occaſionem negligentes,invenient clauſam januam. *Dom. 1.poſt Paſcha per totum.*

Feſto S. Andreæ.

Crux equo regio comparatur in quo ponatur,quem Rex voluerit honorare. 628
*Venite poſt me.*Matth.4.quot modis & quibus cœleſtis paſtor nos ad ſe vocet & trahat.*Dom. 1. poſt Paſcha.*

Feſto S. Nicolai.

Exemplo S. Nicolai liberalitas in pauperes exercenda, cum Deus centuplum promiſerit. *Dom.1. poſt Pent.*
Domine quinque talenta tradidiſti mihi, ecce alia quinque ſuperlucratus ſum. Matth. 25. ita gratiæ ſemper cooperando,eam in immenſum augere poſſumus. 300. 301. &c.
Lucratus eſt alia quinque. Si homines ſeculares tam ſeduli & ſolertes ad lucrum terrenum augendum, quantò magis nos ad cœleſte & æternum acquirendum. *Dom.*8. *poſt Pent.*
*Intra in gaudium*Domini *tui.*quale illud lingua non poteſt effari. 666.667. &c.

Feſto S. Thomæ Apoſt.

*Dominus meus & Deus meus.*Joa 20. Domini nomen propriiſſimè Deo competit. 14
Quomodo nullus Dominus, ni ſolus Deus. 146. 14
De dominio Dei abſoluto in om nes creaturas.*Dom.3.poſt Epiph per tot.*
Beati qui non viderunt & crediderunt. quod in myſterio Eucharistico locum habet, quod credere maluerunt quidam quàm videre. 598. 59

Feſto Nativit. Chriſti.

Mente ſaltem ſecedendum in Bethleem, ut Chriſtum natum contemplemur. 54.5
Humanitas & benignitas Chriſti nati, puellam graviſſimis flagitiis obſtrictam ad pœnitentiam induxit, ut à Chriſto infantulo abſolutionem mereretur accipere. 6

Feſto S. Stephani.

Poſuiſti in capite ejus coronam de lapide pretioſo. quam quiſque ſibi nectere poteſt per adverſitates & tribulationes. *Dom.2. Adventus.*
Stephanus plenus gratia. Act.6. ut & nos repleri poſſimus ſcaturiunt fontes per ſacramenta. Dom.4. *Quad.*
Audientes autem hoc diſſecabantur & ſtridebant dentibus in eum. idque præ invidia. quod malum vivis coloribus depingitur. Dom. 5. *poſt Epiph.*

Ecce

:e video cœlos apertos. & nobis ›ater. ſed timendum, ne ingre- li differendo, & procraſtinan- do inveniamus januam clau- ſam. *Dom. 1. poſt Paſcha.*

dormivit in Domino. mors ſom- nus rectè dicitur. *Dom. 13. poſt. Pent. per. tot.*

In Dedicatione Templi.

rribilis eſt locus iſte. Gen 28. Vide *Dom. 9. poſt Pent. per tot.*

uærebat videre JESUM. Luc. 6. De deſiderio videndi Deum in nobis excitando. 663. 664. &c.

In Communi Martyrum.

ua ratione Martyres per vincu- la ſibi coronam gloriæ textue- rint. 19. 20. &c.

artyres qui in tormentis ſem- per eodem vultu, & riſerunt & jocati ſunt. *Dom. 2. Quad. per tot.*

Qui autem perſeveraverit uſque in finem hic ſalvus erit. Matth. 24. Sola in Martyribus perſeveran- tia coronatur. 527. 528 &c.

In Communi Confeſſorum V. dicto Feſto S. Nicolai.

In Communi Virginum V. dicto feſto S. Catharinæ.

In Communi non Virginum.

Quæſivit lanam & linum, & operata eſt. Prov. 31. Fœminas ſem- per operi debere eſſe intentas exemplo B. Virginis, & SS. Ma- tronarum. 213. 214. &c.

Fallax gratia & vana eſt pulchri- tudo. in conjuge non ſpectan- da forma, ſed indoles & vir- tus.

Mulier timens Dominum ipſa lau- dabitur. 130. 131

FINIS.

Fortune & providence 192
Flames of divine love 499
Nets 575